NUNTA

LA

ROMÂNI

STUDIU
ISTORICO-ETNOGRAFICŬ COMPARATIVŬ

DE

S. FL. MARIANŬ
Membru alŭ Academieĭ române.

EDIȚIUNEA ACADEMIEI ROMÂNE.

BUCURESCI
TIPOGRAFIA CAROL GÖBL
16, STRADA DOAMNEI, 16
1890.

PRECUVÊNTARE.

In sesiunea generală din anulŭ 1885 *Academia română* escrise, între altele, şi următorĭulŭ concursŭ:

«*Premiulŭ Statuluĭ Heliade-Rădulescu*, de 5.000 leĭ, se va decerne în sesiunea generală din anulŭ 1888 celeĭ maĭ bune disertaţiunĭ scrise în limba română asupra următoruluĭ subĭectŭ:

«*Nunta la Românĭ. Studiŭ istorico-etnograficŭ comparativŭ.*

«Usurile nupţiale trebuescŭ studiate în varietăţile lorŭ după tóte provinciile Române, comparându-se cu nunta la vechiĭ Romanĭ şi la popórele neo-latine pe de o parte, cu nunta la vecinii Româniloru (Slavĭ, Ungurĭ, Grecĭ, Albanesĭ), pe de alta, de unde să reésă apoĭ de la sine o conclusiune istorico-etnografică.

«Manuscrisulŭ va trebui să coprindă materie pentru 200—300 pagine de tipariŭ în-8° *garmond.*»

Cetindŭ acestŭ concursŭ mĭ-am propusŭ să concurezŭ şi eŭ, maĭ alesŭ că aveamŭ deja maĭ multe notiţe asupra nunţiĭ românescĭ adunate de maĭ nainte.

Nu multŭ după acésta însă cetindŭ *Cuvinte din bĕtrânĭ*, t. II, de d-lŭ B. P. Hasdeŭ şi dândŭ la p. 558 peste cuvintele «*în opera mea despre căsătoria la Românĭ, la care lucrezŭ de maĭ mulţĭ anĭ,...*» am cugetatŭ că de bună sémă

va concura și d-lŭ Hasdeŭ. Prin urmare mĕ lăsaĭ cu totulŭ de propusulŭ meŭ de maĭ nainte, sciindŭ prea bine că nu este lucru ușorŭ a mĕ lua la luptă literară cu d-lŭ Hasdeŭ.

Doĭ anĭ după acésta, și anume în sesiunea generală din anulŭ 1887 a Academieĭ, la care luaĭ și eŭ parte, aflaĭ dela uniĭ colegĭ și maĭ după aceea chiar de la d-lŭ Hasdeŭ însușĭ, că d-sa, fiindŭ ocupatŭ cu alte lucrărĭ, și maĭ alesŭ cu *Etymologicum magnum Romaniae*, nu-ĭ rĕmâne timpŭ să se maĭ ocupe și cu nunțile, prin urmare nicĭ vorbă ca să concureze.

Acuma îmĭ păru rĕŭ de ceea ce făcusemŭ. Ce folosŭ însă că era prea târḑiŭ, de óre-ce numaĭ optŭ lunĭ maĭ rĕmăsese până la espirarea concursuluĭ.

Cu tóte acestea, îndemnatŭ și încurajatŭ fiindŭ de maĭ mulțĭ amicĭ, mĕ puseĭ pe lucru și compuindŭ până la finea anuluĭ 1887 partea II și III precum și vr'o câte-va capitule din partea I a studiuluĭ de față, le și supuseĭ la terminulŭ hotărîtŭ aprecieriĭ Academieĭ cu următorĭulŭ motto: *Nam cum sit hoc naturae commune animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas in ipso conjugio, proxima in liberis, deinde una domus, communia omnia. Id autem est principium urbis et quasi seminarium reipublicae. Cicero, de off. I. 17, 54.*»

Nu multŭ după trimiterea manuscrisuluĭ adresaĭ Academieĭ și următórea *lămurire*:

«Sfîrșiĭ de compusŭ și de prescrisŭ «*Nunta la Românĭ*». când îmĭ trăseĭ pe sémă că ar fi bine să despărțescŭ datinele dela *nunta proprie* de celea ce premergŭ acesteĭa și să compunŭ douĕ tomurĭ de sine stătătóre, adică t. I *Incredințarea*, t. II *Nunta*.

«Și cum mĭ-am trasŭ pe sémă, așa am și făcutŭ. Tom. II, adică «*Nunta*,» l'am trimisŭ Academieĭ la timpulŭ hotărîtŭ; t. I însă, fiindŭ că nu apucasemŭ încă a-lŭ compune

întregŭ, ci numaĭ unele capitule dintr'însulŭ, adică acelea, carĭ se ţinŭ strictŭ de nunţĭ, nu l'am trimisŭ.

«Maĭ pe urmă, petrecêndŭ încă o dată cu de-a-měruntulŭ tóte notiţele adunate şi vědêndŭ că t. I n'ar putea să fie tocmaĭ aşa de voluminosŭ ca t. II şi că multe dintre capitulele din t. I nu se ţinŭ tocmaĭ strictŭ de nunţĭ, îmĭ păru rěŭ de ceea ce am făcutŭ, dar ce folosŭ, că acuma era prea târdiŭ.

«Aducêndŭ acéstă împrejurare la cunoscinţa Onor. Comisiunĭ însărcinate cu criticarea manuscriselorŭ *«Nunţile la Românĭ»*, o rogŭ să bine-voéscă a lua în considerare manuscrisulŭ trimisŭ de mine şi, dacă îlŭ va afla demnŭ de a fi premiatŭ, eŭ mě obligŭ saŭ a întregi t. I. după cum l-am împărţitŭ, saŭ a încorpora capitulele cele maĭ esenţiale dintr'însulŭ, carĭ sunt gata, la manuscrisulŭ deja trimisŭ, adică după cum va afla Onor. Comisiune de bine.

«Onor. Comisiune lesne se va puté convinge, din indicele t I, ce urméză maĭ la vale, carĭ capitule se ţinŭ strictŭ de nunţĭ, şi carĭ s'ar puté lăsa cu totulŭ afară.

«Una însă trebue să o spunŭ din capulŭ loculuĭ, că cele maĭ însemnate şi maĭ caracteristice datine de la nunţĭ s'aŭ trimisŭ, éră dintre cele rěmase sunt numaĭ *stărostia, peţirea, pe vedere, aşedarea* şi *încredinţarea*, şi acestea încă sunt gata.»

Comisiunea, însărcinată cu esaminarea manuscriselorŭ întrate la concursŭ, cercetândŭ şi manuscrisulŭ meŭ, nu mi-lŭ putu recomanda spre premiare din causa capitulelorŭ, ce nu apucasemŭ încă a le trimite, dar recunoscêndu-ĭ meritulŭ literarŭ, propuse Academieĭ ca să-mĭ dee unŭ ajutoriŭ óre-şĭ care spre a-lŭ putea tipări.

Academia, în urma acesteĭ propunerĭ, luâ, în şedinţa din 12 Aprilie 1888, decisiunea de a-mĭ acorda *o încurajare* de 2.000 fr. şi tot o dată de-a tipări manuscrisulŭ pe spesele sale, dacă voiŭ supune delegaţiuniĭ şi complementele promise

Scurtŭ timpŭ după luarea acesteĭ decisiunĭ supuindŭ și capitulele, carĭ lipsĭaŭ, opulŭ începu *pe'ncetulŭ* a se tipări și étă că acuma, mulțămită încurăjăriĭ din partea savantuluĭ corpŭ, se presintă Onor. publicŭ cetitoriŭ, însă nu în doue tomurĭ, cum preoctasemŭ la începutŭ, nicĭ în treĭ, octavŭ micŭ, cum proectasemŭ maĭ pe urmă, ci numaĭ într'unŭ singurŭ tomŭ octavŭ mare împărțitŭ în treĭ părțĭ.

In fine dĕtoriŭ sunt de-a esprima aice sincera mea mulțămită și acelorŭ P. T. domnĭ, cariĭ, urmândŭ apeluluĭ meŭ, aŭ avutŭ deosebita amabilitate de a-mĭ trimite maĭ multe datine, orațiĭ, poesiĭ și credințe, ce nu-mĭ eraŭ încă cunoscute, și prin acésta a-mĭ înlesni complectarea opuluĭ de față.

Sucéva, în ḑiua de *Duminica-mare*, 1890.

S. FL. MARIANŬ.

PARTEA ÂNTÂIA

INAINTE DE NUNTĂ.

I. SCOPULŬ CĂSĂTORIEI.

Scopulŭ căsătorieĭ la Românĭ, după cum resultă din unele versurĭ ale orațiilorŭ ce se vorŭ reproduce în decursulŭ acestuĭ studiŭ, apoĭ din unele balade și doĭne poporane, precum și din unele poveștĭ, e

ântâiŭ : de-a avé o consórte spre ajutorare și petrecere, spre mângăere și alinarea durerilorŭ în casŭ de nefericire și suferință, maĭ pe scurtŭ spre împărtășirea bineluĭ și a rĕuluĭ, a bucurieĭ și întristăriĭ în decursulŭ întregeĭ vieţĭ;

alŭ doĭlea: de-a avé urmașĭ legitimĭ (1), cariĭ să păstreze numele de familie, ca sângele și seminția lorŭ să nu se stingă nicĭ odată, apoĭ ca să aĭbă cine moștenì averea părintéscă, ca acésta sĕ nu trécă în mânĭ străine, maĭ departe să aĭbă cine a se îngrijì de dînșiĭ, și a-ĭ sprijinì

(1) V. Alecsandri: Poesiĭ populare ale Românilorŭ, Bucurescĭ 1866, p. 47:

— Fată de birăŭ!
Fă pe dorulŭ meŭ.
— Ba, bădiță, ba,
Nu te-oĭu asculta,
Că mĕ-ĭ înșĕla
Și nu mĕ-ĭ lua.
— Gĭurŭ pe mândrulŭ sóre,
Ce sfârșitŭ nu are,
Că eŭ vreŭ să-mĭ fiĭ
Mamă la copiĭ!...

la bĕtrânețe, éră după mórte să aĭbă cine a-ĭ jelì și înmormênta creștinesce, a-ĭ pomenì și a le da de pomană, și a se ruga pentru ĭertarea pĕcatelorŭ sale. (1) In fine

alŭ treĭlea: ca să nu li se facă aruncare că numaĭ de gĭaba s'aŭ născutŭ și trăitŭ în lumea acésta, după cum prea adese-orĭ se'ntêmplă că li se face celorŭ ce rĕmânŭ necăsătorițĭ.

---

(1) I. Popŭ Reteganulŭ: Poveștĭ ardeleneacĭ culese din gura poporuluĭ, partea IV. Brașovŭ 1888, p. 34: «A fostŭ unŭ împĕratŭ și-o împĕrătésă, care, cu tóte că eraŭ trecuțĭ cu aniĭ, nu aveaŭ nicĭ unŭ copilŭ, de care să se bucure, care să facă să le trécă de năcazurĭ, să maĭ uĭte de suferințele viețiĭ acesteia;... n'aveaŭ nicĭ unŭ copilŭ, pe care din dragoste părintéscă să-lŭ desmĭerde, împodobindu-lŭ ca pe-unŭ copilŭ de împĕratŭ, și sărutându-lŭ ca pe-unŭ singurŭ copilŭ la casa părintéscă.

«Tóte acestea arŭ fi fostŭ șĭ-arŭ fi trecutŭ, dar' *durerea cea maĭ mare era, că nu avea cine să moștenéscă scaunulŭ împĕrătescŭ, avuțiile cele multe,* căcĭ avea împĕratulŭ multă blagă, multe scumpeturĭ, din care să fi mâncatŭ cu lingura și totŭ nu s'arŭ fi gătatŭ în vecĭ.

«*Dar' ce plătĭaŭ tóte, dacă nu avea cine să le foloséscă?*

«Și astă durere câtŭ de cu greŭ, totușĭ maĭ trecea; *de una însă eraŭ maĭ îngânduratĭ ca de tóte, și aceea era că li se stinge sângele, seminția lorŭ.*

«Oh! Dómne! și mare lucru era ăsta. Când îșĭ aduceaŭ bĭețiĭ aminte de acésta, plângeaŭ ca niște copiĭ micĭ. Cum să nu aĭbă năcazŭ și suferințe, *cum să nu-lŭ ajungă jelea pe orĭ-cine, când scie că n'are cine să-lŭ cânte, cine să-lŭ plângă cu adevĕrată durere la mórtea luĭ, și cine să-lŭ pominéscă cu sfințenie după aceea.*

«Nu însă numaĭ eĭ eraŭ supĕrațĭ, totŭ poporulŭ din împĕrăția lorŭ era pătrunsŭ de durere, vĕdêndŭ că se stinge seminția împĕratuluĭ...»

P. Ispirescu: Legende saŭ basmele Românilorŭ adunate din gura poporuluĭ, Bucurescĭ 1882, p. 95: «A fostŭ odată o babă și-unŭ unchĭașŭ. Eĭ până la vreme de bĕtrânețe nu avură nicĭ unŭ copilŭ. Ce nu făcură. Ce nu dreseră? Și ca să aĭbă și eĭ măcarŭ o miarță de copilŭ, nicĭ câtŭ. Ba merseră pe la descântătorese, ba pe la meșterĭ vrăjitorĭ, ba pe la cetitorĭ de stele, și ca să remâĭe baba grea, nicĭ gândŭ n'avea.

«Ajunșĭ la vreme de bĕtrânețe începură a se îngrijura.

«Ce ne facemŭ noĭ, babo, — ḑise într'o ḑi unchĭașulŭ, — *de vomŭ ajunge niscaĭ-va ḑile de neputință orĭ de nevoĭe.* Tu sciĭ că am făcutŭ totŭ ce mĭ-a statŭ prin putință, și ca sĕ ne dea Dumneḑeŭ și nóuĕ *unŭ copilașŭ, care să fie toĭagulŭ bĕtrânețelorŭ nóstre,* nu s'a înduratŭ.

«De! unchĭașŭ, cine e de vină? Tu sciĭ că am umblatŭ și crucișŭ și curmeḑișŭ pe la meșterese, pe la vracĭ, am făcutŭ totŭ ce m'aŭ învĕțatŭ uniĭ și alțiĭ, și ca *să avemŭ și noĭ o mângâere pentru pârdalnicele de bĕtrânețe,* că grele maĭ sunt! a fostŭ peste póte»...

Totŭ cam acesta a fostŭ şi este scopulŭ căsătorieĭ la *Greciĭ ceĭ vechĭ*, (1) la *Romanĭ* (2) precum şi la alte naţiunĭ atât din vechime câtŭ şi din timpulŭ de faţă.

---

(1) D. Friedrich Lübker : Reallexikon des klassischen Alterthums für Gymnasien. Zweite Auflage, Leipzig 1860, p. 283.

(2) Instit. 1, 9, 1 : Connubium est viri et mulieris coniunctio individuam vitae consuetudinem continens.

Căsătoria este o legătură între bărbatŭ şi muere, cuprindêndŭ în sine comunicaţiunea nedespărţibilă pe viaţă.

Digest. 23, 2, 1 : Connubium est omnis divini et humani juris comunicatio.

Căsătoria este împărtăşirea întreguluĭ dreptŭ dumnedeescŭ şi ominescŭ.

Enniu la Fest. v. quaeso : Duxit me uxorem liberum quaerendorum gratia.

Mĕ ĭea de muere pentru ca să-şĭ câştige copiĭ.

Varro la Macrob. : Uxorem liberorum quaerendorum causa ducere, religiosum est.

A se însura spre a câştiga copiĭ, e unŭ lucru sântŭ.

II. ETATEA.

Epoca, în care îndătinéză *Românii din Dacia traiană* a se căsători, este pentru partea femeéscă în genere dela 15—20 anĭ, éră pentru cea bărbătéscă dela 18—30 anĭ. (1) Dela 20 respective dela 30 anĭ începêndŭ înainte, fetele devinŭ *fete bĕtrâne* ér' fecĭoriĭ *burlacĭ*, saŭ *fecĭorĭ tomnaticĭ*.

La *Românii din Macedonia* nu e hotărîtŭ la ce vêrstă trebue părinţiĭ să-şĭ logodéscă fiiĭ lorŭ; s'a vĕdutŭ însă multe familiĭ logodindu-şĭ copiiĭ încă din faşă.

Dela vêrsta de 12 anĭ fetele se potŭ mărita, ér' flăcăiĭ dela 18 anĭ.

In *Pindŭ* este obiceĭulŭ ca fetele să nu se mărite până ce nu împlinescŭ 20 de anĭ. (2)

S'a întêmplatŭ însă adese-orĭ şi la Româniĭ din Dacia traiană că unele fete s'aŭ măritatŭ chĭar şi cu 13 anĭ. Dovadă despre acésta avemŭ şi următorĭulŭ cântecŭ din ţinutulŭ Dorneĭ în Bucovina:

Frundă verde lemnŭ uscatŭ,
Tinerelŭ m'amŭ însuratŭ,
Tinerică mĭ-amŭ luatŭ,

(1) Vedĭ: «Columna luĭ Traianŭ», an. IX. Nóua serie. t.III. Bucurescĭ 1882. p. 381.
(2) T. T. Burada: Datinele la nunţĭ ale poporuluĭ românŭ din Macedonia. publ. în «Revista pentru istorie, archeologie şi filologie, an. I. Vol. II. Fasc. II Bucurescĭ 1883. p. 417.

Numaĭ de *treĭ-spre-ce anĭ,*
Şi ĭubea numaĭ cĭobanĭ.
Tinerea s'o măritatŭ,
De ĭubitŭ nu s'o lăsatŭ.
Lasă că mi s'a lăsa
Scândura cândŭ ĭ-a suna,
Popa cu cadelniţa ! (1)

Cu tóte acestea însă datina generală este ca copilele să nu se mărite nicĭ când înainte de a fi devenitŭ *fete marĭ,* şi băeţiĭ să nu se însóre înainte de a fi devenitŭ *fecĭorĭ.* Éră *fată mare* saŭ simplu *fată* se numesce o copilă atuncĭ, când, fiind deplinŭ desvoltată îşĭ schimbă portulŭ (2) şi maĭca sa, saŭ, în lipsa acesteia, o soră maĭ mare saŭ şi altă nevastă, înrudită cu dînsa o scóte *la jocŭ* saŭ la *Bere.* (3) Unŭ bălatŭ se numesce *fecĭorŭ, fecĭorŭ holteiŭ* saŭ simplu *holteiŭ* şi *flăcăŭ,* când *a ĭeşitŭ la jocŭ* saŭ *a datŭ în Bere.*

---

(1) Din Cândrenĭ, com. de Petru Ursulŭ.

(2) Atâtŭ în Bucovina, câtŭ şi în cele-l'alte ţĕrĭ locuite de Românĭ este datină ca *copilele* şi *copilandrele* să âmble altmintrelea îmbrăcate şi maĭ alesŭ îmbrobodite de cum âmblă *fetele marĭ.* Aşa în unele sate din Bucovina copilele âmblă vara maĭ multŭ cu capulŭ golŭ, ér' érna îmbrobodite cu nisce tulpănaşe. In alte sate însă, bună-óră în *Mahala,* ţinutulŭ Cernăuţuluĭ, pórtă *mâne-ştergure* (ştergare). Acestŭ portŭ îlŭ întrebuinţéză ele până la 15—16 anĭ, adică *până ce ĭesŭ la jocŭ.* Dacă este o soră maĭ mare înaintea celeĭ ĭeşite la jocŭ, care încă e fată, apoĭ cea maĭ mică încă maĭ pórtă ştergarulŭ prin câţĭ-va anĭ totŭ ca în copilărie, numindu-se *codeancă* pentru că pórtă pĕrulŭ în códă simplă şi ştergarĭulŭ simplu legatŭ. Măritându-se cea de'naintea eĭ, saŭ fiindŭ numaĭ unica la părinţĭ, apoĭ după 16—17 anĭ îşĭ schimbă portulŭ capuluĭ, purtândŭ pĕrulŭ capuluĭ împletitŭ în *gâţă* şi ştergarĭulŭ legatŭ peste gâţă alt-felŭ, nu ca *codencele,* ba la hramurĭ şi sĕrbătorĭ marĭ âmblândŭ numaĭ în gâţe pe vĕrfulŭ capuluĭ, carĭ (gâţe) le înfrumuseţéză cu păunĭ şi cu felurite florĭ de târgŭ.

Vedĭ despre portulŭ din urmă: «Moravurĭ şi datine pop.» culese de G. Tomoiagă între Românĭĭ dintre Prutŭ şi Nistru, şi publ. în «Aurora română» an. II. Cernăuţ. p. 42.

(3) Despre cuv. «*Bere*» saŭ «*Bereanŭ*», în Transilvania «*Ospĕţulŭ fecĭorilorŭ*» să se vadă maĭ pe largŭ în capitolulŭ «*Cunoscinţa*».

Din acéstă ḑi începêndŭ fetele sunt bune de măritatŭ şi fecioriĭ de însuratŭ. (1)

Maĭ bună de măritatŭ însă e o fată atuncĭ, când, după spusa poporuluĭ, scie cum se cade tóte lucrurile câte se cerŭ dela o fată de ţĕranŭ, şi maĭ alesŭ *când a prinsŭ destulă minte în capŭ*, ér' fecioriĭ sunt bunĭ de însuratŭ când se pricepŭ cum se cuvine la rêndulŭ gospodărieĭ.

Că Româniĭ, şi maĭ alesŭ ceĭ din Dacia traiană, punŭ fórte mare preţŭ pe aceea ca fiicele lorŭ să scie bine a lucra şi că nu prea îndătinéză înainte de acésta a le mărita, ca nu cum-va maĭ pe urmă să tragă ruşine după dînsele, se póte vedé şi din următórea doĭnă:

— Frunḑă verde mnĭedeniţă
Mărită-mĕ, măĭculiţă!

(1) Sub verb. *a mărita* şi *a se mărita* se înţelege atâta câtŭ *a căsătorì* şi *a se căsătorì*, dar, maĭ multŭ cu privire la femeĭ. Despre unŭ feciorŭ se ḑice numaĭ atuncĭ că *se mărită*, când nu duce pre mirésă la dînsulŭ a-casă, ci elŭ se stabilesce cu locuinţa în casa mireseĭ.

La Româniĭ din munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, dacă unŭ feciorŭ a luatŭ în căsătorie pre o fată cu moşie şi s'a stabilitŭ cu locuinţa în casa eĭ este datină nu numaĭ de a se ḑice, ca'n Bucovina, că s'a *măritatŭ*, în locŭ că s'a însuratŭ, ci a adopta totŭ-o-dată şi numele de familie alŭ socruluĭ sĕŭ, după *vatra străbună*, ca să nu péră numele *moşieşuluĭ*. Unŭ asemenea bărbatŭ căsătoritŭ, dacă e din altŭ satŭ, totŭ-d'a-una este consideratŭ de *veneticŭ*, şi numaĭ după o lungă purtare bună póte să aibă cuvêntŭ în afacerile satuluĭ. (Veḑĭ despre acésta, «Româniĭ din Munţiĭ apusenĭ (Moţiĭ)» de Teofilŭ Frâncu şi George Candrea. Scriere etnografică cu 10 ilustraţiunĭ în fotografie. Bucurescĭ 1888. p. 115).

Prin măritare fetele în genere pierdŭ numele de familie alŭ părinţilorŭ şi adoptă pre celŭ alŭ bărbatuluĭ. De aicĭ vine apoĭ că verbulŭ *a mărita* se întrebuinţéză adese-orĭ nu numaĭ în înţelesŭ de *a căsătorì*, ci si în înţelesŭ de *a pierde*. *N. a măritatŭ* lucrulŭ cutare = *N. a pierdutŭ* lucrulŭ cutare.

Derivatele de la verb. *a mărita* suntŭ: *măritare* sf.; *măritatŭ* şi *măritată* adj.; *măritatŭ* sm.; *măritişŭ* pl. *măritişurĭ*.

Sub verb. *a însura* şi *a se însura* se înţelege asemenea *a căsătorì* şi *a se căsătorì* dar' numaĭ cu privire la bărbaţĭ. Cu privire la femeĭ se întrebuinţéză; verbulŭ acesta fórte rarŭ şi anume numaĭ atuncĭ când mirésa ĭea pre mire la sine.

Derivatele dela verb. *însura* suntŭ: *însurare*, sf.; *însuratŭ* adj.; *însuratŭ* sm.; *însurătóre* sf.; *însurătură* sf.; *însurătorŭ* sm.; *însurăţelŭ* sm.; *însurăţie* sf.; *însurăţiune* sf.

— Cumŭ foculŭ te-oiŭ mărita
Dacă tu nu sciĭ lucra!
— M'a învĕţa sócră-mea!
— Dacă nu-ĭ sci tare bine
Totŭ mie-mĭ va fi ruşine! (1)

Ér' cum-că nu îndătinéză a lua fete prea tinere, pe lângă experienţa de tóte ḑilele, ne póte servì spre dovadă încă şi cântecul următorŭ:

Frunḑă verde érbă négră,
Am avutŭ o mândră dragă
Şĭ-am lăsat'o să maĭ crescă,
Minte'n capŭ să dobândéscă.
Ea s'o pusŭ s'o măritatŭ
Şi de scire nu mĭ-o datŭ
Că şi eŭ o-aşĭ fi luatŭ,
Măcarŭ *n'am fostŭ de'nsuratŭ*
Nicĭ ca ea de măritatŭ.
Ba de s'arŭ fi măritatŭ
Dela noĭ a treĭa satŭ
Nu mĭ-arŭ fi aşa bănatŭ,
Da-ĭ numaĭ a treĭa casă
Cândŭ o vĕdŭ la jocŭ schimbată
Inima mi-ĭ judecată. (2)

Apoĭ şi o variantă a acestuĭ cântecŭ, care se începe astŭ-felŭ:

Frunḑă verde frunḑuliţă,
Am avutŭ o mândruliţă
Şĭ-am lăsat'o să maĭ crescă
Minte'n capŭ să dobândéscă
Mândruţa s'a măritatŭ...
Vaĭ de mine ce pĕcatŭ!

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) V. Alesiu: Cântece populare, publ. în «Convorbirĭ literare» an. XXII. Bucurescĭ 1888. p. 700.

Și nu mĭ-arŭ fi cu bănatŭ,
Mândra de-ar avea bărbatŭ
Din vr'unŭ satŭ maĭ depărtatŭ,
Dar' mândra s'o măritatŭ
Dela noĭ a treĭa casă
Și mi-ĭ inimuța arsă... (1)

Maĭ de multŭ, după cumŭ mi s'a spusŭ, fetele se măritaŭ dela 20 ér' feciorii se însuraŭ dela 30 de anĭ înainte și nime nu-ĭ considera la vêrsta acésta de prea bĕtrânĭ, din contră cum maĭ bunĭ de însuratŭ și fetele de măritatŭ.

Feciorii se însuraŭ și se maĭ însóră încă și acuma sub 20 de anĭ numaĭ în casurĭ extraordinare, adică când suntŭ orfanĭ și le trebue soție spre ajutorŭ ca să nu se pérdă averea moștenită dela părințĭ, și, dacă maĭ sunt și alțĭ copiĭ maĭ micĭ de câtŭ dînșiĭ ca să aĭbă cine le căuta de grijă.

Ce se atinge de deosebirea ce trebue să existe între etatea mireluĭ și a mireseĭ, se căutà maĭ nainte ca mirele să fie numaĭ cu vr'o câțĭ-va anĭ maĭ bĕtrânŭ de câtŭ mirésa, adică cu vr'o 1—5 anĭ. In timpul de față póte să fie și cu 10 anĭ maĭ bĕtrânŭ. (2)

S'a întêmplatŭ însă și se maĭ întêmplă încă și acuma ca mirele să fie maĭ micŭ de anĭ de câtŭ mirésa. Rarŭ cândŭ însă există între astŭ-felŭ de părechĭ o deplină armonie și fericire.

Despre acésta ne putemŭ așișderea încredința dintr'o mulțime de doĭne poporane.

Étă una din Horodniculŭ-de-josŭ, satŭ în districtulŭ Rădăuțuluĭ :

Tinerelŭ mĕ însuraĭ
Și bĕtrână îmĭ luaĭ,

(1) Dr. Iónŭ Urban Iarnik și Andreiŭ Bârsanŭ: Doĭne și strigăturĭ din Ardélŭ. Bucurescĭ 1885. p. 99.

(2) Vedĭ și «Columna luĭ Traianŭ», an. IX. p.406.

Nu mi-ĭ ciudă că-ĭ bĕtrână
Cumŭ mi-ĭ ciudă că-ĭ nebună.
Eŭ o mânŭ după surcele
Ea-mĭ aduce viorele,
Eŭ o mânŭ după vițeĭ
Ea-mĭ aduce clopoțeĭ.
O! tu bătută de stele,
Asară țĭ-am datŭ inele,
Astă-ḑĭ nu te vĕdŭ cu ele.
A-sară țĭ-am datŭ cerceĭ,
Astă-ḑĭ nu te vĕdŭ cu eĭ.
Dacă mĭ-aĭ fi tu drăguță
N'aĭ'mbla pe brumă desculță
Și pe róuă încălțată
Tocma ca șĭ o blăstĕmată!...
Vaĭ de mine ce pĕcatŭ,
Ce nevastă mĭ-amŭ luatŭ.
Deminéța nu o dată
Mănâncă și nespălată,
Sara se culcă ne'nchinată.
Ea-ĭ pĕcatulŭ meŭ,
Da nu e pĕcatulŭ meŭ
C'așa mĭ-a dat'o D-ḑeŭ! (1)

In genere luatŭ, poporulŭ romănŭ caută totŭ-d'auna ca să nu se căsătorésca de-aceĭa, carĭ nu se prea *lovescŭ* saŭ *potrivescŭ* unulŭ cu altulŭ în privința etățiĭ, și acésta din causă ca nu cum-va maĭ pe urmă să se nască neplăcerĭ și desbinărĭ între ceĭ căsătorițĭ, sciindŭ prea bine că:

Cine nu-țĭ este de potrivă
Ițĭ va fi totŭ împotrivă. (2)

(1) Din colecția mea inedită
(2) Antonŭ Pann: Culegere de proverburĭ saŭ Povestea vorbiĭ. Partea II. Bucurescĭ 1853. p. 151.

III. FECIORII BĔTRÂNI.

Sunt o mulțime de feciorĭ, carĭ nu se'nsóră între aniĭ 18—30, cândŭ, după datină din străbunĭ și după cumŭ am arĕtatŭ în capitolulŭ premergĕtorŭ, e timpulŭ celŭ maĭ potrivitŭ pentru însurare, sunt érășĭ fórte mulțĭ și de aceĭa cariĭ nu se'nsóră de felŭ.

Acelŭ soiŭ de feciorĭ, carĭ, după credința poporuluĭ, rĕmânŭ ne-însurațĭ din causă că sunt saŭ prea urîțĭ și proștĭ, saŭ prea pretențioșĭ, saŭ pentru că li-ĭ *ursita mică*, saŭ pentru că le-aŭ *muritŭ ursita*, saŭ din altă causă óreșĭ-care, se numescŭ în genere în Bucovina; *burlacĭ* sing. *burlacŭ*, *feciorĭ* saŭ *flăcăĭ tomnaticĭ*, *feciorĭ* saŭ *flăcăĭ bĕtrânĭ*, *feciorĭ bătuțĭ de brumă* și *ómenĭ rĕsuflațĭ.*

Aceĭ feciorĭ, a căroră ursită e mică, adică a cărorŭ ursită s'a născutŭ cu multŭ maĭ târḑiŭ de câtŭ dînșiĭ, trebue să aștepte până ce le cresce ursita mare să fie bună de măritatŭ, și de aceea, fiindŭ necesitățĭ a aștepta atâta timpŭ, îmbĕtrânescŭ. Cândŭ însă ursita a crescutŭ mare, de și sunt bĕtrânĭ, totușĭ se însóră.

Aceĭ feciorĭ însă, carĭ nu se însóră nicĭ o dată, fiindŭ-că lĭ-aŭ muritŭ saŭ n'aŭ avutŭ de felŭ ursită, carĭ *holteescŭ* tótă viața lorŭ și morŭ la urma urmelorŭ ne-însurațĭ, sunt, după credința unora, și maĭ alesŭ dacă s'aŭ purtatŭ bine, fórte bunĭ la Dumneḑeŭ, pentru că eĭ, câtŭ aŭ trăitŭ, n'aŭ

sciutŭ ce-ĭ bine şi ce-ĭ rĕŭ pe lume; după credinţa maĭ multora însă astŭ felŭ de fecĭorĭ sunt pĕcătoşĭ, nefericiţĭ, morţĭ cu sufletulŭ şi cu trupulŭ şi la a dóua înviere n'aŭ să aĭbă soţie.

Românuluĭ în genere, şi maĭ alesŭ ce se atinge de fecĭorĭ, nu-ĭ place nicĭ de cum ca aceştĭa să *burlăcéscă* tótă viaţa lorŭ, ci voinţa şi dorinţa luĭ este ca să se însóre, *să fie gospodarĭ în loculŭ părinţilorŭ, să stăpânéscă averea rĕmasă de la aceştĭa şi să-ĭ pomenéscă din némŭ în némŭ*, ca să nu se dică maĭ pe urmă, după cum e datina de a se crede şi a vorbì, că *numaĭ de géba aŭ trăitŭ în lumea asta, dacă nu le-aŭ rĕmasŭ şi lorŭ urmaşĭ, carĭ să le perpetueze numele de familie, să-ĭ pomenéscă şi să le dea de pomană.* (1)

Dreptŭ aceea orĭ şi când i se dă Românuluĭ prilejŭ, elŭ totŭ-d'a-una se apucă de capulŭ unorŭ fecĭorĭ ca aceştĭa, îĭ sfătuesce şi-ĭ îndémnă să se însóre, *să fie şi eĭ în rêndŭ cu ómeniĭ*, ca să pótă murì maĭ liniştitŭ *că nu i s'a stînsŭ semênţa.* Ér' dacă sfaturile cele bune şi înţelepte nu ajută nimicŭ, atuncĭ nu-ĭ cruţă, ci-ĭ apucă nu o dată şi la treĭ parale prin o mulţime de istorióre şi cântece satirice.

Insă nu numaĭ Românuluĭ căsătoritŭ, nu numaĭ celuĭ în stare nu-ĭ place astŭ-felŭ de fecĭorĭ, ci şi tineretuluĭ. De aceea fecĭoriĭ ceĭ bĕtrânĭ fórte adese-orĭ sunt luaţĭ peste picĭorŭ de către ceĭ tinerĭ. Şi ocasiunea cea maĭ bună şi maĭ potrivită pentru acésta suntŭ nunţile.

Aşa audĭ nu o dată câte pre unŭ fecĭorŭ tênĕrŭ, care vede pre unŭ burlacŭ că se amestecă în jocŭ şi-ĭ ĭa alésa inimeĭ sale de'naintea nasuluĭ ca să jóce cu dînsa strigândŭ:

Frundă verde tilipinŭ,
Am rĕmasŭ *flăcăŭ bĕtrânŭ*

(1) Vedĭ şi «Columna luĭ Traianŭ» an. IX. p. 384.

Și așĭ vrea ca să me'nsorŭ,
Dar' fetele nu mĕ vorŭ
Pentru că sunt cam căruntĕ
Și de ḑile nu-sŭ de multŭ,
Numaĭ de cincĭ-ḑecĭ de aĭ
Și nu potŭ mânca malaiŭ,
Că-ĭ malaĭulŭ camŭ uscatŭ,
Da eŭ totŭ îsŭ de'nsuratŭ.
Gura mea-ĭ fără de dințĭ
Eŭ bĕtrânŭ făr'de părințĭ,
Șĭ-arŭ fi bine să mĕ 'nsorŭ
S'am și eŭ ce-v'ajutorŭ! (1)

Saŭ:

Frunḑă verde rușmărinŭ,
Rĕŭ îțĭ stă june bĕtrânŭ.
Maĭoranŭ crescutŭ în érbă
Rĕŭ îțĭ stă june cu barbă. (2)

Șĭ-apoĭ, dacă numaĭ fecĭoriĭ ceĭ tinerĭ ĭ-arŭ lua astŭ-felĭŭ peste picĭorŭ, póte că totŭ arŭ maĭ merge, cum arŭ maĭ merge. Dar' maĭ supĕrăcĭosŭ pentru dînșiĭ e, că nu odată, și fetele îĭ apucă la treĭ parale, și cântecele alcătuite și cântate de acestea pe sama lorŭ adese-orĭ sunt cu multŭ maĭ împungĕtóre și pișcătóre de câtŭ chiuiturile satirice ale fecĭorilorŭ tinerĭ.

Étă unulŭ:

Frunḑă verde stejerelŭ,
Când eram eŭ tinerelŭ
Luamŭ satulŭ de-a lungulŭ,
De-a lungulŭ și de-a latulŭ.
Care mândră mĕ vedea
Cu mânuța că-mĭ făcea,
Porțile că-mĭ deschidea,

(1) Din Cândrenĭ com. de P. Ursulŭ.
(2) Tomulŭ liricŭ din «Noua bibliotecă română,» cursulŭ 1882—83, Brașovŭ 1882, p. 30.

Focu'n vatră-lŭ desvălĭa,
Făclii pe masă punea,
In casă că mĕ poftĭa
Şi din gură că-mĭ ḑicea :
«Vină, bade, pe-acolea,
«Că tu eştĭ de sama mea.»
Şi cu vinŭ că mĕ cinstĭa,
Nume mie că-mĭ punea :
«Spate late de voĭnicŭ,
«Buze moĭ de copilŭ micŭ.»
Frunḑă verde lemnŭ dubitŭ,
După ce-am înbĕtrânitŭ,
Luamŭ satulŭ de-a lungulŭ,
De-a lungulŭ şi de a latulŭ.
Care mândră mĕ vedea
Ca pe cânĭ mĕ hicăĭa
Şi din gură că-mĭ ḑicea :
«Ce caţĭ, bade, pe-acolea,
«Că nu eştĭ de sama mea ?!
Porţile că-mĭ închidea,
Făcliile le stingea,
Focu'n vatră-lŭ învălĭa,
Nume mie că-mĭ punea :
«*Spate late'ncârjobate*,
«*Buze moĭ dăbălăzate.*» (1)

Pretutindenĭ şi orĭ de cine e prea bine cunoscutŭ că *nurorile* în genere nu trăescŭ bine cu *sócrele* lorŭ. Decĭ mulţĭ fecĭorĭ nu se'nsóră de grabă saŭ rĕmânŭ pentru totŭ-d'a-una ne'nsuraţĭ din simpla causă ca să nu facă maĭcelorŭ sale prin însurare necazŭ şi supĕrare. Şi acésta se vede fórte rĕsveditŭ dintr'o mulţime de hore saŭ chiuiturĭ poporane pre carĭ le chiue eĭ ca unŭ felŭ de desvinovăţire şi rĕspunsŭ la învinovăţirile ce li se facŭ de către ceĭ căsătoriţĭ precum şi de către fecĭoriĭ ceĭ holteĭ.

Étă una din mulţimea acelorŭ chiuiturĭ :

(1) Din colecţia mea inedită.

Florile de pe isvorŭ
Tóte-mĭ strigă să mĕ'nsorŭ,
C'arŭ fi prea mare pĕcatŭ
Să rĕmânŭ ne-însuratŭ;
Numaĭ flórea cea din ĭazŭ
Imĭ ḑice să mĕ maĭ lasŭ
Sĕ nu-mĭ legŭ de capŭ năcazŭ. (1)

Saŭ astŭ-felŭ:

Pus'am gândulŭ să mĕ 'nsorŭ
S'aducŭ maĭciĭ ajutorŭ;
Dar' gândiĭ ca să mĕ lasŭ,
Să n'aducŭ maĭciĭ năcazŭ! (2)

Saŭ, în fine, și așa:

Pus'am gândulŭ să mĕ'nsorŭ
S'aducŭ maĭciĭ ajutorŭ,
Să o bată de cuptorŭ
Și de vatră câte-o-dată
Cândŭ va fi cam supĕrată. (3)

Și bărbațiĭ precum și fecĭoriĭ ceĭ tinerĭ, vĕḑêndŭ dela unŭ timpŭ că numaĭ de gĭaba își batŭ capulŭ cu astŭ-felŭ de ómenĭ că nicĭ într'unŭ chipŭ nu-ĭ potŭ face ca să se însóre, ținêndu-se de vorba veche, care sună: «până la 20 de anĭ se însóră cine-va singurŭ; de la 20—25 îlŭ însóră alțiĭ; dela 25—30 îlŭ însóră o babă, ér' dela 30 de anĭ înainte numaĭ dracu-ĭ vine de hacŭ,» (4) le daŭ bună pace să facă ce le place.

(1) I. P. Laza: Chiote pop. din Selagiŭ, publ. în «Tribuna» an. III. Sibiĭŭ. 1886. No. 10.

(2) Idemŭ de eadem publ. în «Tribuna» an III No. 140.

(3) Idem de eadem, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. L. Brașovŭ 1887. No. 6.

(4) Ioanŭ Creangă: Stanŭ Pățitulŭ, poveste, publ. în «Convorbirĭ literare,» an. XI. Iașĭ 1878. p. 22.

IV. FETELE BĔTRÂNE.

Sunt şi o mulţime de fete, carĭ încă nu se mărită când li-e timpulŭ, adică între aniĭ 15—20, ci cu multŭ maĭ târḑiŭ, ér' altele de felŭ.

Acestŭ soĭŭ de fete se numescŭ de cătră Româniĭ din Bucovina: *fete bĕtrâne, fete stătute, fete 'n pĕrŭ, cosiţă albă.*

Causele pentru ce astŭ-felŭ de fete nu se potŭ mărita sunt multe şi diferite. Unele nu se mărită pentru că, după cumŭ crede poporulŭ, *le-a muritŭ ursitulŭ* saŭ nu le-a sositŭ încă *partea,* altele pentru că-sŭ prea leneşe, cele maĭ multe însă pentru că sunt urâte saŭ pentru că nu şĭ-aŭ păzitŭ cinstea.

Ce-ĭ dreptŭ fetele s'arŭ mărita bucuróse. Nicĭ una n'arŭ rĕmâné nemăritată. Dar'ce folosŭ că fecĭoriĭ nu vorŭ să le ĭee. Ba! nu e destulŭ numaĭ cu atâta! Fecĭoriĭ adeseorĭ le ĭéŭ şi pre ele peste picĭorŭ, ca şi pre fecĭoriĭ ceĭ bĕtrânĭ, de şi cele maĭ multe dintre dînsele nu sunt întru nimica vinovate c'aŭ rĕmasŭ nemăritate. Căcĭ ce potŭ fi ele vinovate, bună-óră, dacă de la natură sunt urâte saŭ dacă referinţele materiale ale părinţilorŭ sunt aşa de nefavorabile că nu potŭ să le înḑestreze.

Eĭ, dar' fecĭoriĭ nu vorŭ să scie nimica despre tóte acestea. Eĭ, şi maĭ alesŭ când sunt fórte bine dispuşĭ, pre tóte,

fără deosebire, le ĭeŭ peste piciorŭ, chiuindu-le felurite chiuiturĭ satirice şi anume:

Celorŭ leneşe:

Dragă-mĭ eştĭ şi te-aşĭ lua,
Dar' mĭ-a spusŭ vecină-ta,
Că te culcĭ sara cu sóre,
Şi te scolĭ la prânḑulŭ mare,
Şi 'ncă-ţĭ pare cu bănatŭ,
Că de nópte te-aĭ sculatŭ. (1)

Saŭ aşa:

Frunḑă verde treĭ bujorĭ,
După Pascĭ în sĕrbătorĭ,
Mĭ-a ḑisŭ tata să mĕ 'nsorŭ
Să nu rĕmânŭ totŭ fecĭorŭ.
Dară mama nu mĕ lasă
Să-ĭ aducŭ leneşa'n casă
Şi urâta după masă. (2).

Celorŭ guşate şi buzate:

M'am cătatŭ într'o *ghilétă* (3)
M'am găsitŭ fată buzată,
Şi buzată,
Şi guşată,
C'am rĕmasŭ nemăritată. (4)

Celorŭ urâte şi sbârcite:

Frunḑă verde şi una,
Mărita-m'aşĭ mărita,
Mărita-m'aşĭ, mamă, da
De m'arŭ lua cine-va.

---

(1) S. Fl. Marianŭ: Poesiĭ poporale române. t. II. Doĭne şi hore. Cernăuţĭ 1875, p. 226.

(2) Din colecţia mea inedită..

(3) *Ghilétă* = gălétă = ciuturǎ.

(4) Din Calafindescĭ, satŭ în districtulŭ Siretuluĭ, în Bucovina, dict. de Sofia Frâncu.

Mărita-m'aşĭ, mamă, eŭ.
Mărita-m'aşĭ, mamă, ḑĕŭ,
Mărita-m'aşĭ, da nu vreŭ,
Că fecĭoriĭ nu mĕ ĭeŭ,
Că-s urâtă şĭ sbârcită,
Nu potŭ mânca nicĭ plăcintă,
Că mi-ĭ gura *folfăeală*, (1)
Nu potŭ mânca nicĭ *scofală*. (2)

In genere tuturorŭ celorŭ urâte:

Astă fată-mĭ place mie,
Că-ĭ cu locŭ şi cu moşie
Locu-ĭ bunŭ, moşia-mĭ place,
Dar' cu hîda ce voiŭ face?
Locu-ĭ bunŭ, şi muncitorŭ,
Dar' urâtu-ĭ stătătorŭ!
Pentru pămîntŭ de ogorŭ
Aducŭ cĭuma'ntre cuptorŭ;
Pămîntulŭ nu l'amŭ aratŭ
Cĭuma-mĭ cere de mâncatŭ.
Pentru doĭ cĭocoĭ de boĭ,
Aduseĭ cĭuma la noĭ;
Cândŭ am fostŭ la cununie,
Dumneḑeŭ era'n câmpie
Cu piperŭ şi cu tămâe
De mine n'a vrutŭ să scie.
Săracele sutele
Cum mărită mutele!
Săracele ḑecile
Cum mărită secile!
Lăcomiĭ şi eŭ la o sută
Şi-mĭ luaĭ şi eŭ o mută:

(1) Despre ómeniĭ ceĭ bĕtrânĭ, cărora le-aŭ picatŭ tóte mĕselele şi din causa acésta nu potŭ nicĭ mânca nicĭ vorbi bine, se ḑice că *folfăescŭ*. De la verb. a *folfăĭ* s'aŭ formatŭ apoĭ în decurgerea timpuluĭ şi alte cuvinte, precum: *folfăită-ă* adj.; *folfăélă* sf.; *folfăitură* sf.; *folfăilă* sm. *foflea*.
(2) Din Cândrenĭ, com. de P. Ursulŭ. — *scofală* = unŭ felŭ de bucate.

Lăcomiĭ și eŭ la o vacă
Și-mĭ luaĭ și eŭ o sacă! (1)

Celorŭ înaintate în vêrstă, dar cu tóte acestea totușĭ arŭ voì să se mărite ca să scape o-dată de *fetia* blăstĕmată:

Vaĭ de m'așĭ vedé scăpată
De fetia blăstĕmată,
Că-ĭ rușine să morŭ fată,
Bĕtrână, nemăritată. (2)

Saŭ așa:

Maică, nu maĭ vine nime,
Ér' te-ĭ amărì cu mine.
Dă-le, maĭcă, bĕutură,
Să nu mĕ cate la gură;
Dă-le, maĭcă, de mâncare
Să nu mĕ cerce de mare.
Nicĭ n'amŭ dințĭ, nicĭ n'amŭ mĕsele
C'aŭ căḍutŭ ca vaĭ de ele. (3)

Celorŭ ce le-aŭ trecutŭ acuma de multŭ timpulŭ măritatuluĭ:

Mĕ duseĭ a pețì'n Boĭ
La fata cu șese boĭ,
Boi-mĭ placŭ, boiĭ suntŭ bunĭ,
Dar'fata-ĭ de mulțĭ Crăciunĭ. (4)

Saŭ așa:

Fata, care e bĕtrână,
Șade'n casă, țesă lână,

---

(1) B. C. Fontanele: Doĭne și Hore din Câmpia Ardéluluĭ, publ. în «*Șeḍĕtórea*» an. VI. Buda-Pesta 1880 p. 51.

(2) Iuliu Moldovanŭ: Cântece și chiuiturĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvaniei», an. LI. Brașovŭ 1888 No. 128.

(3) Idem de eadem.

(4) Idem de eadem.

Că eĭ vremea ĭ-a trecutŭ,
De a maĭ sci de ĭubitŭ. (1)

Saŭ astfelŭ:

Mătrăgună rătezată.
Mărită-mĕ, Dómne-odată,
Că de cândŭ ĭsŭ *fată mare*,
Patrudecĭ de anĭ îmĭ pare.
Mĕ duseĭ într'o grădină
Mĕ uĭtaĭ într'o fântână
Mĕ veḑuĭ *fată bĕtrână*.
Dar după ce m'amŭ uĭtatŭ
Mĭ-amŭ pusŭ hobotulŭ în capŭ
Ca sĕ mérgă vestea'n satŭ
Că şi eŭ m'amŭ măritatŭ. (2)

Astfelŭ chiue feciorii fetelorŭ bĕtrâne!

Dar eĭ nu se mulţămescŭ numaĭ cu fetele. Eĭ adeseorĭ ĭeŭ şi pre mamele acestora preste picĭorŭ, chiuindu-le nu odată şi lorŭ:

La rachita rămurată
Şede-o mamă supărată,
Că fata-ĭ nemăritată.
Nu da, mamă, vină feteĭ,
Ci dă vina cuĭ n'o cere,
Că fata s'ar mărita,
Dac'ar fi cine-o lua! (3)

Saŭ aşa:

La răchita rămurată
Şede-o mamă supĕrată
Că-ĭ fata nemăritată.

---

(1) A. I. Hodoşŭ: Poesiĭ pop. din Comitatulŭ Turda-Arieşu, publ. în «Familia» an XXIV. Oradia mare 1888 p. 199.

(2). Din Dorna, colecţia mea inedită.

(3) I. P. Lazarŭ: Strigăturĭ pop. din Selagiŭ, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ,» an. L. No. 14.

Mărita-o-ar, nu se'ndură,
Că maĭ are-unŭ dinte'n gură
Legatŭ într'o pândătură. (1)

Şi óre ce spunŭ bĭetele fete la tóte acestea?... Ce facŭ ele ca să nu fie necontenitŭ luate'n batjocură şi amărîte?

Eată ce:

La vatra cu doĭ tăciunĭ
Facŭ fetele rugăciunĭ
Sâmbăta, Duminica,
Dóră sĕ potŭ mărita. (2)

(1) Din Bucovina, colecţia mea inedită.
(2) Din Calafindescĭ, dict. de S. Frâncu.

V. URSIREA

O sémă dintre *fetele cele bĕtrâne*, vĕḑêndŭ că de multŭ le-a trecutŭ acuma timpulŭ măritişuluĭ şi cu tóte acestea totuşĭ nu se maĭ potŭ mărita, pentru că nicĭ unŭ fecĭorŭ nu se arată ca să le peţéscă, cugetă că vr'unŭ duşmanŭ saŭ vr'o duşmancă óre-şĭ-care *le-a făcutŭ* anume ca să nu fie ĭubite şi peţite. Dreptŭ aceea caută ele acuma tóte chipurile şi mijlócele cum arŭ putea face să placă fecĭorilorŭ. Şi dacă prin mijlóce bine vĕḑute nu-şĭ potŭ ajunge scopulŭ, atuncĭ îşĭ ĭéŭ refugiulŭ la *farmece* şi ***vrăjĭ***.

Farmecele în genere aŭ scopŭ bunŭ, căcĭ printr'însele, după credinţa poporuluĭ, fata, ce le folosesce, se curăţesce numaĭ de ***ura*** şi ***făcătura*** de care se crede a fi cuprinsă şi se face plăcută şi ĭubită de fecĭorĭ. *Vrajile* din contră aŭ totŭ-d'a-una scopŭ rĕŭ, căcĭ fata care ***vrăjesce***, după credinţa generală a poporuluĭ, nu numaĭ constrânge pre fecĭorĭ de a se amoreza într'însa, ci ea, luându-şĭ adese-orĭ refugiulŭ şi la spiritele cele necurate ca acelea să-ĭ vie întru ajutorŭ şi să-ĭ aducă ***ursitulŭ*** cu nepusa în masă orĭ de unde s'ar afla acela, ĭlŭ necesitéză nu numaĭ ca s'o ĭubéscă, ci tot-o-dată s'o ĭea şi de soţie de-ar fi nu numaĭ bĕtrână, ci chĭar ca şi nóptea de urâtă.

Decĭ fiind-că o atare fată, care cu orĭ şi ce preţŭ voesce să se mărite, începe maĭ ântâiŭ cu farmecele, şi numaĭ

după ce vede că acestea nu ĭ-aŭ ajutatŭ nimica, îșĭ ĭea refugiulŭ la vrăjĭ, și eŭ voiŭ reproduce în șirele următóre maĭ ântâiŭ unŭ *farmecŭ*, ca cetitoriĭ acestuĭ studiŭ să aĭbă o idee măcarŭ câtŭ de mică despre chipulŭ cumŭ îndătinéză o sémă de fete *a-șĭ face «pe dragoste»*, și apoĭ o *vrajă* din care se va vedé cumŭ îșĭ facŭ ele *«pe ursită»* saŭ cumŭ îșĭ *ursescŭ*, cumŭ îșĭ aducŭ *ursitulŭ*.

Fata, care îșĭ face pe dragoste se duce în revĕrsatulŭ zorilorŭ la o apă cugĕtóre; ajunsă la starea loculuĭ îșĭ plécă corpulŭ și ţinêndŭ mânele cu degetele încleștate în apa cea curgĕtóre rostesce de treĭ orĭ după olaltă versurile următoruluĭ farmecŭ:

Bună diminéţa apa luĭ Iordanŭ
Cu stropiĭ luĭ Avramŭ
Bună diminéţa apa luĭ Ichimŭ
Cu stropiĭ de vinŭ!
Eŭ Marţĭ diminéţa m'am sculatŭ,
Pe obrazŭ nu m'am spălatŭ,
La icóne nu m'am închinatŭ,
Pe cale pe cărare m'am luatŭ,
Pe cărare necălcată,
Pe róuă nescuturată,
Pe dragoste neluată,
Și m'am trezitŭ de o-dată
De picióre'mpĭedicată,
De mânurĭ legată,
Cu ură'n faţă aruncată.
De urechĭ surdă,
De gură mută,
De ochĭ chĭóră,
Plângêndŭ,
Oftândŭ,
Și dăulindŭ.
Nime nu m'o vĕdutŭ,
Nime nu m'o auditŭ.
Numaĭ Maĭca Precista,
Numaĭ ea că m'o vĕdutŭ,
Numaĭ ea m'o auditŭ
Din împĕrăţiea ceruluĭ,
Din pórta raĭuluĭ.
Și ea cum m'o vĕdutŭ,
Cum m'o auditŭ
La mine-o venitŭ
Cu rumŭ și cu vinŭ
Și m'o întrebatŭ,
Și mĭ-o cuvîntatŭ:
— Ce plângĭ N. ce oftezĭ,
Ce te dăulescĭ?
— Maĭcă Precurată!
Eŭ cum n'oiŭ plânge
Cu lacrimĭ de sânge,
Cum nu m'oiŭ dăuli,
Că eŭ Marţĭ deminéţă m'am scu-
[latŭ,
Pe obrazŭ nu m'am spălatŭ,
La icóne nu m'am închinatŭ,
Pe cale, pe cărare m'am luatŭ,
Pe cărare necălcată,
Pe róuă nescuturată,
Pe dragoste neluată,

Și m'am trezitŭ de-o dată
De picióre'mpĭedicată,
De mânurĭ legată,
Cu ură'n faț'aruncată,
De urechĭ surdă,
De gură mută,
De ochĭ chĭóră,
Totŭ plângêndŭ,
Oftândŭ
Și dăulindŭ.
— Tacĭ N. nu plânge
Cu lacrimĭ de sânge,
Nu te dăuli,
Că eŭ picĭórele ți le-oiŭ despĭe-
[dica,
Mânurile ți le oiŭ deslega,
Cu urechile iĭ auḑì,
Cu gura-ĭ puté grăì,
Cu ochi-ĭ puté vedé.
Tacĭ nu plânge
Cu lacrimĭ de sânge,
Nu te dăuli,
Că eŭ de ură te-oiŭ mântuì.
Cu rumŭ și cu vinŭ te-oiŭ
[stropì.
Sórele 'n capŭ ți l-oiŭ resărì,
Cu luna te-oiŭ încălța,
Cu stelele te-oiŭ înfrumuseța,
Rujuțele sóreluĭ
In umerele obrazuluĭ
Pune-ți-le-oiŭ,
Luceferĭ în umerĭ așeḑa ți-oiŭ,
Stele
Mănunțele
In spete pune-ți-oiŭ,
Frumosŭ găti-te-oiŭ,
Frumosŭ înpodobi-te-oiŭ,
Cu dragoste învěli-te oiŭ,
Cu rumŭ și cu vinŭ stropi-te-oiŭ,
Trâmbiță de-argintŭ în gură pu-
[ne-ți-oiŭ,
Clonțŭ de cucŭ în mâna dréptă
[pune-ți-oiŭ,
Suliță de-argintŭ
In mâna stângă pune-ți-oiŭ,
Pe calulŭ sfinteĭ Duminicĭ
Incălica-te-oiŭ
La biserică porni-te-oiŭ,
Pe uliță când iĭ ajunge
Băețiĭ
Și ómeniĭ
Prânḑu'n masă l'orŭ lăsa
Peste gardurĭ s'orŭ arunca
Și la tine s'orŭ uĭta
Și cu toțiĭ s'orŭ mira :
Ce împĕrătésă,
Ce vodésă,
Ce crăĭasă,
Ce preotésă,
Ce dăscălĭță,
Ce vornicĭță ?
Da nu-sŭ vornicĭță,
Nu-sŭ dăscălĭță,
Nu-sŭ preotésă
Nu-sŭ crăĭasă,
Nu-sŭ vodésă,
Nu-sŭ împĕrătésă,
Da sŭ N. cea alésă,
Mândrà și frumósă!
In biserică când oiŭ întra
Sfințiĭ s'orŭ bucura,
Popa cu cartea'n mân'a sta
Și la mine s'a uĭta.
Toțĭ ómeniĭ, cățĭ s'orŭ afla
In biserică, la mine s'orŭ uĭta,
Și s'orŭ mira :
Ce împĕrătésă,
Ce vodésă,

Ce crăîasă,
Ce preotésă,
Ce dăscăliță,
Ce vorniciță?
Da nu-sŭ vorniciță,
Nu-sŭ dăscăliță,
Nu-sŭ preotésă,
Nu-sŭ crăîasă,
Nu-sŭ vodésă,
Nu-sŭ împĕrătésă,
Da-sŭ N. cea alésă,
Mândră și frumósă.
Din biserică cândŭ oiŭ eși
Din trâmbiță oiŭ trâmbița,
Din clonțul celŭ de cucŭ oiŭ cânta,
Din suliț'oiŭ sulița.
Cum aștéptă fie-care
Cu dragŭ să audă cucu,
Și cum îĭ drăgălașŭ cucu,
Așa să fiŭ dragă și eŭ.
La flĕcăĭ și la tótă lumea,
Și precum îĭ trâmbița
Drăgălașă si vestită,
Și s'aude de departe,
Șĭ-o ascultă ómeniĭ,
Așa cu dragŭ să mĕ asculte
Și pre mine toțĭ flĕcăiĭ
Și s'audă vorba mea...

După rostirea acestorŭ versurĭ îea apă în pumnĭ și aruncând'o peste capŭ rostesce versurile următóre asemenea de treĭ orĭ :

Câțĭ stropĭ sarŭ peste mine
Atâța ómenĭ
Să mĕ grăéscă de bine! (1)

Étă acuma și o vrajă :

Eŭ, focule, te'nvălescŭ,
Dară tu te desvălesce,
Și te fă laurŭ,
Balaurŭ
Cu solziĭ de aurŭ,
Cu 99 de limbĭ,
Cu 99 de ochĭ,
Cu 99 de mânĭ,
Cu 99 de picĭóre,
Cu 99 de capete,
Și te du peste hotară,
Tocma peste-a noua țară
Și-mĭ adă ursitulŭ meŭ
Celŭ lăsatŭ de Dumnedeŭ.
De le-ĭ găsì la masă bêndŭ
Svêrle-ĭ paharu din mână,
De le-ĭ găsì mâncândŭ
Svêrle-ĭ lingura din mână.
De le-ĭ găsì pe patŭ
Dă-lŭ sub patŭ,
De le-ĭ găsì pe laĭță
Dă-lŭ sub laĭță,
De le-ĭ găsì pe cuptĭoriŭ
Dă-lŭ sub cuptĭoriŭ,

(1) Farmeculŭ acesta, culesŭ dela o Româncă din Mitoculŭ Dragomirneĭ, satŭ în Bucovina nu departe de Sucéva, mi l'a comunicatŭ d-lŭ Dr. St. Saghinŭ.

Și-lŭ pornesce și mi-lŭ adă :
Peste ape fără podŭ
Peste pădure lupesce,
Peste câmpurĭ epuresce,
Prin pădure fără sine,
Prin satŭ fără de rușine,
Și-lŭ ad'anume la mine.
Ca feciorŭ îl adă...
Cu mânele mi-lŭ împinge,
Și cu limbele mi-lŭ linge;
Cu ochi-lŭ ochesce,
Cu códa-lŭ plesnesce,
Spre mine-lŭ pornesce,
La mine-lŭ sosesce.
Cu dînsulŭ în astă sară
Aeve să mě visăzŭ
Pe dînsulŭ pe mâne sară
Cu ochi-aeve să-lŭ vědŭ,
Cu dînsulŭ să mě 'ntâlnescŭ,
Cu dînsulŭ eŭ să vorbescŭ!

Fata, care voesce a-șĭ aduce ursitulŭ în chipulŭ cumŭ s'a arětatŭ, în timpulŭ acela câtŭ ține rostirea versurilorŭ vrăjeĭ, învălesce foculŭ cu unŭ resteŭ furatŭ în sara Sf. Andreiŭ saŭ a Sf. Vasile dela o casă, unde ómeniĭ nu sunt de-a doua óră cununațĭ. Ér' după ce a sfârșitŭ de rostitŭ cuvintele de maĭ susŭ ĭesă afară și asvèrle resteulŭ peste casă.

Se 'ntêmplă insă ad‹ se-orĭ că nu numaĭ fetele cele stătute îșĭ ĭéŭ refugiulŭ la farmece și vrăjĭ, ci multe și dintre cele-lalte, cărora nu lĭ-a trecutŭ încă timpulŭ măritișuluĭ. Cele din urmă însă nu o facŭ acésta nicĭ o dată din causă că nime n'arŭ voì să le ĭee, ci maĭ multŭ de témă că feciorìĭ, pe cariĭ șĭ-aŭ pusŭ ele ochiĭ, pre cariĭ îĭ ĭubescŭ cu pasiune, și cariĭ, la rêndulŭ lorŭ, încă nu s'aŭ arětatŭ indiferințĭ față de dînsele, maĭ pe urmă le vorŭ urî și vorŭ da mâna cu altele. Decĭ ca să fie sigure că feciorìĭ aleșĭ de dînsele nicĭ cândŭ nu le vorŭ părăsì, îĭ farmecă.

Dovadă despre acéstă apucătură a fetelorŭ *amorizate*, cum se dice, *până peste urechĭ*, avemŭ, între multe altele, și următórea doĭnă din Hârlăŭ în Moldova :

Frundză verdi pómă négră,
Sórili-ĭ la tócă,
M'am tâlnitŭ cu puĭca'n pórtă.
— Na-ț puicuț'on leŭ bătutŭ
Și'nĭ disfă ci nĭ-aĭ făcutŭ.

— Nu ţĭ-am facutŭ să-ţĭ disfacŭ,
Cĭ-am facutŭ, că-nĭ eştĭ dragŭ.
— Na'ţ puicuţ'oa irmilicŭ
Şi-nĭ disfă ci nĭ-aĭ facutŭ.
— Macarŭ si-nĭ daĭ niĭ di leĭ,
Nu ţĭ-am făcutŭ ca să chieĭ,
Ţi am facutŭ ca să mĕ ieĭ.
Haĭ draga mai la vale,
Să găsimŭ o vrăjitori
Şi ĭ-oĭŭ da şi eŭ parali
Şi ţĭ-a farmaca maĭ tari. (1)

Apoĭ acésta :

— Desfă-mĭ, mândră, ce-aĭ facutŭ,
Că eŭ sûnt băiatŭ pierdutŭ!
Şi mĭ deslégă, ce-aĭ legatŭ,
Că eŭ sûnt băĭatŭ stricatŭ!
— Bădiţŭ, bădişorulŭ meŭ,
Nu ţĭ-am facutŭ să-ţĭ desfacŭ,
Da ţĭ-am făcutŭ, că-mĭ eştĭ dragŭ.
Pĕrŭ din capŭ eŭ ţĭ am luatŭ,
Pe apă l-am aruncatŭ:
Cumŭ mergea apa de lină,
Fără min'să n'aĭ hodină:
Cumŭ mergea apa de tare,
Fără mine să n'aĭ stare. (2)

In fine şi acésta:

Drumŭ la delŭ şi drumŭ la vale,
Imĭ facŭ véculŭ totŭ pe cale.
N'am in lume sĕrbătóre
Nicĭ n'am partea mea la sóre.
Bat'o crucea ursitóre.

(1) Michailŭ Canianŭ : Poesiĭ populare. Doine, culese şi publicate întocmaĭ cum se dicŭ. Iaşĭ, 1888. p. 69.
(2) Alesiu V.: Poesiĭ populare, publ. în «Convorbirĭ literare.» an. XXII. Bucurescĭ 1889. p. 919.

Care m'a ursitŭ pe mine
Să n'am nicĭ o ḑi cu bine!
Ostenitŭ mereŭ de ducă,
Nóptea'n codri mĕ apucă,
Copacilorŭ suntŭ nălucă!
Ochi-mĭ nu se maĭ usucă!
Unde mergŭ, în orĭ ce parte
Dragostele mĭ sunt deşarte.
Aolică, lică flóre!
De n'aĭ fi farmecătóre
Nu maĭ abate din cale
Să calcŭ pe urmele tale ! 1)

1) V. Alecsandri: Poesiĭ populare ale Românilorŭ, Bucurescĭ 1866, p. 277.

VI. ÎNSUŞIRILE MIRESEI.

O fată mare, care voesce să se mărite până a nu deveni fată bĕtrână, trebue să possadă următórele însuşirĭ principale, şi anume: să fie onestă, statornică, sîrguinciósă, strângĕtóre, grijulie, istéţă, înţeléptă, frumósă şi maĭ pre susŭ decâtŭ tóte acestea sănĕtósă. (1)

Şi cum că întru adevĕrŭ acestea sunt însuşirile cele maĭ de frunte şi maĭ căutate de poporulŭ românŭ ne putemŭ încredinţa nu numaĭ din experienţa de tóte ḑilele, ci şi dintr'o mulţime de proverbe şi cântece poporane, carĭ sunt rĕspândite în tóte părţile locuite de Românĭ.

Aşa în privinţa onestităţiĭ saŭ a purtăriĭ celeĭ bune unŭ proverbŭ ne spune că «*cinstea e maĭ scumpă de câtŭ tóte*». (2)

În privinţa sîrguinţeĭ unŭ proverbŭ fórte vechiŭ şi destulŭ de rĕspânditŭ ḑice:

Sîrguinţa
Ţese pânḑa,
Éră lenea
Pĭerde vremea.

(1) Veḑĭ şi «Columna luĭ Traianŭ», an. IX. p. 384.
(2) A. Pann: Povestea vorbiĭ, t. II. p. 184.

Altŭ proverbŭ totŭ atâtŭ de rĕspânditŭ spune:

Cine mişcă
Totŭ maĭ pişcă,
Cine şade
Códa-ĭ cade.

Prin urmare fetele oneste şi sîrguinciόse şi maĭ alesŭ acelea ce se pricepŭ cum se cade în ale gospodărieĭ sunt totŭ-deauna preferate. Din contră cele leneşe şi maĭ alesŭ acelea ce nu-şĭ prea batŭ capulŭ cu torsulŭ, ţesutulŭ, cusutulŭ şi cu prepararea bucatelorŭ, lucrurĭ pre carĭ o fată de ţĕranŭ trebue numaĭ de câtŭ să le scie, nu numaĭ că sunt trecute cu vederea, ci adese-orĭ luate chĭar şi'n rîsŭ.

Aşa o doĭnă poporană din Transilvania şi anume din Solnocŭ Doboca ne spune următórele despre o fată, care nu şcie ţesĕ şi tórce:

— Iubita mea Dorofată
De te aşĭ vedé măritată
Nu te-aşĭ da pe lumea tótă.
— Maĭcă, de-o sută de orĭ
M'am totŭ pusŭ p'ângă fecĭorĭ
Şi le am şoptitŭ la ureche,
Că sunt tênĕră, nu veche;
Dar' *răsboiulŭ*, (1) mânce-lŭ foculŭ,
Ála mĭ-a stricatŭ norocululŭ,
Cândŭ la furcă mĕ puneamŭ,
Tótă ḑiua că dormĭamŭ. (2)

Altă doĭnă, totŭ din Transilvania, şi totŭ despre fetele cele leneşe, carĭ nu şĭ-aŭ prea bătutŭ capulŭ cu cusutulŭ, ţesutulŭ şi fĭertulŭ, ḑice:

Trecuĭ valea şĭ-unŭ pârăŭ,
Mé 'ntâlniĭ cu socru-meŭ;

(1) Răsboiŭ = stative.

(2) Laura Veturia Mureşanŭ: Doĭne din Ardélŭ (Solnocŭ-Doboca) publ. în «Familia». An. XXI. Oradia-mare 1885 p. 440 No. 37.

Socru ḑice cătră mine:
— Ie-mĭ fata şi-mĭ fi ginere!
— «De mĭ-aĭ da chĭar şese boĭ,
Fata ta nu e de noĭ;
Maĭca vrea o cusutóre,
Fata-ţĭ dórme'n şeḑĕtóre.
La răsboĭŭ nu sĕ pricepe
De mâncare nu sci fĭerbe, (1)

Ér' despre o fată, care nu scie nicĭ fíerbe nicĭ cóce, o doĭnă din Satmarŭ ne spune următórele:

Mărita-m'aşĭ, mărita,
Pâne nu sciŭ frământa;
Mărita-m'aşĭ şi eŭ bĭată,
Că de multŭ îsŭ şi eŭ fată;
Şi pĕrulŭ prin clopŭ 2) să-ĭ ĭasă,
Numaĭ să mĕ vĕdŭ mirésă,
Să mĕ pue după masă. 3)

O variantă a acesteĭ doĭne sună ast-felŭ:

Mărita-m'aşĭ, mărita,
Pită nu sciŭ frământa,
Nicĭ de pită n'arŭ fi baĭŭ,
Dar' nu sciŭ face mălaĭŭ.
Nicĭ de mălaĭŭ n'arŭ fi hibă,
Nu sciŭ face mămăligă. 4)

In fine şi unŭ proverbŭ din Bucovina ne spune despre o fată leneşă, care samĕnă că nu va fi bună gospodină, următórele: *Acéstă fată pare că nu-şĭ va uĭta cuţitulŭ în bărbânţa cu brânḑă.»*

---

(1) Victoria Farcaşŭ: Poesiĭ pop. din Cacucia, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ,» an. XLIX. Braşov. 1886. No. 228.

2) Clopŭ=pĕlărie.

3) Florian Danciu: Poesiĭ pop. de prin Satmarŭ, publ. în «Familia,» an. XXIII. Oradia-mare 1887 No. 2. p. 19.

4) Val. Branisce: Chiote pop. din Valea Buiĭ, publ. în «Tribuna,» an. I Sibiĭŭ 1881, No. 146.

Nu-ĭ placŭ Românuluĭ fetele leneşe, dar nicĭ pre cele mârşave încă nu le póte suferì. Étă ce ne spune elŭ în privinţa celorŭ din urmă :

Eŭ la voĭ n'am fostŭ de-a sară,
Pare c'a trecutŭ o vară;
Şi la voĭ n'am fostŭ de ĭerĭ,
Pare c'aŭ trecutŭ treĭ verĭ.
Am fostŭ a sară la voĭ,
Casa-ĭ plină de gunoĭŭ,
Şi pe laĭţă-i zăhăitŭ,
Mĕ miramŭ la ce-am venitŭ,
In casă nu ĭ măturatŭ,
Mĕ miramŭ ce-am maĭ cătatŭ. . .1)

In privinţa frumuseţeĭ unŭ proverbŭ din Bucovina ḑice :

De câtŭ oĭŭ întinge'n untŭ
Şi m'oĭŭ uĭta în pământŭ,
Maĭ bine-oĭŭ întinge'n sare
Şi mĕ voiŭ uĭta la sóre.

Saŭ, după cum spunŭ Româniĭ din Muntenia :

De cât să mănâncŭ mămăligă cu untŭ
Şi să mĕ uĭtŭ în pământŭ,
Maĭ bine pâne cu sare
Şi să mĕ uĭtŭ la ea ca la sóre. 2)

Pentru că :

Totŭ de-a-una feţişóra
Mărită pe fetişóra. 3)

adică : decât voĭŭ lua o sluţenie avută şi nu voĭŭ puté căuta la dînsa, maĭ bine voĭŭ lua una maĭ sărăcuţă, dar frumósă cu care să potŭ trăì în pace şi fericire, căcĭ :

1) Din colecţia mea inedită.
2) A. Pann: Povestea vorbiĭ, t. II. p. 129.
3) Idem de cadem p. 129.

De câtŭ c'o nevastă hidă
Maĭ bine cu boi'n smidă,
De câtŭ c'o nevastă próstă
Maĭ bine cu boĭ pe cóstă. 1)

Cu tóte acestea însă dacă se cere ca o mirésă să fie frumósă, trebue în acelaşĭ timpŭ să fie şi istéţă şi înţeléptă, căcĭ:

Frumuseţa vestedesce,
Ér' înţelepcĭunea cresce. (2)

Şi apoĭ:

Nevasta cu minte bune
E bărbatuluĭ cunună. (3)

Aşişderea să caută ca mirésa să nu fie prea frumósă, pentru-că dacă e prea frumósă, érăşĭ nu e bine, căcĭ dice-o doĭnă:

Însura-m'aşĭ însura,
Fat'urâtă n'aşĭ lua,
Nicĭ prea frumósă nu-mĭ place,
Că prea mulţĭ prietenĭ îşĭ face (4)

Prin urmare, după părerea poporuluĭ, e cu multŭ maĭ bine:

Să-ţĭ ĭeĭ nevastă de casă
Nicĭ urită, nicĭ frumósă. (5)

căcĭ e:

Maĭ bine unŭ dramŭ de nureţe
De câtŭ unŭ carŭ de frumuseţe. (6)

---

(1) Gr. Sima a luĭ Ionŭ: Cântece pop. din Ardealŭ, publ. în «Familia», an. XXI. Oradia-mare. 1885. No. 39. p. 464.
(2) Simion Rotariu: Dicĕtóre din Selagiŭ, publ. în «Şedĕtórea» an. IV. Buda-Pesta, 1878. p. 5.
(3) A. Pann: Povestea vorbiĭ. t. II. p. 110.
(4) Tomulŭ liricŭ. p. 27.
(5) A. Pann: Povestea vorbiĭ, t. II. p. 151.
(6) Idem de eadem. t. II. p. 129.

Pentru că :

Ce-ĭ frumosŭ la toţĭ le place,
Dar' nu scie'n elŭ ce zace. (1)

Şi apoĭ :

Ce folosŭ de chipŭ frumosŭ
Dacă nu e lipicĭosŭ. (2)

Din causa arătată apoĭ nu unŭ fecĭorŭ îşĭ caută mirésă de o frumuséţă mijlocie, fiindŭ deplinŭ încredinţatŭ că cu o atare va duce-o cu multŭ maĭ bine, decât cu una prea frumósă. Afară de acésta :

De s'arŭ lua numaĭ dragĭ,
N'arŭ maĭ fi în codri fagĭ,
Dar' se ĭéŭ şi ceĭ urîţĭ,
Dacă-sŭ fagiĭ grămădiţĭ. (3)

Saŭ, după cum spunŭ Bucovineniĭ :

De s'arŭ lua numaĭ dragĭ,
N'arŭ maĭ fi frundă pe fagĭ,
Da se ĭéŭ şi ceĭ urîţĭ
De-aceea-sŭ fagi'nfrundiţĭ. (4)

Pe lângă însuşirile înşirate maĭ sus, maĭ caută fie-care fecĭorŭ, şi maĭ alesŭ părinţiĭ sĕĭ ca mirésa să fie dintr'unŭ *némŭ bunŭ*, *viţă bună*, *din ómenĭ de omenie*, cinstiţĭ şi cu vadă 'n satŭ, (5) ţinêndu-se în privinţa acésta fórte strictŭ de proverbulŭ străvechiŭ :

Viţa de vie
Totŭ învie
Ér' cea de rogozŭ
Cade gĭosŭ.

(1) Idem de eadem. t. II. p. 110.
(2) Idem de eadem t. II. p. 129.
(3) N. Petru ; Poesiĭ pop. publ. în «Familia», an. VIII. Pesta 1872. No. 13. p. 11.
(4) Din colecţia mea inedită.
(5) Vedĭ şi «Columna luĭ Traian,» an. IX. p. 384.

Starea, în care se află cea mai mare parte a poporului română în timpulŭ de faţă l'a constrînsŭ a se gândì mai multŭ la avere, punêndŭ óre-şi cum în umbră cele-lalte însuşirî ale mireseĭ. dacă voesce ca feciorulŭ, ce are a se căsătorì, să pótă maĭ uşorŭ şi maĭ bine trăì. Însă nu totŭ aşa era şi maĭ de multŭ, pe când fie-care Românŭ avea o stăricică maĭ bună, pe când putea să înzestreze de-o potrivă pre toţĭ fiiĭ sĕĭ fără a face vre-unuia strîmbătate. Atuncĭ averea nu se căuta aşa de tare ca în ḑiua de astă-ḑĭ. atuncĭ fie-care ḑicea: *«nu căuta să fie bogată, ci caută să fie de trébă şi sîrguinciósă, căcĭ cu una sîrguinciósă poţĭ face orĭ şi când casă şi avere, pe când cu una leneşă, şi ceea ce aĭ, pierḑĭ.»* Şi-apoĭ, *«nu averea face pe omŭ, ci omulŭ face averea»*, pentru că *«banĭ aŭ şi ţiganiĭ. ér' omenie n'aŭ»*.

Cu tóte acestea poporulŭ nostru chiar şi în timpulŭ de faţă, când e vorba despre viitorulŭ sĕŭ, preferă maĭ de grabă a-şĭ lua de nevastă o fată maĭ sĕrmană şi maĭ puţinŭ pretenţiósă, decât una avută şi cu o mulţime de fumurĭ în capŭ. Şi acésta o putemŭ cunósce fórte lesne din mulţimea doĭnelorŭ şi horelorŭ, carĭ le auḑimŭ maĭ la fie-care adunare şi petrecere.

Étă ce ne spune unŭ feciorŭ din Transilvania şi anume din ţinutulŭ Bârgăuluĭ în privinţa acésta:

Insura-m'aşĭ însura,
Nu sciŭ ce fata-şĭ lua;
Aşĭ lua de omŭ bogatŭ,
Rĕŭ mĕ temŭ de vr'unŭ pĕcatŭ
Ea mĭ-arŭ cere lumea tótă,
Făr'a se gândì la plată,
Şi mĭ-arŭ cere pieĭ de smeŭ
Să'ncalţe piciorulŭ sĕŭ,
　　Că de capră
　　Lesne crapă
　　Şi de óĭe
　　Se despóĭe

Și de țapŭ
Sare 'n capŭ.
Oĭŭ lua o sĕrmăncuță,
Care pórtă opincuțe,
Și cămeșă cu altițe,
Și-ĭ încinsă cu catrință. (1)

Altŭ fecĭorŭ, totŭ din Transilvania, ḑice :

Însura-m'așĭ însura,
Nu sciŭ sócra ce'mĭ va da :
Coșarca cu fusele,
Cotruțulŭ cu mâțele?
Însura-m'așĭ însura,
Nu sciŭ ce fata-șĭ lua.
Așĭ lua de omŭ bogatŭ...
Totŭ mĭ-e témă de-unŭ pĕcatŭ,
Că-mĭ va cere lumea'ntrégă,
Și chĭar cĭobote de capră
Că de óĭe
Se despóĭe
Și de țapŭ
I sarŭ în capŭ!
Așĭ lua de la Bârgăŭ
Mĕ temŭ c'a fi lucru rĕŭ,
Că fetele din Bârgăŭ
Totŭ rógă pe Dumneḑeŭ
Sĕ nu le dea bărbatŭ rĕŭ,
Așĭ lua din alte sate
Chĭeltuélă-ĭ și departe.
Voĭŭ lua maĭ sĕrmănuță,
I-oĭŭ cumpĕra opincuțe,
Ea șĭ-acelea să le cruțe,
C'a âmbla maĭ multŭ desculță. (2)

---

(1) I. Dologa : Doĭne și hore din Ardélŭ din ținutulŭ Bârgăuluĭ, publ. în «Familia,» an. XX. Oradia-mare 1884. No. 48 p. 575.

(2) Cântece pop. publ. în «Amicul poporuluĭ,» foae pop. An. I. Pesta. 1867. No. 32. p. 264.

Românulŭ adevĕratŭ nu sufere nicĭ când ca femeea să fie stăpână peste dînsulŭ, ea să-ĭ cânte şi elŭ să jóce după cum va voì ea. Prin urmare elŭ îşĭ caută tot-d'auna mirésă, care nu e cu multŭ maĭ avută decât dînsulŭ.

De-aşĭ trăì câtŭ piétra'n vie,
Nu ĭéŭ fată cu moşie
Să-mĭ poruncéscă ea mie,
Cĭ-oĭŭ lua una săracă,
Ce voĭŭ ḑice eŭ să facă
Numaĭ câtŭ mie să-mĭ placă. (1)

Saŭ aşa:

De-aşĭ trăì câtŭ frunḑa'n vie
Nu ĭéŭ fată cu moşie,
Să-mĭ poruncéscă ea mie,
Cĭ-oiŭ lua una săracă
Ce ĭ-oĭŭ poruncì să facă
Şi să-mĭ fie mie dragă (2).

căcĭ, ḑice elŭ în altă doĭnă:

Dragă-mi-ĭ fata săracă,
Că cu mâna eĭ se'mbracă;
Ér' fata de gasdă mare
Vinde-o vacă şi-şĭ ĭé póle;
Vinde-o vacă şĭ unŭ viţelŭ
Şi-şĭ ĭé póle şi spăcelŭ. (3)

Sunt, cum am ḑisŭ, mulţĭ şi de-aceĭa, cariĭ caută numaĭ la avere, ér' câtŭ despre cele-lalte însuşirĭ ale mireseĭ prea puţinŭ le pasă. Maĭ pe urmă însă, partea cea maĭ

(1) Domide şi Şorobetea: Doĭne de pe Valea Rodneĭ, publ. în «Traian» an II. Bucurescĭ. 1870. No. 10.

(2) Iuliu Bugnariŭ: Doĭne şi horeĭ pop. din ţinutul Năsĕuduluĭ publ. în «Familia» an XXII. Oradia-mare 1866. p. 19.

(3) I. P. Lazar: Strigăturĭ pop. din Selagĭŭ publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. L. Braşovŭ 1887. No. 6.

mare dintre ast-felŭ de feciorĭ se căescŭ amarŭ de ceea-ce aŭ făcutŭ, dar' ce folosŭ că e prea târḑiŭ.

Étă spre exemplu cum se căesce unŭ bărbatŭ, care s'a lăcomitŭ la prea mare avere și șĭ-a luatŭ o mirésă din părinţĭ maĭ avuţĭ de câtŭ aĭ sěĭ :

Orbŭ am fostŭ, orĭ dóră batŭ
Cândŭ am pornitŭ la'nsuratŭ.
Frunḑă verde'n codru desŭ,
Tótă lumea șĭ-a alesŭ
Ce-a fostŭ bunŭ și maĭ fălosŭ,
Ce-a fostŭ verde și frumosŭ,
Dar' eŭ, Dómne, am alesŭ
Ce-a fostŭ maĭ rěŭ în ověsŭ :
Treĭ fire de neghinuţă
O mândruţă
C'o murguţă,
Lăcomĭamŭ că-ĭ gasdă mare
Șĭ-o luăĭ de peste vale.
Săracile sutele
Cum mărită slutele.
Mě'mbiaĭ și eŭ la sută
Și luaĭ și eŭ o mută.
Când o vědŭ la focŭ șěḑêndŭ
Par'că-ĭ ursu mormăindŭ;
Când o vědŭ nepĭeptěnată,
Par'că-ĭ buha împěnată.
Îmĭ dă blidulŭ nespělatŭ.
Și lingura de sub patŭ. (1)

Maĭ pe scurtŭ fie care feciorŭ așěḑatŭ și prevěḑětorŭ îșĭ alege, cum ḑice proverbulŭ «*peticŭ după saculŭ sěŭ*».

(1) Iuliu Moldovanŭ : Cântece și chiuiturĭ pop. publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. LI. Brașovŭ 1888. No. 128.

VII. ÎNSUŞIRILE MIRELUI.

Acelea-şĭ însuşirĭ, carĭ se pretindŭ dela mirésă, se pretindŭ şi dela mire, cu acea deosebire numaĭ că pe frumuseţea mireluĭ nu se pune atâta preţŭ ca pe a mireseĭ, de unde se vede că s'a născutŭ apoĭ şi proverbulŭ nu prea măgulitorŭ : «*bărbatulŭ să fie puţintelŭ maĭ frumosŭ decât draculŭ.* (1)

Dacă alegerea mireluĭ arŭ atârna numaĭ dela fetele, carĭ aŭ să se mărite, atuncĭ de bună sémă că prima însuşire, care s'arŭ lua de către cele maĭ multe dintre dînsele în consideraţiune, arŭ fi frumuseţea.

Dar' ce folosŭ că la alegerea mireluĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ a gingereluĭ primulŭ votŭ îlŭ aŭ părinţiĭ feteĭ.

Ba ! maĭ de multŭ era datină maĭ totŭ aşa ca şi la Româniĭ de aḑĭ din Macedonia, că fata nicĭ nu era întrebată de voesce a se mărita după cutare fecĭorŭ, orĭ nu, ci, dacă părinţiĭ tinerilorŭ se înţelegeaŭ între olaltă, tineriĭ trebuĭaŭ să se supue şi să se căsătorésca chĭar şi'n casulŭ acela când n'ar fi avutŭ nicĭ cea maĭ mică atragere şi aplecare unulŭ către altulŭ.

Din causa acésta apoĭ se născeaŭ maĭ nainte între ceĭ maĭ mulţĭ căsătoriţĭ nu numaĭ ne'nţelegerĭ, certe, desbinărĭ, ci până chĭar şi despărţirĭ.

(1) A. Pann : Povestea vorbiĭ, t. II p. 127.

în timpulŭ din urmă însă, de şi nu pretutindenĭ, totuşĭ în cele maĭ multe părțĭ aŭ venitŭ ómeniĭ la convingere că:

Silita căsătorie
E frigură de Livie. (1)

De-aceea rarŭ când se'ntêmplă acuma ca părinţiĭ să siléscă pre fiicele lorŭ a se căsătorì după cine nu voescŭ ele.

Ér dacă cu tóte acestea se maĭ află şi astădĭ părinţĭ, carĭ nu vorŭ să ĭee în considerare voinţa fiicelorŭ sale, dacă le constringŭ a se duce după bărbaţĭ urîţĭ, fie aceĭa orĭ şi câtŭ de statornicĭ şi avuţĭ, nicĭ de cum nu le fericescŭ prin acésta, din contră *le légă numaĭ lumea*, saŭ, după cum se maĭ exprimă poporulŭ, *le îngrópă de viĭ.* Căcĭ, după cum ne spunŭ o mulţime de doĭne poporane, nimicŭ nu e maĭ rĕŭ pe lume decât urîtulŭ. Tóte bólele aŭ léculŭ lorŭ, tóte se potŭ vindeca, urîtulŭ însă, după cum prea bine se póte vedé şi din următórea doĭnă, n'are nicĭ unŭ lécŭ, dóră numaĭ mórtea:

Vaĭ, măĭcuţă. ce pĕcatŭ,
C'am avutŭ drăguţŭ în satŭ,
M'a cerutŭ şi nu m'aĭ datŭ.
Pân' ce-ĭ, maĭcă, cam săracŭ,
Bine că mi-ĭ mie dragŭ.
Maĭcă, dă-mĕ după dragŭ
Septe sărindare-ţĭ facŭ
Şi ţi le-oiŭ pune la capŭ;
De me-ĭ da după urîtŭ
Să n'aĭ odihnă'n pămêntŭ.
Nu mĕ da după urîtŭ
De-arŭ avea casă de zidŭ;
Dă-mĕ după cine-mĭ place,
De n'are casă, şĭ-a face,
C'om slujì o lună, dóuĕ,
Şi ne-om face casă nóuĕ,

(1) A. Pann: Povestea vorbiĭ, t. II. p. 152.

Şĭ-om sluji unŭ anŭ şi doĭ
Şi ne-omŭ face carŭ şi boĭ.
Dă-mĕ, mamă, pe plăcere
Nu âmbla după avere,
Averea s'a pustii,
Cu urîtŭ nu potŭ trăi,
Şi averea şĭ-o va bé,
Cu urîtŭ nu potŭ şedé.
Maĭcă, mare-ĭ Mureşulŭ.
Da-ĭ maĭ mare urîtulŭ.
Mureşulŭ, maĭcă, l-oiŭ trece,
Urîtulŭ nu-lŭ potŭ petrece,
Că urîtulŭ n'are lécŭ
Numaĭ treĭ scândurĭ de bradŭ
Şi-o piétră mare la capŭ. (1)

O altă doĭnă, care asemenea se referesce la bărbaţiĭ ceĭ urîţĭ, sună precum urméză :

Frunḑă verdi di doĭ scaĭ,
Cată maĭcă cuĭ mĕ daĭ,
Nu căta arjintuluĭ
Şi mĕ dă urîtuluĭ,
Că arjintu şede'n ladă
Da urîtu şede'n vatră
Şi mĕ'ntrébă câte-o dată :
«Ce şeḑĭ dragă supĕrată ?»
— «Nu şedŭ, dragă, nicĭ de-unŭ rĕŭ,
Ci şedŭ de urîtu tĕŭ.» (2)

Cu totulŭ altmintrelea e însă, când bărbatulŭ e tinerelŭ, frumuselŭ şi blândŭ. Atuncĭ fata fórte bucurósă sĕ despărţesce de părinţiĭ sĕĭ şi se duce după dînsulŭ, căcĭ:

De câtŭ unŭ tată şĭ-o mumă
Se te certe pentru-o glumă,

(1) Doĭne pop. culese şi publ. de I. P. R. în «Tribuna», an. II. Sibiiŭ 1885. 273.
(2) M. Lupescu : Poesiĭ pop. publ. în «Contimpuranulŭ», an. V. Iaşĭ 1886. p. 530.

Maĭ bine unŭ bărbățelŭ
Dacă-ĭ blândŭ și tinerelŭ,
Cățl spune dóuĕ, treĭ glume,
De-a dragulŭ trăescĭ în lume.
De câtŭ unŭ bărbatŭ urîtŭ
Maĭ bine-unŭ mândru ĭubitŭ,
Câtŭ ședĭ cu elŭ împreună
Grăescĭ totŭ cuvinte'n glumă,
Nóptea orĭ câtu-ĭ de mare,
Ea totŭ mică țĭ sĕ pare. (1)

Póte să fie însă feciorulŭ orĭ și câtŭ de frumosŭ, dar' dacă nu e în același timpŭ și *voĭnicŭ*, atuncĭ rarŭ care fată de românŭ caută la dînsulŭ, căcĭ ḑice ea:

De câtŭ pâne cu hemeŭ
Și s'o mâncŭ c'unŭ meteleŭ,
Maĭ bine-oiŭ mânca pogace
Cu voĭniculŭ care-mĭ place. (2)

Saŭ:

De câtŭ sfântă c'unŭ mișelŭ
Maĭ bine c'unŭ voĭnicelŭ;
Voĭniculŭ are norocŭ
Și cu dînsulŭ trecĭ prin focŭ. (3)

Româncele în genere sunt vesele, glumețe, și aŭ fórte mare aplecare pentru voĭnicĭ. Unŭ omŭ vrednicŭ, care *rupe mâța în dóuĕ*, după cum spune proverbulŭ poporalŭ, plătesce fórte multŭ în ochiĭ lorŭ. Dreptŭ aceea fie unŭ astŭfelŭ de omŭ orĭ și câtŭ de săracŭ, e preferatŭ unuĭ avutŭ nevrednicŭ. Dovadă despre acésta avemŭ, între altele, și următórele versurĭ:

— Radă, Rădișóră,
Mândră viișóră!

(1) I. Dologa: Doĭne și hore din ținutulŭ Bârgăuluĭ în Ardealŭ, pupl. în «Familia», an. XX. Oradia-mare 1884, No. 46. p. 552.
(2) «Albina Carpațilorŭ,» an. III. Sibiiŭ 1878. p. 265.
(3) V. Alecsandri, op. cit. p. 328.

Ie-mě tu pe mine
Că te-oiŭ ţinea bine
Şi ţĭ-oiŭ da eŭ ţie
Ruble chiar o mie,
Papucĭ în badiĭ
Aduşĭ din Indiĭ,
Blană lungă, móle,
Cu samurŭ în póle,
Şi unŭ aşternutŭ
Cu aurŭ ţesutŭ.
Rada mi-lŭ videa
Şi îĭ respundea :
— Căpitanŭ Mateiŭ,
Mě vreĭ, nu mě vreĭ,
Câtŭ eştĭ de bogatŭ
Nu mi-ĭ fi bărbatŭ
Că ţĭ-e barba sură
Şi n'aĭ dinţĭ în gură.
Bărbatŭ oiŭ lua,
Care s'a afla
Dunărea să'nóte
Rădicândŭ din cóte,
In picĭóre stândŭ,
Buzduganŭ purtândŭ.

Aşa-ĭ rĕspunde Rada căpitanuluĭ avutŭ. Şi elŭ arŭ voì să 'mplinéscă dorinţa eĭ, ce folosŭ însă că nicĭ elŭ, nicĭ ceĭ alalţĭ «negustorĭ de viĭ» nu se'ncumetă a sărì în Dunăre şĭ-a o trece de-a'notulŭ.

Ér'unŭ *argăţelŭ*
Tênĕrŭ, voĭnicelŭ,
Pe locŭ s'apuca
De se încerca,
Dunărea trecea,
Şi ér' se'ntorcea
Din cóte'notândŭ,
In picĭóre stândŭ,
Buzduganŭ purtândŭ.

Rada, cum vëḑù acésta se umplù de vèselie și ḑise :

— Vin' voinicule,
Argățelule!
Pe tine te vreŭ,
Bărbatŭ să te ĭeŭ,
Că-ĭ o ḑicĕtóre
De însurătóre :
Cine bate Dunărea
Nu mi-lŭ bate muerea! (1)

Amŭ ḑisŭ maĭ sus că uniĭ părințĭ nu prea caută la frumusețea viitorĭuluĭ lorŭ ginere. De-aice însă nu urméză, că eĭ n'arŭ căuta și la cele-lalte însușirĭ ale acestuĭa. Din contră eĭ caută tot-deauna ca acesta să fie nu numaĭ cu stare, ca să aĭbă cu ce-șĭ susținé familia, ci totŭ o dată și statornicŭ, sîrguincĭosŭ, sănĕtosŭ, ca să nu-șĭ nefericéscă copila dând'o după unŭ omŭ bolnăvicĭosŭ saŭ istrăvitoriŭ.

Dreptŭ aceea eĭ, maĭ nainte de ce-șĭ daŭ fata după unŭ fecĭorŭ, caută a se încredința cu deamĕruntulŭ nu numaĭ despre referințele sale materiale, ci și despre purtarea și sănĕtatea sa.

În unele părțĭ ale Bucovineĭ este datină chĭar de a da pețitorĭuluĭ când vine în pețitŭ de gustare bucate pipĕrate și ĭuțĭ anume ca să se încredințeze despre starea sănĕtățeĭ sale lăuntrice, și dacă pețitorĭulŭ mănâncă din bucatele ce i s'aŭ pusŭ dinainte, fără a face óreșĭ-care obĭecțiune și fără a schimba fețe, atuncĭ e unŭ semnŭ că e sănătosŭ, ér de nu voesce să mănânce, atuncĭ nicĭ nu maĭ staŭ multŭ de vorbă cu dînsulŭ.

Dar' nu numaĭ părințiĭ, ci și fetele punŭ fórte mare prețŭ pe aceea că viitoriĭ lorŭ soțĭ să fie sănătoșĭ, statornicĭ, cinstițĭ și cu vaḑă 'n satŭ. Și dacă ceĭ ce le cerŭ

---

(1) V. Alecsandri, op. cit. p. 121—123.

nu poşedŭ aceste însuşirĭ nicĭ nu se ducŭ după dînşiĭ, ci maĭ de grabă preferă să rĕmână fete în pĕrŭ. Étă ce spune o fată din Transilvania unuĭ fecĭorŭ bolnăvicĭosŭ şi cu purtărĭ rele :

Flóre mândră pe hinteŭ,
Bade, bădişorulŭ meŭ!
De ĭubitŭ să ne ĭubimŭ,
De luatŭ să nu gândimŭ!
Ómeniĭ ne vorovescŭ
Şi părinţiĭ nu voescŭ!...
Lumea tótă de pe lume
Nĭ-a şi pusŭ urîte nume:
Mie grâŭ, ţie tăcĭune;
Mie frundă de sălcuţă.
Că-sŭ copilă tênĕruţă,
Ţie roşmalinŭ cĭontatŭ,
Că eştĭ copilŭ blăstĕmatŭ;
Mie flórea florilorŭ
Şi scumpa fecĭorilorŭ,
Ţie rĕulŭ rĕilorŭ
Şi pléva ómenilorŭ! (1)

Stăruindŭ fecĭorulŭ şi maĭ departe, atuncĭ fata, voindŭ să se mântuéscă de dînsulŭ, îĭ hotăresce ca să nu se adreseze maĭ multŭ către dînsa, ci, dacă numaĭ decât voesce s'o aĭbă de soţie, să mérgă şi s'o céră de la părinţiĭ sĕĭ, dicêndu-ĭ :

Cine vrea ca să mĕ ĭee
Mérg'a casă să mĕ cee,
Mérg'a casă la părinţĭ
Cu inima luĭ în dinţĭ! (2)

sciindŭ prea bine că, dacă va şi face-o acésta, părinţiĭ sĕĭ n'orŭ să consimţéscă, şi aşa va scăpa maĭ lesne de dînsulŭ.

(1) Iarnik et Bârsanŭ, op. cit. p. 65.
(2) V. Alecsandri, op. cit. p. 49

VIII. INCUSCRIREA.

Precum nu îndătinéză feciorii de românŭ a se însura cu fete și fetele române a se mărita după feciorĭ, carĭ n'arŭ avé dacă nu tocmaĭ tóte, celŭ puținŭ o parte dintre însușirile principale arătate maĭ sus, totŭ așa nu îndătinéză feciorii a se însura cu fete din alte sate, ci maĭ fie-care feciorŭ caută a se căsători cu o fată din satulŭ sĕŭ. Maĭ alesŭ însă fetele sunt acelea, cărora nu le convine nicĭ de cum a se mărita prin sate străine.

Fata să rĕmâĭe în satulŭ părinților sĕĭ, ḑice Românulŭ, și să se mărite după unŭ bărbatŭ, care *e omŭ din ómenĭ*, adică după unulŭ, care are némurĭ și amicĭ.

E dreptŭ, că cu câtŭ maĭ de departe vine mirele, cu atâta maĭ mare e onórea, care se face familieĭ; dar cu câtŭ se mărită fata maĭ departe, cu atâta maĭ multŭ pĭerde tatălŭ sĕŭ din stimă.

Șĭ-a datŭ fata din satŭ; asta nicĭ unŭ românŭ n'o sufere ușorŭ ca să i se spuĭe.

De e mirele avutŭ, de e unŭ bărbatŭ frumosŭ, de e dintr'o familie respectabilă; tóte acestea nu schimbă lucrulŭ (1).

Nenumĕrate cântece poporane din tóte provinciile lo-

(1) I. Slavicĭ: Die Rumänen in Ungarn, Siebenbürgen und der Bukovina. Wien und Teschen 1881, p. 129.

cuite de Românĭ deplângŭ sórtea mueriĭ, care s'a măritatŭ din satulŭ sĕŭ.

Étă, spre exemplu, unŭ cântecŭ, care ne arată cum se plânge o tênĕră nevastă maĭceĭ sale, pentru că nu ĭ-a ascultatŭ rugămintea ca s'o mărite în satulŭ sĕŭ, ci a măritat'o într'unŭ satŭ străinŭ :

Spusu-ţĭ-am, măĭcuţă, bine
Să ţiĭ ḑile pentru mine,
Să mĕ daĭ în satŭ cu tine.
Şi ţĭ-am spusŭ, măĭcuţă fórte,
Să ţiĭ posturile tóte
Să scapŭ de străinătate.
Şĭ-aĭ ţinutŭ ḑile vrêstate
Şi m'aĭ datŭ pe alte sate,
N'aĭ ţinutŭ ḑile deplinŭ
Şi m'aĭ datŭ în satŭ străinŭ! (1)

Altă nevastă se plânge de tatălŭ sĕŭ ast-felŭ :

Frunḑă verde treĭ masline,
Ce-o să mĕ facŭ, vaĭ de mine,
C'aŭ venitŭ din satulŭ meŭ,
Tătuca a ḑisŭ că-ĭ rĕŭ,
Şi pe mine nu m'a datŭ.
Şĭ-aŭ venitŭ şi din altŭ satŭ
Nesciutŭ şi ne'ntrebatŭ
Şi tătuca că m'aŭ datŭ,
Eŭ de dorŭ că m'am uscatŭ.
Şi tătuca m'a'ntrebatŭ :
De mi-ĭ bine la bărbatŭ,
Inima nu ĭ-amŭ stricatŭ
Şi totŭ amŭ ḑisŭ că mi-ĭ bine,
N'a rĕmasŭ inimă'n mine,
Sufletulŭ mĭ-a'nveninatŭ,
Veninŭ negru închĭegatŭ
Dela bărbatŭ câştigatŭ,

(1) I. Dologă : Doĭne şi hore din Ardealŭ, din ţinutulŭ Bârgăuluĭ publ. în «Familia» an. XXII. Oradia-mare 1886 p. 190.

Veninŭ negru de catrană,
Tătuca să dee samă. (1)

A treĭa nevastă, care asemenea a fostŭ măritată în **satŭ străinŭ** şi încă după unŭ fecĭorŭ sĕrmanŭ, care nu **avea nimicŭ** pe lângă casa sa, se plânge maĭceĭ sale în **următorulŭ** modŭ :

Multŭ eŭ, maĭcă, te-amŭ rugatŭ
Să mĕ mărițĭ în Bănatŭ,
Să ținĭ ḑile pentru mine,
Să mĕ daĭ în satŭ cu tine;
Ḑile, maĭcă, nu ținuşĭ,
Nicĭ în satŭ nu mĕ dăduşĭ,
Ci puseşĭ picĭoru'n scară,
Mĕ dăduşĭ în altă țară
Peste Crişŭ în Chiorŭ
Dup'unŭ câne de fecĭorŭ,
Casa luĭ e susŭ şi'naltă
Şi de tóte-ĭ şuşĭugată
Şi de pită şi de sare
Şi de câte-sŭ pe sub sóre,
Şi de pită şi de untŭ
Şi de câte-sŭ pe pămêntŭ;
Dar' la şură nu-ĭ strânsură
Câtŭ ar lua-unŭ puĭŭ în gură,
În ocolŭ nu-ĭ unŭ tuleŭ,
Potŭ umbla în portulŭ meŭ
Cu pólele sufulcate
Că nu te-oĭŭ stropì cu lapte,
Şi cu cisme roşióre,
Că nu te-oĭŭ îmbăligare,
Să punŭ mânele în şoldurĭ,
Că nu m'oĭŭ lovì de stogurĭ. (2)

(1) **Sevastos**, op. cit. p. 240.
(2) **Niculae Popovicĭ** : Doĭne din poporŭ, publ. în «Şeḑĕtórea», an. V. Buda-Pesta 1879. p. 165.

Câtŭ de neplăcutŭ şi durerosŭ e fetelorŭ a se mărita într'unŭ satŭ străinŭ se vede şi din următórea doĭnă:

De-arŭ da Dumneḑeŭ să dee
Pe totŭ rezorulŭ bujorŭ
Şi'n tótă casa fecĭorŭ.
De-arŭ da Dumneḑeŭ bucate
Şĭ-o fată la şepte sate,
Aceea încă sĕ móră
Cólea când va fi fecĭóră
Şi s'o'ngrópe'ntre pelinĭ
Şi să n'o dee 'ntre străinĭ. (1)

Căcĭ:

De câtŭ în ţară străină
Cu pită şĭ cu slănină,
Maĭ bine în satulŭ tĕŭ
Cu malaĭulŭ câtŭ de rĕŭ (2)

Pentru că:

Bine-ĭ feteĭ până-ĭ fată
De-a mânca'n treĭ ḑile-odată;
Fata, dacă se mărită,
E cu inimuţa friptă. (3)

Şi dacă părinţiĭ silescŭ pre fetele lorŭ a se mărita în satŭ străinŭ, nu numaĭ că se plângŭ, ci nu o dată le auḑĭ ḑicêndŭ:

M'aĭ datŭ, maĭcă, şi nu-mĭ place
Mórte cu mâna mĭ-oĭŭ face
În uşa bisericiĭ
Unde cântă dieciĭ
Şi-apoĭ din mormêntulŭ meŭ
Va da bunulŭ Dumneḑeŭ

(1) Iuliu Moldovanŭ: Cântece pop. din Transilvania. publ. în «Gazeta Transilvaniei» an. LI. Braşovŭ. 1888. No 121.
(2–3) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Răteganulŭ.

Şĭ-a ĭeşì unŭ firŭ de linte
Biserica s'a aprinde
Să se 'nveţe maĭcele
Cum îşĭ daŭ fetiţele. (1)

Ba fetele, după cum arată şi doĭna următóre, chĭar şi în casulŭ acela, când ar fi dispuse a se mărita într'unŭ satŭ străinŭ, se rógă părinţilorŭ şi cu deosebire maĭcelorŭ ca să nu le dee în orĭ şi ce satŭ :

Nu mĕ da, mamă, la délŭ
Că se face grâulŭ rarŭ
Şi érba numaĭ podbalŭ
Ci mĕ dă, mamă, la şesŭ
Că se face grâulŭ desŭ
Şi érba numaĭ ovésŭ. (2)

Chĭar şi fetele acelea, carĭ din propria lorŭ voe se mărită în altŭ satŭ, maĭ pe urmă încă bănuescŭ :

Care fată-şĭ lasă satulŭ
Mânce-o jelea şi bănatulŭ,
Că şi eŭ mi l'am lăsatŭ
Multă jale m'a mâncatŭ,
Până ce m'am învĕţatŭ
Şi de casă am uĭtatŭ, (3)

Unŭ proverbŭ românescŭ ḑice : *«maĭ bună e hula din satulŭ tĕŭ, de câtŭ lauda din satulŭ străinŭ»*, adică maĭ bunŭ e unŭ fecĭorŭ din satulŭ tĕŭ, de-arŭ fi elŭ orĭ şi câtŭ de batjocoritŭ şi hulitŭ, dar despre care prea bine se scie cine este şi ce póte să fie dintr'însulŭ, de câtŭ unuluĭ străinŭ, alŭ căruĭ caracterŭ şi purtare nimĕruĭ nu este cunoscută. De-aice vine apoĭ că numaĭ fórte puţinĭ fecĭorĭ de românĭ se ducŭ prin sate străine a peţì, şi numaĭ fórte puţinĭ pă-

(1—2) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Rĕteganulŭ.
(3) Ionŭ Dologă : Doĭne şi hore din Câmpia Ardéluluĭ, publ. în «Familia» an. XXIII. Oradia-mare 1887. No. 8. p. 92.

rinţĭ sunt, cariĭ vor să-şĭ dee fiĭcele lorŭ după feciorĭ din alte sate.

Părerea Românilorŭ despre aceĭ feciorĭ, cariĭ se ducŭ prin alte sate a peţi, în genere nu e bună. Eĭ credŭ adică şi ḑicŭ că unŭ ast-felŭ de feciorŭ, dacă arŭ fi statornicŭ şi de omenie, n'arŭ âmbla colindândŭ prin alte sate, ci uşorŭ şĭ-arŭ puté afla mirésă de obrazulŭ luĭ şi în satulŭ sĕŭ.

Atâtŭ feciorii câtŭ şi fetele, carĭ se însóră şi se mărită în altŭ satŭ şi se stabilescŭ acolo, sunt priviţĭ de către locuitoriĭ satuluĭ respectivŭ ca nisce *străinĭ*, arĕtându-le dispreţŭ şi numindu-ĭ *veneticĭ*, éră în satulŭ din care aŭ eşitŭ nu numaĭ fetele, ci şi feciorii sunt priviţĭ ca *măritaţĭ*, adică ca ce-va *femeeticŭ*. (1)

Părere ce-va maĭ bună are Românulŭ numaĭ despre aceĭ feciorĭ, cariĭ se tragŭ dintr'o viţă maĭ alésă, saŭ despre aceĭa, aĭ cărorŭ părinţĭ sunt fórte avuţĭ şi despre cariĭ prea bine se scie că nu le dă mâna a lua orĭ şi ce fată de nevastă : (2)

O horă ne spune în privinţa acésta următórele :

«Ce caţĭ, Barbule, la noĭ,
Nu sunt fete pe la voĭ?
— Ba sunt, da'sŭ cam mititele
Nu mĕ potŭ ĭubì cu ele,
La voĭ sunt maĭ năltişóre,
Şi de chipŭ maĭ bălăĭóre,
Mi le-a făcutŭ Dumneḑeŭ
Tocmaĭ de pe placulŭ meŭ!
«Barbule dela Muntenĭ,
De-aĭ venitŭ la Moldovenĭ

---

(1) Columna luĭ Traĭan, an. IX. p. 25.

(2) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 35 : «Rarŭ se 'ntêmplă ca unŭ flăcăŭ saŭ o fată să se căsătorescă în altŭ satŭ, şi atuncĭ sunt priviţĭ în satulŭ din care aŭ ĭeşitŭ cu jale, dorindu-le care maĭ de care bună sórtă, éră în satulŭ în care aŭ întratŭ sunt priviţĭ ca maĭ aleşĭ de câtŭ aceĭ din acelŭ satŭ.»

Potóle-ţĭ dorinţele
Şi nu-ţĭ pĭerde minţile.
— Mĭ-oĭŭ semĕna numele
P'in tóte cărările
Să rĕsaĭe florĭ de dorŭ
Cu mirosŭ pătrunḑĕtorŭ.
Să le pórte fetele,
Fetele, nevestele,
Să le mérgă vestele! (1)

Éră o baladă se începe astŭ-felŭ:

Vine Magdulŭ de pe vale
Şi 'ntâlnesce-o fată'n cale:
«Magdule din Răsucenĭ
Ce caţĭ la noĭ la Strîmbenĭ?
Ce caţĭ Magdule la noĭ?
Orĭ nu-sŭ fete pe la voĭ?
— Ba sunt ele dar îsŭ micĭ,
Nu sunt încă de voĭnicĭ,
Şĭ am venitŭ să cercŭ pe-aicĭ,
De-oĭŭ găsì una maĭ mare
Să-mĭ fie de însurare.
«Ba sunt fete măricele,
Câte florĭ şi câte stele,
Dar' nicĭ una nu-ĭ ca mine...
— Te alegŭ dar' eŭ pe tine,
Amêndoĭ să trăimŭ bine... (2)

Şi întru adevĕrŭ că orĭ numaĭ fecĭoriĭ ceĭ maĭ avuţĭ şi dintr'unŭ némŭ maĭ alesŭ, orĭ numaĭ ceĭ maĭ săracĭ saŭ ceĭ ce din causa purtăriĭ lorŭ prea rele nu voesce nicĭ o fată din satulŭ lorŭ să mérgă după dînşiĭ, se ducŭ prin alte sate a peţì. Toţĭ ceĭalalţĭ îşĭ ĭéŭ neveste din satulŭ lorŭ, saŭ celŭ puţinŭ maĭ de multŭ făceaŭ ast-felŭ, căcĭ de unŭ timpŭ încóce şi maĭ alesŭ de când sărăcia şi ne-

(1) V. Alecsandri: op. cit. p. 3?5.
(2) V. Alecsandri: Poesiĭ pop. p. 377.

ajunsurile aŭ începutŭ a se încuiba în sînulŭ poporuluĭ, mulţĭ aŭ începutŭ a se abate de la acéstă datină şi credinţă veche şi a pune maĭ mare preţŭ pe avere, de câtŭ pe stătornicia şi consimţirea aceleea, care şĭ-o alege de consórte pentru tótă viaţa.

Amŭ ḑisŭ puţinŭ maĭ susŭ că Româniĭ numaĭ rarŭ când îndătinéză a lua fete din alte sate, şi părinţiĭ acestora numaĭ rarŭ când vorŭ să le mărite după astŭ-felŭ de feciorĭ.

Şi dacă o facŭ eĭ acésta faţă cu feciorii de aceeaşĭ naţionalitate, cu *Românĭ* ca şi dînşiĭ, cu atâta maĭ multŭ se ferescŭ eĭ a-şĭ da fiĭcele după feciorĭ de altă naţionalitate, fie aceştia nu numaĭ din altŭ satŭ, ci chiar din satulŭ lorŭ propriŭ şi orĭ-câtŭ de avuţĭ şi de cinstiţĭ.

Românulŭ e unulŭ dintre popórele cele maĭ tolerante şi maĭ primitóre din Europa. Fie orĭ şi cine acela, care bate la uşa sa şi-ĭ cere vre-unŭ ajutorŭ saŭ adăpostŭ, elŭ nu-lŭ respinge, ci lŭ primesce cu cea maĭ mare bună-voinţă. Pre celŭ nevoeşŭ îl ajutoră cu câtŭ îĭ iartă mijlócele, pre călĕtorŭ îlŭ adăpostesce, celŭ ce are trebuinţă de vre-unŭ sfatŭ îlŭ capĕtă.

Nu totŭ aşa însă se arată elŭ cu ceĭ de altă naţionalitate şi maĭ cu sémă şi de altă religie şi atuncĭ când e vorba să-şĭ însóre feciorulŭ saŭ să-şĭ mărite fata.

Şi étă de ce!

Îndelungata şi trista sa experiinţă îĭ spuse nu o dată şi nu la o ocasiune, că străinulŭ, fie elŭ orĭ şi cine arŭ fi şi de ţi s'arŭ păré orĭ şi câtŭ de bunŭ, totu-şĭ străinŭ rĕmâne, totu-şĭ nu poţĭ face dintr'însulŭ ceea ce-ţĭ doresce inima, căcĭ :

> Străinulŭ e totŭ străinŭ
> Ca şi mursa de pelinŭ,
> Dulce-ĭ mursa de zaharŭ,
> Dar' pelinu-ĭ totŭ amarŭ

Și străinu-ĭ totŭ dușmanŭ
Și la inimă tiranŭ.
N'a fostŭ frate, nicĭ n'a fi,
Până lumea va trăi
Și sórele va luci! (1)

Și precum îĭ e inima, așa-ĭ e și vorba, căcĭ étă ce ne spune altă doĭnă:

Frunḑă verde rugŭ de mure,
Mi-ĭ căsuța sub pădure,
Prin prejurŭ cu mărăcine,
Coperită cu cĭuline
Și patulŭ mi-ĭ mărăcine,
Când mĕ culcŭ întră prin mine.
Iesŭ afară catŭ la spinĭ
Numaĭ négră-sŭ de străinĭ.
Ardă-lŭ foculŭ de străinŭ,
Că-ĭ ca amarulŭ pelinŭ;
Pe din față măgulesce,
Pe din dosŭ te otrăvesce.
Inimĭóra mĭ-a rănitŭ;
Nu e rană de cuțitŭ,
Ci-ĭ chĭar rană de cuvêntŭ.
Că de cuțitŭ dac'arŭ fi,
De multŭ s'arŭ tămădui.
Dar' aceea de cuvêntŭ
Maĭ tare că m'a rănitŭ. (2)

Și dacă inima și vorba străinuluĭ sunt astŭ-felŭ, nicĭ casa și masa luĭ nu potŭ să fie altmintrelea:

Frundză verdi di cicóri,
Bat'o focu vrăjitóri,
Că ghini m'o maĭ vrăjitŭ,
Că-s copchilŭ ninorocitŭ.

---

(1) Din Zaharesci, satŭ în Bucovina, districtulŭ Suceviĭ, com. de d-lŭ G. Tomolagă.

(2) Sevastos, op. cit. p. 216.

Una am fostŭ la părinţĭ
Ca luna pintri doĭ sfinţĭ,
Şĭ părinţi-sŭ plinĭ de averi,
Eŭ lĭ am fostŭ di mângâeri.
Parinţĭ s'o înduratŭ
Pi mini m'o măritatŭ,
La negri streinĭ m'o datŭ
Pisti munţĭ
La celi curţĭ.
Ci ni-sŭ buni curţili?
Da-o-ar focu'ntrînsili!
Părinţĭ şedé la masă.
Eŭ ţinémŭ lumina 'n casâ,
Mĕ punémŭ sâ şedŭ şi eŭ
Părinţĭ sâ uĭta rĕŭ.
Când luamŭ o 'mbucăturâ
Lacrânili-ajungé 'n gurâ
Când luamŭ alŭ doĭlea órâ,
Lacrânile-ajungé 'n pólă.
Dumnĕḑeŭ şĭ-o făcutŭ nilă.
C'o vĕdzutŭ că sunt străinâ,
M'o făcutŭ o paseré
Ca să sborŭ la maĭcă-mé.
Maĭcă-mé când m'o vĕdzutŭ
M'o luatŭ la hâciitŭ.
Maĭcă stăĭ nu hâcii,
Pân' n'oĭu prindĭ-a povesti
Cum trăescŭ cu străinì:
Cini-ş dă copchilu pi'n străinĭ
Nu-i nilâ ca di cânĭ,
Aşişdirea şi din mini,
Di m'o datŭ pi'n ţĕrĭ străini,
Pi mâna străinilorŭ
Pi gura păgânilorŭ (1).

Maĭ pe scurtŭ după cum spune o doĭnă din Ungaria:

(1) Canian, op. cit. p. 161.

Pelinu-ĭ fără sĕmênță,
Străinu-ĭ fără credință.
Străinulŭ să aĭbă vreme
Tăĭa-o-arŭ din tine lemne,
Străinulŭ să aĭbă modŭ
Te-arŭ face scară la podŭ (1).

Étă causa de ce nu voesce Românulŭ să se *încuscréscă* cu altulŭ de altă naționalitate!

Petru Maiorŭ observă luĭ Engel că: «Româniĭ peste totŭ grăindŭ s'aŭ îngrețoșatŭ a se căsători cu mueri de altŭ némŭ (2).

Pentru Românŭ *legea sa e sfântă*, maĭ sfântă de câtŭ a a orĭ-căruia. Și dacă s'arŭ încuscri cu unulŭ de altă lege crede că *se pângăresce*, *se pricăjesce*, *îșĭ spurcă legea*.

Frunḑă verde grâŭ spălatŭ,
Numaĭ legea mĭ-am spurcatŭ
C'unŭ urâtŭ, c'unŭ blăstĕmatŭ.
Cu duchulŭ celŭ necuratŭ. (3)

Prin urmare Românulŭ adevĕratŭ, necorcitŭ, nu voesce cu nicĭ unŭ prețŭ a-șĭ amesteca sângele sĕŭ cu alŭ unuĭ străinŭ de altă lege și naționalitate.

«Experiența ne învață, — ḑice d. T. Bojînca, — cum că ararŭ se află adevĕratŭ *românŭ* să ĭa muere de altŭ némŭ, tocma și din gintele cele cu sine de o lege, ba încă nicĭ într'alte sate bucurosŭ caută sie-șĭ muere ḑicêndŭ: «*să-ĭ sci vița și sĕmênța*» (4).

Dar acésta se póte cunósce nu numaĭ din esperiența de tóte ḑilele, ci și dintr'o mulțime de doĭne poporane.

Așa o doĭnă poporană din Transilvania ne spune, între altele, și următórele:

(1) Din colecția mea inedită.
(2) Ist. pt. Incep. Românilorŭ în Dacia. § 62.
(3) Din Bucovina, colecția mea inedită.
(4) Anticile Romanilorŭ. Partea I. Buda 1832, p. 203, Nota 1.

De-aĭ fi, mândră, de Românŭ,
Pune-ţĭ-aşi guriţa 'n sinŭ;
Dar *nu eştĭ de legea mea,*
Ne-omŭ ĭubi de vomŭ putea.

Altă doĭnă, totŭ din Transilvania sună precum urméză :

Mândrulică, draga mea,
Te-aşĭ ĭubi de te-aşĭ putea,
Dar maĭca mea nu te vrea,
Că *nu eştĭ de legea mea;*
Dac'aĭ fi o Româncuţă,
Te-aşĭ lua eŭ de mânuţă,
Şi de-arŭ vrea maĭca, saŭ ba,
Noĭ, dragă, ne-amŭ cununa (1)

A treĭa doĭnă, din Ungaria, ḑice :

Mândră-ĭ, nana, ochişea,
Numaĭ *nu-ĭ de legea mea.*
Mândră-ĭ, nana, şi'năltuţă,
Potu-o prinde drăguţă.
De-ĭ mândră să ne ĭubimŭ,
Că bine ne potrivimŭ
Şi la ochĭ şi la sprâncene
Ca şi doĭ păunĭ la pene.
De-ĭ mândră să ne ĭubimŭ,
De luatŭ să ne ferimŭ,
De luatŭ mare pĕcatŭ.
De lăsatŭ mare banatŭ (2)

Nu vorŭ fecĭoriĭ, după cum arată doĭnele citate, a lua fete de altŭ némŭ, cu atâta maĭ puţinŭ fetele, carĭ totŭ-d'auna sunt maĭ conservatóre.

Étă ce ne spune una :

D'aĭ fi, badeo, vr'unŭ românŭ,
Ţi-aşĭ purta dragostea'n sînŭ,

(1) Ioan Muntean : Doĭne pop. publ. în «Tribuna», an. II Sibiiŭ 1886. No. 160.
(2) Din colecţia mea inedită.

Dar *nu eştĭ de legea mea,*
Ne-amŭ iubì şi n'omŭ putea (1).

Altă fată, anume *Angelina,* din balada «*Radulŭ şi călugăriţa*», preferă maĭ de grabă a apuca pugnalulŭ, ca o a dóuă Lucreţie, a-lŭ înfige în pieptŭ, de câtŭ să ĭubéscă pre unŭ păgânŭ, căcĭ ḑice ea ;

Maĭ bine trăescŭ puţinŭ
De câtŭ să ĭubescŭ păgânŭ ! (2)

Ér Romànca din Basarabia respinge fără îndurare chĭar şi pre acela ce e românŭ, dacă se convinge că s'a moscălitŭ saŭ căzăcitŭ :

Dragŭ mĭ-a fostŭ drumŭ într'acóce,
Şi n'am pentru cine-lŭ face !
Puĭculiţa ce-am ĭubitŭ
Ḑice că m'am moscălitŭ
Şi-mĭ vorbesce duşmănesce,
De pe malŭ când mĕ privesce,
Şi-mĭ totŭ ḑice : fugĭ departe,
Că de mine tu n'aĭ parte!
Când eraĭ românŭ curatŭ,
Sufletulŭ meŭ ţi l-am datŭ,
Dar' de când te-aĭ căzăcitŭ
Eştĭ ca draculŭ de urîtŭ !... (3)

Maĭ pe scurtŭ Românulŭ se feresce câtŭ póte de a-şĭ amesteca şi corci sângele, căcĭ căsătoria amestecată e considerată de dînsulŭ de unŭ pĕcatŭ maĭ multŭ saŭ maĭ puţinŭ greŭ.

Despre fecĭoriĭ, cariĭ umblă şi alegŭ prea multŭ, poporulŭ ḑice :

Totŭ alege, alege,
Până ce-a culege

(1) Tomulŭ liricŭ, p. 29.
(2) At. M. Marienescu : Poesia populară, Balade t. I. Pesta. 1859. p. 100.
(3) V. Alecsandri. Poesiĭ pop. ale rom. p. 411.

Saŭ :

Celŭ ce totŭ alege
Pe urmă culege.

Şi fecĭorulŭ cuĭ i se spunŭ aceste cuvinte, ca să scape odată de «*Gura satuluĭ*» se jură că maĭ multŭ n'a alege, ci va lua orĭ şi pre care fată ĭ-a veni înainte, fie aceea chĭar şi de altă naţionalitate. Dar când vine vorba la adică, atuncĭ e altă trébă.

Étă ce ne spune elŭ :

Am ḑisŭ ḑĕŭ şi pre-a mea lege,
Că de-acuma n'oiŭ alege,
Nicĭ jidancă, nicĭ armancă.
Numaĭ prisne moldovancă (1)

S'aŭ făcutŭ însă escepţiunĭ cu popórele de legea nóstră. In părţile acelea unde trăescŭ Româniĭ amestecaţĭ cu alte popóre de legea ort. or. bună óră ca în Bucovina cu Ruteniĭ şi în Banatŭ cu Sêrbiĭ, trebuiră să fie în privinţa căsătoriilorŭ amestecate ce-va maĭ indulgenţĭ, căcĭ aŭ fostŭ timpurĭ, când cestiunea de lege s'a rădicatŭ peste cestiunea de sânge, şi Românulŭ pre celŭ ce se închina ca dînsulŭ îlŭ numĭa *Românŭ*.

Religiunea a fostŭ unŭ factorŭ puternicŭ la conservarea némuluĭ nostru românescŭ.

Dară să întrebămŭ şi poporulŭ : ce pedépsă are pentru celŭ ce va călca acéstă lege, *curcindu-şĭ sângele?*

«*Să ĭa*, — ḑice elŭ, — *să ĭa céră şi să-şĭ ungă trupulŭ sĕŭ, să-ĭ dé focŭ, şi, scăpândŭ din flacărĭ, e mântuitŭ de pĕcatŭ!*» (2)

La *Romanĭ* era în timpurile cele vechĭ datină, ca pă-

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) Fóia soc. Românismulŭ. an, I. p. 19.

rinții să-și caute *gineri* numai în *gintea* (gens) lorŭ; (1) de-aceea măritarea muerilorŭ afară de *ginte* se amintesce ca unŭ ce extra-ordinarŭ. (2)

Căsătoria cu persóne de altă *ginte* saŭ *nație* nicĭ când n'a fostŭ bine privită; din contră ea a fostŭ ținută de *rușinósă* și contrare năravurilorŭ străbune, de aceea esclamă poetulŭ Horațiu;

«N'a trăitŭ ostașulŭ luĭ Crassŭ în căsătorie rușinósă cu o femee barbară? și, — o curie, o năravurĭ întórse! — n'a înbĕtrânitŭ în armele socrilorŭ dușmanĭ sub rege Medicŭ unŭ Marsŭ și Appulŭ uĭtându-șĭ de ancilii (scuturile cele sfinte) și de nume și togă și Vesta (vatra) eternă, fiindŭ Joe și cetatea Roma încă în vigóre?» (3)

Despre feciorulŭ, care-ĭea fată de lege străină saŭ fata, care se mărită după unŭ feciorŭ de naționalitate străină, se vorbesce în genere că respectivulŭ trebue să se tragă din aceeașĭ naționalitate, (4) pentru că... *sângele apă nu se face.*

---

(1) Augustinŭ, de civ. d. 15, 16: Fuit autem antiquis patribus religiosae curae, ne ipsa propinquitas se paulatim propaginum ordinibus dirimens longius abiret et propinquitas esse desisteret, eam nondum longe positam rursus matrimonii vinculo colligare et quodammodo revocare fugientem.

Ca să nu se prea depărteze înnemurirea, despărțindu-se prin șirulŭ urmașilorŭ, și să nu înceteze cu timpulŭ, purtaŭ părinții din vechime grija consciinciósă, de a lega de noŭ înnemurirea nu prea depărtată prin legătura căsătorieĭ și astŭfelŭ a rechema înnemurirea fugĕtóre.

(2) Despre muerile, ce se măritaŭ afară de gintea lorŭ se dice: *enubere e patribus* (Liv. 4, 4, 7; 10, 23, 4), *enubere extraneo* (Isidori opp. ed. Migne VII. p. 1327).

(3) Lib. III: Carm. V:

Milesne Crassi coniuge barbara
Turpis maritus vicit? et hostium,
Pro Curia inversique mores!
Consenuit socerorum in armis

Sub rege medo Marsus et Appulus,
Anciliorum et nominis et togae
Oblitus aeternaeque Vestae,
Incolumi Iove et urbe Roma?

(4) Vedĭ și «Columna luĭ Traian», an. IX. p. 409—410.

Românulŭ, care se căsătoresce cu o muere străină, după părerea celorŭ maĭ mulţĭ Românĭ, încetéză de a fi şi maĭ departe Românŭ şi tóte consecinţele pângăriređ le încarcă asupra sa. Despre unŭ preotŭ, care nu ţine o romăncă de soţie, maĭ că nicĭ nu póte fi vorbă, pentru că nu s'arŭ afla nicĭ o comună, care l'arŭ suferì. (1) Unŭ românŭ cultŭ care ţine o străină de soţie, pĭerde încrederea poporuluĭ, şi numaĭ fórte greŭ póte avé conexiunĭ şi cu familiile altorŭ românĭ culţĭ. În scurtŭ, căsătoria cu unŭ străinŭ e unŭ pĕcatŭ, care numaĭ fórte greŭ se póte escusa, şi anume numaĭ atuncĭ, când nevasta e de-o frumuseţe surprindĕtóre, când are o zestre mare, saŭ când ĭubesce într'unŭ modŭ bătătorŭ la ochĭ datinele romăne şi prin acésta linguşesce poporuluĭ.

Şi maĭ aspru se mustră muerile, când se mărită după unŭ străinŭ; relaţiunea conjugală a acestora se consideră ca ilegală, şi o astŭ-felŭ de căsătorie se tratéză cu îngăduinţă numaĭ în acele casurĭ, când femeea căsătorită a trăitŭ maĭ nainte în concubinatŭ. Dar cu o astŭ-felŭ de muere se întrerumpe în genere orĭ şi ce conexiune. (2)

Maĭ departe fie-care Românŭ caută totŭ-deauna să-şĭ alégă de soţie pre o fată, care e de séma sa, şi despre care presupune că va trăi în pace şi linişte cu dînsa. Elŭ nicĭ când nu caută a se prea înălţa, şi étă de ce:

Rădĕcină de maslinŭ,
Place-mĭ fata de Românŭ,
C'o poţĭ duce şi la fênŭ;
Ér pe care-ĭ *domnişóră*
N'o poţĭ scóte nicĭ afară. (3)

---

(1) O esceptiune în privinţa acésta face numaĭ Bucovina şi Banatulŭ.
(2) I. Slavicĭ, op. cit. p. 128.
(3) I. P. Lazarŭ: Chiote pop. publ. în «Tribuna», an. III. Sibiiŭ, 1886, No. 139.

Saŭ :

De aşĭ trăì până la tómnă
Să mĕ 'nsorŭ să ĭéŭ o dómnă.
Lasă-le la foculŭ dómne,
Că şi ele morŭ de fóme! (1)

Nu voesce elŭ să se prea înalţe, dar' în acelaşĭ timpŭ se simţesce celŭ maĭ nefericitŭ omŭ de pe lume, când e nevoitŭ a-şĭ da fiĭca sa după unŭ servitorŭ. Şi acésta se póte vedé din următórea doĭnă din Transilvania, care se cântă cu una dintre cele maĭ duĭóse ariĭ :

Năcăjitu-ĭ omulŭ, dómne,
Când se culcă şi nu dórme,
Năcăjitu-ĭ omu-atuncĭ,
Când îşĭ dă boiĭ pe juncĭ,
Şi vacile pe junincĭ,
Şi copila după slugĭ! (2)

Dreptŭ aceea căsătorie între argaţĭ şi stăpânĭ nu se întêmplă de câtŭ numaĭ fórte rarŭ şi în casurĭ escepţionale. (3) La Romanĭ era chĭar opritŭ ca cetăţénulŭ romanŭ săşĭ ĭée de soţie o *libertină*, carea din sclavă a devenitŭ liberă, asemenea şi *libertinuluĭ* ĭ-a fostŭ opritŭ ca să se căsătorescă cu o romană. Numaĭ Senatulŭ putea concede din casŭ în casŭ astŭ-felŭ de căsătoriĭ. (4)

Abĭa după legea Papia Popaea, adusă de împĕratulŭ Augustŭ, s'a ĭertatŭ civilorŭ romanĭ căsătoria cu libertine, însa ea a fostŭ oprită acuma şi senatorilorŭ şi pruncilorŭ acestora. (5)

În unele părţĭ din districtulŭ Bacăuluĭ în România ar-

(1) A M. Popŭ. Doĭne şi hore pop. din Câmpia Transilvanieĭ, publ. în «Familia», an. VIII. Pesta, 1872. p. 581. No. 49.
(2) Din colecţia mea inedită.
(3) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 89.
(4) Senatus consultum. Hispalae libertinae permissum est, et enubere posset neque ei, qui eam duxisset, id fraudi esset.
(5) Ut omnibus ingenuis, praeter senatores, eorumque liberos, uxores libertinas habere liceret.

gatulŭ e privitŭ ca o rudă, căcĭ stăpânulŭ îlŭ iubesce şi compătimesce pentru elŭ. În părţile aceste decĭ se întêmplă maĭ adese orĭ căsătoria între stăpânĭ şi argaţĭ, şi acésta din causă că saŭ mórе stăpânulŭ şi, fiind credincĭosŭ argatulŭ, îlŭ voesce stăpâna a-ĭ înlocuì soţulŭ sĕŭ, saŭ se întêmplă ca argatulŭ să se căsătorésca chĭar cu fetele stăpânuluĭ, ca unulŭ ce e înţeleptŭ şi robacĭŭ.

Totŭ în acestŭ districtŭ multe femeĭ, murindu-le bărbaţiĭ şi rĕmâindŭ vĕduve, aŭ obiceiŭ de a se mărita după argaţiĭ lorŭ. Asemenea şi bărbaţiĭ se însóră cu argatele lorŭ, când le morŭ femeile (1).

Insă astŭ-felŭ de căsătoriĭ sunt totŭ-d'auna privite cu óreşĭ-care compătimire, dacă stăpâniĭ aŭ fostŭ nevoiţĭ de împrejurărĭ să se căsătorésca cu argaţiĭ lorŭ, saŭ cu dispreţŭ, dacă s'aŭ căsătoritŭ de bună voe, fără să-ĭ fi constrânsŭ împrejurările la acésta.

Ce se atinge de *rezeşĭ* şi *clăcaşĭ*, apoĭ şi între aceştia rarŭ când se întêmplă vre-o căsătorie, dóră numaĭ atuncĭ când fata saŭ flăcăulŭ de clăcaşŭ însuşesce ce va maĭ alesŭ, şi în acestŭ casŭ căsătoriile sunt privite de bune şi dintr'o parte şi dintr'alta (2).

Asemenea rarŭ se întêmplă şi maĭ alesŭ la poporulŭ de rêndŭ ca să se căsătorésca doĭ tinerĭ, carĭ sunt de aprópe înrudiţĭ, temêndu-se, ca să nu le mérgă rĕŭ în căsătorie, apoĭ şi pentru aceea, ca progenitura să nu le fie slăbănógă, căcĭ pretutindene există credinţa la poporulŭ nostru, că copiĭ celorŭ ce s'aŭ căsătoritŭ, fiind fórte aprópe înrudiţĭ, devinŭ infirmĭ, neputincĭoşĭ.

---

(1) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 89—90.

(2) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 178.—«Biserica ortodoxă română» an. VI. Bucurescĭ 1882. p. 400: «De multe orĭ şi până astă-ḑĭ se observă în Moldova, că unŭ băiatŭ săracŭ, intrândŭ în casa unuĭ *rezeşŭ*, maĭ întâiŭ în calitate de *argatŭ*, devine, fără de nicĭ o învoială prealabilă, ginerele rezeşuluĭ, dacă în calitatea de argatŭ elŭ a probatŭ onestitate şi purtare bună faţă cu părinţiĭ feteĭ, în timpŭ de maĭ mulţĭ anĭ.»

Amestecarea de sânge, — acesta e termenulŭ poporalŭ pentru căsătoria între rude, — amestecarea de sânge aduce cu sine stîngerea fatală asupra familieĭ celeĭ nóue.

S'a vědutŭ adese-orĭ că dispusaţiunile episcopale, papale saŭ ale capuluĭ statuluĭ şĭ-aŭ perdutŭ totŭ efectulŭ în faţa temeriĭ şi superstiţiuneĭ poporuluĭ.

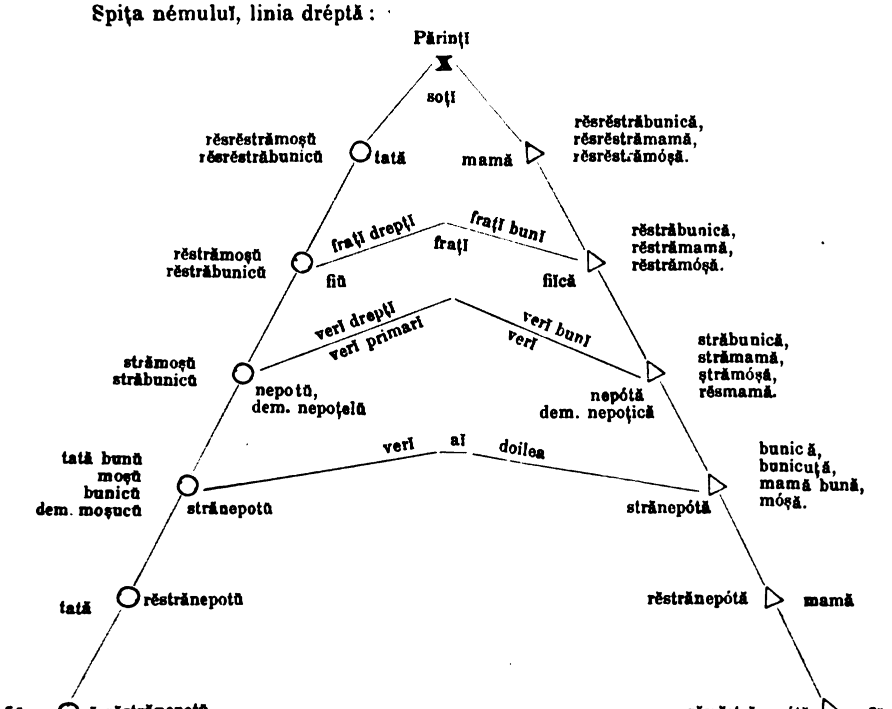
Veriĭ căsătoriţĭ s'aŭ făcutŭ părinţiĭ uneĭ generaţiunĭ infirme şi în fine săgeţile bigotismuluĭ răriră totŭ ce e maĭ scumpŭ : grăbiră distrugerea familieĭ.

Din anticitate *Oedip* şi *Jocasta* ne presintă înfiorătorulŭ tabloŭ despre urmările fatale ale acesteĭ crime (1).

Majoritatea poporuluĭ românŭ ţine după pravilele vechĭ, că este pěcatŭ a se căsători până la a şeptea spiţă; ér minoritatea ţine a fi pěcatŭ până la a patra spiţă. (2).

(1) Fóia soc. Românismulŭ, an. I. p. 19.
(2) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 409.

Spiţa némuluĭ, linia dréptă :

La Romanĭ se ţinea căsătoria între membriĭ uneĭ familiĭ, carĭ, stândŭ sub unŭ *pater familias*, eraŭ toţĭ *liberorum loco*, asemenea de nemorală şi ilegală (nefariae et incestae nuptiae). (1) Acestŭ principiŭ de dreptŭ însă nu se referĭa la desvoltarea naturală a familieĭ, care află locŭ prin descendenţă şi înnemurirea lăturaşă, ci asupra uneĭ definiţiunĭ anumite, după care, sub membriĭ familieĭ (cognati) se înţelegŭ aceĭa, carĭ sunt înnemuriţĭ până într'alŭ şaselea gradŭ (2).

Érăşĭ maĭ crede poporulŭ românŭ a fi pĕcatŭ şi prin urmare pĭedică la căsătorie şi *rudenia sufletéscă*; precum: *cumĕtria, frăţia, cumnăţia* şi altele.

Dacă se întêmpla ca unŭ naşŭ să boteze doĭ copiĭ de sexurĭ diferite, aceĭ copiĭ sunt socotiţĭ de poporŭ ca fraţĭ sufletescĭ şi nu se însoţescŭ, precum asemenea se socotesce şi rudenia din cumetrie. (3)

Fraţĭ sufletescĭ se consideră şi aceĭ copiĭ, de sexurĭ diferite, carĭ aŭ fostŭ botezaţĭ în una şi aceeaşĭ apă. Decĭ şi aceştia, maĭ alesŭ însă în Moldova, nu se 'ncumetă a se căsătorì între olaltă. (4)

Copilulŭ luatŭ de sufletŭ, după credinţa maĭ de pretutindene a Românilorŭ, nu póte să se căsătorĕscă cu copilulŭ adevĕratŭ alŭ tatăluĭ sĕŭ de sufletŭ, nicĭ cu vre-o rudenie de ale acestuĭa. (5)

În fine încă vr'o câte-va cuvinte asupra terminilorŭ technicĭ întrebuinţaţĭ de poporulŭ românŭ la înnemurire, şi apoĭ terminămŭ capitolulŭ acesta.

Tatălŭ mireluĭ şi alŭ mireseĭ, din momentulŭ, când aceştĭa

(1) Gaius, 1, 59, 64. Cod. Just. 5, 27, 7.
(2) I. Marquardt : Das Privatleben der Römer. Erst. Th. Leipzig. 1879, p. 29.
(3) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 409.
(4) Auḑitŭ de la maĭ mulţĭ Românĭ din Moldova.
(5) Columna luĭ Traian, an. IX. p. 409—410.

se cunună, devinŭ *cuscri*, ér' mamele lorŭ *cuscre*. sing. ***cuscru-cuscră***, mrom. *cuscru*, art. *cuscurlu* pl. *cuscurli*, fem. ***cuscră*** **pl.** ***cuscărle***, dar' şi *cuscrĕle*, lat. consocer-consocrus; dem. ***cuscrişorŭ***, ***cuscrişóră***, ***cuscriţă***.

Acţiunea: ***încuscrire*** de la verb. ***a se încuscri;*** actulŭ împlinitŭ: ***cuscrenie***, ***cuscrie***; adj. ***încuscritŭ-ă***.

Fraţiĭ şi surorile mireluĭ faţă cu părinţiĭ mireluĭ şi cu fraţiĭ şi surorile acestea încă sunt *cuscri-cuscre* şi vice-versa.

In ***Macedonia*** se numescŭ *cuscri* nu numaĭ socriĭ şi fraţiĭ ginereluĭ şi aĭ mireseĭ, ci şi ceĭalalţĭ nuntaşĭ, adică amiciĭ şi rudele ginereluĭ şi aĭ mireseĭ. (1)

Cuscri sunt numiţĭ nuntaşiĭ, după cum mi s'a scrisŭ, şi'n unele părţĭ ale Transilvanieĭ apusene şi ale Ungarieĭ, (2) dar' maĭ alesŭ se numescŭ astŭ-feliŭ în părţile din urmă, după cum se póte cunósce şi din următórele versurĭ, ce le reproducemŭ dintr'unŭ bocetŭ, fraţiĭ de mire şi stegariulŭ mireluĭ:

La crâşma de nucŭ
Beŭ voĭniciĭ şi se ducŭ
Tot *ridên'* şi *povestin'*
La Firuţa *a peţì*.
Când fu *Joĭ pe lângă séră,*
Pe Fira o'ncredinţară.
Vinerĭ bóla o lovì
Şi Sâmbătă şi murì.
Când era Dumineca,
Cuscri frumoşŭ se găta,
La Firuţa a pleca,
Şi dela pórtă striga:
Deschideţĭ porţile
Să între căruţele!

(1) Vangeliu Petrescu (Cruşevénŭ): Mostre de dialectulŭ Macedo-românŭ. Partea II. Basme şi poesiĭ populare. Bucurescĭ 1882 p. 97.

(2) Com. de d-niĭ El. Pop şi T. Dusănescu.

Eşĭ mama Firiĭ
Până 'n pragulŭ tinḑiĭ
Şi din graiŭ aşa grăĭ:
Staţĭ *cuscri* nu vĕ grăbiţĭ,
De pe caĭ nu scoborîţĭ,
Că Firuţa-ĭ mórtă 'n casă.
Cuscri 'napoĭ so 'nturnară... (1)

Părinţiĭ mireluĭ faţă de mirésă şi aĭ mireseĭ faţă de mire sunt *socri* sing. *socru* dem. *socrişorŭ* fem. *sócră* lat. socer (socerus), socera (socra, socrus).

Mirele cu fraţiĭ şi surorile mireseĭ precum şi cu fraţiĭ şi surorile mireluĭ sunt *camnaţĭ* sing. *cumnatŭ*, lat cognatus, dem. *cumnăţelŭ;* fem. *cumnată*, dem. *cumnăţea*, *cumnăţică;* acţiunea: *cumnăţire*, *încumnăţire* dela verb: *a sĕ încumnăţi; cumnăţie* sf. *cumnăţescŭ-ască* adj.; *cumnăţescŭ* adv.

(1) Frâncu şi Candrea, op. cit. p. 176 şi 151.

IX. CUNOSCINŢA.

Am arĕtatŭ în capitolele premergĕtóre ce felŭ de însuşirĭ trebue să aĭbă fetele marĭ şi fecĭoriĭ holteĭ ca să se pótă maĭ ĭute şi maĭ uşorŭ mărita şi însura şi cu cine anume le este lorŭ după credinţa şi usulŭ generalŭ încuviinţatŭ a se încuscrì şi înemurì.

Să vedemŭ acuma cam la ce felŭ de ocasiunĭ şi cum îndătinédă fecĭoriĭ noştri, înţelegemŭ pe ceĭ de ţĕranŭ, a face cunoscinţă maĭ de aprópe cu fetele, pre carĭ le ĭéŭ eĭ maĭ pe urmă în căsătorie?

Ocasiunile, la carĭ tineretulŭ românŭ face cunoscinţă, sunt felurite, éră modulŭ cum face elŭ cunoscinţă este fórte simplu.

Maĭ nainte de tóte trebue să amintimŭ aicĭ, că există unŭ felŭ de petrecere, care o face tineretulŭ românŭ în fie-care anŭ la începutulŭ câşlegilorŭ de érnă şi care în Bucovina se numesce «*Bere*» saŭ «*Berénŭ*», éră în Transilvania «*Ospĕţulŭ fecĭorilorŭ*». La acéstă petrecere, care de comunŭ se face la casa unuĭ omŭ maĭ alesŭ din satŭ, îndătinédă în genere mamele de a scóte pre fiĭcele lorŭ, carĭ aŭ ajunsŭ etatea când potŭ să se mărite, ântâia-şĭ dată în publicŭ, şi totŭ la acéstă petrecere ĭesŭ şi ceĭ maĭ mulţĭ *băetanĭ* saŭ *flăcăuandri* pentru prima óră în lume. Decĭ «*Berea*» saŭ «*Ospĕţulŭ fecĭorilorŭ,*» care de regulă durézā dóuĕ saŭ treĭ dile, este prima ocasiune publică, la care tineretulŭ românŭ póte să facă cunoscinţă.

După *«Bere»* saŭ *«Ospĕţul feciorilorŭ»* suntŭ jocurile, carĭ se facŭ maĭ în fie-care Duminică şi sĕrbătóre de fruptŭ, saŭ cum spunŭ Transilvănenii, de dulce de peste anŭ. Vinŭ apoĭ clăcile de prăşitŭ, de seceratŭ şi de desfăcatŭ păpuşoiulŭ (porumbulŭ); şeḑĕtorile fetelorŭ de peste érnă şi nunţile.

La tóte întrunirile şi petrecerile acestea, afară de unele nunţĭ, feciorii aŭ ocasiune de a face cunoscinţă maĭ multŭ cu fetele din satulŭ lorŭ. Cu fete din alte sate facŭ eĭ cunoscinţă maĭ lesne şi maĭ de aprópe pe la *hramurĭ*, *rugĭ* saŭ *nedee*, şi anume la joculŭ care se face de regulă în restimpulŭ acestora într'unŭ locŭ deschisŭ, pe unŭ tapşanŭ din mijloculŭ satuluĭ saŭ pe imaşulŭ din marginea acestuĭa, la care jocŭ ĭéŭ parte nu numaĭ feciorii şi fetele din satulŭ, unde se face hramulŭ saŭ ruga, ci şi o mulţime de feciorĭ şi fete de prin satele învecinate.

Afară de aceste întrunirĭ publice, la carĭ fie-căruĭa îĭ este încuviinţatŭ a lua parte, se maĭ potŭ amintì încă şi o mulţime de alte ocasiunĭ, bună-óră: culesulŭ viilorŭ, întórcerea dela lucrulŭ câmpuluĭ, dela hora saŭ dela alune, precum şi la târgurile marĭ saŭ bâlcĭurile din oraşele apropiate, la carĭ tinerii anume mergŭ îmbrăcaţĭ sĕrbătoresce, ca să se întâlnéscă, să facă cunoscinţă şi să se petrécă.

Decĭ feciorulŭ, căruĭa ĭ-a sositŭ timpulŭ de însuratŭ, la fie-care dintre aceste convenirĭ, întrunirĭ şi petrecerĭ necontenitŭ, îşĭ aruncă privirile în drépta şi stânga până ce află o fată, care să fie nu numaĭ după placulŭ sĕŭ, ci totŭ o dată şi bună păreche cu dînsulŭ.

Şi dacă şĭ-a pusŭ ochĭulŭ pe una, atuncĭ se'nţelege de sine că trebue să-ĭ descopere şi dorinţa, să-ĭ dea de cunoscutŭ că-ĭ place şi c'arŭ voì s'o ĭée de soţie. Şi acésta o face elŭ aŭ nemijlocitŭ, aŭ pe 'ncetişorulŭ, după cum crede că-şĭ va ajunge maĭ de grabă scopulŭ, şi după ce, dacă e

din altŭ satŭ, s'a informatŭ maĭ ântâĭŭ : de e din némŭ, cu purtărĭ bune, harnică, avută şi de n'are vre-unŭ adoratorŭ, căruĭa ea saŭ părinţiĭ eĭ să-ĭ fi datŭ cuvêntulŭ.

Dacă voesce să-ĭ descopere dorinţa nemijlocitŭ după ce a făcutŭ cunoscinţă cu dînsa, atuncĭ fără multă şovăire îĭ spune totŭ ceea ce are la inimă, ér' dacă voesce s'o ĭee pe departe, atuncĭ caută, ca elŭ să fie celŭ d'ântâiŭ, care o ĭa la jocŭ, jócă şi converséză maĭ multŭ cu dînsa, şi totŭ elŭ să fie acela, care-ĭ chiue cele maĭ plăcute şi maĭ măgulitóre chiuiturĭ în jocŭ.

Afară de acésta fórte mulţĭ fecĭorĭ aŭ datină de a face fetelorŭ, pe carĭ şĭ-aŭ pusŭ eĭ ochiĭ, încă şi unŭ felŭ de serenadă, adică a se preumpla încolo şi 'ncóce pe la înserate pe lângă casele lorŭ şi a le cânta diferite doĭne de dragoste din trişcă, fluerŭ saŭ din frunḑă.

Dar' nu e de ajunsŭ numaĭ atâta că fecĭorulŭ, care voesce să se însóre, s'a declaratŭ feteĭ că vrea s'o ĭee de soţie, şi acésta ĭ-a datŭ cuvêntŭ că va merge după dînsulŭ, ci elŭ trebue acuma să descopere dorinţa sa şi părinţilorŭ săĭ, să vadă orĭ de vorŭ fi şi aceştĭa înţeleşĭ cu alegerea sa şi de vorŭ consimţî şi eĭ şi orĭ de va putea căpĕta dela dînşiĭ «*părintésca binecuvêntare,*» căcĭ fără de acésta, după cum ne vom încredinţa maĭ apoĭ, rarŭ care fecĭorŭ se încumetă a păşî înaintea altaruluĭ cu alésa inimeĭ sale.

Maĭ nainte însă de ce vomŭ vorbî despre consimţirea părinţilorŭ să ne oprimŭ puţinŭ încă la unŭ felŭ de convenire şi petrecere, unde asemenea face tineretulŭ cunoscinţă, dar' care nu s'a amintitŭ maĭ susŭ şi care e usitată numaĭ la Româniĭ din munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, adică la aşa numitulŭ «*Târgŭ de fete*».

X. TÂRGULŬ DE FETE.

In munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, în «ţara Moţilorŭ» se află în partea despre mėḍă-ḍi-apusŭ unŭ munte numitŭ «*Găina*,» care are o înălţime de 1744 metri peste nivelulŭ măriĭ. La pólele acestuĭ munte e comuna *Vidra de susŭ* şi numirea sa se ascunde în întunericulŭ miticŭ.

Vidreniĭ spunŭ, că în timpulŭ când şi în munţiĭ Bihărieĭ se lucraŭ băile, o găină de aurŭ eşia din băĭ spre a se aşeḍa în vârfulŭ munteluĭ pe cuibulŭ sĕŭ, în care eraŭ óuele sale de aurŭ. Vidreniĭ atraşĭ de frumuseţea ne maĭ pomenită a găineĭ, în multe rênduri s'aŭ încercatŭ s'o prindă, ea însă a fugitŭ în jurulŭ minelorŭ de aurŭ dela *Roşia*. De atuncĭ ne maĭ putêndu-se găsi aurŭ în băile din acestŭ ţinutŭ, Moţiĭ aŭ încetatŭ de a le maĭ lucra, fiindŭ-că găina din poveste, era *Vêlva băilorŭ*, şi ea a dusŭ aurulŭ cu sine în părţile unde a sburatŭ.

Muntele Găina are dóuĕ piscurĭ, unulŭ maĭ înaltŭ şi pleşuvŭ, ér' altulŭ maĭ micŭ şi încunjuratŭ de pădurĭ de fagŭ, în mijloculŭ cărora e unŭ monumentŭ rădicatŭ în amintirea călĕtorieĭ împĕratuluĭ Austrieĭ, Francisc Iosef I., pe care a făcut'o în ţara Moţilorŭ la 1852.

Din Găina se zărescŭ o mulţime de poenĭ şi de o parte şi de cea-laltă a munteluĭ, care desparte teritoriulŭ comuneĭ Vidra-de-susŭ de celŭ alŭ comuneĭ Bulzeştĭ, saŭ maĭ bine ḍisŭ, *hotarulŭ Moţuluĭ de alŭ Crişanuluĭ.*

Maĭ în jos să vĕdŭ case de ale locuitorilorŭ, unele isolate şi altele în grupe aşĕḑate, ér' pe la pólele Găineĭ şerpuesce *Rîulŭ-micŭ* în ale căruĭ unde cristaline se scaldă raḑa sóreluĭ şi bea curcubeulŭ apă (1).

In ḑiua de *Sân-Petru*, după uniĭ (2), după alţiĭ însă, în cea d'întâiŭ Duminecă după Sân-Petru, (3) liniştea de pe Găina se întrerupe, căcĭ în acéstă ḑi se ţine aicĭ unŭ felŭ de târgŭ numitŭ «*târgulŭ de fete*», la care între mulţĭ alţiĭ, ĭaŭ parte şi *fetele marĭ* saŭ *fetele de măritatŭ*, de prin tótă împrejurimea anume ca să fie peţite de feciorĭ (4).

In ḑorĭ de ḑi de diminéţă, de pe tóte délurile *curgŭ* Moţĭ şi Móţe, Crişenĭ şi Crişene, toţĭ în haĭne de sĕrbătóre. Cântecele *igreţilorŭ* (lăutarilorŭ) asurḑescŭ pădurile.

Desŭ de diminéţă doĭ delegaţĭ din partea Moţilorŭ din Vidra-de-susŭ şi doĭ din partea Crişenilorŭ din Bulzeştĭ tragŭ o linie de despărţire între Moţĭ şi între Crişenĭ, în câmpulŭ târguluĭ, care se ţine pe pajeste verde ce se întinde între cele douĕ piscurĭ ale munteluĭ. Linia e trasă ast-felŭ, că Moţiĭ îşĭ aşéḑă merindele în partea de către rĕsăritŭ, Crişeniĭ în partea de către apusŭ (5).

Fetele, carĭ vorŭ să ĭée parte la acestŭ târgŭ, se preparéză anĭ întregĭ pentru ḑiua acésta, fiindŭ că ele trebue să-şĭ ĭée şi ḑestrea cu dînsele. Necontenitŭ să tórce, să ţese, să cóse şi să împletesce: mama, mătuşa, bunica şi alte muerĭ dintre amice contribuescŭ câte ce-va din propria lorŭ ḑestre, după aceea tóte lucrurile se pachetéză în lăḑĭ frumosŭ

(1) Teofilŭ Frâncu şi George Cordrea: Româniĭ din munţiĭ apusenĭ (Moţiĭ). Scriere etnografică cu 10 ilustraţiunĭ în fotografie. Bucurescĭ 1888, p. 67-69.

(2) Ioan Slavicĭ: op. cit. p. 123. Dr. Carl Reissenberger: Siebenbürgen 1881, apud Frâncu, op. cit. p. 72.

(3) Frâncu, op cit. p. 69.—Rubin Patiţa: Târgulŭ de fete la Găina, publ. în «Familia» an. VIII Pesta 1872, p. 94.

(4) I. Slavicĭ, op. cit. p. 123.

(5) Frâncu, op. cit. p. 69.

sculptate și cu florĭ colorate și se încarcă pe ceĭ maĭ frumoșĭ caĭ aĭ familieĭ. Afară de acésta alege încă și partea cea maĭ frumósă din vite, stupĭ și altele, parte ca ḑestre pentru fată, parte spre vedere.

Pe culmea Găineĭ îșĭ rădică apoĭ fie-care familie, care are fată de măritatŭ, unŭ cortŭ propriŭ, în care se esponéză ḑestrea și aleșiĭ familieĭ aștéptă pe pețitorĭ.

Fecĭoriĭ încă se adună însoțițĭ de familiile lorŭ saŭ celŭ, puținŭ de protectorĭ (patronĭ) aleșĭ, aducŭ cu sine ceea ce aŭ maĭ bunŭ, maĭ alesŭ însă o curea frumósă plină de argintŭ și aurŭ, și după ce șĭ-aŭ alesŭ o mirésă urméză încredințarea înaintea publiculuĭ adunatŭ prin schimbarea de năfrămĭ, numite «*credințe*». După acésta se cumpéră darurile de maĭ nainte hotărîte pentru mirésă.

Nu se întêmplă însă maĭ nicĭ o dată, ca vre o fată să ĭée parte la acestŭ târgŭ cu ḑestrea sa și să nu afle mirele doritŭ, pentru că *de facto totŭ târgulŭ acesta nu e nimicŭ decâtŭ unŭ rendez-vouz generalŭ pentru atarĭ părechĭ, a cărorŭ căsătorie s'a hotărîtŭ de maĭ nainte*, și mergêndŭ fata la târgŭ, ea scie acuma, că e acolo așteptată. Acele fete, care nu aŭ mire, de regulă nu-șĭ ĭaŭ ḑestrea cu dînsele, nu aŭ cortŭ și mergŭ la târgŭ maĭ multŭ ca privitóre; dacă însă cu tóte acestea îșĭ află unŭ mire, bucuria lorŭ e nespusŭ de mare.

Odinióră trebue să fi fostŭ altmintrelea. In timpulŭ de față însă, după părerea Moțuluĭ, numaĭ o incredidțare, care s'a sĕvârsitŭ pe culmea Găineĭ, póte să aducă norocŭ; prin urmare datina, care și acuma se observă cu cea maĭ mare stricteță, trebue să aĭbă o origină raționabilă.

Maĭ nainte de tóte târgulŭ acesta este menitŭ numaĭ pentru fetele Moțilorŭ și numaĭ Moțiĭ aŭ voe să le pețéscă. Moțulŭ nu-șĭ dă fiica după unŭ străinŭ; elŭ nu

are nevoe s'o facă; elŭ pierde prin acésta stima generală şi pentru dînsulŭ orĭ cine e străinŭ, care nu e Moţŭ.

Dar pentru aceea şi Moţulŭ trebue să se'nsóre numaĭ cu o *Moţogancă*, căcĭ căsătoria cu alte muerĭ e nu numaĭ degrădătóre, ci totŭ odată şi necurată. (1) De aicĭ vine apoĭ că numaĭ rarŭ când se căsătoresce unŭ Crişanŭ cu o Móţă, nicĭ o dată însă unŭ Moţŭ cu o Crişană (2). Şi totŭ de aicĭ vine că *Mocaniĭ* din Valachia şi Moldova, nu numaĭ păstoriĭ (pĕcurariĭ, cĭobaniĭ), ci şi partea cea maĭ mare dintre ceĭ domiciliaţĭ se însóră numaĭ cu *Mocane*, şi dacă nu află la dînşiĭ acasă o atare, îşĭ aducŭ soţiĭ din Transilvania şi'n specialŭ din partea aceea, de unde se tragŭ eĭ.

Datina *târguluĭ de fete* de pe Găina, ne revócă aşa dară în memorie timpulŭ, când Moţiĭ îşĭ căutaŭ cine scie unde prin lume păşĭune pentru turmele lorŭ. Atuncĭ, când trăĭaŭ eĭ aşa de împrăsciaţĭ prin lume, era la unŭ evenimentŭ atâtŭ de însemnatŭ alŭ vieţiĭ, cum e alegerea uneĭ soţiĭ, o adunare generală nu numaĭ raţionabilă, ci tot odată şi necesară.

Părechile, carĭ s'aŭ înredinţatŭ la Sân-Petru pe Găina; nu se potŭ cununa maĭ de grabă decâtŭ în primăvara viitóre. Sân-Petru însă la Românĭ e ca şi Sân-Giorgiŭ unŭ termenŭ generalŭ pentru tóte contractele. După Sân-Petru oile se pornescŭ la ĭernaticŭ prin ţarine, ér' la Sân-Georgiŭ se'ntorcŭ îndĕrĕptŭ la păscĕtórea de vară de prin munţĭ. Prin urmare în restimpulŭ dela Sân-Petru până la Sân-Georgiŭ mirele n'a fostŭ a casă, şi elŭ póte să se cunune cu mirésa sa numaĭ primă-vara după ce s'a întorsŭ.

Astă-ḑĭ unŭ românŭ domiciliatŭ nu-şĭ dă fiĭcă-sa după

---

(1) I. Slavicĭ, op. cit. pag. 123—125.

(2) T. Frâncu, op. cit. p. 72.

unŭ cĭobanŭ, și ceĭ maĭ mulțĭ cĭobanĭ de aceea s'aŭ așeḑatŭ în Moldova, Valachia și Dobrogea, pentru că almintrelea n'arŭ fi aflatŭ nicĭ o soție. Insă *Mocanulŭ*, care petrece cu turma sa peste vară în munțiĭ nordicĭ, éră peste érnă în Dobrogea, totŭ-d'auna află o soție pe la Brașovŭ, Făgărașŭ și Sibiĭu. Cu tóte acestea elŭ nu o ĭa cu sine în călĕtoriile sale, ci o lasă dimpreună cu copiiĭ acasă, unde adese-orĭ se întórce abĭa după maĭ mulțĭ anĭ, dar' și atuncĭ pentru unŭ timpŭ scurtŭ.

Din contră *Româniĭ macedonenĭ* din Tesalia și Epirŭ, carĭ, ca și Mocaniĭ, ducŭ o viéță păstoréscă, se tragŭ dimpreună cu familiile lorŭ la păscĕtórea de vară astŭfelŭ, că satele lorŭ peste vară rĕmânŭ maĭ pustiĭ.

Așa a trebuitŭ să fi fostŭ odată, când pășunile se aflaŭ în apropiere, și la Móțĭ (1).

Târgurĭ de fete asemenea celorŭ de pe Găina, se maĭ află în Transilvania încă și la *Recea* din țéra Făgărașuluĭ, care se ține în ḑiua de Bobotéză, apoĭ la *Teĭușŭ* de pe vatra Mureșuluĭ, care se ține la Sântă-Mărie, și la *Blașiŭ*, care se ține la Ispasŭ (2).

La aceste târgurĭ însă fetele nu-șĭ ĭaŭ ḑestrea cu dînsele și încredințarea nu se face la starea loculuĭ.

In Banatŭ și maĭ departe spre orientŭ datina *târguluĭ de fete* s'a prefăcutŭ într'unŭ *hramŭ bisericescŭ* ca celŭ obicĭnuitŭ la Germanĭ.

In ḑiua hramuluĭ bisericescŭ se ține în comunele cele maĭ marĭ din aceste părțĭ o serbare, numită *rugă*, la care ĭaŭ parte locuitoriĭ din împrejurime; nevestele cele tinere pórtă la ocasiunea acésta vestmintele de mirésă; părechile încredințate se recomandă aicĭ cunoscuțilorŭ și cele maĭ multe *cunoscințe* se facŭ la rugă. Și aici se ră-

(1) I. Slavicĭ, op. cit., p. 125—126.
(2) T. Frâncu. op. cit. p. 72........ I. Slavicĭ, op. cit. p. 129.

dică de regulă în apropierea bisericeĭ corturĭ în carĭ se esponéză o mulțime de obiecte. Fetele însă nu-șĭ ĭaŭ ḑestrea cu sine nicĭ nu se săvêrșesce nicĭ o încredințare. Dupá sfîrșitulŭ liturghieĭ deschide (începe) joculŭ conformŭ datineĭ, celŭ maĭ stimatŭ preotŭ presentŭ, adică protopopulŭ, dacă e vre-unulŭ de fațā, și la care, nu fiecăreĭ fete, care se află de față, iĭ este încuviințatŭ a lua parte(1).

Dar' să lăsămŭ rugele saŭ hramurile bisericescĭ și să ne întórcemŭ érășĭ la *târgulŭ de fete* de pe Găina.

Până pe la órele 10 dimineța, afară de fecioriĭ și fetele, carĭ vorŭ să-șĭ afle aicĭ partea, toțĭ ceĭ-alalțĭ sunt ocupațĭ cu cumpĕrarea și vênḑarea lucrurilorŭ de casă și agricole, carĭ sunt expuse, precum: cóse, ștréngurĭ, greble, tulnice, óle și diferite póme și legume aduse în târgŭ de Crișenĭ.

După încredințarea' celorŭ, ce șĭ-aŭ datŭ mâna și după târguirea celorŭ trebuincióse, lumea începe să prânḑéscă pe érbă verde și să se adune împrejurulŭ *igrețilorŭ*, carĭ cântă câte lângă o *berbință* (butoiŭ) cu vinŭ, orĭ cu vinŭ arsŭ de cireșe, saŭ cu *rosolie* (ital. rosoglio), unŭ felŭ de vinŭ-arsŭ roșu îndulcitŭ cu zaharŭ, saŭ cu miere de stupŭ, și apoĭ joculŭ saŭ hora se încinge peste întregŭ târgulŭ în câte optŭ și 10 grupe separate și formate din Moțĭ și din Crișenĭ, carĭ la sunetulŭ ceterelorŭ, clarinetelorŭ, cimpóelorŭ și fluerelorŭ, jucândŭ îșĭ adreséză prin chiuiturĭ totŭ felulŭ de satire, strigândŭ Crișanulŭ cătră Moțŭ.

Ține Moțŭ de hasta straĭță
Să mĕ *hițŭ* (jocŭ) cu hasta móță;
Până mĕ hițaĭ cu móța
Să duse Moțulŭ cu straĭța!

---

(1) I. Slavicĭ, op. cit. p 129—130.

Ér' Moţulŭ îĭ rĕspunde :

Mĕĭ Crişene lapte'n teocŭ
Adă fata să ţĭ-o jocŭ .
De nu ţĭ oiŭ juca-o bine
Intre smeri'n ea şi 'n tire !

Din aceste glume adese se nascŭ micĭ certe, carĭ îndată se aplănéză de către delegaţiĭ însărcinaţĭ cu păstrarea ordineĭ, şi carĭ numaĭ atuncĭ degeneréză în bătăĭ şi nerânduelĭ, când poliţia străinuluĭ se amestecă.

Când sórele e numaĭ de o suliţă pe cerŭ, până să apuĭe ómeniĭ începŭ să plece rîḑêndŭ şi glumindŭ. Crişanulŭ iute la fire şi rĕŭ la mânie, fiindŭ-că nu şĭ-a pututŭ vinde ólele începe a le sparge cu bâta, ér' moţulŭ. voindŭ ca ólele cumpĕrate să ajungă maĭ ĭute de câtŭ elŭ acasă, le dă drumulŭ din délŭ şi până în vale.

In vremile de multŭ, păstoriĭ din muntele Găina, făceaŭ în fie-care anŭ câte o feştanie în mijloculŭ turmelorŭ. Cu acea ocasiune Vidreniĭ ducéŭ mâncărĭ şi bĕuturĭ şi se ospătaŭ cu *popa* lorŭ pe érbă verde şi între braḑĭ. In urmă feştania a dispărutŭ, 'ér petrecerea a rĕmasŭ şi se ţine în fie-care anŭ la Sân-Petru. Crişeniĭ din apropiere aŭ începutŭ şi eĭ să ĭee parte la petrecerea Vidrenilorŭ, şi aşa dintr'o petrecere locală a Vidrenilorŭ, cu timpulŭ a ajunsŭ să fie o petrecere generală a Moţilorŭ şi Crişenilorŭ.

Maĭ era şi obiceĭulŭ ca la Sân-Petru să plătéscă Vidreniĭ despotuluĭ proprietarŭ feudalŭ Holaky din Halmăgelŭ arêndă pentru păşunatulŭ vitelorŭ în Găina; de aceea în ḑiua numită, Moţiĭ cu nevestele şi cu copiĭ lorŭ, ospĕtându-se de bucurie, că *s'aŭ plătitŭ de satana*, participaŭ la acéstă veselie şi Crişeniĭ, carĭ aflândŭ că Vidreniĭ aveaŭ bĕutură, duceaŭ şi eĭ în schimbŭ spre vênḑare totŭ felulŭ de unelte şi astŭ-felŭ s'a născutŭ *târgulŭ de fete* din *Găina*.

Totŭ în acestŭ modŭ aŭ fostŭ înfiinţate şi alte treĭ târgurĭ în munţĭ : în *Lespeḑĭ*, *Biharia* şi *Călinésa*. Celŭ dintâiŭ, nefiindŭ cercetatŭ, a încetatŭ la anulŭ 1830, ér târgulŭ din Biharia a încetatŭ cu câţĭ-va anĭ maĭ nainte din causa deselorŭ furtune. Biharia e unŭ munte în adevĕratulŭ înţelesŭ alŭ cuvêntuluĭ. Vênturĭ recĭ şi o negură désă acopere maĭ în totŭ-d'auna acelŭ munte.

A maĭ rĕmasŭ în fiinţă *târgulŭ din Călinésa*, care e cu multŭ maĭ neînsemnatŭ ca celŭ din Găina. Participatoriĭ la târgulŭ din Călinésa sunt maĭ cu sémă păstoriĭ din acelŭ munte şi puţiniĭ locuitorĭ de pe Someşulŭ caldŭ şi rece din spre Huedinŭ şi afară de lână dusă la târgŭ de Moţiĭ din Scărişóra nu sunt alte mărfurĭ de vênḑare.

Posiţia munteluĭ Găina pentru ţinerea unuĭ târgŭ e însă cu multŭ maĭ favorabilă; de óre ce împrejurulŭ eĭ fiindŭ o mulţime de sate, forméză calea de comunicaţiune între Moţĭ şi Crişenĭ.

Despre originea târguluĭ se istorisesce că în într'o ḑi Vidreniĭ petrecêndu-şĭ în Găina, aŭ fostŭ surprinşĭ de *Curuţĭ* şi *Lobonţĭ*, (1) pe carĭ respingêndu-ĭ, în amintirea aceleĭ învingerĭ şĭ-arŭ petrece Moţiĭ în ḑiua anumită. (2)

Totŭ cam în acestŭ sensŭ vorbesce şi etnografulŭ germanŭ d. Reissenberger, care ḑice că Mongoliĭ năvălindŭ în Ungaria, Româniĭ din ţara Unguréscă, carĭ locuĭaŭ la pólele despre apusŭ ale Bihariei, ĭ-aŭ gonitŭ pe munte, unde fiind

(1) *Curucz* (espr. Curuţ) e unŭ cuvêntŭ maghiarŭ, care să derivă dela lat. *crucius* saŭ *cruciatus* (miles). Probabilŭ că cuv. lat. s'a formatŭ în timpulŭ espediţiunilorŭ cruciate. Maĭ târḑiŭ s'a numitŭ *Curuţĭ* aderenţiĭ conteluĭ *Emerich Tököly* şi aĭ luĭ *Francisc Rakoczi II*, carĭ s'aŭ resculatŭ în diferite timpurĭ în potriva împĕratuluĭ *Leopold I* (1657—1705). Revolta luĭ *Francisc Rakoczi II* fu suprimată abĭa în timpulŭ împĕratuluĭ *Iosifŭ I* (1705—1711). *Labancz* (rom. lobonţ), care se derivă dela cuv. magh. *lab* (piciorŭ), este unŭ nume de batjocură prin care apostrofaŭ partisaniĭ conteluĭ Emerich Tököly şi ceĭ aĭ luĭ Francisc Rakoczij II. pre aderenţiĭ guvernuluĭ în genere şi maĭ alesŭ pe pedestraşiĭ împĕrătescĭ.

(2) T. Frâncu ; op. cit. p. 69—72.

întimpinaţi de Românii transilvani, pe toţi i-aŭ omorîtŭ. «În amintirea acelei învingeri îşi petrecŭ Românii în fie-care anŭ la Sânŭ-Petru în muntele Găina şi cu care ocasiune se contractéḑă şi unele căsătorii.» (1)

Din cele înşirate până aicea arŭ resulta că originea *târgului de fete* de pe Găina n'arŭ fi tocmai tare veche, ci celŭ multŭ de pe timpulŭ *Mongolilorŭ* saŭ alŭ *Curuţilorŭ* şi că întemeetorii luĭ arŭ fi Moţii.

A susţinè însă aşa ce-va, arŭ fi o rătăcire fórte mare.

Din contra eŭ sunt de părere, că originea *târgului de fete* de pe Găina se pierde în cea mai profundă vechime, şi că datinele, cari se observă la acestŭ târgŭ, sunt numai prefăcute de către Moţi şi acomodate vieţeĭ lorŭ proprii şi nici o parte a poporului românŭ nu le-aŭ păstratŭ cu atâta stricteţă ca dînşii. (2)

Adunări, târguri şi *serbări* de felulŭ târgului din cestiune, la cari aŭ luatŭ şi mai ieŭ încă şi astă-ḑi parte *fetele de măritatŭ* spre a fi véḑute şi peţite de feciori, se află nu numai la Românii din Transilvania, ci şi la alte naţiuni.

Aşa în o sémă de guvernamente din Rusia domnesce încă şi astă-ḑi datina străveche de a expona în ḑile anumite de preste anŭ *fetele de măritatŭ* la aşa numitele «*peţiri*» (Brautschau). Chiar şi'n Petersburgŭ a existatŭ o ast-felŭ de datină a doua ḑi după Rusalii în grădina de vară. De vr'o trei-ḑeci de ani încóce însă *peţirea* de mai nainte din Petersburgŭ s'a schimbatŭ într'o splendidă promenadă, care o făcŭ în ḑiua îndatinată mamele dimpreună

(1) Reissenberger apud Francu, op. cit. p. 72.

(2) De acéstă părere se vede că e şi d. I. Slavici când ḑice op. cit. p. 128 : «Es wäre jedoch voreilig behaupten zu wollen, dass diese Sitten bei den Motzen ihren Ursprung nahmen ; aller Wahrscheinlichkeit nach sind es uralte Sitten, welche von den Motzen nur umgebildet und dem eigenen Leben angepasst worden sind. Es hat auch kein Theil des romänischen Volkes dieselben so streng bewahrt, wie die Motzen.

cu fiicele lorŭ, carĭ sunt fórte frumosŭ gătite. În guvernamentulŭ Novgoroduluĭ însă *peţirea* acésta s'a păstratŭ până în ḑiua de astă-ḑĭ, şi a rĕmasŭ totŭodată terminulŭ (epoca), la care junelorŭ fete de acolo le este pentru prima óră încuviinţatŭ de a se arăta în publicŭ. (1)

A susţinè acuma că Românii din munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ arŭ fi adoptatŭ datina târguluĭ de fete dela Ruşĭ saŭ vice-versa, arŭ fi totŭ atâtŭ de absurdŭ ca şi susţinerea înfiinţăreĭ acesteĭ datinĭ de către Moţĭ.

Prin urmare originea târguluĭ de fete de pe muntele Găina trebue căutată într'o epocă, cândŭ căsătoriile la cele maì multe naţiunĭ se încheiaŭ în urma răpireĭ cu puterea a viitórelorŭ soţiĭ, bună óră cum a fostŭ cea a *Romanilorŭ cu Sabinele*, carĭ aŭ luatŭ parte la *sĕrbătórea cu jocurĭ*, anume înscenată de *Romulŭ* şi carĭ, pe când toţĭ ceĭ adunaţĭ priviaŭ fără de grijă la jocurile ce se esecutaŭ în onórea *Ḑeuluĭ consus*, fură răpite de bărbaţiĭ romanĭ (2).

In fine ce se atinge de numirea «*târgŭ de fete*» dată acesteĭ întrunirĭ, ea póte să fie de origină străină, după cum credŭ d niĭ Francu, Candrea (3) şi Patiţa (4), dar' totŭ atâtŭ de bine s'a pututŭ numì târgulŭ acesta ast-felŭ şi de către Românĭ. Căcĭ aicĭ nu e vorba despre vre o vênḑare a fetelorŭ, după cum póte că vorŭ fi creḑêndŭ şi susţinêndŭ uniĭ străinĭ, ci de o întâlnire şi cunoscinţă scoposită a unuĭ numĕrŭ maĭ considerabilŭ de fete marĭ cu feciorii. Şi apoĭ nu numaĭ în munţiĭ apusenĭ, ci şi'n alte

(1) Ida von Düringsfeld und Otto Freiherr von Rheinsberg-Düringsfeld: Hochzeitsbuch. Brauch und Glaube der Hochzeit bei den Christlichen Völkern Europas. Leipzig 1871. p. 22 şi 23.

(2) Oscar Jäger: Istoria Romanilorŭ Traducere. Bucurescĭ: 1885. p. 5.

(3) Op. cit. p. 71. «. . . astfelŭ s'a născutŭ *târgulŭ din Găina*, rĕŭ şi fără cale numitŭ de străini: «*târgŭ de fete.*»

(4) Loc. citatŭ maĭ susŭ.

părţĭ locuite de Românĭ, o adunare maĭ mare de fete şi neveste tinere încă se numesce *«târgŭ»*. Ca dovadă despre acésta ne póte servi şi următórea horă din gĭurulŭ Cluşĭuluĭ:

Auḑit'amŭ, auḑitŭ,
Auḑit'amŭ o poveste,
C'acuma-ĭ *târgŭ de neveste*,
Pintre ele suntŭ şi fete,
Merge-oĭŭ să-mĭ ĭaŭ o păreche,
O păreche ochişea,
Care-a fi de séma mea! (1)

1) S. Podóbă: Doĭne şi hore pop. din gĭurulŭ Cluşĭuluĭ, publ. în «Familia», an. VIII. Pesta 1872, p. 413.

XI. CONSIMŢIREA PARINŢILORŬ.

La încheierea căsătoriei între unŭ feciorŭ şi o fată se recere tot dauna învoirea şi consimţirea părinţilorŭ din amêndouĕ părţile, căcĭ ḑice poporulŭ:

Binecuvêntarea părinţilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ
Ér' blăstĕmulŭ părinţilorŭ
Răsipesce casa fiilorŭ.

La casa nebinecuvêntată de părinţĭ nicĭ când nu e Dómne-ajută. Ér' dacă se maĭ şi blastĕmă, atuncĭ e cu atâta maĭ rĕŭ, pentru că după cum spune poporulŭ şi după cum arată şi poesia următóre, *blăstĕmulŭ nu cade nicĭ o dată pe pĭetre*:

Maĭ ţine-ţĭ, maĭcă, gura
Şi nu mĕ maĭ blăstĕma,
Că eŭ, maĭcă, bine vĕdŭ
De ce n'am vrutŭ să te credŭ.
Şi blăstĕmulŭ dumitale
Nu cade pe pĭetri 'n vale
Cade pe ósele mele.
Blăstĕmulŭ de la măicuţă,
El te ajunge pe uliţă,
Şi blăstĕmulŭ de părinţĭ
Ilŭ plângĭ cu lacrimĭ ferbinţĭ (1)

(1) Tomulŭ liricŭ. p. 35.

Cine nu ascultă de părinţĭ, cine se căsătoresce contra voinţeĭ acestora, acela nicĭ când nu póte să aĭbă norocŭ căcĭ scurtŭ timpŭ după aceea îlŭ bate Dumneḑeŭ pentru neascultarea sa:

Cine n'ascultă de mamă
N'are 'n lume nicĭ o samă,
Cine n'ascultă de tată
N'are norocŭ nicĭ odată.
Nicĭ eŭ nu ĭ amŭ ascultatŭ,
Şi Dumneḑeŭ m'a cercatŭ:
Şĭ-amŭ făcutŭ precumŭ am vrutŭ
Şi Dumneḑeŭ m'a bătutŭ (1).

Cum că învoirea şi consimţirea părinţilorŭ e de neapărată trebuinţă la încheierea căsătorieĭ se vede maĭ departe încă şi din următórea doĭnă din Transilvania:

Frunḑă verde-amŭ se face,
Ce ĭubêscŭ mamiĭ nu-ĭ place;
De arŭ plăcea mamiĭ ca mie.
Mâne-aşĭ mere 'n cununie
De-arŭ plăcea şi la tata
Incă aḑĭ ne-am cununa (2).

Apoĭ şi dintr'acésta:

Vaĭ de mine ce m'oiŭ face,
Ce ĭubescŭ mamiĭ nu-ĭ place,
De-arŭ plăcea mamiĭ ca mie
M'aşĭ duce la cucunie (3)

Saŭ din o variantă a acesteĭ doĭne, care sună astŭ-felŭ:

Frunḑă verde-acum se face,
Ce ĭubescŭ mameĭ nu-ĭ place...
De-arŭ plăcea mameĭ ca mie,
Aḑĭ m'aşĭ duce'n cununie. (4)

(1) Elena D. O. Sevastos: Cântece moldovenescĭ, Iaşĭ 1888, p. 34.
(2) I. Popŭ Reteganulŭ: Trandafirĭ şi viorele p. 153.
(3) Tomul liricŭ, p. 2?.
(4) Iarnik et Bârsanŭ, op. cit. p. 58.

In fine şi dintr'acésta :

Haĭ, mândră, să ne ĭubimŭ,
La luatŭ să nu gândimŭ,
C'avemŭ doĭ bĕtrânĭ a casă
Ne anŭ lua şi nu ne lasă. (1)

Maĭ cu sémă însă se cere învoirea şi consimţirea tatăluĭ, pentru că acesta e capulŭ familieĭ.

In vechime învoirea părinţilorŭ era nu numaĭ cu rigóre cerută, ci părinţiĭ mergeaŭ şi maĭ departe alegêndŭ singurĭ atâtŭ pre mire câtŭ şi pre mirésă. Ér, dacă fiiĭ lorŭ eraŭ încă tinerĭ, atuncĭ, ca şi la vechiĭ Romanĭ, (2) nicĭ vorbă nu era de-pre propria lorŭ voinţă, ci cum voĭaŭ părinţiĭ şi cu deosebire tatălŭ, aşa trebuĭa să fie.

Acéstă datină veche s'a maĭ păstratŭ în timpulŭ de faţă numaĭ la Româniĭ din Macedonia.

«Părinţiĭ—macedo-românĭ—atâtŭ aĭ feteĭ câtŭ şi aĭ flăcăuluĭ hotărăscŭ logodna, cu cine voescŭ eĭ. fără a întreba vre-o dată pre fiiĭ saŭ fiicele lorŭ dacă consimtŭ şi eĭ; de multe orĭ ceĭ logodiţĭ nu se vĕdŭ de câtŭ în ḑiua cununieĭ, fiind că nu cutéză a se opune voinţeĭ părinţilorŭ.»(3)

Consimţirea părinţilorŭ, după datina si credinţa generală, e de neapĕrată trebuinţă din dóuĕ puncte de privire, şi anume :

Ântâiŭ : pentru că, după cum ne spune proverbulŭ, *«nu tóte paserile câte sbóră sunt bune de mâncare»*. Aşa şi fecioriĭ şi fetele nu sunt totŭ-deauna ast-felŭ după cum se arată la prima vedere. Decĭ dacă nu s'arŭ pune la mijlocŭ părinţiĭ, dacă fiiĭ arŭ fi lăsaţĭ în voĭe să alégă şi să facă ceea ce le place lorŭ, fórte lesne arŭ putea să se înşele. Părinţiĭ însă, ca uniĭ ce sunt maĭ maturĭ şi maĭ

(1) Iarnik et Bârsanŭ, op. cit. p. 60.
(2) Paulus 2, 19, 2, Dig. 23. 2, 35. 23, 1, 7, §. 1. Cod. Iust. 5, 4, 2.
(3) T. T. Burada : Revista pt. ist. etc. p. 417.

experţĭ, voindŭ a le asigura fericirea casnică, nu-ĭ lasă nicĭ când să facă unŭ pasŭ, care arŭ putea să fie spre nefericirea saŭ chĭar p'erderea lorŭ.

Al doilea: Românii dela sate nu voescŭ cu nicĭ unŭ preţŭ a-şĭ mărita maĭ ântâiŭ fetele cele micĭ saŭ a şĭ însura feciorii ceĭ maĭ tinerĭ înaintea celorŭ maĭ înaintaţĭ în vêrstă; eĭ ḑicŭ că *«nu se'ncepe nicĭ o dată saculŭ dela fundŭ»*.

Românii păzescŭ cu cea maĭ mare stricteţă ca să se mărite maĭ ântâiŭ fetele cele maĭ marĭ, şi apoĭ cele maĭ micĭ. Totŭ aşa şi feciorii. (1)

Când se'ntrébă fata cea maĭ mică, atuncĭ e mare supĕrare atâtŭ pentru părinţĭ câtŭ şi pentru cele-lalte surorĭ.

Decĭ dacă fiiĭ arŭ fi lăsaţĭ în voĭa lorŭ, atuncĭ fórte lesne s'arŭ putè întêmpla ca ceĭ maĭ tinerĭ în vêrstă să se căsătoréscă înaintea celorŭ-l'alţĭ. Ér' ceĭ maĭ bĕtrânĭ şi cu deosebire fetele uşorŭ arŭ putè să rĕmâĭe din causa acésta lungŭ timpŭ saŭ chĭar pentru totŭ-deauna nemăritate. Şi aşa ce-va părinţiĭ nu vorŭ nicĭ într'unŭ chipŭ ca să se întêmple.

Se'ntêmplă, nu-ĭ vorbă, că uniĭ părinţĭ mărită pre fiĭca maĭ mică înaintea celeĭ maĭ marĭ, însă eĭ n'o facŭ acésta de bună voe, ci numaĭ atuncĭ, când cea maĭ mare are óre-şĭ care defectŭ corporalŭ saŭ spiritualŭ, şi din causa acésta nu vorŭ, după cum se escuză eĭ, ca să strice norocul celeĭ maĭ micĭ.

In cele maĭ multe părţĭ locuite de Românĭ e datină că atuncĭ cândŭ se mărită vr'o fată saŭ se'nsóră vr'unŭ flăcăŭ totŭ dauna să se ţină sfatŭ întru ceĭ de casă, şi acésta se face astŭ-felŭ:

I. După ce se ducŭ peţitoriĭ la o fată apoĭ părinţiĭ eĭ

(1) Veḑĭ şi: Columna luĭ Traian, an. IX. p. 413—414.

nu primescŭ nimică atuncĭ, ci le spunŭ să vină în altŭ timpŭ, şi acésta o facŭ numaĭ pentru ca să aibă timpŭ de a se sfătuì între eĭ; în urmă se sfătuescŭ, se decidŭ ce e de făcutŭ şi acéstă decisiune o facŭ cunoscută peţitorilorŭ a doua óră,

II. Dacă unŭ flăcăŭ voesce a se însura, apoĭ spune părinţilorŭ ce anume fată îĭ place, şi în urmă părinţi luĭ se consultă dacă merită a fi luată aceea saŭ nu, şi decisiunea lorŭ o spunŭ fiuluĭ lorŭ, consiliindu lŭ să urmeze după sfaturile lorŭ.

III Dacă părinţiĭ voescŭ a căsătorì pre vre unŭ fiŭ alŭ lorŭ fără că acela să fie amorezatŭ de vr'o fată de maĭ nainte pe care s'o céră de soţie, atuncĭ părinţiĭ flăcăuluĭ se sfătuescŭ pre care anume fată din satŭ s'o céră a o lua ca noră, se decidŭ, şi după aceea rógă pe niscaĭ rude saŭ prietinĭ aĭ lorŭ de se ducŭ în peţitŭ cu fiulŭ lorŭ la fata ce le arŭ conveni (1).

Dacă părinţiĭ nu maĭ trăescŭ, atuncĭ se cere consimţimêntulŭ rudelorŭ celorŭ maĭ de aprópe (2).

Copiiĭ orfanĭ se sfătuescŭ maĭ ântâiŭ cu némurile cele maĭ de aprópe, apoĭ cu ómeniĭ ceĭ maĭ de omenie şi maĭ înţelepţĭ, şi abia după aceea se decidŭ ce aŭ se'ncépă şi să facă.

Dacă e unŭ frate maĭ mare şi maĭ cu minte, care ţine loculŭ tatăluĭ sĕŭ, şi acela cunósce maĭ de aprópe referinţele peţitoriu'uĭ, atuncĭ rĕmâne după sfatulŭ sĕŭ.

In scurtŭ ḑi-ŭ se pretinde cu rigorositate ca atâtŭ feciorulŭ câtŭ şi fata să aibă maĭ ântâiŭ încuviinţare dela părinţiĭ săĭ, în lipsa acestora, dela némurile cele maĭ de aprópe şi abia după aceea să se căsătoréscă.

---

(1) Columna luĭ Traianŭ an. IX p. 408—409.

(2) In Bucovina, veḑi şi Columna luĭ Traianŭ, an. IX p. 407.

Avêndŭ feciorulŭ încuviinţarea şi binecuvêntarea părintéscă nu-ĭ maĭ remâne nimică alta de făcutŭ, decâtŭ ca să şĭ alégă o ḑi potrivită pentru *peţirea feteĭ* pe care şĭ-a pusŭ ochiulŭ şi doresce s'o aĭbă de soţie.

XII. TIMPULU CĂSĂTORIEĬ.

Sunt ḑile bune şi ḑile rele, ḑile fericite şi nefericite, după carĭ poporulŭ românŭ se orienteză în tóte întreprinderile şi afacerile sale. Elŭ nicĭ când nu întreprinde vre-unŭ lucru într'o ḑi, care, după credinţa sa, este o ḑi rea, nenorocósă şi nefericită, ci totŭ-deauna într'o ḑi bună.

Amĕsuratŭ credinţeĭ acesteea urméză elŭ şi la căsătorie.

Ḑilele cele maĭ potrivite, bune şi maĭ norocóse de *pornitŭ în peţitŭ*, de *logoditŭ* şi de *cununatŭ* sunt după credinţa Românilorŭ de pretutindene, *Joia* şi *Dumineca*.

Lunia nu-ĭ bine de a merge în peţitŭ pentru că ḑiua acésta e începutulŭ sĕptĕmâneĭ, şi de cum va fata, pre care şĭ-a pusŭ feciorulŭ ochiulŭ şi la care a mersŭ într'o *Lunĭ* în peţite, n'arŭ voì să se ducă după dînsulŭ, lesne póte să i se întâmple maĭ pe urmă că nicĭ altă fată n'a voì să'lŭ iee de bărbatŭ ba, i se póte fórte lesne întêmpla încă şi altă neplăcere saŭ nenorocire.

Marţia nu-ĭ bine de pornitŭ în peţitŭ, nicĭ de logoditŭ şi cununatŭ, pentru că în acéstă ḑi *s'a pornitŭ lumea*. Dreptŭ aceea româncele nu îndătineză în acéstă ḑi nicĭ când a începe vre-unŭ lucru noŭ şi de o durată maĭ lungă, bună óră : *a urḑì*, *a pornì pânḑa*, *a croì o cămeşă*,

maĭ pe scurtŭ nimicŭ nu începŭ din noŭ a **lucra ca nu** cum va să le mérgă trebile pe dosŭ De aicĭ se vede că vine apoĭ şi proverbulŭ : «*tóte pe dosŭ şi nunta Marţia*», care e fórte rĕspânditŭ în Bucovina, şi care însemnéză: cum se potrivescŭ tóte lucrurile pe dosŭ, aşa se potrivesce şi nunta Marţĭa.

Mĭercurĭa încă nu-ĭ bine a porni în peţitŭ pentru că *Mercurĭa e singhere* pe lume, *Mercurĭa e vĕduvă*, şi ce'ŭ ce peţesce saŭ se cunună în acéstă ḑi fórte lesne póte să rĕmâe *vĕduoiŭ*. Acéstă credinţă se vede că e fórte rĕspândită, pentru că unŭ proverbŭ din Muntenia sună :

După ce tóte 'sŭ în cercurĭ (1)
Şi nunta o avemŭ *Mĭercurĭ* (2)

Vinerĭa aşişderea nu e bine nicĭ de peţitŭ, nicĭ de logoditŭ şi nicĭ de cununatŭ şi maĭ alesŭ pentru tineretŭ, care doresce să trăiască câtŭ se póte de multŭ, căcĭ ḑice unŭ proverbŭ :

După ce nu eraŭ tinerĭ
Se logodiră şi *Vinerĭ* (3)

Cum că în ḑilele amintite nu e bine de a începe şi a înc'heia o căsătorie se vede şi din următorulŭ cântecŭ alŭ unuĭ bărbatŭ, care nu trăia bine cu nevasta sa :

Frunḑă verde lemnŭ uscatŭ,
Par'că *Marţĭ* m'amŭ însuratŭ,
Par'că *Vinerĭ* amŭ vorbitŭ
Şi *Marţĭa* m'amŭ logoditŭ,
Că de felŭ nu'sŭ fericitŭ,
Că de când m'am însuratŭ

---

(1) In cercurĭ=în învêrtelĭ.

(2) A. Pann: Culegere de proverburĭ saŭ pov. vorb. Partea II. Bucurescĭ 1853 p. 148.

(3) Idem de eadem. p. 148.—G. S. Ioneanu : Mica colecţiune de superstiţiile poporuluĭ românŭ, Buzĕŭ, 1888, p. 38 : «O logodnă nu este bine să se facă *Marţia, Mercuria şi Vineria, fiindŭ ḑile păgubitóre.*»

Peste multe rele-am datŭ
Şi de multe-orĭ am oftatŭ...
Par'că nime nu-ĭ măhnitŭ,
Ca mine nefericitŭ!...

Apoĭ şi din acesta :

Frundă verde de păsatŭ,
Tinerelŭ m'am însuratŭ,
Tinerică mĭ-am luatŭ,
Tinerică şi frumósă,
La ĭubitŭ cam lăcomósă,
Iubesce şi micŭ şi mare
Şi mĭ face-adesŭ supĕrare.
Că trăescŭ totŭ cu bănatŭ
Numaĭ eŭ îsŭ vinovatŭ
Că 'ntr'o Marţi m'am însuratŭ.
Póte că-sŭ ceva cam hidŭ
Ea frumósă, m'a uritŭ.
Şi pe alţiĭ a 'ndrăgitŭ,
Asta încă-ĭ de credutŭ (1)

Decĭ dilele menite şi cele maĭ potrivite pentru peţire, încredinţare şi cununie sunt *Joia şi Dumineca.* Şi româniĭ, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ, numaĭ în aceste doue dile îndătinéză a peţi, a se încredinţa şi cununa.

Dovadă despre acésta, pe lângă esperienţa de tóte dilele, maĭ avem încă şi următórea doĭnă din Hîrlăŭ în Moldova :

Frundză verdi di doĭ nucĭ,
Pliuŭ iĭ codru di voĭnicĭ
La tát fagu patru, cincĭ,
Dar' la fagu din cărari
Dzicĭ-un voĭnicŭ de lungóri
Cu puĭcuţa la chicĭóri.

(1) Amêndouĕ cântecele acestea din ţinutulŭ Dorneĭ mi le-a com. P. Ursulŭ

— Dzacĭ drăguţâ orĭ ti scólă,
Orĭ înĭ dă şi niĭ o bólă
Să dzăcemŭ alăturea,
Sâ ni privéscă lumĭa.
Sâ 'mpărţimŭ bóla cu anu
Şi dragostea cu dramu.
Dzacĭ drăguţâ orĭ ti scólă,
Că vii-n vinŭ p'ţitorĭ
In tătâ Gĭoia câti doĭ
Şĭ n Duminică câti cincĭ.
Că eŭ tari m'am săturatŭ,
Totŭ mutându ţ perina
Şĭ la umbra şĭ la sóri
Şĭ la caldŭ şĭ la recóri
Şi la capŭ şĭ la chicĭóri.
— Oh, dragă şĭ prea ĭubitâ
Plécă-te şĭ mĕ sărutâ
Şĭ te du di ti măritâ
Că vĕdŭ că tĭ aĭ săturatŭ
Dĭ-atâta bólă ci dzacŭ. (1)

Apoĭ şi din următórele versurĭ scóse dintr'unŭ bocetŭ din munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ :

La crâşma de nucŭ
Beŭ voĭnicĭĭ şi se ducŭ
Totŭ *riḑin' şi povestin'*
La Firuţa *a peţi.*
Când fu *Joĭ pe lângă séră*
Pe Fira o'ncredinţară. . (2)

---

(1) Mihailŭ Canianŭ: Poesiĭ populare, Doĭne. Iaşĭ 1888, p. 78. Veḑĭ totŭ despre acésta şi poesia următóre spre fine.

(2) Frâncu şi Candrea, op. cit. p. 176.

In *Sĕlagiŭ*, după cum înĭ scrie dl. El. Popŭ, este datină ca fecĭoriĭ sĕ mérgă *la peţite* în nóptea *Bobotezeĭ* (Botezulŭ Domnuluĭ). In presara Bobotezeĭ se adună fecĭoriĭ şi fetele la unŭ locŭ, unde şĭ-aŭ fostŭ ţinutŭ eĭ *Haba* (Şeḑĕtórea). Aicĭ se sfătuescŭ care are să mérgă la peţite pe sate şi care în comuna sa. Se depărtéză apoĭ fie-care cu speranţa că dórâ-şĭ va afla o pereche, ér' fetele că dóră îşĭ vorŭ afla ĭubitulŭ lorŭ cu credinţă recerută cătră ele.

Vechiĭ Romanĭ ḑiceaŭ: «*A Jove principium* (1). La noĭ, la Românĭ. «*dies Jovis*» începe atâtŭ posturile precum şi cununiile. De aceea în Muntenia şi anume în Ialomiţa ţine o nuntă ţĕrănéscă chĭolhanu de *Joĭ* şi până *Joĭ*, optŭ ḑile (2).

Ca şi Româniĭ, totŭ aşa credŭ şi *Italieniĭ* că nu e bine a se căsători *Marţĭa*, *Mercurĭa* şi *Vinerĭa*, pentru că acestea suntŭ ḑilele ḑeuluĭ *Marte* şi a ḑeiţeĭ *Venereĭ*. Dreptŭ aceea locuitoriĭ neapolitanĭ nicĭ când nu îndătinéză a se căsători în una din aceste treĭ ḑile nefericite, ci numaĭ în cele norocite, adică: *Lunĭ*, *Joĭ* şi *Duminecă*.

Un proverbŭ, care e preste tótă Italia respânditŭ şi care face pre fecĭoriĭ de însuratŭ luătorĭ de samă ca să nu peţéscă *Vinerĭa* şi *Marţĭa*, sună:

Nè di Venere, nè di Marte
Non si sposa, nè si parte

Altŭ proverbŭ spune că *mirésa de Mĭercurĭ e maĭ rea decâtŭ bruma»*:

Sposa mercorina
E peggiore della brina;

Saŭ: «*Mirésa de Mĭercurĭ aduce pre bărbatŭ în nenorocire*».

Sposa mercorina
Fa andare il marito in rovina (3)

La *Ispanioliĭ din Castilia* cununia se serbéză maĭ totŭ deauna *Dumineca* după améḑă-ḑĭ, *nicĭ când însă Marţĭa* (4).

Maĭ departe crede poporulŭ românŭ că nu e bine a se cununa în sĕrbătorile marĭ, precum în ḑiua de *Cră-*

(1) Vérg. Aen. III. 60.
(2) B. P. Haşdĕŭ: Dicţionarulŭ limb. rom. t. II p. 1331.
(3) Düringsfeld, op. cit. p. 98.
(4) Düringsfeld, op. cit. p. 265.

ciunŭ şi *Pascĭ.* Totŭ aşa şi când e lună nouă, ci numaĭ când e lună plină anume ca celorŭ căsătoriţĭ să le mérgă tóte în plinŭ.

Italieniĭ din Neapole spunŭ:

Per Pasqua e Natale
Non t'accasare,

adică: «*la Pascĭ şi la Crăciunŭ nu te căsătorì.*»

Ér' ceĭ din *Terra di Bari* din Apulia se temŭ a se căsătorì chiarŭ şi'n *Săptĕmâna luminată*, căcĭ unŭ proverbŭ ḑice:

Non t'inziránu di Semana Sant
Non accettà ciócciere au mese di Masce

adică: «*nu te lega în săptĕmâna Sântă* (luminată), nu cumpĕra asinŭ în luna luĭ Maiŭ.» (1)

In fine trebue să maĭ amintimŭ încă şi aceea că timpulŭ celŭ maĭ usitatŭ la Românĭ pentru încheĭerea saŭ facerea *nunţilorŭ* e *tómna*, dupa ce s'a sfârşitŭ totŭ lucrulŭ câmpuluĭ şi s'a storsŭ vinulŭ căcĭ ḑice o doĭnă:

Fóe verde siminocŭ,
Ḑis'a badea să nu jocŭ
Pân' *la storsu vinuluĭ*
Când voiŭ fi *mirésa luĭ*.
Étă storsulŭ a trecutŭ
Şi badea încă n'o vintŭ.
Ba şi bruma a picatŭ,
Badea'n capŭ nu m'o legatŭ!
Suflă vêntulŭ frigurosŭ,
Badea nu s'a maĭ întorsŭ.
Iată postulŭ luĭ Crăciunŭ
Badea n'are sufletŭ bunŭ! (2)

Darŭ maĭ cu sémă *Câşlegile de érnă* saŭ *Cârnilegile.*

Dacă nu tocmaĭ tóte nunţile, apoĭ partea cea maĭ mare

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 98.
(2) Iarnik et Bârsanŭ, op. cit. p. 142.

se facŭ în aceste câșlegĭ și anume de aceea pentru că poporulŭ în acestŭ rĕstimpŭ are cu multŭ maĭ puţinŭ de lucru ca primă-vara saŭ vara, și apoĭ unŭ cântecŭ poporanŭ ḑice:

Când e vremea de'nsuratŭ,
Nu aĭ vreme de lucratŭ,
Că mergêndŭ ca să lucreḑĭ
Din inimă totŭ ofteḑĭ,
Și când vreĭ ca să muncescĭ
La ĭubita ta gândescĭ,
Și de locŭ nu poţĭ munci
Când vreĭ să mergĭ a peţi,
Și de locŭ nu poţĭ lucra
Când vreĭ a te însura
Și să fiĭ de alŭ tĕŭ rêndŭ
Să nu âmbli totŭ gândindŭ. (1)

Érŭ unŭ proverbŭ ḑice:

Cuĭ stă gândulŭ la'nsuratŭ
Âmblă pare că e batŭ,

adică: pre cine l'aŭ pălitŭ gândurile și l'aŭ ajunsŭ dorulŭ de însuratŭ, nu are nicĭ unŭ sporiŭ la lucru.

Despre serbarea nunţiĭ în timpŭ de *tómnă,* pe lângă doĭna arătată maĭ susŭ, ne maĭ spune și alta următórele:

Frunḑă verde de grănate,
Osindi-te-arŭ și te-arŭ bate,
Bade, a mea direptate,
Și te-arŭ bate sfântulŭ postŭ,
Că tu mare câne-aĭ fostŭ,
Căcĭ câtŭ fu vara de mare
Totŭ ḑiceaĭ că mi-ĭ luare,
Dară când veni *tómna*
Dădușĭ mâna cu alta! (2)

1) Din ţinutulŭ Dorneĭ com. de P. Ursulŭ.

(2) Niculaiŭ Popovicĭ: Doĭne din pop. publ. în «Șeḑĕtórea,» an. V. Buda-Pesta, 1879, p. 105.

Dar' cum că *Câşlegile de érnă* suntŭ maĭ cu sémă menite pentru facerea nunţilorŭ se póte cunósce dintr'o mulţime de doĭne poporane, carĭ se cântă maĭ alesŭ în decursulŭ acestorŭ câşlegĭ.

Étă una din Transilvania:

Sună, sună'n codru sună,
Şi ce sună, nu ĭ minciună:
Câşlegile-să târgŭ de ţară
Ce cumperĭ nu poţĭ da éră;
Câşlegile să târgŭ bătutŭ,
Ce cumperĭ nu-ĭ de vêndutŭ;
Câşlegile să liturghie
Ce cumperĭ al tĕŭ sĕ fie. (1)

Alta totŭ de-acolo:

Audĭ mândră, popa tócă,
Ieşĭ afară şi te rógă
La păreţĭ, la chiotorĭ
Ca să-ţĭ vie *peţitorĭ!*
— Las'să viĭ la furcile,
Căcĭ a trecutŭ *Dulcile!* (2)

Dar' maĭ alesŭ din unele doĭne, carĭ sunt îndătinate a se cânta spre sfârşitulŭ acestorŭ câşlegĭ, şi anume în *diua lăsatuluĭ de secŭ* precum:

A-stă-dĭ e lăsatŭ de secŭ,
Mĕ ducŭ, maĭcă, să mĕ'necŭ,
Unde-a fi tăulŭ maĭ latŭ,
C'am rĕmasŭ ne-însuratŭ,
Unde a fi tăulŭ maĭ linŭ
C'am rĕmasŭ feciorŭ bĕtrânŭ,
C'am rĕmasŭ de risŭ în satŭ
Pentru că-sŭ ne-însuratŭ. (3)

---

(1) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Tomulŭ liricŭ, p. 26.
(3) Din Căndrenĭ, com. de P. Ursulŭ.

Saŭ aşa :

Astĭ-ḑĭ e lăsatŭ de secŭ,
Mĕ ducŭ. maĭcă, să mĕ'necŭ.
Unde a fi balta maĭ lină,
C'am rĕmasŭ fată bĕtrână,
Unde-a fi valea maĭ lată,
C'am rĕmasŭ nemăritată,
Şi de toţiĭ lepădată,
Şĭ am rĕmasŭ de rîsŭ în lume
Ca fetele celĭ bĕtrâne! (1)

În sfârşitŭ :

Orĭ dă-mĭ bărbatŭ orĭ că plecŭ
Să mĕ ducŭ să mĕ înecŭ
Und'o fi lacululŭ maĭ secŭ
Că astă-ḑĭ se lasă secŭ! (2)

In cele-l'alte câşlegĭ de peste anŭ se facŭ încă nunţĭ dar' maĭ multŭ de *vĕduvoĭ*, carĭ aŭ rĕmasŭ cu maĭ mulţĭ copiĭ şi carĭ nu sunt în stare a grijì cum se cade de dînşiĭ dacă nu se'nsóră şi le aduce o mamă—vitregă— ca să'ĭ caute.

---

(1) Din Căndrenĭ, com. de P. Ursulŭ.
(2) A. Pann: Povestea vorbiĭ, t. II. p. 107.

XIII. STĂROSTIA.

După ce şĭ-a pusŭ fecĭorulŭ de 'nsuratŭ ochĭulŭ şi inima pe o fată mare *fată de măritatŭ*, care socóte elŭ că arŭ fi *bună părechie* cu dînsulŭ, după ce şĭ-a declaratŭ eĭ dorinţa sa, şi după ce în fine, descoperindu-şĭ elŭ dorinţa şi părinţilorŭ sĕĭ şi a căpĕtatŭ de la dînşiĭ *încuviinţare* şi *bine-cuvîntare* atuncĭ holteĭulŭ îşĭ caută doĭ ómenĭ, pre carĭ îĭ rógă să mérgă la părinţiĭ feteĭ ca să céră pre fiĭca lórŭ pentru dînsulŭ.

Fecĭoriĭ ceĭ maĭ avuţĭ, maĭ cu putere, carĭ de regulă se numescŭ *fruntaşĭ*, alegŭ totŭ-deauna pre doĭ ómenĭ, carĭ aŭ maĭ mare şi maĭ bună vadă în satŭ, éră ceĭ maĭ sărăcuţĭ, adică *codaşiĭ*, alegŭ pre doĭ inşĭ de pănura şi stamba lorŭ, însă fie-care caută ca ómeniĭ aleşĭ de dînşiĭ să fie câtŭ se póte maĭ bunĭ de gură, maĭ vorbăreţĭ şi maĭ veselĭ, carĭ se pricepŭ bine în ale *peţitelorŭ* şi carĭ când vorŭ merge *în peţitŭ* saŭ în *stărostitŭ* să scie ce vorbì şi cum aĭ lua cu cuvêntulŭ pre părinţiĭ feteĭ.

Ómeniĭ aceştĭa se numescŭ în cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ *peţitorĭ* sing. *peţitoriŭ* de la lat. *petitor*, apoĭ *starostĭ* sing. *staroste* de la mros. *starosta* pl. *starosty* (senex-bĕtrânŭ) (1); în Transilvania: *peţitorĭ* (2) *starosti, vorbitorĭ* (3)

---

(1) Düringsfeld op. cit. p. 31.
(2) Iosifŭ Vulcanŭ: Novele t. II. Pesta 1872, p 23.—Com. de I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Com. de I. Popŭ Reteganulŭ.

și dacă-sŭ muerĭ *vótre* sing; *vótră* (1) în Ungaria : *pețitorĭ starostĭ, grăitorĭ* numițĭ almintrelea în glumă și *straiță gólă* și *gura satuluĭ* (2); în România : *pețitorĭ* și *starostĭ* (3) iară când se ducŭ *să céră* pre cutare fată pentru cutare fecĭorŭ se ḑice că se ducŭ *a peți, în pețitŭ, în pețite, la pețitŭ, la pețite, în stărostitŭ* și *în stărostie*, când *o cerŭ* spunŭ că *o pețescŭ*, o *stărostescŭ*, o *votrescŭ*, o *cerŭ* pentru cutare fecĭorŭ, éră actulŭ întregŭ se numesce *pețire* și *pețitŭ, stărostie* (4) și *votrire* (5); în fine repețirea pețireĭ se numesce *pețitorie* și *pețitură* isp. pedidură. (6)

Maĭ nainte de ce vomŭ descrie solia *pețitorilorŭ* saŭ *starostilorŭ* să ne oprimŭ pușinŭ la însemnarea și rĕpândirea cuvintelorŭ cu carĭ suntŭ eĭ numițĭ.

Sub cuv. *pețitoriŭ* după însemnarea sa originală (7) precum și după usulŭ generalŭ, se înțelege maĭ cu sémă *fecĭorulŭ*, care, voindŭ a se căsătorì, îșĭ cércă norocululŭ ba la o fată, ba la alta să vadă dacă va voi să se mărite după dînsulŭ, d. e. dacă *Ionŭ* merge și *cere* (8) pre *Maria* de ne-

---

(1) I. C Panțu : Niță dragă, schiță din viéța unuĭ muncitorŭ. Brasovŭ. 1888 p. 65 : «In clipa aceea întră pe pórtă o femee. Niță tresări și nu-ĭ părea bine că se întâlnesce cu ea; o cunoscu îndată că era *vótra* care *votrise* pe Chiva». Să se vadă despre acésta și «*Revista nouă*» an. I. Bucurescĭ 1888 p. 104—106.

(2) Com. de d. El. Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare.

(3) Iacobŭ Negruzzi : Copiĭ de pe natură, Bucurescĭ 1874. p. 49 și urm.

(4) Com. de d. I. Popŭ Reteganulŭ : «In gĭurulŭ Abruduluĭ persónele, carĭ umblă cu junele *în pețitŭ*, se numescŭ *staroste*, eĭ mergŭ în *stărostie, stărostescŭ* și numaĭ junele *pețesce*, pe cândŭ pe Someșulŭ-mare *stărostia* e altŭ-ceva, adică recitarea dialogurilorŭ la pórta mireseĭ, unde *starostele*, ce vine cu ómeniĭ mireluĭ *se mănâncă în vorbă cu starostele* ce-ĭ în fruntea ómenilorŭ mireseĭ de la pórtă.»

Starostele așa dară pe Someșŭ se numesce persóna, care în alte locurĭ e numită *colăcariŭ* saŭ maĭ bine ḑisŭ *colceriŭ*.

(5) Revista nouă, an. I. p. 104—106.

(6) Cihac, dict. t. I. p. 202.

(7) Appul. Met. 4. p, 309. Oud : Nec quisquam cupiens eius nuptiarum, petitor accedit. Și nu vine nici unulŭ, care doresce a se insura peste altulŭ ca *pețitoriŭ*.

(8) Verb. *a cere=a peți* este fórte respânditŭ. O doĭnă de pe Valea-Someșuluĭ din Transilvania, în care provine de dóuĕ orĭ, sună :

Ardă-mi-te foculŭ, lele,
Și pe celŭ ce mi te *cere*,
Num'odată *te-amŭ cerutŭ*,
Lumea'ntrégă m'a sciutŭ.

vastă de la părinţiĭ acesteea, se ḑice *peţitoriŭ*. Acuma e totŭ una : fost'a elŭ maĭ nainte de-a merge la Maria ca s'o céră cunoscutŭ cu dînsa orĭ nu, stătut'aŭ eĭ maĭ nainte de acésta în óre-şĭ carĭ relaţiunĭ de amorŭ orĭ ba, elŭ e *peţitoriŭ* ; şi de când a prinsŭ *a-şĭ cerca noroculŭ* fie numaĭ la o singură fată fie la maĭ multe. şi până ce se hotărăsce pentru una, elŭ e totŭ *peţitoriŭ*, *âmblă a peţì* (1) saŭ *în peţite.* (2)

Persónele, carĭ sunt trimise ca *să peţéscă* în numele sĕŭ pre cutare fată saŭ carĭ îl însoţescŭ când se duce singurŭ la peţitŭ, se numescŭ *peţitorĭ* numaĭ în ḑiua saŭ în séra aceea când s'aŭ dusŭ în peţitŭ, pe când fecĭorulŭ de însuratŭ rĕmâne totŭ *peţitoriŭ* până ce se decide a se încredinţa cu una din fetele peţite.

Cuv. *staroste*, precum şi tóte cele-lalte cuvinte, carĭ s'aŭ înşiratŭ maĭ susŭ şi carĭ aŭ aceea-şĭ însemnare, de şi sunt respândite şi întrebuinţate în maĭ multe părţĭ locuite de românĭ, totu-şĭ n'aŭ străbătutŭ în literatura poporană; celŭ puţinŭ până acuma nu-mĭ este nicĭ o doĭnă saŭ altă poesie poporană cunoscută, în care ar provenì vre unulŭ din aceste cuvinte, unŭ semnŭ că sunt de proveninţă cu multŭ maĭ nóuă.

Din contră cuv. *peţitorĭŭ* atâtŭ în adevĕratulŭ înţelesŭ al cuvêntuluĭ câtŭ şi în înţelesŭ de *staroste* saŭ *vorbitoriŭ* e maĭ

(1) Iarnik et Bârsanŭ, op. cit. p. 266 :

Fóĭe verde de dudăŭ.
Bade, bădişoru meŭ,
Cându-ĭ *mere a peţì*
Şi la mine nu-ĭ venì,
Calu ţi se poticnéscă,
Pe tine să te trântéscă,
Mâna stângă
Să ţĭ-o frângă,
Pe cea-laltă să ţĭ-o rupă,
Să ţiĭ frâulŭ cu dinţiĭ.
Să nu poţĭ mere *a peţì !*

(2) În Bucovina, Transilvania şi Ungaria.

vechĭŭ, maĭ rĕspânditŭ şi maĭ întrebuinţatŭ. Totŭ aşa şi cu cele lalte cuvinte înrudite cu dînsulŭ.

Şĭ-acuma, după ce cunóscemŭ însemnarea cuv. *peţitoriŭ* şi *staroste* şi după ce am vĕḑutŭ care dintre aceste dóuĕ cuvinte e celŭ maĭ rĕspânditŭ şi maĭ întrebuinţatŭ, să trecemŭ la solia Peţitorilorŭ saŭ Starostilorŭ.

Fecĭorulŭ, care vrea să se însóre dă starostilorŭ, maĭ nainte de-a se duce aceştĭa în stărostie, o ploscă saŭ unŭ şipŭ cŭ vinŭ saŭ cu rachiŭ.

Starostiĭ, îmbrăcându-se sĕrbătoresce, ĭaŭ plosca, şi într'o ḑi saŭ séră anumită, când adică le vine lorŭ maĭ bine la socotélă, se pornescŭ şi se ducŭ la părinţiĭ feteĭ, pe care fecĭorulŭ, ce ĭ-a mânatŭ, şĭ-a pusŭ ochĭulŭ şi doresce ca să-ĭ fie soţie..

Ajunşĭ la starea loculuĭ, după îndătinata dare de *bună ḑiua, bună séra* saŭ *bună vremea*, după cuviincĭósele şi îndătinatele salutărĭ şi întrebărĭ de sănĕtate a întregiĭ familiĭ, atâtŭ a părinţilorŭ fetiĭ, câtŭ şi din parteaa cestora, începŭ starostiĭ pe de departe a cerca voĭa părinţilorŭ, ca nu cum-va refusându-le aceştĭa, să păţéscă ruşine. Aşa începŭ eĭ maĭ ântâiŭ a vorbi despre timpŭ, despre afacerile sătescĭ, despre vre-o întêmplare nouă, şi abĭa maĭ pe urmă aducŭ vorba şi despre serbarea nunţilorŭ.

Venindŭ vorba despre nunţĭ, unulŭ dintre starostĭ, care e maĭ isteţŭ şi maĭ îndrăsneţŭ, apucă ĭute cuvêntulŭ şi îndreptéză cam următórele cuvinte către stăpânulŭ caseĭ:

— Să nu-ţĭ uĭţĭ cuvêntulŭ, bade N!... Dumnĭavóstră încă aveţĭ o fată mare, unŭ bujorŭ de copilă, colea, cum e maĭ bună de măritatŭ, şi acuma, aflându-ne în *câşlegĭ*, nu v'aţĭ gânditŭ încă s'o măritaţĭ, şi ca mânĭ-poĭmânĭ să ne poftiţĭ şi pre noĭ la nuntă?

Fata, care se afla până acuma în casă şi asculta ce vorbescŭ Starostiĭ şi părinţiĭ sĕĭ, cum aude în cotro e

ţintită vorba, îşĭ face ce-va de lucru şi ĭesă afară din casă, éră tatălŭ eĭ, dacă voesce s'o mărite ḑice:

— Ne-am gânditŭ noĭ la acésta, dar' fiĭca nóstră e încă prea tênĕră... Maĭ are timpŭ când să se mărite... Harŭ Domnuluĭ! nu avemŭ nicĭ o témă c'a remâne *fată'n pĕrŭ.*

— O scimŭ noĭ asta destulŭ de bine, — urméză maĭ departe starostele, — dar' totuşĭ ce poţĭ face astă-ḑĭ nu lăsa pe mâne, vorba ceea: *«cine mânecă maĭ de deminéţă, ajunge maĭ departe»*. Şi apoĭ, dacă v'am afla unŭ tênĕrŭ bunŭ şi de omenie, credŭ că şi D-vóstră v'aţĭ schimba hotărîrea!

— Nu ḑicŭ ba! — rĕspunde părintele feteĭ, — însă mĭ-arŭ plăcea maĭ ântâiŭ să sciŭ: cine e tênĕrulŭ acela, care voesce să ne fie *ginere?*

La cuvintele acestea starostiĭ, încurăjaţĭ fiindŭ, se scólă ĭute de pe loculŭ unde aŭ şeḑutŭ până atuncĭ, şi scoţêndŭ unulŭ de sub curea saŭ din trăĭstuţă plosca cea cu vinŭ saŭ rachiŭ o pune pe masă.

La scóterea plosceĭ, care până acuma starostiĭ o ţineaŭ îndosită părinţiĭ feteĭ se convingŭ pe deplinŭ că întru adevĕrŭ óspeţiĭ aceştĭa suntŭ *starostĭ.* Decĭ întrébă maĭ departe:

— S'auḑimŭ, care e numele fecĭoruluĭ?

Atuncĭ unŭ staroste, care e maĭ bunŭ de gură şi scie maĭ frumosŭ *urà*, se'ndreptéză către părinţiĭ feteĭ şi cuvintéză:

Tênĕrulŭ nostru '*mpĕratŭ* (1)
N. (2) celŭ de toţĭ lăudatŭ
Ne-a alesŭ pre noĭ,
Pre noĭ pre-aceştĭ doĭ,

Dóuĕ slugulițe
Cu bună credinţă,
Micĭ de statŭ
Şi bunĭ de sfatŭ,

(1) Sub *«împĕratŭ»* în tóte *oraţiile*, câte se vorŭ cita în decursulŭ descriereĭ acesteea, se'nţelege *«mirele»*.

(2) Adică cum e numele şi connumele fecĭoruluĭ.

Micĭ de stătură
Și bunĭ de gură,
Șĭ-a ḑisŭ să mergemŭ
Și să-ĭ aducemŭ
Cu caĭ în olacŭ (1)
Unŭ mândru conacŭ, (2)
Carĕ de fênŭ
Si buțĭ de vinŭ
Ialovițe (3) grase
Și *jemne* (4) la masă.
Tênĕrulŭ nostru'mpĕratŭ
A auḑitŭ, a aflatŭ,
Că'n grădina D-vóstră
Astă frumósă și mare
Este-unŭ corcĭŭ fórte frumosŭ,
Care-a cresce, cresce,
Șĭ-a 'nflori, 'nflorese,
Locu 'mpodobesce,
Dar'a rodi nu rodesce.
Și ér'a aflatŭ
Tênĕru 'mpĕratŭ,
C'odraslele-ĭ crescŭ
Și-a 'nflori, 'nflorescŭ,
Dară nu rodescŭ,
Locŭ nu 'mpodobescŭ.
Și elŭ v'arŭ ruga,
V'arŭ pofti așa
Luĭ odrésla-ĭ da,
S'o dațĭ împĕratuluĭ
La săraĭurile luĭ,
Ca a cresce, să créscă
Șĭ-a 'nflori, să 'nfloréscă
Șĭ-a rodi, să rodéscă
Locŭ să'mpodobéscă! (5)

După rostirea acesteĭ orațiĭ sfârșescŭ ḑicêndŭ:

— Acuma scițĭ pentru ce am venitŭ și pentru cine am vorbitŭ!... Dee Dumneḑeŭ să fi vorbitŭ într'unŭ cĭasŭ bunŭ și cu norocŭ!...

Dacă părințiĭ nu suntŭ înțeleșĭ cu propunerea starostilorŭ, atuncĭ rĕspundŭ că le pare rĕŭ, că fata lorŭ nu e încă de măritatŭ, că într'adevĕrŭ e prea tĕnĕră, nepricepută; saŭ că nu suntŭ încă gata, n'aŭ tóte cele trebuincĭóse pentru nuntă; maĭ pe scurtŭ află eĭ destule cuvinte fine prin carĭ să se pótă desbăra câtŭ maĭ de grabă de starostĭ.

Dacă însă părințiĭ suntŭ înțeleșĭ, atuncĭ chĭamă pre fată în casă, ca să vadă, ce-a spune și ea la propunerea acésta. Și cum intră înăuntru tatălŭ sĕŭ îĭ ḑice:

(1) *Caĭ de olacŭ* = de alergătură, de dîrvală.

(2) *Conacŭ*, după spusa recitatoriuluĭ, arŭ însemna aice atâta cât *masă*, sălașŭ.

(3) *Ialovițe* = junincĭ.

(4) *Jemnă* = franzelă, bulcă, pânișóră.

(5) Din Igeștĭ, satŭ în districtulŭ Storojinețuluĭ, dict. de Ilie a luĭ Onufreiu Frunḑă, rezeșŭ.

— Écă aceştĭ ómenĭ de omenie te peţescŭ pentru N. N. eştĭ înţelésă ?

Dacă fata rĕspunde *«cum a vrea tata şi mama»* saŭ numaĭ afirmă din capŭ, fără să rostéscă vre-unŭ cuvêntŭ, e unŭ semnŭ că voesce să mérgă după fecĭorulŭ, pentru care este starostită. Şi atuncĭ părinţiĭ o maĭ întrébă încă odată: orĭ de întru adevĕrŭ voesce să mérgă după fecĭorulŭ care o cere, ḑicêndu-ĭ între multe altele şi acestea:

— Căsătoria nu este unŭ pădureţŭ pre care dacă-lŭ muscĭ, să-lŭ aruncĭ sub laĭţă!.. Gândesce-te bine la pasulŭ ce voescĭ să-lŭ facĭ!

Ne dândŭ fata nicĭ unŭ rĕspunsŭ afirmativŭ, atuncĭ nu se maĭ face nimicŭ, şi starostiĭ întorcêndu-se cum aŭ venitŭ îndĕrĕptŭ spunŭ resultatulŭ fecĭoruluĭ, care ĭ-a trimisŭ în stărostie.

Dacă însă *capĕtă cuvêntŭ* atâtŭ din partea părinţilorŭ câtŭ şi din partea fiĭceĭ acestora atuncĭ destupă plosca, începŭ a cinstì dintr'însa şi a se veselì.

Mulţĭ starostĭ şi maĭ cu sémă ceĭ maĭ de aprópe cunoscuţĭ saŭ înrudiţĭ cu părinţiĭ feteĭ, începŭ a cinsti pre aceştĭa înainte de-a spune la ce aŭ venitŭ. Atuncĭ, dacă părinţiĭ nu suntŭ înţeleşĭ saŭ fata nu voesce odată cu capulŭ să se mărite după fecĭorulŭ, pentru care s'a stărostitŭ, facŭ ce facŭ pe nesimţite şi îndată aducŭ pe atâta rachiŭ pe câtŭ s'a bĕutŭ şi umplêndŭ éraşĭ plosca saŭ şipulŭ îlŭ punŭ de'naintea starostilorŭ. Acesta e unŭ semnŭ îdvederatŭ, că eĭ nu suntŭ înţeleşĭ şi prin urmare nu potŭ să priméscă cinstea fecĭoruluĭ. Starostiĭ atuncĭ ĭaŭ plosca şi-şĭ caută câtŭ maĭ de grabă de drumŭ, vĕḑêndŭ că n'aŭ ce să steĭe maĭ multŭ.

Fiindŭ părinţiĭ şi fata înţeleşĭ, atuncĭ mama feteĭ, câtŭ aĭ bate în palme scóte şi pune pe masă ce-va de gustare pentru staroştĭ, ca să nu mérgă bĕutura în secŭ. Éră fata,

se 'nțelege dacă tóte s'aŭ făcutŭ după placulŭ și dorința eĭ, dacă-ĭ place fecĭorulŭ, care a pețit'o, nu scie cum să 'șĭ dea rêndulŭ și cum să omenéscă și mulțăméscă pre starostĭ.

Starostiĭ, la rêndulŭ lorŭ, închină atâtŭ în sănĕtatea părințilorŭ câtŭ și a tinerilorŭ și nu încetézŭ de a lăuda pre fecĭorulŭ, pentru care aŭ fostŭ atâtŭ de norocițĭ ca să vie în stărostie. Éră colea, cândŭ vĕdŭ că rachiulŭ se sfârșesce se scólă dela masă, îșĭ ĭaŭ rĕmasŭ bunŭ de la ceĭ de casă, și pornescŭ să spue maĭ de grabă resultatulŭ solieĭ lorŭ fecĭoruluĭ ce ĭ-a trimisŭ.

Plosca saŭ șipulŭ, care l'aŭ adusŭ eĭ, rĕmâne la părințiĭ feteĭ.

Fata petrece pe starostĭ până afară, éră după ce se întórnă înapoĭ se apucă de grabă să deretice prin casă, căcĭ în scurtŭ timpŭ are să vie și fecĭorulŭ dimpreună cu starostiĭ saŭ vorbitoriĭ ca s'o *pețéscă*.

In unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*, precum bună óră în *Scheĭu*, maĭ nainte vreme fecĭorulŭ totŭ se maĭ ducea la fată în casă, înainte de a o cere, de s'arŭ fi dusŭ măcarŭ o jumĕtate de anŭ de ḑile, de se cunoscea bine cu fata, și dacă *nu i se părea*, nu se maĭ ducea, érŭ dacă fata îĭ plăcea și *era de la Dumneḑeŭ o lua*. Elŭ trimitea la fată *vótre* să-lŭ *votréscă*.

Uniĭ fecĭorĭ, prea puținĭ, făceaŭ cum se face astă-ḑĭ: după ce puneaŭ ochiĭ pre vr'o fată, de care credea fiecare, că e de nasulŭ luĭ și că ĭ-arŭ fi potrivită de nevastă, trimiteaŭ de-a dreptulŭ *vótre* fără să fi călcatŭ maĭ întâiŭ eĭ peste pragulŭ caseĭ feteĭ.

Vótrele mergeaŭ la părințiĭ feteĭ, luaŭ lucrurile de pe departe și din vorbă în vorbă ajungeaŭ să vorbéscă despre căsătoriĭ; și pomeneaŭ de fecĭorŭ, că ĭ-arŭ fi vremea să se însóre, că arŭ fi bine să i se găséscă o fată bună, că

și elŭ e fecĭorŭ bunŭ, și că aŭ fi o bună potrivélă dacă părinţiĭ feteĭ arŭ voĭ să-lŭ aĭbă de ginere.

De obiceĭŭ părinţiĭ feteĭ rugaŭ pre vótre să le dea rĕgazŭ *«să se maĭ gândéscă»* și nicĭ odată nu se făceaŭ lucrurile de-odată. Și când părinţiĭ nu voĭau să-șĭ dea fata după fecĭorulŭ, care o cerea, nicĭ odată nu-ĭ spunea de-a dreptulŭ, că nu ĭ-o dă; ci găsĭa modru de-a amâna lucrurile: ba că fata e prea tênĕră, ba că nu e gata din ḑestre orĭ din haĭne, ba că nu aŭ gândŭ să o mărite în acelŭ anŭ pentru cutare și cutare pricină și altele, și totŭ deauna adăogea: *«să maĭ aștepte și de va fi de la Dumneḑeŭ se va face.»*

Nu totŭ așa se'ntêmpla când feteĭ și părinţilorŭ feteĭ le plăcea fecĭorulŭ. Eĭ atuncĭ, după ce se maĭ gândĭaŭ și din noŭ venĭaŭ vótrele și din noŭ le spuneaŭ: *«să facemŭ dacă e datŭ de la Dumneḑeŭ să facemŭ»* din vorbă în vorbă începeaŭ să spună din gură vótrele: ce avere are fecĭorulŭ; părinţiĭ feteĭ, ce ḑestre are acésta (1).

In alte părţĭ ale Transilvanieĭ și anume despre Maramureșŭ, peţitoriĭ, după ce maĭ ântâiŭ ĭaŭ pe de departe pre părinţiĭ feteĭ și cunoscŭ din vorbele acestora, că arŭ voĭ să'șĭ mărite fata, scóte unulŭ de sub sumanŭ o ploscă de rachiŭ, ér' celalaltŭ unŭ ***mĕrŭ*** și le punŭ pe masă.

Plosca e ca tóte ploscele, însă ***mĕrulŭ*** se deosibesce multŭ de alte mere. In elŭ suntŭ băgaţĭ de regulă vr'o doĭ-treĭ talerĭ, vr'o câţĭ-va puișorĭ (piţule) și celŭ puţinŭ unŭ galbĕnŭ, după cum e adică și starea fecĭoruluĭ, care 'ĭ-a trimesŭ în peţitŭ. Și fie care banŭ trebue să fie noŭ.

La vederea acestorŭ obĭecte toţĭ ceĭ de casă se convingŭ pe deplinŭ, că óspeţiĭ aceștĭa suntŭ ***peţitorĭ***. Toţĭ o sciŭ că ***mĕrulŭ*** e semnulŭ încredinţăriĭ, ér' plosca de

(1) G. I. Pitișŭ: Nunta din Șcheĭŭ. publ. în «Revista nouă» an. I. p. 104—106.

rachiŭ se golesce după încredinţare. Căcĭ în aceste părţĭ *încredinţarea se face printr'unŭ mĕrŭ* (1). Peţitoriĭ daŭ feteĭ în mână *unŭ mĕrŭ îndestratŭ cu banĭ* (2) dacă ea primesee mĕrulŭ, încredinţarea se face numaĭ decâtŭ şi se bea rachiulŭ veselindu-se toţĭ.

Dacă însă maĭ târḑiŭ mirésa vrea să se desfacă, să frângă logodirea, ea trimite îndĕrĕptŭ mĕrulŭ, dar' atuncĭ trebue să întórcă îndoitŭ baniĭ ce eraŭ puşĭ în mĕrŭ.

Cu câtŭ junele e maĭ bogatŭ, cu atâta şi în mĕrŭ se punŭ maĭ mulţĭ banĭ.

De cumva însă fata nu primesce mĕrulŭ dela peţitorĭ, e semnŭ, că ea refusă, şi atuncea nu se maĭ face nimicŭ şi peţitoriĭ luândŭ plosca cu rachiŭ şi mĕrulŭ se depărtéză ducêndu-se la feciorulŭ care ĭ-a trimesŭ şi dându-i-le îndĕrĕtŭ (3).

In fine în unele părţĭ din România este datină că în séra, când peţitoriĭ se ducŭ la o fată, după ce bea şi ea din plosca cu vinŭ, pe nebăgate de sémă pune în acea ploscă o mică bucăţică de lemnŭ dintr'unŭ jugŭ ca, de va lua în căsătorie pre flăcăulŭ ce-o peţesce, să fie amêndoĭ nedespărţiţĭ ca doĭ boĭ într'unŭ jugŭ *şi în viaţa lorŭ să tragă de-o potrivă în dreptate* (4).

---

(1) Iosifŭ Vulcanŭ: Novele. tom. II. Pesta, 1872. p. 24—25: «Acestŭ *mĕrŭ* din logodna poporală română ne reamintesce *mĕrulŭ de aurŭ* din grădinele Hesperideloiŭ. Scimŭ că numaĭ unŭ Hercule a reuşitŭ a-şĭ câştiga acestŭ mĕrŭ. Mirele poporalŭ românŭ oferindŭ mĕrulŭ din grădina inimeĭ sale—uneĭ fiinţe alese de soţie, prin asta-ĭ declară, că este învingĕtóre asupra luĭ.

«Dar' mĕrulŭ acesta ne maĭ revócă în memorie şi mĕrulŭ ḑîneĭ *Eris*, memorabilulŭ mĕrŭ de cértă alŭ sexuluĭ frumosŭ, care apoĭ de cătră *Paris* fu judecatŭ *Vinereĭ.*

«Intocmaĭ ca Paris, care a datŭ mĕrulŭ celeĭ maĭ frumóse, astŭ felŭ şi mirele din poporulŭ românŭ dă unŭ mĕrŭ fiinţeĭ alese dintre tóte femeile.»

(2) Despre întrebuinţarea banilorŭ ca semnŭ de credinţă să se vadă maĭ pe largŭ în capitululŭ «*Incredinţarea*».

(3) Iosifŭ Vulcanŭ: Novele, t. II, Pesta 1872, p. 5, 22—30.

(4) G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 28.

XIV. PEȚIREA.

Dacă feciorulŭ, ce voesce să se căsătorescă, a căpĕtatŭ prin starostiĭ sĕĭ cuvêntŭ atâtŭ de la părinţiĭ aleseĭ sale câtŭ şi de la acésta, atuncĭ într'o *Joĭ* saŭ *Sâmbătă* séra urméză *pețirea formală*. Adică feciorulŭ merge acuma cu părinţiĭ sĕĭ, cu starostiĭ şi cu vr'o câte-va némurĭ maĭ de aprópe precum şi cu vr'o doĭ lăutarĭ saŭ unŭ cimpoĭeşŭ, ca împreună toţĭ aceştia să *peţéscă* pre alésa sa şi nemijlocitŭ după peţire să facă şi *aşeḑarea.*

Se înţelege de sine, că feciorulŭ, maĭ nainte de a se pornì cu părinţiĭ sĕĭ *în peţitŭ*, se înscünţéză prin unŭ trimisŭ alŭ sĕŭ: orĭ de se află părinţiĭ feteĭ acasă şi orĭ de arŭ putea eĭ să-lŭ priméscă pre dînsulŭ şi *suita sa?*

Insă atâtŭ părinţiĭ, câtŭ şi fiĭca acestora, după ce le aŭ plăcutŭ feciorulŭ şi aŭ datŭ odată *cuvêntŭ* starostilorŭ sĕĭ, sunt totŭ-d'auna pregătiţĭ de peţitorĭ şi cu cea maĭ mare plăcere îĭ aşteptă în totŭ momentulŭ ca să vie.

Decĭ pornindu-se acuma feciorulŭ, părinţiĭ acestuĭa şi cu ceĭ-alalţĭ inşĭ şi ajungêndŭ la viitoriĭ *socri*, respective *cuscri*, cum întră în casa acestora, îndată după cuviincĭósele şi îndătinatele sălutărĭ şi întrebărĭ de sănĕtate din amêndouĕ părţile, începe unŭ staroste, care e maĭ bunŭ de gură şi scie maĭ frumosŭ *ura*, a ḑice :

Bună vremea,
Bună vremea,
Boerĭ pămêntescĭ
Și sfetnicĭ domnescĭ!
Boerĭulŭ de casă
Afară să ĭasă,
Căcĭ cu elŭ voimŭ
Ce-va să vorbimŭ!

Tatălŭ feteĭ:

Cine suntețĭ dumnĭavóstră.
Ce cătațĭ la curtea nóstră?
Spunețĭ de unde suntețĭ,
La ce-ațĭ venitŭ și ce vrețĭ?

Starostele:

Maĭ încetŭ, pe 'ncetișorulŭ
Să'țĭ putemŭ spune adevĕrulŭ!
Noĭ suntemŭ trimișĭ domnescĭ,
Sfetnicĭ marĭ, împĕrătescĭ.
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Pe aicĭ c'a maĭ âmblatŭ,
Și primblându-se 'n primblare
A vĕḑutŭ o mândră flóre
În aceste curțĭ mărețe,
O flóre mândră de raiu,
Care-a 'nflori, 'nflorea
Și din ḑi 'n ḑi, ce mergea,
Totŭ maĭ mândră se făcea,
Dar' de roditŭ nu rodea.
Și s'a hotărîtŭ s'o ĭa,
S'o ducă, cum va putea,
Peste văĭ și peste munțĭ
Pân' la ale sale curțĭ;
Pân' la curtea 'mpĕrătéscă,
Acolo s'o rĕsădéscă
Ca maĭ mândru să 'nfloréscă
Și de roditŭ să rodéscă.

Șĭ-a nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Deminéță s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spălatŭ,
La icóne s'a 'nchinatŭ
Luĭ Dumneḑeŭ s'a rugatŭ.
Pe calŭ murgŭ a 'ncălicatŭ
Și la vênatŭ a plecatŭ.
Șĭ-a vênatŭ, câtŭ a vênatŭ
De cu ḑi pân' ce-a 'nsĕratŭ,
Și nemică n'a aflatŭ.
Ér' colea de către sară
Dă peste-o urmă de féră
Stă loculuĭ... și se mĭară:
Să fie urmă de féră?
Și fiindŭ-că nu sciă
Cam ce felŭ de urmă e
A strânsŭ felŭ de felŭ de domnĭ
Și filosofĭ învĕțațĭ
Șĭ-a făcutŭ unŭ mare sfatŭ
Și pe toțĭ ĭ-a întrebatŭ
Să-ĭ spue cŭ-adevĕratŭ:
De ce-ĭ urma ce-a aflatŭ?
Uniĭ sta și cumpenea
Și pe urm'așa ḑicea:
Că-ĭ urmă de féră mare
Să fie de 'mpreunare
Tênĕruluĭ împĕratŭ.
Alțiĭ ér' așa ḑicea:
Că e flóre de grădină
Să fie de-aḑĭ de la cină
Cu 'mpĕratulŭ dimpreună.
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Pre toțĭ cum ĭ-a ascultatŭ
Peste dînșiĭ s'a uĭtatŭ
Și pre noĭ că ne-a 'nsemnatŭ,
Pre noĭ pre-aceștĭ doĭ bărbațĭ
Micĭ de statŭ
Și bunĭ de sfatŭ,

Micĭ de stătură
Și bunĭ de gură.
Și după ce ne-a 'nsemnatŭ
Pe locŭ că ne-a și mânatŭ
Pe crângu ceriuluĭ,
Pe radele sóreluĭ
Pe numĕrulŭ stelelorŭ
Flórea să ĭ-o căutămŭ
Și pe locŭ să ĭ-o ducemŭ.
Noĭ, elŭ cum ne-a poruncitŭ,
Îndată ne-am și pornitŭ
Șĭ-am cătatŭ câtŭ am cătatŭ
Și nemică n'am aflatŭ.
Și pe când pe gândurĭ stamŭ
Și ce-om face nu sciamŭ,
Ėt'atuncea că se lasă
O stea mândră, luminósă
Dreptŭ spre curtea Dumnĭavóstră.
Noĭ după stea ne-am luatŭ
Și'ncóce ne-am îndreptatŭ
Și după ce ne am pornitŭ
Pân'aice am venitŭ.
Șĭ-aice când am sositŭ
Flórea'n curte am zăritŭ.
Decĭ să scițĭ c'am venitŭ
Flórea s'o luămŭ
La curțĭ s'o ducemŭ,
La curțĭ marĭ, domnescĭ,
Curțĭ împĕrătescĭ,
Decĭ să n'avețĭ vr'o chitélă
Să ne facețĭ de smintélă
Nicĭ óre-șĭ care prepusŭ
Ca să nu ne dațĭ rĕspunsŭ.
Că noĭ am venitŭ
Flórea s'o luămŭ
La curțĭ s'o ducemŭ
La curțĭ marĭ, domnescĭ,
Curțĭ împĕrătescĭ,
Că acolo este
Locŭ de înfloritŭ.
Locŭ de odrăslitŭ.
Sara a'nflori,
Deminéț'a odrăsli
Și părinților̆ va fi
Pomană câtŭ orŭ trăi
Și chĭar după ce-orŭ muri. (1).

O variantă a orațieĭ acesteea, care se ține asemenea la pețire. sună precum urméză.

Bună ḍiua,
Bună ḍiua.
Boerĭ marĭ, lumescĭ
Boerĭ pămĕntescĭ!

Tatălŭ feteĭ :

Mulțămimŭ Dumilorvóstre
Sfetnicĭ marĭ, împĕrătescĭ!
Dar'ce'mblațĭ,
Ce căutațĭ?
Bine sama să ne dațĭ!

Starostele :

Noĭ ce'mblămŭ
Ce căutămŭ,
Orĭ în cotro ne'nturnămŭ
Bine sama că ne dămŭ.
A nostŭ tênĕrŭ împĕratŭ
Deminéța s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spălatŭ,
La icóne s'a'nchinatŭ,
Luĭ Dumneḍeŭ s'a rugatŭ.
Mândre haĭne a'mbrăcatŭ,

(1) Din Gura-Honorului, com. de Andreĭ Prodanŭ, stud. gimn.

Pe calŭ negru-a'ncălicatŭ,
Mândră óste-a rădicatŭ:
Totŭ boerĭ bĕtrânĭ
Și feciorĭ tinerĭ
Șĭ-aŭ plecatŭ
La vênatŭ,
Șĭ-aŭ vênatŭ:
Câmpiĭ cu florile,
Luncele
Cu frunḍele,
Văile
Cu apele,
Văĭ adâncĭ
Cu ape recĭ,
Satele
Cu fetele,
Și codri cu férĕle.
Șĭ-aŭ vênatŭ,
Câtŭ aŭ vênatŭ
Și nemică n'aŭ aflatŭ.
Și vênară
Câtŭ vênară:
Ḍi de vară
Până 'n sară
Și nemică nu aflară.
Ér' colea de cătră sară
Daŭ peste-o urmă de féră,
Stă óstea'n locŭ și se mĭară
Să fie urmă de féră,
Orĭ póte de *ḍînișóră?*
Unĭ-aŭ ḍisŭ, că-ĭ flóre-alésă
Să fie de aḍĭ mirésă
Cu'mpĕratulŭ la o masă.
Alțiĭ: că-ĭ flóre de raiŭ
Să fie întru mulțĭ aĭ
Cu'mpĕratulŭ de bunŭ traiŭ.
Și ér' alțĭ-aŭ ḍisŭ că-ĭ féră
Să fie din astă sară
La'mpĕratulŭ soțióră.
Dar'unŭ filosofŭ învĕțatŭ,
Micŭ de statŭ
Și cam mâncatŭ de vĕrsatŭ
A cuvêntatŭ:
— Bucură-te împĕrate,
Împĕrate prea'nălțate!
Că urm'acésta-ĭ de ḍînă,
Să fie de-aḍĭ dela cină
Cu Măria Ta 'mpreună,
Amêndoĭ unŭ trupŭ să fițĭ
Și'ntru mulțĭ anĭ să trăițĭ!
A nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Fórte mi s'a bucuratŭ,
În scărĭ de-aurŭ s'a'nălțatŭ
Peste óste-a căutatŭ
Și ne-a alesŭ pre noĭ
Pre-aceștĭ doĭ
Voinicĭ
Micĭ de statŭ
Și bunĭ de sfatŭ.
Din gură îndrăsnețĭ,
Din caĭ sumețĭ.
Și pe locŭ, cum ne-a alesŭ,
Inainte ne-a trimesŭ
Pe numĕrulŭ stelelorŭ,
Pe raḍele cerĭuluĭ,
Pe suflarea vêntuluĭ,
Ḍina să ĭ-o căutămŭ.
Pe locŭ să ĭ-o aducemŭ,
Orĭ de nu, bine nu 'mblămŭ.
Noĭ, cum ni s'a poruncitŭ,
Indată ne-am și pornitŭ.
Dar' orĭ și câtŭ am umblatŭ
Noĭ nemică n'am aflatŭ.
Ér' când am ajuns șĭ-am datŭ,
Să intrămŭ în acestŭ satŭ,
O stea ni s'a arătatŭ,
De urma ḍineĭ am datŭ,
După dînsa ne-am luatŭ.

Și când am fostŭ
In dreptulŭ acesteĭ case
Étă stéua că se lasă
Și ḑina întră în casă.
Dar' și noĭ multŭ n'am stătutŭ.
Ci pe locŭ ne-am abătutŭ
La acéstă curte-alésă
Mare, mândră și frumósă.
Decĭ orĭ ḑina ne-arătațĭ,
Orĭ de' nu, bine nu 'mblațĭ,
Că noĭ n'am bĕutŭ holercă
Să ne fie cuvĕntulŭ de nemică,
Cĭ-am bĕutŭ buțĭ de vinŭ
Să ne fie cuvĕntulŭ deplinŭ !(1)

Oratorĭulŭ tace aice puținŭ, ér' cimpoĭeșulŭ saŭ lăutariĭ, carĭ aŭ venitŭ cu dînșiĭ, intonéză o melodie veselă dintr'unŭ cotŭ, saŭ de lângă ușă, dar' așa de domolŭ și încetŭ, în cât' pre toțĭ să-ĭ umfle rîsulŭ.

Părințiĭ feteĭ rĕspundŭ, că acestŭ felŭ de féră n'aŭ venitŭ la casa lorŭ.

Oratorĭulŭ însă, și ceĭ lalțĭ pețitorĭ, ér' maĭ alesŭ celŭ d'intâiŭ cu întréga sa putere retorică, ceĭ de pe urmă cu ploscele scóse din trăĭstuțe, scotŭ ceĭ de casă pe *bunica feteĭ* și ḑicŭ :

— Pre acésta o căutațĭ ?

Lăutariĭ saŭ cimpoĭeșulŭ pornesce atuncĭ unŭ bócetŭ de jele și supĕrăcĭosŭ, ér' pețitoriĭ strigă cu toțiĭ :

— Nu ! nu e acésta !

Bunica face atuncĭ locŭ *mameĭ feteĭ*.

— Póte pre acésta o voițĭ ?

— Nu ! nu !... nu pre acésta o căutămŭ noĭ ! — strigă cu toțiĭ.

— După mamă scotŭ pre o *servitóre bĕtrână* și urîtă, hîdŭ și cotrințosŭ îmbrăcată și ḑicŭ :

— Eĭ !... n'avo !... v'amŭ aflat'o !...

— O nu !... nu ! — rĕspunde oratorĭulŭ, — acésta nu e féra, pre care o căutămŭ noĭ, pentru că a nóstră e cu pĕrulŭ ca aurulŭ, cu ochiĭ negri ca murile și cu dințiĭ ca

(1) Din Ilișescĭ, dict. de Ilie alŭ luĭ Marcu Ungurénŭ, ecomom.

mărgăritarele, cu buḑele ca trandafiriĭ, cu faţa din sóre şi cu chipŭ frumosŭ de *ḑînă*.

După aceste ceremoniĭ scotŭ părinţiĭ pre fata lorŭ din o cămară saŭ din altŭ locŭ, unde a fostŭ până acuma, şi le-o aducŭ îmbrăcată câtŭ se póte maĭ frumosŭ şi maĭ bine.

Lăutariĭ, cum o vĕdŭ, îşĭ rupŭ strunele cântândŭ şi jucândŭ la uşă de bucurie că se găsì féra, pre care a vĕḑut'o tênĕrulŭ împĕratŭ, când a fostŭ cu dînşiĭ la vênatŭ. (1)

Lăutariĭ cântă mereŭ, ér' peţitoriĭ scotŭ ploscile pline cu vinŭ saŭ cu rachiŭ şi cinstescŭ pre ceĭ de casă.

Stăpânulŭ căsiĭ, la rêndulŭ sĕŭ, poftesce pre peţitorĭ să cuprindă locŭ pe laĭţe, er' pre feciorŭ şi pre părinţiĭ acestuĭa, ca pre ceĭ maĭ de frunte şi maĭ plăcuţĭ óspeţi îĭ aşéḑă după masă *în capulŭ cinsteĭ*.

După acésta întrébă părinţiĭ feciorulul atâtŭ pre viitoriĭ *cuscri*, câtŭ şi pre viitórea *noră*, orĭ de întru adevĕrŭ simţescŭ cu dorinţa lorŭ, maĭ cu sémă pre fată o întrébă eĭ: de-ĭ e cu voe să se mărite după fiiulŭ lorŭ, şi orĭ de nu este silită de părinţiĭ sĕĭ, ca să mérgă după dînsulŭ.

La acéstă întrebare rĕspundŭ atâtŭ părinţiĭ, câtŭ şi fata, că li este cu voia, căcĭ dacă nu lĭ-ar fi fostŭ cu voĭa, atuncĭ *n'arŭ fi datŭ cuvêntŭ* starostilorŭ.

De aicĭ înainte urmézǎ apoĭ închinările şi urările de norocŭ şi de voe bună. Maĭ cu sémă starostiĭ facŭ mare hazŭ şi veselie, că şĭ-aŭ ajunsŭ scopulŭ.

Cinstea şi veselia acésta durézǎ ca la vr'o dóuĕ oare, când apoĭ urméḑă «*aşeḑarea*,» despre care vom vorbì maĭ pe urmă.

Dacă feciorulŭ, ce voesce să se însóre, nu e dintr'unŭ satŭ cu alésa sa şi prin urmare n'a putută de maĭ nainte să-ĭ descopere dorinţa, căcĭ numaĭ din vĕḑute saŭ auḑite

---

(1) «Nunţile la ţară» publ. în« Calendariulŭ pentru ducatulŭ Bucovineĭ,» Cernăuţĭ, 1857.

o cunósce, atuncĭ nu trimite maĭ ântâiŭ starostiĭ la părinţiĭ eĭ. ci de regulă se duce elŭ singurŭ dimpreună cu tatălŭ sĕŭ, saŭ şi cu alţĭ doĭ ómenĭ, ca s'o peţéscă. Ér' dacă fecĭorulŭ n'are tată, saŭ acesta nu e în stare să mérgă cu dînsulŭ, apoĭ se duce elŭ numaĭ cu unulŭ saŭ doĭ ómenĭ, carĭ asemenea se numescŭ *starostĭ* saŭ *peţitorĭ*.

În casulŭ acesta atâtŭ *Stărostia* câtŭ şi *Peţirea* urmédă în una şi aceeá-şĭ ḑi, întrebuinţându-se cam acelea-şĭ obiceĭurĭ, carĭ s'aŭ arĕtatŭ maĭ susŭ.

Ér' după ce a peţitŭ fata şi fecĭorulŭ a căpĕtatŭ cuvêntŭ atâtŭ din partea eĭ câtŭ şi din partea părinţilorŭ sĕĭ, se punŭ cu toţiĭ la masă, şi scoţêndŭ peţitoriĭ o ploscă de rachiŭ, care aŭ adus'o cu sine, începŭ a cinsti pre ceĭ de casă şi a se veseli.

În acela-şĭ timpŭ, câtŭ şedŭ la masă, tineriĭ îşĭ daŭ în schimbŭ nisce obĭecte ca semnŭ de *legătură*, şi anume fecĭorulŭ îĭ dă feteĭ vr'o *câte-va monete de-argintŭ* saŭ unŭ *galbĕnŭ*, ér' ea îĭ dă orĭ o *năframă* frumosŭ cusută, orĭ unŭ tulpanŭ saŭ o năframă de mĕtasă, adică care ce póte şi după cum li-ĭ şi starea.

După ce aŭ schimbatŭ aceste obĭecte, fecĭorulŭ se dă de-o parte cu fata ca să facă cunoscinţă maĭ de-aprópe cu dînsa, să-ĭ descopere aplecarea ce o are spre dînsa, s'o 'ntrebe orĭ de-o trage inima să se mărite după dînsulŭ, saŭ numaĭ silită fiind vrea să'mplinéscă voinţa părinţilorŭ.

Pe când fecĭorulŭ stă de vorbă cu fata starostiĭ se daŭ în vorbă cu părinţiĭ, spunêndu-le ce avere capĕtă fecĭorulŭ dela părinţiĭ sĕĭ, ce purtare are şi câtŭ de fericită va fi fata lorŭ dacă vorŭ mărita-o după dînsulŭ.

Nu-ĭ vorbă că starostiĭ de multe orĭ laudă pre fecĭorŭ maĭ multŭ de câtŭ merită. Cu tóte acestea însă se ferescŭ fórte tare ca să nu le ĭasă din gură nisce cuvinte nerumegate saŭ chĭar nisce mincĭunĭ, temêndu-se ca să nu pă-

țéscă maĭ pe urmă rușine, și apoĭ cu totŭ cuvêntulŭ ce li-s'a datŭ maĭ nainte, să se alégă atâtŭ eĭ câtŭ și fecĭorulŭ cu o... *coșarcă.*

În fine după ce fecĭorulŭ a vorbitŭ câtŭ ĭ-a plăcutŭ cu fata, după ce ĭ-a spusŭ totŭ ce a avutŭ să-ĭ spue, și după ce aŭ închinatŭ cu toțiĭ încă vr'o câte-va pàhare în sănĕtatea celorŭ de casă și a pețitorilorŭ, îșĭ ĭéŭ pețitoriĭ rĕmasŭ bunŭ dela părințĭ și dela fată și se întorcŭ acasă, rĕmâindŭ a se face «*așeḑarea*» după «*pe vedere*».

În Moldova, de care s'a ținutŭ maĭ nainte Bucovina, pețirea s'a făcutŭ în vechime și se maĭ face încă și acuma maĭ totŭ așa ca și'n Bucovina.

Étă ce ne spune în privința acésta principele Dim. Cantemirŭ:

«Dacă unuĭ june îĭ place o fecióră; trimite la părințiĭ eĭ *starostĭ*, carĭ se chĭamă *pețitorĭ* dela cuv. latinŭ *Petitores*. Aceștĭa cércă maĭ întâiŭ pe de departe voĭa părinților feteĭ, ca nu cum-va refusându-le să pață rușine; când apoĭ vĕdŭ că părințiĭ n'arŭ fi în contră de a-șĭ mărita fata, atuncĭ mergŭ cu toțĭ consângeniĭ mireluĭ la casa fiitóreĭ mirese, și celŭ maĭ de frunte din eĭ, care se numesce *Staroste*, ține o scurtă cuvêntare, prin care cere fata. Cuvêntarea acésta e maĭ în totŭ loculŭ asemenea, pentru aceea o transcriemŭ aicea precum urméză:

— «Maĭ mariĭ noștri, moșĭ și strămoșĭ, âmblândŭ la vênatŭ prin codri, aŭ datŭ de țara acésta în care trăimŭ și noĭ acum, și ne nutrimŭ și ne delectămŭ cu laptele și cu mĭerea eĭ. Așa la exemplulŭ lorŭ s'a îndemnatŭ și mărìtulŭ boerŭ N.N. de aŭ mersŭ la vênatŭ prin câmpĭ, prin codri și prin munțĭ, și aŭ datŭ de o căprióră, care fiind rușinósă și onestă, n'a statŭ față cu elŭ, ci a fugitŭ și s'a ascunsŭ în culcușurile sale. Noĭ venindŭ totŭ pe urma eĭ, ne-aŭ adusŭ în acéstă casă. Decĭ D-vóstră trebue să ne-o dațĭ, saŭ să ne arĕtațĭ în cotro

a fugitŭ acéstă căprióră, pre care noĭ cu atâta ostenélă şi sudóre am urmărit'o prin pădurĭ şi prin câmpiĭ».

«La aceste maĭ adaoge oratorĭulŭ încă alte alegoriĭ şi metafore după cum se pricepe. Părinţiĭ négă maĭ întâiŭ că arŭ fi intratŭ în casele lorŭ vênatulŭ ce-lŭ cerea; póte ĭ-a rătăcitŭ urma, şi se va fi ascunsŭ unde va în veciniĭ. Peţitoriĭ insistă să li se arăte căpriora. Atuncĭ părinţiĭ le aducŭ înnainte o fată bĕtrână şi urîtă, îmbrăcată în vestminte sdrenţóse, şi-ĭ întrébă, dacă asta este căprióra pe care o caută. Peţitoriĭ rĕspundŭ» :

— «Nu; nu este asta. Căprióra nóstră are pĕrulŭ galbĕnŭ ca aurulŭ, ochiĭ ca aĭ şoimuluĭ, dinţiĭ ca mărgelele înşirate, buzele maĭ roşiĭ ca ciréşa, trupulŭ ca o leóĭcă, pĭeptulŭ ca de gânscă, grumaziĭ ca de lebădă, degetele maĭ fine de câtŭ céra, faţa maĭ strĕlucitóre de câtŭ sórele şi de câtŭ luna.»

«Şi dacă părinţiĭ totŭ négă, că n'aŭ vĕḑutŭ pe la eĭ acea căprióră, atuncĭ peţitoriĭ rĕspundŭ şi ḑicŭ» :

«— Câniĭ noştri sciŭ urmărĭ fórte bine; eĭ nicĭ odată nu ne-aŭ înşelatŭ; şi chĭar acum ne-aŭ datŭ semnele cele maĭ învederate, că aicĭ trebue să fie ascunsă căprióra pre care o căutămŭ».

»După aceea îĭ ameninţă, că dacă nu o daŭ de voe bună, vorŭ întrebuinţa arma şi o vorŭ lua cu puterea. Atuncĭ părinţiĭ mergŭ şi aducŭ fata, îmbrăcată frumosŭ, după starea şi averea lorŭ. Peţitoriĭ vĕḑêndu-o îndată strigă» :

— «Asta e căprióra cea dorită!» (1)

În unele părţĭ din *districtulŭ Bacăuluĭ* «părinţiĭ saŭ vr'o rudenie din partea flăcăuluĭ, — care voesce să se însóre, — se ducŭ la casa părinţilorŭ feteĭ şi le propunŭ de a-şĭ da fata după acelŭ flăcăŭ; şi dacă nu se apĕră, urméḑă a se maĭ duce odată cu flăcăulŭ pentru a se înţelege părinţiĭ flăcăuluĭ

(1) Descrierea Moldoveĭ. ed. Acad. rom. p. 143—144.

cu aĭ feteĭ; şi putêndu-se pune la cale, se dă mâna, adică flăcăulŭ cu fata şi părinţiĭ ambilorŭ asemenea, determinândŭ şi ḑiua de a se logodì.

In alte părţĭ totŭ din *districtulŭ Bacăuluĭ*, spre închelarea logodneĭ se facŭ maĭ multe întrunirĭ saŭ adunărĭ, pentru ca flăcăulŭ şi fata să se pótă plăcea unulŭ altuĭa. După aceea mergŭ părinţiĭ flăcăuluĭ, însoţiţĭ de flăcăŭ şi de alte persóne din satŭ maĭ deosebite, la fată spre a se înţelege cu părinţiĭ feteĭ, adică ḑicŭ, că *mergŭ în peţitŭ* spre a se putè alcătuì din ḑestrea ce o daŭ feteĭ, spunêndŭ şi ce-ĭ daŭ flăcăuluĭ; şi dacă se potŭ învoì chĭar în momentulŭ acela începŭ logodna. (1)

În *munţiĭ Vranceĭ* datina peţireĭ saŭ *împeţireĭ* se practică astŭ-felŭ:

«Vornicelulŭ ţiindŭ o năframă cusută în mână, merge întovărăşitŭ de alţĭ doĭ ómenĭ la părinţiĭ feteĭ şi ḑice:

«Bună vremea la cinstita adunare! şi la cinstiţiĭ socri marĭ! cum trăiţĭ? cum vĕ aflaţĭ?

Socriĭ răspundŭ:

«Mila Domnuluĭ, ne aflămŭ bine; dar' şi D-vóstră séma vĕ daţĭ, pe la noĭ ce căutaţĭ?

Vornicelulŭ se închină şi ḑice:

Noĭ cum umblămŭ,
Şi ce căutămŭ,
Sama bine ne dămŭ,
Frica nimĕruĭ nu purtămŭ.
De unde venimŭ
Scimŭ,
Şi unde mergemŭ
Cunóscemŭ,
Că noĭ suntemŭ solĭ împĕrătescĭ
Ómenĭ buní dumneḑeescĭ,
Şi avemŭ poruncă împĕrătéscă
Nime să nu ne opréscă.
Decĭ d-vóstră sunteţĭ rugaţĭ
Bine să ne ascultaţĭ,
Când omŭ cuvênta
Şi sama ne-omŭ da:
Alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
De cu sară ne-a chĭematŭ
Şi acéstă poruncă ne-a datŭ:
Să strângeţĭ cete de voĭnicĭ
Cu topórĕ marĭ şi micĭ,
Ca să fac'o vênătóre,

(1) Columna luĭ Traianŭ. an. IX. p. 382.

De pasĕrĭ gălbióre,
De blânde căprióre.
Noĭ cu toţiĭ ne-am supusŭ,
La vênătóre ne-am dusŭ.
Ér' împĕratulŭ în de sară,
Zărì o urmă uşóră
De sprintenă féră.
Uniĭ ḑiseră
Că-ĭ urmă de pasĕre de raiŭ,
Să fie împĕratuluĭ bună de traiŭ.
Alţiĭ ḑiseră că ĭ urmă de ḑină
Să fie împĕratuluĭ grădină,
De frumóse roduri plină.
Atuncĭ tênĕrulŭ nostru împĕratŭ
In scărĭ de aurŭ s'a rădicatŭ,
Peste mândră óste a cătatŭ
Şi a ḑisŭ : cine a fi în stare
Să prindă acea féră,
Şi pe urmă-ĭ să se ducă
Şi rĕspunsŭ apoĭ s'aducă?
Atuncĭ noĭ ne-am alesŭ
Şi pe locŭ am purcesŭ
Din urmă în urmă
Ca păstorĭulŭ după turmă.
Şi venindŭ noĭ treĭ voinicĭ,
Şi ajungêndŭ pe aicĭ
Cu suflarea vêntuluĭ,
Pe faţa pămêntuluĭ,
Am zăritŭ căḑêndŭ pe casă
O stea mândră, luminósă,
Şĭ-amŭ maĭ vĕḑutŭ o floricea
Maĭ mândră de câtŭ o stea,
Care'n flori înflorescе,
Dar' de roditŭ nu rodesce.
Împĕratulŭ nostru o vrea,
Şi ne-a trimisŭ după ea,
Ca să ĭ-o ducemŭ mirésă,
Să şĭ-o facă împĕrătésă! (1)

În *Transilvania* şi anume pe *Someşulŭ-mare*, junele şĭ juna, carĭ aŭ a se căsătorì, dacă sunt de maĭ nainte cunoscuţĭ, hotărĕscŭ în înţelegere cu părinţiĭ lorŭ precum şi cu alte rude maĭ de-aprópe o séră, în care părinţiĭ viitóreĭ mirese, pregătindŭ o cină constătătóre din plăcinte, carne şi friptură, şi însoţită cu vinŭ, vinarsŭ saŭ bere, aştéptă pre junele peţitorŭ, care vine dimpreună cu părinţiĭ şi cu rudele sale, şi care aduce cu sine partea cea maĭ mare de bĕutură precum şi lăutarĭ—ceteraşĭ.

Intrândŭ în casă începŭ a vorbì maĭ ântâiŭ despre lucrurĭ indiferente. După aceea unulŭ dintre ómeniĭ juneluĭ peţitoriŭ începe pe de departe a se recomanda ca unŭ *neguţătorŭ de junincĭ bune şi frumóse*, care vine din depărtare, şi auḑindŭ, că şi stăpânulŭ căsiĭ arŭ avea o *junincă*

(1) V. Alecsandri: Op. cit. p. 364.

de vêndutŭ, s'a abătutŭ pe la dînsulŭ cu scopŭ, ca, dacă va fi dela Dumnedeŭ datŭ, s'o cumpere.

După sfârşirea acestorŭ cuvinte se arată una dintre muerĭ, firesce că cea maĭ urîtă, şi aceea se îmbie la târgŭ.

Neguţătorulŭ însă nu voesce s'o cumpere dicêndŭ, că e prea bĕtrână şi slabă, că neavêndŭ dinţĭ nu va putè mânca, saŭ că e schĭópă, etc. şi prin urmare nu póte s'o cumpere.

În urmă, după multe glume şi rîsete, se arată fata cea adevĕrată.

Neguţătorulŭ, cum o vede, dice :

— Ia acésta îmĭ maĭ place, pre acésta voĭŭ s'o cumpĕrŭ. Şi fata, dacă atâtŭ ea câtŭ şi părinţiĭ sĕĭ sunt înţeleşĭ cu junele, care o cere, dă mâna cu dînsulŭ. (1)

În alte părţĭ ale Transilvanieĭ *cererea saŭ peţirea* feteĭ se întêmplă cam de comunŭ aşa, că têněrulŭ, care voesce să se căsătoréscă, plécă cu doĭ ómenĭ de aĭ sĕĭ la locuinţa feteĭ, pre care voesce să o peţéscă. Întrândŭ în casă, se închină (salută), după datină, maĭ petrecŭ puţinŭ în convorbirĭ despre unele şi altele, în urmă unulŭ dintre *peţitorĭ* (adică dintre ceĭ doĭ ómenĭ de încredere aĭ têněruluĭ), începe aşa :

«Cinstiţĭ ómenĭ de omenie, şi cinstită gazdă ! după ce amŭ vorbitŭ despre maĭ multe lucrurĭ cunoscute, e timpulŭ să vorbimŭ ce-va şi despre lucrulŭ, pentru care amŭ venitŭ aicĭ la casa D-vóstră».

«Odinióră patriarchulŭ Avramŭ voindŭ a-şĭ însura pre Isacŭ, fiĭulŭ sĕŭ, a chĭematŭ pre credinciosulŭ sĕŭ Eleazarŭ la sine şi ĭ-a disŭ : juru-te pre tine Eleazăre să nu ĭeĭ fiĭuluĭ Isacŭ muere din némulŭ Cananeilorŭ; ci să te ducĭ în pămêntulŭ meŭ, între rudeniile mele, şi să-ĭ alegĭ luĭ

(1) Com. de I. Popŭ Reteganulŭ.

soție după cuvêntulŭ meŭ. Decĭ Eleazarŭ s'a și dusŭ în pămêntulŭ luĭ Avramŭ, și sosindŭ în loculŭ, unde locuĭaŭ rudeniile luĭ, cu voĭa luĭ Dumnedeŭ a și întâlnitŭ pre fata, care era dela Dumnedeŭ alésă pentru Isacŭ, fiĭulŭ luĭ Avramŭ. Spunêndŭ și părinților ŭ în ce âmblă, aceștĭa numaĭ decâtŭ aŭ disŭ: «Dela Dumnedeŭ e rênduită, și nu-ĭ putemŭ lucra în protivă. Étă fiĭca nóstră Raveca, du-o soție stăpânuluĭ tĕŭ Isacŭ». Asemenea și noĭ suntemŭ trimișĭ solĭ aĭ D-sale N. N. din N. ca, precum atuncĭ Eleazarŭ pentru Isacŭ, așa și noĭ să fimŭ mijlocitorĭ pentru o soție fiĭuluĭ sĕŭ N. și de óre-ce tênĕrulŭ nostru din ĭubire cătră fiĭca D-vóstră N. s'a hotărîtŭ, că — de va fi cu voĭa luĭ D-deŭ și a D-vóstră, — să-șĭ logodéscă soție pre fiĭca D-vóstră, de aceea atâtŭ dela dînsa, câtŭ și dela D-v., așteptămŭ rĕspunsulŭ îmbucurătorŭ».

Acum, dacă părinții se învoescŭ, se declară, că dînșiĭ nu strică voĭa feteĭ, și decĭ atârnă numaĭ dela dînsa. Dacă se învoesce și fata, tineriĭ daŭ mâna și se *încredințéză* numaĭ decâtŭ, orĭ se hotărăsce o di pentru facerea *credințeĭ*, — încredințăreĭ. (1)

La Româniĭ din Munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ fecĭorulŭ, care a pusŭ ochiĭ pe vre-o fată din altŭ satŭ și voindŭ a se însura, pornesce *la pețitŭ* cu multă precauțĭune și reservă. Maĭ ĭa cu sine unŭ omŭ de încredere, bunŭ de gură și meșterŭ în ale *pețituluĭ* și mergêndŭ în satulŭ feteĭ acolo tragŭ la unŭ cunoscutŭ, către care adresându-se îĭ dicŭ:

— Frate, amŭ venitŭ *a pețì*, să facĭ bine să ostinescĭ până la N. N. (părintele feteĭ) și să-ĭ spuĭ *cugetulŭ* nostru.

Cunoscutulŭ, primindŭ misĭunea și aducêndŭ unŭ rĕspunsŭ că părinții feteĭ îĭ așteptă, plécă tus-treĭ, și acolo după ce aŭ vorbitŭ despre unele și altele, omulŭ de în-

---

(1) Benedictŭ Viciu: Colăcăritulŭ. Obiceĭurile țĕranilorŭ Românĭ la nuntă. Sibiĭŭ. 1885 p. 1.

credere alŭ fecĭoruluĭ, așa numitulŭ *pețitorŭ*, care de regulă la *ospĕțŭ* face pe *vorniculŭ mireluĭ*, se rădică și ḑice:

— Frațilorŭ! de amŭ ședea câtŭ amŭ ședea, totŭ trebue să mergemŭ. Să ne dămŭ dar' *solia* pentru ce amŭ venitŭ. Scimŭ din *sânta scriptură*, că D-ḑeŭ a făcutŭ cerulŭ și pămêntulŭ, tóte cele vĕḑute și nevĕḑute, maĭ pe urmă a făcutŭ și pe omŭ, căruĭa, ca să nu-lŭ lase singurŭ în lume, ĭ-a datŭ și o soție pe strămósa nóstră Eva. Așa și noĭ, sciindŭ că D-vóstră aveţĭ o fetișóră frumósă și de omenie, ne-amŭ luatŭ voe să v'o ceremŭ pentru junele nostru de față ca să întemeĭemŭ o nóuă casă.

Părintele feteĭ rĕspunde:

— De va fi dela Dumneḑeŭ, D-ḑeŭ să ajute!

Cunoscutulŭ ḑice feteĭ:

— Nepótă, noĭ amŭ venitŭ călare, ĭeșĭ afară de veḑĭ nu s'aŭ deslegatŭ caiĭ?

Eșindŭ fata totŭ elŭ îĭ ḑice și fecĭoruluĭ:

— Nepóte, mergĭ și tu, să n'o lovéscă vr'unŭ calŭ cu picĭorulŭ.

Afară tineriĭ se înțelegŭ, întrebândŭ fecĭorulŭ pe fată dacă îĭ place de elŭ și după ce s'aŭ învoitŭ într'unŭ felŭ saŭ într'altulŭ, se întorcŭ în casă, de unde imediatŭ plécă la locuința cunoscutuluĭ. Aicĭ cunoscutulŭ și *pețitorulŭ* ascultă părerea mireluĭ, care dacă ĭ-a plăcutŭ de fată rógă pe cunoscutŭ ca să mérgă numaĭ de câtŭ la părinţiĭ feteĭ și să-ĭ întrebe dacă și lorŭ le-a plăcutŭ de elŭ?

Cunoscutulŭ aducêndŭ unŭ rĕspunsŭ favorabilŭ se ducŭ din noŭ tus-treĭ la casa feteĭ, unde părinţiĭ eĭ, îĭ ospĕtéză și hotărăscŭ ḑiua, în care părintele, saŭ *tutorulŭ* feteĭ însoțitŭ de treĭ ómenĭ de încredere, are să mérgă «*pe vedere*» la casa fecĭoruluĭ. (1)

---

(1) T. Frâncu și Candrea, op. cit. p. 149—151.

În *Selagîu* și'n *Chiorŭ*, adică în gîurulŭ *Șomcuteĭ-marĭ* din Ungaria, *pețitorulŭ* și cu *grăitorulŭ* sĕŭ îșĭ întocmescŭ trebile astŭ-felŭ ca'n ḑiua de ***Boteḑulŭ Domnuluĭ*** des-deminéță să fie acuma în casa omuluĭ cu fata de ***mărită*** (măritatŭ).

În rêndulŭ dintâiŭ pețitoriĭ din aceste părțĭ sunt numaĭ *vĕḑĕtorĭ* și nu capătă de astă dată nimică de mâncare, ci numaĭ de bĕutŭ.

Pețitoriĭ dintr'o comună străină nicĭ cândŭ nu se ducŭ de-a dreptulŭ la casa cu fata, ci tragŭ maĭ ântâiŭ la unŭ cunoscutŭ saŭ la unŭ vecinŭ de-a omuluĭ cu fata de *mă-ritŭ*, și pre acela îlŭ trimitŭ apoĭ ca să céră audiență. Și dacă li se spune că vorŭ fi primițĭ, nu se ducŭ îndată, ci maĭ aștéptă puținŭ până ce socotŭ că părințiĭ feteĭ se vorŭ fi pututŭ pregătì de primire. După aceea se ducŭ, și dândŭ *binețe* ḑicŭ :

— Totŭ norocŭ bunŭ să vĕ dea Dumneḑeŭ!

— Să trăițĭ cu bine! — rĕspunde gazda caseĭ, ér' bĕtrâna caseĭ, care îĭ aștéptă stândŭ înaintea căminuluĭ și ținându-șĭ fetița de mâna dréptă, îndată după întrare le-o recomândă cu cuvintele :

— Din darulŭ luĭ Dumneḑeŭ acésta ni-ĭ fetița!

Pețitoriĭ daŭ după acésta mâna cu fata și anume ântâiŭ grăitorulŭ, apoĭ junele pețitorŭ.

Părințiĭ poftescŭ pre pețitorĭ să șaḑă după masă. Pețitoriĭ se punŭ să șédă, dar' nu béŭ nicĭ nu mănâncă nimică, până ce nu spunŭ la ce aŭ venitŭ. Dacă vĕdŭ că suntŭ bine-primițĭ, pețitorulŭ, după maĭ multe îmbieturĭ, mănâncă din brânḑa (1) pusă pe masă, și bé puținŭ vinarsŭ, ér' grăitorulŭ bé cu părințiĭ feteĭ pentru fericirea ti-

---

(1) E de însemnatŭ că mâncarea cea maĭ escelentă pentru unŭ pețitorŭ selagîanŭ e *brânḑa*. Dar' îĭ vine omuluĭ a ríde, când o vede că e sfărâmată mĕrunțelŭ și lângă dînsa nicĭ o furcuță. *Unŭ pețitorŭ de trébă* însă trebue să aibĭ cuțitașŭ la dînsulŭ și cu acela să mănânce brânḑa sfărâmată. Espl. Comunicatorulul.

nerilorŭ şi pentru ca D-ḑeŭ să-ĭ *introlóce* dacă-şĭ sunt rênduiţĭ.

După gustare tineriĭ sunt lăsaţĭ singurĭ ca să-şĭ vorbéscă vorbele şi să se înţelégă, ér' bĕtrâniĭ îşĭ facŭ de lucru cu altele, vorbindŭ saŭ despre economie saŭ despre alta ce-va.

Vorba tinerilorŭ se termină celŭ multŭ într'unŭ pătrarŭ de óră aŭ positivŭ aŭ negativŭ. Dacă e positivŭ, atuncĭ fata la despărţire ḑice peţitoruluĭ :

— Să fiĭ sănĕtosŭ, dar' pe'nturnate!

După peţite feciorulŭ se'ntórce la quartirŭ, şi pe când tragŭ clopotele la Biserică în ḑiua de Boteḑulŭ Domnuluĭ atâtŭ elŭ câtŭ şi grăitorulŭ sĕŭ se află acumŭ înaintea bisericeĭ locale, unde sunt şi alţĭ peţitorĭ dimpreună cu grăitoriĭ lorŭ adunaţĭ. (1)

Acestea sunt tóte datinele Românilorŭ dela *Peţire*, câte le-amŭ pututŭ eŭ până acuma aduna.

O parte dintre datinile acestea le întâlnimŭ nu numaĭ la Românĭ, ci şi la alte naţiunĭ din Europa, şi anume: dintre cele de viţă latină la *Italienĭ* şi *Francesĭ*, ér' dintre cele de origine străină la *Maghiarĭ*, *Malorosieniĭ din Ucraina* şi la *Sêrbiĭ* din Primorja.

În şirele următóre reproducemŭ datinele usitate la popórele amintite ca să se pótă cunósce întru câtŭ se asemĕnéză ele cu ale nóstre.

Aşa la *Italienĭ* peţesce tatălŭ saŭ epitropulŭ juneluĭ, care are să se căsătoréscă. Bĕtrânulŭ se duce la casa feteĭ alese şi îndreptându-se către părinţiĭ acesteea îĭ rógă ca să-ĭ dea o *porumbiţă albă* şi *nepătată* saŭ o *viţică albă*, despre care-ĭ este cunoscutŭ, că se află în posesiunea lorŭ. Alegêndŭ icóna din urmă, atuncĭ maĭ adaoge: «*ea arŭ fi mândria*

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ, învĕţ. în Şomcuta-mare.

cireḑiĭ mele.» Ér' despre *porumbiţă* ḑice: că arŭ fi mângăerea bĕtrâneţelorŭ sale.

Părinţiĭ feteĭ se facŭ că nu sciŭ ce felŭ de fiinţă alésă arŭ fi căutândŭ elŭ. Eĭ îĭ arată una după alta fetele lorŭ, numaĭ pre cea adevĕrată nu, şi la fie-care întrébă:

— Acésta e, pre care o căutaţĭ.

În urmă aducŭ aşa ḑicêndŭ cu de-a sila, pre cea adevĕrată, căcĭ ea, amĕsuratŭ datineĭ, trebue să se apere cu mânele şi cu piciórele.

La vederea feteĭ adevĕrate bĕtrânulŭ peţitorŭ se rădică în picióre, bate din pălmĭ şi strigă:

— Acésta e, care o cautŭ eŭ! (1)

Ţĕranulŭ bretonŭ, când voĭa să ĭa o fată, trimitea la familia eĭ unŭ *bazvalan*, solŭ de dragoste, peţitorŭ. Acestŭ solŭ saŭ peţitorŭ era de obiceĭŭ unŭ croitorŭ, căcĭ aceştĭa aveaŭ maĭ de multŭ nume, că limba lorŭ lĭ-arŭ fi fiindŭ aşa de ascuţită ca şi acele. Peţitorulŭ bretonŭ trebuea să fie fórte ghibaciŭ la vorbă şi fórte bogatŭ în glume şi tâlcurĭ; trebuea să fie în stare a arăta cu măestrie tóte însuşirile bune ale mireluĭ şi să spună în tocmaĭ câţĭ caĭ, câte vite albe şi câtă sĕcară are acesta. Pleca la drumŭ, dacă se vedeaŭ semne prielnice, ér' dacă îĭ eşĭa înainte o ţarcă saŭ unŭ corbŭ se înturna pe dată. Din potrivă mergea veselŭ, dacă i se arăta unŭ porumbŭ gurluindŭ.

Peţitorulŭ întrebuinţa tóte podóbele poesieĭ poporane. Zîmbindŭ venĭa elŭ la casa ţĕranuluĭ şi ḑicea:

In numele tatăluĭ prea puternicŭ,
Alŭ fiuluĭ şi sfântuluĭ Duhŭ,
Fie bine-cuvêntare în astă casă
Şi maĭ multă bucurie de câtŭ a mea!

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 94.

Apĕrătorĭulŭ :

Dară ce aĭ tu, amice,
De nu-'ţĭ este inima voĭósă?

Peţitorĭulŭ :

Avémŭ eŭ o *porumbiţă*
Trăindŭ în coteţŭ cu porumbulŭ,
Dar' étă c'a năvălitŭ unŭ *şoĭmŭ*,
Iute ca şi vêntulŭ :
Mĭ-a spăriatŭ porumbiţa
De-a fugitŭ nu se maĭ scie unde!

Apĕrătoriulŭ :

Şi totu-şĭ eŭ te vĕdŭ prea gătitŭ
Pentru unŭ omŭ atâtŭ de întristatŭ:
Ţĭ-aĭ pĭeptĕnatŭ pĕrulŭ celŭ bălanŭ,
Ca şi când aĭ merge la o horă.

Peţitorĭulŭ :

Nu-ţĭ bate jocŭ de mine, amice!
N'aţĭ vĕḑutŭ voĭ alba-mĭ porumbiţă?
Eŭ nu voiŭ fi fericitŭ în lume,
Până nu-mĭ voiŭ găsi porumbiţa.

Apĕrătorĭulŭ :

Eŭ n'amŭ vĕḑutŭ porumbiţa ta,
Nicĭ albulŭ sĕŭ porumbelŭ.

Peţitorĭulŭ :

Imĭ spuĭ mincĭunĭ, tinere!
Trecĕtoriĭ din afară aŭ vĕḑut'o
Sburândŭ spre curtea ta
Şi lăsându-se în grădină.

Apĕrătoriulŭ :

Eŭ n'am vĕḑutŭ porumbiţa ta.
Nicĭ albulŭ tĕŭ porumbelŭ.

Peţitoriulŭ :

Albulŭ meŭ porumbelŭ va muri
De nu-şĭ va găsi soţia;
Va muri bĭetulŭ porumbaşŭ...
Las' să cautŭ eŭ prin uşă.

Apĕrătoriulŭ :

Stăĭ, amice! Nu e voĭe a trece!
Voiŭ merge să vĕdŭ eŭ singurŭ.

(Intră în casă, de unde apoĭ se întórce după o clipă).

M'am dusŭ, amice, în grădiniţă,
Dar' n'am găsitŭ porubiţă,
Ci o mulţime de florĭ,
Totŭ crinĭ şi trandafirĭ,
Şi maĭ alesŭ unŭ *bobocelŭ*
Inflorindŭ în colţŭ printre tufe.
Mĕ ducŭ să ţi-lŭ găsescŭ.
Ca să-ţĭ fie inima voĭósă.

(Intră éră-şĭ în casă, şi revine cu o mică fetiţă).

Peţitoriulŭ :

Ḑĕŭ, frumósă flóre,
Tocmaĭ să 'nveseléscă inima!
Dacă porumbelulŭ meŭ ar fi *o róuă*,
S'arŭ lăsa pe dînsa...

(După o pausă).

Mĕ voiŭ sui eŭ în podŭ:
Dóră a nimeritŭ acolo porumbiţa.

Apĕrătoriulŭ :

Maĭ stăĭ, dragă amice,
Mĕ ducŭ eŭ însu-mĭ.

(Se reîntórce cu sócra).

Am fostŭ în podŭ,
Dar' n'am găsitŭ porumbiţă,
Ci numaĭ acestŭ *spicŭ :*
Pune-ţi-lŭ în pălărie,
Ca să se maĭ mângăĭe.

Peţitoriulŭ :

Câte grăunţe are spiculŭ,
Atâţĭa puĭ va purta porumbiţa-mĭ
Cea albă sub aripiórele eĭ,
Stândŭ ea în mijlocŭ duĭósă.

(După o pausă).

Mĕ ducŭ s'o cautŭ la câmpŭ.

Apĕrătoriulŭ :

Stăĭ, amice! Opresce-te!
Iţĭ veĭ mânji frumoşiĭ papucĭ.
Las' să mĕ ducŭ eŭ pentru tine.

(Se întórce cu bunica).

N'am găsitŭ nicăirĭ porumbiţă.
Ci numaĭ acestŭ *mĕrŭ*,
Mĕrŭ sbârcitŭ de vechime
Sub arbore pintre frunḑe :
Pune-ţi-lŭ în buzunarŭ.
Dă să-lŭ mănânce porumbulŭ tĕŭ,
Şi nu va maĭ plânge.

Pețitoriulŭ :

Mulțămescŭ, amice!
O ródă bună, fie și sbârcită,
Nu-șĭ pĭerde profumulŭ;
Dar' mie nu-mĭ trebue mĕrulŭ vostru,
Nicĭ flórea, nicĭ spiculŭ,
Ci vreŭ a mea porumbiță,
Și voiŭ găsi-o eŭ însu-mĭ.

Apĕrătoriulŭ :

O. Dumnedeule! Ce șiretŭ maĭ este!
Vino dară, amice, vino cu mine;
Porumbița ta nu s'a pĭerdutŭ :
Eŭ însu-mĭ am păzit'o
In odae într'o colivie de sedefŭ,
Cu gratie de aurŭ și de argintŭ :
Ea este acolo, fórte voĭósă,
Fórte drăgălașă, mândră și gătită. (1).

După acestŭ dialogŭ pețitorĭulŭ merge prin casă, se așéză la masă, apoĭ aduce pre mire.

Tatălŭ feteĭ, cum îlŭ vede pre mire, îĭ dă o chingă (tafturŭ) de șea. Mirele o ĭa și încinge cu dînsa fata pre care o *cere*.

Atuncĭ *breutaerulŭ*, adică apĕrătorĭulŭ, cântă *cântecul încingĕtóreĭ* (le chant de la ceinture). (2).

Dialogulŭ dintre *bazvalan* și *breutaer*, precum și presentarea de către celŭ din urmă maĭ întâiŭ a uneĭ copile, apoĭ a dómneĭ de casă și la urmă a bunicheĭ, cum s'a arătatŭ în șirele de maĭ susŭ, se maĭ repețesce odată,

(1) H. de la Villemarqué, Barzaz Breiz, chants populaires de la Bretagne, Paris, 1867, p. 413—416, apud : B. P Hășdĕŭ : Cuvinte din bĕtrânĭ, t. II. Bucurescĭ, 1879, p. 554—558.

(2) Paul Lafargue : Cântece și obiceĭurĭ la nunțĭ, studie despre originea familieĭ, traducere, publ. în «Contimpuranulŭ», an. VI. Iașĭ 1887, No. 1, p. 5—7.

când vine mirele cu suita sa. ca să ĭee pre mirésă și să se ducă cu dînsa la cununie. Totŭ atuncĭ invócă breutaerul, tocmaĭ ca și *Colăcerĭulŭ* românŭ când cere *Iertăcĭunile*, binecuvêntarea luĭ D-ḑeŭ, a prea curateĭ fecĭóre Maria, a tuturorŭ ângerilorŭ și a moșilorŭ, asupra mireseĭ, care suspinândŭ îngenunchézǎ la picĭórele moșuluĭ. (1).

La *Maghĭarĭ* este datină ca dimpreună cu părinţiĭ juneluĭ să se ducă a peţi și un staroste (kérö).

Starostele spuindŭ părinţilorŭ feteĭ alese scopulŭ la ce aŭ venitŭ ḑice :

— *O porumbiţă* fórte ĭubită ne-a sburatŭ denaintea ochilorŭ și s'a opritŭ tocmaĭ în casa D-vóstră; am voi decĭ să întrebămŭ nu cum-va aţĭ vĕḑut'o?

Părinţiĭ respundŭ :

— Nu, — *porumbiţa* D-vóstră n'am vĕḑut'o. Noĭ, ce-ĭ dreptŭ, avemŭ una, dară aceea e a nóstră. Puteţĭ decĭ dară să mergeţĭ maĭ departe și să căutaţĭ porumbiţa D-vóstră în altŭ locŭ unde-va!

Prin rĕspunsulŭ acesta starostiĭ fiindŭ așa ḑicêndŭ alungaţĭ din casă, de aceea se și ducŭ, dară îndată se întorcŭ îndĕrĕptŭ și lasă a le spune prin staroste, că șĭ-aŭ trasŭ pe samă, și că eĭ arŭ voi tocmaĭ *porumbiţa*, despre care se ḑice, că arŭ fi în casă ; eĭ arŭ pune-o într'o colivie fórte frumósă și arŭ căuta fórte bine de dînsa.

La acésta li se respunde :

— Acésta e altŭ ce-va! — Și totŭ așa suntŭ de maĭ multe orĭ respinșĭ din casă, adică până ce se găsesce fata, apoĭ suntŭ lăsaţĭ a întra și a sta în casă. (2).

In unele părţĭ din *Ucraina* starostiĭ când sosescŭ la casa, părinţilorŭ feteĭ ţinŭ următórea oraţie :

— Bună sara! sălutămŭ sórele, luna și stelele, casa, pre

(1) Düringsfeld, opĭ cit. p. 246. — Gubernatis, op. cit. p. 149.
(2) Düringsfeld. op. cit. p. 44.

D-vóstră și pre toțĭ ceĭ ce se află aice, și declarămŭ că *cnézulŭ* (împĕratulŭ, pețitorîulŭ) nostru s'a dusŭ la vênatŭ și a urmăritŭ o *nevĕstuĭcă* (helge). Nevăstuĭca a fugitŭ din pădure în câmpŭ, din câmpŭ în satŭ, prin satŭ în grădină și din grădină s'a furișatŭ în casa D-vóstră. Încuviința-ni-țĭ ca s'o căutămŭ aice? Voițĭ cu plăcere a o da cnézuluĭ nostru orĭ s'o maĭ lese la D-vóstră?

Tatălŭ feteĭ rĕspunde:

— Eŭ nu sciŭ. De vețĭ afla-o aducețĭ-o, și de e a D-vóstră, luațĭ-o; de e însă a nóstră, atuncĭ remâne!

După acésta unulŭ dintre stărostĭ se duce și aduce fata. (1).

În fine la *Sêrbiĭ din Primorja* adică depe litoralulŭ din Stagno, vechĭulŭ teritoriŭ alŭ Raguseĭ, ȡiua încredințăreĭ se numesce «*punerea*» saŭ maĭ bine ȡisŭ schimbarea inelelorŭ. Celŭ ce aduce *inelulŭ* e, ca și 'n *Rizano*, tatălŭ mireluĭ. Avorbirea e felĭurită și sună astŭ-feliŭ:

— Venindŭ cu petrecĕtoriĭ meĭ pe drumŭ, amŭ zăritŭ aice *o flóre roșie* minunatŭ de frumósă, pre care cu mare plăcere așĭ presădi-o în grădina mea. Te rogŭ așa dară, dacă este cu putință, să mĭ-o dăruescĭ!

— Fórte bucurosŭ, scumpe amice, maĭ alesŭ că am destule florĭ frumóse! — respunde tatălŭ feteĭ. După acésta scóte pre una dintre fetele sale și ȡice:

— Aicĭ e o flóre frumósă!

Starostele respunde:

— Ea este fórte frumósă, dar' nu e aceea, pre care am vĕȡut'o eŭ! — Și rostindŭ cuvintele acestea dăruesce copileĭ aduse de părințĭ unŭ mĕrŭ și mulțămesce pentru dînsa.

Totŭ așa e respinsă și a doua copilă, care i se aduce, și abĭa la a treĭa, adică celeĭ adevĕrate la care a venitŭ în pețitŭ i se pune inelulŭ pe degetŭ. (2).

(1) Düringsfeld. op. cit. p. 74.
(2) Düringsfeld. op. cit. p. 74.

Din cele ce s'aŭ înşiratŭ până aice lesne póte orĭ şi cine să vadă câtŭ de mare e asemĕnarea între modulŭ de peţire alŭ Românilorŭ şi'ntre celŭ alŭ naţiunilorŭ amintite maĭ susŭ.

Se nasce acuma întrebarea : care de la care dintre aceste naţiunĭ a împrumutatŭ saŭ a pututŭ să împrumute datinile şi oraţiile usitate la peţire ?

La acéstă întrebare de o cam dată, până ce nu vomŭ cunósce şi datinele, dar' maĭ alesŭ oraţiile de la *Conăcărie*, pre cele înainte de plecare la cununie, precum şi pre cele de la *Colăcărie*, carĭ, după cum ne vomŭ încredinţa maĭ pe urmă, staŭ în strânsă legătură, nu putemŭ da nicĭ unŭ rĕspunsŭ.

XV. PE VEDERE.

Amŭ arĕtatŭ maĭ susŭ cum fecĭorulŭ și cu tatălŭ sĕŭ, când aŭ mersŭ să pețéscă într'unŭ satŭ străinŭ, 'șĭ-aŭ aruncatŭ privirile în tóte părțile ca să vadă cu de-amĕruntulŭ ce felŭ de avere și rênduélă aŭ părințiĭ feteĭ, și ce felŭ de gospodină póte să fie fata pețită, judecându-o după rênduéla și îngrijirea caseĭ, precum și după înfățișarea și purtarea lorŭ.

Precum fecĭorulŭ și cu tată-sĕŭ, numaĭ după ce s'aŭ încredințatŭ pe deplinŭ despre tóte, aŭ datŭ mâna cu părințiĭ feteĭ și cu fata, așa și părințiĭ feteĭ voescŭ acuma încă să scie maĭ de-aprópe: cine e fecĭorulŭ ce le-a pețitŭ fata?... ce purtare are?... și cam ce felŭ de avere potŭ să-ĭ dee părințiĭ sĕĭ? ca nu cum-va maĭ pe urmă, dându-șĭ fata numaĭ pe vorbe góle, să se căéscă amarŭ de ceea ce-aŭ făcutŭ.

Și acésta o facŭ eĭ nu numaĭ ca să păstreze obiceĭulŭ strămoșescŭ, ci maĭ multŭ încă și din acea causă, pentru că experiența ĭ-aŭ învĕțatŭ, că mulțĭ, carĭ s'aŭ lăsatŭ numaĭ pe obrazulŭ și vorbele pețitorilorŭ, s'aŭ înșelatŭ fórte rĕŭ, pentru că tóte câte li s'aŭ spusŭ, câte li s'aŭ lăudatŭ, aŭ fostŭ numaĭ nisce ne-adevĕrurĭ și înșĕlăcĭunĭ.

Decĭ în cea maĭ de-aprópe Duminică saŭ sĕrbătóre, ér' dacă câșlegile sunt scurte, în cea maĭ apropiată ḑi după pețirea feteĭ, se gătescŭ și se ducŭ și eĭ la părințiĭ fecĭo-

rului, ca să se încredinţeze cum că într'adevĕrŭ tóte câte li s'aŭ spusŭ sunt drepte.

Acéstă vizită se numesce în limba poporului din Bucovina şi a celui din Transilvania *«pe vedere»*, ér' a celui din Ungaria *«vĕḑută»* şi *«vedere»*.

Părinţii fetei, de regulă, se ducŭ *«pe vedere»* numai singuri, neluândŭ cu dînşii pre nime altulŭ, nici lăutari şi nici vre-unŭ felŭ de bĕutură.

Ajunşi a-casă la părinţii feciorului caută acuma şi părinţii fetei ce felŭ de gospodari sunt viitorii lorŭ cuscri şi ce felŭ de purtare şi apucături are feciorulŭ, ce felŭ de orênduélă se află pe lângă casă?

Câtŭ despre purtarea feciorului, trebue să mai amintimŭ, că ei nu se mulţămescŭ numai cu aceea după cum îl vĕdŭ, ci ei caută a se încredinţa şi prin alţi ómeni nepărtinitori, cari le descopĕrŭ totŭ adevĕrulŭ. Firesce că despre acéstă spionare feciorulŭ nu trebue nimica să scie, căci apoi lesne arŭ puté să se nască între dînşii ne'ncredere şi nemulţămiri, ceea-ce de multe ori le-arŭ fi spre óre-şi-care daună saŭ părere de rĕŭ.

Aşa dar' cum aŭ ajunsŭ şi şi-aŭ aruncatŭ privirile prin ogradă şi pe la acareturi, îndată se'ncredinţéză pe deplinŭ cu cine aŭ de-a face.

Şi dacă din întêmplare s'aŭ înşelatŭ în aşteptarea lorŭ, dacă nu vĕdŭ numai puţinŭ saŭ mai nimică din cele ce li s'aŭ spusŭ că arŭ avé feciorulŭ să capete ca ḑestre, atunci *nu facŭ prea mulţi pureci*, ci prin câte-va cuvinte daŭ de cunoscutŭ că nu li-i voia să-şi mărite fata după feciorulŭ, ce-a peţit-o, că s'orŭ mai lua pe sémă, că nici copila nu prea voesce să se mărite, mai pe scurtŭ légă teie de curmeie, până ce se vĕdŭ eşiţi şi scăpaţi din casă; şi cu acésta s'a încheiatŭ apoi tótă afacerea.

Ér' dacă părinţilorŭ fetei le-aŭ plăcutŭ tóte şi sunt mul-

țămiți cu ceea-ce aŭ vĕḑutŭ, apoĭ se punŭ la vorbă, începŭ a istorisì despre câte și maĭ câte, daŭ adică de cunoscutŭ că le place totŭ.

În casulŭ acesta părintele fecĭoruluĭ dacă trăesce, trimite îndată să aducă unŭ șipŭ de rachiŭ saŭ altă bĕutură, ér' mama luĭ caută să fie de grabă ce-va de gustare pentru óspeți.

N'a apucatŭ însă a sosi celŭ trimisŭ cu rachiulŭ, și numaĭ ce veḑĭ că intră în casă vr'unŭ némŭ de-alŭ fecĭoruluĭ, saŭ vr'unŭ vecinŭ, saŭ vr'o mătușă bĕtrână, cărela cine sci de unde ĭ-a amirositŭ a voe bună, făcêndu se că a venitŭ te mirĭ pentru ce lucru.

— Eĭ ce maĭ veste ne-aducĭ mătușă? — întrébă zîmbindŭ stăpânulŭ caseĭ.

— Totŭ bine, dragulŭ mătușiĭ!... Ia amŭ maĭ venitŭ și eŭ să vĕdŭ ce faceți! — rĕspunde acésta uĭtându-se cu códa ochĭuluĭ la ceĭ străinĭ.

— Facemŭ bine, mătușă, că suntemŭ sănĕtoșĭ!...

— Și voĭoșĭ, după cum vĕ arată căutătura! — urméză maĭ departe baba. — Apoĭ dă!... cine are fecĭorĭ holteĭ, fecĭorĭ de 'nsuratŭ ca D-vóstră nicĭ n'are cum să nu fie veselŭ... Heĭ! când așĭ maĭ avé eŭ vr'o fată de măritatŭ, ce n'așĭ face ca să mi-lŭ potŭ căpĕta pre d-luĭ de ginere, căcĭ ḑĕŭ! nu trebue să vi-lŭ laudŭ, dar' e unŭ fecĭorașŭ să-lŭ puĭ colea la inimă, bunŭ și de omenie, și pe lângă tóte acestea focŭ de harnicŭ, că nu se maĭ află în totŭ satulŭ altulŭ ca dînsulŭ...

— Apoĭ dă, mătușă, — vorbesce érășĭ stăpânulŭ caseĭ — D-ta țĭ-aĭ măritatŭ fetele, dar' D-lorŭ — arĕtândŭ pe óspeți, — abĭa acuma voescŭ să și le mărite și dacă va fi împărțită dela Dumneḑeŭ și ne vom puté înțelege una are să ne fie *noră*, tocmaĭ aŭ venitŭ D-lorŭ «*pe vedere*».

— Așa?!... apoĭ norocŭ să vĕ dee Dumneḑeŭ!...

Pe când vorbesce baba, étă că şi trimisulŭ sosesce cu rachiulŭ, stăpâna de casă pune ce-va de gustare pe masă, apoĭ se punŭ cu toţiĭ la masă, începŭ a cinstì şi a mânca, în care timpŭ urméză şi *«aşeḑarea»*.

Astŭ felŭ e usitată *«pe vederea»* în Bucovina.

«Vederea» e saŭ celŭ puţinŭ era maĭ nainte usitată şi în unele părţĭ ale Transilvanieĭ. Étă ce ne scrie în privinţa acésta d-lŭ *G. T. Pitişŭ:*

«Dacă părinţiĭ feteĭ se'nvoĭaŭ cu *vótrele*, carĭ vorbĭaŭ în numele fecĭoruluĭ şi alŭ părinţilorŭ luĭ, dacă se'nvoĭaŭ adică şi din ḑestre rĕmânea să *«mérgă la vedere»* într'o séră pe care o hotărĭa fecĭorulŭ în înţelegere cu părinţiĭ feteĭ. Fecĭorulŭ mergea cu vótrele şi cu vr'unŭ vecinŭ saŭ rudă ce-va; şi la mirésă maĭ găsĭa pre câte cine-va afară deaĭ caseĭ, fie rudă, fie vecinŭ. După ce întra în casă şi era poftiţĭ să şédă, venĭa şi mirésa şi da bună séra şi săruta mâna străinilorŭ, până şi gineruluĭ, apoĭ după ce maĭ sta de vorbă, de obiceĭŭ aducea ce-va cinste la óspeţĭ. Mirésa, orĭ cine arŭ fi întrebat'o, trebuea să rĕspundă şi trebuea să se arete deştéptă şi ruşinósă. — După o vreme óre care fecĭorulŭ eşĭa afară şi cu vótrele, carĭ îlŭ întreba dacă îĭ place fata, şi de-ĭ plăcea le spunea să facă, ér' de nu, rĕmânea într'o nemică.» (1)

În munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, dacă visitatoriĭ, în ḑiua *vederiĭ* se convingŭ de buna purtare şi stare a fecĭoruluĭ, otărĕscŭ împreună cu părinţiĭ ḑiua *credinţeĭ* (logodneĭ), dacă însă nu le convine, atuncĭ se depărtéză fără a maĭ întinde multă vorbă. (2)

În *Selagĭŭ* şi *Chiorŭ* la vr'o treĭ saŭ patru ḑile, după ce s'a întorsŭ fecĭorulŭ dela peţite, îĭ şi vine o comisiune din partea familieĭ la care a peţitŭ fata. Aceste comisiĭ, care

(1) Nunta din Şcheiŭ, publ. în «Revista nouă» an. I. Bucurescĭ 1888 p. 106—107.
(2) T. Frâncu şi Candrea, op. cit. p. 151.

constâ din treĭ membriĭ: o muere (mama feteĭ saŭ o soră saŭ mătuşă), părintele feteĭ şi cu unŭ feciorŭ consângénŭ, iĭ ḑicŭ *«vederoĭ»*. *Vederoiĭ*, după ce s'aŭ încredinţatŭ despre starea şi purtarea feciorului şi după ce aŭ ospĕtatŭ puţinŭ, la plecare, declară că dacă tineriĭ se învoescŭ între olaltă, eĭ încă nu aŭ nimică în contră. Apoĭ, puindŭ termenulŭ *credinţăreĭ*, se'ntorcŭ spre casă. (1)

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

XVI. AŞEḐAREA.

Dacă tinerii sunt din unulŭ şi acela-şi satŭ, atuncĭ părinţiĭ feteĭ nu se maĭ ducŭ *pe vedere*, căcĭ n'aŭ trebuinţă de-acésta, de óre ce eĭ sciŭ de maĭ nainte prea bine: ce purtare are viitorulŭ lorŭ *ginere* şi cam ce felŭ de avere póte să capete dela părinţiĭ seĭ. Prin urmare *aşeḑarea* se face aşa-şi în aceea-şi ḑi, când aŭ venitŭ părinţiĭ fecĭoruluĭ de-aŭ peţitŭ formalŭ pre fată. Dacă însă tinerii nu sunt din acela şi satŭ, atuncĭ *aşeḑarea* urméză totŭ deauna după *pe vedere*.

În casulŭ primŭ se face *aşeḑarea* de regulă la părinţiĭ feteĭ, ér' în casulŭ alŭ doĭlea la părinţiĭ fecĭoruluĭ.

Aşeḑarea, numită altmintrelea şi *legătură*, *învoire*, *tocmélă*, însemnéză punerea în cale şi conţelegerea părinţilorŭ din amêndouĕ părţile asupra tutulorŭ obĭectelorŭ, ce se prindŭ şi se légă că vorŭ da aceştĭa ca ḑestre tinerilorŭ, ce aŭ să se căsătorésca.

Decĭ, după ce s'aŭ închinatŭ vr'o câte ve paharĕ de bĕutură în sănĕtatea părinţilorŭ, a tinerilorŭ şi a óspeţilorŭ adunaţĭ îndată urmeză şi *aşeḑarea*.

Maĭ ântâiŭ apucă de comunŭ vorba în privinţa acésta părintele fecĭoruluĭ, care cuvintéză cam următórele:

— Cinstiţilorŭ gospodarĭ şi mesenĭ! până acuma vĕdŭ

că ne-a mersŭ la toţi minunatŭ de bine, căcĭ *ḑîna* cea multŭ căutată,

Acea scumpă floricea
Maĭ mândră de câtŭ o stea,
Care a'nflori'nfloresce
Şi loculŭ împodobesce,
Dar' de roditŭ nu rodesce,

amŭ aflat'o şi Dumnia-lorŭ, stăpânii de casă, s'aŭ învoitŭ s'o dee *tênĕruluĭ împĕratŭ*, însă eŭ unulŭ nu mĕ potŭ mulţămì numaĭ cu atâta, ci mĭ-arŭ plăcea să sciŭ încă şi aceea, ce ne maĭ daŭ D-lorŭ pe lângă dînsa, cu ce vorŭ s'o înḑestreze?...

— Da!... da! — rĕspundŭ óspeţiĭ într'unŭ glasŭ—s'auḑimŭ şi noĭ ce felŭ de ḑestre iĭ daŭ!

La aceste întrebărĭ rĕspunde tatălŭ feteĭ ḑicêndŭ:

— Din câtă avere mĭ-a datŭ bunulŭ Dumneḑeŭ potŭ să daŭ fiiceĭ mele acésta şi acésta!...

Aicĭ începe apoĭ a înşira tóte lucrurile pe rêndŭ, câte este în stare şi voesce să dee fiiceĭ sale ca ḑestre. Ér' după ce le-a înşiratŭ pre tóte încheïe ḑicêndŭ:

— Atâta dela mine, ér' dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ!...

Fiind mulţămitŭ tatălŭ flăcăuluĭ cu cele promise ia unŭ păharŭ de rachiŭ şi închinândŭ la tatălŭ feteĭ ḑice:

— Să trăescĭ *cuscre* la mulţĭ aĭ!... Dḑeŭ să dea tinerilorŭ viaţă îndelungată şi fericită, şi nouĕ de asemenea ca să ne putemŭ bucura de dînşiĭ!

— Aminŭ!... Dumneḑeŭ să te-audă! — adaoge tatălŭ feteĭ, apoĭ urméză:

— Aşĭ vrea acuma să sciŭ şi eŭ ce daĭ şi D-ta tênĕruluĭ împĕratŭ?

Aicĭ înşiră şi tatălŭ fecioruluĭ tóte lucrurile şi tótă averea mişcătóre şi nemişcătóre, câtă are de gândŭ să o dea fiiuluĭ sĕŭ.

După ce, în acestŭ chipŭ, se'nțelegŭ în privința ḑestreĭ, daŭ amêndoĭ bĕtrâniĭ mâna și cinstescŭ câte unŭ pbharŭ de bĕutură de bine.

— Norocŭ! să dea Dumneḑeŭ norocŭ! — strigă atuncĭ toțĭ óspețiĭ adunațĭ. Ér' dacă se află și lăutarĭ de față, apoĭ aceștĭa întónă din vióre unŭ cântecŭ veselŭ. care se'ndătinéză totdeauna la asemenea ocasiĭ.

Dacă tóte celea până aicea înșirate se petrecŭ la părințiĭ fecĭoruluĭ, unde nu se află maĭ mulțĭ óspețĭ adunațĭ, apoĭ *așeḑarea* saŭ *legătura* acésta se face cu óre-șĭ-care liniște și monotonie. Însă dacă se face la părințiĭ feteĭ, unde se află maĭ mulțĭ inșĭ și chĭar lăutarĭ adunațĭ, atuncĭ cu ocasia așeḑăriĭ se facŭ și o mulțime de glume. Maĭ alesŭ atuncĭ, când viitoriĭ cuscri nu se potŭ împăca dintr'o dată în privința ḑestreĭ, fie-care din óspețĭ caută din rĕsputerĭ să-ĭ pue în cale și să-ĭ aducă la învoĭală. Așa numaĭ ce auḑĭ pre unulŭ ḑicêndŭ:

— Da ĭan lăsați-vĕ nu maĭ facețĭ atâta cĭoroborŭ pentru unŭ toporŭ și sfadă pentr'o bardă, ci'nvoiți-vĕ odată, căcĭ dóră n'avețĭ să pĭerdețĭ o țară!... fiiĭ sunt aĭ D-vóstrĕ, ce vĕ maĭ punețĭ de pricină?... putețĭ să le dațĭ câtŭ de multŭ!...

Și totŭ așa prin glume și prin rîsete, nu se lasă ceĭ de față până ce nu-ĭ aducŭ la învoĭală.

În urmă, după tóte ceremoniile și glumele acestea, maĭ închinândŭ încă câte unŭ păharŭ saŭ două de bĕutură își ĭaŭ ceĭ străinĭ rĕmasŭ bunŭ dela căsașĭ și fie-care se duce pe-a casă, după ce întrébă maĭ ântâiŭ pe când va fi «*încredințarea*» saŭ «*logodna*».

XVII. FÓEA DE ḌESTRE.

Maĭ de multŭ și maĭ alesŭ la clasele cele avute și maĭ civilisate era datină ca nemijlocitŭ după *Așeḍare* să se facă și unŭ felŭ de *inventariŭ*, (1) în care se înșira tóte lucrurile, ce le căpĕta mirésa ca ḍestre și care în limba poporuluĭ se numĭa și se maĭ numesce încă și acuma *fóe de ḍestre*, *carte* saŭ *înscrisŭ* și *scrisóre*.

Și'n ḍiua de aḍĭ încă se face în unele părțĭ acéstă *fóe de ḍestre*, dar' cele maĭ de multe orĭ, când cuscri se cunoscŭ fórte bine și aŭ deplină încredere unulŭ în altulŭ, n'o maĭ facŭ, ci legătura saŭ învoĭala lorŭ se'nchĭee numaĭ înaintea marturilorŭ, rudeniilorŭ și alŭ viitoruluĭ nunŭ alŭ tinerilorŭ. (2)

Dacă credŭ că e numaĭ de câtŭ de lipsă ca să aĭbă fóe de ḍestre în scrisŭ, atuncĭ chĭamă pre unulŭ, care scie bine scrie și acela compune fóea, în care însémnă lucrurile cele maĭ de frunte, precum : locŭ, vite, banĭ etc., ce s'aŭ obligatŭ amêndouĕ părțile, că vorŭ da tinerilorŭ.

(1) Dim. Cantemirŭ : op. cit. p. 146—147.
(2) Veḍĭ și «Columna luĭ Traĭanŭ», an IX. p. 411—413.

Îmbrăcămintea, aşternutulŭ şi lucrurile trebuincióse pentru bucătărie ale feteĭ nu se maĭ înşiră în fóea acésta cu atâta acuratéţă, precum era maĭ nainte datină de a se însemna până chĭar şi celŭ maĭ micŭ şi neînsemnatŭ obĭectŭ. Fóea de ḑestre se iscălesce apoĭ atâtŭ de părinţiĭ tinerilorŭ, ca uniĭ, ce aŭ datŭ, câtŭ şi de tinerĭ ca primitorĭ, precum şi de martoriĭ, carĭ s'aŭ aflatŭ faţă la aşĕḑare. Ér' când are să plece mirésa după cununie la mire şi anume nemijlocitŭ înainte de scóterea şi jucarea ḑestreĭ, celŭ ce a compusŭ fóea saŭ şi altŭ cărtutarŭ o ĭa dela părinţĭ şi o cetesce cu vóce înaltă şi clară în auḑulŭ tuturorŭ nuntaşilorŭ ca fie-care să aĭbă cunoscinţă despre cele ce aŭ căpătatŭ tineriĭ şi cu deosebire mirésa dela părinţiĭ sĕĭ, apoĭ o dă éră-şĭ îndĕrĕptŭ spre strângere şi păstrare.

Fóea de ḑestre era usitată şi la Romanĭ (1) şi avea diferite numirĭ, precum : *tabulae dotales*, (2) *instrumenta dotis*, *dotalia* (3)

Contracte căsătoriale însă ca cele usitate pe timpulŭ împĕraţilorŭ romanĭ şi numite *tabulae nuptiales* şi *sponsales*, (4) adică prin carĭ tineriĭ ce vorŭ să se căsătoréscă s'arŭ lega saŭ obliga într'unŭ chipŭ óre-şĭ-care în privinţa vĭeţuireĭ, n'aŭ fostŭ nicĭ cândŭ în usŭ la Românĭ.

Dar' astŭ-felŭ de contracte dintru începutŭ nicĭ la Romanĭ n'aŭ existatŭ, ci ele s'aŭ introdusŭ abĭa sub Iustinian 526—565 d. Ch.

---

(1) Suet. Claud. 26 : dote inter auspices, consignata, — fiind ḑestrea protocolată intre observatoriĭ paserilorŭ.

Iuvenal, 10, 366 : veniet cum signatoribus auspex, — va veni auspicele cu scriitorii (foiĭ de ḑestre).

(2) Dig. 2?, 4, 29.

(3) Cod. Iust. 5, 4, 13, 22, 23 § 7.

(4) Cod. Iust. 5, 4, 9, Apul. de mag. c. 68, 88. — Tertull. ad. ux. 2, 3.

De aicĭ vine apoĭ că contractele acestea, dacă nu exista învoĭală şi consimţire între ceĭ ce voĭaŭ să se căsătoréscă, nu aveaŭ nicĭ o valóre. (1).

(5) Quintil, 5, 11, 32 : Nihil obstat, quominus iustum matrimonium sit mente coeuntium, etiamsi tabulae signatae non fuerint ; nihil enim proderit signasse tabulas, si mentem matrimonii non fuisse constabit.

Căsătoria póte fi dréptă chĭar numaĭ prin gândulŭ (învoĭala nescrisă) a celorŭ ce se însóră, de şi nu s'arŭ fi făcutŭ contractŭ în scrisŭ ; căcĭ nu va ajuta nimică contractulŭ scrisŭ, dacă se va constata că a lipsitŭ gândulŭ (învoĭala) de căsătorie.

Dositheus Hadr. sent. § 11 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ Ῥωμαΐκὴν αὐτὴν γεγονέναι, καὶ δέλτους μόνον συγγεγραφέναι, γάμους δὲ μὴ γεγονέναι.

Respunse femeea, că ea s'a născutŭ ca Romană şi că a scrisŭ numaĭ contractulŭ fără să fi fostŭ nunta.

Dig. 45, 1, 134, Cod. Iust. 5, 4, 13 : Neque sine nuptiis instrumenta facta ad probationem matrimonii sunt idonea, diversum veritate continente, neque non interpositis instrumentis iure contractum matrimonium irritum est, cum omissa quoque scriptura cetera nuptiarum indicia non sint irrita.

Nicĭ fără nuntă s'aŭ făcutŭ instrumentele potrivite pentru dovedirea căsătorieĭ dacă adevĕrulŭ conţine contrarĭulŭ, nicĭ nefiind întrepuse instrumentele căsătoria încheĭată după dreptŭ nu este invalidă, fiind că lipsindŭ chĭar contractulŭ în scrisŭ celelalte indiciĭ ale nunţiĭ nu sunt invalide.

XVIII. ȘESTREA.

Pentru *ȩestrea* fie-căreĭ fete de țĕranŭ se îngrijescŭ totŭ-deauna âmbiĭ sĕĭ părințĭ și anume: pentru cele din casă e obligată maĭ alesŭ maĭcă-sa, éră pentru cele-l'alte, precum: locŭ, vite, banĭ și altele, tatălŭ sĕŭ.

Dacă părințiĭ feteĭ nu maĭ trăescŭ, atuncĭ o înȩestréză acela la care a crescutŭ și la care póte că a rĕmasŭ ce-va dela părințiĭ sĕĭ saŭ, întêmplându-se să aĭbă frațĭ saŭ alte rude maĭ cu milă asupra-ĭ, o înȩestréză aceștĭa. Dar' dacă nu ĭ-a rĕmasŭ nicĭ o avere dela părințĭ și neavêndŭ nicĭ rude spre a o înȩestra, atuncĭ este silită a servi la vr'unŭ stăpânŭ și așĭ face ȩestre (1). sciindŭ prea bine că fără nicĭ unŭ picŭ de ȩestre cu greŭ ĭ-a fi să se mărite.

A înșira însă tóte lucrurile câte le capĕtă o fată de țĕranŭ, când se mărită, e peste putință, pentru că fie-care Românŭ fruntașŭ, mijlocașŭ saŭ codașŭ dă fiiceĭ sale atâta câtŭ póte și-lŭ trage inima.

Cu tóte acestea eŭ voĭŭ înșira aicĭ lucrurile cele maĭ principale câte le capĕtă fata unuĭ Românŭ de stare mijlocie.

Unŭ tată, care e ce-va maĭ avutŭ, care se ține binișorŭ face și dă fiiceĭ sale cândŭ o mărită cam următórele lu-

(1) Columna luĭ Traianŭ, an. IX. p. 411—413.

crurĭ: Unŭ *cojocŭ* (1) saŭ *ilicŭ* (2) unŭ *pĭeptariŭ*, unŭ *sumanŭ de mițe* saŭ *mnițe* ca să-lŭ aĭbă de serbătorĭ și unulŭ *lăĭ* să-lŭ aĭbă de purtatŭ. Apoĭ o păreche de cĭobote (cisme) *«în portarețŭ»*, adică să aĭbă ce purta și una de serbătorĭ, precum și o păreche de *papucĭ*.

Tóte obĭectele acestea sunt nóue.

Afară de lucrurile acestea totŭ tatălŭ sĕŭ îĭ maĭ dă din vite, și anume: *o păreche de boĭ* saŭ *juncanĭ*, o *vacă* saŭ douĕ cu vițeĭ și vr'o câte-va *oĭ*. Dacă vacile suntŭ a fĕta și fată nu multŭ după căsătoria feteĭ, atuncĭ maĭca sa îĭ cumpĕră și-ĭ dă încă și o *doniță* șĭ-o *sîtișcă*.

Pe lângă tóte câte s'aŭ înșiratŭ până aice, îĭ maĭ dă tată seŭ, dacă are de unde, încă și *o falce* saŭ *jumĕtate de falce de locŭ*, precum și o sumă óreșĭ-care de banĭ.

Tóte acestea însă atârnă maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ dela frumuseța și cele lalte însușirĭ ale feteĭ. Dacă fata e frumósă părintele sĕŭ îĭ dă câtŭ póte șĭ-lŭ trage inima. Dacă nu e frumósă, atuncĭ, voindŭ ca s'o ĭee cine-va, cu câtŭ e maĭ urîtă cu atâta trebue să dee maĭ multŭ. De aicĭ se vede apoĭ că s'a născutŭ și ḑicala:

Ḑecile
Mărită secile,

(1) Dintre tóte haĭnele Românilorŭ dela pólele munțilorŭ apusenĭ din Transilvania maĭ de podóbă este *cojoculŭ*, care costă 40 până la 60 fl. Dreptŭ aceea fără de cojocŭ nicĭ o fată din părțile acestea nu se póte mărita. (Frâncu și Candrea, op. cit. p. 13).

(2) *Ilicŭ* pl. *ilice*, e unŭ feliŭ de cojocŭ lungŭ maĭ până la pămêntŭ, largŭ, și pe marginĭ cusutŭ cu pĭele de dihorŭ. de asemenea pe la mânecĭ și pe la brâŭ, éră pe la póle împestritŭ cu niște postavŭ roșŭ ca fesurile turcescĭ.

In unele sate de pe malurile Prutuluĭ din Bucovina, precum bună óră în *Mahala*, fata, care nu are *ilicŭ*, se numĕră între cele maĭ sărace; ba chĭar și cele maĭ sărace se opintescŭ să aĭbă, că alt-feliŭ nu se daŭ duse la cununie. Dreptŭ aceea fie-care economŭ, ce vrea să-șĭ mărite fata, este silitŭ să-ĭ cumpere *ilicŭ* care costă, celŭ maĭ slabŭ, 25 fl. ér' celŭ maĭ de frunte și până peste 30 fl. (Veḑĭ: G. Tomoĭagă: Moravurĭ și datine etc. publ. în «Aurora română,» op. cit. p. 42-43).

Sutele
Mărită mutele,
Miile
Mărită urgiile ;

Saŭ :

Ḑestrea tóte le astupă
Ea şi pe dracu îlŭ pupă (1)

Maĭ de multŭ, după cum spunŭ bĕtrânii, nicĭ vorbă nu era ca fetele să capete şi parte de locŭ, ci numaĭ înbrăcăminte dimpreună cu o ladă în care se aflaŭ acestea aşĕḑate, ér' fraţiĭ, dacă aveaŭ fraţĭ, le plăteaŭ bănesce partea de locŭ ce li se cuvenea, éră loculŭ se împărţia numaĭ între fraţĭ, nu şi'ntre surorĭ, ca'n ḑiua de aḑĭ.

Dacă la părinţĭ eraŭ numaĭ fete, atuncĭ se'nţelege de sine că loculŭ se împărţia, între acestea.

Mama, care e maĭ avută, face şi dă fiiceĭ sale ca ḑestre: o *scórţă*, *o cergă*, unŭ *ţolŭ*, o părecheche de *traĭste*, şi una de *desagĭ*, şi peste *cincĭ lăĭcere*. Tóte acestea ţesute din lână. Apoĭ îĭ dă vr'o câte-va *ţóle*, *sacĭ* şi *lepedee* de *bucĭ*. După acestea îĭ maĭ dă două *oghĭalurĭ* şi vr'o optŭ perine. Apoĭ treĭ *catrinţe*, două ţesute cu strĕmătură, ca să le aĭbă de serbătorĭ şi una maĭ simplă de purtatŭ; două *brâĭe* marĭ de încinsŭ şi la fie-care catrinţă câte unŭ *brâneţŭ* (2). Două *prigitorĭ*, două *peştimane*, însă aceste dóuĕ obĭecte numaĭ în acele sate, unde e datină de a le purta.

---

(1) Simeonŭ Rotarĭŭ: Ḑicătóre din Selagiŭ publ. în «Şeḑĕtórea» an. VI. Buda-Pesta 1878, p. 117.

(2) Acestŭ solŭ de *brâĭe*, ânguste ca de dóue degete, şi lungĭ ca de unŭ stânjenŭ şi maĭ bine se numesce în Calafindescĭ, «*frânghiĭ*» sing. «*frânghie*». In cele-lalte sate din Bucovina se numesce *brâneţŭ* încă şi unŭ *ştergariŭ* ângustŭ de inŭ saŭ burunciucŭ cusutŭ pe la capete cu diferite florĭ de strĕmătură şi mĕtasă, care în timpulŭ de faţă îlŭ punŭ ca'nfrumuseţare pe la icóne. Maĭ de multŭ însă, după cum mi s'a spusŭ, femeile se încingeaŭ cu asemenea *brâneţe* şi capetele le lăsa se spânzure în josŭ.

Dóuĕ *prostirĭ* și dóuĕ *fețe de masă*. Apoĭ *mâniștergurĭ* de de'mbrobodită, vr'o câte-va *ștergare* de ștersŭ pe mânĭ și vr'o câte-va *șervete*.

Din *pânḑeturĭ* ĭĭ dă: vr'o dóuĕ-treĭ valurĭ de pânḑă de fuĭorŭ și vr'o dóuĕ de călțĭ; apoĭ vr'o șese *cămeșĭ* de sĕrbătorĭ, vr'o câte-va de purtatŭ, și vr'o dóuĕ saŭ treĭ *cămeșóe*.

Totŭ cam aceste lucrurĭ obicĭnuescŭ a le da și *Româniĭ din România*.

In districtulŭ Hușuluĭ bunăóră, ḑestrea mireseĭ, afară de vite, se compune din : o ladă saŭ douĕ, plină de pânḑurĭ de inŭ și de cânepă, felurite pânḑăturĭ de burungĭucŭ, șervete, fețe de masă, prostirĭ; din celŭ puținŭ 12 perinĭ, din maĭ multe lavicere și scorțurĭ (covóră) alese lucrate de mirésă; din sute de coțĭ de pânḑă, de sacĭ și de țolurĭ de pusŭ pe cară (1).

In districtulŭ Bacăuluĭ lucrurile ce se daŭ obicĭnuitŭ ca ḑestre împreună cu mirésa suntŭ : 2 perine lungĭ, 4 scurte, 2 mititele; o cergă saŭ plapomă; 4 foĭ de scórță; 1 țolŭ; 4 sacĭ; 4 prosópe; 2 fețe de masă; 4 cămeșĭ; 2 catrințe; *căpătâĭulŭ* saŭ lucrurile de-a îmbrăca o casă țĕrănéscă, și straele mireseĭ; éră cele ce se daŭ maĭ pe urmă, suntŭ vitele destinate ca ḑestre.

In alte părțĭ totŭ din districtulŭ Bacăuluĭ se daŭ ca ḑestre: vite, pămêntŭ și obĭecte din casă ca: lavicere, cergĭ, cojóce, sumane, sarice etc. Acestea se daŭ unele înainte odată cu mirésa, și altele în urmă după cum le e învoĭala (2).

Se'nțelege de sine că o fată sirguincĭósă, maĭ tóte lucrurile din casă 'și le face maĭ multŭ numaĭ ea singură

(1) I. Mârza: Regulele Nunțilorŭ p. 10.
(2) Columna luĭ Traianŭ an. IX, p. 412.

în timpulŭ în care *fetesce*, avêndŭ maĭca sa a se'ngriji maĭ multŭ numaĭ pentru materialulŭ trebuinciosŭ.

O fată, care nu sci tórce, ţese şi cóse, după părerea şi exprimarea poporuluĭ, şi după cum amŭ arĕtatŭ deja în capitolulŭ II alŭ acestuĭ studiŭ, nu e încă bună de măritatŭ, de şi a trecutŭ de multŭ peste aniĭ fetieĭ.

Pentru rêndulŭ bucătărieĭ capĕtă o fată de ţĕranŭ fórte puţine lucrurĭ, dóră celea ce-ĭ suntŭ maĭ ântâiŭ şi 'ntâiŭ de lipsă.

Pe lângă acestea îĭ maĭ dă totŭ maĭcă sa, dacă voesce, şi vr'o păreche de *gânsce*. *Găinĭ* nu e obiceĭŭ a se da nicĭ odată, căcĭ se ḑice că *găinile* ducŭ sĕrăcia dela casa părinţilorŭ la casa fiilorŭ.

Precum e în ḑiua de astă-ḑĭ, aşa era şi maĭ nainte datină ca fie-care mire, chĭarŭ şi celŭ maĭ sermanŭ, să mérgă călare la cununie; care trebuea să se ducă pe josŭ era, ca şi'n ḑiua de aḑĭ, privitŭ de celŭ maĭ nefericitŭ mire. Dreptŭ aceea îndătinaŭ maĭ de multŭ părinţiĭ mireseĭ de a da ginereluĭ şi unŭ calŭ cu care se ducea la cununie. Acestŭ calŭ se numĭa «*calŭ de ginere*». De la acéstă datină se vede că vine apoĭ şi proverbulŭ «*după mórte şi calŭ de ginere.*» (1)

Cumŭ că obĭectele, carĭ s'aŭ înşiratŭ până aice, suntŭ obicĭnuite a se da mireseĭ ca ḑestre, se póte cunósce şi din următórele doĭne:

Despre *boĭ*:

Frunḑă verde usturoĭŭ,
De ţi-ĭ dorŭ, bade, de noĭ,
Fă-ţĭ unŭ sfârnarŭ de oĭ
Şi vină'n gasdă la noĭ,
C'are tata şese boĭ
Şi din şesc mĭ-a da doĭ

(1) A. Pann: Proverburĭ t. III. p. 15.

Doĭ îĭ vinde, doĭ opresce,
Doĭ mi-ĭ dă mie de ḑestre;
Până boiĭ veţĭ tocmi
Amêndoĭ ne-omŭ logodi (1)

Saŭ astfeliŭ:

Fóe verde usturoĭŭ,
De-ţĭ e dragŭ, neĭco, de noĭ
Fă-te negustorĭŭ de boĭ
Şi vino'n gasdă la noĭ,
Că-are taĭca şese boĭ,
Doĭ 'i vinde, doĭ opresce
Doĭ mi-ĭ dă mie de ḑestre,
Pe roşulŭ şi pe plăviţŭ
Cumpĕraţĭ din Mehedinţŭ
Până boiĭ veţĭ tocmì
Amêndoĭ *ne-omŭ logodi* (2).

Despre locŭ, boĭ şi vacĭ:

Nu venì, bade, la noĭ,
Că nu ţĭ-a da tata boĭ,
Da ţĭ-a da *o junincuţă,*
Câtŭ se cade la fĕtuţă;
Dar'te du la cea găsdacă,
Că ţĭ-a da *doĭ boĭ şĭ-o vacă,*
Şi *loculŭ de peste apă*;
Loculŭ apa l'a spĕla,
Boiĭ câniĭ ĭ-orŭ mânca
Şi hîd'a fi totŭ a ta;
Vaca-ĭ da-o de belitŭ
Şi tu rĕmâĭ pâcălitŭ! (3)

---

(1) Laura Veturia Mureşanŭ: Doĭne din Ardealŭ (Solnoc-Doboca) publ. în «Familia» an. XXI. Oradia-mare 1884 No. 30 p. 356.

(2) Trandafirĭ şi viorele p. 146-147.

(3) Laura Veturia Mureşanŭ: Doĭne din Ardealŭ Solnoc-Doboca, publ. în «Familia» an. XXI. No. 37. p. 440.

Amŭ vĕḑutŭ pân'acuma ce capĕtă ca ḑestre o fată de ţĕranŭ, când se mărită, decĭ urméză ca să arĕtŭ maĭ departe şi aceea ce capĕtă şi unŭ fecĭorŭ dela părinţiĭ sĕĭ.

Fecĭorulŭ unuĭ gospodarĭŭ de starea mijlocie saŭ a unuĭ *mijlocaşŭ* capĕtă dela tatălŭ sĕŭ unŭ *carŭ cu boĭ*, o *căruţă cu caĭ*, o *sanie*, apoĭ vr'o douĕ vacĭ şi vr'o câte-va oĭ dacă suntŭ. Maĭ departe îĭ dă locŭ în ţarină şi locŭ de casă cu o bucată de livadă.

Dacă tatălŭ sĕŭ nu ĭ-a făcutŭ încă de maĭ nainte casă pe loculŭ ce l-a căpĕtatŭ, atuncĭ îĭ ajută maĭ pe urmă ca s'o facă.

In anulŭ dintâiŭ ajută tată-sĕŭ aşĭ ara loculŭ căpătatŭ dându-ĭ tot-dată şi sĕmênţa trebuincĭósă de sĕmĕnatŭ. De lucratŭ însă trebue să 'şi-lŭ lucreze acuma fecĭorulŭ singurŭ dimpreună cu soţia sa.

Ce s'atinge de îmbrăcăminte, apoĭ îĭ dă tată-sĕŭ numaĭ câte unŭ rêndŭ şi anume: unŭ *cojocŭ*, unŭ *pieptĕraşŭ*, unŭ *cojocelŭ scurtŭ* (mintênŭ), unŭ *pieptarĭŭ*, douĕ *sumane*, o *manta*, o *curea* şi o păreche saŭ douĕ de *cĭórecĭ* saŭ *iţarĭ*.

Mă-sa, afară de douĕ rêndurĭ de schimburĭ şĭ-o năframă la gâtŭ, nu'ĭ dă nemică alta. Aşternutulŭ şi tóte cele-l'alte trebue să le aducă mirésa dela mă-sa.

Româniĭ maĭ sermanĭ, *codaşiĭ*, neavêndŭ de unde, se înţelege de sine că nu daŭ fiilorŭ sĕĭ nicĭ odată ceea ce le daŭ ceĭ maĭ avuţĭ, adică *fruntaşiĭ*. Aşa ḑestrea uneĭ fete maĭ sermane constă din *lăĭcere*, *ţóle*, *straĭste*, *sacĭ*, *desagĭ* etc. de bucĭ şi nu de lână. Catrinţele şi brâele sunt cu multŭ maĭ simple. Pânḑăturĭ, schimburĭ şi vesminte cu multŭ maĭ puţine. Locŭ şi vite nu capĕtă, dóră numaĭ vr'o vacă şi vr'o câte-va oiţe. Ba în unele comune de la munte şi maĭ alesŭ în unele comune din Macedo-

nia nicĭ nu e datină ca miresele să ducă *ḑestre* bărbaţilorŭ sĕĭ (1).

Dacă o fată are multă ḑestre, atuncĭ se ḑice că ea este fórte frumosŭ, fórte *bine înḑestrată*, că părinţiĭ sĕĭ s'aŭ îngrijitŭ cum se cuvine de dînsa, şi toţĭ ómeniĭ îĭ laudă şi fericescŭ pentru acéstă faptă. Dacă din contră o fată are puţină ḑestre, se ḑice că e *rĕŭ înḑestrată*, şi părinţiĭ sĕĭ, maĭ alesŭ cândŭ suntŭ în stare s'o înḑestreze, dar' de sgârciţĭ ce suntŭ nu-ĭ daŭ maĭ nemică, suntŭ fórte rĕŭ priviţĭ şi vorbiţĭ nu numaĭ de némurile mireluĭ, ci şi de ceĭalalţĭ ómenĭ.

Suntŭ mulţĭ părinţiĭ, cariĭ promitŭ chiarŭ între martorĭ că vorŭ da aceea şi aceea fiiceĭ lorŭ, maĭ pe urmă însă nu vorŭ să-şĭ împlinéscă promisiunea. Din causa acésta apoĭ nu odată se întêmplă prigonirĭ şi judecăţĭ pentru ḑestre între ginerĭ şi socri.

In asemenea casurĭ fetele măritate ţinŭ de regulă cu bărbaţiĭ, ér' nicĭ decum cu părinţiĭ lorŭ.

Dacă bărbatulŭ pĭerde ḑestrea femeiĭ sale, atuncĭ îlŭ urmărescŭ rudele eĭ şi prin judecată îĭ scotŭ ḑestrea. De aicĭ vine apoĭ şi vorba în poporŭ; *«ḑestrea femeiĭ nu se pĭerde nicĭ în apă.»*

In cele maĭ multe părţĭ însă, pĭerḑêndŭ bărbatulŭ ḑestrea neveșteĭ sale nu se maĭ face nimicŭ, după cum nu s'a făcutŭ nicĭ o formalitate şi la luarea în samă a aceleĭ ḑestre.

Ér' nevasta numaĭ atuncĭ pĭerde dreptulŭ la ḑestrea sa, când s'a datŭ la lucrurĭ deşerte şi s'a alesŭ rea, şi din acéstă causă nu merită să maĭ vĭeţuéscă cu bărba-

(1) T. T. Burada: Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 418. «In genere nicĭ odată nu se cercetéză ce *ḑestre* are fata: maĭ multŭ încă, în multe comune, precum în comuna Cruşova şi altele, este opritŭ prin o dispoşiţiune comunală a se cere vre o *ḑestre* dela părinţiĭ feteĭ.»

tulŭ eĭ, şi totŭ odată are copiĭ la cărĭ trece dreptulŭ acesteĭ ḑestre (1).

La Romanĭ, ca şi la *Româniĭ* din unele părţĭ ale Macedonieĭ, dintru începutŭ muerile nu duceaŭ ḑestre la bărbatŭ: maĭ târḑiŭ însă duceaŭ, şi dacă se'ntêmpla că se făcea *despărţire* (divorţŭ) din vina bărbatuluĭ, acesta trebuea să re'ntórcă tótă ḑestrea, şi cândŭ arŭ fi fostŭ copiĭ din căsătorie, ne fiindŭ silă ca să rĕmână ce-va la bărbatŭ pentru copiĭ (2); dacă despărţirea se făcea din vina mueriĭ, atuncĭ bărbatulŭ avea dreptŭ ca să reţie din ḑestre pentru fie-care pruncŭ a şésea parte, şi peste totŭ până la jumĕtate din ḑestre. (3).

---

(1) Columna luĭ Traianŭ, an IX. p. 411-413.

(2) Cic. în Topic.: Si viri culpa factum est divortium, pro liberis manere, nihil oportet;

Dacă s'a făcutŭ despărţirea prin vina bărbatuluĭ, nu trebue să remâie nimicŭ pentru copiĭ.

(3) Paulus de dotibus: Si divortium sine culpa mulieris fiat dotem integram repeti. Si contra, in singulis liberis sextam partem dotis a marito, usque ad mediam eius partem duntaxat retineri.

Dacă se face despărţirea fără vina femeiĭ, se cere înapoĭ ḑestrea întrégă; în casulŭ contrarŭ se reţine pentru fie-care copilŭ a şésea parte a ḑestreĭ de la femee, măcarŭ până la jumĕtate.

XIX. RĂPIREA.

Dacă feciorulŭ, care voesce să ïee pre o fată de nevastă, e dintr'o familie maĭ sermană și cu maĭ puțină reputațiune de câtŭ părințiĭ feteĭ, și dacă părințiĭ acesteĭa, cu tóte că fata ïlŭ ïubesce și-lŭ voesce din tótă inima de bărbatŭ, nu vorŭ nicĭ într'unŭ chipŭ s'o dee după dînsulŭ, atuncĭ feciorulŭ, avêndŭ învoirea feteĭ, o răpesce, și după ce se face cu dînsa nevĕḑutŭ vr'o lună, două, saŭ și numaĭ vr'o câte-va ḑile, se întorcŭ éră-șĭ amêndoĭ în satulŭ lorŭ, unde se cunună, și dacă părințiĭ voescŭ să dee feteĭ ce-va, bine, ér' de nu, feciorulŭ nu le maĭ face nicĭ o pretenție.

Acestŭ casŭ de răpire, cândŭ fata e maĭ totdeauna gata de a părăsì de bună voe pre părințiĭ sĕĭ și a se duce orĭ și unde cu alesulŭ inimeĭ sale, se numesce în limba poporuluĭ în genere «*fugă*».

Fuga acésta a fostŭ și este încă și acuma fórte respândită nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina, ci și în cele-lalte țĕrĭ locuite de Românĭ.

W. de Kotzebue în «*o istorie țĕrănéscă*» din Moldova ni spune în privința eĭ următórele:

«Răpirea acésta nu e lucru rarŭ la țară și a intratŭ ast-felŭ în obiceïu'ĭ, încâtŭ nu se maĭ miră nimenĭ. Fără îndoélă că trebue să se învoéscă fata ca s'o fure, alt-felŭ

arŭ fi lucru greŭ din pricina pumnilorŭ celorŭ sdravenĭ cu carĭ a înḑestratŭ Dumneḑeŭ pre fata Românuluĭ. Dacă isbutescŭ îndrăgiţiĭ să scape o nópte întrégă de góna ce le-o dă tatălŭ înfuriatŭ, atuncĭ rĕsăritulŭ sóreluĭ luminéză de regulă împăcăcĭunea (1).

D-lŭ El. Popŭ, învĕţătorĭŭ în Şomcuta-mare, ne scrie:

«Dacă uneĭ fete din Selagiŭ îĭ place fórte multŭ fecĭorulŭ, care o cere de nevastă, dar' părinţiĭ eĭ de locŭ nu vreŭ să o dea după dînsulŭ, atuncĭ fata cu fecĭorulŭ se înţelegŭ ca să fugă peste voinţa părinţilorŭ fecĭoruluĭ saŭ aĭ feteĭ. Şi dacă se'ntêmplă o ast-felŭ de fugă se ḑice că fecĭorulŭ a fostŭ a peţi la fata cutrare, dar' nevrêndŭ părinţiĭ aceleĭa s'o dea după dînsulŭ elŭ *a furat'o*, *a răpit'o*.»

«Răpirea acésta, — încheĭe d-lŭ Popŭ, — e o datină de tóte ḑilele la Româniĭ din Selagĭŭ.»

Pe lângă cele citate aicĭ ne maĭ servescŭ ca dovadă despre fuga acésta încă şi o mulţime de doĭne poporane din tóte provinciile locuite de Românĭ. Ba ce este încă şi maĭ multŭ, unŭ numĕrŭ însemnatŭ de doĭne, după cumŭ ne vomŭ convinge şi din cele ce le vomŭ reproduce maĭ la vale, nĭ-arată că nu numaĭ fecĭoriĭ suntŭ aceĭa, carĭ îndémnă pre amantele lorŭ la fugă, ci fórte adese-orĭ şi fetele pre amanţiĭ lorŭ. Şi nicĭ nu trebue să ne mirămŭ despre acésta, dacă vomŭ lua în consideraţiune că mulţĭ părinţĭ nu vorŭ nimicŭ să scie despre aplecarea şi voinţa fiĭcelorŭ lorŭ când vreŭ să le mărite.

Dar' să lăsămŭ acésta şi să ne întórcemŭ la doĭne.

O doĭnă din *Bucovina*, care nĭ-arată cumŭ îndémnă o fată pre ĭubitulŭ eĭ ca s'o céră dela maĭca sa, şi dacă acésta n'a voi s'o deĭe, se fugă cu dînsa, sună ast-felŭ:

---

(1) Din Moldova, descrierĭ şi schiţe, traducere din limba germană. Bucurescĭ 1884. p 179.

Constantine Balucele !
Légă calulŭ de zebrele
Și-ĭ dă fênŭ cu floricele
Și-lŭ adapă'n covățele,
Și ĭe'n mână *dóue mere,*
Vin' la mama de mĕ cere...
De m'a da, de nu m'a da,
Scrie'n carte că-sŭ a ta...
Pe ferésta m'oĭŭ fura
Și-oĭŭ veni la Dumnĭa-ta,
Șĭ-omŭ fugi'n Moldova mică,
Mămuța n'a sci nemică.
Șĭ-omŭ fugi'n Moldova mare
Mămuța nu ne-a cătare.
După ce ne-omŭ depărta
La sór' ne-omŭ încredința,
La lună ne omŭ cununa.
Este-unŭ popă'ntre molidĭ
Ce cunună pe fugițĭ,
Este unŭ popă între fagĭ
Ce cunună pe ceĭ dragĭ.
Popa-ĭ omŭ bunŭ și vioĭŭ
Ne-a cununa și pe noĭ.
După ce ne-omŭ cununa
Eŭ straele mĭ-oĭŭ lua,
Mĭ-oĭŭ lua straele mele
Și le-oĭŭ pune'n trăsurele ;
Și le-oĭŭ duce'ntre hotară
Și le-oĭŭ dare focŭ și pară,
Și le-oĭŭ dare focŭ să ardă
Tóte mamele să vadă,
Să vadă și mama mea
Că eŭ m'amŭ dusŭ dela ea ! (1)

O variantă din *Moldova* a acesteĭ doĭne, care asemenea nĭ-arată cum îndémnă o fată pre ĭubitulŭ eĭ ca să

(1) S. Fl. Marianŭ : Poesiĭ poporale române. t. II. Doĭne și Hore. Cernăuțĭ, 1875, p. 30.

vie şi s'o céră de la mă-sa, şi'n casŭ dacă acésta n'arŭ fi dispusă s'o dee, să fugă cu dînsa, sună aşa :

Frundă verde treĭ smincele,
Mĕĭ băete, mĕĭ muntene
Vină sara maĭ de vreme,
Légă calulŭ la zăbrele
Şi-ĭ dă fênŭ cu floricele
Şi apoĭ cu viorele,
Móră duşmaniĭ de jele;
Intră'n casă, nu te teme,
Vin' la maĭca de mĕ cere,
De m'a da, de nu m'a da,
Pe feréstă ne-omŭ fura,
La lună ne-omŭ cununa (1)

Altă doĭnă, din *Transilvania* şi anume din Solnoc-Doboca, în care se amintesce despre pregătirea de fugă a doĭ inşĭ, sună precum urméză:

Frundă verde ĭasomie,
Badea din cancelarie
Mĭ-a scrisŭ pe-unŭ picŭ de hârtie,
Că voescu-lŭ ca să vie?
Eŭ ĭ-amŭ scrisŭ luĭ îndĕrĕptŭ,
Ca să vie că-lŭ aşteptŭ.
Écă sară a venitŭ
Şi bădiţa n'a sositŭ;
Când a fostŭ la despărţitŭ
Bădiţa a şi grăitŭ:
— Haĭ, mândră, să ne luămŭ,
Pe lunĭ să ne cununămŭ!
De n'orŭ voi părinţiĭ
Ḑeŭ noĭ, mândră, vomŭ fugi
Pe ţĕrmuriĭ Prutuluĭ
In ţara Muscanuluĭ! (2)

(1) Sevastos op. cit. p. 86.

(2) Laura Veturia Mureşanŭ: Doĭne din Ardealŭ (Solnoc-Doboca), publ. în «Familia» an. XXI. Oradia-mare 1885. p. 416.

A treĭa doĭnă, asemenea din Transilvania, în care érășĭ o fată îndémnă pre ĭubitulŭ eĭ să fugă, ḑice:

Mĕĭ bădiță, chică crétă,
Mână boiĭ pe fênață,
Și-ĭ légă de treĭ proptele,
Cu treĭ fire de mărgele,
Și vin' la noĭ de mĕ cere,
De m'orŭ da de nu m'orŭ da,
M'a da frunḑa și érba,
Și-oiŭ fugi cu dumnĭata. (1)

Unele doĭne ne'ndegetéză că fecĭorulŭ, ce are de scopŭ să fugă cu alésa inimeĭ sale, arŭ fi dispusŭ să trăéscă cu dînsa și *necununatŭ*, precum bună óră cea următóre:

Frunḑă verde di aclasŭ,
Haĭ Ilénă la Galațŭ,
Să-țĭ facŭ rochiĭ de optŭ lațĭ,
Să'țĭ daŭ francĭ ninumĕrațĭ
Să trăimŭ necununațĭ
Să gĭurămŭ că suntemŭ frațĭ (2)

Cu tóte acestea însă *ceĭ fugițĭ*, după cumŭ amŭ arĕtatŭ și la începutulŭ acestuĭ capitulŭ, nicĭ într'unŭ casŭ nu petrecŭ tótă viața lorŭ necununațĭ, ci după unŭ timpŭ óre-șĭ care se întorcŭ érășĭ în satulŭ lorŭ îndĕrĕptŭ, unde, căpĕtândŭ învoirea părinților, se cunună.

O doĭnă poporană din Transilvania ḑice în privința acésta:

Mers'a hirĭulŭ la Galațŭ,
Că m'amŭ ĭubitŭ cu doĭ frațĭ,
Șĭ-amŭ trăitŭ necununațĭ
Da hirĭu-a veni'napoĭ
Că ne-omŭ lua amêndoĭ (3).

---

(1) Iarnik et Bârsanŭ: op. cit. p. 48.
(2) M. Canianu, op. cit. p. 23.
(3) I. Pop. Reteganulŭ: Trandafirĭ și viorele, p. 156.

Saŭ, ceea ce s'a întêmplatŭ fórte adese orĭ, îşĭ caută vre unŭ preotŭ maĭ puţinŭ scrupulosŭ, care nu-şĭ prea bate capulŭ de aŭ tineriĭ, ce aŭ venitŭ la dînsulŭ ca să-ĭ cunune, binecuvêntarea părintéscă orĭ nu, şi se lasă a fi cununaţĭ de acela, şi apoĭ se întorcŭ.

Acestŭ abusŭ s'a întêmplatŭ nu o dată în timpurile trecute, când legile civile nu eraŭ aşa de aspre şi preoţiĭ maĭ puţinŭ luminaţĭ si consciincioşĭ, ca în ḑiua de astăḑĭ.

Despre acésta ne putemŭ asemenea încredinţa dintr'o mulţime de doĭne poporane.

Étă una din Bedeleŭ în Transilvania:

Haid' mândră cu mine'n lume,
La maĭca ta nicĭ nu spune.
Ia-ţĭ haĭnele depe patŭ,
Haid'cu mine la Banatŭ,
Că Banatu-ĭ ţară bună,
Aflămŭ popĭ de ne cunună.
Pentru o litră de vinŭ
Cunună orĭ ce străinŭ,
Pentru o litră de bere
Voĭniculŭ e cu muere (1)

Altă doĭnă, totŭ din Transilvania:

Haĭde, mândro, să fugimŭ,
Amêndoĭ să pribigimŭ,
Că noĭ bine ne lovimŭ
Şi la ochĭ şi la sprîncene
Ca doĭ păunaşĭ la pene!...
Haĭde, mândro, să fugimŭ,
Pe din susŭ de ţinterimŭ,
Să călcămŭ cărările
Să'mpărţimŭ dragostele!...
Haĭde, mândro, să fugimŭ,
Amêndoĭ să pribegimŭ,

(1) Iónŭ Vesa: Poesiĭ pop. din Bedeleŭ, lângă Traşca în Transilvania, publ. în «Gazeta poporuluĭ» an. IV Timişóra 1888 No. 19.

C'acuma-ĭ vremea de fugă;
Până suntŭ holdele'n pârgă:
Unde calcĭ
Urmă nu facĭ,
Unde șeḑĭ
Nu te maĭ veḑĭ!...
Haĭde, mândro, să fugimŭ,
Amêndoĭ să ne'nsoțimŭ,
Unde-sŭ munțiĭ rourațĭ
Că-ĭ unŭ popă printre braḑĭ
Și cunună ne'ntrebațĭ;
Este unŭ popă d'ĕĭ unițĭ
Și cunună d'ĕĭ fugițĭ! (1)

Alŭ doĭlea casŭ de răpire e acela, care se'ntêmplă fără voĭa feteĭ și fără scirea părinților. Acésta se'ntêmplă maĭ alesŭ atuncĭ, cândŭ unŭ fecĭorŭ, punêndu-șĭ ochiĭ pe o fată, șĭ-a datŭ tótă silința ca s'o capete de nevastă, dar' fie că din causa stăriĭ și purtăriĭ sale, fie că din causa familieĭ saŭ din altă causă óreșĭ care atâtŭ fata, pre care voesce numaĭ decâtŭ s'o aĭbă de nevastă, câtŭ și părințiĭ aceste̛a nu vorŭ nimicŭ să scie despre dînsulŭ. Acéstă răpire se'ntêmplă maĭ cu samă atuncĭ, cândŭ fata voesce să se mărite după unŭ altŭ fecĭorŭ, care e înpricinatŭ saŭ îndușmănitŭ cu celŭ ce șĭ-a propusŭ să o răpéscă, și care, după părerea sa, nu e cu nemícŭ maĭ superiorŭ de câtŭ dînsulŭ. Decĭ fecĭorulŭ, care șĭ-a pusŭ ochĭulŭ pe fată, voindŭ a veni de hacŭ atâtŭ acesteĭa, câtŭ și alesuluĭ inimeĭ sale și părințilorŭ sĕĭ, o răpesce de comunŭ înainte de cununie.

Acestŭ felŭ de răpire însă se'ntêmplă fórte rarŭ, și numaĭ rarŭ cândŭ urméză dintr'însa o căsătorie adevĕrată între răpitorŭ și fata răpită, căcĭ părințiĭ feteĭ nu se lasă până nu prindŭ și pedepsescŭ pre răpitorŭ.

In unele părțĭ din România, precum bună óră în satulŭ

(1) Iarnic et Bârsanŭ: op. cit. p. 57.

Pufescĭ, e chīarŭ datină ca fie-care flăcăŭ, cândŭ îĭ vine vremea de însurătóre, să-şĭ fure nevasta, şi de-ĭ întrebĭ de ce o facŭ acestă, îţĭ spunŭ că aşa aŭ apucatŭ din bĕtrânĭ. (1)

Alŭ treĭlea şi celŭ de pe urmă casŭ de răpire e acela, care se 'ntêmplă nu numaĭ cu învoirea feteĭ, ci şi cu învoirea şi şcirea părinţilorŭ saŭ celŭ puţinŭ cu învoirea maĭciĭ. Cândŭ mama uneĭ fete voesce a da pre fiĭca sa după cutare fecĭorŭ, ér' tatălŭ feteĭ nu, atuncĭ se 'ntrebuinţéză şarlatanie între mamă şi fată, şi fură fecĭorulŭ fata fără voĭa tatăluĭ; în urmă vine soţia luĭ şi-ĭ spune, adică tocmaĭ după ce a maĭ trecutŭ timpulŭ.

Cu învoirea şi scirea amêndurorŭ părinţilorŭ se face acéstă *răpire închipuită* numaĭ atuncĭ, cândŭ părinţiĭ voescŭ a scuti chĭeltuelile nunţiĭ saŭ cândŭ fecĭorulŭ e de altă naţionalitate şi prin urmare să nu crédă ceĭa-l'alţĭ Românĭ că căsătoria între ceĭ tinerĭ arŭ fi cu voĭa părinţilorŭ (2).

Acestŭ soĭŭ de răpire şi fugă provine aşişderea fórte rarŭ la Românĭ şi anume: ântâiŭ pentru că poporulŭ românŭ în genere, cândŭ e vorba maĭ alesŭ de nuntă, nu se arată prea cruţătorĭŭ, şi alŭ doĭlea pentru că elŭ, după cumŭ ne-amŭ încredinţatŭ în altŭ locŭ, nu îndătinéză a-şĭ da fiĭcele după fecĭorĭ de altă naţionalitate.

In genere luatŭ, *răpirea fetelorŭ* înainte de cununie nu e înrădĕcinată la poporulŭ românŭ, nu este unŭ obiceĭŭ aşa de rĕspânditŭ, ca fie-care fecĭorŭ să-lŭ îndeplinéscă. Dreptŭ aceea răpirea uneĭ fete se consideră de către poporŭ ca cea maĭ mare ruşine atâtŭ pentru părinţiĭ feteĭ câtŭ şi pentru némurile acesteĭa.

Fetele ce fugŭ dela părinţĭ suntŭ blăstĕmate, afurisite şi

(1). Elena D. O. Sevastosŭ: Călătoriĭ prin ţara românéscă, Iaşĭ 1888 p. 85.

(2) Vedĭ: «Din obiceele juridice ale poporuluĭ românŭ» publ. în »Columna luĭ Traianŭ» an. IX. Nouă serie, tum. III. Bucurescĭ 1882. p. 406-407.

lipsite de tóte drepturile de cătră părinţĭ, pentru că aŭ călcatŭ cuvêntulŭ părintescŭ. In ochiĭ fie-cărula însă feciorulŭ răpitorĭŭ are tot-deauna maĭ mare vină, pentru că elŭ scóte fata din minte, elŭ o răpesce şi fuge cu dînsa.

Şi fiindŭ că la încheĭerea uneĭ căsătoriĭ, după cumŭ amŭ arătatŭ deja, se cere tot-dauna învoirea şi binecuvêntarea părinţilorŭ, éră în lipsa acestora învoirea şi consimţirea némurilorŭ maĭ de apróре, de-aceea, după credinţa poporuluĭ românŭ, nicĭ o căsătorie ce se face între doĭ *fugiţĭ* nu póte să aibă urmărĭ binecuvêntate şi maĭ alesŭ cândŭ fugiţiĭ nu caută tóte chipurile şi mijlócele ca să înbuneze pre părinţĭ şi să câştige de la dînşiĭ binecuvêntarea părintéscă.

Acéstă credinţă se póte cunósce şi din următórea doĭnă poporană:

Multŭ mĕ batŭ gândurĭ nebune
Să-mĭ ĭeŭ calŭ şi arme bune
Să mĕ ducŭ cu mândra'n lume,
Dar' nu-sŭ popĭ să ne cunune.
Dar' nu-ĭ baĭŭ de cununie
Dacă-mĭ place fata mie.
Dacă-ĭ place eĭ de mine
Merge-omŭ sŭ nu scie nime
Cândŭ orŭ da de-a ne căta
Nicăirĭ nu ne-orŭ afla
Ḑice-orŭ că ne-amŭ înecatŭ,
Dară cumŭ s'arŭ fi'necatŭ
De nime nu ĭ-a aflatŭ!
Dar' óre unde s'aŭ dusŭ,
De cătră nime n'aŭ spusŭ
Şi eĭ n'aŭ spusŭ cătră nime
C'aŭ gânditŭ c'orŭ trăi bine,
Dar' trăescŭ în foculŭ lorŭ,
Eĭ trăescŭ maĭ că nu morŭ,
S'aŭ dusŭ eĭ dar' éră vinŭ,
Că n'aŭ nicĭ apă nicĭ vinŭ.

Să scie şi estea fete
Că ḑeŭ se uscă de sete,
Până-ĭ lumea n'arŭ fugì,
Ba nicĭ nu s'arŭ învělí,
Că-ĭ maĭ bine desvělită
De cátŭ să fie fugită,
Maĭ bine chica pe spate
De câtŭ în străinătate (1)

Datina de-a răpi fetele înainte de cununie, fie cu voïa saŭ fără voïa lorŭ, se află nu numaĭ la Românĭ, ci şi la alte popóre, precum Ispaniolĭ (2), Albanejĭ, Morlachĭ, Neogrecĭ de pe insulele ionice, Bulgarĭ, Uscochiĭ din Carneolia, Osseţiĭ aricĭ din Caucas (3), etc.

Răpirea la aceste popóră nu numaĭ că, cu unele escepţiunĭ micĭ, se face ca şi la Românĭ, ci ea se sfârşesce maĭ totŭ aşa, ca şi la aceştïa prin cedarea şi învoirea părinţilorŭ feteĭ răpite şi căsătoria formală a celorŭ fugiţĭ.

Cu tóte acestea însă nu se póte ḑice că datina răpireĭ acesteïa ar' fi introdusă la Românĭ în timpulŭ maĭ noŭ, pentru că noĭ o aflămŭ nu numaĭ la popórele de astă-ḑĭ, carĭ le-amŭ amintitŭ, ci şi la cele vechĭ, precum la *Indienĭ, Romanĭ* şi *Elinĭ.*

Dionys (II 30) escusă răpirea Sabinelorŭ de către Romulŭ prin aceea, că ea arŭ fi o datină străveche elină, ér' Plutarch raportéză despre Spartanĭ: «Eĭ îşĭ procură muerĭ prin răpire.» (4)

«Desonórea uneĭ fecĭóre era ţinută de către Elinĭ numaĭ de o amestecare în drepturile străine, care prin căsătoria

(1) P. Draga: Cântece poporale din comitatulŭ Braduluĭ, publ. în «Albina» an. II. Viena 1867 No. 12.

(2). Düringsfeldŭ, op. cit. p. 265.

(2) Dargun, op. cit. p. 97—98.

(4) Dargun, op. cit. p. 99.

ulterióră se aplana cu totulŭ saŭ se pedepsĭa numaĭ cu o injurie uşóra.» (1).

In Bisanţŭ răpirea uneĭ fete era pedepsită tocmaĭ prin aceea, că răpitorulŭ trebuea să se căsătorésca cu fata răpită :» εἰ τις ἁρπάσας παρθένον φθάσειεν, ποιήσας γυναῖκα, γάμον ἔχειν ζημίαν.» (2)

Becker (Göll), băsându-se pe citatulŭ de maĭ susŭ din Dionys, susţine, că răpirea mireseĭ în totŭ casulŭ dintru începutŭ arŭ fi fostŭ o datină generală helenică. (3)

(1) Dargun, op. cit. p. 100.

(2).. Plutarch Sol. 23 Hermann Symb. ad doctr. iur. Att. de iniur. act. Gott 1847 p. 25, şi Plut. despre Comediile luĭ Menandru. Qu. sympos VII. 8, 3. p. 712: αἱ δὲ φθοραὶ τῶν παρθένων εἰ γάμους ἐπιεικῶς καταστρέφουσι.» cit. la Hermann Lehrb. der griech. Privatalterthümer, herausg. von Blümner, 1882. p. 253.

(3). Charikles ed 1878. III 368 apud Dargun, op. cit. p. 99.

XX. AUGURATULŬ.

Serbarea nunţiĭ la vechiĭ *Romanĭ* se începea totŭ-d'éuna cu *auspicie*, (1) carĭ de regulă se sorţlaŭ de către Auspicĭ propriĭ în liniştea desdemineţiĭ. (2) In timpulŭ vechiŭ se observa sburatulŭ paserilorŭ, (3) maĭ pe urmă însă atâtŭ în viaţa publică câtŭ şi cea privată, acestŭ modŭ de divi-

(1). Serv. ad. Aen. 4,45: nuptiae enim captatis fiebant auguriis.— Nunta se făcea după observarea presemnelorŭ augurale;—Serv. ad. Aen. 4,340: Maiores omnia auspicato gerebant,—Străbuniĭ noştri făceaŭ tóte după ce observaŭ augurіulŭ;—Cic. de div. 1, 2, 3: Nihil publice sine auspiciis nec domi nec militiae gerebatur.—Nemică nu se făcea în republică fără auspicie, nicĭ în timpŭ de pace nicĭ în răsboiŭ;—Val. Max. 2, 1,1: Apud antiquos non solum publice sed etiam privatim nihil gerebatur nisi auspicio prius sumpto. — La ceĭ vechĭ nu numaĭ în viaţa publică, ci şi în cea privată nu se făcea nemică fără a observa maĭ ântâĭŭ sborulŭ paserilorŭ.

(2). Serv. ad Aen. 4,45: Varro de pudicitia ait, auspices in nuptiis appellatos ab auspiciis, quae ab marito et nova nupta per hos auspices captabantur in nuptiis.

Varo «de pudicitia» ḑice că *auspiciĭ* la nunţĭ s'aŭ numitŭ de la auspiciile, carĭ se făceaŭ la nuntă de către mire şi mirésă prin «auspicĭ».

(3). Plin. n. h. 10, 21: Accipitrum genera sedecim invenimus; ex iis aegithum-prosperrimi auguri nuptialibus negotiis.

Aflămŭ 16 felĭurĭ de ulĭ; din aceştĭa suntŭ *uliĭ ceĭ micĭ* (Parrus coeruleus, piţigoĭulŭ vênătŭ, Blaumeise) pentru augurŭ ceĭ maĭ cu norocŭ la afacerĭ de nuntă.—Auspicia de coelo, adecă fulgerulŭ şi tunetulŭ eraŭ atâtŭ pentru comiţiĭ (Mommsen Staatsrecht I² p. 77) câtŭ şi pentru căsătorie o împiedicare anume pentru *confarreatio*.

naţiune se suplinì prin celŭ maĭ uşorŭ alŭ *haruspicielorŭ (1).* Cum se adunaŭ óspeţiĭ îndată veniaŭ auspiciĭ ca să prevestéscă resultatulŭ auspicielorŭ (2), şi abia după aceea se încheia contractulŭ de căsătorie (3).

Acéstă datină de a sorţì saŭ de a preḑice sórtea şi norocŭlŭ celorŭ ce aŭ să se căsătoréscă, maĭ alesŭ a mireseĭ, de şi nu tocmaĭ în tóte amĕnuntele sale, se află şi la poporulŭ românŭ.

In *Selagĭŭ* bună-óră şi în împrejurimea *Şomcuteĭ-marĭ* mama mireseĭ chĭamă înainte de încredinţare, dar maĭ cu samă în ajunulŭ cununieĭ, pre bĕtrânele cele maĭ iscusite în ale descântecelorŭ şi vrăjilorŭ, — căcĭ la Românĭ vrăjitórele sunt auspiciĭ de odinióră aĭ Romanilorŭ, — şi acestea tóte până într'una *cótă* (4) adică *descântă mireseĭ de deochĭŭ.* Şi daŭ apoĭ din apa cea descântată şi carbonisată ca să bee şi să se ude pe frunte şi mólele capuluĭ înainte de a se încredinţa saŭ a merge la cununie. (5)

În cele maĭ multe locurĭ din Transilvania, nesciindŭ fata, ce are să se căsătoréscă, cum îĭ va fi *sórtea, ursita, scrisa,* bună saŭ rea? face-s'a încredinţarea şi cununia

---

(1) Cic. de div. 1, 16, 28: Nihil fere quondam maioris rei nisi auspicato, ne privatim quidem, gerebatur, quod etiamnunc nuptiarum auspices declarant, qui re omissa, nomen tantum tenent. Nam ut nunc extis, sic tunc avibus magnae res impetriri solebant.

Odată nu se întreprindea maĭ că nicĭ unŭ lucru maĭ însemnatŭ fără privirea sboruluĭ paserilorŭ, nicĭ chiarŭ în viaţa privată, ceea ce dovedescŭ şi acuma observatoriĭ paserilorŭ întrebuinţaţĭ la nunţĭ, carĭ, fiindŭ lucrulŭ neîntrebuinţată îşĭ păstréză numaĭ numele. Căcĭ precum acuma prin observarea intestinelorŭ şi măruntăilorŭ, aşa se obicĭnuia atuncĭ prin observarea paserilorŭ a isbutì unŭ lucru mare.

(2) Tac. ann. 11, 27: atque illam audisse auspicum verba.

Şi că ea a auḑitŭ cuvintele auspicilorŭ.

(3) Ioachi n Marquardt: Das Privatleben der Römer. Erster Th. Leipzig. 1879. p. 46.

(4) Cótă caută, provincialismŭ.

(5) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

într'unŭ *ciasŭ bunŭ* saŭ *rĕŭ?* îndătinéză a-şĭ căuta înainte de acésta sórtea şi norocul la *pascaliĭ*. (1)

Totŭ aşa facŭ şi miresele din Bucovina. Pe lângă acésta însă se maĭ crede în Bucovina încă şi aceea că, dacă ḑiua în care aŭ ceĭ tinerĭ să se cunune, e *ploĭósă*, tótă viaţa lorŭ va fi mănósă; dacă e senină şi frumósă, asemenea va fi şi viaţa lorŭ; ér dacă e viforósă saŭ furtunósă, atuncĭ şi viaţa lorŭ va fi astfeliŭ.

În Transilvania din contră feciorii nicĭ o dată nu mănâncă din ólă anume, ca să nu le plóe pe vremea nunţiĭ. (2)

Maĭ departe consideră Româniĭ din Bucovina trecerea unuĭ iepure pe denaintea feciorului, când acesta se duce să se încredinţeze, saŭ a nunţiĭ, maĭ alesŭ când plécă la cununie, precum şi eşirea cu cofele deşerte de unŭ semnŭ rĕŭ. Dreptŭ aceea maĭ toţĭ locuitoriĭ, pe lângă cariĭ trece nunta, iesŭ cu cofele pline de apă şi le varsă înaintea nuntaşilorŭ trecĕtorĭ, anume ca tinerilorŭ să le mérgă tóte în plinŭ. Pentru fapta acésta mirele scóte şi dă fie-căruia, care a eşitŭ cu plinŭ înainte, câte unŭ bacşişŭ.

Cânteculŭ uneĭ găinĭ cocoşesce saŭ a cucului în mâna stângă orĭ în spate, (3) apariţiunea bufniţeĭ pe sară, ur-

(1) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

(2) Călindarulŭ Poporuluĭ pe anulŭ comunŭ 1889. An. IV. Sibiiŭ, p. 72.

(3) Dr. I. Urban Iarnik şi And. Bârsanŭ: Doine şi strigăturĭ din Ardealŭ. Bucuresci 1885. p. 43:

Auḑĭ, mândră, cucu cântă,
Ieşĭ afară şi-lŭ ascultă! . . .
De ţĭ-a cânta cucu bine,
Trage nădejde de mine;
De ţĭ-a cânta cucu rĕŭ,
Grijască-te Dumneḑeŭ!

Idem de eadem, p. 335:

Auḑĭ mândră, cucu cântă,
Ieşĭ afară şi-lŭ ascultă!
De ţĭ-a cânta cucu bine,
Ie-ţĭ haĭnele, haĭ cu mine
De ţĭ-a cânta cucu rĕŭ,
Maĭ rĕmâĭ în satulŭ tĕŭ!

letulŭ cânelui saŭ mórtea unei vite din curte, sunt atâtea *semne rele,* carĭ de multe orĭ împiedică nunta saŭ celŭ puţinŭ o amână. Splina şi ficatulŭ viteĭ tăiate pentru logodnă prevestesce familieĭ lipsă saŭ abundenţă, după cum sunt pline saŭ secĭ. (1)

În fine dacă osulŭ pieptuluĭ dela vr'o pasere domestică, tăiată la nuntă, este dreptŭ, acésta e semnŭ că âmbiĭ soţĭ sunt fidelĭ unulŭ altuia şi că fericirea familieĭ e asigurată. Dacă centrulŭ unuĭ osŭ e de-o colóre roşie, e semnŭ că paupertatea e departe de acea păreche de soţĭ, ér dacă colórea e albă saŭ puţinŭ roşie, însemnéză că avuţia nu-ĭ prea iubesce. (2)

La Romanĭ se împiedica totulŭ când semnele eraŭ rele.

La noĭ însă uneorĭ rigórea lorŭ e lovită de creştinismŭ.

Cu tóte acestea, dacă căsătoria s'a făcutŭ, orĭ ce lovire a sórteĭ în familie revócă în memorie prevestirea cobeĭ.

Când semnele sunt favorabile, bucuria e nespusă. (3)

---

(1) In Bucovina şi Transilvania, vedĭ: I. C. Tacitŭ: Nunta la poporulŭ românŭ în comparaţiune cu nunta la Elenĭ şi la Romanĭ, publ. în «Fóia societăţiĭ romănismuluĭ,» an. I. Bucurescĭ 1870. p. 20.

(2) G. Dem. Teodorescu : Incercărĭ critice asupra unorŭ credinţe, datine şi moravurĭ ale poporuluĭ românŭ. Bucurescĭ 1874. p. 92.

(3) I. C. Tacitŭ. op. cit. p. 20.

XXI. ÎNCREDINȚAREA.

La vr'o câte-va ḑile după *«așeḑare»* saŭ *«legătură»*, adică după ce părinții tinerilorŭ s'aŭ învoitŭ pe deplinŭ în privința *ḑestriĭ*, urméḑă *«încredințarea»* saŭ *«logodna»*.

Maĭ nainte însă de ce vomŭ începe a înșira datinele și credințele dela încredințare, să ne oprimŭ puținŭ la cuvintele cu carĭ obicĭnuescŭ Româniĭ a numì acestŭ actŭ.

Cuv. *logodnă*, *logornă*, *logolnă* (1), *logodire*, a *logodì*, *logodnicŭ*, *logoditŭ*, *logodnică* și *logodită*, carĭ tóte se reducŭ la vsl. *lagoditi* (convenire, adulari), s'aŭ întrodusŭ în poporŭ, după părerea nóstră, prin biserica creștină și anume în timpulŭ acela, când limba slavonă era la Românĭ limba statuluĭ și a bisericeĭ.

Cu tóte însă că cuvintele acestea sunt cunoscute în tóte provinciile române din Dacia trăĭană, totu-șĭ ele nu sunt așa de rĕspândite și de desŭ întrebuințate ca cuvintele *credință* și *încredințare*, carĭ aŭ aceea-șĭ însemnare.

Pe când preoțiĭ, adică administranțiĭ logodneĭ, ținêndu-se de cărțile bisericescĭ, întrebuințéză numaĭ cuv. *logodnă*, pe-atuncĭ poporulŭ de josŭ se ține maĭ multŭ de cuvintele străbune *credință* și *încredințare*.

Ba! sunt unele provincil saŭ părțĭ de provinciĭ, în carĭ

(1) Revista nóuă, an. I. p. 153.

poporulŭ de josŭ nu întrebuințéză de felŭ cuv. *logodnă*. Așa Românii din Banatŭ și cei din munții apuseni ai Transilvaniei întrebuințéză numai *credință* și *încredințare*, nici când însă *logodnă*. N. și-a încredințatŭ pre N.=N. s'a logoditŭ cu N. (1).

Pe *Câmpie* în partea Mureșului de susŭ și dela Mureșŭ până spre Banatŭ se'ntrebuințéză asemenea numai *credință* și *încredințare: aŭ făcutŭ credință* = s'aŭ încredințatŭ = s'aŭ logoditŭ; *și-a stricatŭ credința* = și-a stricatŭ logodna.

Pe lângă isvorulŭ Someșului-mare, pe la Reteagŭ și pe Târnave se audŭ tustrei terminii, adică: *credință, încredințare* și *logodnă;* și-aŭ datŭ credința = s'aŭ logoditŭ. Totu-și cuv. *logodnă* se aude mai multŭ în părțile despre România și mai alesŭ începêndŭ dela Brașovŭ, pe când *credință* și *încredințare* în părțile despre Ungaria. (2)

În Selagiŭ și Chiorŭ se audŭ așișderea tustrei terminii. Ba! pe lângă *credință* și *încredințare* se întrebuințéză în părțile acestea încă și *credințare* (3)

În Bucovina, Basarabia, Moldova și Muntenia se întrebuințéză mai multŭ cuv. *logodnă*. Totu-și și'n aceste țări se aude nu o-dată și cuv. *credință*. Așa într'o baladă fragmentară din Câmpulungŭ în Bucovina, care trătéză despre unŭ voinicŭ, ce se află la închisóre, dămŭ peste cuv. *credință* cu'nțelesulŭ de *logodnă*. Étă și versurile respective:

Mergŭ feciori cu fecioriţe
Şi cuconi cu cuconițe,
Şi merea şi-a lui mândruță
Cu *inelulŭ de credință*,
Ca să-lŭ scótă din temniță.

---

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 151. Ioanŭ Slavici, op. cit. p. 124.
(2) Com. de d-nii George Bariţŭ şi I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

— Domnule dela Bârgăŭ
Slobodesce-mĭ puĭulŭ meŭ!... (1)

Într'o variantă a acesteĭ balade de pe lângă Crişulŭ-negru versurile din cestiune sună aşa:

Merge-o fată fecĭoriţă
Cu *inelaşŭ de credinţă.*
— Dragulŭ meŭ Todorŭ birăŭ,
Slobodiţĭ drăguţulŭ meŭ!.. (2)

Cuvintele, carĭ corespundŭ verb. *a logodì* şi derivatelorŭ sale şi carĭ sunt asemenea pretutindenĭ rĕspândite şi întrebuinţate, sunt afară de *credinţă*, *credinţare* şi *încredinţare*, următórele: a *credinţa*, şi *încredinţa* saŭ a *credinţì* şi *încredinţì*, apoĭ *credinţatŭ*, *credinţată* saŭ *încredinţatŭ* şi *încredinţată.*

Verb. a *credinţì* — credinţescŭ — e usitatŭ pe la Reteagŭ, (3) ér' a *încredinţi* pe la Gĭurgescĭ în Transilvania.

O doĭnă poporană din Transilvania, în care provine verbulŭ din urmă, se'ncepe ast felŭ:

Mĕ duseĭ în dumbrăviţă,
Mĕ'ntâlniĭ c'o copiliţă,
Eŭ de mână o-am luatŭ,
La părinţĭ în sam'-o-am datŭ,
Să o crésсă, s'o mărésсă,
Minte'n capŭ să-ĭ dobândéscă.
Şĭ-ĭo-am pusŭ picĭoru'n scară
Şĭ-am trecutŭ în altă ţară.
Nicĭ treĭ anĭ n'am zăbăvitŭ
Hiriŭ de-a casă mĭ-a venitŭ
Că mândra mĭ-o'*ncredinţitŭ...* (4)

La Românii din *Macedonia* cuv. *logodnă* nu este de felŭ cunoscutŭ, ci numaĭ cuv. *isusire* pl. *isusirĭ* artcl. *isusirle.* (5)

---

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) M. Pompiliu: Balade pop. române. Iaşĭ 1870. p. 82.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(4) I. Popŭ Reteganulŭ: Trandafirĭ şi viorele, op. cit. p. 90.
(5) Com. de d-niĭ Caragiani şi M. Iuţă.

Și acum, după ce amŭ vĕḑutŭ, care dintre cuv. *logodnă* și *încredințare* e celŭ maĭ rĕspânditŭ și maĭ tare întrebuințatŭ, să trecemŭ la desfășurarea datinelorŭ și credințelorŭ de la încredințare.

În unele părțĭ ale Bucovineĭ, precum d. e. în ținutulŭ Dorneĭ, și alŭ Câmpulunguluĭ, se face încredințarea în următorulŭ modŭ:

Feciorulŭ, ce are să se însóre, poftesce într'una din serĭ, maĭ alesŭ *într'o Joĭ*, pre maĭ mulțĭ inșĭ dintre némurile sale la dînsulŭ acasă și apoĭ, dimpreună cu părințiĭ sĕĭ, cu ceĭ poftițĭ și c'o părechie de lăutarĭ, se duce la părințiĭ aleseĭ sale, ca să se încredințeze cu acésta.

Părințiĭ feteĭ, la carĭ asemenea se află maĭ mulțĭ óspețĭ dintre némurĭ, cunoscuțĭ și vecinĭ adunațĭ, cum zărescŭ că vine feciorulŭ cu óspețiĭ sĕĭ, îndată încue ușele și nu le daŭ drumulŭ să între în casă.

Atuncĭ unulŭ dintre óspețiĭ sosițĭ și maĭ alesŭ acela, care e menitŭ să fie *colceriŭ* în decursulŭ nunțiĭ, cum ajunge suita pețitoriuluĭ lângă casa feteĭ pețite, vĕḑêndŭ că nu li se dă cu una cu două drumulŭ în nuntru, se postéză lângă ușa tinḑiĭ saŭ lângă o ferestă și ține următórea orație:

Bună sara,
Bună sara,
Cinstițĭ boerĭ pămîntescĭ
Și sfetnicĭ împĕrătescĭ!
Pe sfetnicu'mpĕrătescŭ
La noĭ afară-lŭ poftescŭ
Ca cu dînsulŭ să vorbescŭ.
Că noĭ încă suntemŭ solĭ împĕrătescĭ
De-alŭ nostru 'mpĕratŭ trimeșĭ
Că-alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Tótă óstea o adunatŭ
Și a scos'o la vênatŭ

Ca să vêneze:
Munţiĭ
Cu rîşiĭ,
Codriĭ
Cu urşiĭ.
Măgurile
Cu férele,
Bâtcele
Cu cĭutele,
Stâncile
Cu caprele,
Redĭurile
Cu vulpile,
Belţile
Cu pescele,
Satele
Cu fetele,
Câmpiile
Cu florile,
Poĭenile
Cu dînele,
Dumbrăvile
Cu isvórele.
Dumbrăvĭ marĭ şi umbricĭóse,
Văĭ adâncĭ şi rĕcoróse,
Câmpurĭ largĭ, înfloritóre
Cu isvóre
Curgĕtóre
Şi rĕcoritóre.
Să prindemŭ sobolĭ şi rîşĭ,
Să'npuşcămŭ vulpĭ, lupĭ şi urşĭ.
Când aŭ fostŭ la o milă de locŭ
Stătù tótă óstea pe locŭ.
Dădù peste-o urmă de féră mare,
Şi cumŭ dădù de acea urmă de féră
Stătù singurŭ împĕratulŭ şi se mĭară:
«Urm'acésta de ce să fie?»
Şi elŭ îndat'a strânsŭ sfetnicĭ,
Şi filosofĭ marĭ şi vrednicĭ,

Sfetniciĭ se sfătuĭa
Ér filosofiĭ tăcea
Și la urmă totŭ privĭa;
Sfetniciĭ aŭ sfătuitŭ,
Ér filosofiĭ aŭ gâcitŭ,
Sfetniculŭ dintâiŭ a ḑisŭ:
— Acésta-ĭ urmă de ḑînă
Ca să fie sóță bună
Cu'mpĕratulŭ dimpreună!
Sfetniculŭ alŭ doĭle a ḑisŭ:
— Acésta-ĭ urmă de flóre de raiŭ.
Care cu alŭ nostru împĕratŭ
Va fi unŭ soțŭ de bunŭ traĭŭ;
C'a nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Pe-aceste locurĭ a vĕratŭ
Șĭ a ernatŭ
Și scie florile
Și garofele
Unde crescŭ
Și'nflorescŭ,
Șĭ-a vĕḑutŭ în rĕsăriturile
Dumnilor-vóstre o flóre
Cu raḑe de sóre,
Care ḑiua înfloresce,
Nóptea cresce
Șĭ-a odrăsli nu maĭ odrăslesce.
Ér alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Așa a pusŭ la socotință
Ca să mute-acéstă flóre
Cu raḑe de sóre,
Din rĕsăriturile Dumnilor vóstre
In grădina'mpĕrătéscă
Unde ḑiua să'nfloréscă,
Și nóptea să odrăsléscă
Tótă lumea să-ĭ fericéscă,
Șĭ-a gânditŭ,
Șĭ-a socotitŭ
S'o ducă la munțĭ
Căruntĭ

L'ale Dumni-sale curţĭ,
Că acolo va 'nflori
Şi va odrăsli
Şi Dumneḑeŭ înc'a sci...
Alŭ nost' têněrŭ împěratŭ
Deminéţă s'a sculatŭ
Şi pe obrazŭ s'a spălatŭ,
Pe obrazŭ
Cu vinarsŭ
Şi pe mân'
Cu vinŭ bunŭ,
Şi'n scărĭ de-argintŭ s'a rădicatŭ,
Peste óste s'a uĭtatŭ
Şi pe noĭ
Pe-aceştĭ doĭ
Voĭnicĭ
Micĭ
De statŭ
Şi bunĭ de sfatŭ,
Din caĭ sumeţĭ
La óste îndrăsneţĭ,
Carĭ acum stămŭ sub păreţĭ,
Ne-a alesŭ
Şi ne-a trimesŭ
Din olacŭ
In olacŭ
Să stringemŭ haracŭ
Unŭ mândru colacŭ,
Unŭ colacŭ mândru frumosŭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ,
Jireḑĭ de fênŭ,
Buţĭ de vinŭ,
Ialoviţe grase,
Copile frumóse.
Şi pe-aceştĭ doĭ ne alésă
Şi'nainte ne triméső
Pe *clugulŭ* pămîntuluĭ,
Pe *stireţĭa* sóreluĭ,
Pe stelele ceruluĭ

Totŭ săltândŭ
Şi jucândŭ
Şi din plosce vinŭ bunŭ bêndŭ,
Din pistóle înpuşcândŭ,
Radḑe luminóse slobodḑindŭ,
Mare veselie
Şi bucurie
Pretutinde făcêndŭ,
Pre Dumnedḑeŭ lăudândŭ...
Dar noĭ când amŭ fostŭ
Pe'ndreptulŭ acesteĭ case
Ét'o stea că ni se lasă,
Deci orĭ stéua ne-arĕtaţĭ,
Orĭ rĕspunsŭ bunŭ să ne daţĭ,
Că n'amŭ bĕutŭ buţĭ de holercă
Să ne fie vorba de nemică,
Ci amŭ bĕutŭ buţĭ de vinŭ
Să ne fie vorba deplinŭ!
Respunsulŭ nostru ce este?
Uşele să descuieţĭ,
Că de nu, dămŭ din armăţi,
Şi vomŭ da cu-armăţile
Şi vomŭ sparge uşele,
Şi vomŭ da cu pistólele
Şĭ-omŭ sfărma fereştile! (1)

După rostirea acesteĭ oraţiĭ părinţiĭ feteĭ deschidŭ uşele şi-ĭ slobodŭ în nuntru.

Uniĭ părinţĭ însă nu încue uşele, din contră cum simţescŭ că vine fecĭorulŭ cu părinţiĭ sĕĭ şi cu óspeţiĭ li ĭesŭ întru întimpinare şi-ĭ poftescŭ pre toţĭ să între în casă.

Pe când se petrecŭ aceste ceremoniĭ pe la fereştĭ şi pe la uşe, pe când stăpâniĭ caseĭ poftescŭ pre óspeţĭ să între în lăuntru, fata peţită se ascunde de grabă într'o cămară saŭ într'o odae deosebită.

După ce aŭ întratŭ acuma fecĭorulŭ şi cu óspeţiĭ sĕĭ în

(1) Din Pojorîta, satŭ în districtulŭ Câmpulungului, com. de I. Flocea, stud. gimn.

nuntru, și după ce fie-care a cuprinsŭ locŭ unde a apucatŭ, unele muerĭ dintre némurile feciorului se daŭ degrabă și caută în colo și încóce dóră află fata, ce s'a ascunsŭ.

Neputêndu-o afla degrabă și vĕḑêndŭ nerăbdarea óspeților, întrébă feciorulŭ :

— Unde-mĭ este flórea cea alésă, prea 'nălțata împĕrătésă?... unde ațĭ ascuns'o?... aduceți-mĭ-o maĭ degrabă, căcĭ óstea mea este nerăbdătóre, voesce s'o vadă cât maĭ iute.

Némurile feteĭ rĕspundŭ :

— Înălțate împĕrate! fiĭ bunŭ și maĭ aștéptă puținŭ, căcĭ acușĭ țĭ-omŭ aduce-o.

Apoĭ se ducŭ și-ĭ aducŭ maĭ ântâiŭ o babă bĕtrână și urâtă saŭ unŭ flĕcăŭ îmbrăcatŭ mueresce și cu cosițe pe capŭ, și aducêndu-ĭ ḑicŭ, că aceștia-sŭ împĕrătésa, ce-o caută elŭ.

Maĭ pe scurtŭ ca și la pețire, așa și la încredințare până ce se gătesce fata și până ce o aducŭ în casă, facŭ ceĭ adunațĭ o mulțime de glume, de carĭ trebue să rîdă cu toțiĭ.

În restimpulŭ acesta ómeniĭ, maĭ alesŭ aĭ feciorului se punŭ la masă și începŭ a inchina, a cinstì șĭ-a se veselì cu toțiĭ până ce ceĭ de casă aducŭ pre fată frumosŭ gătită din cămara saŭ odaia, unde-a fostŭ cu puținŭ maĭ nainte de acésta ascunsă.

Feciorulŭ, cum zăresce pre fată, care intră smerită și cu capulŭ plecatŭ în josŭ în casă, de-a una se duce la dînsa, o apucă de mână și așa apoĭ se ducŭ amêndoĭ și se punŭ alăturea în *capulŭ* saŭ în *crucile meseĭ*.

Masa, în capulŭ căreia se așéḑă acum tineriĭ, este de maĭ nainte acoperită c'o față de masă fórte frumósă, ér' în mijloculŭ eĭ, în dreptulŭ tinerilorŭ se află *unŭ blidŭ plinŭ de grâŭ alesŭ.* În grâulŭ acesta vîră feciorulŭ, după ce s'a pusŭ în capulŭ meseĭ, vr'o *câțĭ-va banĭ de argintŭ,* éră fata vîră o *năframă* frumósă, cusută de dînsa.

După ce s'aŭ vîrîtŭ obiectele acestea în grâulŭ din blidŭ, și după maĭ multe glume și rîsete, dice unulŭ dintre némurile feteĭ:

— Ie-țĭ copilă lucrulŭ tĕŭ! — adică năframa.

— Ba nu! — dice îndată unulŭ dintre némurile fecioruluĭ, — ie-țĭ maĭ bine baniĭ, copilă dragă, căcĭ pentru lucrulŭ tĕŭ îțĭ sunt plată aceștĭ banĭ!

După schimbarea acestorŭ cuvinte întindŭ amêndoĭ tineriĭ mânile și vîrîndu-le în blidulŭ cu grâŭ scóte feciorulŭ năframa, éră fata baniĭ, și după ce le scotŭ, aruncă amêndoĭ cu puținŭ grâŭ încrucișŭ peste óspețĭ. Ceealaltă parte de grâŭ însă, câtă maĭ rĕmâne în blidŭ, părințiĭ feteĭ o strângŭ șĭ-o păstréză până după cununie, adică până la *colăcărie.*

Fata, cum a luatŭ baniĭ, îĭ strânge bine. Feciorulŭ însă dă atâtŭ năframa scósă cât și străĭstuța ce-o pórtă atârnată de-a umĕrulŭ și cușma din capŭ viitoruluĭ sĕŭ socru.

Socru-sĕŭ, cum ie dela dînsulŭ aceste treĭ obiecte, deauna îĭ pune pălăria sa în capŭ, ca acesta să nu stee cu capulŭ golŭ. Apoĭ dă obiectele luate fiiceĭ sale și acésta cósă năframa la curéua străĭstuțeĭ. éră la cușmă îĭ cósă o *pană* (1) frumósă, făcută din pene de păunŭ și la mijlocŭ cu sorocovețĭ saŭ cu alțĭ banĭ de argintŭ. După ce sfîrșesce de cusutŭ dă obiectele tătâne-sĕŭ, éră acesta le întórce îndĕrĕptŭ viitoruluĭ sĕŭ ginere, luându-șĭ în același timpŭ pĕlăria sa înapoĭ și urândŭ amênduror tinerilorŭ să trăéscă mulțĭ și ferice anĭ.

Așa se facŭ încredințările în unele sate din ținutulŭ Dorneĭ și ale Câmpulunguluĭ. (2).

---

(1) Cuv. *pană* în locŭ de flóre e usitatŭ maĭ cu sémă în Transilvania. In Bucovina numaĭ în ținutulŭ Dorneĭ. In cele-l'alte părțĭ ale Bucovineĭ întimpinămŭ cuvîntulŭ acesta numaĭ în cântece, nu însă și'n vorba de tóte dilele.

(2) Com. de d-lŭ Petru Ursulŭ, fost cânt. bis. în Căndrenĭ.

În celelalte părțĭ ale Bucovineĭ, după ce s'aŭ adunatŭ toțĭ ceĭ poftițĭ la unŭ locŭ, după ce aducŭ pre fată în casă şi se aşédă după masă, alegŭ părinţiĭ celorŭ tinerĭ pre unulŭ dintre óspeţiĭ de faţă, care e maĭ bĕtrânŭ şi maĭ cu vadă, ca elŭ să încredinţeze pre tinerĭ. Acela, luândŭ blidulŭ celŭ cu grâŭ, ascunde *inelele tinerilorŭ* într'însulŭ şi anume alŭ fecĭoruluĭ într'o margine de blidŭ, éră pre alŭ feteĭ în cealaltă margine. Éră după ce în acestŭ chipŭ le ascunde, pune blidulŭ dinaintea tinerilorŭ carĭ staŭ alăturea şi-lŭ învêrte astfeliŭ, ca inelulŭ fecĭoruluĭ să vie în dreptulŭ feteĭ, éră alŭ feteĭ în dreptulŭ fecĭoruluĭ.

După acésta procedură dice omulŭ către ceĭ tinerĭ să scótă inelele şi să le puĭe pe degete.

Tineriĭ se supunŭ. Scotŭ cu sfiélă inelele, carĭ acuma sunt schimbate şi le punŭ pe degete, fecĭorulŭ pe alŭ feteĭ, éră fata pe alŭ fecĭoruluĭ şi anume fie-care pe degetulŭ alŭ patrulea.

O parte din grâulŭ, care se află în blidŭ, îlŭ aruncă tineriĭ încredinţaţĭ în crucişŭ prin casă, éră o parte se păstréză până după cununie, adică până la *colăcărie*, după cum s'a arĕtatŭ şi maĭ susŭ.

Din minutulŭ, în care şi-aŭ schimbatŭ ceĭ tinerĭ inelele adică din minutulŭ, în care s'aŭ *încredinţatŭ*, *logoditŭ*, şi până după *Uncropŭ*, fecĭorulŭ încredinţatŭ se numesce în Bucovina *mire* saŭ *mnire* şi *ñire*, éră fata încredinţată *mirésă*, *mnirésă* saŭ *ñirésă*.

În prejurulŭ Bucurescilorŭ precum şi'n alte părțĭ din România fecĭorulŭ încredinţatŭ se numesce *ginere* dem. *ginerică* în locŭ de *mire*, nu numaĭ de către socri, părinţiĭ feteĭ, ci şi de către toțĭ celalalțĭ nuntaşĭ; aşa bună-óră lăutariĭ dicŭ: «*să trăescĭ domnule ginere, să trăescĭ gine-*

rică,» în locŭ de: să trăescĭ domnule mire! (1). Feteĭ încredințate însă și aicĭ i se ḑice *mirésă.*

În sudulŭ Transilvanieĭ se ḑice, ca și 'mprejurulŭ Bucurescilorŭ, *ginere* în locŭ de *mire*, în celelalte părțĭ însă, ca și'n Bucovina, *mire* și *mirésă*, dem. *miresucă* (2).

În Banatŭ se ḑice numaĭ *june.* Cuvîntulŭ mirésă însă și aicĭ e cunoscutŭ.

În Selagĭŭ și Chiorŭ se ḑice asemenea *mire* și *mirésă* dem. *miresuță.* (3).

În Macedonia, după cum mi s'a spusŭ, nu esistă de felĭŭ cuv. *mire* și *mirésă*, ci mireluĭ i se ḑice *gzinire* saŭ *gzinere* pl. *gzinerli*, ér mireseĭ maĭ alesŭ în părțile Tesalieĭ și ale Albanieĭ, *'nvésta naua* pl. *'nvéste nale.* Dacă aŭ trecutŭ maĭ multe ḑile dela nuntă se ḑice simplu *'nvésta.* (4)

Nevasta nouă se numesce mirésa și'n Comitatulŭ Zaranduluĭ precum și în unele părțĭ ale Transilvanieĭ. (5)

Ce se atinge de numirea *ginere*, lat. *gener-eri*, acésta este pretutindene lățită și cunoscută și'n Bucovina, însă aice nu are însemnarea de *încredințatŭ*, *fidențatŭ* (Bräutigam), ci numaĭ de *bărbatulŭ fiĭceĭ măritate* (Schwiegersohn).

Ca și la Românĭ, așa și la Romanĭ, cuv. *ginere*, avea dóuĕ însemnărĭ: una de *fidențatŭ* (Bräutigam), (6) și alta de bărbatulŭ fiĭceĭ măritate (Schwiegersohn) (7).

---

(1) Com. de d-lŭ Dem. Teodorescu. — «Lumina pentru toțĭ», an. IV, Bucurescĭ 1888, No. 7 și 8. p. 230 și 231.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu și I. Popŭ Reteganulŭ.

> *Miresuca* cu cunună
> Se cunósce c'a fi bună,
> Cămeșa pe dînsa sună.

Dintr'o doĭnă pop. din Transilvania.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ.

(4) Com. de d-niĭ Caragiani și M. Iuță.

(5) Com. de d-lŭ T. Dușanescu.

(6) Hor. epod. 6, 13; Virgil Aen. 2. 342.

(7) Cic. de offic. 1. 35. 129: Cum soceris generi non lavantur. Socrulŭ nu se scaldă cu gineriĭ la unŭ locŭ.

Atl. l. l. Qui ducat, quum te viderit, socerum, generibus tantum esse impietatem. Care să crédă când te vede pre tine ca socru, că genurile aŭ o împietate atât de mare.

În decursulŭ nunțiĭ se maĭ numesce *mirele* pretutindene, în tóte țĕrile locuite de Românĭ și maĭ alesŭ în *orațiĭ*, și ***împĕratŭ***, ***împĕratŭ mare***, ***craĭŭ noŭ***, și ***crăișorŭ***, ér mirésa ***împĕrătésă*** și ***crăĭasă nóuă***.

După cununie feciorulŭ încredințatŭ și cununatŭ devine pentru socri sĕĭ *ginere*, éră fata cununată *noră* dela lat. ***nurus, us***, genetivŭ *nuroreĭ* pl. *nurorĭ*, dem. *nurióră*:

De vedea și ér vedea
Că logodnicĭ iĭ venĭa,
La pețitŭ că mi-ĭ primĭa,
Nurióra că-șĭ tocmĭa,
Nurióra-șĭ logodĭa,
Zestre bună că-ĭ dedea,
Frumușelŭ că mĭ-o gătĭa,
Nuntă mare că-ĭ făcea
De se ducea pomina... (1)

Éră la vr'o câte-va sĕptĕmânĭ după nuntă amêndurora li se ḑice *însurățeĭ*.

Noĭ în cele următóre îĭ vomŭ numì până la cununie *mire* și *mirésă*, ér după cununie cum va cere trebuința.

Maĭ de multŭ era datină în Bucovina, ca și'n celelalte țĕrĭ locuite de Românĭ, că tineriĭ, după *așeḑare* se duceaŭ împreună cu părințiĭ lorŭ la preotulŭ localŭ și înaintea acestuĭa făceaŭ încredințarea, elŭ îĭ încredința, și numaĭ în casulŭ acela, cândŭ preotulŭ era împĭedicatŭ cu alte trebuințe maĭ urgente, și prin urmare nu se putea face încredințarea la dînsulŭ, se duceaŭ acasă la părințiĭ mireseĭ și aice chĭemaŭ apoĭ părințiĭ amênduror̆ŭ tinerilorŭ pre némurile cele maĭ deaprópe și pre ceĭ maĭ bĕtrânĭ dintre vecinĭ și înaintea acestora se făcea *logodna*, care,

(1) G. Dem. Teodórescu: poesiĭ pop. p. 167.

după spusa Românilorŭ din cele maĭ multe părțĭ, e jumĕtate de cununie. (1)

De când însă legile împĕrătescĭ și ordinațiunile consistoriale aŭ opritŭ sub aspră pedépsă ca să se sĕvêrșéscă încredințarea cu maĭ multe ḑile saŭ chiar și sĕptĕmânĭ înainte de cununie, de atuncĭ preoțimea din Bucovina încredințéză pre ceĭ tinerĭ tot-déuna precisŭ înainte de cununie după ritualulŭ, care-lŭ prescrie biserica nóstră ortodoxă-orientală.

Însă cu tóte aceste ordinațiunĭ și oprirĭ amenințătóre, Româniĭ, credincioșĭ datineĭorŭ și credințelorŭ păstrate din moșĭ-strămoșĭ, serbéză încredințarea fiilorŭ sĕĭ și acuma, ca și în vechime, cu vr'o câte-va ḑile saŭ sĕptĕmânĭ înainte de cununie, și fără de preoțĭ, după cum s'a arĕtatŭ maĭ susŭ, cu acea deosebire numaĭ că la acéstă încredințare nu se cetesce de nimenĭ nicĭ o rugăciune, ci numaĭ se schimbă inelele, saŭ baniĭ de argintŭ și năframa.

Nemijlocitŭ, după încredințare ieaŭ părințiĭ pre mirésă și o ducŭ érășĭ înapoĭ în cămara saŭ odaia, unde a fostŭ maĭ nainte ascunsă, șĭ acolo o lasă apoĭ să stee până ce se'ncepe joculŭ (2).

În restimpulŭ dintre încredințare și până ce se'ncepe joculŭ, după cum vomŭ vedé acușŭ, părințiĭ tinerilorŭ în-

---

(1) Cred. Românilorŭ din Bucovina și a celorŭ din Ungaria și Banatŭ. Veḑĭ despre acésta și «*Păunŭ Petrișorŭ*» novelă de G. Trăilă, publ. în «Familia», an. III. Pesta 1868. p. 282.

(2) Datina acésta se vede că este fórte veche, de óre-ce și Dim. Cantemirŭ încă o amintesce. Étă ce ne spune elŭ în privința acésta: «După aceea, adică după pețire, chiamă unŭ preotŭ saŭ dacă acesta este împiedecatŭ cu alte ocupațiunĭ, trimitŭ și chiamă pre ceĭ maĭ bĕtrânĭ din vecinĭ, și în presența acestora miriĭ schimbă inelele. Apoĭ părințiĭ ducŭ numaĭ decât fata îndĕrĕptŭ, și érășĭ o ascundŭ. Reîntorcêndŭ se punŭ cu pețitoriĭ la masă așternută, și nu se rădică maĭ înainte de a se defige ḑiua cununieĭ. E de observatŭ că dacă miriĭ sunt fecĭorĭ de boerŭ, nicĭ încredințarea, nicĭ cununia nu se póte face fără de consensulŭ Domnuluĭ și fără de atestatŭ dela episcopŭ, pentru ca de o parte să nu se întêmple căsătoriĭ oprite de legile divine și bisericescĭ, ér de alta ca să nu se unéscă maĭ de aprópe prin acéstă legătură multe familiĭ boerescĭ, fără de învoirea Domnuluĭ». Descrierea Moldoveĭ; ed. Acad. rom. p. 141.

credinţaţĭ hotărĕscŭ ḑiua pe când va fi *cununia*. Apoĭ, hotărîndu-se şi acéstă ḑi, maĭca mireseĭ şi cu celelalte neveste, némurĭ cu dînsa, punŭ pe masă diferite bucate şi începŭ cu toţiĭ a ospĕta, a cinsti şi a se veseli. Acéstă ospĕtare şi cinstire duréză maĭ bine de-o óră. Apoĭ se scólă cu toţiĭ de la masă şi începŭ a juca.

Nemijlocitŭ însă înainte de-a începe a gusta din bucatele puse pe masă unulŭ dintre peţitorĭ, adresându-se către óspeţĭ, ţine următórea oraţie:

Multŭ ĭubiţĭ sătenĭ,
Prea cinstiţĭ mesenĭ!
Câţĭ aicĭ v'aţĭ adunatŭ,
Pe D-vóstră v'a aşteptatŭ
Acestŭ cinstitŭ gospodarŭ
Cu vinŭ tocmaĭ din Cotnarŭ
Şi când v'a vĕḑutŭ venindŭ
Aşa mândri şi gătiţĭ
Ca pomiĭ ceĭ înfloriţĭ
Pre portarĭ că ĭ-a chĭematŭ
Şi lorŭ poruncă lĭ-a datŭ
Să deschidă porţile
Să întindă mesele.
Portariĭ că s'aŭ grăbitŭ,
Porunca aŭ împlinitŭ.
Porţile-aŭ deschisŭ,
Mesele-aŭ întinsŭ,
Aşternute mese
Cu feţe alese.
Pe mese plinŭ de şipurĭ
Cu felurite bĕuturĭ,
Şi sahane cu fripturĭ
Pentru ale D-vóstre gurĭ.
Şi furcuţe zugrăvite
Şi lingurĭ totŭ căsăpite
Pentru ale D-vóstre gurĭ gătite.

Decĭ poftimŭ luaţĭ
Şi ospĕtaţĭ!...
Carĭ n'aveţĭ lingurĭ şi furcuţĭ
Faceţĭ bine şi'ngăduiţĭ,
Că am să'ncalecŭ pe-unŭ mândŭ
Să mĕ ducŭ la Cernăuţŭ
S'aducŭ lingurĭ şi furcuţĭ,
Dară eŭ în Cernăuţŭ
Póte că voĭŭ zăbăvì,
Că póte lingurĭ n'orŭ fi,
Furcuţĭ póte n'oiŭ găsì.
Trageţi-mĭ bine în samă
C'am să încalecŭ câtŭ de grabă
Pe o epuşóră albă
Şi m'oĭŭ duce la Sucévă,
Şi de-acolo, cum m'oiŭ duce,
Sciŭ prea bine c'oĭŭ aduce
Lingurĭ şi furcuţĭ.
Cariĭ nu-ţĭ avé lingurĭ şi furcuţĭ
Maĭ rupeţĭ şi cu ceĭ dinţĭ,
Că aşa ne aŭ învĕţatŭ
Pe noĭ aĭ noştri părinţĭ.
De nu ştiţĭ cum, apoĭ staţĭ
Şi la mine vĕ uĭtaţĭ
Cum eŭ singurŭ oĭŭ lua
Şi din bucate-oĭŭ gusta.
Cine maĭ sci,
Póte c'orŭ fi
Furcuţele ruginite,
Bucatele otrăvite.
Şi decât a perì
Óstea împĕratuluĭ,
Maĭ bine eŭ
Unŭ purice alŭ satuluĭ.
Poftimŭ luaţĭ şi ospĕtaţĭ,
Dar din barbă să nu daţĭ! (1)

---

(1) Din Ilieşcĭ, dict. de Ilie Ungureanŭ. Acéstă oraţie se maĭ ţine încă şi la «*Masă-mare* şi *Uncropŭ*.»

Am amintitŭ, maĭ susŭ, că mirele, când se duce să se încredinţeze, ĭea cu sine pre maĭ mulţĭ óspeţĭ dintre némurile sale precum şi o părechede lăutarĭ. Între óspeţiĭ aceştĭa, precum şi'ntre ceĭ poftiţĭ de părinţiĭ mireseĭ, se află de multe orĭ, afară de bărbaţĭ şi neveste, încă şi fecĭorĭ şi fete. Deci după ce s'aŭ logoditŭ acuma tineriĭ, după ce aŭ statŭ la masă, aŭ ospĕtatŭ de-ajunsŭ şi-aŭ închinatŭ maĭ multe păharĕ de bĕutură în sănĕtatea unora şi a altora, se scólă cu toţiĭ de la masă şi spunŭ lăutarilorŭ *să maĭ tragă vr'o una şi de jocŭ.*

Lăutariĭ, cariĭ până acuma aŭ statŭ în vr'unŭ ungherŭ de casă şĭ-aŭ cântatŭ numaĭ cântece de masă, n'aştéptă să fie multŭ rugaţĭ, ci cum li s'a spusŭ, de-a-una intonéză o horă.

Óspeţiĭ adunaţĭ, şi maĭ alesŭ tineretulŭ, setosŭ de petrecere şi de jocŭ, cum audŭ că lăutariĭ *aŭ întorsŭ arcuşulŭ pe altă strună*, de-a-una se prindŭ cu toţiĭ la jocŭ şi petrecŭ până în ɖiuă.

Când aŭ începutŭ lăutariĭ a cânta de jocŭ, atuncĭ se ducŭ părinţiĭ, saŭ nisce némurĭ de-ale mireseĭ şĭ-o aducŭ pre acésta érăşĭ în casă, de unde apoĭ nu se depărtéză maĭ multŭ.

Sócra-cea-mare, adică maĭca mireluĭ, care firesce încă trebue să jóce măcarŭ unŭ jocŭ, fiindŭ fórte bine dispusă şi voindŭ a îndemna la voe bună şi veselie pre ceĭlalţĭ óspeţĭ, începe a chiuĭ ast-felŭ:

Mulţămescŭ luĭ Dumneɖeŭ,
Că-mĭ e bine, nu-mĭ e rĕŭ!
Mulţămescŭ celuĭ de susŭ,
C'aceste ɖile-am ajunsŭ (1)

De altă parte o nevastă tênĕră, nevrêndŭ a rĕmâné în

(1) Din Crasna, dict. de Maria Bărbuţă.

urma sócreĭ celeĭ marĭ, începe în numele mireluĭ a chiuĭ următórea chiuitură :

Astă vară mĭ-am văratŭ
Sub unŭ cĭungŭ de bradŭ uscatŭ
C'o puĭcă de căpĕtatŭ,
Dar la érnă mĭ-oĭŭ ședé
Cu puĭcuța drépt'a mea (1)

N'a apucatŭ însă bine a sfârși nevasta chiuítura sa, când numaĭ ce audĭ din altă parte a horeĭ pre altă nevastă, némŭ cu mirésa, luândŭ pre mire óre-șĭ cum peste picĭorŭ și anume :

Mĕĭ bădiță, mĕĭ Ióne !
Câtŭ a fostŭ vara de mare
Totŭ aĭ ḑisŭ că me-ĭ lua.
Étă c'a venitŭ tómna
Șĭ-aĭ datŭ mâna cu alta.
Ce-aĭ gânditŭ
De m'aĭ urîtŭ?
Ce-aĭ mâncatŭ,
De m'aĭ lăsatŭ ?

Dar' lasŭ că șĭ-a datŭ peste omŭ ! Năintașa sa nu-ĭ dă cu una cu douĕ rêndŭ ca să păcăléscă pre mire, căruĭa i s'aŭ adresatŭ aceste versurĭ, apostrofându-lŭ de-unŭ omŭ care nu-șĭ ține cuvîntulŭ. Ea rĕspunde îndată:

Am mâncatŭ zăharŭ pisatŭ,
Și ḑicŭ ḑeŭ că te-am lăsatŭ,
Am mâncatŭ zaharŭ bătutŭ,
Și ḑicŭ ḑeŭ că te-am urîtŭ,
C'alțĭ-aŭ mersŭ șĭ-aŭ logoditŭ,
Eŭ am âmblatŭ într'o vară
Aceștĭ-aŭ mersŭ întro sară
Șĭ-aŭ luatŭ o buz'amară ! (2)

(1) De-acolo de idem.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Când sfârşesce chiuitórea versurile acestea toţi ceĭ de faţă începŭ a rîde cu hohotŭ şi a face multă voe bună.

Şi totŭ aşa prin glume şi rîsete, uniĭ jucândŭ şi chiuindŭ diferite chiuiturĭ, carĭ se potrivescŭ maĭ alesŭ la acéstă petrecere, ér alţiĭ, şi maĭ alesŭ ceĭ bĕtrânĭ, bêndŭ şi istorisindŭ felŭ de felŭ de întêmplărĭ, se petrecŭ şi se veselescŭ cu toţiĭ până în ḑiuă.

Când se revarsă de ḑiuă, atuncea se împrăştie cu toţiĭ ducêndu-se fie-care pe-acasă şi căutându-şĭ de trebile sale.

În fine voiŭ să maĭ amintescŭ încă şi aceea, că mirele din ḑiua, în care s'a încredinţatŭ şi până după *Uncropŭ*, pórtă necontenitŭ, atâtŭ în sĕrbătorĭ câtŭ şi în ḑilele cele de lucru, *pana* adică *flórea* ce ĭ-a cusut'o mirésa la cuşmă şi năframa la curéua trăĭstuţeĭ.

În acele părţĭ ale Bucovineĭ, unde feciorii n'aŭ datină de-a purta trăĭstuţe cu sine, se césă totŭ în ḑiua de încredinţare numaĭ *o flóre de târgŭ* la cuşma mireluĭ, pre care, ca şi pana, o pórtă mirele din ḑiua încredinţăriĭ şi până după *Uncropŭ*.

Pe-acéstă flóre saŭ pană apoĭ, precum şi pe năframa dela curéua străĭstuţeĭ, cunoscŭ Româniĭ, care feciorŭ e *mire*, pentru că în ḑilele de lucru numaĭ *miriĭ* îndătinéză de a purta florĭ scumpe la cuşme.

În România şi anume în districtulŭ Bacăuluĭ încredinţarea saŭ logodna se face în următorulŭ modŭ:

Se aduce o strachină cu *grâŭ*, saŭ dacă fata e maĭ alésă, una cu *orezŭ*, se punŭ *inelele* în nuntru şi se schimbă de vr'o treĭ orĭ de cine va din ómeniĭ de faţă. Nemijlocitŭ după acésta fata pune la căcĭula saŭ pălăria flăcăuluĭ *o flóre de târgŭ*. Flăcăulŭ, adică mirele, ĭese apoĭ afară şi împuşcă de vr'o câte-va orĭ dintr'unŭ pistolŭ, dândŭ prin acésta sătenilorŭ de cunoscutŭ cum că s'a logoditŭ.

După logodnă se întinde o masă, la care ieaŭ parte atâtŭ óspeţiĭ adunaţĭ câtŭ şi mirele dimpreună cu părinţiĭ seĭ.

În unele părţĭ din acestŭ districtŭ logodna se consideră ca terminată atuncĭ, când flăcăulŭ şi fata aŭ schimbatŭ inelele unulŭ cu altulŭ în faţa părinţilorŭ şi a maĭ multorŭ ómenĭ, rude, prietenĭ saŭ cunoscuţĭ, în alte părţĭ însă se socotesce pe deplinŭ făcută numaĭ atuncĭ, când e săvârşită de preotŭ. (1)

În prejurulŭ Bucurescilorŭ se face logodna, în lipsa unuĭ preotŭ, tot-deauna de celŭ maĭ bĕtrânŭ din familie. (2)

În *Transilvania* şi anume pe Valea Someşuluĭ se face încredinţarea astfelŭ :

Peţitoriulŭ dă feteĭ peţite unŭ *inelŭ*, numitŭ *inelŭ de credinţă* saŭ simplu *credinţă*, ér fata îĭ dă o *năframă de buzunarŭ* numită aşi-derea *năframă de credinţă* saŭ simplu *credinţă*. După acésta îşĭ daŭ amêndoĭ mâna dréptă, ér grăitoriulŭ îĭ stropesce cu apă şi le *taie* (desparte) mânile ca şi la orĭ-care altŭ târgŭ încheiatŭ.

Totŭ cam aceste obiecte se schimbă la încredinţare între tinerĭ şi pe Târnave, pe Valea Jiuluĭ ardelenescŭ şi pe Valea Haţeguluĭ, (3) precum şi'n alte părţĭ ale Transilvanieĭ (4) cu acea deosebire numaĭ că pe Târnave în locŭ de *năframă* se dice *cârpă de credinţă*.

Inelulŭ, care-lŭ dă mirele mireseĭ, e de metalŭ, de regulă de aramă, la ceĭ maĭ avuţĭ de argintŭ, rare-orĭ şi de aurŭ, ér' *năframa* e lucrată şi tivită de mirésă. În Valea Jiuluĭ şi a Haţeguluĭ năframa e pestriţă, cu florĭ, şi asemenea lucrată şi împestriţată de mirésă.

---

(1) Columna luĭ Traianŭ, an. IX. p. 382—383.

(2) Com. de d-lŭ G. Dem. Teodorescu.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(4) B. Viciŭ, op. cit. p. 2 : «Încredinţarea se face cu saŭ fără preotŭ, după datina comună prin încredinţarea inelelorŭ şi a năfrămilorŭ de mână înaintea celorŭ douĕ mărturiĭ.»

Încredinţarea în susŭ numitele locurĭ se face de regulă înaintea preotuluĭ şi a fiitorilorŭ naşĭ. După încredinţare se dă unŭ ospĕţŭ, care în unele părţĭ se numesce *tocmélă*; se punŭ cu toţiĭ la masă, ospĕtéză şi beŭ, apoĭ se daŭ la jocŭ, care ţine cam dela 4—8 óre (1) Pe unele locurĭ la ocasiunea acésta se croescŭ şi vestmintele trebuinciόse pentru nuntă. (2)

În *Şcheĭŭ*, maĭ nainte, după «*fostu la vedere*» urma *logodna*: la uniĭ maĭ curêndŭ, la alţiĭ maĭ târḑiŭ.

Sócra mică avea grijă să se pregătéscă de logodnă, şi să fie cu tóte în bună rênduĭală.

În ḑiua de logodnă, prin amurgulŭ sĕreĭ, veniaŭ *plocónele* dela ginere, trimise la sócra mică prin mueri, două orĭ treĭ némurĭ de ale ginereluĭ. Ca ploconŭ se aducea: carne de porcŭ, unulŭ saŭ doĭ purceĭ *jumuliţĭ*, două ploscĭ de vinŭ şi doĭ colacĭ. Sócra mică cinstea la muerile, carĭ aduceaŭ plocónele cu câte unŭ slotŭ la treĭ inse, saŭ câte şése băncuţe, câte unŭ păharŭ de vinŭ din ploscĭ şi le tăia câte o ţirŭ de colacŭ. Maĭ apoĭ ceĭ tinerĭ trebuea să mérgă la popa saŭ dacă nu, venia popa acasă la mirésă de-ĭ *logodia*. Popa întreba pre fie-care: că cu voia lorŭ e, nu sunt siliţĭ de nimenĭ? Ginerele spunea din vorba cea dintâiŭ: «*cu voia mea*», mirésa nu prea spunea din vorba a dintâiŭ, apoĭ totŭ spunea şi ea: «*cu voia mea*» saŭ putea să ḑică tocmaĭ atuncĭ, că nu e cu voia eĭ. Dacă ḑicea că nu e cu voia lorŭ, nu-ĭ logodia, rĕmâneaŭ nelogodiţĭ. După ce rĕspundeaŭ că e cu voia lorŭ, popa scotea inelulŭ mireseĭ şi alŭ ginereluĭ şi ḑicea: «*cu voia lorŭ la amêndoĭ se împreunéză fiulŭ cutare cu fiica cutare*».

Inelele la bărbaţĭ eraŭ de aramă orĭ de plumbŭ cu scaunŭ,

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

cu câtŭ eraŭ maĭ marĭ, cu atâta eraŭ maĭ de prețŭ; fetele purtaŭ inele cu câte treĭ luminĭ.

Ce-va maĭ târḑiŭ *după logodire* adică pe la nouĕ saŭ ḑece óre venia *logodna*, adică masa, pe carĭ o da sócra mică. Lua parte la ea ceĭ poftițĭ din partea socrilorŭ marĭ și micĭ, de aceea era vorba: *«te ducĭ la logodnă?»* orĭ *«te-a chĭematŭ la logodnă.»*

Lăutariĭ așteptaŭ pre óspețĭ la pragulŭ porțiĭ și când vedeaŭ că vine câte unŭ poftitŭ, începeaŭ să ḑică marșulŭ, și când era norŭ și întunericŭ pe învitațĭ îĭ cunosceaŭ după lampașele orĭ felinarele, cu carĭ veniaŭ; une-orĭ se înșelaŭ de ḑiceaŭ la trecĕtorĭ.

În casă mesele eraŭ puse de maĭ nainte și ceĭ ce veniaŭ începeaŭ să se așeḑe la masă; ceĭ ce veniaŭ maĭ târḑiŭ trebuiaŭ să șédă maĭ în códa meseĭ, dacă nu cum-va se întêmpla să fie vre-unŭ omŭ maĭ de samă.

La unele logodne lua parte și popa și loculŭ luĭ era totŭ-deauna în fruntea meseĭ. După ce vedea că ceĭ poftițĭ s'aŭ cam adunatŭ, începea să se aducă bucate la masă.

Dacă sócra mică voia să o ajungă maĭ puținŭ, făcea logodna cu fiertură și pâne și la urmă colacŭ, ér dacă îĭ da mâna să cheltuéscă maĭ multŭ și voia să facă logodnă maĭ mare decât nunta; șervetŭ, cuțitŭ, furculiță și lingură, de era fiertură, îșĭ aducea fie-care învitatŭ.

De bĕutŭ se aducea la masă rachiŭ saŭ vinŭ, după darea de mână a sócreĭ micĭ.

Câtŭ ținea masa lăutariĭ împărțițĭ în tóte casele, în care eraŭ așeḑate mese, ḑiceaŭ într'una cântece de masă.

Mese eraŭ *bașca* pentru ómenĭ, bașca pentru muerĭ și bașca pentru feciorĭ; pe feciorĭ de obiceiŭ îĭ punea maĭ la o parte prin câte o casă orĭ căscióră maĭ dosnică. Și când la sócra mică nu era destulŭ locŭ, punea și la câte unŭ vecinŭ.

Une orĭ se făcea *logodna* fără lautarĭ, dar a doua ḑi ḑicea lumea că a făcutŭ pomană.

Câtŭ ţinea masa, ginerele ajuta şi elŭ la muerile, carĭ duceaŭ pe masă, şi trebuĭa să fie cu băgare de sémă ca să nu se mânjască pe haĭne.

Când era pe la sfârşitulŭ meseĭ, ginerele mergea de şedea la masă cu ceĭ-lalţĭ fecĭorĭ, şi i se aducea o sticlă saŭ două de vinŭ, de închina cu eĭ. Apoĭ venĭa mirésa şi pe o tavă îĭ aducea florĭ, o garófă. Ginerele lua florile şi dăruĭa pe mirésă, după cum îĭ da mâna şi avea plăcere; după aceea mirésa lua şi da florĭ şi la ceĭalalţĭ fecĭorĭ.

După ce se isprăvĭa cu masa, se rĕdica mesele şi se scotea afară şi se începea jocul; maĭ întâiŭ de tóte se cânta *«hora mireseĭ»*. Din lume după unŭ jocŭ două începea să plece acasă; alţiĭ sta până la sfârşitŭ, când nu maĭ avea cine să jóce.

Plocónele aduse dela ginere le frigea şi le punea la socri marĭ *«alŭ doĭlea masă.»*

A doua ḑi după logodnă mirésa spăla vasele. (1)

În alte părţĭ totŭ în Transilvania, după ce atâtŭ tineriĭ câtŭ şi părinţiĭ acestora s'aŭ înţelesŭ între olaltă, junele cu soţiĭ sĕĭ acompaniatŭ de lăutarĭ, plécă într'o ḑi anumită cu darurĭ la fiitórea luĭ consórtă. Darurile predate, unŭ preotŭ saŭ în absenţa acestuĭa, celŭ maĭ bĕtrânŭ *schimbă inelele*, desemnândŭ ast-felŭ mutuala legătură între fiitoriĭ căsătoriţĭ. Mese cu toasturĭ, jocurĭ cu strigărĭ şi chiuiturĭ distragŭ pre óspeţĭ. În fine juna tórnă în batista sa unŭ păharŭ de vinŭ, în care junele a pusŭ câte-va monete. Vinulŭ se scurge prin casă — libaţiune adusă *ḑeilorŭ penaţĭ* pentru a-ĭ câştiga pentru casa cea nóuă — ér monetele, legate într'însa, se păstréză neatinse până după

(1) G. I. Pitişŭ: Nunta în Şcheiŭ, publ. în «Revista nouă» an. I. Bucurescĭ 1888. p. 106—108.

nuntă, arĕtândŭ astŭ-felŭ, că mirésa îşĭ ia angajamentulŭ a fi económă şi a păstra ceea ce bărbatulŭ îĭ va aduce în casă. Cu acésta se termină pactulŭ de *bună-credinţă.* (1)

În *ţara Moţilorŭ* la ḑiua hotărîtă pentru *credinţă*, feciorulŭ însoţitŭ de *peţitorŭ*, de nănaşĭ şi de doĭ treĭ ómenĭ de încredere, merge la părinţiĭ feteĭ şi credinţa se face de preotŭ saŭ de unŭ altŭ omŭ de încredere, care după primirea declaraţiunilorŭ obicĭnuite, schimbă inelele tinerilorŭ.

Împlinindu-se aceste formalităţĭ se aşéḑă la masă şi hotărescŭ ḑiua cununieĭ şi a *ospĕţuluĭ.* (2)

În *Selagiŭ* şi'n jurulŭ *Şomcuteĭ-marĭ* încredinţarea se face de comunŭ în presara uneĭ Duminicĭ saŭ a uneĭ sĕrbătorĭ, nicĭ decum însă în altă sară. Feciorulŭ în sara menită pentru încredinţare merge cu grăitoriulŭ sĕŭ la fata peţită şi de aicea apoĭ, după ce sărută mânile părinţilorŭ feteĭ, atâtŭ elŭ, câtŭ şi grăitoriulŭ şi *peţita* se ducŭ la preotulŭ, dar aşa de târḑiŭ ca nime să nu-l vadă pe drumŭ şi dacă din întîmplare îĭ întâlnesce cine-va caută ca să nu-ĭ pótă cunósce cine-sŭ şi'n cotro se ducŭ. După ce aŭ ajunsŭ la preotulŭ, care a fostŭ de maĭ nainte însciinţatŭ despre venirea lorŭ şi după ce daŭ *bineţele* cuviincióse, grăitoriulŭ, luândŭ cuvîntulŭ, spune preotuluĭ la ce aŭ venitŭ. Preotulŭ poftesce pre peţită şi pre grăitoriŭ să părăséscă pe vr'o câte-va minute chilia, éră pre peţitoriŭ, care rĕmâne cu dînsulŭ, arĕtându-ĭ maĭ întâiŭ părţile cele bune precum şi cele rele ale căsătorieĭ, îlŭ întrébă de are aplicare a se căsători cu fată respéctivă saŭ nu. În casŭ dacă feciorulŭ rĕspunde negativŭ nu maĭ întinde multă vorbă cu dînşiĭ, ci le spune să mérgă în trébă-şĭ de unde aŭ venitŭ, éră dacă rĕspunde afirmativŭ fecio-

(1) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. etc. publicatŭ în «Românismulŭ» an. I. Bucurescĭ 1870. p. 20.
(2) Frâncu şi Candrea, op. cit. p. 151.

rulŭ ïese din chilie şi'n urma sa întră fata. Preotulŭ o întrébă şi pre acésta de voesce a se duce după feciorŭ din bună-voe orĭ nu, după ce maĭ ântâiŭ îĭ ţine şi eĭ o *predicaţie* despre însemnătatea căsătorieĭ şi cum trebue să se pórte ca nevastă. Sfârşindŭ şi cu dînsa întră cu toţiĭ în nuntru. Preotulŭ chïamă acuma şi pre cantorulŭ bisericeĭ saŭ pre *fĕtŭ* (pălimarïŭ) ca să fie martorŭ, pune apoĭ pre ambiĭ tinerĭ alăturea, feciorulŭ la stânga, ér fata la drépta preotuluĭ, cum stă acesta faţă'n faţă cu eĭ, şi-ĭ întrébă din noŭ în presenţa martorilorŭ de se ïubescŭ şi de vreŭ din bună voe, ne'ndemnaţĭ şi nesiliţĭ de nime a se lua? După afirmările reciproce le ïea mânile drepte şi punêndu-le la olaltă le spune să ḑică unŭ «*Tatălŭ nostru.*» După *Tatălŭ nostru* le cere schimbarea semnelorŭ de credinţă.

În unele părţĭ din Chiorŭ se'ntêmplă încredinţarea ca şi în Selagïŭ, numaĭ că punŭ unŭ taïerŭ cu grâŭ, pe acela punŭ semnele şi anume: năfrămĭ, banĭ şi inele şi după o rugăcïune, daŭ mânele, schimbă semnele şi starostele aruncă peste eĭ grâŭ. După schimbarea semnelorŭ se'ntorcŭ acasă, unde cinéză, însă fără jocŭ şi fără să scie săteniĭ despre celea ce s'aŭ petrecutŭ. Ba! adese-orĭ se'ntêmplă că nicĭ fraţiĭ însuraţĭ şi surorile măritate nu sciŭ nimică ce s'a 'ntêmplatŭ în familia lorŭ până a doua-ḑi.

În decursulŭ cineĭ, urméză după împrejurărĭ şi determinarea ḑileĭ, când *încredinţatulŭ* şi *încredinţata* aŭ să-şĭ serbeze cununia, câţĭ şi carĭ óspeţĭ aŭ să se cheme la nuntă saŭ *ospĕţŭ*, cine va fi *nănaşŭ-mare*, pre cine să ïea de *nune* saŭ *fete-de-nune*, *fete-după-masă*, *fraţĭ-de-mire* şi de *mirésă*, şi ce feliŭ de lăutarĭ aŭ să le cânte la nuntă.

Cu ocasiunea desbaterilorŭ acestora atâtŭ *mirele* câtŭ şi *mirésa* se pórtă cu fórte mare băgare de samă ca nu cumva să şĭ pérdă gustulŭ unulŭ pentru altulŭ.

După încredinţare nu veḑĭ maĭ multŭ nicĭ pe mire

nicĭ pre mirésă în adunările tineretuluĭ, ci fie-care îșĭ are gândurile și treburile sale. Și dacă se și arată vre-o dată, e fórte bătĕtorĭŭ la ochĭ că fecĭorulŭ încredințatŭ nicĭ când nu vorbesce cu mirésa sa, ci cu alte fete. Asemenea și mirésa. (1)

În fine în unele părțĭ ale Macedonieĭ *logodna* saŭ, după cum spunŭ Macedo Româniĭ, *isusirea* se face în modulŭ următoriŭ:

«Părințiĭ flăcăuluĭ trimitŭ la părințiĭ feteĭ unulŭ saŭ maĭ mulțĭ pețitorĭ, carĭ *daŭ semnulŭ*, adică, ducŭ unŭ *nielŭ* legatŭ cu o cordea (panglică) vênĕtă saŭ *alică* (roșie) și maĭ multe monedĭ de aurŭ.

«După ce părințiĭ flăcăuluĭ și aĭ feteĭ s'aŭ înțelesŭ între eĭ a se face logodna, urméză *schimbarea inelelorŭ*, care se face numaĭ între părințĭ, fără ca viitoriĭ soțĭ să ĭa parte la acéstă ceremonie.

«În timpulŭ când se face schimbarea inelelorŭ, se dă cu pușca la casa logodniculuĭ, ér dela casa logodniceĭ se împușcă asemenea ca semnŭ de rĕspunsŭ.

«În genere logodnele se facŭ sara, și ceĭ invitațĭ se ducŭ și se întorcŭ cu torțe aprinse, fiindŭ însoțițĭ de multe orĭ și de *ghiftĭ* (lăutarĭ) urândŭ fie-care unulŭ după altulŭ: «*să bănéză, să încherdiséscă și nă óra tră eta* = să traéscă, să se foloséscă și acéstă logodnă să fie odată pentru tótă viața.

«Câte-odată, însă fórte rarŭ, óspețiĭ rógă pre părințiĭ feteĭ ca să le-o arate, când atuncĭ *îĭ facŭ méstere*, adică îĭ daŭ fie-care câte unŭ banŭ de aurŭ, saŭ alte darurĭ femeescĭ, inele, cerceĭ, ér ea spre mulțămire sărută mâna la toțĭ, fie bărbațĭ, fie femeĭ. (2)

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ, învĕțătorŭ.

(2) T. T. Burada: «Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia», publ. în «Revista pentru filologie», p. 417—418.

În alte părți ale Macedoniei *isusirea* se face astfelŭ:

După ce părinții feteĭ șĭ-aŭ *băgatŭ fata*, adică după ce aŭ îmbiat'o unuĭ feciorŭ și aŭ căpĕtatŭ de la părinții aceluĭa *sborulŭ* (cuvîntulŭ), îĭ daŭ *semnulŭ*, care de regulă e un *nell* (inelŭ). După aceea tinerii se ducŭ la preotulŭ localŭ ca să le schimbe *néllele*.

Preotulŭ atinge maĭ ântâiŭ *néllele* de barbă, apoĭ le schimbă. Pe urmă binecuvintéză și felicitéză pre tênĕra păreche. Asistenții, la rêndulŭ lorŭ, încă o felicitéză urându-ĭ să *băneză* — să trăéscă.

După aceea *isusita* saŭ *'nvésta naua* sărută mâna preotuluĭ precum și a tuturorŭ celorŭ maĭ de vêrstă, carĭ sunt de față, éră pre ceĭ maĭ tinerĭ îĭ sărută pe ambele fețe ale obrazuluĭ. Aceste *bășerĭ* (sărutărĭ) se repețescŭ de maĭ multe orĭ până la nuntă. (1)

În *Pindŭ* pe lângă cele înșirate până aicĭ maĭ este obiceiulŭ să se ducă la casa logodniceĭ *o pede* (tipsie) mare: înfrumusețată cu felĭurite desemnurĭ încrustate, făcute în aluatŭ cu vêrfulŭ cuțituluĭ maĭ înainte de a se pune la coptŭ, precum și unŭ *pagùrŭ* (2) cu rachiŭ, avêndŭ legată de elŭ maĭ multe *mahmudele* (3); pedéoa se învĕlesce într'unŭ șervĕtŭ și se pune pe capulŭ uneĭ fete, care intră în ogradă cu ea, după aceea se aduce și din partea logodniceĭ unŭ pagùrŭ cu rachiŭ și amestecându-se apoĭ rachiulŭ adusŭ de la logodnică cu acelŭ adusŭ dela logodnicŭ, se cinstescŭ óspeții și se punŭ la masă, și după ospĕtare uréză cu toțiĭ: *să bănéză.*

Fata odată logodită trebue să facă tóte chipurile ca să nu vadă nicĭ să se întâlnéscă cu logodniculŭ eĭ, și dacă

(1) Com. de d-lŭ M. Iutza, Românŭ din Macedonia.
(2) Ulcĭorŭ de metalŭ.
(3) Monedĭ de aurŭ turcescĭ.

din întêmplare îlŭ zăresce, atuncĭ plécă ochiĭ în pămîntŭ şi nu se uĭtă la dînsulŭ. (1)

Precum logodnica-*isusita*, aşa şi *ginerile* după *isusire* nu póte să vadă maĭ multŭ fata până la *cununie*. Dela isusire (logodnă) până la cununie însă are voe să rupă, dacă la logodnă nu ĭ-a plăcutŭ fata; dar acea fată rareorĭ se mărită. Astfelĭŭ părinţiĭ feteĭ sunt nevoiţĭ să-ĭ dea maĭ multă *zestre*, ca să nu se lase. (2)

Astfeliŭ se serbéză încredinţarea la Românĭ!

Inelulŭ şi năframa, despre carĭ amŭ vorbitŭ, în decursulŭ acestuĭ capitulŭ, sunt semnele principale, carĭ se consideră şi se întrebuinţéză pretutindene de toţĭ Româniĭ ca *simbolŭ alŭ unireĭ şi credinţeĭ nestrămutate*. Despre acésta ne putemŭ încredinţa nu numaĭ din cele ce s'aŭ arĕtatŭ până aicĭ, ci şi dintr'o mulţime de cântece poporane, carĭ se recitéză şi se cântă nu numaĭ la nunţĭ, ci şi la alte ocasiunĭ.

Aşa unŭ cântecŭ din Bucovina, care ne spune că unŭ fecĭorŭ a luatŭ inelulŭ uneĭ fete, firesce că, ca *semnŭ*, că va lua-o şi de soţie, însă fata nu-lŭ voesce, sună precum urméză :

Inga, (3) mamă, mişelulŭ,
Cum *mĭ-a luatŭ inelulŭ*,
Eŭ îlŭ cerŭ ca să mi-lŭ dee,
Elŭ a spusŭ *c'ar' să mĕ ĭee.*
Când aşĭ sci că m'arŭ lua
Singură m'aşĭ spânzura
De capĕtulŭ brâuluĭ
'In mijloculŭ drumuluĭ,
De mirarea târguluĭ,

(1) T. T. Burada: Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia publ. în op. cit. p. 418.

(2) Dim. Bolintineanu: Călĕtoriĭ la Româniĭ din Macedonia, p. 88.

(3) Inga = în caută.

Să se mire şi târgulŭ
Că ce póte mişelulŭ (1).

Acelaşĭ cântecŭ, dar cu unele schimbărĭ, se află şi la Românii din Moldova. Elŭ sună aşa :

Étă, maĭcă, voĭnicu,
Cum îmĭ cere inelu.
Eŭ îĭ ḑicŭ că nu l'oĭŭ da.
Elŭ ḑice că m'a lua.
Când aşĭ sci că m'arŭ lua
Singură m'aşĭ spânzura
In mijloculŭ câmpuluĭ
In crénga sovêrvuluĭ
In drumulŭ voĭniculuĭ. (2)

Totŭ acelaşĭ la Româniĭ din Transilvania sună astfeliŭ :

Uĭ-te, maĭcă, urîtulŭ,
Cum îmĭ pórtă *inelulŭ*;
Eŭ îlŭ totŭ cerŭ să mi-lŭ dee
Elŭ ḑice c'o să mĕ ĭee,
D'aşĭ sci, maĭcă, că m'aĭ da
Maĭ bine m'aşĭ spânzura
De cĭucurulŭ brâuluĭ
In mijloculŭ târguluĭ
Să se mire totŭ târgulŭ,
Ce mĭ-a făcutŭ urâtulŭ;
Să se mire şi lumea
Ce mĭ-a făcutŭ dragostea. (3)

Altŭ cântecŭ, şi anume din *Vlacho-Clisurŭ*, la Româniĭ din Olimpŭ, care ne arată ce feliŭ de *inelŭ de încredințare* a căpĕtatŭ o mirésă dela tatălŭ sĕŭ, sună astfeliŭ :

An, muşată, la fântână!
«Dutşiz vĕ, că eu ni jin,
Că dad'a ni m'*isusi.*

(1) S. Fl. Marianŭ: Poesiĭ pop. rom. t. II. Doĭne şi hore. Cernăuțĭ. 1875. p. 181.
(2) Sevastos, op. cit. p. 70.
(3) Iarnik şi Bârsanŭ, op. cit. p. 274.

Aoaltadz, dumineca,
Nel curat (1) ni aduseră,
Ş' tsints fluriĭ nişeame (2)
Tu xirlu di mĕtase
Misticat cu hrisafe,
Tu mâna atşea 'ndréptă
Ş'tu dzédzitlu atşel niclu.
Ah, dzédzit, tsi ni stai bun
Ca sórele dimnétsa. (3)

Daco-românesce:

Haĭ frumósă, la fântână!
«Duce-ţi-vĕ, că eŭ nu vinŭ,
Că tată-meŭ mĕ'ncredinţă
Alaltăerĭ, duminica,
Inelŭ curatŭ mĭ-a adusŭ,
Şi cincĭ florinĭ de credinţă
Intr'unŭ firŭ de mĕtasă
Mestecatŭ cu firŭ de aurŭ.
In mâna cea dréptă
Şi'n degetulŭ celŭ micŭ.
Ah, degetŭ, ce-mĭ staĭ bine
Ca sórele diminéţa.»

În fine o baladă din Moldova, în care se amintesce *inelulŭ* alăturea cu *năframa*, se'ncepe aşa:

Fost'aŭ fostŭ unŭ crăişorŭ
Tinerelŭ, mândru fecĭorŭ
Cum e bradulŭ codrilorŭ
Susŭ, pe vêrfulŭ munţilorŭ.
De soţie şĭ aŭ luatŭ
O copilă din celŭ satŭ,

---

(1) Inelŭ de metalŭ adevĕratŭ, nestimatŭ.

(2) Mirésa capĕtă la încredinţare dela mire o sumă de monete marĭ de argintŭ, carĭ înşirându-se, se pórtă ca salbă la grumazŭ; cele maĭ căutate monete sunt Talerii Marieĭ Teresieĭ.

(3) Dr. Gustav Weigand: Die Sprache der Olympo-Walachen, nebst einer Einleitung über Land und Leute. Leipzig 1888. p. 136.

Copiliţă, Româncuţă,
Toţĭ vecinilorŭ drăguţă;
Cu chipŭ dulce luminosŭ,
Cu trupŭ gingaşŭ mlădiosŭ
Cum e flórea câmpuluĭ
In lumina sóreluĭ.
Étă luĭ că ĭ-aŭ sositŭ,
Carte mare de pornitŭ
La tabără de ĭeşitŭ.
Elŭ în sufletŭ s'a măhnitŭ
Şi din gură a grăitŭ:
«Draga mea, sufletulŭ meŭ,
Ţine tu *inelulŭ meŭ*,
Pune-lŭ în degetulŭ tĕŭ.
Când *inelu-ă rugini*
Să sciĭ dragă, c'oiŭ muri!
— De mĕ lasĭ plângêndŭ acasă,
Na-ţĭ *năframa* de mĕtasă
Pe marginĭ cu aurŭ trasă.
Aurulŭ când s'a topi
Să sciĭ, frate, c'oiŭ muri!»

După acésta tênĕrulŭ crăişorŭ pléca la tabără, dar nu apucă a ajunge departe, şi uĭtându-se la năframă, vede că aurulŭ de pe marginele acesteĭa s'a topitŭ, unŭ semnŭ că ĭ-a muritŭ soţia. Se'ntórce decĭ degrabă îndĕrĕptŭ să vadă ce s'a întêmplatŭ, şi află că tatălŭ sĕŭ ĭ-a aruncatŭ nevasta într'unŭ tăŭ lungŭ şi latŭ, unde s'a şi înecatŭ. Tênĕrulŭ, de 'ntristare că şĭ-a perdutŭ soţia, căreĭa nu numaĭ că ĭ-a juratŭ credinţă eternă şi unire nedespărţită ci ĭ-a datŭ încă şi *inelulŭ sĕŭ* ca *semnŭ* că-şĭ va ţiné promisiunea, s'aruncă şi elŭ în apă şi se înécă cu scopŭ ca celŭ puţinŭ după mórte să fie nedespărţiţĭ.

În fine balada se'ncheĭe c'unŭ blăstĕmŭ asupra tuturorŭ acelora, cariĭ despărţescŭ pre ceĭ ce se ĭubescŭ din tótă inima:

Tună, Dómne și trăsnesce,
Tună'n cine despărțesce
Dulcea dragoste'nfocată
De-unŭ fecĭorŭ și de o fată. (1)

Într'o poveste din Transilvania, în care asemenea se amintesce despre *inelulŭ și năframa* de 'ncredințare cetimŭ următórele:

«Fiindŭ astfeliŭ învoĭala gata, sócra mică chĭamă numaĭ decât pe popa și pe nisce némurĭ, și tineriĭ se logodescŭ primindŭ binecuvîntarea și schimbândŭ câte unŭ *inelŭ* și o *năframă*, după obiceĭulŭ de atuncĭ. Adică fecĭorulŭ îĭ dă feteĭ *unŭ inelŭ de aurŭ* și o *năframă de mĕtasă*, ér fata îĭ dădu cu sfială unŭ *inelŭ* și o *năframă*, de care bĭetŭ avea. După aceea își petrecură cu toțiĭ până sara târḑiŭ, *stătorindŭ ḑiua de cununie* pe de atuncĭ în douĕ sĕptĕmânĭ.» (2)

Voindŭ acuma a asĕmĕna datinele și credințele Românilorŭ dela încredințare, vomŭ afla că cele maĭ multe dintre dînsele se află și la alte națiunĭ.

La încredințarea *Romanilorŭ* era de ajunsŭ, ca și la Românĭ, unŭ *nudus consensus* (3). În timpulŭ republiceĭ nu aveaŭ trebuință, ca maĭ pe urmă în timpulŭ împĕrațilorŭ, nicĭ de martorĭ, de și adeseorĭ luaŭ și aceștĭa parte (4),

---

(1) V. Alecsandri: op. cit. p. 20. Totŭ la acela p. 21 veḑĭ și o variantă a baladeĭ citate.

(2) Mărginénulŭ: Ḑîna împĕrătésă și péna eĭ alésă, poveste din poporŭ, din «biblioteca poporală a «Tribuneĭ». No. 32. Sibiiŭ 1886. p. 7.

(3) Dig. 23, 1, 4 pr. și 11.

(4) Macrob. Sat. 1, 6, 29: Nam Asinae cognomentum Corneliis datum est, quoniam princeps Corneliae gentis empto fundo seu filia data marito, cum sponsores ab eo solemniter poscerentur, asinam cum pecuniae onere produxit in forum, quasi pro sponsoribus praensens pignus.

«Căcĭ Corneliilorŭ li s'a datŭ porecla «Asina» pentru că celŭ dintâiŭ din vița Corneliilorŭ, după ce cumpĕrase o moșie saŭ după ce a datŭ pre fiĭca sa după unŭ bărbatŭ, cerêndu-i-se în modŭ solemnŭ chĭezeșĭ, aduse pe plață o asină (măgăriță) încărcată cu banĭ, ca zălogŭ de față în locŭ de chiezeșŭ.»

nicĭ de vre o îndătorire scrisuală (1). Era însă datină, ca mirele să dee miresei ca arvónă (arra) o monedă, după cum se întêmpla acésta maĭ la tóte contractele (2) saŭ unŭ *inelŭ* (3). Dacă mirele era din clasa de josŭ, adică din poporŭ, inelulŭ era de fierŭ (4), éră dacă mirele era patriciŭ, atuncĭ inelulŭ era de aurŭ (5). Fata încă îĭ da unŭ inelŭ (6), dar acesta nu avea o însemnătate așa de mare ca alŭ mirelui, pentru că numaĭ mirele era obligatŭ a da miresei unŭ inelŭ ca arvónă spre împlinirea dătorințelorŭ sale proprii, din care causă se și numĭa *pignus* (7).

Inelele, ce le schimba tinerii romanĭ între olaltă, se numĭaŭ: *anuli pronubi*, *mutuae fidei signa*, adică inele de

---

Ambrosius de lapsu virginum 5: Nam si inter decem testes confectis sponsalibus. nuptiis consummatis, quaevis femina viro coniuncta mortali non sine magno periculo penetrat ad adulterium.

Căcĭ, fiindŭ încheiată logodna între ḑece martorĭ și sfârșită nunta, fie-care femee însoțită cu unŭ bărbatŭ trece la adulteriŭ cu celŭ maĭ mare periculŭ.»

(1) Dig. 23, 1, 7, § 1.

(2) Dig. 14, 3, 5, § 15: Si institor, cum oleum vendidisset, anulum arrae nomine acceperit, neque eum reddat, dominum institoria teneri.

Dacă unŭ comerciantŭ, vênḑêndŭ oleŭ, a primitŭ unŭ inelŭ ca arvónă și nu-lŭ dă înapoĭ, stăpânulŭ procede conformŭ legiĭ de comersŭ.

(3) Plin. n. h. 33, 28: ad sponsiones etiamnum anulo exsiliente: Sărindŭ și acuma la logodne unŭ inelŭ.

Isidor. or. 19, 32, 4: Feminae non usae anulis nisi quos virgini sponsus miserat.

Românesce: Uneĭ femeĭ, care n'a întrebuințatŭ inele afară de cele ce ĭ-a trimisŭ eĭ ca fată logodniculŭ.

(4) Plin. n. h. 33, 12: Etiam nunc sponsae muneris vice ferreus anulus mittitur isque sine gemma.

Incă și acuma se trimete logodniceĭ ca presentŭ unŭ inelŭ de fierŭ și anume fără petrĕ scumpe.

(5) Tertull. apol. 6: Aurum nulla norat praeter uno digito, quem sponsus oppignerasset, pronubo anulo.

Aurulŭ nu-lŭ cunoscea nicĭ una, afară decât la unŭ degetŭ, pe care l'a zălogitŭ logodniculŭ cu inelulŭ de nuntă.

(6) Terent. Eun: 3, 4, 3: dati anuli, locus, tempus, constitutum est.

S'aŭ datŭ inelele, s'a hotărîtŭ loculŭ și timpulŭ.

(7) Iuv. 6, 27.

căsătorie ca semnŭ alŭ credinţeĭ împrumutate, şi mirésa, inelulŭ ce-lŭ căpăta dela mire, îlŭ punea şi purta de regulă, ca şi miresele române, pe degetulŭ alŭ patrulea (1).

Pe timpulŭ împěraţilorŭ romanĭ, sěrbarea încredinţăriĭ se făcea totdéuna în presenţa óspeţilorŭ învitaţĭ (2), şi se sfârşĭa, ca şi la Româniĭ de aḑĭ, cu o masă (3), în timpulŭ căreia se hotărĭa loculŭ şi timpulŭ nunţiĭ (4).

Mirésa primĭa darurĭ atâtŭ în ḑiua încredinţăriĭ, câtŭ şi maĭ pe urmă la nuntă (5).

La *Italieniĭ din Roma* adevěrata serbare a căsătorieĭ e *încredinţarea* (capitoli), care află locŭ sara şi care se anunţă némurilorŭ şi amicilorŭ prin cărţĭ de învitare frumosŭ tipărite.

În decursulŭ încredinţăriĭ se cetesce şi iscălesce contractulŭ căsătorialŭ, ér tênĕra păreche primesce îmbrăţişările némurilorŭ şi felicitările tuturorŭ celorŭ preşenţĭ. Tótă lumea adunată e fórte fericită.

Cu aceeaşĭ solemnitate se serbéză încredinţarea (spozalizio) şi la clasele de josŭ, precum şi la ţěraniĭ din împrejurimele Romeĭ. Tineriĭ mânâncă, beŭ şi jócă dimpreună cu amiciĭ lorŭ şi se numescŭ de-acuma înainte, tocmaĭ ca şi la Românĭ, *sposo* (mire) şi *sposa* (mirésă).

Ce se atinge de darurĭ, carĭ se aducŭ la acéstă oca-

---

(1) Isidor. de eccles. offic: 2, 20, 8: Quod in primis anulus a sponso sponsae datur, fit hoc nimirum vel propter mutuae fidei signum vel propter id magis, ut eodem pignore eorum corda iungantur. Unde et quarto digito anulus idem inseritur.

Că se dă logodniceĭ de către mire maĭ ântâiŭ unŭ inelŭ, acésta se face negreşitŭ orĭ ca să fie unŭ semnŭ de credinţă reciprocă saŭ pentru aceea, ca să se împreune inimele lorŭ prin acelaşĭ zălogŭ. De aceea se punea acelaşĭ inelŭ pe degetulŭ alŭ patrulea.

(2) Suet. Oct. 53: In turba sponsaliorum die vexatus.

Tertull. de idololatr. 16: — Plin. ep. 1. 9. — Senec. de benef. 4. 39. 3.

(3) Plin. n. h. 9, 117, Cicero ad. Q. fr. 2. 6.

(4) Terent. Eun. 3, 4, 3, loc. citatŭ maĭ susŭ.

(5) Papinianŭ. Dig. 16, 3, 25.

siune și carĭ compunŭ mieḑulŭ festivitățiĭ, tóte sunt menite numaĭ pentru mirésă (1).

În *Genua* semnele de credință sunt, ca și'n cele maĭ multe părțĭ la Românĭ, unŭ *inelŭ* și o *năframă*. Dacă fata le primesce pre amêndouĕ, e unŭ semnŭ că s'a înțelesŭ.

Inelulŭ în totŭ casulŭ e de maĭ mare însemnătate, decât *năframa*. Elŭ decide, elŭ légă.

În *Apeniniĭ ligurici* se cântă unŭ cântecŭ fórte atrăgĕtoriŭ, din alŭ căruĭ cuprinsŭ resultă că și aicĭ inelulŭ e în usŭ la încredințare (2).

In împrejurimea *Albeĭ* junele, când visitéză fata, precare voesce s'o ïee de soție, îĭ aruncă o *năframă*. Dacă fata o primesce, ïlŭ voesce, dacă respinge *năframa*, e unŭ semnŭ că respinge și inima aceluĭ ce ĭ-a dat'o (3).

La *Albanejĭ* este datină ca în casŭ când părințiĭ feteĭ saŭ némurile acesteïa vorŭ s'o dee după feciorulŭ, pentru care a fostŭ cerută de soție, să schimbe între olaltă ca *semnŭ* de *încredințare*, banĭ vechĭ de aurŭ și de argintŭ.

Dacă, ceea ce nicĭ când nu se'ntêmplă fără óreșĭ-carĭ cause ponderóse, se'ntórce schimbulŭ trimisŭ îndĕrĕptŭ, atuncĭ încredințarea se consideră ca disfăcută.

---

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 97.

(2) Düringsfeld : op. cit. p. 100. Cântecul, despre care am amintitŭ, sună ast-felŭ :

— V'ho mai dovert a st'ora
Nanca vi voi dervi.
- «La porta di voi, bella,
Mai più la rivedrò.
- - Se vù mi bandonate
Mi morirò d'magon.
Ma'mpreme il mio onore
Tant com'il vostro amore :
Abbiè un po' compassion.
— « Vi lass'la bona sira ;
Diman ritornirò ;
Vi porterò ù anello
Tutto dorrato e bello ;
Con quel vi sposerò.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 101.

Dacă încredințarea nu s'a disfăcută, și timpulă, care s'a hotărâtă pentru nuntă, se apropie, atuncĭ într'o *Joĭ* saŭ *Duminică* sara înainte de cununie se ducŭ treĭ inșĭ din partea mireluĭ, de regulă doĭ bărbațĭ și o muere, la mirésă și aicĭ se serbéză apoĭ adevĕrata încredințare prin schimbarea de inele de aurŭ și de argintŭ. Inelele se punŭ de maĭ multe orĭ lângă olaltă *pe o grămăgĭóră de făină de grâŭ*, rostindu-se în acelașĭ timpŭ formula: *«dulce pâne și nedespărțițĭ»* și dorindu-se tinerilorŭ încredințațĭ norocŭ, ér amêndurorŭ familiilorŭ unite durată eternă.

După ceremonia încredințăreĭ urméză o masă la care ĭaŭ parte trimișiĭ mireluĭ (1).

Întrebuințarea *inelelorŭ* ca semnŭ de *credință* saŭ *încredințare* e usitată nu numaĭ la popórele de viță romană și la Albanejĭ, după cum s'a arĕtatŭ în șirele de maĭ susŭ, ci și la alte popóre indo-europene, precum la *Grecĭĭ noĭ* și la *Sêrbĭ* (2). Cu tóte acestea însă întrebuințarea lorŭ atâtŭ la încredințarea oficiósă saŭ bisericéscă câtŭ și maĭ nainte de acésta la cea neoficiósă, când se schimbă numaĭ de unulŭ dintre bĕtrâniĭ, carĭ se află de față, e de origine curatŭ romană (3), și anume din timpulŭ acela, când *arvóna* nu era încă destulŭ de mișcătóre (4).

Ce se atinge de întrebuințarea celorlalte obiecte, carĭ asemenea sunt usitate a se da mireseĭ din partea mireluĭ ca *semnŭ* de *încredințare*, precum sunt bună-óră *monedele*, apoĭ originea acesteĭ datine trebue căutată într'unŭ

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 60.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 56, 67, 68, 76.

(3) Theologisches Universal-Lexicon zum Handgebrauche für Geistliche und gebildete Nichttheologen. Erster Band. Elberfeld. 1874. Cuv. *Brautring*: Der Gebrauch des Ringes als Zeichen der Verlobung ist von den Römern übernommen.

(4) Plin. 33, 1, 6: Consuetudo ad sponsiones etiamnum anulo exiliente tracta ab eo tempore, quo nondum erat arrha velocior.

Obiceiulŭ ineluluĭ la încredințărĭ se trage din timpulŭ, când încă *arróna* nu era maĭ mișcătóre.

timpŭ cu multŭ maĭ depărtatŭ decât celŭ alŭ Romanilorŭ, deşi datina acésta se află, după cum amŭ vĕḑutŭ maĭ susŭ şi la Romanĭ.

Fenicienií, Tracií, Grecií ceĭ vechĭ, Indienií, şi, după cum resultă din unele locurĭ ale sf. scripturĭ, şi *Israilenií* aveaŭ datină de a cumpĕra fetele, cu carĭ voĭaŭ să se căsătoréscă (1).

La orĭ ce cumpĕrătură a fostŭ şi este datină din cele maĭ depărtate timpurĭ de a se da maĭ ântâiŭ unŭ obĭectŭ óreşĭ care ca *arvónă* şi abĭa după aceea a întregì suma cu care s'a arvonitŭ obĭectulŭ(2).

Totŭ aşa se făcea şi atuncea, când se cumpĕraŭ fetele cu carĭ aveaŭ să se căsătorésca (3).

Ėtă decĭ de unde se trage datina de a da monede ca semnŭ de credinţă!

Romaniĭ se vede că vorŭ fi adoptatŭ datina acésta, ca multe altele, de la Greciĭ ceĭ vechĭ, ér noĭ Româniĭ nu rĕmâne nicĭ o îndoĭală că amŭ moştenit'o dela Romanĭ, străbuniĭ noştri.

(1) Isid. de Onciulŭ: Manualŭ de archeologie biblică. Cernăuţĭ 1881 p. 148.

(2) Isid. Orig. 5, 25: Interest in loquendi usu inter pignus et arrham. Nam pignus est, quod datur propter rem creditam, quae dum redditur, statim pignus aufertur. Arrha vero, quae primum pro re bonae fidei contractu emta ex parte datur, et postea completur. Est enim arrha complenda, non auferenda; unde qui habet arrham, non reddet sicut pignus, sed desiderat plenitudinem.
In usulŭ vorbireĭ este deosebire între chizăşie (zălogŭ) şi arvónă. Căcĭ chizăşie este aceea ce se dă înapoĭ pentru unŭ lucru încredinţatŭ, care dacă se dă înapoĭ pe locŭ se ĭa şi zălogulŭ. Arvóna însă este aceea parte de banĭ, care se dă întâiŭ pentru unŭ lucru şi apoĭ se îndeplinesce. Arvóna decĭ nu se ĭa înapoĭ, ci se îndeplinesce şi acela care are arvóna nu o va da înapoĭ ci cere îndeplinire.

(3) Plaut. Mil. 4. 1. 11. Hunc arrhabonem amoris primum a me accipe. Primesce dela mine acéstă primă arvónă a amoruluĭ.

XXII. STRIGĂRILE.

Timpulŭ, câtŭ are să trécă de la *încredinţare* şi până la *cununie*, nu e stătoritŭ prin nicĭ o lege saŭ usŭ óreşĭ-care apucatŭ din moşĭ-strămoşĭ. Elŭ atârnă totŭ-deauna dela voinţa şi chibzuinţa tinerilorŭ încredinţaţĭ precum şi dela părinţiĭ acestora, dar maĭ cu samă dela împrejurărĭ.

În *Macedonia* bună-óră, unde atâtŭ fetele câtŭ şi fecioriĭ se mărită şi se însóră după voia părinţilorŭ şi unde o samă de părechĭ *sunt fórte de micĭ logodite, chiar din faşă*, (1) e lucru firescŭ ca să trécă unŭ timpŭ maĭ îndelungatŭ. În provinciile române din Dacia-traiană însă, unde se logodescŭ de regulă când sunt maturĭ, nu trece, maĭ alesŭ la poporulŭ de josŭ, maĭ multŭ decât dóuĕ până la patru sĕptĕmânĭ. (2)

Dacă tineriĭ încredinţaţĭ şi părinţiĭ acestora s'aŭ înţelesŭ şi-aŭ pusŭ la cale ca cununia să urmeze câtŭ se póte maĭ de grabă după încredinţare, şi dacă încredinţarea s'a făcutŭ făr'de preotŭ, atuncĭ mirele şi mirésa se ducŭ la preotulŭ localŭ, împărtăşescŭ acestuia că s'aŭ încredinţatŭ atuncĭ şĭ-atuncĭ şi-lŭ rógă totŭ-odată ca să însciinţeze în biserică pre poporulŭ adunatŭ despre încredinţarea lorŭ.

(1) Dim. Bolintinénŭ, op. cit. p. 94.—T. T. Burada: Datinile la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 417.

(2) In Bucovina şi Moldova, vedĭ: Columna l. Tr. an. IX. p. 382.

Acéstă înscíințare saŭ anunțare publică se numesce în Bucovina cu unŭ terminŭ poporalŭ *strigărĭ* saŭ *vestirĭ*, în Transilvania, pe lângă aceştĭ doĭ terminĭ, se maĭ dice încă şi *mărturisirĭ*, (1) ér în *Selagiŭ* şi în prejurulŭ *Şomcuteĭ-marĭ* simplu *strigărĭ*. (2) Terminarea vestirilorŭ se exprimă prin cuv. *ieşire: «atuncĭ şĭ-atuncĭ ĭ-aŭ ieşitŭ luĭ N. vestirele*, — s'aŭ sfârşitŭ, s'aŭ terminatŭ.

Strigările saŭ *Vestirele*, carĭ sunt menite spre descoperirea piedicelorŭ, carĭ arŭ puté să se nască după încredințare şi arŭ puté să zădărnicéscă căsătoria, se strigă de regulă în biserică în treĭ Duminicĭ saŭ sĕrbătorĭ după olaltă.

Preotulŭ, după sfârşirea servițuluĭ d-deescŭ, se arată în *«uşa raĭuluĭ»* saŭ *«uşa domnéscă»* orĭ iesă lângă tetrapodŭ şi de-aice apoĭ *«strigă vestirele»* saŭ *«mărturisesce»* poporuluĭ adunatŭ, care aştéptă cu cea maĭ mare nerăbdare, cu deosebire însă fetele şi muerile, ca să audă dela preotŭ cine cu cine s'a logoditŭ, dicêndŭ: «N. fecĭorulŭ luĭ N. N. s'a încredințatŭ cu N. fiĭca luĭ N. N. şi vorŭ să păşéscă la taĭna sf. căsătoriĭ. Cine dintre D-vóstră scie vr'o piedică óreşĭ-care între dînşiĭ s'o aducă la cunoscință maĭciĭ nóstre bisericĭ!»

Totŭ aşa face preotulŭ şi'n Duminicile următóre.

Dacă poporulŭ cunósce óreşĭ-care piedică de căsătorie între ceĭ încredințațĭ, saŭ unulŭ dintre dînşiĭ a datŭ altuĭa mâna, adică dacă sunt prea deaprópe înrudițĭ etc., atuncĭ de regulă în biserică e tăcere generală, ér dacă nimĕruĭ nu-ĭ e nicĭ o piedică cunoscută, atuncĭ maĭ multe vocĭ din publicŭ se audŭ dicêndŭ:

«Dumnedeŭ să le ajute!» — saŭ «Dumnedeŭ să le dee

(1) Com. de I. Popŭ Reteganulŭ şi I. Georgescu.
(2) Com. de El. Popŭ.

norocŭ și fericire ! — saŭ «să aîbă parte unulŭ de altulŭ !» (1)

Dacă încredințațiĭ nu sunt din unulŭ și același satŭ, atuncĭ *vestirele se strigă* în amêndouĕ satele, adică atâtŭ în satulŭ mireluĭ câtŭ și în celŭ alŭ mireseĭ. În casulŭ de pe urmă *strigările* sună astŭ-felŭ : «N. feciorulŭ (fiica) luĭ N. N. s'a încredințatŭ cu N. fiica (feciorulŭ) luĭ N. N. din satulŭ N.» etc.

În fine e de'nsemnatŭ încă și aceea că, dacă încredințațiĭ nu sunt din unulŭ și același satŭ, mirele saŭ mirésa, după ce li s'aŭ strigatŭ acuma vestirele, trebue să ducă preotuluĭ, care are să-ĭ cunune, «*mărturie de vestirĭ,*» prin care să adeveréscă că li s'aŭ strigatŭ tóte vestirele și că nu este nicĭ o piedică la mijlocŭ, care ĭ-arŭ oprì dela cununie. Fără de acéstă mărturie de vestirĭ, celŭ puținŭ în Bucovina, nime nu-ĭ cunună.

Iscându-se, în urma strigărilorŭ vre-o piedică óreșĭ-care, atuncĭ saŭ se amână căsătoria până după delăturarea piediceĭ respective saŭ se nimicesce cu totulŭ. Atâtŭ amânarea câtŭ și desfacerea saŭ nimicirea atârnă de la mărimea piediceĭ, dela timpŭ, precum și dela împrejurările în carĭ se află tinerii încredințațĭ.

(1) In Bucovina, Transilvania și Ungaria com. de I. Popŭ Reteganulŭ, I. Georgescu și El. Popŭ. Vedĭ și Pitișŭ : Nunta din Șchelŭ, în op. cit. p. 108.

XXIII. PREGĂTIREA

Românii țĕrani, după câtŭ sciŭ eŭ, și după cum am arĕtatŭ în capitolulŭ premergĕtoriŭ, nu hotărăscŭ nicĭ-odată unŭ timpŭ anumitŭ, care arŭ avé să dureze între *încredințare* saŭ *logodnă* și între *cununie*, ci eĭ se orientéză totŭdeauna după împrejurărĭ. Asemenea nu-mĭ este cunoscutŭ până acuma, ca Românii țĕranĭ să'ncredințeze pre fiiĭ lorŭ de micĭ, și prin urmare timpulŭ între încredințare și cununie să dureze anĭ întregĭ.

Dacă pețirea, așĕḑarea și încredințarea uneĭ fete s'a întêmplatŭ, cum s'arŭ ḑice, pe neașteptate, și prin urmare părințiĭ mireseĭ n'aŭ avutŭ destulŭ timpŭ să se pregătéscă pentru tóte lucrurile ce sunt de neapĕrată trebuință fiĭceĭ lorŭ, saŭ dacă alte piedicĭ neprevĕḑute aŭ întratŭ la mijlocŭ, atuncĭ timpulŭ dintre încredințare și cununie duréză maĭ lungŭ. Dacă însă părințiĭ mireseĭ sunt pregătițĭ de maĭ nainte, dacă tótă ḑestrea fiĭceĭ lorŭ se află în bună rênduélă, și nicĭ o piedică neprevĕḑută nu întră la mijlocŭ, atuncĭ cununia se serbéză maĭ totŭ-deauna la treĭ saŭ, când sunt sĕrbătorĭ la mijlocŭ, în carĭ să se pótă striga cele treĭ *vestirĭ*, chiar și la două sĕptĕmânĭ după încredințare.

În casulŭ dintâiŭ părințiĭ mireseĭ îșĭ daŭ tótă silința ca în restimpulŭ dintre încredințare și cununie să pregătéscă

tóte cele trebuinciósе fiiceĭ lorŭ, ér dacă maĭ provinŭ și óreşĭ-carĭ piedicĭ, se silescŭ a le delătura câtŭ se póte maĭ de grabă.

Asemenea și mirele caută din rĕsputerĭ a delătura tóte piedicile, câte cadŭ în partea sa și a grăbi cu cununia, ca nu cum-va maĭ pe urmă, venindŭ altŭ feciorŭ, să-ĭ *ştérgă mirésa* de naintea ochilorŭ, adecă să se încredinţeze și să se cunune acela cu dînsa.

Casurĭ de-acestea s'aŭ întêmplatŭ de multe orĭ și se maĭ întêmplă încă și acuma la poporulŭ românŭ, maĭ alesŭ când feciorulŭ din urmă e ce-va maĭ avutŭ și place atâtŭ feteĭ câtŭ și părinţilorŭ acesteĭa maĭ multŭ decât logodniculŭ dintâiŭ.

În casulŭ alŭ doilea adică când zestrea mireseĭ e în bună rênduélă și nu se află nicĭ o piedică la mijlocŭ, caută atât logodniciĭ, cât și părinţiĭ acestora, a se pregăti cum maĭ de grabă pentru cele trebuinciósе la serbarea uneĭ nunţĭ.

Părinţiĭ dintr'amêndouĕ părţile se'ngrijescŭ adică de mâncărĭ și bĕuturĭ, de plata lăutarilorŭ și a altorŭ spese, de bucătăriţe, dacă aŭ lipsă și de acestea, de fărină și carne próspĕtă pentru rêndulŭ ospĕţuluĭ şi altele de asemenea. Maĭ pe scurtŭ eĭ se îngrijescŭ de tóte așa, ca în ajunulŭ cununieĭ să nu lipséscă nemică, și nime să n'aĭbă cuvîntŭ de-a se plânge șĭ-a cârtí că nunta n'a fostŭ cum arŭ fi pututŭ și cum ar fi trebuitŭ să fie.

Logodniciĭ, adică mirele și mirésa, încă aŭ destulŭ de lucru în restimpulŭ acesta. Eĭ trebue să-șĭ alégă acuma persónele, carĭ aŭ să funcţioneze în decursulŭ nunţiĭ, adică *vătăjeiĭ* saŭ *vorniceiĭ* și *druscele*, și totŭ cu înţelegerea lorŭ se alegŭ și *nuniĭ ceĭ marĭ*.

Mirele tocmesce *lăutariĭ* și cumpĕră darurile pentru mirésă.

Mirésa caută să pregătéscă câtŭ maĭ de grabă darurile

pentru starostĭ, pentru nuniĭ ceĭ marĭ, pentru cumnațĭ și cumnate. Apoĭ *schimburile* pentru mire și socriĭ ceĭ marĭ, părinţiĭ mireluĭ.

Fie-care are câte ce-va de lucru, fie-care se gătesce și se pregătesce. Însă dintre toțĭ mirésa are celŭ maĭ multŭ de lucru.

Decĭ noĭ vomŭ lăsa pre părinţĭ să-șĭ caute de trebile lorŭ cum vorŭ puté și vorŭ cugeta eĭ că va fi maĭ bine și vomŭ urmări de-o cam dată numaĭ pre logodnicĭ saŭ încredinţaţĭ, vomŭ descrie adică tóte cu deamĕruntulŭ: cum îșĭ alegŭ aceștĭa *vorniceiĭ* și *druscele*, *nuniĭ ceĭ marĭ*, ce felŭ de funcţiĭ aŭ să împlinéscă fie-care dintre aceștĭ factorĭ cardinalĭ în decursulŭ nunţiĭ; cum se numescŭ *darurile* trebuincĭóse și cum le prepară eĭ pre acestea?... Vomŭ începe așa dară maĭ întâiŭ cu *funcţionariĭ*.

XXIV. FUNCŢIONARIĬ.

Pe lângă funcţionariĭ bisericescĭ, cariĭ sunt *preotulŭ* şĭ *dascălulŭ* saŭ *cantorulŭ* şi cariĭ sunt îndătoriţĭ să funcţioneze la orĭ şi ce nuntă, maĭ sunt încă şi alţĭ funcţionarĭ cariĭ ocupă în decursulŭ uneĭ nunţĭ diferite funcţiĭ. Decĭ noĭ, în şirele următóre, vomŭ vorbì numaĭ despre ceĭ din urmă.

Vomŭ începe maĭ întâiŭ cu **Nuniĭ**.

Pretutindene în Bucovina, Moldova şi în cele maĭ multe părţĭ din Muntenia persónele, carĭ asistă ca martorĭ cu luminele aprinse la sevârşirea uneĭ cununiĭ se numescŭ c'unŭ cuvîntŭ technicŭ poporalŭ *nunĭ* sing. *nunŭ* fem. *nună* pl. *nune*, dem. *nunuţă* şi *nunişóră*. Dacă la sevârşirea uneĭ cununiĭ se află dóue saŭ şi treĭ părechĭ de asistenţĭ, ceea ce fórte adeseorĭ se întêmplă, maĭ alesŭ la Româniĭ ceĭ maĭ avuţĭ, atuncĭ o păreche dintre aceştĭa, care e maĭ inteligentă şi cu maĭ mare autoritate, se numesce *nunĭ marĭ*, éră celelalte părechĭ *nunĭ micĭ*. Dacă e numaĭ o singură păreche, apoĭ şi acésta se numesce de regulă *nunĭ marĭ*. Fiindŭ maĭ multe părechĭ de nunĭ, atuncĭ *nuniĭ marĭ* aŭ totdéuna ântăĭetate înaintea *nunilorŭ micĭ*.

Nunĭ marĭ şi *nunĭ micĭ*, la sing. *nunŭ mare* şi *nunŭ micŭ* se numescŭ în suscitatele ţĕrĭ bărbaţiĭ asistenţĭ, éră *nune marĭ* şi *nune micĭ*, la sing. *nună mare* şi *nună mică*, fe-

meile asistente, carĭ în genere sunt soţiile nunilorŭ, de multe orĭ însă şi alte femeĭ străine.

În unele ţinuturĭ din Transilvania şi Ungaria, precum şi'n unele părţĭ ale Munteniei se numescŭ aceştĭ asistenţĭ *naşĭ* (1) şi *cumetri* (2).

Numirile din urmă sunt cunoscute şi usitate şi în Bucovina, dar nu în înţelesŭ de *nunĭ* ci sub cuv. *cumĕtru* pl. *cumetri* fem. *cumătră* pl. *cumĕtre*, înţelegŭ Bucovineniĭ numaĭ pre acele persóne, bărbaţĭ şi muerĭ, carĭ asistă cu luminele aprinse la increştinarea unuĭ copilŭ, éră *naşĭ* saŭ *nânaşĭ* sing. *naşŭ* saŭ *nânaşŭ* dem. *nânăşucŭ*, fem. *naşă* saŭ *nânaşă* dem. *nânăşucă* sunt numiţĭ asistenţiĭ aceştĭa astfeliŭ numaĭ de către *finiĭ* lorŭ, adică numaĭ de către persónele botezate saŭ cununate de dînşiĭ. Cu alte cuvinte *nunĭ* se numescŭ numaĭ ceĭ ce cunună, ér *cumetri* numaĭ ceĭ ce botéză.

Nunĭ marĭ sunt numiţĭ asistenţiĭ cununiilorŭ de către toţĭ óspeţiĭ, afară de mire şi mirésă, carĭ îĭ numescŭ *naşĭ* saŭ *nânaşĭ*, numaĭ în decursulŭ nunţiĭ. Cum se sfârşesce însă nunta pierdŭ acéstă numire, rĕmâindu-le pentru totdéuna numaĭ cea de *cumĕtri*, cu care îĭ intituléză socri marĭ, şi cea de *naşĭ* saŭ *nânaşĭ* cu care îĭ intituléză tineriĭ căsătoriţĭ.

Cum că numirea *nunĭ* trebue să fie cea maĭ veche şi maĭ corespundĕtóre asistenţilorŭ uneĭ cununiĭ, decât *cumĕtri*, se vede încă şi de-acolo pentru că tótă serbarea nemijlocitŭ înainte de cununie şi după cununia duorŭ tinerĭ se numesce *nuntă*, mrom. *numtă* pl. *numţile*, (3) care cuvîntŭ

(1) D. I. Bojâncă: Anticele Romanilorŭ, Buda 1832, p. 213 şi 215. Notele 1 şi 2. — G. Trăilă: Nunta ţĕrănéscă înprejurulŭ Timişóreĭ. publ. în Familia an. III. Pesta 1867, p. 445. — Com. de D-lŭ G. Dem. Teodorescu, prof. gimn. în Bucurescĭ.

(2) G. Trăilă: Nunta ţĕrănéscă, loculŭ cit.

(3) Com. de d-lŭ M. Iuţă, românŭ din Macedonia.

In unele părţĭ din Transilvania şi Ungaria se numesce acéstă serbare *ospĕţŭ*

e mai pretutindene lăţitŭ şi cunoscutŭ, apoi óspeţii *nuntaşi* şi *nuntălaşi* (1) petrecerea *nuntire*, şi a se petrece *a nunti*, mrom. *a face numtă* (2), cari tóte aceste cuvinte se reducŭ la o unică rădĕcină.

Pe când în tótă Bucovina, Moldova (3), Muntenia (4) şi Dobrogia (5) asistenţii cununiilorŭ pórtă una şi aceeaşi numire de *nuni*, pe atunci în Transilvania, Maramureşŭ, Ungaria şi Banatŭ pórtă schimbişŭ când *naşi* saŭ *nânaşi*, *naşŭ*, şi *nânaşŭ mare*, *naşă*, şi *nănaşă mare* (6), când *cumĕtri* şi când *nuni*.

Dovadă despre acésta avemŭ mai multe balade poporane, precum şi alte scrieri din ţĕrile din urmă.

Aşa într'o baladă poporană din ţinutulŭ Sibiiului anume «*Ionŭ Bradŭ şi soro-sa*» aflămŭ că asistenţii aceştia se numescŭ *nânaşi*.

Écă şi textulŭ baladei:

— Maică, maiculiţa mea,
Să-mi daĭ mi pe soro-mea.
Ţara, lumea am ocolitŭ
Ca şi dinsa n'am găsitŭ,
Nicĭ în faţă, nicĭ în dosŭ,
Nicĭ în portŭ aşa frumosŭ!
— După tine-oiŭ da-o eŭ
De m-i face, puiulŭ meŭ,
Podŭ de-aramă
Peste vamă

pl. *ospeţe*, ér nuntaşii *ospeciori* şi *ospeciori*. Cuv. *nuntă* în părţile respective e privitŭ ca o vorbă scandalósă. (Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ).

(1) D. T. Bojânca, op. cit. p. 214. Nota 1: *Urezteorii* saŭ strigătorii Românilorŭ adeseori se ḑicŭ *Nuntălaşi*, dóră de la *Nun-Talasiŭ*.

(2) Com. de d-lŭ M. Iuţă.

(3) I. Mârza, op. cit.

(4) I. C. Fundescu: Basme, oraţii etc. ed. II. Bucuresci 1870, p. 151.

(5) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogea p. 212 şi urm.

(6) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ: «Pe valea Someşului persónele, cari cunună se numescŭ nu numai *nânaşi*, ci şi *părinţi sufletesci*.»

Podŭ de-argintŭ,
Peste pămîntŭ,
Scăricică pân' la sóre
Să vĕ fie *nănaşŭ mare*
Şi lunuţa'
Nănăşiţa,
Steluţele călăraşiĭ,
Ér luceferiĭ diplaşiĭ (1)

Totŭ *nănaşĭ* se numescŭ aceştia şi în *Ţara-Oaşuluĭ*, după cum ne arată o baladă din *Satŭ-Mare*, din care scótemŭ următórele:

— Soră, soră Irodie!
Fă-ţĭ colacĭ din nóuĕ grâne,
Şi să blemŭ (2) la cununie,
Până-ĭ popa la itroşŭ,
Şi se rógă luĭ Christósŭ!
— «Ba, ĭo frate nu m'oiŭ duce,
Până tu nu mi-ĭ aduce:
Nânaşŭ mare
Sântulŭ sóre,
Şi luna
Nânaşă
Şi *fetele*
Stelele,
Feciorii
Luceferiĭ (3)

In o altă baladă intitulată «*Nunta*» şi culésă de pe la Dobra, aflămŭ că maĭca feciorului, care cere pre soră-sa de soţie, numesce pre asistenţĭ «*cumĕtri*.»

Étă şi cuvintele baladeĭ numite:

— Mamă, câte tu mĭ-aĭ dişŭ,
Le-am făcutŭ ca şi în visŭ,

---

(1) Mironŭ Pompiliŭ: Balade populare române, Iaşĭ 1870, p. 92. «*Diplaşŭ*» însémnă *lăutarŭ*.

(2) *Blemŭ*, provincialismŭ, însémnă *rînd*.

(3) *Irodia*, baladă pop. culésă de I. T. Fane şi publ. în «Familia», an. X. Buda-Pesta 1874, p. 29.

Dă-mĭ acum pe soră-mea,
Pĭeptu-mĭ bate după ea.
—«Bine! o veĭ căpĕta,
Dacă tu îmĭ veĭ chĭema
Luna de *cumĕtră mică*,
Să-mĭ facŭ nuntă fără frică.
Sóreie *cumĕtru mare*
Să cununŭ făr' supĕrare! (1)

Intr'o variantă din Bucovina a baladelorŭ citate maĭ susŭ, pasagĭulŭ despre care nĭ-e vorba, sună precum urméză.

«Soră dragă, sorióră!
Imbracă-te'n rochióră,
Ia-ţĭ năframa din chilie
Fă colacĭ din nóuĕ grâĭe
Şi haĭdemŭ la cununie,
Că tu ce mĭ-aĭ poruncitŭ
Frumosŭ tóte s'aŭ gătitŭ!
Soră-sa Margalina
Din gură mi-ĭ cuvînta:
— «La biserică n'oĭŭ pleca
Pân'ce tu nu ţi-ĭ chĭema
Sfântulŭ sóre
Nânaşŭ mare,
Sfânta lună
Mare nună,
Şi steluţe
De druscuţe,
Luceferiĭ vătăjeĭ
C'aceĭa-sŭ maĭ frumuşeĭ,
Să ne fie dragŭ cu eĭ! (2)

In fine numirea de *nunĭ* o întâlnimŭ de maĭ multe orĭ şi în «*Colăcăritulŭ*» saŭ «*Vornicitulŭ*» usitatŭ la *nunţile* din Transilvania, (3) precum şi'n alte locurĭ.

---

(1) At. M. Marienescu: Balade pop. t. I Pesta 1859 p. 31.
(2) S. Fl. Marianŭ: Poesiĭ pop. române t. I. Balade. Cernăuţĭ, 1873. p. 155
(3) Petru Bancilă. Colindeĭe Crăciunuluĭ şi ale Pascilorŭ etc. la care s'aŭ adaosŭ Colăcăritulŭ saŭ Vornicitulŭ usitatŭ la nunţĭ. Sibiiŭ 1875, p. 59—78.

în Macedonia, omulŭ care stă lângă ginere cu făclia în mână în timpulŭ ceremoniei bisericesci, nu se numesce *naşŭ* saŭ *nunŭ*, ci *fârtatŭ*. Femeea care stă lângă mirésă nu se ḑice *naşă* saŭ *nună*, ci se ḑice *surată*.

La spatele tinerilorŭ însă stă în piciōre unŭ omŭ care e ḑisŭ *nunŭ*.

Dacă *nunulŭ* are nevastă, acésta se ḑice *nună*, şi ea şéde lângă *nunŭ*, la spatele tinerilorŭ. Dacă *nunulŭ* n'are nevastă, nicĭ că e nevoe de *nună*, de óre-ce lângă mirésă se află *surata*.

Omulŭ alesŭ să fie *fârtatŭ*, este unŭ amicŭ alŭ ginerelui. Pentru aceea Româniĭ din Macedonia ḑicŭ *fârtatŭ* unuĭ omŭ care n'a fostŭ până atuncĭ *fârtatŭ* la nunta lorŭ dar care este amiculŭ lorŭ, care călĕtoresce cu dînşiĭ, care lucrézà cu dînşiĭ, etc.

Nunŭ se numesce în Macedonia şi omulŭ care botézâ unŭ copilŭ, ér nu se ḑice *naşŭ*. Cândŭ copilulŭ e botezatŭ de o muere, acésta se numesce *nună*, ér nu *naşă* (1).

Şi acuma, după ce amŭ vĕḑutŭ cum se numescŭ asistenţiĭ de la cununie în tóte ţĕrile locuite de Românĭ, urméză să arĕtămŭ şi aceea : când şi cine-l alege pre dînşiĭ şi ce feliŭ de funcţiĭ îndeplinescŭ eĭ în decursulŭ nunţiĭ?

În Bucovina *nuniĭ* se alegŭ în genere dintre némurile saŭ cunoscuţiĭ maĭ de aprópe aĭ socrilorŭ marĭ cu vr'o sĕptĕmână saŭ şi maĭ bine înainte de cununie şi maĭ totdéuna cu înţelegerea şi învoirea tinerilorŭ încredinţaţĭ, adică a mireluĭ şi a mireseĭ. În unele părţĭ din Transilvania însă se alege de regulă acelŭ bărbatŭ de nunŭ, care a ţinutŭ pre mire la botezŭ. Şi numaĭ unde lipsesce acesta miriĭ îşĭ caută pre alţĭ inşĭ de nunĭ. (2)

---

(1) Vangeliu Petrescu (Cruşovénŭ): Mostre de dialectulŭ Macedo-românŭ. Basme şi poesiĭ populare. Bucurescĭ 1881 p. 155.

(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu înv. în Scoreiŭ.

Afară de acésta mai e încă și aceea de observatŭ că *nunii*, dar mai cu samă *nuna* trebue să fie, ca și la vechiĭ Romanĭ, o femee ântâia óră măritată, (1) nicĭ de cum însă și nicĭ când o fată mare. Asemenea se caută ca nuna, care cunună, să nu fie însărcinată, căcĭ, fiindŭ însărcinată, se crede că *nu vorŭ trăi copiiĭ noilorŭ căsătorițĭ*. (2)

Nunulŭ mare, afară de aceea că asistă cu lumina aprinsă la cununie, esercitéză o guvernare absolută în totŭ decursulŭ nunțiĭ. Elŭ dispune în cele maĭ multe părțĭ de timpulŭ cununieĭ și ținerea prânḑuluĭ, apoĭ de strigarea cinstelorŭ și jucarea mireseĭ, unde sunt acestea usitate, precum și de multe altele. Toțĭ sunt supușiĭ luĭ. Elŭ ține ordinea ca să nu degenereze nunta în scandalŭ. Elŭ prestă în unele părțĭ *sovonulŭ* (hobotulŭ); solvesce de jumătate pre lăutarĭ și alte darurĭ mireseĭ (3) și unora din membriĭ activĭ aĭ nunțiĭ.

În Macedonia e *nunulŭ* asemenea persóna cea maĭ însemnată de la nuntă. De aice vine apoĭ că unŭ omŭ, care se prea fălesce, se numesce în batjocură *nunŭ*. (4)

Nuna mare, afară de aceea că asistă alăturea cu soțulŭ sĕŭ, cu nunulŭ, la cununie și stă totdéuna cu acesta la masă, maĭ are încă și următórele îndatorirĭ de împlinitŭ. Ea are de pregătitŭ *luminele de cununie*, carĭ în genere la Româniĭ țĕranĭ se facŭ din céră curată. Ea duce în cele maĭ multe părțĭ pre mirésă de la părințiĭ sĕĭ acasă la

---

(1) Festus p. 242 b: Pronubae adhibentur nuptiis, quae semel nupserunt, ut matrimonii perpetuitatem suspicantes.

De *nune* se leaŭ la mirese acele, carĭ s'aŭ măritatŭ odată, ca și cândŭ arŭ fi de începutŭ bunŭ pentru perpetuitatea căsătorieĭ.

Festi ep. p. 244, 3. Serv. ad. Aen. 4,166. Varo pronubam dicit, quae ante nupserit quaeque uni tantum nupta est, ideoque auspices deliguntur ad nuptias.

Varo numesce *nună* pre aceea, care s'a măritatŭ maĭ înainte și este măritată numaĭ după unulŭ și de aceea se alegŭ ele la nunțĭ ca unŭ feliŭ de mijlocitóre.

(2) G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 32.

(3) G. Trăilă: Nunta țĕrănéscă, op. cit.

(4) Com. de d-lŭ M. Ioțā.

mire. Ea aşterne patulŭ nupţialŭ alŭ tinerilorŭ căsătoriţĭ şi-ĭ petrece la odihnă. Nuna pieptĕnă a dóua dĭ de cununie pre mirésă şi-ĭ pune *cârpa* în capŭ, şi totŭ ea esercíază, după cum ne vomŭ încredinţa maĭ pe urmă, o guvernare absolută la serbarea «*Uncropuluĭ*».

Afară de cele înşirate până aicea maĭ aŭ *nuniĭ ceĭ marĭ* încă şi multe alte îndatorirĭ şi lucrurĭ de implinitŭ, însă despre acelea se va vorbì maĭ pe largŭ la loculŭ sĕŭ.

Vorniceiĭ. În tóte ţĕrile locuite de Românĭ este datină ca atâtŭ mirele câtŭ şi mirésa să-şĭ alégă înainte de cununie câte doĭ saŭ şi mulţĭ feciorĭ, cariĭ în decursulŭ nunţiĭ sunt îndatoriţĭ să'mplinéscă maĭ multe funcţiĭ.

Feciorii aceştia, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma şi după câtŭ ne putemŭ convinge şi din unele descrierĭ şi notiţe din maĭ multe părţĭ privitóre la nunţile ţĕrănescĭ se numescŭ în Moldova şi Muntenia cu unŭ cuvîntŭ poporalŭ *vornicei* sing. *vornicelŭ;* în Bucovina în unele ţinuturĭ *vornicĭ*, éră în altele *vătajĭ, vătăjeĭ* şi *vetejeĭ*, sing. *vătarŭ*, *vătăjelŭ* şi *vetejelŭ;* în Transilvania şi anume pe Someşŭ şi în ţinutulŭ Braşovuluĭ *chĭemătorĭ*, (1) în alte locurĭ însă *fraţĭ-de-mire* şi *de mirésă* sing. *frate-de-mire*. Pe Târnave *vifelĭ*, în Ţara-Haţeguluĭ *gĭaverĭ* saŭ *ghĭaverĭ* sing. *gĭaverŭ* şi *ghĭaverŭ;* în jurulŭ Năsĕuduluĭ *fecĭorĭ-de-împĕratŭ* saŭ, ca şi 'n unele părţĭ ale Ungarieĭ, simplu *fecĭorĭ;* în munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ *dĭaverĭ* sing. *dĭaverŭ*, *vornicŭ* pl. póte că de la magh. în jurulŭ Sătmaruluĭ *velfiĭ* sing. *velfiŭ*, *vornicĭ;* şi *vifelĭ; vŏfiu;* (2) în ţinutulŭ Timişóreĭ *diverŭ* şi *deverŭ;* (3) în Selagĭu şi Chiorŭ *vătarĭ* şi *fraţĭ-de-mirésă* (de mire nu'sŭ).(4)

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, vedĭ şi «Revista nouă,» an. I. p. 108.

(2) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, vedĭ şi «Trandafirĭ şi Viorele» poesiĭ pop. culese şi aranjate de acela-şĭ. Tom. I. Gherla 1886. p. 197.

(3) G. Trăilă : Nunta ţĕrănéscă, op. cit.

(4) Com. de d. El. Popŭ.

Dintre tóte numerile, câte s'aŭ înșiratŭ până aicea, cele maĭ rĕspândite și maĭ usitate se parŭ a fi *vornicelulŭ*, pre care îlŭ întâlnimŭ, afară de Macedonia, în tóte cele-lalte țĕrĭ locuite de Românĭ, apoĭ *chĭemătorĭulŭ*, care e usitatŭ în Transilvania, Ungaria și Bucovina, *vătăjelulŭ*, care e pretutindene cunoscutŭ în Bucovina și în Selagiŭ și pe urmă *feciorĭĭ-de-împĕratŭ* saŭ simplu *fecĭorĭĭ*.

Cum că numirile *chĭemătorĭ* și *fecĭorĭ* trebue să fie fórte respândite maĭ alesŭ la Românii din Transilvania ne putemŭ încredința din versurile reproduse maĭ susŭ dintr'o baladă din Satu-mare întitulată «*Irodia*,» apoĭ și din cele următóre, pre carĭ le scótemŭ din altă baladă poporană din Transilvania întitulată «*Gruĭa luĭ Novacŭ.*»

Pre tine te-oĭŭ însura
Pe Vinerĭ diminéța,
Țĭ-oĭu da fune nevasta.
Cunună-țĭ va fi furca.
Inima goronuluĭ
Din fața pămîntuluĭ;
Chĭemătoriĭ
Ițĭ vorŭ fi corbiĭ
Nânașele
Vrăbiile
Nănașiĭ
Pițigoiĭ,
Și sócrele
Cĭóarele !... (1)

Voĭniceiĭ saŭ *vătăjeiĭ* la Românii din Bucovina se alegŭ totdeauna dintre némurile cele maĭ de aprópe ale încredințațilorŭ și anume: mirele îșĭ alege pre unŭ frate alŭ sĕŭ maĭ micŭ și pre unŭ vĕrŭ, éră dacă nu are frațĭ și verĭ, apoĭ pre alțĭ doĭ fecĭorĭ străinĭ, cu cariĭ aŭ trăitŭ elŭ maĭ bine în totŭ decursulŭ holteieĭ sale, pre doĭ din ceĭ maĭ bunĭ prietinĭ aĭ sĕĭ.

(1) I. Popŭ Reteganulŭ: Trandafirĭ și Viorele p. 66.

Ca şi mirele, aşa şi mirésa încă îşĭ alege de vornicei pre unŭ frate şi vĕrŭ, éră în lipsa acestora pre alţĭ doĭ feciori, carĭ îĭ sunt eĭ maĭ plăcuţĭ şi carĭ în totŭ decursulŭ fetieĭ sale, s'aŭ purtatŭ cu dînsa fórte omenesce şi prietinesce.

Lucrulŭ principalŭ alŭ *vorniceilorŭ* este de-a *pofti* saŭ a *chiema* pre óspeţĭ la nuntă, de-a conduce jocurile atâtŭ la mire, câtŭ şi la mirésă, de a primì şĭ-a cinstì pre óspeţĭ şi de a petrece pre tineriĭ încredinţaţĭ la cununie şi după cununie îndĕrĕptŭ spre casă.

În ajunulŭ cununieĭ, adică Sâmbătă după améḑĭ, dacă cununia se serbéză Duminica, saŭ Miercurĭ după améḑĭ, dacă cununia se serbéză Joĭ, se adună vorniceiĭ mireluĭ a casă la mire, éră aĭ mireseĭ a casă la mirésă. După ce s'aŭ adunatŭ, care unde a fostŭ menitŭ ca să se adune, capĕtă fie-care atâtŭ de la mire câtŭ şi de la mirésă câte *o ploscă* plină de vinŭ saŭ rachiŭ şi câte o năframă pre care o légă cu cordele roşiĭ, galbene şi albastre, saŭ şi cu tortŭ de lână de aceeaşĭ colóre în partea superióră a unuĭ *băţŭ de alunŭ* (1) apoĭ şi câte-o flóre frumósă de târgŭ, pre care vorniceiĭ o prindŭ la cuşmă, de unde n'o maĭ lépădă până după nuntă.

In satele românescĭ de pe lângă ţĕrmuriĭ Prutuluĭ din Bucovina, unde unulŭ dintre ceĭ doĭ vornicei se numesce *vătăjelŭ* saŭ *vetejelŭ* şi *vorniculŭ nunţiĭ*, éră celalaltŭ *drujbŭ* (2)

---

(1) In cele maĭ multe părţĭ *beţele* vorniceilorŭ sunt făcute din lemnŭ de *alunŭ verde*, pentru că alunulŭ, după credinţa generală a Românilorŭ, are o putere miraculósă. Ele se înpestriţéză prin luarea în formă de spirală a uneĭ părţĭ de cójă ast-felŭ ca să se formeze dóuĕ dungĭ pe dînsele: una albă şi alta cum e colórea alunuluĭ din care s'aŭ făcutŭ.

(2) O chiuitură din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turfureanŭ, pre care o chiue *sfaşcele* vătăjeilorŭ în decursulŭ nunţiĭ şi'n care figuréză numirea acésta, sună:

Frunḑă verde rogojelŭ,
Vorniculŭ ni-Ĭ frumuşelŭ.
Frunḑă verde bobŭ şi linte,
Drujbulŭ nostru îĭ cu minte.

(de la mros. *druzko*, magh. drusba) pórtă celŭ d'întâiŭ în funcţiunile sale unŭ băţŭ albŭ cu năframă şi unŭ paharŭ în brâŭ saŭ în mână, éră celalaltŭ unŭ colacŭ atârnatŭ de-o năframă întórsă pe după mână şi o ploscă cu bĕutură (rachiŭ). (1)

După ce aŭ căpĕtatŭ fie-care vornicelŭ obiectele amintite se pornescŭ tuspatru vorniceiĭ prin satŭ şi începŭ a poftì pre săteni (2) la «*Danţŭ*» saŭ «*Vedre*» şi anume vorniceiĭ mireluĭ poftescŭ în acéstă sară numaĭ la mire. éră aĭ mireseĭ numaĭ la mirésă. Asemenea şi a doua di la cununie poftescŭ vorniceiĭ mireseĭ pre óspeţĭ numaĭ la mirésă.

Vorniceiĭ mireseĭ, carĭ se cunoscŭ îndată dintre aĭ mireluĭ pe năfrămile de la beţe şi florile de la cuşmă, fiindŭ acestea cu multŭ maĭ frumóse, decât celea ale vorniceilorŭ mireluĭ, funcţionéză de regulă numaĭ până séra după cununie. Aĭ mireluĭ însă până după «*Masă-mare*», când se inlocuescŭ apoĭ prin «*vătăjiţe*.»

Intre vorniceiĭ ambelorŭ părţĭ esistă o diferenţă de demnitate şi anume, vorniceiĭ mireluĭ aŭ maĭ totdeauna ântâietate înaintea vorniceilorŭ mireseĭ.

Maĭ departe e de 'nsemnatŭ încă şi aceea, că unulŭ dintre vorniceiĭ mireluĭ, care e maĭ isteţŭ şi maĭ ghibaciŭ, se numesce, spre deosebire de ceĭalalţĭ, *vornicelŭ-primare*. Acesta, deosebitŭ că e maĭ totdéuna înaintea celorlalţĭ vorniceĭ, are privilegiŭ şi împuternicire de la mire şi de la nunulŭ celŭ mare, de-a răpì mirésa după cununie din mijloculŭ tineretuluĭ ce jócă şi a o duce mireluĭ, de a înhobota mirésa, de a conduce danţulŭ când scotŭ pre mirésă din casa părintéscă ca s'o ducă la casa bărbatuluĭ

(1) Com. de d-lŭ V. Turfureanŭ şi M. Dimitrovicĭ, fostŭ stud. gimn.

(2) E de'nsemnatŭ că'n satele amestecate, unde se află şi alte naţiĭ afară de Românĭ, nicĭ când străiniĭ şi cu deosebire ceĭ de altă religie nu sunt invitaţĭ la nuntă, ci numaĭ singurĭ Româniĭ.

sĕŭ și de a porunci *«cărăușilorŭ»* și *«călărașilorŭ»* ca să se pregătéscă de drumŭ și să stea gata de pornire pe când se va scula *împĕratulŭ* și *împĕrătésa* de la masă și vorŭ ieșì cu danțulŭ afară.

Ce se atinge însă de aranjarea și conducerea joculuĭ la mirésă, înainte de răpirea acesteia, trebue să spunemŭ, că aice numaĭ vorniceiĭ mireseĭ aŭ a dispune, eĭ conducŭ jocurile după cum le place lorŭ, neavêndŭ vorniceiĭ mireluĭ maĭ întru nemică a se amesteca, și totŭ eĭ cauta ca întregŭ tineretulŭ să se petrécă câtŭ se póte de bine, și maĭ alesŭ fetele.

Afară de acésta atâtŭ vorniceiĭ mireluĭ, câtŭ și aĭ mireseĭ, sunt îndătorițĭ de a nu trece pre nime cu vederea, ci a cinstì pre toțĭ óspețiĭ adunațĭ, cariĭ staŭ și privescŭ la tineretulŭ ce jócă.

Astfelŭ în Bucovina.

În *Transilvania*, și anume în Șcheiu, ginerile ìșĭ punea maĭ demultŭ *chiemătorĭ* dintre némurĭ orĭ din prietinĭ. Dacă mirésa avea vr'unŭ némŭ îĭ spunea să-lŭ pună și pre acela din parte-ĭ și atuncĭ ginerile nu punea decât unulŭ. (1)

În alte părțĭ ale Transilvanieĭ precum pe Valea Someșuluĭ mare și pe la Reteagŭ, chiemătoriĭ sunt doĭ până la patru inșĭ la mire și toțĭ ìsŭ îmbrăcațĭ sĕrbătoresce, toțĭ pórtă *bâte*, *bătăcuțe* cu petele în mâna dréptă, éră unulŭ dintre dînșiĭ și anume celŭ maĭ sfătosŭ pórtă în mâna stângă saŭ legatŭ la brâŭ cu o năframă încă și unŭ colacŭ mare de grâŭ înpodobitŭ cu năfrămĭ și petele. În munțiĭ apusenĭ în locŭ de colacŭ aŭ chiemătoriĭ unulŭ o ploscă cu vinŭ altulŭ o ploscă cu vinarsŭ. În jurulŭ Năsĕuduluĭ aŭ colacĭ maĭ micĭ legațĭ cu o curea lângă șerparŭ. În valea-Jiuluĭ pórtă numaĭ o ploscă cu vinarsŭ. (2)

---

(1) Revista nouă p. 108

(2) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

În Selagiu există deosebire între *vatavĭ* saŭ *vătăjeĭ* și între *frațiĭ-de-mirésă*. Sub *vătăjeĭ* se ințelegŭ doĭ feciorĭ cariĭ sunt aleșĭ de către mire și trimișĭ de acesta ca să învite tineretulŭ la nuntă. Eĭ pórtă, ca și vătăjeiĭ din Bucovina, bețe frumóse de carĭ sunt legate năfrămĭ cu petele. Ér sub *frațiĭ-de-mirésă* se 'nțelegŭ aceĭ feciorĭ, cariĭ sunt destinațĭ ca să petrécă mirésa dela casa părinților acesteĭa la casa mireluĭ, (1) și cariĭ corespundŭ *paranimfilorŭ* la Romanĭ. (2)

Despre *giaverŭ*, *ghiaverŭ*, *diaverŭ*, *diverŭ* și *deverŭ*, care numire e împrumutată dela Sêrbĭ, vechiu—sêrbŭ Дѣвєр, (3) d. G. Trăilă scrie următórele :

«După aceea, adică după nuniĭ ceĭ marĭ vine conducĕtoriulŭ mireseĭ, care în prejurulŭ Timișóreĭ se numesce «*diverŭ*». Pe acesta ilŭ alege mirele. Elŭ are dătorința a învita de la nașŭ (nunŭ) până la celŭ maĭ de pe urmă óspe, atâtŭ alŭ mireluĭ câtŭ și alŭ mireseĭ c'o ḑi maĭ nainte de cununie. Elŭ în ḑiua de cununie des-deminéța trebue să se afle la casa mireseĭ, pre care o numesce «*soră*», și ea-lŭ numesce «*frate*». Elŭ o conduce la biserică și acasă. Elŭ șéde sub decursulŭ nunțiĭ cu mirésa în ușa cuineĭ, și pre ceĭ întrânḑĭ de la nașŭ și până la celŭ din urmă óspe numaĭ pe lângă solvirea *galbĕnuluĭ*— unŭ cruceriŭ saŭ după voe maĭ mulțĭ — apoĭ la nuntă nu e vorbă de alțĭ banĭ, numaĭ de galbenĭ pentru care *diverulŭ* le închină cu rachie, éră mirésa ĭĭ sărută dearêndulŭ. La demândarea nașuluĭ elŭ trebue să se presinteze cu mirésa în chilia *nunțiĭ*. Elŭ o conduce la *joculŭ*

(1) Com. de d-lŭ El. Popă.

(2) Fest. p. 245: Patrimi et matrimi pueri tres, nubentem deducunt, unus qui facem prefert et spina alba, duo qui tenent iubentem.

Treĭ bĕețĭ, cariĭ aŭ tată și mamă conducŭ mirésa, unulŭ care duce înainte o fáclie de spinŭ albŭ (ciritelŭ), doĭ cariĭ țînŭ mirésa.

(3) Veḑĭ «Illustrirte Welt» Iahrg. XXXIII. p. 555.

miresei, la casa mireluĭ, și în urmă la culcatŭ, predându-o mireluĭ. Diverulŭ se cunósce pe unŭ ștergariŭ mare, care i-lŭ pune mirésa pe umerŭ, și i-lŭ légă subsuóră cu cordele roșie, în formă precum coloneliĭ aŭ la săbiĭ; și pe plosca cea cu cunună de mirésă înfrumusețată, care o ține în mână.» (1)

Numirea *diverŭ*, după câtŭ sciŭ eŭ, nu e nicĭ decum cunoscută Româniloru din Bucovina, Moldova și Muntenia, dar după descrierea de maĭ susŭ ea corespunde numireĭ de «*vornicelŭ primare.*» pentru că ceea ce e dătorŭ să facă *diverulŭ* la Româniĭ din Transilvania și Ungaria, maĭ totŭ aceea face și *vornicelulŭ primare* la Româniĭ din Bucovina și Moldova, după cum se va vedé în decursulŭ descrieriĭ datineloru din partea II a studiuluĭ acestuĭa.

Totușĭ esistă óre-șĭ care deosebire între funcțiile *diverulŭ* și ale *vornicelulŭ primare*, și maĭ alesŭ întru aceea, că în Bucovina nicĭ cândŭ nu duce vornicelulŭ pre mirésă la culcatŭ, ci totdeauna nuna cea mare. Maĭ departe, după cum s'a arĕtatŭ maĭ susŭ și după cum scrie și Bojânca, pe când în Bucovina petrece nuna cea mare pre mirésă la casa mireluĭ, atuncĭ în Transilvania și Ungaria duce *diverulŭ* saŭ *deverulŭ* pre mirésă de mână, séŭ o povățuește, mergêndŭ înaintea eĭ, la casa bărbatuluĭ. (2) Datina din urmă se pare că Româniĭ și maĭ alesŭ ceĭ din Ungaria aŭ adoptat'o dela *Sêrbĭ*, (3) de la cariĭ aŭ împrumutatŭ și numirea *diverŭ*.

Afară de aceste deosebirĭ esențiale între funcțiile dive-

---

(1) Nunta țĕrănéscă op cit.

(2) D. I. Bojâncă op. cit. p 209, Nota 1.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 65 : «*Deverulŭ* (Djever-ulŭ) e păzitorulŭ specialŭ alŭ mireseĭ, pre care o ĭé în samă dela fratele sĕŭ și o predă nunuluĭ... Elŭ o petrece pe drumŭ și-ĭ ține calulŭ, în casa mireluĭ atâtŭ înainte de cununie câtŭ și după cununie o păzesce până ce se predă bărbatuluĭ sĕŭ.»

rului și ale vornicelului primare, maĭ esistă şi altele, dar despre acelea se va scrie maĭ pe largŭ la loculŭ sĕŭ.

In fine trebue să maĭ amintimŭ încă și aceea că *vornicciĭ* saŭ *chĭemătoriĭ* provinŭ maĭ la tóte popórele indoeuropene.

Colăceriulŭ. Precumŭ nu se face nicĭ o nuntă ţĕrănéscă, la care să nu se rostéscă diferite oraţiĭ, așa nu esistă nicĭ unŭ satŭ locuitŭ de Românĭ în care să nu se afle maĭ mulţĭ saŭ celŭ puţinŭ unŭ singurŭ *oratorŭ* saŭ *urătoriŭ*, care să nu scie maĭ multe *oraţiĭ* saŭ *urărĭ* și să nu le *ureze* la o ocasie ca acésta a nunţilorŭ.

Fiindŭ însă că nunţile ţĕrănescĭ ţinŭ maĭ multe ḑile și fiindŭ că în decursulŭ acestora se daŭ maĭ multe mese, unde voĭa cea bună și veselia depărtéză totdéuna orĭ și ce nevoĭ și grije, orĭ ce scârbe, neplăcerĭ și neajunsurĭ, de aceea e chĭarŭ peste putinţă ca Româniĭ să n'aĭbă unŭ omŭ alesŭ, unŭ oratorŭ ghibacĭŭ care cu oraţiile și cu glumele sale se dee întregeĭ sĕrbărı unŭ avêntŭ înveselitoriŭ și unŭ aerŭ maĭ îmbucurătoriŭ, decât la alte petrecerĭ ordinare.

Dreptŭ aceea Româniĭ ţĕraniĭ, ca uniĭ ce aŭ rĕmasŭ credincĭoșĭ datinelorŭ și credinţelorŭ străbune, ca uniĭ ce prin sute de anĭ le-aŭ păstratŭ cu scumpĕtate ca pe cea maĭ strălucită și preţiósă comóră moştenită dela strămoșiĭ lorŭ, orĭ și când serbéză o nuntă, trebue să aĭbă și unŭ oratorŭ, care să le rostéscă oraţiile îndătinate din bunĭ străbunĭ și să-ĭ înveseléscă cu cântecele sale cele adeseorĭ fórte hasliĭ și storcĕtóre de rîsŭ.

Acestŭ oratorŭ poporalŭ, acestŭ bărbatŭ pretutindene căutatŭ și fórte plăcutŭ tuturora, care singurŭ pre sine se dă de unŭ «*purece alŭ satuluĭ*» și ḑice că e

Micŭ de statŭ
Și bunŭ de sfatŭ,

Micŭ de statură
Și bunŭ de gură,

se numesce în unele părțĭ ale Bucovineĭ *colcerĭu* și *colăcerĭu*, în altele însă *vatavŭ*; în Moldova și Muntenia *colăcarĭu*, *colocerĭu* și *colăcerĭu*, (1) în vechime *vatavŭ* și *vanicŭ*; (2) éră în Transilvania *colăcerĭu* și *colăcarĭu*. (3)

(1) Pr. S. S. Ep. Melchisedecŭ : «Literatura religiósă populară,» publ. în Convorbirĭ literare», an. XIV. Iașĭ 1880, p. 295. Nota 1. — G. Dem. Teodorescu Poesiĭ pop. Bucurescĭ 1885, p. 162.

(2) «Lumina pentru toțĭ,» an. IV. Bucurescĭ 1888, No. 7 și 8. p. 229 : «Orațiile se recitéză maĭ alesŭ de flăcăiĭ, cariĭ mergŭ călărĭ; eĭ se numiaŭ în vechime *vătavĭ*, *vanicĭ*, apoĭ *conăcarĭ*, ér astă-dĭ *colăcarĭ* și *colăcerĭ*.»

(3) B. Viciŭ, op. cit. p. 5. – G. I. Pitișŭ: Nunta în Șcheiŭ, publ. în op. cit. p. 151 : «Când pornĭa dela biserică. lăutariĭ începea să dică marșurĭ, și dicea într'una până ajungea unde se făcea nunta. Eĭ mergea ântâiŭ; după eĭ venĭa *chiemătoriĭ* (colăceriĭ) încinșĭ peste mijlocŭ, peste haĭne, cu câte o cârpă făcută în dóuĕ în colțurĭ, adică încinșĭ cu basmalele căpĕtate dela mirésă, dela pungă; eĭ era călărĭ și caiĭ gătițĭ și eĭ legațĭ cu cârpe la urechĭ de-a drépta și de-a stânga de frâŭ de atârna în giosŭ. Apoĭ venĭa băețiĭ, carĭ duceaŭ făcliile...»

Pr. S. S. Ep. Melchisedecŭ e de părere că cuv. *colăcarĭŭ* și *colăcărie*, se derivă dela cuv. lat. *colloquium* = convorbire, conversare. Étă ce ne spune Pr. S. S. (Conv. lit. cit. p. 295, Nota 1) în privința acésta : «*colăcărie, colocarĭŭ.* Aceste dicerĭ se derivă dela latinulŭ *colloquium* = convorbire, conversare. Prin urmare dreptŭ românesce trebue a se pronunța și scrie *colocărie*, *colocarĭŭ*; căcĭ *colocăria* nu este altŭ ce-va de câtŭ conversație oratorică, cu care *colocarĭulŭ* (în țara muntenéscă *colocariĭ* se numescŭ *colăcerĭ*, vedĭ: Colind. ist. și lit. 1859 Bucurescĭ p. 151) întreține la sciute timpurĭ conversațiile cele maĭ însemnate din partea mireluĭ și a mireseĭ către părințĭ și celalalțĭ nuntașĭ, *Colăcariulŭ* dar nu este altŭ ce-va, decât oratorĭulŭ nunțiĭ. A degeneratŭ în *conăcărie* și *conăcarĭŭ*, prin asemĕnarea ce este între sunetele dicerilorŭ turcescĭ : *conacŭ și de aice conăcarĭŭ*, introduse în limbă maĭ în urmă, care însémnă *gazdă*, *găzduire*. Celŭ ce se trimetea a pregăti gazdă să ŭ conacŭ, se numĭa *conacarĭŭ*. Vederatŭ e dar că ideile, ce conținŭ *colăcăria* și *colăcarĭŭ*, nicĭ de cum nu se potrivescŭ cu *conaculŭ* și *conăcarĭulŭ* turcescŭ. Cea dintâiŭ e conversația și conversatorĭulŭ ; a dóua esecutorĭulŭ ce se trimite a pregăti primirea uneĭ persóne marĭ.»

Că cuvintele *colăcarĭŭ* și *colăcărie* nu aŭ nemică de a face cu cuv. *conăcarĭŭ* și *conăcărie*, despre acésta nime nu maĭ póte să stee la îndoĭală. Confundarea lorŭ provine, după părerea mea, numaĭ de-acolo, pentru că atâtŭ la adevĕrata *conăcărie*, adică la procedura ce se face Sâmbătă séra, cândŭ mirele, fiindŭ dintr'unŭ satŭ străinŭ și pornindu-se Sâmbătă desdeminéță trimete pre vorniceiĭ sĕĭ înainte la mirésă să se îngrijéscă de gazdă, de *conacŭ*, ca să aĭbă unde mânca peste nópte, câtŭ și la *colăcărie*, adică la procedura dela pórta și

Pe lângă aceea că toţĭ nuntaşiĭ din Bucovina ĭlŭ numescŭ pre acestŭ oratorŭ şi *vătavŭ*, maĭ avemŭ dovadă

---

de'naintea căsiĭ miresei când vine să o ducă pre acésta, se rostescŭ, cu puţine abaterĭ, maĭ totŭ acelea-şĭ oraţiĭ şi de către acelea-şĭ persóne. Şi confundarea acésta se face numaĭ în Moldova, unde cuv. turcescĭ *conacŭ* şi *condĭcariŭ* saŭ: *conocariŭ* şi *conocarie* (Veḑĭ: Columna luĭ Traianŭ, an IX, p. 414—415) sunt maĭ bine cunoscute; pe când în Bucovina şi Transilvania niciĭ odată.

Dar de-aice nu urmézĕ că cuv. *colăcariŭ* şi *colăcarie* arŭ fi derivate dela lat. *colloquium*, căcĭ dacă s'arŭ puté admite acésta, atuncĭ ele s'arŭ întrebuinţa nu numaĭ la nunţĭ şi'n specialŭ când vine mirele cu aĭ séĭ după mirésă, ci şi de altă dată la alte festivităţĭ, unde asemenea îndătinézĕ poporulŭ a ţiné diferite oraţiĭ.

Dela cuv. *colloquium* aŭ pututŭ să se formeze numaĭ cuv. *colocerĭŭ* saŭ *colăcerĭŭ*, usitate în ţara muntenéscă şi Transilvania, precum şi cuv. scurtatŭ *colcerĭŭ* fem. *colceriţă*, usitate în Bucovina şi, judecândŭ după numele de familie *Colcerĭŭ* fórte respânditŭ în Transilvania, şi'n acéstă ţară.

Din cele espuse aice resultă aşa dară că cuvintele :

a) *Colăcariŭ. colăcărie* şi *colăcelŭ* = *colăcariŭ* (Veḑĭ Tacitŭ op. cit. p. 22 şi 25) sunt derivate dela *colacŭ*, dela care maĭ avemŭ încă şi unŭ altŭ cuvîntŭ usitatŭ în Bucovina, anume *Colăcime*, numele uneĭ datine, la care érĕ-şĭ *colaciĭ* jócă rolulŭ celŭ dintâiŭ.

b) *Colocerĭŭ* saŭ *colăcerĭŭ* şi *colcerĭŭ* fem. *colceriţă* de la lat. *colloquium*. — D-lŭ G. Dem. Teodorescu e în eróre, când spune op. cit. p. 162, că «forma *colăcerĭŭ* e pronunţie necorectă», prin care ne de cunoscutŭ că arŭ trebui să se ḑică «*condăcerĭŭ*».

Atâtŭ vornceiĭ mireluĭ câtŭ şi aĭ mireseĭ, pe lângă cele ce s'aŭ arĕtatŭ şi se va maĭ arĕta în decursulŭ acestuĭ studiŭ, maĭ aŭ încă şi îndătorirea de-a împăca pre înpricinaţĭ, în casŭ când arŭ fi să se nască vre-o certă óreşĭ-care între nuntaşĭ, şi cu deosebire între tineretŭ, de aice apoĭ numirea lorŭ de *vornicĭ* dem. *vornicei*;

Eĭ, ca representanţĭ aĭ mireluĭ şi aĭ mireseĭ, esecută totŭ ce se cere spre a se da nunţiĭ splendórea cuvenită; eĭ privighiază asupra tineretuluĭ, şi totŭ eĭ conducŭ danţurile, în carĭ se află mirele şi mirésa, de-aice apoĭ numirea lorŭ de *vătavĭ* dem. *vătăjei* şi *retejeĭ*;

Eĭ suntŭ îndătoriţĭ să chieme la nuntă, de-aice apoĭ *chiemătorĭ*;

Eĭ se trimitŭ de către mire spre a-lŭ anunţa părinţilorŭ mireseĭ şi a-ĭ pregătì gazdă, *conacŭ*, de-aicĭ *condăcarĭ* saŭ *conocarĭ*;

Eĭ pórtă *colaciĭ* cariĭ se schimbă cu ocasiunea *colăceriei*. În munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ, alăturea cu *vorniculŭ* sunt alţĭ «doĭ ómenĭ, cariĭ ducŭ unŭ *colacŭ* numitŭ *pupăzŭ*, şi care are o formă împletită lungă ca de o jumĕtate metru. *Ceĭ cariĭ ducŭ colaculŭ se numescŭ colăcarĭ* şi *pupăza* o daŭ la pórtă vorniculuĭ mireseĭ spre a o da tinereĭ crăişóre, care o imparte fetelorŭ de etatea eĭ.» (T. Frâncu, op. cit. p. 152). De-aice apoĭ numirea de *colăcarĭ*;

Eĭ închină *schimburile* aduse, după cum spunŭ oraţiile respective, cu corăbiile, de-aice apoĭ şi numirea de *corăbierĭ*;

despre acéstă numire a sa încă și unele orații, ce se țină la masă, în carĭ singurŭ oratorĭulŭ, supĕratŭ fiindŭ pe bucătărițe, că nu caută de dînsulŭ cum se cade și nu-ĭ punŭ la timpŭ bucatele de'nainte, se numesce *vătavŭ*, cândŭ ḑice :

> Nu caută de mine de-unŭ *vătavŭ*,
> Că eŭ-sŭ maĭ tênĕrŭ și maĭ slabŭ. (1)

Colăcerĭu saŭ *colcerĭu* în înțelesulŭ adevĕratŭ alŭ cuvîntuluĭ póte fi numaĭ unŭ bărbatŭ însuratŭ, care se alege de către mire, și numaĭ atuncĭ când nu se află bărbațĭ însurațĭ, cariĭ se scie frumosŭ *ura*, póte să fie *colcerĭu* și unulŭ dintre fecĭorĭ. In casulŭ din urmă îlŭ suplinesce de comunŭ unŭ vornicelŭ. Éră dacă nicĭ între vorniceĭ nu se află oratorĭ bunĭ, atuncĭ și numaĭ atuncĭ se pune de *colcerĭu* unŭ fecĭorŭ.

Datina de-a pune numaĭ bărbațĭ însurațĭ ca *colăcerĭ* saŭ *colcerĭ* la nunțĭ vine de-acolo, pentru că adevĕratulŭ colcerĭu trebue să stea totdéuna la masă, pe când fecĭoriĭ, după cum vomŭ vedé maĭ pe urmă, n'aŭ nicĭ când intrare la masa celorŭ însurațĭ, la masa bĕtrânilorŭ șĭ maĭ alesŭ la *Masă-mare* și *Uncropŭ*.

Prin urmare și dacă suplinesce vre-unŭ fecĭorŭ pre colcerĭu, apoĭ îlŭ suplinesce numaĭ în unele privințe, adică unde îĭ încuviințéză modestia sa de fecĭorŭ.

Ocupația principală a colcerĭuluĭ e de-a rostì tóte orațiile îndătinate la nunțĭ, de-a închina schimburile, de-a lua de la părințĭ ĭertăcĭune în numele tinerilorŭ, de-a strînge baniĭ la *Masă-mare* și *Uncropŭ* și de-a înveselì pre óspețĭ cu diferite glume și cântece satirice.

Eĭ țină, dacă nu tocmaĭ tóte, apoĭ partea cea maĭ mare de orațiĭ în decursulŭ nunțiĭ, de-aicĭ *colocerĭ*, *colăcerĭ* și *colcerĭ*;

Eĭ în fine în cele maĭ multe părțĭ servescŭ la masă, de unde apoĭ și *stolnicĭ* Étă decĭ de unde vine confundarea numirilorŭ despre carĭ am vorbitŭ maĭ susŭ

(1) Dintr'o orație culésă în Cândrenĭ.

În Transilvania sunt de regulă doï *colăcerï :* unulŭ alŭ mireluï și altulŭ alŭ mireseï. Însă atâtŭ unulŭ câtŭ și altulŭ trebue să fie, ca și colăceriĭ din Bucovina, nisce ómenĭ fórte bunĭ de gură. Colăceriulŭ transilvănénŭ e *staroste* peste totŭ loculŭ, elŭ scie maĭ multe, elŭ vorbesce, elŭ direge, elŭ îmbie, elŭ închină, elŭ umple păharele, elŭ face glumele. (1)

Éră *Vatavŭ* se numesce în Transilvania conducĕtoriulŭ călărașilorŭ. (2)

În *Selagĭu* și *Chiorŭ* colăceriulŭ se numesce *grăitoriu,* și se află unulŭ la mire și altulŭ la mirésă.

Grăitoriulŭ mireluï se cunósce pe aceea, că elŭ, maĭ alesŭ când se ducŭ după mirésă ca s'o ĭea de-acasă și s'o ducă la cununie, are o traistă de *țipoĭ* (țipăĭ sing. țipăŭ, unŭ felŭ de pânișóre micĭ și rotunde), unŭ oluțŭ cu vinarsŭ, balțulŭ mireseĭ, păharulŭ cu mĭerea, lumine, tămâe, prima négră de care se ținŭ toțĭ ceĭ ce încunjură masa la cununie. Ér bastonulŭ luĭ în cele maĭ multe locurĭ e totŭ împetelatŭ și cu multŭ maĭ lungŭ decât dînsulŭ.

Grăitorilorŭ din părțile susŭ numite nu le este de felŭ ĭertatŭ ca să lipséscă în decursulŭ nunțiĭ.

În fine în Chiorŭ grăitoriĭ sunt aceĭa, cariĭ chĭamă la nuntă, și nu vorniceiĭ saŭ chĭemătoriĭ, ca în alte părțĭ. (3)

Tarisfatulŭ. In ținutulŭ *Temișóreĭ* nunulŭ are pe lângă sine unŭ omŭ, care îĭ pórtă straĭsta, și care se numesce *tarisfatŭ.* Acesta pórtă plosca cu rachiŭ a nunuluĭ și primesce în straĭstă competința nunuluĭ și a sa, din pogăcile aduse darurĭ la nuntă, și are dreptŭ a vorbì în numele nunuluĭ. (4)

Numirea *tarisfatŭ* vine de la sêrbesculŭ *«stari-svatŭ»*

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Com. de d-lŭ I. Georgescu.
(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.
(4) G. Trăilă: Nunta țĕrănéscă, în op. cit.

sfetnicŭ bĕtrânŭ, celŭ maĭ însemnatŭ nuntaşŭ) care, ca şi la Româniĭ din ţinutulŭ Timişóreĭ, e asistentulŭ nunuluĭ. (1)

Stegariĭ. Intre funcţionariĭ de genulŭ bărbătescŭ aĭ uneĭ nunţĭ maĭ sunt de a se înşira încă şi purtătoriĭ de flamure saŭ stégurĭ, cariĭ în Transilvania se numescŭ *stegarĭ*, éră în prejurulŭ Timişóreĭ *stegişĭ*.

Fiindŭ că, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, numaĭ la Româniĭ din Transilvania şi Ungaria este datină în ajunulŭ cununieĭ saŭ şi cu vr'o câte-va ḑile maĭ nainte de acésta de a se face unŭ felŭ de flamure saŭ stégurĭ şi a le împlînta pe casa nunuluĭ mare, éră în Bucovina neesistândŭ acéstă datină, voĭŭ să mĕ servescŭ de descrierea *stegişilorŭ*, cariĭ pórtă aceste stégurĭ, de ceea ce ne spunŭ despre dînşiĭ d-niĭ I. Popŭ Reteganulŭ şi G. Trăilă.

«*Stegariulŭ*—ḑice d. I. Pop Reteganulŭ—trebue să âmble cu stégulŭ în totŭ decursulŭ nunţiĭ, în carŭ, pe josŭ, pe unde numaĭ are de condusŭ nunta; elŭ e totdeauna în frunte. Stegarĭulŭ trebue să fie celŭ maĭ bunŭ jucătoriŭ. In Transilvania e numaĭ unŭ singurŭ stegarĭŭ şi acela e soţulŭ colăcarĭuluĭ de la mire.

Despre stegariĭ din Ungaria d-lŭ G. Trăilă scrie următórele:

«Aceştĭa sunt de multe orĭ câte treĭ, a cumĕtruluĭ mare, a mireluĭ şi a mireseĭ, de rêndŭ însă unulŭ trebue să fie şi acesta a naşuluĭ, care îşĭ face o flamură de *catrinţe* roşiĭ cusute de ţĕrance orĭ de mărămĭ frumóse de catunŭ, cu cordele pendente de mĕtasă cu ghirlandă de florĭ, cu *zergalaĭe* în verfŭ înfrumuseţatŭ. Acesta până în ḑiuă pune flamura pe casa naşuluĭ orĭ pe a cumĕtruluĭ, şi are dătorinţa a *ureza* la conducturile nunteĭ.» (2)

Din cuvintele de pe urmă ale d-luĭ Trăilă deducemŭ că *stegariĭ* saŭ *stegişiĭ* la Româniĭ din Transilvania şi Un-

---

(1) Düringsfeld, op cit. p. 65 şi urm.

(2) Nunta ţĕrănéscă, op. cit.

garia, întru ceea ce privesce a *ureza*, adică a *ura*, ocupă postulŭ *Colcerĭuluĭ* la Românii din Bucovina.

Lăutariĭ. — Nunta e unŭ actŭ de bucurie și veselie. Prin urmare nu esistă nicĭ o nuntă românéscă, celŭ puținŭ în Bucovina, la care să nu fie și *lăutarĭ* (1) Escepțiune de la regula generală se face dóră numaĭ atuncĭ, când unulŭ dintre tineriĭ ce se căsătorescŭ e în doliŭ, saŭ când unulŭ dintre dînșiĭ a maĭ fostŭ odată căsătoritŭ și prin urmare nu vorŭ să maĭ facă multă *șfară în țéră*; aceștĭa facŭ *nuntă tăcută*, adică fără lăutarĭ. De almintrelea, fie fidențațiĭ câtŭ de sărmanĭ, trebue să aĭbă măcar câte o păreche de lăutarĭ. Celŭ ce face nuntă fără lăutarĭ nu e bine privitŭ de consăteniĭ sĕĭ, din contră e ținutŭ de unŭ omŭ sgârcitŭ, cărpĕnosŭ și morocănosŭ, care nu voesce ca și alțiĭ să aĭbă parte de bucuria și veselia luĭ. Despre astŭ-felŭ de ómenĭ se și ḑice apoĭ că *nu facŭ nuntă, ci prasnicŭ.*

Cum că lăutariĭ sunt usitațĭ nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina, ci pretutindene la toțĭ Româniĭ ne putemŭ încredința, afară de esperiența de tóte ḑilele, încă și dintr'o mulțime de balade precum și alte cântece poporane (2), apoĭ și din următórele proverbe, carĭ sunt fórte rĕspândite:

Cu lăutarĭ și cu masă
Aducĭ pe dracu în casă.

Saŭ :

Cu lăuta și cu tóba
Aduseĭ în casă glóba (3).

---

(1) *Lăutariĭ* se maĭ numescŭ altmintrelea în Bucovina și *scripcarĭ* dela *scripcă*, violină; apoĭ ḑicarĭ (în ținutulŭ Dorneĭ); în Transilvania: *ceterașĭ* dela *ceteră*, *ḑicălașĭ* și *ḑicălăĭ* dela a ḑice, a cânta.

(2) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogea, p. 178:

Pe Stăncuța me-o lua
Lăutarĭ elŭ îșĭ tocmĭa,
Mare nuntă că făcea
Fericitŭ cu ea trăĭa.

(3) A. Pann: Povestea vorb. t. II. p. 111.

In Bucovina e datină ca atâtŭ părinţiĭ mireseĭ câtŭ şi mirele să tocméscă câte una saŭ şi maĭ multe părechĭ de lăutarĭ.

Lăutariĭ tocmiţĭ de părinţiĭ mireseĭ cântă numaĭ la mirésă şi anume de Sâmbătă sară, când se pornesce nunta, şi până Duminecă sară, când plécă mirésa de la părinţiĭ săĭ la casa mireluĭ. Aĭ mireluĭ însă cântă de Sâmbătă sara şi până ce se sfârşesce *Uncropulŭ* şi nu numaĭ la mire, ci şi la mirésă. Lăutariĭ mireluĭ trebue să-lŭ petrécă pre mire atâtŭ atuncĭ când acesta se duce după mirésă câtŭ şi atuncĭ când duce mirésa a casă şi să cânte totŭ timpulŭ câtŭ stă mirele la părinţiĭ mireseĭ.

Plata lăutarilorŭ, carĭ de regulă la poporulŭ de josŭ sunt ómenĭ simpli şi maĭ alesŭ ţiganĭ, atârnă tot-d'auna de la împrejurările materiale ale tinerilorŭ ce se căsătorescŭ, saŭ maĭ bine ḑisŭ ale părinţilorŭ acestora. Uniĭ capĕtă maĭ multŭ, alţiĭ maĭ puţinŭ, după cum se potŭ învoi. Afară de *tocmélă* maĭ capĕtă de la socri marĭ încă şi *câte o păreche de colacĭ* şi *unŭ şipŭ de rachiŭ* pe de asupra, ér de la mirésă câte o năframă pre care o légă de gâtulŭ violineĭ.

In decursulŭ nunţiĭ, conformŭ datineĭ, capĕtă de la nuntaşĭ câte unŭ bacşişŭ, şi maĭ alesŭ când îşĭ împlinescŭ cum se cuvine dătorinţa. Er fecioriĭ, dreptŭ mulţămită pentru că le cântă cum se cade, pe lângă aceea că şi eĭ le daŭ câte unŭ bacşişŭ, le maĭ strigă în jocŭ încă şi următórea chiuitură :

U ! săraculŭ dumnĭaluĭ
Bine ḑice orĭ şi cuĭ !
U ! săraculŭ bine mere,
Pare că e unsŭ cu mĭere.
Şi cu mĭere d'arŭ fi unsŭ,
Aşa bin' nu s'arŭ fi dusŭ ! (1)

(1) Din colecţia mea inedită.

Druscele. Până aice am înşiratŭ, afară de *nună*, numaĭ pre funcţionariĭ de partea bărbătéscă, arĕtândŭ pe scurtŭ ce felŭ de funcţie în deosebĭ ocupă fie-care dintre dînşiĭ în decursulŭ nunţiĭ.

Urméză acuma ca să înşirămŭ şi pre funcţionarele de la nunţĭ şi să arĕtămŭ ce felŭ de funcţiĭ sunt îndătorite a le împlini şi acestea.

Funcţionarele nunţilorŭ ţĕrănescĭ, afară de nună (naşă) despre care am vorbitŭ deja, sunt următórele : *Druscele*, *vătăjiţele* şi *bucătăriţele*.

Dintre aceste treĭ speciĭ de funcţionare *druscele* sing. *druşcă* dem. *druşcuţă* (vsl. družika), carĭ trebue tot-d'a-una să fie fete. ocupă loculŭ celŭ dintâiŭ. Prin urmare noĭ ne vomŭ opri maĭ întâiŭ la acestea, şi apoĭ vomŭ trece la cele-l'alte.

La fie-care nuntă maĭ alésă din Bucovina trebue să fie celŭ puţinŭ patru drusce şi anume dóuĕ la mire şi dóuĕ la mirésă.

Ca şi vorniceiĭ, aşa şi druscele se alegŭ de regulă dintre némurile cele maĭ de aprópe ale încredinţaţilorŭ şi anume surorĭ saŭ vere cu mirele şi mirésa şi numaĭ atuncĭ când încredinţaţiĭ n'aŭ surorĭ şi vere alegŭ câte alte dóuĕ fete, cu carĭ aŭ trăitŭ eĭ maĭ bine înainte de a se căsători.

Atâtŭ mirele câtŭ şi mirésa îşĭ alegŭ singurĭ *druscele* cu vr'o câte-va ḑile saŭ sĕptĕmanĭ înainte de cununie.

Druscele mireluĭ, carĭ se adună totŭ-d'auna la mire, sunt îndătorite de a cóse năfrămile ce se légă la beţele vornicielorŭ mireluĭ înainte de ce se pornescŭ aceştĭa să poftéscă pre óspeţĭ la nuntă ; apoĭ de a sta după masă una de-a drépta şi alta de-a stânga mireluĭ, când Joĭ saŭ Sâmbătă séra i se aducŭ acestuĭa şi i se închină *schimburile*, ce i s'aŭ trimisŭ de mirésă. Maĭ departe trebue ele să ĭea pre mire în mijloculŭ lorŭ când esŭ după cununie

cu *danțulŭ* din ograda bisericeĭ, și când, după *colăcărie*, întră mirele cu danțulŭ în casa părințilorŭ mireseĭ.

Pe lângă acestea maĭ aŭ druscele mireluĭ de a-ĭ ajuta și la alte lucrurĭ.

Druscele mireseĭ aŭ cu multŭ maĭ multŭ de lucru, decât cele ale mireluĭ. Acestea sunt îndătorite, în restimpulŭ dintre încredințare și cununie, a cóse, după cum vomŭ vedé la loculŭ sĕŭ, nu numaĭ năfrămile pentru vorniceĭ, ci și cele pentru *cărăușĭ* și *lăutarĭ*, apoĭ a cóse și a pregăti și alte darurĭ, ce din moșĭ-strămoșĭ sunt usitate de a se împărți în decursulŭ nunțiĭ atâtŭ între némurile maĭ de aprópe ale mireluĭ, câtŭ și între alțĭ óspețĭ.

Maĭ departe și aceste drusce staŭ Joĭ saŭ Sâmbătă séra după masă una de-a drépta și alta de-a stânga mireseĭ, când i se aducŭ acesteĭa și i se închină *darurile* ce i le trimite mirele.

Inainte de a se porni mirésa la cununie druscele sale o gătescŭ; ele o péptĕnă, o împletescŭ, ele îĭ punŭ cununa pe capŭ, și totŭ ele îĭ așéḑă hobotulŭ pe spate.

In biserică, înainte de cununie, mirésa stă totŭ-d'a-una între druscele sale denaintea celorŭ-lalte femeĭ și ascultă st. liturghie.

După cununie, când ese mirésa cu danțulŭ din ograda bisericeĭ, druscele trebue s'o însoțéscă ținĕnd'o una de mâna déptă și ceealaltă de mâna stângă.

Inainte de a înhobota mirésa, când are acésta să se pornéscă de la casa părintéscă și să se ducă la casa bărbatuluĭ sĕŭ, druscele mireseĭ se urcă pe laĭță la spatele acesteĭa și nu lasă pre *vorniceĭ* s'o înhobote, până ce nu capĕtă unŭ darŭ.

Maĭ pe scurtŭ *druscele mireseĭ* jócă unŭ rolŭ fórte mare în decursulŭ uneĭ nunțĭ țĕrănescĭ.

Precum nicĭ o nuntă maĭ alésă și maĭ pompósă nu se

póte face în Bucovina fără de *vornicei*, aşa nu se póte ea face nicĭ fără de drusce.

Funcţiile druscelorŭ, atâtŭ ale mireluĭ câtŭ şi ale mireseĭ durézâ numaĭ până ce nuntaşiĭ esŭ cu mirésa de la părinţiĭ acesteĭa şi se ducŭ cu dînsa la casa mireluĭ. De acolo înainte ele nu maĭ aŭ nemicŭ de lucru.

Imbrăcămintea şi gătirea druscelorŭ e de regulă aceeaşĭ, ca şi în alte sĕrbătorĭ şi dumineci, când se ducŭ fetele la jocŭ; se gătescŭ adică totŭ-d'auna cu capulŭ golŭ, în care îşĭ punŭ diferite florĭ, se îmbracă în cămeşĭ cu altiţe, se încingŭ cu cele maĭ frumóse catrinţe, se îmbracă în cojóce saŭ pĭeptare şi se încalţă în papucĭ saŭ cĭobote. Maĭ pe scurtŭ se gătescŭ astŭ-felŭ, după cum e şi datina fetelorŭ de a se găti în Duminicĭ şi sĕrbătorĭ în satulŭ, din care druscele facŭ parte.

Datină însă este pretutindene ca druscele să fie câtŭ se póte maĭ frumosŭ îmbrăcate şi gătite, ca să nu facă ruşine tinerilorŭ, ce se căsătorescŭ. Asemenea caută tineriĭ încredinţaţĭ ca să alégă de drusce totdeauna pre fetele cele maĭ isteţe şi carĭ se pricepŭ bine la cusutŭ.

Afară de cele înşirate până aicea trebue să maĭ amintimŭ încă şi aceea, că druşca ce stă totdeauna în mâna dréptă a mireseĭ se numesce *druşcă primare*, éră ceea ce stă de-a stânga mireseĭ se numesce *druşcă mică*.

Druscele în cele maĭ multe părţĭ ale Transilvanieĭ se numescŭ *surorĭ-de-mire* şi de *mirésă*; apoĭ *drusce* (1), ca

(1) I. Popŭ Reteganulŭ: Trandafirĭ şi Viorele, op. cit. p. 179: «*drusce*=fetele carĭ însoţescŭ pre mire la cununie, orĭ pre mirésă, de regulă dóuĕ pentru mire şi dóuĕ pentru mirésă; ele âmblă a chĭema fetele la joculŭ ce se face în presara nunţiĭ, aşa numita *sirotesce* dela ungurescŭlŭ siratóest (sara deplângereĭ), sara de adio, când adică o mirésă ĭese dintre fete şi mirele dintre fecĭorĭ; de atuncĭ până după cununie nu sunt nicĭ junĭ nicĭ căsătoriţĭ sunt mirĭ: dintre junĭ aŭ ĭeşitŭ, între căsătoriţĭ nu aŭ intratŭ. Druscele maĭ aŭ şi misiunea de a întovărăşi pre mire în carŭ până la mirésă, şi apoĭ tóte patru însoţescŭ pre mirĭ la cununie. Aşa e pe la Reteagŭ, pe Someşulŭ mare.»

și în Bucovina ; pe Têrnave *dïavere* saŭ *gyavere*, în munțiï apusenï *vifelițe* (1) éră în alte părțî *nune* sing. *nună.* (2)

In *Selagïŭ* se numescŭ numaï acelea fete *nune* saŭ *fete-de-nune*, carï mergŭ cu mirele după mirésă, ér fetele, carï le chïamă mirésa, se numescŭ *fete-după-masă.* (3)

Druscele provinŭ, ca și vorniceiï, la tóte popórele indo-europene. Ele represintă la noï pre *virginele* (Virgines) *romane*, carï ca și la Românï, se alegeaŭ dintre némurile saŭ amicele mireseï. (4)

Vătăjițele, numite în unele locurï și *vornicițe* saŭ *neveste tinere*, éră în districtulŭ Năsĕuduluï și pe la Sân-Gïorgiŭ în Transilvania *chïemătóre*, sunt două saŭ și maï multe neveste tinere, istețe și glumețe, carï în ḑiua când se serbéză *Uncropulŭ* îndeplinescŭ maï multe funcțiï.

Acestea se alegŭ totdeauna a doua ḑi după *masă-mare* de cătră mire dintre surorile și verele tinerilorŭ căsătoriți saŭ, dacă aceștïa n'aŭ surorï și vere măritate, apoï dintre alte némurï, saŭ amice saŭ cunoscute maï de aprópe cu tineriï.

Prima funcție a vătăjițelorŭ este de-a înlocui pre vorniceï la poftirea óspeților, și anume Lunï saŭ Marțï după améḑï, adică în ḑiua în care se serbéză *Uncropulŭ*, se a-

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(2) V. R. Buticescu : Nunta Dochițeï, noveletă publ. în «Familia», an. II Pesta 1866, p. 460:

»Da rogu-te și cu Dumneḑeŭ tu Palagie, cine-sŭ *fetele de nune*? Io nicï acum nu sciŭ, se pare, că nu sŭ din satŭ. — Asta o întreba o fată înțlențïelată, care e mâniósă, căcï Dochița nu o a chïematŭ pe ea de *nună.* Scia ea destulŭ de bine că cine e *nună.*

•D'apoï cine să fie? că are două verișóre ca două pupadie — dóră n'a chïema străine.

•Hm, credŭ ḑio ïo surată. — da să veḑï ce rochiï le-a cumpĕratŭ maïcele lorŭ la amêndóuĕ și năframă la mână ; – d'apoï ce petele cu vrêste și cu pene, de unŭ latŭ de mână!

•D'apoï fie și ele *nune* odată, că sciŭ că n'aŭ maï fostŭ...»

(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

(4) Virginele Romanilorŭ representaŭ pre graciile din nunțile ḑeilorŭ. Veḑï Rossbach Untersuchungen über die Röm. Ehe. Stuttg. 1853 p. 47.

dună ele la mire și după ce capĕtă dela acesta, ca și maĭ nainte vorniceiĭ, câte-o ploscă plină de rachiŭ și câte unŭ bățŭ cu năframă și cordele legatŭ, se pornescŭ prin satŭ și începŭ a chĭema pre óspețĭ la *Uncropŭ.*

In unele sate din Bucovina chĭamă pre óspețĭ la Uncropŭ numaĭ singure vătăjițele, în altele însă chĭamă împreună cu dînsele și vorniceiĭ mireluĭ, și érășĭ în altele nu e datină de-a numi vătăjițe și a-le trimite ca ele să poftéscă pre óspețĭ, ci poftescŭ numaĭ singurĭ vorniceiĭ mireluĭ, cariĭ, în casulŭ acesta, remânŭ și după *masă-mare* în funcția lorŭ de maĭ nainte.

In satele, unde e obiceiŭ de a se invita óspețiĭ la *Uncropŭ* numaĭ prin vătăjițe, vătăjițele se ducŭ pe la case și invită pre óspețĭ fără a maĭ face multe tăcâmurĭ și glume.

In satele, unde vătăjițele invită pre óspețĭ împreună cu vorniceiĭ, maĭ la fie-care casă unde se ducŭ să invite, facŭ o mulțime de glume, jócă pe drumŭ și 'n ogrădile celorŭ ce sunt invitațĭ, chiue și cântă feliŭ de feliŭ de hore satirice, și pre cine îlŭ întâlnescŭ pe drumŭ nu-ĭ daŭ pace, ci-lŭ ĭeaŭ peste picĭorŭ și multe altele de-asemenea facŭ.

Imbrăcămintea și gătirea vătăjițelorŭ saŭ a vornicițelorŭ este ca și a celor-l'alte neveste tinere din satulŭ în care se serbéză *Uncropulŭ.*

In satele românescĭ de pe lângă Prutŭ din Bucovina vornicițele se numescŭ *sfasce* sing. *sfașcă* dem. *sfășcuță.* Acéstă numire, care vine de la rusesculŭ «*svacha*» (Brautwerberin),(1) s'a introdusŭ în limba română abĭa în timpulŭ maĭ din urmă, adică după alipirea Bucovineĭ la Austria, și se aude numaĭ în acele sate, în carĭ Româniĭ sunt în necontenită atingere cu Ruteniĭ. Și ea n'a întratŭ numaĭ în vorba de tóte dilele, ci a străbătutŭ chĭar și'n literatura poporană.

---

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 24 și urm.

Dovadă despre acésta fie-ne următorîulŭ cântecŭ din *Mahala*, care se cântă în decursulŭ nunţiĭ:

Sub răchita rămurată
Şéde *sfaşca* supĕrată,
Că mirésa n'are tată,
N'are tată, d'are mire,
Şi s'orŭ mângăĭa maĭ bine.

Apoĭ şi acesta, totŭ din Mahala:

Colo 'n vale lângă târlă
Şéde-o *sfaşcă* bată'n gârlă
De-unŭ păharŭ de bĕutură
C'unŭ cĭolanŭ de carne'n gură. (1)

In urmă şi dintr'unulŭ din Boĭanŭ, care sună aşa:

Vine o *şfaşcă* de pe lanŭ
Cu treĭ puişorĭ pe *stanŭ*, (2)
Unu-ĭ roşŭ, altulŭ e verde,
Bine sfasceĭ i se şede. (3)

Bucătăriţele. Nu e nicĭ o Româncă, care să nu scie rêndulŭ bucătărieĭ, să nu scie fĭerbe şi pregăti maĭ multe elĭurĭ de bucate, carĭ sunt usitate la Româniĭ noştri ţĕranĭ.

Fie care Româncă harnică, fie-care económă bună fĭerbe şi pregătesce totdéuna singură bucatele trebuincĭóse pentru susţinerea caseĭ sale.

In serbătorĭ şi la ḑile marĭ Româncele sciŭ să prepare

---

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoĭagă, cant. bis.

(2) Atâtŭ *cămeşile* câtŭ şi *cămeşóele* (sing. *cămeşoiŭ*) femeescĭ sunt compuse din dóuĕ părţĭ principale, şi anume: partea dela brâŭ în susŭ, care dimpreună cu mânecele se numesce *stanŭ* pl. *stanĭ*, şi partea dela brâŭ în josŭ care se numesce *pólă* pl. *póle*.

Stanulŭ, dem. *stănuţŭ*, *stănişorŭ*, se 'mpărţesce érăşĭ în treĭ părţĭ: *pĭepţĭ* (se'ntrebuinţéză maĭ multŭ în pluralŭ), *mânecĭ* şi *spate*.

Puiĭ, dem. *puişorŭ*, *puĭuţŭ*, adică nisce cusuturĭ în diferite forme, se cosŭ numaĭ pe mânecĭ şi pe pepţĭ.

(3) Com. de d-lŭ V. Turtureanŭ.

maĭ multe felĭurĭ de bucate, după cum adică s'aŭ deprinsŭ şi aŭ învĕţatŭ şi ele de la mamele şi bunicele lorŭ şi după cum aŭ vĕḑutŭ că se prepară acestea şi de alte femeĭ la deosebite prilejurĭ şi ospeţe.

Cu tóte acestea însă că Romàncele se pricepŭ fórte bine la prepararea bucatelorŭ poporale, la nunţĭ, maĭ alesŭ la nunţile cele de frunte, unde este vorba de a cerne în restimpŭ de câte-va ḑile coreţe întregĭ de făină, de a cóce maĭ multe cuptĭóre de *pâne*, *colacĭ*, *cozonacĭ*, *mălaĭe*, *plăcinte*, *babe*, *învîrtite* şi alte copturĭ, unde trebue a se face maĭ multe turte de *togmagĭ* saŭ *tăĭeţeĭ*, apoĭ *bureţeĭ*, *burechiţe* saŭ *burechĭuşte*, *sermale*, *gălusce*, *rĕciturĭ* (recĭ, aiturĭ) şi altele de-asemenea, unde trebue să se férbă óle întregĭ de zamă pentru nuntaşiĭ adunaţĭ, mamele mirilorŭ trebue de timpuriŭ să se îngrijéscă şi să-şĭ ĭea şi pre alte femeĭ într'ajutoriŭ, ca tóte copturile şi fierturile acestea să le pótă găti la timpulŭ cuvenitŭ.

Decĭ atâtŭ *sócra-mare*, adică mama mireluĭ, câtŭ şi *sócra-mică*, adică mama mireseĭ, poftescŭ cu v'ro câte-va ḑile înainte de cununie pre nisce mătuşe de ale lorŭ saŭ pre alte muerĭ bĕtrâne, carĭ se pricepŭ bine la rêndulŭ bucătărieĭ şi le rógă ca acestea să le stea mână de ajutorĭŭ şi să le ajute a gătì tóte bucatele trebuincĭóse pentru nuntă.

Aceste muĭerĭ bĕtrâne, carĭ, maĭ de cum începe şi până ce se sfârşesce nunta, staŭ şi ajută sócrelorŭ marĭ şi micĭ a cóce şi a fĭerbe, a ţiné bucătăria în bună rênduélă şi a grijì prin casă, se numescŭ de poporulŭ românŭ din Bucovina *Bucătăriţe* saŭ şi *Calceriţe*, după cum ne spunŭ următórele versurĭ, carĭ le scótemŭ dintr'o oraţie ce se uréză la mesele de la nuntă:

Colceriţe, colceriţe,
Nu şedeţĭ totŭ prin cotruţe,

Ian maĭ ĭeşiţĭ şi la lume
Ca sĕ vĕ potŭ spune-unŭ nume,
Că n'aŭ meşteriĭ ce lucra,
Boeriĭ la masă cu ce sta
Şi slugele de ce căta....

Calcerițe însă se numescŭ ele maĭ cu samă atuncĭ, când puindŭ bucatele pe masă, obicĭnuescŭ şi ele a rosti diferite orațiĭ scurte saŭ a cânta unele cântece glumețe.

Bucătărițele se adună într'o ḑi anumită înainte de cununie, fie-care unde este poftită, şi împreună cu stăpâna de casă şi cu alte femeĭ începŭ a cerne făina, care este menită pentru nuntă, a o frămînta şi cóce.

Bucătărițele, carĭ se cunoscŭ de pe pestelcă, ce ne 'ntreruptŭ o pórtă pe dinainte ca să nu se tăvăléscă, când âmblă cu ólele şi cu talgerele, sunt de comunŭ fórte bine dispuse. Ele când daŭ bucatele la masă, când strîngŭ talgerele, când vinŭ şi se întorcŭ, facŭ o mulțime de glume. Şi cu câtŭ sunt maĭ bĕtrâne, cu atâta de multe orĭ şi vioşia nuntaşilorŭ e maĭ mare, căcĭ atuncĭ *Colcerĭulŭ* saŭ *Colăcarĭulŭ* numaĭ încetéză de a le lua peste picĭorŭ, de a glumì cu dînsele şi a le spune să nu âmble aşa de încetŭ, ci să se pórte maĭ ĭute ca nisce fete marĭ, şi câte altele.

Dar las' apoĭ numaĭ pe dînsele, că şi ele sciŭ ce să respundă colcerĭuluĭ. Sciŭ să-lŭ păléscă unde-lŭ dóre maĭ tare. Şi atuncĭ numaĭ să veḑĭ rîsetele şi strigătele de «*bravo*» ale nuntaşilorŭ. Voia cea bună şi veselia ajunge atuncĭ la culme.

XXV. DARURILE

După *așeḑare* și *încredințare* începŭ încredințațiĭ a se îngriji și de *darurĭ*, căcĭ este unŭ obiceiŭ străvechiŭ nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina, ci pretutindenĭ la toțĭ Româniĭ (1) ca atâtŭ mirele câtŭ și mirésa să împărțéscă în decursulŭ nunțiĭ maĭ multe felĭurĭ de darurĭ.

Darurile de carĭ se îngrijesce mirele și carĭ sunt menite maĭ cu samă pentru mirésă sunt următórele : o *ladă*, numită în unele părțĭ în decursulŭ nunțiĭ și *tronŭ* (2), în care îșĭ pachetéză mirésa înainte de nuntă o parte de zestre ; apoĭ *o părechc de cĭobote* saŭ *papucĭ ; unŭ fesŭ roșŭ ; unŭ pĭeptene* ; *o oglindă ;* o bucată de *soponŭ ; o părechc de colțunĭ ; florĭ de târgŭ* cu carĭ se 'mpodobesce mirésa când plécă la cununie ; unŭ *tulpanŭ* de lână saŭ de mĕtasă și unŭ *tistimelŭ*, celŭ dintâiŭ numitŭ și *hobotŭ*, care îĭ servesce de *înhobotatŭ*, ér alŭ doĭlea de legatŭ (hobotulŭ) peste frunte.

Pe unele locurĭ este datină de a procura mireseĭ ca darŭ încă și unŭ *pĭeptarŭ de mĕtasă* orĭ unŭ *cojocelŭ* saŭ

(1) I. Mârza: Regulele nunțilorŭ, p. 6—9.—G. Trăilă: «Păunŭ Petrișorŭ,» novelă originală pop. publ. în «Familia» an. III. Pesta 1867 p. 282. — T. T. Burada: Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 418: «După unŭ timpŭ óre care se facŭ *schimburĭ* de darurĭ reciprocŭ între familia logodniculuĭ și a logodniceĭ; acele darurĭ constaŭ din *cămeșĭ*, *colțunĭ*, *batiste* și alte lucrurĭ, maĭ cu samă relative la îmbrăcăminte.»

(2) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 21.

unŭ *cojocŭ* muerescŭ cu mânecĭ precum şi alte mĕrunţuşurĭ(1).

La clasele maĭ culte precum şi la Românii de prin oraşe, carĭ sunt maĭ avuţĭ, pe lângă unele din darurile înşirate, se procură încă şi o *petélă* din *firŭ de aurŭ*, care servesce mireseĭ în locŭ de hobotŭ.

Tóte darurile acestea, carĭ se numescŭ «*darurĭ de mirésă*», le cumpĕră mirele cu vr'o sĕptĕmână saŭ şi dóuĕ înainte de cununie, şi unele dintre dînsele, precum bunăóră *lada*, i le dă mireseĭ cu vr'o câte-va ḑile înainte, altele însă şi maĭ alesŭ cele ce aŭ să-ĭ servéscă spre schimbare, din care causă se numescŭ ele şi *schimburĭ*, abĭa în ajunulŭ cununieĭ.

Pe lângă aceste darurĭ maĭ cumpĕră mirele încă şi o păreche de papucĭ saŭ cĭobote pentru sócra cea mică, mama mireseĭ, ér dacă mama acesteia nu trăesce, apoĭ pentru ceea-ce o suplinesce.

Mirésa se'ngrijesce de darurĭ nu numaĭ pentru mire, ci şi pentru socriĭ ceĭ marĭ, părinţiĭ mireluĭ, precum şi pentru nuniĭ ceĭ marĭ, starostĭ, cuscri, vătăjeĭ şi cărăuşĭ. De aceea darurile pregătite de mirésă se numescŭ : *darurĭ de mire, de socri, de cuscri* etc.

Darurile, carĭ le pregătesce mirésa anume pentru mire şi pre carĭ le îmbracă acesta întâia óră când plécă la cununie, sunt următórele : *o cămeşă* de buruncĭucŭ, de bumbacŭ, de inŭ saŭ şi de fuiorŭ, adică după cum e şi starea materială a mireseĭ ; apoĭ unŭ *brâŭ*, o *năframă* şi o *trăĭstuţă*. Acésta din urmă însă numaĭ în acele sate, unde este datină de a purta trăĭstuţe. Afară de acestea îĭ maĭ

(1) G. Trăilă, op. cit. p. 282 : «Aci, adică la logodnă, maĭ ântâĭŭ se pertractézá despre *darulŭ mireseĭ*. Anume pe aicĭ mirésa cere : ladă nóuă, cisme roşiĭ, pleptariŭ de mĕtasă orĭ cojocelŭ, cojocŭ muerescŭ cu mânecĭ, sirmă de aurŭ pentru *turbenţiŭ* orĭ cépsă pentru cĭalma — conciŭ. — Aşa câtŭ nu de puţine orĭ se întĕmplă că mirele cu tóte provede pre mirésa sa. Acésta se numesce „*tocma*."

cumpĕră şi o *flóre de târgŭ* pre care mirele o pórtă de regulă în cuşmă ca semnŭ că e încredinţatŭ (logoditŭ) de cum începŭ a li se striga *vestirile* şi până după cununie. Pentru socrulŭ celŭ mare cóse mirésa numaĭ o cămeşă, dar, şi acésta nu e aşa de frumósă, adică cu găurele, fluturĭ şi canafĭ, ca a mireluĭ. Pentru sócră prepară asemenea o cămeşă precum şi o *pândătură* adica o mânistergură saŭ ştergarŭ de îmbrobonditŭ, ér pentru ceĭalalţĭ diferite ştergare şi năfrămĭ.

Darurile mireluĭ le trimite mirésa, ca şi mirele, abĭa în ajunulŭ cununieĭ, ér tóte cele-lalte le împărţesce după cununie, afară de năfrămile menite pentru vătăjeĭ, carĭ le împărţesce înainte de a pleca aceştĭa ca să învite pre sătenĭ la *Danţŭ* saŭ *Vedre*.

Unele dintre obĭectele înşirate maĭ susŭ fie-care mirésă le are de maĭ nainte gata, căcĭ fie-care fată sîrguincĭósă, care aştéptă să se mărite, se'ngrijesce de cu timpurĭŭ să le aĭbă. Altele însă, precum cămeşile şi cu deosebire cămeşa de mire, trăĭstuţa şi o samă de năfrămĭ, rĕmânŭ a fi preparate abĭa după logodnă. Şi mirésa trebue să caute ca şi acestea să fie numaĭ decât gata până la cununie.

Fiindu-ĭ însă mireseĭ peste putinţă de a pregăti singură tóte darurile câte sunt de lipsă, este datină ca înainte de cununie cu vr'o sĕptĕmână saŭ şi cu dóuĕ să se adune maĭ cu sémă serile la dînsa maĭ multe fete şi neveste tinere, cu carĭ a trăitŭ ea maĭ bine în timpulŭ *fetieĭ* sale, însă maĭ alesŭ *druscele*, şi acestea îĭ ajută apoĭ a croi şi a cóse tóte darurile trebuincĭóse.

La acéstă ocasiune fetele şi nevestele adunate nu numaĭ că ajută mireseĭ a lucra, nu numaĭ că se învaţă una pe alta a cóse, ci povestescŭ şi cântă o mulţime de cântece, dintre carĭ partea cea maĭ mare se referescŭ la mire şi mirésă.

Şi dacă mirele e pe placulŭ mireseĭ, dacă ea singură şi l'a alesŭ şi se duce de bună voĭe după dînsulŭ, atuncĭ cea maĭ mare parte din cântecele, carĭ se cântă la acéstă ocasiune, sunt de ĭubire, vesele...

Se 'ntêmplă însă, după cum am maĭ amintitŭ, şi la Românĭ fórte adese-orĭ că o samă de părinţĭ nu vorŭ nimicŭ să scie despre voĭa şi plăcerea fiilorŭ, ce vorŭ să-ĭ căsătoréscă, ci eĭ îĭ facŭ cu de-a sila să se ducă unulŭ după altulŭ, fără a-ĭ întreba maĭ ântâiŭ de se placŭ orĭ nu.

Pre aceĭ părinţĭ, carĭ se batŭ maĭ cu samă după prea mare avere saŭ silescŭ pre fiicele lorŭ să se mărite anume ca să scape de dînsele, carĭ vreaŭ numaĭ decât *să'mpingă* cum se ḑice, *pĭetrile din casă*, ceĭalalţĭ Românĭ nu-ĭ prea fericescŭ.

Unŭ cântecŭ poporanŭ, cântatŭ de o nevastă tênĕră, silită de părinţiĭ sĕĭ ca să se ducă după unŭ fecĭorŭ ce nu ĭ-a plăcutŭ, şi numaĭ de frica părinţilorŭ sĕĭ s'a dusŭ după dînsulŭ, şi care de atuncĭ în cóce nu odată se repeţesce la ocasiunea pregătireĭ darurilorŭ, sună precum urméză :

Frunḑă verde treĭ măsline,
Maĭ vină mamă la mine
Şi me-ĭ vedé şi pre mine
Cum m'aĭ măritatŭ de bine.
M'aĭ datŭ dup'unŭ rĕŭ de câne,
Că se duce serile,
Vine demineţele.
Eŭ îĭ daŭ zamă de puĭu
Elŭ îmĭ ĭe bicĭulŭ din cuĭu.
Eu-ĭ daŭ zamă de găină,
Ér elŭ sare la pricină.
A avutŭ unŭ comănacŭ,
L'a lăsatŭ la crîşmă pe dulapŭ.
Şĭ-a avutŭ unŭ pĭeptăruţŭ
Şi l'a bĕutŭ la crîsmuţĭ...

Unŭ bărbatŭ, ce-a fostŭ silitŭ de părinţiĭ seĭ să ĭea pre o fată, care nu ĭ-a plăcutŭ, cântă :

Pentru locŭ şi pentru casă
Mĭ am pusŭ tónta după masă.
Ţine, mamă, uşa bine,
Că întră tónta la mine.
Orĭ o ţine, orĭ o lasă,
Cu tónta cum să ţinŭ casă,
Cu tónta cum oĭŭ trăi ?
Că ea rĕŭ s'a 'mpodobitŭ
Cu basma négră la gâtŭ,
Cum mi-ĭ mie maĭ urîtŭ.
Mama din bólă mĕ scóte
Da din urîtŭ nu mĕ póte,
Că urîtuluĭ n'are lécŭ
Numaĭ ţândă şi toĭagŭ ! (1)...

In genere însă cele maĭ multe cântece, ce se cântă la acéstă ocasiune, se referescŭ la mirésă.

Fetele, cărora le pare rĕŭ după surata lorŭ, că acésta se desparte de dînsele, dară maĭ alesŭ nevestele, carĭ prea bine sciŭ ce pómă bună-ĭ măritatuluĭ, cântă o mulţime de doĭne de jale, prin carĭ facŭ pre mirésă nu odată să plângă de se cutremură cămeşa pe dînsa.

Reproducemŭ vr'o câte-va din acele cântece.

Din Bucovina :

Fetiţă din doĭ părinţĭ,
Ce cugeţi de te măriţĭ ?
De-aĭ sci cum e măritată
Aĭ şedé la mă-ta fată.
Aĭ şedé şi-aĭ maĭ fetì,
Cosiţ'alb'aĭ împleti ! (2)

Din Transilvania :

---

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) Din colecţia mea inedită.

Draga tatiĭ, mândră fată,
Să sciĭ cum e măritată,
Şedé-o-aĭ la mă-ta fată,
Şĭ aĭ trăi nemăritată.
Şi ţĭ-aĭ purta *fetia*
Ca popa vangelia! (1)

Totŭ din Transilvania:

Fetiţă din doĭ părinţĭ,
Ce cugeţĭ de te măriţĭ?
De-aĭ sci cum e măritată
Aĭ şedé la mă-ta fată
Şĭ-aĭ maĭ ţese pânḑă lată! (2)

Saŭ astfeliŭ:

Copiliţă cu părinţĭ!
Nu silì să te măriţĭ,
Măritatu-ĭ mare câne,
Nu-lŭ póte strica chĭar nime,
Nice popă, nicĭ vlădică
Fără mórtea cea grabnică! (3)

Din Moldova:

Frunḑă verde treĭ agudĭ,
Copilă cu doĭ părinţĭ
Ca luna între doĭ sfinţĭ
La ce tu te maĭ măriţĭ?
Că mila de la părinţĭ
Cu mare greŭ o s'o uiţĭ,
Da mila de la bărbatŭ
Ca frunḑa-ĭ de pĕrŭ uscatŭ.
Când te puĭ să te umbrescĭ
Maĭ tare te dogorescĭ. 4)

---

(1) Din Reteagŭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Gr. Sima a luĭ Ionŭ: Cântece pop. din Buclumŭ-Poienĭ, publ. în «Familia» an. XIX. Oradia-Mare, 1883, p 32.
(3) Din colecţia mea inedită.
(4) El. D. O. Sevastos: Cântece Mold. p. 30.

Dacă mirésa se mărită în altŭ satŭ, şi dacă din întêmplare a avutŭ unŭ ĭubitŭ în satulŭ sĕŭ, după care bucurósă arŭ fi mersŭ, însă părinţiĭ eĭ n'aŭ voitŭ s'o dee după dînsulŭ, atuncĭ fetele, între multe alte cântece cântă încă şi pre celŭ următorĭŭ :

Frundulénă lozióră,
Prea ĭubită sorióră,
Când te vĕdŭ sara pe afară
Arde inima-mĭ cu pară.
Când şĕdĭ pe prispă din dosŭ
Cu capulŭ plecatŭ în josŭ
Cu sculul̆ŭ pe după capŭ,
Cu mĕtasa trasă'n acŭ,
Cum frumosŭ coşĭ *năframa*,
Ci-o să ţi-o daĭ nună-ta,
Mi se rupe inima.
N'arŭ ajunge tatălŭ tĕŭ
Cum te dă după unŭ rĕŭ
Ne sciutŭ şi ne'ntrebatŭ,
Lumea 'ntrég'o colindatŭ
De nevastă nicĭ c'aŭ datŭ
Numaĭ elŭ că s'aŭ aflatŭ
Pe tine să mi te dea,
Să-mĭ rupă inima mea.
Frundă verde lozióră,
De te-ĭ duce, sorióră,
Cu străinu 'n altă ţară,
Să maĭ viĭ şi'n satulŭ tĕŭ
Să me'ntrebĭ ce maĭ facŭ eŭ,
De-ĭ audi c'am muritŭ,
Tu să-mĭ trecĭ pe la mormîntŭ,
Să mĭ daĭ ţerna într'o parte
Să găsescĭ óse'nşirate
Să vedĭ dragostea ce póte,
Că duce la halŭ de mórte. 1)

Mirésa, audindu-le şi umplându-o jelea, nu se póte răbda

(1) El. D. O. Sevastos: Cântece Mold. p. 127.

de-a nu cânta şi ea, şi anume: dacă mirele e altŭ fecĭorŭ, şi nu acela pre care l'a ĭubitŭ:

Prutule apă vióră,
Face-te-aĭ négră cernélă
Să-mĭ cernescŭ cu ea catrinţa
Ca să-mĭ jelescŭ pre bădiţa.
Bădiţa de peste délŭ
Arŭ veni şi n'are calŭ.
Ie-ţĭ, bădiţ'-unŭ calŭ cu plată
Şi-ĭ trece de-a lungŭ-o dată. (1)

Dacă mirele e *fecĭorŭ bĕtrânŭ*:

Frundă verde şi una,
Maĭcă, măĭculiţa mea,
După bĕtrânŭ nu mĕ da!
Nu mĕ da după bĕtrânŭ,
Că cară tómna la fênŭ
Şi merge pe drumŭ tăcêndŭ
Şi întră'n casă sfădindŭ.
Eŭ îĭ daŭ ca să mănânce,
Elŭ mĕ sudue de cruce.
Eŭ îlŭ întrebŭ ce-a mânca,
Elŭ mĕ'ncepe-a blăstĕma.
Că elŭ îĭ maĭ multŭ bĕtrânŭ
Şi-ĭ pică din gură 'n sinŭ.
Dă-mĕ dup'unŭ fecĭorelŭ
Tinerelŭ şi sprintinelŭ,
Că fecĭorulŭ tinerelŭ
Când cară tómna la fênŭ
Vine sara şuerândŭ
Şi întră 'n casă rîdêndŭ.
Eŭ îlŭ întrebŭ ce-a mânca
Elŭ mĕ prinde-a desmĭerda,
Eŭ îĭ daŭ ca să mănânce
Elŭ îmĭ spune vorbă dulce. (2)

---

(1) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(2) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

Dacă mirele e *vĕduvoĭŭ :*

Mamă, sufleţelulŭ meŭ!
Dă-mĕ după unŭ flăcăŭ,
Că m'la de la flăcăŭ
Ca unŭ mĕrŭ bunŭ de sub brâŭ,
Ér mila de vĕduvoĭu
Ca oghĭala din gunoĭŭ! (1)

Când se croesce şi se cósă cămeşa de mire una dintre neveste cântă :

Hăulesce fiĭculiţă,
Câtŭ veĭ fi la mă-ta'n gaŭă
Că dacă te-ĭ mărita
Hăulitulŭ ţi-ĭ uĭta
In casă de sócră-ta,
In tindă de socru-tĕŭ
Afară de soţu-tĕŭ.
Că sócră-ta nu ţi-ĭ mamă
Să ţĭ ţie cuvîntu'n samă.
Şi socru-tĕŭ nu ţi-ĭ nene
Să-ţĭ deĭe fagurĭ de mĭere,
Şi bărbatulŭ nu ţi-ĭ frate,
Să socoţĭ că nu te-a bate.
Că mila de la mămucă
Ca şi mĭeḑulŭ celŭ de nucă,
Şi mila dela tătuţă
Ca şi mĭerea din litruţă,
Ér mila de la bărbatŭ
Ca crénga de mĕrŭ uscatŭ.
Când te puĭ să te umbrescĭ
Maĭ rĕŭ faţa-ţĭ dogorescĭ.
Dacă-ĭ vrea ce-va a ḑice
Elŭ ţĭ-a'mplea gura de sânge
Şi te-a pune şi-lŭ veĭ bea.

---

(1) Din Boĭanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

Mirésa

Dară eŭ cum să mi-lŭ beŭ,
Dacă e sângele meŭ?
Și eŭ dară cum l-oĭu bea,
C'acela-ĭ din carnea mea?.. (1)

Dintre tóte darurile, câte s'aŭ înșiratŭ maĭ susŭ, cele maĭ principale suntŭ *hobotulŭ* și *cămeșa de mire* saŭ, după cum spunŭ Selageniĭ, *cămeșă de miroiŭ*, (2) pentru că aceste douĕ obĭecte le întâlnimŭ pretutindene la Românĭ. Cu tóte acestea însă noĭ vomŭ vorbì în șirele următóre despre fiecare darŭ în deosebĭ.

Vomŭ începe maĭ ântâiŭ cu *hobotulŭ*.

Hobotulŭ are în Bucovina maĭ multe numirĭ și anume: *hobotŭ*, *balțŭ* și *nimitețŭ* saŭ *nemitețŭ*. Cea maĭ respândită numire însă e *hobotŭ*. Numirea *balțŭ* se 'ntrebuințéză maĭ multŭ în munțiĭ românescĭ despre Transilvania. Totŭ în acele părțĭ, unde esistă acéstă numire, se află și verb. *a înbălța*, în locŭ de a *înhobota* și *înbălțare* în locŭ de *înhobotare*, *înbălțată* în locŭ de *înhobotată*.

Numirea *nimitețŭ* e usitată maĭ multŭ în districtulŭ Storojinețuluĭ, adică în părțile despre Prutŭ. Totŭ în aceste părțĭ esistă și diferite cântece despre dinsulŭ. Étă unulŭ din satulŭ Crasna:

Legea ta de *nimitețŭ*
Multŭ eștĭ supțirelŭ și crețŭ
Șĭ-amăgescĭ copi'ele
Și le acoperĭ gâțele.
Și le ĭeĭ codițele
Când li-ĭ lorŭ lumea maĭ dragă,
Le puĭ pândătură albă. (3)

(1) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

(2) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

(3) Dict. de M. Bărbuță. — Sub *pânzătura albă* se'nțelege aice mânișergura saŭ ștergarĭulŭ cu care se îmbrobodescŭ nevestele.

Altulŭ din satulŭ Vama, districtulŭ Câmpulungului :

Bată-lŭ crucea *nimitețŭ*
Da elŭ mândru-ĭ și istețŭ :
Inșală copilele
Și le légă brațele,
Le-acopere cosițele
Și le'nchide cărările. (1)

In unele părțĭ din Transilvania se numesce *balțŭ*, ér înpodobirea saŭ învĕlirea cu dînsulŭ se esprimă prin verb. *a înbălți—înbălțescŭ*, în altele *tulbentŭ*(2), *sovonŭ* saŭ *zovonŭ*, *potilatŭ* și *procovŭ*. (3)

Numirea *balțŭ* e întrebuințată maĭ cu samă în districtulŭ Năsăuduluĭ, *sovonŭ* și *potilatŭ* în munțiĭ apusenĭ, singurŭ *potilatŭ* pe Târnave (4), ér procovŭ, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ, numaĭ la Româniĭ din Șcheiu (5).

Cum că cuvîntulŭ *balțŭ* e fórte rĕspânditŭ în districtulŭ Năsĕuduluĭ se póte cunósce și de acolo, pentru că îlŭ întâlnimŭ chĭar și'n descântecele din acestŭ ținutŭ. Așa într'unŭ descântecŭ de «*Iele*» între multe alte versurĭ provinŭ și acestea :

O Maĭca Domnuluĭ cea sfântă,
Nu ne încide în ladă lădiță,
In lacră lacriță,
Nicĭ în sdĭócă de nucă nu ne băga,
In mare nu ne arunca ;
Că ne-omŭ duce tare și vĕrtosŭ
Cu puterea luĭ Hristosŭ
In vîrfulŭ munțilorŭ,

(1) Com. de G. Toma, stud. gimn
(2) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogia. Iașĭ 1880 p. 21.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.— Vedĭ și «Revista nouă» an. I p. 109.
(4) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ. — Vedĭ și Frâncu și Candrea, op. cit. p. 169.
(5) Revista nouă, p. 109.

In crușile bradilorŭ.
In cununa fetelorŭ
In *balțulŭ mnireselorŭ*,
In strululŭ voĭnicilorŭ,
In masa împĕrațilorŭ (1).

Ér cuv. *potilatŭ*, care vine de la mag. *potyilat*, îlŭ întâlnimŭ în următórea doĭnă :

Fost'am fată de bogatŭ,
Mers'am după blăstĕmatŭ,
Ce-am avutŭ totŭ am mâncatŭ.
Am avutŭ vr'o doĭ, treĭ leĭ,
Și ĭ-amŭ datŭ pe doĭ vițeĭ,
Și-aŭ grijitŭ lupiĭ de eĭ ;
Și-am avutŭ șĭ-unŭ *potilatŭ*,
Și acela că l'am datŭ
Pe pipă și pe tabacŭ,
Să nu mérgă sara 'n satŭ,
C'a venì cu capulŭ spartŭ...
Nu mi-ĭ de durerea luĭ,
Dar mi-ĭ de năcazulŭ meŭ,
Că mĕ face să-lŭ legŭ eŭ (2).

In Selagiŭ și Chiorŭ se numesce *balțŭ* (3), în cele-lalte părțĭ ale Ungarieĭ *tulbentŭ* (4) și *turbențĭu* (5).

In fine în Moldova se numesce *hobotŭ*, în Muntenia *sovonŭ* și *zovonŭ*, *a sovoni* = a învĕli, a înhobota, *zovonită* = înhobotată (6) și *sobonŭ* (7), éră în Dobrogea *sovonŭ* (8).

---

(1) Lazarŭ Șaĭneanŭ: *Ielele* etc. studiŭ de mitologie comp. Bucurescĭ 1886, p. 12.
(2) Maria Precupŭ: Doĭne și hore din Ardealŭ, publ. în «Ședĕtórea» an. IV. Buda-Pesta 1878 p 45.
(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.
(4) D. T. Bojinca: Anticele Romanilorŭ, p. 207, Nota 2: «Asemenea pândă — adică *flammeum* — întrebuințéză și miresele românescĭ cu numele *tulbentŭ* ș. a. cu care așa se învĕluescŭ, acoperindŭ totŭ capulŭ, câtŭ numaĭ ochiĭ lorŭ se potŭ vedé.»
(5) G. Trăilă, loc. cit.
(6) Com. de d-lŭ G. Dem. Teodorescu. — Biserica ortodoxă română, an. VI. Bucurescĭ 1882. p. 409.
(7) Hășdĕŭ: Dicț. limb. rom. t. II, p. 1306: «In Vâlcea din România *hobotulŭ* se numesce *sobonŭ*».
(8) T. T. Burada: O călătorie în Dobrogia, p. 20.

Hobotulŭ la Românii din Bucovina e, după cum amŭ arĕtatŭ şi maĭ susŭ, unŭ tulpanŭ de lână saŭ de mĕtasă de colóre maĭ multŭ roşŭ aprinsă.

Aceeaşĭ colóre, adică cea roşă, avea şi hobotulŭ *flammeum* (1) mireselorŭ romane, care îşĭ acoperiaŭ saŭ maĭ bine ḑisŭ îşĭ învĕlĭau (nubit, obnubit) (2) capulŭ cu dînsulŭ chĭar aşa cum se învĕlescŭ şi miresele române din timpulŭ de faţă. Hobotulŭ saŭ vĕlulŭ mireselorŭ romane se deosebĭa de celŭ ce lŭ purtaŭ tóte femeile, când eşĭaŭ la preumblare (3) numaĭ prin colórea luĭ cea *roşă* (4).

In unele părţĭ ale Transilvanieĭ hobotulŭ e o *pânḑă albă fină* cu care se învĕlesce capulŭ mireseĭ după cununie (5). In alte părţĭ însă, precum bunăóră în Scheiu, era maĭ nainte unŭ felĭu de materie necusută. Étă ce ne spune d-lŭ G. I. Pitişŭ atâtŭ în privinţa materieĭ câtŭ şi în privinţa formeĭ sale :

«*Procovu*, — adică hobotulŭ, — ilŭ cumpĕra naşa, adică nuna, de se'nvoĭa să-lŭ cumpere, orĭ de nu, căpĕta dela cine avea câte o *materie necusută*, şi atuncĭ trebuĭa

---

(1) Plin. n. h. lib. XXI. c. VIII *Flaminia* a fostŭ cea dintâiŭ femee romană, care a întrebuinţatŭ astfeliŭ de acoperişŭ, ce însémnă sfiala şi inocenţa fecĭoriei, fiindŭ că ea a fostŭ cea maĭ sfiicĭósă şi nevinovată în viaţa sa.

(2) Festi ep. p. 184: obnubit caput operit, unde et nuptiae dictae a capitis opertione.

Se înhobota, îşĭ acoperĭa capulŭ, de unde se ḑice şi nuntă, adică dela acoperirea capuluĭ.

(3) Val. Max. 6, 3, 10 : (C. Sulpicius Gallus) uxorem dimisit, quod eam capite aperto foris versatam cognoverat.

(C. Sulpiciu Gallus) a alungatŭ femeea pentru că aflase că a petrecutŭ afară cu capulŭ golŭ.

(4) In cele maĭ multe pasage, carĭ amintescŭ despre *Nuptiale flammeum* (v. Lexica şi Rossbach: Untersuchungen p. 279) e vorba maĭ multŭ numaĭ despre colóre care se însémnă *luteus color* = colóre rosă (Plin. n. h. 21, 1 46. Lucan 2,361) nu însă şi despre formă. Câte odată se numesce *flammeum amictus* (Festi ep. p. 89: Flammes amicitur nubens. Schol. Juven. 6,225: flammea genus amicti) saŭ *vestimentum* (Festi. ep. p. 92, 16) ér despre o învĕlitóre de capŭ nicăirĭ nu e vorba.

(5) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

să o dea îndĕrĕptŭ. Când îlŭ cumpĕra nașa, *procovulŭ* rĕmânea miresei, care îșî făcea din elŭ sucnă, de era maî mare; de era stofă maî mică, îșî făcea șurțŭ. Materia, cum era, se lua dela unŭ capĕtŭ, și se'ndoia în lungŭ și se cosia pe muche așa că procovulŭ avea forma uneî glucî și când punea în capŭ, partea lungă venia pe spate» (1).

Ce se atinge de colórea materieî amintite aice, de și nu ni se spune, se póte lesne presupune că ea a pututŭ să fie roșietică, pentru că sucnele și șurțurile de regulă le facŭ românceleе din materiile pestrițe. Ér câtŭ pentru formă, apoî cam totŭ așa îndătinéză și miresele din Transilvania a-lŭ împături și a-lŭ pune pe spate când plécă la cununie.

In Selagiŭ duce nănașa în presara cununieî *lalțulŭ*, cu care are să se *îmbălțeze* mirésa la casa mireluî și aice îlŭ dă ea *nuneloĭŭ* ca să-lŭ tivéscă. Nunele, luându-lŭ, îlŭ tivescŭ cu *primă* (petea, pantlică) mierie. Facŭ apoî din altă primă tricoloră precum și din *sasăŭ* saŭ *bărbenogŭ* (lat. Vinca minor), după cum se numesce planta acésta în Chiorŭ, *o cunună* pre care o cosŭ pe balțŭ astfeliŭ, ca atuncî când vorŭ pune-o mireseî pe capŭ să vină tocmaî de-asupra frunțiî. In unele sate, precum bună óră în cele de prin apropierea orașelorŭ, balțulŭ dempreună cu cununa amintită se cumpĕră din boltă (dughénă). (2)

In Dobrogia e unŭ feliŭ de pândă saŭ citŭ. (3)

---

(1) Revista nouă an. I. p 109.

(2) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

(3) T. T. Burada: O călĕtorie în Dobrogia p. 20, 21: «La nunțî este obiceĭulŭ ca mirésa, după ce se gătesce cu *telŭ* (petélă), să fie acoperită peste totŭ capulŭ cu o pândă saŭ citŭ ce se numesce *soronŭ* (hobotŭ) în câtŭ nu-î se vede de locŭ fața, ér la brâŭ ține o oglindă, și astfeliŭ gătită este condusă de mână până la biserică.»

In fine la miresele române din Macedonia hobotulŭ e de colóre albă și transparentŭ. (1)

Cămeșa pe care mirésa indiană o țesia și o cosia pentru mire, ca și mirésa română saŭ cea rusă de adĭ, servia mireluĭ spre a vedé lucrulŭ mireseĭ.

Unŭ cântecŭ iliricŭ ne aduce aminte că între multe alte darurĭ, carĭ le presenta mirésa mireluĭ, era și o *cămeșă elegantă*, care nu era nicĭ țesută nicĭ împletită, dar pre care copila (fiica Dogeluĭ venețianŭ) prin treĭ anĭ de-a rêndulŭ, diua și nóptea, cu propriile sale mânĭ a lucrat'o și cusut'o cu cele maĭ fine fire de aurŭ. In cele maĭ multe locurĭ din Italia, precum în Liguria, Piemont, Milan, Pesara, și Perugino, mirésa ișĭ dă cea maĭ mare silință ca să cósă cum maĭ bine cămeșa care o dă mireluĭ ca presentŭ. In Arpinate, în Abruzzi și pe lângă Lago-Maggiore, mirésa dăruesce nu numaĭ mireluĭ o cămeșă, ci tuturorŭ bărbațilorŭ înrudițĭ cu mirele. Ér în Pistoia capĕtă, afară de mire, chiar și amêndoĭ vorniceiĭ sĕĭ câte o cămeșă.(2)

Mirésa română, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ și după cum am arĕtatŭ și maĭ susŭ, cóse câte o cămeșă numaĭ pentru mire, socru și sócra cea mare, părințiĭ mireluĭ, ér celorlalțĭ bărbațĭ înrudițĭ cu mirele, le împărțesce, după cum ne vomŭ încredința la loculŭ sĕŭ, alte darurĭ, precum: ștergare, năfrămĭ și tulpane saŭ testimele.

Cămeșa de mire și cea de sócră sunt cele maĭ scumpe și totŭ-odată maĭ frumosŭ cusute. Cea de mire o cóse de regulă mirésa din pândă de dînsa lucrată. Mirésa, care nu scie tórce, țese și cóse, e luată în rîsŭ de întregŭ satulŭ nu numaĭ în anulŭ celŭ dintâiŭ, după ce s'a măritatŭ, ci chiar până și la alŭ șeptelea anŭ, și nu numaĭ în cercurĭ

(1) T. T. Burada: Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia publ. în op. cit. p. 421.

(2) Gubernatis, op. cit. p. 113-114.

maĭ restrînse, ci şi la petrecerĭ publice prin o mulţime de chiuiturĭ satirice. Étă una dintre acele chiuiturĭ, care o strigă feciorii din Bucovina în decursulŭ joculuĭ fetelorŭ ce nu sciŭ ţese :

Haĭ la jocŭ, dragulŭ badiĭ,
Nu sci ţesă nicĭ urḑì,
Tu facĭ pànza ca un sacŭ
Şi ḑicĭ că e de bumbacŭ,
Tu facĭ pânza ca un ţolŭ
Şi ḑicĭ că e de fuĭorŭ,
Ţeşĭ o ţiră, nicĭ unŭ cotŭ,...
Haĭ, mamă, că nu maĭ potŭ ! (1)

Alta, totŭ din Bucovina, care o chiue feciorii celorŭ ce nu sciŭ cóse :

M'a mânatŭ mama de-acasă
Să-mĭ alegŭ una frumósă.
Mĭ-am alesŭ una maĭ hîdă,
Care-ĭ cu cămeşa mândră.
Mă sa 'mpunge, fata trage,
Vaĭ mândră cămeşă face.
Mă-sa 'mpunge, fata scóte
Şi de lótră (2) nu maĭ póte. (3)

Şi precum facŭ feciorii din Bucovina, tot aşa facŭ şi fraţiĭ lorŭ din Transilvania. Étă cum ĭeaŭ şi aceştĭ din urmă pre fetele ce nu sciŭ saŭ li-ĭ lene a cóse peste piciorŭ :

Dragă mi-ĭ fata săracă,
Ea cu mâna eĭ se'mbracă,
Dar fata găsdaculuĭ
Dă-o 'n mâna draculuĭ,
Că pe puiĭ de la mână
A datŭ brânḑă şi slănină,

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) *Lótră* = mândră, = cochetă.
(3) Din colecţia mea inedită.

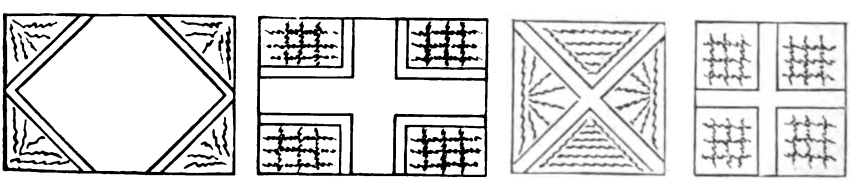
Pe iie din brâu în susŭ
Treĭ mierțe de cucuruzŭ,
Pe iie din brâu în josŭ
Treĭ mĭerțe de grâu frumosŭ. (1)

Cămeșa cea de socru și de sócră le cósă de obiceĭŭ una dintre drusce saŭ altă fată, care scie maĭ bine și maĭ frumosŭ cósă. *Năfrămile* le cosŭ de regulă druscele. Cea maĭ frumósă e *năframa de schimbŭ*, care o dă mirésa nânașuluĭ la *Masă mare*. Aceea în genere e *urḑită* (disenată) pe marginĭ și prin cornurĭ cu negru, éră între *urḑitură* e *înflorită* saŭ maĭ bine ḑisŭ *umplută* cu totŭ felĭulŭ de strămătură. După ce se gată se împăturesce și se cósă pe-o cólă de hârtie așa, că numaĭ florile se vĕdŭ, ér câmpulŭ celŭ albŭ nu se vede de felĭŭ. (2)

In maĭ multe părțĭ ale Italieĭ mirele, când are să facă vre o visită, îmbracă pre mirésă de totŭ noŭ. In alte părțĭ însă îĭ procură numaĭ unele lucrurĭ nouĕ. Și érășĭ în alte părțĭ, precum d. e. în Carpignano, în Lombardia, se dăruescŭ numaĭ unelte de lucru, precum: cuțite, acarițe, fórfecĭ, degetare, saŭ, ca în Pescara, între ceĭ sermanĭ, o *furcă* fórte frumosŭ lucrată. Datinele acestea întărescŭ datinele cele vechĭ ale Romanilorŭ, la carĭ utensiile nevesteĭ, precum *furca*, *fusulŭ* și *urḑala*, se duceaŭ în urma mireselorŭ de către unŭ june adolescentŭ numitŭ *camillus* (2).

(1) B. C. Fontanele: Doĭne și hore din Câmpia Ardealuluĭ, publ. în «Șeḑĕtórea» an. IV. Buda-Pesta 1880 p. 51.

(2) Năframă desvelită : învĕlită

(3) Plin. n. h. VIII, 48: Lanam cum colo et fuso Tanaquil, quae eadem Coecilia vocata est, in templo Sangi durasse, prodente se, autor est M. Varro, factamque ab ea togam regiam undulatam in aede Furtunae, qua Servius Tullus

Aceeașĭ datină romană despre furca nupțială se manține încă și în Monferato Albese, în Monte Crestese, Ossola, Andorno, Sardinia, Corsica, după cum arată unŭ cântecŭ poporanŭ corsicŭ, care ḑice :

Quando anderiti sposata
Purteriti li frineri ;

adică : «când veĭ fi mirésă, veĭ pierde ficĭoria». Ér în Toscana se află unŭ cântecŭ poporanŭ satiricŭ, ce samĕnă cu o novelă, care vorbesce despe nevasta ce nu scie tórce :

Frumósa dómnă ce-a pĭerdutŭ furca !
Colindă tótă Lunia cercându-o ;
Marțĭ o află singură sfărmată,
Mĭercurĭ o pórtă tocmindu-o,
Joĭa perde fuĭorulŭ.
Vinerea ilŭ pune în furcă,
Sâmbătă ișĭ neteḑesce puținŭ capulŭ,
Dumineca nu tórce că-ĭ sĕrbătóre (1).

Acestŭ cântecŭ toscanŭ are fórte mare asemĕnare cu următoriulŭ cântecŭ românescŭ din Transilvania, prin care se ĭeaŭ în rîsŭ nu numaĭ fetele și nevestele ce nu sciŭ tórce, ci în genere tóte muerile cele leneșe :

Eŭ de când m'am apucatŭ
Lunĭa, Marțĭa n'am lucratŭ ;

---

fuerat usus. Inde factum ut nubentes virgines comitaretur colus comta cum fuso et stamine.

Tanaquil, care se numesce și Cecilia, a torsŭ lână la furcă cu fusulŭ în templulŭ luĭ Sang; acésta adeveresce Varro, care maĭ ḑice, că ea a făcutŭ o togă regéscă undulată în templulŭ Furtuneĭ, cu care s'a îmbrăcatŭ Serv. Tullŭ De-aice vine că după mirese se duce furca cu fusulŭ și urḑala.

(1) Gubernatis, op. cit. p. 114—115.

La bella donna che ha perso la rocca !
E tutto il lunedì la va cercando ;
Il martedì la trova mezza rotta,
Mercoledì la porta rassettando,
Il giovedì le pettina la stoppa,
Il venerdì la va inconocchiando,
Il Sabato si li scia un po'la testa.
Domenica non fila perch' è festa.

Mercurile-sŭ între ele
Şi se ţinŭ de multe rele.
Vinerile le cinstescŭ,
Nu lucru, că pĕcătuescŭ !
Sâmbăta-ĭ prasnicŭ legatŭ :
Nu lucru, mĕ culcŭ în patŭ !
Duminecă m'am sculatŭ
Sapa 'n mână-o-am luatŭ
Şi la câmpŭ am alergatŭ,
Dar popa cu tóc'a datŭ
Inapoĭ am înturnatŭ :
Mĕ 'ntâlniĭ cu sântulŭ vinŭ,
Mi-lŭ făcuĭ prietinŭ deplinŭ ! (1)

Apoĭ în cât-va şi cu următórea poesie poporană copilăréscă din Bucovina :

Lunĭ iĭ Luneĭ,
Marţĭ iĭ Macoveĭ
Mercurĭ mergŭ la târgŭ.
Joĭ oĭu târgui,
Vinerĭ oĭu veni,
Sâmbătă oĭu odihni,
Duminecă oĭu lucra
Dacă şi pop'a lucra (2).

Saŭ după cum sună acéstă poesie în alte părţĭ :

Lunĭ, Luneĭ,
Marţĭ, Marcoveĭ,
Mercurĭ la târgŭ
Joĭ omŭ târgui,
Vinerĭ omŭ veni,
Sâmbătă ne-omŭ lua.
Duminic'omŭ serba (3).

De şi *furca* şi *fusulŭ* după câtŭ îmĭ este mie până a-

(1) Şeḑĕtórea, an. VII. Oradia-mare, 1881. p. 122.
(2) Din colecţia mea inedită.
(3) Fóia familieĭ. an. I. Iaşĭ 1875, No. 3, p. 34.

cuma cunoscutŭ, nu se ţinŭ în timpulŭ presinte de darurile ce le dă mirele miresei române, totuşi credŭ că maĭ de multŭ se vorŭ fi datŭ şi aceste dóuĕ obiecte, pentru că şi astădĭ atâtŭ în Bucovina câtŭ şi'n Transilvania (1), ele trebuescŭ numaĭ decât să figureze între obiectele ce se ducŭ, ca şi la vechiĭ Romanĭ, dimpreună cu mirésa, când părăsesce acésta casa părintéscă şi se duce la bărbatu-sĕŭ. *Furca* şi *fusulŭ* sunt obiecte de carĭ o nevastă română nicĭ când nu se despărţesce. Şi precum la Italienĭ, aşa şi la Românĭ există o mulţime de cântece satirice prin carĭ se ĭeaŭ în rîsŭ atâtŭ fetele câtŭ şi nevestele cele ce nu sciŭ tórce şi maĭ alesŭ cele leneşe, cărora li cade greŭ a tórce.

Despre cele ce nu sciŭ ţese şi cóse am reprodusŭ maĭ susŭ vr'o câte-va cântece. Acuma voiŭ reproduce vr'o câte-va şi despre cele ce nu sciŭ saŭ li-ĭ lene a tórce.

Étă unulŭ din Bucovina :

Tórce furcă binişorŭ
Că ţĭ-oĭu pune inişorŭ.
De când trecŭ badea'n susŭ
Nicĭ unŭ firŭ pe *fusă* n'am pusŭ,
Nicĭ casa n'am măturatŭ.
Nicĭ blidele n'am spălatŭ
Numa 'n cale ĭ-am cătatŭ.
Tórce furcă şi tu fusă
Că eŭ mergŭ la crâşmă'n susŭ,
Crîşma-ĭ mare, frumuşică,
Beŭ voĭniciĭ de se strică (2).

Altulŭ din Maramureşŭ :

Caĭeru-ĭ mare pedépsă,
Aşĭ dormi şi nu mĕ lasă.

(1) I. C. Tacitŭ : Nunta la pop. rom. op. cit. p. 28.
(2) Din colecţia mea inedită.

De când caierŭ te-am legatŭ.
Cugelca mĭ-a ruginatŭ.
Cu rugină din grădină.
Cu dorŭ de fată bĕtrână.
M'am rugatŭ eŭ către popa
Să strămute Dumineca
Să-mĭ potŭ tórce cânepa ;
Popa nu m'a ascultatŭ,
Diua nu mĭ a strămutatŭ,
Cânepa nu mĭ-am gătatŭ (1).

In fine trebue să maĭ amintescŭ încă și aceea că atâtŭ *cămeșa* de mire câtŭ și *cea de mirésă* uniĭ nu numaĭ dintre însurățeiĭ din Bucovina. ci și din cele-lalte țĕrĭ locuite de Românĭ nemijlocitŭ după nuntă le strângŭ bine și le păstréză dimpreună cu *inelulŭ* și *năframa de credință* până la adâncĭ bĕtrânețe saŭ maĭ bine ḑisŭ până la mórte, și abĭa atuncĭ se îmbracă érăşĭ cu dînsele (2).

Unele neveste însă facŭ prima cămeșuĭcă pentru nou-născuțiĭ lorŭ din cămeșa de mire a părințilorŭ seĭ anume ca *să nu fugă norocululŭ tatăluĭ lorŭ de la dînșiĭ* (3).

In o samă de locurĭ din Italia precum în Tarent, Galerate, Turbigo din Lombardia, Casato și Palermo, se întrebuințéză, pe lângă alte obiecte, ca și la Românĭ, cu deosebire *papuciĭ* ca darŭ de nuntă.

---

(1) Tit. Budu : Doĭne și hore pop. din Maramureșŭ, publ. în «Familia» an. VIII. Pesta 1872 p. 425.

(2) D. T. Bojînca : Antic. Rom. Partea I. p. 207 : «Datină este la Românĭ în multe părțĭ, a nu mărita fetele cu vesmintele cele de rêndŭ, ci aŭ nisce îmbrăcăminte anume de nuntă gătite, care apoĭ *după nuntă nu le pórtă*».

— G. Misailŭ : «Nunțile la Românĭ», publ. în «Ateneulŭ Românŭ», an. I Bucurescĭ 1866, p. 151 :

«Vestmintele de cununie, cu carĭ se îmbracă mirésa și mirele, dar maĭ alesŭ cămeșa de mire, după ce s'a sfârșitŭ nunta, mulțĭ inșĭ nu le maĭ îmbracă, ci le păstréză până la mórte, când apoĭ sunt îmbrăcațĭ și totŭ odată și înmormîntațĭ cu dînsele.»

(3) Com. de El. Popŭ.

Rusulŭ trimite miresei sale papucii pe o tavă anume ca atuncĭ, când va păși întâiașĭ dată pragulŭ nupțialŭ să pășéscă cu papucii, carĭ până atuncĭ nu aŭ fostŭ de felŭ atinșĭ saŭ încălțațĭ.

In *Berry* mirésa stătea cu picĭórele góle, când sosĭa timpulŭ să mérgă la biserică și rudele eĭ cercaŭ în zădarŭ, una după alta, să o încalțe. Numaĭ mirele isbutea.

In *Wales* rudele miresei aruncaŭ pe ferestĭ în prieteniĭ mireluĭ tóte încălțămintele vechĭ din casă. Pare că ar fi vroitŭ să spună că nime din casă nu vrea saŭ nu póte merge la biserică.

Datina de a da miresei papucĭ ca darŭ este fórte vechĭe.

Grigoriŭ dela Tours (în scrierea sa Vitae patrum, cap. XX) ne spune, că Leobardy, care maĭ apoĭ s'a călugăritŭ, la căsătoria sa a pusŭ maĭ ântâiŭ în degetulŭ miresei unŭ *inelŭ* a sărutat'o și ĭ-a datŭ *unŭ papucŭ*, apoĭ începù ceremonia nunțiĭ.

Mirele germanŭ devenea domnŭ (stăpânŭ) preste mirésă prin aceea, că o încălța cu o păreche nouă de papucĭ.

Lacedemonianulŭ de asemenea dădea miresei sale o încălțăminte. (1)

La Evreĭ vĕduva trebuia să scótă încălțămintea fratelui bărbatu-seŭ înaintea adunăriĭ bĕtrânilorŭ, dacă elŭ nu vroĭa să o ĭea pre dînsa. (2)

In fine *mirésa romană* la prima întrare în casa mireluĭ nu ĭ era ĭertatŭ să atingă pragulŭ cu picĭórele. (3)

De papucĭ se ținŭ și *colțuniĭ*.

Petéla, numită în unele părțĭ și *betélă* (4) éră în Dobro-

---

(1) Lycurgus XXIII. Apud P. Lafargue.

(2) A 5. carte a luĭ Moĭsi XXV, q. Apud P. Lafargue.

(3) P. Lafargue: Cântece și obiceĭurĭ la nunțĭ: publ. în «Contimporanul» an. VI. Iașĭ 1887 p. 8.—Gubernatis, op. cit. p. 114.

(4) «Lumina pentru toțĭ,» an. IV. Bucurescĭ 1883 No. 7 și 8, p. 230 și 231. «România liberă», an. 1886, Octomvrie 23. Articl. «Vedrele» din foiță.

gea și Macedonia *telŭ*, plur. *teliurĭ*, care se face de regulă din fire de aurŭ, rare orĭ și din fire de argintŭ, și numită în casulŭ din urmă *petélă albă*, e usitată și la Grecil noĭ.(1) Insă și la aceștia, ca și la Românĭ, e usitată maĭ multŭ la miresele din clasele maĭ inalte.

Fesulŭ dem. *fesciorŭ*, ca darŭ din partea mireluĭ înainte de cununie, provine și la Albanezĭ. Și precum Româncele, așa și Albanezele îndătinéză a-lŭ purta maĭ cu samă în anulŭ celŭ dintâiŭ după cununie. (2)

Unŭ altŭ darŭ cu multŭ maĭ caracteristicŭ decât cele înșirate maĭ susŭ e *brâulŭ*, *brânețulŭ*, *cingĕtórea*.

Brâulŭ era usitatŭ și la miresele indiene, grece, romane și celtice. In Francia elŭ a fostŭ darulŭ celŭ maĭ obicĭnuitŭ alŭ mireluĭ. Asemenea este cunoscută și puterea ce i se atribue brâuluĭ mireseĭ de o legendă germană. Pe câtŭ timpŭ *Brunilda* nu se descinge,—ḑice legenda respectivă, — ea e minunată, cum ĭĭ cade însă brâulŭ, e o muere ca tóte muerile (3).

De și brâulŭ, după cum ne vomŭ încredința maĭ pe urmă, jócă unŭ mare rolŭ și la miresele române, totușĭ, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ, nu e datină ca mirele să-lŭ dăruĭască mireseĭ, ci din contră mirésa ilŭ dăruesce mireluĭ, așa se usitéză celŭ puținŭ în satele românescĭ de pe amêndóue malurile Prutuluĭ din Bucovina (4).

La Româniĭ din *Pindŭ* este érășĭ datină ca némurile mireseĭ să încingă pre mire, când vine acesta după mirésă, cu unŭ *brâŭ roșŭ* (5).

(1) Düringsfeld. op. cit. p. 57.
(2) Düringsfeld, op. cit. p. 60.
(3) Gubernatis, op. cit. p. 116.
(4) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(5) T. T. Burada: Nunta la Rom. din Macedonia, publ. in op. cit. p. 421.

Ce se atinge în specialŭ de puterea miraculósă ce ĭ-o atribue brâuluĭ legenda germană, apoĭ aceeașĭ putere i se atribue luĭ și de către baladele saŭ cântecele bĕtrânescĭ române, cu acea deosebire numaĭ că, nu cu privire la muerĭ, ci la bărbațĭ și în deosebĭ la voĭnicĭ. Dovadă despre acésta avemŭ următórele versurĭ pre carĭ le reproducemŭ dintr'o baladă populară intitulată «*Vidra*».

Eĭ de brâie s'apucară
Și la luptă se luară
Dĭ de vară pân'ă'n sară.
Când în locŭ mi se'nvĕrtĭa,
Când la vale s'aducea.
Nicĭ unulŭ nu dovedia!
Dar *Stoĭanŭ* mereŭ slăbĭa
Brâulŭ luĭ se descingea.
«Vidro puĭculița mea!
Vin' de-mĭ strânge brâulŭ meŭ.
Apĕra-te-ar Dumnedeŭ,
Că-mĭ slăbescŭ puterile,
Mi se ducŭ averile!»(1)

Apoĭ și cele următóre, scose din altă baladă populară anume «*Ghiță Cătănuță*»:

Așa dac'aŭ cuvîntatŭ.
La luptă s'aŭ apucatŭ.
Se luptară într'o di
Sórele până sfinți.
Dar în timpulŭ de luptatŭ
Rea ispită s'a'ntêmplatŭ.
Luĭ *Ghiță*, care-ĭ păsa
Să-șĭ scape nevasta sa.
Brâulŭ i se slăbedia
Și către mândra grăĭa:
«Mândro, lasă calu'n frâŭ
Și nódă-mĭ pustiulŭ brâŭ.

(1) V. Alecsandri, op. cit. p. 99.

Că-mĭ pune capulŭ Codrénŭ,
Alŭ meŭ şi alŭ tĕŭ duşmanŭ! (1)

După cum se vede din aceste dóuĕ citate *puterea voĭnicilorŭ luptătorĭ* constă în *brâŭ*. Cum le cade acesta îndată devinŭ maĭ slabĭ, maĭ neputincioşĭ.

Ce se atinge în fine de cele-lalte darurĭ, carĭ asemenea îndătinéză mirele românŭ a le da mireseĭ înainte de cununie, precum *oglindă, nucĭ, turtă dulce* saŭ *zaharŭ etc.*, étă ce ni se spune:

«Miresele înainte de cununie, ca să fie vĕdute de sócre, îşĭ ieaŭ mergêndŭ la biserică în sînŭ o *oglinduţă mică* cu dînsele, unŭ darabŭ de *zahărŭ* pre care după cununie îlŭ pune sócreĭ in mâncare anume ca acésta să fie întocmaĭ ca zahărulŭ de dulce; şi apoĭ, nevrêndŭ nicĭ una să nască copiĭ, iea atâtea *nucĭ fripte* câţĭ aniĭ nu voesce să nască asemenea în sînŭ, pre carĭ apoĭ după cununie le îngrópă în unŭ locŭ însemnatŭ şi dice: când aceste nucĭ vorŭ rĕsări, atuncĭ să nască ea copiĭ. Trecêndŭ termenulŭ pusŭ, iea totŭ atâtea *nucĭ bune*, le desgrópă pe cele fripte puse maĭ nainte şi îngrópă pre cele bune dicêndŭ: «Când aceste nucĭ vorŭ rĕsări, atuncĭ să nascŭ eŭ copiĭ.» Se'nţelege că nucile cele bune rĕsarŭ şi apoĭ femeea nasce.» (2).

(1) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ pop. p. 632.
(2) «Luminătoriuluĭ», an. X. Timişóra 1889, No. 27. în «Foişóră».

XXVI. CERNUTULŬ.

Intr'o ḑi anumită înainte de cununie, femeile, carĭ sunt menite a fi bucătărițe, se adună la unŭ locŭ și dimpreună cu stăpâna de casă precum și cu alte femeĭ începŭ a cerne făina menită pentru nuntă, a o frămênta și a o cóce.

Acéstă datină este fórte rĕspândită la Românĭ. Dovadă despre acésta avemŭ cuvintele Principeluĭ *D. Cantemirŭ*, care, cu privire la datinele dela încredințărĭ, scrie între altele și cele următóre:

«După ce s'a defiptŭ ḑiua cununie', *Lunĭ* înainte de acéstă ḑi, după st. liturghie, mergŭ rudele atâtŭ la casa mireluĭ câtŭ și la a mireseĭ, aducŭ musicanțiĭ din locŭ și îșĭ petrecŭ ca în familie la cântările și musica lăutarilorŭ. După ce se ridică masa și se termină petrecerea, fetele și alte femeĭ ce sunt la casă, începŭ a cerne făina care este să fie pentru *ospĕță*, pentru aceea se ḑice acésta *ḑiua cernutuluĭ* (1).

In Transilvania *Vinerĭ* sara și nóptea despre *Sâmbătă*, sócra mică și ajutórele aŭ de lucru cu frămîntatulŭ pâneĭ și alŭ colacilorŭ pre carĭ ĭĭ cocŭ pentru nuntă (2).

---

(1) Op. cit. p. 144—145.
(2) Revista nouă, p. 108.

In Macedonia este datină ca *Joï* diminéță să se strângă fetele și nevestele să curețe grâulŭ și orezulŭ, și totŭ în acéstă ḑi se trimitŭ maï mulțĭ băĭețĭ cu căldărușe să care apă de la treĭ cișmele cu care are a se plămădì pânea.

Vinerĭ se trimite din partea logodnicululuï caĭ la pădure ca să aducă lemne și dóuĕ crengĭ marĭ, din carĭ una se pune pe ogeagulŭ caseĭ logodniculuĭ, și celorŭ ce le-aŭ adusŭ li se dă bacșișŭ. Lemnele aduse servescŭ pentru a se cóce pânea și a se face bucatele pentru nuntă.

Totŭ *Vinerĭ* spre sară se frămêntă aluatulŭ când femeile cu tóte în corŭ și în unisonŭ cântă cântecululŭ următorŭ :

Nu va dada s'mi marită
Ma-ñi(1) ḑice că escu ñică(2)
ñică, ñică ca perdică.
Scólă dado s'mi marită.
Nu escu féta di noŭĕ anĭ.
Di noue ani calcai tu ḑace
Ma ñica, nă óră dada nu mi face.

Daco-românesce :

Nu vrea mama să mĕ mărită.
Că îmĭ ḑice că sunt mică.
Mică, mică ca păturnichea.
Scólă, mamă, și mĕ mărită,
Nu sunt fată de nouĕ anĭ,
De nouĕ anĭ călcaĭ pe ḑece,
Dar mică, înc'odată mama nu mĕ nasce.(3)

Saŭ pre acesta :

Nu va muma, si me mărită
Că ălŭ dzăsiră că escu ñică.

---

(1) ñ se citesce ca *gn* francesŭ.

(2) Românii din Dacia-Trăiană încă rostescŭ cuvîntulŭ acesta în cele maĭ multe părțĭ *mñică* și *ñică* pe lângă *mică*.

(3) T. T. Burada : Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ în op. cit. p. 18.

ñică, laie, (1) cât ună bute,
Cât ună bute niarχisită. (2)
Soatsile cu dzon di gușă (3),
Ș'eu laie, dormu la ușă ;
Soatsile 'ntrecŭ calarŭ (4)
Ș'eu, laie, tu chelarŭ (5) ;
Soatsile cu culopanŭ, (6),
Ș'eŭ, laie, cu mànile góle (7).

Sâmbătă se cóce pânea tótă ḑiua și se pregătescŭ și cărnurile spre ospĕtare (8).

In fine maĭ e de observatŭ încă și aceea că miresele din unele părți ale Românieĭ îndătinéză la ocasiunea cernutuluĭ de a face o *azimă* (pâne) pe nisce. desagĭ, éră după ce se cunună, mănâncă amêndoĭ miriĭ din acea azimă anume *ca să țină unulŭ la altulŭ, cum se ține o desagă de alta* (9).

(1) *Laie*=negru.
(2) *Niarχisită*=ne împlută.
(3) *Gușa*=grumazŭ.
(4) *'ntrecŭ calarŭ*=trecŭ calare.
(5) *chelarŭ*=celarŭ, pivniță.
(6) Κωλόπανον (Windel)=pelincĭ, scutice.
(7) Dr. Gustav Weigand : Die Sprache der Olympo-Walachen nebst einer Einleitung über Land und Leute. Leipzig 1888. p. 112.
(8) T. T. Burada : Datinele la nunți ale pop. rom. din Macedonia. publ. în op. cit. p 418.
(9) G. S. Ioneanŭ. op. cit p. 30.

XXVII. STÉGULŬ

In Transilvania (1) şi Ungaria (2) nu se face nicĭ o nuntă fără *stégŭ*, care, ca şi la militarĭ, e luatŭ dreptŭ *simbolŭ alŭ eroismuluĭ* (3) şi care, când se ducŭ nuntaşiĭ să aducă mirésa la mire, îlŭ pórtă de regulă unŭ călăreţŭ voĭnicŭ numitŭ *stegariŭ* saŭ *stegişŭ*.

In părţile despre Maramureşŭ ale Transilvanieĭ şi anume pe lângă isvorulŭ fluviuluĭ *Someşulŭ mare* stégulŭ acesta se pregătesce cu vr'o câte-va ḑile înainte de cununie şi numaĭ în casurĭ de totŭ rarĭ se face în ḑiua cununieĭ diminéţa.

In ḑiua menită pentru prepararea stéguluĭ mirele alege 2-4 feciorĭ dintre amiciĭ sĕĭ pre carĭ iĭ însărcinéză cu pregătirea luĭ.

Feciorii aleşĭ pregătescŭ stégulŭ în următorĭulŭ modŭ:

Ieaŭ maĭ nainte de tóte douĕ năframĭ de aceeaşĭ mărime dar de diverse colorĭ, maĭ alesŭ de cele naţionale: roşu, albastru şi galbenŭ; năfrămile acestea, carĭ forméză *aripa stéguluĭ*, le cosŭ preste olaltă astŭ-felŭ ca stégulŭ să aĭbă douĕ feţe deosebite, şi apoĭ le prindŭ de partea

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 4—5.
(2) Com. de d. El. Popŭ.
(3) Com. de d. I. Georgescu.

superióră a uneĭ rude frumosŭ împestrită și ca de o orgie de lungă, dar ușóră de purtatŭ, așa, ca să fluture în aerŭ când stégulŭ e purtatŭ. In vêrfulŭ rudeĭ înțepenesce două bețișóre în forma uneĭ crucĭ drepte, care stă orizontalŭ. Printre córnele cruceĭ légă spice de grâŭ rupte din *cunună* (1) de la seceratŭ saŭ adunate vara anume spre acestŭ scopŭ, apoĭ fire de bêrbânocŭ, tisă și alte florĭ, în fie-care cornŭ de cruce anină câte unŭ colăcelŭ anume făcutŭ și câte 1—3 clopoțele micĭ, și ér bêrbânocŭ.

Colăceiĭ sunt aĭ mirilorŭ. Dacă în decursulŭ nunțiĭ cade ce-va de la crucea stéguluĭ, bună-óră unulŭ orĭ maĭ mulțĭ clopoțeĭ orĭ colăceĭ, e unŭ semnŭ rĕŭ, are să se întêmple vre o nenorocire, și cu câtŭ e pierderea maĭ mare și maĭ aprópe de cununie cu atâta și nenorocirea va fi maĭ mare (2).

Totŭ în aceste părțĭ este datină că feciorii, carĭ sunt însărcinațĭ cu pregătirea stéguluĭ să mérgă cu *ceterașiĭ* la mirésă să ïea de la *chiemătórele* acesteïa cununiile de *bêrbânocŭ*, ce le-aŭ pregătitŭ maĭ nainte de acésta anume pentru stégŭ, și apoĭ, întorcêndu-se cu dînsele totŭ cântândŭ și chiuindŭ la mire, aicĭ să le cósă pe marginea stéguluĭ. (3)

In munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ stégulŭ se face dintr'unŭ vêrfŭ supțire de bradŭ pe care se punŭ năfrămĭ de mĕtasă împodobite cu panglicĭ și printre corónele cetineĭ sunt strămăturĭ, ér de coróna din vêrfŭ e legatŭ unŭ clopoțelŭ. Mănunchiulŭ stéguluĭ e înfășuratŭ cu *brâne* și cu *brăcile* de strămăturĭ. (4)

(1) «Cununa» e o datină usitată la Româniĭ din Transilvania pe timpulŭ secerișuluĭ.

(2) Com. de d. I. Popŭ Retegandulŭ.

(3) Com. de d. D. Cosmoleĭ.

(4) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 151.

In *Selagiŭ* și'mprejurulŭ *Someutei mari* vinŭ la mire *nunele*, adică *druscele* cu totŭ felulŭ de florĭ de érnă și cu treĭ năfrămĭ : una galbĕnă, una albastră și una roșă și din acestea facŭ apoĭ stégulŭ, punêndu-ĭ totŭ odată pe de laturĭ și nisce *zurgălăĭ micuțĭ*, ér la vêrfŭ unŭ clopoțelŭ așișderea fórte micuțŭ. (1)

Imprejurulŭ *Timișórei* e însărcinatŭ cu facerea stéguluĭ stegarĭulŭ nănașuluĭ. Acesta îlŭ face de catrințe roșiĭ țesute de țĕrance, orĭ de mărămĭ frumóse de catunŭ cu cordele pendinte de mĕtasă, cu ghiarlandă de florĭ, în vîrfŭ, îlŭ înfrumusețéză cu zurgalae și până în diuă îlŭ împlântă pe casa nașuluĭ orĭ pe a cumĕtruluĭ mare. (2)

Totŭ așa se'mplânta și la Sâncelŭ și pe lângă Blașiŭ, ér pe la Rodna îlŭ anină într'unŭ cueriŭ orĭ pe grindă în casă, unde stă la vederea publică până ce plécă la cununie. (3)

După încorporarea Bucovineĭ la Austria Româniĭ din cele maĭ multe sate, neconvenindu-le stăpânirea străină, părăsiră vetrile părintescĭ și trecură în Moldova. Scurtŭ după aceea însă, în loculŭ Româniloră emigrațĭ, pe lângă coloniile svăbescĭ, țipțerescĭ, slovăcescĭ și ale Ciangăilorŭ, și pe lângă o mulțime de malorosienĭ și mazurĭ venițĭ din Galiția, trecură și se așezară în multe sate din Bucovina și Românĭ din Transilvania și Maramureșŭ maĭ alesŭ de prin satele mărginașe, precum : Bârgău, Mocodŭ, Prislopŭ, Sângĭorgĭŭ etc. Aceștĭ din urmă firesce că aduseră cu sine și datinele străbune, dintre carĭ multe nu numaĭ că le păstrară până în diua de astădĭ, bună-óră ca «*Berea*» saŭ «*Berénulŭ*.» ci le impuseră și Românilorŭ baștinașĭ. Unele însă le pĭerdură și eĭ singurĭ. Intre cele pĭerdute se numĕră și stégulŭ de la nunțĭ.

(1) Com. de d. El. Popŭ.
(2) G. Trăilă : Nunta țĕrănéscă împrejurulŭ Timișóreĭ, publ. în op. cit. p. 415.
(3) Com. de d. I. Popŭ Reteganulŭ.

Totuşĭ amintirea luĭ se maĭ păstréză încă şi astădĭ in următórea chiuitură, care se chiue când scotŭ pre mirésă cu danţulŭ afară :

U ! de mine ce şirégŭ !
Ia pĕcatŭ că n'are stégŭ !
O avutŭ şi l'o vêndutŭ !
Da cu baniĭ ce-o făcutŭ ?
Cu mândrele ĭ-o bĕutŭ,
Cu mândrele din Galaţŭ
Cu percĭuniĭ rătezaţĭ,
Cu păpucĭ ca la Fundescĭ,
Totŭ să staĭ şi să privescĭ ! (1)

Stégulŭ e usitatŭ şi la nunţile Românilorŭ din *Macedonia*, unde se numesce *flamhură* (flamură, stégŭ). Aicĭ se pune în vêrfulŭ luĭ o cruce de lemnŭ, în ale căreĭ estremităţĭ se înfigŭ treĭ mere. (2).

Intrebuinţarea stéguluĭ la nunţĭ sémĕnă că e de origine slavonă, de óre-ce elŭ, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ, e usitatŭ maĭ multŭ la popórele slave, precum la *Cazacĭ* (3) şi la *Slovaciĭ din Ungaria*, carĭ îlŭ pregătescŭ tocmaĭ ca şi Româniĭ din Transilvania (4), apoĭ la *Sêrbiĭ* din Serbia şi la ceĭ din Riviera de la Castella, romanticulŭ ţermŭ litoralŭ dintre Spalato şi Trau. (5)

Româniĭ şi Maghiariĭ, (6) carĭ asemenea îlŭ întrebuinţéză, e probabilŭ că l'aŭ adoptatŭ de la Sêrbĭ.

---

(1) Din Ilişescĭ. colecţia autoruluĭ.
(2) T. D. Burada : Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 420.
(3) Düringsfeld, op. cit. p. 37.
(4) Düring-feld, op. cit. p. 43 : «In diminéţa cununieĭ se pregătesce în casa mireseĭ aşa numitulŭ «*stégŭ alŭ mireseĭ*», adică se prinde o năframă albă, roşă saŭ pestriţă de-o rudă, care se 'nfrumuseţéză de jurŭ împrejurŭ cu cununĭ şi struţurĭ de florĭ şi la vêrfulŭ căreia se 'ntăresce în mijloculŭ unuĭ struţŭ mare de florĭ unŭ zurgălăŭ, care servesce spre acelŭ scopŭ, ca vornicelulŭ să pótă da cu dînsulŭ, când are trebuinţă, unŭ semnŭ conductuluĭ nupţialŭ.»
(5) Düringsfeld, p. 70, 71 şi 80.
(6) Idem de eadem. p. 46.

XXVIII. DESFACEREA.

Incredințarea saŭ *logodna*, după spusa poporuluĭ, e *jumĕtate de cununie*. Cu tóte acestea însă nime nu o consideră de obligatóre pentru tótă viéța ca cununia. De aice se vede că vine apoĭ și următorıulŭ proverbŭ românescŭ :

Pănă nu m'oĭŭ vedé cununată
Nu mĕ ținŭ că sunt măritată (1).

Și totŭ de aice urméză că fórte mulțĭ încredințațĭ se *desfacŭ* nu numaĭ nemijlocitŭ după încredințare, ci și 'n timpulŭ *vestirilorŭ*, ba uniĭ chĭar și'n ajunulŭ cununieĭ.

Causele desfaceriĭ sunt felĭurite, și anume : aŭ că s'aŭ născutŭ vorbe în satŭ, adică că fata n'a fostŭ cum trebuea să fie. aŭ că fecĭorulŭ este din ómenĭ proștĭ, aŭ că-șĭ ĭaŭ sama părințiĭ să nu dea fiilorŭ sĕĭ tóte cele ce le-aŭ promisŭ înainte de încredințare, aŭ că unŭ altŭ fecĭorŭ maĭ avutŭ, dintr'o viță maĭ bună și totŭ-odată și maĭ frumosŭ a venitŭ după încredințare de a cerutŭ fata, și atâtŭ feteĭ câtŭ și părințilorŭ acesteĭa pețitoriulŭ din urmă le-aŭ plăcutŭ și le-aŭ convenitŭ maĭ bine (2), aŭ că, în sfârșitŭ, fata nu voesce odată cu capulŭ a se mărita după fecĭorulŭ cu care a fostŭ încredințată, saŭ și vice-versa,

---

(1) A. Panu : Proverbiĭ t. III. p. 117.

(2) Vedĭ despre acésta și Columna luĭ Traĭanŭ an. IX. p. 383.

și din causa acésta nu stăruescŭ părinții și mai departe ca să se căsătorésca.

Dacă desfacerea purcede din partea mirelui, atuncea a cesta chiamă pre unulŭ dintre starostii sĕi și dându-i *semnele de încredințare* îi spune să se ducă la părinții miresei ca să le ducă vorbă că din cutare și cutare causă nu mai face.

Starostele, luându semnele și ducêndu-se la părinții miresei, dice :

— Cinstite N. și cinstită N. să nu vĕ fie cu supĕrare, vinŭ din partea mirelui și a părințilorŭ sĕi, să vĕ aducŭ vorbă că nu mai face. A trimisŭ și *schimbulŭ* și s'a rugatŭ ca să iertați. Câtŭ despre încredințare vĕ vețĭ înțelege și vĕ va întórce cheltuiala.

Părinții miresei rĕspundŭ de regulă cam următórele :

— Nu face nemicŭ, dacă n'a fostŭ de la Dumnedeŭ să fie... (1)

Totŭ cam în acestŭ chipŭ se anunță desfacerea și din partea părințilorŭ miresei.

In amêndóuĕ casurile însă celŭ ce strică saŭ desface încredințarea este obligatŭ a întórce nu numai semnele de încredințare, ci și tótă chieltuiala făcută de ceealaltă parte (2).

La *Italienii* din Genua, dacă se desface logodna, mirésa trebue, ca și cea română, să întórcă *inelulŭ și năframa* de credință înapoi, și dacă feciorulŭ ce i le-a datŭ nu voesce să le primésca în natură, ci pretinde ca să i se întórcă prețulŭ lorŭ, atunci le cumpĕră urmașulŭ sĕŭ

(1) Vedi despre acésta și Gazeta Transilvaniei an. LI. Brașovŭ 1888 No. 229 în foiletonŭ.

(2) Columna lui Traianŭ, an. IX. p. 583.

și le dăruesce din noŭ feteĭ, ér prețulŭ ilŭ dă fecioruluĭ, ce a fostŭ maĭ nainte logoditŭ cu dînsa (1).

Poporulŭ românŭ însă nici odată nu privesce cu ochĭ bunĭ pre acela, din causa căruĭa a trebuitŭ să se desfacă logodna, și maĭ alesŭ când acésta a trebuitŭ să se desfacă numaĭ din causa unorŭ intrige saŭ din cause materiale (2).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 100.

(2) In unele părțĭ din România, după cum ne spune d. G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 29, este datină că, după ce o fată se logodesce, atâtŭ ea câtŭ şi mă-sa cu celelalte surorĭ, de maĭ are, nu maĭ torcŭ până se face nunta, *ca să nu se întórcă logodna.*

PARTEA A DOUA

NUNTA SAŬ OSPĔȚULŬ

I. CHÏEMAREA.

In ajunulŭ cununieĭ cam pe la vr'o dóuĕ saŭ treĭ óre după amédă-di, după cum e și anotimpulŭ când se serbéză nunta, se adună vorniceiĭ mireseĭ la mirésă éră aĭ mireluĭ la mire și după ce aŭ căpătatŭ de la aceștĭa tóte insigniile și lucrurile cele trebuincĭóse unuĭ vornicelŭ, se pornescŭ cu toţiĭ prin satŭ ca să chïeme pre locuitoriĭ acestuĭa la nuntă saŭ ospĕţŭ.

In cele maĭ multe părţĭ, după ce s'aŭ pornitŭ, nu se ducŭ cu toţiĭ la unŭ locŭ nicĭ nu chïamă pre toţĭ săteniĭ de-a rêndulŭ, ci se împărţescŭ luândŭ fie-care câte o parte anumită de satŭ și chïamă maĭ cu samă pre némurĭ, pre vecinĭ și pre ceĭ maĭ de aprópe cunoscuţĭ și prïetinĭ aĭ mireluĭ și aĭ mireseĭ, saŭ maĭ bine disŭ aĭ părinţilorŭ acestora. Și vorniceiĭ mireluĭ chïamă de regulă numaĭ la mire, éră aĭ mireseĭ numaĭ la mirésă.

Chïemarea se'ncepe cam de comunŭ de la nuniĭ și socriĭ ceĭ marĭ și se sfârșesce cu ceĭ maĭ sĕrmanĭ. Ér când ajungŭ la o casă și intră în lăuntru, se îndréptă către stăpânulŭ saŭ stăpâna caseĭ cu următórele cuvinte :

Mirele nostru vestitŭ
Adĭ prin mine v'a poftitŭ

Să faceţĭ o cale
Şĭ-o cărare
Pân' la curtea dumi-sale
La unŭ scaunŭ de odihnă
Şĭ-unŭ păharŭ de bĕutură
Şi maĭ multă voe bună.
Că şi elŭ de multe orĭ
Vĕ va sta într'ajutoriŭ.
Eŭ sunt solŭ impĕrătescŭ
La curtea luĭ vĕ poftescŭ.
Şi dacă mi-ţĭ asculta
Cuşma din capŭ mĭ-oĭ lua,
Pân' la pămîntŭ m'oĭŭ pleca,
Dumnia-vóstră m'oĭŭ ruga
Să faceţĭ bine să veniţĭ,
Dară să nu bănuiţĭ (1).

După ce a rostitŭ cuvintele acestea scóte vornicelulŭ plosca şi turnândŭ dintr'însa rachiŭ într'unŭ păhărelŭ pre care de regulă ilŭ ţine sub curea saŭ brâŭ cinstesce maĭ ântâiŭ pre stăpânulŭ caseĭ, apoĭ pre stăpână, şi'n urmă, dacă maĭ sunt şi alţĭ ómenĭ în casă, şi pre aceĭa.

Stăpânulŭ caseĭ, primindŭ păharulŭ, mulţămesce dicêndŭ că numaĭ dacă ĭ-a fi cu putinţă nu-lŭ va trece pre mire respective pre mirésă cu vederea.

E de'nsemnatŭ aice încă şi aceea, că vorniceiĭ, ca *oşteni* şi *solĭ* aĭ *înălţatuluĭ împĕratŭ* şi aĭ *înălţateĭ împĕrătese*, rarŭ în ce casă îşĭ rădică cuşma din capŭ, ci eĭ totŭdeauna staŭ cu dînsa în capŭ şi aşa cinstescŭ şi chĭamă la nuntă pre stăpâniĭ caseĭ.

Maĭ de multŭ, pe când timpurile eraŭ maĭ bune şi maĭ îmbelşugate şi pe când locuitoriĭ unuĭ satŭ nu eraŭ aşa de ghemuiţĭ cu locuinţele ca în diua de astădĭ, era datină ca vorniceiĭ, numiţĭ în casulŭ acesta de comunŭ

---

(1) Din Ilişescĭ, satŭ în Bucovina, districtulŭ Suceviĭ.

chĭemătorĭ, să umble pe la casele ómenilorŭ călare și așa să chĭeme la nuntă. Și când aceștĭa se apropiaŭ de o casă nu întraŭ în lăuntru, ca acuma, ci strigaŭ :

Gospodarĭulŭ celŭ de casă
Poftimŭ afară să ĭasă !

și stăpânulŭ caseĭ trebuĭa să ĭasă afară la dînșiĭ, éră eĭ iĭ diceaŭ :

V'a poftitŭ jupânulŭ mire
Și jupânésa
Mirésa
Să facețĭ cale
Și cărare
Pân' la curțile dumi-sale.
Că curțile dumi-sale
Pe din nuntru-sŭ zugrăvite,
Din afară văruite (1),
Cu șindil'acoperite
Pentru d-vóstră gătite.
Poftimŭ,
Poftimŭ!
C'avețĭ fete și fecĭorĭ
Și v'orŭ fi trebuitorĭ.
Și noĭ de statŭ amŭ maĭ sta,
Și maĭ multe v'amŭ ura,
Da ne tememŭ c'omŭ înséra,
Și ne ținŭ férele
Cărările
Și nĭ orŭ mânca lupiĭ poclădile (2).

In satele românescĭ de prin apropierea Prutuluĭ, unde datinele *Rușilorŭ* și cu deosebire ale *Malo-rosienilorŭ* aŭ influențatŭ fórte multŭ asupra celorŭ românescĭ, este obiceĭu de-a merge și a chĭema dimpreună cu vornicelulŭ

(1) Intr'o variantă se află «*poliite*» în locŭ de «*văruite*».
(2) Dict. de Ilie Frundă, rezeșŭ din Igescĭ, satŭ în Bucovina, districtulŭ Storojinețuluĭ.

și *drujbulŭ*. In aceste părți mergŭ maĭ întâiŭ la nunulŭ celŭ mare, apoĭ la nuna cea mare, dacă aceștĭa nu sunt soțĭ, după aceea la viitoriĭ socri și pe urmă la ceĭalalțĭ, săteniĭ. Ér când ajungŭ la o casă ḑice vornicelulŭ:

Vĕ poftescŭ la nuntă socriĭ ceĭ marĭ, jupânulŭ mire și jupânésa mirésă și vĕ poftescŭ și eŭ!

După acésta scóte păharulŭ și diregêndu-i-lŭ drujbulŭ, cinstescŭ pre căsașĭ (1).

Astfelĭŭ âmblă în *Bucovina* de-a lungulŭ și de-a latulŭ satuluĭ până ce sfîrșescŭ de chĭematŭ pre toțĭ câțĭ aŭ avutŭ să-ĭ chĭeme, apoĭ se'ntórce fie-care îndĕrĕptŭ și anume vorniceiĭ mireluĭ la mire, éră aĭ mireseĭ la mirésă.

Vorniceiĭ din *Moldova*, cărora li se încredințéză de capiĭ nunțiĭ o listă după care aŭ să chĭeme la nuntă, mergêndŭ și intrândŭ în casa de invitare, după ce daŭ maĭ întâĭŭ bună ḑiua saŭ bună vremea, umplu păharulŭ ce-lŭ aŭ dindămână și făcêndŭ cunoscutŭ visita lorŭ, poftescŭ din partea socrilorŭ, mirilorŭ și nunilorŭ pre părințiĭ saŭ tutoriĭ tinerilorŭ de casă să cinstéscă și să vină dimpreună cu holteiĭ și cu fetele lorŭ la nuntă.

Cuvintele ce le întrebuințéză la acéstă ocasiune, sunt, ca și ale celorŭ din Bucovina, alese după cum și dînșiĭ sunt aleșĭ dintre holteiĭ maĭ cu aptitudine în afacere, și unde sunt fete marĭ și inima îĭ atrage maĭ tare, acolo întrebuințéză cele maĭ frumóse și patetice espresiĭ în invitare. (2).

În *Transilvania* se face chĭemarea astfelĭŭ:

Cu treĭ ḑile înainte de cununie, care de comunŭ se'ntêmplă Dumineca, mirele trimite *chĭemătoriĭ* pe la aceĭa,

---

(1) Din Bolanŭ, satŭ în Bucovina, districtulŭ Cernăuțuluĭ, com. de d. V. Turturénŭ, preotŭ.

(2) V. Săghinescu: «*Vedrele*», publ. în «*România liberă*». an. XI. Bucurescĭ 1887 No. 3047.

pre carĭ voĭescŭ să-ĭ chĭeme la ospĕţŭ. Intrândŭ chĭemătoriĭ în casa celuĭ ce vorŭ să-lŭ chĭeme la nuntă, salută după datină şi unulŭ dintre eĭ ḑice:

— Ne rugămŭ de ĭertare pentru că îndrăsnimŭ a întra în casa D-vóstră cu unŭ cuvîntŭ de la mirele N. N. care se rógă prin noĭ să nu pregetaţĭ de a veni şi D-vóstră poĭmâne, adică Duminică, la casa D-lorŭ, la a D-sale căsătorie cu N. N. într'o ḑi de veselie,

La unŭ taĭerŭ de mâncare,
La unŭ păharŭ de bĕutură,
La maĭ multă voe bună,
Să petrecemŭ împreună,
Că cu dragŭ vĕ vomŭ vedé.

Saŭ aşa:

Când întră chĭemătoriĭ în casă şi se închină (salută), gasda caseĭ îĭ poftesce să şédă, dar eĭ nu şedŭ, ci unulŭ dintre dînşiĭ ḑice:

N'avemŭ scaunŭ de şedere,
Nicĭ locŭ de remânere,
C'avemŭ cale de călĕtorie,
Ca Dumneḑeŭ să ne ţie;

Suntemŭ trimişĭ la D-vóstră cu un cuvîntŭ dela Dumneḑeŭ şi dela mirele N. N. care vĕ rógă prin noĭ să veniţĭ, sĕ luaţĭ parte şi D-vóstră la ospĕţulŭ D-sale poĭmâne, adică Duminică,

La unŭ taĭerŭ de mâncare,
La unŭ păharŭ de bĕutură,
La maĭ multă voe bună,
Să petrecemŭ împreună.
Cu tótă inima vĕ poftesce,
Şi cu dragŭ vĕ şi aştéptă! (1)

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 3.

Vorniceiĭ de pe lângă isvorulŭ *Someşuluĭ mare* din Transilvania, numiţĭ *fecĭorĭ-de-împĕratŭ*, chĭamă aşa :

Este slujbă şi'nchinare,
De la împĕratulŭ mare,
Dela părinţiĭ dumi-sale,
Că eĭ frumosŭ s'aŭ rugatŭ,
Şi aşa că v'aŭ oftatŭ :
Să faceţĭ bine s'osteniţĭ,
Şi la dînşiĭ să veniţĭ
La unŭ păharŭ de bĕutură,
La unŭ scaunŭ de hodină,
La maĭ multă voe bună,
Că sciţĭ Dumnĭa-vóstră bine
C'asta-ĭ cale de căsătorie
Nu se face făr'de ómenĭ de omenie,
C'aveţĭ fete şi fecĭorĭ,
Şi vomŭ fi trebuitorĭ.
Póte vorbe arŭ fi maĭ multe,
Dar noĭ nu le scimŭ respunde.
Veţĭ face bine-a ĭerta
Cum am sciutŭ cuvînta. (1).

În alte părţĭ, totŭ din Transilvania, este datină ca mirele să chĭeme la nuntă nu numaĭ cu o ḑi, ci şi cu dóuĕ înainte de cununie şi anume prin doĭ soţĭ aĭ sĕĭ, cariĭ se numescŭ simplu *fecĭorĭ*. Şi dacă chĭemătoriĭ âmblă călare, atuncĭ rostescŭ următórele cuvinte :

S'a 'nchinatŭ şi s'a rugatŭ,
N. N. fecĭorŭ din satŭ,
Că plécă mânĭ la 'nsuratŭ,
Să facĭ bine să te pregătescĭ,
Şi multŭ să nu zăbovescĭ,
Şi la dînsulŭ să pornescĭ
C'unŭ calŭ bunŭ
Cu picĭóre de alunŭ,

(1). Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, învĕţătorŭ în Rodna-veche.

Fie și cu capŭ de prunŭ.
Numaĭ ca să fie bunŭ! (1).

În *Scheiŭ*, adică în suburbiulŭ de susŭ alŭ *Brașovuluĭ*, era maĭ de multŭ datină ca chĭemătoriĭ și ginerele să mérgă călărĭ a chĭema, și eĭ mergeaŭ aŭ tustreĭ împreună, aŭ se orênduĭaŭ de mergeaŭ câte unulŭ; de obiceĭŭ însă ginerele mergea împreună cu un chĭemătoriŭ. Pe atuncĭ se chĭema la nuntă de Vinerĭ, înainte de Dumineca nunțiĭ, începêndŭ de pe la dóuĕ după amĭadĭ și până sara; da cu plésna în pórtă, în streșina porțiĭ, în stoborŭ (ulucĭ), orĭ în ce era, de eșia cine-va din casă: omŭ, muĭere, fecĭorŭ orĭ fată, îĭ da să închine din plosca ce o ducea fiecare chĭemătoriŭ cu elŭ, și după ce închina chĭemătorĭulŭ dicea:

— Se cunună cutare cu cutare; s'aŭ rugatŭ socri marĭ și micĭ și jupânulŭ nunŭ și cu tineriĭ dimpreună, să faceţĭ dragoste să poftiţĭ și D-vóstră.

De era numaĭ vr'unŭ băĭatŭ acasă, îĭ spunea luĭ: «spune-ĭ, drăguţŭ, că sunt poftiţĭ la nuntă». De nu era nimenĭ acasă, lăsa vorbă la vecinĭ. (2)

Aceeași datină, care esistă la Româniĭ din Bucovina, Moldova și Transilvania, când chĭamă la nuntă, se află și la Româniĭ din comitatulŭ *Zarandul*uĭ în *Ungaria*. Chĭemătoriĭ din acestŭ comitatŭ, când chĭamă, dicŭ:

Vĕ poftescc N. prin mine.
Să faceţĭ unŭ bine
Să veniţĭ pe mâne
La unŭ scaunŭ de odihnă,
La unŭ păharŭ de bĕutură,
La maĭ multă voe bună.
La unŭ prândŭ bunŭ de mâncare,

(1). Com. de d-lŭ I. Georgescu. învĕţătorŭ în Scoreiŭ.
(2). G. I. Pitișŭ: Nunta în Scheiŭ, publ. în op. cit. p. 108.

La o ḑi de veselie,
Căcĭ ca mâne
Ca poĭmâne
Imprumutŭ o să vĕ fie. (1)

Ér ceĭ din *Chiorŭ*, intrândŭ asemenea în fie-care casă, cuvintéză:

Cuvîntulŭ luĭ Dumneḑeŭ
Este 'ntâĭa óră
Ér a doua óră
Este-alŭ maĭceĭ precurate
Şi alŭ sfinţilorŭ apostolĭ...
Şĭ-aste, câte spunemŭ, tóte
'Sŭ dela Dumneḑeŭ lăsate.
Dar este cuvîntŭ şi graĭŭ
Şi de la alŭ nostru craĭŭ,
Elŭ ḑice aşa şi grăesce:
Luĭ Dumneḑeŭ mulţămesce
Pentru că ĭ-a trimesŭ
Vreme de veselie,
Vreme de căsătorie.
Dar elŭ nu se póte veseli,
Nu se póte căsători
Fără ómenĭ de omenie
Cu dînsu'mpreună să fie.
De-aceea elŭ se grăbesce
Şi pe D-vóstră vĕ poftesce
La unŭ scaunŭ de hodină,
La unŭ păharŭ de bĕutură,
La maĭ multă voe bună
Să fimŭ cu toţĭ împreună
Cu cinste
Şi cu dragoste
Strigândŭ la Christosŭ
Să le dee Dumneḑeŭ
Fericitŭ norocŭ.
Ér dumnĭa-vóstră

(1). Com. de d-lŭ Teodorŭ Duşanescu, proprietarŭ în Mestécĕnŭ.

Boerĭ, și ómenĭ de omenie
Ĭertațĭ că nu scimŭ grăi
Tocmaĭ cum s'ar cuveni
La nisce boĭerĭ ca D-vóstră...
Struțŭ frumosŭ de busuĭocŭ
S'aĭbă tineriĭ norocŭ! (1).

In fine în unele părțĭ ale *Macedonieĭ* se învită la nuntă nu ca pe la noĭ prin vornicei saŭ chĭemătorĭ, ci cu teșcherele (răvașe) (2).

Chĭemarea saŭ *poftirea* la nuntă e usitată nu numaĭ la Românĭ și la celelalte popóre neo-latine, ci ea se află maĭ la tóte popórele indo-europene. (3) Modulŭ chĭemăriĭ însă precum și cuprinsulŭ orațieĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ alŭ orațiilorŭ, ce le rostescŭ chĭemătoriĭ, când intră în casele celorŭ ce aŭ să fie chĭemațĭ, e felĭuritŭ.

---

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ, învĕțătorŭ în Șomcuta-mare.

(2) T. T. Burada: Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia. publ. în op. cit. p. 419.

(3) A. de Gubernatis, op. cit. p. 136 și 137.—Düringsfeld. op. cit. p. 16, 24, 61, 66, 180, 191, 204 și 246.

II. CUNUNA.

După ce s'aŭ pornitŭ vorniceiĭ prin satŭ ca să chĭeme pre săteni la nuntă, druscele mireseĭ dimpreună cu alte fete, carĭ așișderea sunt de maĭ nainte adunate, începŭ a găti și înfrumuseța pre mirésă cum cugetă ele că arŭ fi maĭ frumosŭ și maĭ bine și cum se cade fie-căreĭ mirese să fie în ajunulŭ cununieĭ, adică unele o péptĕnă, o împletescŭ, o încingŭ, o îmbracă și îĭ punŭ salbă la grumazŭ, éră altele îĭ împletescŭ din felurite florĭ o *cunună*, care e menită a o purta pe capŭ nu numaĭ în presara cununieĭ, ci și a dóua ḑi la cununie.

In unele comune din *Pindŭ* este obiceĭulŭ, ca fetele totŭ în acéstă sară să se retragă într'o cămară și să *pună ucnaoa* mireseĭ, adică să-ĭ văpsésca pĕrulŭ cu unŭ felŭ de prafŭ numitŭ *ucnă*, care-ĭ dă o colóre galbĕnă; unele îșĭ maĭ văpsescŭ totŭ atuncĭ unghiile, făcêndu-le roșiĭ, și sprâncenele cu *mezi* (1), făcêndu-le negre (2), ca și miresele *Grecilorŭ noĭ* din Arcadia, maĭ alesŭ însă ale celorŭ din prejurulŭ Tripolițeĭ, carĭ aŭ aceeașĭ datină (3).

(1) Semênța unuĭ arbore ce are fructe maĭ ca alunele.

(2) T. T. Burada: datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 419.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 57: «In casă se începŭ jocurile, și mirésa, cu petélă de aurŭ în pĕrŭ și cu o învĕlitóre de purpură împrejurulŭ capuluĭ, cu fața frumosŭ rumenită, și cu *genele și sprîncenele negru colorate*, ĭese înaintea tuturorŭ bărbațilorŭ ce întră în nuntru ca să le sărute mâna».

Când îĭ punŭ ucnaoa este datină de-a se cânta următorĭulŭ cântecŭ :

Tine, fétă desm̃irdată,
Çe'mi şi imñi ahât adărată?
Te'nvĕţară hóra tótă.
Cântecu'm̃i ţi aŭ sculată.
— Las' să mĕ'nvéţă, las' să mĕ scibă,
A m̃ia cu 'ncherdu să-mĭ hibă!
Aséră 'm̃ĭ me hărăsiĭ,
Şi pe unŭ gione 'm̃ĭ me isosiĭ.
Trecu 'n cale, şi eŭ ilĭ griĭ;
Ilŭ luaĭ analtu, de'l tym̃isiĭ;
Me băgă de me alăxiĭ:
Cu dorŭ mare 'm̃ĭ memuntri.
Me alăxiĭ, şi'm̃ĭ me adăraĭ,
Şi a luĭ multu hare ilĭ luaĭ;
Im̃ĭ băgaĭ fustanea de dibă;
De dada, nu'm̃ĭ aveam frică;
Fustanea de dibă vérde,
Inima ca céra 'm̃ĭ arde;
Şi-lĭ căftaĭ nellu dit mână
Ti dorlu çe se me'ncurună.

Tu, fată desmĭerdată,
De ce-mĭ âmbli atâtŭ de gătită?
Te cunósce satulŭ totŭ,
Cântecŭ mi ţi-aŭ scosŭ.
— Las' să mĕ cunóscă, las' să mĕ scie
Mie de norocŭ să-mĭ fie.
A-séră mĕ'nveseliĭ,
Şi c'unŭ june mĕ fidenţaĭ.
Elŭ trecu'n cale, şi eŭ îĭ vorbiĭ;
Ilŭ chĭemaĭ susŭ, de-ĭ făcuĭ onorurĭ.
Mĕ puse de mĕ primeniĭ,
Cu dorŭ mare mĕ privi,
Mĕ primeniĭ şi mĕ gătiĭ,
Şi luĭ multŭ îĭ plăcuĭ;
Imĭ puseĭ rochia de tibetŭ
De mama n'aveamŭ frică;
Rochia de tibetŭ verde,
Inima ca céra-mĭ arde,
Şi-ĭ căutaĭ (luaĭ) inelulŭ din mână
De dorulŭ (ce am) ca să mĕ cunune.1)

In Bucovina totŭ timpulŭ câtŭ o péptănă, druscele şi celelalte fete şi maĭ alesŭ nevestele înrudite cu mirésa, cântă felĭurite cântece de jale, carĭ sunt cu totulŭ contrare veselieĭ obstescĭ şi prin carĭ chĭar acuma de la începutŭ îĭ înădușă tóte ilusiile, ce şĭ-arŭ fi putută face bĭata fată despre fericirea în căsătorie.

Étă unulŭ din mulţimea acelorŭ cântece:

Copilă din doĭ părinţĭ
La ce foculŭ te mărițĭ?
Sciĭ că socrulŭ nu ţi-ĭ nene
Să gândescĭ că-ĭ este jele,
Şi sócra ta nu ţi-ĭ mamă
Să-ţĭ ţie cuvîntu'n samă,
Şi bărbatulŭ nu ţi-ĭ frate
Să gândescĭ că nu te-a bate.

(1) Vangeliu Petrescu (Cruşoveanu): Mostre de dialectulŭ Macedo-românŭ, II parte. Basme şi poesiĭ populare. Bucurescĭ 1881, p. 78—81.

Că miluța de la nene
Făgurașŭ dulce de mĭere,
Și miluța dela mamă
Strutușorŭ dulce de pómă,
Și mila dela surorĭ
Struțușorŭ verde de florĭ
Da mila dela cumnațĭ
Frundă de molidĭ uscațĭ,
Și mila dela bărbatŭ
Ca frunda de pĕrŭ uscatŭ
Când te bagĭ să te umbrescĭ
Și maĭ tare te negrescĭ. (1)

Maĭ étă încă unulŭ:

Copilă din doĭ părințĭ
La ce foculŭ te mărițĭ,
Nu ți-ĭ milă de părințĭ?
Că mila de la mămuță
Ca și mursa din litruță
Da mila dela bărbatŭ
Ca crénga de mĕrŭ uscatŭ. (2)

Asemenea cântece și c'unŭ tonŭ totŭ atâtŭ de duĭosŭ și pătrundĕtorĭŭ îndătinéză a cânta la acéstă ocasiune și Româncele din Transilvania precum și celea din Țara-Românéscă.

Etă unulŭ din Transilvania și anume din Reteagŭ:

Copilă din doĭ părințĭ
Nu grăbi să te mărițĭ.
Că mila dela părințĭ
    Pân' trăescĭ
    N'o'ntâlnescĭ;
Dar mila dela bărbatŭ
E unŭ putrigaĭŭ uscatŭ. (3).

---

(1) Din Crasna, satŭ în districtulŭ Storojinețuluĭ. dict. de Măriŏra Bărbuță.
(2) Din Boĭanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Alŭ doĭlea de pe Câmpie:

Fetișóră cu părinţĭ
Nu sili să te mărițĭ,
Că *măritu-ĭ* lucru mare,
Nime nu-lŭ póte stricare,
Nicĭ popa, dar nicĭ bĭrăŭ
Numaĭ singurŭ Dumneḑeŭ (1).

În fine alŭ treĭlea, tragico-comicŭ din Nimegea:

Copilă din doĭ părințĭ
La ce foculŭ te mărițĭ?
De nu porţĭ petelele
Ca tóte copilele;
Petéua-ĭ haĭnă ușóră,
Când o suflă vêntulŭ, sbóră.
Dară cépsa-ĭ haĭnă grea,
Multă grijă ducĭ cu ea.
— Du, drace, pe popa'n ĭadŭ,
Dómne, rĕŭ ne-a cununatŭ!
— Ba, nu-lŭ duce, săracu,
Că va cununa de amù!
— Cununa-ne-a cununa,
Că ni-ĭ mare grădina,
Cununa-ne-a și pe noĭ
Pentr'unŭ clopŭ de baraboĭŭ, (2).
C'a maĭ cununatŭ vr'o doĭ.
Cununa-ne-a, căcĭ a mere
Pentru o litră de bere. (3)

Étă acuma unulŭ și din Ţara-Românéscă și anume din Laculŭ-Săratŭ:

Copiliță cu părințĭ.
La ce foculŭ te mărițĭ,
Că mila dela părințĭ
Anevoe-o s'o maĭ uĭțĭ,

(1) «Gazeta Transilvanieĭ», an. L. Brașovŭ 1887 No. 267.
(2) Baraboĭ=pere de pămîntŭ, napĭ saŭ rabule
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ

Că-ĭ mila dela străinĭ
Ca gardulŭ de mărăcinĭ,
Şi mila dela bărbatŭ
Ca frunda de plopŭ uscatŭ:
Când gândescĭ
Să te umbrescĭ
Atuncea te dogorescĭ.
Când gândescĭ să trăescĭ bine
Atuncea e vaĭ de tine.
Copilaşi te o'mpresura,
Bărbăţeluluĭ te-o mustra... (1).

Dacă mirésa n'are părinţĭ, dacă e orfană şi străină, atuncĭ nevestele, totŭ pe când o péptănă druscele, cântă următoriulŭ cântecŭ:

Frundă verde de frăguţă,
N'am nicĭ tată nicĭ măĭcuţă.
De-aşĭ avé mamă şi tată
Aşĭ trăi ca banu 'n ladă.
N'am nicĭ tată nicĭ mămuţă,
Şi trăescŭ ca banu'n frundă
N'am nicĭ mămuţă, nicĭ tată,
Trăescŭ ca frunda pe baltă.
Şi băltiţa mĭ-a seca,
Frundiţa mi s'a usca,
Şi băltiţa mĭ-a secá-le,
Frundiţa mĭ-a rĕmâne,
Săraca viaţa mea! (2)

In unele părţĭ ale Bucovineĭ, precum bună óră în unele comune din ţinutulŭ Storojineţuluĭ şi alŭ Dorneĭ, îndătinéză a împleti numaĭ o parte de pĕrŭ, ér cealaltă parte o lasă despletită ca să atârne pe spate. Din pĕrulŭ împletitŭ facŭ *gâtă* în jurulŭ căreia punŭ o flóre de târgŭ precum şi treĭ saŭ maĭ multe cordele de colóre galbĕnă, albastră şi roşă.

(1) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ populare române. Bucurescĭ 1885, p. 270.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Acéstă flóre de târgŭ și cordelele prinse de dînsa se numescŭ *cunună* saŭ *corónă* mrom. *curună*.

Astŭ-felŭ de cununĭ, făcute din florĭ de târgŭ, pórtă și miresele din unele părţĭ ale Transilvanieĭ și Ungarieĭ. Étă ce ne spune în privinţa acésta d. I. Popŭ Reteganulŭ: «Mirésa când plécă la biserică, pune o cunună pe capŭ, pre care n'o aruncă până ce n'o învĕlescŭ, adică până ce n'o împodobescŭ ca nevastă. Când aŭ s'o învĕléscă, atuncĭ o ïea de pe capŭ, ér după ce aŭ învĕlit'o érășĭ o pune înderĕptŭ preste învĕlitóre. Acéstă cunună e cununa eĭ proprie de mirésă, care o păstréză și după cununie în ladă. Ba! pe unele locurĭ, precum bună-óră pe *Târnava-mică* cununa acésta o pórtă ca decorŭ de capŭ preste învĕlitóre saŭ năframă nu numaĭ în timpulŭ nunţiĭ, ci și după aceea unŭ anŭ întregŭ saŭ până ce a avutŭ primulŭ pruncŭ. Asemenea și mirele de pe aceste locurĭ nu aruncă *péna de mire* din pălărie, până ce nu aruncă nevasta sa cununa. Se'nţelege însă de la sine, că atâtŭ mirésa cununa, câtŭ și mirele péna de mire nu le pórtă și altă dată, ci numaĭ în ḑi de sĕrbătóre. Cununile mireselorŭ și *struţurile* și *penele* mirilorŭ sunt din florĭ de boltă, de târgŭ, ca unele ce se potŭ maĭ multŭ și maĭ bine conserva».

Cununa mireselorŭ din ţinutulŭ Dorneĭ în Bucovina însă nu e făcută din florĭ de târgŭ, ca a celorŭ din ţinutulŭ Storojineţuluĭ și din locurile maĭ susŭ amintite ale Transilvanieĭ și Ungarieĭ, ci din diferite monete de argintŭ și de aurŭ. Ér cununa acésta se face astŭ-felŭ: se înșiră de-a lungulŭ uneĭ petele atâtea monete câte sunt de ajunsŭ spre a cuprinde capulŭ mireseĭ, la mijloculŭ peteleĭ facŭ o rotiţă, ér în nuntrulŭ acesteĭa o floricică în forma uneĭ steluţe, și acestea totŭ de monete așa că floricica să vie pre frunte éră peléua saŭ cealaltă parte

a cununei peste tîmple. Pe lângă petéua acésta maî înşiră încă şi alte petele de mărgele (1).

In cele maî multe părţî ale Bucovineî, precum şi'n celelalte ţerî locuite de Românî, *cununa* acésta nu o facŭ nicî din florî de târgŭ, adică din florî artificióse, nicî din monete, ci din diferite florî naturale atâtŭ de grădină (2) câtŭ şi de câmpŭ, pre carî şi le culege saŭ mirésa însaşî, ca şi în vechime *miresele romane* (3), saŭ mirele, după cum arată şi următórea doină, care se cântă în timpulŭ împletireî :

Pe din josŭ de *Ostriţa* (4)
Pasce boiî bădiţa.
Boiî pascŭ şi érba cresce
Şi mirele 'ntineresce :
Boii pascŭ la érbă verde,
Mirele 'n zădarŭ nu şede,
Elŭ cu mâna florî adună
Ilenuţiî (5) de cunună
Cunună de busuĭocŭ
Să î-o punemŭ de norocŭ.
Pe capu-î să î-o punemŭ.
Numele să i-lŭ schimibămŭ,
Pe gene
Şi pe sprâncene.
Pe codiţa ochĭuluî,
Să fie dragă mireluî,

(1) Com. de P. Ursulŭ, fostŭ cânt. bis. în Cândrenî.

(2) Com. de d. I. Popŭ Reteganulŭ : «Pe valea *Jiuluî* mirele pórtă peste pălărie, éră mirésa pe capulŭ descoperitŭ câte o cunună de bărbănocŭ. Se folosescŭ însă numaî în timpulŭ nunţiî.»

(3) Festi. ep. p. 63 : Corollam nova nupta de floribus verbenis herbisque a se lectis sub amiculo ferebat.

Mirésa purta sub vělŭ (hobotŭ) cununiţă de mirtă şi de florî de câmpŭ culese de dînsa.

(4) *Ostriţa*, satŭ aprópe de Prutŭ în Bucovina, ţinutulŭ Cernăuţuluî. In ţinutulŭ Câmpulunguluî se află unŭ satŭ care se numesce *Ostra*.

(5) Aice se pune totŭ-déuna numele de botezŭ alŭ mireseî.

Mireluĭ şi socrilorŭ
Cum a fostŭ părinţilorŭ (1).

Fetele din Ţara-românéscă precum şi cele de pe valea Someşuluĭ din Transilvania, unde miresele îndătinéză a purta nu numaĭ cununĭ de florĭ, ci şi petele, ca'n Ţara românéscă (2), cântă aşişderea felĭurite cântece în timpulŭ pregătireĭ şi împletireĭ acestora, şi anume cele din Transilvania când împletescŭ cununa :

Câtŭ mĕ uĭtŭ p'aicĭ prin casă
Nu vĕdŭ ochĭ ca la mirésă
Mititeĭ şi cinăşeĭ (3),
Jócă lacrimile'n eĭ.
Miresuca cu cunună
Se cunósce c'a fi bună,
Cămeşa pe dînsa sună.
— Eĭ ! nicĭ mă-sa n'a fost rea,
Numaĭ ea de-arŭ fi aşa !

Saŭ acesta :

Tu mirésă cu cunună
Mie-mĭ pare că-ĭ fi bună.
De-ĭ fi bună, bine-a fi,
De-ĭ fi rea, rĕŭ îĭ păţi !

---

(1) Com. de d. G. Tomolagă, cant. bis. în Mahala.

(2) Iónŭ Ghica : Scrisorĭ cătră V. Alecsandri, ediţiune nóuă. Bucurescĭ 1887, p. 31 : »După ce fetele deschideaŭ boccelele şi admiraŭ darurile — aduse de câlţunărese şi închinate mireseĭ, — ele tăbăraŭ pe tavele cu *petélă* şi pe florĭ; unele împleteaŭ *cununiile* : cruce întrégă pentru ginere şi cruce jumĕtate pentru mirésă. Cele-l'alte desfăşuraŭ jurubiţele de petélă, le depănaŭ şi făceaŭ o urzélă lungă de treĭ coţĭ, podóba mireseĭ, unŭ rîŭ de aurŭ, în care se putea ascunde copila logodită din capŭ până în picióre. Din vreme în vreme fetele trăgeaŭ cu códa ochiuluĭ şi aruncaŭ florĭ saŭ nodurĭ de petélă în partea flăcăilorŭ; aceştia le ridicaŭ şi le aninaŭ de fermenele; pe când fetele ca unele ce împărţiaŭ, îşĭ făceaŭ şi ele parte, agăţându-şĭ la pieptŭ, în dreptulŭ inimeĭ, snopurĭ de petélă.«

(3) *Cinaş* dela mag. *csinos*.

Când facŭ petéla :

Frundă verde neghiniță,
Se mărit'o copiliță.
Floricea de măĭerénŭ,
Maĭ putea-ĭ feti unŭ anŭ,
Să porțĭ florĭ de măĭerénŭ;
Să-țĭ maĭ porți petelele
Ca tóte copilele.
Petéua nu-ĭ haĭnă grea
Suflă vêntulŭ și o ĭa;
Petéua-ĭ haĭnă ușóră,
Când o suflă vêntulŭ, sbóră. (1).

Cele din Țara-românéscă, când nuna mare pune *petéla* saŭ *betéla* mireseĭ pe capŭ:

Săriți florĭ de'mbobocițĭ
Că mie nu-mĭ trebuițĭ.
Până ĭerĭ cu fetele
Ș'astă-dĭ cu nevestele.
Bate, vêntule, prin munțĭ
Adă-mĭ dorŭ dela părințĭ.
Bate-mĭ, vêntule, prin florĭ
Adă mĭ dorŭ dela surorĭ.
Bate, vêntule, prin bradĭ
Adă-mĭ dorŭ dela doĭ frațĭ. (2)

Totŭ cam așa îndătinéză a cânta la acéstă ocasiune și fetele franceze.

Étă unŭ cântecŭ din Bretagne.

Diua mărităriĭ eĭ
Cea maĭ frumósă din tóte dilele;
Mirésa-ĭ împodobită cu trandafirĭ albĭ
Trandafiriĭ păreriĭ de rĕŭ,

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(2) D. Ștefănescu: Studiĭ asupra literatureĭ poporuluĭ, publ. în «Lumina pentru toțĭ», an. IV. Bucurescĭ 1888 No. 7. 8 p. 231.

Și panglica in treĭ colorĭ
Lanțulŭ suferințelorŭ. (1).

Mirésa, care încă ajută suratelorŭ sale a înșira la petélă și a împleti la cunună, càntă:

Câtă frundă-ĭ pe pămîntŭ,
Tót'a disŭ să mĕ măritŭ.
Numaĭ frunda de ovĕsŭ
Dice ca să mĕ maĭ lăsŭ.
Dară flórea scaĭuluĭ
Spune-mĭ lungulŭ traĭuluĭ,
C'acela-ĭ unŭ lucru-așa
De nu-lŭ poțĭ lesne strica,
Nice popa, nicĭ birăŭ,
Numaĭ singurŭ Dumnedeŭ,
Nicĭ popa, nicĭ vlădica,
Numaĭ mórtea grabnica. (2)

Dar maĭ alesŭ așa:

O! cunună, draga mea,
De-așĭ sci că te facŭ spre bine,
Te-așĭ totŭ face până mâne.
De-așĭ sci că te facŭ spre rĕŭ
Maĭ bin' te-așĭ țipa'n părĕŭ
Șĭ-așĭ ședé la tată-meŭ! (3)

Suratele, audind'o ast-felĭŭ cântândŭ, nu se potŭ reține de-a nu o îndemna să cânte și maĭ departe, să-șĭ alineze tóte achturile inimeĭ sale până ce e încă la părințĭ, până ce nu l-a părăsitŭ pre aceștĭa, căcĭ după ce se va mărita, chĭar de arŭ și voi, nu va cuteza:

Hori-țĭ, fétă, horile,
Ca dacă te-ĭ mărita,

(1) P. Gebillot. La littérature orale de la Haute-Bretagne. 1881. Trad. de I Nădejde, vedĭ «Contimporanulŭ», an. V. Iașĭ 1887. p. 514.

(2) Din Selagiŭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Aĭ hori, nu-i cuteza
In casă de sócră-ta
In tindă de socru-tĕŭ,
Afară de mutu-tĕŭ,
În poĭată
De cumnată,
Și nu-ĭ hori nicĭ-odată. (1)

Adică tocmaĭ după cum facŭ și suratele din Bucovina, căcĭ și acestea maĭ totŭ cu aceleașĭ cuvinte îndémnă pre mirésă să-șĭ continueze cânteculŭ începutŭ:

Cântă, cântă,
Gură mândră,
După ce te-ĭ mărita
Nu țĭ-a scăpa a cânta.

Saŭ așa:

Hăulesce copiliță
Pân' ce eștĭ la mă-ta'n gâță,
Căcĭ dacă te-ĭ mărita,
Orĭ iĭ hăuli, orĭ ba,
De mustrărĭ totŭ nu-ĭ scăpa
In casă de sócră ta,
In tindă de socru-tĕŭ,
Afară de soțu-tĕŭ.
Soțu-tĕŭ te-a întreba:
Ce hăulescĭ puĭc'așa?
Că țĭ-oiŭ da unŭ pumnŭ în dințĭ,
Câtŭ iĭ trăi să nu-lŭ uĭțĭ! (2)

Dacă mirésa se mărită după unŭ feciorŭ din altŭ satŭ, apoĭ, pe lângă cânteculŭ citatŭ maĭ susŭ, cântă încă și pre acesta:

De-arŭ fi tină până'n brâŭ,
In satulŭ mĕŭ nu maĭ viŭ.
De-arŭ fi tină până'n barbă,
In satu-mĭ nu maĭ am trébă.

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Din colecția mea inedită.

Căntaţĭ, fete, cununa,
Că şĭ a vóstr'a fi aşa.
Da a vóstr'a fi maĭ bine,
Că-ţĭ avé pe óre-cine,
Dar mie mi-ĭ cu bănatŭ,
Că mama-ĭ din susŭ de satŭ. (2)

In unele părţĭ ale Transilvanieĭ, precum bunăóră în munţiĭ Abrudului, pregătirea floriloră pentru cunună, după cum arată cânteculŭ următoriŭ, se esprimă prin a «*brăzda cununa*»:

Fată de birăŭ domnescŭ
Mĭercurĭ în grădin'a mersŭ,
Joĭ florile-a rătezatŭ.
Vinerĭ *cununa'ubrăzdatŭ*,
Sâmbătă a şi gătatŭ,
Duminic'a şi luatŭ,
Lunĭ in picióre-a călcatŭ.
—Ce folosŭ de tin', cunună,
Dacă nu-ĭ inimă bună! 1)

Datina mireselorŭ de a purta cununĭ, carĭ se'mpletescŭ în ajunulŭ cununieĭ din felĭurite florĭ, precum şi datina de a se cânta felĭurite cântece în timpulŭ împletiriĭ lorŭ, esistă nu numaĭ la Românĭ, ci ea se află şi la alte naţiunĭ din Europa, precum la: Franceji, Spaniolĭ, Sloveniĭ din Ungaria, Germaniĭ din munţiĭ urieşĭ. Cechĭ. (2) Malo-rosieniĭ din Bucovina, etc.

In acelaşĭ timpŭ, când se'nşiră petéla şi se împletesce cununa, este în cele maĭ multe părţĭ datină de a face şi *cununile oficióse*, adică acelea pre carĭ preotulŭ la actulŭ cununieĭ le pune dimpreună cu nuniĭ ceĭ marĭ pe capulŭ mireluĭ şi alŭ mireseĭ.

Pe *Valea Jiuluĭ* cununile acestea se facŭ, ca şi'n Bu-

(1) De lângă isvórele Mureşuluĭ. com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Gr. Sima: cântece pop. din Ardélŭ, vedĭ op. cit. p. 359.
(3) Düringsfeld, op. cit. p. 248. 265. 43. 189. 190. şi 191.

covina, dintr'unŭ cercŭ bine rotundŭ, îmbrăcatŭ cu strămătură și fire de *bercă*, adică lână colorată. (1)

La *Românii Crișeni* se facŭ din crengulițe de pomi roditori, cu deosebire de pruni, în forma unui cercŭ, și pórtă numele de *«cununi de nuntă.»* (2)

In jurulŭ Retégului însă precum și pe Câmpia Ardélului acestŭ feliŭ de cununi le facŭ fetele în ḑiua de *Dumineca-mare* saŭ *Rusalii* saŭ și a dóua ḑi după Rusalii, când iesŭ preoții cu crucea să sfințéscă hotarele. Aceste cununi, cari se facŭ din spice de grâŭ curatŭ și din feliurite flori de câmpŭ, le anină fetele de prapure, și le ducŭ cu acestea în biserică, unde se păstréză apoi pe la icóne pentru tóte cununiile de peste anŭ. (3)

Totŭ atunci, când se face cununa miresei, fetele din ținutulŭ Năsĕudului în Transilvania și cele din Selagiŭ în Ungaria mai facŭ încă și *cununi de bărbĕnocŭ* pentru *stégŭ* și *pană* saŭ *struță* pentru mire și pentru frații mirelui. (4)

Salba e făcută, după cum e și datina unde se pórtă salbe, din diferite monete de argintŭ și de aurŭ, apoi din diferite mărgele și *ghiocei*, (5) éră în părțile de la munte și cu vr'o câte-va cruci de aramă.

Când îi légă salba la gâtŭ cântă :

Hăulesce copiliță
Până ești la mă-ta'n gâță,
Și-ți fă salbă de leițe
De la gâță pân' la ține,
După ce te-i învĕli
Dumneḑeŭ sci cum ți-a fi. (6)

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) M. Pompiliŭ: Balade populare române, Iași 1870, p. 87.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(4) Com. de d-lŭ Dim. Cosmolei, fostŭ stud. gimn. în Năsĕudŭ și d-lŭ El. Popŭ.
(5) Sub cuv. *ghiocelŭ* pl. *ghiocei*, dem. dela *ghiocŭ*, se'nțelege aicea găóca unui cobelciŭ (melcŭ) maritimŭ, care se numesce lat. Cypraea moneta
(6) Din Ceahorŭ, satŭ în Bucovina, ținutulŭ Cernăuțului.

După ce aŭ gătit'o de pieptĕnatŭ și îmbrăcatŭ și după ce i-aŭ legatŭ acuma și salba la gâtŭ, vine *socrulŭ micŭ*, adică tatălŭ miresei, dacă are tată, éră dacă n'are, apoi unŭ frate saŭ vornicelulŭ primare și luând'o de mână o așéză după masă pe o *perină* (1) anume ca viaţa ei să fie ușóră și plăcută ca perina cea móle, și cu scopŭ ca să se odihnéscă. In unele locurĭ însă, precum bunăóră în ţinutulŭ Dornei, o așéză pe o părechе de scórţe.

De-amêndóuĕ părţile miresei se așéză apoi druscele, carĭ asemenea sunt gătite, și anume drușca cea mare de-a drépta ér cea mică de-a stânga, ér de'naintea ei pe masă se punŭ unulŭ peste altulŭ doi colacĭ frumoșĭ și marĭ.

Romaniĭ, când mirésa era îmbrăcată, considera ca da-

---

(1) Datina de a pune *perine* sub miréśă și sub mire, când aceștia ședŭ în timpulŭ nunţii după masă, trebue să fie fórte veche și lăţită la Românĭ, căci despre dînsa se amintesce adeseorĭ și prin poveștĭ. Étă spre esemplu ce aflămŭ în privinţa acésta într'o poveste din Ţara românéscă întitulată «*Balaurulŭ celŭ cu șépte capete*» : Păsămi-te bucătarulŭ împĕratuluĭ, unŭ ţiganŭ negru și buzatŭ, se dusese d'a minune să vadă ce maĭ ala, bala, pe la flăcăiĭ ce staŭ de pândă. Și dacă dete peste dînșiĭ dormindŭ și peste dihania spurcată fără resuflare, elŭ se aruncă cu satîrulŭ de la bucătărie și-ĭ tăe capetele. Apoi merse la împĕratulŭ cu capetele și i le arĕtă, fălindu-se că elŭ a făcutŭ isbânda. Étă împĕratulŭ dacă vĕḑŭ că se înfăţișéză bucătarulŭ curţiĭ cu isbândă, făcŭ o masă mare, ca să-lŭ *logodéscă* cu fiica sa, și pusese în gândŭ să facă o nuntă, unde să chieme pe toţĭ împĕraţiĭ.

«Ţiganulŭ arĕtă la tótă lumea haĭnele sale pe care le umplusese de sânge ca să fie creḑutŭ.

«Cândŭ ajunse vitézulŭ nostru (adică adevĕratulŭ învingĕtorŭ alŭ Balauruluĭ) la palatŭ, împĕratulŭ cu voe bună ședea la masă; éră *cioropina sta în capulŭ meseĭ pe șépte perne.*»

Apoĭ maĭ la vale :

«Cine amăgesce, ḑice voĭniculŭ liniștitŭ, să-șĭ ia pedépsa.

«Elŭ începŭ a scóte limbile din sînŭ și a le arĕta la tótă adunarea, și de câte orĭ arĕta câte o limbă, *de atâ'ea orĭ cădea și câte o pernă de sub ţiganŭ*, până ce, în cele din urmă, căḑŭ și elŭ de pe scaunŭ; atâtŭ de tare se spăriase dihania.»

Vedĭ P. Ispirescu: Legende saŭ Basmele, Românilorŭ, Bucuresci 1882, p. 202 și 204.

tina cea maĭ bună, dacă se aşeza cu haĭnele nupţiale pe patŭ, (1) póte că din aceeaşĭ causă, ca şi la Româniĭ noştri, că ómeniĭ, când aŭ să întreprindă nisce afacerĭ grele saŭ o cale lungă, maĭ întâiŭ se punŭ să şédă. Şi'n adevĕrŭ că nicĭ o întreprindere nu e aşa de ponderósă şi nicĭ o cale aşa de lungă, ca aceea pre care o întreprinde acuma tênĕra mirésă. Ea călĕtoresce dela o lume la alta, dela o viaţă la alta, şi nefăcêndo'o acésta, lesne arŭ puté în ultimulŭ eĭ somnŭ virginalŭ să uĭte câte le lasă, şi să se deştepte plină de speranţe plăcute. (2)

Părinţiĭ, cum s'aŭ aşezatŭ mirésa şi druscele după masă, începŭ a plânge, ér mirésa de abĭa maĭ putêndŭ de plânsŭ, maĭ alesŭ când mirele e uritŭ, ĭea unŭ paharŭ şi închină la părinţĭ şi anume: ântâiŭ la tată-sĕŭ; tatălŭ luândŭ paharulŭ cu mâna învĕlită într'o năframă, închină érăşĭ la mirésă, şi prin plânsŭ şi lacrimĭ îĭ uréză pâne şi sare, viaţă îndelungată şi traĭulŭ celŭ maĭ bunŭ cu viitorulŭ eĭ soţŭ: mirésa închină apoĭ la mama sa, acésta îĭ uréză érăşĭ, şi aşa închină mirésa pe rêndŭ la toţĭ, fraţĭ, surorĭ, unchĭ, mătuşe şi alte némurĭ, carĭ se află în casă.

După ce aŭ închinatŭ la toţĭ, câţĭ se află în casă, afară de nuntaşĭ, adică de tineretŭ, poftesce vornicelulŭ mireseĭ pre părinţiĭ aceşteĭa să-ĭ *puĕ cununa făcută pe capŭ* şi s'o binecuvinteze.

Părinţiĭ, luândŭ cununa din mâna druscelorŭ, o ţinŭ de-asupra capuluĭ mireseĭ, atâtŭ tata câtŭ şi mama, şi

---

(1) Festus p. 286-a : Regillis, tunicis albis et reticulis luteis utrisque rectis. textis sursum versum a stantibus pridie nuptiarum diem virgines indutae cubitum ibant ominis causa, ut etiam in togis virilibus dandis observari solet.

Imbracă-te în tunicĭ albe şi reţele galbine, ambele drepte, ţesute în susŭ stândŭ înainte de ḑiua nunţiĭ mergeaŭ fecĭórele la culcatŭ, ca să fie într'unŭ césŭ bunŭ, unŭ obiceiŭ care se observă şi la darea togelorŭ bărbătescĭ.

(2) Gubernatis, op. cit. p. 144.

binecuvîntând'o și urându-ĭ érăși, ĭ-o așéză pe capŭ, și *o încoronéză.* (1)

Tineriĭ nuntașĭ, ce staŭ la masă împrejurulŭ mireseĭ, intonéză în acelașĭ timpŭ următorĭulŭ cântecŭ, pe când mirésa, părinţiĭ și druscele de abĭa maĭ potŭ vorbi de plânsŭ: (2)

Frundă verde mărăcină
Ie-ţĭ, mirésă, ḑiua bună
Dela fraţĭ, dela surorĭ,
Dela grădina cu florĭ,
Dela stratŭ de busuĭocŭ,
Dela fecĭoriĭ din jocŭ,
Dela stratŭ de floricele
Și némurĭ și vericele,
Dela frunḑa cea de bradŭ,
Dela puĭulŭ celŭ lăsatŭ.
Plânge, mirésă, cu jele,
Că nu-ĭ maĭ purta petele,
Nicĭ în degete inele,
Și nicĭ în urechĭ cerceĭ,
Nicĭ nu-ĭ ședea cu flăcăĭ.
Cununiţa ta cea verde
Cum te scóte dintre fete
Și te dă între neveste.
Și cununa cea de florĭ
Te scóte dintre fecĭorĭ
Și te pune'ntre nurorĭ.
Cântaţĭ, fete, și horiţĭ
Până sunteţĭ la părinţĭ,
Cântaţĭ, fete, horile
Și vĕ purtaţĭ florile,
După ce ve-ţĭ mărita
Horile nu-ţĭ maĭ juca,
Florile nu-ţĭ maĭ purta,
A cânta nu-ţĭ cuteza
In casă de sócră-ta,
In tindă de socru-tĕŭ
Șĭ-afar de bărbatu-tĕŭ. (3)

Saŭ acesta:

Pe din josŭ de Ostriţa,
Pasce boiĭ bădiţa.
Boiĭ pascŭ ér érba cresce
Mirele intineresce;

---

(1) In Boĭanŭ, după cum mĭ-a scrisŭ d-lŭ V. Turturénŭ, este datină ca *cununa*, care se face din *cójă de răchită* și se împodobesce cu *brebeneĭ*, ale cărorŭ frunḑe se ungŭ cu mĭere și se lipescŭ cu *păcostélă* galbĕnă și albă (Gold-und Silberpapier), să se puĭe maĭ ântâiŭ pe colaciĭ de pe masă. După aceea, așezându-se mirésa după masă între druscele sale, carile asemenea ședŭ pe perine, vine unŭ frate, în lipsa acestuĭa unŭ vĕrŭ saŭ și altŭ némŭ, de regulă însă unŭ băĭatŭ, și luândŭ cununa de pe colacĭ ĭ-o pune pe capŭ, éră druscele ĭ-o așéză ca să stea bine.

(2) G. Tomoĭagă: Moravurĭ și datine poporale, publ. în «Aurora română», an. II. Cernăuţĭ, 1882, No. 3. p. 44.

(3) Din Fundulŭ-Moldoveĭ, satŭ în ţinutulŭ Câmpulungulul în Bucovina, com. de d-lŭ Tódcrŭ Leușteanŭ.

Boiĭ pascŭ la érbă verde
Mirele'n zădarŭ nu şede,
Elŭ cu mâna florĭ adună
Măriórei de cunună.
Cunună de ĭasomie
S'o pornéscă 'n cununie,
Cunună de mirtă crétă
Să ĭ o slobozimŭ pe faţă
Cunună de bărbănocŭ
In dóuĕ cu busuĭocŭ
Să ĭ o punemŭ de norocŭ.
Mărióră îţĭ cântămŭ,
Mândră cunună-ţĭ gătămŭ
Şi pe capŭ că ţĭ-o punemŭ.
Pe gene
Şi pe sprâncene,
Pe codiţa ochiuluĭ
Să fiĭ dragă mireluĭ,
Mireluĭ şi socruluĭ,
Sócreĭ şi cumnatelorŭ.
Tuturorŭ 'némurilorŭ,
Cum aĭ fostŭ părinţilorŭ,
Cărora cu plecăciune
Le cerĭ astădĭ ĭertăciune
Şi cu acéstă cunună
Iţĭ ieĭ la eĭ dina bună. 1)

(1) G. Tomolagă: Moravurĭ şi datine pop. publ. în op. cit. p. 53.

III. BĂRBIERITULU.

Cam în acelaşi timpŭ, când druscele péptĕnă pre mirésă, când o gătescŭ şi-ĭ punŭ cununa pe capŭ, poftesce mirele pre unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ ca să-lŭ radă. Şi pe când vornicelulŭ prinde a-lŭ soponì şi a-lŭ rade, pe atuncĭ feciorii ce se află de faţă şi maĭ alesŭ bărbaţiĭ de curêndŭ însuraţĭ, cariĭ sunt înrudiţĭ cu mirele, cântă felĭurite cântece numite în Dobrogea *Aolélă* saŭ *Daolélă* (1), prin carĭ i se descriŭ cu colorile cele maĭ posomorite nu numaĭ pĭerderea libertăţiĭ, ce o avuse ca holteiŭ, nu numaĭ neajunsurile şi grijele ce lŭ aşteptă, ci totŭ odată şi neplăcerile ce are să le sufere din partea neveste ĭ sale.

Étă unulŭ din mulţimea aceiorŭ cântece :

Frundă verde mĕrŭ uscatŭ,
Pân' ce eramŭ ne'nsuratŭ
Aveamŭ calŭ de'ncălicatŭ,
Haĭne bune de'mbrăcatŭ
Şi mândre de sărutatŭ.
Dar dacă m'am însuratŭ
Calulŭ pe malaiŭ l-am datŭ,
Pĕruşorulŭ pe sĕcară,
Dór mĕ scóte'n primăvară.

(1) B. P. Hăşdéu : Dicţ. limb. ist. şi pop. Rom. t. II. p. 1255.

Primăvara ĭ mama nóstră
Ie zăpada de pe cóstă
Și bruma de pe ferestă
Și pune plugulŭ pe brasdă
Și sémĕnă pâne cóptă
Și satură lumea tótă (1).

Maĭ étă încă și altulŭ :

Frundă verde mere, pere,
Nu te'nsura, frate, vere!
Destul m'am însuratŭ eŭ
Șĭ-am luatŭ unŭ lucru rĕŭ.
M'am lăcomitŭ la avere
Șĭ-am luatŭ făr de plăcere.
Ce folosŭ de-avere multă,
Dacă mi nu mi plăcută!
Plângețĭ ochĭ și lăcrămațĭ,
Că voĭ sunteţĭ vinovaţĭ
Că nu cătaţĭ ce luaţĭ.
Vĕ lăcomiţĭ la avere
Și trăițĭ făr de plăcere (2).

Apoĭ și acesta :

Tinerelŭ m'am însuratŭ
Și femee mĭ-am luatŭ.
Mĭ-am luat'o de lucratŭ,
Da ea șede numa'n patŭ,
Cere cĭobote de țapŭ.
Vaĭ de mine! ce să facŭ?
Numaĭ să ĭeŭ lumea'n capŭ!
Maĭ bine mĭ-așĭ fi luatŭ
Una multŭ maĭ sărăcuță,
Mĭ-arŭ fi fostŭ și maĭ drăguță,
Șĭ-arŭ fi fostŭ maĭ hărnicuță,
Ș ĭo purtamŭ și'n opincuțe. (3)

(1) Din Gălinescĭ, satŭ în Bucovina, ținutulŭ Rădăuțuluĭ.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Lăutarii, carii încă trebue să fie la acestŭ actŭ de faţă, căntă așișderea diferite căntece, maĭ alesŭ de jele, pănă ce vornicelulŭ saŭ cine este sfârșesce pre mire de rasŭ.

Unulŭ dintre căntecele, ce le căntă lăutarii și anume ceĭ din *Ţara românéscă* la acéstă ocasiune, e celŭ următorŭ :

Fóe verde de bujorŭ.
In luna luĭ cuptorŭ
Veni vremea să mě'nsorŭ.
Tóte fetele mě vorŭ
O bóţă de preotésă
Nu mě lasă să facŭ casă,
Dă cu spuză pe ferésta
Să mě frigă să mě arḑă,
Să-mĭ arḑă luminile
Să nu maĭ vědŭ fetele.
Fóe verde de susaiŭ.
De mititelŭ mě'nsuraiŭ
Frumósă măndră luaĭ.
Aoleo ! măndruţa mea,
Supţirică ca soba,
Dréptă ca cobiliţa.
Iubiĭ de la Pascĭ în cóce,
Maĭ nemicŭ nu se cunósce,
Și să fi ĭubitŭ maĭ desŭ
De atuncĭ s'arŭ fi alesŭ.
Iubiĭ fete și neveste
O sută și cincĭspreḑece
Și Romăncă și Ţigancă
Ce-o vrea Dumneḑeŭ să facă.
Maĭ am să ĭubescŭ optŭ
Și o fată de protopopŭ
Să-mĭ stea inima la locŭ.
Când ĭubĭamŭ eŭ la copile
Eramŭ voĭnicelŭ în fire,
Er acușĭ m'am însuratŭ
Multă dragoste-am stricatŭ.

N'am stricatŭ numaĭ pe a mea
Şĭ-am stricatŭ p'a multora.

Uniĭ lăutarĭ pe lângă aceste versurĭ maĭ adaogŭ încă şi următórele :

Câtŭ oiŭ fi, câtŭ oiŭ trăi
Fată mare n'oiŭ ĭubi,
Fata mare se mărită,
Remâĭ cu inima friptă;
Şĭ-oiŭ ĭubi d'o copiliţă,
Când viĭ sara de la muncă
Ea se urcă pe cpincă
Iţĭ dă guriţă de frică. (1)

Alţĭ lăutarĭ cântă la acéstă ocasiune următoriulŭ cântecŭ :

Fóe verde şĭ unŭ dudăŭ,
Bine maĭ trăĭamŭ flăcăŭ,
Incălicamŭ calulŭ meŭ
Şi plecamŭ unde vreamŭ eŭ;
Dar'acum m'am însuratŭ,
Grija caseĭ c'am luatŭ.
Busuĭocŭ verde pe masă.
Rĕmâĭ, maĭcă, sănĕtósă,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurósă
Să fiĭ cu fecĭorŭ la masă. (2)

Gătindu-se de rasŭ şi îmbrăcându-se în haĭnele de mire, părinţiĭ saŭ şi némurile sale cele maĭ de aprópe, după cum vomŭ vedé maĭ la vale, îlŭ ĭeaŭ de mână şi-lŭ aşéză după masă. (3)

La Româniĭ de prin oraşe este datină, saŭ maĭ bine disŭ era maĭ nainte, căcĭ acuma pe di ce merge începe a se stîrpi, ca mirele să se radă nemijlocitŭ după ce i

(1) P. I. Gilorténŭ : «Unŭ obiceiŭ de la ţară,» publ. în «Ţara nouă,» an. IV. Bucurescĭ 1887. No. 5, p. 317.

(2) D. Stefănescu : Studiĭ asupra literatureĭ pop. publ. în op. cit. p. 230.

(3) Datina Rom. din Tişeuţŭ, Ilişescĭ şi alte sate din Bucovina.

s'aŭ adusŭ și închinatŭ schimburile trimise de mirésă. Pe atuncĭ bărbierulŭ rădea pre mire de naintea tuturorŭ óspeților, carĭ se aflaŭ de față, ér lăutariĭ cântaŭ diferite cântece, dintre carĭ cele maĭ multe de jale, și numaĭ puține vesele. După ce-lŭ sfârșia de rasŭ i se punea pe vêrfulŭ capuluĭ unŭ colacŭ învĕlitŭ într'unŭ prosopŭ noŭ, ce i l'a trimisŭ cu puținŭ maĭ nainte de acésta mirésa dimpreună cu cele-lalte schimburĭ. Acestŭ prosopŭ numitŭ *prosopulŭ bărbieruluĭ* îlŭ da apoĭ mirele dimpreună cu colaculŭ dintr'însulŭ bărbieruluĭ, care l'a rasŭ. Totŭ atuncĭ căpĕtaŭ și lăutariĭ câte unŭ darŭ. (1)

La Româniĭ din *Macedonia* este datină, ca și la *Grecĭĭ noĭ* din Epirŭ, (2) ca mirele să se radă înainte de a se duce la cununie. Atuncĭ vine la dînsulŭ bărbierulŭ ca să-lŭ lee și să-lŭ radă. Totŭ atuncĭ se adună maĭ multe fete și neveste și cântă unisonŭ cântecululŭ ce urmézĕ :

Lañi mi si spelañi mi	Lă-mĕ și spală-mĕ
La șlopotlu di tru cheare	La șopotŭ de la apusŭ,
Lañi mi doaule brață	Spală mĭ și cele dóue brațe,
Ș-luaĭ s ñi aruncaĭ tru fată	Și luăĭ și-mĭ aruncaĭ pe fată,
Și-ñi vedui un gione mavromat	Și-mĭ vĕduĭ unŭ voĭnicŭ cu ochĭ negri
Cu nel de asime curat.	Cu inelŭ de argintŭ curatŭ.
— Gione, a bre gione,	Voĭnice, bre voĭnice,
Multu-ñi te alavdară.	Multŭ mi te lăudară,
Prot hriscu eșiĭ în hóră	Celŭ ân'aiŭ argintarŭ eșiĭ în satŭ.
Va să-țĭ daŭ un pără de asime	Am să-țĭ daŭ unŭ banŭ de-argintŭ
Să pórtă 'nvésta di gușe.	Să pórte nevasta la gâtŭ.

După ce bărbierulŭ a lăutŭ pre mire, începe să-lŭ bărbiérescă, când atuncĭ fetele și nevestele îĭ cântă împrejurulŭ luĭ *cântecululŭ de sursire*, adică de rasŭ, care este așa :

Ghine ne viñie birberlu	Bine ne vine bărbierulŭ,
Tra să ni sursască grambelu.	Ca să ne radă ginerele (mirele).
Tine birber, așí ñi bănezĭ	Tu bărbierŭ, așa să-mĭ trăescĭ
S'ñi-l a dari mușat, mușat,	Să mi-lŭ facĭ frumosŭ, frumosŭ,

(1) Com. de d-lŭ N. Avramŭ. bărbierŭ în Sucéva.
(2) Düringsfeld, op. cit. p. 57.

Ti la nun și ti la fartat,
Și tră la 'nvéstă ma mușat.
Ia-ñi mutriți-lu pe sufrundéle
S-pare ca çerlu cu stéle,
Ia ñ mutriți'lu de pe frunte,
Calothie de-a luĭ parinte.
Ia-ñi mutriți-lu de pe nare
Calothie de care 'l are.
Ia-ñi mutriți-lu de pe dințĭ,
Calothie de açelĭ părințĭ.
Ia-ñi mutriți-lu de pe gușă
S-pare *bilbil* (1) cu mănușa.
Ia-ñi mutriți-lu de pe chept,
S-pare ca un bilbil alept.
Ia-ñ. mutriți-lu de pe brân
S-pare ca callu cu frân.

Pentru nunŭ și pentru fârtatŭ
Si pentru nevastă (mirésă) maĭ frumosŭ
Ia privițĭ-mi-lŭ la sprâncene,
Se pare ca cerĭulŭ cu stele.
Ia privițĭ-mi-lŭ la frunte,
Ferice de-a luĭ părinte.
Ia privițĭ-mi-lŭ la nasŭ
Ferice de cine-lŭ are.
Ia privițĭ-mi-lŭ la dințĭ,
Ferice de acelĭ părințĭ.
Ia privițĭ-mi-lŭ la gâtŭ,
Se pare ulciorŭ cu tórtă.
Ia privițĭ-mi-lŭ la pieptŭ
Se pare privighetóre alésă.
Ia privițĭ-mi-lŭ la brâŭ.
Se pare ca unŭ calŭ cu frâŭ. (2)

In alte părțĭ cântecululŭ de sursire sună astfelĭŭ:

Mea ghine, ne vinne birberlu,
Ta să nĕ surséscă grambeulu.
Mea tu, birber, așì-mĭ bănedĭ,
Să nĕ lu adarĭ mușat, mușat;
Mea ti la nun ti la fărtat.
Și ti la 'nvésta ma 'mușat.
Mea ia muntriți-lu de pe frînte,
Că se pare cu mare minte;
Muntriți-lu pe sufrundélle
Se pare ca çerlu cu stélle.
Ia muntriți-lu de pe nare
Că éste mult ti alavdare.
Ia muntriți-lu de pe dințĭ
Si alăvdațĭ-li a luĭ părințĭ!
Ia muntriți-lu pe chiept!
Se pare ca birbec allept.
Ia muntriți-lu pe bărnu
Se pare cu altu cu frénlu!..

Apoĭ bine, ne vine bărbierulŭ
Ca să ne radă ginerile.
Apoĭ tu, bărbierŭ, așa să trăescĭ,
Să ni-lŭ gătescĭ frumosŭ, frumosŭ.
Apoĭ pentru (3) la nunulŭ, la fârtatulŭ
Și pentru nevastă maĭ frumosŭ.
Apoĭ ia vedețĭ-lŭ pe frunte
Că se pare cu multă minte.
Privițĭ-ĭ sprîncenele
Pare că e cerĭulŭ cu stele.
Ia privițĭ-ĭ nasulŭ,
Că este multŭ de laudă.
Ia privițĭ-ĭ dințiĭ
Și lăudațĭ părințiĭ luĭ.
Ia privițĭ-ĭ pieptulŭ,
Pare că arŭ fi berbecŭ alesŭ.
Ia privițĭ-ĭ brâulŭ
Pare că arŭ fi calulŭ cu frâŭ!... (4)

După ce bărbierulŭ a sfârșitŭ de rasŭ pre mire se întórce către elŭ și-ĭ cântă acestŭ cântecŭ:

(1) Se maĭ numesce și privighitóre.
(2) T. T. Burada: Datinele la nunțile pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p 419.
(3) Apoĭ pentru că o să mérgă la...
(4) V. Petrescu Crușoveanŭ, op. cit. p. 64.

Ţie muma ţi-e muşată	Ţie mamă îţi este frumósă
Ca lucéferlu dimińéţa,	Ca lucéfĕrulŭ diminéţa.
Şi-aşi lumbriséşte faţa	Şi aşa strălucesce faţa
Tistimele chindisită.	Ca năframa împodobită.
La tine ńi-avem în chisită.	La tine pornisemŭ
Doile în cale ne-adunăm,	Amêndoĭ în cale ne-amŭ întâlnitŭ.
Façĭ stră cale s'nu crăpăm.	Te-abate din cale să nu murimŭ.
Scóte punga di-ńi t'u mésce	Scóte punga şi fă unŭ darŭ.
Un caragros cu mânuşa,	Unŭ caragrosŭ cu veriguţă
Si-l pórta 'nvésta di guşa.	Să-lŭ pórte mirésa la gâtŭ.
—Niçi-l voiu, niçi-l lăesc	Nicĭ îlŭ vreŭ, nicĭ îlŭ despreţuescŭ.
Şi bag vula şi-l vulusesc.	Îĭ punŭ pecetea şi-lŭ pecetluescŭ.

După ce mirele s'a gătitŭ frumosŭ îmbrăcându-se cu haĭnele cele maĭ alese, trimite la casa mireseĭ treĭ sehădiarĭ (solĭ) cu o ploscă cu vinŭ, ca să dea de scire că vine mirele, şi ajungêndŭ acolo, béŭ din ploscă şi uréză ḑicêndŭ : «*să banéză, s'ăncherdisască şi turnată la casele vóstre si la feciorli şi fétele, se hărséscă de inimă si la schunchile a tei feciorli şi féte, se vĕ hărsiţĭ după inimă vóstră*», adică : să trăéscă, să se foloséscă, să vie rêndulŭ şi la casele vóstre şi la fecĭoriĭ şi fetele vóstre, să se bucure din inimă, şi la scumpiĭ tĕĭ fecĭorĭ şi fete să vĕ bucuraţĭ după inima vóstră.

După aceea li se dă câte o *mandilă* (năframă) şi se întorcŭ de grabă la casa mireluĭ; acolo se càntă sócreĭ mireseĭ cànteculŭ următoriŭ :

Eşi sócră ş'aştépta nora ;	Eşĭ sócră şi aştéptă nora,
Nora ta cu hiliulu al teŭ.	Nora ta cu fiulŭ tĕŭ.
Ghine vińie ghirachina	Bine vine lebăda,
Şi casa 'mplină de fărina,	Şi casa ne-o umple de făină.
De fărina şi de luńina.	De făină şi de lumină.

Apoĭ sócra cântă :

Depune 'nvésti, depune.	Scobóră, mirésă, scobóră.
-- Nu depun, nu'ńi depun,	—Nu mĕ daŭ josŭ, nu mĕ daŭ
Că ńi caftu ce ni tacsişĭ.	Căcĭ cerŭ ce mĭ-aĭ promisŭ. (1)

(1) T. T. Burada : Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 420.

Datina bărbieritului, după câtŭ amŭ putută eŭ ceti şi audi până acuma, se află nu numaĭ la Românĭ, ci la tóte popórele de pe peninsula Balcanică, apoĭ şi la o samă dintre cele ce locuescŭ în Asia (1).

(1) «Biserica ortodoxă română.» an. VI. Bucurescĭ 1882. p. 406.

IV. VEDRELE

Nu multŭ după ce s'a așezatŭ mirésa după masă și i s'a pusŭ cununa pe capŭ, adică cam pe când începe a se îngâna ḑiua cu nóptea, începŭ a se aduna și sătenii, carii aŭ fostŭ chiemațĭ de vornicei la nuntă și a aduce cu deosebire tineretulŭ diferite darurĭ pentru tinerii ce vorŭ să se căsătorέscă, precum : *colacĭ, făină de grâŭ, untŭ, brânză, lapte, sare, găinĭ, óue, mere, pere, nucĭ* etc., maĭ pe scurtŭ cine ce are și ce îĭ dă mâna ca să aducă.

Aceste darurĭ se numescŭ în cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ *Darurĭ* și *Cinste*, éră datina la care ocasiune se aducŭ și se închină se numesce în unele părțĭ ale Moldoveĭ, precum în districtulŭ Némțuluĭ, Romanuluĭ și alŭ Bacăuluĭ *Vedre* (1).

După ce aŭ sositŭ și aŭ întratŭ în casă punêndŭ darurile saŭ cinstea adusă pe masă de'naintea mireseĭ ḑicŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Inălțată'mpĕrătésă !
Ședețĭ în cóte după masă
Ca șĭ-o garófă frumósă,

(1) V. Săghinescu : *Vedrele*, publicate în «România Liberă» an. XI. Bucurescĭ 1887 Nr. 3047. — «Columna luĭ Traĭanŭ», an. IX. p. 414.

De-aceea femeile
Din tóte părţile
Năzuescŭ ca albinele
La Dumia-vóstră,
Şi s'arată cu colăceĭ
Mândri şi frumuşeĭ
Să aveţĭ parte de eĭ;
Colacĭ mândri şi frumoşĭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ,
Să faceţĭ bine să-ĭ primiţĭ
Şi... să nu bănuiţĭ! (1)

Mirésa se scólă, primesce *cinstea*, o pune pe masă saŭ o dă maĭciĭ sale ca s'o strîngă, apoĭ luândŭ unŭ şipŭ cu rachiŭ cinstesce pre fie-carele, care ĭ-a adusŭ cinstea. După acésta începe a cinstì şi pre ceĭ-lalţĭ, cariĭ se află în casă.

Totŭ aşa facŭ şi druscele; ele încă cinstescŭ pre ceĭ veniţĭ.

Pe când némurile, veciniĭ şi ceĭ maĭ de aprópe cunoscuţĭ şi cunoscute ale mireseĭ se adună la mirésă şi aducŭ acesteĭa cinste, pe atuncĭ némurile, veciniĭ şi ceĭ maĭ de aprópe cunoscuţĭ aĭ mireluĭ dimpreună cu nunulŭ celŭ mare se adună la mire.

Ca şi mirésa, aşa şi mirele încă se aşéză pe-o perină după masă între druscele sale, cu acea deosebire numaĭ că, pe când mirésa şéde după masă gătită cu cunună pe capŭ, pe-atuncĭ mirele şéde cu cuşma pe capŭ.

Aceeaşĭ cinste, care o primesce mirésa, i-se aduce şi mireluĭ. Ér când punŭ cinstea pe masă de 'naintea luĭ dicŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Inălţate
Impĕrate!

(1) Dict. de Gavrilŭ Bóncăşŭ din Vatra-Dorneĭ.

Şedeţĭ în cóte
După masă
Ca nisce garófe
Bătute, frumóse,
Şi năzuescŭ ómeniĭ
La Dumia-vóstră
Şi s'arată cu colăceĭ
Mândri şi frumuşeĭ,
Mândri şi frumoşĭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ;
Să faceţĭ bine să-ĭ primiţĭ,
Dar să nu bănuiţĭ! (1)

Astfeliŭ atâtŭ mirésa câtŭ şi mirele, stândŭ între druscele lorŭ după masă, primescŭ cinstea ce li se aduce şi cinstescŭ câte cu unŭ paharŭ de rachiŭ pre fie-carele, care a adus'o până socotŭ eĭ că s'aŭ adunatŭ acuma toţĭ *cinstaşiĭ*.

In unele părţĭ ale Bucovineĭ nu e datină ca mirele şi mirésa să priméscă singurĭ cinstea, ce li se aduce, ci o primescŭ în genere maĭcele lorŭ, adică sócra mare şi sócra mică.

Étă acuma cum se practică acéstă datină în susŭ numitele districte din Moldova.

In sara spre ḑiua *cununăreĭ* se face adunare cu petrecere la casa familieĭ mireluĭ, dacă mirésa e adusă din altă comună, saŭ la casa familieĭ mireseĭ, dacă ambiĭ mirĭ sunt din aceeaşĭ comună.

Adunarea se compune din bĕtrânĭ şi tinerĭ de ambele sexe, poftiţĭ de cu ḑiuă de către *cornicelŭ*, cariĭ, până ce acesta mântue de poftitŭ, conformŭ listeĭ ce i s'a încredinţatŭ de către capiĭ nunţiĭ, se şi adună la casa indicată, unde cântă deja tarafulŭ (lăutariĭ).

(1) Dict. de G. Bóncăşŭ din Vatra-Dorneĭ.

Curêndŭ după acésta sosesce la nuntă și vornicelulŭ, căcĭ elŭ are multŭ de furcă astă sară și de aci înainte până după *uncropŭ*.

Ajunsŭ la tactŭ, vornicelulŭ îșĭ ĭa noulŭ rolŭ. Inchină mirilorŭ darurile ce le aducŭ tineriĭ nuntașĭ și tinerele nuntașe, darurĭ carĭ constaŭ din păserĭ, vinŭ saŭ alte obĭecte; căcĭ tineriĭ și tinerele, pentru carĭ maĭ cu samă se face nunta, nu vinŭ cu mâna góĭă aci.

Dar cum se face închinarea de darurĭ la *Vedre?*

Rolulŭ vorniculuĭ are aice osebită însemnătate.

De regulă, în casulŭ când mirésa e adusă din altă comună, după ce tóta lumea, care a compusŭ nunta până aci, ospitéză din ceea ce i s'a pregătitŭ, miriĭ staŭ în capulŭ uneĭ mese într'o osebită cămară saŭ în sala de dansŭ până se adună maĭ mulțĭ dintre noiĭ poftițĭ, apoĭ începe dansarea, de unde urméză că închinarea darurilorŭ continuă deja.

După cum arĕtarămŭ maĭ susŭ, tineriĭ nuntașĭ și tinerele nuntașe vinŭ la *Vedre* câte cu o pasere saŭ cu unŭ borcanŭ cu vinŭ. Vornicelulŭ, care stă în adăstare, cam spre ușa întrăriĭ nuntașilorŭ, după rêndŭ, — cum eĭ sosescŭ, — primesce darulŭ și, avêndŭ în drépta sa pre aducĕtorĭulŭ saŭ aducĕtórea daruluĭ, se presentă în fața mirilorŭ (1), și dacă darulŭ adusŭ este vr'o pasere, cuvîntarea prin care îlŭ închină constă din:

Bună vremea,
Bună vremea!
(Bună sara,
Bună sara!)
Cucóne mire
Și cucónă mirésă.

(1) Dacă miriĭ saŭ vornicelulŭ se află în dansŭ la sosirea noilorŭ nuntașĭ, sunt avisațĭ spre a se retrage pentru a se împlini ceremonia daruluĭ.

Étă vi se'nchină N.
Cu o iruncă
De la iuncă,
Care până nu scurmă
Nu mănâncă;
Darulŭ ce v'aduce este micŭ
Ér dragostea D-sale
Este mare
Asupra Dumilorŭ-vóstră.
Şi vĕ rógă să-lŭ primiţĭ
Şi cu cinste să-ĭ mulţămiţĭ. (1)

Acuma miriĭ, cariĭ staŭ în picióre, respundŭ într'unŭ glasŭ:

Fórte mulţămimŭ D-saleĭ
De ostenélă,
Şi Dumi-saleĭ
De dragoste şi chĭeltuélă!

După acésta, complementându-se reciprocŭ, nuntaşiĭ naintéză până la mirĭ, cu cariĭ daŭ mâna, îşĭ schimbă câte-va cuvinte de ocasiune, şi ĭaŭ parte la petrecere. Presentulŭ se dă în păstrarea uneĭ persóne de gazdă care stă în préjmă.

Dacă presentulŭ, ce se aduce, constă din vinŭ, cuvîntarea vorniceluluĭ e astfeliŭ:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cucóne mire
Şi cucónă mirésă,
Étă vi se 'nchină N.
Cu o bute de vinŭ
Ce are dógele de gorunŭ
Şi cercurile de alunŭ,

(1) Când doĭ inşĭ nuntaşĭ (fratele şi sora) sunt cu acelaşĭ presentŭ, vornicelulŭ ingrijesce a face închinarea în pluralŭ.

Ér vinulŭ e adusŭ dela Odobescĭ,
Când beĭ te veselescĭ;
Darulŭ ce vi s'aduce e micŭ,
Ér dragostea D-sale
E mare
Asupra Dumilor-vóstră;
Vĕ rógă să-lŭ primiţĭ
Şi cu cinste să-ĭ mulţămiţĭ.

Apoĭ urmézǎ mulţămirea ca maĭ susŭ.

Din presentele aduse la *Vedre*, paserile servescŭ la completarea *Meseĭ marĭ* şĭ-a *Uncropuluĭ*, unde ĭaŭ parte numaĭ ceĭ căsătoriţĭ, poftiţĭ cu aceeaşĭ rènduélă ca şi la *Vedre*, ér vinulŭ servesce spre îndestularea ostenelelorŭ la nuntă; elŭ se asigură într'o butelie—întru adevĕrŭ de câte-va *Vedre*.(1)

In Ţara-românéscă, pe lângă darurile arĕtate maĭ susŭ, era maĭ nainte datină, cu deosebire la boerime, a se aduce încă şi multe altele, precum: florĭ pentru împodobirea cununelorŭ, şalurĭ, giuvaere, stofe scumpe, banĭ, cofeturĭ, etc. (2).

Ce se atinge de vechietatea şi respândirea datineĭ descrise în capitolulŭ de faţă, care se află nu numaĭ la Ro-

(1) V. Saghinescu, loc. cit.

(2) I. Ghica: Scrisorĭ către V. Alecsandri, Bucurescĭ 1887, p. 33: «In ajunulŭ nunţiĭ, cam după amédĭ, porniaŭ *Călţunăresele*, totŭ cucóne alese dintre rudele cele maĭ frumóse ale gineruluĭ, în trăsurĭ înhămate cu armăsarĭ de preţŭ. Ântâia călţunărésă intra la mirésă purtândŭ o căţue de argintŭ cu florĭ suflate în aurŭ, din care eşia fumŭ de udagaciŭ şi de curse; ea maĭ purta şi o stropitóre din care arunca apă de trandafirŭ, semnulŭ curăţenieĭ, şi ura mireseĭ să fie totdeauna spălată şi parfumată. O a dóua călţunărésă ducea pe tava de argintŭ florile cu carile se împodobiaŭ *cununiile*. A treia călţunărésă aducea o tavă cu petélă, semnulŭ bogăţieĭ. Veniaŭ în urmă celelalte călţunărese cu dece, douĕsprедece tave încărcate cu totŭ felulŭ de darurĭ: şalurĭ, giuvaere, stofe scumpe, banĭ, cofeturĭ etc. Mulţime de fete încunjuraŭ pre mirésă şi lăutariĭ diceaŭ din vióre şi din guiă cântecul vechiŭ:

Astădĭ cu fetele
Mâne cu nevestele.

mânii din Bucovina și Moldova, ci și la cei din Țara-românésca sub numirea de *poclonŭ*, însémnă aice că ea trebue să fie fórte veche, de óre ce despre o asemenea cinste se amintesce și prin povești. (1)

Insemnămŭ totodată încă și aceea, că datina de a da astfeliŭ de daruri saŭ cinste tinerilorŭ încredințați se află nu numai la Români, ci și la alte națiuni, precum: la *Albaneji* (2), *Italieni* (3), *Franceji* (4), *Celți* (5), *Poloni* (6), etc, cu acea deosebire numai că, pe când la Români singuri nuntașii aducŭ *cinstea*, pe atunci la națiunile amintite, afară de Italieni, trebue să se ducă după dînsa amicii încredințațilorŭ saŭ chiar însași miresa.

După aducerea *cinstei*, respective după *vedre*, urméză *iertarea* saŭ *iertăciunea* și *închinarea schimburilorŭ*, dacă mirele e din același satŭ din care e și mirésa. Dar dacă mirele e dintr'unŭ satŭ străinŭ, atunci după *iertăciune* urméză mai ântâiŭ *conăcăria*, și abia după aceea închinarea schimburilorŭ.

(1) I. C. Fundescu: Basme, orații, păcăliturĭ și gîciturĭ. Bucuresci 1870. p. 104: «Pe timpulŭ acela era obiceiŭ ca la nunta unei fete de împĕratŭ fie-care locuitoriŭ din acelŭ orașŭ, unde ședea împĕratulŭ, să ducă câte unŭ *poclonŭ* fetei.»

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 61.

(3) Gubernatis, op. cit. p. 112.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 250: «In *Amiens* și 'n orașele învecinate este datină ca chieltuelele nunții la căsătoriile sermanilorŭ să se acopĕre de către amicii încredințațilorŭ. Și dacă aceștia nu sunt în stare a o face, apoi se ducŭ pe la némurile și cunoscuții încredințațilorŭ și rógă să le dea *galițe, carne pesce* și tóte câte mai sunt de lipsă.»

Idem de eadem, p. 258: «ca în Amiens așa și 'n *Bazadais* ospĕțulŭ nunții se prepară din oferte benevole, cu acea deosebire numai că aice e mirésa singur, aceea care se duce din casă în casă cu unŭ văsciorŭ și cu o străistuță ca să le adune.»

(5) Düringsfeld, op. cit. p. 180.

(6) Düringsfeld, op. cit. p. 204.

V. IERTAREA

Nu e maï nicï unŭ poporŭ creştinŭ în tótă Europa la care mirele şi mirésa să nu-şi céră *iertare şi binecuvîntare* de la părinţiï sĕï maï nainte de a face unŭ pasŭ atâtŭ de însemnatŭ în cursulŭ vieţiï, cum e *căsătoria*.

La tóte popórele indo-europene mirele şi mirésa trebue să-şi ïea maï ântâiŭ *iertare şi binecuvîntare*, şi abïa după accea plécă la cununie. (1)

Ce se atinge în specialŭ de poporulŭ românŭ, apoï acesta, urmândŭ proverbuluï străbunŭ :

Binecuvîntarea părinţilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Ér blăstĕmulŭ părinţilorŭ
Resipesce casa fiilorŭ.

nu numaï că ţine fórte multŭ la acéstă datină, ci totodată pentru dînsulŭ *iertarea* saŭ *iertăciunea*, după cum o maï numesce elŭ, e unulŭ dintre cele maï solemne acte câte se sevêrşescŭ în decursulŭ nunţiï.

Colăcerïulŭ, care e însărcinatŭ a cere iertăciune în numele tinerilorŭ, căcï aceştïa rarŭ când se'ntêmplă să o céră singurï, ţine maï ântâiŭ o oraţie lungă, de regulă

(1) *Düringsfeld*, op. cit. p. 25, 34, 39, 41, 72, 76, 84, 95, 138, 180, 181, 192, 252.

în versurĭ, care în cele maĭ multe locurĭ constă din treĭ părțĭ principale și anume: *partea ântâĭa*, în care se arată cum a făcutŭ Dumnedeŭ lumea și pre protopărințiĭ noștri *Adam și Eva* și cum, cu tóte că aceștĭa nu l'aŭ ascultatŭ, că aŭ călcatŭ porunca ce le-a dat'o elŭ, și din causa acésta ĭ-a și alungatŭ din raiŭ, totușĭ maĭ pe urmă se'ndură de dînșiĭ, îĭ ĭartă și-ĭ binecuvintéză, dicêndu-le să crescă și să se înmulțéscă și să stăpânéscă pămîntulŭ; *partea a doua*, în care arată că și aceștĭ tinerĭ carĭ vorŭ să se căsătoréscă, trăindŭ în lume, încă vorŭ fi greșitŭ și cu multe vorŭ fi supěratŭ pre părințĭ, dar fiindŭ că:

Pe întinderea luméscă
Nu-ĭ fiŭ la părințĭ să crěscă
Și lorŭ să nu le greșéscă,

de aceea în *partea a treĭa* provócă pre părințĭ ca să se îndure de dînșiĭ, să le ĭerte tóte câte le-aŭ greșitŭ, și să-ĭ binecuvinteze. Și părințiĭ îĭ ĭartă și-ĭ binecuvintéză.

În fine oratorĭulŭ, pentru orația ce-a ținut'o, maĭ cere și pentru dînsulŭ, dreptŭ rĕsplată, unŭ păharŭ de vinŭ, o năframă de inŭ și-o copilă tinerea să-șĭ petrécă viața cu ea.

În unele sate din Bucovina și maĭ cu samă în cele ce se află în apropierea Prutuluĭ, este datină ca mirésa să-șĭ ĭea ĭertăcĭune de la părințiĭ sěĭ nu numaĭ în diua cununieĭ deminéța, înainte de a se porni la cununie și după amédĭ, nemijlocitŭ înainte de a pleca de la părințiĭ sěĭ la mire, ca în alte părțĭ, ci și 'n ajunulŭ cununieĭ.

În unele părțĭ ale Transilvanieĭ, după cum ne spune doĭna următóre, sémĕnă că asemenea esistă datină de a-șĭ lua ĭertăcĭune și'n ajunulŭ cununieĭ:

Frundă verde de lămâe,
Mâne mergŭ la cununie

Ineă-mĭ ĭeŭ și ĭertăcĭune,
Pare că mĕ ducŭ din lume,
De la némurĭ, de la tóte,
Pare că mĕ ducŭ la mórte,
De la frațĭ, de la surorĭ,
Pare că mĕ ducŭ să morŭ. (1)

După ce a primitŭ mirésa de la fie-care óspe cinstea adusă și după ce ĭ-aŭ cinstitŭ pre toțĭ, se scólă de după masă și'n loculu eĭ și alŭ druscelorŭ sale se așéză părințiĭ sĕĭ, cariĭ ținŭ o păreche de colacĭ și o huscă de sare pe brațe, éră colăcerĭulŭ, stândŭ în picĭóre la spatele miresei, care îngenunche acuma înaintea părințilorŭ sĕĭ, cere *ĭertarea* saŭ *ĭertăcĭunea* în numele acesteĭa ḑicêndŭ :

Fecĭorașĭ împrejurațĭ
Cușmele din capŭ luațĭ
Și la mine vĕ uĭtațĭ
Eŭ cum cușma voĭŭ lua
Și din gur'oiŭ cuvînta.
Și Dumnĭa-vóstră cinstițĭ,
Bunĭ și îndurațĭ părințĭ,
Care sunteţĭ rênduițĭ
Dela bunulŭ Dumneḑeŭ
Ascultațĭ cuvîntulŭ meŭ,
Care vi l'oiŭ spune eŭ.
Acésta filcă ĭubită,
Ce-o vedețĭ aicĭ smerită,
Cu fața în josŭ plecată
Și cu inima vighĭată
Se rógă cu rugă mare
Să-ĭ dațĭ cuvîntŭ de ĭertare
Și cŭ-adâncă plecăcĭune,
Ca să-ĭ dațĭ eĭ ĭertăcĭune,
Și cu multă smerenie
Să-ĭ dațĭ blagoslovenie,
Că nu este 'ncepenie
Dela acéstă odraslă,
Dela fiĭca Dumnĭa-vóstră,
Că incepenia este
Dela moșulŭ nostrŭ-Adamŭ
Dela care suntemŭ némŭ.
Că Dumneḑeŭ de'nceputŭ,
S'a înduratŭ și-a făcutŭ
Cerĭulŭ susŭ și josŭ pămîntulŭ
Singurŭ numaĭ cu cuvîntulŭ,
Marea și tóte dintr'însa,
Singurelŭ numaĭ cu ḑisa.
Și după ce le-a ziditŭ
Dumneḑeŭ a'mpodobitŭ :
Cerĭulŭ cu stele
Mĕrunțele,
Cu luceferĭ luminoșĭ,
Ce-ĭ privimŭ iștĭ pĕcătoșĭ,
Cu sórele și cu luna,
Carĭ ni-sŭ marturĭ totdéuna.
Pămîntulŭ l'a 'mpodobitŭ :

(1) Niculae Reŭ : Doĭne de pe la Toplița din Ardélŭ, publ. în «Șeḑĕtórea» an. II. Buda-Pesta 1876 p. 41.

Cu pomĭ nalţĭ şi roditorĭ
Şi cu multe mândre florĭ,
Şi cu paserĭ cântătóre,
Şi cu vite muncitóre,
Şi cu férĕ răpitóre
Şi cŭ-alte vĭeţuitóre.
Şi încă a maĭ făcutŭ
Departe spre rĕsăritŭ,
De-acestŭ pămîntŭ de-osebitŭ.
Raĭulŭ mare, strălucitŭ,
Numaĭ cu gândulŭ, cu ḑisulŭ,
Cu tóte bunătăţile'ntrînsulŭ.
Şi la urmă a făcutŭ
Şi pe moşulŭ nostrŭ-Adamŭ
Dela care suntemŭ némŭ,
Şi'n raiŭ l'a datŭ să trăéscă
Pómele să stăpânéscă,
Şĭ-a ḑisŭ bunulŭ Dumneḑeŭ :
— «Adame, ĭubitulŭ meŭ!
Prin totŭ raĭulŭ veĭ âmbla,
Din totŭ pomulŭ veĭ mânca,
Dar din pomulŭ cunoscinţiĭ,
Priceperiĭ şĭ-alŭ sciinţiĭ,
Bineluĭ şĭ alŭ rĕuluĭ
Din mijloculŭ raĭuluĭ
Tu nicĭ când nu veĭ gusta,
C'acestŭ pomŭ spinosŭ şi 'naltŭ
E 'mprejurŭ încunjuratŭ
De unŭ şerpe 'nveninatŭ,
Care gura a căscatŭ
Şi de virvŭ s'a apucatŭ
Şi 'n elŭ dĭavolulŭ a'ntratŭ.
Tu de nu me-ĭ asculta,
Samă de nu veĭ lua,
Dintr'acestŭ pomŭ de-ĭ gusta,
Póm'aceea 'n gâtŭ ţĭ-a sta,
Şi tu rĕŭ te-ĭ spăĭmânta,
Mâna'n susŭ veĭ rădica,
De gâtŭ că te-ĭ apuca,
Şi cu pĭelea te-ĭ afla,
Din raiŭ afară te-oiŭ da!»
Moşŭ Adamŭ a ascultatŭ,
Prin totŭ raiulŭ a âmblatŭ.
Din totŭ pomulŭ a gustatŭ
Şi la urmă a venitŭ
Şi la pomulŭ celŭ vestitŭ.
Unde era 'npletucitŭ
Şerpele înveninatŭ,
Dĭavolulŭ celŭ blăstĕmatŭ.
La celŭ pomŭ alŭ cunoscinţiĭ,
Priceperiĭ şĭ-alŭ sciinţiĭ,
Bineluĭ şĭ-alŭ rĕuluĭ,
Din mijloculŭ raĭuluĭ.
Şi elŭ lângă pomŭ cum sta
Şi la dînsulŭ căuta
Şerpele l'a'mprejuratŭ
Pómele ĭ-a arĕtatŭ,
Póme mândre arĕtóse,
Cărnicĭóse şi frumóse,
Şi pe Adamŭ l'a îndemnatŭ,
Şi din gur'a cuvîntatŭ :
— «Adame! ântâiŭ bărbatŭ
Prin totŭ raiulŭ aĭ âmblatŭ
Din totŭ pomulŭ aĭ mâncatŭ,
Dintr'acesta n'aĭ gustatŭ.
Haĭ, Adame, şi-ĭ lua
Şi dintr'însulŭ veĭ gusta;
Gustă şi dintr'acestŭ pomŭ,
Că dóră şi pe-acestŭ pomŭ
Domnulŭ l'a blagoslovitŭ
Póla'n josŭ ĭ-a slobozitŭ!»...
Adamŭ multŭ n'a cugetatŭ,
Pe samă nu şĭ-a luatŭ,
Pe şerpe l'a ascultatŭ
Dintr'acestŭ pomŭ a gustatŭ.
Póma în gâtŭ că ĭ-a statŭ.

Adamŭ rĕŭ s'a spăĭmântatŭ,
Mâna'n susŭ a rădicatŭ
Și de gâtŭ s'a apucatŭ
Și cu pĭelea s'a aflatŭ.
Mintea i s'a turburatŭ
Și prin raiŭ a alergatŭ.
Și prin tufișurĭ s'a dusŭ
Și prin frunḑe s'a ascunsŭ.
Dumneḑeŭ s'a arĕtatŭ
Și vorbindŭ a întrebatŭ :
— «Adame! de ce te-ascunḑĭ
Prin tufișurĭ și prin frunḑĭ ?
Spune-mĭ ce ți s'a 'ntêmplatŭ,
Orĭ porunca mĭ-aĭ călcatŭ ?»
Adamŭ din frunḑe a eșitŭ
Și din gură a vorbitŭ :
— «Șerpele celŭ blăstĕmatŭ
Pe mine m'a îndemnatŭ
Și din pomulŭ cunoscințiĭ
Priceperiĭ și-alŭ sciințiĭ,
Bineluĭ șĭ-alŭ rĕuluĭ
Din mijloculŭ raĭuluĭ
Eŭ o pómă am gustatŭ,
Porunca că țĭ-am călcatŭ
Și cu pĭelea m'am aflatŭ !»
Dumneḑeŭ s'a supĕratŭ,
De mână că l'a luatŭ,
Din raiŭ afară l'a datŭ.
Atuncĭ a'nceputŭ a plânge
Moșulŭ nostru-Adamŭ șĭ-a ḑice:
— «Oleo, Oleo tu raĭule,
Raĭule iubitule!
Raiule, grădină dulce
Nu mĕ 'ndurŭ din tine-a duce
De dulcéța pomilorŭ,
De mirósna florilorŭ,
De cânteculŭ paserilorŭ,
De frémătulŭ frunḑelorŭ !»
Dumneḑeŭ a ascultatŭ
Plânsulŭ luĭ, șĭ-alŭ luĭ oftatŭ,
De dînsulŭ s'a înduratŭ,
Spre dînsulŭ s'a înturnatŭ
Și din gur'a cuvîntatŭ :
— «Adame, nu suspina,
Nu plânge, nu te cânta.
C'acésta-ĭ greșala ta.
Tu pe pămintŭ iĭ trăi
Pe pămêntŭ că te-ĭ hrăni
Și cu mórte veĭ muri,
Și la raiŭ éră-ĭ veni!»
Dar Adamŭ a cuvîntatŭ :
— «Aleĭ șerpe 'nveninatŭ
Da rĕŭ m'aĭ maĭ înșelatŭ!
Unde omulŭ te-a găsi,
Lângă drumŭ, orĭ unde-a fi,
Adormitŭ șĭ'npletucitŭ,
Facă-țĭ capulŭ tĕŭ sdrobitŭ !»
Și după ce-a cuvîntatŭ
Moșulŭ Adamŭ a âmblatŭ
Nouĕ anĭ și nouĕ lunĭ
Și pe atâtea sĕptĕmânĭ
Pe câmpiĭ nemărginite,
Prin pădurĭ în vecĭ umbrite,
Prin pustietățĭ deșerte...
Șĭ-orĭ câtŭ elŭ a rătăcitŭ
Cu nime n'a *gomonitŭ* (1).
Atuncĭ Dumneḑeŭ a spusŭ,
Și vorbindŭ așa a ḑisŭ :
— «Ce mi-ĭ mie bunŭ omulŭ
Pe acestŭ pămîntŭ singurŭ
Să âmble, să rătăcéscă,
Cu nime să nu vorbéscă,
De cu ḑi și până'n sară
Ca o selbatică féră;

(1) Gomonitŭ-vorbitŭ.

Mie-mĭ trebuesce-unŭ omŭ
Pe pămîntŭ să fie Domnŭ
Să trăéscă,
Să vorbéscă,
Singurŭ ca să se hrănéscă,
Și 'n totŭ pasulŭ
Și 'n totŭ césulŭ
Pre Dumnedeŭ să-lŭ măréscă,
Luĭ Christosŭ să-ĭ mulțăméscă!
Șĭ-a datŭ Dumnedeŭ atunce
Moșuluĭ Adamŭ somnŭ dulce
Și-adormire grea,
Căcĭ a vrutŭ să-ĭ ia
Din crescetŭ o părticea
Ca să-ĭ facŭ luĭ muere
Să-ĭ fie spre măngăere
Ca să-ĭ facă luĭ soție,
Maĭ multŭ singurŭ să nu fie.
Dar i s'o părutŭ
Că nu-ĭ potrivitŭ,
Căcĭ atuncea are
Să fie pre mare
Muerea decât bărbatulŭ.
Și ér s'a gânditŭ,
Și érășĭ a vrutŭ
Să-ĭ iee din tălpĭ,
Da i s'a părutŭ
Că nu-ĭ potrivitŭ,
Că muerea are
Să fie prea mică
Și prea ușurică
Față cu alŭ eĭ bărbatŭ.
Și de-aceea a luatŭ
Din trupu-i a noua cóstă
Și-a ziditŭ pe móșa nóstră
Șĭ-a pusŭ pe Adamŭ de-a drépta
Pe móșa nóstră de-a stânga.
Dar acuma s'a miratŭ
Și singurŭ s'a întrebatŭ:
«Cum să-ĭ dee numele?»
Șĭ-a trimisŭ in patru părțĭ
Patru ângerĭ,
Șĭ-aceĭ patru ângerĭ
In patru părțĭ că s'aŭ dusŭ
Și treĭ slove ĭ-aŭ adusŭ.
Dumnedeŭ că le-a luatŭ,
La unŭ locŭ le-a lăturatŭ,
Numele «*Era*» ĭ-a datŭ
Și cu duhulŭ a suflatŭ
Și Eva vie a statŭ.
Cu duhulŭ s'a resuflatŭ
Și Adamŭ s'a deșteptatŭ
Și rĕŭ s'a maĭ spăĭmântatŭ
Soțŭ lângă elŭ când a aflatŭ.
Dar Dumnedeŭ luĭ ĭ a spusŭ
Și vorbindŭ așa ĭ-a disŭ:
— «Adame! Adame!
Moșule Adame!
Nu te spăimânta,
Nu te'ncrâncina.
Că muere acésta
E soția ta,
Că acésta-ĭ soțulŭ tĕŭ,
C'așa a vrutŭ Dumnedeŭ;
C'acésta-ĭ soția ta
C'așa a vrutŭ sfinția sa!»
Atuncĭ-Adamŭ a spusŭ
Și din gur'așa a disŭ:
«Mulțămescŭ,
Dómne, mulțămescŭ,
C'aĭ făcutŭ trupŭ din trupulŭ meŭ,
Osŭ din osulŭ meŭ,
Sânge din sângele meŭ!»
Șĭ-atuncĭ Dumnedeŭ
I-a blagoslovitŭ
Șĭ-apoĭ le a vorbitŭ:

„Adame! Adame!
Moşule Adame!
Ca năsipu'n mări,
Ca stelele 'n ceriŭ
Cresceţĭ şi vĕ înmulţiţĭ
Şi pămîntuluĭ stăpâniţĭ!“
De-atuncĭ aŭ eşitŭ
Şi mi s'aŭ pornitŭ
Aiĭ cu lunele,
Cu septĕmânile
Şi cu ḑilele
Din anŭ
In anŭ,
Din lună
In lună,
Din sĕptĕmână
În sĕptĕmână,
Din ḑi
În ḑi,
Din césŭ
In césŭ,
Pânăntr'acestŭ césŭ.
Aşa şi Dumnia-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi înduraţĭ părinţĭ
Dacă vĕ veţĭ îndura
Şi fiica vĕ veţĭ ĭerta,
După cum s'aŭ înduratŭ
Unulŭ pre altulŭ de-aŭ ĭertatŭ
Ceĭ treĭ sfinţĭ dintâiŭ pe lume
Şi anume:
Avramŭ pe Isacŭ,
Isacŭ pe Iacobŭ,
Éră Iacobŭ
Pe ceĭ doĭsprece patrierşĭ,
Carĭ aŭ fost ceĭ maĭ aleşĭ.
Atuncĭ fiica Dumnia-vóstrĕ
Şi scumpă prĭetina nóstră
Mândru va maĭ odrăsli.
Mândru se va 'mpodobi
Ca toĭagulŭ luĭ Moisi
Ce-a statŭ doĭsprеḑece anĭ
Cu rădĕcina în susŭ
Şi după doĭsprеḑece anĭ
Mândru ér'a odrăslitŭ
Şi frumosŭ s'a'mpodobitŭ.
Aşa scumpilorŭ părinţĭ.
Bunĭ, înduraţĭ şi cinstiţĭ
Dacă vĕ veţĭ îndura,
Fiĭca dacă veţĭ ĭerta,
Mândru-a odrăsli,
Mândru a'nflori
Şi s'a 'mpodobi
Cu tóte podóbele,
Care maĭ frumóse vorŭ fi.
Dar încă voiŭ maĭ spune
Vr'o doue treĭ cuvinte
Să vĕ fie bine-aminte
Câtŭ degrabŭ să vĕ 'ngrijiţĭ
Şi mie să-mĭ dăruiţĭ
De-aicĭ o basma de inŭ
Să-mĭ ştergŭ mustéţa de vinŭ
Daca nu de inŭ
Măcarŭ de mătasă,
Numaĭ să fie alésă,
Că nu sunt de multŭ de-acasă.
De nu de mĕtasă
Măcarŭ de bumbacŭ
Precum şi eŭ sunt de olacŭ.
Dar Dumnĭa-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi înduraţĭ părinţi
Sciŭ că vĕ veţĭ supĕra
Şi mie nu-ţĭ vre a-mĭ da.
Dar şi eŭ încă m'oiŭ şterge
In astă pólă de manta,
Saŭ ce pe mine s'a afla,
Şi pe Dumnia-vóstră ĭubiţĭ,

Bunĭ și înduraţĭ părinţĭ
Maĭ multŭ nu voiŭ maĭ ruga,
Nicĭ nu voiŭ maĭ supĕra.
Dară încă voiŭ maĭ spune
Vr'o doue vr'o treĭ cuvinte
De vremea de maĭ nainte,
Să vĕ fie bine-aminte
Și mie să-mĭ dăruiţĭ
O băeţea
Sprincinăţea
Care pe mine m'a vrea,
Să am parte de ea;
Dacă nu m'a vrea
Dumnedeŭ s'o ĭa
Draculuĭ s'o dea
Să facă cimpoiŭ din ea,
Să cânte la nunta mea,
Căcĭ când a sosi vremea
Eŭ voiŭ găsi și pre-a mea,
Ca și voĭniculŭ ce-a mersŭ
La Domnulŭ nostru Christosŭ
Șĭ-acesta ĭ-a dăruitŭ
Unŭ calŭ mândru potcovitŭ,
Unŭ calŭ mândru porumbacŭ
Ca să-ĭ fie de olacŭ.
Trece 'ntr'o deminicĭóră
Pe lâng'o casă marghĭólă
Și ĭes'o fată fecĭóră
C'unŭ păunŭ verde 'n cosiţe
Vede pre voĭnicŭ.. sughiţă
Și dice: «Hă, hă bădiţă!»
Și cine n'a dice: «amin!»
Să tragă *o corobană* de-arinŭ,
Dacă nu de-arinŭ
Măcarŭ de răchită
Totŭ a fi primită.
De nu de răchită
Fie și de bradŭ
S'aĭbă miresa bunŭ bărbatŭ,
Dacă nu de bradŭ
Măcarŭ de socŭ
S'aĭbă tinerii norocŭ:
Dacă nu de socŭ
Măcarŭ de viţă
S'aĭbă tineriĭ viaţă!
Șĭ-acum fie-vĕ de bine
La micŭ și la mare,
Cariĭ aicĭ v'aţĭ întêmplatŭ
La acéstă adunare (1)

Sfârșindŭ oratorĭulŭ de rostitŭ oraţia, părinţiĭ binecuvintéză pre mirésă cu pânea (colaculŭ) și sarea, care în totŭ restimpulŭ acesta aŭ ţinut'o pe braţe.

(1) Dict. de Iónŭ Pridie din Céhorŭ, satŭ în apropierea Cernăuţuluĭ și com. de M. Dimitroviciŭ, stud. gimn. din Sucéva.

VI. CONĂCĂRIA.

Dacă mirele nu e dintr'unŭ satŭ cu mirésa se pornesce încă de Sâmbătă desdeminéţă ca să aducă pre viitórea sa soţie cu nunta acasă.

În casulŭ acesta chîamă mirele prin vorniceiĭ sĕĭ încă de Vinerĭ sara pre tóte némurile, pre toţĭ prîetenil şi cunoscuţiĭ séĭ la sine acasă, unde, după ce i se aduce *cinstea* îndătinată, se jócă până târḑiŭ nóptea.

Totŭ în acéstă sară poftesce elŭ pre fecîoriĭ, cariĭ aŭ caĭ bunĭ de călăritŭ anume ca să mérgă cu dînsulŭ după mirésă. Éră a dóua ḑi desdeminéţă plécă cu dînşii ca şi c'unŭ feliŭ de oştire spre aducerea miresei.

Maĭ de multŭ însoţîaŭ pre mire şi până la 50 de fecîorĭ călărĭ şi la vr'o 10—15 trăsurĭ cu caĭ şi unŭ carŭ cu 4 boĭ. Acuma însă, fiindŭ timpurile maĭ grele, îlŭ însoţescŭ cu multŭ maĭ puţini.

Lăutariĭ, se înţelege de sine, că nu lipsescŭ. Aceştîa încă plécă cu mirele cântândŭ felîurite marşurĭ şi cântece.

În vecinătatea miresei se caută de maĭ nainte o casă, care se pregătesce anume de *gazdă*, de *conacŭ*, unde trebue să tragă mirele cu suita sa.

Mirele, ajunsŭ în satulŭ unde e mirésa, se apropie acolo cu tótă suita sa, şi trimite înainte pre doĭ tinerĭ

călări pe caĭ bunĭ, ca să vestéscă miresei că mirele se apropie.

Ajungêndŭ aceștĭ doĭ tinerĭ, numițĭ «*conăcarĭ*», la casa miresei, unulŭ dintre dînșiĭ, de regulă însă *colăcerĭulŭ*, ține celorŭ ce-ĭ ĭesŭ înainte spre întimpinare următórea orație :

Bună ḑiua,
Bună ḑiua
La D-vóstră cinstițĭ
Și vestițĭ
Ostenĭ împĕrătescĭ,
Boerĭ pămîntescĭ!
Dar maĭ cu de-alesŭ
Bună ḑiua.
Bună ḑiua.
La Dumnĭa-ta
Stolnicŭ împĕrătescŭ
Căcĭ cu Dumnĭa-ta
Eŭ am să vorbescŭ!
Că noĭ
Aceștĭ doĭ
Suntemŭ aleșĭ
Și trimeșĭ
De la cinstita împĕrăție
În naltă solie,
Ca nime porțile să nu ne ție.
Éră D-Vóstră de vrețĭ,
Puteți
Să punețĭ
Pe porțĭ lăcățĭ,
Grósnice, cumplite,
De nime ciătite,
C'a nost' împĕratŭ,
Tênĕrŭ, luminatŭ
Pe-aice când va veni
Lăcățile le-a sdrobi,
Și'n nuntru când a intra
Pămîntulŭ s'a cutremura,
Porțile'n laturĭ s'orŭ da,
Ușele s'orŭ deschide,
Mesele s'orŭ întinde.
Că sciți D-vóstră bine,
Ca și mine,
Că porunca împĕratuluĭ nostru
Este fórte mare:
Când elŭ va porunci
C'o sĕptĕmână, cu douĕ saŭ tri,
Atuncĭ să vĕ grăbițĭ
Maĭ nainte să vĕ gătițĭ:
Cu 22 de cară
Cu porții de fênŭ
Și cu 22 de buțĭ de vinŭ,
Și cu 12 ĭalovițe grase,
Ca să fie adĭ la masă
Înaltuluĭ împĕratŭ.
C'a nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Pe-aicĭ calulŭ șĭ-a primblatŭ,
În grădina D-vóstră s'a uĭtatŭ
Și vĕḑêndŭ
O flóre'nflorindŭ
Și neodrăslindŭ,
În mintea luĭ a gânditŭ
Și singurŭ a socotitŭ
Pe-aicĭ să maĭ vie
Și de aicĭ s'o ĭee
Și s'o mute
S'o strămute
Peste delurĭ,

Peste malurī,
Peste luncī
Şi văī adâncī,
Peste codri, peste munţi,
L'ale Dumni-sale curţī,
Acolo s'o rĕsădéscă
În grădina 'mpĕrătéscă
Acolo să înflorescă,
Şi mândru să odrăsléscă.
Ér alŭ nostru înălţatŭ,
Tênĕrŭ împĕratŭ,
Pe samă că şī-a luatŭ
Şi maī ântâiŭ a plecatŭ
La vênatŭ
Intr'o ḑi de vară
Până 'n sară
Să vêneze fierī
Şi jderī.
Ér pe samă şī-a luatŭ,
Că fieriī
Şi jderiī
Îī pórtă numaī craiī
Şi cu domniī.
Cu tóte-aceste s'a luatŭ
Şī-a vênatŭ
Munţiī
Cu *soboriī*,
Văile
Cu florile,
Oraşele
Şi tóte satele
Cu fetele.
Şī a vênatŭ, câtŭ a vênatŭ
Şi nemică n'a aflatŭ,
Fără o urmă de lupŭ.
Toţī ostenī-aŭ statŭ pe locŭ.
O samă 'ntrebară :
Ce urmă de féră?
O samă cuvîntară :
Că nu-ī urmă de féră,
Ci-ī urmă de ḑină
Ca să fie cu alŭ nostru
Tênĕrŭ împĕratŭ
Sara dimpreună.
O samă ḑicea :
Că totŭ nu-ī aşa.
Că-ī urmă de féră
Ca să fie cu alŭ nostru
Luminatŭ
Împĕratŭ
La masă de sară.
Ér'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
In scărī de-aurŭ s'a 'nălţatŭ
Preste óste s'a uĭtatŭ
Şi pre noī
Pre aceştī doī :
Micī de statŭ
Bunī de sfatŭ,
Micī de statură
Bunī de gură.
Slabī la minte
Bunī de cuvinte,
Ne-a alesŭ
Şi ne-a trimesŭ
Féra s'o căutămŭ
Înapoī să ne'nturnămŭ
Şi de scire întī să-ī dămŭ.
Şi noī încă ne-amŭ luatŭ
Şī-amŭ plecatŭ
Pe crângulŭ pămîntuluī
Pe stelele ceriuluī.
Pe lumina sóreluī.
Nu multŭ după ce-amŭ plecatŭ,
O stea ni s'a arĕtatŭ,
O stea mândră, luminósă,
Ce lucea spre acéstă casă.

Și cum ne-amŭ pornitŭ
Ne'ncetatŭ amŭ toţĭ venitŭ
Până ce ne-amŭ pomenitŭ,
Că'n dreptulŭ acesteĭ case
Stéua nóuĕ ni se lasă.
Éră Dumnia-vóstră
Cinstitŭ stolnicŭ împĕrătescŭ
Orĭ că stéua ne-arĕtaţĭ.
Orĭ cuvintŭ bunŭ să ne daţĭ,
Ca noĭ n'amŭ bĕutŭ buţĭ de holercă
Să ne fie cuvintele de nemică,
Ci amŭ bĕutŭ buţĭ de vinŭ
Să ne fie cuvintele deplinŭ!
Și ér cu toţiĭ dicemŭ: amin!
Și cine n'a dice-amin!
Să se'mpĭedece de-o cĭótă de farinŭ,
Să dee cu capulŭ într'unŭ spinŭ.
Că noĭ dicemŭ: amin! amin!
Și nóuĕ ce ni se cuvinŭ?
Unŭ păhărelŭ plinŭ de vinŭ,
Și o năframă de inŭ
Să ne ștergemŭ musteţele de vinŭ.
Da de-arŭ fi și de bumbacŭ,
Că nóuĕ de acestea ne maĭ placŭ.
Și de-arŭ fi șĭ-unŭ păharŭ de holercă.
Că nu ne-arŭ maĭ fi nemică! (1)

Conăcariĭ din Moldova asemenea îndătinéză, când ajungŭ la casa mireseĭ, a ţiné o oraţie prin care daŭ de scire părinţilorŭ mireseĭ precum și tuturorŭ celorlalţĭ nuntașĭ adunaţĭ la acésta ca să se îngrijéscă câtŭ maĭ de grabă de «*conacŭ*» și de tóte cele trebuincióse *înălţatuluĭ împĕratŭ*, care îndată are să soséscă cu întréga sa suită.

Étă una dintre oraţiile din Moldova, și anume din ţinutulŭ Hușilorŭ, care se ţine la acéstă ocasiune și care nu e alta decât o variantă a celeĭ din Bucovina, reprodusă maĭ susŭ:

Bună dina,
Bună diua,
Horă frumósă,
Jupânĭ D-vóstră!
Amŭ venitŭ să vĕ 'ntrebămŭ
De bună viaţă,
Și vedemŭ
Că Dumnĭa-vóstră
Vĭeţuiţĭ bine și frumosŭ
Din mila Domnuluĭ Christosŭ.
Vĕ rugămŭ să ne-arĕtaţĭ
Care este gazda solilorŭ,
Să ĭasă să ne dămŭ soliile,
Să ne spunemŭ poruncile.
Căcĭ noĭ prea multŭ
Nu vomŭ zăbovi,
Ci cuĭ ni s'a arĕta
De sfetnicŭ împĕrătescŭ
Aceluĭa numaĭ să-ĭ vorbimŭ.
Că alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ

(1) Dict. de Petrea Rotariŭ, din Ilișescĭ.

De Dumnedeū încoronatū
Mare óste-a adunatū
Și la vênatū a plecatū
Prin câmpī înfloriţī,
Prin codri 'nfrundiţī,
Prin văī adâncī
Cu isvóre rĕcī,
Avêndū cu sine pentru ostenī
Buţī cu vinū
Și balerce cu rachiū.
Și ajungêndū în vênătóre
Pân' la jumĕtate cale.
Unde alū nostru tênĕrū împĕratū
De urma uneī fére a datū,
De care féră
Tótă óstea se mĭară.
Și cu toţī sfetnicīī
Și filosofīī
În locū s'aū opritū
Și sfatū aū ţinutū.
Uniī dicea : că arū fi urmă din raiū
Ca să fie tênĕruluī împĕratū de traiū.
Alţiī dicea : că arū fi urmă de féră
Să fie 'mpĕratuluī de împreunare.
Șī-așa alū nostru tênĕrū împĕratū
Fórte multū s'a bucuratū,
În scărī de aurū s'a înălţatū
Preste tótă óste-a căutatū,
Și ne-a alesū pre noī
Voĭniciī ceī maī cu sfatū
Micī de statū
Dar bunī de sfatū.
Cariī avemū și caī de alergatū,
Și 'nainte ne-aū mânatū
Pe crângulū ceriuluī
Și pe semnele pămîntuluī,
Dându-ne poruncă împĕrătéscă
Ca féra să i se găséscă.
Decī vĕdêndū că stéua,
După care amū pornitū
Aicea s'a opritū,
De-asupra acesteī curţī împĕrătescī
Încunjurată de ostí lumescī,
Noī aice-amū alergatū,
Ca saū féra să ne daţī,
Saū urma eī să ne-arĕtaţī.
Că alū nostru tênĕrū împĕratū
Odinioră s'a maī preumblatū
Și pre aceste locurī a aflatū
În grădina D-vóstră
O flóre mândră și frumósă
Înflorindū
Și nerodindū,
Și érăși sfatū făcêndū
Hotărî s'o céră
Ca s'o sădéscă
În grădina'mpĕrătéscă
Ca maī frumosū să'nfloréscă
Și să rodéscă
Și părinţilorū să mulţăméscă.
Așa dar jupânī Dumnĭa-vóstră,
Pentru că ceea ce căutămū
Aice la Dumnĭa-vóstră aflămū,
Semnū trebue să ne daţī
Și la frânele cailorū să-lū legaţī,
Ca de departe să vadă
Tênĕrulū nost' împĕratū
Că pe unde amū umblatū
Este lucru cū adevĕratū.
Că noī înapoī ne învêrtejimū
Ca tênĕruluī împĕratū să-ī vestimū.
Și pe D-vóstră vĕ rugămū
Ca *conacū* împĕratuluī
Și ostașilorū luī

De grabă să gătaţĭ
Şi tot-odată să nu vĕ spăĭmĕntaţĭ
Căcĭ când se vorŭ lovi *obusurile*(1),
Atuncĭ s'orŭ alege vetejiile. (2)

In fine şi conăcariĭ românĭ din Gubernia Chersonŭ în Rusia încă ţinŭ la acéstă ocasiune o oraţie, care sună precum urméză :

Bună vremea, horă frumósă
Bine amŭ găsitŭ la astă casă,
Poftimŭ gasdă pân'afară.
Nu zăbovimŭ, ne ducemŭ éră.
— Dar ce umblaţĭ, ce căutaţĭ,
Sama nóue să ne daţĭ!
—«Noĭ amŭ purcesŭ pe crângulŭ ce-rîuluĭ
Pe semnele pămîntuluĭ,
Pe zarea movilelorŭ,
Pe clipirea steielorŭ,
Şĭ-amŭ ajunsŭ la astă casă,
Cinstiţĭ boerĭ D-vóstră.
Amŭ auḑitŭ că aveţĭ în grădină
O floricică lină, malină,
Ea de înfloritŭ înfloresce,
Da de roditŭ nu rodesce,
Da nicĭ loculŭ nu-ĭ priesce,
Ci maĭ multŭ se vesteḑesce.
Da noĭ dac'omŭ lua-o
Omŭ duce-o şi omŭ da-o
Tênĕruluĭ nostru împĕratŭ,
Care pe-aicĭ s'a maĭ primblatŭ;
În grădina împĕrătéscă
Frumosŭ să mĭ-o rodéscă,
Acolo a înflori
Acolo a şi rodi. (3)

Dupĕ sfârşirea acesteĭ oraţiĭ se légă câte o năframă frumósă la frânele cailorŭ *Conăcarilorŭ* şi însoţiţĭ de unŭ călăuzŭ dintre nuntaşii mireseĭ se întorcŭ la punctulŭ, unde mirele aştéptă cu aĭ sĕĭ. De aice se pornescŭ apoĭ cu toţiĭ la *Cortelulŭ* saŭ *Conaculŭ* ce le este de maĭ nainte pregătitŭ, şi unde începŭ a danţa nuntaşiĭ mireluĭ. Éră la casa mireseĭ danţéză nunta mireseĭ, visitându-se nuntaşiĭ de ambe părţile, însă totŭ cu óre-care seriositate. (4)

---

(1) Prin cuvêntulŭ «*obusŭ*» se'nţelege aice când se'ntâlnescŭ danţurile mireluĭ şi a mireseĭ, precum s'a vedé la loculŭ sĕŭ.

(2) I. Mîrza, op. cit. p. 4.

(3) T. T. Burada : O călĕtorie în satele moldovenescĭ din Gubernia Chersonŭ (Rusia), public. în «Convorbirĭ literare», an. XVII. Iaşĭ. 1883 pag. 290.

(4) In Bucovina şi la I. Mîrza, op. cit. p. 6.

VIII. SCHIMBURILE

Nemijlocitŭ după «*Conăcărie*», dacă mirele e dintr'unŭ satŭ străinŭ, ér dacă e dintr'unŭ satŭ cu mirésa, apoĭ nemijlocitŭ după ce şi-a luatŭ acéstă ĭertăcĭune de la părinţiĭ séĭ, urméză închinarea schimburilorŭ.

Ér închinarea schimburilorŭ saŭ a darurilorŭ se'ncepe totdeauna şi'n tóte părţile, unde esistă datina acésta, de la mirésă, adică mirele ĭa tóte darurile, câte sunt de-a se trimite în acéstă sară mireseĭ, precum şi multe alte mĕrunţuşurĭ, carĭ crede elŭ că vorŭ fi plăcute viitóreĭ sale soţiĭ, d. e., nucĭ, mere, alune, turte dulcĭ, etc., le pune pre tóte acestea într'o strachină mare, într'o sită, tipsie, saŭ şi într'unŭ cĭurŭ, care se numesce «*corabie*.» (1) le acopere c'unŭ tulpanŭ saŭ testimelŭ şi dându-le apoĭ vornicelului primare ilŭ trimite cu dînsele ca să le ducă, să le închine şi să le dee mireseĭ.

Vornicelulŭ, care de astă dată în unele locurĭ se numesce şi «*corăbierĭŭ*,» luândŭ schimburile, se pornesce cu dînsele spre casa mireseĭ. Cu dînsulŭ maĭ mergŭ încă şi mulţĭ alţĭ fecĭorĭ, precum şi o păreche de lăutarĭ, cariĭ, decum se pornescŭ de la mire şi până ce ajungŭ la mi-

(1) In ţinutulŭ Gureĭ-Humoruluĭ com. de d-lŭ G. Avramŭ, învĕţătorŭ.

résă, nu înceteză maĭ de felŭ de a cânta și a chiuì felurite cântece și chiuiturĭ.

Vorniceiĭ mireseĭ, cum prindŭ de veste că mirele a pornitŭ schimburile și că oșteniĭ seĭ nu sunt departe cu dînsele, spunŭ mireseĭ ca să se retragă în cetate, adică să se așeze între druscele sale după masă, și apoĭ alérgă de grabă la pórtă și închiḑêndu-o și legându-o bine, staŭ saŭ singurĭ saŭ punŭ pre alțĭ portarĭ s'o păzéscă ca nime să nu pótă intra printr'însa. Ér când ceĭ cu schimburile se apropie de pórtă și daŭ cu deasila să între în ogradă, unulŭ dintre portarĭ, care e maĭ istețŭ și maĭ bunŭ de gură, li se pune în cale și oprindu-ĭ de a întra ḑice:

Voĭ voĭnicĭ,
Voĭnicĭ ostășeĭ,
Marĭ și měrunțeĭ,
Tinerĭ, sprintineĭ,
Mândri, frumușeĭ!
Spunețĭ ce âmblațĭ
Și ce cântațĭ?
Und'vě este calea,
Calea și cărarea?
Cine v'a'nșelatŭ
Și v'a fărměcatŭ
De âmblațĭ pe-aicĭ
Ca ceĭ besmeticĭ?
Unde ațĭ sositŭ
Voĭ n'ațĭ nimeritŭ
Ḑeŭ! ațĭ rătăcitŭ!

Corăbierulŭ:

Ce âmblămŭ,
Ce căutămŭ
Nimĕruĭ samă
Nu avemŭ să dămŭ!
Amŭ sositŭ,
Amŭ nimeritŭ,
Ne 'nșělațĭ
Ne fărměcațĭ,
Chiuindŭ
Și hohotindŭ
Vomŭ descuĭa
Și vomŭ intra
La a nostră
Inălțată
Și lăudată
Impěrătésă
Mirésă!

După acésta, dându-le portariĭ drumulŭ, intră cu toțiĭ chiuindŭ și lăutariĭ cântândŭ în ogradă și de aicea în casă.

Cum aŭ intratŭ în casă se face cea maĭ mare liniște și tăcere. Ér corăbierulŭ dice :

Bună vremea,
Bună vremea !
Bucuroșĭ sunteţĭ de noĭ ?

Părinţiĭ mireseĭ rĕspundŭ :

Bucuroșĭ, poftimŭ la noĭ !

Corăbierulŭ înaintândŭ prinde a juca schimburile și a cânta :

Dacă nu ne-aţĭ fi poftitŭ
Noĭ pe-aicĭ n'amŭ fi venitŭ;
Dacă nu ne-aţĭ fi chĭematŭ
Noĭ pe aicĭ n'amŭ fi 'nseratŭ
Dar noĭ avemŭ de'nchinatŭ
Cĭoboţele
Frumușele
De pe la Armenĭ,
Tulpănașe
Drăgălașe
De la Olendrenĭ (1)
Tulpănașele-sŭ cu florĭ
Să fie de sĕrbătorĭ ;
Tulpănașele-sŭ cu *sdrenţe* (2)
Ca să fie de blândeţe
Până la adâncĭ bĕtrâneţe (3).

După ce a sfârșitŭ de cântatŭ versurile acestea se apropie încetișorulŭ de masă pe care se află treĭ cozonacĭ saŭ colacĭ pușĭ în rĕndŭ, dintre carĭ celŭ din mijlocŭ e acoperitŭ cu o năframă cusută de mirésă cu fluturĭ și găurele și împăturită în patru cornurĭ astŭ-felŭ că florile de prin cornurĭ vinŭ de-asupra, și ţiindŭ corabia

---

(1) *Olendrénĭ*-Holländer.
(2) *Sdrenţe*-clucurĭ.
(3) Dict. de M. Bărbuţă, Româncă din Crasna.

cu darurile în fața miresei, care stă cu capulŭ plecatŭ în josŭ și fórte smerită între druscele sale după masă, închină schimburile saŭ darurile dicêndŭ:

Bună vremea,
Bună vremea
In acéstă casă
Și cinstită masă,
Nuntașĭ mulțĭ, cinstițĭ
Mândru rênduițĭ
Ca pomi 'nfloritĭ.
Dar maĭ cu de alesŭ
Bună vremaa,
Bună vremea
La Dumnĭa-ta jupânésă
Inălțată 'mpĕrătésă
Și multŭ cinstită mirésă!
Fiĭ veselă și voĭósă
Precum ești și de frumósă
Că șĭ-alŭ nostru inălțatŭ,
Tênĕrŭ, voĭnicŭ impĕratŭ
Incă-ĭ veselŭ și voĭosŭ,
Precum iĭ și de frumosŭ.
Audindŭ de numele D-tale
Că eștĭ negustoriță mare
S'a bucuratŭ fórte tare.
Dar șĭ-alŭ nostru împĕratŭ
Încă-ĭ negustorĭu insemnatŭ,
Care nu s'a maĭ aflatŭ,
Tóte târgurile-a 'mblatŭ
Tóte orașele-a călcatŭ,
Dar elŭ orĭ-câtŭ a âmblatŭ,
Și orĭ-câtŭ a căutatŭ
Marfă dup'a D-tale față
Nicăire n'a aflatŭ,
Dar fiindŭ elŭ vrednicŭ,
Voĭnicŭ și puternicŭ
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Diminéța s'a sculatŭ,
Pe ochĭ negri s'a spĕlatŭ,
Cu straiŭ noŭ s'a îmbrăcatŭ,
Murgulŭ și l'a cersălatŭ,
Cu șéua l'a înșeuatŭ,
Cu trâmbiț'a trâmbițatŭ
Și din cornŭ a bucinatŭ
Mare óste s'a-adunatŭ.
Sfetnicilorŭ
Și miniștrilorŭ
Mare poruncă lĭ-a datŭ
Ca să plece la vênatŭ.
Și la vênatŭ
Aŭ plecatŭ
Să vêneze fierĭ
Și jderĭ.
Er pe samă șĭ-a luatŭ
Că fieriĭ
Și jderiĭ
Pórtă numaĭ Domniĭ.
Dar fiindŭ elŭ vrednicŭ,
Voĭnicŭ și puternicŭ
Nicĭ cŭ-atâtŭ nu s'a lăsatŭ,
Sfetnicilorŭ
Și miniștrilorŭ
Érășĭ poruncă lĭ-a datŭ,
Corabie-aŭ căutatŭ.
Corabia aŭ gătatŭ
Pe mare'n susŭ aŭ plecatŭ
Pe mare ca pe uscatŭ
Până'n târgŭ în Țărigradŭ.
Când a fostŭ la Țarigradŭ
Aŭ trasŭ corabia la uscatŭ
Și'n târgŭ apoĭ aŭ intratŭ.

Ér în târgŭ în Țărigradŭ
Eĭ treĭ dile aŭ âmblatŭ
Și treĭ nopțĭ neîncetatŭ
Și totŭ marf'aŭ căutatŭ.
Marfă de care aŭ căutatŭ
Frumușică-aŭ aflatŭ
Milióne de galbinĭ
Pe dînsa aŭ datŭ,
În téncurĭ o-aŭ adunatŭ
Și'n tipsiĭ de diamantŭ'
Tótă frumosŭ o-aŭ legatŭ
La corabie aŭ cărat'o.
Pe corabie-aŭ încărcat'o,
Grea zahară aŭ rădicatŭ,
Corabia 'n josŭ a plecatŭ
Totŭ pe mare ca pe-uscatŭ.
Dar puținŭ ce-orŭ fi plecatŭ
Și Dumnedeŭ a și datŭ
Vênturĭ grele
Și vremĭ rele.
Vênturile-aŭ bătutŭ,
Valurile-aŭ abătutŭ,
Corabia 'n locŭ a stătutŭ.
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ,
Cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci fiindŭ elŭ vrédnicŭ
Și puternicŭ
A strînsŭ patrierci
Și vlădicĭ
Și treĭ dile ne'ncetatŭ
Și treĭ nopțĭ neprecurmatŭ
Luĭ D-deŭ s'aŭ rugatŭ
Până vênturile-aŭ statŭ,
Valurile s'aŭ alinatŭ
Și corabia singură
In picĭóre s'a sculatŭ
Și'n josŭ pe mare-a plecatŭ.
Dar étă-acuma altŭ pĕcatŭ :
Când aŭ fostŭ pe la mijlocŭ
De mare, într'unŭ rĕŭ locŭ.
A datŭ D-deŭ unŭ vêntŭ,
Cum n'a maĭ fostŭ datŭ nicĭ când,
Unŭ vêntŭ mare spulberatŭ
Corabia a rĕsturnatŭ,
Negóțele s'a'necatŭ.
Noĭ câțĭ-va ostenitorĭ.
De-asemenea călĕtorĭ,
Pe-acolo ne-amŭ intêmplatŭ
Și-amŭ săritŭ, nu le-amŭ lăsatŭ.
Și negóțele maĭ mice
Le-amŭ luatŭ tóte'n caice
Și le-amŭ adusŭ pân' aice,
Pân' aicĭ la Dumnĭa-vóstră
Cu tótă sudórea nóstră.
De te temĭ de'nșelăcĭune,
Noĭ pe nume ți le-omŭ spune :
Alune și nucĭ,
Turtișóre dulcĭ
Ca să le mânâncĭ :
Mere, pere,-alune,
Păpucĭ și smochine.
Nisce păpucașĭ
Tare drăgălașĭ.
Taftă de mĕtasă.
Cĭobote frumóse
Ca pentru mirésă:
Năfrămuțe pestricĭóre,
Cĭoboțele gălbióre,
Ca să-țĭ fie Dumi-tale
Orĭ când de trasŭ pe picĭóre
Și de eșitŭ la plimbare
Sara pe l'apusŭ de sóre,
Deminéța pe rĕcóre.
Dară mie mi se pare
Că-sŭ cu tălpile de épă
Să-țĭ fie și de-adusŭ apă.

Şi'ncă ţi-a maĭ cumpĕratŭ
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Unŭ *festilatu* latŭ
Să-ţĭ fie de'nhobotatŭ,
Şi-unŭ fesciorŭ
Roşiorŭ,
De care
Dumi-tale
De multişorŭ
Ţĭ-a fostŭ dorŭ,
Cu canafulŭ de mĕtasă
Să-lŭ aĭ de primbatŭ prin casă,
Şĭ-unŭ testimelŭ
Frumuşelŭ
Cu floricele
Să-ţĭ fie de mângăere.
Jupânésă mirésă,
Dacă pe mine nu mĕ credĭ,
Poftimŭ pune mâna vedĭ!

La rostirea cuvintelorŭ din urmă corăbierulŭ întinde corabia cu schimburile spre mirésă. Mirésa se scólă, arŭ voĭ să pue mâna, dară se sfiesce, pe urmă totŭ o întinde şi o pune pe corabie. Corăbierulŭ însă trage repede corabia înapoĭ şi urméză maĭ departe dicêndŭ :

Ho! Jupânésă
Mirésă!
Nu te grăbì la luatŭ
Precum te-aĭ grăbitŭ la mă ritatŭ,
Căcĭ pre părinţiĭ d-tale
Îĭ cuprins'o o mare jale
Şi s'aŭ pusŭ de price
Ca să strice,
Dumnĭa-ta aĭ prinsŭ a plânge
Şi te-aĭ datŭ de-unŭ cornŭ de vatră
Şi-aĭ disŭ că nu-ĭ rĕmâne fată
Şi-aĭ maĭ disŭ éră
Că până de sară,
De nu te veĭ mă rita,
De grumazŭ o pétră ţi-ĭ lega
Şi 'ntr'o balta sacă te-ĭ ineca,
Căcĭ ca N. N. nu-ĭ maĭ afla.
Dar tot de-aĭ maĭ fi şĕdutŭ
Maĭ bunŭ omŭ aĭ fi găsitŭ.
Cu acestea cu tóte,
După câtŭ se póte,
Câte le-amŭ uratŭ
Sĕ fie cu adevĕratŭ.
Poftimŭ! poclonŭ inaltŭ
Dela cinstitu'mpĕratŭ
Alŭ nostru bunŭ comandantŭ
Să facĭ bine să-lŭ primescĭ,
Pe ostenĭ să mi-ĭ cinstescĭ,
Pe meşterŭ să-lŭ dărueştĭ
Cu galbinĭ împĕrăteştĭ.
Er la ceĭalalţĭ scripcarĭ,
Bunĭ şi isteţĭ lăutarĭ,
La toţĭ dimpreună
Dă-le o masă bună.
Poftimŭ! şi gazdeĭ de locŭ
Să-ĭ dea D-deŭ norocŭ
Şi multă viaţă
Plină de dulcéţă!

Ajungêndŭ aice pune corabia cu schimburile pe masă de naintea mireseĭ dicêndŭ :

Colăceiĭ ți ĭ-oiŭ da.
Dară tulpănașulŭ ba!

După ce rostesce și aceste douĕ versurĭ descopere schimburile și ast-feliŭ le lasă pe masă, éră tulpanulŭ cu carĭ aŭ fostŭ învĕlite ilŭ ĭea cu sine, dicêndŭ:

Amin! amin! amin!
Și cine n'a dice amin
Să se 'mpiedece de-unŭ arinŭ,
Să dee cu capu'n spinŭ.
Că noĭ toțĭ dicemŭ: amin!
Și mie ce mi se cuvinŭ?
Unŭ păharŭ de vinŭ
Șĭ-o năframă de inŭ
Să-mĭ ștergŭ musteța de vinŭ,
Da de-arŭ fi și de holercă
Nu mĭ-arŭ maĭ strica nimică!

Mirésa ĭea unŭ păharŭ de rachiŭ și mulțămindu-ĭ pentru schimburile aduse ilŭ cinstesce.

Corăbieriulŭ, luândŭ păharulŭ in mână, cuvintéză maĭ departe dicêndŭ:

Mulțămimŭ!
Mulțămimŭ!
Jupânésă
Mirésă
Pentru acestŭ dulce păharŭ
Ca și Domnuluĭ de darŭ.
Cas'acésta, ce se face,
Fie făcută pe pace
Și pe locŭ
Cu norocŭ,
Pe viață
Cu dulcéță.
Domnulŭ sfântŭ vé dăruéscă
Locașŭ pentru Dumnĭa-vóstră:
Curte albă lângă drumŭ
Să sălășluițĭ
Pe ceĭ neavuțĭ,
Să hrănițĭ
Pe ceĭ flămândĭ,
Să adăpațĭ
Pe ceĭ insetațĭ.
Și incă vĕ dăruéscă
Dumnedeŭ Dumnilorŭ-vóstrĕ:
Sahane de banĭ
Ca la boeriĭ ceĭ marĭ,
Și érășĭ vĕ dăruéscă
Dumnedeŭ Domnilorŭ-vóstrĕ:
Contășe cu lupĭ
Cațaveicĭ cu hulpĭ,
Érășĭ vĕ maĭ dăruéscă
Din trupulŭ Dumnilorŭ-vóstrĕ:
Fiĭ și fiice frumóse,

Fiiĭ și fiĭcele
Să fie fețĭ
Și logofețĭ,
Preoțĭ, preotese
Prin capurĭ de mese.
Incă vě maĭ dăruĭască
Dumnedeŭ Dumnilorŭ vóstrě:
Cele șepte darurĭ,
Carĭ le-aŭ dăruitŭ celorŭ 7 ómenĭ:
Tăria luĭ Aronŭ,
Intelepciunea luĭ Solomonŭ,
Blândéța luĭ Davidŭ,
Vitejia luĭ Alexandru 'mpěratŭ.....
Și vě bucure, precum a bucuratŭ
Dumnedeŭ celŭ pre 'nduratŭ
Pre fericitulŭ Noe
In a sa corabie,
Când o porumbiță
I-a adusŭ o mlădiță
Șĭ-o frundă verde de măslinŭ
In gură,—șĭ-a běutŭ vinŭ,
Și s'a veselitŭ deplinŭ,
Șĭ-a mâncatŭ pómă de vie
Și s'a 'mplutŭ de bucurie.
Șĭ-a trasŭ arca pe uscatŭ
Și s'a mântuitŭ de pěcatŭ,
Și noĭ toțĭ ne-amŭ bucuratŭ
Seminția luĭ
Bunulŭ némuluĭ
Tatălŭ tuturorŭ
Și nouě acestorŭ.
Să trăițĭ cu toțiĭ
Până 'n césulŭ morțiĭ!
Să trăescĭ naltule podŭ
Să 'nchinŭ acestŭ păharŭ totŭ.
Să trăescĭ și tu podea
Să bee gurița mea,
Să trăescĭ podea uscată
Că l-a bea gură căscată.
Să trăescĭ și tu grindă
C'orŭ maĭ bea și ceĭ din tindă,
Să trăescĭ și tu scară
C'orŭ maĭ bea și ceĭ de-afară,
Daca le-a da
Cine-va,
Dacă nu, ba!
Să trăescĭ și d-ta
Inălțată 'mpěrătésă,
Těnără și frumósă
Mirésă!
Că eŭ beaŭ păharulŭ
Și mě 'nchinŭ cu darulŭ.
Dar tu holercă nu te bucura,
Nicĭ Domnĭa-ta
Inălțată 'mperătésă,
Cinstită mirésă,
Těněră și frumósă
Că cu acesta m'oiŭ sătura,
C'oiŭ face gura leĭcuță,
Pânteculŭ balercuță
Să nu lasŭ nicĭ țirucuță,
Nicĭ unŭ picŭ de holercuță.
Să trăiescĭ,—vivatŭ grindă
Să se uĭte ceĭ din tindă! (1)

Astfeliŭ se închină schimburile în cele maĭ multe sate din Bucovina, și cu deosebire în satele curatŭ românescĭ.

Totŭ într'acestŭ chipŭ se închină ele și de către Ro-

1). Dict. de Petrea Rotariŭ, țěranŭ din satulŭ Ilisescĭ.

mânii de pe la orașe. Dovadă despre acésta avemŭ următórea orație din orașulŭ Siretiŭ.

Bună vremea.
Bună vremea.
Cinstiți meseni lumescì !
Că și noĭ sûntemŭ
Sfetnicĭ împĕrătescĭ,
Carĭ amŭ venitŭ acuma
Cu acestă solie
La Dumnia-vóstră
Ca la orĭ-care împĕrăție
Și nime să n'aĭbă voe
Ca să ne oprescă,
Că audindŭ noĭ, mirésă,
De numele D-tale.
Că eștĭ negustoriță fórte mare,
Că porțĭ negoțŭ
Cu rișiĭ și cu *savorii,*
De care pórtă numaĭ împĕrațiĭ
Și cu domniĭ,
Bine sama ne-am luatŭ
Pe la curțile D-tale
Ne-amŭ înturnatŭ.
Insă maĭ bine sama ne-amŭ luatŭ,
Și-amŭ pornitŭ cu olaculŭ la Soroca,
Unde se vinde negoțulŭ cu oca.
Olaculŭ la Soroca a sositŭ,
Slugile pe ulițe aŭ pornitŭ,
Corturiile s'aŭ întinsŭ,
Dughenele s'aŭ deschisŭ,
Feliŭ de feliŭ de marf'amŭ găsitŭ,
Dar ca a D-tale n'amŭ găsitŭ.
Atuncĭ amŭ pornitŭ
Olaculŭ la Movilăŭ,
Unde se vinde oca câte-unŭ leŭ.
Olaculŭ la Movilăŭ a sositŭ,
Corturile s'aŭ întinsŭ,
Dughenele s'aŭ deschisŭ,
Slugile pe ulițe aŭ pornitŭ,
Feliŭ de feliŭ de mărfurĭ amŭ găsitŭ,
Dar ca a D tale n'amŭ găsitŭ.
Noĭ rĕŭ ne-amŭ supĕratŭ.
Din capŭ amŭ clătinatŭ.
Din ochĭ am lăcrămatŭ.
Bine sama ne-amŭ luatŭ
Șĭ-am pornitŭ îndat'
Cu olaculŭ la Țarigradŭ.
Olaculŭ la Țarigradŭ a sositŭ,
Corturile s'aŭ întins.
Dughenele s'aŭ deschisŭ,
Slugile pe ulițe aŭ pornitŭ,
Feliŭ de feliŭ de marf'amŭ găsitŭ
Și ca a Dumitale
Incă amŭ găsitŭ.
Atuncì cu grămadă le-amŭ luatŭ,
Cu rădicata le-amŭ rădicatŭ
In cară le-amŭ încărcatŭ
Să le aducemŭ curĕndŭ și pe uscatŭ.
Er la jumĕtate de cale,
Nu tocmaĭ departe de mare
Cerĭulŭ s'a înouratŭ.
Plóia a ploatŭ,
Drumulŭ s'a stricatŭ.
Noĭ bine sama ne-amŭ. luatŭ
Neputĕndŭ merge pe uscatŭ
Pe la mare ne-amŭ abătutŭ
Cu rădicata le-amŭ rădicatŭ
In corabie le-amŭ încărcatŭ,
Șĭ-amŭ pornitŭ în susŭ pe mare,
Er la jumătate de cale
Pățit'amŭ nevoe mare,
Viforulŭ a înviforatŭ,
Marea s'a turburatŭ
Și corabia în *ostru* s'a așezatŭ.

Er noĭ ca nisce sfetnicĭ
Micĭ de statŭ
Şi bunĭ de sfatŭ,
Şi ajunşĭ de minte
Spre a rĕspunde câte-va cuvinte,
Bine sama ne-amŭ luatŭ
Că-ĭ bine pe D-deŭ de rugatŭ.
Deci pe Domnulŭ l'amŭ rugatŭ
Viforulŭ a încetatŭ,
Şi marea s'a alinatŭ,
Corabia din mare s'a rădicatŭ.
Noĭ în susŭ am pornitŭ,
Corabia la malŭ a sositŭ.
Er noi darurĭ amŭ luatŭ
Mireseĭ spre închinatŭ,
Şi ca să nu fie înşĕlăcĭune
Eŭ tóte pe nume le-oiŭ spune:
Poftescŭ unŭ *confirŭ* înrotatŭ
Ca să-ţĭ fie de cununatŭ,
O *oglindă* frumósă
Pentru mirésa alésă.
Unŭ *tulpanŭ* înrotatŭ
Ca să-ţĭ fie de 'nhobotatŭ,
Nisce *păpuceĭ*
Tare frumuşeĭ
Cu talpă de hârtie
Ca să-ţĭ fie de cununie,
Cu călcâele de cépă
Să-ţĭ fie de căratŭ apă.
Insă nu te bucura,
Astădĭ nu le-ĭ căpăta,
Dar de mâne încolea
Tóte îţĭ vorŭ rĕmâné.
Şi dacă nu vreĭ să credĭ
Ian pune mâna de vedĭ!
Ho! 'nălţată 'mpĕrătésă,
Prea cinstită mirésă!
Nu te grăbi la luatŭ,
Cum aĭ fostŭ la măritatŭ
Ca o flóre la legatŭ.
Că maĭ multŭ să fi aşteptatŭ
Altulŭ te arŭ fi fostŭ luatŭ,
Altulŭ multŭ maĭ tinerelŭ
Şi cu multŭ maĭ frumuşelŭ.
Că părinţiĭ a vrutŭ să strice
Dar D-ta aĭ începutŭ a plânge.
Dar nu crede vorba mea,
Că eŭ dicŭ numaĭ aşa...
Dar acuma, draga mea,
Mie ce mi s'ar cădé?
O copilă ochişea.
Care arŭ fi de sama mea,
Şi unŭ păhărelŭ de vinŭ
Să-mĭ fie chefulŭ deplinŭ
Şi c'o năframă de inŭ
Să-mĭ ştergŭ mustéţa de vinŭ!
Să trăescŭ acuma podŭ,
Că păharulŭ l'oĭŭ bé totŭ,
Căcĭ eŭ de nu l'oiŭ cinsti
Altulŭ nu-mĭ va maĭ venì.
Pântecŭ nu te bucura,
Că nu te veĭ sătura
Cu păharulŭ acesta.
Tu atuncĭ te-ĭ sătura,
Când ĭadulŭ nu va maĭ vra
Vornicĭ rĕĭ şi otomanĭ
Şi pre boeriĭ ceĭ marĭ.

După rostirea acestorŭ cuvinte se îndreptéză cătră drusce, carĭ, ca şi mirésa, staŭ fórte smerite după masă, şi dice:

Bună vremea,
Bună vremea!
Și la Dv. druscelorŭ!
Sara a însăratŭ
Și eŭ darurile
Încă nu v'am închinatŭ.
De ce sunteţĭ Dumnĭa-vóstră
Așa de măhnite
Și cu inimĭóra rea?
Că tocma acuma
Sunteţĭ după inima mea.
Că și eŭ am avutŭ
Treĭ ibovnice
Una 'n satŭ,
Una 'n Bârladŭ
Și una 'n Galaţŭ.
Și acuma am audîtŭ
Că cea din satŭ
S'a măritatŭ
Și pe mine m'a lăsatŭ,
Inimĭóra mĭ-a stricatŭ.
Bârlădénc'a logoditŭ
Pe mine m'a părăsitŭ,
Inimĭóra mĭ-a rănitŭ.
Gălăţanca o-amŭ scăpatŭ,
Dar acum nu mĭ-a stricatŭ.
Că eŭ m'am încredinţatŭ,
Pe la tóte am âmblatŭ
Șĭ-am aflatŭ cu-adevĕratŭ
Că pe tóte le-am scăpatŭ.

Acuma dă druscelorŭ darurile de pe tablă, și întorcêndu-se érășĭ către miresă, dice:

Ér celorŭ tinerĭ
Dumnedeŭ le dăruéscă
Șese darurĭ:
Bogăţia luĭ Iovŭ,
Frumuseţa
Luĭ Iosifŭ,
Tăria luĭ Samsonŭ
Vitejia
Luĭ Alecsandru Machedonŭ
Toĭagulŭ înfrundîtŭ
Alŭ luĭ Aronŭ,
Și 'nţelepcĭunea
Luĭ Solomonŭ. (1)

Datina de a închina mireseĭ schimburile saŭ darurile trimise de mire esistă și la Românĭĭ din Moldova.

Precum în Bucovina, așa și în Moldova, cum ajunge vornicelulŭ mireluĭ de naintea mireseĭ cu darurile trimise de mire, pronunţă următórea oraţie, care atâtŭ în privinţa formeĭ, câtŭ și a cuprinsuluĭ, puţinŭ se deosebesce de cele bucovinene înșirate maĭ susŭ:

Ajungă-te voe bună
Pre Dumnĭa-ta jupânésă
Mirésă!
Bucură-te și te veselesce,
Că jupânŭ mirele,
De când d'astă veselie s'a apucatŭ

(1) Com. de d-lŭ V. Stefanelli, adjunctŭ.

La Țarigradŭ a plecatŭ
Și din câte a aflatŭ
De tóte a cumpĕratŭ
Și într'o corabie le a'ncărcatŭ
Și'napoĭ pe mare s'a'nturnatŭ.
Dar când a fostŭ la jumĕtate de cale,
S'a stârnitŭ o furtună mare,
Unŭ vêntŭ despre rĕsăritŭ
Fórte ĭute și cumplitŭ,
Și pre toțĭ corăbieriĭ ĭ-a'necatŭ,
Numaĭ unulŭ a scăpatŭ
Pe o scândură de bradŭ.
Cum valurile l'aŭ purtatŭ
La malŭ l'aŭ aruncatŭ
Și jupânuluĭ mire
I-a datŭ de scire,
Ḑicêndu-ĭ : «Fă jupâne mire,
«Cum îĭ puté,
«Că de corăbierĭ
«Ne-amŭ luatŭ nădejdea !»
Ér jupânulŭ mire
Dacă a aflatŭ,
Fórte tare s'a supĕratŭ
Pre altŭ calŭ a 'ncălecatŭ
Și 'napoĭ la Țarigradŭ
A plecatŭ,
Și din câte a aflatŭ
A dóua óră a cumpĕratŭ :
Marfă subțire și alésă
Pentru D-ta jupânésă
Mirésă.
Țĭ-a cumpĕratŭ unŭ fesŭ
De la'ntâĭulŭ casăginŭ
Ca să-țĭ fie chĭefulŭ deplinŭ.
Țĭ-a maĭ cumpĕratŭ
Unŭ buccélacŭ de mĕtasă
Ca să-țĭ fie de purtatŭ prin casă;
O cutnie pentru rochiĭ,
Cea maĭ alésă,
Ca să-țĭ fie de mirésă ;
Tulpane, colțunĭ și legătorĭ,
Ca să-țĭ fie de serbătorĭ;
Țĭ-a maĭ cumpĕratŭ o oglindă,
Cea maĭ frumósă
La care să te gătescĭ ca mirésă ;
Țĭ-a cumpĕratŭ și soponŭ
Totŭ de Țarigradŭ
Că să-țĭ fie de spălatŭ.
Apoĭ țĭ-a maĭ cumpĕratŭ
Și smochine
Cu dulcéța din lume,
Ca totŭ omulŭ să se mire.
Poftimŭ pune mâna
Și le ĭe cu tótă inima !

Când mirésa întinde mâna spre a lua vornicelulŭ le trage înapoĭ și ḑice :

Ia maĭ îngădue
Jupânésă
Mirésă !
Nu te grăbì cu luatulŭ,
Cum te-aĭ grăbitŭ cu măritatulŭ,
Cu tóte că și jupănulŭ mirele
S'a prea grăbitŭ cu 'nsuratulŭ
Ca să nu te apuce altulŭ !

Eĭ poftimŭ acuma,
Pune mâna
Şi primesce cu tótă inima,
Şi caută maĭ voĭósă,
C'aĭ plecatŭ spre a D-tale casă.(1)

În unele sate din Bucovina şi maĭ cu samă în celea de pe ambele malurĭ ale Prutuluĭ este datină ca, în loculŭ vorniceluluĭ, sfascele mireluĭ să ducă şi să închine darurile mireseĭ. Una dintre dînsele duce pe o strachină, pe lângă adevĕratele darurĭ, încă şi o părechie de condurĭ umpluţĭ cu curmale, smochine, strafide, mere, pere, etc... éră cealaltă unŭ şipŭ plinŭ cu rachiŭ. Pe drumŭ, pe lângă lăutariĭ, cariĭ le însoţescŭ, cântă şi ele felĭurite cântece. Intre multe altele şi acesta:

Frundă verde cardama,
Am cu ce mĕ lăuda:
Cu strafide, cu smochine,
Cu conduraşĭ dela mine.
Conduraşi-sŭ potcovițĭ
Şi de cale pregătiţĭ,
În Rădăuţŭ neguţaţĭ
În Sirete cumpĕraţĭ,
În Cernăuţŭ baniĭ daţĭ.

Ajungêndŭ şi întrândŭ în casă sfaşca ântâĭa închină darurile aduse mireseĭ ḑicêndŭ:

Jupânésă mirésă
Ca o garofă frumósă!
Tênĕrulŭ nostru'mpĕratŭ
De când pe D-ta te-a aflatŭ
Mare grijă'n capŭ ĭ-a'ntratŭ,
Tóte oraşele a călcatŭ,
Chĭar şi'n Ţarigradŭ a'mblatŭ
Până strae ţĭ-a aflatŭ.

Éră când s'a înturnatŭ
Din oraşŭ din Ţarigradŭ,
Unde strae ţĭ-a cumpĕratŭ,
Dumneḑeŭ sfântulŭ a datŭ
Unŭ gerŭ mare, îngeratŭ,
Corăbiile-a 'ngheţatŭ
Şi pe mare 'n locŭ aŭ statŭ.
Dar tênĕrulŭ împĕratŭ

(1) I. Mârza, op. cit. p. 7—8.

Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ
In scărĭ de-aurŭ s'a'nălțatŭ
La Dumnedeŭ s'a 'rugatŭ,
Dumnedeŭ s'a înduratŭ
Si ruga ĭ-a ascultatŭ
Și apele-a desghețatŭ,
Și tênĕrulŭ împĕratŭ
In orașŭ a alergatŭ
Și mulțĭ boĭ a cumpĕratŭ,
Șĭ-a prinsŭ boĭ mulțĭ și vêrtoșĭ
Și bivolĭ tarĭ și frumoșĭ
Si corăbiile-a scosŭ
Din loculŭ primejdiosŭ,
Și le-a scosŭ la malŭ pre tóte
Și s'a datŭ la descărcate
Șĭ-a pusŭ haĭnele cele marĭ
Pe caiĭ sĕĭ ceĭ maĭ tarĭ,
Ér hainele cele micĭ
Pe caiĭ sĕĭ ceĭ maĭ micĭ.
Și după ce mi le-a pusŭ
Maĭ departe că ne-amŭ dusŭ
Și'n astă sar' amŭ ajunsŭ
La Dumnia-vóstră aicĭ
Cu haĭnele cele micĭ,
Ba nu, și cu celelalte
Să aĭ dintr'însele parte.
Poftimŭ jupânésă
Mirésă !
De cum-va nu vreĭ să credĭ
Intinde mâna și vedĭ,
Dacă singură-ĭ vedé
Nu-ĭ dice că nu-ĭ așea ![1])

După ce a sfârșitŭ de închinatŭ schimburile în modulŭ cum s'a arĕtatŭ, vornicelulŭ saŭ sfașca, care le-a închinatŭ, pune păharulŭ, ce l'a primitŭ dela mirésă la gură și-lŭ dă pe gâtŭ în josŭ. Ér lăutariĭ, cariĭ până acuma aŭ statŭ ghemuițĭ în vre unŭ ungherĭŭ, începŭ a cânta maĭ ântâiŭ unŭ «*vivatŭ*», apoĭ felurite alte cântece. Așijderea și tineretulŭ adunatŭ, care totŭ timpulŭ câtŭ a ținutŭ orația a statŭ la spatele oratoriuluĭ și prin tindă, adică pe unde a apucatŭ, ascultândŭ cu cea maĭ mare luare aminte, începe acuma a se mișca și din ce în ce a se face maĭ veselŭ și maĭ glumețŭ.

Nu multŭ după ce a sfârșitŭ vornicelulŭ saŭ corăbierĭulŭ de închinatŭ schimburile mireseĭ și s'a întorsŭ cu suita sa spre casa mireluĭ, trimite și mirésa cu unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ schimburile pregătite pentru mire. In cele maĭ multe sate din Bucovina însă îndătinéză miresele a

(1) Din Bolanŭ com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

trimite schimburile cu acelaşi vornicelŭ care a adusŭ şi pre ale lorŭ.

Vornicelulŭ, fie alŭ miresei, fie alŭ mireluĭ, luândŭ schimburile şi ducêndu-se cu dînsele, petrecutŭ fiindŭ de lăutarĭ şi maĭ mulţĭ feciorĭ, cariĭ cânta şi chiue de se resună satulŭ, cum ajunge de 'naintea mireluĭ, care, ca şi mirésa, stă între druscele sale după masă, rostesce următórea oraţie:

Bună vremea.
Buna vremea,
Intr'acésta casă!
Ca să mě apropiĭ şi eŭ
De cinstita masă.
Dară maĭ cu de alesŭ
La D-ta, jupâne mire,
Că eŭ audiĭ
De numele D-tale,
Că eştĭ unŭ neguslorŭ mare.
Dar şi-a nóstră 'mpěrătésă
Têněră şi multŭ frumósă
Incă-ĭ neguslorit'alésă.
Tóte târgurile
Şi tóte oraşele
A âmblatŭ.
Marfă după faţa D-tale
N'a aflatŭ.
Fiindŭ ea vrednică
Şi puternică
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Sfetnicilorŭ
Şi miniştrilorŭ
Mare poruncă le-a datŭ
Şi a vêna aŭ plecatŭ
Ca să vêneze fierĭ
Şi jderĭ.
Ér pe samă şĭ-a luatŭ
Că fieriĭ
Şi jderiĭ
Nu pórtă numaĭ domniĭ.
Ér fiindŭ ea vrednică,
Şi puternică
Nicĭ cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Dintr'unŭ cornŭ a bucĭunatŭ,
Tótă óstea s'a adunatŭ.
Sfetniciĭ
Şi miniştriĭ
Bine ĭ-a îmbrăţoşatŭ.
Şi cu dînşiĭ stândŭ de sfatŭ
I-a împărţitŭ pe toţĭ de-odat'
De corăbiĭ aŭ gătatŭ
Şi cu ele aŭ plecatŭ
Pe mare, ca pe uscatŭ,
La oraşŭ la Ţarigradŭ..
Când fuseră 'n Ţarigradŭ,
Orăşelŭ cam minunatŭ,
Le traseră pe uscatŭ.
In oraşŭ în Ţarigradŭ
Eĭ treĭ dile aŭ âmblatŭ,
Mărfuşóre-aŭ căutatŭ,
Mărfuşóre aŭ aflatŭ
Milióne de galbinĭ
Pe dînsele-aŭ datŭ
Şi în têncurĭ le-aŭ legatŭ,
La corăbiĭ le-aŭ căratŭ
Pe corăbiĭ le-a'ncărcatŭ,
Grea zahară aŭ rădicatŭ,

In josŭ pe mare aŭ plecatŭ,
Toţĭ pe mare, ca pe uscatŭ.
Când aŭ fostŭ la mijlocŭ de mare
A trimisŭ Domnulŭ unŭ vêntŭ mare,
Şi când aŭ fost la mijlocŭ
A trimesŭ Dumnedeŭ sfântulŭ
O jirebie de vêntŭ.
Vêntulŭ marea 'nvolburatŭ,
Corabia a'nturnatŭ.
Negóţele s'a'necatŭ.
Noĭ câţĭ-va ostinitorĭ,
De asemenea călĕtorĭ
Pe acolo că ne-amŭ aflatŭ
Şĭ-amŭ săritŭ nu le-amŭ lăsatŭ,
Şi negóţele maĭ mice
Le-amŭ luatŭ tóte'n căice
Şi le-amŭ adusŭ tóte aice,
Le-amŭ adusŭ la Domnĭa-vóstră
Cu tótă sudórea nóstră:
«Cămeşuĭcă de *trupaĭŭ*
Ca să-ţĭ fie de bunŭ traiŭ,
Bătută cu boroncĭucŭ
Să se lipéscă de trupŭ,
Şi de-a fi vr'o găurea
O ĭeŭ eŭ pe barba mea;
Cămeşuĭcă de fuĭorŭ
Să-ţĭ fie pe trupuşorŭ;
Cămeşă mândră de inŭ
Să-ţĭ fie chĭefulŭ deplinŭ.
Isměnuţe de fuĭorŭ
Cu găurele la picĭorŭ
Să-ţĭ fie de sĕrbătorĭ
Şi de-alt' dată une-orĭ,
Cu brăcinarĭulŭ de teĭu
Nu cum-va să mi te ĭeĭ
Să-'mbli dupa alte femeĭ.
Apoĭ şi nişte imineĭ,
Care aŭ fostŭ maĭ frumuşeĭ,
Şĭ-o basma de grumazŭ
Să fiĭ Dumnĭa-ta cu hazŭ
Şĭ-o năframă cu florĭ de firŭ
Să-ţĭ stergĭ musteţele de vinŭ!
Prea cinstite! de nu credĭ,
Poftimŭ pune mâna, vedĭ!

Mirele vrea să pue mâna pe schimburĭ, însă oratorĭulŭ le trage înapoĭ şi dice maĭ departe:

Ho! 'nălţate
Împĕrate!
Asta frate
Nu se póte!
Nu te grăbi la luatŭ
Precum te-aĭ grăbitŭ la'nsuratŭ.
Căcĭ părinţiĭ Dumitale
I-a cuprinsŭ o mare jale
Şi se puse 'n price
Ca să strice.
D-ta aĭ prinsŭ a plânge
Şi a dice:
Că o pétră,
Lungă, lată
'Ncolţurată,
De grumazŭ că ţi-ĭ lega
Şi 'ntr'o hulbónă uscată
Te-ĭ arunca,
Şi acolo te ĭ ineca,
Căcĭ ca N. N. nu-ĭ afla.
Dar cu aceste, cu tóte,
Prea'nălţate
Împĕrate
Poclonurĭ cinstite, 'nalte
Del'a nóstră 'mpĕrătésă
Prea vestită de frumósă
De-astă dată să primescĭ
Şi oştirea să-ĭ cinstescĭ,

Pre scripcarĭ,
Pre lăutarĭ
Ca pre nişte meşterĭ marĭ,
Cu galbinĭ să-ĭ dăruesçĭ!

După sfârşirea acesteĭ oraţiĭ mirele cinstesce pre oratoriŭ cu unŭ păharŭ de rachiŭ, ér oratoriulŭ primindu-lŭ începe, «*oraţia păharuluĭ*» ḑicêndŭ:

Mulţămimŭ
Mulţămimŭ,
Jupâne mire
De acestŭ dulce păharŭ
Ca şi Domnuluĭ de darŭ,
Cas' acésta, ce se face,
Zidită fie pe pace
Să se facă
Pe locŭ
Cu norocŭ,
Pe viaţă
Cu dulcéţă.
Şi încă vĕ dăruéscă
Dumneḑeŭ D-vóstrĕ:
Curţĭ albe lângă drumŭ
Să sălăşluiţĭ
Pe ceĭ neavuţĭ,
Să hrăniţĭ
Pe ceĭ flămânḑĭ,
S'adăpaţĭ
Pe ceĭ însătaţĭ.
Şi 'n curţile Dumnilorŭ-vóstrĕ
Dumneḑeŭ vĕ dăruéscă:
Sahane pline de banĭ
Ca la boeriĭ ceĭ marĭ,
Contăşe cu lupĭ,
Caţaveĭcĭ cu hulpĭ,
Şi'ncă vĕ maĭ dăruéscă
Din trupulŭ Dumnilorŭ-vóstrĕ
Fiĭ şi fiĭce,
Ér fiiĭ şi fiĭcele
Să fie feţĭ
Şi logofeţĭ,
Preoţĭ şi preotese
Pe la capite de mese,
Şi'ncă vĕ maĭ dăruĭască
Dumneḑeŭ Dumnilorŭ-vóstrĕ:
Tăria
Luĭ Samsonŭ,
Inţelepcĭunea
Luĭ Solomonŭ,
Blândeţele
Luĭ Davidŭ,
Frumuseţele
Luĭ Iosifŭ,
Bogăţia
Luĭ Iovŭ,
Vitejia
Luĭ Alecsandru împĕratŭ
Şi toĭagulŭ luĭ Aronŭ
Celŭ de doĭsprece anĭ uscatŭ,
Care-a 'nverḑitŭ neudatŭ,
Şi vĕ bucure Dumneḑeŭ
Cum a bucuratŭ
Pre Noe
În corabie,
Când o porumbiţă
A adusŭ o mlădiţă
Şĭ-o frunḑă verde de măslinŭ
În gură, şĭ-a bĕutŭ vinŭ
Şi s'a veselitŭ deplinŭ,
Şĭ-a mâncatŭ pómă de vie
Şi s'a 'mplutŭ de bucurie
Şĭ-a trasŭ corabia pe uscatŭ

Si s'a mântuitŭ de pĕcatŭ
Şi tótă siminţia nóstră
S'a bucuratŭ.
Să trăescĭ podea
Să bee guriţa mea,
Să trăescĭ şi tu podŭ
Să beŭ acestŭ păharŭ totŭ,
C'oiŭ face gura leĭcuţă
Pântecele balercuţă,
Şi n'oiŭ lăsa nicĭ o ţirucuţă
De holercuţă.
Să trăescĭ şi tu grindă
Să se uĭte ceĭ din tindă! (1)

In unele sate din Bucovina, precum bună óră în Calafindescĭ, de o dată cu vornicelulŭ mireseĭ se duce şi nevasta, care a cusutŭ schimburile mireluĭ, şi totŭ timpulŭ, câtŭ ţine oraţia citată maĭ susŭ stă de-a drépta oratorĭuluĭ. Éră după ce s'aŭ închinatŭ acuma schimburile şi după ce se punŭ pe masă de naintea mireluĭ, începe a bate din pălmĭ, a arĕta maĭ alesŭ cămeşa atâtŭ mireluĭ câtŭ şi nuneı celeĭ marĭ, care şede de-a stânga mireluĭ după druşca cea mică, şi a dice:

Écă mânile mi sŭ jupite
Şi trebue cu ce-va tocmite!
Écă mânile mi sŭ împunse
Şi trebue cu ce-va unse!

Nuna cea mare ĭe unŭ tălgeraşŭ, pune'ntrînsulŭ vr'o câţĭ-va cruceri şi-ĭ dă apoĭ neveste, pre care o numesce *«croitorĭŭ.»*

Nevasta dintru începutŭ nu voesce să-ĭ priméscă dicêndŭ că i se cade maĭ bună plată. Acéstă rĕspingere se repeţesce de treĭ orĭ după olaltă. Abĭa după a treĭa óră se împacă, după ce şi mirele a pusŭ în talgerŭ atâţĭa crucerĭ, câţĭ cugetă elŭ că-ĭ vorŭ fi neveste de ajunsŭ.

După ce a primitŭ acuma nevasta talgerulŭ cu cruceriĭ, ĭe nuna cea mare unŭ păharŭ cu rachiŭ şi cinstindŭ pre nevastă dice:

(1) Din Ilişescĭ, dict. de Petrea Rotariŭ.

Croitorule,
Voĭnicelule!
Să trăĭescĭ
Să maĭ croĭescĭ
Şi să maĭ coşĭ!

După acéstă închinare şi cinstire, bea păharulŭ de bine şi umplêndu-lŭ éraşĭ ĭlŭ dă nevesteĭ.

Nevasta, primindŭ păharulŭ, ĭlŭ cinstesce şi ea de bine. Apoĭ légă cruceriĭ într'unŭ tulpanŭ şi prinde a juca cu dînşiĭ şi cu talgerulŭ de naintea meseĭ. Ér după aceea ĭea talgerulŭ cu sine şi întorcêndu-se la mirésă se laudă atâtŭ cu baniĭ câtŭ şi cu talgerulŭ ce la căpĕtatŭ şi pre care ĭlŭ lasă apoĭ mireseĭ.

Nevasta acésta, care de obiceiŭ e o soră de-a mireseĭ saŭ fórte de aprópe înnemurită cu dînsa. se întórce totŭ de-a-una îndĕrĕptŭ la mirésă nu numaĭ ca să-ĭ arete darulŭ ce l'a căpătatŭ, ci totŭ odată ca să şi petrécă.

Dar nu numaĭ singură nevasta, ci şi toţĭ ceĭalalţĭ, cariĭ s'aŭ dusŭ cu schimburile la mire, cum s'aŭ închinatŭ şi predatŭ schimburile şi aŭ fostŭ cinstiţĭ din partea mire-luĭ se 'ntorcŭ înapoĭ la mirésă tot cântândŭ şi chiuindŭ. (1).

In Boĭanŭ, Mahala, Cĭahorŭ, precum şi'n celelalte sate de pe lângă Prutŭ, nu duce schimburile unŭ bărbatŭ, ca în alte părţĭ. ci, ca şi la mirésă, două neveste tinere, isteţe şi bune cântăreţe, carĭ de regulă se alegŭ dintre némurile cele maĭ de aprópe ale mireseĭ şi se numescŭ sfasce.

Schimburile, adică *o cămeşă*, unŭ *brâŭ* şi o *păreche de ismene* puse într'o strachină şi acoperite cu o basma le duce sfaşca cea mare, éră sfaşca cea mică duce unŭ şipŭ cu rachiŭ, care e legatŭ la gâtŭ (gâtlejŭ. gârliciŭ) cu bu-suĭocŭ şi cu o cordea roşă.

(1) Dict. de Sofia Frâncu.

Pe drumŭ, afară de lăutariĭ, cariĭ le petrecŭ și mergŭ în fruntea lorŭ, cântă și ele o mulțime de cântece, batŭ în pălmĭ și jócă.

Étă unulŭ dintre cântecele, ce-lŭ cântă sfașca cea mare:

Frunḑă verde busuĭocŭ,
M'aŭ pusŭ sfașcă ca să jocŭ.
De ce jocŭ, de ce maĭ potŭ,
Că nu-sŭ făcută din plopŭ,
De ce jocŭ, de ce-așĭ juca,
Că mĕ 'ndémnă inima.

Sfașca cea mică:

Păunŭ verde pusŭ în cuĭŭ,
Sfașcă ca mine nicĭ nu-ĭ.
Păunŭ verde pe părete,
Bine sfașcă mi se șede.
Iŭ, iŭ, iŭ și éră iŭ!
A cuĭ sfașcă eŭ să fiŭ?
A celuĭ cu masa verde,
Bine jocŭ și mi se șede!

Ântâĭa sfașcă:

Frunḑă verde nuelușă,
Am unŭ drumŭ șĭ-o cărărușă
Pân' la cuscri meĭ la ușă.

Când ajungŭ la părințiĭ mireluĭ și nu li se deschide de grabă pórta:

Frunḑă verde érbă mórtă,
Noĭ de asară stămŭ la pórtă,
Ér Dumnĭa-vóstră'n locŭ stațĭ:
Ospĕtațĭ bețĭ și cântațĭ
Și drumulŭ nu ne maĭ dațĭ!

Când ajungŭ la ușă:

Frunḑă verde de năgară,
Noĭ de asară stămŭ pe-afară,

Dumnĭa-vóstra stațĭ la masă
Şi de noĭ nicĭ nu vĕ pasă.
Frundă verde florĭ de rujă
Ian deschidețĭ astă ușă.
Frundă verde flori de macŭ.
Dați-mĭ drumulŭ peste pragŭ.
Frundă verde florĭ de mintă
Dați-mĭ drumulŭ până 'n tindă
Frundă verde de mĕtasă
Dați-mĭ drumulŭ până 'n casă
Să vĕdŭ sócra-ĭ sănĕtósă ?

După ce le-aŭ deschisŭ ușa și le-aŭ datŭ drumulŭ să între în nuntru:

Ian deschidețĭ ușele.
Că étă vinŭ rujele.
Rădicațĭ *oslónele* (1)
Să jóce cucónele !

După ce aŭ întratŭ în casă:

Așĭ juca pe lângă hornŭ.
Că mirele-ĭ ca unŭ domnŭ.
Ca unŭ domnŭ, ca unŭ păunŭ,
Nu-ĭ de lepădatŭ în drumŭ,
Ci de strînsŭ de pusŭ în sinŭ.

Dacă una dintre sfasce e soră cu mirésa, atuncĭ cântă:

Așĭ juca pe lângă hornŭ,
C'am unŭ cumnatŭ ca unŭ domnŭ.

Dacă mirele are frațĭ neînsurațĭ:

Frundă verde de hemeĭŭ,
Câțĭ flecăĭ îsŭ frumușeĭ.
Toțĭ îsŭ cumnățeiĭ meĭ!
Frundă verde șălățele,
Câte fete-sŭ frumușele
Tóte-sŭ cumnatele mele.

---

(1) Oslóne=scaune. lalțe.

După tóte acestea sfașca cea mare presentă schimburile mireluĭ ḑicêndŭ:

Poftimŭ darurĭ,
Jupâne mire
Dela jupânésa
Mirésa!
Cămeșuĭcă de inŭ
Umplută cu firŭ.
Nu bănuì că-ĭ cam grósă,
Că-ĭ în șĕḑĕtóre tórsă,
Că jupânésa
Mirésa
Ḑiua n'a maĭ avutŭ timpŭ,
C'a 'mblatŭ la lucru la câmpŭ.
Poftimŭ jupâne mire:
Cămeșuĭcă frumușică
De alăgică
Cu urḑală de urḑică
Și bătută cu năgară
Că ne-a fostŭ spata cam rară
Și ițele cĭotoróse
Șĭ-a eșitŭ marfa cam grósă
C'am pusŭ stativele'n drumŭ
Fără ițe, fără sulŭ,
Și le-am dusŭ, le-am pusŭ la pórtă
Fără ițe, fără spată.
Și totŭ damŭ vina pe ițe,
Că nu mĭ-a fostŭ cu credință.
Bat'o pustia de spată,
Că mi-a făcutŭ pânḑa spartă.
Bat'o pustia sucală,
C'a umblatŭ ca o dârdală
Și mĭ-a făcutŭ pânḑa rară.
Pe sululŭ celŭ dinapoĭ
O sută de lătunoĭ,
Ér pe celŭ de de'nainte
Pustia-ĭ maĭ ține minte.
Poftimŭ marfa de-o luațĭ,
Dar corabia (1) ne o dațĭ
Că ea ni-ĭ trebuitóre,
C'a venitŭ *Hucăulă* (2) mare
Și noĭ nu vomŭ pute trece
C'apa-ĭ mare și cam rece. (3)

După ce primesce mirele darurile ce i s'aŭ adusŭ:

Frunḑă verde liliacŭ,
Mi-am datŭ grija de pe capŭ.
Haĭ sfășcuță șĭ-omŭ juca,
Șĭ-omŭ vedé ce-omŭ căpăta;
Șĭ-omŭ căpĕta gălbănașĭ
Șĭ-omŭ lega la curelașŭ.
Hopa, hopa lângă hornŭ,
Am unŭ frate ca unŭ domnŭ.
Hopa, hopa lângă masă
Am cumnată preotésă,
Hopa, hopa lângă ușă
Am cumnată ca o rujă. (4)

---

(1) Strachina saŭ tablaŭa pe care s'aŭ adusŭ schimburile.
(2) *Hucăŭ* se numesce unŭ părĕŭ, care trece prin Bolanŭ.
(3) Tóte cântecele de până aice sunt culese în Bolanŭ, și com. de d-lŭ V. Turturénu, preotŭ.
(4) Din Cĭahorŭ, dict. de Iónŭ Pridie și com. de M. Dimitrovicĭ.

Apoĭ cântă nunuluĭ:

Vine nunulŭ dela curte
Cu sprincenele făcute,
Cu cĭubucŭ de cuișóre,
Unde-lŭ vede nunâ, móre.

După aceea nuneĭ:

Vine nuna dela grâŭ
Cu treĭ floricele'n brâŭ,
Nunulŭ cércă să le ĭee
Nuna nu vrea să le dee.

Apoĭ la amêndoĭ:

Frundă verde mintă créță,
Nuna nóstră cea istéță,
Ce cunună și botéză...
O săraca nunuța
Cum iĭ sună sălbuța,
Și nunuluĭ punguța
Încă-ĭ sună și-a suna,
C'are gândŭ a cununa,
Frundă verde mĕrŭ mistrețŭ
Nunulŭ nostru celŭ mărețŭ.. (1)

Saŭ așa:

Să trăéscă nunuța,
Cum iĭ sună sălbuța,
Sună, sună și rĕsună
Și ajunge a cunună:
Frundă verde vișinelŭ,
Nunuluĭ nostru celŭ *cinstelŭ* (2)
Frundă verde vișinică,
Nuna nóstră cea cinstită (3)

Acestea sunt tóte datinele, cântecele, și orațiile Românilorŭ din Bucovina și Moldova în decursulŭ închinăriĭ schimburilorŭ la mire și mirésă câte le-am putută eŭ până acuma aduna.

Cămeșa, hobotulŭ saŭ vĕlulŭ, brăulŭ, păpuciĭ saŭ cĭobotele, colțuniĭ etc., carĭ se amintescŭ maĭ în tóte orațiile înșirate în capitululŭ de față sunt obiectele principale de dăruire și schimbare în ajunulŭ cununieĭ între mire și mirésă nu numaĭ la Românĭ, ci maĭ la tóte po-

(1) Tóte cântecele de până aicea sunt culese în Bolanŭ și com. de D-lŭ V. Turturénu, preotŭ.

(2) *Cinstelŭ* cinstitŭ.

(3) Din Cĭahorŭ, com. de M. Dimitroviciĭ, stud. gimn.

pórele indo-europene. (1) Modulŭ schimbăriĭ și închinărilorŭ însă este felluritŭ.

Așa în *Massa di Sorento* din Italia se punea maĭ de multŭ o cutiuță cu darurile mireluĭ pe unŭ catârŭ, care le ducea la mirésă, ér purtătorulŭ catâruluĭ le da apoĭ mireseĭ.

În *Friaulŭ* mirele trimetea singurŭ in ajunulŭ nunțiĭ o căruță la mirésă ca să aducă «*arca nuzziale,*» în care se află darurile menite pentru dînsulŭ (2)

La *Albanejĭ* din contră, fiindŭ că mirésa nu capĕtă zestre, ba până chïar și haĭnele sale trebue să le lese părinților, de aceea mirele îĭ trimetea pe la apusulŭ sóreluĭ înainte de nuntă zestrea, haina de mirésă cu unŭ «*fesŭ*» cusutŭ cu fire de aurŭ, și amĕsuratŭ datineĭ locale, încă și o sumă anumită de banĭ, care însă nu întrece o sută de pïastri. (3)

În unele orașe maĭ marĭ din *Rusia* chïamă mirele în ajunulŭ cununieĭ pre unŭ băĭatŭ de 6-7 anĭ la sine acasă, împachetéză într'o cutiuță anume spre acestŭ scopŭ cumpĕrată diverse obïecte de es. păpucĭ, colțunĭ, cerceĭ, mănușĭ, evantailŭ, precum și multe altele, i le dă băĭatuluĭ și acesta încă în aceea-șĭ sară le duce mireseĭ ca darŭ din partea mireluĭ.

În *Nerechta* totŭ în ajunulŭ cununieĭ, «*Družka*» duce și dă mireseĭ ca darŭ din partea mireluĭ pe lângă o cutiuță, in care se află păpucĭ și colțunĭ, pïeptinĭ, pomadă și alte obïecte, încă și o oglindă acoperită cu unŭ șĕrvĕtŭ. (4) Precum am vĕḑutŭ, datina schimbăriĭ de darurĭ intre mire și mirésă in ajunulŭ cununieĭ esistă și la alte popóre.

(1) Gubernatis, op. cit. p. 113 și urm.
(2) Düringsfeld : op. cit. p. 102.
(3) Duringsfeld : op. cit. p. 60.
(4) Düringsfeld : op. cit. p. 23.

La nicĭ unulŭ însă dintre tóte popórele, care s'aŭ înșiratŭ maĭ susŭ, ba nicĭ la altele, despre care ne-amŭ convinsŭ că multe datine de ale lorŭ samĕnă cu ale Romănilorŭ, n'amŭ aflatŭ până acuma nicĭ o singură orație câtŭ de mică, care arŭ aduce măcarŭ în câtŭ-va cu cele românescĭ usitate la acéstă ocasiune. Prin urmare, de o cam dată, ne este peste putință a ne pronunța în privința adevĕrateĭ lorŭ origine. Atâta putemŭ spune numaĭ de astă dată, că Românii trebue să le aĭbă fórte de demultŭ și anume dintr'unŭ timpŭ cândŭ staŭ într'o mare legătură comercială cu popórele din Orientŭ.

În acéstă presupunere ne întăresce nu numaĭ împrejurarea, că maĭ tóte orațiile amintescŭ despre călĕtoria pe Dunăre și Mare, despre orașele Țarigradŭ și Ierusalimŭ, ci totŭ odată și unele cuvinte, carĭ se cuprindŭ într'însele.

VIII DANȚULŬ.

Cum a prinsŭ a se îngâna ḑiua cu nóptea începŭ a se aduna atâtŭ la mirésă câtŭ și la mire, nu numaĭ bărbațĭ și neveste, ci și fecĭorĭ și fete, și aceștĭa nu numaĭ ca să aducă cinste, ci totodată ca să și petrécă, să jóce. De-aceea vornicelulŭ primare, éră în lipsa acestuĭa alŭ doĭlea vornicelŭ, cum s'aŭ adunatŭ maĭ mulțĭ inșĭ, poruncesce lăutarilorŭ să cânte și tineretulŭ prinde a juca saŭ în odaĭa, unde se află mirele și mirésa, saŭ în altă odae deosebită. Și numaĭ atuncĭ se întrerumpe joculŭ pe unŭ timpŭ maĭ lungŭ, când se 'nchină schimburile și ședŭ la masă.

Acéstă petrecere împreunată cu felĭurite jocurĭ, la carĭ ĭa parte nu numaĭ tineretulŭ singurŭ, ci și ceĭalalțĭ nuntașĭ adunațĭ, precum și mirele și mirésa, când aceștĭa nu sûnt nevoițĭ să stee după masă, ca să priméscă cinstea ce li se aduce și schimburile ce li se'nchină, se numesce maĭ pretutindene în Bucovina «*Danțŭ*», éră în unele locurĭ din Transilvania «*Piperiŭ*»,(1) și «*La pomŭ*».

---

(1) V. R. Buticescu: «Nunta Dochițeĭ» op. cit. p. 460.
«*Piperĭulŭ* e o petrecere în presara nunțiĭ la casa mireluĭ saŭ a mireseĭ éră când nu ședŭ într'unŭ satŭ, la ambiĭ.» — G. I. Pitișŭ: «Nunta în Scheiŭ», publ. în «Revista nouă» an. I. No. 4. p. 155.

Numirea de «*Danțŭ*», usitată în Bucovina, a căpătat'o petrecerea acésta dela joculŭ cu care atâtŭ mirele câtŭ și mirésa se bagă și se scotŭ din casă de după masă la începutulŭ și sfârșitulŭ fie căruĭ actŭ maĭ însemnatŭ din decursulŭ nunțiĭ și despre care Dim. Cantemirŭ ne spune următórele :

«Când se punŭ în șirŭ lungŭ prindêndu-se de mână așa, că atâtŭ unŭ capĕtŭ, câtŭ și celalaltŭ se rĕmână liberŭ și facŭ diverse rotațiunĭ saŭ întorsăturĭ, se numesce *Danțŭ*, care este cuvîntŭ polonescŭ. La nunțĭ aŭ datina a juca înainte de cununie în curte saŭ pe stradă formândŭ două șirurĭ, unulŭ de bărbațĭ și altulŭ de femeĭ. La amêndouĕ se alege câte unŭ conducĕtoriŭ, care trebue să fie omŭ bĕtrânŭ și onestŭ; acesta pórtă în mână unŭ bățŭ vĕrgatŭ cu aurŭ saŭ trasŭ cu alte colorĭ și în capĕtulŭ de susŭ atârnândŭ o cârpă cusută fórte frumosŭ. Când facŭ prima mișcare, unulŭ din conducĕtorĭ trage pre aĭ sĕĭ din drépta în stânga, éră celalaltŭ din stânga în drépta, așa încâtŭ șirurile să stea față în față; apoĭ întorsŭ, ca să stea dosŭ la dosŭ. Și așa se'ntorcŭ amêndouĕ șirurile în rotațiunĭ continue; dar atâtŭ de încetŭ, pentru ca să nu se confunde, în câtŭ abĭa leĭ poțĭ observa mișcarea. Atâtŭ într'unŭ șirŭ, câtŭ și în celalaltŭ, ocupă locŭ fie-care după rangulŭ sĕŭ. Femeile și fiicele boerilorŭ ișĭ ĭaŭ locŭ după rangulŭ bărbatuluĭ saŭ tatăluĭ lorŭ. Dar primulŭ locŭ îlŭ are totde-auna conducĕtoriulŭ, alŭ doĭlea nunulŭ și alŭ treĭlea mirele. Asemenea și în șirulŭ femeilorŭ maĭ ântâiŭ e conducĕtorĭulŭ, apoĭ nuna, mirésa, chĭar și când arŭ fi de stare maĭ inferióră decât ceĭalalțĭ.

După cununie se amestecă amêndóuĕ șirurile și jócă în cercŭ așa, că fie-care bărbatŭ ișĭ are femeea sa de-a drépta,

și totŭ de-a drépta are fie-care june câte o fată de starea sa.» (1)

Numirea de «*Piperiŭ*» o are petrecerea acésta, după cum se vede, asemenea dela unŭ jocŭ, care e îndătinatŭ a se juca în decursulŭ nunțiĭ și despre care d-lŭ G. I. Pitișŭ étă ce ne spune:

«Pe vremurile alea se maĭ juca la nunțĭ și «*Piperu*»: unŭ feliŭ de brâŭ, de se prindea ómeniĭ ca la horă de mânĭ. Celŭ care era de purta ḑicea din gură:

Cine jócă Piperu,
Piperu săracu
Să se plece cu capu.

Și apoĭ le spunea ce să facă și de câte orĭ să dea cu piciorulŭ în pămîntŭ. Orĭ le ḑicea éră:

Cine jócă Piperu
Să-șĭ lepede odoru,

și atuncĭ cu toțiĭ se desbrăca de haĭna de pe de-asupra de rĕmânea uneorĭ în cămeșă și așa juca.» (2).

In fine numirea «*la pomŭ*» o are de la «*pomulŭ*» saŭ «*mĕrulŭ*», despre care voiŭ vorbi maĭ pe largŭ într'altŭ capitulŭ.

Petrecerea acésta devine maĭ vióe abia după închinarea schimburilorŭ și cu deosebire după «*Masa mică*», căcĭ abia atuncĭ, când începŭ a se amesteca printre tinerĭ și ceĭ bĕtrânĭ, începŭ glumele cele maĭ hasliĭ și jocurile cele maĭ înfocate, de óre-ce cunoscutŭ este, că bĕtrâniĭ, ca maĭ âmblațĭ prin lume și maĭ esperțĭ, sciŭ totde-a-una maĭ multe decât ceĭ tinerĭ.

Conducĕtoriulŭ saŭ cârmaciulŭ danțuluĭ, care atâtŭ la

(1) Op. cit. p. 141.
(2) Nunta în Șcheiŭ, loc. cit.

mirésă, câtŭ şi la mire e totde-a-una vătăjeluluĭ saŭ vornicelulŭ primare, cum a sfârşitŭ oratorĭulŭ saŭ corăbierĭulŭ de închinatŭ schimburile, poruncesce lăutarilorŭ să cânte *moldovenésca* adică *hora de brâŭ.* Lăutariĭ începŭ a cânta.

Conducĕtorĭulŭ prinde acuma de mână pre celŭ dintăiŭ óspe din drépta mireseĭ, saŭ, dacă se'ntêmplă acésta la mire, din drépta acestuĭa, şi rădicândŭ băţulŭ, pre care tot-de-a-una îlŭ are la sine, în susŭ, începe a juca şi a scóte cu danţulŭ pre mirésă şi pre druscele acesteĭa de după masă. In acelaşĭ timpŭ chiue următórea chiuitură, care e obicĭnuită numaĭ la acéstă ocasiune:

De treĭ orĭ pe după masă
Să scotemŭ flórea din casă,
Să rĕmâe binele
Să roésc'albinele.
Pe la noĭ acum roescŭ
Ca şi vara, când cosescŭ,
Şi cosescŭ rĕndurĭ de florĭ
Să fie de sĕrbătorĭ
La fete şi la fecĭorĭ.
Şi cosescŭ érbă la vacĭ
De pe vêrvurĭ, de pe fagĭ,
Şi cosescŭ érbă la juncĭ
De pe vêrvurĭ, de pe luncĭ. (1).

Alŭ doĭlea vornicelŭ, care de regulă prinde de mână stângă pre celŭ de pe urmă óspe de a stânga mireseĭ şi conduce danţulŭ în códă, după ce a sfârşitŭ fărtatulŭ sĕŭ chiuitura de maĭ susŭ, începe asemenea a chiuì şi a ḑice:

---

(1) Din Ilişescĭ, colecţia mea inedită.

Totŭ așa, că-ĭ bine așa,
Multă vreme n'a fi-așa!
Ba a fi, de-omŭ maĭ trăì
La vară, când omŭ cosi,
Și-omŭ così rêndurĭ de florĭ,
Să fie de sărbătorĭ.
Pentru fete și feciorĭ. (1).

Dacă și ceĭalalțĭ feciorĭ, cariĭ așișderea întră în danțŭ, nevrêndŭ a rĕmâné maĭ pe josŭ decât vorniceiĭ, încă prindŭ a chiuì și a dice:

Câte-o țiră, câte-unŭ picŭ,
Dór'a face érba spicŭ
Câte-unŭ picŭ și'ncetișorŭ,
Dór'a face spicușórŭ! (2).

Insă ceĭ maĭ mulțĭ, voindŭ a arĕta mireseĭ cum va fi tractată de mire după ce se va cununa cu dînsulŭ, în casŭ cândŭ ea nu s'arŭ purta cum se cuvine, chiue;

Nu te supĕra mirésă,
Că bóta-ĭ pe grindă 'n casă
Îndoită 'n patru dungĭ
Câtŭ ți-sŭ spatele de lungĭ. (3)

Saŭ așa:

Tu mirésă
Veselósă
Nu fi așa de voĭósă,
Că bota-ĭ pe grindă 'n casă
Cĭoplită în patru dungĭ
Câtŭ ți-sŭ spatele de lungĭ.
Șede pe grindă pârlită
De spatele tĕŭ gătită. (4)

---

(1) Din Ilișescĭ, colecția mea inedită.
(2) Din Céhorŭ.
(3) Din Ilișescĭ.
(4) Din Ilișescĭ.

In Transilvania :

Bucură-mi-te mirésă
Că bota-ĭ pe grindă 'n casă.
Şi-ĭ cĭoplită în patru dungĭ
Câtu-sŭ spatele de lungĭ,
Îĭ cĭoplită
Şi pârlită
După spate curuită.

Apoĭ şi acésta :

Noĭ la mire-amŭ lăsatŭ jocŭ
La mirés'-amŭ facŭ focŭ ;
De la mire venimŭ gata.
La mirés'-amŭ facŭ vatra.
Frundă verde de rogozŭ,
Mirele nostru-ĭ frumosŭ,
Aşa-ĭ cinaşŭ şi frumosŭ,
Pare-că-ĭ din ladă scosŭ.
Ba ḑĕŭ, mire ca ăstă
Intr'unŭ târgŭ nu poţĭ aflà. (1)

Astfeliŭ se scóte mirésa dimpreună cu druscele sale de după masă. Şi conducĕtorĭulŭ danţuluĭ. când ajunge de după masă la pragulŭ uşeĭ şi dă să ĭasă afară, face maĭ ântâĭŭ cruce ḑicêndŭ : «Sănĕtate la bĕtrânĭ şi tinerilorŭ norocŭ», şi apoĭ păşesce peste pragŭ.

Când scotŭ pre mire cu danţulŭ, atuncĭ fecĭoriĭ din Bucovina chiue ast-feliŭ :

De treĭ orĭ pe lângă masă,
Să ĭasă rĕulŭ din casă,
Ca să între binele
Să trăĭască mirele. (2)

Saŭ :

Frundă verde érbă grasă,
De treĭ orĭ pe lângă masă.

(1) De pe valea Someşuluĭ. com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Din Ilişescĭ.

Să scótemŭ rĕulŭ din casă,
Să remăe binele,
Să trăĭască mirele! (1)

Eră ceĭ din Transilvania așa:

Frundă verde de pe cóstă
Frumósă-ĭ mirésa nóstră.
Frundă verde de pe tăŭ.
Nicĭ la mire nu-ĭ stă rĕŭ. (2)

Acelașĭ fecĭorŭ saŭ și altulŭ nemijlocitŭ după chiuitura acésta chiue pre cea următóre:

Floricică albăstrea,
Ce-aĭ crescutŭ pe sama mea
Așa naltă, frumușea?
Floricică de pe șesŭ
Din o mie te-am alesŭ,
Te-am alesŭ numaĭ pe mersŭ. (3)

După ce aŭ eșitŭ cu danțulŭ afară, după ce din lanțulŭ de maĭ nainte s'a formatŭ acuma unŭ cercŭ, o horă mare, la care ĭeaŭ parte maĭ toțĭ óspețiĭ, carĭ să află de față, și după ce hora saŭ moldovenésca acésta se maĭ jócă puținŭ și de naintea căsiĭ, urméză alte jocurĭ.

Și precum la alte petrecerĭ, așa și acuma nu le maĭ tace jucăușilorŭ gura, ci chiue diferite chiuiturĭ, carĭ le sunt de maĭ nainte cunoscute saŭ improviséză altele nóuĕ, cum le vine maĭ bine la socotélă și după cum sûnt și de bine dispușĭ.

Ba, chĭar până și câte pre unŭ moșnégŭ, care încă s'a amestecatŭ printre ceĭ tinerĭ și care se'nvêrtesce și isbesce cu picĭórele în pămîntŭ maĭ de haĭ decât unŭ fecĭorŭ holteiŭ, încă îlŭ audĭ chiuindŭ:

(1) Din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ Teofilŭ Gramatovicĭ, juristŭ.
(2) Din Retégŭ com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) De pe valea Someșuluĭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

De ce jocŭ, de ce-așĭ juca
Pare că-sŭ făcutŭ așa,
De ce jocŭ, de ce mĕ'ndemnŭ
Că dór' nu-sŭ făcutŭ din lemnŭ (1)

Saŭ acésta:

Frunduliță, frunda-ĭ fostŭ,
Unde-aĭ vĕdutŭ nuntă'n postŭ?
Ba eŭ și la dîns'am fostŭ,
Cocoșulŭ cotcodăcĭa,
Și găina căriia,
Dicea c'a merge și ea.
Ér cocoșulŭ iĭ dicea:
Pe tine nu te-oiŭ lua,
Că mĕ temŭ că te-ĭ oŭa (2).

Ceĭalalțĭ jucăușĭ, audindu-lŭ ast-feliŭ chiuindŭ, prindŭ a rîde și a-lŭ lua peste picĭorŭ, dicêndŭ:

Câtŭ e moșulŭ de bĕtrânŭ
Totŭ doresce mĕrŭ din sînŭ.
Câtŭ e baba de bĕtrână
Totŭ doresce voe bună
De treĭ orĭ pe septĕmână (3).

Saŭ:

Aruncă-te moșŭ bĕtrânŭ
Că la érnă țĭ-oiŭ da fênŭ,
Da de nu te-ĭ arunca
Nice paĭe nu țĭ-oiŭ da. (4).

L'aŭ luatŭ eĭ fecĭoriĭ peste picĭorŭ, dar și moșnégulŭ nu se lasă așa de lesne a fi păcălitŭ. Elŭ strigă:

Aicĭ locŭ de casă nóŭă.
Șede curca și se óuă,

(1) Din Ilișescĭ.
(2) Din Crasna,
(3) Din Ilișescĭ.
(4) Din Ilișescĭ.

Și se óuă dóue óuĕ,
Să vĕ facă papă vóuĕ.. (1).

Saŭ așa:

Sub potcóva cismeĭ mele
Șede draculŭ șĭ-o muĭere
Și mĕ 'nvaț' a face rele.
Sub potcóva mea cea nóuă.
Șede draculŭ și se óuă
Să vĕ facă papă vouĕ. (2).

Dacă mirele nu e dintr'unŭ satŭ cu mirésa, atuncĭ chiue:

Jócă nunta de treĭ ḑile
Și mirele nu maĭ vine,
Jócă nunta pe surcele
Maĭ încetulŭ vătĕjele,
Că veḑĭ mirésa maĭ móre
De atâta așteptare. (3).

Fecioriĭ, ce se temŭ că însurându-se, vorŭ căpĕtà soțiĭ rele, carĭ nu se vorŭ puté împăcà cu maĭcele lorŭ, strigă:

Câte florĭ îsŭ pe rĕzorŭ
Tóte-mĭ strigă să mĕ 'nsorŭ
Să ducŭ mamiĭ ajutorŭ,
Numaĭ frunḑuța din lazŭ,
Imĭ cântă să maĭ mĕ lasŭ
Să nu ducŭ mamiĭ nĕcazŭ. (4).

Ceĭ ce se temŭ a lua fete bogate, ca nu cum-va însurându-se, să fie nevoițĭ a jucà cum vorŭ cântà ele:

De-așĭ trăì ca frunḑa 'n vie
N'așĭ lua fată 'n moșie
Să'mĭ poruncéscă ea mie,

(1) Din Crasna.
(2) Din Ilișescĭ.
(3) Din Ilișescĭ.
(4) De pe Valea Someșuluĭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Făr' sĕracă
Şi să-mĭ placă,
Ce ĭ-oiŭ ḑice eŭ să facă,
Când oiŭ ḑice: tacĭ! să tacă. (1).

In fine, când voĭa cea bună a ajunsŭ la culme, atuncĭ numaĭ ce veḑĭ că şi socrulŭ celŭ micŭ, voindŭ a da petreceriĭ unŭ aerŭ şi maĭ înveselitoriŭ, apucă pre *baba* sa la jocŭ şi învêrtind'o ca unŭ fecĭorŭ holteiŭ, chiue:

Haĭde, babă, să jucămŭ
Că fata ne-o măritămŭ,
Fericiţĭ de noĭ, c'omŭ da-o,
Vaĭ de celŭ ce va lua-o! (2)

Astfeliŭ totŭ jucândŭ şi chiuindŭ felĭurite chiuiturĭ petrecŭ maĭ până cătră mĭeḑulŭ nopţiĭ, când se despărţescŭ şi se ducŭ apoĭ pe acasă.

(1) Din Sâncelŭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Din Voĭtinelŭ, com de d-lŭ T. Gramatovicĭ, juristŭ.

IX. BRADULŬ

Atâtŭ în Bucovina câtŭ și în celelalte țerĭ locuite de Românĭ este datină ca mirele să aducă pre mirésă și zestrea acesteĭa într'unŭ carŭ la care sunt înjugațĭ 4—12 boĭ. (1).

Decĭ în acelașĭ timpŭ saŭ nemijlocitŭ după pregătirea cununeĭ și încoronarea mireseĭ, frațiĭ de mire din unele părțĭ ale Transilvanieĭ și Ungarieĭ pregătescŭ maĭ multe crucĭ saŭ tufe de bradŭ verde cu carile împodobescŭ atâtŭ carulŭ în care are să se aducă mirésa câtŭ și jugurile boilorŭ ce aŭ să fie prinșĭ la acestŭ carŭ.

Aceste crucĭ, tufe saŭ vèrvurĭ de bradŭ verde, carĭ ținŭ loculŭ resteĭelorŭ, lopățelelorŭ, a cuĭuluĭ de prin jugŭ și a țĕpăruilorŭ, și a cărorŭ cetină acopere maĭ totŭ carulŭ și boiĭ, se numescŭ c'unŭ singurŭ cuvèntŭ *Bradŭ*, (2) éră ḑiua, în care se pregătescŭ, se numesce în Țara românéscă *Ḑiua de bradŭ*. (3).

Mirésa, când se pornesce dela casa părintéscă la mire trebue să lege de bradulŭ acesta saŭ maĭ bine ḑisŭ de fie-care tufă de la jugurĭ câte o năframă cu cĭucurĭ cu-

(1) I. Mârza, op. cit. p. 10.— B. Viciu, op. cit. p. 4. — I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22.—T. Frâncu, op. cit. p. 152.

(2) T. Frâncu, op. cit. p. 152.

(3) D. Stefănescu: Studiĭ asupra literatureĭ poporuluĭ, publ. în op. cit. No. 7 și 8 p. 231.

sută de însești mânele sale, carî năfrămî sunt menite pentru cărăușî. (1).

Totŭ atuncî împodobescŭ frațiĭ de mire și celelalte carĕ, carî aŭ să maî fie luate la aducerea mireseĭ, cu cetină verde de bradŭ cu năfrămî și cu petele. (2). Afară de acésta maî pregătescŭ eĭ totŭ atuncî dimpreună cu druscele încă și nisce florî precum și năfrămile, carî a dóua ḑi aŭ a le lega de córnele boilorŭ și de ciopoțelele, carî se anină acestora la grumazŭ. (3).

In România era maî nainte datină, cu deosebire însă la clasele cele maî inteleginte și maî avute, ca nemijlocitŭ înainte de ḑiua cununieĭ să împodobéscă mahalaua, în care se serba nunta, cu braḑî dela casa ginereluĭ și până la casa mireseĭ. (4)

Acéstă datină de-a împlînta brădănașî verḑî pe laturile drumuluĭ, pe unde are să trécă conductulŭ nupțialŭ, precum și de a împodobi casa mireseĭ și a mireluĭ cu cetină verde de bradŭ esistă și astăḑî în Bucovina, dar și aice maî multŭ la clasele cele maî inteleginte, rarŭ când și la uniĭ dintre țĕraniĭ ceĭ maî avuțĭ și maî civilisațĭ.

In unele părțĭ din România (5) și în Dobrogia este datină, în locŭ de a împodobi jugurile și carulŭ în care se aduce mirésa cu bradŭ să mérgă înaintea mireseĭ, când

(1) Com. de d-lŭ Dim. Cosmoleiŭ.

(2) B. Viciu, op. cit. p. 4.—I. C. Tacitŭ : Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22.

(3) B. Viciu, op. cit. p. 4.—Datina de a aduce mirésa într'unŭ carŭ cu boĭ, cărora li se anină zurgălae la grumazŭ și li se împodobescŭ córnele cu florî și cu năfrămî, esistă și la Italienî și la Francejî. Veḑî Düringsfeld, op. cit. p. 94 și 253.

(4) I. Ghica, op. cit. p. 33.

(5) «Bradulŭ de la nuntă. —scrie G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 33 —în unele localitățî se pune susŭ pe casă, ca să nu-lŭ pótă lua cine-va și duce la rĕspântiî, *căcî atuncî se rĕsipesce casa căsătorițilorŭ.*»

se duce acésta la biserică ca să se cunune, doi feciori, cari ducŭ unŭ copacŭ (bradŭ) împodobitŭ cu flori, cu hârtie poliită și cu o maramă, și pre care îlŭ jócă necontenitŭ până ajungŭ la biserică; acolo acestŭ copacŭ în timpurile vechĭ se svîrlîa pe biserică, acuma însă se lasă în ograda bisericeĭ. (1).

Atâtŭ copaculŭ (bradulŭ) dela nunțile Românilorŭ din România și Dobrogia, câtŭ și bradulŭ Românilorŭ din Bucovina, Transilvania și Ungaria, care se întrebuințéză după cum s'a arĕtatŭ maĭ susŭ, însemnéză veselie, adică: precum ori cine se bucură de verdéța braduluĭ, ast-feliŭ să se veseléscă și nuntașiĭ, și maĭ alesŭ tineriĭ ce se căsătorescŭ, să le ajute Dumnedeŭ a avè și a petrece o viață veselă (2) și a fi lungŭ timpŭ tarĭ și voĭnicĭ ca bradulŭ care atâtŭ érna câtŭ și vara e totdeauna verde.

In fine totŭ pe timpulŭ acela, când se pregătesce cununa saŭ nemijlocitŭ după acésta vorniceiĭ saŭ frațiĭ-de-mirésă din Munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ și ceĭ din Selagiŭ punŭ lângă pórta curțiĭ (ogrădiĭ) saŭ de-asupra acesteĭa o rudă numită *cĭuhă* ca de cincĭ stânjenĭ de înaltă și în vêrvŭ cu o ólă cu cenușă, éră pórta o légă cu funiĭ de paĭe și cu lanțurĭ dela carŭ. (3).

Datina din urmă se află și la Româniĭ de pe lângă isvorulŭ Someșuluĭ mare din Transilvania. Étă ce ne scrie d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ în privința acésta: «Uneorĭ némurile mireseĭ pregătescŭ maĭ multe rudĭ legându-le la olaltă și împluntându-le de 'naintea porțiĭ. Punŭ apoĭ în vêrvulŭ rudiĭ, de-asupra o oliță mică cu banĭ de argintŭ și nu lasă pre nime să între în casă până ce mirele saŭ altulŭ maĭ iscusitŭ nu împușcă olița.»

(1) T. T. Burada: O călĕtorie în Dobrogia, Iașĭ 1880, p. 21 și 23.
(2) Columna luĭ Traianŭ, an. IX. p. 418.
(3) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 151—152, și com. de d-lŭ El. Popŭ, înv.

X. MASA MICĂ.

Cum s'a întorsŭ vornicelulŭ miresei, care s'a dusŭ și-a închinatŭ schimburile mirelui, dimpreună cu lăutarii și cu feciorii ce l'aŭ însoțitŭ, poftescŭ ceĭ de casă și așéză pre toțĭ nuntașiĭ, cățĭ se află de față, la masă, și anume: ceĭ maĭ înaintațĭ în vèrstă și maĭ cu vadă la masa unde a ședutŭ mirésa între druscele sale, éră ceĭalalțĭ la alte mese lăturașe carĭ s'aŭ adusŭ și s'aŭ pusŭ în casă după închinarea darurilorŭ.

Acéstă masă în cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ se numesce *masă mică*, pentru că óspețilorŭ, ce se punŭ la dînsa, li se dă de astă dată numaĭ *pâne* și *sare* de gustare și câte unŭ păharŭ saŭ dóuĕ de rachiŭ de bĕutŭ, rarŭ unde și puțină sorbitură.

Dacă mirele e din acelașĭ satŭ cu mirésa, se așéză nuntașiĭ la masă nemijlocitŭ după ce s'a întorsŭ vornicelulŭ, care a închinatŭ schimburile mireluĭ, ér de nu, așteptă până ce sosesce și mirele cu nuntașiĭ sĕĭ și aceștĭa se așéză la masă.

Maĭ nainte de acésta însă și anume: când bucatele sunt gata, merge unŭ solŭ de poftesce pre mire cu tótă suita sa la masă în casa unde este mirésa. Mirele, în acestŭ casŭ, trebue să vie cu nuntașiĭ sĕĭ jucândŭ unŭ

danțŭ, în capulŭ căruĭa este unulŭ dintre ceĭ maĭ isteţĭ flăcăĭ, care pórtă numele de *vornicelŭ*.

Nuntașiĭ mireseĭ érăși începŭ unŭ danțŭ, care-lŭ aranjază ast-feliŭ că prindŭ tóte întrările în casa mireseĭ; o custodiéză așa, în câtŭ mirele să nu aĭbă pe unde întra în casă, ţinêndu se flăcăiĭ bine încleștaţĭ de degete ca să nu pótă fi despărţiţĭ în o parte a danţuluĭ, care apĕră întrarea în casa mireseĭ. Mirele, ajunsŭ cu danţulŭ sĕŭ în ogradă, vornicelulŭ, care este pusŭ în capulŭ danţuluĭ, trebue să aĭbă băgare de samă ca unŭ bunŭ generariŭ cum prin pasulŭ danţuluĭ condusŭ de elŭ să înșele pre adversariulŭ sĕŭ, adică pre vornicelulŭ, care conduce danţulŭ mireseĭ, a se depărta dela întrarea caseĭ, spre a puté pĕtrunde în casă. Dacă acésta nu o póte face, caută în care parte a danţuluĭ mireseĭ i s'arŭ părea flăcăiĭ maĭ cu puţină forţă ca să dea asaltŭ, adică să se isbéscă printre eĭ spre a le puté descleșta degetele, să năvăléscă la ușĭ.

Se 'ntêmplă însă de multe orĭ că nicĭ una nicĭ alta nu se póte face: atuncĭ nunulŭ celŭ mare trebue să dea unŭ darŭ bănescŭ gardiștilorŭ mireseĭ, adică flăcăilorŭ, carĭ compunŭ danţulŭ mireseĭ, și numaĭ ast-feliŭ întră în casă de se așéză la masă, însă de multe orĭ se recescŭ și bucatele până să se decidă victoria danţuluĭ. (1).

Maĭ nainte însă de ce începŭ nuntașiĭ a lua din bucatele, carĭ sûnt înșirate pe masă, șĭ-a ospĕta, vornicelulŭ mireseĭ, saŭ altulŭ, carele totŭ déuna la momentele cele maĭ însemnate trebue să fie de faţă, ţine următórea oraţie:

Colceriţe, colceriţe,
Nu ședeţĭ totŭ prin cotruţe,
Ian maĭ eșiţĭ și la lume
Ca să vĕ potŭ pune-unŭ nume

(1). Iónŭ Mirza, op. cit. p. 8 și 9.

Că n'aŭ meșteriĭ ce lucra,
Boeriĭ la masă cu ce sta
Și slugile de ce căta.
Ér Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Nuntașĭ, mândru rênduițĭ,
Ca nisce pomĭ înflorițĭ,
Dacă bunulŭ Dumnedeŭ
S'a 'nduratŭ
Și v'a adunatŭ
La acéstă cinstită casă
Și la acéstă cinstită masă,
Pe care se află
Pohoriŭ (1) mândru de mĕtasă,
Blide cu fripturĭ,
Ploscĭ cu bĕuturĭ,
Poftimŭ de luațĭ
Și ospĕtațĭ
Cariĭ cu furculițe,
Cu furculițe,
Care cu lingurițe
Cu lingurițe,
Cariĭ n'avețĭ nicĭ de unele
Maĭ luațĭ și cu mânele.
Că eŭ Alba oĭŭ lua
Cu hamŭ de teiŭ o voĭŭ înhăma
Și oĭŭ pune-o la căruță
Și m'oĭŭ duce la Bistriță
După furculițe
Și lingurițe.
Ér eŭ până ce-oĭŭ veni
Bucatele vi s'orŭ reci
Și singurĭ vĕ vețĭ căi.
Dar oĭŭ inturna pe la Sucévă
Dor oĭŭ veni maĭ de grabă.
Că pe acolo sûnt, măĭ frate,
Niște cărărĭ încurcate,
Și niște copile *căsnate*,
Și vr'o una 'n spate
Mi s'a arunca,
Și de-a vrea, a vrea,
De nu, draculŭ s'o ĭa,
Să facă cimpoiŭ din ea
Să dică și la nunta mea. . .
Și érășĭ v'așĭ maĭ ura, ura,
Da mĕ temŭ c'oĭŭ însĕra,
Că nu-sŭ de icĭ, de colea,
Că-sŭ din colo de la *Mitocŭ*
Unde'nghĭață apa 'n tiocŭ
Și mămăliga pe focŭ.
Și érășĭ așĭ maĭ ura, ura,
Dar mĕ temŭ c'oiŭ însĕra,
Și nu-sŭ de icĭ, de colea,
Că-sŭ din colo de peste Prutŭ,
Mĭ-am uĭtatŭ mămăliga pe fundŭ,
Și talgerulŭ cu brândza
Mi l'a mâncatŭ mâța.
Și érășĭ nuntașĭ, cinstițĭ,
Căriĭ sûnțetĭ rênduițĭ
Ca niște pomĭ înflorițĭ,
Dac'acum v'ațĭ adunatŭ
Din mila Dumnedeéscă
Și din voĭa Dumnĭa-vóstră
L'acéstă cinstită casă
Și l'a acéstă cinstită masă
Facețĭ bine de luațĭ
Și ospĕtațĭ.
Da de gândițĭ
Că mâncările-sŭ otrăvite
Oiŭ îmbuca eŭ înainte,
Că decât să peĭe
Ostea împĕratuluĭ
Maĭ bine-oiŭ peri eŭ.

---

(1) *Pohorŭ* = față de masă.

Unŭ pușchiŭ alŭ satuluĭ.
Dar maĭ nainte de-a îmbuca
Eŭ totușĭ așĭ maĭ vrea
Unŭ păharŭ de bĕutură
Și maĭ multă voe bună. (1).

Şi-acuma, după ce oratorĭulŭ a sfârşitŭ oraţia sa, și după ce a fostŭ cinstitŭ de mirésă cu un păharŭ de bĕutură, începŭ toţĭ nuntaşiĭ a lua și a gusta din bucatele ce sûnt puse pe masă.

Éră bucătăriţele caută ca fie-care nuntașŭ să aĭbă de 'naintea sa bucate de ajunsŭ, ca nime să nu se scóle flămândŭ și nemulţămitŭ de la masă.

Lăutariĭ, la rèndulŭ lorŭ, încă îșĭ împlinescŭ datoria cântândŭ și înveselindŭ pre óspeţĭ cu feliurile cântece îndătinate maĭ alesŭ la acéstă ocasiune.

Totŭ așa se face și la mire, dacă acesta e dintr'unŭ satŭ cu mirésa.

Aice încă se poftescŭ și se așédă la masă nuntașiĭ adunaţĭ cum s'a depărtatŭ vornicelulŭ și celalalţĭ trimișĭ aĭ mireseĭ. cariĭ aŭ adusŭ și aŭ închinatŭ schimburile mireluĭ, și nu multŭ după ce mirele a fostŭ scosŭ cu danţulŭ afară, și anume: nunulŭ celŭ mare de a drépta drusceĭ celeĭ marĭ, éră nuna de-a stânga drusceĭ cele micĭ, căcĭ de'nsemnatŭ este că nunulŭ și nuna în acéstă séră mergŭ numaĭ la mire. Éră după dînșiĭ urméză ceĭalalţĭ óspeţĭ.

Maĭ nainte de-a începe nuntașiĭ a gusta din bucate colăcerĭulŭ mireluĭ ţine și aice următórea oraţie:

Ascultaţĭ Dumnĭa-vóstră
Cinstiţĭ meseni și nuntașĭ
Cariĭ staţĭ împrejurașĭ,
Inprejurulŭ meseĭ rênduiţĭ
Ca nisce pomĭ înfloriţĭ
Pre cariĭ v'aŭ adunatŭ
Dumnedeŭ celŭ prea 'nduratŭ
In acéstă casă,
L'acéstă cinstită masă
Ce-ĭ de Dumnedeŭ alésă.

(1) Dict. de Gavrilŭ Bóncășŭ din Dorna

Se rógă 'mpĕratulŭ mire
Cu părinţiĭ Dumni-sale.
Cu fraţiĭ, cari-ĭ maĭ are,
Şi cu tóte némurile D-sale
Să'ndrăsniţĭ şi să luaţĭ,
Din bucate să gustaţĭ,
Din pâne şi din sare,
Din masa Dumnilor-sale
Că nu-ĭ unŭ rêndŭ de bucate
Că sunt miĭ nenumĕrate :
Sahane ferecate,
Talgere aurite
Lingurĭ poleite
Pentru a D-Vóstre gurĭ gătite
Tindurĭ
Cu fripturĭ
Şi ploscĭ cu bĕuturĭ,
Pentru a D-vóstre gurĭ.
Eu-sŭ alŭ doĭlea solŭ împĕrătescŭ
Pe D-Vóstră să vĕ poftescŭ :
Voitoriŭ de bine,
Croitoriŭ de pâne,
Pocinoculŭ de la mine.
Care n'are cuţitŭ,
Pe *Halba* şi la târgŭ !
Care n'are furculiţă,
La bacanŭ la Ioniţă!
Care n'are nicĭ de unele
Să rumpă şi cu mânile
Ca şi 'mpĕratulŭ mirele
Că aşa ni-sŭ cuvintele.
Dar D-Vóstră *colcerite*
Ce staţĭ numaĭ în cotruţe
De vĕ totŭ lingeţĭ pe buze.
Aveţĭ grijă şi de vatavŭ
Că-ĭ 'nainte şi maĭ slabŭ.
Ian daţĭ unŭ păharŭ de vinŭ
Şĭ-o năfrămiţă de inŭ
Cusută 'n cornurĭ cu firŭ
Să-mĭ ştergŭ buzele de vinŭ !
Éră de gândiţĭ
Şi de socotiţĭ
Că-sŭ bucatele otrăvite
Am sĕ gustŭ eŭ înainte,
Că decât să péră
Óstea împĕratuluĭ
Maĭ bine eŭ
Unŭ fiŭ alŭ satuluĭ.
Dar mie mi s'arŭ maĭ cădé
Unŭ păhărelŭ de cafea
Şĭ-o copilă ochişea
Să-mĭ petrecŭ vremea cu ea! 1).

După ce a sfârşitŭ oratorulŭ oraţia sa, prindŭ cu toţiĭ a lua şi a ospĕta din bucatele, ce sunt puse pe masă.

Dar ospĕţulŭ atâtŭ la mire câtŭ şi la mirésă nu ţine de astă dată maĭ multŭ decât o óră.

După ce aŭ ospĕtatŭ toţĭ óspeţiĭ, se rădică de-odată de la masă şi ĭesŭ afară. Insă eĭ nu ĭesŭ care cum apucă, ci, cum staŭ înşiraţĭ după masă, se prindŭ de mână şi formândŭ unŭ lanţŭ în mijloculŭ căruĭa se află mirésa saŭ mirele între druscele lorŭ după cum sunt şi impre-

(1) Din fundulŭ Moldoveĭ, com. de d-lŭ T. Leuştênŭ.

jurările, începŭ a juca și ast-felĭŭ totŭ jucândŭ și încunjurândŭ de treĭ orĭ masa, la care aŭ ospĕtatŭ, ĭesŭ cu toțiĭ afară.

Éră vătăjelulŭ primare, care conduce danțulŭ acesta, chiue :

Frundă verde de năgară,
Ian poftimŭ cu danțŭ-afară,
Ca fostŭ vremea maĭ de multŭ
Dar noĭ nu ne-amŭ pricepută.
Busuĭocŭ crescutŭ pe masă,
Ian haĭdețĭ nuntașĭ pe-acasă
Orĭ poftimŭ și maĭ jucațĭ,
Că de-a sară totŭ mâncațĭ ! (1).

Saŭ :

Frundă verde brebănocŭ,
Poftimŭ domnĭ boerĭ la jocŭ,
Că-ĭ destulŭ de cândŭ mâncațĭ,
Ian poftimŭ de maĭ jucațĭ ! 2)

(1) Din Cehorŭ.
2) Din Voltinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.

XI. SCALDA.

In ajunulŭ saŭ și în diua cununieĭ desdeminéță atâtŭ mirele câtŭ și mirésa trebue să se scalde într'o scaldă saŭ baĭe anume spre acestŭ scopŭ făcută saŭ și într'o apă curgĕtóre. Nescăldațĭ nicĭ când nu se cunună.

In scalda acésta, care e făcută din apă ne 'ncepută, punŭ banĭ de argintŭ, lapte dulce, unŭ fagurŭ de mĭere, precum și felurite florĭ mirositóre, maĭ alesŭ însă *busuĭocŭ*, simbolulŭ dragosteĭ, anume ca tótă viața lorŭ să fie atrăgĕtóre și plină de dragoste ca busuĭoculŭ, curată ca argintulŭ și laptele și dulce ca fagurulŭ de mĭere. (1)

Acéstă datină, care, de și nu sub forma de scăldare, ci maĭ multŭ de spălare, esistă și la Românii din Macedonia, (2) și despre care e de presupusŭ, că maĭ de multŭ va fi fostŭ împreunată cu óreșĭ care ceremonie, trebue să fie fórte vechĭe; căcĭ amintire despre dînsa se face și în poveștile poporane, și anume nu numaĭ în cele din Bucovina, ci și 'n cele din România. Așa într'o poveste din Țara-românéscă, intitulată «*Roșă-împĕrată* și

(1) Datina Românilorŭ din Bucovina.

(2). T. T. Burada: Datinele la nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 419:

«Totŭ Sâmbătă sara maĭ este obiceĭulŭ ca să se trimită din partea mireseĭ doĭ băĭețĭ cu unŭ *bilbilŭ* (ulcĭorŭ) cu vinŭ la lăutarĭ, învitându-ĭ, ca să însoțéscă pre mirésă cu cântece, când se va duce la fântână să ia apă. Apoĭ mirésa cu acea apă îșĭ spală pĕrulŭ, fața și mânele.»

Albă-împĕrată» cetimŭ următórele: «*Este unŭ obiceiŭ bĕtrânŭ în némulŭ meŭ*, că fetele să nu se cunune cu logodnicii lorŭ până nu vorŭ primi de la părinţi zestrea întrégă întreguţă şi a nu întra in cămara de nuntă *până ce nu se va înbăia* impreună cu logodniculŭ sĕŭ maĭ nainte de nuntă fie-care în câte o baie de lapte de épă mulsŭ din erghelia ce face din zestrea mea.

«Astŭ obiceiŭ este bunu şi se va îndeplinì — respunse Roşŭ-împĕratŭ, — când va sosi zestrea Măriei Sale.» (1).

In altă poveste totŭ din Ţara-românéscă, intitulată «*Iléna Simdiana»*, aflămŭ acestea:

«Mare vilvă se făcù în împĕrăţie, când se audì de mórtea împĕratuluĭ celuĭ mare şi tare: toţĭ din tóte părţile se adunară şi făcură o înmormintare d'alea împĕrăteştile.

«După acésta dise Iléna Simdiana Fĕtuluĭ frumosŭ:

— «Tu m'aĭ adusŭ aicĭ, tu mĭ-aĭ adusŭ herghelia, tu aĭ omorîtŭ pre smeulŭ, care mĕ furase, tu mĭ-aĭ adusŭ vasulŭ cu botezŭ, tu să-mĭ fiĭ bărbatŭ. *Aidemŭ să ne înbăiemŭ şi să ne cununămŭ!*

«Eŭ te voiŭ lua, dacă mĕ alegĭ, — respunse Fĕtŭ-frumosŭ, — dară să scii că în casa nóstră voiŭ ca să cânte cocoşulŭ, ér nu găina.

«Se învoiră şi *intrară în baie*. Iléna chiemă armăsariulŭ eĭ ca să încropească laptele, în care se vorŭ înbăia. Chiemă şi împĕratulŭ celŭ noŭ pe *Galbĕn-de-sóre*. Şi astfeliŭ amêndoĭ caiĭ *se întreceaŭ care de care să facă baie maĭ potrivită de caldă* stăpânuluĭ sĕŭ, şi maĭ nimeritŭ de încropită.

«*După ce s'aŭ înbăiatŭ, a doua di s'aŭ şi cununatŭ*. Apoĭ s'aŭ urcatŭ în scaunulŭ împĕrăţieĭ.» (2).

---

(1) Calendarulŭ basmelorŭ şi legendelorŭ populare rom. pe an. 1875. Bucurescĭ 1875. p. 24.

(2) P. Ispirescu: Legende şi Basme. p. 31 şi 32.

Datina de-a se scălda și a se curăți saŭ celŭ puținŭ a-și spăla măcarŭ în cât-va corpulŭ înainte de cununie esistă și la alte popóre atâtŭ din anticitate, câtŭ și din timpulŭ presinte. Așa la *Grecii cei vechi* scalda miresei (λουτρὸν νυμφικὸν) era a doua ceremonie căreia atâtŭ mirésa câtŭ și mirele trebuia să se supuie înainte de cununie. In *Atena* producea apă pentru acéstă scaldă a miresei acum din timpurile cele mai vechi isvorulŭ numitŭ *Kallirrhoe*, care, de când fu construitŭ de Peisistratos, purta numele de Enneakrunos (1).

Étă ce dice Tucidide în privința acestui isvorŭ:

«Sunt așeḑate din vechime și alte obiceiuri în feliulŭ următoriŭ: isvorulŭ a căruí obârșie era cunoscută în vechime se numia *Kallirrhoe*, ér după așezămintele domnitorilorŭ s'a numitŭ *Enneakrunos*. Acesta, fiindŭ aprópe, îlŭ întrebuințaŭ cei vechi mai cu deosebire, și acuma este obiceiŭ că scotŭ dintr'însulŭ apă pentru nuntă și pentru alte ceremonii sfinte» (2).

In *Troada* era renumitŭ pentru scopulŭ acesta rîulŭ *Scamandru*, la care, pe lângă *Eschine*, mirésa, ce se scălda îndrepta următórea rugăminte: «*Ia, o Scamandre, virginitatea mea!*» In Magnesia avea același renume *Meandru*, (3) éră în *Teba* isvorulŭ *Ismenosŭ* (4).

După divergintele testimonii ale vechilorŭ autori aducerea apei pentru acéstă scaldă era încredințată unui

(1) Ernst Guhl und Wilh. Koner: Das Leben der Griechen und Römer, nach antiken Bildwerken. Berlin 1862. Griechen p. 208.

(2) Thukydides, II, 15, 5: Ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα, καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν Καλλιρρόῃ ὠνομασμένῃ, ἐκεῖνοί τε ἐγγὺς οὔσῃ τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε γαμικῶν καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι.

(3) Gubernatis, op. cit. p. 139.

(4) Das Wissen der Gegenwart. Deutsche Universal-Bibliothek für Gebildete. LX. Band. Leben und Sitten der Griechen von Prof. Dr. H. Blümmer. I. Abth. Leipzig und Prag 1887 p. 153.

băîatŭ saŭ uneî copile numită λουτροφόρος. Pentru presupunerea însă, că o fecióră arŭ fi fostŭ totdeauna însărcinată cu aducerea scaldeî pentru mirésă, vorbesce între alte testimoniî și icóna archaică de pe o Hydrie volcenteră (1).

La *Grecii noî* datina de a se scălda mirésa în ajunulŭ cununieî s'a păstratŭ numaî în Arcadia, dar și aice numaî la ceî din prejurulŭ Tripoliţeî (2).

Cum că scalda a trebuitŭ și la *Romanî* să aibă unŭ caracterŭ sacru, se póte cunósce din următorulŭ pasagiŭ dela Serviu: «Miriî primîaŭ miresele cu apă și focŭ. De unde se trage obiceîulŭ, că și astădî lucescŭ înainte făcliile, și se duce apă scósă din isvorŭ curatŭ prin unŭ băîatŭ fórte fericitŭ saŭ prin o fată, care este de faţă la nuntă; cu acéstă apă îndătinaŭ miriî a spăla picîórele» (3).

In unele locurî din *Sabinia* chiar și astădî mueîerile măritate nu potŭ merge la fôntână ca să scótă apă, ci numaî singure fetele potŭ s'o facă acésta.

Cu tóte acestea însă la *Italienii* de astădî scalda mireseî, care se îa de regulă cu o di înainte de cununie și curatŭ numaî pentru că așa cere buna cuviinţă, se săvârșesce, ca și la Românî, fără óre-șî care solemnitate.

In *India*, ţara scaldelorŭ *par excellence*, sunt nenumĕrate isvóre sacre, din carî se póte scóte apă pentru scalda nupţială. Inainte însă de întrebuinţare, totușî se binecuvintéză. In *Atharveda* s'aŭ conservatŭ maî multŭ formele pentru o atare binecuvîntare. In India de adî spală socrulŭ singurŭ picîórele mireluî cu apă, cu lapte și cu ba-

(1) E. Guhl u. W. Koner, op. cit. p. 208.

(2) Düringsfeld. op. cit. p. 57.

(3) Aqua et igni mariti uxores accipiebant. Unde et hodie faces prælucent et aqua petita de puro fonte per puerum felicissimum vel puellam, quae inter est nuptiis, de qua solebant nubentibus pedes lavari.

ligă de vacă; după acésta urméză împreunarea mânelorŭ și vărsarea apeĭ peste pălmile unite ale mirilorŭ (1).

La *Evreĭ*, sosindŭ ḑiua nunțiĭ, era asemenea datină ca mirésa să se scalde (2). Totŭ așa facŭ, după cum mi s'a spusŭ, și miresele evreilorŭ orientalĭ din timpulŭ presinte.

Intre popórele slave, *Rușiĭ*, sunt maĭ cu sémă aceĭa, la cariĭ nu numaĭ că scalda mireseĭ se prepară cu o deosebită pompă, (3) ci în acelașĭ timpŭ se cântă și diferite cântece atâtŭ de către mirésă câtŭ și de către consóțele acesteĭa (4).

In fine trebue să maĭ amintimŭ că scalda mireseĭ e usitată și la *Albanejiĭ din Sicilia* (5) precum și în maĭ multe comune din *Lotaringia* (6).

(1) Gubernatis op. cit. p. 139 și 140.
(2) I. de Onciulŭ: Manualŭ de archeologie biblică, Cernăuțĭ. 1884. p. 149.
(3) Düringsfeld, op. cit. p. 26.
(4) Gubernatis. op. cit. p. 141 și 142.
(5) Idem de eadem, p. 141.
(6) Düringsfeld, op. cit. p. 251.

XII. GĂTIREA

In ḑiua cununieĭ desdeminéță se adună druscele și némurile cele maĭ de aprópe la mirésă ca s'o gătéscă și s'o ducă la cununie.

După ce s'aŭ adunatŭ toțĭ ceĭ ce aŭ avutŭ să se adune, începă druscele și cu nevestele cele tinere, ca și'n sara premergĕtóre, a pieptĕna pre mirésă, a-ĭ despărți pĕrulŭ adică aĭ face cărare cu unŭ feliŭ de unéltă de fierŭ numită *acarŭ*, (1) care ne aduce aminte de *hasta coelibaris* a Romanilorŭ întrebuințată asemenea spre acestŭ *scopŭ*, (2) și a o împleti în *coșițe*, (3) pre carĭ în cele

(1). Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ: «*Acarulŭ* este o unéltă de fierŭ orĭ și de aramă, lătuță de unŭ degetŭ, la ambele capete rotunḑită și adunate nițelŭ spre olaltă, avêndŭ astfeliŭ forma unuĭ *cornŭ* (chiflă) de mâncare. Pe lângă acestŭ acarŭ se construesce conciulŭ, și peste dînsulŭ se pune maĭ pe urmă învĕlitórea.»

(2). Ovid. fast. 2,558: comat virgineas hasta recurva comas. —Festi. ep. 1,1: Coelibari hasta caput nubentis comebatur, quae in corpore gladiatoris stetisset abiecti occisique ut quemadmodum illa coniuncta fuerit cum corpore gladiatoris, sic ipsa cum viro sit; vel quia matronae Iunonis Curitis in tutela sint; quae ita appellabatur a ferenda hasta, quae lingua Sabinorum Curis dicitur; vel quod fortes viros genituras ominetur; vel quod nuptiali iure imperio viri subiicitur nubens, quia hasta summa armorum et imperii est. Quam ob causam viri fortes ea donantur et captivi sub eadem veneunt, quos Graeci δορυαλώτους et δορυκτήτους vocant.

(3). «Miresele de pe lângă isvorulŭ Someșuluĭ mare din Transilvania, - după cum scrie d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ - aŭ datină dea-șĭ împleti pĕrulŭ pe lângă têmple ca și cele din Bucovina, în *coșițe*, ér de la céfă în josŭ a-lŭ împreuna numaĭ într'o singură împletitură numită *cîtă*.»

maĭ multe părțĭ le înfrumusețéză cu diferite cordele! (1).

După ce aŭ gătit'o de pieptĕnatŭ o îmbracă în *haĭne nóue* pregătite de maĭ nainte anume pentru nuntă (2) și o încingŭ cu o *cingĕtóre saŭ brâŭ* de lână, căruĭa ĭĭ facŭ unŭ *nodŭ*, (3) pre care bărbatulŭ trebue să-lŭ deslege în

---

Datina de-a împleti pĕrulŭ în maĭ multe *cosițe* și anume în *șese—sex crines*— era și la Romanĭ. Étă ce cetimŭ despre acésta la Fest p. 339a: senis crinibus nubentes ornantur, quod is ornatus vetustissimus fuit.

(1). Totŭ așa era îndătinatŭ și la Romanĭ. Serv. ad. Aen.[1] 7,403: crinales vittas, quae solarum matronarum erant. Nam meritricibus non dabantur.

Plaut. Mil. 791:

Itaque eam huc ornatam, ut matronarum modo
Capite compto crines vittasque habet adsimuletque se
Tuam esse uxorem.

Ovid. ep. ex ponto 3, 3, 51:

Scripsimus haec istis quarum nec vita pudicos
Contingit crines, nec stola longa pedes.

Pieptĕnarea și încoronarea mireseĭ de cătră druṣele sale cu cunună saŭ corónă, gătirea eĭ cu vĕlŭ saŭ petélă, îmbrăcarea cu vestmintele de mirésă, maĭ pe scurtŭ pregătirea eĭ pentru cununie cu cele trebuinciósе uneĭ mirese, e usitată maĭ la tóte popórele indo-eoropene. Vedĭ Düringsfeld, p. 29, 39, 41, 59 99 și 103.

(2) Pretutindene în Bucovina precum și'n celelalte țerĭ locuite de Românĭ. Vedĭ și la D. T. Bojânca: Anticile Romanilorŭ, Buda, 1832, p. 207, Nota 1: «Datină este la Românĭ în multe părțĭ a nu se mărita fetele cu vestmintele cele de rêndŭ, ci aŭ nisce îmbrăcăminte anume de nuntă gătite, care apoĭ după nuntă nu le pórtă.»

Datina acésta era usitată și la Romanĭ. Mireseole acestora depuneaŭ cu o ḑi înainte de cununie îmbrăcămintea feciorésca, *toga praetexta*, care o sacrificaŭ dimpreună cu jucăriile cupilărescĭ ḑeilorŭ și 'nainte de-a merge la culcare se mbrăca cu *tunica recta* saŭ *regilla*, care corespundea noueĭ stărĭ în carĭ intraŭ.

Festus p. 245a, 11: Praetextis depositis.—Schol. Crug. ad. Hor. sat. 1, 5. 69: egressi annos pueritiae iam sumpta toga diis Penatibus bullas suas consecrabant ut puellae pupas.— Varro la Nonius p. 538, 14: Suspendit Laribus manias, molis pilas, reticula ac strophia.— Arnobius 2,67: cum in matr monia. convenitis-puellarum togulas. Fortunam defertis ad Virginalem.

(3) In unele locurĭ, precum bună óră în *Chiorŭ* este datină ca miresele singure să înóde brâulŭ, însă nu înainte de cununie, ci în decursulŭ acesteia. Étă ce ne scrie în privința acésta d-lŭ El. Popŭ: «Se vorbesce că miresele în decursulŭ cununieĭ îșĭ lasă o *frâmbie* (frânghie, brânețŭ, cingătóre) dela póle afară (slobodă), și apoĭ o înódă în maĭ multe locurĭ, așa ca nime să nu o observe ce face. Acésta o face ea cu scopŭ ca să aibă ea copiĭ numaĭ atuncĭ,

patulŭ nupţialŭ. (1) Iĭ punŭ apoĭ hobotulŭ pe umere (2) şi salba la grumazŭ, unde e datină de-a purta salbe, şi pe urmă o *încoronéză*, adică iĭ punŭ *coróna* saŭ *cununa* pe capŭ, (3) prinḑêndu-o cu bumbuseĭ, cu fluturĭ de argintŭ saŭ de aramă şi tocmindu-o cu florĭ. (4).

Maĭ pe scurtŭ o gătescŭ şĭ-o împodobescŭ cum se cade uneĭ *împĕrătese* înainte de cununie.

Când o péptĕnă şĭ-o împletescŭ druscele şi celelalte fete, carĭ maĭ sunt adunate, cântă: (5)

Dela noĭ a treĭa casă
Se mărită o mirésă
Şi pe noĭ fete ne lasă
Cu inima friptă, arsă;
Se mărită, se mărită,
Şĭ-arŭ să dea peste-o ispită,

când va desnoda numaĭ câte o înodătură de-acelea. Pune apoĭ frâmbia în unŭ locŭ fórte ascunsŭ ca nime să nu âmble cu ea să se pérdă.»

(1). D. T. Bojânca, op. cit. p. 297, Nota 3: «Asemene încingere şi descingere se îndătinéză şi până astăḑĭ la Românĭ.... precum prea bine cunoscutŭ este.»

Incingerea mireseĭ cu unŭ brâŭ de lână înnodatŭ e o remăşiţă dela străbuniĭ noştri Romanĭ, căcĭ şi miresele acestora se încingeaŭ înainte de cununie cu unŭ brâŭ de lână înodatŭ —*nodulŭ Herculaneŭ*—pre care bărbatulŭ trebuĭa să-lŭ deslege în patulŭ nupţialŭ, ca presemnŭ, ca să fie aşa de ferecitŭ în glótă ca ş Hercule, care a lăsatŭ 70 copiĭ. Veḑĭ Fest. s. v. *Cingulo* p. 63, ed. Mül: cingulum (novae nuptae) Herculaneo nodo vinctum vir solvit ominis gratia, ut sic ipse felix sit in suspiciendis liberis, ut fuit Hercules, qui septuaginta liberos reliquit.

(2). Totŭ aşa făceaŭ şi Romaniĭ, cu aceea deosebire numaĭ că pe când la dînşiĭ adevĕrata înhobotare se întêmpla înainte de cununie, la Românĭ, după cum vomŭ vedé maĭ pe urmă, se 'ntêmplă după cununie.

(3) Miresele romane încă îşĭ puneaŭ o astfeliŭ de cunună. Veḑĭ Festi ep. p. 63. Asem. şi Schol. Juv. 6.225.

(4). Datina Românilorŭ din ţinutul Năsĕudululĭ şi de pe lângă isvorulŭ Someşuluĭ mare, com de d-lŭ I. Popŭ-Reteganulŭ şi Dim. Cosmoleĭ.

(5) Datina de-a cânta felĭurite cântece în timpulŭ gătireĭ mireseĭ se află şi l alte naţiunĭ, precum: la *Albaneziĭ din Calabria*, la Ruşĭ (veḑĭ Gubernatis, op. cit. p. 142), la Malo-rosieniĭ din Bucovina, şi la Greciĭ noĭ din Tesalia. (Veḑĭ. Düringsfeld, op. cit. p. 59).

Că şĭ-a căpĕta o sócră
Ca şi poma cea maĭ acră. (1)

Totŭ atuncea càntă în unele locurĭ şi feciorii felĭurite càntece, între carile şi acesta:

Pe de-asupra istuĭ satŭ
Jóc'unŭ păunaşŭ rotatŭ.
Nusciu-ĭ păunaşŭ rotatŭ.
Orĭ mirele fărmĕcatŭ?
Dar cine l'a fărmĕcatŭ?
O copilă din celŭ satŭ!
Dar cu ce l'a fărmĕcatŭ?
Cu sulcină din grădină
Şi cu apă din fòntână (2).

Druscele şi celelalte fete, ca şi când arŭ voi sĕ respundă la cele càntate de feciori, intonéză:

Eŭ nu-sŭ frundă de răchită,
Să mĕ iubescĭ de ispită,
Da-sŭ flóre de liliacŭ.
Iubesce-mĕ, dacă-ţĭ placŭ,
Dar de nu, silă nu-ţĭ facŭ! (3)

Când îl punŭ şi-l prindŭ hobotulŭ de umere càntă:

Legea ta de nimitetŭ,
Multŭ eştĭ subţirelŭ şi creţŭ
Şĭ-amăgescĭ copilele
Şi le ĭeĭ codiţele
Şi le-acoperĭ gâţele,
Le puĭ pândătură albă
Când li-ĭ lorŭ lumea maĭ dragă (4).

In cele maĭ multe părţĭ locuite de Românĭ este da

(1) Din ţinutulŭ Dorneĭ, colecţia autoruluĭ.
(2) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turtureanŭ.
(3) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turtureanŭ.
(4) Din Crasna dict. de M. Bărbuţă.

tină ca fetele să âmble, maĭ alesŭ la petrecerĭ, cu capulŭ golŭ, ne'mbrobodite, ca și fetele romane (1). Deci prin versurile acestea se face alusiune la acea împrejurare că miresa de-acuma înainte nu va maĭ âmbla cu capulŭ golŭ ca să i se vadă codile, ci ca nevastă va trebui totdeauna să âmble îmbrobodită.

Maĭ e de'nsemnatŭ aice încă și aceea că înainte de ce voescŭ a-ĭ așeza hobotulŭ ĭlŭ împăturescŭ în formă de triunghiŭ și după acésta dóue cornurĭ le prindŭ cu boldurĭ saŭ și cu ață de umerĭ, éră alŭ treilea cornŭ ĭlŭ, lasă să spânḑure slobodŭ pe spate.

De desuptulŭ hobotuluĭ punŭ totdeauna și unŭ tulpanŭ acesta încă împăturitŭ în treĭ cornurĭ, anume ca hobotulŭ să nu se tăvălésca.

Când o încoronéză cântă:

Floricică de pe munțĭ.
Pe din josŭ de Rădăuțĭ
Trecŭ voĭniceĭ cu caĭ mulțĭ.
Toțĭ aŭ trecutŭ
Și aŭ tăcutŭ,
Numaĭ calulŭ mireluĭ
Murgŭ ca pana corbuluĭ
A trecutŭ
Și n'a tăcutŭ,
Elŭ din frâŭ mĭ-a zurăitŭ
Și din gură mĭ-a vorbitŭ:
—Tu mirésă, fĕtulŭ meŭ.
Trecĭ prin érbă și dudăŭ
Și-țĭ ĭe calulŭ de zălogŭ
Și mi-lŭ pasce pe prilogŭ,
Prin sĕcarĭ
Până'n scărĭ
Și prin orḑe

(1) Varro la Non. p. 236 V. V. apertum: minores natu capite aperto erant capillo pexo, utique in nexis crinibus.

Până'n scórță,
Ér prin grâie
Până'n brâie,
Mi-lŭ pórtă și mi-lŭ hrănesce,
Pentru mire mi-lŭ gătesce
Totŭ cu scórță narangie
Să pornéscă'n cununie,
Să te îee de soție
Precum ți-a plăcutŭ și ție.
Să fiți doĭ soțiorĭ iubițĭ
Și pe vecie unițĭ (1).

Totŭ timpulŭ, de cum aŭ începutŭ druscele a o pĭeptĕna și până ce ĭ-aŭ pusŭ cununa pe capŭ, mirésa, chĭar și atuncĭ, când mirele e după placulŭ eĭ și se duce de bună voĭe după dînsulŭ, nu maĭ înceteză a plânge. Éră dacă din întêmplare nu-ĭ vinŭ lacrimĭ, atuncĭ numaĭ ce vedĭ că vine o babă saŭ și o nevastă cu o cépă sdrobită și fără de veste ĭ-o dă pe la ochĭ, ca să maĭ plângă nițelŭ, să nu stee cu dînșiĭ uscațĭ.

Acestŭ plânsetŭ însemnéză, ca mirésa să nu fie veselă, precum a fostŭ maĭ nainte, ci să gândéscă și la nevoile vieţiĭ, carĭ de multe orĭ vorŭ face-o să verse șiróĭe de lacrimĭ. Să plângă maĭ bine înainte decât pe urmă (2).

Decĭ fetele și nevestele, carĭ până acuma aŭ cântatŭ diferite cântece duĭóse, prin carĭ ĭ-aŭ storsŭ o mulțime

---

(1) G. Tomoĭagă: Morav. și dat. pop. publ. în «*Aurora*», an. II. Cernăuțĭ 1882 p. 54.

(2) Oreste Dlujanschi: Viața poporuluĭ românŭ, publ. în «Albina Cărpațilorŭ», an. III. Sibiĭŭ, 1879, p. 332.

— «Pentru a rĕmâné în rolulŭ sĕŭ, — scrie P. Lafargue, «Contimporanulŭ» an. VI. p. 8.—mirésa trebuea să plângă în dĭua nunțiĭ. Dacă nu-ĭ venĭaŭ lacrămĭ, în Haut Bocage (Calvados) îĭ tăeaŭ *o cépă sub nasŭ*. Așa de multŭ țineaŭ la mâhnicĭunea mireseĭ, «în câtŭ în Roma în vremea sărbătorilorŭ publice nu măritaŭ fete, căcĭ ele sunt întristate când le mărită Varro» (Plutarch, Questiones romanae § 105).

de lacrimĭ, voindŭ în urmă a o maĭ înveseli începŭ a cànta și unele càntece glumețe, precum:

Tacĭ mirésă nu maĭ plânge,
Bucură-te că te strânge
Fără dințĭ, fără măsele,
Mulțămesce că te cere! (1)

Și mirésa, sciindŭ prea bine că nu e așa, precum sună cânteculŭ, trebue la urmă să și rîdă.

Șĭ-acuma după ce aŭ gătit'o cum se cuvine uneĭ mirese să fie gătită înainte de cununie, și după ce aŭ și *încoronat'o*, tatălŭ sĕŭ o ĭa și-o pune, ca și'n ajunulŭ cununieĭ, după masă pe o perină saŭ pe o păreche de poclădĭ, după cum e adică și datina. De-a drépta și de-a stânga se punŭ druscele, carĭ asișderea sunt fórte frumosŭ gătite.

Cum s'a așeḑatŭ după masă tóte némurile câte se află de față ĭeaŭ pe rêndŭ câte unŭ păharŭ de rachiŭ și ilŭ închină la dînsa. Maĭ întâiŭ închină tatălŭ sĕŭ, după aceea maĭca sa, și la sfârșitŭ tóte némurile pe rêndŭ pênă la celŭ de pe urmă și fie-carele bea câte unŭ păharŭ de bine.

In unele locurĭ, precum bună óră în ținutulŭ Dorneĭ, este datină ca acuma să-ĭ aducă și să-ĭ închine *cinstea*, care în cele maĭ multe locurĭ i se aduce și închină în ajunul cununieĭ. Cinstea însă constă totŭ din aceleașĭ obiecte ca și'n alte părțĭ cu acea deosebire numaĭ că fiindŭ și socriĭ sĕĭ de față, aceștĭa încă ĭĭ dăruescŭ vr'o câțĭ-va florinĭ.

Mirésa ĭea de la fie-care păharulŭ, mulțămesce pentru dînsulŭ și după aceea atingêndu-lŭ numaĭ de buze și făcêndu-se numaĭ că bea, dar nebêndŭ nicĭ unŭ stropŭ, ilŭ dă fie-căruĭa înapoĭ.

La mijloculŭ meseĭ de 'naintea mireseĭ se află de astă-

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

dală pusă o franzolă acoperită cu o năframă fórte frumósă cusută. In cornurile mesei câte o huscă de sare. Apoi vinŭ dóue șipuri pline cu rachiŭ și in urmă în cornurile mesei despre mijloculŭ odăiĭ câte unŭ *colacŭ*.

Colacĭĭ și *sarea* însemnéză: ca mirésa câtŭ va trăi să aĭbă pâne și sare, să-ĭ fie casa totdeauna plină de tóte bunătățile.

Aceștĭ colacĭ îĭ dă tatălŭ sĕŭ, éră huscele de sare maĭca sa sara după cununie când mirésa se duce dela părințĭ la mire.

Năframa, cu care a fostŭ acoperită franzola, o ĭa mirésa singură când se scólă dela masă și-o pune în brâŭ. Acéstă năframă iĭ servesce eĭ ca să se ștérgă de sudorĭ în timpulŭ joculuĭ de peste di.

Franzolele le ĭea vornicelulŭ primare. Totŭ atuncĭ când ĭea franzolele apucă vornicelulŭ și pre una din persónele, ce staŭ la masă, de mână, și poruncindŭ lăutarilorŭ să cânte o horă prinde a juca și a scóte pre mirésă cu danțulŭ afară, încunjurândŭ maĭ întâĭŭ masa. Când ajunge cu danțulŭ la ușă și dă să ĭasă afară, atuncĭ se opresce, și închină c'unŭ păharŭ de rachiŭ la mirésă și abĭa după ce a béutŭ păharulŭ acesta ĭese cu danțulŭ afară.

Cam în acelașĭ timpŭ, când se adună druscele, vorniceiĭ și némurile mireseĭ la mirésă, se adună și druscele, vorniceiĭ și némurile mireluĭ la mire (1).

Și pe când se gătesce mirésa, pe atuncĭ se gătesce și mirele, înschimbându-se în *cămeșa de mire*, ce ĭ-a cusut'o mirésa anume pentru cununie, și îmbrăcându-se în cele

(1) Totŭ așa se obicĭnuesce și la Româniĭ din *Selagiŭ*. «Diminéța în diua cununieĭ.—ne scrie d-lŭ El. Popŭ,—dacă mirele și mirésa locuescŭ în o comună-se adună la mire, care se îmbracă, *dicĭĭĭiĭ* (lăutariĭ), nănașulŭ cu nănașa, frațiĭ-de-mire, nunele, stegarĭulŭ, grăitorĭulŭ (oratorĭulŭ), precum și alțĭĭ tinerĭ și bĕtrânĭ».

maĭ frumóse și scumpe vestminte ce le are, căcĭ precum mirésa, așa și mirele trebue să aĭbă *vestmintele nóue* de cununie, carĭ sunt anume spre acestŭ scopŭ lucrate.

In fine precum mirésa, așa și mirele, după ce s'a gătitŭ cum se cuvine, se așédă după masă, de unde se scóte apoĭ cu danțulŭ afară.

Nemijlocitŭ după acésta urméză atâtŭ la mirésă câtŭ și la mire *ĭertăciunile*.

XIII ÎERTĂCÎUNILE.

Inainte de a se porni la cununie este pretutindene datină în Bucovina, ca mirésa să-şĭ ĭea ĭertăcĭune dela părinţĭ, fraţĭ, surorĭ, precum şi dela tóte némurile, prieteniĭ şi cunoscuţiĭ maĭ de aprópe, cariĭ se află de faţă.

Spre scopulŭ acesta, după ce aŭ ĭeşitŭ cu danţulŭ afară, se aşédă unŭ scaunŭ acoperitŭ c'unŭ lăĭceriŭ de 'naintea căsiĭ, pe scaunŭ se punŭ părinţiĭ, de'napoĭa lorŭ staŭ în picĭóre fraţiĭ şi némurile, éră de'naintea lorŭ în genunchĭe mirésa ţinêndŭ capulŭ plecatŭ spre rĕsăritŭ.

La spatele mireseĭ stă colăcerĭulŭ saŭ şi altŭ oratorŭ, care, luândŭ ĭertăcĭune în numele eĭ rostesce următórea, oraţie :

Ascultaţĭ cinstiţĭ nuntaşĭ
Şi cu toţĭ împrejuraşĭ !
Dară maĭ cu de adinsulŭ
Dumnĭa-vóstră cinstiţĭ
Bunĭ, şi înduraţĭ părinţĭ,
Cariĭ sînteţĭ rênduiţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Ce-şĭ daŭ róda ramurilorŭ
Din rĕcoréla rădĕcinilorŭ
C'acéstă fiĭcă smerită
Şi de d-vóstră multŭ ĭubită
Se rógă cu mare smerenie
Să-ĭ daţĭ cuvêntŭ de blagoslovenie.
Pentru că nu-sŭ fiĭ să crescă
Şi la părinţĭ să trăĭască
Şi părinţilorŭ să nu greşéscă;
Că părinţiĭ multŭ trudescŭ
Şi multŭ se maĭ chinnescŭ
Pân' pe fiiĭ lorŭ iĭ crescŭ
Şi de rele iĭ ferescŭ,
De tóte relele
Şi de tóte primejdiile....

Étă vremea ĭ-a sositŭ
Ca pomilorŭ de 'nfloritŭ.
Că Dumnedeŭ sfântulŭ
A făcutŭ intâĭŭ ceriulŭ și pămîntulŭ
Numaĭ singurŭ cu cuvîntulŭ
Maĭ apoĭ a făcutŭ și omulŭ
In chipŭ ca și Domnulŭ.
Numaĭ pentru ne ascultare
Ilŭ dete la pedépsă mare,
Ilŭ scósă din raĭŭ afară
Să-ĭ fie viaț'amară
Șĭ-a pusŭ sórele celŭ vecĭnicŭ
Să ne fie nóue sfeșnicŭ
Și-ĭ dete-apoĭ și rade
In tótă lumea să védă.
Șĭ-a făcutŭ Dumnedeŭ sfântulŭ
Singurŭ numaĭ cu cuvêntulŭ
Lunĭ ângeriĭ, Marțĭ pămîntulŭ,
Mercurĭ tóte paserile,
Și Joĭ dobitócele,
Éră Vinerĭ lĭ-a pusŭ nume
Tuturorŭ celorŭ din lume.
Și cu acestea cu tóte,
Ca unŭ Dumnedeŭ ce póte
Și lumea a 'mpodobitŭ
Cu raĭulŭ la răsăritŭ,
Osebitŭ de-acestŭ pămîntŭ.
Șĭ-a disŭ bunulŭ Dumnedeŭ,
Că nu-ĭ bine, ci e rĕŭ,
Că nu e bine să fie
Lumea stérpă și pustie,
Pămêntulŭ făr' de stăpânŭ,
De-aceea s'a 'ntinsŭ singurŭ,
Singurŭ cŭ-a luĭ sfântă mână
Șĭ-a luatŭ de josŭ țérină,
Șĭ-a luatŭ din pămîntŭ lutŭ
Șĭ acestŭ lutŭ l'a blagoslovitŭ
Și dintr'insulŭ a făcutŭ
Omŭ, cu trupulŭ din pĕmîntŭ,
Cu osulŭ din pétră,
Cu sângele din róuă,
Cu virtutea din vêntŭ,
Cu sufletŭ din duhulŭ sfântŭ.
Cu ochiĭ din mare,
Cu frumsețĭa din sóre.
Cu gândulŭ din ĭuțimea ângeréscă,
Ca de nemică să nu se sfiéscă.
Și trimise
Milostivulŭ Dumnedeŭ
Patru ângerĭ
In patru cornurĭ
De lume: la rĕsăritŭ
La amédĭ și la sfințitŭ,
Precum și la médănópte
Șĭ-aduse patru slove de carte
Și aŭ tâlcuitŭ anume
A strămoșuluĭ nost' nume
«*Adam*»: omŭ întâĭŭ pe lume.
Și dise că nu e bine
Omŭ 'n lume ca să fie
Singurŭ fără de soție.
I-am face-o luĭ din capŭ;
Va fi multŭ maĭ înțeléptă
Și deștéptă;
I-am face o din ochĭ.
Va vedé prea departe;
I-am face-o din gură,
Va vorbi prea multe,
De nime n'a vrea s'asculte.
Și puse milostivulŭ Domnedeŭ
Intru Adamŭ unŭ somnŭ greŭ,
Precum mărturisesce
Adamŭ singurŭ, când vorbesce:
«M'am culcatŭ șĭ-am adormitŭ
«Că Domnulŭ m'a sprijinitŭ».
Șĭ-a luatŭ Dumnedeŭ atuncea
Luĭ Adamŭ o cóstă din stânga
Șĭ-a ziditŭ

Pe strămóșa nóstră Eva.
Și Adamŭ din somnulŭ celŭ greŭ
Și din mila luĭ Dumnedeŭ
S'a sculatŭ
Șĭ-a oftatŭ,
Și s'a bucuratŭ,
Și a cuvîntatŭ:
«Mulțămescu-țĭ ție Dómne
«C'am vĕḑutŭ osŭ din osele mele
«Și va fi mie muere!»
Pentru-acésta mărturisesce
Și sfântulŭ Pavelŭ, când grăesce
Că totŭ fiulŭ va lăsa
Pre tatălŭ sĕŭ și pre mumă-sa.
Și se va lipi de muerea sa.
Șĭ-amêndoĭ vorŭ fi unŭ trupŭ
Că Dumnedeŭ așa a vrutŭ.
Decĭ curseră
Și rĕmaseră
Din rodŭ
In rodŭ.
Din némŭ
In némŭ.
Din semênță
In semênță,
Din viță
In viță,
Pân' ce-a venitŭ
Șĭ-a sositŭ
Vremea și la acéstă
Fiĭcă a Domnilorŭ-vóstre:
Cu genunchĭurile plecate
Și cu lacrimile vărsate
Ca Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Bunĭ și indurațĭ părințĭ,
Din inimă să vĕ 'ndurațĭ
Pe fiĭca Dumnĭa-vóstră s'o ĭertațĭ.
De la inimă să vĕ umilițĭ
Și pre dinsa s'o blagoslovițĭ
Precum Dumnedeŭ a blagoslovitŭ
Pre împĕratulŭ Davidŭ
Și nunta
Din Cana Galilea,
Și pre cuconiĭ din cuptĭorŭ de focŭ
Și ĭ-a blagoslovitŭ cu norocŭ,
Că blagoslovenia părinților
Intăresce casa fiilorŭ.
Éră blăstĕmulŭ părințilorŭ
Resipesce casa fiilorŭ,
Că milostivulŭ Dumnedeŭ
Să vĕ trăéscă
Și să vĕ învrednicéscă
S'ajungețĭ bucurie
Din fiiĭ Dumilor-vóstră,
Și cu acea bucurie
Să vĕ bucurațĭ
Cu care s'a bucuratŭ
Aronŭ, când s'a'ncredințatŭ
Că toĭagulŭ i s'a 'nfrumsețatŭ
Țiindu-lŭ în mână
Și neavêndŭ rădĕcină.
De doĭsprece anĭ fiindŭ uscatŭ
A înfrunḑitŭ neudatŭ.
Și cățĭ mĕ privițĭ
Toțĭ vĕ veselițĭ.
Și cățĭ m'ascultațĭ
Toțĭ vĕ bucurațĭ.
Precum s'a bucuratŭ Noe
Când a eșitŭ din corabie
Pe uscatŭ
Și s'a mântuitŭ de pĕcatŭ:
Șĭ-a înoitŭ
Pamîntulŭ,
Șĭ-a împlinitŭ
Luĭ Dumnedeŭ cuvintulŭ.
Șĭ a răsăditŭ vie
Și s'a umplutŭ toțĭ de bucurie.
Și aŭ bĕutŭ vinŭ

Şi s'aŭ veselitŭ deplinŭ...
Şi mie încă mi s'arŭ cădé
Pentru urarea mea
O copilă ochişea
Să'mĭ petrecŭ vremea cu ea
Şi pentru că v'am uratŭ
Cum maĭ bine-am cugetatŭ.
Mi s'arŭ cădé o nă'ramă de inŭ
Să'mĭ stergŭ musteţele de vinŭ (1).

In unele părţĭ, precum bună óră în ţinutulŭ Câmpu-lungului şi alŭ Dorneĭ, nu se ieaŭ ĭertăciunile după ce aŭ eşitŭ cu danţulŭ afară, ci nemijlocitŭ după ce aŭ încunjuratŭ de-a treïa óră masa. Atuncĭ părinţiĭ şi némurile cele maĭ de aprópe se punŭ după masă, mirésa în genunche de'naintea meseĭ, şi colăcerĭulŭ, care stă la spate, luândŭ ĭertăciunea în numele eĭ, rostesce următórea oraţie, care nu e alta decât o variantă a celeĭ de maĭ nainte:

Staţĭ cinstiţĭ nuntaşĭ
Şi boerĭ împrejuraşĭ.
Glóte
Şi noróde
Staţĭ, staţĭ
Şĭ-ascultaţĭ
Aceste dóue, treĭ cuvinte,
Carĭ sùnt de D-ḑeŭ rénduite.
Cine-ĭ mare şi luminatŭ
Cu lumină înbrăcatŭ?
Dumneḑeŭ adevĕratŭ
Celŭ ce a făcutŭ
Dintru începutŭ
Cerĭulŭ şi pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvintulŭ
Şi marea
Şi tóte câte-sŭ într'însa
Numaĭ cu ḑisa
Şĭ-a împodobitŭ.
Câmpulŭ cu erbile
Şi cu florile,
Cerĭulŭ cu stelele
Şi cu sórele
Şi cu luna
La care privimŭ noĭ totdéuna.
Şĭ a ziditŭ Dumneḑeŭ
Lunĭ ângeriĭ.
Marţĭ pămîntulŭ,
Mercurĭ paserile,
Joĭ dobitócele,
Éră Vinerĭ le-a pusŭ nume
Tuturorŭ câte-sŭ pe lume,
Şĭ-a ziditŭ Dumneḑeŭ şi pe Adamŭ
Din care ne tragemŭ şi noĭ némŭ:
Cu trupulŭ din lutŭ
Din optŭ părţĭ făcutŭ
Frumuseţele din sóre
Cu ochiĭ din mare
Cu mintea din véntŭ
Dăruită dela duhulŭ sfântŭ,
Cu osulŭ din pétră.
Cu sângele din rouă.

(1) Dintr'unŭ manuscriptŭ vechiŭ.

Tóte-acestea ale trupuluĭ
Le-a făcutŭ
Deosebitŭ
De ale sufletuluĭ:
Şĭ-a suflatŭ D-deŭ cu duhulŭ
Şi ĭ-a învisŭ trupulŭ,
Şĭ-a trăitŭ Adamŭ în raiŭ
Treĭ deci de aĭ.
Şĭ-a vĕdutŭ Dumnedeŭ
Că este omuluĭ greŭ
A trăi singurŭ în raiŭ.
Datu-ĭ-a Dumnedeŭ
Unŭ somnŭ greŭ
In mijloculŭ raĭuluĭ
Şĭ-a luatŭ Dumnedeŭ
Osŭ din osulŭ luĭ,
Sânge din sângele luĭ
Şĭ-a diditŭ pe strămóşa nóstră Eva.
Şĭ-a suflatŭ cu duhulŭ
Şi ĭ-a învisŭ trupulŭ.
Adamŭ, cândŭ s'a deşteptatŭ
Elŭ tare s'a spăĭmêntatŭ.
Éră Dumnedeŭ a cuvîntatŭ:
«Adame! nu te 'nspăĭmênta,
Nu te 'nfricoşa
Că-ĭ osŭ din osulŭ tĕŭ
Şi sânge din sângele tĕŭ,
Pentru aceasta va lăsa
Copilulŭ pre tată-sĕŭ
Şi se va lipi de muerea sa
Şi fata pre maĭcă-sa
Şi se va lipi de bărbatulŭ sĕŭ
Şi vorŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ
Că aşa şi Dumnedeŭ a vrutŭ.
Şi de aicĭ înainte
Să vĕ înmulţiţĭ voĭ
Ca érba câmpuluĭ.
Ca frunda codruluĭ,
Ca stelele ceriuluĭ.
Ca năsipulŭ mărilorŭ
Şi din viţă
Din semênţă
Până l'aceştĭ doĭ fiĭ aĭ DV.
Ca Dumnia-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi induraţĭ părinţĭ
Să vĕ umilițĭ
Şi pe fiĭca DV. s'o blagosloviţĭ,
Că nu este fiŭ să se nască
Şi la părinţĭ să nu greşéscă.
Dar nu-ĭ nicĭ unŭ părinte aşa de rĕŭ
Să nu-şĭ blagoslovéscă fiulŭ sĕŭ.
Ea stă cu genunchiĭ plecaţĭ
Cu lacrimĭ pe faţa sa vărsate
Cătră Dumnĭa-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi induraţĭ părinţĭ
Ca Dumnĭa-vóstră să vĕ umiliţĭ
Şi pe fiĭca DV. s'o blagosloviţĭ.
Că blagoslovenia părinţilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ.
Éră blăstĕmulŭ părinţilorŭ
De pe temelie răsipesce casa fiilorŭ.
Şi alŭ treĭlea rêndŭ
Totŭ acestŭ cuvîntŭ
Cătră Dumnĭa-vóstră cinstiţĭ
Bunĭ şi induraţĭ părinţĭ
Fiĭca s'o blagosloviţĭ,
De D-vóstră să fie blagoslovită
Şi de Dumnedeŭ întărită.
Amin! Amin! (1)

După ce a sfârşitŭ oratoriulŭ de rostitŭ cuvintele a-

(1) Din Vama, com. de Andreiŭ Prodanŭ, studinte gimn.

cestea mirésa, care în timpulŭ acesta a statŭ îngenuchîată, se scólă din genunchĭ și-șĭ ĭea ĭertăciune dela toțĭ ceĭ de față, începêndŭ maĭ ântâiŭ dela tatălŭ sêŭ și părêndându-ĭ pre toțĭ sfârșesce cu celŭ maĭ micŭ. Chĭar și dela copilulŭ din légănŭ, dacă este, încă ĭșĭ ĭea ĭertăcĭune, rugândŭ pre fie-care în deosebĭ ca s'o ĭerte.

Părinţilorŭ și némurilorŭ celorŭ maĭ de aprópe și maĭ înaintate în vèrstă decât dînsa le sărută mâna: cu frațiĭ, surorile, suratele și cunoscutele sale se sărută în gură, éră celorlalțĭ le dice numaĭ ca s'o ĭerte.

Atâtŭ părinţiĭ, câtŭ și ceĭlalțĭ o ĭértă șĭ-o binecuvintéză, dorindu-ĭ tóte cele bune și dicêndŭ:

Dumnedeŭ să te ĭerte,
Dumnedeŭ să-țĭ ajute,
Dumnedeŭ să te binecuvinteze,
Intr'unŭ cĭasŭ bunŭ cu norocŭ,
Să aĭ parte de viață etc.

Și pe când mirésa îșĭ ĭea ĭertăcĭune dela fie-care, nevestele, carile se află de față, și maĭ alesŭ una dintre dînsele, care-ĭ fórte bună cântăréță, cântă cu o arie fórte tristă următorĭulŭ cântecŭ:

Frundă verde-amărăcĭune,
Ie-țĭ, copilă, ĭertăcĭune,
Dela mamă, dela nene,
Dela cerĭulŭ celŭ cu stele;
Dela frațĭ, dela surorĭ,
Dela grădina cu florĭ;
Dela stratŭ cu busuĭocŭ,
Dela flăcăĭ, dela jocŭ:
Dela stratŭ cu tămâiță
Dela fetele cu gâță,
Din ogradă, dela pórtă
Dela fetele cu códă;

Dela unchesĭ și mătușĭ
Din tindă și dela ușĭ. (1)

Aceste versurĭ, cântate cu o arie fórte tărăgănată și duĭósă, storcŭ lacrimĭ până și din inimile cele maĭ împetrite.

Astfeliŭ îșĭ ĭa mirésa ĭertăciune 'nainte de ce plécă la cununie.

Dar nu numaĭ ea, ci și *mirele* încă îșĭ ĭa ĭertăciune dela părinţiĭ și némurile sale, când are să se pornéscă la cununie. Élŭ încă îngenunche 'naintea părinţilorŭ séĭ, éră colăceriŭlŭ rostesce următórea oraţie:

Cinstiţĭ óspeţĭ și nuntașĭ
Și cu toţĭ împrejuraţĭ,
Câţĭ sûnteţĭ aicĭ adunaţĭ
Staţĭ puţinŭ și ascultaţĭ
Aceste dóue, treĭ cuvinte,
Care sûnt orênduite
Dela bunulŭ Dumnedeŭ.
Ér maĭ alesŭ Dumnĭa-vóstră
Cinstiţĭ și înduraţĭ părinţĭ,
Carí sunteţĭ blagosloviţĭ
Ca și pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Cariĭ daŭ ródă ramurilorŭ
Din răcorile rădĕcinilorŭ.
Éră și alŭ doĭlea rêndŭ
Cinstiţĭ óspeţĭ și nuntașĭ
Și cu toţĭ împrejuraţĭ,
Carĭ aicĭ v'aţĭ adunatŭ
La acésta cinstită nuntă
Și veselie binecuvântată,
Că acésta va să remâe
La totŭ tineretulŭ cu dătorie
Până'n vecĭuluĭ vecie.
Că nu-ĭ fiŭ pe pămintŭ
Să trăéscă
Și 'naintea părinţilorŭ
Să nu greșéscă,
Că și părinţiĭ trudescŭ
Și multŭ se maĭ năcăjescŭ
Până fiiĭ séĭ îĭ crescŭ
Și de totŭ rĕulŭ îĭ ferescŭ.
Că așa și Dumnedeŭ
Dintru începutŭ
A făcutŭ
Cerĭulŭ și pămintulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ,
Marea, și câte-sŭ întrînsa
Numaĭ cu disa.
Și cerĭulŭ l'a'mpodobitŭ
Cu sórele
Și cu stelele,
Cu luceferiĭ și cu luna
La carĭ privimŭ totdéuna,
Cu luceferĭ luminoșĭ
La carĭ privescŭ și ceĭ pĕcătoșĭ.
Pămintulŭ l'a'mpodobitŭ:
Cu râpĭ și cu delurĭ,
Cu munţĭ și cu măgurĭ,
Cu bradĭ

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Rămuraţĭ,
Ca 'ntrînsele
Tóte ferele
Să se nască
Şi să crescă
Şi să vecuéscă
Care după seminţia sa
Şi să-şĭ dea róda sa,
C'aşa vrutŭ sfinţia sa.
Eră dup'aceste tóte
Dumnedeŭ, ca celŭ ce póte,
A maĭ făcutŭ
Raĭulŭ la răsăritŭ
De-osebitŭ
De-acestŭ pămêntŭ,
Şi'n raĭŭ pe Adamŭ l'a ziditŭ,
Pe strămoşulŭ nostru-Adamŭ
Din care ne tragemŭ némŭ,
Cu trupulŭ din pămîntŭ,
Cu audulŭ din vêntŭ
Cu osulŭ din pétră,
Cu sângele din rouă,
Cu frumuseţă din sóre
Şĭ-a suflatŭ cu duhulŭ
Şi 'nviseră trupulŭ
Deosebitŭ de-ale sufletuluĭ.
Eră vĕdêndŭ Dumnedeŭ,
Că nu-ĭ bine, ci e rĕŭ,
Omulŭ singurŭ să trăéscă,
Pămîntulŭ să-lŭ stăpânéscă
A luatŭ şĭ a poruncitŭ
Pe Adamŭ l'a adormitŭ
In câmpiĭ raĭuluĭ
In codriĭ viilorŭ,
In câmpĭ înfloriţĭ
In codri'nfrundiţĭ.
Şĭ-a luatŭ o cóstă
Din cóstele luĭ Adamŭ
Şĭ-a ziditŭ pe Eva, strămóşa nóstră.
Ér Adamŭ
Deşteptându-se din somnŭ
S'a spăriatŭ
Şĭ-a strigatŭ:
«Dómne! ce să fie-acésta?»
Eră Dumnedeŭ ĭ-a disŭ:
«Adame! bucură-te!
«Nu te spăriè,
«Că acésta e:
«Osŭ din osulŭ tĕŭ,
«Sânge din sângele tĕŭ,
«Carne din carnea ta,
«Şi ea se va chĭema
«Ţie soţie
«Pân' în a vecĭuluĭ vecie,
«Că de-acum se va lăsa
«Fecĭorulŭ de tatălŭ sĕŭ
«Şi de maĭca sa
«Şi s'a lipi de muerea sa,
«Că aşa
«A vrutŭ şi sfinţia sa,
«Şĭ-amêndoĭ se vorŭ chĭema
«Unŭ trupŭ
«Că şi Dumnedeŭ aşa a vrutŭ.»
Ér' Dumnĭa-vóstră cinstiţĭ
Bunĭ şi induraţĭ părinţĭ
Totŭ nimică nu gândiţĭ
Cu duhulŭ blândeţelorŭ
Pre acestŭ fiŭ alŭ D vóstră,
Care l'aţĭ născutŭ
Şi l'aţĭ crescutŭ
Şi ĭ-a dăruitŭ
Dumnedeŭ celŭ sfântŭ
Dile de căsătorie
Şi de bucurie
Să-lŭ blagosloviţĭ,
Cum a blagoslovitŭ

Avramŭ pre Isacŭ.
Isacŭ pre Iacobŭ.
Iacobŭ pre cei 12 patrierșĭ.
Carĭ de D-deŭ aŭ fostŭ aleșĭ.
Maĭ aleșŭ ca ceĭ treĭ cuconĭ,
Carĭ aŭ fostŭ in cuptĭoriŭ de focŭ
Șĭ-aŭ implutŭ lumea de norocŭ.
Ér' Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Bunĭ și induratĭ părințĭ
Totŭ nemică nu gândițĭ
Cu duhulŭ blândețelorŭ
Pre-acestŭ fiŭ alŭ D-vóstră
Să-lŭ blagosloviţĭ.
Să se bucure și elŭ
De blagoslovenia D-vóstră
Cum Aronŭ s'a bucuratŭ,
Când toĭagulŭ a aflatŭ
De doĭsprece anĭ uscatŭ
Șĭ-a infrundițŭ neudatŭ
Șĭ-a infloritŭ in mână
Fără de rădĕcină.
Șĭ-a fostŭ fórte frumosŭ
Lângă masa luĭ Christosŭ.
Ér Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Bunĭ și ințelepțĭ părințĭ
Pe acestŭ fiŭ alŭ Dumnĭa-vóstră
Cu duhulŭ blândețelorŭ
Să-lŭ blagosloviţĭ
Ca să se bucure și elŭ
După cum s'a bucuratŭ
Prea fericita Iléna
Atuncĭ, când ea a aflatŭ
Prea cinstita cruce.
C'acestŭ fiŭ alŭ Dumnĭa-vóstră
Șede cu genunchile plecate
Cu lacrimĭ pe brațe vărsate
Și stă fórte cu smerenie
Și-așteptă cuvîntŭ de blagoslovenie
Că blagoslovenia părințilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ.
Ér blăstĕmulŭ părințilorŭ
Răsipesce casa fiilorŭ.
Ca de-arŭ fi
Casa lorŭ din pétră
Totŭ s'arŭ răsipi
Chĭar din talpă.
Și n'arŭ maĭ fi
Vrednicĭ s'o facă.
Ér DV cinstițĭ nuntașĭ
Și cu toțĭ impreјurațĭ
Cățĭ Dumnedeŭ induratŭ
Aicĭ v'a adunatŭ
La acéstă cinstită nuntă
Cu toțiĭ să fițĭ
Indătorițĭ
De treĭ orĭ ca să rostițĭ
Amin! amin! amin!
Să ne fie aceste cuvinte deplinŭ.
Cine n'a dice de treĭ orĭ amin
Să i se imple trupulŭ de veninŭ
Șĭ-apoĭ sciŭ c'a dice:—amin!
Și mie mi se cuvinŭ:
Unŭ păhărelŭ bunŭ de vinŭ
Șĭ-o băsmăluță de inŭ
Să-mĭ ștergŭ mustețele de vinŭ.
Și aceea de nu mi țĭ da
Să-mĭ dațĭ una de bucĭ,
Să-mĭ ștergŭ nasulŭ de mucĭ.
Și aceea de nu mi țĭ da
M'oĭ sterge intr'o pólă de mânta,
Și totŭ N. N. m'o chĭema.
Și dacă-țĭ binevoi
Pentru mine-țĭ scocĭorĭ
Șĭ-o copilă ochișea
Dintr'acestea de-acolea,
Dacă m'a vrea, m'a vrea.

Dacă nu m'a vrea
Draculŭ s'o ĭa
Să facă cimpoiŭ din ea
Să cânte la nunta mea. (1)

După rostirea acesteĭ oraţiĭ mirele, sculându-se din genunchĭ, sărută mâna părinţilorŭ, precum şi a némurilorŭ celorŭ maĭ de aprópe.

Datina de a-şĭ lua tineriĭ ĭertăcĭune dela părinţiĭ lorŭ înainte de cununie esistă nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina, ci şi la ceĭ din Transilvania, (2) Ungaria (3) şi Moldova.

Una dintre oraţiile saŭ cuvintele de ĭertăcĭune, carĭ se rostescŭ la ocasĭunea acésta în Moldova e cea următóre:

«Dumnea-vóstră cinstiţĭ şi blagosloviţĭ părinţĭ, ascultaţĭ puţintelŭ cuvîntŭ. Dis'a prooroculŭ Moisì. că prea veĉniculŭ D-ḑeŭ ântâiŭ făcù ceriulŭ şi pămîntulŭ: şi pe ceriŭ făcù D-ḑeŭ sórele, luna şi stelele, şi pasĕrile în văzduhŭ marea şi pescĭĭ în mare. Şi după ce împodobì D-ḑeŭ ceriulŭ socoti Sfinţia sa de împodobì şi pămîntulŭ cu isvorŭ de apă rece şi dulce, şi cu pomì de totŭ feliulŭ, şi cu multe feliurĭ de gadine sĕlbatice, care de noĭ de ómenĭ sûnt sciute, éră maĭ multe potŭ fi nesciute. Deci după acele după tóte, zidit'a Dumneḑeŭ pe omulŭ celŭ dintâiŭ adică pre strămoşiulŭ nostru Adamŭ. şi-lŭ făcù din optŭ părţĭ: trupulŭ din pămîntŭ şi ósele din pétră, cu sângele

---

(1) Din Mitoculŭ Dragomirneĭ. dict. de Iónŭ Iachimcĭucŭ, agricultorŭ.

(2) I. C. Tacitŭ: «Nunta la poporulŭ românŭ» etc. op. cit. p. 21.« Deminéţa fetele îşĭ ĭaŭ şi ele ḑiua bună dela surata lorŭ prin colinde.

«Intr'aceea mirele. primindŭ binecuvîntările părinţilorŭ, plécă cu nunulŭ însoţiţĭ de intimiĭ lorŭ la mirésă».

(3) Com. de d-l El. Popŭ. «Atuncĭ. adică deminéţa în ḑiua cununieĭ. *grăitoriulŭ* chĭamă pre tata şi pre mama mireluĭ, le ţine o *cuvîntare* în numele acestuĭa, ce aḑĭ e mire şi ĭesă de sub protecţia lorŭ. prin care le mulţămesce pentru purtarea de grijă şi crescerea ce ĭ-aŭ dat'o. La finea cuvîntăriĭ mirele sărută mânele părinţilorŭ, ér aceştĭa cu ochiĭ pliniĭ de lacrimĭ ilŭ strângŭ la pieptŭ. ilŭ sărută în frunte, şi binecuvîntându-lŭ, îĭ dorescŭ ca tóte să fie într'unŭ césŭ cu norocŭ, să aĭbă viaţă îndelungată şi plină de fericire».

din rouă, cu frumseţele din sóre, cu ochii din mare, cu sufletulŭ din duhulŭ sfântŭ, cu gândulŭ din iuţimea ângerilorŭ, cu putere dela sfânta Troiţă, şi-lŭ făcù omŭ deplinŭ.

«Şi é ăşĭ dădù somnŭ de adormì; şi dise Dumnedeŭ, că nu este bine să fie omulŭ fără de ajutorŭ, şi scóse o cóstă din cósta luĭ Adamŭ şi o zidì de-ĭ face femee ajutorŭ, adică pe strămóşa nóstră pe Eva. Şi dacă se deştepta Adamŭ din somnú, şi o vĕdù, dise aşa:

«Mulţămescŭ, Dómne Sfinţieĭ Tale, că vĕduĭ că acésta este osŭ din ósele mele şi trupŭ din trupulŭ meŭ: şi acésta se va chiema femee: şi pentru acésta îşĭ va lăsa omulŭ părinţiĭ şi fraţiĭ, şi se va lipi către alŭ sĕŭ soţŭ, de se va împreuna şi vorŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ. Atuncĭ Dumnedeŭ a disŭ şi ĭ-a blagoslovitŭ: să cresceţĭ, şi să vĕ înmulţiţĭ ca stelele ceriuluĭ, ca năsipulŭ măriĭ, şi să ămpleţĭ totŭ pămîntulŭ peste tótă lumea: blagosloviţĭ să fiţĭ pămîntuluĭ, şi pe dînsulŭ să mosceniţĭ. Şi dintru acestŭ cuvîntŭ Dumnedeescŭ curse isvorŭ de némŭ în némŭ, şi omŭ din omŭ curs'aŭ. Şi venit'aŭ vreme până la fiiĭ d-vóstră (cutariĭ): ales'a şi d-luĭ mirele cu voia luĭ Dumnedeŭ vêrstnică, ca să-ĭ fie soţŭ Dumi-sale. Decĭ se rógă Dumilor-vóstre, ca să-ĭ ĭertaţĭ şi să-ĭ blagosloviţĭ, să mérgă *pe cale albă*, la cinstită şi de Dumnedeŭ dăruită casa Dumnilor-sale, care-ĭ de Dumnedeŭ dată, şi de ómeniĭ ceĭ bunĭ aflată. Decĭ se rógă Dumilor-vóstre şi cu alŭ doĭlea cuvîntŭ, ca să-ĭ ĭertaţĭ şi să-ĭ blagosloviţĭ, cum a blagoslovitŭ Avramŭ pe Isacŭ, Isacŭ pre Iacovŭ, şi Iacovŭ pe ceĭ doĭspredece feciorĭ, căcĭ blagoslovenia părinţilorŭ întăresce casa fiilorŭ. Decĭ se rógă Dumilor-vóstre şi cu alŭ treĭlea cuvîntŭ, ca să-ĭ ĭertaţĭ şi să-ĭ blagosloviţĭ să mérgă pe cale albă la cinstită şi de Dumnedeŭ dăruită casa Dumilor-sale, casă bună, casă de bucurie, cu viaţă,

cu patŭ, cu norocită liniște până la adâncĭ bĕtrânețe. Ca să fie Dumilor-vóste bucurie, care bucurie a fostŭ la Aronŭ proroculŭ, când a înfrunditŭ toĭagulŭ în mână, și a înfloritŭ fiindŭ uscatŭ de doĭsprețece anĭ. Acelŭ darŭ și blagoslovenie să-ĭ învrednicéscă Domnulŭ Dumnețeŭ și pe aceștĭ cuconĭ iubițĭ aĭ dumilor-vóstre, astățĭ cerêndu-șĭ ĭertăcĭune, cu multă plecăcĭune dela Christosŭ, să fițĭ și Dumneavóstră sănătoșĭ!»

Totŭ aceea orație, după o altă versĭune, însă în versurĭ:

Ascultațĭ
Ascultațĭ
Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Părințĭ
Și împrejurașĭ
Și Dumnĭa-vóstră precum și noĭ,
Cinstițĭ nuntașĭ!
A cestorŭ părințĭ ne vomŭ ruga
Și de rostŭ vomŭ cuvînta.
Éră Dumne-vóstră, cinstițĭ părințĭ,
Care dela D-țeŭ suntețĭ osîndițĭ
Să căutațĭ spre fiiĭ DV. ceĭ smerițĭ
Cu duhulŭ blândețelorŭ
Să-ĭ ĭertațĭ și să-ĭ blagoslovițĭ
Că nu este fiŭ pe pămîntŭ să-ĭ traéscă
Și părinților să nu greșéscă,
Măcar câtŭ și părințiĭ se silescŭ,
Și de tóte cele rele iĭ ferescŭ.
Dumnețeŭ a făcutŭ cerĭulŭ și pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ
Marea și cele dintr'însa
Numaĭ cu țisa.
Și încă după tóte aceste a maĭ ziditŭ
Totŭ pe pămîntŭ Raĭu la rĕsăritŭ
Și în raĭŭ a ziditŭ
Pe strămoșulŭ nostru Adamŭ,
Din care ne tragemŭ și noĭ astățĭ
Din némŭ în némŭ:
Cu ochiĭ din mare,
Cu lumina din sóre.
Cu tóte stichiile trupuluĭ
Osebitŭ de ale sufletuluĭ.
Șĭ-a suflatŭ Dumnețeŭ cu duhulŭ
Șĭ-a înviatŭ trupulŭ.
Șĭ-a vĕțutŭ Dumnețeŭ,
Că nu este bine,
Omulŭ singurŭ să traéscă
Pămîntulŭ să-lŭ stăpânéscă.
Și-a datŭ unŭ somnŭ dulce luĭ Adamŭ
Șĭ a adormitŭ forte greŭ Adamŭ.
Șĭ-a scosŭ din stânga luĭ o cóstă,
Șĭ-a ziditŭ pe Eva, strămóșa nóstră
Adamŭ sculându se a prorocitŭ țicêndŭ:
Dómne! Dómne! ce-mĭ este mie?
Ér Dumnețeŭ ĭ-a țisŭ:
«Adame! Adame!
Nu te teme,
Este a ta soție;
Osŭ din ósele tale
Și trupŭ din trupulŭ tĕŭ,
Pentru aceea va lăsa
Fiulŭ pre tatălŭ sĕŭ,
Și pe muma sa
Și se va lipi de femeea sa

Și vorŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ,
Că așa Dumnedeŭ a vrutŭ.
Și de-atuncĭ ne tragemŭ noĭ
Din omŭ în omŭ,
Și din rodŭ
In rodŭ
Și din viță
In viță,
Până la aceste dóue tinere mlădițe,
Ce staŭ înaintea Dumnĭa-vóstre
Măhnițĭ
Și smerițĭ
Și cu lacrimĭ vĕ rógă
Să-ĭ ĭertațĭ și să-ĭ blagoslovițĭ
Pentru că blagosloveniile părinților ŭ
Intărescŭ casele fiilorŭ,
Eră blăstemele părinților ŭ
Resipescŭ casele fiilorŭ.
De arŭ fi curte durată
Pe temelie de pétră
Ea de sirgŭ se resipesce tótă.
Și dicețĭ boerĭ: «aminŭ»;
Că eŭ nu voĭŭ dice-aminŭ,
Până ce nu mi-țĭ da o năframă de
Cusută împrejurŭ cu firŭ, [...]inŭ,
Ca să-mĭ ștergŭ gurița de vinŭ.
Și de năframă totŭ v'așĭ maĭ ĭerta,
Dar de păharŭ ba!
Și-lŭ voĭŭ duce la gurița mea,
Că ea scie cum a bea. Aminŭ.

După orația de ĭertăciune, ce s'a reprodusŭ, vornicelulŭ spre recunoscință, dă din partea mireluĭ și a miresei oratorĭuluĭ unŭ păharŭ de vinŭ: éră acesta înainte de a bea, uréză în următorĭulŭ modŭ:

Mulțămimŭ dumi-tale, cucóne mire
Și dumi-tale *cucónă* (1) mirésă.
Cum m'ațĭ vĕdutŭ DV. cu acestŭ [păharŭ
Milostivulŭ D-deŭ să vĕ vadă din [ceriŭ cu darŭ.
Cu darulŭ sĕŭ să vĕ dăruéscă,
Numele să vĕ măréscă,
Aniĭ să vĕ sporéscă,
Dilele să vĕ'nmulțéscă.
Să vĕ trimită din cerĭurĭ
Ale sale patru darurĭ:
Stemă împărătéscă,
Corónă crăéscă,
Scaunŭ domnescŭ
Toĭagŭ stăpânescŭ.
Milostivulŭ Dumnedeŭ
Să vĕ povĕțuĭască cu sfatulŭ,
Ca să vĕ bucurațĭ unulŭ de altulŭ,
Cum s'a bucuratŭ Aronŭ prorocululŭ,
Când ĭ-a odrăslitŭ în mână toĭagulŭ,
Neudatŭ, nerouratŭ,
De doĭspredece anĭ uscatŭ,
Și D-deŭ când l'a blagoslovitŭ
Indat'a odrăslitŭ
Și a înfrundițŭ.
Să vĕ maĭ bucurațĭ
Cu acea bucurie nespusă,
Când fericita Elena
A aflatŭ cinstita cruce.
Și érăși să vĕ învrednicéscă
Dumnedeŭ sfântulŭ,

(1) *Cuconŭ* și *Cucónă*, în limba veche română însémnă: *june, tinerelŭ.*

Să vĕ bucuraţĭ unulŭ de altulŭ
Cum s'a bucuratŭ cinstitulŭ Noe
[prorocŭ,
Cândŭ s'a isbăvitŭ de potopŭ,
Şi din póme a gustatŭ
Şi s'a săturatŭ
Şi a bĕutŭ şi vinŭ
De a făcutŭ chefŭ deplinŭ;
Şi de atuncĭ s'a făcutŭ vinŭ,
Cu care şi eŭ la feţele DV. închinŭ.
Acéstă cale
Şi împreunare
A dumilor-vóstră
Să fie cu scirea sfinţieĭ sale
Să vĕ îndrepteze spre locŭ
Cu mare norocŭ,
Spre viaţă
Cu dulcéţă
Spre lauda părinţilorŭ
Şi a fraţilorŭ
Şi spre pomana săracilorŭ.
Şi éră-şĭ milostivulŭ Dumnedeŭ
Să vĕ miluéscă
Şi încă să vĕ maĭ dăruéscă
Multă avuţie
Şi întrégă bogăţie:
Turme de oĭ
Pluguri de boĭ
Herghelii de caĭ
Şi pungĭ de banĭ
Ca la boeriĭ ceĭ marĭ
Şi încă să vĕ miluéscă,
Şi să vĕ maĭ dăruéscă:
Multŭ cu multŭ
Ca apa din Prutŭ.
Macarŭ şi ca Siretiŭ,
Că aşa este *adetiŭ* (1)
Mulţămescŭ şi dumi tale
Jupâne vornicele!
Trupuşorŭ de viorele,
Face-te-arŭ fetele mănunchele,
Să te bage 'n sinŭ la pĭele!
Mulţămescŭ dumi-tale
De acestŭ păharŭ
Cu zăharŭ
Ca şi sfântuluĭ duhŭ pentru darŭ
Pentru-acestŭ păharŭ mândrişorŭ
Şi gălbiorŭ
Ca din sucŭ de păltiorŭ
Darulŭ Sfinţieĭ Sale
Să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajunsŭ vornicelŭ de a-
[céstă glótă (2)
Să dea D-deŭ să ajungĭ şi vorni-
[celŭ de pórtă (3)
Şi pe noĭ să ne bagĭ în samă

(1) *Adetiŭ*, este vorbă veche românéscă, dela *debitum*, silaba *bi* dela mijlocŭ se suprimă după datina şi a altorŭ cuvinte, ce conţinŭ asemene silabă d. e. *sibilo, şueriŭ* etc. Dicerea *adetiŭ* se întrebuinţéză în gura poporuluĭ, când voesce a esprima dĕtoria ce are a plăti proprietăţiĭ pentru dritulŭ usufructuluĭ d. e. *a plăti adetiulŭ moşieĭ* aceea ce limba modernă esprimă prin *câştiŭ*. Prin urmare ea esprimă o dĕtorie, o trebuinţă de satisfăcutŭ. In loculŭ deci alŭ colăcărieĭ în chestie, dicerile: *că aşa este adetiulŭ* nu însémnă, decât: că aşa trebue, aşa se cuvine.—Nota ep. Melch.

(2) Dicerea *glótă*, şi de aicĭ *glotaşŭ* şi a se *ingloti* însémnă mulţime, poporŭ şi se derivă dela scrierea grécă γλῶσσα, limbă, care în limbagiulŭ biblicŭ se ia şi în înţelesŭ de némŭ, poporŭ de altă limbă.

(3) *Vorniculŭ de pórtă* era o boerie la curtea domnéscă. Cantemirŭ ne spune

Macar cu câte unŭ păharŭ de vinŭ,
Că noĭ toţĭ îţĭ mulţămimŭ,
După tóte aceste ca unŭ voitorŭ
[de bine
Sf. D-ḑeŭ să nu mĕ uĭte nicĭ pe
[mine.
Să-mĭ dăruéscă o copilă tinerică,
Frumuşică,
Ochişică,
Macar ca cea de colea.
Dacă şi ea o vrea
Să fie soţióra mea,
Éră dacă n'a vrea
Elele (1) s'o ĭa,
Să facă cimpoiŭ din ea
Să cânte şi la nunta mea (2)
Că eŭ oiŭ face pe icĭ pe colea
Şĭ-oiŭ găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
Va merge maĭ tare;
De-a fi maĭ mică
N'oiŭ ḑice nemică:
Éră de-a fi maĭ frumuşea.
Maĭ multŭ îmĭ va plăcé,
Şi se va chĭema că este a mea,
Şi voĭ ţiné casa cu ea.
Inchinŭ şi la guriţa mea,
Că ea scie cum a bea,
Şi voĭ face buzele leĭcuţă,
Şi pântecele balercuţă

că eraŭ la curte patru vornicĭ de pórtă, că eĭ şedeaŭ din afară de curte, şi desfăceaŭ acolo pricinele cele maĭ micĭ, ce venĭaŭ la domnie, pedepsĭaŭ pe femeĭ cu purtărĭ rele şi pe acele care se silniceaŭ, orĭ se făceaŭ ţiitóre, le împreuna cu cununie cu persónele de care eraŭ ataşate, dacă eraŭ de starea de jos, éră când era dintre boerĭ, încunoscinţa pe Domnŭ. Şi când şedea Domnulŭ înscaunulŭ celŭ de judecată, eĭ staŭ la o parte şi ţineaŭ poporulŭ în bună orênduĭală, însemnaŭ în condica lorŭ pe celŭ ce nu se înfăţişa la terminulŭ de judecată, prin care acela se făcea vinovatŭ în neascultarea de Domnŭ, şi pĭerdea procesulŭ. Eĭ pentru plata serviciuluĭ primĭaŭ adetiulŭ din târgulŭ Romanulŭ (Descr. Mold. 1851. Iaşĭ. f. 168.)

(1) *Elele* în imaginaţia poporuluĭ sûnt nisce spirite femeescĭ, făcĕtóre de rĕŭ, care se numescŭ *Rusalii*. Sunt aşa de periculóse, în câtŭ nu este bine nicĭ pe nume a le chĭema, pentru aceea obicĭnuitŭ ele se esprimă numaĭ prin pronumele *ele* şi *dînsele*. Intre alte rele ce producŭ aceste spirite aceluĭ urâtŭ de dînsele, este şi bóla reumatismuluĭ, pe care românulŭ o numesce *dînsele*, adică o bólă cu care celŭ bolnavŭ se crede atăcatŭ de *ele*. şi se ḑice că bolnavulŭ pătimesce *de dînsele*. Se maĭ aude în poporŭ imprecaţia: *luate-arŭ Elele*. Femeile cu numele *Ruxandra* chĭar şi prăsnuescŭ Rusaliile în Mercurea înjumĕtăţiriĭ după Pascĭ.

(2) Aicĭ nu trebue a lua imprecaţia acésta ca ceva rĕutăcĭosŭ din partea juneluĭ către fata ce o ĭubesce, ci maĭ alesŭ ca o manieră, de a o apropia de dînsulŭ maĭ multŭ, pe de o parte deşteptândŭ în ea frica superstiţ ósă, de a nu cădé în mâna *Elelorŭ* dacă ar refusa a merge după dînsulŭ, căcĭ femeile maĭ cu samă sunt fórte superstiţióse şi cu frică de spiritele rele; éră pe de alta prin gelosia ce voĭesce a deştepta în ea cu descrierea alteĭ fete ce elŭ o arŭ găsi luĭ de soţie în loculŭ eĭ.

Și n'a curge nicì o lecuță.
Éră tu guriță nu te bucura
Că de acestŭ păharŭ te veĭ sătura;
Că nu te veĭ sătura nicĭ cu altulŭ
Cum nu se satură ĭadulŭ,
De boerĭ de *divanŭ* (1).
De vornicŭ și *vatamanŭ* (2).
Și beŭ acestŭ păharŭ de bĕutură
Pentru multă voe bună;
Pentru mare mila dreptăților̆ŭ
Pentru bunătatea bunătăților̆ŭ
Pentru *irulŭ irului*, (3)
Ca isvorulŭ vinuluĭ
Pentru róda câmpuluĭ,
Care, când înfloresce,
Tótă lumea se veselesce;
Unulŭ cu altulŭ când ne vomŭ întâlni,
Să nu avemŭ a ne feri.
Când ne vomŭ întimpina,
Să avemŭ a ne săruta;
Când ne vomŭ întâlni,
Să avemŭ a ne cinsti
Cu cuvinte bune,
Cu păhare pline (4);
Ér când ne vomŭ înfățișa
Să avemŭ a ne îmbrățișa.
Pace între frațĭ
Și'ntre împĕrațĭ.
Boeriĭ ceĭ marĭ
Să rĕmâe jitarĭ (5);

(1) Domnulŭ Cantemirŭ ne spune că din vechime se împărțĭa în dóue categoriĭ *boierĭ de sfatŭ* saŭ *sfetnicĭ* și *boierĭ de divanŭ*. Ceĭ dintâĭŭ eraŭ sfetniciĭ Domnuluĭ în trebile cele marĭ ale țĕriĭ, și în politică. și eraŭ șepte: Logofetulŭ celŭ mare, Vorniculŭ de țara de sus, celŭ de țara de jos, Hatmanulŭ, Postelniculŭ celŭ mare, Spatarĭulŭ celŭ mare, Paharniculŭ celŭ mare. Boeriĭ de divanŭ se despărțĭaŭ în treĭ părțĭ: starea ântâĭŭ se numĭaŭ boeriĭ ceĭ marĭ; ceĭ de starea a dóua și a treĭa: *boerĭ micĭ* Boeriĭ ceĭ marĭ făceaŭ slujbele lorŭ la curtea domnéscă, și când se duceaŭ pe la locurile lorŭ unde aveaŭ așeḑare, aveaŭ dritĭ a judeca pe supușiĭ lorŭ și ale hotărĭ pricinele. Boeriĭ de starea a dóua și a treĭa eraŭ ajutătorĭ în slujbele celorŭ marĭ. Tustrele stările trebuĭaŭ să fie de némŭ boerescŭ. După aceștĭa eraŭ și alțiĭ, ce se numĭaŭ *boerenașĭ*, care potŭ fi de orĭ ce stare, și facŭ și eĭ serviciurile lorŭ la curte, ca nisce slugĭ de casă aĭ Domnuluĭ (Descr· Mold. cap. VI. f. 154—174).

(2) *Vornicŭ* saŭ *vornicelŭ* și *vătămanŭ*. Aceștĭa eraŭ servitorĭ domnescĭ pe la sate, spre a aduce întru împlinire poruncile cârmuiriĭ, și a strânge dările. *Vorniculŭ* era întâĭa persónă în satŭ din partea cârmuiriĭ. *Vătămanulŭ* era ajutorulŭ luĭ. pe care elŭ ĭlŭ comanda, când avea de esecuta ŭ vr'unŭ ordinŭ.

(3) *Irulŭ Iruluĭ*. *Irŭ* în limba poporuluĭ însémnă *mirodenie*. Până astăḑĭ poporulŭ numesce *irurĭ* o doftorie casnică pentru rănĭ; ea este o unsóre compusă din maĭ multe materiĭ mirositóre, precum: rășină, tămâe, sacâzŭ, céră albă, untŭ de lemnŭ, sĕŭ de óie. *Irŭ* nu este decât o ḑicere stricată din μῦρον = unsóre. Colăcarĭulŭ decĭ prin cuvintele *Irulŭ Iruluĭ*, doresce ca lucrurile mirositóre și grase, să nu se sfirșécă nicĭ odată, ca isvorulŭ vinuluĭ.

(4) *Cinstea* în sensulŭ țĕrănescŭ însémnă: a vorbi cuĭ-va cu cuvinte măgulitóre și plăcute și alŭ trata cu păharŭ de bĕutură.

(5) *Jitarĭŭ* se derivă dela ḑicerea slăvonă *juto* = sĕcară. Ḑicere împrumutată dela slavonĭ, carĭ în țarinile lorŭ samĕnă maĭ multŭ sĕcară, *juto*; de aicĭ păzitorĭulŭ țarinelorŭ se numĭa *jitarĭŭ*, literalŭ *sĕcărarĭŭ*.

Boeriĭ ceĭ maĭ micĭ
Să rĕmâe calicĭ.
Éră noĭ ţĕraniĭ
Să 'nflorimŭ ca şofraniĭ
Éră *mazilii* (1)
Să-ĭ tragă câniĭ,
Incă şi mâţele
Să le ródă opincele.
Şi eŭ ḑicŭ D-Vóstră : aminŭ,
Şi beŭ acestŭ păharŭ de vinŭ,
Şi ilŭ beŭ totŭ,
Ca să trăiţĭ cu norocŭ.
Şi eŭ aşĭ maĭ lăsa,
Dar mĕ temŭ că nu mi-ţĭ da.
Aşĭ maĭ da şi pe la fete,
Dar mĕ temŭ să nu se'mbete.
Şi mamele nu le vorŭ găsi lorŭ vină,
Ci-mĭ vorŭ căta mie pricină,
Şi mĕ vorŭ face pe mine vinovatŭ
Şi vorŭ ḑice că eŭ le am îmbĕtatŭ(2).

(1) *Mazilii* din vechime se numiaŭ boeriĭ eşiţĭ din serviciŭ. După ce s'aŭ înmulţitŭ tare boeriile, numirea de mazilĭ se da *răzeşilorŭ*, cariĭ şi aceştia se trăgeaŭ din viţă boeréscă. Aceştĭ mazilĭ saŭ răzeşĭ se comandaŭ pe la sate cu felurite ordine de esecuţie din partea ispravnicilorŭ şi a ocolaşilorŭ (subprefecţiĭ) care negreşitŭ eraŭ fórte nemilostivĭ cătră ţĕranĭ.

(2) Veḑĭ: Literatura religiósă populară, adunată de Episcopulŭ Melchisedecŭ şi publ. în «Convorbirĭ literare» an. XIV. Iaşĭ 1880. No. 8. p. 293—297.

XIV. PLECAREA LA CUNUNIE.

După ce şĭ-a luatŭ acuma de la toţĭ iertăcĭune se pornesce mirésa dimpreună cu vorniceiĭ, cu druscele, precum şi cu alte fete şi neveste la biserică, unde are să se cunune.

La biserică se ducŭ miresele dela ţară maĭ totdéuna pe josŭ. Éră trăsura în care aŭ să se intórne dela cununie se pornesce ce-va maĭ târḑiŭ.

Dacă biserica, unde are să se cunune, e cam departe atuncĭ mirésa se duce într'o căruţă saŭ într'unŭ carŭ la care de comunŭ sunt patru boĭ înjugaţĭ.

La munte şi cu deosebire în ţinutulŭ Câmpulungulu şi alŭ Dorneĭ din Bucovina e datină ca atâtŭ mirésa câtŭ şi întréga sa suită să plece la cununie călare.

Maĭ nainte însă de-a pleca cu căruţa saŭ cu carulŭ o nevastă înrudită cu mirésa légă de căpestrele cailorŭ şi de córnele boilorŭ năfrămĭ, carĭ sunt menite pentru cărăuşĭ, adică pentru ceĭ ce mână vitele prinse la trăsurĭ. De-odată cu trăsura, în care plécă mirésa, mergŭ totdéuna şi alte trăsurĭ.

Atâtŭ când merge pe josŭ câtŭ şi atuncĭ când merge cu trăsura o însoţescŭ şi o păreche de lăutarĭ, cariĭ de cum se pornescŭ de-a casă şi până ce ajungŭ la biserică cântă diferite marşurĭ.

La pornire şi pe drumŭ, când lăutariĭ sfârşescŭ mar-

șulŭ începutŭ, nevestele ce o însoțescŭ cântă încă feliurite cântece de jele, carĭ le vinŭ maĭ de grabă în minte. Din mulțimea acelora reproducŭ aicĭ pre celŭ următoriŭ:

Floricică dintre munțĭ,
Copilă din doĭ părințĭ!
De ce rĕŭ mi te mărițĭ,
Orĭ n'aĭ milă de părințĭ?
Nu sciĭ tu, mândruță lele,
Că miluța dela nene
E ca fagurulŭ de mĭere?
Și mila dela măĭcuță
E ca mursa din stecluță,
Și miluța dela frațĭ
E ca umbra de sub bradĭ,
Și miluța de surorĭ
E ca mirosulŭ de florĭ,
Ér mila dela bărbatŭ
Ca umbra de pĕrŭ uscatŭ,
Când te puĭ să te umbrescĭ
Maĭ tare te dogorescĭ!
Și mila dela sócră
E ca póma cea maĭ acră,
Ce se cóce și se cóce
Și dulce nu se maĭ face,
Și mila dela cumnate
E ca pelinu'n bucate
Ér mila de la străinĭ
E numaĭ cĭulinĭ și spinĭ,
Care flóre'n ea pornesce
Când gândescĭ că înflorește
Ea atuncĭ se vestejesce,
Și când aștepțĭ să rodéscă
Spiniĭ crescŭ s'o'nădușéscă. (1)

Dacă mirésa se mărită după unŭ mire din satŭ străinŭ unde se presupune că-ĭ va merge rĕŭ; atuncĭ nevestele, ce-o petrecŭ la cununie, saŭ chĭar și nuniĭ ceĭ marĭ, cariĭ în casulŭ acesta încă sunt de fața la petrecere, cântă mireseĭ următorĭulŭ cântecŭ:

Copilă din doĭ părințĭ,
La ce focŭ te maĭ mărițĭ?
Că mila dela bărbatŭ
Ca frunḑa de mĕrŭ uscatŭ,
Și mila dela măĭcuță
Ca și mĭerea cea dulcuță.
De-aĭ sci cum ĭĭ cu bărbatŭ
N'aĭ sili la măritatŭ,
Țĭ-aĭ tocmi zestrea pe ladă
Șĭ-aĭ ședé la mă ta fată.
Maĭ stăĭ, fată, și fetesce
Și vedĭ lumea ce gândesce.
Da maĭ ședĭ macarŭ o lună
Să porțĭ flóre din grădină.
Da maĭ ședĭ macarŭ unŭ anŭ
Să porțĭ struțŭ de măgheranŭ.
Ședĭ unŭ anŭ și jumĕtate
Să maĭ porțĭ códa pe spate...

(1) G. Tomoĭagă: Morav. și dat. pop.publ. în «Aurora română», an. I. p. 54.

Cresceţĭ florĭ, da nu'nfloriţĭ,
Că mie nu-mĭ trebuiţĭ;
Cresceţĭ florĭ câtŭ gardurile.
Nu v'oiŭ rumpe ramurile! (1)

Mirele, vorniceiĭ acestuĭa, precum şi întréga sa suită, care uneorĭ se urcă şi până la 20 de fecĭorĭ holteĭ, atâtŭ la munte câtŭ şi la ţară se duce totdeauna călare. Chĭar şi ceĭ maĭ sermanĭ mirĭ, cariĭ nu aŭ caiĭ lorŭ propriĭ, împrumută dela alţiĭ şi încă se ducŭ călare (2).

Pre mire în cele maĭ multe părţĭ ĭlŭ petrecŭ lăutariĭ cântându-ĭ marşŭ numaĭ până ce ĭese de pe pórtă, maĭ departe nu. Totŭ atuncĭ, când e petrecutŭ până la pórtă, unele neveste înrudite cu dînsulŭ, cântă şi luĭ, ca şi miresei, maĭ multe cântece de jale precum;

Eŭ mĕ ducŭ, codru remâne,
Frunḑa plânge după mine,
Eŭ nu punŭ să plângă nime,
Că mie când mĭ-a fi jele,
Eŭ oĭŭ plânge singurele,
Şi mie, când mĭ-a fi dorŭ,
Oiŭ plânge singuriorŭ. (3)

Saŭ acesta:

Frunḑuliţă, frunḑă créţă,
Duminică deminéţă
Mândră ḑi s'a maĭ ivitŭ,
Mândru sóre-a rĕsăritŭ,
Şi pre mire l-am gătitŭ
Cu cunună de argintŭ.
Nu sciŭ sóre-a rĕsăritŭ,
Orĭ mirele a'nfloritŭ,
Că frumosŭ maĭ e gătitŭ
Cu podóba târguluĭ,
Cu mirosna câmpuluĭ,
Cu cuşmuţă brumărie,
Cu cunună argintie.
L'am gătitŭ la mănăstire
Şi ĭ-am datŭ numele mire,
L'am gătitŭ la cununie
Ca să-şĭ capete soţie,
Şi soţie şi nevastă,
De noĭ să se despărţéscă!
Şi nevastă şi femee

(1) Din Pojorîta, satŭ în districtulŭ Câmpulungulu, Bucovina, com. de I. Flocea, stud. gimn.

(2) Aceeaşi datină esistă şi la Italienĭ. Düringsfeld, p. 94: «Elŭ (mirele) e cu totulŭ noŭ îmbrăcatŭ şi călăresce pe celŭ maĭ frumosŭ calŭ, ce l'a putută afla. Şéua şi celelalte halaturĭ, de şi adeseorĭ numaĭ împrumutate, sunt aşa de frumóse, cum numaĭ póte cine-va să-şĭ închipuéscă. Asemenea călărĭ şi totŭ atâtŭ de serbătoresce îmbrăcaţĭ ĭlŭ încunjură némurile şi amiciĭ sĕĭ»

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Ḑiua bună să şĭ-o ĭee:
Dela stratŭ cu busuĭocŭ
Dela fecĭoriĭ din jocŭ;
Dela stratŭ cu tămâiţă,
Dela mândrele fetiţe;
Dela stratulŭ cu hemeiŭ,
Dela fete şi flăcăĭ. (1)

Şi acesta:

Floricică de pe munţĭ,
Susŭ pe délŭ la Rădăuţĭ
Este-o fântână adâncă,
Maĭ mulţĭ caĭ beŭ şi mănâncă,
Toţĭ mănâncă, toţĭ nechéză,
Şi la culcatŭ se aşéḑă.
Numaĭ calulŭ mireluĭ,
Murgŭ ca pana corbuluĭ,
Nicĭ nu be, nicĭ nu mănâncă,
Pe picĭóre se usucă.
Nu sciŭ fênu-ĭ rogozosŭ,
Orĭ mirele nu-ĭ voĭosŭ;
Nu sciŭ apa-ĭ ruginósă,
Orĭ mirésa nu-ĭ frumósă?
Fênu-ĭ bunŭ, nu-ĭ rogozosŭ,
Şi mirele-ĭ prea voĭosŭ
Ca unŭ trandafirŭ frumosŭ;
Apa ĭ lină şi gustósă
Şi mirésa-ĭ prea frumósă;
Apa-ĭ lină, curgĕtóre
Şi mirésa-ĭ ca o flóre,
Pare că-ĭ ruptă din sóre,
Amêndoĭ se potrivescŭ,
Ca doĭ porumbĭ se lovescŭ;
Amêndoĭ îsŭ ca doĭ sorĭ
Pe cerŭ săninŭ fără norĭ (2).

Pe drumŭ merge mirele de comunŭ înainte, vorniceiĭ după dînsulŭ alăturea, ér ceĭlalţĭ fecĭorĭ totŭ doĭ câte doĭ în urma vorniceilorŭ. Şi ceĭ maĭ mulţĭ dintre dînşiĭ, cu deosebire însă vorniceiĭ, avêndŭ arme la sine, împuşcă de maĭ multe orĭ pe drumŭ, dândŭ prin acésta sătenilorŭ de scire:

Că'nălţatulŭ împĕratŭ
Cu întregulŭ sĕŭ palatŭ
La cununie-a plecatŭ (3).

In unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* venindŭ nunulŭ şi nuna împreună cu vorniculŭ în curte la socrulŭ mare cu alaĭulŭ şi cortegĭulŭ usitatŭ la acéstă ocasiune şi aflândŭ

(1) Com. de d-lŭ G. Tomoĭagă. Comp. de acelaşĭ: Morav. şi dat. pop. publ. în «Aurora rom.» an II, p. 54.

(2) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă; comp. Morav. şi dat. cit. maĭ sus de acelaşĭ.

(3) Datina Românilorŭ din Bucovina.

pre acesta ședêndŭ pre unŭ scaunŭ, vorniculŭ se adreséză către dînsulŭ cu următórea vorbire:

Bună diua sócre mare,
Ce ți-e de plângĭ așa tare?
Nu cum-va aĭ supĕrare,
Că venimŭ cu alaĭŭ mare?
Noĭ la dumnia-ta venimŭ
Porunca să-țĭ împlinimŭ,
Și pentru că ne-aĭ chĭematŭ
Noĭ étă te-amŭ ascultatŭ,
Și fiindŭ-că ne-aĭ poftitŭ,
Acum bine te-amŭ găsitŭ!
Noĭ multe nu-țĭ grătulămŭ (?)
Numaĭ în casă întrămŭ,
Pe mirele să-lŭ luămŭ
In mâna nunuluĭ să-lŭ dămŭ.

După aceea vorniculŭ întră cu nunulŭ, nuna și întregŭ cortegĭulŭ în casă și se adreséză către mire cu următórele:

Acuma cinstite mire,
După trecutele dile,
Care astădĭ s'aŭ plinitŭ,
De când mirésa-ĭ tocmitŭ;
Étă nunulŭ a venitŭ
Precum v'aŭ făgăduitŭ,
Mâna dréptă îțĭ va da
Și te va și cununa.
Decĭ acuma te gătesce
Și cu noĭ călĕtoresce.

După acésta eșindŭ nunulŭ cu mirele și cu întregŭ cortegĭulŭ în curte, unde se află socrulŭ mare ședêndŭ pe unŭ scaunŭ, vorniculŭ se maĭ adreséză către socrulŭ mare cu urmĕtórele:

Acum cinstitŭ socru mare,
Sănĕtate dumi-tale.
Că pre cine-am căutatŭ
Étă că am și aflatŭ.

Nunulŭ ér cum s'a legatŭ,
Mâna dréptă ĭ-a și datŭ;
Și vĕ potŭ încredința
Că ĭlŭ va și cununa
Pre acestŭ mire cinstitŭ
Fiŭ alŭ vostru, prea ĭubitŭ.
Dar nainte de-a pleca,
Eŭ frumosŭ te voĭŭ ruga:
Ca dumnĭa-ta, ca părinte,
Ce-țĭ ĭubescĭ fiulŭ fierbinte,
Și ca tată cu 'ndurare
Să-ĭ daĭ binecuvîntare.
Ca fericită să-ĭ fie
Scumpa luĭ căsătorie.

Elŭ, ca fiŭ ascultătorŭ,
Ițĭ va fi mulțămitorŭ
Și acum și'n viitorĭŭ
Și la timpŭ de ajutorĭŭ.
Decĭ acum ĭlŭ sărutațĭ,
Și tare nu vĕ'ntristațĭ.
Că merge cu óste-alésă
La prea scumpa luĭ mirésă,
Și dacă s'a cununa
Ér acasă s'a 'nturna.
Acum vĕ lăsămŭ cu pace
Precum luĭ Dumneḑeŭ place,
Și fiindŭ fórte voĭoșĭ
Să vĕ aflămŭ sănĕtoșĭ!

De aice apoĭ pornescŭ cu cortegĭulŭ și cu lăutariĭ înainte la socrulŭ micŭ unde află pre acesta éră șeḑêndŭ pe scaunŭ, și vorniculŭ mireluĭ se adreséză către dânsulŭ cu următórele:

Bună ḑiua socru micŭ!
Ce staĭ așa obeditŭ?
Orĭ pentru noĭ eștĭ scârbitŭ,
Căcĭ aice amŭ venitŭ?
Noĭ aicĭ dac'amŭ venitŭ,
Credemŭ c'amŭ și nimeritŭ,
Și ceea ce căutămŭ
Suntemŭ singurĭ ca șĭ aflămŭ.
Căcĭ pe cine-amŭ întrebatŭ,
Totŭ aicĭ ne-aŭ îndreptatŭ,
Decĭ nu maĭ stațĭ întristațĭ,
Nu plângețĭ, nu lăcrămațĭ,
Ci îndată vĕ sculațĭ
Și pre noĭ ne întrebațĭ:
Ce căutămŭ, ce âmblâmŭ,
Ca solia să ne-o dămŭ.

Vorniculŭ mireseĭ:

Cinstite vornicŭ de locŭ!
Dumneḑeŭ să-țĭ dea norocŭ.
Dumneḑeŭ să te trăéscă
Și graĭulŭ totŭ să-țĭ sporéscă,
Ce ne ĭaĭ așa cu graba?
Scĭĭ că graba strică tréba.
Te rogŭ fiĭ ce-va maĭ bunŭ,
Că ḑeŭ, adevĕrŭ ițĭ spunŭ,
Că noĭ nu stămŭ obidițĭ
După cum vĕ'nchipuițĭ.
Nice nu suntemŭ scârbițĭ,
Precum vĕḑu că ne vorbițĭ.
Nu plângemŭ, nu lăcrămămŭ,
Din contră ne dăsfătămŭ

Cu lăutarĭ, cu cântare,
Cu ospĕţŭ şi pompă mare.
Nu vedeţĭ lume-adunată
Cum stă aicĭ şi aştéptă?
Neveste, fecĭorĭ şi fete
Indesaţĭ pe sub părete.
Toţĭ aştéptă cu tărie,
O solie să ne vie.
De-aceea vĕ întrebămŭ
Şi frumosŭ vĕ şi rugămŭ:
Să ne spuneţĭ ce voiţĭ?
Cine sunteţĭ, ce poftiţĭ,
Ce căutaţĭ, ce âmblaţĭ?
Voĭ solia să v'o daţĭ!

Vorniculŭ mireluĭ:

Pentru acésta venimŭ
Şi aicĭ călătorimŭ,
Fiindŭ că jupânulŭ mire
Tuturorŭ ne-a datŭ de scire,
Ne-a spusŭ ce i s'a'ntêmplatŭ
Chĭarŭ de curêndŭ la vênatŭ:
O căprióŕa aflatŭ
Cu ea s'a întimpinatŭ
Şi luându-o în braţe
A sărutat-o în faţă;—
Dar din braţe ĭ-a scăpatŭ
La D-vóstr'a intratŭ.
Nesciindŭ ce să se facă
Fiindŭ cu inima sacă,
Indĕrĕptŭ s'a inturnatŭ,
Óste mare-a adunatŭ,
Frumosŭ o a îmbrăcatŭ
Şi bine o-a ospĕtatŭ
Şi cu dînsa a plecatŭ,
Toţĭ cu toţiĭ la vênatŭ.
Să-şĭ găsescă căprióră,
A Dumnia-luĭ soţióră.
Astfeliŭ venindŭ cu toţiĭ bêndŭ
Şi cu lăutarĭ cântândŭ,
Noĭ pre toţĭ amŭ întrebatŭ
Toţĭ aicĭ ne-aŭ îndreptatŭ.
Decĭ noĭ aicĭ scimŭ să fie
A mireluĭ nost' soţie.
Că la D-Vóstră'n curte
S'aŭ adunatŭ muerĭ multe,
Multă glótă adunată
Stă totŭ cu gura căscată.—
Ce căutămŭ cu tărie
Trebue'n casă să fie.
După sĕmnele-arĕtate,
Credemŭ că vomŭ avé parte
Să aflămŭ ce amŭ pĭerdutŭ,
Dacă ne-amŭ trepădatŭ multŭ.
Étă dar' solia nóstră:
Sănĕtate Dumnĭa-vóstră.
Multe nu maĭ cuvîntămŭ,
Numaĭ una vĕ rugămŭ:
Ca mirésa să ne o daţĭ,
C'apoĭ cu noĭ vĕ 'mpăcaţĭ.

Vorniculŭ mireseĭ:

Cinstite vornicŭ de casă!
Mulţămimŭ de vorb'alésă.
De celea ce ne-arĕtaţĭ
Suntemŭ fórte încântaţĭ.
Ce s'atinge de'ntrebare
De ce ne faceţĭ rugare,
Puteţĭ fi încredinţaţĭ,
Că la noĭ aicĭ aflaţĭ.
La noĭ dacă aţĭ venitŭ
Fórte bine-aţĭ nimeritŭ.
Decĭ poftiţĭ, prea ĭubiţĭ fraţĭ,
Maĭ ântâiŭ de ne'nchinaţĭ,
Căcĭ noĭ v'amŭ eşitŭ cu plinŭ,
Cu multe plosce de vinŭ.
Să bemŭ cu toţiĭ împreună
Ca să fimŭ cu voe bună,

Vĕ maĭ dămŭ încă de veste,
Că mirésa la noĭ este,
Şi ce dela noĭ poftiţĭ
Câştigaţĭ precum doriţĭ,
Pre tênĕra căprióră
A mireluĭ soţióră.
Decĭ acum cinstită nună
Te rugămŭ ca să fiĭ bună:
Dumnĭa-ta poftesce'n casă
La jupânésa mirésă
Că umilitŭ te aştéptă
Ca pre o mamă 'nţeléptă,
Te-aştéptă cu bucurie
Să o ducĭ la cununie.
Grăbesce şi ostinesce
Pre mirésă o primesce,
La biseric'o pornesce,
Cu mirele o 'nsoţesce.
Şi-ĭ cununaţĭ împreună,
După cum şi legea sună,
Dup'aceea să trăiţĭ
Mulţĭ anĭ bunĭ şi fericiţĭ!

După acésta vorniceiĭ invită pre nună cu arcaşulŭ în casă, şi petrecêndŭ mirésa de treĭ orĭ prin arculŭ pregătitŭ anume, ḑice de treĭ orĭ: In numele Tatăluĭ, alŭ Fiuluĭ şi alŭ Sf. Duhŭ. După pregătirea şi eşirea cu mirésa in curte, vorniculŭ mireluĭ, se maĭ adreséză cătră socrulŭ micŭ cu următórele:

Acum cinstitŭ socru micŭ,
Veḑĭ că remâĭ cu nemicŭ,
Că noĭ ce amŭ fostŭ pĭerdutŭ
La D-Vóstr'amŭ găsitŭ.
Noĭ mirésa-o-amŭ luatŭ,
Si unŭ colacŭ v'amŭ lăsatŭ.
Şi unŭ ulcĭorŭ smălţuitŭ
Cu vinŭ bunŭ şi îndulcitŭ.
Multe v'aşĭ maĭ cuvînta,
Dar' nóptea m'arŭ apuca.—
Decĭ mirésa sărutaţĭ
Şi tare nu vĕ'ntristaţĭ,
C'aşa-ĭ legea creştinéscă
Ca să se căsătoréscă
Tineriĭ, când sunt de vêrstă,
După cum şi legea cântă.
Pân' mirésa-ţĭ săruta
Eŭ totŭ voiŭ maĭ cuvinta.
Voiŭ să vĕ maĭ spunŭ vr'o glumă
Să fiţĭ cu inimă bună
Că acestŭ mire cinstitŭ
Mirésa şi-a dobânditŭ.
După câtŭ a totŭ âmblatŭ
Elŭ aḑĭ o a căpĕtatŭ.
De câte a fostŭ lipsitŭ
Aicĭ tóte le-amŭ găsitŭ.
Acum vĕ lăsămŭ în pace
Precum luĭ Dumneḑeŭ place,
Şi fiindŭ fórte voĭoşĭ
Remâneţĭ toţĭ sănĕtoşĭ!

După terminarea acestorŭ cuvinte pornesce cortegiulŭ, cu lăutariĭ cântândŭ înainte, la biserică (1).

1) Petru Bancilă: Colindele Crăcĭunuluĭ şi ale Paşcilorŭ, la care s'a adaosŭ Colăcăritulŭ saŭ Vornicitulŭ usitatŭ la nunţĭ, etc. Sibiŭ 1875, p. 59-67.

Cum saŭ pornitŭ corteglulŭ, saŭ şi maĭ nainte de-acésta, una s'a maĭ multe neveste înrudite cu mirele şi mirésa intonéză următórea doĭnă :

Busuĭocŭ verde din vie,
Jalnica mea holteie,
Când mergŭ la căsătorie.
Când de-a casă am plecatŭ
Diua bună mĭ-am luatŭ
Dela părinţĭ şi frăţini,
De la prietinĭ şi vecinĭ,
Căcĭ acolo am intratŭ,
Clopu'n mésă l-am luatŭ.
Mĕ uĭtaĭ la clopulŭ meŭ,
Lacrimile-mĭ curgŭ mereŭ
De jalea ştruţuluĭ meŭ.
Vaĭ sărace struţŭ frumosŭ
Cat'acum să te-aruncŭ josŭ.
Maerénŭ în cornulŭ meseĭ,
Mândru plângŭ ochiĭ mireseĭ,
Dar nu plânge ca unulŭ,
Care scie ce-ĭ dorulŭ...
Mirele-ĭ cu voe bună
Că merge şi se cunună,
Mirésa-ĭ cu voe rea,
Şi se plânge vaĭ de ea,
Că-şĭ înschimbă portuţulŭ.
Şi-ĭ remâne drăguţulŭ,
Şi loculŭ din şedĕtóre
Şi drăguţulŭ ca şĭ o flóre. (1).

In alte părţĭ ale Transilvanieĭ adunându-se chiemaţiĭ la casa mireluĭ împodobescŭ douĕ carĕ câte cu 4 saŭ 6 boĭ, cu năfrămĭ şi cu petele, cu crengĭ verdĭ şi cu florĭ legate la córnele boilorŭ, la cariĭ le punŭ clopoţele la grumazŭ.

Nunulŭ mare (nănaşulŭ) cu nuna şi cu ceĭ maĭ bĕtrânĭ împreună cu socrulŭ mare, şedŭ în carulŭ acela, în care vreaŭ să aducă mirésa, éră ceĭalalţĭ nuntaşĭ şedŭ în carulŭ celŭ pentru vestmintele mireseĭ. Ceteraşiĭ încă şedŭ în celŭ dintâiŭ, care plécă înainte, apoĭ urméză ceĭalalţĭ.

Colăcarĭulŭ, stegarĭulŭ şi mirele mergŭ călărĭ împreună cu alţĭ doĭ-spre-dece călăreţĭ, toţĭ fecĭorĭ holteĭ, cu năfrămĭ pe spate şi pe umerĭ în josŭ. Dintre aceştĭa şése inşĭ mergŭ înaintea mireluĭ totŭ doĭ câte doĭ, şi alţĭ şése îndĕrĕtulŭ

---

(1) I. Popŭ Reteganulŭ : Doĭne pop. publ. în «Tribuna,» an II. Sibiiŭ 1885, No. 274.

luĭ, asemenea doĭ câte doĭ. Mirele merge înainte între aceste șése părechĭ, avêndŭ de-a drépta pre stegariŭ cu stégulŭ, ér de-a stânga pre colăcarulŭ și așa mergŭ pe drumŭ până când ajungŭ la calea jumĕtate. Aice toțĭ călăreții se adună pe lângă carĕ, făcêndŭ unŭ cercŭ împrejurŭ. atuncĭ nunulŭ mare scóte bĕutură și colacŭ și dă de gustă feciorii și toțĭ nuntașiĭ, apoĭ se punŭ ér în șirŭ și mergŭ până aprópe de pórta mireseĭ totŭ în acestŭ rêndŭ. Dar colăcarulŭ cu unŭ călărețŭ lângă sine alérgă înainte, ca să dea de scire că vinŭ, și ajungêndŭ la pórtă, nu potŭ să între, fiindŭ că pórta-ĭ legată cu funiĭ saŭ cu lanțurĭ înfășurate cu pae.

Starostea gazdeĭ cu multă lume de ómenĭ bĕtrânĭ și tinerĭ staŭ din lăuntru de pórtă și-ĭ arată colăcaruluĭ drumulŭ maĭ în colo ; colăcarulŭ însă după ce salută pre ceĭ de la pórtă, începe așa :

Ce saltŭ, ce veselie,
Ce lucru póte să fie.
Ce stațĭ aicĭ adunațĭ
Dumne-vóstră, ĭubițĭ frațĭ ?
Că noĭ fórte ne mirămŭ
Și nu vĕ prea lăudămŭ,
Gândindŭ : că de frică mare,
V'ațĭ închisŭ așa de tare.
Vĕḑêndu-vĕ fața'ntristată
Și cu galbĕnŭ mestecată,
Firea vi-ĭ cam spăĭmêntată
Și starea vi-ĭ tremurată.
Treĭ lunĭ sunt de când venimŭ,
Ne uĭtămŭ și nu durmimŭ,
Dar lucrurĭ așa tocmite
Incă nu ne sunt ivite.
Pórta legată cu pae,
Glóta'n capŭ stă să ne sae.
Uniĭ cu măcĭucĭ ferecate,
Alțiĭ cu gurile căscate
Și de gardurĭ rĕzămate.
Dar de ceĭ cu măcĭucĭ ferecate,
Nu ne tememŭ că ne orŭ bate ;
Ci ne tememŭ de ceĭ cu gurile [căscate,
Că ne-orŭ mânca ĭepele tóte.
Maĭ cuvîntațĭ și D-vóstră ce scițĭ,
Și cu vorba nu ne zăbovițĭ !

Aicĭ starostea respunde și le arată drumulŭ să mérgă maĭ departe ḑicêndŭ, că ḑeŭ aicĭ nicĭ unulŭ nu e cu gura căscată, și altele.

Colăcarulŭ :

Cinstite vornice de casă
Spuseşĭ multe, nu ne pasă.
Dumneḑeŭ să te trăéscă
Traĭulŭ totŭ să ţi-lŭ sporéscă
Gura câtŭ şura să ţĭ-o lărgéscă.
Noĭ de când ne-amŭ ridicatŭ
Cŭ-alŭ nostru craiŭ lăudatŭ
Multŭ lume amŭ âmblatŭ,
Şi âmblândŭ atâta lume
Amŭ vèḑutŭ câte-o minune,
Care tóte vi le-oiŭ spune,
Şi credeţĭ, că nu sunt glume.
Dară lucrulŭ minunatŭ
Ca să fie-aşa cĭudatŭ,
Incă nu mi s'a'ntêmplatŭ :
Porţile tare legate
Şi cu pac 'nfăşurate !
Póte dóră vĕ păziţĭ
Şi de cine-va gândiţĭ,
Saŭ de Turcĭ aţĭ auḑitŭ,
Că pe-aicĭ aŭ tăbăritŭ.
Dar bine să vĕ păziţĭ
Că şi noĭ amŭ înţelesŭ
De unŭ craiŭ macedonescŭ,
Care-acum s'a ridicatŭ
Şi-ĭ lotru prea minunatŭ.
Vine cu nişte oştĭ grele
Câtŭ se sparie toţĭ de ele.
Tunurĭ grósnicĭ slobodescŭ,
De şi munţiĭ se clătescŭ.
Dar vĕ prindeţĭ cu noĭ fraţĭ,
Porţile să deslegaţĭ,
Şi ne daţĭ totŭ ce vomŭ cere,
Cà noĭ suntemŭ cu putere
Şi vomŭ păzi cu tărie
Pe-aicĭ nimenĭ să nu vie.
Faceţi-vĕ voe bună,
Şi credeţĭ, că nu-ĭ mincĭună.

Starostea.

Te-amŭ ascultatŭ vrêndŭ, nevrêndŭ,
Să maĭ apucŭ şi eŭ la rêndŭ,
Că multe spuĭ şi înşirĭ,
Tu ḑicĭ că de noĭ te mirĭ ;
Dar voĭ sunteţĭ tocăliĭ
De spărietŭ paserĭ în viĭ.
Dară mĕ rogŭ tacĭ acuma
Să-ţi maĭ spunŭ şi eŭ una.
Tacĭ, rogu te, fiĭ domolŭ,
Să nu te culcĭ pe pomnolŭ,
Şi nu vorbi totŭ minunĭ,
Dór n'aĭ mâncatŭ bureţĭ nebunĭ ;
Saŭ fugiţĭ de priculicĭ,
De aceea v'aţĭ opritŭ aicĭ ;
Orĭ umb'aţĭ după boştine,
Că aici nu are nime...

Colăcarulŭ :

Dumnia-ta-mĭ eştĭ cunoscutŭ,
De când mi-te-am fostŭ vĕḑutŭ,
Sciĭ aḑĭ vară în oraşŭ
Şedeaĭ la unŭ contoraşŭ,
La masă după cuptorŭ
Rodeaĭ unŭ mestecătorŭ,
Şi érĭ pe nescarĭ rozóre,
Resfăţându-te la sóre.
Dumnia-ta eştĭ dela Buda-veche
Unde mâţa fuge de streche...
Cinstite vornice,
Să-ţĭ maĭ spunŭ óre ce :
Eŭ sunt solŭ împĕrătescŭ,
Nimică nu mĕ'ndoescŭ,
Totŭ direpte să graescŭ ;
Că porunca 'mpĕrătéscă
Caută să se împlinéscă ;

Cine nu vrea s'o 'mplinéscă
Cu capulŭ o să plătéscă.
Pe alŭ nostru craiŭ lăudatŭ,
Ângerŭ blândŭ l'a deșteptatŭ,
Fața veselŭ șĭ-a spălatŭ,
La Dumnedeŭ s'a rugatŭ,
Slugile și le-a chĭematŭ,
Mândră óste șĭ-a adunatŭ
Din bĕtrânĭ și tinereĭ
Câtŭ iĭ stă bine cu eĭ.
Totŭ argațĭ de ceĭ voĭnicĭ
Peste cincĭ sute și cincĭ,
Peste-o sută călărașĭ
Peste-o sută pedestrașĭ.
Peste dînșiĭ s'a uĭtatŭ
Șĭ-apoĭ eși la vênatŭ.
A vênatŭ câmpiĭ cu florile
Munțiĭ cu recorile
Și vĕdêndŭ o urmă de féră
Stătură toțĭ și se mirară.
Uniĭ diceaŭ că-ĭ flóre de raiŭ
S'o rupă alŭ nostru dulce craiŭ;
Alțiĭ că-ĭ viță de vie
Să-ĭ fie craĭuluĭ soție;
Atuncĭ pe noĭ pe-aceștĭ doĭ,
Vĕdêndu-ne maĭ vioĭ,
Fiindŭ cu calea 'nvĕțațĭ
Și cu caĭ maĭ bunĭ gătațĭ
Dintre óste ne-a alesŭ
Și'nainte ne-a trimesŭ
Ca s'aducemŭ veste bună
La toțĭ și tóte'mpreună,
C'alŭ nostru craiŭ lăudatŭ
Și pe-aicĭ a maĭ âmblatŭ,
Și fiindŭ vreme sănină
A întratŭ într'o grădină
Și aflândŭ o flóre'nflorită,
Frumósă neodrăslită,
Arŭ duce-o 'n grădina crăéscă,
Ca acolo s'o sădéscă
Și frumosŭ să odrăsléscă,
Domnulŭ gându-ĭ împlinéscă!

Starostea:

Ardélulŭ, câtŭ e de mare,
Minciunosŭ ca tine n'are,
Călare pe a ta épă
Maĭ mincinosŭ ca o babă,
Ba și soțu-teŭ, sciŭ bine,
Că vorbindŭ cum se cuvine,
E mincĭunosŭ ca și tine,
Nespălatŭ și somnorosŭ,
Reŭ de gură, flecărosŭ,
De când mă-sa l'a băĭatŭ
Și popa l'a botezatŭ
De locŭ nu s'a maĭ spălatŭ,
Și 'nc'așa e de mărețŭ
Ca și-unŭ purcelŭ crețŭ
De după cotețŭ.
Ér D-ta ca unŭ dergătorŭ
Eșitŭ de după cuptorŭ
Cu cisme de pĭele de mâță
Pe la gură totŭ tăriță.
Cu capulŭ câtŭ unŭ bostanŭ
La gură ca unŭ cloțanŭ,
Unde mergețĭ, acolo vĕ uĭtațĭ,
Așa suntețĭ de detunațĭ,
Ațĭ uĭtatŭ de ce-ațĭ venitŭ
V'ațĭ datŭ după flecăritŭ.

Colăcarulŭ:

Tóte bine le-aĭ cuvîntatŭ,
Dar pe gură nu te-aĭ spălatŭ,
Și totu-șĭ te țiĭ mărețŭ
Ca unŭ purcelŭ crețŭ
Intr'un fundŭ de cotețŭ,
Cu mustața trasă'n josŭ
Și la gură mâncăcĭosŭ...

Iubiţĭ ómenĭ de omenie
Ca Dumnedeŭ să vĕ ţie!
Vorba prea îndelungată
Nu-ĭ de trébă nicĭ o dată.
Noí acum ne-amŭ datŭ solia
Dumnia-ta ne dă simbria.
Du-te'n cea frumósă casă,
Vedĭ în cornulŭ celŭ de masă,
Unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ
Intr'o suliţă 'mplântatŭ
Pe sama nóstră gătatŭ;
Şi o glajă de vinarsŭ
Ca să o dămŭ pe sub nasŭ
Să ne trécă de necazŭ;
Saŭ şi o ploscă de vinŭ
Şi o ştergură de inŭ,
Ca buzele să ne ştergemŭ
Şi 'ncăldiţĭ de vinŭ să mergemŭ (1)
Fórte frumosŭ mulţămimŭ
Ca şi când amŭ bea deplinŭ,
Că nu suntemŭ învĕţaţĭ
Să trăimŭ necumpătaţĭ.
Căcĭ când eramŭ eŭ băĭatŭ
Mama mea s'a mâniatŭ,
O plăcintă a luatŭ,
M'a lovitŭ peste obrazŭ
De mĭ-a fostŭ mare năcazŭ.
Dar de-omŭ îmbuca o bucătură,
Vomŭ maĭ bea şi din bĕutură,
Imbucândŭ de doue orĭ,
Vomŭ bea şi de noue orĭ.

Aicĭ, deschiḑêndŭ porţile, colăcarulŭ şi soţulŭ sĕŭ intră călărĭ şi mergŭ până de naintea uşeĭ, unde se oprescŭ şi starostea aduce unŭ colacŭ într'o suliţă împlântatŭ, o cană cu apă şi o steclă cu vinarsŭ, care tóte le pune pe unŭ scaunŭ micuţŭ, josŭ, maĭ pe pămîntŭ; ér colăcarĭulŭ coborîndu-se de pe calŭ, încunjură scaunulŭ, se plécă şi ĭa de pe scaunŭ colaculŭ împlântatŭ în suliţă şi sticla cu vinarsŭ, ér cana cu apă o varsă. De cumva însă nu le póte lua, rîdŭ totĭ ceĭ de faţă. Pe unele locurĭ pretindŭ ca colăcarulŭ să sară cu calulŭ preste lanţulŭ înfăşuratŭ cu pae, cu care este legată pórta dela unŭ stâlpŭ la altulŭ, dar datina acésta a eşitŭ acum din noŭ.

După ce a luatŭ colaculŭ de pe scaunŭ, îlŭ împlântă cu suliţa în turétculŭ cismeĭ şi închină cu sticla cu rachiŭ către staroste ḑicêndŭ:

Cinstite vornice
Să-ţĭ maĭ spunŭ óre ce,

(1) Aicĭ starostea închină cu vinarsŭ şi pe colăcarŭ, dar acesta nu primesce, ci cuvintéză maĭ departe.

Să aveţi grijă de buţi cu vinŭ
Şi la caĭ érăşĭ de fênŭ
Şi de ovĕsŭ vênturatŭ :
Er pentru tênĕrulŭ împĕratŭ
Mesele să fie gătate
Cu totŭ feliulŭ de bucate,
Că de n'orŭ fi tóte gătate
Ţĭ-o suna cojocu'n în spate.

Ḑicêndŭ acestea. colăcarulŭ se întórce la nuntaşĭ, carĭ până acuma aŭ statŭ în locŭ, şi dândŭ colaculŭ nunuluĭ. acela îlŭ dă cuĭ vrea, apoĭ vinŭ cu toţiĭ împreună în ordinea de maĭ nainte la pórtă, unde éră îĭ oprescŭ şi nu-ĭ lasă să între până ce nu ḑice nunulŭ la faurulŭ, care acuma e starostea, ca să deschidă lăcăţile porţiĭ. Intrândŭ apoĭ în lăuntru, călăreţiĭ se daŭ apoĭ josŭ de pe caĭ şi se punŭ la jocŭ, ér nunulŭ cu mirele şi cu ceĭalalţĭ nuntaşĭ intră în casă : nunulŭ saŭ colăcarulŭ cere mirésa să mérgă la cununie cu aceste cuvinte :

«Binesciutŭ este D-vóstră şi cunoscutŭ, cum că D-luĭ N. N. pornindŭ a păşi la sfânta taĭnă a căsătorieĭ şi căutându-şĭ o soţie, întru care inima să-ĭ odihnéscă, din voea luĭ Dumneḑeŭ a şi aflatŭ vrednica D-vóstră casă, întru care şi binecrescuta D-vóstră fiică. Eĭ fiindŭ încredinţaţĭ cu semnulŭ şi cu darea de mână, dorimŭ ca astăḑĭ să se şi lege cu lanţulŭ celŭ de aurŭ alŭ credinţeĭ în sfânta biserică, din care pricină fórte frumosu vĕ rugămŭ ca să o lăsaţĭ să pornéscă împreună cu noĭ la sfânta biserică ca să se priméscă acéstă sfântă taĭnă.».

După acestea nuntaşiĭ plécă la cununie, cam de comunŭ pe josŭ, dacă nu e departe biserica. (1)

In prejurulŭ *Năsăudulŭ*, totŭ în Transilvania, intrândŭ

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 4-16.

starostea mireluï în casa mireseï, ér ceïalalţï nunlaşï, între carï şi mirele, remâindŭ afară, ḑice :

Dusu-ne-amŭ şi amŭ âmblatŭ
Pănă'n capulŭ ăstuí satŭ,
Unde-ï podulŭ celŭ stricatŭ ;
Podulŭ se rupse cu noï
Şï-amŭ cădutŭ toţï în noroïŭ
Păn' de-acolo ne-amŭ sculatŭ,
Calea ni s'a astupatŭ.
Atuncï eşi o babă sbârcită,
Spre alŭ nostru folosŭ tocmită,
Şi ne spuse'n gura mare
De 'mpĕrătésa cea mare.
Noï pe ea o-amŭ ascultatŭ
Şi aicea ne-amŭ băgatŭ
Şi mirésa o-am aflatŭ ;
Dar nu vĕ fie cu bănatŭ,
Că noï suntemŭ solï împĕrătescï
Cu brânele voïnicescï,
Cu curele huzărescï
Şi cu cisme căzăcescï ;
Noï pe'mpĕrătésa-o cătămŭ,
Că bună veste o să-ï dămŭ :
Alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
Plinŭ de minte şi de sfatŭ
Pe noï ne-a mânatŭ
Din satŭ
In satŭ
Pe 'mpĕrătésa s'o cătămŭ
Şi-apoï luï să ï-o dămŭ.

Starostea mireseï :

Ne rugămŭ cu umilinţă
Să ne daţï îngăduinţă,
Fiindŭ că a nóstră-ï vina
Dac'odată amŭ datŭ mâna !

Starostea mireluï :

Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Cătră óste a strigatŭ :
Orï împĕrătésa să ï-o dea
Orï cu toţi'n locŭ să stea.
Noï avemŭ cărţï
Şi dreptăţï.
Precum Dumnïa-ta le veḑï ;
De vreï să ne primescï,
De grabă să le cetescï !

Starostea mireseï :

Le-aşï ceti pe faţă,
Dar' isŭ cu albéţă.
Le-aşï ceti pe dosŭ
Dar' isŭ ponihosŭ.

Starostea mireluï :

Noï îţï ceremŭ cărţï
Să ne daï dreptăţï,
Cum că aci amŭ âmblatŭ
La olalt'amŭ făcutŭ sfatŭ.

Starostea mireseï :
(Luândŭ unŭ paharŭ cu vinŭ orï cu rachiŭ).

Să traescï cu sănĕtate,
Să nu maï cumperï bucate,
Dară în târgŭ să te ducï
Şi dela alţiï s'aducï.
Să aï plinŭ în găbănaşŭ
Aduse dela oraşŭ,
Şă aï plinŭ pe sub părete
Aduse de sub gălete !

Starostea mirelui :

Cinstite staroste de locŭ
Cu opincĭ de porcŭ,
Cu cuşma de mĭelŭ
Cu bota de oţelŭ,
Noĭ dreptŭ iţĭ spunemŭ,
Că nicĭ când nu'mblămŭ
Joĭa 'n târgŭ cu jocurile,
Ci noĭ âmblamŭ cu plugurile,
Şi sămănămŭ bujorulŭ
Să resară dropşorulŭ
Ce se face fărimiţă,
Să trăescĭ, dar eŭ n'oiŭ bea,
Că nu-mĭ place holirca!

Starostea miresei :

De nu-ĭ bea Dumnia-ta
Orŭ bea ăştĭa de colea.
(Arată pe ceĭ din casă)

Starostea mirelui :

Noĭ n'amŭ venitŭ să bemŭ
Nicĭ să mâncămŭ,
Noĭ amŭ venitŭ în grabă să âmblămŭ
Şi 'mpĕratuluĭ bună veste să-i-adu-
Érŭ D-vóstră să vĕ spunem [cemŭ,
Impĕrătésa să ne o daţĭ,
De nasŭ să nu ne purtaţĭ,
Că împĕratulŭ vine
Sŏ nu vĕ cadă cu ruşine!

Starostea miresei

In zadarŭ âmblaţĭ pe-aicĭ
Şi făcetĭ între noĭ *pricĭ* (1)
Că după ce'mblaţĭ n'avemŭ,
Şi'mpĕrătésa nu v'o dămŭ
Fără v'omŭ da o cĭută
Cuvêntătóre, nu mută!

Starostea mirelui :

(Eşindŭ din casă în curte, unde se află mirele însoţitŭ fiindŭ de nănaşĭ şi alţĭ nuntaşĭ).

Sciŭ că multŭ aţĭ aşteptatŭ
Să mĕ vedeţĭ înturnatŭ
De la tabĕră departe
De unde n'am căpĕtatŭ carte.
Eŭ acolo am âmblatŭ
De 'mpĕrătés'am întrebatŭ,
Dar eĭ mĭ-aŭ arătatŭ o cĭută
Cuvêntătóre, nu mută;
Cu cisme roşĭ încălţată
La capŭ cam biţată
Sub barbă 'nbălţată;
E în casă după masă,
Cu năframă de mĕtasă
Pe marginĭ cu aurŭ trasă;
Dacă vreţĭ s'o vedeţĭ
Haideţĭ, nu vĕ îmbieţĭ!

(Intrândŭ cu toţiĭ în casă)

Orĭ miresa mĭ o daţĭ,
Orĭ cu noĭ nu vĕ jucaţĭ,
Că suntemŭ o óste mare
De unde sóre resare.
Că daca ne-omŭ supăra
Noĭ pe toţĭ v'omŭ apuca
Şi 'n tindă v'omŭ arunca;
Ér miresa drăguşóră
Omŭ prinde-o de subsuóră
Şĭ-omŭ da-o 'n mânĭ la mire
Să trăéscă 'n fericire.

(1) *Price* pl. *pricĭ=pricină*, causă, scârbă. Esistă şi în Bucovina.

După acésta închină miresei, apoi plécă cu toţii la cununie. (1)

In unele comune totŭ din ţinutulŭ *Năsĕudului* mergêndŭ feciorii de împĕratŭ desdeminéţă la mire şi scoţêndu-lŭ pre acesta, după ce s'a gătitŭ, din casă cu stégulŭ şi cu lăutarii, ilŭ conducŭ până la unŭ locŭ, unde îlŭ lasă dimpreună cu némurile şi cu ceialalţi nuntaşi, carii se mai află de faţă, ca să aştepte puţinŭ, éră ei, adică feciorii de împĕratŭ, numiţi de astă dată şi *colăcari*, luândŭ stégulŭ şi lăutarii, se ducŭ după mirésă ca s'o iea şi să o aducă şi pre acésta. (2)

Ajungêndŭ la mirésă, unulŭ dintru chiemători saŭ feciorii-de-împĕratŭ, care e mai bĕtrânŭ, vedêndŭ atâta lume adunată de naintea căsii, cuvintéză:

Ce saltă, ce bucurie,
Ce lucru póte să fie?
Căci noi ori câtŭ amŭ âmblatŭ,
Ca aice n'amŭ aflatŭ!
De trei luni de când venimŭ
Şi noi pe drumŭ nu dormimŭ,
Dar ori pe unde-amŭ trecutŭ
Aşa ce-va n'amŭ vĕdutŭ.
Şi-amŭ venitŭ din casă 'n casă
Dup'o stea mândră şi-alésă
Până la acéstă casă.
Şi-ajungêndŭ l'acéstă casă
Étă stéua ni se lasă.
Deci ori stéua ne-arătaţi,
Ori în nuntru ne lăsaţi!

Vorniculŭ miresei, care stă lângă pórtă şi nu lasă pre nime să între în nuntru, rĕspunde că elŭ n'a vĕdutŭ nici o stea. Prin urmare să se ducă în trébă-şi de unde aŭ venitŭ, căci aice n'aŭ ce căuta.

Chiemătorulŭ mirelui însă nu se lasă cu una cu două a fi respinsŭ, ci elŭ cuvîntândŭ mai departe dice:

Vornice de-aici de casă
Cuvîntulŭ ţi se'nmulţéscă,
Dumnedeŭ să te trăéscă!
Dar nu te purta cu gândulŭ

(1) Iuliu Bugnariu: Datine pop. din jurulŭ Năsĕudului, publ. în «Gazeta Transilvaniei,» an. XLIX Braşovŭ 1886. No. 143.

(2) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Că ne veĭ muta cuvîntulŭ
Ca și holbura cu vêntulŭ.
Saŭ gândescĭ că ne-omŭ spărĭa ?
Dar noĭ n'omŭ maĭ face așa.
Căcĭ batărŭ că suntemŭ doĭ,
Noĭ nu ne tememŭ de voĭ,
Că suntemŭ întregĭ ca mĕrulŭ
Și vorbimŭ totŭ adevĕrulŭ.
Că'năltatulŭ împĕratŭ
Pe aicĭ a maĭ âmblatŭ,
Pentru-aceea nu s'a lăsatŭ,
Deminéța s'a sculatŭ
Și curêndŭ s'a îmbrăcatŭ
Și pe obrazŭ s'a spălatŭ,
Pe obrazŭ
Cu vinarsŭ,
Și pe mân'
Cu vinŭ bunŭ,
In scărĭ că s'a înălțatŭ,
Pe calŭ că a 'ncălicatŭ
Peste óste s'a uĭtatŭ
Și ne-a alesŭ pe noĭ
Pe aceștĭ doĭ
Voĭnicĭ,
De statŭ micĭ,
Dar din gură maĭ chitacĭ
Și cu caiĭ maĭ fugacĭ,
Să ispitimŭ cu tărie,
Să-ĭ dămŭ lucru cu trezie (1)...

După rostirea acesteĭ orațiĭ, care nu e alta decât unŭ micŭ fragmentŭ a celeĭ premergĕtóre, și după maĭ multe cuvinte și împrotivirĭ din partea vorniculuĭ mireseĭ, frațiĭ de mire intră în casă și scoțêndŭ pre mirésă între vivate și urărĭ, o conducŭ până la loculŭ, unde o așteptă mirele. Aice, întâlnindu-se amîndoĭ, daŭ mâna unulŭ cu altulŭ, punŭ apoĭ mâna pe năframa de credință dată de împĕratulŭ și așa, stândŭ mirele de a drépta ér mirésa de-a stânga, plécă înainte maĭ departe până ce se întâlnescŭ cu nănașiĭ, cariĭ asemenea se ducŭ de a casă cu stégulŭ și cu lăutarĭ. Cum se întâlnescŭ cu aceștia miriĭ le sărută mâna, se așéză între dînșiĭ și așa plécă apoĭ cu toțiĭ până la biserică. (2)

In unele părțĭ, totŭ din Transilvania, ducŭ maĭ ântâiŭ pre mire până la biserică, apoĭ pre mirésă, și 'n urmă pre nănașĭ. (3)

(1) Com. de d-lŭ Dim. Cosmoleĭ.
(2) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Com. de d-lŭ Dim. Cosmoleĭ.

In munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ nuntaşiĭ se adună în deminéţa cununieĭ maĭ ântâiŭ la mire, şi dela acesta plécă apoĭ cu toţiĭ la mirésă. Maĭ ântâiŭ e vorniculŭ călare pe unŭ calŭ micŭ cu panglicĭ roşiĭ în cómă şi cu unŭ cĭucurelŭ roşu pe frunte. Vorniculŭ are în mână o ploscă cu vinŭ. Alăturea cu elŭ sunt doĭ ómenĭ, cariĭ ducŭ unŭ *colacŭ* numitŭ *pupăză*, şi care are o formă împletită lungă ca de unŭ jumĕtate de metru. Ceĭ carĭ ducŭ colaculŭ se numescŭ *colăcarĭ* şi *pupăza* o daŭ la pórtă vorniculuĭ mireseĭ spre a o da tinereĭ *crăişóre*, care o împarte fetelorŭ de etatea eĭ. Urméză naşulŭ, mirele şi alţĭ învitaţĭ, carĭ toţĭ sunt călărĭ. Pe urmă e carulŭ, şeḑêndŭ pe *céglăulŭ* de'nainte cuscri cu stegarĭulŭ, în mijlocŭ naşa cu surorile de mire şi pe *céglăulŭ* de 'napoĭ lăutariĭ. La carŭ sunt prinşĭ câte 8—12 boĭ cu colacĭ şi cu năfrămĭ în córne şi mânaţĭ de câte 4—6 *pogănicĭ* cu bicĭurĭ lungĭ de pĭele cu care pocnescŭ ca trăsnetulŭ.

Apropiindu-se de casa mireseĭ, la o mică depărtare carulŭ se opresce şi *vorniculŭ*, însoţitŭ de ceĭ doĭ *colăcarĭ*, se duce la pórtă, unde îĭ aştéptă *vorniculŭ mireseĭ* în mână cu unŭ *ţipăŭ* făcutŭ chĭar de mâna mireseĭ şi în cója căruĭa sunt înfipte treĭ pene lungĭ de cocoşŭ.

Sosindŭ la pórtă vorniculŭ mireluĭ ḑice:

Bună ḑiua ómenĭ bunĭ!
Ce *saltă*, ce veselie,
Ce lucru póte să fie?
Ce staţĭ aicĭ adunaţĭ,
D-vóstră, ĭubiţĭ fraţĭ?
Că noĭ multŭ locŭ amŭ âmblatŭ,
Şi aşa noĭ n'amŭ aflatŭ.
Treĭ lunĭ sunt, de când venimŭ,
Ne uĭtămŭ şi nu dormimŭ,
Şi aşa lucrurĭ tocmite
Incă nu ne-aŭ fostŭ ivite.

Noĭ vedemŭ pórta legată
Şĭ-o *nuca* mare ridicată:
Pórta legată cu pae.
Glóta'n capŭ stă să ne saĭe.
Legată cu lanţŭ de carŭ,
Ca să âmblămŭ în zădarŭ.
Şi cu funiĭ de fuĭorŭ,
Dar de noĭ va fi fostŭ dorŭ?
Noĭ dreptŭ vĕ rugămŭ,
Şi sfatŭ sănĕtosŭ vĕ dămŭ:
Să fiţĭ cu noĭ bunĭ şi blânḑĭ,

Că noĭ nu suntemŭ flămândĭ;
Nicĭ nu ne tememŭ de voĭ,
De și suntemŭ treĭ saŭ doĭ,
Că ne maĭ vinŭ înapoĭ:
Patrudecĭ de călărașĭ
Cu caĭ de se spargŭ de grașĭ,
Pedestrașĭ cincĭ-decĭ și nouĕ,
Óste înfocată, nouă...
Ca înturnându-ne linŭ,
Să fie suta deplinŭ...
Maĭ multŭ cu doĭ saŭ cu tri
Precum și Dumnĭa-ta sci...
Totŭ cu puscĭ și cu pistóle,
Maĭ mulțĭ cu mânele góle.

Vorniculŭ miresceĭ:

Nu ne lua cu cuvîntulŭ,
Ca și volbura și vêntulŭ,
Că de ce spuĭ nu ni-ĭ frică,
Tóte sunt numaĭ nimică:
Că suntemŭ întregĭ ca mĕrulŭ,
Și grăimŭ totŭ adevĕrulŭ.
Tênĕra nóstră crăișóră.
Plină de voie și de pară,
S'a sculatŭ de deminéță
Și spălându-se pe față,
A luatŭ unŭ bucĭumŭ mare
Șĭ-a suflatŭ în treĭ părțĭ tare,
Șĭ-a adunatŭ óste multă
Care de ea bine-ascultă:
Patru sute muntenescĭ,
Douĕ sute din florescĭ,
Dar nu gândi că-sŭ unguresci,
Că-sŭ totŭ de némŭ *lătinescĭ*...
Dar D-vóstră unde călătorițĭ
Și din cotro venițĭ?
De-atâta ne lărmuițĭ
Ca nisce tatarĭ venițĭ...

Vorniculŭ mireluĭ:

Dacă gândițĭ că suntemŭ tâlharĭ,
Avemŭ de la 'mpărăție
Carte cu pecetiĭ marĭ,
Cine scie carte *lătinéscă*
Să vie să ne-o cetéscă.
Ér cine nu scie
Maĭ bine să nu vie.
Să nu aducețĭ
Vr'unŭ popă cu barbă rară,
Să ne ție pînă 'n de sară.
Nicĭ unulŭ cu barba cănită,
Să remână cartea necetită.
Maĭ bine unulŭ cu barba ca fusulŭ
Să ne deĭe curêndŭ respunsulŭ,
Rĕspunsulŭ nostru așteptămŭ,
Șése paharĕ cu vinŭ,
Șése marame cu inŭ,
Numaĭ să fie din casă
Dela cinstita mirésă.
Să nu fie din satŭ
Saŭ de căpĕtatŭ,
Că atuncĭ arŭ fi cinstea nóstră
Și ocara D vóstră.

După acésta *colăcariĭ* daŭ vorniculuĭ mireseĭ *pupăza* spre a o duce mireseĭ și acesta voindŭ să mérgă în casă, vorniculŭ mireluĭ îlŭ oprește și-ĭ dice:

Jupâne frate!
Alŭ nostru 'tênĕrŭ împĕratŭ

A lăsatŭ
Casele să le încălḑiţĭ,
Blidele să le umpleţĭ,
Ér să nu v'aflămŭ sumeţĭ,
Să-ĭ gătiţĭ pentru caĭ două-treĭ carĕ de fénŭ,
Cosite din postulŭ luĭ Crăcĭunŭ;
Două buţĭ cu vinŭ din celŭ alesŭ,
Din luna luĭ Faurŭ să fie culesŭ,
Şĭ-unŭ sacŭ de vinarsŭ cu căpuşa să fie legatŭ,
Pe sama tĕnĕruluĭ împĕratŭ
Să fie gătatŭ.

Vorniculŭ mireluĭ, când se'ntórce vorniculŭ mireseĭ din casă, urmézǎ:

Ce feliŭ de ómenĭ sunteţĭ d-vóstră
De staţĭ aci în calea nóstră?
Noĭ câtŭ amŭ umblatŭ şĭ-amŭ cugetatŭ
In calea nóstră nimenĭ nu ne-a statŭ.

Vorniculŭ mireseĭ:

Bine vorbescĭ d-ta, jupâne frate,
Eŭ însă te-am aşteptatŭ cu maĭ multă óste;
Dar d-vóstră aţĭ venitŭ numaĭ doĭ
Şi nu prea sciţĭ vorbi cu noĭ.
Dumnea-ta să vorbescĭ bine,
Nu vĕ lasŭ până mâne,
Am venitŭ dela boĭ
Nicĭ unŭ picŭ nu mĕ temŭ de voĭ.

Aicĭ vorniculŭ mireseĭ dă vorniculuĭ mireluĭ ţipăulŭ împĕnatŭ cu pene de cocoşŭ, şi acesta se duce cu elŭ la carŭ, pe care ìlŭ încunjură de treĭ orĭ împreună cu stegarĭulŭ şi cu cuscri, strigândŭ:

«Trăiască crăişorulŭ şi crăişóra tĕnĕră!»

Dela carŭ se întorcŭ érăşĭ la pórta mireseĭ şi vorniculŭ mireluĭ începe dialogulŭ:

Nó orlace
Ce ne-omŭ face,
Haĭ la altă casă,
C'aicĭ nu ne lasă.

Câtŭ amŭ umblatŭ
Șĭ-amŭ cugetatŭ,
C'aicĭ n'am aflatŭ.
In l'untru ómenĭ și glóte,
Afară porțile legate.
Afară vedemŭ viindŭ și jucândŭ,
In l'untru plângêndŭ și jelindŭ.
Acestŭ lucru ce póte să fie?
Să ne spuĭ adevĕratŭ,
Să nu-țĭ pară lucru desmĭerdatŭ.
Noĭ încă țĭ-omŭ spune-o vorbă bună,
Ca și d-ta nouĕ o mincĭună.
Alŭ nostru tênĕrŭ înpĕratŭ
Deminéță s'a sculatŭ,
Pe față s'a spălatŭ,
Luĭ Dumnedeŭ s'a rugatŭ,
Trîmbiță de aurŭ în mână a luatŭ
Și frumosŭ a trîmbițatŭ,
Mândră óste a adunatŭ
De boerĭ betrânĭ, de tinerĭ voĭnicĭ,
Cum ne vedețĭ și d-vóstră aicĭ.
Alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
In scările caluluĭ s'a înălțatŭ
Peste óste s'a uĭtatŭ
Și ne-a alesŭ pe noĭ, ceștĭ treĭ voĭnicĭ,
Precum ne vedețĭ și d-vóstr'aicĭ,
Maĭ aleșĭ de minte,
Cu vre o două treĭ cuvinte.
Și ne-aŭ datŭ calea înainte,
Bune semne ne-aŭ datŭ,
Pe bune drumurĭ ne-aŭ îndreptatŭ,
După *cugetulŭ* cerĭuluĭ,
După numĕrulŭ stelelorŭ.
Și așa venirămŭ câmpĭ cu florile,
Délurile cu viile,
Șesurile cu grânele,
Când fuserămŭ la mijlocŭ de cale,
Găsirămŭ o dină
Toțĭ stătură în locŭ și se mirară,
Uniĭ dicŭ c'arŭ fi flóre de mare,
Să fie tênĕruluĭ împĕratŭ de bună împreunare;
Alțiĭ dicŭ c'arŭ fi flóre de pe sate
Să fie tênĕruluĭ împĕratŭ de bună sănĕtate,
Trecêndŭ la mijlocŭ de cale,
Pĭerdurămŭ acea dină de flóre,
Când fuserămŭ pe la acésta casă,
Vĕdêndŭ că stéua încă ni se lasă,
Ne-amŭ abătutŭ la d-vóstră,
Vĕdêndŭ că sunteţĭ de limba nóstră,
Orĭ solia să ne-o dațĭ
Saŭ pe cale să ne îndreptațĭ.

Vorniculŭ mireseĭ:

Totușĭ, totușĭ, jupâne frate,
D'aĭ sci o țir de carte,
Eŭ te-așĭ trece pórta'n spate
Că vĕdŭ că viĭ de departe.

Vorniculŭ mireluĭ:

Dar după aceste cuvinte
Nu ne-aĭ puté pórta deschide
De-țĭ va păré că nu-ĭ așa,
Maĭ multe îțĭ voiŭ înșira
Și vaĭ reŭ țĭ-a sta
De nu-mĭ veĭ sci vorba înturna.
Tênĕrulŭ nostru înpĕratŭ
Umblândŭ cu aĭ seĭ p'aicĭ
A *oblicitŭ* la d-vóstră o flóre,
Care înfloresce,
Dară nu rodesce,
Noĭ după dînsa amŭ venitŭ
Să o ducemŭ în curțile tênĕruluĭ împĕratŭ,
Acolo să crescă,
Să înflorescă,
Dar să și rodescă
Și mulțĭ anĭ cu dînsa să trăéscă;

Vorniculŭ miresĕĭ :

D-vóstră aţĭ rătăcitŭ.
De *oblu* la noĭ aţĭ venitŭ.
Ce-mĭ veţĭ da
Dacă pe cale voiŭ îndrepta ?
Mergeţĭ p'aicĭ la vale,
Că e bună cărare.
Orĭ mergeţĭ p'aicĭ in josŭ.
Că-ĭ loculŭ destulŭ de frumosŭ.
Dacă veţĭ eşi din satŭ,
Trageţĭ în susŭ către munte,
C'acolo-sŭ drumurile cele multe,
Nu pe la noĭ prin curte, [bine.
A nóstră cinstită împĕrătésă, sciindŭ
Că până acuma nu ĭ-a maĭ venitŭ
Şede în cămară supărată. [nime,
De nu credĭ,
Astară te vĭiŭ lăsa s'o vedĭ.
Maĭ apoĭ
Ţĭ-oiŭ da-o s'o ducĭ la voĭ
Numaĭ a nóstră împĕrătésă
Se teme că-ţĭ fi o limbă străină,
De'ndată veţĭ lua-o de mână;
Orĭ veţĭ fi o limbă rea,
De veţĭ duce-o şi pe ea. [harŭ :
Eŭ ĭ-am spusŭ să nu se superc'n
Că d-vóstră veţĭ duce-o'n carŭ;
Şi nu-ţĭ arunca-o din carŭ josŭ
Că nu-ĭ omŭ somnorosŭ,
Că nu dórme numaĭ câte-o *ţiră*
Dela prândŭ pân' la ojină.
Şi dacă veţĭ duce-o la D vóstră,
S'o culcaţĭ în cămară,
Să nu fie cu împĕratulŭ de ocară.
Dar d-vóstră, ĭubiţĭ fraţĭ,
In a cuĭ trébă umblaţĭ ?
In tréba satuluĭ
Orĭ în tréba împĕratuluĭ ?
Dacă umblaţĭ în tréba împĕratuluĭ
Ia o trîmbiţă şi prinde-a trîmbiţa,
Dór vi s'orŭ maĭ aduna,
Că eŭ nu vĕ lasŭ prin curtea mea,
Macarŭ până pe séră veţĭ şedé.
Dar adă cincĭ *florinţĭ* de hârtie
Să dămŭ împĕratuluĭ bună soţie.

Vorniculŭ mireluĭ :

Par'că noĭ cu împĕrătésa amŭ vor-
Că de n'amŭ fi vorbitŭ, [bitŭ.
Noĭ p'aicĭ n'amŭ fi venitŭ.
Da încă avemŭ cărţĭ bine pecetluite.
De mâna împĕrăteseĭ făcute...

(Aicĭ arată ţipăulŭ împĕnatŭ)

De scĭ dumnia-ta carte
Cetesce de departe.
De nu scĭ prea bine,
Fă te de-aicĭ în colea,
Să mĕ ducŭ pe unde-oiŭ vrea...
Nu maĭ ţine calea mea.

Vorniculŭ miresĕĭ :

(Inchinândŭ dintr'o ploscă cu vinŭ)

In astă rădĕcină uscată,
La fundŭ cam crăcănată,
Lată şi spătósă
Ca o bróscă ţestósă.
P'aicĭ lată, p'aicĭ lată,
Placă şi-mĭ închin'odată.
Că nu-ĭ ţuĭcă, zamă de prune,
Cum voĭ ĭ-aţĭ pune nume,
Ci-ĭ vinŭ din Mălăescĭ :
Când beĭ te'nveselescĭ.
Să n'o săruţĭ tare,
Că şi căcĭula din capŭ îţi sare.
Şi deschiḑendŭ pórta,
Las' să între tótă glóta.

Că făcêndu-se totŭ una
Aşa vomŭ împleti cununĭ,

Că vedemŭ că sunteţĭ bunĭ
Şi ne aduceţĭ şi cununi.

La întrare în curte mirele saŭ naşulŭ, orĭ altulŭ dintre nuntaşĭ, trebue să impusce óla cu cenuşĭ din vêrfulŭ *cĭuhĭĭ*.

La uşa caseĭ vorniculŭ mireseĭ ĭĭ opresce şi le ḑice :

«Mĕ rogŭ, fraţilorŭ, v'am lăsatŭ în curte, însă în casă nu vĕ lasŭ fiindŭ că sunteţĭ şépte bĕtrânĭ, carĭ facŭ judecată şi nu-ĭ putemŭ sminti dela lucrările lorŭ».

Vorniculŭ mireluĭ rĕspunde :

«Ne rugămŭ, frate, lasă-ne în casă că noĭ plătimŭ banĭ ca să facemŭ altă casă».

In acelŭ momentŭ dă vorniculuĭ mireseĭ câţĭ-va banĭ.

Intrândŭ în casă ḑice vorniculŭ mireluĭ :

Frate vornice din locŭ,
Să-ţĭ deĭe D-ḑeŭ norocŭ,
Noĭ avemŭ o dorire :
Să vedemŭ crăişóra în ce voe-ĭ ?

Vorniculŭ mireseĭ aduce o fată mică de 4—6 anĭ, ér vorniculŭ mireluĭ, ţinêndŭ copila de mână, ḑice :

«Să trăéscă să-ĭ ajungă urma !» — şi dându-ĭ doĭ treĭ banĭ urméză :

Nóuĕ ne trebue alta
Maĭ bălţată şi'mpĕnată,
Cu cisme roşĭ încălţată.

Vorniculŭ mireseĭ se duce şi aduce miré-a din cămară şi la întrarea sa în casă, toţĭ, afară de mire, se ridică în picióre, ér vorniculŭ mireluĭ ḑice mireseĭ :

«Vino spre mine, dómna mea !»

«Să trăéscă mulţĭ anĭ fericiţĭ cu bărbatulŭ !»

Luându-o de mână, se adreséză vorniculuĭ eĭ, ḑicêndŭ :

«Étă-o, frate ! când voiŭ cere-o, să ne-o daĭ cum e acum«.

De aicĭ plécă cu toţiĭ la biserică (1)...

In *Selagiŭ*, nemijlocitŭ după ce şĭ-a luatŭ mirele ĭertăcĭune dela părinţiĭ sĕĭ, întrégа óste, care până atuncea a statŭ afară gata spre a lua şi aduce pre *craĭulŭ celŭ noŭ* la încoronare, încalică pe caĭ şi se pornesce spre biserică şi anume : stegarĭulŭ cu stégulŭ înainte totŭ jucându-lŭ, după dinsulŭ doĭ fraţĭ de mire alăturea, după aceştĭa nănaşulŭ mare cu cuscri şi cu mirele asemenea alăturea, éră în urma acestora ceealaltă óste dimpreună cu lăutariĭ, cariĭ cântă marşulŭ din Basarabia saŭ celŭ alŭ luĭ Mihaiŭ Vitézulŭ.

Astfeliŭ, ca şi când arŭ fi nisce ostaşĭ, plécă cu toţiĭ la biserică, unde ĭĭ aşteptă *crăĭasa cea nouă* cu a sa óste şi lăutarĭ (2).

In prejurulŭ *Timişórеĭ* după finea liturghieĭ la biserică, adică cam către 12 óre, căcĭ în sĕrbătorĭ pe acestŭ timpŭ se cunună de regulă săteniĭ românĭ din aceste părţĭ, urméză invitarea cumĕtruluĭ mare din partea diveruluĭ spre a binevoi la biserică.

Cumĕtrulŭ mare, la care se află şi musica, — lăutarĭ câte 3, de multe orĭ cimpoiŭ saŭ şi fluerŭ, — şi stegişulŭ, între *urezate* şi mersurĭ esecutate de musică, cu totŭ conductulŭ sĕŭ se ducŭ după mire pre care ilŭ aducŭ la biserică cu toţĭ óspeţiĭ şi tatălŭ mireluĭ.

Pre mirésă o conduce de comunŭ diverulŭ pe căruţă câte cu patru caĭ, toţĭ cu mărămĭ şi cordele la urechĭ.

Mirésa, luându-şĭ ḑiua bună dela părinţĭ, după ce mama sa ĭĭ deslégă copciile cămeşeĭ, întru semnŭ că nu e încă legată, trage unŭ paiŭ din streşina caseĭ, întru semnŭ că ea se deslipesce din familia aceleĭ case, se sue pe *cocie* (căruţă), lângă ea de-a drépta diveruluĭ, de a stânga o

(1) T. Frâncu, op. cit. p. 152—161.
(2) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

jună orî și o femee conducătóre. Ceĭalalțî óspețî aĭ mireseĭ urméză pe alte căruțe, precum și tatălŭ mireseĭ (1), și așa plécă la biserică, unde aŭ să se cunune.

In comitatulŭ *Zarandului* este datină ca mirele să mérgă maĭ ântâiŭ cu lăutariĭ, cu nuniĭ saŭ cumĕtriĭ ceĭ marî și cu cuscriĭ la socru celŭ micŭ ca să ĭea pre mirésă și dimpreună cu acésta să plece apoĭ la cununie.

Spre casa mireseĭ se ducŭ totŭ cântândŭ, chiuindŭ și făcêndŭ voe bună.

Insă când cuscriĭ mireluĭ se apropie de curtea socruluĭ micŭ, atuncĭ *chĭerfariĭ*, adică chĭemațiĭ saŭ óspețiĭ mireseĭ, le ĭesŭ la pórtă în cale și nu-ĭ lasă să între în nuntru, ḑicêndŭ că eĭ nu-ĭ cunoscŭ, nu sciŭ ce feliŭ de ómenĭ sunt și ce feliŭ de afacerĭ aŭ pe acolo. Pe urmă, lăsându-ĭ, întră cumĕtra mare (nănașa) în casă și nu multŭ după acésta ĭesă cu mirésa de'naintea căsiĭ, unde se află o masă cu unŭ cĭubărŭ plinŭ de apă și cu unŭ strușŭ de busuĭocŭ pe dînsa; ĭea apoĭ strușulŭ, îlŭ bagă în cĭubărŭ și prinde a stropì cu apă pre cuscri.

In acelașĭ timpŭ începŭ lăutăriĭ a ḑice, ér cumĕtrulŭ mare a juca cu fina sa, adică cu mirésa și cuscri cu femeile chĭerfarilorŭ.

După acestŭ jocŭ, care ține ca la vr'o 40 minute, slobodŭ 2—4 focurĭ de pușcă saŭ revolverŭ și apoĭ se pornescŭ cu toțiĭ la cununie cântândŭ următórele versurĭ :

Eĭ nam și daĭnamŭ fecĭóră,
Și érășĭ daĭnamŭ fecĭóră...

In fruntea tuturorŭ nuntașilorŭ mergŭ *cifeliĭ*, patru la numĕrŭ și anume : doĭ aĭ mireluĭ, éră ceĭalalțĭ doĭ aĭ mireseĭ (2).

---

(1) G Trăilă : Nunta țĕrănéscă în prejurulŭ Timișóreĭ, publ. în «Familia» an. III. Pesta 1867. No. 37, p. 445.
(2) Com. de d-lŭ Teodorŭ Dușanescu, proprietarŭ în Mestécănĭ.

In *România* maĭ nainte de ce plécă miriĭ la biserică să se cunune, mirésa împreună cu doĭ flăcăĭ, cărora le trăescŭ părinţiĭ, plécă la o fôntână cu apă. De a casă şi până la fôntână jócă treĭ hore in locurĭ deosebite. Ajunşĭ la starea loculuĭ ĭaŭ apă într'o doniţă, în care punŭ şi busuĭocŭ, apoĭ se'napoĭază a casă repeţindŭ éră treĭ jocurĭ în jurulŭ doniţeĭ.

Când vinŭ *colăcerii* cu ginerele să *ridice* mirésa, ĭese nuna şi cu mirésa înaintea lorŭ cu acea doniţă cu apă şi cu busuĭocŭ, pre care îlŭ móĭe în apă şi stropesce de treĭ orĭ în cele patru părţĭ, apoĭ tótă apa din doniţă o tórnă peste piciórele cailorŭ colăcerilorŭ; ér busuĭoculŭ se pune în perna pe care vorŭ dormì miriĭ. *Câtŭ va şede acestŭ busuĭocŭ în pernă atâtŭ vorŭ trăì noiĭ căsătoriţĭ.*

Ginerele, când vine la casa mireseĭ ca s'o ĭa şi să se ducă la biserică, se uĭtă de afară pe ferésta căsiĭ la mirésă şi mirésa din casă la elŭ printr'o salbă, *ca să facă copiĭ frumoşĭ.*

Mirésa, după ce se sue în carŭ să plece la biserică ca să se cunune, se uĭtă spre rĕsăritŭ şi ḑice: «*unŭ porumbelŭ şi o porumbiţă*», adică ca să facă numaĭ unŭ băĭetŭ şi o fată; apoĭ începe a plânge, *ca să aĭbă norocŭ la semĕnatŭ de cânepă;* ér nuna îĭ pune pe capŭ o azimă şi pe azimă sare şi unŭ păharŭ cu vinŭ, rupe după aceea din azimă şi dă puţină mireseĭ să mănânce, restulŭ din azimă îlŭ rupe în maĭ multe bucăţĭ şi le aruncă în cele patru părţĭ, vinulŭ rĕmasŭ de asemenea. Când aruncă pre cestŭ din urmă ḑice: «*n'aruncŭ azimă şi vinŭ, ci sărăcia.* Din azima aruncată este bine să mănânce fetele marĭ, *căcĭ se vorŭ mărita curêndŭ.*

Când plécă nunta la biserică pentru cununie, caută să nu se întâlnéscă cu altă nuntă în cale ca să se vadă mi-

jună orī și o femee conducătóre. Ceïalalţī óspeţī aī mireseī urméză pe alte căruţe, precum și tatălŭ mireseī (1), și așa plécă la biserică, unde aŭ să se cunune.

In comitatulŭ *Zarandului* este datină ca mirele să mérgă maī ântâiŭ cu lăutariī, cu nuniī saŭ cumĕtriī ceī marī și cu cuscriī la socru celŭ micŭ ca să ĭea pre mirésă și dimpreună cu acésta să plece apoī la cununie.

Spre casa mireseī se ducŭ totŭ cântândŭ, chiuindŭ și făcêndŭ voe bună.

Insă când cuscriī mireluī se apropie de curtea socruluī micŭ, atuncī *chĭerfariĭ*, adică chĭemaţiī saŭ óspeţiī mireseī, le ĭesŭ la pórtă în cale și nu-ī lasă să intre în nuntru, ḑicêndŭ că eī nu-ī cunoscŭ, nu sciŭ ce feliŭ de ómenī sunt și ce feliŭ de afacerī aŭ pe acolo. Pe urmă, lăsându-ī, intră cumĕtra mare (nănașa) în casă și nu multŭ după acésta ĭesă cu mirésa de'naintea căsiĭ, unde se află o masă cu unŭ cĭubărŭ plinŭ de apă și cu unŭ struţŭ de busuĭocŭ pe dînsa; ĭea apoī struţulŭ, ĭlŭ bagă în cĭubărŭ și prinde a stropì cu apă pre cuscri.

In acelașī timpŭ începŭ lăutăriī a ḑice, ér cumĕtrulŭ mare a juca cu fina sa, adică cu mirésa și cuscri cu femeile chĭerfarilorŭ.

După acestŭ jocŭ, care ţine ca la vr'o 40 minute, slobodŭ 2—4 focurī de pușcă saŭ revolverŭ și apoī se pornescŭ cu toţiī la cununie cântândŭ următórele versurī:

> Eī nam și daīnamŭ fecĭóră,
> Și érășī daīnamŭ fecĭóră...

In fruntea tuturorŭ nuntașilorŭ mergŭ *vifeliĭ*, patru la numĕrŭ și anume: doī aī mireluī, éră ceīalalţī doī aī mireseī (2).

(1) G. Trăilă: Nunta ţĕrănéscă în prejurulŭ Timișóreī, publ. în «Familia» an. III. Pesta 1867. No. 37. p. 445.
(2) Com. de d-lŭ Teodorŭ Dușanescu, proprietarŭ în Mestécănī.

In *România* maĭ nainte de ce plécă miriĭ la biserică să se cunune, mirésa împreună cu doĭ flăcăĭ, cărora le trăescŭ părinţiĭ, plécă la o fôntână cu apă. De a casă şi până la fôntână jócă treĭ hore în locurĭ deosebite. Ajunşĭ la starea loculuĭ ĭaŭ apă într'o doniţă, în care punŭ şi busuĭocŭ, apoĭ se'napoĭază a casă repeţindŭ éră treĭ jocurĭ în jurulŭ doniţeĭ.

Când vinŭ *colăceriĭ* cu ginerele să *ridice* mirésa, ĭese nuna şi cu mirésa înaintea lorŭ cu acea doniţă cu apă şi cu busuĭocŭ, pre care îlŭ móĭe în apă şi stropesce de treĭ orĭ în cele patru părţĭ, apoĭ tótă apa din doniţă o tórnă peste piciórele cailorŭ colăcerilorŭ; ér busuĭoculŭ se pune în perna pe care vorŭ dormì miriĭ. *Câtŭ va şede acestŭ busuĭocŭ în pernă atâtŭ vorŭ trăì noiĭ căsătoriţĭ.*

Ginerele, când vine la casa mireseĭ ca s'o ĭa şi să se ducă la biserică, se uĭtă de afară pe ferésta căsiĭ la mirésă şi mirésa din casă la elŭ printr'o salbă, *ca să facă copiĭ frumoşĭ.*

Mirésa, după ce se sue în carŭ să plece la biserică ca să se cunune, se uĭtă spre rĕsăritŭ şi ḑice : «*unŭ porumbelŭ şi o porumbiţă*», adică ca să facă numaĭ unŭ băĭetŭ şi o fată; apoĭ începe a plânge, *ca să aĭbă norocŭ la semĕnatŭ de cânepă;* ér nuna îĭ pune pe capŭ o azimă şi pe azimă sare şi unŭ păharŭ cu vinŭ, rupe după aceea din azimă şi dă puţină mireseĭ să mănânce, restulŭ din azimă îlŭ rupe în maĭ multe bucăţĭ şi le aruncă în cele patru părţĭ, vinulŭ rĕmasŭ de asemenea. Când aruncă pre cestŭ din urmă ḑice : «*n'aruncŭ azimă şi vinŭ, ci sărăcia*. Din azima aruncată este bine să mănânce fetele marĭ, *căcĭ se vorŭ mărita curêndŭ.*

Când plécă nunta la biserică pentru cununie, caută să nu se întâlnéscă cu altă nuntă în cale ca să se vadă mi-

resele, *căcĭ, vĕḑêndu-se, móre una din ele, saŭ se despartă căsătoriţiĭ* (1).

In *Macedonia*, după ce s'aŭ întorsŭ soliĭ, cariĭ aŭ fostŭ trimişĭ de mire la mirésă, ca să-ĭ dea acesteĭa de scire, că vine la dînsa s'o ĭea şi plece la cununie, mergŭ toţĭ nuntaşiĭ dimpreună cu mirele călărĭ la casa mireseĭ ca s'o ĭa, avêndŭ cu eĭ puscĭ şi pistóle precum şi o *flambură* (stégŭ), în vêrfulŭ căreia se pune o cruce de lemnŭ, în ale căreĭ extremitățĭ se înfigŭ treĭ mere. Apropiindu-se de casa mireseĭ, începŭ a da din pusce şi pistóle, apoĭ vine mirésa în faţa nuntaşilorŭ gătită frumosŭ, îmbrăcată cu treĭ fuştane, una maĭ scurtă decât altă, câte cu treĭ degete, pentru ca să se pótă vedé marginele lorŭ de josŭ, pe spate cu o scurteĭcă de postavŭ cusută cu firŭ saŭ mĕtasă, după puterea eĭ, pe capŭ cu *telie* (petélă) albă şi maĭ rare orĭ galbĕnă, dar totdeauna faţa mireseĭ este acoperită cu unŭ *soronŭ* (vĕlŭ) albŭ transparentŭ; după aceea se face ceremonia *turteĭ*, adică două femeĭ ţinŭ de-asupra capuluĭ mireseĭ *caniscutŭ*, adică o turtă mare de aluatŭ şi o altă femee din dĕrĕptŭ ţine o garafă cu vinŭ şi scoborîndu-se mirésa în ogradă, la scărĭ i se aşterne unŭ cĭarşafŭ albŭ pe care ea calcă, în semnŭ de nevinovăţie şi că nu va fi pătată în tótă viaţa eĭ casnică.

Cu venirea mireluĭ la casa mireseĭ se cântă maĭ multe cântece, din carĭ dămŭ aice următórele:

Dado, le, çe stai nărăită	Ce staĭ, mamă, supĕrată,
Până tora nu ţĭ-am grăită,	Până acum nu ţĭ-am grăitŭ,
Çi ti aĭ mintea ñică	Ce-ţĭ aĭ mintea mică,
Inima ne hărăsită?	Inima nebucurată.
Du-te, dado, s' mi isuseştĭ	Du-te, mamă, să mĕ logodescĭ,
Cătu s' caftă si le tăcseştĭ.	Cătŭ se caută, să le promiţĭ.
Cătu mai mult s' pălăcărseşti,	Cătŭ maĭ multŭ să te rogĭ,

(1) G. S. Ioneanu, op. cit. p. 29—32.

Sadè lucru s' bitisești	Numaĭ lucru să sfârșescĭ.
Nu tii arsine a le rizile,	Nu ți-ĭ rușine, tu riziliců,
Că-ñi cafta patru ñilie,	Că-mĭ cere patru miĭ,
Patru ñilie ma si ti stranie,	Patru miĭ numaĭ pe strae,
Alte patru ti gherdane.	Alte patru pentru salbă.
Tora, dado, ti a mea căsmète,	Acum, mamă, pentru norocuců meů,
ñi esi nouă a dete,	A eșitů unů noů obiceiů
S-portă 'nvestele duvalete.	Să pórte mirésa toalete,
Tora, dado, nă duñeaie	Acuma, mamă, este o lume,
S-portă chiurchiuri cu elmaie	Să pórte chiurchiuri cu roșů
Si-aibă gionele tru sevdaie.	Să aĭbă voĭniculů pentru amorů.

Maĭ este o variantă a acestuĭ cântecŭ; étă o:

Fanca ñică, Fanca mare	Fancă mică, Fancă mare,
Fanca ñică si grămătică,	Fancă mică și 'nvĕțată
Grămătică di sculie;	Invĕțată din școlă;
Scólă, lea dado, s'mi isusești	Scólă, mamă, să mĕ logodescĭ,
Cât să-ți caftă s'nu mutrești,	Orĭ câtů țĭ-a cere să nu te uĭțĭ,
Și-camă se li pălăcărsești;	Și încă chĭar să-ĭ rogĭ.
—Nu am hilie, ñi am orfanie,	—Nu am fiĭcă, am copiĭ sĕracĭ,
Patru ñili si va ti strañie,	Patru miĭ voesce pentru strae,
Și alte patru di gherdane,	Și alte patru miĭ pentru salbă.
Fustane, dado, pân di mese.	Rochie de mĕtasă,
Le dado ce caftai	Polcă, mamă, până la mijlocŭ,
Ce caftai di me facéi.	Mamă ce căutaĭ,
	Ce căutaĭ de mĕ făceaĭ.

După ce mirele intră în casa miresei, părinții luĭ daŭ darurĭ la frații și la rudele miresei, deosebite lucrurĭ, precum colțunĭ, cămeșĭ, batiste, și maĭ cu sémă maĭ multe părechĭ de cĭubote, ér mirele cu fârtațiĭ, cariĭ sunt treĭ la numĕrŭ, scotŭ papuciĭ, cu carĭ e încălțată mirésa, și o încalță cu alțiĭ, pre carĭ ĭ-a adusŭ mirele; ea se preface că nu-ĭ primesce, aruncându-ĭ cu picĭorulŭ de treĭ orĭ, după care apoĭ se lasă a fi încălțată.

In *Pindŭ* maĭ este obiceĭulŭ ca totŭ atuncĭ némurile să încingă pre mire cu *brâŭ roșŭ*.

După aceea mirele cu maĭ mulțĭ fecĭorĭ se duce la casa nunuluĭ, și acolo ĭlŭ invită să mérgă cu eĭ acasă la dînsulŭ. Nunulŭ încalică pe unŭ calŭ, care i s'a adusŭ anume, și acésta este o mare cinste ce i se face, a nu-lŭ lăsa să mérgă pe josŭ.

După sosirea nunuluĭ la casa mireluĭ, pornescŭ cu toțiĭ la casa mireseĭ, și acolo se cântă nunuluĭ așa :

Bună séra nune mare
Acésta séră, bună séră.
Acéstă óste di'nvărligă
Este tută óste a ta,
Una ñilie și cinci sute.

Bună sara nune mare,
Astă sară, bună sară.
Acéstă óste de'mprejurŭ
Este tótă óstea ta
Una mie și cincĭ sute.

Totŭ atuncĭ se cântă și fărtațilorŭ cântecululŭ următorĭu :

Bună séra tine fărtate,
Acéstă séră bună séră
Fărtate mustrea multu ghine.
Mutrea s'nu ne-arusinezi,
Cu acéstă óste de'nvărligă.

Bună sara tu fărtate
Acéstă sară bună sară.
Fărtate uĭtă-te fórte bine,
Uĭtă-te să nu ne rușinezĭ
Cu acéstă óste de'mprejurŭ.

Inainte de-a se pornì mirésa la biserică rudele eĭ cele maĭ de aprópe o sărută pe rêndŭ și-ĭ cântă cântecululŭ ce urméză :

Tremură sórele a scapetă,
Tremură inima a feteliеĭ,
Se'mparte féta de dada sa,
De dada-sa, féta, și de tată.
Pranză-mi, dado, pranză-mi,
Acest pranz, pranză mi.
Că-s ñi fug, lea dadc, xénele,
Xenele, ne sciutele.

Tremură sórele și apune,
Tremură inima feteĭ (mireseĭ),
Se desparte mirésa de mamă
De mamă, mirésă, și de tată.
Dă-mĭ unŭ prânḑŭ, mamă, dă-mĭ
[unŭ prânḑŭ,
La acestŭ prânḑŭ, maĭ ține-mĕ la
[prânḑŭ,
Ca să scapŭ, mamă, de străinătate,
De străinătate, de necunoscuțĭ.

Afară de acestŭ cântecŭ obicĭnuitŭ femeile maĭ impro-

vizéză şi alte cântece, care atâtŭ mişcă pre mirésă şi pre celelalte rude, în câtŭ tótele începŭ a plânge, jelindŭ ducerea miresei din casa părintéscă.

Scoborîndu-se apoi mirésa în ogradă, mirele şi némurile luĭ trecŭ pe denaintea eĭ, şi în trécătŭ se uĭtă lungŭ la ea, mĕsurându-o cu ochiĭ din capŭ până în piciόre, apoĭ fraţiĭ eĭ, veriĭ şi alte némurĭ de aprópe, mergŭ pe lângă ea, ţinêndu-o de braţŭ unuluĭ de o parte şi altuluĭ de ceelaltă parte, până când întră în biserică, pentru ca nu cum-va s'o atingă cine-va în cale. Totŭ atuncĭ începŭ şi *ghiftiĭ* (lăutariĭ) a cânta...

Totŭ timpulŭ, câtŭ merge mirésa la biserică, are ochiĭ pe jumĕtate închişĭ, nu se uĭtă nicĭ în drépta nicĭ în stânga, ci dreptŭ în pămîntŭ, are trupulŭ ţapănŭ, calcă cu paşĭ micĭ şi rarĭ, în câtŭ abia se mişcă.

In cele maĭ multe locurĭ mirésa se duce călare la biserică şi se întórce totŭ aşa (1).

(1) T. T. Burada: Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 420—422.

XV. CUNUNIA.

După ce aŭ sositŭ la biserică (1) și după ce aŭ intratŭ în nuntru, fie mirésa bogată saŭ sermană, tênĕră saŭ bĕtrână, frumósă saŭ urîtă, este datină ca să se așeze înaintea tuturorŭ femeilorŭ chĭar și a celorŭ maĭ bĕtrâne și maĭ cu vadă în întregŭ satulŭ. Aice stă ea apoĭ între druscele sale până după liturghie, adică până ce sosesce timpulŭ cununieĭ, căcĭ în Bucovina maĭ tóte cununiile la poporulŭ de rêndŭ se sevârșescŭ de unŭ timpŭ în cóce nemijlocitŭ după sfârșitulŭ liturghieĭ. La clasele cele maĭ culte însă, la o samă de orășenĭ precum și la uniĭ dintre țĕraniĭ ceĭ maĭ avuțĭ și maĭ aleșĭ, se sevârșesce cununia totdéuna după vecerne și anume pe la însĕrate saŭ, chĭar ca și la *Romanĭ* (2) încă și maĭ târdiŭ. La aceștĭ din urmă adeseorĭ se sevêrșesce cununia și acasă.

Mirele, după ce întră în biserică, stă în despărțitura bărbătéscă, însă nu între druscele sale nicĭ înaintea celorlalțĭ bărbațĭ, ci unde apucă.

(1) Mirésa din România, ajunsă la ușa bisericeĭ să se cunune, pune deasupra ușeĭ *atóte degete la câțĭ anĭ voesce să facă copiĭ.*—G. S. Ionénu, op. cit. p. 31.

(2) Festus, p. 245-a. Patrimi et matrimi pueri praetextati tres nubentem deducunt; unus qui facem praefert ea spina alba, quia noctu nubebant, duo qu tenent nubentem.

Treĭ bĕețĭ legitimĭ după mamă și tată îmbrăcațĭ în toga pretextă petrecŭ mirésa la mire, unuiŭ care duce înainte fachia de păducelŭ, pentru că înainte nunta se făcea nóptea, și doĭ, cariĭ țineaŭ mirésa.

In unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* este datină ca miriĭ să între în biserică cu pălăria saŭ cuşma pe capŭ şi aşa să se cunune. In cele maĭ multe părţĭ întră fără de pălărie saŭ, dacă şi întră cu acésta, nu se cunună cu dînsa pe capŭ. Ceĭ dintâĭ o facŭ, după cum se crede, maĭ multŭ din rĕutate, decât din datină ca maĭ pe urmă să aĭbă pretextŭ de a ḑice: «*aĭ cununatŭ pălăria, părinte!*» (1)

Acéstă datină e usitată şi la Româniĭ din Moldova, unde *mirele asemenea stă în biserică cu căcĭula pe capŭ*, dar ea are aicĭ cu totulŭ altă însemnare, adică aceea că mirele e socotitŭ de ceĭalalţĭ de împĕratŭ. (2) Acéstă însemnare, după părerea nóstră, e cea adevĕrată şi totŭodată şi cea maĭ veche.

După liturghie urméză *cununia*.

La cununie, pe lângă ceremoniile curatŭ bisericescĭ, se maĭ observă încă şi următórele datine: nemijlocitŭ înainte de începerea acesteĭa se aşterne în mijloculŭ bisericeĭ, adică în despărţitura bărbătéscă, unŭ scorţariŭ saŭ unŭ covorŭ, o bucată de pănură împăturită în patru (3) saŭ şi unŭ peticŭ de pânḑă cam de o jumătate de metru de lungă. (4)

Acestŭ scorţariŭ, saŭ ce este, pe carele stă mirele de-a drépta şi mirésa de-a stânga cu amêndoue picĭórele totŭ timpulŭ câtŭ duréză cununia (5) ne aduce aminte de

---

(1) Com. de d-lŭ Ionŭ Georgescu. înv. rom. din Scoreiŭ şi Al. Popŭ, prof. în Bucurescĭ.

(2) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 417.— In România din contră este datină că «unŭ ginere nu se cunună încălţatŭ cu cisme; sub cuvîntŭ, că la cisme se potŭ *încăputa cărîmbe* (în Bucovina: *a căputa turetcĭ* sing. *turétcă*) astfelŭ că şi ginerele se va căsători cu altă mirésă, *netrăindu-ĭ cea dintâiŭ*». — G. S. Ionénu, op. cit. p. 32.

(3) In Bucovina şi la Cantemirŭ. op. cit. p 146.

(4) Com. de d-lŭ T. Duşanescu.

(5) Pretutindene în Bucovina. Veḑĭ şi: Calend. pentru Ducat. Bucov. pe 1857 şi Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 146.

pielea oiĭ jertfite, pe care se așezaŭ miriĭ romanĭ, când se căsătoriaŭ. (1)

In comitatulŭ *Honidórei* însă atâtŭ mirele câtŭ și mirésa staŭ numaĭ cu piciorulŭ celŭ dreptŭ, și se crede că celŭ ce va pune ântâiașĭ dată piciorulŭ pe pânḑă, acela după cununie orĭ și ce va face, făcutŭ va fi, și ce va porunci va trebui să se împlinéscă, maĭ pe scurtŭ că elŭ va fi stăpânŭ peste soțulŭ seŭ. (2)

La Româniĭ din prejurulŭ *Timișórei* din contră se observă adeseorĭ cum se silescŭ miriĭ când se așéză la cununie, ca să se calce unulŭ pe altulŭ pe piciorŭ din respectulŭ supunereĭ, creḑêndu-se că dacă mirele a pututŭ maĭ nainte călca pe piciorulŭ mireseĭ, i va fi acésta supusă, și din contră. (3)

Datina acésta esistă și la Româniĭ din *România* (4) precum și la ceĭ din *Moravia*, cariĭ acuma de multŭ sunt slavisațĭ (5) apoĭ la *Franceḑĭ* (6) și la *Litenĭ* (7)

(1) Serv. ad Aen. 4, 374: Mos enim apud veteres fuit flamini et flaminicae ut, (lies cum) per farreationem in manus convenirent, sellas duas iugatas ovili pelle super iniecta poni eius ovis, quae hostia fuisset, et (lies ut) ubi nubentes capitibus in confarreatione flamen et flaminica, residerent.

La ceĭ vechĭ era obiceiŭ ca flaminulŭ și flaminica să se căsătoréscă prin mâncarea plăcinteĭ, să se așeze doue scaune împreunate și acoperite cu pielea oiĭ aceleia, care s'a întrebuințatŭ ca jertfă, și pe acele scaune să se așeze cu capulŭ acoperitŭ flaminulŭ și flaminica, carĭ se căsătorescŭ.

(2) Com. de d-lŭ Dușanescu.

(3) G. Trăilă. op. cit. p. 445.

(4) G. S. Ioneanŭ, op. cit p. 81: «Când miriĭ staŭ în biserică la cununie, mirésa pe nebăgate de samă pune unŭ piciorŭ pe alŭ gineruluĭ, ca *ea să fie maĭ mare și maĭ cu autoritate în casă.*»

(5) Dr. Ioh. Nep. Enders: Der Molkencurort Rožnau in Mähren und seine Umgebungen. Wien, 1872, p. 37: «Când înfășură preotulŭ de naintea altaruluĭ mânele mirilorŭ cu stola, atuncĭ caută mirésa ca să calce pre mirele seŭ pe piciorŭ. Dacă-ĭ succede, e de părere, că va predomni asupra bărbatuluĭ seŭ.»

(6) Düringsfeld, op. cit. p. 251: «In momentulŭ, când încredințațiĭ aŭ să priméscă binecuvîntarea, cércă mirele să îngenunche pe rochia mireseĭ, și acésta érășĭ cércă să-lŭ împiedice (opréscă), căcĭ dacă ĭĭ succede luĭ, atuncĭ e pentru dînsa domnirea în casă o dată pentru totdeauna pierdută.»

(7) Düringsfeld, op. cit. p. 21: «In timpulŭ cununieĭ caută mirésa să calce

Sub scorţariŭ şi anume în loculŭ acela unde stă mirele şi mirésa cu piciorulŭ dreptŭ se punŭ totdeauna atâtŭ la unulŭ câtŭ şi altulŭ galbenĭ saŭ alţĭ banĭ dacă sunt din clasa de josŭ. Baniĭ aceştĭa, cariĭ sunt menițĭ pentru pălimarŭ. însemnéză că încredinţaţiĭ nu caută la lume, ci tótă mărirea eĭ o calcă în picĭóre (1) saŭ spre a arăta prin acésta că calcă în picĭóre tótă mărirea străină şi deşartă aşteptândŭ şi dorindŭ numaĭ fericirea casnică. (2)

Alăturea cu dînşiĭ saŭ şi de napoĭa lorŭ staŭ *nuniĭ* ţinêndu fie-carele în mână câte-o lumină mare de céră aprinsă şi împodobită cu cordeluţe, cu bumbacŭ saŭ şi cu strămătură de diferite culorĭ, cu deosebire însă albastră-roşă şi galbenă, şi anume: nunulŭ totdeauna de-a dreapta mireluĭ, ér nuna de-a stânga mireseĭ. (3)

Intre doue făcliĭ se cunună şi miriĭ romanĭ. (4)

Şi acuma, după ce s'a aşezatŭ fiecarele la loculŭ seŭ, începe preotulŭ funcţionarŭ a le ceti maĭ ântâiŭ *logodna*,

---

pre mire pe picĭorŭ, ca să-şĭ asigure domnirea asupra viitóreĭ sale căsniciĭ, şi fiind-că şi mirele o doresce acésta, de-aceea adeseorĭ se nasce o luptă, care e cu atâta maĭ comică că amêndoĭ voescŭ a-şĭ ascunde picĭórele şi fie-care se uită la picĭórele lorŭ».

(1) Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 146. — G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 31 : «Miriĭ intraţĭ în biserică să se cunune, li se aşterne sub picĭóre o scórţă saŭ altŭ aşternutŭ pe care se aruncă şi banĭ, nesocotindŭ prin acésta materialulŭ sunătorŭ, călcândŭ în picĭóre tóte măririle deşarte, carĭ se facŭ prin banĭ, *dorindŭ numaĭ fericirea casnică*»

(2) Calend. p. Ducat. Bucovineĭ pe an. 1857.

(3) Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 146: «Lângă eĭ la spate staŭ nunulŭ şi nuna, ţinêndŭ doue făcliĭ asemenea de lungĭ, de gróse şi de grele.

In unele părţĭ ale Transilvanieĭ însă, după cum ne scrie d-lŭ I. Georgescu, totŭ timpulŭ câtŭ duréză cununia ţinŭ în mână câte o lumină aprinsă nu numaĭ nuniĭ ceĭ marĭ, ci şi miriĭ. In altele éraşĭ, şi anume pe lângă isvorulŭ Someşuluĭ mare, după cum ne scrie d-lŭ I. Popŭ Retaganulŭ, miriĭ ţinŭ câte o lumină aprinsă în mână când cetesce preotulŭ evangelia, ér nuniĭ ceĭ marĭ, totŭ atuncea, ţinŭ deasupra capuluĭ mirilorŭ unŭ *colacŭ* cu o lumină.

(4) Prop. 5, 11, 46: Viximus insignes inter utramque facem.

Am trăitŭ vestiţĭ între ambele făcliĭ.

de cum-va acésta nu li s'a cetitŭ maĭ nainte, și apoĭ *cununia* schimbându-le în același timpŭ *inelele* și puindu-le câte-o cunună pe capŭ.

In *Timișóra* şi înprejurime e datină de-a se pune pe capulŭ mirilorŭ unŭ sovonŭ lungŭ din pânḑă albă și peste acésta se punŭ cununile bisericescĭ, nu, bună óră ca în Bucovina, pe capulŭ golŭ. Acestŭ sovonŭ se légă după cununie pe după grumazulŭ mireseĭ în semnulŭ verguriеĭ. (1)

Cununile, carĭ se numescŭ *cununĭ de nuntă* și carĭ aŭ în genere forma unuĭ cercŭ, în cele maĭ multe părţĭ sunt, după cum s'a arĕtatŭ maĭ susŭ, de maĭ nainte făcute și se întrebuințéză nu numaĭ la o singură păreche de tinerĭ, ci la maĭ multe. In unele părţĭ însă se facŭ anume pentru tineriĭ, ce aŭ să se cunune, din ramurele de pomĭ roditorĭ, cu deosebire de prunŭ, precum și din mirtă saŭ bărbănocŭ.

Dacă juna păreche e lovită după cununie de nenorocirĭ și năcazurĭ, se ḑice că a fostŭ cununată nu cu cunună de prunŭ saŭ de altŭ pomŭ roditoriŭ, ci cu *cunună de rugŭ*, atribuindu-i-se astfeliŭ ruguluĭ o afinitate și legătură mistică cu nefericirile și aspra sórte a vieţiĭ, saŭ din causa ghimpilorŭ seĭ saŭ din causa pietrosuluĭ și stĕrpuluĭ locŭ, unde cresce. (2)

Și nu o dată juna păreche, dacă ĭĭ merge rĕŭ, se plânge asupra nânașilorŭ, dându le vină că arŭ fi cununat'o cu *cunună de rugŭ ca să n'aĭbă traĭulŭ prunculuĭ*, adică fără a gusta plăcerile și desmierdările, ce oferă omuluĭ viaţa tênĕră, traĭuluĭ de nevastă:

Bată-te foculŭ nănașŭ
Cu cine mĕ cununașŭ

(1) G. Trăilă, op. cit. p. 415.
(2) M. Pompiliŭ. Balade pop. p. 87.

Cu cununa rugului
Să n'am traiulŭ prunculuĭ. (1)

Şi dacă unuĭa dintre cununaţĭ îĭ pică în decursulŭ ceremonieĭ cununa de pe capŭ saŭ pĭerde inelulŭ de cununie, crede poporulŭ, că viaţa juneĭ părechĭ nu va fi încununată cu îndestulare, pace şi fericire, că va avé fórte multe de suferitŭ saŭ chĭar că unulŭ dintre dînşiĭ va muri tocmaĭ când îĭ va fi lumea maĭ dragă. Destulŭ că căderea cununeĭ de pe capŭ şi pĭerderea inelului de cununie produce o impresiune atâtŭ de rea, că, numaĭ dacă ar fi cu putinţă, numaĭ dacă *taĭna cununieĭ* nu ar fi pentru poporulŭ nostru cea maĭ sfântă taĭnă, n'ar sta multŭ pe gândurĭ, ci îndată s'ar desface numaĭ şi numaĭ ca să n'aĭbă în viitoriŭ a da preste o nefericire prea mare.

Dar nu numaĭ căderea cununeĭ de pe capŭ prevestesce nenorocire, ci chĭar şi atuncĭ când se pune strîmbŭ pe capŭ încă nu e semnŭ bunŭ.

Acéstă credinţă se află şi la *Macedo-românĭ.*. O ḑicală de-acestora sună: *chiline! s'furim că nu-ţĭ bag curuna strîmbu s'nu-mĭ dzicĭ pi numa!* adică: «fine! de-nu-ţĭ puĭ «cununa (coróna) strîmbŭ să nu-mĭ ḑicĭ pe nume».

In acéstă ḑicală se află maĭ multŭ o ameninţare, în casŭ când finulŭ nu arŭ voi a face ce-va pe plăcerea viitoruluĭ sěŭ nânaşŭ. (2)

Precum căderea cununieĭ de pe capŭ se consideră de unŭ semnŭ rěŭ, totŭ aşa se consideră de semnŭ reŭ şi stîngerea uneĭ dintre luminele, ce le ţinŭ nuniĭ ceĭ marĭ în mână, (3) saŭ când unulŭ dintre tineriĭ ce se cunună rîde prea multŭ în decursulŭ cununieĭ. (4)

(1) M. Pompiliŭ, Balade pop. p. 28.
(2) Com. de d-lŭ Iutza.
(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.
(4) Cred Rom. din Bucovina.

«*După rîsŭ vine plânsŭ*» dice unŭ proverbŭ străvechiŭ. Dreptŭ aceea amêndoĭ tineriĭ caută ca în totŭ decursulŭ cununieĭ să fie câtŭ se poate de serioşĭ. (1)

Ba, în ţinutulŭ Timişóreĭ este datină ca mirésa să ţie în timpulŭ cununieĭ unŭ banŭ de argintŭ în gură, cu scopŭ, după uniĭ, ca să nu nască prunci în grabă, éră după alţiĭ ca să-ĭ fie tonulŭ — gura — predomnitoriŭ preste bărbatŭ ca sunetulŭ argintuluĭ. Totŭ din acestŭ scopŭ după cununie trage mirésa de funia campaneĭ. (2)

Când pune preotulŭ cununile pe capulŭ tinerilorŭ şi maĭ cu sémă când înconjură cu dînşiĭ şi cu nuniĭ ceĭ marĭ în formă de danţŭ masa la care s'a cetitŭ cununia, şi pe când cântăreţiĭ cântă troparĭulŭ usitatŭ *Isaĭa dănţuesce....* vorniceiĭ cariĭ încă sunt de faţă precum şi némurile tinerilorŭ cununaţĭ aruncă în tóte părţile bisericeĭ, dar maĭ alesŭ asupra capetelorŭ celorŭ cununaţĭ banĭ mĕrunţĭ, nucĭ, alune şi hemeiŭ uscatŭ. spre a arĕta prin acésta pe de-o parte că tineriĭ cununaţĭ nu cerŭ dela Dumnedeŭ, dătătoriulŭ de viaţă, decât timpurĭ roditóre de nucĭ, alune, şi hemeiŭ etc. éră pe de altă parte că se lépădă de tóte jocurile copilăresci, avêndŭ de aicĭ înainte a se ocupa numaĭ cu lucrurĭ maĭ înalte şi seriόse. (3)

Ceĭ dintr'o stare maĭ înaltă precum şi o samă de orăşenĭ aruncă maĭ adese orĭ zaharicale, éră la *Românii din Macedonia* naşa e aceea care aruncă *orezŭ* saŭ *ordŭ* asupra poporuluĭ dintr'unŭ ciurŭ ce-lŭ are cu ea. (4)

---

(1) Cred. Rom din Bucovina.
(2) G. Trăilă, op cit. p. 445.
(3) D. Cantemirŭ. op. cit. p. 146; —Calendarŭ pentru Ducat. Bucovineĭ pe an. 1857; —G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 32; —I. C.Tacitŭ: Nunta la pop. rom. op. cit. p. 21: «Serviţulŭ divinŭ finitŭ, conformŭ prescriptelorŭ bisericescĭ, o plóe de alune, nucĭ, grâŭ orĭ fasole, în generalitatea casurilorŭ maĭ cu samă cofeturĭ, acopere faţa bisericeĭ, desemnândŭ astfeliŭ belşugulŭ pe urmele noilorŭ căsătoriţĭ».
(4) T. T. Burada: Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 422.

Datina de a arunca diferite fructe și zarahicale, maĭ alesŭ însă *nucĭ* și *alune*, e de origine romană (1), cacĭ ea se află nu numaĭ la Românĭ, ci și la celelalte popóre romanice, precum : *Italienĭ* (2), *Francejĭ* (3) și *Spaniolĭ* (4).

Totŭ atuncĭ, când preotulŭ dimpreună cu nuniĭ și cu miriĭ încunjură de treĭ orĭ după olaltă tetrapodulŭ despre stânga spre drépta (5), ér cantoriĭ cântă troparĭulŭ «*Isaĭa*

---

(1) *Festi* ep. p. 172 : Nuces flagitantur nuptiis et iaciuntur pueris, ut novae nuptae intranti domum novi mariti secundum fiat auspicium.

Nucile se cerŭ la nunțĭ și se aruncă copiilorŭ, ca să fie începută cu norocŭ pentru nóua mirésă, care intră în casa nouluĭ eĭ bărbatŭ.

Mai ad Virg. ecl. 8, 30 : Sparge marite nuces nuptiali festo nuces dividi vel in solum abiici solent. Sic puerorum colligentium strepitu vox puellae non auditur. Vel ne infausta verba ad aures ferantur. Est et illa opinio, quod, qui nuptias contrahunt, lusus relinquunt.

Aruncă, bărbate, nucĭ la serbarea nunțiĭ se obicĭnuesce a împărți saŭ a le arunca pe pămîntŭ. Astfeliŭ din causa svonuluĭ, ce-lŭ facŭ băețiĭ, când culegŭ nucile, nu se aude glasulŭ fetiĭ. Saŭ se face acésta, ca să nu pĕtrundă la urechĭ cuvinte vorbite într'o óră rea. Maĭ este și acea credință că aceĭ ce se căsătorescŭ părăsescŭ jocurile.

Catull. 61, 127—131 :

Da nuces pueris iners,
Concubine : satis diu
Lusisti nucibus : lubet
Iam servire Talasio.
Concubine, nuces da.

Dă nucile băețilorŭ, leneșule Concubine, destulŭ te-aĭ jucatŭ cu nucĭ, acum avemŭ plăcere, să servimŭ luĭ Talasiu, dă nucĭ Concubine.

(2) *Düringsfeld*, op. cit. p. 96 : «La serbarea nunțiĭ din noŭ se aruncă asupra mireseĭ și mireluĭ, însă de astă dată nucĭ și migdale».

(3) *Düringsfeld*, op. cit. p. 261 : «*La Gaillac* li se aruncă mirilorŭ, pe când încă îngenunche înaintea altarĭuluĭ, nucĭ pe spate, și la balulŭ, pe care logodniculŭ din *Gex* trebue să-lŭ dea în ḑiua când i s'a strigatŭ întâia vestire, ceĭ invitațĭ aruncă nucĭ cu pumniĭ».

(4) *Düringsfeld*, op. cit. p. 268.

(5) Precum îndătinéză Româniĭ în ḑiua de astăḑĭ a se'nvêrti de treĭ orĭ în prejurulŭ tetrapoduluĭ, de'naintea căruĭa s'aŭ cununatŭ tineriĭ, chĭar așa îndătinaŭ și *vechiĭ Romanĭ* a se'nvêrti maĭ de multe orĭ din stânga spre drépta înprejurulŭ altarĭuluĭ pe care aduceaŭ jertfă.

Plautus Curc. 69 : P. H. quo me vertam, nescio. P. A. Si deos salutas, dextroversum censeo.

In cotro să mĕ îndreptŭ, nu sciŭ. Dacă salutĭ pre ḑeĭ, credŭ că mergĭ în spre drépta.

Serv. ad Aen. 4, 62 : Matronae enim sacrificaturae circa aras faculas tenen-

dănţuesce», pălimariŭlŭ, care merge înaintea preotuluĭ cu unŭ sfeşnicŭ, în care se află o lumină aprinsă, (1) se plécă repede şi rădicândŭ scorţariŭlŭ, ce-a fostŭ aşternutŭ sub piciórele mirilorŭ, ĭea baniĭ de sub scorţariŭ şi-ĭ strînge. (2)

Maĭ nainte însă de ce începŭ a încunjura tetrapodulŭ preotulŭ dă la amêndoĭ tineriĭ, precum şi nunilorŭ celorŭ marĭ, vinŭ dintr'unŭ păharŭ şi câte-o făliuţă de pâne întinsă în mĭere, ca să guste de treĭ orĭ în semnŭ de amóre perpetuă şi unire nedespărţită.

In comitatulŭ *Zarandului* preotulŭ, după ce s'a învêrtitŭ şi a treia óră cu miriĭ în jurulŭ meseĭ, adică a tetrapoduluĭ, tae dintr'o *pogace*, ce a adus'o cumêtra cea mare, patru făliĭ înguste şi din una dă mireluĭ să guste de treĭ orĭ, dintr'a doua mireseĭ, éră din celelalte nunilorŭ. Totŭ atuncea le dă de gustatŭ, ca şi'n Bucovina, vinŭ dintr'unŭ păharŭ totŭ de treĭ orĭ. (3)

Pânea de grâŭ întinsă în mĭere saŭ pogacea, care este îndătinată nu numaĭ la Românĭ, ci şi la *Italienĭ* (4) şi *Francejĭ* (5) a se da mirilorŭ de gustare după actulŭ cu-

---

tes ferebantur. Quidam genus sacrificii appelant, quod veteres, cum aras circuirent et rursus cum reverterentur et deinde consisterent, dicebant minusculum sacrum.

Matrónele când voĭaŭ să jertféscă mergeaŭ înprejurulŭ altarelorŭ cu cădelniţe în mânĭ. — Uniĭ numescŭ unŭ feliŭ de jertfă ceea ce numĭaŭ ceĭ vechĭ jertfă mică dacă mergemŭ înprejurulŭ altarelorŭ şi érăşĭ se 'ntorceaŭ şi érăşĭ se purtaŭ.

(1) Aşa îndătinaŭ şi Romaniĭ, când încunjuraŭ altarĭulŭ de jertfă, de a merge unulŭ c'o făclie aprinsă înainte.

Valer. Flaccus Arg. 8, 245: ignem Pollux undamque iugalem praetulit ut dextrum pariter vertantur in orbem.

Polux duse înainte făclia şi apa întrebuinţată la căsătorie, astfeliŭ în câtŭ forma unŭ cercŭ asemenea mergêndŭ în drépta.

(2) Pretutindene în Bucovina.

(3) Com. de d-lŭ T. Duşanescu.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 96.

(5) Düringsfeld, op. cit. p. 246: «Fecĭorulŭ de onóre aduce o coşărcuţă aco-

nunieĭ, ne aduce aminte de *plăcinta* străbunilorŭ noștri, a *Romanilorŭ*, fără de care nu se încheĭa nicĭ o căsătorie. (1)

In fine după sfîrșirea ceremoniilorŭ și rugăcĭunilorŭ prescrise de biserică și după tóte datinele arĕtate maĭ susŭ ĭesŭ cu toțiĭ din biserică afară.

perită cu unŭ șervetŭ albŭ și dintr'acésta scóte preotulŭ o pâne albă, face cu cuțitulŭ cruce asupra eĭ, și taĭe dintr'însa o bucățică, pre care o rumpe în două și așa o împărțesce între noiĭ soțĭ. Asemenea ĭea elŭ din coșărcuță unŭ șipŭ cu vinŭ, tórnă puținŭ dintr'însulŭ într'unŭ păharŭ și-lŭ dă mireluĭ, care, după ce a bĕutŭ vr'o câte-va picăturĭ dintr'însulŭ, îlŭ dă la rêndulŭ sĕŭ mireseĭ.

(1) Gaius. 1, 112 : «Farreo in manum conveniunt per quoddam genus sacrificii, quod Iovi farreo fit : in quo farreus panis adhibetur.

Căsătoria se face prin o plăcintă aducêndu-se jertfă luĭ «Iupiter farreus» : la acéstă jertfă se întrebuințéză pâne (plăcintă) de grâŭ.

Ulpian. 9 : Farreo convenitur in manum certis verbis — et textibus X praesentibus et solemni sacrificio facto, in quo panis quoque farreus adhibetur.

Căsătoria se face prin o plăcintă sub o formulă anumită și în presența a 10 marturĭ aducêndu-se o jertfă la care se întrebuințéză pâne de grâŭ.

Dionys. 2, 25 : ἐκάλουν δὲ τοὺς ἱερους καὶ νομίμους οἱ παλαιοὶ γάμους Ρωμαικῇ προςηγορίᾳ περιλαμβάνοντες φαῤῥαγείους επὶ τῆς κοινωνίας τοῦ φαῤῥός, ὁ καλοῦμεν ἡμεῖς ζέαν. αὕτη γὰρ ἦν ἀρχαῖα καὶ μέχρι πολλοῦ συνήθης ἅπασιν αὐτοῖς ἡ τροφή. — καὶ ὥσπερ Ἕλληνες τὸν κρίθικον καρπὸν ἀρχαιότατον ὑπολαμβάνοντες ἐπὶ τῶν θυσιῶν κριθαῖς καταρχόμεθα οὐλὰς αὐτὰς καλοῦντες, οὕτω Ῥωμαῖοι τιμιώτατον τε καρπὸν καὶ ἀρχαιότατον εἶναι νομίζοντες τὰς ζέας διά τούτων ἁπάσης ἐμπύρου θυσίας κατάρχοντες. μένει γὰρ ἔτε καὶ οὐ μεταπέπτωκεν εἰς πολυτελεστέρας ἀπαρχὰς τό ἔθος.

Căsătoriile sfinte și legitime le numĭaŭ ceĭ vechĭ pe latinesce «căsătoriĭ cu pâne» pentru întrebuințarea pâneĭ de grâŭ (alacŭ) pre care îlŭ numimŭ noĭ grecesce ζέα=far=alacŭ. Căcĭ acesta (adică grâulŭ saŭ alaculŭ) este nutrimentulŭ loŭ întrebuințatŭ din vechime. Și precum noĭ Grecĭĭ privindŭ orḑulŭ de fructulŭ celŭ maĭ vechiŭ facemŭ jertfele cu orḑŭ numindu-lŭ «orḑŭ prăjitŭ», așa și Romaniĭ privindŭ grâulŭ de fructulŭ celŭ maĭ cinstitŭ, începeaŭ cu grâulŭ fie-care jertfă de ardere; căcĭ rĕmâne și astăḑĭ acestŭ obiceiŭ și nu s'a schimbatŭ in jertfe maĭ lucsóse.

XVI. INTÓRCEREA DELA CUNUNIE.

Când dă mirele și miresa să iasă din biserică afară, după ce s'a sfârșitŭ ceremonia cununieĭ, vorniceiĭ dimpreună cu alțĭ fecĭorĭ, cariĭ aşteptă la uşa bisericeĭ, ĭĭ ĭaŭ pre amêndoĭ între drusce și formândŭ unŭ lanțŭ lungŭ ĭĭ scotŭ în chipulŭ acesta afară din curtea bisericeĭ (1), unde formeză și jócă o horă, la care ĭaŭ parte nu numaĭ mirele, mirésa, vorniceiĭ și druscele acestora, ci și o mulțime de alțĭ fecĭorĭ și fete. Insă vorniceiĭ nu jócă multŭ, ci după ce s'aŭ învêrtitŭ de vr'o câte-va orĭ, lăsându se de jocŭ, începŭ a cinsti și a pofti pre toțĭ ceĭ ce se află de fațĭ la nuntă.

Se întêmplă adeseorĭ că în aceeașĭ ḑi și în una și aceeașĭ biserică se cetescŭ maĭ multe cununiĭ după olaltă, ba, uneorĭ și'n unele locurĭ chĭar și de-odată. Cu tóte acestea însă nicĭ când nuntașiĭ de la doue saŭ treĭ nunțĭ, câte sunt, nu se amestecă între olaltă nicĭ nu jócă cu toțiĭ la un locŭ după ce aŭ scosŭ pre mire și pre mirésă din curtea bisericeĭ afară, ci fie-care nuntă jócă pre mirele și mirésa sa deosebitŭ de celelalte nunțĭ.

---

(1) In *Selagiŭ* ĭa mirele după cununie pre mirésă de subsuóră şi nemijlocitŭ după ce aŭ eşitŭ astfeliŭ din biserică, avêndŭ din dămână unŭ pistolŭ încărcatŭ, ĭlŭ dă în mâna dréptă a mireseĭ, şi ținêndu-se amêndoĭ de mână, mirésa împuşcă din pistolŭ în semnŭ de mulțămită că a ajunsŭ timpulŭ cununieĭ De aice apoĭ se despartŭ până la revedere.—Com. de d-lŭ E. Popŭ.

Er după ce aŭ sfârşitŭ hora începută de jucatŭ, şi vorniceiĭ de poftitŭ la nuntă, mirele şi cu vorniceiĭ seĭ încalecă pe caĭ, éră mirésa cu nuna, care ţine luminele de cununie aprinse în mână, cu maĭ multe neveste, precum şi cu o păreche de lăutarĭ se sue în trăsura menită pentru dînsa, şi aşa se întórce fie-care la casa sa părintéscă.

La munte, unde, după cum am arĕtatŭ maĭ susŭ, îndătinéză şi mirésa a merge călare, când se'ntorcŭ dela cununie, mirésa merge aşa de aprópe de mire ca nime, până ce vorŭ ajunge acasă, să nu se pótă strecura şi trece printre dînşiĭ. Spre scopulŭ acesta adese orĭ se légă calulŭ mireseĭ de alŭ mireluĭ şi aşa se întorcŭ, fiindŭ sigurĭ că făcêndŭ astfeliŭ nime nu va puté trece printre dînşiĭ. (1)

Alăturea cu mirésa se duce mirele şi 'n acele părţĭ, unde este datină ca amêndoĭ să se întórcă pe josŭ saŭ în una şi aceeaşĭ trăsură.

La întórcere mulţĭ le ĭesŭ înainte cu cofe pline cu apă, pe care le varsă în cale, urându-le ca tótă viaţa să le mérgă în plinŭ. Ér mirele, dreptŭ resplată pentru acéstă faptă şi urare, dă fie-căruĭa câte unŭ bacşişŭ. (2)

Totŭ aşa e datină şi la Româniĭ din *Transilvania*.

«Intre doue făcliĭ aprinse,—scrie I. C. Tacitŭ,—plécă cununaţiĭ însoţiţĭ de publicŭ. Nunulŭ orĭ naşulŭ şi nuna aruncă monete în tóte doniţele cu apă, ce staŭ puse de-o parte şi de alta a drumuluĭ, cumpĕrândŭ astfeliŭ protecţiunea ḑeuluĭ căsătorieĭ. Lăutariĭ cântă şi chiuiturile amintescŭ satuluĭ că căsătoria s'a făcutŭ.» (3)

---

(1) In România se crede că, dacă vre unulŭ dintre cununaţĭ, întorcêndu-se dela biserică, va pierde ceva până acasă, va muri.—G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 34.

(2) Datina Rom. din maĭ tóte părţile Bucovineĭ.

(3) «Nunta la pop. rom.» veḑĭ op. cit. 21.

In *Lotaringia* e asemenea datină de a se arunca monete pe drumŭ, când se'ntorcŭ dela cununie, cu acea deosebire numaĭ că aice «mirésa aruncă mo-

Și precum, când s'aŭ pornitŭ la cununie, așa și acuma când se întorcŭ, nevestele ce însoțescŭ pre mirésă cântă următorĭulŭ cântecŭ:

Frunḑuliță de sub ghĭață.
Duminică deminéță
Mândru sóre-a resăritŭ,
Mândră lună s'a ivitŭ.
Nu sciŭ luna s'a ivitŭ,
Orĭ sórele-a răsăritŭ,
Orĭ mirile a'nfloritŭ,
Saŭ mirésa s'a gătitŭ
Și frumosŭ s'a 'mpodobitŭ
Cu cunună de argintŭ
La biseric'a pornitŭ,
La biser'că c'a ajunsŭ
Și căpĕtândŭ unŭ rĕspunsŭ
In biser'că c'a intratŭ
Și la cununie-a statŭ... (1)

Apoĭ și acesta:

Busuĭocŭ verde 'n psaltire,
Noĭ amŭ fostŭ la mânăstire,
Ce-amŭ vĕḑutŭ ne-a părutŭ bine:
Dóue cununițe'n masă
Șĭ-a treĭa 'n capŭ la mirésă.
Unŭ sfeșnicŭ cu luminare
Și unŭ lăĭceriŭ sub piciĭóre
Dóue luminărĭ la spate
Și pe mas'o sfântă carte,
Pe carte dóue inele
Șĭ-o crucință pintre ele;
Pe cruce dóue cununĭ
Șĭ-o carte de rugăcĭunĭ.
Din carte popa cânta
Și din gură întreba:
De-șĭ sunt dragĭ soțiĭ orĭ ba?
Apoĭ inelulŭ luândŭ
Cruce mireluĭ făcêndŭ
Inelele le schimbară,
Cununile le luară
Și pe capŭ le așezară
La mire și la mirésă
Ce ședeaŭ lâng'acea masă!
Păharŭ cu pâne și mĭere
Le-a datŭ, la toțĭ în vedere,
Ca să aĭbă traiŭ dulcuțŭ
Ca mĭerea din păhăruțŭ.
Masa c'aŭ înconjuratŭ
Și *Isaĭe* le-aŭ cântatŭ
Și pe vecĭ mi ĭ-aŭ juratŭ. (2)

După ce aŭ ajunsŭ acasă vorniceiĭ și druscele ĭesŭ mireseĭ înainte, o scobóră din trăsură și băgându-o cu danțulŭ în casă o așéză după masă, unde stă dimpreună cu

---

nete micĭ, învĕlite bine în hârtie, ca să nu se vadă, câtŭ de mică e suma».— Veḑĭ: Düringsfeld, op. cit. p. 251.

(1) G. Tomolagă: Moravurĭ și datine poporale. op. cit. p. 56.

(2) G. Tomolagă: Moravurĭ și datine pop. în op. cit. p. 55.

druscele și cu vorniceii sei la masă până ce sosesce mirele.

Când intră în casă vornicelulŭ primare, care conduce danțulŭ, face de trei ori cruce cu bățulŭ pe ușă și dice:

> Norocŭ și viață
> Traiŭ bunŭ cu dulcéță! (1)

Saŭ așa:

> Cele bune
> Să s'adune,
> Cele rele
> Să se spele! (2)

In România, cum aŭ sositŭ mirii acasă dela cununie, mirésa iea pre sócră in brațe și dacă o póte rădicá, *ea va fi mai mare în casă, ér de nu, sócra;* după acésta învălesce foculŭ pe vatră anume *să astupe gura bărbatului și a sócrei, ca să nu-i dică vre-odată ce-va.* Totŭ atunci dă nuna miresei untŭ próspětŭ, cu care face câte o cruce în cele patru părți atâtŭ în afară câtŭ și înăuntru casei, *ca să mérgă tréba bine în acea casă nóuă.* (3)

Precum la mirésă totŭ așa se face și la mire. Pre acesta, cum a ajunsŭ acasă la părinții sěi, încă ilŭ iaŭ vorniceii între drusce și băgându-lŭ cu danțulŭ în casă ilŭ așédă după masă. Ér pe când ilŭ punŭ la masă nevestele adunate cântă următoriulŭ cântecŭ:

> Legăna-s'arŭ,
> Clătina-s'arŭ,
> Legăna-s'arŭ bradi'n munți
> Să se róge vêntului,
> Vêntului,
> Pămîntului,
> Să le crute vêrvurile,
> Vêrvurile,
> Ramurile,
> Și să-i bată la trupină
> Și mai josŭ la răděcină,
> Să mi-i scótă din pămîntŭ,
> Din pămîntŭ,
> Din negru lutŭ,

(1) Din Céhorŭ, com. de M. Dimitrovici, stud. gimn.
(2) Din Fundulŭ-Moldovei, com. de d-lŭ T. Leușténŭ.
(3) G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 34.

Să mi-ĭ trécă prin ovĕsŭ
Și să-ĭ scótă'n josŭ la șesŭ,
La pămîntŭ să mi-ĭ obóre,
Să mi-ĭ facă treĭ pătrare,
Să-ĭ despice'n miceĭ bucățĭ,
Să-ĭ înpartă în treĭ părțĭ
Și să-ĭ ducă la treĭ târgurĭ,
La treĭ târgurĭ,
La treĭ meșterĭ.
Ca să-ĭ facă săhănele,
Săhănele,
Păhărele
De cinstitŭ, de ospĕtatŭ,
Mireluĭ de închinatŭ;
De cinstitŭ părinților,
De'nchinatŭ nânașilorŭ,
Nânașilorŭ,
Nuntașilorŭ.
Tuturorŭ slujbașilorŭ
Și nóuĕ vătajilorŭ! (1)

Insă mirele de astă-dată nu stă multŭ la masă, ci îmbucă numaĭ de vr'o câte-va orĭ și apoĭ se pornesce cu întréga sa suită la mirésă ca să o ducă la sine acasă.

Dacă mirele e din altŭ satŭ, atuncĭ lasă pre mirésă să mérgă ea maĭ ântâiŭ cu aĭ sĕĭ acasă, și apoĭ, după ce maĭ îngădue puținŭ la biserică, se duce și elŭ în urma eĭ, însă și acuma pe încetŭ așa că, până ce sosesce elŭ cu aĭ sĕĭ nuntașĭ, să fi avutŭ mirésa timpŭ când să ospĕteze. (2)

Am amintitŭ maĭ susŭ că mirele, deși e din acelașĭ satŭ cu mirésa, totușĭ se duce de-odată și dimpreună cu acésta la dinsa acasă. Acésta însă se'ntêmplă numaĭ rarŭ unde. In genere e datină atâtŭ în Bucovina câtŭ și'n Transilvania ca mirele să se abată puținŭ pe-acasă, (3) saŭ să aștepte nițelŭ la biserică, și abĭa după aceea să se pornéscă spre casa mireseĭ ca cu atâta maĭ imposantă să fie sosirea și primirea sa din partea nuntașilorŭ, ce se află la mirésă.

La clasele cele culte din contră e pretutindene datină în Bucovina ca mirele și mirésa să se întórcă de la cununie în una și aceeașĭ trăsură.

(1) G. Tomoĭagă: Moravurĭ și datine pop. publ. în op. cit. p. 54.

(2) Datina Românilorŭ din cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ

(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu: «După biserică nunulŭ merge cu mirele la prândŭ la socrulŭ mare, ér nuna cu mirésa la socrulŭ micŭ».

Totŭ așa era maĭ de multŭ îndătinatŭ și'n Țara-românéscă, cu acea deosebire numaĭ, că în acéstă țéră amêndoĭ tineriĭ cununațĭ se întorceaŭ dela cununie de a dreptulŭ la casa mireluĭ, și nu la a mireseĭ. Étă ce ne spune în privința acésta d-lŭ I. Ghica :

«Cununia se celebra la amédĭ la biserica enorieĭ, de unde apoĭ mirésa nu se maĭ întorcea la căminulŭ părintescŭ. Ea, adică mirésa, împreună cu mirele, se punea în trăsură cu caĭ ce purtaŭ gevrele, și luaŭ la trăsură lumînările aprinse, înfipte într'o pâne . . . Trăsura era încunjurată de toțĭ flăcăiĭ, rude și amicĭ aĭ gineruluĭ, carĭ încuraŭ caiĭ lorŭ, aducêndŭ scire că sosesce mirésa». (1)

(1) Op. cit. p. 35.

XVII. COLĂCĂRIA.

După prânḑŭ, adică după ce a ospĕtatŭ puţinŭ, luândŭ mirele pre vorniceiĭ sĕĭ, pre lăutarĭ şi pre toţĭ óspeţiĭ, câţĭ s'aŭ aflatŭ la dînsulŭ, pornesce la mirésă. Toţĭ se ducŭ de astă dată cu dînsulŭ, numaĭ maĭca sa rĕmâne acasă ca să pregătéscă cele trebuinciόse pe când se va întórce cu mirésa.

Mirele şi vorniceiĭ mergŭ călărĭ, ceĭalalţĭ óspeţĭ însă în diferite trăsurĭ, între carĭ de regulă se află şi unŭ carŭ cu patru saŭ cu şese boĭ meniţĭ spre aducerea mireseĭ şi a zestreĭ. Şi precum maĭ nainte, aşa şi acuma atâtŭ vorniceiĭ, câtŭ şi ceĭalalţĭ fecĭorĭ, carĭ îlŭ însoţescŭ, împuşcă din pusce şi pistóle, strigă şi chiue de rĕsună satulŭ, éră lăutariĭ nu maĭ înceteză de-a cânta.

Apropiindu-se de casa mireseĭ vorniceiĭ se ducŭ înainte, éră mirele şi cu ceĭalalţĭ nuntaşĭ rĕmânŭ ce-va maĭ în urmă.

Vorniceiĭ şi némurile mireseĭ, precum şi ceĭalalţĭ nuntaşĭ, cariĭ se află la mirésă cum audŭ că vine mirele cu suita sa, îĭ ĭesŭ înainte şi legândŭ pórta cu funiĭ şi cu lanţurĭ nu lasă pre nime să între în nuntru.

Colăcerĭulŭ, adică unulŭ dintre vorniceiĭ mireluĭ, cariĭ aŭ ajunsŭ acuma la pórtă, începe de călare a cuvînta :

Eĭ! ce halŭ, ce veselie,
Ce lucru póte să fie!
Pórta legată cu paĭe
Glóta 'n capŭ stă să ne saĭe!

Altulŭ:

Da las'o, că-ĭ cu rogozŭ,
Puĭ o mână pică josŭ!

Vornicelulŭ:

Fraţilorŭ
Fărtaţilorŭ!
Ce âmblaţĭ?
Ce căutaţĭ?

Colăcerĭulŭ:

Noĭ ce 'mblămŭ,
Ce căutămŭ
Totŭ bine sama ne dămŭ.
A nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Pe aicĭ a maĭ âmblatŭ
Cu puşca sa la vênatŭ
Şi 'n grădină s'a uĭtatŭ,
In a Nĭavóstră (1) grădină,
Ce cu florĭ frumóse-ĭ plină,
Şĭ-a vĕḑutŭ o mândră flóre,
Şĭ-a vĕḑutŭ în astă curte
O flóre mândră de munte,
Şĭ-a vĕḑut-o că totŭ cresce
Şi-a 'nflori totŭ inflioresce,
Şĭ-a rodi nu maĭ rodesce;
Şĭ-a vĕḑut-o că'nflorĭa
Şi nicĭ că maĭ odrăslĭa,
Şĭ-a pusŭ gândŭ ca să o ĭa
Şi s'o ducă peste ţĕrĭ,
Peste mărĭ.
Peste munţĭ
Nalţĭ, căruntĭ,
Pân' la ale sale curţĭ,
Pân' la curtea'mpĕrătéscă
Acolo s'o rĕsădéscă
Ca mândru să înfloréscă,
Să'ncépă, să odrăsléscă
Şi'n vecĭ să nu veşteḑéscă.
Şĭ-a nóst' tênĕrŭ împĕratŭ
Fórte multŭ s'a bucuratŭ,
Filosofĭ a adunatŭ,
Cu dînşiĭ la sfatŭ a statŭ,
Şi făcură sfatŭ s'o mute
La 'mpĕrătésca sa curte,
Şĭ-a înflori,
Şĭ-a rodi
Şi părinţilorŭ
Mare pomană lĭ-a fi.
Şĭ-a nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Tare s'a maĭ bucuratŭ,
Deminéţă s'a sculatŭ
Pe ochĭ negri s'a spălatŭ,
Chică négră pĭeptĕnatŭ,
Straĭe noŭe a'mbrăcatŭ,
La icóne s'a 'nchinatŭ,
În scărĭ de aurŭ s'a 'nălţatŭ,
Pe calŭ negru-a 'ncălicatŭ.
Din buciumŭ a buciumatŭ,
Din trîmbiţ'a trîmbiţatŭ,
Grea óste a rădicatŭ
Şi la vênatŭ a plecatŭ.
Când pe cale a plecatŭ
Totŭ pămîntulŭ a sunatŭ.
Dar'eĭ orĭ câtŭ aŭ âmblatŭ
Nemică nu aŭ aflatŭ.
Ér colea pe la 'nsĕratŭ,
Când era timpŭ de'nturnatŭ

(1) Nĭavóstră, Domnia-vóstră.

Colea când eĭ îmĭ sosiră
În poĭana garofiĭ
Aŭ găsitŭ o urmă de féră.
Stă'mpĕratulŭ și se mĭară :
Să fie urmă de féră,
Orĭ póte de-o ḑinișóră ?
Unŭ filosofŭ învĕțatŭ
La urmă a căutatŭ
Și din gur'a cuvîntatŭ :
Că-ĭ urmă de flóre-alésă
Să stee de sară'n casă
Cŭ-a nost'împĕratŭ la masă.
Alŭ doĭlea bărbatŭ domnescŭ,
Filosofŭ împĕrătescŭ
A ḑisŭ : că-ĭ flóre de raĭŭ
Să fie între mulțĭ aĭ
Cu'mpĕratulŭ de bunŭ traĭŭ.
Alŭ treĭlea bărbatŭ domnescŭ,
Filosofŭ împĕrătescŭ.
A ḑisŭ : că-ĭ urmă de ḑină
Să fie de-aḑĭ de la cină
Cu'mpĕratulŭ împreună.
Alŭ patrulea omŭ domnescŭ,
Filosofŭ împĕrătescŭ,
Puținŭ pe gândurĭ a statŭ
Și pe urm'a cuvêntatŭ :
«Urm'asta-ĭ de căprióră
Ca să fie până'n sară
Împĕratuluĭ soțióră.»
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Asta cum a ascultatŭ
Tare s'a maĭ bucuratŭ,
Din bucĭumŭ a bucĭumatŭ
Și câțĭ eraŭ la vênatŭ
La unŭ locŭ s'aŭ adunatŭ.
Prea'nălțatulŭ împĕratŭ
Peste óste s'a uĭtatŭ
Și pe noĭ ne-a însemnatŭ
Pe-aceștĭ doĭ
Pe-amêndoĭ :
Micĭ de statŭ,
Bunĭ de sfatŭ,
Lungĭ de mână,
Tarĭ la vênă ;
Micĭ de stătură
Bunĭ de gură ;
Slabĭ la minte.
Bunĭ de cuvinte ;
Cu caĭ sumețĭ
Din gură 'ndrăsnețĭ,
Cu caĭ bărbațĭ
Din gură'nvĕțațĭ ;
Din pistóle dândŭ
Din năfrămĭ luândŭ
Și 'n susŭ aruncândŭ.
Și cum ne-a alesŭ
Elŭ ne-a și trimesŭ
Pe crângulŭ ceriuluĭ
Pe semnulŭ pămîntuluĭ,
Pe suflarea vêntuluĭ,
Pe numĕrulŭ stelelorŭ,
Pe lumina luceferilorŭ
Ḑina să ĭ-o căutămŭ,
S'o prindemŭ, să ĭ-o aducemŭ.
Noĭ ne-am și luatŭ,
La drumŭ am plecatŭ,
Caiĭ ĭ-am strunitŭ
La drumŭ am pornitŭ
Șĭ-am âmblatŭ
Șĭ-am vênatŭ :
Munțiĭ
Cu braḑiĭ,
Délurile
Cu rîpele
Câmpurile
Cu florile.
Dar noĭ orĭ câtŭ am âmblatŭ
Nemică nu am aflatŭ.

Ér' când am fostŭ
In poĭana garofiĭ
Noue-o stea ni se ivì,
O stea ni s'a arătatŭ,
Şi'nainte ne-a săltatŭ.
Noĭ după stea ne-am luatŭ
Pe crângulŭ ceriuluĭ,
Pe semnele pămêntuluĭ
Pe suflarea vêntuluĭ,
Pe numĕruşulŭ stelelorŭ,
Pe lumina luceferilorŭ,
Mulţĭ câmpĭ am cutrieratŭ,
Mulţĭ codri am colindatŭ.
Prin multe sate am âmblatŭ,
Dar' preste nimic' n'am datŭ.
Ér' când am fostŭ
In dreptulŭ acestuĭ locŭ
Tótă óste-a statŭ în locŭ,
Şi când am fostŭ
In dreptulŭ acesteĭ case
Étă stéua luminósă
Aice că ni se lasă
La astă cinstită casă.
Noĭ asta cum am vĕḑutŭ
Aice ne-am abătutŭ
Ca orĭ stéua să ne daţĭ,
Orĭ ḑina să ne arătaţĭ,
Orĭ cuvêntul să ne daţĭ,
Orĭ de nu, bine nu'mblaţĭ,
Că noĭ n'am bĕutŭ holercă
Să ne fie cuvêntulŭ de nemică,
Ci am bĕutŭ buţĭ de vinŭ
Să ne fie cuvêntulŭ deplinŭ,
Decĭ orĭ stéua ne-arătaţĭ,
Orĭ ḑina să ne-o daţĭ,
Că noĭ multe nu vorbimŭ,
Că prea multŭ nu zăbovimŭ!

Vorniceĭulŭ:

Fraţilorŭ,
Fărtaţilorŭ!
Noĭ n'am vĕḑutŭ nicĭ o stea
Măcarŭ câtŭ de mititea
Óre când ca să se lase
In dreptulŭ acesteĭ case,
De-aceea nicĭ că ne pasă
De cuvintele Nĭavóstră,
Carĭ acuma le rostiţĭ
Inaintea ómenilorŭ
Acestorŭ cinstiţĭ!
De aceea ér' vĕ'ntrebămŭ:
Ce âmblaţĭ,
Ce căutaţĭ?

Colăceriŭlŭ:

Ce âmblămŭ
Ce căutămŭ
Totŭ bine sama ne dămŭ!
A nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Nóuĕ poruncă ne-a datŭ
Să vĕ spunemŭ apriatŭ
Că sunteţĭ îndătoriţĭ
Să cătaţĭ, să vĕ'ngrijiţĭ
Cu buţĭ de vinŭ,
Cu cară de fênŭ
Cu ĭaloviţe grase
Şi cu copile frumóse,
Că grea óste vi se lasă;
Pentru purtătoriŭ de gândŭ (1)
C'unŭ cuvinţelŭ bunŭ şi blândŭ,
C'unŭ păhărelŭ bunŭ de vinŭ
Şi c'o năframă de inŭ
Să-şĭ ştérgă gura de vinŭ.
Şi din tóte câte-am spusŭ

---

(1) Purtătoriŭ de gândŭ = colăceriŭ.

Dacă nu-ţĭ avè de-ajunsŭ,
Nu-ţĭ avè locŭ de ascunsŭ
Şi nicĭ gură de rĕspunsŭ!

Vornicelulŭ :

El fraţilorŭ,
Fărtaţilorŭ!
De venirea Dumnĭa-vóstră
Noĭ de multŭ am audịtŭ
Şi de-acee-am pregătitŭ
Pentru colăcarĭ isteţĭ,
Cum Dumnĭa-vóstră sunteţĭ,
In locŭ de cară cu fênŭ
Dóuesprẹdece jirẹdĭ de-ogrinjĭ,
Şi'n locŭ de buţĭ marĭ cu vinŭ
Dóuesprẹdece buţĭ ológe
Fără cercurĭ, fără dóge.

Şi'n locŭ de scripcarĭ
Vr'o câţĭ-va bondarĭ,
Toţĭ pestriţĭ pe pântece,
Că sciŭ multe cântece,
Şi galbinĭ pe vine
Să cânte maĭ bine!

Colăcerĭulŭ :

Eĭ fraţilorŭ,
Fărtaţilorŭ!
Acéstea, câte v'aţĭ nevoitŭ,
Şi nóuĕ ni le-aţĭ vorbitŭ,
Să vĕ fie de prânḍitŭ;
Celea ce le-aţĭ învĕţatŭ
Şi nóuĕ ne-aţĭ cuvêntatŭ
Să vĕ fie de-ospĕtatŭ
Mânĭ de prânḍŭ
Cu óue de mânḍŭ!

După ce a rostitŭ cuvintele acestea, atâtŭ colăcerĭulŭ, care le-a rostitŭ, câtŭ şi mirele dimpreună cu alŭ doĭlea vornicelŭ alŭ sĕŭ precum şi cela-lalţĭ feciorĭ, carii încă aŭ sositŭ, daŭ să rumpă funiile saŭ lanţurile cu carĭ este legată pórta şi să între cu de-a sila în nuntru. Însă vornicelulŭ şi cu cela-lalţĭ nuntaşĭ aĭ mireseĭ, opunêndu-li se din rĕsputerĭ, nu 'l lasă să între. In urmă totuşĭ deschidŭ pórta şi întrândŭ repede printr'însa se ducŭ până în mijloculŭ ogrăḍiĭ saŭ până de naintea căsiĭ, în dreptulŭ căreĭa se află unŭ scaunŭ lungŭ acoperitŭ c'unŭ lăĭceriŭ noŭ şi curatŭ. Pe unŭ capĕtŭ de scaunŭ se află o cofiţă cu apă ne'ncepută saŭ cu aghĭasmă şi c'unŭ struţŭ de busuĭocŭ şi alte florĭ mirositóre, în cela-laltŭ capĕtŭ de scaunŭ o strachină cu grâŭ şi maĭ alesŭ cu grâulŭ, ce-a rĕmasŭ dela logodnă, de cum-va logodna s'a făcutŭ înnainte de cununie, ér' la mijloculŭ scaunuluĭ unŭ *colacŭ mare şi frumosŭ*, aşişderea de grâŭ. In unele sate se pune

colaculú acesta pe gura cofiței, în altele însă îlŭ ține stolniculŭ în mână.

Denapoia scaunuluĭ stă alŭ doĭlea vornicelŭ alŭ mireseĭ, care de astă-dată se numesce *«stolnicŭ»* și a căruĭa misiune e de a păzì colaculŭ, cofița și grâulŭ până ce sosesce și mirele. In lipsa acestuĭa stă și altŭ fecĭorŭ saŭ chĭar și o bucătăriță de-ale mireseĭ dinpreună cu altă femee, carĭ asemenea aștéptă cu nerăbdare sosirea mireluĭ.

Colăcerĭulŭ și cu ceĭa-lalțĭ înșĭ cum aŭ întratŭ în nuntru și s'aŭ apropiatŭ de scaunŭ, daŭ să apuce colaculŭ de pe acesta și să intre apoĭ cu asaltŭ în casă.

Insă *stolniculŭ*, aruncândŭ într'înșiĭ cu grâŭ și stropindu-ĭ cu aghĭasmă, nu-ĭ lasă de feliŭ să se apropie de scaunŭ și să apuce colaculŭ.

Colăcerĭulŭ, vĕḑêndŭ ca nu ĭ a succesŭ, se așéḑă fața în față cu stolniculŭ și începe érășĭ a ține o orație numită *«la colacŭ»*, care puținŭ se deosebesce de ceea ce s'a ținutŭ la pórtă și care sună :

Bună ḑiua
Bună ḑiuă !
La Dv. boerĭ pămêntescĭ
Și sfetnicĭ impĕrătescĭ !
V'am întreba de traiŭ cum trăițĭ
Și de viață cum vĭețuițĭ ?
Da vĕdŭ că trăițĭ prea bine
Din darulŭ luĭ Dumneḑeŭ
Și din osteuéla cinstiteĭ mirese.
Dară maĭ cu de alesŭ
Bună ḑiua,
Bună ḑiua !
La D-ta stolnicŭ împĕrătescŭ
Căcĭ cu D-ta am să vorbescŭ !

Stolniculŭ :

Mulțămimŭ,
Mulțămimŭ !
Frațiiorŭ
Fărtațilorŭ !
Dar' ce âmblațĭ
Ce căutațĭ ?

Colăcerĭulŭ :

Că noĭ dreptŭ avemŭ
Să vĕ spunemŭ
Că ce âmblămŭ,
Că ce căutămŭ,
Frica nimĕruĭ nu purtămŭ !
Dar' v'am maĭ întreba ce-va
Și nu sciŭ sama cum vețĭ da !

Stolniculŭ :

Noĭ ne-om da sama ușorŭ,
Că alŭ nost'cuvêntŭ
E resveditŭ

Din grâŭ picluitŭ,
In palme sucitŭ
Şi'n patru'mpletitŭ! . . .

Colăcerĭulŭ :

Şi noĭ încă v'am poftí
Să ne lăsaţĭ cu'ncetulŭ
Să ne cetimŭ cărţile
S'arătămŭ dreptăţile,
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Intr'o ḑi că s'a luatŭ
Şi s'a pornitŭ la vênatŭ,
Şĭ-a vênatŭ
Câmpiĭ cu vitele,
Codri cu fĭerele,
Apele
Cu pescele,
Satele
Cu fetele;
Şi'mblândŭ,
Şi-alergândŭ
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
De cu ḑi pân' ce-a'nsĕrătŭ
La vênatŭ,
O urmă de fér' a aflatŭ.
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Peste urmă când a datŭ
Singurŭ a statŭ
Şi se mĭară
Să fie urmă de féră?
Singurŭ s'a opritŭ
Şi a socotitŭ
Peste ce urmă a nimeritŭ?
Dar' singurŭ n'a socotitŭ,
Sfetniciĭ l'aŭ sfătuitŭ:
C'acésta ĭ urmă de stea
Tênĕru'mpĕratŭ s'o ĭa.
Alŭ doĭlea rêndŭ
De sfetnicĭ l'aŭ sfătuitŭ,
Că nu-ĭ stea,
C'asta e
Urmă de flóre de raiŭ
Ca să fie de bunŭ traiŭ
L'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ.
Sfătuindŭ aşa dară
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
La curţile sale-a mersŭ,
Şi mergêndŭ
Într'o sară la primblare
A vĕḑutŭ o stea maĭ mare
De câtŭ tóte, maĭ luminósă,
De cât tóte maĭ frumósă
Strălucindŭ
Şi luminândŭ
În préjma acesteĭ case.
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci elŭ se ĭa
Şĭ-o urmărĭa,
Şi de ce
S'apropiè
Vede că stéua i se lasă
Şi'n urmă-ĭ se bagă'n casă.
Acuma Domnĭa-vóstră
Orĭ stéua să ne arătaţĭ,
Orĭ bine sama vĕ daţĭ!
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Pe-aicea a maĭ âmblatŭ,
A maĭ fostŭ la astă casă
Şĭ-a vĕḑutŭ grădin'alésă,
Şi'n grădina cea alésă
Totŭ felĭulŭ de floricele,
Şĭ-a maĭ vĕḑutŭ printre ele
Şi o mândră garofea,
Care de crescutŭ crescea,
Şi de'nfloritŭ înflorĭa,
Dar' de roditŭ nu rodeà.
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ

În scărĭ de-argintŭ s'a'nălțatŭ,
În toĭagŭ de-aurŭ s'a rădicatŭ,
La milostivulŭ D-ḑeŭ s'a rugatŭ
Ochiĭ peste oștile sale-a aruncatŭ
Și ne-a alesŭ pre noĭ
Aceștĭ câțĭ-va voĭniceĭ,
Oștenĭ voĭnicĭ
Cu caĭ murgĭ,
Micĭ de statŭ
Bunĭ de sfatŭ,
Lungĭ de mână
Bunĭ de gură.
Și toțĭ dimpreună
De-a sară ne-a adunatŭ,
Ne-a cinstitŭ, ne-a ospĕtatŭ,
Și arme pe mânĭ ne-a datŭ.
Și astă-ḑĭ sfetniciĭ sĕĭ
Aŭ ocolitŭ grădina acésta
Ca să ĭa flórea și s'o răsădéscă
În grădina 'mpĕrătéscă,
Ca de crescutŭ să créscă
Și de'nfloritŭ să'nfloréscă.
Dară de-a rodì
Orĭ de n'a rodì
Asta Dumneḑeŭ o scì.
Insă noĭ cu Domnĭa-vóstră
Vom be și ne-om veselì.
Ér' alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Când pe-aicĭ s'apropia
Pămêntulŭ s'a cutremura.
Când în ogradă a întra
Dumnĭa-vóstră vĕ vețĭ întrista.
Și de cum-va nu mĕ credețĭ
Poftimŭ! porțile deschidețĭ!
Deschidețĭ porțile
Și vĕ uĭtațĭ în tóte părțile:
Spre améḑĭ, spre rĕsăritŭ,
Spre mĭeḑulŭ nopțiĭ, spre sfințitŭ
Și pe-alŭ nostru înălțatŭ
Tênĕrŭ, voĭnicŭ împĕratŭ
Le-țĭ vedea acușŭ venindŭ
Pe unŭ calŭ negru *scopcindŭ*,
Din copite scăpĕrândŭ
Și din nărĭ totŭ strĕnutândŭ,
Din cómă totŭ fluturândŭ,
Din păhară pline bêndŭ
Și din pistóle împușcândŭ.
Când în ograd'a sosì,
Pistólele-orŭ bubuì,
Și pe toțĭ vorŭ asurḑì. (1)
Acuma Domnĭa-vóstră
Vedețĭ și singurĭ că acestea tóte
Sunt drepte și adevĕrate
Câte eŭ vi le-am uratŭ.
Șĭ-alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
De erĭ scire că v'a datŭ
Că pe aḑĭ
Pe la améḑĭ
Să fițĭ
Pregătițĭ
Pentru caĭ cu cară de fênŭ,
Pentru oștenĭ cu buțĭ de vinŭ
Și cu ĭalovițe grase
Și cu copile frumóse.
C'acestea câte le-am spusŭ,
De nu li-țĭ avè de-ajunsŭ
Să âmblațĭ,
Să alergațĭ
După dînsele pe susŭ
Și să mi le căutațĭ,
Că încă maĭ la urmă
De nu le-țĭ avè de-ajunsŭ

(1) **Aice toțĭ, câțĭ aŭ pistóle, le slobodŭ. In acelașĭ timpŭ s'apropie și mirele de scaunŭ.**

Nu-ţĭ găsì hucĭŭ de ascunsŭ.
Că Dv. singurĭ vedeţĭ
Că în urmă ne maĭ vinŭ
Şi vr'o câte-va rădvane
Cu harmăţĭ şi cu pistóle.
Er' în acele radvane
S'află şi nunulŭ celŭ mare
Cu cĭobote de viţelŭ
Şi cu inimĭ roşióre
Gătite pentru sócra cea mare.
Apoĭ ĭan poftimŭ!
Care e socru celŭ mare
Ca să facemŭ înschimbare
Să vedemŭ cu câtŭ e óre
Alŭ nostru colacŭ maĭ mare,
Să ne daţĭ îndată mare
Unŭ gălbănaşŭ de părale
Că şi noĭ ne-am pregătitŭ
C'unŭ colacŭ mândru'mpletitŭ.
Dar' alŭ Dumnĭa-vóstră
Samĕnă a fi rîşnitŭ.
Dar' noĭ suntem ómenĭ bunĭ
Şi ne vom maĭ îndoì
Puţinŭ de-a ne maĭ tocmì
Şi vom maĭ lăsa
Să fie-a tocma.
Dar' vorbă s'avemŭ
Ce-a fi maĭ bunŭ
Noĭ să mâncămŭ,
Ce-a fi maĭ dulce
Noĭ să bemŭ.
Şi la óste vr'o câte-va copile
Ca cucórele grămădite
Ce staŭ pe la spate
Cu gurile căscate
Să muĭeţĭ câte-o cojiţă
In borşŭ şi să le daţĭ în guriţă,
Să nu şadă cu gura sacă
Ca curéua fără técă.
Amìn! amìn! amin!
Şi mie-unŭ păharŭ de vinŭ
Şĭ o năframă de inŭ
De ştersŭ mustéţa de vinŭ.
Şi'ncă mi s'arŭ maĭ cădea
O copilă frumuşea,
Dacă a vrea, a vrea,
Dacă nu, dracu s'o ĭa,
Să facă cimpoiŭ din ea,
Să cânte la nunta mea. (1)

Precum la începutŭ, aşa şi după sfârşirea acesteĭ oraţiĭ alérgă colăcerĭulŭ şi cu celalaltŭ vornicelŭ împrejurulŭ scaunuluĭ vrêndŭ numaĭ de câtŭ să apuce colaculŭ, însă stolniculŭ şi cu ceĭa-lalţĭ ajutătorĭ aĭ sĕĭ se apĕră câtŭ potŭ, aruncândŭ atâtŭ în trînşiĭ câtŭ şi în mire cu grâŭ şi stropindu-ĭ cu apă. In urmă, apucândŭ unulŭ dintre dînşiĭ colaculŭ şi puindu-lŭ în băţŭ ĭlŭ jócă cu fală printre nuntaşĭ. După aceea, puindu-se amêndoĭ vorniceiĭ alăturea şi ţinêndŭ băţulŭ de amêndoue capetele în susŭ ast-felĭŭ, ca colaculŭ să vie la mijlocŭ, se petrece

(1) Din Horodniculŭ-de-josŭ, com. de Petrea Prelipcénŭ.

mirele de treĭ orĭ pe sub dînsulŭ, apoĭ se petrecŭ vorniceiĭ, éră după ce s'aŭ petrecutŭ trustreĭ, vorniceiĭ prindŭ de-odată colaculŭ şi-lŭ rupŭ dreptŭ în dóue.

După aceste ceremoniĭ împreunate cu o mulţime de glume şi rîsete descalecă mirele de pe calŭ şi, condusŭ fiindŭ de cătră vorniceiĭ şi druscele sale, întră în casă păşindŭ pe-unŭ lăĭcerĭŭ, care cu puţinŭ maĭ 'nainte de acésta s'a aşternutŭ anume pentru dînsulŭ între uşa tindiĭ şi a căsiĭ.

In acela-şĭ timpŭ, când întră mirele cu danţulŭ în nuntru, ĭesă şi mirésa, care până atuncĭa a statŭ dimpreună cu druscele sale la masă, din casă afară aseminea cu danţulŭ. Insă atâtŭ vorniceiĭ mireluĭ, câtŭ şi aĭ mireseĭ, cariĭ conducŭ danţurile, caută să le conducă ast-felĭŭ, ca pe pragulŭ uşiĭ din afară mirele şi mirésa să se întâlnéscă faţă în faţă. (1)

Ceremoniile *colăcărieĭ* şi îndeosebĭ cele de la scaunulŭ cu colaculŭ nu suntŭ în tóte părţile Bucovineĭ totŭ una. Aşa bună óră în *Calafindescĭ* când audŭ că vine mirele, toţĭ nuntaşiĭ, câţĭ se află la mirésă, iĭ ĭesŭ înainte. Ér' după ce l'aŭ întimpinatŭ la pórtă, după ce l'aŭ reţinutŭ puţinŭ ca să nu între, punŭ unŭ scaunŭ acoperitŭ c'unŭ lăĭcerĭŭ denaintea caseĭ, pe scaunŭ o cofiţă cu apă ne'ncepută şi c'unŭ struţŭ de busuĭocŭ într'însa, éră de-asupra gureĭ unŭ colacŭ de grâŭ. De'napoĭa scaunuluĭ stă mirésa alăturea cu unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ. Sosindŭ mirele cu totŭ alaĭulŭ sĕŭ şi ajungêndŭ de'naintea scaunuluĭ stă faţă în faţă cu mirésa, éră colăcerĭulŭ, adică unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ, cariĭ staŭ călărĭ alăturea cu dînsulŭ, saŭ şi altulŭ dintre nuntaşĭ, care e isteţŭ şi bunŭ de gură, ţine următórea oraţie:

(1) Datina Românilorŭ din Ilişescĭ.

Bună ḑiua
Bună ḑiua!
La D. V. cinstiţĭ gospodarĭ!
Ér'maĭ de-alesŭ a-şĭ întreba:
Care-l aicĭ sfetnicŭ împĕrătescŭ
Căcĭ cu acela aşĭ voi să vorbescŭ?

Vornicelulŭ mirescĭ:

Noĭ sûntem aicĭ sfetnicĭ împĕrătescĭ
Cu care aĭ voi D-ta să vorbescĭ.
Dar' ce voiţi,
Ce poftiţĭ?
Ce âmblaţĭ,
Ce căutaţĭ?

Colăcerulŭ:

Noĭ pe-aice am venitŭ
Sama ca să ne o dămŭ,
Colaciĭ ca să-ĭ schimbămŭ,
Pe alŭ nostru ca să-lŭ luămŭ
Şi'napoĭ să ne'nturnămŭ.
Decĭ colaculŭ ni'lŭ schimbaţĭ
Pe-alŭ Dumnĭa-vóstră ni-'lŭ daţĭ
Şi calea nĭ-o arătaţĭ,
Că noĭ avemŭ, dragĭ fârtaţĭ,
Scrisóre împĕrătéscă
Nime să nu ne opréscă
Şi altă scrisóre domnéscă
Nime ca să nu'ndrăsnéscă
Pe noĭ să ne zidăréscă.
C'alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
Pe-unŭ calŭ murgŭ a'ncălicatŭ
L'astă curte s'a primblatŭ
Şĭ-a vĕḑutŭ o mândră flóre
Care a'nflori-'nfloria
Dar'a rodi nu rodĭa.
Dar' tênĕrulŭ împĕratŭ
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ
N'a bĕutŭ, nicĭ n'a mâncatŭ,
Luĭ Dumneḑeŭ s'a rugatŭ,
Pe calŭ murgŭ a'ncălecatŭ
Şi prin târgurĭ a âmblatŭ
Şĭ-a căutatŭ, câtŭ a căutatŭ
Până 'n urmă şĭ-a aflatŭ
Maĭsterĭ cu bărḑĭ şi gelee
Şi stolerĭ cu ferestee
Şĭ-a făcutŭ punţĭ
Peste munţĭ
Ca să tréca flórea
La ale sale curţĭ
Ca 'nflori să 'nfloréscă
Şĭ a rodi să rodéscă.
Şi'nc'alŭ nostru împĕratŭ
Cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Craĭ şi sfetnicĭ a adunatŭ
Şi cu dinşiĭ s'a luatŭ
Susŭ la munte la vênatŭ,
Şĭ-a vênatŭ
Câmpiĭ
Cu munţiĭ,
Şi munţiĭ,
Cu câmpiĭ.
Dar' elŭ orĭ câtŭ a âmblatŭ
Peste nimică n'a datŭ,
Numaĭ o urm'a aflatŭ.
Uniĭ aşa aŭ cuvêntatŭ:
Că este urmă de fată de craĭŭ
Să-ĭ fie luĭ de bunŭ traiŭ.
Unĭ-aŭ ḑisŭ aşa:
Că-ĭ urmă de stea
Să vie s'o ĭa.
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ. —
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Ne-a alesŭ pe noĭ
Pe aceştĭ doĭ
Şi după ce ne-a alesŭ
'L'astă curte ne-a trimesŭ.
Amŭ câte le am uratŭ
Tóte-sŭ cu adevĕratŭ...
Dumnĭa-vóstră vĕ 'ngrijiţĭ

Și curêndŭ să vĕ gătițĭ
Cu cară cu fênŭ
Și cu buțĭ cu vinŭ,
Cu ĭalovițe grase,
Cu fete frumóse,
Că alŭ nostru înălțatŭ
Tênerŭ, voĭnicŭ împĕratŭ
S'aĭbă cu cine sta la masă...
Éră plata mea o sciŭ :
O cană plină cu vinŭ
Să-mĭ fie voĭa deplinŭ,
Și-o năfrămĭóră de inŭ
Să-mĭ ștergŭ buzele de vinŭ.

Cum a sfîrșitŭ colăcerĭulŭ orația sa, vornicelulŭ saŭ și altŭ némŭ de alŭ mireseĭ ĭa strułulŭ și stropesce cu dînsulŭ maĭ ântâiŭ pre mire, apoĭ pre colăceriŭ și'n urma pre toțĭ ceĭ ce se află de fată. După acésta se apropie vornicelulŭ mireseĭ și alŭ mireluĭ de scaunŭ, unulŭ de-o parte și celalaltŭ de cealaltă parte, și cinstescŭ unulŭ la altulŭ câte c'unŭ păharŭ de rachiŭ pe care îlŭ beŭ de bine. După acésta ĭa vornicelulŭ mireseĭ colaculŭ de pe cofiță și-lŭ dă colăcerĭuluĭ, ér' acesta îĭ dă în schimbŭ altŭ colacŭ, care l'a adusŭ cu sine de-acasă. După schimbarea colacilorŭ pune vornicelulŭ mireluĭ colaculŭ dela mirésă pe unŭ bățŭ și ținêndu'lŭ în susŭ dimpreună cu celalaltŭ vornicelŭ alŭ mireseĭ, se petrece mirele de treĭ orĭ pe sub colacŭ și totŭ atuncĭa unulŭ dintre nuntașiĭ mireseĭ aruncă într'însulŭ cu grâŭ și-lŭ stropesce cu apă. Cum s'a petrecutŭ a treĭa óră, de-a-una apucă amêndoĭ vorniceiĭ colaculŭ și rupêndu-lŭ în dóue, păstréză câte-o bucățică pentru sine, éră restulŭ îlŭ aruncă printre nuntașĭ. Uneorĭ îlŭ apucă și-lŭ rumpe vornicelulŭ mireseĭ, saŭ chĭar și mirele singurŭ, dar' totŭ vorniceiĭ mireluĭ îlŭ împărțescŭ nuntașilorŭ. Ér' nuntașiĭ caută să apuce măcarŭ câte unŭ mĭeḑŭ din acestŭ colacŭ, căcĭ se ḑice, că dacă voesce cine-va să ducă vr'o vită la târgŭ și va încunjura-o de treĭ orĭ cu colacŭ de acesta, cum ajunge în târgŭ, cum îșĭ vinde vita.

După ce s'a petrecutŭ pe sub colacŭ și după ce acesta s'a împărțitŭ acuma pintre ceĭ de fată, se scoboră mi-

rele de pe calŭ și prindêndu-se cu ceĭalalțĭ nuntașĭ aĭ sĕĭ de mână formézâ unŭ danțŭ. Vornicelulŭ mireseĭ formézâ cu nuntașiĭ acesteĭa așișderea unŭ danțŭ.

Mirele vine la mijloculŭ danțuluĭ între drusce. Mirésa aseminea.

Și așa mergŭ amêndóue danțurile, conduse fiindŭ de vorniceĭ, până lângă ușă. La ușă, unde se întâlnescŭ amêndóue danțurile, cinstesce vornicelulŭ mireluĭ la vornicelulŭ mireseĭ anume ca să-lŭ lese în casă, be paharulŭ de bine și-lŭ dă vornicelului mireseĭ. Acesta încă îlŭ be de bine și după acésta se întórce cu totŭ danțulŭ sĕŭ îndĕrĕptŭ, iér' vornicelulŭ mireluĭ conduce danțulŭ sĕŭ în casa mireseĭ, și, jucêndŭ de treĭ orĭ în jurulŭ meseĭ, așédă pre mire, după masă și după acésta iese afară dimpreună cu totŭ tineretulŭ care l'a băgatŭ pre mire în casă.

Când întră mirele în casă, atuncĭ se împușcă din pistóle, ér' lăutariĭ, de cum s'aŭ formatŭ danțurile și până ce s'a aședatŭ mirele după masă, cântă unŭ feliu de arie, care numaĭ la acestŭ prilejŭ e îndătinată. (1)

În *Reusenĭ*, satŭ în districtulŭ Suceviĭ, cum întră mirele și cu nuntașiĭ sĕĭ în curtea mireseĭ, colăcerĭulŭ ține următórea orație :

Bucuroșĭ sûntețĭ de óspețĭ,
Nu sûntețĭ bănuitorĭ ?
De sûntețĭ bănuitorĭ
Noĭ sûntem întorcĕtorĭ !
De nu-țĭ fi bănuitorĭ,
Noĭ sûntem adunătorĭ !
Eĭ ! bucuroșĭ sûntețĭ de óspețĭ ?
Orĭ póte v'ațĭ spăĭmântatŭ,
Că grea óste v'a picatŭ
Ca de la unŭ împĕratŭ
Tênĕrŭ, voĭnicŭ, lăudatŭ ?...
Noĭ câtŭ am âmblatŭ...
Și am căutatŭ
Drumulŭ la jupănésa
Mirésa
Nu l'am aflatŭ.
Și dac'am vĕdutŭ
Câtŭ timpŭ am pĭerdutŭ
Pe samă ne-am luatŭ.
Și-am căutatŭ

(1) Dict. de M. Molocĭu, țĕrancă din Calafindescĭ.

Doĭ ómenĭ micĭ de statŭ,
Şi bunĭ de sfatŭ,
Lungĭ de mână,
Bunĭ de gură ;
Din caĭ sumeţĭ.
Din gură 'ndrăsneţĭ
Si aceĭa drumulŭ
La jupânésa
Mirésa
Ni l-aŭ arĕtatŭ,
Nicĭ aşa nu l'amŭ aflatŭ.
In scărĭ de aurŭ amŭ călcatŭ,
Pe caĭ amŭ încălicatŭ,
Peste norodŭ ne-amŭ uĭtatŭ ;
Nicĭ aşa nu l'amŭ aflatŭ.
Da şi noĭ dac'amŭ vĕḑutŭ,
Că vomŭ pĭerde timpŭ prea multŭ
Ne-amŭ luatŭ
Pe crângulŭ cerĭuluĭ,
Pe veliştea vêntuluĭ,
Pe numĕrulŭ stelelorŭ,
Pe lumina luceferilorŭ,
Unde stéua statŭ.
Noĭ la jupânésa
Mirésa
În ogradă amŭ întratŭ.
Şi colaculŭ l-amŭ apucatŭ.
Şi acuma v'amŭ întreba :
Gătit'aţĭ orĭ ba :
Buţĭ cu vinŭ,
Cară cu fênŭ,
Ialoviţe grase
Şi copile frumóse
Pentru óstea ce vi se lasă ?

Vorniceluľŭ mireseĭ :

Da ! noĭ ne-amŭ gânditŭ
Şĭ-amŭ pregătitŭ :
Nóue buţĭ ológe
Fără cercurĭ, fără dóge ;
Nóue ĭaloviţe
Ca nóue puĭ de prepeliţe,
Şi nóue curcanĭ
Ca nóue puĭ de cĭocârlanĭ !

În totŭ timpulŭ rostiriĭ acestorŭ cuvinte mirele şi cu unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ ţinŭ unŭ colacŭ pe unŭ băţŭ. Când sfêrşesce şi anume după ce s'aŭ petrecutŭ maĭ ântâĭŭ atâtŭ mirele câtŭ şi vorniceiĭ câte de treĭ orĭ pe sub colacŭ, oratorĭulŭ apucă colaculŭ şi-lŭ rupe în dóue. (1)

In *Boĭanŭ* când sosesce mirele la mirésă, atâtŭ mirésa, câtŭ şi nuntaşiĭ acesteĭa îĭ ĭesŭ înainte şi întipinându-lŭ ḑice unulŭ dintre vorniceiĭ mireseĭ către vorniceiĭ mireluĭ :

Ce âmblaţĭ,
Ce căutaţĭ ?

Vorniceluľŭ mireluĭ :

Ce âmblămŭ,
Ce căutămŭ ?
Trebue sama să ne dămŭ,
Mirésa să v'o luămŭ,
Ér pe voĭ să vĕ legămŭ,
La căruţe să vĕ 'nhămămŭ,
Pân' la Prutŭ să vĕ mânămŭ,
Năsipŭ cu voĭ să cărămŭ !

(1) Com. de D. Marianŭ, fostŭ teologŭ.

Vornicelulŭ miresei :

Voĭ sama nu veţĭ da
Şi mirésa nu-ţĭ lua,
Că noĭ peste gardŭ vomŭ da
Şi în părăŭ v'omŭ scălda !

Pe când se schimbă aceste cuvinte între vornicei, mirésa apucă colaculŭ purtatŭ până atuncia de *drujbulŭ* eĭ, se uĭtă printr'însulŭ, face patru crucĭ spre răsăritŭ, apusŭ méḑă-ḑi şi méḑă-nópte şi-lŭ dă apoĭ îndĕrĕptŭ.

După acésta urméză schimbarea colacilorŭ de către vornicei şi anume: vornicelulŭ mireluĭ dă colaculŭ sĕŭ vornicelului miresei, éră acesta îlŭ dă pre alŭ sĕŭ vornicelului mireluĭ, apoĭ îĭ rupŭ în doue (1).

La munte şi cu deosebire *în ţinutulŭ Câmpulungului şi alŭ Dorneĭ* nu multŭ după ce s'a întorsŭ mirésa dela cununie a casă, vine şi mirele cu tótă suita sa de-a dreptulŭ dela biserică la dînsa.

Nuntaşiĭ miresei, cum prindŭ de veste că se apropie mirele, îĭ ĭesŭ înainte, ér unulŭ dintre vorniceiĭ mireluĭ, cum ajunge la mirésă, ţine următórea oraţie numită *«la zăvóră»*:

Bună deminéţa
Cinstiţĭ socri marĭ !

Socrulŭ :

Mulţămimŭ Dumilor-vóstre,
Băeţĭ militarĭ !
Dar ce'mblaţĭ
Ce căutaţĭ ?

Colăcerĭulŭ :

Ce âmblămŭ,
Ce căutămŭ,
Noĭ singurĭ avemŭ,
Sama să ne dămŭ !
Dar' ĭan să maĭ aşteptaţĭ,
Cu 'ncetulŭ să ne lăsaţĭ,
Cu 'ncetulŭ, cu binişorulŭ
Că ne-omŭ da pe'ncetişorulŭ
Cuvîntulŭ cu adevĕrulŭ.
Lăsaţi-ne maĭ pe'ncetulŭ,
Că ne-omŭ da sama cu dreptulŭ,
Cu şliculŭ luatŭ,
Cu capulŭ plecatŭ.
Dar din cele multe,
Multe şi mĕrunte,
Şi din cele dese
Nu le-omŭ pute spune-alese,
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Pe aicĭ a maĭ âmblatŭ,
Bine sama că şĭ-a datŭ,
O floricea şĭ-a 'nsemnatŭ,

(1) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

L'ale luĭ curțĭ s'a 'nturnatŭ,
De cu sară s'a culcatŭ,
Deminéța s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spălatŭ,
Pe obrazŭ
Cu vinarsŭ
Și pe mân'
Cu vinŭ bunŭ.
Și după ce s'a spălatŭ
Chică négr'a pĭeptĕnatŭ
Murgulŭ 'șĭ l'a înșelatŭ.
Pe murgŭ a încălicatŭ,
Din trîmbiță a sunatŭ.
Grea óste s'a rădicatŭ,
Sute că s'aŭ adunatŭ,
Sute ne maĭ socotite
Și miĭ nesămăluite:
Treĭ miĭ fecĭorĭ de boerĭ,
Și treĭ miĭ de grănicerĭ,
Și din ceĭ aflalțĭ din toțĭ
Ca o mie de nepoțĭ.
Tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ,
Óstea cum s'a adunatŭ,
Peste dîns'a căutatŭ,
Și poruncă că ĭ-a datŭ
Ca să plece la vênatŭ.
Și cu toțiĭ aŭ plecatŭ,
Șĭ-alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Cu eĭ încă a plecatŭ
Șĭ-aŭ âmblatŭ
Șĭ-aŭ vênatŭ:
Munțiĭ
Cu urșiĭ,
Stâncile
Cu ḑinele;
Rîpile
Cu vulpile;
Bălțile
Cu pescele,
Și satele
Cu fetele.
Șĭ-aŭ vênatŭ, cât-aŭ vênatŭ.
Și nemică n'aŭ aflatŭ;
Șĭ-aŭ vênatŭ țara de susŭ
Până colo spre-apusŭ.
Ér colea de către sară
Ajungêndŭ într'o poénă,
Aŭ datŭ de-o urmă de féră.
Stă óstea'n locŭ și se mĭară
Să fie urmă de fiéră?
Șĭ-alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Și elŭ âncă'n locŭ a statŭ
Și la urmă s'a uĭtatŭ
Și pe sfetnicĭ a'ntrebatŭ:
Să fie urmă de féră
Saŭ póte de ḑinișóră?
Și s'a aiesŭ din ostașĭ
Unulŭ care-ĭ bunŭ pușcașŭ,
Șĭ-a ḑisŭ: c'astă urmușóră
Nu este urmă de féră,
Ci este urmă de ḑînă
Să fie 'n astă ḑi bună
Cu'mpĕratulŭ împreună.
Dar și dup'acésta éră
Stă óstea 'n locŭ și se mĭară:
Să fie urmă de ḑînă
Impĕratuluĭ cunună,
Orĭ póte e totŭ de féră
Să-ĭ fie până de sară
Luĭ ĭubită soțióră?
Éră unulŭ din ostașĭ,
Care-a fostŭ maĭ bunŭ pușcașŭ,
A ḑisŭ că acéstă urmă
Nu este urmă de ḑînă,
Ci este de flóre de raiŭ
Ca să fie de bunŭ traiŭ
La alŭ nostru împĕratŭ,
Tênĕrŭ, mândru, luminatŭ.

Dară unulŭ din ostașĭ
Celŭ maĭ iscusitŭ pușcașŭ,
A ḑisŭ că-ĭ de căprióră
Ca să fie până'n sară
'mpĕratuluĭ soţióră.
Și nunulŭ celŭ mare
Cu grija 'n spinare,
Călare pe-unŭ calŭ
Ca și-unŭ ducipalŭ
Se umflă din nărĭ,
Se rădică 'n scărĭ
Și se ĭa la gónă
După căprióră.
Dar tĕnĕrulŭ împĕratŭ
Cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Pe calŭ bunŭ a'ncălicatŭ,
Pe scărĭ de-argintŭ s'a'nălţatŭ
Peste óste-a căutatŭ
Și pe noĭ
Pe-aceștĭ doĭ
Scurţĭ de statŭ
Bunĭ de sfatŭ,
Din gură'ndrăsneţĭ
Și din caĭ sumeţĭ,
Cum la óste trebuescŭ,
Din óste că ne-aŭ alesŭ
Și'nainte ne-aŭ trimesŭ
Din conacŭ
In conacŭ
Cu caĭ de olacŭ,
Pe lumina stelelorŭ,
Pe mirosna flo.ilorŭ,
Pe crângulŭ ceriuluĭ,
Pe arborele vĕntuluĭ,
Pe faţa pămîntuluĭ,
Să ne ducemŭ, s'alergămŭ,
Căprióra să-ĭ prindemŭ.
Dar și noĭ
Aceștĭ doĭ
Amŭ alesŭ șese lipenĭ,
Carĭ aŭ fostŭ maĭ năsdrăvenĭ:
Cu unghile custorite,
La aceste curţĭ gătite
Și cu cómele cănite,
Și caiĭ cum ĭ-amŭ alesŭ
Indată amŭ și purcesŭ
Pe lumina stelelorŭ,
Pe mirosna florilorŭ,
Pe crângulŭ ceriuluĭ,
Pe arborele vĕntuluĭ,
Pe faţa pămîntuluĭ,
Totŭ răcnindŭ
Și chiuindŭ
Și din pistóle trăsnindŭ,
Toţĭ cu puscĭ și cu pistóle,
Maĭ mulţĭ cu pălmile góle
Pe urm'aceleĭ căprióre.
Șĭ-amŭ alergatŭ
Câtŭ amŭ alergatŭ
Ér când amŭ ajunsŭ
La acestŭ satŭ
Luna s'a lăsatŭ
La acéstă casă
Mândră și frumósă
Stéua ni se lasă,
Urma fiereĭ intră 'n casă...
Nóuĕ rĕspunsŭ să ne ésă!
Dară de gândiţĭ
Și de socotiţĭ
Că ni-sŭ caiĭ toţĭ tălharĭ,
Noĭ avemŭ popĭ cărturarĭ,
Vorŭ spune că nu-sŭ tălharĭ,
Și avemŭ
Fermanŭ dela 'mpĕrăţie
Cu *pecetie*
Calea să nu ni se ţie,
Șĭ-avemŭ carte lătinéscă
Celŭ ce s'află s'o cetéscă

De noĭ să nu se ferĕscă,
Dar celŭ ce-a vrea să gâcĕscă
Și n'a puté s'o citĕscă
Ca de focŭ să se ferĕscă !
Dar ĕră de nu credețĭ
Să fițĭ bunĭ și s'aducețĭ
Unŭ popă cu barba dĕsă
Să cetĕscă carte-alĕsă.
Să n'aducețĭ
Unŭ popă cu barba rară
Să ne ție până'n sară,
S'aducețĭ
Unulŭ cu barba ca fusulŭ
Să ne dee ĭutĭ rĕspunsulŭ.
Dar' alŭ nost' rĕspunsŭ ce este ?
C'a ŭ nost' rĕspunsŭ este așa,
Cine doresce-a-lŭ afla :
Unŭ colacŭ de grâŭ, dospitŭ
In șese împletitŭ,
Cu mĭere îndulcitŭ ;
Unŭ colacŭ mândru, frumosŭ
Ca și fața luĭ Christosŭ,
Să fie ósteĭ de folosŭ.
Și ér ni se maĭ cuvinŭ
Șese păharĕ cu vinŭ
Și șese năfrămĭ de inŭ
Cu fluturĭ cusute,
Cu arnăuțĭ bătute,
De-aicea gătite
De l'acéstă casă
Mândră și frumósă,
Și nu de la vr'o vecină
Pe-unŭ dărabŭ bunŭ de slănină
Saŭ pe-unŭ căușŭ de făină,
Că de a fi mirésa próstă
Ne-a fi numaĭ cinstea nóstră
Și rușinea dumnĭa-vóstră.
Dar' ĭan cinstitŭ socru mare
Și dumnĭa-ta sócră mare,
Să lărgițĭ casa
Și să'ntindețĭ masa,
Că dóră v'a datŭ de scire
Vornicelulŭ dela mire,
Cà'mpĕratulŭ nostru vine (1).
Al nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Cu întregulŭ sĕŭ palatŭ,
Cu oștirĭ împrejuratŭ,
Cu căpitanĭ cu cătane
Cu arnăuțĭ și cu rădvane
Zugrăvite,
Poliite,
Și'n ele dómne gătite.
Aduce șĭ-unŭ rădvanŭ mare
Cu-alăute, cu cântare,
Și'n elŭ stă mărita nună,
Ce ține'n mânĭ o cunună
Strălucită, luminată,
Cu pĭetre scumpe lucrată
Pentru cinstita mirésă
Cea de'mpĕratulŭ alésă.
Nu gândițĭ că vorbimŭ glume
Orĭ niște basme din lume,
Ci vĕ gătițĭ câtŭ maĭ tare
Cu cele de ospĕtare,
Dațĭ ovĕsŭ și fênŭ cu care
S'aĭbă caiĭ de mâncare,
Caiĭ noștri să mănânce,
Din capete să nu misce,
Să mănânce și să bee,
Din capete să nu stee.
Tăĭețĭ juncĭ cu carne grasă
Ostașilorŭ pentru masă.

(1) Versurile ce urmézĕ, afară de vr'o câte-va din urmă, se află și'n articolulŭ «*Nunțile la țară*», publicatŭ în «Călindarul pentru ducatulŭ Bucovineĭ» pe an 1857.

Aduceţĭ buţĭ cu vinŭ tare
Să fie la fie-care
De-ajunsŭ şi cu 'ndestulare.
Ce-ĭ maĭ dulce noĭ să bemŭ,
Ce-ĭ maĭ bunŭ noĭ să mâncămŭ.
Strîngeţĭ fete frmuşele
Ca să dănţuimŭ cu ele
Dar şi pentru aceste fete
Ce staŭ pe lângă părete
Ca nişte puicĭ cucuete...
Şĭ-acestorŭ fete venite,
Ca cĭórele grămădite
Ce staŭ dup'a nóstre spate
Cu gurile largĭ căscate
Muĭaţĭ în borşŭ o cojiţă
Şi le daţĭ ca să înghiţă
Să nu stea cu gura sacă
Ca curéua de la técă.
Ér de cum-va nu se póte
Să 'mpliniţĭ aceste tóte
Căutaţĭ locŭ de v'ascundeţĭ,
Nicĭ să staţĭ să maĭ rĕspundeţĭ,
Că ostaşiĭ nu sciŭ glumă
Şĭ-arŭ să fie vaĭ de mumă.
Orĭ nóue drumulŭ ne daţĭ,
Orĭ calea ne-o arĕtaţĭ,
Orĭ cărţile le cetitĭ
Şi 'napoĭ le trimeteţĭ,
Orĭ porţile deschideţĭ
Că de cum-v'aţĭ fi şireţĭ
Şi nu-ţĭ deschide porţile
Ca să între oştile
Vomŭ da cu armăţile
Şĭ-omŭ sparge cetăţile.
Şi vomŭ sfărma porţile,
Şĭ-omŭ da cu pistólele
Şĭ-omŭ sparge zăvórele
Şi vorŭ întra oştile!...
De uratŭ amŭ maĭ ura
Dar ni-ĭ că vomŭ însĕra
Şi pe cea vale-adâncată
Vine-o plóie 'nviforată
Şi n'avemŭ mantale albe
Plóĭa ca să nu ne scalde
Nicĭ potcóve de argintŭ
Să ne ţie pe pămîntŭ...
De-aceea-aşĭ ḑice aşa,
Că mie mi s'arŭ cădé
O copilă de acolea,
Care-a fi de sama mea.
Şi dacă nu mĭ-a plăcé
Totŭ aicĭ va rămâné
Să facă draculŭ din ea
O scripcă cŭ-o strună rea
Să cânte la nunta mea (1).

După ce a sfârşitŭ colăcerĭulŭ de ţinutŭ oraţia acésta, socrulŭ celŭ micŭ, adică tatălŭ mireseĭ, deschide zăvórele, ér' sócra cea mică, adică maĭca mireseĭ, aduce o cofă cu grâŭ şi c'unŭ colacŭ mare pe gura eĭ şĭ-o pune josŭ la mijloculŭ zăvórelorŭ.

Nunulŭ celŭ mare saŭ şi unŭ vornicelŭ apucă de că-

(1) Unŭ esempl. dict. de Gavrilă Bóncăşŭ din Vatra-Dorneĭ, ér altulŭ comunicatŭ de Tóderŭ Leuşténŭ din Fundulŭ Moldoveĭ.

lare colaculŭ de pe cofă și ținêndu-lŭ amêndoĭ în susŭ, unulŭ de-o parte și altulŭ de cea-l-altă parte trece mirele pe sub dînsulŭ. După ce a trecutŭ mirele rupŭ colaculŭ în două și-lŭ asvârlŭ în cele patru părțĭ ale pămîntuluĭ.

După aceea vornicelulŭ mireluĭ pórtă pre mire, fiindŭ amêndoĭ călărĭ, pe'mprejurulŭ dănțuitorilorŭ, între care se află și mirésa, împrejurându-ĭ de treĭ orĭ. La a treia împrejurare, oprindŭ vornicelulŭ calulŭ mireluĭ lângă mirésă, vine sócra cea mică cu un scăuĭeșŭ micŭ și pune capĕtulŭ prigitóreĭ (catrințeĭ), pe care se află câte-va fire de grâŭ, pe scăuĭeșŭ. Mirele puindŭ o monetă de argintŭ pe grâŭ și descălicândŭ pășesce pe grâulŭ acela și așa se scobóră de pe calŭ josŭ.

După ce a descălicatŭ mirele se sue unulŭ dintre vorniceiĭ sĕĭ pe calŭ și încunjură cu dînsulŭ de treĭ orĭ pre nuntașiĭ, carĭ forméză unŭ felŭ de rêndŭ.

Până acuma aŭ fostŭ dóuĕ rêndurĭ, în celŭ despre rĕsăritŭ se afla mirele, éră în celŭ despre asfințitŭ se afla mirésa față în față de mire.

Mirele și mirésa staŭ loculuĭ. Ceĭa-l-alțĭ însă din amêndóue rêndurile jócă ne'ntreruptŭ. Și pe când ceĭa-l alțĭ jócă, pe atuncĭ vorniceiĭ schimbă ploscile și bețele.

Vine apoĭ socrulŭ celŭ mare cu unŭ colacŭ rotundŭ și-lŭ dă nunuluĭ. Nunulŭ ĭea colaculŭ, se pune cu dînsulŭ în mijloculŭ danțuluĭ și țiindu-lŭ în susŭ între mire și mirésă, ḑice către mirésă:

> Uită-te,
> Că-țĭ-resare
> Sfântulŭ Sóre!

Mirésa se uĭtă prin borta colaculuĭ în cele patru părțĭ ale lumeĭ. După dînsa se uĭtă și mirele (1).

---

(1) Datina de a se uĭta prin borta colaculuĭ în cele patru părțĭ ale lumeĭ a fostŭ maĭ de multŭ usitată și'n Crasna, districtulŭ Storojinețuluĭ.

După acésta strigă nunulŭ cătră ḑicălașĭ să cânte. Ḑicălașiĭ începŭ a cânta cântecululŭ îndătinatŭ la tóte încunjurăturile.

Ér vorniceiĭ, apucândŭ pre mire între drusce îlŭ viră cu danțulŭ în casă, și după ce aŭ întratŭ înăuntru și aŭ încunjuratŭ de treĭ orĭ masa, la a treia óră îlu așéză în capulŭ meseĭ, unde rĕmâne apoĭ până ce sosesce timpulŭ ca să-șĭ ĭea mirésa și să se ducă cu dînsa acasă (1).

In unele locurĭ este datină ca, după ce s'a încheĭatŭ colăcăria, să se prindă toțĭ nuntașiĭ de mână și să formeze unŭ danțŭ, la mijloculŭ căruĭa vine mirele, mirésa și druscele. Vornicelulŭ primare conduce danțulŭ în casă și se învérte numaĭ odată în jurulŭ meseĭ până ce ajunge în códa meseĭ ér mirele și mirésa în frunte. Cum aŭ ajunsŭ aice, druscele ĭesŭ afară de după masă, mirele și mirésa, însă remânŭ alăturea în capulŭ meseĭ, ér nuntașiĭ de amêndóue părțile lorŭ.

Ast-felĭŭ se face *colăcăria* la Româniĭ din *Bucovina*.

In *Moldova*, când vinŭ nuntașiĭ, ca să ĭea mirésa, atuncĭ intră în casa mireseĭ colăcerĭulŭ cu doĭ vornicĭ și uréză așa:

Bună ḑina,
Bună ḑiua!
Nuntă frumósă,
In a dumilorŭ-vóstră casă!
Nu vĕ vomŭ întreba de viață,
Că scimŭ că este cu dulcéță,
Nicĭ de traiŭ, că este frumosŭ
Din mila domnuluĭ Christosŭ.
Dar d-vóstră să neîntrebațĭ:
Ce âmblațĭ?
Ce căutațĭ?
Noĭ ce'mblămŭ,
Ce căutămŭ
Sama bine să ne dămŭ.
De vreme c'ațĭ stătutŭ a ne întreba,
Noĭ sama prea bine vomŭ da.
Și dumnĭa-vóstră să nu socotițĭ
Că suntemŭ nisce ómenĭ pribegițĭ.
Că 'mpĕratulŭ nostru de cu sară
A datŭ veste în țară
Și multe oștĭ se adunară
Și aŭ purcesŭ la vênare.
Și aŭ âmblatŭ codri 'nfrunḑițĭ,
Câmpiĭ ceĭ înflorițĭ,

(1) Dict. de G. Bóncășŭ din Vatra Dorneĭ.

Munții și délurile recĭ
Și văile cu isvórĕ și sălcĭ.
Și alŭ nostru puternicŭ împĕratŭ
Peste nicĭ o urmă de féră n'a datŭ.
Și strînse sfetnicĭ și filosofĭ.
Archĭereĭ și Bogoslovĭ,
Și toțĭ l'aŭ sfătuitŭ și l'aŭ îndemnatŭ
Să mérgă în capulŭ *Rusalimuluĭ* (1) [la vênatŭ
Pămîntulŭ aŭ înconjuratŭ
Și peste urmă de féră aŭ datŭ.
Impĕratulŭ nostru ér strînse filosofiĭ
Archiereiĭ și Bogosloviĭ;
Cu eĭ se sfătuĭa și grăĭa,
Care, cum capulŭ îĭ ajungea
Eră dintre toțĭ s'a alesŭ
Unulŭ maĭ micŭ de statŭ, (2)
Dar maĭ vrednicŭ la rĕspunsŭ și [sfatŭ.
In picĭóre elŭ că s'a sculatŭ
Și din gură așa a cuvîntatŭ:
»Bucură-te împĕrate!
»Că acésta este urmă *de dină!* (3)
«Ca să fie cu împĕratulŭ împreună.
«Bucură-te împĕrate!
«Că acésta este flóre de raiŭ,
«Ca să fie împĕrățieĭ tale de bunŭ [traiŭ.
Și atuncĭ tênĕrulŭ împĕratŭ
In scărĭ de argintŭ s'a înălțatŭ,
Și peste tótă óstea-a căutatŭ
Și m'a alesŭ pe mine, cu aceștĭ [doĭ voĭnicĭ
Ca pe nisce slugĭ a luĭ maĭ micĭ
Din ceĭ maĭ bunĭ bărbațĭ
Și la graĭurĭ învĕțațĭ.
Și ne-aŭ trimisŭ pe semnele pă-[mîntuluĭ,
Pe crângurile ceruluĭ,
Pe lumina stelelorŭ,
Pe curgerea apelorŭ.
Când la acestă cinstită casă,
O stea din cerĭŭ josŭ ni se lasă,
Rĕspunsulŭ acuma în grabă să [ne ésă
Conaculŭ decĭ să ne gătițĭ
Ca pre împĕratulŭ să primițĭ
Buțĭ cu vinŭ
Șurĭ cu fênŭ,
Ialovițe grase,
Copila cea frumósă
Să șadă cu'mpĕratulŭ la masă.
Că 'mpĕratulŭ nu vine cu vr'o [mânie,
Nu cu arme, saŭ cu vr'o tărie,
Nicĭ cu sabie franțuzéscă. 4)
Ca pe d-vóstră să vĕ înegréscă.
Ci aŭ venitŭ,

---

(1) *Ierusalimulŭ*, ca unŭ locŭ sfântŭ se pomenesce aicĭ numaĭ spre a înălța valórea loculuĭ de unde se ĭea mirésa și spre a curteni pre părințĭ.

(2) Turnura acésta se găsesce fórte adese orĭ în poveștile Românuluĭ: adică minte mare la persóne care la vedere s'arŭ păré maĭ josŭ decât alțiĭ.

(3) *Dina dinele*, sunt *Deĭ* de partea femeéscă. Idee și numire remasă din idolatrie. Ea esprimă o ființă superióră, cu calitățĭ divine.

4) Credŭ că maĭ din vechime va fi fostŭ sabia turcéscă, căcĭ acele eraŭ vestite. Sabia franțuzéscă maĭ târdiŭ a ajunsŭ la sciința țĕranuluĭ românŭ; și anume de pe când se lățise în tótă lumea bravura franțuzéscă sub Napoleon celŭ mare.

Căcĭ aŭ audițĭ
C'aicĭ este o flóre de'nfloresce
Șĭ-a rodi nu rodesce,
Și a venitŭ s'o ĭa și s'o ducă
Peste munțĭ
Căruntĭ
Până la ale sale curțĭ.
Și acolo de'nfloritŭ va inflori,
Dar și ródă va rodi,
Și maĭ bine ĭĭ va fi,
Și nóuě să ne dea doĭ colăceĭ
Impletițĭ și frumușeĭ.
C'o mână să-ĭ luămŭ
Și cu alta să-ĭ dămŭ.
Ca nu cum-va să ne'nșelămŭ (1),
Și dóue năfrămĭ de inŭ
Cusute totŭ cu firŭ.
Să lege frâele cailorŭ, (2)
Ca multă mită colăcarilorŭ.
Când caiĭ din capŭ vorŭ ridica
Năfrămile încă vorŭ sălta
Și multŭ s'a bucura
Alŭ nostru împěratŭ,
Ce ne-a făcutŭ slujbă adevěratŭ (3).

Totŭ în acestŭ chipŭ trebue să se facă *Colăcăria* și'n *Țara Românéscă.*

Orația ce o reproducemŭ maĭ la vale, ne arată celŭ puținŭ, că *Colăcăria*, deși sub altŭ nume, e usitată și în acéstă țară.

Colăcerĭulŭ :

Bună diminéța,
Cinstițĭ socri marĭ!

Socrulŭ :

Mulțămimŭ noĭ vóue,
Tinerĭ voiniceĭ!
Cu ce trébă mare
Ațĭ venitŭ la noĭ?

Colăcerĭulŭ :

Acum dară sócre mare
Că ne-ațĭ făcutŭ întrebare,
De ce adică venirămŭ
Și la ușă ne oprirămŭ,
Ne vomŭ da rĕspunsulŭ; însă
Să vě țineți gura strînsă
Și să tăcețĭ ca pămîntulŭ
Ca să ne-audițĭ cuvîntulŭ.
Ce ne întrebațĭ dumnea-vóstră
Ingrab'de venirea nóstră?
Ce-ĭ acéstă tinerime,
Ce e acéstă mulțime?
Aste fete urșĭ vědură
De țintŭ ochĭ și cască gură?
N'aŭ maĭ vědutŭ ómenĭ încă,

(1) Prin acésta se curtenesce mirésa, dândŭ a înțelege, că este așa de meșteră și alésă, încâtŭ chĭar uĭtându-se multŭ la lucru, unŭ holteĭŭ póte a-șĭ pierde cumpětulŭ și a deveni din colăcariŭ chĭar pețitorŭ pe sama sa.

(2) Este obiceĭŭ, ca mirésa singură să lege la frâele cailorŭ colăcarilorŭ câte o năframă.

(3) Ep. Melchisedec: «Literatura religiósă pop.» în «Convorbirĭ lit.» an. XIV. p. 392.

Și să temŭ că le mănâncă?
Noĭ amŭ maĭ âmblatŭ și alt'dată
Pe aĭurea ca șĭ ast'dată,
Și așa nu se mirară,
Nicĭ ce căutămŭ nu întrebară?
Acum toțĭ v'ațĭ strânsŭ grămadă,
Ca cum ațĭ căuta sfadă!
Óre, voițĭ, noĭ de témă,
Să stămŭ și să vĕ dămŭ samă?
Dar nicĭ prin gândŭ să vĕ trécă
O așa părere sacă!
Nu ne speriemŭ de lume,
Căcĭ purtămŭ de voĭnicĭ nume;
Nicĭ ne îngrozesce vîntulŭ,
Că scimŭ să ne dămŭ cuvîntulŭ!
Dacă voițĭ și vĕ place
Să vĕ rĕspundemŭ cu pace,
O luațĭ cu 'ncetișorulŭ
Să verbimŭ cu binișorulŭ,
Că orĭ ce, cu 'ngăduélă,
Se face cu rênduélă,
Ér repede, când se cere,
Nu se face cu plăcere,
De aceea, lăsândŭ gluma,
Ascultațĭ la noĭ acuma.
Junele nostru 'mpĕratŭ
Frumușelŭ ni s'a sculatŭ
Intr'o ḑi de diminéță,
Dup'a norilorŭ roșéță.
Vrêndŭ să plece'n vênătóre
Cu tinerĭ cu pompă mare,
S'a sculatŭ s'a gătitŭ bine,
S'a armatŭ, cum se cuvine,
Și luândŭ bucĭumŭ îndată
Bucĭumă cu elŭ odată.
Strînse elŭ ostașĭ mulțime
Totŭ voĭnicĭ de călărime
Și agerĭ cu măestrie
La arcŭ și vênătorie.
Apoĭ cu eĭ pe recóre
A plecatŭ la vênătóre
Să'ncureze,
Să vêneze
Munțiĭ
Cu délurile,
Pădurile
Cu umbrele
Și văile
Cu luncile.
Astfelĭŭ âmbândŭ ḑiua tótă,
Ocolit'a loculŭ rótă
Până l'améḑĭ spre sară
Fără a vęna vr'o féră;
Și atâtŭ se desgustase,
In câtŭ era să se lase,
Dar se părea c'o nălucă
Iĭ totŭ ḑicea să se ducă.
Elŭ cu arcŭ săgéta'n mână,
Ajunge la o fôntână
Și vĕḑêndŭ urmă de féră,
Aicĭ toțĭ descălicară
Să se uĭte, să privéscă,
Ce urmă e, să ghicéscă.
Stândŭ dar ast-felĭŭ fie-care
Și privind'o cu mirare,
Uniĭ aŭ ḑisŭ că e de ḑină,
Aĭb'o împĕratulŭ de mână!
Alțiĭ, că-ĭ flóre crăéscă,
Aĭb'o 'mpĕratulŭ mirésă!
Decĭ, cŭ-acéstă cuvîntare,
Pe'mpĕratulŭ ațițară
Și făcură 'n gândŭ să-ĭ vie
Să hotărască, să scie
Din ce parte acea ḑină
A venitŭ pe la fôntână
Și cu inima 'nfocată,
Plecă pe urmă-ĭ îndată.
După dînsa se totŭ duse

Până vědù că-lŭ aduse
Cu tótă oştirea nóstră
Dreptŭ curţile dumnĭa-vóstră
Unde a zăritŭ o flóre
Ca o stea strălucitóre,
Care de crescutŭ totŭ cresce
De'nfloritŭ totŭ înfloresce,
Ér de roditŭ nu rodesce,
Căcĭ pămîntulŭ nu-ĭ priesce.
De aceea împěratulŭ
Făcù întru sine sfatulŭ
Că p'acea frumósă flóre
Şi dulce mirositóre
S'o ĭe, ca să strălucéscă
La curtea 'mpérătéscă
Unde loculŭ să-ĭ priéscă.
Să crescă
Să înflorescă
Odrasle să odrăsléscă,
Să-şĭ dea rodulŭ la ivélă
Şi tuturorŭ la privélă.
Aşa împěratulŭ june
In gândŭ după ce îşĭ pune
Se uĭtă, locu 'nsemnézä
După a stelelorŭ raḑe
Şi se întórce îndărăt
Cu inima ne 'mpăcată
Şi cu gândurĭ doritóre
Pentru rumĕna luĭ flóre.
A doua ḑi de diminéţă,
L'a norilorŭ roşéţă,
Se îmbrăcă, şi încălţă,
Pe scărĭ de-argintŭ se'nălţă
Şi pe calŭ albŭ voĭnicesce
Incălecândŭ, se opresce
Şi peste oştirea tótă
Intorcându-şĭ ochiĭ rótă,
Pe noĭ *colăcerĭ* ne-alese,
Cu mustăţile sumese
Pe atâţĭ caĭ ĭuţĭ ca smeĭ,
Cu capete toţĭ de leĭ,
Cu cómele poleite,
C'unghiile zugrăvite.
Care, când începŭ să saĭe
Din nărĭ aruncă văpae!
Éră după ce ne-alese,
Elŭ cu vorba ne trimese
După ĭubita luĭ flóre
Şi fórte mirositóre,
S'o ducemŭ, să strălucéscă
In grădina 'mpérătéscă!
Noĭ amŭ plecatŭ toţĭ îndată,
După vorba luĭ cea dată.
Nu sciurămŭ sama bine
Să venimŭ pe drumurĭ line,
Ci ne-amŭ îndreptatŭ pe stele
Şĭ-amŭ venitŭ totŭ după ele,
Peste munţĭ şi peste sghĭaburĭ
Şi peste sute de délurĭ,
Mâncândŭ
Şi bêndŭ
Impreună
Cu cântărĭ, cu voe bună,
Şi 'ntrebândŭ în calea nóstră
Totŭ de curtea dumnĭa-vóstră;
Şi aşa stéua dorită
Impěratuluĭ ĭubită
Aci din ochĭ o pĭerdurămŭ
Şi că s'a pititŭ vĕḑurămŭ.
Daţi-ne dar acea flóre,
Acea stea strălucitóre
Şi cu rěspunsŭ împreună
Vě poftimŭ şi voe bună!
Nu rěspundeţĭ vorbe rele,
Că apoĭ vě vinŭ maĭ grele.
Noĭ nu suntemŭ bună-óră,
Să îndrugămŭ ca la móră,
Ci dămŭ vorba mireluĭ,

Porunca 'mpĕratuluĭ.
Écă și fermanulŭ luĭ (1)
Este carte latinéscă :
Puneţĭ ca să v'o citéscă!
De nu sciţĭ, ca de cărbune,
Vĕ ferițĭ mâna a pune,
Și chĭemațĭ popa să vie,
Că elŭ latinesce scie ;
Dar nu vr'unulŭ barbă lungă
Treĭ ḑile să nu-ĭ ajungă,
Nicĭ vr'unulŭ cu barba rară
Să ne ţie pân' deséră,
Nicĭ vr'unulŭ cu barba désă
S'o citéscă ne'nţelésă;
Ci de ceĭ ce sciŭ să sugă
Ca s'o citéscă pe fugă,
Că... nu-ĭ carte latinéscă,
Ci, cum vedeţĭ plosca nóstră
Cu vinŭ de la Délulŭ mare,
Când beţĭ, căcĭula vĕ sare!
Cu vinŭ de la Valea-lungă
Când beţĭ, faceţĭ gura pungă!
Poftiţĭ de 'nchinaţĭ odată,
Vĕ udaţĭ gura căscată,
Șĭ-o treceţĭ din mână 'n mână
Să ne daţĭ pe acea ḑină
Ca s'o ducemŭ la 'mpĕratulŭ
Și să contenimŭ totŭ sfatulŭ.
Nu gândiţĭ că vorbimŭ glume
Orĭ niscaĭ basme din lume,
Ci vĕ gătiţĭ câtŭ maĭ tare
Cu cele de ospĕtare :
Aduceţĭ fênulŭ în care
S'aĭbă caiĭ de mâncare,
Tăĭaţĭ juncĭ cu carne grasă
Să daţĭ ostașilorŭ masă,
Stringeţĭ fete frumușele
Ca să dămŭ hora cu ele ;
Apoĭ maĭ gătiţĭ și case
Imbrăcate cu mătasă
Și, pentru ostașĭ, umbrare
Cu locŭ de 'ncăpere mare.
Intindeţĭ maĭ multe mese,
Puneţĭ bucate alese
Și cofeturĭ lâng'aceste,
C'așa obĭceiulŭ este,
Ér cum-va de nu se póte
Să le împliniţĭ pe tóte,
Nicĭ să staţĭ să maĭ rĕspundeţĭ,
Ci cătaţĭ locŭ să v'ascundeţĭ,
Că ostașiĭ nu sciŭ glumă
Șĭ-o să fie vaĭ de mumă!
In sfîrșitŭ să maĭ sciţĭ bine
Că și împĕratulŭ vine
Cu căpitanĭ, cu cătane
Și cu maĭ multe rădvane
  Zugrăvite
  Poleite,
In ele dómne gătite;
Vine și unŭ rădvanŭ mare
Cu lăute de cântare,
Stândŭ în elŭ mărita nună,
Ţiindŭ în mânĭ o cunună
Strălucită, luminată,
Cu pietre scumpe lucrată,
Pentru rumĕna mirésă
Cea de 'mpĕratulŭ alésă.
Scóteţĭ dar acum colaculŭ,
Că ne-amŭ deșertatŭ totŭ saculŭ
Și să ne maĭ daţĭ, să scie,
Și câte o sangulie
De inŭ subţire, ţesută,
Și cu florĭ de firŭ cusută.
Puteţĭ da și de mĕtasă

(1) Aci arată plosca cu vinŭ.

Ér de nu, și d'arnicĭŭ fie,
Cum vețĭ avé omenie,
D'avețĭ inimĭ să vĕ lase,
Căcĭ noĭ cam primimŭ de tóte,
Numaĭ curêndŭ de le țĭ scóte,
Ca să ne ștergemŭ la gură
Că-ĭ udă de bĕutură.
Ér astorŭ fete venite,
Ca cĭorele grămădite,
Ci vĕ staŭ cam pe la spate
Totŭ cu gurile căscate,
Muĭațĭ în lapte o cojiță
Și le dațĭ ca să înghiță
Să nu stea cu gura sacă,
Ci de dorŭ să le maĭ trécă;
Să-șĭ maĭ potolécă jindulŭ
Pàn'lĭ-o veni și lorŭ rêndulŭ!

Socrulŭ :

Dar ce nu descălicațĭ?

Colăcerĭulŭ :

Vremŭ rĕspunsulŭ să ni-lŭ dațĭ,
Că de! amŭ descălica,
Dară ni-ĭ c'omŭ însĕra
Și-o să trecemŭ văĭ adâncĭ,
Cu prăpastiĭ și cu stâncĭ,
Munțĭ înalțĭ și bradĭ stufoșĭ,
Dațĭ rĕspunsulŭ sănĕtoșĭ. (1)

In *Țara Românéscă* și anume în județulŭ *Ialomița*, maĭ esistă, după sosirea mireluĭ cu toțĭ aĭ sĕĭ la locuința mireseĭ, încă și următórea datină și anume:

«Pe când căruțele și călărețiĭ se preferă pe dinaintea caseĭ, mirésa din năuntru se uĭtă printr'unŭ inelŭ, ținândŭ unŭ ochiŭ închisŭ, să-lŭ vadă pe ginerică; acésta ci că să n'o dóră ochiĭ la bĕtrânețe. Apoĭ se jócă jοculŭ numitŭ *apa saŭ găléta*. Pentru acésta se trimitŭ doĭ băețĭ la gârlă, însoțițĭ de unŭ cobzarĭŭ, și aducŭ de acolo apă. Pe alocurĭ se duce la puțŭ după apă însășĭ mirésa întovărășită de unŭ flăcăŭ, *care are și tată și mumă bună, nu vitrigĭ*, și cu doĭ lăutarĭ trimișĭ dela ginerică, luândŭ apă într'o căldare de aramă albă. Vasulŭ cu apă împodobitŭ cu o basma, unŭ firŭ de (?) roșŭ și busuĭocŭ, se pune la rădĕcina braduluĭ celuĭ înfiptŭ de Sâmbătă sara, și flăcăĭ și fete facŭ hora împrejurulŭ luĭ. După fie-care treĭ învêrtirĭ a horeĭ, merge mirésa, care și ea se află jucândŭ alăturĭ cu

(1) Stef. Stoĭca, apud *G. Dem. Teodorescu*: Poesiĭ poporale rom. Bucurescĭ, 1885 p. 165.— O variantă a acesteĭ orațiĭ totŭ din țara românéscă vedi-o la *I. C. Fundescu*: Literatura poporală, basme, orațiĭ, păcăliturĭ și ghicitorĭ. Ed. II, Bucurescĭ 1870 p. 113.

nuna mare și varsă din vasŭ de treĭ orĭ la rădĕcina bradului; acésta ca să fie începutulŭ căsătorieĭ mănosŭ și îmbelşugatŭ. După aceea *stolniculŭ*, adică flăcăulŭ care stă în horă cu plosca sub braţulŭ stângŭ și cu unŭ păharŭ plinŭ cu vinŭ roșŭ în mâna dréptă, îlŭ întinde peste capulŭ mireseĭ către acela, care se va brodi atuncĭ în acelŭ locŭ și care be astfelĭŭ până de treĭ orĭ. După ce s'a *jucatŭ apa*, ginerica și nunulŭ, care până atuncĭ aŭ statŭ pe afară, se apropie de ușa caseĭ. Atuncĭ mirésa apucă șomoĭagulŭ de busuĭocŭ celŭ legatŭ la tórta vasuluĭ, îlŭ móĭe în apă și stropesce de treĭ orĭ piciórele ginericăĭ și a celorŭ ce sunt cu dînsulŭ.

Rolulŭ apeĭ la nuntă, aducerea eĭ de la isvorŭ de către cine-va care e privitŭ ca norocosŭ, și apoĭ spălarea cu ea a piciórelorŭ, cele dóue trăsurĭ fórte caracteristice, făcea o parte din ritulŭ nupţialŭ la vechiĭ Romanĭ: «*aqua petita de puro fonte per puerum felicissimum vel puellam, quae interest nuptiis de qua solebant nubentibus pedes lavari.*»

Fost'a la dînșiĭ și danţulŭ *apa?* Nu se scie. In orĭ-ce casŭ e interesantŭ că-lŭ jócă mirésa și nuna mare, pe când mirele și nunulŭ mare staŭ afară; căcĭ după antica credinţă italică, înregistrată de către Varrone, (De l, lat. I. 61) apa la nuntă represintă anume elementulŭ femeescŭ, *aqua femina*. (1)

In unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* este datină tocmaĭ ca și în Bucovina, că uniĭ dintre nuntașĭ, nemijlocitŭ înainte de sosirea mireluĭ, scotŭ o masă în mijloculŭ curţiĭ (ogrădiĭ), punŭ pe ea unŭ colacŭ și unŭ vasŭ cu apă; alţiĭ închidŭ pórta și o légă cu legăturĭ de fênŭ și paie, și astfelĭŭ pregătiţĭ aștéptă pre mire.

Câţĭ-va călărașĭ din suita mireluĭ se întrecŭ la fugă până la pórta mireseĭ.

---

(1) B. P. Hasdeŭ: Dict. limbeĭ ist. și popor. a Rom. t. II, p. 1290—1292.

Aicĭ, la pórta mireseĭ, unde fete și fecĭorĭ aștéptă, împreună cu ceĭalalțĭ din satŭ, vorniculŭ ginereluĭ (capulŭ călărilorŭ) cere colăcelulŭ recitândŭ următórea orație:

Colăcerĭulŭ mireluĭ:

Bună deminéța la d-vóstră!
In ce voe vĕ aflațĭ?

Colăcerĭulŭ mirescĭ:

Mulțămimŭ domnia-vóstră!
In voĭa grâuluĭ
Șĭ-a vinuluĭ:
In voĭa cea bună.
Dar ce 'mblațĭ? 1)
Ce căutațĭ?

Colăcerĭulŭ mireluĭ:

Noĭ ce 'mblămŭ
Ce căutămŭ?
Pe d-vóstră vĕ rugămŭ
Să ne luațĭ încetŭ, încetișorŭ,
Să ne dămŭ sama maĭ binișorŭ;
Căcĭ lucrulŭ de grabă
Nu e de nicĭ o trébă,
Nicĭ nóue nicĭ d-vóstră,
Nicĭ luĭ Dumnedeŭ nu-ĭ place.
Pentru alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
Fórte multŭ amŭ âmblatŭ:
Țara crucișŭ
Și curmedișŭ:
Prin livedĭ frumóse,
Prin locurĭ stâncóse.
Și suntemŭ niște ostenĭ
Pe carĭ ne chĭamă *Rômlenĭ*
De treĭ dile totŭ âmblămŭ
Peste totŭ vĕ căutămŭ;
Căcĭ tênĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Fórte de diminéță s'a sculatŭ,
Pe față albă s'a spĕlatŭ
Bucĭumŭ de aurŭ a luatŭ
In țară a bucĭumatŭ (2)
Mare óste a adunatŭ.
Vr'o cincĭ-decĭ de călărașĭ,
De se spargŭ caiĭ de grașĭ;
Și despre sore rĕsare,
Eși óstea vênătóre
Și vênară, și vênară
Până în spre murgŭ de sară;
Vênară munțiĭ
Cu urșiĭ;
Văile
Cu ferĕle;
Câmpurile
Cu florile;
Mărăcinașĭ,
Cu epurașĭ.
Și satele
Cu fetele!
Și vênară, câtŭ vênară,
Urmă de féră aflară:
Urma era,
Féra nu era...
Sta toțĭ pe locŭ și se mirau
Și uniĭ pe alțiĭ se întrebaŭ:

1) Cu ințelesulŭ: «După ce lucru âmblațĭ,» ér nu «de ce âmblațĭ».

(2) Acésta arată modulŭ chĭemăriĭ poporuluĭ sub arme în timpurile cele vechĭ, când eraŭ atacațĭ de limbĭ străine, căcĭ atuncĭ âmblaŭ prin țară bucĭumândŭ. In evulŭ mediŭ a avutŭ mare rolŭ buciumulŭ, cu deosebire la vênatŭ în țĕrile apusene, însă Românii n'aŭ avutŭ de a face cu elŭ.—I. C. Tacitŭ.

Să fie rađă din Raiŭ,
Cu'mpĕratulŭ la bunŭ traiŭ?
Saŭ să fie urmă de đînă,
Cu tênĕrulŭ împĕratŭ la voe bună?
Decĭ tênĕrulŭ împĕratŭ
Pe atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci'n scărĭ de aurŭ s'a'nălţatŭ,
Peste óste s'a uĭtatŭ
Şi ne-a alesŭ pe noĭ,
Pe aceştĭ treĭ saŭ doĭ,
Cu caiĭ maĭ bunĭ şi maĭ fugacĭ
Din gură maĭ *ispitacĭ* (1)
Şi ne-a trimisŭ înainte
Să călĕtorimŭ fierbinte
Pe numĕrulŭ stelelorŭ,
Pe rađele sóreluĭ,
Pe aburulŭ vîntuluĭ,
Pe faţa pămîntuluĭ
Şĭ-amŭ venitŭ, venitŭ, venitŭ,
Dar . . . la podŭ ne-amŭ poticnitŭ,
Până ce în susŭ ne-amŭ sculatŭ
Urma ni s'a astupatŭ.
Dar o babă resnéţă
Şedea pe ghĭaţă
Şi đicea că-ĭ de erĭ diminéţă
Pe ea o amŭ întrebatŭ
Şĭ-aicĭ ne-a îndreptatŭ.
Până aci amŭ venitŭ
Aci amŭ auđitŭ,
In casă plângêndŭ (2)
Şi afară jucândŭ
Şi vĕđêndŭ poporŭ adunatŭ,
Amŭ îndrăsnitŭ de-amŭ statŭ.
Oraţia ni s'a încheĭatŭ:
Căcĭ noĭ amŭ maĭ ura,
Dar nĭ-e frică c'omŭ însĕra
Şi nu suntemŭ de icĭ-colea,
Ci suntemŭ de departe,
De peste şepte sate:
De la Buda-nóuă,
Pe unde mâţa se óuă;
De la Buda-vechĭe
Pe unde mâţa strechĭe
Şi cotoculŭ
Nu-şĭ maĭ află loculŭ.
Dar ca să scurtămŭ
Pe d-vóstră vĕ rugămŭ
Ca cĭuta moţată
Sub barbă bălţată
Cu ţundră négră 'mbrăcată,
Cu cisme roşĭ încălţată,
Să nĭ-o arĕtaţĭ,
Şi, cu rĕspunsulŭ, să ne daţĭ:
Unŭ colacŭ de grâŭ frumosŭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ.
Călăraşulŭ Nichită
Ar mânca şi carne friptă;
Câte unŭ păharŭ de vinŭ
Să ne maĭ scăpămŭ de chinŭ.

Acuma începe lupta pentru a intra în curte, căcĭ vornicelulŭ miresei se opune. Incepe cérta, şi vornicelulŭ mireluĭ, dacă pórta e maĭ mică, sare cu calulŭ peste ea; ér la din

(1) *Fugaciŭ* este unulŭ dintre adĭectivele latine, care la noĭ s'aŭ păstraţŭ atâtŭ de rarŭ: *bătaci, fugaci*, (fugax, fugacem).—*Ispitaciŭ* e vorbă străină (ispită) dar formată după analogia limbeĭ române.

(2) Maĭ în tóte casurile miresele, când le cântă aşa numita *desgorélă*, plângŭ că se separă de părinţĭ. De aicĭ cântecelŭ: „*Tacĭ mirésă nu maĭ plânge.*"

contră, cércă a o rumpe. Dar în fine i se deschide pórta. Dă pintenî apoî caluluî, ca să ĭa colaculŭ pusŭ pe masă. Vornicelulŭ mireseî apucă vasulŭ cu apă, spre a-lŭ uda, când se va apropia de masă să ĭa colaculŭ. Intre diferite strigărî se încércă a se înșela unulŭ pe altulŭ, până ce în fine din fuga caluluî ĭlŭ ĭea. Apoî se împacă și închină unulŭ la altulŭ.

Se légă de cómele cailorŭ batiste și călărașiî se întorcŭ spre a anunța pre ginerile, care vine cu carulŭ, de isbânda ce aŭ făcutŭ și să vie, căcî totulŭ e gata (1).

Pe lângă isvorulŭ *Someșuluĭ-mare*, așteptândŭ maî mulțî inșî din partea mireseî dinaintea caseî cu *pâne* și cu *sare* puse pe o masă dimpreună cu o *furcuță* și cu unŭ *cuțitŭ de lemnŭ*, când sosesce mirele cu suita sa, nu lasă pre nime să între în nuntru, ci întrébă: a cuĭ e óstea adunată și ce feliŭ de dreptățî aŭ, ca să pótă întra în nuntru? Dacă despre tóte acestea le va arĕta o adeverință démnă de credare, atuncî le va da drumulŭ, de nu, să se întórcă îndĕrĕptŭ de unde aŭ venitŭ!

La acésta întrebare și pretindere unulŭ din partea mireluĭ, care asemenea se numesce *colăcerĭu*, rĕspunde:

Bună diua la d-vóstră
Boerĭ de cinste și de omenie!
Óre ce statĭ
Aicĭ atâțĭa adunațĭ
Dragilorŭ meĭ ĭubițĭ frațĭ?
Noĭ venimŭ până la d-vóstră
Totŭ strigândŭ
Și ropăindŭ
Și făcêndŭ o veselie mare,
Dar în casă la d-vóstră
E plânsŭ și desfătare
Tocmaĭ ca și la unŭ *herșŭ* (2) mare.

Dar noĭ totŭ amŭ audițŭ
Și de-aicĭ și de-acolo
Că avețĭ o floricică în grădinuță,
Care cresce
Și 'nfloresce
Și nu odrăslesce.
Dar pe noĭ ne-o mânatŭ
Alŭ nostru împĕratŭ,
Împĕratulŭ celŭ tare
Din ulița cea mare
Să ne daĭ nouĕ fata d-tóle,
Noĭ s'o luămŭ

(1) I. C. Tacitŭ: Nunta popor. Rom. publ. in op. cit. p. 21—25.
(2) Póte că harțŭ?

Şi s'o ducemŭ
La cea curte 'mpĕrătéscă,
Unde-acolo să şi créscă
Şi acolo să 'nflorescă
Şi-acolo mulţĭ pruncĭ s'odrăsléscă.
Dară şi noĭ toţĭ amŭ venitŭ
Totŭ cu sape de argintŭ
Ca să v'o săpămŭ
Tocmaĭ din pămîntŭ.
Dar d-vóstră de socotiţĭ
Că câte vi le-amŭ spusŭ
Nu-ĭ adevĕratŭ, [pĕratŭ.
Vomŭ arĕta carte de la 'nălţatu 'm-
Numaĭ d-vóstră
Să v'aduceţĭ unŭ popă
Care să v'o cetéscă
Dar să nu aduceţĭ
Unŭ popă cu barbă désă,
Care să ne ţie
Pe noĭ până diminéţă.
Nicĭ să nu aduceţĭ
Unŭ popă cu barbă'ncâlcită
Să rĕmâe cartea nóstră necitită.
Ci să aduceţĭ
Unŭ popă cu barba ca fusulŭ
Care să ne dea 'n grabă rĕspun-
Că noĭ încă bine vedemŭ [sulŭ.
Şi bine pricepemŭ,
Că nu totŭ lucrulŭ vi-lŭ luămŭ,
Ce-ĭ din casă şi din afară,
Şi din lucru celŭ de vară.
Dar fĕtu meŭ, nu-ĭ a nóstră vina,
Că-ĭ a cuĭ a 'ntinsŭ mâna.
Că când eĭ mâna aŭ datŭ
Pe noĭ nu ne-o chĭematŭ,
Şi când eĭ o 'ncredinţitŭ
Pe noĭ nu ne-o poftitŭ!...

Sfârşindŭ *colăcerĭulŭ* de rostitŭ oraţia citată musica începe a cânta, éră o muere luândŭ *grâŭ* şi *apă* stropesce atâtŭ pre mire câtŭ şi pre ceĭ-l'alţĭ ce staŭ împrejurŭ. Apoĭ golindŭ unŭ paharŭ de bĕutură în sănĕtatea celorŭ sosiţĭ întră cu toţiĭ în casă şi se aşéză la masă (1).

În prejurulŭ *Timişóreĭ* este datină ca după cununie să i se încopcie mireseĭ érăşĭ cămeşa, apoĭ se sue pe cocie, precum a venitŭ, şi după ea totŭ conductulŭ cu strepitulŭ celŭ maĭ mare nupţialŭ, o urméză,—afară de óspeţiĭ mireluĭ,—până la casa mireseĭ. Aice se postéză mirésa în uşa întrăriĭ cu divĕrulŭ. Cumĕtruluĭ mare (nunuluĭ) i se dă preferinţă la întrare. Acesta ajungĕndŭ la uşă, începe aşa:

— Bună ḑiua, bună ḑiua divere!
— Mulţămimŭ d-vóstră cumĕtru mare!
— In ce voe eştĭ?

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

— În bună.
— Dar la noï și maï bună.
— Am audịitŭ că trăesce
— Dumnedịeulŭ d-vóstră!
— Împreună cu d-vóstră!

rĕspunde diverulŭ și ridicândŭ plosca în sus dịice maï departe:

Dar porunciţĭ o ţiră rachie
De veselie
Dela Bucuresci
Ca să o plătescï.

Cumĕtrulŭ mare, luândŭ plosca cu rachie dela diverŭ închină astfeliŭ:

— Dumnedịeŭ să trăéscă pre acești doï cuconï, carï astădịï s'aŭ împreunatŭ, întru mulţï anï!

Éră mulţimea din dĕrĕptŭ rĕspunde cu: «*Amin! vivat!*» ca cu o gură.

Apoï gustă rachia cumĕtruluï mare, plătesce galbĕnulŭ mireseï, care din respectŭ, îï sărută mâna, și apoï întră în lăuntru.

Așa pe rêndŭ întră toţï închinândŭ, plătindŭ și sărutându-se cu mirésa, afară de mire, căruia îï e intrarea liberă

Intrândŭ toţiï nuntașiï în chilie se așéză în prejurulŭ meselorŭ așternute, cumĕtrulŭ mare în frunte, de-a drépta luï mirele, și lângă acesta tarisfalulŭ, apoï ceï-lalţï (1).

În *Selagiŭ,* nemijlocitŭ după prândŭ, fraţiï de mire îșï înșélă caiï, aducêndŭ unuluï care e maï frumosŭ, și pentru mire.

După acésta, încălicândŭ mirele, fraţiï-de-mire și stegariŭlŭ, fie-care pe calulŭ sĕŭ, se pornescŭ cu toţiï spre locuinţa mireseï și anume: stegariŭlŭ cu stégulŭ și cu unŭ frate de mire

(1) G. Trailă: Nunta ţĕrănéscă împrejurulŭ Timișóreï, publ. în Familia an. III. Pesta 1867, p. 445.

alăturea în frunte, mirele cu alŭ doilea frate-de-mire așișderea alăturea în urma lorŭ, ér nașiĭ și cu nunele într'unŭ carŭ, la care sunt înjugațĭ șése boĭ frumosŭ împĕnațĭ în urma acestora.

Stegarĭulŭ și cu tovarășulŭ sĕŭ fugŭ câte-o bucată de locŭ înainte, apoĭ érășĭ se'ntórnă înapoĭ făcêndŭ omagiile cuvenite *înălțatuluĭ împĕratŭ*.

Atâtŭ la pornire câtŭ și pe drumŭ, fiindŭ unulŭ maĭ vioiŭ și maĭ veselŭ decât altulŭ, chiue și împușcă din pistóle, ér când ajungŭ la mirésă descarcă patru focurĭ de-o-dată, dândŭ de scire, că a sositŭ înălțatulŭ împĕratŭ.

Dar spre cea maĭ mare mirare a lorŭ *pórta e încuĭată (legată)* și în vêrfulŭ eĭ stă *cĭuha* despre care am vorbitŭ în capitululŭ IX și care însemnéză că nu e ĭertatŭ fie-căruĭ a întra.

Urméză deci strigăte și chiote din partea ostașilorŭ împĕrătescĭ ca să vie cine-va și să le deschidă pórta.

Însă nime nu s'arată, nime nu vine să deschidă. Din contră pe după casă se vĕdŭ mueri cu pruncĭ în brațe văitându-se și plângêndŭ, ér pe de naintea caseĭ maĭ mulțĭ bărbațĭ măturândŭ. Firesce că tóte acestea sunt numaĭ nisce prefacerĭ.

Stegarĭulŭ, vĕḑêndŭ că nime nu se arată, se mânie și repeḑindu-se asupra porțiĭ strigă în gura mare.

— Deschidețĭ, boerĭ, porțile, și dați-ĭ înaltuluĭ nostru împĕratŭ drumulŭ să între în nuntru, căcĭ elŭ voesce să se scutéscă de arșița sóreluĭ (de nea, vîntŭ, după cum e adică și anotimpulŭ) dimpreună cu óstea sa cea atâtŭ de ostenită, care călĕtoresce de anĭ de ḑile pe unŭ timpŭ neplăcutŭ ca acesta.

La acestŭ strigătŭ fratele mireseĭ rĕspunde ḑicêndŭ:

— Maĭ încetŭ, maĭ încetŭ!.... Noĭ suntemŭ numaĭ singurĭ, căcĭ *înălțata nóstră împĕrătésă* s'a dusŭ de acasă, și ne-a datŭ

de grijă ca să nu lăsămŭ pe nime înăuntru. Dar de vreme ce spuĭ că sunteţĭ osteniţĭ, şi aţĭ dori să vĕ maĭ odihniţĭ, étă că mĕ ducŭ să întrebŭ pre *maĭ marele curţiĭ*, să vedemŭ ce va spune elŭ.

Intr'unŭ târḑiŭ vine şi maĭ marele curţiĭ, adică *grăitoriulŭ*, totŭ şchiopătândŭ, unŭ semnŭ că e fórte ostenitŭ de munca cea mare de peste ḑi. Se începe apoĭ o dispută între grăitoriulŭ miresei şi alŭ mireluĭ, făcêndŭ care de care gură maĭ mare. Grăitoriulŭ miresei nu vrea nicĭ de cum să crédă la ce aŭ venitŭ, şi de aceea nicĭ nu le dă drumulŭ să între. Grăitoriulŭ mireluĭ îĭ arată semnele, carĭ îlŭ îndreptăţescŭ a întra, *semnele credinţiĭ*, şi convingêndu-lŭ prin acestea pe deplinŭ îĭ dă puţinŭ rachiŭ de înghiţitŭ anume ca să i se maĭ tocéscă gura, căcĭ de sfada cea mare, cu care l'a întimpinatŭ, maĭ de totŭ i-a fostŭ secatŭ.

Grăitoriulŭ miresei însă nu voesce nicĭ de cum să lese pre împĕratŭ a întra în nuntru, până ce elŭ saŭ ostaşiĭ luĭ nu vorŭ împuşca óla cu cenuşă din vêrfulŭ ciuheĭ. Atuncĭ ostaşiĭ împĕratuluĭ iaŭ, care de unde apucă, câte o bucată de lemnŭ, şi nu se lasă, până ce nu împuşcă cu dînsulŭ óla cu cenuşă, care căḑêndŭ peste ceĭ din apropiere şi umplêndu-ĭ dă nascere la o mulţime de rîsete şi hohote.

Deschiḑêndu-li-se după acésta pórta, mirele şi cu aĭ sĕĭ întră în nuntru slobozindŭ în acelaşĭ timpŭ fie-care pistolulŭ sĕŭ. Éră cuscriĭ, adică nuntaşiĭ miresei, făcêndŭ unŭ toiŭ îngrozitoriŭ, le iesŭ înainte cu *ḑicălăiĭ*.

Aice e de observatŭ că ḑicălăiĭ mireluĭ trebue să fie cu multŭ maĭ iscusiţĭ, să scie cu multŭ maĭ bine a ḑice, decât ḑicălăiĭ miresei, dacă voescŭ să nu fie păcăliţĭ.

La uşa caseĭ grăitoriĭ începŭ érăşĭ a se certa între olaltă firesce că şi de astă dată totŭ în versurĭ ca şi maĭ 'nainte, şi abia după tóte acestea întră în casă şi se aşéză la masă (1).

---

(1) Com. de El. Popŭ.

În fine în *Macedonia* cortegĭulŭ nupțialŭ ĭese, ca și la Românii dincóce de Dunăre, ântâiŭ de la ginere și se duce la mirésă. Ginerele înconjuratŭ de rude merge călare. Toțĭ sunt călărĭ, toțĭ cântă cântece ce se îndreptéză cătră mirésă. Femeile ducŭ de frâŭ unŭ calŭ împodobitŭ cu florĭ și gevrele ce este alŭ mireseĭ.

Sócra saŭ muma mireseĭ întîmpină pre ginere la ușa caseĭ cu unŭ vasŭ cu apă, în care móie unŭ mănunchiŭ de florĭ și stropesce pre ginere, căruĭa dă mănunchĭulŭ de florĭ și-ĭ pune o batistă pe umĕrulŭ dreptŭ (1).

Maĭ de multŭ era datină la Românii din Macedonia, după cum arată cânteculŭ ce-lŭ reproducemŭ maĭ la vale, ca fetele, când eraŭ măritate, să se ascundă la venirea gінereluĭ și numaĭ de nevoe trebuaĭŭ a fi găsite și date cuscrilorŭ și gінereluĭ fără voĭa lorŭ.

Le! la çinçĭ, șése marmăre,
La șésea mărmăriță,
Le! icĭ și dórme féta singură,
Singură și icusită.
Și mamă-sa ma li ḑiçe,
Și mamă-sa li ḑiçe:
Le! pe narga, narga hilĭa mea!
Pe narga și ńi ti scolĭ,
Ia 'șĭ ohin cuscrili s'ti lié,
Cuscrili și cu gambrolu!

Le! la cincĭ, șése petre de marmură,
La a șése marmură,
Le! unde dórme fata singură,
Singură și fidențată,
Și mamă-sa îĭ totŭ ḑice,
Și mama sa îĭ ḑice
Le! încetŭ, încetŭ fiĭca mea!
Încetŭ, încetŭ să mi te scolĭ,
Uĭte, vinŭ cuscriĭ (muntașiĭ) să te ĭee,
Cuscriĭ cu ginerele! (2)

Acestea sunt tóte datinele și orațiile Românilorŭ de la *Colăcărie*, câte le-am pututŭ eŭ până acuma afla.

Maĭ 'nainte însă de ce vomŭ încheĭa acestŭ capitulŭ să vedemŭ care e planulŭ orațiilorŭ ce se țină la acéstă ocasĭune?

Fecĭorulŭ, care voesce să se căsătoréscă și care în tóte orațiile e numitŭ *tênĕrŭ impĕratŭ*, adună óstea sa și plécă cu

(1) D. Bolintineanu. op. cit. p. 89.
(2) V. Petrescu Crușovénu, op, cit. p. 96–97.

dînsa la vênatŭ. Cutreerândŭ elŭ d'împreună cu întréga sa óste în colo și încóce timpŭ maĭ îndelungatŭ dă într'unŭ târḑiŭ de *urma uneĭ fére.*

Féra, cum zăresce pre vênătorĭ, se sparie și fuge de dînșiĭ.

Têněrulŭ împěratŭ alege de grabă pe doĭ inșĭ din mijloculŭ vênătorilorŭ, carĭ aŭ caĭ maĭ sprintenĭ și maĭ fugacĭ, și-ĭ trimite s'o urmăréscă.

Ceĭ doĭ inșĭ se pornescŭ în fuga cailorŭ, o urmărescŭ, dar tocmaĭ când vorŭ s'o ajungă și să puie mâna pe dînsa, féra întră și se ascunde într'o grădină.

Vênătoriĭ saŭ maĭ bine ḑicêndŭ unulŭ dintre dînșiĭ, adică *colăcarĭulŭ*, respective *colăcerĭulŭ*, cum ajungŭ la pórta caseĭ cu grădina, cerŭ dela stăpânulŭ acesteĭa, ca să le dea féra saŭ să-ĭ lese să între în nuntru ca eĭ singurĭ s'o caute.

Stăpânulŭ caseĭ, nesciindŭ cine-sŭ și de unde-sŭ, le rěspunde saŭ singurŭ saŭ prin alțiĭ, că elŭ n'are scire să fi întratŭ și să se fi ascunsŭ o asemenea féră în grădina sa, deci să-șĭ caute maĭ de grabă de drumŭ, căcĭ elŭ nu-ĭ lasă să între înuntru.

Vênătoriĭ stăruescŭ numaĭ decât să-ĭ lese. Stăpânulŭ, după maĭ multă vorbă și certă, promite în sfîrșitŭ că-ĭ va lăsa, dacă-șĭ vorŭ arěta *dreptățile.*

Conducětorĭulŭ scóte *dreptățile* și i-le arată. Stăpânulŭ, primindu-le și încredințându-se din acestea că nu sunt atarĭ ómenĭ rěĭ, tocmaĭ pe când sosesce și *têněrulŭ împěratŭ* cu întréga sa óste, le deschide pórta și le dă drumulŭ să între în nuntru.

Până aci merge textulŭ orațiilorŭ îndătinate a se ținé nu numaĭ la *Colăcărie*, ci și la *Stărostie*, *Pețire*, *Conăcărie*, precum și a acelorŭ ce se țină înainte de plecarea tinerilorŭ la cununie.

Insă vênătoriĭ, după cum ne putemŭ încredința din cele ce urméză nemijlocitŭ după sfîrșirea orațiilorŭ, și maĭ alesŭ

a celorŭ de la Peţire, nu se mulţămescŭ numaĭ cu atâta, ci eĭ voescŭ numaĭ decât să aĭbă şi féra.

In urmă aducêndu-li-se şi acésta, eĭ saŭ punŭ mâna pe dînsa saŭ ... o *împuşcă*. Căcĭ ce alta póte să însemneze *óla* saŭ *ulcica* Românilorŭ din Transilvania şi Ungaria, dacă nu împuşcarea féreĭ, după care tênĕrulŭ împĕratŭ a alergatŭ atâta timpŭ? (1). Ce alta potŭ să 'nsemneze nenumĕratele împuşcăturĭ de pistóle şi pusce, ce le slobodŭ nuntaşiĭ de pretutindene când întră în nuntru, dacă nu învingerea cetăţiĭ a înălţateĭ împĕrătese şi a întregeĭ sale armate de către óstea înălţatuluĭ împĕratŭ.

Acesta e, în puţine cuvinte, planulŭ şi cuprinsulŭ oraţiilorŭ românescĭ de la Stărostie, Peţire, Conăcărie şi Colăcărie.

Féra, care cu atâta stăruinţă e urmărită, trebue în urma urmelorŭ să cadă jertfă urmăritoriuluĭ sĕŭ.

P. Lafargue, fără să fi avutŭ cunoscinţă despre oraţiile românescĭ, dice: «la o ceremonie religiósă, cum e nunta, *trebue să fie o jertfă: mirésa jócă rolulŭ* (2).

Tênĕrulŭ împĕratŭ, următoriulŭ féreĭ, e *mirele* ér *féra*, care e urmărită de dînsulŭ şi la urmă cade jertfă, e *mirésa*.

Totŭ aşa era şi mirésa romană de la începutulŭ şi până la sfârşitulŭ ceremonieĭ nupţiale la aparenţă jertfa fără de apĕrare a preponderanţeĭ brutale (3).

Tóte oraţiile, câte le-am citatŭ nu numaĭ că aŭ o asemĕ-

---

(1) D-lŭ *B. Viciŭ* e de părere că împuşcarea *ulcelei* e datină străină, şi anume săsască. Étă ce ne spune d-sa op. cit. p. 89, în privinţa acésta. «Totŭ aşa şi *ulcica*, rădicată în susŭ pe o rudă înaltă la pórta mireseĭ, care (ulcică) nuntaşiĭ trebue s'o împusce josŭ, căcĭ până atuncĭa nu-ĭ lasă să intre în curte; — acéstă însă e datină de la străinĭ—*Saşĭ*—şi numaĭ în fórte puţine locurĭ se maĭ póte vedé la Românĭ.»

Fie datina acéstă chiar şi străină, ea totuşĭ, după părerea mea, însemnéză împuşcarea féreĭ.

(2) Cântece şi obiceĭurĭ la nunţĭ, publ. în «Contimp.» an. V. pag. 514.

(3) D-r Lothar Dargun: Mutterrecht und Raubehe und ihre Reste im germanischen Recht und Leben, apud D-r Otto Gierke: Untersuchungen zur deutschen Staats und Rechts-geschichte. XVI. Breslau, 1883. p. 100.

nare fórte mare între olaltă, ci și unŭ singurŭ planŭ în esposițiune, aceleașĭ figurĭ, ba! ce este și maĭ multŭ, una și aceeașĭ formă.

Una și aceeașĭ manieră întrebuințată de Bucovinénŭ și Transilvănénŭ, de Moldovanŭ și Munténŭ.

Tóte acestea presupunŭ unŭ singurŭ izvorŭ, unŭ singurŭ autorŭ. Modificările făcute aparținŭ deprinderilorŭ locale.

Insă de la cine și din ce timpŭ îșĭ vorŭ fi luatŭ originea aceste orațiĭ?

I. C. Tacitŭ e de părere că «trebue să dăteze chiar din Roma,» de óre-ce ele prin unele pasage, carĭ conținŭ câte-va frase licențióse, pare că se apropie până la unŭ punctŭ órecare de vechile *Atelane* (1), carĭ după cum ne spune Liviu, eraŭ încă unŭ feliŭ de orațiunĭ în versurĭ, pline de glume grosolane, pe carĭ juniĭ din poporŭ le recitaŭ la ocasiunĭ și carĭ, «încetândŭ alte petrecerĭ, și-aŭ luatŭ refugiulŭ la nunte...(2)»

De-o fi tocmaĭ așa, cum ne spune I. C. Tacitŭ, e greŭ de credutŭ, și maĭ alesŭ că d-sa nu ne arată maĭ pe largŭ care anume e cuprinsulŭ Atelanelorŭ? Cu tóte aceste însă nu puputemŭ nega că n'ar avé și d-sa până la unŭ punctŭ órecare dreptate, căcĭ și Romaniĭ, ca și tóte cale-l-alte popóre indo-europene, încă trebue să fi avutŭ óre-șĭ carĭ orațiĭ, carĭ vorŭ fi fostŭ usitate numaĭ la nunțĭ.

Dar să trecemŭ maĭ departe, să vedemŭ orĭ de nu se află asemene orațiĭ și la alte națiunĭ contimpurane, despre carĭ nu s'a făcutŭ amintire când nĭ-a fostŭ vorba despre orațiile la pețire.

Albanejiĭ din Calabria, după ce aŭ sfârșitŭ consóțele de a îmbrăca pre mirésă și pre când pórta stă neîntreruptŭ închisă, apropiindu-se cu mirele de casa mireseĭ dicŭ:

---

(1) *Atelanele* (Atelanae) sunt micĭ comediĭ, jucate în anticitate de către junimea romană și a cărora numire derivă de la orașulŭ *Atela* în Italia, de unde și-aŭ luatŭ numele.

(2) Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 22 și 78.

Rûndunea cu gâtulŭ albŭ,
Deschide ĭutĭ, și mi te-arată,
Că ţĭ-a venitŭ ĭubitulŭ la pórtă.

Muerile respundŭ din nuntru restitŭ.

Ţist! plecaţĭ că e'mpĭedecată
Noĭ avemŭ spălarea mare (1),
Noĭ avemŭ pânea 'n cuptĭorĭŭ,
S'o scótemŭ ântâĭŭ, șĭ-apoĭ vine.

Bărbaţiĭ:

Colo susŭ, colo pe munte,
Era acolo unŭ șesŭ mare,
Unde pășceaŭ păturnichĭ,
Dar mi s'a lăsatŭ unŭ șoĭmŭ
Și șĭ-alesŭ cea maĭ frumósă
Și mĭ-a răpit'o spre cerĭŭ.

Muerile se întorcŭ după acésta spre mirésă și o sfătuescŭ ca să se decidă:

O mirésă, sora mea
Servesce domnuluĭ tĕŭ,
Las' lucrurile ce aĭ
Șĭ-apucă pe cele, ce le-ĭ aflá.

Bărbaţiĭ facŭ curajŭ mireluĭ, ca să-șĭ împlinéscă scopulŭ:

O tu, domnule mire,
Nu âmbla sfiicĭosŭ,
Că nu mergĭ la bătălie,
Că mergĭ ca să ĭeĭ
Capulŭ celŭ ca unŭ mĕrŭ,
Viţa cea ca o vargă.

Muerile deschidŭ pórta, bărbaţiĭ întră în nuntru; mirele răpesce pre mirésă, ér muerile lamentéză ast-felĭŭ:

(1) Spălarea cămeșilorŭ.

O șoimule, 'ntâiulŭ șoimŭ,
Las' la păturnichĭ să mérgă,
Iacă câtŭ iĭ de 'ntristată
Pentru că mĭ-aĭ înhățat'o,
In lacrămĭ sinu-ĭ înótă.

Mirele e ocupatŭ cu mirésa; de aceea companionii sĕĭ respundŭ pentru dînsulŭ:

N'o lasŭ și n'o 'ntorcŭ maĭ multŭ,
Căcĭ eŭ o vreŭ pentru mine (1).

În *Bohemia* când se ducŭ după mirésă, vornicelulŭ mireluĭ, stândŭ de-a stânga acestuĭa, se postéză de 'naintea părinților miresei și-ĭ rógă ca să le încuviințeze a lua mirésa.

Părinții le încuviințéză. Vornicelulŭ ĭae atuncĭ *colaculŭ* în mână, se apropie cu némurile mireluĭ de cămara în care se află mirésa cu druscele sale și cu vr'o câte-va neveste, bate la ușă, salută și după ce i-se mulțămesce din nuntru rostesce următórea orație:

D-șóre drusce, nobile și frumóse,
Și multŭ aleselorŭ dómne,
Noĭ amŭ plecatŭ peste văĭ și délurĭ,
Peste ape și câmpiĭ
Să le privimŭ de-a lungulŭ și de-a latulŭ,
Pretutindene 'ntrebândŭ,
Pretutindene iscodindŭ,
Pretutindene căutândŭ,
O *comóră* mare,
Pân' ce bunĭ ómenĭ ne-aŭ încredințatŭ
Că 'n acéstă casă arŭ fi loculŭ eĭ
Și încă anume în astă cămăruță.
Dar numaĭ tinere mândre copilițe
In cercŭ o încunjură, ca și păzitóre
Ale acesteĭ comóre
Și cu dómne-alese ca cameriere.

(1) Gubernatis, op. cit. p. 149.

De-aceea cu modestie
Vĕ rugămŭ să ne deschidețĭ
Ca 'ngăduitŭ să ne fie
A vedé comóra.
Noĭ nu venimŭ cu intențiune rea,
Nicĭ c'o fată veselă, dar prefăcută,
Ci noĭ avemŭ aicĭ unŭ odorŭ scumpŭ,
Care prețuesce multŭ aurŭ și argintŭ.
Indată ce-țĭ zări acestŭ odorŭ scumpŭ
Credŭ că pe locŭ îțĭ da comóra
Decĭ împliniți-ne dorința
Și 'nmulțițĭ tuturorŭ bucuria.

O drușcă saŭ una dintre neveste rĕspunde printre ușă asemenea în versurĭ:

Dar păzitórele comóreĭ încă totŭ nu sciŭ ce anume voesce *druzba* (vornicelulŭ). In urmă, după maĭ multe vorbe și esplicărĭ din amêndouĕ părțile, totușĭ se deschide ușa și i se predă comóra, adică mirésa (1).

Intre aceste douĕ orațiĭ străine, carĭ le-am reprodusŭ aice, apoĭ între cele reproduse în capitululŭ despre pețire și'ntre cele românescĭ lesne póte orĭ și cine să vadă că esistă o asemĕnare și încă o asemĕnare destulŭ de bătătóre la ochĭ.

In tóte întîmpinămŭ acelașĭ planŭ, aceeașĭ acțiune, aceleașĭ figurĭ, aceeașĭ țintă, cu o singură deosebire numaĭ, că la Cechĭ *féra* saŭ *paserea* urmărită, respective *flórea* căutată, s'a schimbatŭ în *comóră*, ér următoriulŭ eĭ în *odorŭ scumpŭ*. Unŭ semnŭ că Cechiĭ sunt maĭ multŭ ómenĭ de speculă, ómenĭ practicĭ, decât vênătorĭ.

Și acuma, după ce am sfîrșitŭ cu orațiile, să ne'ntórcemŭ privirea puținŭ și asupra datinelorŭ de la colăcărie.

Am arĕtatŭ din capulŭ loculuĭ că némurile mireseĭ, când prindŭ de veste că mirele vine cu suita sa după mirésă,

(1) Düringsfeld, op. cit. pag. 192.

închidŭ pórta, o légă cu funiĭ saŭ cu lanțurĭ și nu lasă pre nime să între în nuntru până ce nu arată *dreptățile*.

Acéstă datină se află și la alte națiunĭ.

«Familia,—scrie P. Lafargue, vorbindŭ despre *Francejĭ*,—nu se arată nicĭ o dată bucurósă a-șĭ da fata; trebue maĭ multŭ decât cuvinte pentru a o hotărî să se despartă de dînsa. In Bery vine mirele însoțitŭ de prietenĭ în diminéța nunțeĭ înaintea porțiĭ viitoruluĭ socru și *află pórta închisă și zărorîtă*. Mirele trebuia să făgăduéscă mireseĭ unŭ darŭ potrivitŭ, de vroia să i se deschidă pórta, după spusele luĭ George Sand în «Mare du diable» (Fântâna draculuĭ). Apoĭ se numĕră darurile aduse de mire.

«Deschide, deschide pórta, mirésă, dragă! Uită-te ce straiu frumosŭ țĭ-am cumpĕratŭ; deschide, deschide ușa și dă-ne drumulŭ.

I se rĕspunde din ogradă:

— Tată-sĕŭ nu vrea, mă-sa nu se uită la darurĭ! — Eŭ sŭ o fată și prețulŭ meŭ e mare, — nu deschidŭ acuma ușa.»

Mirele laudă altŭ darŭ, care ér nu pare îndestulătoriŭ. Și totŭ așa, până ce prețulŭ darurilorŭ ajunge destulŭ de mare. «Tóte cântecele cele culese în Francia» dice Langardière (1), aveaŭ ca refrenŭ ceremonia cedăriĭ mireseĭ pentru darurĭ (2).

La *Italienĭ*, când vine mirele cu suita sa după mirésă, așișderea nu e lăsatŭ să între în nuntru. La aceștia e ușa caseĭ încuiată. Ba, la *Casdrieri*, lângă *Arpino*, pe lângă tóte bătăile în ușă, totuși nu i se deschide și mirele e nevoitŭ să se vére în nuntru printr'o ferésträ pe o scară stricată care o află óre unde într'unŭ șanțŭ, éră după ce a intratŭ în nuntru multŭ trebue să caute în colo și'n cóce, până ce află pre mirésă ascunsă într'unŭ ungheriŭ (3).

---

(1) Ch. Ribault de Langardière. Les noces de campagnes en Bery 1885.
(2) Cântece și obiceiurĭ la nuntĭ publ. in «Contimp.» an. VI. pag. 7.
(3) Dargesfeld. op. cit. p. 164.—Gubernatis. op. cit. p. 181.

In împrejurimea *Fenestrelei* din *Piemont* mirele merge cu toțĭ căsașiĭ sĕĭ după mirésă, și când ajungŭ află la localitatea acesteĭa *ușa de lemnŭ,* ceea ce, după espresĭunea poporală piemonteză, însémnă că ușa e închisă, încuĭată (1).

La *Malo-rosienĭ,* apropiindu-se mirele cu suita sa de casa mireseĭ, némurile acesteĭa se așéză lângă pórtă și nu daŭ drumulŭ suiteĭ să între în nuntru. Se nascŭ strigăte. Némurile întrébă :

«Ce felĭŭ de ómenĭ sunteți voĭ? Tătuculŭ nostru nu vĕ cunósce. Dațĭ pasulŭ vostru, noĭ voimŭ să-lŭ arĕtămŭ tătuculuĭ, și dacă elŭ va porunci ca să vĕ lăsămŭ, atuncĭ v'omŭ lăsà!»

Pasulŭ la acéstă ocasĭune e unŭ șipŭ de rachiŭ. Starostele scóte șipulŭ din sînŭ și-lŭ dă némurilorŭ.

Acestea pe locŭ deschidŭ pórta și lasă pre mire să între cu suita sa în nuntru.

Dar denaintea caseĭ mirele érășĭ e opritŭ de tatălŭ mireseĭ, care nu-lŭ lasă să între până nu s'a încredințatŭ despre *darea pasuluĭ* (2).

Totŭ așa facŭ și *Malo-rosieniĭ* din *Podolia* precum și *Poloniĭ din Silesia,* cu aceea deosebire, că aice, ca și la Italienĭ, se'ncue ușile (3).

In marele ducatŭ alŭ *Cracovieĭ* ceĭ ce se întorcŭ de la cununie batŭ în pórtă, ér ceĭ din casa mireseĭ cântă :

De unde-ațĭ atăcatŭ casa?
Șĭ-ațĭ ruptŭ porțile de frasinŭ,
Șĭ-ațĭ călcatŭ ograda verde (4).

Din tóte orațiile dela Stărostie, Pețire, Conăcărie, când

---

(1) Gubernatis, op. cit., p. 148—149.
(2) Düringsfeld. op. cit. p. 34.
(3) Düringsfeld de eadem, p. 41 și 210. Dargun, op. cit. p 105.
(4) Dargun, op. cit. p. 105 :

Skadescie dwor najechali?
Cisowo wrota zlamali,
Ziclone prodworze zdeptali?

plécă la biserică și cclea dela Colăcărie, precum și din tóte datinele de la Colăcărie, câte s'aŭ înșiratŭ până aice, resultă că atâtŭ asediarea caseĭ părinţilorŭ miresei și întrebuinţarea forţeĭ din partea mireluĭ și a consoţilorŭ sĕĭ spre a întrà în nuntru și a răpì mirésa, câtŭ și opunerea părinţilorŭ și a némurilorŭ acesteĭa de-a o da de bună voe, e usitată nu numaĭ la poporulŭ românŭ, ci la tóte popórele indo-europene (1).

Stropirea cu apă se află și la *Albaneji* (2), aruncarea cu grâŭ în maĭ multe părţĭ ale *Italieĭ* (3), ér alergăturile, strigătele și cu deosebire împușcăturile din pusce și pistóle, asemenea maĭ la tóte popórele indo-europene.

In fine să vorbimŭ puţine cuvinte și despre *colaculŭ*, care jócă unŭ rolŭ fórte însemnatŭ la Colăcărie și care a datŭ nascere și altorŭ cuvinte întrebuinţate la acéstă ocasĭune, precum: *Colăcărie* (4) și *Colăcăritŭ* (5), procedura dela pórtă și de'naintea caseĭ, când vine mirele după mirésă, și *Colăcariŭ*, numele fecĭoruluĭ, care pórtă colaculŭ, și'n multe locurĭ chĭar și a oratorĭuluĭ, care rostesce oraţiile dela *Colăcărie*.

E sciutŭ, că tóte naţiunile creștine aŭ datină de-a întêmpina pre o persónă mare când vine întâĭașĭ dată saŭ la anumite timpurĭ în părţile sale, cu *pâne* și cu *sare*. *Pânea și sarea*, ca simbolŭ alŭ îmbelșugăriĭ și îndestulăriĭ, după cum am vĕḑutŭ din capitulele precedente și după cum vomŭ vedé și din cele următóre, jócă și în decursulŭ nunţiĭ unŭ rolŭ destulŭ de însemnatŭ.

Aice, însă nu e vorba despre o pâne simplă, ci despre doĭ *colacĭ* marĭ și frumoșĭ făcuţĭ din grâŭ curatŭ, cariĭ, după

---

(1) Gubernatis, op. cit.

(2) Düringsfeld, p. 61. «In ușa caseĭ ĭese maĭca mireseĭ. Ea ţine unŭ vasŭ cu *apă curată*, vĕră unŭ *struţŭ de florĭ* în nuntru, stropesce cu acesta pre mire, și după aceea îĭ întinde struţulŭ. Elŭ aruncă banĭ în vasulŭ cu apă, éră ea îĭ dăruesce o batistă.»

(3) Düringsfeld, p. 96.

(4) Pretutindene în Bucovina și în Transilvania, vedĭ B. Viciu, op. cit. p. 5.

(5) B. Viciu, op. cit.

ce a întratŭ mirele cu suita sa în ograda socruluĭ sĕŭ și după ce s'a petrecutŭ pe sub unulŭ dintre dînșiĭ, vornicelulŭ primare alŭ mireluĭ și vornicelulŭ primare alŭ mireseĭ, saŭ maĭ bine ḑisŭ *colăcariĭ*, îĭ schimbă și apoĭ rumpêndu-ĭ în maĭ multe bucățele îĭ împartŭ ca unŭ felĭu de jertfă nuntașilorŭ de prin prejurulŭ lorŭ.

In capitululŭ XV am arĕtatŭ că Romaniĭ nu încheĭaŭ nicĭ o căsătorie fără de *o plăcintă de grâŭ* pre care o aduceaŭ luĭ «*Jupiter farreus*» ca jertfă.

Decĭ eŭ credŭ, că *colaculŭ* saŭ maĭ bine ḑisŭ *colaciĭ* Românilorŭ dela *Colăcărie*, ca simbolŭ ală unireĭ vecĭnice, repřesintă plăcinta vechilorŭ Romanĭ, care era împletită, adică avea formă de *colacŭ* (1) și pre care Romaniĭ îndătinaŭ a o duce înaintea noŭ-căsătoriților (2), tocmaĭ ca și Româniĭ colaculŭ.

Intrebuințarea și însemnarea plăcinteĭ de odinióră a Romanilorŭ s'a păstratŭ până în ḑiua de astăḑĭ la Românĭ, numele eĭ însă, uĭtându-se în decurgerea timpuluĭ, l'aŭ adoptatŭ dela Slavĭ (3), la nunțile *cărora colaculŭ* jócă asemenea unŭ rolŭ fórte însemnatŭ (4).

---

(1) Fest. p. 310 : *Strues* genera liborum, sunt digitorum conjunctorum non dissimilia, qui superiecta panicula in transversum continentur.

Strues din acestŭ citatŭ e pâne împletită una peste alta.

(2) Plin. h. n. XVIII. 3. Quin et in sacris nihil religiosius confarreationis vinculo erat novaeque nuptae farreum praeferebant.

(3) A. de Cihac, Dicț. t. II. p. 67—68.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 33, 74.

XVIII. MASA.

Inainte de ce vomŭ începe a descrie datinele carĭ sunt usitate la masa ce se dă nuntașilorŭ după cununie de către părinții mireseĭ, să aruncămŭ o scurtă privire asupra meselorŭ și bucatelorŭ, ce sunt puse pe dînsele.

In cele maĭ multe sate din *Bucovina*, dacă nu chĭar în tóte, este datină la acestŭ prilejŭ de a se așeza masa în forma unuĭ *triclinium* romanŭ.

Mirele (1), care e óspele celŭ maĭ de frunte, și în cinstea căruĭa se dă masa acésta, vine în capulŭ meseĭ. La drépta mireluĭ vine *nunulŭ celŭ mare*, și după acesta tótă aripa dréptă a meseĭ se ocupă esclusivŭ numaĭ de bărbațĭ. De-a stânga mireluĭ șede *nuna cea mare* și după dînsa alte femeĭ astŭ-feliŭ că aripa stângă a meseĭ e ocupată numaĭ de femeĭ. E de observatŭ maĭ departe că la masa acésta bărbațiĭ ceĭ maĭ bĕtrânĭ și maĭ cu vadă în satŭ, se punŭ de regulă maĭ nainte, maĭ aprópe de nunulŭ celŭ mare, mijlocașiĭ cam la mijlocŭ, ér codașiĭ, adică ómeniĭ ceĭ maĭ sĕrmanĭ, spre códa meseĭ. Așișderea și femeile.

Și nime nu se supără pentru acésta, nimene nu obĭectéză nimică, prea bine sciindŭ că așa e datina din moșĭ strămoșĭ și așa se cuvine.

(1) In cele maĭ multe sate din Bucovina e datină ca mirele, totŭ timpulŭ câtŭ ține masa și până ce se scólă, să stea cu căciula 'n capŭ.

Totŭ-odată e de observatŭ și aceea, că la acéstă masă ocupă locŭ numaĭ ceĭ însurațĭ, nicĭ când și tineretulŭ. Pentru acestŭ din urmă, dacă cere trebuința, se pregătesce altă masă deosebită în altă odae. Insă tineretulŭ, după cum ne vomŭ încredința maĭ pe urmă, de astă-dată are maĭ multŭ grija petreceriĭ și a joculuĭ, decât a mâncăriĭ.

Ce se atinge de bucatele, carĭ se punŭ de astă-dată pe masă, apoĭ acelea atârnă maĭ multŭ de la obiceĭulŭ satuluĭ, în care se serbéză nunta, precum și de la priceperea și iscusința bucătărițelorŭ saŭ *colcerițelorŭ*:

In unele locurĭ se punŭ jurŭ împrejurulŭ meseĭ pe de-a-mêndouĕ marginele *cozonacĭ* (1), la mijloculŭ meseĭ strachinĭ și talgere cu *recițurĭ* (2). După aceste din urmă se aduce *zamă* cu tocmagĭ (tăețeĭ) și apoĭ *sarmale* saŭ *gălusce*. Pe lângă cozonacĭ se tae și se pune maĭ pe urmă și câte unŭ rêndŭ de pâne.

Afară de cele înșirate până aice se maĭ punŭ pe masă încă și vr'o câte-va șipurĭ cu rachiŭ, cu *astupușurĭ de florĭ* și legate la *gârlicĭurĭ* cu *ață roșă*, semnulŭ nevinovățieĭ.

Dinaintea mireluĭ se punŭ în genere încă și douĕ *franzole* (3), éră de'napoĭa acestora doĭ colacĭ, unulŭ peste altulŭ. Franzolele sunt acoperite cu o năframă, care maĭ pe urmă miresa o cósă de brâulŭ mireluĭ.

Când întră mirele cu danțulŭ în casă, masa e acuma așternută, numaĭ să se așeze nuntașiĭ la dînsa.

După ce s'a așezatŭ mirele în capulŭ meseĭ, éră ceĭalalțĭ óspețĭ fie-care la loculŭ sĕŭ, adică unde ĭ-aŭ poftitŭ socriĭ ceĭ marĭ ca să se așeze și după ce tóta masa s'a împĕnatŭ astŭ-feliŭ, că n'a maĭ rĕmasŭ nicĭ unŭ locŭ deșertŭ, vine colăceriŭlŭ mireseĭ și îmbiindŭ pre ceĭ adunațĭ la masă, ține următórea orație:

---

(1) *Cozonacŭ* pl. cozonacĭ, sunt unŭ felŭ de pânișóre împletite.
(2) Recițurĭ — recĭ, aiturĭ, cotoróge.
(3) Franzolă — bulcă, jemblă, jemnă.

Bună ḑiua,
Bună ḑiua!
La d-v. cinstiţĭ nuntaşĭ,
Mesenĭ împrejuraţĭ
Şi vĕ rogŭ ca să răbdaţĭ
Unŭ césŭ şi să m'ascultaţĭ,
Şi nicĭ când să nu uĭtaţĭ
Şi simbria să mĭ-o daţĭ,
Că-sŭ străinŭ şi de departe
Câte-oiŭ sci, voiŭ ura tóte.
Dar ér bună ḑiua,
Bună ḑiua.
La d-v., cinstiţĭ nuntaşĭ,
Mesenĭ împrejuraţĭ,
Carĭĭ sunteţĭ adunaţĭ
La acéstă casă
Şi frumósă masă.
Pe masă faţă de masă,
Pe faţă de masă,
Covorŭ de mĕtasă,
Blide smălţuite,
Talgere zugrăvite,
Linguriţe *pocostite* (1),
Furculiţe frumosŭ grijite,
Şi cuţite ascuţite,
Pentru gurile d-v. gătite.
Blide cu *ghinturĭ* (2),
Talgere cu fripturĭ
Pentru ale d-v. gurĭ.
Să faceţĭ bine să luaţĭ
Şi să ospĕtaţĭ
Ca şi aĭ noştri fraţĭ,
Şi să nu bănuiţĭ
Ca şi aĭ noştri cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ;
Care cu linguriţe
Cu linguriţe,
Care cu furculiţe
Cu furculiţe,
Care cu cuţitele
Cu cuţitele,
Care n'are nicĭ de unele
Să ĭee cu mânile
Ca cinstitulŭ mirele.
Că eŭ îsŭ la alŭ nostru
Tênĕrŭ împĕratŭ
Celŭ maĭ micŭ soldatŭ
Cu capulŭ plecatŭ,
Cu şliculŭ luatŭ
Pe d-v. de rugatŭ
Să faceţĭ bine să luaţĭ
Şi să ospĕtaţĭ,
Ca şi aĭ noştri fraţĭ,
Şi să nu bănuiţĭ
Ca şi aĭ noştri cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ.
Că eŭ de uratŭ v'aşĭ maĭ ura,
Dară mi-ĭ c'oiŭ însĕra
Şi prin satŭ mĭ-oĭŭ alerga
Dóră eŭ mĭ-oiu căpĕta
Doĭ caĭ mândri, suriceĭ
Să-ĭ nămescŭ, că n'am aĭ meĭ.
Şi m'oiŭ duce la Bistriţă
După linguriţe
Şi furculiţe.
Şi când oĭŭ veni,
Oiŭ veni
Pe la Sucévă
Că dór'oiŭ vení maĭ degrabă.
Pân'ă mere şĭ-a veni
Cărările s'arŭ stecli
Şi caiĭ mĭ-arŭ ciumpăgi,

(1) Pocostite=poliite, espl. trămiţitorĭuluĭ.
(2) Ghintură pl. ghinturĭ=recĭturĭ, espl. trămit.

Bucatele s'arŭ răci.
D-vóstră vĕ vețĭ căi.
Și de oiŭ audi
Rĕŭ eŭ oiŭ plesni.
Dar ér poftimŭ și luațĭ,
Luațĭ și ospĕtațĭ,
Ca și aĭ noștri frațĭ.
Și nu bănuițĭ
Ca și aĭ noștri cinstițĭ
Și bunĭ părințĭ.
Că eŭ de uratŭ v'așĭ maĭ ura,
Dar mĕ temŭ c'oiŭ însĕra
Și ni-sŭ curțile
Cam departe,
Și cărările
Cam încurcate
Și sunt fiere *'nverinate* (1)
Și sunt și fete *căsnate* (2),
Și mi s'aruncă vr'o una'n spate,
Și eŭ n'oiŭ puté-o duce,
Bat'o sfânta cruce!
Dară pentru câtŭ am statŭ
Și v'am uratŭ
Mi s'ar cădé și mie, ce-va
Mi s'ar, cădé, cădé
O copilă ochișea,
Să fie de sama mea,
Că dacă a vrea, a vrea,
Dacă nu, draculŭ s'o ĭa.....
C'a vrea de frică,
C'oiŭ lua-o fórte mică,
Șĭ-oiŭ lua-o pe spinare,
Șĭ-oiŭ apuca pe icĭ la vale,
Și când m'oĭŭ înturna'napoĭ
Oiŭ sta la masă cu voĭ.
Dară ér mi s'ar cădé,
Mi s'ar cădé
Pe sama mea:
Unŭ păharŭ de bĕutură;
Și maĭ multă voe bună:
Mi s'ar cădé
Pe sama mea
Unŭ păharŭ de vinŭ
Șĭ-o basma de inŭ
Să-mĭ ștergŭ musteţile de vinŭ.
Da de-a fi păharulŭ *de holircă*
Nu mĭ-ar maĭ fi nemică.
Și năframa de-ar fi de bucĭ,
Mĭ-așĭ șterge nasulŭ de mucĭ
Pân ce-oiŭ sta cu voĭ aicĭ (3).
Eĭ mulțămimŭ
Mulțămimŭ,
De estŭ păhărelŭ,
Mândru, frumușelŭ,
Mândru gălbiorŭ,
Din celŭ pomișorŭ,
Din trupinĭ,
Din rădĕcinĭ,
Din *colnărĭ* (4),
Din *vêrvărĭ* (5),

(1) *Inverinate*=inveninate.

(2) Căsnată pl., Căsnate=hâde, pocite, espl. trămit.

(3) In timpŭ ce uréză acestea, nunulŭ ĭĭ dă unŭ păharŭ de vinŭ saŭ rachiŭ, și oratorĭulŭ, luându-lŭ, mulțămesce.

(4) *Colnare*, pl. *colnărĭ*, e unŭ cuvintŭ fórte intrebuințatŭ in munțiĭ Bucovineĭ, elŭ insémnă craciĭ saŭ ramificările uneĭ rădĕcinĭ saŭ *tișiturĭ*, nom. *tișitură*. Se ĭa insă și in ințelesŭ de rădĕcină, când acésta are multe *colnărĭ*.

(5) *Vêrvărĭ*=vêrvurĭ. In Bucovina se rostesce pretutindene *vêrvŭ*, nicĭ când *vêrfŭ*. Pe teritorĭulŭ satuluĭ Ilișescĭ, districtulŭ Suceveĭ, se află o bucată de locŭ de pădure, care se numesce *Vêrvata*.

Din crucile meseĭ,
Din loculŭ mireseĭ,
Dela cea copiliță
Cu mânicĭ pestrițe,
Ce de sară mĭ-a da guriță (1).
Să trăescĭ podŭ,
Să bee gura mea totŭ!
Să trăescĭ podea,
Să bee gurița mea!
Să maĭ *rororescă* ce-va cu ea! (2).
Dar éră de socotițĭ
D-vóstră, cinstițĭ
Nuntașĭ
Impregiurașĭ,
Că-sŭ bucatele otrăvite
Oiŭ gusta eŭ înainte,
Că decât a muri
Și s'a prăpădi
Óstea împĕratuluĭ,
Maĭ bine să móră
Până'n sară
Unŭ pușchiŭ alŭ satuluĭ.
Și decât a muri
Și s'a prăpădi
Óstea împĕratuluĭ tótă
Câtă-ĭ aicĭ adunată,
Maĭ bine să morŭ eŭ de-odată
De mórte spartă.
Căcĭ oiŭ lua o gălușcă
De treĭ ḑile fértă
Intr'unŭ fundŭ de ólă spartă,
Cu 52 de ațe legată
In astă gură căscată
Și-oiŭ îmbuca-o tót'odată.
Așĭ maĭ mânca cincĭ
Dar nu m'oiŭ puté *pricĭ*
Duce de-aicĭ.
Și așĭ mânca nóuĕ
Și nu vorŭ rĕmâné vóuĕ
Dar oiŭ mânca o bucățea,
C'atâta-ĭ simbria mea.
Să trăéscă
Celŭ ce-a făcutŭ bucatele
Să nu maĭ facă altele!
Pe câte *cotlețe* (3) 'n ițe
Atâtea sărutărĭ la *colcerițe*.
Și pe câte crupe în găluște
Pe atâțĭa pețitorĭ la drusce.
Dar ér în tindă între ușĭ
Se află nisce *rable* (4) de mănușĭ
Pentru cinstitele druscĭ.
Dar éră poftimŭ și luațĭ
Și ospĕtațĭ
Ca și aĭ noștri frațĭ
Și să nu bănuițĭ
Ca și aĭ noștri cinstițĭ
Și bunĭ părințĭ,
Că eŭ de uratŭ așĭ maĭ ura,
Dar mĕ temŭ c'oiŭ însĕra
Și nu-sŭ de icĭ, de colea,
Că-sŭ dela Buda-veche,
Unde mâța streche,
Și motoculŭ
Nu-șĭ află loculŭ
Prin cotruțŭ pe la neveste
Și pe cuptiorĭu pela fete.
Dar éră s'ar maĭ cădé,
S'ar maĭ cădé

---

(1) Acum pune păharulŭ la gură.

(2) Aicĭ bea și dă păharulŭ îndĕrĕptŭ. Apoĭ voindŭ a gusta din bucate, ḑice maĭ departe.

(3) *Cotlețŭ*=împletiturile ițelorŭ.

(4) *Rable*=rele, stricate; *rablă* insemnéză maĭ alesŭ unŭ caiŭ reŭ, hitiónŭ.

De 'naintea cinstitului mire :
O găină friptă
De nu găină friptă,
Batărŭ o cióră pârlită.
Şi mie mi s'ar maĭ cădé
Unŭ picĭorŭ de cucoşŭ
Dela genunchĭŭ în josŭ,
C'acela-ĭ maĭ cărnosŭ
Şi maĭ gustosŭ.
Şi cu câtŭ cucoşulŭ
Va fi maĭ bĕtrânŭ
Cu atâta picĭorulŭ
Va fi maĭ bunŭ.
Faceţĭ bine şi luaţĭ
Şi ospĕtaţĭ,
Ca şi aĭ noştri fraţĭ
Şi nu bănuiţĭ,
Ca şi aĭ noştri cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ (1).

Cum a sfîrşitŭ oratorĭulŭ oraţia sa, toţĭ mesenii, carii până acuma aŭ statŭ în picĭóre şi aŭ ascultatŭ cu cea maĭ mare luare aminte, se aşéză la masă şi începŭ a gusta din bucatele ce sunt puse pe acésta.

Acuma se începe voĭa cea bună. Din tóte părţile n'audĭ alta decât urărĭ peste urărĭ şi închinărĭ de păhare. Iară cârma la tóte acestea o pórtă în genere nunulŭ şi cu nuna cea mare.

Aşa se aude dintr'o parte:

Socru mare,
Socru mare!
La voĭa Domnieĭ-tale!
Să trăescĭ întru mulţĭ anĭ
Cu bucurie
Şi cu veselie!

— Amin! să te audă Dumnedeŭ! — rĕspunde socrulŭ veselŭ.

Din altă parte:

Socru mare, socru mare!
Dă Dómne pâne şi sare
Fiilorŭ Domnieĭ-tale!
S'aĭbă dile, să trăéscă,
Pe părinţĭ să-ĭ pomenéscă!

(1) Dict. de Todiţă Spênulŭ, românŭ din Căndrenĭ, şi com. de Petru Spênulŭ, fostŭ teologŭ.

Socrulŭ rĕspunde:

Dee Dumnedeŭ! amin:
Să-ţĭ fie voĭa deplinŭ!

Altulŭ: «Fiindŭ-că aĭ ajunsŭ acele ḑile bune şi senine, ca să poţĭ noroci pe unŭ fiŭ alŭ d-vóstră, dă Dómne să ajungĭ şi până la celŭ *meḑinŭ!*»

— Mulţămimŭ! . . . . dă Dómne ca şi D-ta să aĭ a te scărpina o lécă în barbă, cum m'am scărpinatŭ şi eŭ!

Altulŭ érăşĭ, care a observatŭ că în jurulŭ sĕŭ nu se află nicĭ unŭ şipŭ saŭ păharŭ cu holercă strigă:

Tae cuĭe şi restee,
Şi holerca să nu stee!

Asemenea se face şi în partea femeilorŭ. Din acéstă parte încă se aude mereŭ închinându-se, chiritisîndŭ şi ḑicéndŭ:

Sócră mare,
Sócră mare!
S'aĭ norocŭ şi voe bună.
Că suntemŭ aḑĭ împreună.
Şi-atuncĭ când te-oĭu maĭ vedé,
Nicĭ atuncĭ cu voe rea!

Saŭ aşa:

Să aĭ, cuscră, voe bună,
Cuscră, cu sumanŭ de lână!
Şi-atuncĭ, când te-oĭu maĭ vedé,
Nicĭ atuncĭ cu voe rea!

Maĭ pe scurtŭ din tóte părţile se audŭ păharele zingănindŭ, bărbaţiĭ şi nevestele închinândŭ atâtŭ în sănĕtatea socrilorŭ marĭ şi micĭ, a tinerilorŭ căsătoriţĭ, a nunilorŭ marĭ, câtŭ şi în sănĕtatea celoralalţĭ óspeţĭ, cariĭ sunt de faţă.

Er lăutariĭ, cariĭ n'aŭ voe să lipséscă maĭ nicĭ unŭ momentŭ dela acéstă masă, încă îşĭ împlinescŭ dĕtoria câtŭ se póte de bine cântândŭ atâtŭ din instrumente câtŭ şi din gură

după cum li se poruncesce din partea socrilorŭ și a nunilorŭ celorŭ marĭ.

Și așa, totŭ bêndŭ, mâncândŭ și veselindu-se, ține masa acésta, cu întrerumperile ce se vorŭ arĕta maĭ la vale în capitolele următóre; cam la vre-o treĭ óre (1).

In acele părțĭ, unde este datină ca mirele și mirésa să ședă, după ce s'aŭ întorsŭ dela cununie, împreună la masă, li se dă maĭ ântâiŭ unŭ *oŭ de găină* saŭ de *puĭcă*, din care amêndoĭ trebue să mănânce, și numaĭ după aceea potŭ să guste și din cele-lalte bucate, ce li se punŭ de 'nainte (2).

In vechime durá masa acésta, firesce că dimpreună cu tóte datinele usitate în decursulŭ eĭ, până după mĭeḑulŭ nopțiĭ.

Étă ce ne spune D. Cantemirŭ în privința eĭ:

«Se ospĕtéză, mâncă și beŭ până cătră treĭ óre după mĭeḑulŭ nopțiĭ. După ce trece acéstă óră bucătariĭ aducŭ pe masă unŭ cocoșŭ friptŭ cu pene cu totŭ; unulŭ din eĭ se ascunde sub masă, și cântândŭ ca cocoșulŭ anunță că se revarsă de ḑiuă.

Ospețiĭ atuncĭ dăruescŭ câte ceva bucătarilorŭ, și se rădică dela masă; ér mirele cu mirésa de a drépta, staŭ amêndoĭ în mijloculŭ caseĭ; unŭ scriitoriŭ cetesce cu vóce clară catalogulŭ despre dote (ḑestre); apoĭ tóte aceste, ce maĭ

---

(1) In Ilișescĭ, precum și în multe alte sate din Bucovina.

(2) P. Ispirescu, Legendele și Basmele Românilorŭ. Part. I ed. II. Bucurescĭ 1872, p. 59: «Nu trecură multe ḑile și le făcură o nuntă d'ale împĕrătescile. Când se puseră la masă le aduseră și lorŭ *unŭ oŭ cu zamă, după lege, din care numai amêndoĭ trebuiaŭ să mănânce.*"

G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 35: «După cununie, séra la masă, amêndoĭ miriĭ mănâncă dintr'unŭ *oŭ ouatŭ de o puică* ântâiŭ, *ca să trăéscă amêndoĭ nedespărțițĭ până la mórte.*»

Acéstă datină séměnă că e o reminescență de la Romanĭ, pentru că la aceștia, ouele de găină formaŭ în genere începutulŭ fie-căruĭ prânḑŭ și ospĕțŭ.

De aice se vede că s'aŭ formatŭ la dînșiĭ și proverbele *Integram famen ad ovum offers*, = până la oŭ, adică începutulŭ meseĭ. Cic. Fam. 9.20 și Hor. Sat. 1. 3. 6. „*Ab ovo usque ad mala, citaret, Io Bache,*" adică dela începutŭ până la sfîrșitŭ.

'nainte eraŭ puse într'o cămară la vederea tuturorŭ, se încarcă pe carŭ și se transpórtă la casa mirelui (1).

In timpulŭ de față este datină în *Moldova* că mirele și miresa, după ce se întorcŭ dela cununie, se punŭ în capulŭ meseĭ câte *pe o perină*. La o margine a meseĭ stă vorniculŭ. Începŭ apoĭ a veni consăteniĭ la nuntă aducêndŭ darurĭ. Uniĭ aducŭ câte-unŭ curcanŭ, curcĭ, gâsce, rețe, găinĭ, alțiĭ butóie de vinŭ, alțiĭ osebite legumurĭ.

Toțĭ înmânéză aceste darurĭ vornicelului. Dândŭ apoĭ mâna cu miriĭ le uréză: *Mulțĭ anĭ.*

Vornicelulŭ, primindŭ darurile, pronunță următórele:

«Ajungă-te voe bună pe D-ta, gĭupâne mire și pe D-ta gĭupânésă mirésă, și vĕ bucurațĭ și vĕ veselițĭ, că étă frațiĭ d-vóstră vi se închină cu colacĭ. Colaciĭ d-lorŭ sunt: o ĭerușcă (2) cu pene, care vĕ este trebuitóre la acéstă cinstită vreme și așa vĕ rógă ca colaciĭ să le primițĭ și cu dragoste să le mulțămițĭ!»

Ér miriĭ rĕspundŭ: „fórte mulțămimŭ! (3)»

Datina de a aduce și a închina tinerilorŭ darurĭ cu ocasiunea acesteĭ mese, esistă și în Bucovina, însă numaĭ din partea acelorŭ óspețĭ, cariĭ n'aŭ apucatŭ a veni și a aduce darurile în ajunulŭ cununieĭ.

In unele părțĭ ale Transilvanieĭ, cum s'aŭ așezatŭ nuntașiĭ la masă și s'a făcutŭ liniște și nemijlocitŭ după ce s'a pusŭ mâncarea pe masă, ḑice colăcerĭulŭ:

Maĭ nainte de mâncare
Dă-mĭ ceruta închinare,
Prea bunuluĭ Dumneḑeŭ
Pentru mare darulŭ sĕŭ (4).

---

(1) Op. cit. p. 146—147.
(2) Dacă este pasere.
(3) J. Mirza. op. cit. p. 17—18.
(4) B. Viciŭ. op. cit. p. 17.

In alte părțĭ însă, totŭ din Transilvania, cuvintéză astŭ-feliŭ:

Meseni de la masă,
Boerĭ și boerese,
Acum sunt întrebatŭ :
Pentru ce ne-amŭ adunatŭ
La unŭ locŭ de bucurie,
La o casă de veselie,
La o masă 'mpodobită
Cu felĭurĭ de mâncărĭ gătită ?
Mirele tênĕrŭ grăesce,
Și grăindŭ vĕ mulțămesce,
Maĭ ântâiŭ la Dumnedeŭ
Și la dulce némulŭ sĕŭ.
La aĭ sĕĭ prietenĭ, vecinĭ,
Care-sŭ d'unŭ sânge *latinŭ*.
Dup'acestŭ cuvîntŭ alŭ nostru,
Să dicemŭ unŭ *Tatălŭ nostru*.

Aicĭ preotulŭ începe numaĭ decât «*Tatălŭ nostru*,» etc. După rugăcĭune urméză :

Și voiŭ să dicŭ ér
Ridicândŭ acestŭ păharŭ :
Să trăéscă nunu-mare
Cu soția dumni-sale,
Mulțĭ anĭ bunĭ și fericițĭ
Cu de tóte 'ndestulițĭ.
Să trăéscă toțĭ mesenïĭ,
Bĕtrânĭ, tinerĭ, *junișenïĭ*,
Toțĭ mesenïĭ să trăéscă,
Mulțĭ anĭ să se veselescă! (1).

Când se apucă de mâncare starostea de casă saŭ altulŭ, care scie, dice următórele :

Iubițiĭ meĭ prietinĭ!
Masa este pregătită
Cu lingurĭ, cuțite, tăĭere, furculițe,
Cuprindêndu-șĭ dar fie-care loculŭ
Gasda așa dice, bate-l'ar norocŭlŭ :
Mâncările pe masă să nu se rĕcéscă

(1) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit., p. 162.

Ca prin încăldire lucru să ne facă.
Precum vedeţĭ dar
Aicĭ felĭulŭ ântâiŭ ni s'a adusŭ
Şi ca nu cum-va să-lŭ verse,
Mereŭ rugăcĭunĭ aŭ spusŭ.
Jupânésă *«socăciţă»*
Nu le-a prea tare săratŭ,
Gândindŭ că d-vóstră
Vĕ place cam pipĕratŭ.
Mĕ rogŭ cu vorbă scurtuţă
Prindeţĭ lingurĭ şi furcuţe;
Gasda are voe bună
Dacă cu toţiĭ dimpreună
Meseniĭ voĭoşĭ s'arată
Mâncândŭ acuma îndată.
Placă-vĕ că nu-ĭ fierbinte,
Nu-ĭ mazere, nice linte,
Nicĭ hirişcă, nicĭ alacŭ
Că nu s'a făcutŭ la jacŭ.
Că-ĭ mâncare românéscă,
Cine-a mânca să trăéscă.
Diplaşulŭ, cu-a luĭ tocmire,
Schimbă a tuturorŭ fire,
Că rĕsunândŭ córda bine
Se bucură fie-cine.
Cum dicala şĭ-o pornesce
Totŭ omulŭ se veselesce.
Cine dară va mânca
Din aste bucate,
Poftimu-ĭ eŭ şi gasda
Să-ĭ fie spre sănĕtate;
Aşa dară fiesce-care
Să se apuce de mâncare.

Când se pune alŭ doĭlea feliŭ de bucate pe masă şi anume *curechĭulŭ*, colăcerĭulŭ cuvintéză:

Aci e *curechĭulŭ*
Gătitŭ cu marafeturĭ,
Precum e şi carulŭ
Ferecatŭ cu gânjurĭ,
Asta-ĭ a Românuluĭ
Plăcută mâncare,
Gătită cu deresurĭ
De mare mirare.
Făcutŭ cu găluşce
Cu borşŭ de pe huşce.
Îlŭ mănâncă şi domniĭ
Cu mare ĭubire,
Ba şi călugăriĭ
Dela mânăstire.
Luaţi dar şi mâncaţĭ,
Imbiatŭ nu aşteptaţĭ,
Că gasda nu ne-a'mbiá,
Chĭar flămândĭ de-omŭ rĕmânĕ
Încă bine ĭ-ar păré,
Că mâncarea-ar rĕmâné.
Chĭar acum mĭ-a făcutŭ semnŭ
Ca să nu vĕ maĭ îndemnŭ.
După dînsulŭ nu vĕ uĭtaţĭ,
De mine să ascultaţĭ,
De mâncare v'apucaţĭ;
Aşa dară fie-care
Să s'apuce de mâncare,
C'a mânca nu-ĭ lucru mare
Şi să bemŭ cu cumpĕtare.

Până mănâncă:

Să dicemŭ mila părinteluĭ,
Binecuvîntarea fiuluĭ,
Darulŭ Duhuluĭ sfântŭ;
Câtŭ e dela apusŭ pân' la rĕsăritŭ,
Dela médă-nópte pân' la médă-di
Să-şĭ pună Dumnedeŭ mila

Pe toţĭ popiĭ,
Pe toţĭ protopopiĭ,
Pe toţĭ vlădiciĭ,
Pe toţĭ mitropoliţiĭ,
Pe toţĭ patriarchiĭ
Şi pe toţĭ dieciĭ.
Să-şĭ pună Dumneḑeŭ mila
Şi pe aceştĭ doĭ tinerĭ.
Să fie ĭubiţĭ unulŭ altuĭa
Ca vara,
Ca primăvara,
Ca tómna cea bogată,
Ca piperĭulŭ Grecilorŭ,
Ca sarea berbecilorŭ,
Ca ţîţa puncilorŭ,
Ca otava juncilorŭ,
Ca vinulŭ roşŭ boerilorŭ,
Ca mĕrulŭ roşŭ copiilorŭ,
Ca bostanulŭ porcilorŭ,
Ca vinarsulŭ popilorŭ,
Ca joculŭ fetelorŭ,
Ca târgulŭ nevestelorŭ,
Ca Ţiganulŭ draculuĭ.

Dar dumnea-ta, mire, de ce aĭ datŭ în gândurĭ,
Dór' pentru Secuiĭ, carĭ pórtă scândurĭ?
Lasă aste gândurĭ, nu gândi de nime,
Să bemŭ să ne veselimŭ că nĭ-a fi maĭ bine.

Dar d-ta, mirésă, de ce eştĭ supĕrată,
Dór' gândescĭ, că butea e de totŭ stricată?
Căcĭ eŭ când mirésă icĭ pe pămîntŭ aşĭ fi,
Aşĭ be, aşĭ mânca, aşĭ juca, de m'aşĭ sdrobi.

Aicĭ îmbie pre mirésă cu unŭ păharŭ de vinŭ, şi cândŭ dînsa l'a luatŭ în mână, continuă:

Veselă-ĭ mirésa,
Acum nu tórce lână,
Numaĭ câtŭ am vĕḑ't'o
Cu păharu'n mână
Dumneḑeŭ să-ĭ dee
Totŭ vesele gândurĭ,
Dee-ĭ şi nunuluĭ
Copârşĕŭ de scândurĭ.

Când se pune alŭ treĭlea rĕndŭ de bucate pe masă, adică friptura:

Aicĭ e carne de vită
Cu sosŭ bunŭ şi cu hirénŭ
Totŭ cu de-aceste trăise
Şi patriarchulŭ Avramŭ.
După carne e bunŭ vinulŭ
Pentru aceea dar beţĭ
La păharŭ uscaţi-ĭ fundulŭ
Şi din tăĭerŭ totŭ mâncaţĭ.

*

Trage, trage, mĕĭ Ţigane,
Că-ĭ bunŭ vinulŭ după carne:
Dar nu-lŭ beţĭ în supĕrare,
Nu e aicĭ comândare.
De aceea'n voe bună
Să bemŭ toţĭ noĭ împreună.
Să bemŭ să ne veselimŭ
Pân'avemŭ pe masă vinŭ.
Să trăéscă gasdele,
Să ne umplă vasele
Să bemŭ cu păharele
Ba și cu canciĭauele.

Până mănâncă închinare:

Beţĭ mesenĭ vĕ veselițĭ,
De nemică nu gândițĭ
Că buţile tóte-sŭ pline,
Cepurile strînse bine.
Ba și popa și diaculŭ
Incă umblă totŭ ca raculŭ.
Călăreţulŭ și voĭniculŭ
Resturnaţĭ ca prăvălicùlŭ.
Ceterașulŭ, contorașulŭ,
N'aŭ lipsă de arendașulŭ.
Când pune cupa la gură,
Varsa'n gură ca'ntr'o șură.
Jupânésă socociţă
Strecură vinŭ prin sitiţă.
Gândesce că-ĭ zama acră,
Nu scie ce să maĭ facă:
Ér nuna, ca o muere,
Nu se lasă de scădere,
D'apoĭ să vedeţĭ pe nunulŭ
Cu gâtulŭ sĕŭ largŭ ca tunulŭ,
Ca butuculŭ celŭ de rótă
Cercuită cu ferŭ tótă
Găuritŭ ca obedarulŭ
Nu-lŭ stémperĭ nicĭ cu șuștarulŭ
Dĕ șuștarulŭ i se pare
Nedestulŭ spre stémpĕrare,
Mérgă sue-se pe bute
Și de-acolo să s'ajute.
Vivat, vivat, să trăéscă
Mirele cŭ-a sa mirésă!

La copturile de aluatŭ:

Étă că ni s'aŭ adusŭ și copturile
Placă-vĕ și gustaţĭ dintr'insele,
Că gasda a plătitŭ
Cincĭ sute de galbenĭ,
Pentru că le-aŭ pregătitŭ:
Plăcă-vĕ că-sŭ fórte dulcĭ,
Făcute cu zăharŭ și cu nucĭ,
Cu mĭere, cu măsline,
Cu stafide, cu smochine,
Cu nucșóre,
Cu cuișóre,
Cu ghimberŭ.
Cu piperŭ
Cu multe alte soĭurĭ
De bune diresurĭ.
N'are sóţă'n lume
Plăcinta cea bună,
Căcĭ aceea face
La omŭ rinza plină:
Bĕtrâniĭ din legea veche
Trăĭaŭ maĭ indelungatŭ
Pentru că pe aceea vreme
Totŭ plăcinte aŭ mâncatŭ.

Până mănâncă, luândŭ o sticlă în mână:

Glaja încă multŭ ajută
Când o potŭ vedé umplută,

Căcĭ cât omulŭ glaja de gur'atinge,
Tótă supĕrarea pe locŭ i se stînge.
Acésta aduce și voĭa cea bună,
Ca de acum să strige cu toțĭ dimpreună
Vivat, vivat, să trăéscă
Mirele cŭ-a sa mirésă!

Altă închinare cătră mirĭ:

Vĕ poftescŭ din naravŭ vechiŭ
Treĭ căḑĭ pline cu curechiŭ,
Slăninĭ grase, cârnațĭ lungĭ.
Pân'la tómnă să te-ajungĭ.
Buțĭ pline cu vinŭ alesŭ
Podurĭ cu grâŭ și ovĕsŭ,
Coșurĭ pline de mălaiŭ
Cepe multe și multŭ aiŭ.
Carŭ noŭ, bine ferecatŭ,
Plugŭ alesŭ și înfieratŭ,
Patru vacĭ și boĭ frumoșĭ
Șepte găinĭ șĭ-unŭ cocoșŭ.
Ḑece rațe șĭ-unŭ rățoiŭ,
Ḑece gâsce șĭ-unŭ gâscoiŭ.
Patru scrófe cu purceĭ
Cu purcarulŭ după eĭ.
Grădinĭ pline de pomĭ bunĭ,
Pĭersicĭ, merĭ, perĭ, prunĭ, alunĭ,
Butucĭ marĭ, groșĭ din pădurĭ,
Fénŭ și paĭe din câmpurĭ.
Poftescŭ încă tuturorŭ
Bună ródă viilorŭ,
Fete marĭ fecĭorilorŭ,
Și neveste mirilorŭ,
Să nu rupă credința
Cuĭ ĭ-a plăcutŭ Anuța:
Trăéscă elŭ cŭ-ălŭ bărbatŭ,
Cu care s'a cununatŭ.
Induratulŭ Dumneḑeŭ
Să vĕ ferescă de rĕŭ
Și să trăițĭ fără norĭ
Anĭ 50 de treĭ orĭ!

Versŭ la masă:

Heĭ, hopŭ, vinu-ĭ bunŭ,
Sciŭ că-ĭ place și la nunŭ.
Ploscuța mea, ĭubitŭ vasŭ,
Pasere cu dulce glasŭ,
Eŭ cu tine mĕ mângâĭ
Când te vĕdŭ la căpătâiŭ.
Vinule, frate de cruce,
Pălincuță, soră dulce,
Mĕ duseĭ la Dobrițină
Mĕ'ntâlniĭ cu sântulŭ vinŭ,
Mĕ duseĭ și la Agnita
Mĕ'ntâlniĭ și cu palinca.
Palincuță, draga mea,
Pus'am gândŭ că nu te-oiŭ bé.
Nu te-oiŭ bé de n'oiŭ avé
In tótă viața mea
Și am pusŭ și jurămîntŭ,
Dar tu nu-mĭ maĭ eșĭ din gândŭ,
Și m'așĭ jura și maĭ rĕŭ
Dar mĕ temŭ de Dumneḑeŭ (1).

Altulŭ:

Vaĭ de mine bine stă
La grădina cea cu pomĭ,

(1) B. Viciŭ, op. cit., p. 17–28.

La masă cu vr'o doĭ domnĭ;
La grădina cea cu póme
Şi la masa cea cu dómne,
La grădiniţa cu érbă
La masă ómenĭ de trébă,
La grădina cea cu florĭ
La masa cu domnişorĭ (1).

In comitatulŭ *Zarandulut* este datină, după ce aŭ întratŭ toţĭ nuntaşiĭ în casă şi s'aŭ aşezatŭ la masă de a se pune înaintea fie-căruĭ *cuscru* câte unŭ *ţipăŭ* (2).

După acésta vorniculŭ mireseĭ capĕtă o maramă pre care o ţine de două cornurĭ, ér vorniculŭ mireluĭ ţinêndu-o de cele-lalte dóue cornurĭ şi turnândŭ pe dînsa bĕutură dintr'o glajă, începe a o scutura şi a dice:

«Cum s'a neveditŭ urdala cu bătéla, aşa să se nevedéscă tineriĭ unulŭ cu altulŭ; să se îndrăgéscă şi în fericire să trăéscă!»

Aduce apoĭ vorniculŭ mireseĭ unŭ *tăĭeriŭ* cu doue păhare góle şi, umplêndu-le cu rachiŭ, plécă unŭ rêndŭ de păhare, adică închină cu ele la vorniculŭ mireluĭ.

Vorniculŭ mireluĭ închină la unŭ *chierfăriŭ*, chierfariulŭ la unŭ cuscru, şi totŭ aşa până ce se sfârşesce rêndulŭ, adică până ce ajunge unde s'a începutŭ. Alŭ doĭlea rêndŭ de păhare le cinstesce socru micŭ pentru sănĕtatea tinerilorŭ căsătoriţĭ.

Când se cinstesce alŭ treĭlea rêndŭ de păhare pentru cumĕtri, adică pentru părinţiĭ sufletescĭ, atuncĭ vorniculŭ mireseĭ aduce unŭ tăĭeriŭ cu curechiŭ fiertŭ, în care se află patru lingurĭ împlântate cu códa în josŭ şi îmbie pre vorniculŭ mireluĭ să mănânce dintr'însulŭ; dar cam puţinŭ şi cu códa lingureĭ, căcĭ nu s'a făcutŭ prea multŭ.

Vorniculŭ mireluĭ întórce lingurile cu *givanu* (gavanulŭ) în

(1) Din Transilvania, com. de d-l. I. Popŭ Reteganulŭ, învĕţătoriŭ.

(2) Sub cuvîntulŭ *ţipăŭ* se înţelege o pânişóră mică de grâŭ, care de astă-dată e înfrumuseţată cu *fonfiŭ*.

tăieriŭ și ținêndŭ câte dóue în fie-care mână începe cu tus patru a băga curechiŭ în gură și a mânca dicêndŭ:

Nu sciŭ cum e datina pe la D-vóstră, dar pe la noĭ așa se mănâncă!

Alŭ patrulea rêndŭ de păhare se cinstesce pentru socru mare, tatălŭ mireluĭ.

La alŭ cincilea rêndŭ de păhare, care îlŭ cinstesce sócra mică pentru sócra mare, se punŭ pe masă plăcinte și *pogăcĭ*, câte cu o găină friptă pe ele. Totŭ atuncĭ se aducŭ și *cinstele*. Despre acestea însă vomŭ vorbi maĭ pe largŭ într'altŭ locŭ.

Când e alŭ șéselea rêndŭ de păhare, carĭ se cinstescŭ pentru *socacĭŭ*, se aduce unŭ tăieriŭ cu *dóue ouĕ* și se pune de'naintea mirilorŭ.

Mirele ĭea unŭ oŭ, îlŭ sparge, îlŭ curățesce și apoĭ îlŭ tae dintr'o dată c'o *brișcă* (1) în dóue jumĕtățĭ, și o jumĕtate o mănâncă elŭ singurŭ, ér ceea-laltă jumĕtate o dă mireseĭ.

Când e alŭ șeptelea și celŭ de pe urmă rêndŭ de păhare, care se cinstesce *«în dusŭ și remasŭ,»* atuncĭ cerŭ cuscriĭ dela mirésă 12 perinĭ.

Vorniculŭ mireseĭ, în urma acesteĭ cererĭ aduce cele 12 perinĭ, adică unŭ țipăŭ cu 12—24 pene de găină și dându-lŭ vorniculuĭ mireluĭ cere pentru cele 12 perinĭ 12 cântece. Atuncĭ sculându-se cuscriĭ în picióre, începŭ a cânta totŭ patru câte patru în 5—6 despărțiminte, următórele versurĭ:

Rógă-te, rógă mirésă.
Eĭ dam și daĭnam mirésă,
Din cornulŭ ântâiŭ de masă.
Eĭ dam și daĭnam mirésă.

Cin' să te scrie, mirésă?
Noĭ te vomŭ scrie.

Rógă-te, rógă mirésă,

(1) Sub cuv. *brișcă* *bricégŭ* se 'nțelege unŭ cuțitașŭ micŭ, cu plăsea de lemnŭ și cu o singură custură. — E usitatŭ și'n Bucovina.

Eĭ dam și daĭnam mirésă,
Din alŭ doĭlea cornŭ de masă.
Eĭ dam și daĭnam mirésă.
Cin' să te scrie, mirésă?
Noĭ te vomŭ scrie!

Rógă-te, róga mirésă,
Eĭ dam și daĭnam mirésă
Din alŭ treĭlea cornŭ de masă,
Eĭ dam și daĭnam mirésă,
Cin' să te scrie, mirésă?
Noĭ te vomŭ scrie!

Rógă-te, rógă mirésă,
Eĭ dam și daĭnam mirésă,
Din alŭ patrulea cornŭ de masă,
Eĭ dam și daĭnam mirésă.
Cin' să te scrie, mirésă?
Noĭ te vomŭ scrie!

Scrie-te-omŭ scrie, mirésă,
Grădina nóstră alésă,
Care trebe s'o ĭubescĭ.
Că de ea te despărțescĭ,
Și, dragĭ vecinile tale
Sunt acum în mare jale.
Plângĭ, mirésă, traĭulŭ tĕŭ,
Ce-aĭ trăitŭ la tatălŭ tĕŭ,
Plângĭ, mirésă, grădina
Care-aĭ trăitŭ tu în ea.
Plânge-țĭ casa părințéscă
Că mergĭ la casa bărbătéscă.
Plângĭ, plângĭ, dară nu uĭta,
Plânge-țĭ tu fetica ta.
Căcĭ mirésă-te-omŭ scria (1)
Și soție la bărbatŭ,
Cum Dumnedeŭ te-o lăsatŭ!

Către sfîrșitulŭ versurilorŭ acestora, mirésa începe a plânge de jale că se despărțesce de părințĭ, și merge în casă străină.

Nu multŭ după acésta atâtŭ mirii câtŭ și cuscrii, se scólă dela masă și plécă spre locuința mireluĭ (2).

Datina de a da o *masă* saŭ *cină* în casa părințilorŭ miresceĭ înainte de ducerea acesteĭa la mire, esistă nu numaĭ la tóte popórele romanice de astădĭ, precum *Italienĭ*, *Francezĭ* și *Spaniolĭ*, carĭ, ca și Româniĭ, îndătinéză, saŭ celŭ pușinŭ îndătinaŭ maĭ de multŭ a glumi și a cânta diferite cântece (3), ci ea se afla și la alte națiunĭ.

Ba, ea, după cum ne putemŭ încredința din opurile unorŭ autorĭ latinĭ, se află și la *vechiĭ Romanĭ* (4).

(1) *Scria*, în locŭ de scrie.

(2) Com. de d-lŭ I. Dușanescu, proprietariŭ în Mestécănŭ.

(3) Düringsfeld, op c. p. 96, 249 și 265.

(4) Poponius Dig. 23, 2, 5: Mulierem absenti per literas ejus vel per nuntium posse nubere placet, si in domum ejus deduceretur: eam vero quae

Abia după încheiarea uneĭ astŭ-feliŭ de mese și a datinelorŭ usitate în decursulŭ eĭ, urma, ca și la Românii noștri de astădĭ, ducerea—*deductio*—mirescĭ romane dela părințiĭ sĕĭ la casa mireluĭ.

abesset, ex literis vel nuntio suo duci a marito non posse: deductione enim opus esse in mariti, non in uxoris domum quasi in domicilium matrimonii.

Sidon. Apoll, ep. 1, 5, extr: Iam quidem virgo tradita est, iam corona — sponsus honoratur — et nondum tamen cuncta thalamorum pompa defremuit, quia necdum ad mariti domum nova nupta migravit.

XIX. JOCULŬ.

Pe când staŭ bĕtrânii dimpreună cu mirele într'o odae la masă și ospetéză, cinstescŭ și se veselescŭ, pe atuncĭ tineretulŭ, fecĭorii și fetele, dintre carii o parte s'a adunatŭ la casa mireseĭ nemijlocitŭ după cununie, altă parte însă după colăcărie, se petrece și se veselesce dimpreună cu *mirésa* în altă odae saŭ în vre o șură, care e anume spre acestŭ scopŭ pregătită. Nu arare orĭ însă, fie chĭar și'n dricul̆ŭ erneĭ, se petrece afară în ogradă.

Aice fecĭorii și fetele dimpreună cu *mirésa*, care, ca și *miresele romane*, în cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ nu stă de feliŭ cu mirele la masa, ce-o daŭ părințiĭ sĕĭ după cununie (1), cu druscele și cu vorniceiĭ, carĭ primescŭ și cinstescŭ pre toțĭ ceĭ adunațĭ, forméză și jócă diferite jocurĭ, maĭ alesŭ însă *Hora*, numită altmintrelea în Bucovina și *Moldovinésca*.

Aice se póte cunósce câtŭ de iscusitŭ și poeticŭ e Românulŭ nostru, câtŭ de vioiŭ și veselŭ este elŭ, când uĭtă pe unŭ momentŭ năcazurile și neajunsurile lumeĭ acesteĭa.

Abĭa aŭ începutŭ lăutarii a-șĭ întinde córdele, când unŭ

---

(1) Rosbach 329, apud Dargun. op. cit. p. 108:
«La festivitatea nunțiĭ romane, in timpulŭ căreĭa copila era răpită din brațele maĭceĭ sale, nu participa acésta (mirésa) de feliŭ, ci ea era înlocuită prin așa numita *Pronuba* (nuna mare).»

vornicelŭ saŭ și unŭ altŭ fecĭorŭ din mijloculŭ adunăreĭ începe a chiui și a ḑice :

Strîgă, strîgă,
Să se strîngă
Fetele din valea lungă,
Ca oițele la strungă
Cĭobaniĭ ca să le mulgă
Și strungariĭ să le dee,
Stăpâniĭ brânḑă s'o ĭee (1).

Saŭ ca'n Transilvania :

Strîgă, strîgă,
Să se strîngă,
Fetele din valea lungă
Ca oițele la strungă:
Tótă ḑiua să jucămŭ
Sara să le sărutămŭ (2).

Cei̯alalțĭ fecĭorĭ, cum vĕdŭ că lăutariĭ aŭ începutŭ a cânta și vornicelulŭ le-a datŭ semnŭ ca să jóce, se prindŭ de mână și forméză o *horă mare*, o horă, care cuprinde maĭ tótă ograda și la care ĭeaŭ parte nu numaĭ fetele, ci și nevestele cele tinere. Éră unulŭ dintre fecĭorĭ, care cátŭ a fostŭ vara de mare s'a muncitŭ ca în câșlegile de érnă să pótă duce la altariŭ pre alésa inimeĭ sale, însă nu ĭ-a succesŭ, căcĭ altulŭ maĭ harnicŭ decât dînsulŭ l'a luatŭ pe dinainte, chiue :

Stejĕrelŭ tăĭatŭ de-asară,
Truda mea de astă vară,
Totŭ o trudă șĭ-amagĭală
Și maĭ multă chĭeltuĭală,
Chĭeltuĭala draculuĭ
Să o dămŭ bărbatuluĭ
Să se ducă draculuĭ,
Duces'ar în calea sa,
C'am maĭ vĕḑutŭ de-acestea

(1) Din Ilișescĭ, culésă de autorŭ.
(2) Iarnik și Bârsanŭ, op. cit., p 360.

Și maĭ anŭ, și'n acestŭ anŭ
Tóte strînse 'ntr'unŭ bostanŭ.
Bostanulŭ câtŭ îĭ de mare,
Nu'ncăpea dóue parale,
Da bădița de călare (1).

Altŭ feciorŭ din altă parte, vĕḑêndŭ că tóte fetele cele maĭ alese și maĭ frumóse se mărită și temêndu-se că nicĭ una nu va rĕmâné dupe placulŭ sĕŭ până ce-ĭ va veni și luĭ rêndulŭ de însurare, chiue:

Câte fete'n satŭ la noĭ
Tóte se mărită mĕĭ!
Și rĕmânŭ cele urîte.
Draculŭ să le maĭ sărute:
Și rĕmânŭ cele buzate,
Draculŭ să le aĭbă parte (2).

Cam aspre sunt cuvintele acestea și multora nu le vinŭ la socotélă, maĭ alesŭ însă fetelorŭ, carĭ la o ocasiune ca acésta nu potŭ nimica să ḑică, căcĭ lorŭ nu le este datŭ a striga în jocŭ ca feciorii. Dar de și multe dintre dînsele nu-sŭ tocmaĭ până întru atâta de frumóse ca să placă fiecăruĭa, totuși în astŭ-feliŭ de împrejurărĭ, își află și ele câte unŭ feciorŭ, care, nu numaĭ că le ĭa în apĕrare, ci pre celŭ ce a îndrăsnitŭ să se esprime astŭ-feliŭ mi ți-lŭ fórfecă ḑicêndŭ:

Frunḑă verde treĭ măsline,
Da-o-așĭ doĭ boĭ și maĭ bine
Să-mĭ găsescŭ puiŭ după mine.
Așĭ da patru boĭ și-o vacă
Să găsescŭ puĭuțŭ să-mĭ placă.
Lasă văcuța s'o mulgŭ
Boiĭ să tragă la plugŭ.
Boiĭ nu mĕ zahăescŭ,
Puiŭ pe placŭ nu maĭ găsescŭ (3).

(1) Din Ilișescĭ.
(2) Din Ilișescĭ.
(3) Din Ilișescĭ.

Saŭ :

Astă vară prin livedĭ
Am aflatŭ unŭ titirezŭ.
Titirezu-ĭ cu picĭóre,
A venitŭ o sĕrbătóre,
Şi-a disŭ tateĭ să-lŭ însóre
Că, de nu, pe locŭ şi móre (1).

Dar cele maĭ multe *hore* saŭ *chiuiturĭ*, carĭ se strigă la acéstă ocasiune în jocŭ, se referescŭ maĭ cu samă la *mire* şi la *mirésă* precum şi la druscele acestora.

Étă una din Bucovina :

Frundă verde bărbănocŭ,
S'o mutatŭ puĭca din locŭ
Şi s'o dusŭ la i norocŭ (2).

Alta din Transilvania :

Trandafirŭ cu frunda désă,
Dulce-ĭ gura de mirésă.
Dar nu-ĭ dulce, cum să fie,
Făr'ca strugurulŭ din vie (3).

Joculŭ după cununie, la care ĭea parte nu numaĭ tineretulŭ, ci adese orĭ şi ceĭ însuraţĭ, esistă fără abatere la tóte popórele. Modulŭ însă cum se jócă, precum şi datinele ce se observă în restimpulŭ luĭ, firesce că nu sunt şi nicĭ nu potŭ fi la tóte popórele totŭ una.

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

XX. RĂPIREA ÎNCHIPUITA.

Cătră sfârșitulŭ meseĭ, despre care am vorbitŭ în capitolulŭ XVIII și care la Românii ceĭ cu dare de mână duréză celŭ puținŭ vr'o treĭ óre, punŭ bucătărițele pe masă de'naintea mireluĭ și a nunilorŭ celorŭ marĭ o *găină friptă*, împlută și acoperită cu unŭ talgerŭ.

Punerea acesteĭ găinĭ fripte saŭ a unuĭ cucoșŭ, cum era maĭ nainte datină în Moldova (1), însemnéză că a sositŭ timpulŭ să s'aducă mireluĭ mirésa, care în totŭ decursulŭ meseĭ a petrecutŭ cu tineretulŭ afară.

Nunulŭ, cum vede găina, porunceșce vorniceilorŭ mireseĭ ca să aducă pre mirésă, dicêndŭ:

Tênĕrulŭ nostru împĕratŭ
Mare poruncă v'a datŭ,
Ca'ndată să vĕ duceţĭ
Și pe locŭ să vĕ'ntórceţĭ
Cu'nălţata 'mpĕrătésă,
Cinstita nóstra mirésă
Să șédă și ea la masă
Cu'nălţatulŭ împĕratŭ
In acestŭ măreţŭ palatŭ (2).

Vorniceii mireseĭ, voindŭ pe de-o parte a maĭ reținè pu-

(1) Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 146—147.
(2) Din Dorna, dict. de Gavrilŭ Bóncășŭ.

ținŭ pre meseni la masă și-a face puținŭ chefŭ și voe bună, pe de altă parte fiindu-le aminte și de tineretulŭ de-afară, voindŭ ca și acesta să se petrécă și să jóce, se ducŭ și aducŭ pre o soră maĭ mică de-a mireseĭ, dacă mirésa are vre-o soră, daca nu, apoĭ pre altă copilă și rădicându-o în brațe voescŭ numaĭ decât s'o puĭe alăturea cu mirele după masă.

Nunulŭ celŭ mare însă, dândŭ vr'o câțĭ-va cruceri copileĭ, dice :

— Bună-ĭ, bună și acésta, nu-ĭ vorbă, dar nu pentru înălțatulŭ împĕratŭ, ci de păscutŭ nisce gâsce. Inălțatuluĭ nostru împĕratŭ îĭ trebue una maĭ bĕtrânĭóră ca să-ĭ fie soțióră!

Vorniceiĭ, întorcêndu-se îndĕrĕptŭ, caută pintre tineretulŭ de-afară pre fata cea maĭ urîtă, maĭ schilódă și maĭ cotrențosŭ îmbracată, o aducŭ apoĭ pre aceea și arĕtându-o mireluĭ, dicŭ :

— Éc'aicĭ avețĭ una maĭ bĕtrânĭóră, cum maĭ bună soțióră pentru înălțatulŭ împĕratŭ!

Nunulŭ rĕspunde :

— Nu-ĭ acésta *dîna*, ce-o doresce înălțatulŭ nostru împĕratŭ! «Aducețĭ-o voĭ pre aceea, ce-a urmărit'o elŭ din munțĭ până ce ĭ-a pĭerdutŭ urma în ograda acesteĭ curțĭ.»

După ce ĭ-a alungatŭ nunulŭ cu fata cea urîtă se ducŭ vorniceiĭ și aducŭ pre mama mireseĭ și pre acésta voescŭ s'o puĭe alăturea cu mirele. Insă nunulŭ dice :

— Nu! nicĭ acésta nu e mirésa înălțatuluĭ împĕratŭ, căcĭ mirésa Măriei-sale e cu pĕrŭ galbĕnŭ ca aurulŭ, cu ochĭ ca murea câmpuluĭ, cu dințiĭ ca mărgăritarele, cu buzele roșĭ ca cireșele, cu trupŭ ca o leóĭcă, cu pĭeptŭ ca gâsca, degetele maĭ gingașe decât céra și fața maĭ strălucitóre decât sórele și luna . . . pe-aceea să mĭ-o aducețĭ! . . . m'ațĭ înțelesŭ! . . .

Acuma aducŭ vorniceiĭ pre bunica mireseĭ, dacă are bu-

nică, dacă nu, apoĭ pre altă babă bĕtrână, și voindŭ a o pune după masă dicŭ :

— Póte că ne-amŭ greșitŭ căutândŭ prin atâta amarŭ de norodŭ cu cele de maĭ nainte, dară acuma de bună samă că nu ne-amŭ greșitŭ, căcĭ acésta arată la față și la tóte chĭar așa, după cum ne-aĭ descris'o. Decĭ grăbesce și-o primesce până nu înseréză, căcĭ am înțelesŭ dela nisce ómenĭ, că óstea înălțateĭ împĕrătese s'a făcutŭ focŭ și pară asupra Măriei tale, înțelegêndŭ că voescĭ a-ĭ răpi stăpâna, și are de gândŭ să încépă răsboiŭ cu óstea Măriei tale, și dacă nu te-ĭ grăbi, nu sciŭ dĕŭ cum va fi!

— Porunciți ministrilorŭ meĭ ca să se ducă și s'o caute eĭ, căcĭ nicĭ acésta nu e mirésa mea! — dice acuma mirele.

Acuma se ducŭ vorniceiĭ mireluĭ ca să aducă pre mirésă.

Mirésa, care, după cum am arĕtatŭ și maĭ susŭ, în totŭ decursulŭ meseĭ petrece cu tineretulŭ, jucândŭ cu acesta și cinstindŭ pre tóte fetele cu carĭ a fetitŭ, cum prinde de veste că vorniceiĭ vorŭ s'o ducă în casă, îndată se face nevĕdută din mijloculŭ adunăriĭ și ascundêndu-se, vorniceiĭ trebue să o caute celŭ puținŭ vre-unŭ pătrariŭ de óră, până ce daŭ de dînsa. Éră după ce aŭ aflat'o, nu potŭ cu una cu dóue să o ducă în casă, căcĭ ea se opune din tóte rĕsputerile. Ba! cele maĭ multe mirese și maĭ alesŭ acelea, carĭ se mărită după fecĭorĭ din altŭ satŭ, saŭ după de-aceĭa, cariĭ nu sunt pe placulŭ lorŭ, nu numaĭ că nu vorŭ să se lese a fi duse, ci prindŭ chĭar a plânge și a se lupta formalŭ cu vorniceiĭ, că dóră arŭ puté scăpa și fugi.

Ce folosŭ însă că vorniceiĭ vĕdêndŭ că se pra întârdie, o apucă bărbătesce de subsuorĭ și astŭ-feliŭ *răpindu-o din mijloculŭ tineretuluĭ* cu care a jucatŭ și s'a petrecutŭ până atuncea, o ducŭ pe susŭ până în casă.

După ce aŭ întratŭ cu dînsa în nuntru o ĭeaŭ în brațe și, suindu-o peste masă, o punŭ alăturea cu mirele în mâna stângă.

Multe mirese, chiar și aice în fața întregiĭ adunărĭ, se opunŭ din rĕsputerĭ, se smâncescŭ în tóte părțile, se oprescŭ cu piciórele de masă și nu vorŭ în ruptulŭ capuluĭ a fi date în sama soțuluĭ. Și numaĭ istețimea și virtutea vorniceilorŭ le oprescŭ de-a nu fugi din casă și a se ascunde.

Unele, scăpândŭ o și facŭ acésta și multŭ timpŭ trebue s'alerge vorniceiĭ până ce punŭ mâna pe dînsele, și le aducŭ érăși în casă.

Ér după ce aŭ pusŭ acuma pre mirésă lângă mire, unulŭ dintre vorniceĭ dice:

Poftimŭ înălțate
Impĕrate!
Soțŭ îțĭ daŭ,
Bĕțŭ nu-țĭ daŭ,
Că-ĭ trece printr'o luncă mare
Și-ĭ tăia unŭ bĕțŭ mare
Șĭ-a fi și pentru spatele D-tale! (1)

In unele părțĭ ale Bucovineĭ e datină că după ce aŭ răpitŭ vorniceiĭ pre mirésă și după ce aŭ dus'o în casă, n'o punŭ eĭ după masă, ci o ĭea tată-seŭ de mână, dacă are tată, dacă n'are, apoĭ unŭ frate saŭ altŭ némŭ de-aprópe și acesta, puindu-o după masă și dându-o mireluĭ în samă, dice

Poftimŭ cinstite ginere!
Să nu gândescĭ că țĭ-o daŭ,
Că n'ar avé ce mânca,
Orĭ n'ar avé ce purta,
Orĭ n'ar avé ce lucra
Orĭ n'ar fi de ce căta . . .
Nicĭ nu-ĭ mĕrŭ astădĭ să-lŭ guștĭ
Și mânĭ saŭ poĭmânĭ să-lŭ țipĭ,
Ci-ĭ o mândră floricea
Să trăescĭ bine cu ea!.....
Și-ĭ trece printr'o lunecuță
Și ți-ĭ tăia o vĕrguță;

---

(1) Din Calanfidescĭ, dict. de M. Molociŭ.

Dar să nu taĭ una grósă.
Ci una maĭ mlădiósă,
Mlădiósă și vênjósă,
Ca să fie câte-odată
Și pentru-ale d-le óse! (1)

După predarea mireseĭ, care, după cum resultă dintr'o poesie nupțială a luĭ *Catulŭ* (2), totŭ cam așa era usitată și la *Romanĭ*, și după rostirea versurilorŭ citate, mirele sĕrutândŭ mâna socruluĭ sĕŭ, ĭae pre mirésă în samă și o așéză alăturea cu dînsulŭ.

Nemijlocitŭ după răpirea și aducerea mireseĭ se ducŭ vorniceiĭ mireluĭ și răpindŭ și pre druscele acesteĭa din mijloculŭ tineretuluĭ le aducŭ și pre dînsele în casă. Și precum s'a împrotivitŭ mirésa ca să nu fie dusă în casă, totŭ așa se împrotivescŭ acuma și druscele, măcarŭ că acestea nu aŭ nicĭ o causă, ci numaĭ că așa e datina din moșĭ-strămoșĭ. Însă vorniceiĭ le apucă și pre dînsele, ca și pre mirésă, pe susŭ și ducêndu-le în casă le rădică preste masă și le punŭ pe laĭță de'napoĭa mireseĭ, unde staŭ apoĭ în picĭóre totŭ timpulŭ câtŭ duréză *înhobotarea* saŭ *înbăltarea,* despre care vomŭ vorbi în capitululŭ următoriŭ, și anume: una de-a drépta, éră cea-laltă de-a stânga mireseĭ.

În *Selagiŭ* și'n ținutulŭ *Șomcuteĭ-marĭ* din Ungaria mirele singurŭ poftesce să-ĭ aducă mirésa dicêndŭ:

Duceți-vĕ și-mĭ aduceţĭ:
Dîna dînelorŭ,
Flórea florilorŭ,
Dómna dileĭ acesteĭa!

(1) Din Dorna, dict. de Gavr. Bóncășŭ.

(2) Catull LXII:

At tu ne pugna cum tali coniuge virgo.
Non aequomst pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre quibus parere necesset.

Insă tu virgină nu te pune la luptă cu unŭ ast-feliŭ de bărbatŭ. Nu-ĭ cu cale să te lupțĭ, căcĭ te-a datŭ în samă insușĭ alŭ tĕŭ tată cu a ta mamă, pre carĭ trebue să-ĭ asculțĭ.

Grăitoriulŭ, ducêndu-se, îĭ aduce de probă o muere, care e maĭ bĕtrână, maĭ căruntă şi maĭ urîtă.

Netrebuindu-ĭ însă mireluĭ acésta îĭ aduce *treĭ fete acoperite*, dintre carĭ mirele să-şĭ alégă pre a sa, dar numaĭ pe mâna dréptă.

De óre-ce însă mirésa, care se află între cele treĭ fete, pórtă în degetulŭ inelatŭ numaĭ inelulŭ de credinţă, mirele firesce că o cunósce fórte uşorŭ după inelulŭ ce i l'a datŭ.

După aceea descopĕrŭ pre mirésă, ér pre cele-lalte douĕ, aşa acoperite cum sunt, le ducŭ la loculŭ de unde le-aŭ luatŭ.

Mirele, mirésa, dimpreună cu nănaşiĭ, cu nunele, fetele de după masă şi cu fraţiĭ de mire se aşéză după masă.

Nu multŭ după acésta i se aduce mireseĭ unŭ copilŭ dela 2—4 anĭ şi i se pune în braţe ca profeţie (simbolŭ) alŭ pruncilorŭ sĕĭ, ce are să-ĭ pórte de-acuma înainte în braţe.

Mirésa îlŭ sărută în frunte şi apoĭ îĭ dă o palmă peste bucă.

Pruncul̆ începe a plânge.

Mirésa scóte acuma unŭ colacŭ în a căruĭ bortă din mijlocŭ e pusă o primă şi legându-lŭ cu prima de mâna dréptă saŭ de gâtŭ ḑice:

— Dragulŭ leliĭ! de-acuma înainte eştĭ mare, aĭ deci grijă şi te péptănă pe capŭ (de şi prunculŭ e destulŭ de curatŭ şi bine pieptĕnatŭ).

După ce prunculŭ capĕtă palma merge din mână în mână şi fie-care cuscru îĭ dăruesce câte unŭ cruceriŭ ca să-şĭ cumpere pieptene şi săpunŭ spre a avé cu ce se spĕla, de şi e destulŭ de curatŭ (1).

In alte părţĭ, totŭ din Ungaria, răpirea mireseĭ, după cum scrie Bojânca, se întêmplă ast-feliŭ: «Fiindŭ mirésa înfrumuseţată şi cu tótele de nuntă gătită, se închide într'o cămară încă maĭ cu o muere; ajungêndŭ nuntaşiĭ la casa de nuntă se duce *deverulŭ* (ducĕtoriulŭ mireseĭ) cătră uşa aceleĭ că-

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ, invĕţătoriŭ în Şomcuta-mare.

mări, și făcêndŭ nisce tocmelĭ cu închisele femeĭ, maĭ pe urmă în formă de tărie împinge ușa, și apoĭ apucândŭ pre tênĕra de mână se face că o smulge din brațele ceĭalalte femeĭ (1).»

O astŭ-feliŭ de *răpire închipuită* a mireseĭ esistă nu numaĭ la Românĭ, ci dacă vomŭ lua bine sama, ea se află la cea maĭ mare parte a popórelorŭ de pe fața pămîntuluĭ.

P. Lafargue, vorbindŭ despre cântecele și obiceĭurile la nunțĭ, ḑice:

«Obiceĭurile dela nunțĭ arată că *luaŭ cu d'asila pre mirésă*, altŭ-feliŭ nu mergea cu bărbatulŭ. Este ușorŭ de înțelesŭ că fata căreĭa, prin cântecele ce i s'aŭ cântatŭ maĭ 'nainte de acésta, îĭ arĕtaŭ unŭ viitoriŭ atâtŭ de posomorîtŭ, stătea la cumpene: să-șĭ părăséscă familia saŭ ba. Unŭ cântecŭ din *Bas Poitou* ḑice:

— «Când a ajunsŭ lângă altariŭ, mirésa a plecatŭ capulŭ de jele.

— «Când a ajunsŭ lângă ușă să ĭea aghĭasmă ĭ-aŭ pĭeritŭ puterile, șĭ-a pĭerdutŭ mirésa simțirea.

— «Iubitulŭ eĭ o întrébă: Oh, ce-țĭ lipsesce, dulce drăguță, de ce ți-ĭ inima așa tristă?

— «Mire, vreŭ să mĕ ducŭ de aice, să mĕ ducŭ în castelulŭ tateĭ, să așteptŭ pre mama.

— «Nu poțĭ merge la tată-tĕŭ; ĭerĭ eraĭ stăpână pe tine, astăḑĭ îsŭ stăpânŭ eŭ.

— «Mire, daca-șĭ fi sciutŭ, că nu voiŭ fi stăpână, — nu m'așĭ fi măritatŭ nicĭ o-dată.»

Astă împotrivire de a merge în casa bărbatuluĭ o simte și femeea nobilă și țĕranca, bogata și săraca, și nu trebue de confundatŭ cu gréța ce o simte orĭ ce femee cum se cade împrotiva uneĭ căsătoriĭ silite (2).

(1) D. T. Bojâncă, op. cit., p. 208. Nota 1.
(2) P. Lafargue: Cântece și obiceĭurĭ la nunțĭ, în «Contimpuranulŭ», an. V, p. 518.

In glumele și ceremoniile *Romanilorŭ* de la nunțĭ zăcea o amintire atâtŭ de próspĕtă despre seriositatea primitivă, că se lua anume de rĕŭ a serba nunțile în sĕrbătorĭ marĭ, pentru că în asemenea ḑile era o crimă (nelegĭuire) a întrebuința asupra cuĭ-va puterea, și totușĭ la nuntă se'ntrebuința puterea asupra mireselorŭ (1). Fata se ținé strînsŭ de maĭca sa saŭ de némurile sale cele maĭ de-aprópe, dar consoțiĭ mireluĭ se repeḑĭaŭ strigândŭ asupra eĭ și o răpĭaŭ din brațele scutitóreĭ (2). Treĭ băĭățĭ îmbrăcațĭ cu pretexte, straĭe împodobite pe la marginĭ cu purpură o duceaŭ la mire, unulŭ ducêndŭ o faclă, éră ceĭalalțĭ doĭ mirésa (3).

La *Spartanĭ* mirésa răpită se lua în samă de către nuna cea mare, și, ce e maĭ caracteristicŭ, se îmbrăca în vestminte bărbătescĭ. Bărbatuluĭ nu-ĭ era ĭertatŭ a o visita decât numaĭ nóptea pe furișŭ, ca nime din casă să nu bage de samă. Anĭ întregĭ puteaŭ să trécă la mijlocŭ, până ce-șĭ vedea soția scósă la lumină (4).

---

(1) *Macrob.* Sat. 1, 15: Feriis autem vim cuiquam fieri piaculare est, ideo tunc vitantur nuptiae, in quibus vis fieri virginibus videtur.

In sĕrbătorĭ marĭ însă e pĕcatŭ a face cuĭ-va silă, de-aceea se evitéză atuncĭ căsătoriile la carĭ parŭ virginele a se răpi cu puterea.

(2) *Fest.* p. 289a: Rapi simulatur virgo ex gremio matris aut si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur.

Se face pare că s'ar răpi mirésa dela sinulŭ mameĭ saŭ, dacă nu-ĭ mamă, dela rudeniile cele maĭ de aprópe, când se trage la bărbatulŭ eĭ.

Catull. 61, 3:

Qui rapis teneram ad virum
Virginem, o Hymenaee Hymen.

Cum tragĭ tênĕră mirésă la bărbatulŭ eĭ, o Hymeneŭ Hymen.

Idem de eadem: 61, 56:

Tu fero iuveni in manus
Floridam ipse puellulam
Dedis a gremio suæ
Matris, o Hymenaee Hymen.

Tu, o Hymeneŭ, daĭ însușĭ furiosuluĭ june în stăpânire copila înfloritóre dela sinulŭ maĭciĭ sale.

(3) P. Lafargue, Cânt. și obiceĭurile la nunțĭ, în «Contimporanulŭ» an. VI, pag. 2.

(4) Plutarchŭ Lycurgus XXIII.

Grecii noi, când îșĭ ducŭ miresele a casă, le răpescŭ cu ajutorulŭ consoțilorŭ din mijloculŭ fetelorŭ (1).

In unele locurĭ din *Francia* mirésa după ce s'a răpitŭ o ținŭ peste nópte ascunsă.

La *Italienĭ* răpirea miresei în cele maĭ multe părțĭ urméză, tocmaĭ ca și la Românĭ, după sfârșitulŭ meseĭ. Atuncĭ se dă unŭ semnŭ și tênĕra nevastă, răpindu-se din brațele părinților se pune pe unŭ calŭ fórte frumosŭ întărnițatŭ.

Mirele din *Valencia*, în *Spania*, când voesce să ducă pre mirésă, trebue s'o răpéscă cu ajutoriulŭ consoțilorŭ sĕĭ din mijloculŭ fetelorŭ carĭ o păzescŭ (2).

Cercetândŭ părțile nordice ale Europeĭ aflămŭ că mirele, de témă să nu i se răpéscă mirésa când o va duce la biserică, îșĭ ïea tovarășĭ sdravenĭ. In biserica veche dela Husaby se ḑice că maĭ sunt lăncĭ, la carĭ se puteaŭ pune făclii. Pe acestea le împărția mirele la prĭetenii sĕĭ, ca să-ĭ ajute la luminatŭ și apăratŭ nunta.

Englejiĭ numescŭ și acuma pe ceĭ ce ducŭ mirésa *best men* (cei maĭ bunĭ, voĭnicĭ bărbațĭ) pentru că mirele alegea pentru acéstă slujbă pre ceĭ maĭ tarĭ și maĭ vitejĭ din soții seĭ.

In *Wales* în diminéța nunțiĭ mirele și prietenii luĭ vinŭ, toțĭ călărĭ, la părinții mireseĭ, acolo staŭ rudele eĭ ér călărĭ; mirele cere să-ĭ dea mirésa; rudele eĭ nu voescŭ, se începe o luptă în glumă și, ca și la *Bascĭ*, unulŭ din rudele mireseĭ o ïea pe calŭ și fuge cu dînsa, urmăritŭ de toțĭ nuntașiĭ (3).

Unŭ cântecŭ poporanŭ *sêrbescŭ*, la care poporŭ asemenea se află acéstă datină (4), face pre mire să ḑică:

«Dacă nu-mĭ dațĭ fata de voe, o ïaŭ cu sila.»

---

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 57.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 254, 96 și 267.

(3) *Lord Kames*, Sketches of the History of Man. 1807. Citatŭ de Mac Lennan, Primitive Marriage.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 77.

In cântecele poporane *rusescĭ* prĭeteniĭ mireseĭ batjocorescŭ pre mire numindu-lŭ : «străinŭ, Tătarŭ,» adică duşmanŭ. Unŭ cântecŭ din *Vologda* ḑice : «Duşmanulŭ se apropie, fetiţo, tălharĭulŭ a sositŭ (1).»

In unele comune din *Galiţia* mirésa cércă se fugă şi să se închidă, vorniceiĭ însă o prindŭ şi o punŭ pe unŭ scăuĭeşŭ unde o păzescŭ, în alte locurĭ érăşĭ fuge ne'ncetatŭ în timpulŭ joculuĭ ce se jócă înainte de cununie spre uşă şi totdéuna trebue să fie prinsă (2).

Din Europa să trecemŭ în Asia

Campbell povestindŭ despre *India* ḑice :

«Odată auḑiĭ ţipĕtŭ straşnicŭ într'unŭ satŭ vecinŭ. Fiindŭ-că mĕ temeamŭ să nu se fi iscatŭ vre-o cértă, încălicaĭ, alergaĭ acolo, şi vĕḑuĭ unŭ bărbatŭ, care ducea în spate ceva învĕlitŭ într'o bucată de stofă stacojie. Vr'o dóueḑecĭ, treĭḑecĭ de flăcăĭ stăteaŭ în jurulŭ luĭ şi-lŭ apĕraŭ în potriva atacurilorŭ furióse ale uneĭ mulţimĭ de fete. Cercetândŭ aflaĭ că bărbatulŭ se însurase chĭar atuncĭ şi că îşĭ ducea a casă la satulŭ luĭ mirésa. Prĭetenele feteĭ cercaŭ, cum pare a fi obiceĭulŭ acolea, să-ĭ ĭa mirésa şi de aceea aruncaŭ cu pĭetre şi cu beţe în capulŭ mireluĭ, până ce acesta a ajunsŭ la satulŭ luĭ (3).

Acuma, după ce am arĕtatŭ că datina acésta, care stă în strânsă legătură cu datinele şi oraţiile dela Stărostie, Peţire, *Conăcărie* şi maĭ alesŭ cu cele dela *Colăcărie*, esistă nu numaĭ la Românĭ, ci şi la alte naţiunĭ, să vedemŭ care-ĭ este originea?

Festus, unŭ gramaticŭ romanŭ din véculŭ alŭ treĭlea după Christosŭ, ne spune *că răpirea fetei* din braţele mameĭ represintă *răpirea Sabinelorŭ* (4).

(1) *P. Lafargue*. Cânt. şi Ob. la nunţĭ in «Contimpuranulŭ» an. VI, p. 2—3.
(2) Dargun, op. cit., p. 108.
(3) Major General Campbell, Personal Narrative of Service etc. in Khondistan, 1864.
(4) Festus p. 289ª: Rapi simulatur virgo ex gremio matris aut si ea non

Acésta esplicare însă, care a fostŭ adoptată maĭ pe urmă și de către mulțĭ alțĭ autorĭ, nu póte să fie defeliŭ adevĕratŭ din causă că *răpirea Sabinelorŭ* nu e unŭ faptŭ istoricŭ, ci unŭ mitŭ.

Prin urmare originea răpireĭ mireseĭ, care e usitată nu numaĭ la popórele neolatine, ci și la altele, la carĭ nu esistă defeliŭ mitulŭ acesta, trebue căutată în cea maĭ profundă anticitate, într'unŭ izvorŭ comunŭ tuturorŭ popórelorŭ indo-europene, căcĭ dacă e adevĕratŭ, după cum ne spune P. Lafargue, că unŭ obiceiŭ moștenitŭ se păstréză cu mare îndĕrĕtnicie, apoĭ totŭ atâtŭ de adevĕratŭ este, că asemenea obiceĭurĭ nu se întemeĭază în urma unuĭ faptŭ isolatŭ, rarŭ, ci din protivă obiceĭurile se formézá din întêmplărĭ ce se repetă necontenitŭ, și lucréză vreme îndelungată asupra poporuluĭ. Fapte istorice maĭ însemnate decât fabulósa răpire de Sabine aŭ trecutŭ fără să lase vre-o urmă în amintirea poporuluĭ (1).

«Nu datinele romane dela nunțĭ,—observă cu totŭ dreptulŭ *Schwegler* — s'aŭ născutŭ din acelŭ faptŭ pretinsŭ, ci acelŭ faptŭ pretinsŭ s'a născutŭ din datinele romane dela nunțĭ și din ideea căsătorieĭ romane. De óre-ce căsătoria era de către Romanĭ privită ca o răpire, de aceea cele dintâiŭ căsătoriĭ, carĭ se încheĭară în Roma, trebuiră să se aducă la îndeplinire prin răpire (2).»

Ce se atinge însă de originea acesteĭ datine la poporulŭ românŭ în specialŭ, nime nu póte să stea la îndoială, că ea n'arŭ fi curatŭ romană.

---

est, ex proxima necessitudine, cum ad virum trahitur, quod videlicet ea res feliciter Romulo cessit.

Se face pare că s'ar răpi mirésa dela sinulŭ mameĭ, saŭ dacă nu-ĭ mamă, dela rudele cele maĭ de-aprópe, când se trage la bărbatulŭ eĭ; acestŭ obiceĭŭ se trage negreșitŭ de acolo, pentru că acéstă răpire ĭĭ succese luĭ Romulŭ.

(1) Contimpuranulŭ, an. VI. p. 4

(2) Schwegler, Röm. Geschichte, 1853, I, 468, 470 f., 477 apud Dargun op. cit. p. 102.

XXI. ÎNHOBOTAREA.

După ce aŭ adusŭ vorniceiĭ pre mirésă şi pre drusce şi după ce le-aŭ aşezatŭ pre tustrele la loculŭ lorŭ, ĭea nunulŭ unŭ păharŭ cu rachiŭ şi cinstindŭ la vornicelulŭ primare dice:

— Mulţămimŭ, vornicele! că în sfârşitŭ ne-aĭ adusŭ ceea ce amŭ doritŭ!

Vornicelulŭ primare, primindŭ păharulŭ, cinstesce pre druşca cea mare, acésta pre druşca cea mică, druşca cea mică pre nună, nuna pre mirésă, éră acésta pre alŭ doĭlea vornicelŭ. Insă, afară de vorniceĭ, nicĭ una nu bea, ci punŭ numaĭ păharulŭ la gură şi apoĭ totŭ rachiulŭ dintr'însulŭ îlŭ aruncă peste capŭ.

Cum s'a părêndatŭ păharulŭ plinŭ de rachiŭ pe la fie-care, vornicelulŭ primare poruncesce lăutarilorŭ să cânte «*Răsbotulŭ*» (1) dicêndŭ:

Cântă mĕĭ ţigane,
Că ţĭ-oiŭ da părale,
Ér de nu-ĭ cânta
Vaĭ de pĭelea ta! (2)

Lăutariĭ începŭ a cânta.

Nuna, cum aŭ prinsŭ lăutariĭ să cânte, ĭea hobotulŭ de

(1) Aşa se numesce in Calafindescĭ cânteculŭ ce se cântă de lăutarĭ când se inhobotă mirésa

(2) Datina Românilorŭ din Ilişescĭ.

după grumazulŭ miresei și-lŭ aruncă pe dóue bețișóre verḑĭ de pomŭ pre carĭ le ține vornicelulŭ primare în mână.

Vornicelulŭ se urcă acuma pe unŭ scaunŭ și jucândŭ hobotulŭ în tóte părțile pe denaintea miresei (1), cântă:

Legea ta de nimitețŭ
Da tu mândru eștĭ și crețŭ
De'nșĕlatŭ copilele
De țipă petelele.
Peteluțe cu mărgele
Le țipă cu multă jele,
Plécă-țĭ hobotelulŭ, lele.
Ca piperĭulŭ Grecilorŭ
Ca érba berbecilorŭ
Ca laptele mneilorŭ.
— Mie, vornicelulŭ meŭ,
Nu-mĭ trebe hobotulŭ tĕŭ.
Că ĭa-mĭ trebe cununa,
Că are cine-o juca.
— Cununiță cu fluturĭ
Eŭ te jocŭ, tu te scuturĭ.
Écă nu te scutura,
Dómna ta s'a supĕra
Și maĭ multŭ nu te-a purta (2).

Sfârșindŭ de cântatŭ versurile acestea, vornicelulŭ voesce să arunce hobotulŭ pe capulŭ miresei.

Druscele însă, carĭ, după cum am spusŭ maĭ susŭ, staŭ în picióre la spatele miresei, ținŭ de-asupra capuluĭ acesteĭa unŭ talgerŭ (3) și, apărându-o cu nisce tulpane saŭ năframĭ, nu lasă nicĭ decum pre vornicelŭ ca s'o înhobote (4).

Vornicelulŭ, vĕḑêndŭ că n'a isbutitŭ să puĭe hobotulŭ pe

(1) In unele sate din Bucovina precum bună-óră în Mahala, înhobotă pre mirésă unŭ bĕĭatŭ de 7—8 anĭ.

(2) Din Vatra-Dorneĭ, dict de G. Bóncășŭ.

(3) Se usitéză maĭ alesŭ în Boĭanŭ.

(4) Maĭ pretutindene îndătinatŭ în Bucovina.

capulŭ mireseĭ, se întórce într'unŭ piciorŭ și jucându-lŭ érășĭ în tóte părţile cântă:

Frundă verde șĭ-o lalea
Vecinica, vecinea,
Vecina de lângă casă
Se mărită și mĕ lasă
Cu inima friptă, arsă.
Vecinică cu părinţĭ
La ce focŭ te maĭ mărițĭ,
Că mila dela părinţĭ
Cu-anevoe îĭ s'o uĭţĭ.
Da mila dela bărbatŭ
Ca frunda de pĕrŭ uscatŭ
Când o calcĭ și pârăesce
Și nemicŭ nu-ţĭ folosesce (1).

Totŭ vornicelulŭ primare, saŭ, dacă acesta e acuma prea ostenitŭ, alŭ doĭlea vornicelŭ cântă maĭ departe următórea doĭnă:

De-ar da Dumnedeŭ unŭ vêntŭ
Să dea gardulŭ la pămîntŭ
Să rĕmâĭe numaĭ pariĭ
Să se'nţepe toţĭ dușmaniĭ.
Dușmaniĭ, dușmancele,
Că nu-șĭ păzescŭ casele
Ci-mĭ păzescŭ uliţele,
Nu-mĭ păzescŭ uliţele
Da-mĭ păzescŭ hudiţele
De-mĭ strică dragostele.
Când e dragostea maĭ dulce
Bate'n palme și se duce....
Dacă te ducĭ dela mine
Ce nu ĭeĭ dorulŭ cu tine.
Ce ĭ vinovatŭ trupulŭ meŭ
Ca să pórte dorulŭ tĕŭ?
Dorulŭ meŭ șĭ a Dumitale

---

(1) Din Siretiŭ, dict. de G. Botedatŭ.

Facă-lŭ Dumnedeŭ o flóre,
Garófă mirositóre (1).

Sfârşindŭ şi acéstă doĭnă de cântatŭ încércă din noŭ a pune hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ.

Insă druscele, carĭ nu-şĭ ĭeaŭ de feliŭ ochiĭ dela hobotŭ, nu se lasă cu una cu dóue a fi înşălate. Ele şi de astă-dată apĕră pre mirésă aşa de bine, că vorniceiĭ, cu tóte apucăturile lorŭ, nu sunt în stare s'o înhobote. Éră una dintre neveste rĕspundêndŭ în numele mireseĭ la doĭnele de maĭ susŭ ale vorniceilorŭ, cântă :

Frundă verde solzĭ de pesce,
Nu trage, bade, nădejde,
Că nădejdea dela mine
Iĭ ca ghĭaţa de subţire
Când o calcĭ şi nu se ţine
Şi te lasă de ruşine (2).

Vĕdêndŭ vornicelulŭ nu numaĭ că n'a putută să puĭe hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ, ci că şi şiretele de neveste aŭ începutŭ încă a-lŭ lua peste picĭorŭ, se îndreptéză către druşca cea mare şi cântândŭ dice:

Garofiţă, garofea, (3)
Ce-aĭ crescutŭ în calea mea
Aşa nantă, subţirea,
Te-aşĭ poftì să fiĭ a mea!

Druşca :

Ba eŭ, bade, n'oiŭ maĭ vré
Că-sŭ duşmaniĭ pe-acolea.
Duşmaniĭ de-orŭ audì
La părinţĭ că ne-orŭ pârî,
Părinţiĭ ne-orŭ ruşina
Şĭ-atuncĭ fi-va vina ta!...

Vornicelulŭ :

Frundă verde de hemeiŭ,
Duşmanĭ, duşmanilorŭ meĭ!
Ce voiţĭ voĭ dela mine
Că nicĭ pragulŭ nu vĕ calcŭ
Şi nicĭ în blidŭ nu mĕ bagŭ,
Şi nicĭ păharulŭ nu vĕ beŭ,
Ce v'am făcutŭ aşa rĕŭ?....
Cine dice că mi-ĭ bine
Mute-şĭ casa lângă mine
Să vadă binele meŭ.

(1) Din Siretiŭ, dict. de G. Botedatŭ.
(2) Din Siretiŭ, dict. de G. Botedatŭ.
(3) Uniĭ spunŭ : «Rindunică, Rindunea.»

Să trăĭască traĭulŭ meŭ,
Să vadă câtŭ e de greŭ
Păhăruţŭ, păharulŭ meŭ!... (1)

Şi cum sfârşesce cuvintele acestea érăşí voesce să puĭe hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ. Dar vĕdêndŭ, că nicĭ de astădată nu póte să-şĭ ajungă scopulŭ se face mâniosŭ şi dice într'unŭ tonŭ răstitŭ:

Ce voiţĭ, voĭ druscelorŭ,
Druscelorŭ, măestrelorŭ,
Pentru că slujiţĭ mirésa?

Druşca:

Vomŭ parale albe,
Să ne facemŭ salbe!

Vornicelulŭ:

A cresce la vară nalbă
Şi veţĭ face câte-o salbă!

Druşca:

Nalba noĭ vomŭ dumica
Şi pe voĭ vomŭ ospĕta!

Aice vornicelulŭ le pune de nainte o bucăţică de pâne.

Acésta nu-ĭ dela voĭ
Că-ĭ de aice dela noĭ!

Vornicelulŭ:

Apoĭ dară ce voiţĭ?
Spuneţi-ne ĭutĭ, vorbiţĭ!

Druşca:

Vomŭ părale mĕrunţele
Să ne cumpĕrămŭ mărgele!
Şi noĭ voimŭ ţara nóuĕ,
Nu vĕ dămŭ mirésa vóuĕ!

Vornicelulŭ:

Noĭ v'omŭ da banĭ de surcele
Să vĕ cumpĕraţĭ mărgele!
Mărgele veţĭ cumpĕra,
Noĭ mirésa vomŭ lua!

Druşca:

Surcelele le-omŭ lua,
Focŭ cu ele-omŭ aţîţaŭ
Şi pre voĭ v'omŭ afuma!

Vornicelulŭ:

Ce voiţĭ voĭ dară, drusce?
De ce-alungaţĭ cele musce?

Druşca:

Noĭ vomŭ gălbănaşĭ
Pentru conduraşĭ.
Pe mirésă amŭ slujitŭ
Conduraşĭ amŭ ponositŭ (2).

Vornicelulŭ:

Noĭ vomŭ prinde-unŭ ĭepuraşŭ
L'omŭ beli de conduraşĭ!

Druşca:

Dacă-ĭ tréb'aşa
Şi noĭ vomŭ lua

(1) Din Siretiŭ, dict. de G. Botedatŭ.
(2) Ponositŭ tăvălitŭ, intinatŭ.

Paie de secară
Să dămŭ vorniceiĭ
Pe ușă afară

Vornicelulŭ :

Eŭ cu drușca cea frumósă
Voiŭ s'astupŭ calila la casă.

Drușca :

Vornicelulŭ celŭ frumosŭ
L'omŭ pune proptea din dosŭ (1).

Aice vornicelulŭ pune vr'o câte-va părale pe unŭ talgerŭ și le dă druscelorŭ. Druscele nemulțămite spunŭ :

Cu vr'o dóue, treĭ părale
Nu-ĭ cumpĕra nicĭ odată
Cosîță de fată mare!

Sfârșindŭ dialogulŭ acesta, vornicelulŭ cércă din noŭ a pune hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ, dar vĕḑêndŭ că nicĭ de astă dată nu-ĭ succede se'ndréptă către nunulŭ celŭ mare și ḑice :

Frunḑă verde lemnŭ uscatŭ,
Îĭ vremea de'nhobotatŭ
Și druscele nu mĕ lasă,
Mé'ndémnă să mergŭ acasă,
Și hojma mĕ năcăjescŭ
Ca cu banĭ să le plătescŭ (2).

Nunulŭ, vĕḑêndŭ și elŭ, că fără de plată nu merge, ĭea vr'o câțĭ-va puișorĭ de argintŭ și-ĭ dă vornicelului ca să plătéscă druscelorŭ, că acestea să-lŭ lese a pune maĭ de grabă hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ.

Vornicelulŭ, aruncândŭ puișoriĭ ce ĭ-a primitŭ dela nunŭ precum și dóuĕ jemne în talgerulŭ druscelorŭ ḑice :

Écă-tĕ aicĭ avețĭ
Nu numaĭ sorocovețĭ,

(1) Din Boĭanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénu, preotŭ.
Din dosŭ=asupra vîntuluĭ.
(2) Din Voitinelŭ, satŭ in districtulŭ Rădăuțuluĭ, com. de d-lŭ Teofilŭ Gramatoviciĭ, juristŭ.

Nu numaĭ banĭ de argintŭ
După cum voĭ aţĭ doritŭ
Şi nu numaĭ gălbĕnaşĭ
De cumpĕratŭ conduraşĭ,
Ci şi pâne de mâncatŭ.
Poftimŭ, baniĭ vi-ĭ luaţĭ,
Din jemne câtŭ vreţĭ gustaţĭ
Şi nóuĕ drumulŭ ne daţĭ,
Mirésa să'nhobotămŭ
Că noĭ multŭ timpŭ nu avemŭ
Cu voĭ ca să ne certămŭ!

Druscele primescŭ darulŭ căpĕtatŭ, şi pe când ĭeaŭ ele baniĭ şi jemnele din talgerŭ, pe atuncĭ vornicelulŭ face ce face şi aruncă hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ.

Nuna cea mare, nemijlocitŭ după acésta, aşéză bine şi frumosŭ hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ prinḑêndu-lŭ cu boldurĭ ca să nu cadă josŭ.

Astŭ-feliŭ înhobotată, adică cu mijloculŭ hobotuluĭ pe crescetulŭ capuluĭ, ér cu capetele lăsate în josŭ, aşa ca şi faţa să-ĭ fie acoperită, stă apoĭ mirésa până ce ajunge la bărbatulŭ sĕŭ a casă. Şi numaĭ atuncĭ rădică puţinŭ hobotulŭ în susŭ, când nuniĭ ceĭ marĭ saŭ altulŭ cine-va dintre óspeţĭ cinstesce la dînsa.

Trebue să însemnămŭ aice încă şi aceea că, totŭ timpulŭ câtŭ jócă vornicelulŭ hobotulŭ, meseniĭ şi maĭ alesŭ nevestele batŭ în palme. Şi nu odată se amestecă şi ele în vorbă făcêndŭ feliurite observaţiĭ atâtŭ vorniceilorŭ câtŭ şi druscelorŭ prin carĭ producŭ o mulţime de rîsete şi voĭe bună.

In unele sate din Bucovina şi maĭ alesŭ în cele de pe lângă Prutŭ, unde nu odată se'ntêmplă ca fetele române să se mărite şi după feciorĭ de altă naţionalitate, maĭ cu samă după rutenĭ, nemijlocitŭ după ce vornicelulŭ saŭ unŭ baĭatŭ de 7—8 anĭ a aruncatŭ hobotulŭ pe capulŭ mireseĭ, începŭ tineriĭ holteĭ, precum şi ceĭ de curêndŭ însuraţĭ a cânta

doĭna următóre cu unŭ versŭ atâtŭ de duĭosŭ și pătrundĕtoriŭ ca și când arŭ boci-o:

Plângĭ, fiĭcuță, și suspină
Că mergĭ în casă străină
Și te-orŭ mustra fără vină
Și te-orŭ bate fără milă.
Mergĭ la grindă ne'mbrăcată,
La casă nemăturată,
La blidele nespălate
Și la tóte 'nstrăinate.
Mărióră (1), fĕtulŭ meŭ,
Dragulŭ meŭ, puĭuțulŭ meŭ!
Rădică-țĭ hobotulŭ tĕŭ
Și-ĭ vedé pe socru-tĕŭ,
Samĕnă cu tată-tĕŭ,
Ba, póte-ĭ și maĭ frumosŭ,
Numa nu-ĭ așa milosŭ,
Cum alŭ tĕŭ nene țĭ-a fostŭ.
Marióră, fĕtulŭ meŭ,
Rădică-țĭ hobotulŭ tĕŭ
De vedĭ pe cumnatu-tĕŭ
Samĕnă cu frate-tĕŭ,
Ba! póte-ĭ multŭ maĭ frumosŭ
Numa nu-ĭ așa milosŭ
Cum alŭ tĕŭ frate țĭ-a fostŭ.
Mărióră, draga mea,
Desrădică-țĭ basmaŭa
Și-ĭ vedé pe sócra-ta,
Samĕnă cu maĭcă-ta,
Ba, póte-ĭ multŭ maĭ frumósă,
Numaĭ nu-ĭ așa milósă
Cum era maĭcă-t'a casă,
Căcĭ dulcéța cea de sócră
E ca póma cea maĭ acră,
Ce câtŭ lumea de s'ar cóce
Dulce totŭ nu s'ar maĭ face.
Și-ĭ ca frunḑa de pelinŭ
Și ca mursa de veninŭ,
Totŭ amară ca șĭ-o fiere,
Tu te stîngĭ și ea nu pĭere.
Marióră, fĕtulŭ meŭ,
Dragulŭ meŭ, puĭuțulŭ meŭ,
Desrădică-țĭ basmaŭa
Și vedĭ pe cumnată-ta
Samĕnă cu soră-ta
Ba! par'că-ĭ multŭ maĭ frumósă.
Numaĭ nu-ĭ nicĭ picŭ milósă.
Cum era soră-t'a casă,
Ce-ĭ o féră 'nveninată,
Ce mușcă și morĭ îndată.
Iĭ numĕra stropi'n mare,
Și érba pe cincĭ hotare,
Frunḑele de pe-o pădure,
Ghimpiĭ de pe-unŭ rugŭ de mure.
Stelele câte-sŭ pe ceriŭ
Și maculŭ din nóue verĭ,
Pana pe paserĭ ce sbóră
Și ea totŭ nu-ĭ sorióră
Ca s'o puĭ la inimióră,
Că-ĭ sămênță de străinŭ
Și-ĭ amară, și-ĭ pelinŭ
Și e fiere, și-ĭ veninŭ,
Și-ĭ scorpie cŭ-amarŭ spinŭ (2).

Când începŭ fecĭoriĭ și bărbațiĭ de curêndŭ însurațĭ a cânta doĭna acésta, a căreĭ melodie nu se deosebesce de a celor-

(1) Aice se pune totŭ-deauna numele de botezŭ alŭ mireseĭ.
(2) Din Mahala, com. de G. Tomoĭagă, cant. bis.

lalte doïne, atâtŭ numaĭ că e maĭ duïósă şi maĭ pĕtrundĕtóre, şi fie-care versŭ se repeţesce câte de dóue orĭ, atuncĭ toţĭ nuntaşiĭ câţĭ se află în casă, dar maĭ cu sémă părinţiĭ mireseĭ, mirésa şi némurile cele maĭ de aprópe ale acesteïa plângŭ de se cutremură cămeşa pe dînşiĭ.

După ce s'a înhobotatŭ acum mirésa şi după ce s'a cântatŭ şi doïna de maĭ susŭ, ïea vornicelulŭ primare unŭ păharŭ de bĕutură şi îndreptându-se către drusce ḑice;

Druşcuţe,
Druşcuţe,
Nu fiţĭ tare supĕrate,
C'aţĭ rĕmasŭ nemăritate,
Că şi eŭ
Sunt flĕcăŭ
Şĭ-amŭ rĕmasŭ neînsuratŭ
Şi totŭ nu sunt supĕratŭ.
Cuconiţe
Druşcuţe!
Nu staţĭ aşa de măhnite
Ca şi nişte păuniţe
Tinerele, 'mpodobite.
Fiţĭ vesele şi voïóse
Ca si nişte florĭ frumóse.
Că şi eŭ,
Ḑicŭ şi ḑĕŭ,
C'am avutŭ
Nu demultŭ
Treĭ mândre ibovnicele
Tinere şi sprintenele,
Să-ţĭ pĭerḑĭ mintea după ele:
Una'n târgŭ la Burdujenĭ,
Una în satŭ la Plopenĭ,
Şi una'n Prisăcărenĭ;
Ibovnica din Plopenĭ
Şi cea din Prisăcărenĭ
Audŭ că s'aŭ măritatŭ,
Cŭ-adevĕrŭ că le-am scăpatŭ.
Éră cea din Burdujenĭ
Audŭ că se logodesce,
Inima'n mine rănesce.
Şi după acésta şotie
Ór'ce mi s'ar cădé mie?
Eŭ credŭ că mi s'ar cădé
O copilă frumuşea
Să o am pe sama mea,
O copilă frumuşică,
O ţĕrancă ochişică,
Nu ca cea din Burdujenĭ
Nicĭ ca cea dela Plopenĭ,
Nicĭ ca cea din Prisăcărenĭ...
Şi'ncă mi s'ar maĭ cădé,
Să fie pe sama mea,
O năfrămĭóră de inŭ
Şi unŭ păhărelŭ de vinŭ
Să-mĭ fie voea deplinŭ,
Şĭ-o năfrămĭóră de bucĭ
Ca să-mĭ ştergŭ nasulŭ de mucĭ.

După ce a rostitŭ cuvintele acestea se'ndréptă către păharŭ şi rădicându-lŭ în susŭ ḑice:

Să trăescĭ moşule podŭ
Ca acestŭ păharŭ
Să-lŭ bee gura mea totŭ,
Să trăescĭ şi tu podea
Să bee guriţa mea,
Să trăescĭ podea uscată
Să bea gura mea căscată;
Să trăescĭ şi tu grindă,
Că într'unŭ ungheriŭ în tindă
Sócra cea mare
De rîsŭ maĭ că móre;
Să trăéscă nunulŭ mare
Şi nuna cea mare,
Cea mare şi tare;

Să trăéscă tineriĭ
Să'nflorescă ca meriĭ,
Untŭ de lemnŭ şi vinŭ şi grâŭ
Să le dee Dumneḑeŭ!
Da tu pântece
Nu mi te prea bucura
Că altŭ păhărelŭ
Nu sciŭ ḑĕŭ, de-ĭ căpĕta.
Şi cu acesta
Nu sciŭ de te-ĭ sătura.
Eŭ atuncĭ te-oiŭ sătura
Când ĭadulŭ s'a'mplea
De vătămanĭ
Şi de boĭerĭ de ceĭ marĭ! (1)

Rostindŭ şi aceste cuvinte bea totŭ păharulŭ de bine. Apoĭ împlêndu-lŭ érăşĭ ĭlŭ dă drusceĭ primare.

Druşca primare ĭea păharulŭ în mână şi cinstindŭ la druşca cea mică ĭlŭ pune la gură dar nu bea nicĭ unŭ stropŭ, ci atingêndu-lŭ numaĭ cu buzele, totŭ rachiulŭ ce se află într'însulŭ, ĭlŭ aruncă peste spate.

Totŭ aşa face şi druşca cea mică.

Uniĭ vorniceĭ, în loculŭ versurilorŭ înşirate maĭ susŭ, cântă următórea doĭnă:

Frunḑă verde treĭ granate,
Treĭ ibovniceĭ avuĭ frate
Una'n satŭ, una'n Bârladŭ,
Una tocma'n Ţarigradŭ.
Cea din satŭ s'a măritatŭ
Inima că mĭ-a stricatŭ.
Cea din târgŭ din Ţarigradŭ
Incă mi s'a măritatŭ
Inima'n trupŭ 'mĭ-a sĕcatŭ.
Ér cea din târgŭ din Bârladŭ
Cu altulŭ mâna a datŭ
Şi cu elŭ s'a logoditŭ,

(1) Din Siretiŭ, de G. Boteḑatŭ.

Inima'n trupŭ mĭ-a rănitŭ.
Dar și eŭ m'am mâniatŭ.
Cŭ-atâta nu m'am lăsatŭ,
Ci alta mĭ-am căutatŭ,
Și alta mĭ-am căpĕtatŭ
Maĭ de haĭ și maĭ de viță
Nu ca ele rĕmășițe.
Șĭ-am sburatŭ din créng'n créngă
Șĭ-am luatŭ fată de trébă
Șĭ-am sburatŭ din pomŭ în pomŭ
Șĭ-am luatŭ fată de domnŭ (1).

Sfârșindŭ vornicelulŭ primare de cântatŭ doĭnele arĕtate și de cinstitŭ druscele, pune bățulŭ sĕŭ de vornicie pe masă denaintea miresei și ținĕndu-lŭ dreptŭ în susŭ dice:

Acestŭ copăcelŭ
Mândru, frumușelŭ
Crescut'a crescutŭ,
Chĭar de la'nceputŭ
Dela tinerețe
Pân' la a luĭ vârstă,
Cum îlŭ vedețĭ c'aicĭ stă,
Șĭ-a avutŭ să maĭ créscă,
Dar unŭ mare vêntŭ
L-o lovitŭ
Și pe astă masă
Mândră și frumósă
Vêntulŭ celŭ cumplitŭ
Mi l'o prăvălitŭ,
Șĭ-o acoperitŭ
Cu trupina
Masa,
Cu marginele
Talgerele,
Cu frundele
Lingurile.
Și'n lumea cea mare
Acum nime n'are
Voĭe să-lŭ rădice
Din locŭ de aice,
Numaĭ jupânésa,
Mirésa
Cu florĭ alese
De mĕtasă
Are voe să-lŭ lege
Și de aice,
Să-lŭ rădice (2).

Saŭ astŭ-feliŭ:

Poftimŭ, jupânésă
Mirésă,
A picatŭ unŭ brăduleţŭ

---

(1) Din Siretiŭ, dict. de G. Botedatŭ.
(2) Din Ciudeĭŭ, dict. de M. Popescu.

Din susŭ dela *Runculețŭ* (1).
Și cu marginile
A acoperitŭ talgerile,
Éră cu vêrvurile
A acoperitŭ lingurile
Și nu-ĭ harnicŭ nimene
Ca să le descopere
Numaĭ jupânésa
Mirésa (2).

După ce a sfârșitŭ vornicelulŭ de rostitŭ cuvintele acestea, mirésa ĭea bĕțulŭ de pe masă, care s'a prăvălitŭ când a rostitŭ vornicelulŭ versurile

Mare vêntŭ
L'a lovitŭ,

scóte apoĭ o năframă, care o are din dămână lângă dînsa și care e cusută cu florĭ frumóse de mĕtasă și legândŭ bĕțulŭ cu năframa acésta ĭlŭ dă vornicelulůĭ.

Vornicelulŭ, primindŭ băţulŭ mulțămesce ḑicêndŭ :

Mulțămescŭ,
Mulțămescŭ,
Jupânésă
Mirésă :
Tótă masa-țĭ mulțămesce
Și noĭ încă-țĭ mulțămimŭ (3).

Apoĭ rădicândŭ bĕțulŭ în susŭ strigă :

Cântă mĕĭ țigane
Că țĭ-oiŭ da parale
Ér de nu-ĭ cânta
Pumnĭ îĭ căpĕta!

Lăutariĭ prindŭ a cânta acuma unŭ cântecŭ de jocŭ, ér elŭ începe a juca cu bĕțulŭ, a chiui și a face voĭe bună.

---

(1) *Runculețŭ* se numesce unŭ délŭ acoperitŭ cu pădure aprópe de satulŭ Crasna.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

In unele sate dimpreună cu vornicelulŭ primare pune pe masă bĕțulŭ de vornicie și alŭ doĭlea vornicelŭ alŭ mireluĭ. In altele însă vornicelulŭ alŭ doĭlea îlŭ pune abĭa după ce vornicelulŭ primare a primitŭ năframa dela mirésă. In casulŭ din urmă și alŭ doĭlea vornicelŭ ține o orație și anume :

Bună ḑiua,
Bună ḑiua
La d-vóstră boerĭ de casă
Şi l'acéstă 'ntrégă masă,
Dar maĭ cu samă la dumnĭa-ta
Cinstită împĕrătésă,
Tênĕră și multŭ frumósă.
Vedemŭ că binevoițĭ
Şi cu toțĭ vĕ libovițĭ
Din mila luĭ Dumneḑeŭ
Şĭ-a împĕratuluĭ meŭ.
Dumneḑeŭ sfântulŭ a datŭ
Vremĭ rele,
Vênturĭ grele,
Vênturile aŭ suflatŭ
Braḑĭ înalțĭ aŭ rĕsturnatŭ
Şi cu *turpinele*
Aŭ închisŭ drumurile,
Éră cu vêrvurile
Aŭ închisŭ cărările
Şi nime nu póte
Ca să le deschidă.
Numaĭ a nóstră alésă
Tînĕra împĕrătésă.....
C'a făcutŭ șferĭ de mĕtasă.
Singurŭ Dumneḑeŭ a vrutŭ
Şi nóuĕ nĭ-a poruncitŭ
Slujba cinstiteĭ mirese,
A'nălțati 'mpĕrătese
Noĭ s'o ascultămŭ
Şi să rădicămŭ
Bradulŭ de pe masă.
Şi eŭ sunt dătoriŭ
A fi ascultătoriŭ
A plini porunca
Inălțateĭ împĕrătese,
Cinstiteĭ nóstre mirese (1).

Saŭ astŭ-feliŭ :

Ascultațĭ d-vóstră
Mesenĭ cinstițĭ
Nuntașĭ ĭubițĭ
Aceste vr'o dóuĕ, treĭ cuvinte
Ce'sŭ de Dumneḑeŭ rênduite.
Că a datŭ Dumneḑeŭ :
Ploĭ grele,
Vênturĭ rele,
Mulțĭ copacĭ la pămîntŭ

(1) Din Valea-sacă, satŭ în districtulŭ Homoruluĭ, com. de Iónŭ Drobŭ pe când era studinte la Gimn. din Sucéva.

A oborîtŭ.
Cu *turpinele* (1)
Aŭ închisŭ drumurile
Şi cu vêrvurile
Aŭ închisŭ cărările.
Dar tênĕra 'mpĕrătésă,
Cinstita nóstră mirésă
A făcutŭ basmale de mĕtasă
Şi a rădicatŭ
Aceştĭ copacĭ de pe masă.....

Aice légă mirésa şi băţulŭ acestuĭ vornicelŭ cu o băsmăluţă frumósă. Éră vornicelulŭ îĭ mulţămesce ḍicêndŭ:

Inălţată 'mpĕrătésă,
Cinstita nóstră mirésă,
Bucură-te Dumneḍeŭ,
Cum s'a bucuratŭ
Fericitulŭ Aronŭ
Ţiindŭ toĭagulŭ în mână,
Neavêndŭ rădĕcină,
De doĭspreḍece anĭ fiindŭ uscatŭ
Şĭ-a înfloritŭ neudatŭ (2).

In Boĭanŭ, precum şi'n alte sate de prin apropiere, nu e datină de-a pune bĕţulŭ de vornicie, ci nemijlocitŭ după înhobotarea mireseĭ se repede vornicelulŭ acesteĭa, apucă băţulŭ şi cele dóuĕ rămurele de pomŭ din mânele vorniceluluĭ primare şi rumpêndu-le în dóuĕ le scóte afară şi le aruncă peste casă (3).

După rădicarea braduluĭ, adică a băţuluĭ, descopere mirésa talgerulŭ cu găina cea friptă, care înainte de înhobotare o puseră bucătăriţele de naintea mireluĭ şi gustă dintr'însa în crucişŭ adică din patru părţĭ ale talgeruluĭ. Ea gustă numaĭ,

(1) **Turpine**=trupine saŭ tulpine. Aşa se rostesce cuvîntulŭ acesta în părţile dela munte.

(2) Din Fundulŭ Moldoveĭ, com. de T. Leuştenŭ.

(3) Com. de d-lŭ V. Turturénu, preotŭ.

dar de mâncatŭ nu mănâncă, căcĭ așa e datina mireselorŭ ca de astă dată să nu mănânce (1).

Când începe mirésa a gusta din găină, atuncĭ vornicelulŭ, oprindu-se de jucatŭ și îndreptându-se cătră óspețĭ, ḑice :

Poftimŭ de luațĭ
Și gustațĭ
Din pâne și din sare
Din darulŭ sfinției sale.
Care avețĭ linguriţĭ
Cu linguriţĭ,
Care avețĭ furculițĭ
Cu furculițĭ,
Care avețĭ cuțitașe
Cu cuțitașe,
Care n'avețĭ nicĭ de unele
Rumpețĭ și cu mânele.
De vĕ temețĭ de otrăvitŭ
Eŭ sunt unŭ omŭ de peritŭ
Voiŭ lua șĭ-oiŭ gusta eŭ
Să vedețĭ fi-mĭ-a vr'unŭ rĕŭ (2).

Și după ce a sfârșitŭ de rostitŭ și cuvintele acestea, gustă și elŭ din bucate. După dînsulŭ începŭ apoĭ și ceĭalalțĭ óspețĭ a descoperi talgerele, carĭ până atuncea eraŭ acopĕrite cu alte talgere și a gusta din friptură și din plăcintele ce s'aŭ pusŭ pe masă pe când se juca hobotulŭ.

Ér când prindŭ óspeții a gusta din bucate, vornicelulŭ primare ĭea pre drușca cea mare de după masă, éră alŭ doĭlea vornicelŭ pre drușca cea mică și scoțêndu-le afară se ducŭ cu dînsele ca să le jóce, căcĭ tineretulŭ și după ce li s'a răpitŭ mirésa nu încetéză de a juca (3).

In ținutulŭ *Năsĕudulut* din Transilvania, unde se'ntêmplă *înbălțarea*, adică înhobotarea, cam cătră mĭeḑulŭ nopțiĭ, co-

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(2) Din Cludeiŭ, dict. de M. Popescu.
(3) In cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ.

pilulŭ care o *înbălţesce*, când îĭ aruncă ântâia óră balţulŭ pe capŭ strigă :

«Feciorĭ şi fete!»

Mirésa îlŭ aruncă de pe capŭ.

Copilulŭ, puindu-lŭ a dóua óră, strigă :

«Fete şi feciorĭ!»

Mirésa érăşĭ îlŭ aruncă.

Copilulŭ puindu-lŭ a treia óră, când mirésa nu-lŭ maĭ aruncă de pe capŭ, ci se lasă a fi înbălţată, strigă :

«Feciorĭ şi fete!» (1)

În alte părţĭ ale Transilvanieĭ, unde mirésa aşişderea respinge până de treĭ orĭ hobotulŭ, plângêndŭ, şi în cele din urmă totuşĭ îlŭ primesce, maĭ există încă şi acea datină, că-şĭ schimbă flórea din stânga capuluĭ în partea dréptă, spre semnŭ că din momentulŭ acesta viéţa eĭ va fi viéţa uneĭ mame de familie (2).

Deşi *vĕlulŭ*, despre care s'a vorbitŭ în capitolulŭ acesta, e în usŭ la cele maĭ multe naţiunĭ, totuşĭ datina, de a se acoperi nu numaĭ capulŭ, ci şi faţa mireseĭ cu dînsulŭ, cum făceaŭ *Romaniĭ* (3) şi cum facŭ Româniĭ noştri ţĕranĭ de astădĭ, după câtŭ îmĭ este mie până acuma cunoscutŭ, se află numaĭ în unele părţĭ ale *Italieĭ*, *Grecieĭ* şi la *Albanejĭ* (4).

Maĭ tóte celelalte naţiunĭ, în loculŭ adevĕratuluĭ hobotŭ, adică a uneĭ învĕlitóre cum era vĕlulŭ Romanilorŭ şi cum e hobotulŭ Românilorŭ, care după uniĭ e simbolulŭ inocen-

---

(1) Com. de d-lŭ Dim. Cosmoleĭ.

(2) I. C. Tacitŭ. Nunta la pop. rom. publ. în «Fóĭa societăţiĭ Românismuluĭ», an. I. Bucurescĭ, 1870, p. 21.

(3) Festi ep. p. 184 : Obnubit caput, operit unde nuptiae dictae a capitis opertione.

Mirésa îşĭ îmbrobodesce capulŭ, îlŭ acopere, de unde, adică dela acoperirea capuluĭ s'a şi dişŭ cuvîntulŭ «*nuptiae*» (nuntă)=înhobotare.

(4) Düringsfeld, op. cit., p. 102, 59 şi 62.

ţeĭ şi alŭ împreunăriĭ, după alţiĭ însă simboluluĭ învĕlitóreĭ, cu care în anticitate se acoperea faţa fetelorŭ, ca să nu vadă nemică pe unde şi'ncotro vorŭ fi duse, când nu numaĭ la aparenţă, ci în realitate eraŭ răpite din sînulŭ părinţilorŭ şi alŭ némurilorŭ, întrebuinţéză maĭ multŭ unŭ vĕlŭ subţire, albŭ şi transparentŭ, saŭ o petélă din fire de aurŭ, maĭ rarŭ şi din argintŭ, carĭ se prindŭ de cunună şi se lasă apoĭ să atérne pe spate în josŭ.

XXII. RĔSBOÏULŬ.

Maĭ petrecêndŭ óspeţiĭ ca la jumĕtate de óră după înhobotarea mireseĭ, adică până ce sfârşescŭ bucatele şi s'aŭ pusŭ pe masă în timpulŭ înhobotăriĭ, se scólă nunulŭ în picĭóre şi strigă :

— *Salahorĭ, să se deschidă plaĭurile!*

Lăutariĭ, cum audŭ cuvintele acestea, deauna începŭ a cânta unŭ feliŭ de cântecŭ numitŭ, în cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ, *Rĕsboiŭ*, care e usitatŭ numaĭ la acéstă ocasiune, adică la împărţirea darurilorŭ. Ér sócra cea mică, adică mama mireseĭ, cum prindŭ lăutariĭ a cânta, îndată se duce şi scoţêndŭ dintr'o ladă saŭ din altŭ locŭ unde-va maĭ multe năfrămĭ fórte frumosŭ cusute, légă cu dînsele bĕţulŭ fie-căruĭ vornicelŭ.

Acéstă legare a beţelorŭ însemnéză că vorniceiĭ sunt *isprăviţĭ*, adică că în urma acésta, de şi rĕmânŭ şi maĭ departe la nuntă, puţinŭ ce maĭ funcţionéză sub numele de *vornicel* saŭ *vătăjeĭ*, ci loculŭ lorŭ, după cum vomŭ vedé maĭ pe urmă, îlŭ ocupă vătăjiţele.

— *Firmanŭ împĕrătescŭ!* strigă maĭ departe nunulŭ.

Acuma totŭ sócra cea mică aduce unŭ talgerŭ pe care se află o năframă de *inŭ*, numită *năframa mireluĭ*, apoĭ *o jemlă* şi unŭ paharŭ de rachiŭ, şi pre tóte acestea i le închină

mireluĭ singură saŭ i le dă unuĭ vornicelŭ, care închinându-i-le, urézā astŭ-feliŭ:

Bună vremea,
Bună vremea!
La Dumnĭa-vóstră
Boerĭ de casă,
Sfetnicĭ de masă.
Dar maĭ cu de-alesŭ
D-tale înălțate
Impěrate
Să trăițĭ întru mulțĭ anĭ cu sănětate!
Milostivulŭ Dumnedeŭ
Să vě îndrepteze
Pe locŭ
Cu norocŭ
Și la viață
Cu dulcéță.
Și vě dăruéscă
Bunulŭ D-deŭ
Cele șepte darurĭ,
Carĭ le-a dăruitŭ
La ceĭ șepte ómenĭ:
Bogăția luĭ Iovŭ,
Frumusețea luĭ Iosifŭ,
Blândețea luĭ Davidŭ,
Ințelepcĭunea luĭ Solomonŭ,
Tăria luĭ Samsonŭ
Și vitejia luĭ Alexandru împěratŭ.
Să vě bucure Dumnedeŭ
După cum s'a bucuratŭ
Fericitulŭ Constantinŭ împěratŭ
Și cu maĭca sa Iléna
Când aŭ aflatŭ
Cinstita cruce.
Să vě bucure Dumnedeŭ
După cum s'a bucuratŭ
Fericitulŭ Noe
Când l'a scosŭ Dumnedeŭ
Din corabie
Pe muntele Sinae,
Și a săditŭ viță de vie
Și s'a umplutŭ de bucurie (1)...

Mirele ĭea păharulŭ, gustă puținŭ rachiŭ dintr'însulŭ, éră rěmășița o aruncă spre podŭ (2). După acésta, luândŭ naframa (3), jemla și păharulŭ și vîrîndu-le pre tóte în trăĭstuță, întórce talgerulŭ sócreĭ celeĭ micĭ după ce maĭ ântâiŭ pune pe dînsulŭ 50 cr. saŭ 1 fl., adică după cum e și mirele de avutŭ.

— *Caftanŭ împěrătescŭ!* — strigă după acésta nunulŭ mare.

Acuma aduce sócra cea mică o *cămeșă* fórte frumosŭ cusută, numită *cămeșă de mire*, și pre acésta o închină mireluĭ.

(1) Din Fundulŭ-Moldoveĭ, com. de d-lŭ T. Leuștenŭ.
(2) Uniĭ ilŭ beŭ de bine, de totŭ.
(3) In unele locurĭ, precum bună óră în Fundulŭ-Moldoveĭ, îndătinézā druscele a-ĭ lega năframa de curea.

Mirele face ca și maĭ 'nainte, gustă ce-va din păharŭ, pune 1 fl. pe cămeșă și astŭ-feliŭ o întórce sócreĭ, care, luândŭ fiorinulŭ, ĭea totodată și cămeșa și-o strînge ca să ĭ-o dea pentru totdeauna maĭ pe urmă la altŭ prilejŭ.

Treĭ funarĭ funiĭ făcea,
Treĭ lemnarĭ lemne tăĭa!

La audulŭ acestorŭ cuvinte rostite așișderea de nunulŭ celŭ mare, aduce sócra cea mică maĭ multe *mâneșterguri* de bumbacŭ fórte frumosŭ țesute, precum și *brâie de mĕtasă* saŭ de lână și feliurite tistimele frumóse, carĭ sunt menite spre legarea némurilorŭ celorŭ maĭ de aprópe ale mireluĭ (1), cu deosebire însă ale *pețitorilorŭ* saŭ *starostilorŭ* (2).

— Amŭ audițŭ, — dice nunulŭ celŭ mare, — că în mijloculŭ acesteĭ adunărĭ frumóse s'arŭ afla maĭ mulțĭ ómenĭ de *buclucŭ* și de *gâlcévă*, carĭ aŭ făcutŭ *resmiriță* precum și o mulțime de posne în ținutulŭ acesta, resculândŭ norodulŭ și din pricina lorŭ trebue acuma să pĭerdemŭ atâta timpŭ, care maĭ bine l'amŭ fi întrebuințatŭ pentru alte lucrurĭ maĭ folositóre. Decĭ pre aceĭ *buclucarĭ*, cariĭ n'aŭ alta ce face, fără numaĭ *zurbăvĭ* și *buntațiĭ*, ca cele de față, trebue numaĭ decât să-ĭ prindemŭ și să-ĭ legămŭ, că de nu, eĭ sunt în stare tótă țara s'o rescóle, și atuncĭ ce se va alege de averile și maĭ alesŭ de pungele nóstre?!...

Starostiĭ, cariĭ asemenea se află la masă și despre cariĭ este acuma vorba, nu rĕspundŭ la acésta nemica, ci ca niște ómenĭ întru adevĕrŭ vinovațĭ se tupiléză și se ascundŭ după spatele celorŭ-lalțĭ óspețĭ și tacŭ ca chiticulŭ. Însă ceĭalalțĭ óspețĭ îĭ daŭ de golŭ, arĕtându-ĭ cu degetulŭ și dicêndŭ:

— Écă buclucariĭ! écă ceĭ vinovațĭ! pre aceștĭa îĭ prindețĭ și-ĭ legațĭ!...

---

(1) In unele sate némurile mireluĭ se légă cu năfrămĭ la *Uncropŭ*.
(2) Datina Rom. din ținutulŭ Dorneĭ, com. de Gavr. Bóncășŭ.

La audulŭ acestorŭ cuvinte maĭ mulțĭ inșĭ se scólă dela masă, se repĕdŭ spre starostĭ și prindêndu-ĭ dicŭ:

Am poruncă din *craĭsamtŭ* (1)
Să scotŭ vorniculŭ din satŭ,
Șĭ-acesta de spânzuratŭ,
La *drăgărĭ* (2) de aninatŭ! (3)

Starostiĭ, vĕdêndŭ că năvălescŭ asupra lorŭ, nu se lasă, ci smâncindu-se din mânele celorŭ ce vorŭ să-ĭ lege, începŭ a striga și a dice:

— Să nu punețĭ mâna pe noĭ, că e vaĭ și amarŭ de capulŭ vostru! Acușŭ vi lŭ facemŭ totŭ *sdrele!* Că n'amŭ făcutŭ nimeruĭ nicĭ unŭ rĕŭ! Din protivă, dacă n'amŭ fi fostŭ noĭ, cine maĭ sci ce s'arŭ fi alesŭ din aceste dóue floricele, cine maĭ sci dacă arŭ fi înfloritŭ și odrăslitŭ, precum nădăjduimŭ că vorŭ înflori și odrăsli de-acuma înainte. Decĭ ce feliŭ de trébă maĭ e și acésta? să ne prindețĭ și să ne legațĭ diua mare ca pre niște făcĕtorĭ de rele!

— Dacă n'ațĭ fi făcutŭ nemică, — rĕspundŭ maĭ multe glasurĭ de-odată, — atuncĭ nime nu s'arŭ lega de voĭ, nime nu v'arŭ prinde și lega! Dar de vreme că sunteți vinovațĭ, așa vi se cade!... Luați-ĭ, ómenĭ bunĭ, și duceți-ĭ la recóre!...

— Bine, bine! — respundŭ starostiĭ, prefăcêndu-se că sunt fórte tulburațĭ și mânioșĭ, — vețĭ pica și voĭ vr'odată în căpcană. Atuncĭ vețĭ vedé cum vețĭ rîde când vorŭ rîde alțiĭ de voĭ, cum rîdețĭ voĭ acuma!

— Până ce vomŭ pica noĭ, voĭ sunteți picațĭ!... Dar ce să maĭ întindemŭ atâta vorbă; strîngeți-ĭ bine, copiĭ, ca să nu ne scape din mână, că apoĭ va fi rĕŭ!...

Astŭ-feliŭ prindêndŭ și legândŭ pre fie-care staroste precum

(1) *Craĭsamtŭ*=Kreisamt, cuv. germ.
(2) *Drăgare* pl. *drăgărĭ*, se numesce grinda dela casele țĕrănescĭ ce se pune de-a curmezișulŭ pe de desuptulŭ celorŭ-lalte grindĭ și anume pe la mijlocŭ. In Ilișescĭ se numesce *meșterŭ-grindă*.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

și pre tóte némurile maĭ de aprópe ale mireluĭ câte cu o *mâneștergură*, câte cu unŭ *brâŭ* saŭ *tistemelŭ* peste umĕrulŭ stângŭ, și înodândŭ bine capetele subsuóra mâneĭ drepte; trăgĕndŭ și sucindŭ pe fie-care în drépta și în stânga și făcĕndu-se că-ĭ ducŭ în prinsóre, se nasce o gălăgie și unŭ vuetŭ ca acela, de ți se pare că toțĭ arŭ fi începutŭ a se bate. Vuetele, rîsetele și hohotele nu se maĭ sfîrșescŭ, până ce nu aŭ gătitŭ pre fie-care staroste de legatŭ (1).

In *Selagiŭ* totŭ la acéstă ocasiune saŭ puținŭ ce-va maĭ nainte *grăitorĭulŭ mireluĭ* scóte unŭ *colacŭ* și o *năframă*, carĭ i le-a datŭ sócra cea mare ca să le presinte mireseĭ ca darŭ din partea eĭ și prin o orație acomodată i le dă mireseĭ. In acelașĭ timpŭ dă și sócreĭ micĭ o *năframă*.

Nemijlocitŭ după acésta scóte și *grăitorĭulŭ mireseĭ* unŭ colacŭ și presentându-lŭ mireluĭ dimpreună cu *cămeșa de mire*, dice:

«Inălțata împĕrătésă cinstesce pre înălțatulŭ împĕratŭ cu o *cămeșă de inŭ* să-țĭ fie voĭa deplinŭ, cu o cămeșă maĭ frumósă cum e a împĕratuluĭ cea de mĕtasă roșă».

După închinarea darurilorŭ cere grăitorĭulŭ mireluĭ dela grăitorĭulŭ mireseĭ puțină apă de bĕutŭ.

Grăitorĭulŭ mireseĭ, simțindu-se prin acéstă cerere neașteptată vătămatŭ, îĭ dă vinŭ de bĕutŭ. Grăitorĭulŭ mireluĭ însă nu voesce să priméscă dicĕndŭ că, împĕratulŭ și împĕrătésa sunt maĭ setoșĭ decât dînsulŭ, să le dea lorŭ. Atuncĭ grăitorĭulŭ mireseĭ închină pentru prima óră mireluĭ, provócându-lŭ în acelașĭ timpŭ ca și elŭ să închine mireseĭ. Mirele, luândŭ păharulŭ, închină la mirésă, acésta nănașeĭ sale, éră nănașa socruluĭ și așa se începe apoĭ gustarea de vinŭ,

(1) Datina Românilorŭ din cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ. — Datina de-a împărți darurĭ starostilorŭ și némurilorŭ celorŭ maĭ de aprópe ale mireluĭ în decursulŭ meseĭ dela părințiĭ mireseĭ se află și la Malorosienĭ, deși modulŭ împărțireĭ lorŭ se deosebesce cu totulŭ de celŭ alŭ Românilorŭ. — Vedĭ: Düringsfeld, op. cit. p. 35.

după carea urméză bĕutura cea adevĕrată de vinarsŭ, pre care grăitoriĭ ĭlŭ scotŭ din straĭţele lorŭ spuindŭ care de care că alŭ sĕŭ e maĭ împĕrătescŭ şi maĭ bunŭ (1).

In unele părţĭ ale *Transilvaniei*, când aŭ să între nuniĭ ceĭ marĭ în casă, după ce s'aŭ întorsŭ acuma cu toţiĭ dela cununie, ĭesŭ înaintea uşeĭ dóue femeĭ cu o *botă* (doniţă) cu apă şi cu darurile usitate, pre carĭ le dă presentŭ mirésa nunuluĭ şi nuneĭ. Mirésa ĭa o botă şi o tórnă naşilorŭ pe mânĭ ca să se spele. După acésta vorniculŭ mireluĭ se adresézâ cătră nunĭ ḑicêndŭ :

Cinstite jupâne nunŭ,
Părinte ĭubitŭ şi bunŭ!
Mirésa aşa grăesce
Şi frumosŭ vĕ mulţămesce,
Că odihna v'aţĭ lăsatŭ,
Pre dînşiĭ ĭ-aţĭ cununatŭ.
Ea frumosŭ vĕ mulţămesce,
Cu darurĭ vĕ dăruesce.

Aice mirésa dă o năframŭ nunuluĭ şi totodată îĭ sărută mâna; în acelaşĭ timpŭ vorniculŭ cuvintéză :

Cu năframă de mĕtasă,
Să poftiţĭ cu toţĭ în casă,
Nuneĭ ĭ-a cinstitŭ o *iie*
Şi ea cu nunulŭ să viĭe.

Aice mirésa dă darulŭ destinatŭ nuneĭ, sărutându-ĭ asemenea mâna, ér vorniculŭ urméză maĭ departe :

Vĕḑêndŭ că aţĭ asudatŭ,
Cu bota v'a'ntimpinatŭ,
De sudorĭ să vĕ spălaţĭ,
Mâna'n pungă să băgaţĭ,
Ḑece galbenĭ să luaţĭ
In botă să-ĭ aruncaţĭ.
Cu nunulŭ şi ceĭalalţĭ

---

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

Nuntașĭ, cariĭ sunt chĭemațĭ,
Cariĭ sunt tare de pĕrŭ,
Intrațĭ în casă la *mĕrŭ*,
Să petrecemŭ unŭ césŭ, dóue,
Până la optŭ saŭ la nóue,
Și să ĭeșimŭ ér cu toțiĭ
Colea după mĭeḑulŭ nopțiĭ.

După ce intră în casă se împărțescŭ darurile usitate totŭ prin vornicŭ. Acesta se adreséză cătră toți aceĭa, cariĭ sunt destinațĭ a primi darurĭ.

Cătră mire:

Acuma, jupâne mire,
Să ĭeĭ în nume de bine
Aceste darurĭ frumóse
De la cinstita mirésă:
Două năfrămĭ de mĕtasă
Să avețĭ totŭ pace 'n casă,
Și gură să-țĭ fie dulce
La culcatŭ când te veĭ duce.
Pălmile să-țĭ fie moĭ,
Când veĭ veni de la oĭ.
Deci dumnĭa-ta să primescĭ
Și frumosŭ să-ĭ mulțămescĭ,
Ḑece galbenĭ să-ĭ cinstescĭ,
Intru mulțĭ anĭ să trăescĭ!

Cătră fratele de mire:

Cinstite, frate de mire!
Ét'o năframă subțire
Îțĭ cinstesce cea alésă,
Care astăḑĭ e mirésă.
Dumĭa-ta să o primescĭ
Și frumosŭ să-ĭ mulțămescĭ,
Ḑece ruble să-ĭ cinstescĭ,
Ca'ntru mulțĭ anĭ să trăescĭ!

Cătră socrulŭ mare:

Cinstituluĭ socru mare
Ce de tinerĭ bine-ĭ pare.
Ét' unŭ darŭ bunŭ și frumosŭ
Să-lŭ priméscă bucurosŭ:
Cămeșă de păcișele
Nălbită 'n *copacele*
Dela cinstita mirésă,
Care'ntâiŭ vine-aḑĭ în casă.
Dumnĭa-luĭ, ca unŭ părinte,
Încă îĭ va face cinste,
Îĭ va cinsti vr'o moșie,
Mirésa fată să-ĭ fie.

Cătră sócra mare:

Maĭ pe urmă cea alésă,
Care astăḑĭ e mirésă,
Cu umilință cinstesce
Și frumosŭ îĭ dăruesce
Și sócreĭ ceĭ marĭ o iie
Fiindŭ c'a cósă nu scie,
Saŭ nu vede că-ĭ bĕtrână,
Numaĭ sara cu lumină.
Deci dumnĭa-ta s'o primescĭ,
Noră-ta să-ĭ mulțămescĭ,

Invĕţându-o cu sfatulŭ
Cum să-şĭ cinstéscă bărbatulŭ.
Îĭ veĭ cinsti şĭ-o grădină,
Fiindŭ mirésa străină.

Cătră mirésă:

Acum cinstită mirésă,
Dintre tóte maĭ alésă!
Te rogŭ şi pre vornicŭ cinstesce,
C'apoĭ elŭ îţĭ mulţămesce,
Fiindŭ că pânḑa-ĭ lipsesce
C'o năframă-lŭ dăruesce,
Să aĭbă să-şĭ ştérgă muculŭ
La vară, când cântă cuculŭ

Cătră óspeţĭ:

Cinstiţĭ óspeţĭ, prea ĭubiţĭ!
Încă una să maĭ sciţĭ:
Sócra mică, lada mare,
Şĭ-a golit'o fórte tare
De năframe şi de pânḑă,
Cine-a căpĕtatŭ să riḑă! (1)

(1) P. Bancilă, op. cit., p. 67—71.

XXIII. BUSUĬOCULŬ.

După ce aŭ mâncatŭ şi bĕutŭ de ajunsŭ, după ce aŭ înhobotatŭ pre mirésă şi aŭ legatŭ acuma şi pre starostĭ, sosindŭ timpulŭ ca să se scóle dela masă, nunulŭ celŭ mare saŭ şi vornicelulŭ primare poruncesce lăutarilorŭ să cânte *Busuĭoculŭ*, adică unŭ feliŭ de horă, care e obicĭnuită maĭ alesŭ numaĭ atuncĭ când se scólă dela masă.

Lăutariĭ începŭ a cânta.

Meseniĭ, cum audŭ Busuĭoculŭ cântându-se, se rădică dela masă, însă nu ĭesă fie-care cum apucă şi pe unde apucă, ci prinḑêndu-se cu toţiĭ de mână şi formândŭ unŭ lanţŭ, la mijloculŭ căruĭa se află mirele şi mirésa, prindŭ a juca saŭ maĭ bine ḑisŭ a se mişca legănându-se în drépta şi stânga şi astŭ-feliŭ jucândŭ şi încunjurândŭ de treĭ orĭ masa, la care aŭ statŭ şi ospĕtatŭ, ĭesŭ apoĭ cu toţiĭ afară din casă.

Nemijlocitŭ însă înainte de ce se scólă dela masă şi de ce vorŭ să ĭasă cu danţulŭ afară se bagă maĭ mulţĭ fecĭorĭ în casă şi prinḑêndu-se şi eĭ în jocŭ, începŭ dimpreună cu vornicelulŭ primare, care conduce danţulŭ, a chiui următórea horă:

— Frunḑă verde busuĭocŭ
Ian poftimŭ boerĭ la jocŭ,
Ian poftimŭ şi maĭ jucaţĭ,
Că-ĭ destulŭ de când mâncaţĭ!

— C'a fostŭ vremea maĭ demultŭ,
D'a noĭ nu ne-amŭ priceputŭ,
Că ne-amŭ pusŭ și la bĕutŭ.
Frunḑă verde de năgară,
Haĭ șĭ-omŭ scóte danțu afară
Să jucămŭ cucónele
Să sune paftalele
Să s'așez' sarmalele.....
Să jucămŭ o horă bună,
Să ne luămŭ sara bună.
Frunḑă verde de cicóre,
Strînge masa, sócră mare,
Că te bagŭ cu capu'n óle.....
Dațĭ maĭ tare din picĭóre
Că ne-apucă ḑiua mare (1).

Sfârșindŭ hora acésta, nu încetéză de a chiui și maĭ departe și altele, precum :

De treĭ orĭ și de treĭ orĭ,
De treĭ orĭ ca nisce florĭ,
De treĭ orĭ pe lângă masă
Să scótemŭ rĕulŭ din casă
Să remâe binele,
Să trăéscă mirele! (2)

Saŭ :

De treĭ orĭ pe lângă masă
Să scótemŭ flórea din casă
Să roésc'albinele,
Să rĕmâe binele,
Să trăéscă mirele! (3)

Saŭ :

Frunḑă verde busuĭocŭ,
Dumneḑeŭ vĕ dea norocŭ!

(1) Dict. de G. Boteḑatŭ din Siretiŭ; M. Molociŭ din Cafindescĭ și M. Bărbuță din Crasna.
(2) Dict. de M. Bărbuță.
(3) Din Ilișescĭ, din colecția mea inedită.

Oleo leo și slavă ție
Dă Dómne bine să fie,
Dă Dómne să fie bine
La totŭ omulŭ și la mine! (1)

Saŭ:

Frunḑă verde busuĭocŭ,
Ian poftimŭ boerĭ la jocŭ!
Ian poftimŭ și maĭ jucațĭ,
Că-ĭ destulŭ de când mâncațĭ!
Busuĭocŭ strujitŭ pe gĭosŭ,
Rĕmâĭ, nene, sănĕtosŭ.
Busuĭocŭ strujitŭ pe masă,
Rĕmâĭ, maĭcă, sănĕtósă,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurósă
Să mĕ veḑĭ primblândŭ prin casă! (2)

Totŭ la ocasĭunea acésta nuna cea mare cântă următórea doĭnă:

Pentru mintea mea cea slabă
Mĭ-am pĭerdutŭ lumea cea dragă.
Lumea, lumea mea cea dragă,
Cum se trece ca o fragă;
Lumea, lumea mea cea lungă
Cum se trece ca o frunḑă.
Când dă róua, ea'nverḑesce,
Când îĭ sóre veșteḑesce (3).

Dar și altele, precum:

Bucură-te sócră mică.
Că-țĭ rĕmâne locŭ
In jocŭ
Și cărare
Pân la vale
Și scaunŭ în șeḑĕtóre (4).

(1) Dict. de G. Bóncășŭ din Vatra-Dorneĭ.
(2) Din Margine, com. de Efrimŭ Bodnărescu, stud. gimn.
(3) Din Pojorîta, com. de I. Flocea, stud. gimn.
(4) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Astŭ-feliŭ totŭ jucândŭ și chiuindŭ ĭesŭ pe'ncetulŭ din casă afară.

Busuĭoculŭ esistă și la Românii din *Țara românéscă,* pentru că și la dînșiĭ e datină a cânta nunuluĭ la sfârșitulŭ meseĭ marĭ de Duminică sara următórea horă, care nu e alta decât numaĭ o variantă a celorŭ înșirate maĭ susŭ, și care se numesce *«nunésca»* :

Fóie verde bușuĭocŭ,
Maĭ sculațĭ, boerĭ (1), la jocŭ.
V'ajungă de când mâncațĭ
Maĭ sculațĭ de maĭ jucațĭ.
Fóie verde busuĭocŭ,
Scól', nune mare, la jocŭ
Să vĕ dea Domnulŭ norocŭ.
Ie-țĭ finișorulŭ de mână
Și cu fina de'mpreună
De'nvêrtițĭ o horă bună
Să v'ajung'o sĕptĕmână (2).

Hora acésta precum și variantele eĭ din Bucovina ne aduce aminte de versurile poetuluĭ romanŭ Catull :

«Sara a sositŭ, tinerĭ, sculațĭ! Lucéfĕrulŭ seriĭ în urmă abĭa rădică de pe Olimpŭ lumina sa multŭ așteptată. E timpŭ acum să vĕ sculațĭ și să părăsițĭ mesele grase (3).»

carĭ așișderea se cânta de către junimea romană la sfârșitulŭ cineĭ date de părințiĭ mireseĭ.

(1) In alte variante figuréză : *mesenĭ, roĭnici,* etc.
(2) G. Dem. Teodorescu. Poesiĭ pop. rom. p. 271.
(3) Catull. 62, 1 :

Vesper adest, iuvenes, consurgite : Vesper
Olympo expectata diu vix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere mensas.

XXIV. VAMA.

După ce aŭ încunjuratŭ a treïa óră masa și pe când prindŭ acuma a ïeși cu danțulŭ afară, unŭ frate saŭ o soră maï mică a miresei, éră dacă acésta nu are frațĭ maï micĭ decât dînsa, apoï unŭ vĕrŭ saŭ unŭ altŭ băïatŭ, se pune lângă ușoriĭ ușiĭ, și când dă să ïasă mirésa din casă în tindă, o opresce în locŭ punêndŭ de grabă între dînsa și'ntre mire unŭ bĕțŭ și dicêndŭ:

— Acum, înălțate împĕrate, dacă voescĭ să aĭ parte de mirésă și să scapĭ cu față curată de aice, poftimŭ rĕscumpĕră-țĭ maï ântâiŭ mirésa dela părințĭ și dela frațĭ, și apoï poțĭ merge cu dînsa, unde îțĭ place!

— Și cu ce să mĭ-o rĕscumpĕrŭ? — întrébă mirele.

— Cu ce sciĭ!.... Dar de rescumpĕratŭ trebue s'o rescumperĭ, căcĭ altmintrelea nu-ĭ daŭ drumulŭ să ïasă din casă!

Dacă celŭ ce-a opritŭ mirésa este băïatŭ, mirele scóte unŭ *cuțitașŭ* anume pentru acestŭ scopŭ cumpĕratŭ și făcêndu-se că taïe *cumpĕna*, adică *bĕțulŭ*, dă cu dînsulŭ în susŭ asupra bĕțuluï în semnŭ că l'a tăïatŭ, și după aceea aruncându-lŭ josŭ, dă cuțitașulŭ băïatuluï. Éră dacă opritorïulŭ mireseï e o copilă, atuncĭ taïe cumpĕna cu o *năframă* pe care o dă apoï așișderea copileï.

Acéstă procedură dela ușă, în timpulŭ căreïa totŭ danțulŭ stă loculuï, se numesce în cele maï multe părțĭ ale Buco-

vineĭ «*Vamă*», éră în unele părţĭ ale Moldoveĭ, precum bunăóră în districtulŭ Bacăuluĭ, «*Iernatecă*» (1).

La acéstă ocasiune dacă *vameşulŭ* este mărişorŭ şi pe lângă aceea încă şi isteţŭ, se facŭ fórte multe glume, căcĭ înprotivindu-se mirele de a plăti *vama* elŭ încă sare cu gura la dînsulŭ ḑicêndu-ĭ că dacă nu-ĭ va plăti de bună voie va trebui să-ĭ plătéscă de nevoie.

Datina de a plăti *vama* trebue să fie fórte veche nu numaĭ la Româniĭ din Bucovina şi din Moldova, ci şi la ceĭ din unele părţĭ ale Transilvaniei, unde asemenea e usitată.

«Când vreŭ miriĭ să ĭasă pe uşă din casă — spune D. Cantemirŭ despre Româniĭ din Moldova, — fraţiĭ saŭ, în lipsa lorŭ, unchiĭ mireseĭ le staŭ înainte cu săbiile scóse, şi punêndu-se curmezişŭ în uşă, le oprescŭ ĭeşirea. Atuncĭ mirele se rescumpĕră, dăruindu-le unŭ calŭ saŭ altŭ-ceva ce are la îndemână (2).

In *Transilvania* asemenea: «când scotŭ şi ducŭ mirésa la mire, mirele orĭ nănaşulŭ trebue să o rescumpere cu câţĭ-va banĭ mĕrunţĭ dela starostele mireseĭ (3).»

Ér după ce şĭ-a rescumpĕratŭ acuma mirele mirésa, adică după ce a plătitŭ băĭatuluĭ *vama*, se pune danţulŭ éră şĭ în mişcare şi jucândŭ ca maĭ înainte ĭesŭ cu toţiĭ afară.

In unele părţĭ, precum bună-óră în *Ţara-românéscă*, miresa,

(1) Columna luĭ Traianŭ, an. IX, p. 414: «După finitulŭ meseĭ facŭ unŭ danţŭ şi intorcêndu-se odată pe după masă, vorniculŭ din fruntea danţuluĭ apucă pe uşă afară. Când mirele şi miresa aŭ ajunsŭ intre uşele caseĭ, unulŭ din rudele mireseĭ se aţine la uşă cerêndŭ plata *iernateculuĭ* dela mire, şi acesta dândŭ câte-va parale, apoĭ sunt liberĭ a ĭeşi din casă şi se ducŭ împrejurulŭ caruluĭ destinatŭ a se sui miresa.»

(2) Op. cit. p. 147.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, invĕţătorŭ. — «In Transilvania indătinéză a plăti *vamă* şi atuncĭ, când miriĭ ĭesŭ din cununie. Atuncĭ *fĕtulŭ* (crâsniculŭ, paracliserĭulŭ) le inchide uşa şi eĭ trebue să-ĭ dee unŭ bacşişŭ dreptŭ *vamă*.»

când păşesce pragulŭ caseĭ părintescĭ, trebue să tragă din picĭorŭ pentru ca să se mărite şi celelalte fete (1).

După ce aŭ ĭeşitŭ afară nu desfacŭ danţulŭ îndată, ci formézá maĭ ântâiŭ o horă, *o Moldovenéscă* de'naintea caseĭ, care se estinde maĭ câtŭ e ograda de mare şi la care ĭeaŭ parte nu numaĭ ceĭ ce aŭ ĭeşitŭ cu danţulŭ, ci şi alţiĭ, maĭ alesŭ fecĭorĭ şi fete, căcĭ hora acésta este cea maĭ de pe urmă, care se jócă la casa mireseĭ.

Nemijlocitŭ după ce s'a formatŭ *Moldovenésca* acésta, vorniceiĭ dimpreună cu alţĭ fecĭorĭ, cariĭ asemenea sunt prinşĭ în jocŭ, începŭ a chiui următórea chiuitură:

Du-te lume
Peste culme
Şi viéţă
Peste ghĭaţă.
Trandafirŭ la puĭca'n braţe.
Trandafirŭ de mănăstire
Dragilorŭ badiĭ copile,
Da-v'ar Dumnedeŭ vr'unŭ bine
Şi nóue vr'o sănĕtate
Să vĕ măritămŭ pre tóte,
Să vĕ dămŭ pe la bărbaţĭ
Să nu ne maĭ blăstĕmaţĭ.
Blăstĕma ni-ţĭ blăstĕma,
Dar şi voĭ vĕ veţĭ usca
Ca frunda şi ca érba,
Ca frunda de pe-unŭ stăjarŭ.
Ca érba de pe-unŭ hotarŭ.
Ca frunda de pe-o sălcuţă,
Ca érba de pe-o luncuţă (2).

Sfârşindŭ chiuitura acésta, începŭ şi altele, precum:

---

(1) Iónŭ Ghica: Scrisorĭ către V. Alecsandri. Ediţiune nouă. Bucurescĭ 1887, p. 36.

(2) S. Fl. Marianŭ. Poesiĭ poporale române. II. Doĭne şi hore. Cernăuţĭ, 1875, p. 209.

Frunḍă verde lemnŭ topitŭ,
Câtŭ îĭ Prutulŭ de cotitŭ,
De treĭ orĭ l'am ocolitŭ
Vadulŭ nu ĭ-am nimeritŭ.
Seca-ĭ-arŭ isvórele
Să-ĭ usce malurile,
Să-ĭ rĕmâe pĭetrile
Să le ardă sórele,
Să le calce fetele.
Să nu fie nicĭ o pétră,
Nu rĕmâe nicĭ o fată
Să nu fie măritată.
Unde-orŭ vedé câte-o pétră
Să le pară că-ĭ o fată,
Unde-orŭ vedé câte-o stâncă
Să le pară nevăstuĭcă (1).

Dacă este timpŭ și voescŭ ca hora începută să dureze maĭ lungŭ, atuncĭ chiue și alte chiuiturĭ, însă maĭ alesŭ de acelea, carĭ se potrivescŭ la acestŭ prilejŭ, bună-óră:

Frunḍă verde de cafea,
Bine-mĭ pare, că-ĭ pe-a mea
Și pe-a mea c'a rĕmâné,
Dușmaniĭ s'orŭ junghia,
C'a remasŭ și e pe-a mea! (2)

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

XXV. SCÓTEREA ZESTREÏ.

Cum aŭ sfârșitŭ de jucatŭ *Moldovenésca* urméză *scóterea zestreï.*

Maï nainte de acésta însă *cărăușiï*, adică ceï ce aŭ venitŭ cu carĕle anume ca să ducă pre mirésă la mire, înjugă boiï saŭ înhamă caiï la trăsurĭ, și carulŭ, în care are să se încarce zestrea, îlŭ tragŭ în dreptulŭ ușeï, éră una dintre neveste cântă următoriulŭ cântecŭ:

Vornicele-a vreme bună
'Njugă boiï și te-adună!
Vornicele-a vreme rea,
'Njugă boiï și te ïea,
Și te ïea pe icï colea
Pân' la puïculița mea! (1)

Vornicelulŭ primare, cum vede că cărăușiï aŭ trasŭ acuma carulŭ menitŭ pentru încărcarea și ducerea zestreï de 'naintea ușeï, dă semnŭ celorŭ-lalțĭ vornicеï și feciorilorŭ, cariï se află în nemijlocita sa apropiere, ca să încépă a rădica și a scóte zestrea prin aceea că poruncesce lăutarilorŭ să cânte *Răsboïulŭ* saŭ *Oléndra* (2), cântecele usitate la scóterea zestreï.

(1) Din Mănăstirea-Homoruluï, com. de d-lŭ G. Avramŭ, invĕțătoriŭ.

(2) «*Oleandră*» se numesce și unŭ jocŭ poporalŭ, care, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, e usitatŭ in satele Calatindescï și Céhorŭ din Bucovina și'n timpulŭ căruïa fecioriï chiue următórele chiuiturĭ:

In Calatindescï:

Lăutarii începŭ a cânta.

Vorniceiĭ dimpreunŭ cu alțĭ feciorĭ întră în casă ca să scótă zestrea, care, în genere, e așezată în următoriulŭ modŭ: în *lada,* ce-a cumpĕrat'o mirele înainte de nuntă și care e pusă pe o laiță, se află *valurĭ de pânză, mănișterġurĭ, ștergare, ștergărașe, fețe de masă, năfrămĭ,* etc., de-asupra pe ladă; *sacĭ necusuțĭ, sumanĭ, lăicere, lăicerașe, scorțare, catrințe, oghĭalurĭ,* éră de-asupra tuturorŭ acestora perine și perinuțe.

Dar feciorii n'o potŭ lua și scóte așa de lesne, după cum șĭ-ar închipui cine-va, căcĭ o soră de-a mireseĭ, puindu-se lângă ladă, nu lasă pre nime să se apropie și să apuce zestrea, ci apărându-o c'unŭ tulpanŭ saŭ c'unŭ tistemelŭ ḑice celorŭ ce voescŭ s'o ĭea:

Ho! stațĭ, stațĭ!
Nu luațĭ!
Căcĭ și eŭ am torsŭ la bucĭ
Și-mĭ trebue de papucĭ! (1)

Dacă mirésa n'are soră maĭ mică decât dînsa, se pune lângă ladă o vară de a eĭ; éră în lipsa acesteĭa orĭ și care altă fată saŭ nevastă, înemurită cu dînsa, și acésta, ca și cea de maĭ nainte, jócă lângă zestre, bate în pălmĭ și nu lasă pre nime să se apropie de dînsa, până ce nu vine nu-

Cine jócă *Oléndra?*
Canticuța Munténca
Cu cosițe ascuțite
Cu tulpane mohorâte,
'N capĕtulŭ tulpanuluĭ
Pótra sulimanuluĭ.
Sulimanulŭ de ce-ĭ bunŭ?
De âmblatŭ sara pe drumŭ.

In Céhorŭ:

Cine jócă *Oléndra?*
Savetcuța Munténea
Cu cosițe rescosițe
Cu tulpane mohorâte,
Cumpĕrate
Din cetate
Cu treĭ leĭ și jumĕtate.

(1) Din Calafindescĭ, dict. M. Molocĭŭ.

nulŭ celŭ mare s'o rescumpere, ḑicêndŭ că marfa eĭ este fórte scumpă, fiindŭ că și ea a lucratŭ la dînsa.

Dacă zestrea e frumósă nunulŭ o rescumpĕră prin aceea, că dă celeĭ ce o păzesce o părechc de papucĭ noĭ, éră dacă e maĭ slăbuță îĭ dă numaĭ vr'o 50 cr. (1).

Și abĭa acuma, după ce a rescumpĕrat'o nunulŭ, se apropie și ĭea fie-care câte unŭ obĭectŭ de pe ladă și anume: ceĭ de'ntâiŭ *perinuțele*, éră ceĭalalțĭ celelalte obĭecte pe rêndŭ. Și după ce le-aŭ luatŭ le scotŭ afară totŭ jucându-le și chiuindŭ felĭurite chiuiturĭ. Eșindŭ cu dînsele afară le ducŭ până lângă trăsura în care aŭ să fie puse și 'n care se află nuna cea mare dimpreună cu alte neveste, încunjură cu dînsele de treĭ orĭ trăsura și abĭa după a treĭa încunjurare le daŭ nuneĭ celeĭ marĭ ca să le așeze în trăsură.

Vorniceiĭ, carĭ aŭ luatŭ perinuțele, când le jócă și le scotŭ afară, chiue următórea chiuitură:

Să trăéscă mămuța
C'a făcutŭ perinuța,
Să trăéscă cea bĕtrână
C'a făcutŭ țolurĭ de lână,
Să trăéscă fetele
C'aŭ scărmănatŭ penele.
Perinuța cea de'ntâiŭ
Că mĭ-orŭ pune-o căpătâiŭ,
Perinuța cea pestriță
Că mi-orŭ pune-o sub costițe (2).

---

(1) Datina acésta de-a se pune unŭ frate, o soră saŭ și altulŭ cine-va dintre némurile mireseĭ lângă ladă saŭ chĭar și de-asupra acesteĭa și a nu lăsa pre nimenĭ s'o scótă din casă afară până ce n'o rĕscumpĕră maĭ ântâiŭ cu o sumă anumită de banĭ saŭ și c'unŭ altŭ óre-șĭ care obĭectŭ potrivitŭ pentru celŭ ce-o păzesce, esistă nu numaĭ la Românĭ, ci și la *Morlachiĭ* din *Dalmația*, la *Sêrbiĭ* din *Lorrec* între Narenta și Cetina precum și la ceĭ de pe lângă *Primorje* din Makarska, apoĭ la *Maghiarĭ* și la *Tiroleḑĭ*. Veḑĭ: Düringsfeld, op. cit. p. 76, 77, 78, 47 și 113.

(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță; din Calafindescĭ, dict. de S. Frâncu din Margine, com. de Efr. Bodnarescu, stud. gimn. și din Boĭanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

Saŭ:

Perinuţa cea de'ntâiŭ
Luĭ N. N. căpĕtâiŭ,
Perinuţa cea pestriţă
Luĭ N. N. sub costiţe (1).

Când încunjură carulŭ saŭ căruţa, în care se aşéză zestrea, chiue următórea chiuitură:

Tótă vara n'am lucratŭ
Totŭ de-aceste-am aşteptatŭ.
Nicĭ la vară n'oiŭ lucra
Totŭ de-aceste-oiŭ aştepta.
Dară tare te-ĭ mira
De mi s'orŭ maĭ întêmpla (2).

Saŭ:

Tótă vara n'am lucratŭ,
Totŭ de-aceste-am aşteptatŭ.
Nicĭ la vară n'oiŭ lucra,
Totŭ de-acestea-oiŭ aştepta.
Perinuţa cea pestriţă
La mire pe sub costiţe,
Perinuţa cea maĭ mare
Cea maĭ mare şi maĭ móle
La mire pe sub picióre (3).

Totŭ pe când încunjură trăsura amăgindŭ pre nuna cea mare, adică întindêndu-ĭ fie-care vornicelŭ obiectulŭ ce-lŭ jócă şi trăgêndu-lŭ érăşĭ îndată îndĕrĕptŭ, chiue:

Ia, ĭa, ĭa, da nu ţĭ-oiŭ da,
De-ĭ fi vrednică-ĭ lua,
De nu, îĭ maĭ aştepta! (4)

Nuna saŭ o nevastă rĕspunde la aceste cuvinte ale vorniceilorŭ astŭ-feliŭ:

---

(1) Din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.
(2) Din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.
(3) Din Ilişescĭ, colecţia aut.
(4) Din Ilişescĭ, colecţia aut.

Jócă zestrea pe surcele,
Câtineluşă vornicele.
Câtinelŭ, nu te sili,
Ca slujba ţi-ĭ prăpădi! (1)

Pe urmă, după ce aŭ scosŭ tótă zestrea şi-aŭ aşezat'o în trăsură, apucă doĭ inşĭ şi lada şi pre acésta totŭ rădicându-o şi lăsându-o în josŭ, o scotŭ afară. Şi cum simţescŭ că lada e uşóră, că nu e plină cu albiturĭ, se facŭ a se îndoi şi a o scăpa în josŭ, ca şi când ar fi aşa de ticsită că nu sunt în stare s'o ducă, şi nu'ncetéză a bate cu pumniĭ într'însa până ce o punŭ în trăsură.

In cele maĭ multe locurĭ din Bucovina însă e datină, că după ce s'a luatŭ tótă zestrea şi a rĕmasŭ numaĭ lada, să se puĭe pe acésta şi fata saŭ nevasta, care a păzit'o şi să se lese a fi scósă şi ea dimpreună cu lada afară.

Maĭ totŭ aceeaşĭ datină esistă şi'n *Moldova*, ca şi'n Bucovina, la scóterea saŭ rădicarea zestreĭ.

Aice în timpul când se apropie *rădicarea zestreĭ* de pe ladă, dóue copile câte c'o năframă în mână sunt suite şi aşezate lângă ladă. Aceste copile se numescŭ *cusere*. Lăutariĭ începêndŭ a cânta cântecelŭ obicĭnuitŭ la rădicarea zestriĭ, flăcăiĭ, nuntaşiĭ mireluĭ, se repĕdŭ să ĭea zestrea cu asaltŭ. Copilele, adică *cuserele*, îĭ respingŭ arĕtându-le năfrămile ca semnŭ poroncitoriŭ să nu se apropie. In fine, după maĭ multă hărăţală, începe a se rădica zestrea de pe ladă, a se juca şi chiui de către nuntaşĭ, prin strigăte «*Hâ, hăĭ!*» şi aşa se pune în carulŭ şi trăsurile ce sunt pregătite.

Când însă voescŭ să scótă lădile, atuncĭ se punŭ dóuĕ la uşă, care se înţelege cea de pe urmă *gardă* (2) şi înfigêndŭ cuţitele în uşoriĭ uşeĭ crucişŭ, nu daŭ drumulŭ lădilorŭ, până când nunulŭ celŭ mare nu plătesce o dare bănéscă (3).

---

(1) Din Voltinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.

(2) Sub „*gardă*" se 'nţelege aicĭ ceea-ce în Bucovina se numesce „*ramă*".

(3) I. Mârza, op. cit. p. 10—11. Oprirea lădeĭ cu zestrea e usitată şi la *Tirolejĭ*: vedĭ Düringsfeld, op. cit. p. 113.

Nuna cea mare d'impreună cu celelate neveste, carí asemenea staŭ în căruță și așéză zestrea ca să nu pice pe drumŭ, bate ne'ncetatŭ din pălmĭ și mulțămesce fie-căruia pentru cele aduse. Ér când aŭ sfârșitŭ de scosŭ și de așezatŭ tótă zestrea, învêrtindu-se în tóte părțile și bătêndŭ din pălmĭ, dice:

Bine-mĭ pare, bine-mĭ pare,
C'am umplutŭ carulŭ istŭ mare
De perinĭ și de scorțare (1).

In unele sate din Bucovina, precum bună óră în Boĭanŭ și Céhorŭ, *svașca* d'impreună cu druscele sunt acelea, carĭ așéză zestrea în carŭ, nu nuna cea mare. Ér când așéză zestrea svașca cântă:

Călinuță verde'n cuiŭ,
Ca mine șvașcuță nu-ĭ.
Călinuță după masă,
Eŭ-sŭ șvașcuța cea alésă.
Frundă verde de cicóre,
Am cumnată ca o flóre.
Liuliu, liuliu și bine-mĭ pare,
Am unŭ tată (2), socru mare (3).

După ce aŭ scosŭ acuma și lada și aŭ pus'o în trăsură, se duce unulŭ dintre fecĭorĭ saŭ și unŭ bărbatŭ, care e maĭ prefăcutŭ și maĭ posnașŭ și scóte *o traĭstă nóuă* saŭ *o părechie de desagĭ*, în care se află merinde pentru ceĭ tinerĭ, precum: *o găină friptă* și *implută*, *frănjole*, *colacĭ*, *plăcinte*, etc., apoĭ *strachinĭ*, *lingurĭ*, *stergare*, adică totŭ lucrurĭ trebuincĭóse la masă, ca tineriĭ, după ce vorŭ ajunge acasă, să aĭbă ce mânca și cu ce să mănânce. Pune după aceea traĭsta saŭ desagiĭ, astŭ-felĭŭ încărcațĭ de sócra cea mică, pe o *cocĭorvă*, îĭ ĭea în spate și ĭese cu dînșiĭ afară totŭ jucândŭ și încârligându-se, ca și când arŭ avé să-ĭ scape josŭ de greĭ ce sunt. După

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(2) Aice se schimbă numele.
(3) Din Céhorŭ, com. de M. Dimitrovicĭ, stud. gimn.

ce ïese afară, încunjură de treï orï trăsura cu dînșiï și apoï îï dă nuneï celeï marï.

Nuna ïea desagiï, îï strînge bine și sara, cum a ajunsŭ acasă la mire, îï dă tinerilorŭ, cariï mănâncă numaï eï singurï din bucatele ce se află într'înșiï.

In unele locurï, precum bună óră în *Crasna*, după ce aŭ scosŭ traïsta saŭ desagiï din casă, nu-ï daŭ nuneï ca să-ï strîngă, ci îï punŭ socruluï mare, tatălŭ mireluï, în spate și acesta îï dă apoï nuneï.

Ér pe când scotŭ desagiï și pe când îï jócă, o nevastă, înrudită cu mirésa, cântă următórea doïnă, care până chïar și pre ceï maï împetrițï la inimă îï face să lăcrimeze:

Rĕmâï, maïcă, sănĕtósă,
Dacă n'aï fostŭ bucurósă
Ca să-țï vedï fïeuța'n casă
De spĕlatŭ, de măturatŭ
Și de făcutŭ de mâncatŭ.
Ce-a fostŭ dulce am mâncatŭ,
Ce-a fostŭ frumosŭ am luatŭ,
Ce-a fostŭ urîtŭ țï-am lăsatŭ.
Rĕmâï, nene, sănĕtosŭ,
Dacă n'aï fostŭ bucurosŭ
Să aï unŭ copilŭ frumosŭ.
Că sara, când îmï veniaï
La ușï nu te-apropiaï
Și'n ferești nu zurăïaï.
Da de-acum, când îï veni,
Totŭ la ușă te-ï opri
Și'n ferești îï zurăi (1).

Altă nevastă, vĕdêndŭ că părințiï mireseï aŭ începutŭ nu numaï a lăcrima, ci chïar a și plânge, și voindŭ a-ï mângâïa, cântă:

Frundă verde de salată,
Cuscr'a rĕmasŭ făr'de fată.

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

De-ar fi cuscra sănĕtósă
Face-a fată maĭ frumósă.
Frundă verde de smochină,
Fata cuscri-ĭ gospodină.
Frundă verde de cicóre,
Socru mare, socru mare,
Nu şedea cu supĕrare,
C'aveţĭ fiĭca ca o flóre (1).

Totŭ timpulŭ câtŭ ţine scóterea zestreĭ, mirele şi cu mirésa staŭ alăturea afară privindŭ cum o scotŭ, şi maĭ alesŭ mirele, căcĭ mirésa, fiindŭ înhobotată, puţinŭ ce vede din cele ce se petrecŭ în jurulŭ eĭ.

In fine, maĭ e de observatŭ încă şi aceea că vorniceiĭ şi cu ceĭalalţĭ feciorĭ, carĭ scotŭ zestrea, apucă totŭ ce le vine înainte şi ce cugetă eĭ că le va fi tinerilorŭ de trebuinţă şi ducŭ nuneĭ în trăsură. De aceea părinţiĭ mireseĭ trebue să ĭea fórte bine samă, cine ce apucă şi ce scóte afară, şi maĭ alesŭ atuncĭ, când le-aŭ maĭ rĕmasŭ şi alte fete de măritatŭ.

De multe orĭ însă feciorii, pe lângă zestrea cea adevĕrată a mireseĭ, maĭ apucă şi alte lucrurĭ din casă, cu scopŭ numaĭ spre a se hărăţi cu sócra cea mică şi cu surorile mireseĭ (2).

Pe lângă obiectele, carĭ s'aŭ înşiratŭ maĭ susŭ, miresele române din Transilvania maĭ capĕtă încă şi multe altele.

Modulŭ scótereĭ din casă şi aşezăriĭ lorŭ în trăsurĭ e însă acelaşĭ ca şi în Bucovina.

Étă ce ne spune în privinţa acésta I. C. Tacitŭ:

«Cum sosesce mirele, *tronulŭ*, adică lada mireseĭ, plină cu valurĭ de pânză şi cu haĭnele eĭ, împreună cu instrumentele de casă ale femeeĭ, precum: *fusŭ, furcă, iţe,* etc., se punŭ în carŭ, spre a însemna că mirésa are să îmbrace familia cea nóuă cu tóte vestmintele de pândă. Apoĭ în elŭ se pune

(1) Din Céhorŭ, com. de M. Dimitrovicĭ, stud. gimn.
(2) Datină fórte rĕspândită în Bucovina.

mirésa, împreună cu maĭ multe fete și femeĭ, pe când în celalaltŭ carŭ, în care se află *jugulŭ, sapa, toporulŭ*, etc., instrumentele bărbătescĭ pentru lucrarea câmpuluĭ — ca angajamentŭ că bărbatulŭ întru sudórea fețeĭ luĭ va face pămîntulŭ să dea fructe pentru alimentarea nóueĭ familiĭ — se urcă mirele, fecioriĭ și alțĭ bărbațĭ (1).»

Luarea și ducerea nu numaĭ a furceĭ și a fusuluĭ, ci chĭar și a statìveluĭ (răsboĭuluĭ) dimpreună cu mirésa era usitată și la *Romanĭ* (2).

La Româniĭ din *Macedonia «paca»* (zestrea) mireseĭ, care se compune din câte-va perine, chilimurĭ, velințĭ și o ladă mare plină cu albiturĭ, și alte obĭecte casnice, nu se scóte și se duce de-odată cu mirésa, ca la Dacoromânĭ, ci ea se'ncarcă Duminică diminéța pe unulŭ saŭ maĭ mulțĭ caĭ, și cu aceștia o ducŭ apoĭ la casa mireluĭ. Totŭ atuncĭ se punŭ de-asupra zestreĭ pe caĭ și doĭ băețĭ micĭ, cariĭ mergŭ până la casa mireluĭ; acolo apoĭ îĭ scobóră, dându-le câte unŭ bacșișŭ (3).

(1) Nunta la pop. rom., op. cit., p. 28.

(2) Pliniu, h. n., VIII, 194.

(3) T. T. Burada: Datinele dela nunțĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. n op. cit., p. 419.

XXVI. IERTĂCIUNEA.

Nemijlocitŭ după ce aŭ scosŭ tótă zestrea şĭ-aŭ aşezat'o în trăsură urméză *ĭertăciunea* (1).

Acésta se ĭea în următorĭulŭ modŭ: Punŭ de'naintea caseĭ o masă acoperită c'o faţă nóuă éră pe masă *sarea* şi *colaciĭ*, cariĭ aŭ fostŭ diminéţă puşĭ de'naintea mireseĭ până a nu se porni acésta la cununie, precum şi unŭ *şipŭ cu vinŭ saŭ rachiŭ* şi *unŭ păharŭ*. De'napoĭa meseĭ punŭ unŭ scaunŭ lungŭ aşternutŭ c'unŭ lăĭceriŭ pe care se punŭ să şédă părinţiĭ şi némurile cele maĭ de aprópe ale mireseĭ. De'naintea meseĭ aşternŭ fênŭ, preste acesta unŭ lăĭceriŭ saŭ covorŭ, éră deasupra covoruluĭ o perină pe care îngenunche mirésa şi mirele stândŭ amêndoĭ cu faţa plecată şi îndreptată spre rĕsăritŭ de'naintea părinţilorŭ.

In unele sate nu întrebuinţéză masa, ci părinţiĭ mireseĭ, punêndu-se pe unŭ scaunŭ aşternutŭ de'naintea caseĭ, maĭcă-sa ţine în braţe o perină, pe. perină o jemnă şĭ-o huscă de sare, tată-sĕŭ aşişderea pe braţe unŭ şipŭ cu rachiŭ şi unŭ păharŭ, ér mirésa îngenunche de'naintea lorŭ pe-o *scorţare*, pe când mirele stă de'napoĭa mireseĭ în piciĭóre.

In alte sate însă, precum bună óră în *Voĭtinelŭ* şi *Gălăneştĭ* din districtulŭ Rădăuţuluĭ când are să se céră *ĭertăcĭunea*

(1) In unele sate, precum bună óră în Boĭanŭ, *ĭertăciunea* acésta se ĭea înainte de scóterea zestreĭ.

și binecuvîntarea, așternŭ de'naintea caseĭ fênŭ, pe fênŭ o scórță, pe scórță punŭ o perină, éră pe acésta unŭ *colacŭ de grâŭ,* unŭ șipŭ cu rachiŭ și unŭ păharŭ. Mirésa îngenunche pe perină cu fața spre părinți, éră mirele stă de'napoĭa eĭ în picióre.

Pe când se așéză scaunulŭ și masa, și pe când se așterne fênulŭ și lăĭcerile saŭ scorțarele, pe atuncĭ una dintre neveste cântă cu unŭ glasŭ fórte duĭosŭ și plângĕtoriŭ următórea doĭnă:

Frundă verde mărăcĭune,
Ie-țĭ, copilă, ĭertăcĭune:
Dela frațĭ, dela surorĭ,
Dela grădina cu florĭ,
Dela mamă, dela nene,
Dela stratŭ cu garofele,
Dela fete, dela jocŭ,
Dela stratŭ cu busuĭocŭ (1).

Ér după ce s'aŭ așezatŭ acuma tóte la loculŭ lorŭ, după ce s'aŭ pusŭ părințiĭ pe scaunŭ și mirésa a îngenuchĭatŭ de'naintea lorŭ, toțĭ nuntașiĭ, cățĭ se află de față, strîngêndu-se împrejurulŭ mireseĭ și a părințilorŭ acesteĭa, îșĭ descoperŭ capurile și ascultă cu cea maĭ mare luare aminte «*ĭertăcĭunea*» saŭ «*ĭertăcĭunile*,» carĭ se ĭeaŭ în numele mireseĭ de către unŭ vornicelŭ saŭ și de către unŭ altŭ nuntașŭ, care le scie maĭ bine și care, stândŭ ceva maĭ de-o parte, cam între mirésă și părințiĭ acesteĭa, asemenea cu capulŭ golŭ, vorbesce precum urméză:

Glóte și noróde stațĭ
Și la mine vĕ uĭtațĭ,
Precum eŭ acum mĭ-oiŭ sta
Și din gur'oiŭ cuvînta,
Câtŭ de frumosŭ m'oiŭ smeri,
Câtŭ de cu rostŭ eŭ voiŭ fi
Și câtŭ de mândr'oiŭ vorbi,
Cu capulŭ plecatŭ
Cu șliculŭ luatŭ.
Dumnedeŭ dintru'nceputŭ
S'a înduratŭ și a făcutŭ
Cerĭulŭ și pămîntulŭ

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Numaĭ cu gândulŭ
Și cu cuvîntulŭ,
Marea și câte-sù într'însa
Numaĭ cu disa.
Șĭ-apoĭ s'a milostivitŭ
Șĭ-a împodobitŭ:
Ceriulŭ cu sórele
Și cu stelele,
Cu stele
Măruntele
Ca să privimŭ noĭ la ele.
Și cu luna
La care privimŭ totdeauna:
Cu luceferĭ luminoșĭ
La cariĭ noĭ iștĭ pĕcătoșĭ
Orĭ când privimŭ bucuroșĭ.
Șĭ-apoĭ ér'a poruncitŭ
Pămîntuluĭ de-a 'nverditŭ.
Și pre pămîntŭ
L'a împodobitŭ
Cu câmpiĭ
Și cu munțiĭ,
Cu văile,
Cu délurile
Și cu măgurile,
In carile
Locuescŭ tóte férele;
Cu totŭ felĭulŭ de copacĭ
Și cu totŭ felĭulŭ de florĭ
Și pomĭ frumoșĭ, roditorĭ,
Care-șĭ după seminția sa,
C'așa vrutŭ Sfinția sa.
Și cu aceste cu tóte,
Ca Dumnedeŭ celŭ ce póte,
A maĭ făcutŭ
Raĭulŭ la rĕsăritŭ
Osebitŭ
De-acestŭ pămîntŭ.
Ér dup' acésta vĕdêndŭ
Dumnedeŭ, și cunoscêndŭ,
Că n'arŭ fi bine să fie
De'nceputŭ până 'n vecie
Pămîntulŭ fără de omŭ.
S'a 'nduratŭ
Șĭ-a luatŭ
Pămîntŭ
Și 'n sfârșitŭ
A ziditŭ
Omulŭ ce ĭ-a trebuitŭ;
Șĭ-a luatŭ Dumnedeŭ lutŭ
Și dup'alŭ seŭ chipŭ a făcutŭ
Pre strămoșulŭ nostru Adamŭ,
Dela care suntemŭ némŭ:
Cu trupulŭ din lutŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu ochiĭ din mare,
Cu frumusețea din sóre,
Cu tóte stichirele trupuluĭ
Deosebitŭ de ale sufletuluĭ,
Șĭ-a suflatŭ cu duchulŭ
Și-ĭ *invise* (1) trupulŭ.
Și ér dise, că nu-ĭ bine,
Omulŭ celŭ d'întâiŭ pe lume
Singurŭ să fie
Fără de soție.
Și ér puse Dumnedeŭ
Luĭ Adamŭ unŭ somnuțŭ greŭ,
Și l'a adormitŭ
In mijloculŭ raĭuluĭ,
Precum elŭ mărturisesce,
Când din gur' așa vorbesce:
«M'am culcatŭ șĭ-am adormitŭ,
«Că Domnulŭ m'a sprijinitŭ.»
Și-atuncĭ ĭ-a luatŭ din a stânga

(1) *Invisă* = și ĭ-a inviatŭ.

O córstă, care-a fostŭ maĭ mică (1),
Ca să nu-ĭ fie nemică
Șĭ-a ziditŭ pre strămóșa nóstră Eva,
Dela care ni se 'nțelege viéța.
Șĭ-a suflatŭ cu duhulŭ
Și ĭ-a învisŭ trupulŭ.
Adamŭ din somnŭ s'a sculatŭ,
A oftatŭ, s'a bucuratŭ,
Și din gur'a cuvîntatŭ:
«Mulțămescu-țĭ, Dómne, ție,
Pentru-că mĭ-aĭ datŭ soție!
Că eŭ vĕdŭ acum prea bine,
Ca și tine,
C'acésta-ĭ trupŭ din trupulŭ meŭ
Și sânge din sângele meŭ,
Și osŭ din ósele mele,
Și carne din carnea mea,
Și-acésta se va chĭema
Mie soție
Până'n săvêrșie.
Pentru-acea va lăsa
Fiulŭ pre tatălŭ sĕŭ
Și pre frate-sĕŭ
Și pre mumă-sa
Și pre soră-sa
Și se va lipi de muerea sa,
Șĭ-amêndoĭ orŭ fi unŭ trupŭ,
Căcĭ așa Domnulŭ a vrutŭ.»
Dar Adamŭ a și greșitŭ
Și din raiŭ s'a isgonitŭ
Șĭ-a fostŭ scosŭ pe-acestŭ pămîntŭ,
Numaĭ pentru ne-ascultare
Ii dete pedépsă mare:
Isgonitŭ din raiŭ afară
Să-ĭ fie viéț'amară.
Puseră sórele vecĭnicŭ
Să ne fie nóuĕ sfeșnicŭ
Și o puse și pe lună
Să ne fie nóuĕ nună,
Și le dete érășĭ rađe
Ca'n tótă lumea să vađă
Și le đise Dumneđeŭ:
«Să trăițĭ, să odrăslițĭ,
Ca érba să vĕ'nmulțițĭ
Pămîntulŭ să-lŭ stăpânițĭ!»
Și de-atuncĭ și noĭ în cóce
Ne tragemŭ némŭ
Din némŭ
Și viță
Din sĕmînță,
Până ce-a venitŭ
Șĭ-a sositŭ
Vremea și acestorŭ ferțĭ
Aĭ D-Vóstre fiĭ dreptĭ,
Cărora Dumneđeŭ le-o rĕnduitŭ
Đi de căsătoritŭ,
Și după cum și eĭ s'aŭ gătitŭ,
Cu genunchiĭ plecațĭ
Și cu ochiĭ lăcrimațĭ,
Cu genunchiĭ plecațĭ la pămîntŭ,
Ca mlădița cu rodŭ multŭ,
Și se rógă cu glasŭ mare
Să le dațĭ binecuvîntare
D-vóstră cinstițĭ
Și bunĭ părințĭ,
Să vĕ îndurațĭ,
Să-ĭ ĭertațĭ
Și să-ĭ binecuvîntațĭ,
Căcĭ binecuvîntarea părințilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Ér blăstemulŭ părințilorŭ
Resipesce casa fiilorŭ.

(1) Poporulŭ crede că Eva e făcută din cea maĭ mică córstă ce-a avut'o Adamŭ, de-aceea e muerea întru tóte maĭ mică și supusă bărbatuluĭ.

Precum Domnulŭ s'a înduratŭ
Şi a binecuvîntatŭ:
Pre Adamŭ cu Eva,
Pre Iacobŭ cu Reveĭca,
Pre Isacŭ cu Rachila...
Deci prin cuvîntŭ
Vomŭ începe-alŭ doĭlea rĕndŭ
Ca dumnĭa-vóstră cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ,
Carĭ de Domnulŭ sunteţĭ rĕnduiţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Ce-sŭ facŭ róda lorŭ
Din rĕcórea rădĕcinelorŭ,
Să vĕ înduraţĭ,
Să-ĭ ĭertaţĭ
Şi să-ĭ binecuvîntaţĭ,
Căcĭ vreŭ să mérgă la a lorŭ casă,
Ce de Dumnedeŭ li este alésă.
Şi părinţiĭ să trăéscă
Curtea lorŭ s'o stăpânéscă.
Domnulŭ vĕ trăéscă
Şi pe d-vóstră
Fiĭ ĭubiţĭ
Şi cinstiţĭ,
Şi vĕ stăpânéscă
Şi vĕ'nvrednicéscă
Ca s'ajungeţĭ
Şi să vĕ umpleţĭ
De bucurie
Şi de veselie
Cum s'a înzestratŭ
Şi s'a bucuratŭ
Aronŭ prorocululŭ,
Când ĭ-a înverditŭ toĭagulŭ
Ţinêndu-lŭ în mână,
Ne-avêndŭ rădĕcină,
De doĭ-spre-dece anĭ uscatŭ
A 'nverditŭ făr' a fi udatŭ...
Fiindŭ fiiĭ d-vóstră
De d-vóstră,
Cinstiţĭ
Părinţĭ,
Născuţĭ
Şi crescuţĭ,
Póte c'orŭ fi avutŭ
Greşele înaintea d-vóstre,
Dar să luaţĭ sama bine
Precum poruncesce
Dumnedeŭ câmpurilorŭ
Şi se năzuesce
Verdéţa erburilorŭ,
Aşa şi d-vóstră cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ
Să vĕ 'nduraţĭ
Şi pre fiiĭ d-vóstre
Să-ĭ ĭertaţĭ
Şi să-ĭ binecuvîntaţĭ.
Să vĕ milostiviţĭ,
Să-ĭ blagosloviţĭ,
Să fie blagosloviţĭ
Şi de Dumnedeŭ întăriţĭ
Că părintele multŭ trudesce
Pân' pre fiulŭ sĕŭ îlŭ cresce.
Éră fiulŭ de la născutŭ
Până la căsătoritŭ
Nu-ĭ înaintea părinteluĭ negreşitŭ.
Şi acuma arŭ vré
Să se ducă la a lorŭ casă,
Care-ĭ dela Dumnedeŭ alésă,
Dar aducêndu-şĭ aminte
C'aŭ călcatŭ ale d-v. cuvinte,
S'aŭ întorsŭ cu smerenie
Să ĭee ĭertare şi blagoslovenie.
Decĭ d-vóstră cinstiţĭ
Şi bunĭ părinţĭ
Nemică nu îngăduiţĭ,
De la inimă vĕ milostiviţĭ
Şi pre fiiĭ d-vóstre îĭ ĭertaţĭ

Și-ĭ binecuvîntațĭ,
Căcĭ binecuvîntarea părințilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Éră blăstĕmulŭ părințilorŭ
Răsipesce casa fiilorŭ! . . .
Și câțĭ mĕ fericițĭ
Toțĭ vĕ veselițĭ
Și câțĭ m'ascultațĭ
Toțĭ vĕ bucurațĭ,
Precum s'a bucuratŭ
Fericitulŭ Noe
Eșindŭ din corabie,
Inoindŭ pămîntulŭ
Și sfârșindŭ cuvintulŭ,
Și a săditŭ vie
Și s'a umplutŭ de bucurie,
Și a bĕutŭ vinŭ,
Veselindu-se deplinŭ.

Aminŭ! aminŭ, aminŭ!
Cine n'a ḑice: aminŭ!
Să se 'mpĭedece de cĭótă de arinŭ,
Și să dee cu capulŭ de-unŭ spinŭ,
C'apoĭ sciŭ c'a ḑice: aminŭ!
Mie, ce-am uratŭ deplinŭ,
Astea, ḑĕŭ, mi se cuvinŭ:
Unŭ paharŭ, douĕ de vinŭ,
O năfrămĭóră de inŭ
Gurița să-mĭ ștergŭ de vinŭ,
Și de arŭ fi și de holercă
N'așĭ maĭ ḑice, ḑĕŭ, nemică,
Ci m'așĭ șterge pe mânică.
Și'ncă mi s'ar maĭ cădé
O copilă ochișea,
Care a fi de séma mea,
Și de-a vré, a vré,
De nu, draculŭ să o ĭea! (1)

În Fundulŭ-Moldoveĭ este datină că, după ce s'a scosŭ zestrea, nu se cerŭ ĭertăciunile afară ca prin celelalte sate din Bucovina, ci mirele și mirésa dimpreună cu némurile lorŭ cele maĭ de aprópe se întórnă îndĕrĕptŭ în casă. După acésta părinții mireseĭ așternŭ unŭ covorŭ saŭ lăiceriŭ frumosŭ pe podele, pe care punŭ și o perină. Mirésa *îngenunchéză* pe perină, éră mirele, puindu-se și stândŭ de a drépta mireseĭ în picĭóre, împreună treĭ degete la unŭ locŭ ca și cum ar voi să-și facă cruce și așa le lipesce elŭ apoĭ de cușmă saŭ de pălărie. Éră unulŭ dintre vorniceĭ, luându-și cușma din capŭ, începe a vorbi într'acestŭ chipŭ:

Ascultațĭ cinstițĭ nuntașĭ
Și meseni împrejurașĭ
Aceste dóuĕ, treĭ cuvinte,
Care-sŭ de Dumneḑeŭ rénduite,
Că se rógă aceștĭ fiĭ

La frațĭ și la surióre,
La verĭ și la verișóre,
La uncheșĭ și la mătușĭ,
Dară maĭ cu de alesŭ
La aceștĭ cinstițĭ părințĭ.

(1) Din Ilișesci, dictatŭ de Petrea Rotariŭ.

Ce-sŭ de Dumnedeŭ rênduiţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Ce daŭ ródă ramurilorŭ
Din rĕcorile rădĕcinilorŭ,
Să-ĭ ĭerte, să-ĭ blagoslovéscă,
Că nu sunt fiĭ ca să créscă
Şi la părinţĭ să nu greşéscă.
Că părinţiĭ multŭ trudescŭ
Până pre fiiĭ lorŭ crescŭ
Şi de tóte îĭ ferescŭ.
Deci cinstiţĭ şi bunĭ părinţĭ,
Cariĭ sunteţĭ rênduiţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Ce daŭ ródă ramurilorŭ
Din rĕcorile rădĕcinilorŭ,
Staţĭ puţinŭ şi căutaţĭ
La aceştĭ fiĭ aĭ D-Vóstre.
Cariĭ staŭ îngenunchĭaţĭ
Ca nisce masline
Cu inimile pline,
Cu sufletele 'ndurate,
Cu capurile plecate
Şi se rógă să-ĭ ĭertaţĭ
Şi să-ĭ binecuvîntaţĭ,
Spre bine să-ĭ îndreptaţĭ
Şi spre loculŭ
Cu noroculŭ,
Şi viaţă
Cu dulcéţă,
Şi spre sănĕtate
Care-ĭ maĭ bună din tóte.
Că nu este începutulŭ
Şi sfârşitulŭ
Dela aceştĭ fiĭ aĭ D-Vóstrĕ.
Că este începutulŭ
Dela moşĭ,
Dela strămoşĭ,
Dela strămoşulŭ Adamŭ
Dela care ne tragemŭ cu toţiĭ némŭ.

Că Dumnedeŭ din 'nceputŭ
A făcutŭ
Cerĭulŭ şi pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ.
Şi cu aceste cu tóte,
Domnulŭ sfântŭ, ca celŭ ce póte,
Multŭ n'a statŭ, n'a zăbăvitŭ,
Şi cerĭulŭ l'a 'mpodobitŭ
Cu stele
Mĕrunţele
Cu sórele şi cu luna
Cum le vedemŭ totdéuna.
Şi apoĭ ér a poruncitŭ
Şi pămîntu-a împodobitŭ:
Cu rîpĭ şi cu văĭ adâncĭ,
Cu délurĭ şi munţĭ cu stâncĭ,
Cu pădurĭ, cu bradĭ înalţĭ
Cu ulmĭ şi fagĭ rămuroşĭ,
Cu ĭerbĭ mândre înflorite
Şi cu totŭ felĭulŭ de vite,
Cu lemne roditóre
Şi cu florĭ mirositóre,
Cu ape şi recĭ isvóre
Şi cu totŭ felĭulŭ de fére,
Şi cu totŭ felĭulŭ de paserĭ
Care cântă'n felĭŭ de glasurĭ,
Care după seminţia sa
C'aş'a vrutŭ sfinţia sa.
Şi cu aceste cu tóte,
Dumnedeŭ, ca celŭ ce póte,
A făcutŭ cu gândulŭ
Şi cu cuvîntulŭ
Raĭulŭ despre rĕsăritŭ
Deosebitŭ de acestŭ pămîntŭ
Şi 'n raiŭ pe Adamŭ l'a ziditŭ
Cu trupulŭ din pămîntŭ
Şi cu audulŭ din vîntŭ
Cu sângele din róuă,
Cu ochiĭ din mare,

Cu frumuseța din sóre.
Și din lutŭ ĭ-a făcutŭ trupulŭ
Și l'a înviatŭ cu duchulŭ.
Adamŭ în piciŏre s'a sculatŭ
Cătră Domnŭ-a cuvîntatŭ:
«Cum eŭ unŭ omŭ singurŭ
Acéstă lume să stăpânescŭ?»
Éră Domnulŭ Dumnedeŭ
Ĭ-a datŭ atuncĭ unŭ somnŭ greŭ,
Și Adamŭ a adormitŭ
Și apoĭ a întinsŭ mâna dréptă
Și a luatŭ din cósta stângă
Și a ziditŭ pe strămóșa nóstră Eva.
Adamŭ deșteptându-se
Și din somnŭ trezindu-se
Spre Dumnedeŭ s'a 'ndreptatŭ
Și din gur'a cuvîntatŭ:
«Mulțămescu-țĭ, Dómne ție,
Pentru că mĭ-aĭ datŭ soție
Că eŭ vĕdŭ acum prea bine
Ce s'a întêmplatŭ cu mine,
Tocm'acuma vĕdŭ și eŭ
Trupŭ alesŭ din trupulŭ meŭ,
Sânge din sângele meŭ
Și osŭ scosŭ din osulŭ meŭ.
Acésta să-mĭ fie soțŭ
Pân'la diua de județŭ
Cu tóte stichiile trupuluĭ,
Deosebitŭ de ale sufletuluĭ.»
Adamŭ a vorbitŭ cu cuvîntulŭ,
Dară a greșitŭ cu gândulŭ.
Dumnedeŭ le-a poruncitŭ,
Eĭ porunca n'aŭ păzitŭ
De aceea ĭ-a pedepsitŭ
Și din raiŭ ĭ-a isgonitŭ
Și din gură le-a vorbitŭ:
«A trăi voĭ să trăițĭ
Șĭ-a 'nmulți să vĕ 'nmulțițĭ
Ca năsipulŭ măriĭ,
Ca érba câmpuluĭ,
Ca frunda codruluĭ.
Sfârșitŭ să n'avețĭ
Dar șĭ-a muri să murițĭ!»
Așa și aceștĭ fiĭ ĭubițĭ
Aĭ Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Înduratĭ și bunĭ părințĭ,
De când eĭ că s'aŭ născutŭ
Póte multe v'aŭ greșitŭ
Până ce marĭ aŭ crescutŭ,
Că greșelele fiilorŭ
Înaintea părinților
Îsŭ ca erbile câmpilorŭ
Și ca frunda codrilorŭ.
Dar părințiĭ tóte lasă
Și pre fiĭ întemeĭază
Cu răbdare și ĭertare
Și cu binecuvîntare.
Decĭ ĭubițilorŭ părințĭ,
Cariĭ suntețĭ rênduițĭ
Ca și pomiĭ ceĭ rodițĭ
Totŭ nemică nu gândițĭ,
Ci pre fiiĭ Dumnĭa-vóstră
Ce staŭ înaintea nóstră
Și 'naintea Dumnĭa-vóstră
Smerițĭ și plecațĭ
Facețĭ bine și-ĭ ĭertațĭ
Și mi-ĭ binecuvîntațĭ
Că binecuvêntarea părințilorŭ
Întemeĭază casa fiilorŭ,
Ér blăstemulŭ părințilorŭ
Rĕsipesce casele fiilorŭ.
De-ar fi casa lorŭ din pétră
Totu-șĭ s'a răsipi tótă
De susŭ și până în talpă
Și n'arŭ fi vrednicĭ s'o facă.
Ér Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Înduratĭ și bunĭ părințĭ,
De Dumnedeŭ să fițĭ

Totdeauna pomeniţĭ.
Că acestorŭ fiĭ acuma
Étă că le-a sositŭ vremea
Ca să se căsătorescă
De eĭ singurĭ să grijéscă
Şi să mérgă fie-care,
Când acuma este'n stare,
La a luĭ casă
Ce-ĭ de Dumnedeŭ alésă,
Să mérgă care-şĭ la casa sa,
Că Dumnedeŭ aşa vra
Să crédă într'unŭ cuvîntŭ
C'aşa Dumnedeŭ a vrutŭ.
L'aceştĭ fiĭ aĭ Dumnĭa-vóstră
Domnulŭ sfântŭ le dăruéscă
Minte'ntrégă şi norocŭ,
Mintea luĭ Solomonŭ
Şi firea luĭ *Arionŭ.*
Să fie gasde de găsduitŭ,
Săracìĭ de miluitŭ,
Părinţiĭ de pomenitŭ....
Şi eŭ câte le-am uratŭ
Tóte-sŭ cu adevĕratŭ.
De s'a afla vr'o minciună
Să mĕ păliţĭ
C'o plăcintă bună'n gură
C'oiŭ căsca şi eŭ odată
O gură mare căscată,
Şi oiŭ înghiţi-o de-odată (1).

In *Muntenia* este datină că 'nainte de ce plécă nuniĭ acasă, lăutarĭulŭ, care cântă, aşterne înaintea meseĭ dóue perniţe, aşa numite «*căpĕtâe*» pe care îngenunche mirele cu mirésa. Atuncĭ lăutarĭulŭ încetéză de a cânta din vióra, şi c'unŭ aerŭ fórte seriosŭ de paternitate, începe următórea oraţie, disă «*de ĭertăcĭune:*»

Marele şi putérniculŭ Dumnedeŭ
Celŭ ce-a făcutŭ cerĭulŭ şi pămîntulŭ,
Şĭ-a împodobitŭ cerĭulŭ cu mulţĭ luminătorĭ,
Ér pămîntulŭ l'a 'mpodobitŭ cu florĭ,
Când vĕdù că n'arŭ fi de locŭ bine
Să fie lumea făr'de stăpânitoriŭ,
Luă ţĕrênă cu mâinile Sfinţieĭ-sale
Şi zidi pe strămoşulŭ nostru Adamŭ
Şi-ĭ suflă duchulŭ sĕŭ celŭ sfântŭ
Şi-lŭ făcù omŭ viŭ pe pămîntŭ.
Şi vĕdêndŭ Dumnedeŭ că nu e bine
Să fie omulŭ singurŭ numaĭ cu sine,
Cu greŭ somnŭ pe moşŭ Adamŭ adormi,
Şi luândŭ din cóstele luĭ o cóstă,

(1) Com. de T. Leuştónŭ, proprietarŭ.

Zidi cu ea pe *Eva,* strămóşa nóstră,
Ér după ce o zidi, îlŭ deşteptă,
Şi arĕtându-ĭ-o, îlŭ întrebă:
— «Câtŭ dormişĭ, Adame, avuşĭ vr'o visare?»
«Am vĕdutŭ, Dómne o prea frumósă flóre,
Şi mi-se pare că, de mi-s'ar dărui.
Nicĭ n'aşĭ maĭ înbĕtrâni,
Nicĭ n'aşĭ maĭ muri!»
Arĕtându-ĭ-o, Dumnedeŭ ĭ-o şi dărui.
De aceea din némŭ în némŭ, din rudă în rudă,
Toţĭ ómeniĭ de la dînşiĭ s'a trasŭ rudă,
Şi obiceĭulŭ însoţireĭ a rĕmasŭ
Pân'a venitŭ vremea şi la aceştĭ însoţiţĭ,
Să-ĭ ĭertaţĭ, socri şi nunĭ şi să-ĭ blagosloviţĭ
Precum a blagoslovitŭ Adamŭ pre Avramŭ cu Sara
Şi Sara pe Iacovŭ şi cu Rachila;
Mulţĭ coconĭ să nască şi să crésca
Şi astŭ-feliŭ să se totŭ înmulţéscă
Ca stelele ceriuluĭ
Şi ca năsipulŭ măriĭ.
Dreptŭ aceea se rógă de Dumnĭa-vóstră
Să-ĭ ĭertaţĭ şi să-ĭ blagosloviţĭ,
Precum Iisusŭ Christosŭ la Cana-Galileieĭ
A blagoslovitŭ apa de s'a făcutŭ vinŭ.
Şi érăşĭ se maĭ rógă de Dumnĭa-vóstră
Nunĭ marĭ,
Şi socri marĭ,
Şi boerĭ de prin prejurulŭ meseĭ
Să-ĭ ĭertaţĭ şi să-i blagosloviţĭ,
Cum a blagoslovitŭ Dumnedeŭ pe Arónŭ
Când toĭagulŭ în mână ĭ-a 'nfrundițŭ
De doĭspredece anĭ fiindŭ uscatŭ;
Pentru că ĭertăcĭunea şi blagoslovenia părinţilorŭ
Intărescŭ casele fiilorŭ;
Ca să vĕ bucuraţĭ Dumnĭa-vóstră de dînşiĭ
Şi Dumnĭa-lorŭ să se bucure de fiĭ,
Şi să vĕ trăéscă până la cinstite bĕtrâneţe.
Asemenea şi eŭ mĕ rogŭ de Dumnĭa-vóstră

Ca și după smerita-mĭ rugăcĭune
Să le dăruițĭ Dumnĭa-lorŭ ĭertăcĭune (1).

După ce a sfârșitŭ oratoriulŭ de luatŭ ĭertăcĭunile, părinții mireseĭ ĭeaŭ *pânea* și *sarea* și anume tatălŭ de-o parte, ér maĭcă-sa de altă parte, și puindu-le aceste maĭ ântâiŭ pe capulŭ mireluĭ, apoĭ pe capulŭ mireseĭ, ĭĭ binecuvintéză, dicêndŭ:

Dumnedeŭ celŭ prea 'nduratŭ
Să vĕ binecuvinteze
Cu pâne și cu sare,
Cu darulŭ sfințieĭ sale,
Cu totŭ binele
Din róua cerĭuluĭ
Și grăsimea pămîntuluĭ! (2)

In urma acestorŭ cuvinte de binecuvîntare pânea și sarea le-o dă lorŭ.

Cererea *ĭertăcĭuneĭ* saŭ a *ĭertăriĭ* după cununie e usitată și la Româniĭ din Transilvania (3), Ungaria (4), precum și la ceĭ din Gubernia Cherson în Rusia.

«Când mirésa din Transilvania se desparte de casa părintéscă și maĭ alesŭ când se mărită într'unŭ satŭ străinŭ, atuncĭ,— scrie d-lŭ I. Georgescu,— doĭ feciorĭ ĭĭ cerŭ *ĭertăcĭune* dela părințĭ, cariĭ cu lacrimĭ în ochĭ o sărută și o binecuvîntă.»

Ér că datina acésta este usitată și la Româniĭ din Gubernia Chersonŭ ne putemŭ încredința din următórea orație, care întru nimicŭ nu se deosebesce de cele ce le-amŭ înșiratŭ maĭ susŭ:

---

(1) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ pop. p. 182—183. — O variantă a aceste orațiĭ totŭ din Muntenia, găsită în colecțiunea luĭ Radu Zugravulŭ, din secolulŭ XVIII, vedĭ-o la acelașĭ autorŭ, pag. 183.

(2) Din Crasna, dict. de N. Bărbuță și din Fundulŭ-Moldoveĭ, com. de T. Leuștént.

(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

(4) Com. de d-lŭ El Popŭ.

Stațĭ nuntașĭ și ascultațĭ
Sama bine să luațĭ
La dóue, treĭ cuvinte a nóstre,
Ce le-amŭ spune Dumnia-vóstre.
D-vóstră, cinstițĭ părințĭ,
Dela Dumnedeŭ orênduițĭ,
Spre fiiĭ voștri căutațĭ,
La pămîntŭ îngenuchĭațĭ,
Cu capulŭ la plecăcĭune,
Cu inima la ĭertăcĭune,
Să rógă să-ĭ ĭertațĭ
Și să-ĭ binecuvîntațĭ,
Căcĭ nu sunt fiĭ să trăéscă
Și părințilorŭ să nu greșéscă.
Binecuvîntarea părințilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Blăstĕmulŭ părințilorŭ
Resipesce casa fiilorŭ:
De-ar fi pe temelie de pétră
O fărîmă până'n talpă
De-ar fi pe temelie de lutŭ
O fărîmă până'n pămîntŭ.
D-vóstră, cinstițĭ părințĭ,
Dela Dumnedeŭ orênduițĭ
La aceste mlădițe privițĭ,
Tóte la o parte lăsațĭ
Greșelele lorŭ să le uĭtațĭ
Ca să fie de părințĭ ĭertațĭ
Și de Dumnedeŭ binecuvîntațĭ
In vecĭ aminŭ.
Și mie-unŭ păharŭ de vinŭ
Și o năframă de inŭ,
Ca să-mĭ ștergŭ gurița de vinŭ (1).

In capitolulŭ V. amŭ amintitŭ în trécĕtŭ, că *cererea ĭertăcĭunilorŭ* în numele tinerilorŭ căsătorițĭ și binecuvîntarea acestora din partea părințilorŭ e usitată maĭ la tóte popórele creștine din Europa. Amŭ arĕtatŭ tot-odată și cuprinsulŭ orațiilorŭ ce se rostescŭ cu ocasĭunea acesteĭ cererĭ. N'amŭ amintitŭ însă nemica în privința formeĭ și origineĭ acestorŭ orațiĭ.

Acuma însă, după ce cunóscemŭ tóte orațiile numite cu unŭ termenŭ technicŭ poporanŭ *ĭertărĭ* saŭ *ĭertăcĭunĭ*, credŭ că aice e loculŭ celŭ maĭ potrivitŭ să vorbimŭ puținŭ și în privința formeĭ și origineĭ lorŭ.

Tóte *ĭertăcĭunile* aŭ trebuitŭ să fie dintru începutŭ în prosă și numaĭ cu timpulŭ li s'aŭ datŭ forma de poesie. Ca dovadă despre acésta ne potŭ servi chĭar și unele dintre dînsele carĭ, neîncuviințându-ne spațiulŭ, nu le-amŭ pututŭ reproduce și pre acelea aice. Prin urmare forma lorŭ de

(1) T. T. Burada: O călătorie in satele moldovenescĭ din Gubernia Chersonŭ (Rusia), publ. in op. cit. p. 291.

astădĭ nu póte să dateze decât dintr'unŭ timpŭ maĭ noŭ și acéstă formă lesne a pututŭ să le-o dea înși-șĭ Româniĭ.

Materialulŭ, care a servitŭ spre compunerea acestorŭ orațiĭ sunt parte rugăciunile usitate în biserica ort. or. carĭ se cetescŭ în timpulŭ logodneĭ și a cununieĭ de către preoțiĭ funcționarĭ, parte cuvîntările acestora, carĭ sunt în usŭ a se rosti nemijlocitŭ după sĕvêrșirea logodneĭ și începerea cununieĭ. Ca dovadă despre acéstă aserțiune ne potŭ servi mulțimea de frase, ba chiar și pasaje întregĭ, carĭ sunt luate din aceste rugăciunĭ și trecute în orațiile din cestiune. Nu-ĭ vorbă că și fantasia poporuluĭ încă a contribuitŭ fórte multŭ la întregirea și înfrumusețarea lorŭ.

Prin urmare autorĭulŭ originalŭ alŭ *Iertăciunilorŭ* nu póte să fie, după părerea mea, nimenĭ altulŭ fără numaĭ unŭ poporŭ, care s'a ținutŭ de biserica ort. or.

Care e însă poporulŭ acela, și când le va fi compusŭ elŭ? e o întrebare, care de-o cam dată, în lipsa isvórelorŭ trebuincióse, e cam greŭ de resolvatŭ.

XXVII. DESPĂRȚIREA.

Cum aŭ căpĕtatŭ binecuvîntarea părintéscă, atâtŭ mirele câtŭ și miréşa, sculându-se din genunchĭ sărută mânele părinților precum și ale némurilorŭ, carĭ aŭ stătutŭ pe scaunŭ alăturea cu socriĭ, luându-șĭ în acelașĭ timpŭ rĕmasŭ bunŭ dela dînșiĭ. Miréşa sărută nu numaĭ mânele acestora, ci și ale tuturorŭ celorŭ-lalte némurĭ ale sale, ér cu fetele cu carĭ a fetitŭ se sărută în gură.

Una saŭ și maĭ multe dintre nevestele de față, când începe miréşa a săruta mânele părinților sĕĭ și a-șĭ lua rĕmasŭ bunŭ de la dînșiĭ, cântă diferite doĭne, carĭ storcŭ lacrimĭ din ochiĭ tuturorŭ celorŭ ce se află de față. Din mulțimea acestorŭ doĭne reproducemŭ aice pre cea următóre:

Frundă verde de alună,
Ie-țĭ miréşă ḑiua bună
Dela mamă dela tată
Dela fântâna de pétră:
Dela frațĭ, de la surorĭ,
Dela fete și fecĭorĭ,
Dela grădina cu florĭ:
Dela flăcăĭ, dela jocŭ,
Dela stratŭ cu busuĭocŭ,
Dela prĭetinĭ și ĭubițĭ
Dela pomiĭ înflorițĭ,

Dela prîetinî și vecinî
De la lunca cu sulcinî (1).

Când spune mirésa părinților și celorŭ-lalțî *să rĕmâe sănĕtoșî* cântă așa:

Busuĭocŭ verde pe masă,
Rĕmâĭ, maĭcă, sănĕtósă,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurósă
Să mĕ vedĭ primblândŭ prin casă.
Busuĭocŭ strujitŭ pe josŭ,
Rĕmâĭ, taĭcă, sănĕtosŭ,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurosŭ
Să aĭ parte și folosŭ
De-a ta fiĭcă multŭ frumósă
S'o vedĭ sara'mblândŭ prin casă (2).

Saŭ așa:

Busuĭocŭ mândru pe masă,
Rĕmâĭ, maĭcă, sănĕtósă,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurósă
Să mĕ vedĭ sara prin casă
Ca șĭ-o garófă frumósă.
Busuĭocŭ mândru tufosŭ,
Rĕmâĭ, tată, sănĕtosŭ,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurosŭ
Să mĕ vedĭ primblândŭ pe josŭ
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ frumosŭ (3).

Saŭ și astŭ-feliŭ:

Busuĭocŭ bătutŭ în masă,
Rĕmâĭ, maĭcă, sănĕtósă,
Dacă n'aĭ fostŭ bucurósă
Să trăescĭ cu fiĭca 'n casă,
Să mănâncĭ cu ea la masă (4).

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.
(2) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.
(3) Din Mânăstirea Homoruluĭ, com. de d-lŭ G. Avramŭ, și din Mitoculŭ Dragomirneĭ, com. de d-lŭ Al. Țĕranŭ.
(4) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

După ce-a sărutatŭ mânele tuturora și și-a luatŭ rĕmasŭ bunŭ :

Frunḑă verde lemnŭ uscatŭ,
Ḑiua bună mĭ-am luatŭ
Dela frunḑuța de fagŭ,
Dela tătuța celŭ dragŭ :
Dela firŭ, de la ĭerbuță,
Dela scumpa mea măĭcuță.
Dela strugŭ de viorele,
Dela mândre frumușele,
Dela stratŭ de busuĭocŭ,
Dela fecĭorĭ, dela jocŭ ;
Dela frațĭ, de la vecinĭ,
Dela lunca cu sulcinĭ,
Dela stea de lângă sóre.
Del'a mele surióre ;
Dela frațĭ, dela surorĭ,
Dela grădina cu florĭ :
Dela stea de lângă lună,
Dela némurĭ dimpreună . . . . .
Săracile vițișóre (1)
N'orŭ maĭ vedé sfântulŭ sóre (2).

Dacă fata se mărită după unŭ fecĭorŭ din altŭ satŭ saŭ chĭar după unŭ străinŭ, atuncĭ, pe lângă cântecele citate, se maĭ cântă încă și cele următóre :

Mĕ rugaĭ, maĭcă, cu milă,
Să-țĭ puĭ mĕrŭ dulce 'n grădină,
Să mĕ daĭ să-țĭ fiŭ vecină.
Dar țĭ-aĭ pusŭ unŭ pădurețŭ
Și m'aĭ datŭ să nu mĕ veḑĭ,
Și țĭ-aĭ pusŭ unŭ spinŭ uscatŭ
Și m'aĭ datŭ în străinŭ satŭ.
Da la ce m'aĭ depărtatŭ ?
Valeo ! rĕŭ mi te-aĭ temutŭ

(1) *Vițișóre*=cosițe.
(2) Din Mitoculŭ Dragomirneĭ, com. de d-lŭ Al. Țĕranŭ.

Că ţĭ-oĭŭ veni la 'mprumutŭ.
In străinĭ de a-şĭ fi lucratŭ,
Treĭ ḑile n'aşĭ fi mâncatŭ
Şi 'mprumutulŭ ţĭ-aşĭ fi datŭ
Să nu mĕ fi depărtatŭ (1).

Saŭ acésta:

Totŭ ţĭ-am spusŭ, mămuţă hăĭ,
Pe mine să nu mĕ daĭ:
Peste ape late
Şi prin alte sate,
Peste ape line
Prin sate străine.
Să nu mĕ daĭ după bunŭ
Dacă-ĭ dintr'unŭ satŭ străinŭ;
Să mĕ daĭ după maĭ rĕŭ,
Să mĕ daĭ în satulŭ meŭ.
Ce folosŭ, că-mĭ este bine
Dacă-sŭ prin sate străine,
Maĭ bine mi-ar fi maĭ rĕŭ
Şĭ-aşĭ şedé pe loculŭ meŭ (2).

Saŭ acésta:

Fost'am una la părinţĭ,
Ca şi luna între doĭ sfinţĭ;
Părinţiĭ s'aŭ înduratŭ,
De dînşiĭ m'aŭ depărtatŭ
Peste mărĭ şi peste munţĭ
In codri la nisce curţĭ
La părinţĭ necunoscuţĭ,
Când vedeamŭ pe sócra-mea
Imĭ părea că-ĭ mama-mea,
Când vedeamŭ pe socru-meŭ
Imĭ părea că-ĭ tată-meŭ;
Când vedeamŭ cumnatu-meŭ
Imĭ părea că-ĭ frate-meŭ,

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

Când vedeamŭ cumnatele
Imĭ părea surorile (1).

Când mirésa, pătrunsă fiindŭ de jale că trebue să se despărțéscă de părinții sĕĭ, începe a suspina și a plânge din adâncul inimeĭ sale; nevestele cântărețe, în locŭ s'o mângâe și s'o molcoméscă, cântă următórea doĭnă prin care o întărîtă și maĭ tare la plânsŭ, și are totŭ dreptulŭ să-șĭ plângă viața cea fericită și plăcută ce-a petrecut'o la părinții sĕĭ, căcĭ după ce se mărită, să aĭbă tóte de'ntrecutŭ și să-ĭ mérgă orĭ și câtŭ de bine, totușĭ nu maĭ póte avé aceeașĭ viéță, care a avut'o la părințĭ.

Dar să ascultămŭ doĭna!

Plângĭ, fiĭcă, plângĭ și suspină,
Că mergĭ pe mână străină
Și te-orŭ mustra fără vină
Și te-orŭ bate fără milă,
Că mila dela bărbatŭ
Ca frunḑa de pomŭ uscatŭ
Când socoțĭ că te umbrescĭ
Maĭ tare te dogorescĭ.
Că țĭ-aĭ căpĕtatŭ o sócră
Tocmaĭ ca șĭ-o pómă acră.
Șĭ-aĭ unŭ socru
Cum îĭ focu
Când îĭ vedé sócră-ta
Iĭ gândi că-ĭ mamă-ta,
Când îĭ vedé socru-tĕŭ,
Iĭ gândi că-ĭ tată-tĕŭ.
Când îĭ face voĭe bună,
Eĭ te-orŭ plesni peste gură
Și nu-ĭ fi cu voĭe bună (2).

Saŭ acésta

Plângĭ, fiĭcă, plângĭ și suspină,
Că mergĭ în casă străină,

(1) Din Vama, com. de G. Toma, stud. gimn.
(2) Din Ilișescĭ, colecția aut.

Și te-orŭ mustra fără vină,
Te-orŭ bate fără pricină
Și fără vr'unŭ picŭ de milă.
Că mila dela bărbatŭ
Ca umbra de pèrŭ uscatŭ,
Când cugețĭ că te umbrescĭ
Maĭ tare te dogorescĭ.
Să nu cațĭ la bĕțŭ prea tare
Câtŭ va fi de grosŭ și mare.
Că elŭ ți l'a arĕtare
Totŭ pentru neascultare.
Să nu cațĭ bĕțulŭ de-ĭ grosŭ,
Ci să te uițĭ totŭ în josŭ,
Că-ĭ plânge și-ĭ suspina
Și oftândŭ veĭ căuta,
Când în cerŭ când în pămîntŭ
Și tu nu-ĭ puté nicĭ când
Nimĕruĭ dice-unŭ cuvîntŭ.
Și când ți-ĭ aduce-aminte
De ale mele cuvinte
Lacrimĭ a curge țĭ-orŭ prinde.
Și când ți-ĭ aduce-aminte
De acestŭ cuvîntŭ alŭ meŭ
Țĭ-orŭ merge lacrimĭ părĕŭ (1).

Precum îndătinéză Româncele din *Bucovina*, când îșĭ iea miresa rĕmasŭ bunŭ dela părințiĭ sĕĭ, a cânta feliurite cântece de despărțire, totŭ așa îndătinéză și surorile lorŭ din cele-lalte țĕrĭ locuite de Românĭ. Ba! ce este și maĭ bătĕtoriŭ la ochĭ, cântecele acestorŭ din urmă nu numaĭ că tractéză despre unulŭ și acelașĭ obiectŭ, ci cele maĭ multe dintre dînsele, fiindŭ compuse maĭ totŭ din aceleașĭ versurĭ, samĕnă așa de tare cu a celorŭ d'ântâiŭ, ca și când arŭ fi alcătuite de acelașĭ autorŭ, cu tóte că Românulŭ din Bucovina și cu celŭ din Transilvania, Banatŭ și România sute de anĭ n'a fostŭ în atingere.

(1) Din Pătrăuțŭ, lângă Sucévă, com. de d-lŭ V. Turturénu, preotŭ, și din Mitoculŭ-Dragomirneĭ, dict. de Ioanŭ Iachimeĭucŭ, proprietarŭ.

Étă acuma o doĭnă din *Transilvania*, care se cântă când mirésa ĭșĭ ĭea rĕmasŭ bunŭ dela părințiĭ sĕĭ:

Nimenĭ nu e 'nceluită
Ca fata când se mărită,
Că dă mâna c'unŭ țĕranŭ
Ce nu l'o vĕḑutŭ *șohanŭ* (1).
Ișĭ dă mâna și se duce
Si-șĭ lasă măĭcuța dulce,
Lasă frațĭ, lasă surorĭ,
Lasă grădina cu florĭ.
Ie-țĭ mirésă pe vecie
Rĕmasŭ bunŭ da la fetie;
Dela firŭ de busuĭocŭ,
Dela fecĭoriĭ din jocŭ,
Dela firŭ de tămăiță,
Dela fete fecĭorițe,
Dela firŭ de mintă créță,
Dela fecĭorĭ depe brațe;
Dela firŭ de caragĭale,
Dela prĭetenele tale (2)

Altă doĭnă totŭ din Transilvania:

Nópte bună, mama mea,
Desŭ pe-aicĭ nu me-ĭ vedé
Că ție nu țĭ-a plăcutŭ
Să mĕ veḑĭ âmblândŭ prin casă.
Să fimŭ cu toțĭ la o masă,
Să ne veḑĭ pe toțĭ lucrândŭ
Și la o masă prânḑindŭ.
Tu, mamă, te-aĭ înduratŭ,
Fórte rĕŭ m'aĭ străinatŭ,
Departe la alte curțĭ
La părințĭ necunoscuțĭ,
Unde nu cunoscŭ pe nime
Nicĭ n'oiŭ povesti cu tine.

---

(1) *Șohanŭ* = nicĭ când, cuv. ung.
(2) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Ér dacă merge din satulŭ sĕŭ natalŭ adaoge:

Am avutŭ ĭubitŭ în satŭ,
M'o cerutŭ și nu m'aĭ datŭ,
Că tu, maĭcă, te-aĭ temutŭ
Că-oiŭ veni-a pită 'mprumutŭ
Și nu ţĭ-oĭu da-o maĭ multŭ,
Și m'aĭ datŭ în satŭ departe
Să vinŭ cu dăsagĭ 'n spate (1).

Alta din *Săncelŭ* și împrejurime:

Da ĭe-ţĭ *Gogio* (2) ḑiua bună
Dela tată, dela mumă,
Dela fraţĭ, dela surorĭ
Dela grădina cu florĭ,
Dela firŭ de busuĭocŭ
Dela fetele din jocŭ.
Dela firŭ de tămâiţă
Dela fete din uliţă.
Plânge mama Gogieĭ
La ţiţina portiţeĭ,
Se rógă de sântulŭ sóre
Să ţină ḑiua maĭ mare
Care-o fiĭcă ducĕtóre,
Peste munţĭ,
În alte curţĭ,
La părinţĭ necunoscuţĭ
Și la fraţĭ,
Neîntrebaţĭ.
Ian ĭeșĭ sócră mic'afară
De veḑĭ calulŭ mireluĭ
Cum vine de supĕratŭ,
De treĭ ḑile n'a mâncatŭ,
Orĭ fênulŭ e rogososŭ
Orĭ mirele-ĭ mâniosŭ,
Orĭ érba e rogosósă,
Orĭ mirésa nu-ĭ frumósă!
Trageţĭ boĭ,
Trageţĭ nevoĭ,
Că nu trageţĭ lemne gróse
Că trageţĭ pe dómna vóstră.
Tu plângĭ Gogie și nu prea
Că nu sciĭ cine te ĭe,
Că să sciĭ cine te ĭe,
Nice mâne n'aĭ tăcè.
Ţipă grâŭ, nu ţipa plévă,
Să fie mire de trébă.
Dragŭ de carŭ cu șése boĭ
Aĭ mireluĭ numaĭ doĭ,
Înaintea boilorŭ
Este-unŭ cireșŭ înfloritŭ
Dar nu-ĭ cireșŭ înfloritŭ
Că-ĭ mirele podobitŭ (3).

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(2) In unele părţĭ ale Transilvanieĭ și cu deosebire în munţiĭ apusenĭ *mirésa* în ḑiua întâiŭ până o învelesce nașa, ca pe neveste, se numesce *gogiă*, și cântecele când o ducŭ la cununie și când se desparte de casa părintéscă se numescŭ: a *gogĭ*. Veḑĭ T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 163.

(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Fetele din *munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ*, de părere de rĕŭ că se despărţescŭ de mirésă, o ducŭ pre acésta în cămară, unde o punŭ pe unŭ scaunŭ şi ele stândŭ în picióre, începŭ a o *gogì* în următoriulŭ modŭ:

Vino, vino, nună mare,
Bate-ţĭ punga d'a *stângare*,
De scóte pe fină-ta,
De voescĭ a o avé,
Şĭ-o dă 'n legea românéscă
C'aşa-ĭ dată la nevastă.
Gogia, *gogia* şi nu prea
Pară-ţĭ bine că te ĭea
Ĭa-ţĭ tu *Gogiă* ḑiua bună
Dela fraţĭ dela surorĭ
Dela vişiniĭ cu florĭ:
Dela firŭ de busuĭocŭ
Dela fete, dela jocŭ,
Dela firŭ de silinină.
Dela fete din grădină;
Dela firŭ de tămâiţă,
Dela fete din uliţă:
Dela casă de la mamă
Dela toţĭ câţĭ sunt d'o samă.....
Că te duce peste munţĭ
La părinţĭ necunoscuţĭ.
Bucură-te sócră mică,
Că-ţĭ rĕmâne locŭ în jocŭ
Şi scaunŭ în şeḑĕtóre,
Şi ciubărŭ de haĭne mare
Şi cărare către vale.

După acestŭ cântecŭ naşa, mergéndŭ în cămară, dăruesce fetelorŭ maĭ multe monete de argintŭ, ca rĕscumpĕrarea mireseĭ dela prietenele eĭ, şi aducêndu-o în casă, vorniculŭ mireluĭ, dă semnalulŭ de plecare prin acéstă cuvîntare adresată vorniculuĭ mireseĭ:

Ĭubitululĭ meŭ frate,
Ĭubitoriŭ de frăţietate
Îţĭ mulţămescŭ
Şi multŭ bine îţĭ poftescŭ.
De câte te-am rugatŭ,
De tóte m'aĭ ascultatŭ,
Însă numaĭ acuma
Te maĭ rogŭ pentru una
După cum mi se pare
Acéstă odraslă ca o flóre
Acum la a mânelorŭ sărutare
Se rógă c'unŭ cuvîntŭ de ĭertare:
Ca să vĕ'nduraţĭ
Cuvîntulŭ de ĭertare să-lŭ daţĭ.
Amŭ maĭ sta de a ura
Şi multe amŭ maĭ cuvînta.
Dar ni-ĭ frică că vomŭ însera.
Lungă cale avemŭ,
Multe nu putemŭ
Să maĭ înşirămŭ.
Decĭ acum voimŭ
Să pornimŭ
Şi totŭ binele vi-lŭ poftimŭ.

Vorniculŭ mireluĭ maĭ cere de la vorniculŭ mireseĭ şi *dóue*

cătane, ca călĕuzĭ, ca să nu rătăcéscă drumulŭ. Cătanele sunt ceĭ doĭ *fraţĭ de mirésă*, cariĭ ĭĭ punŭ în carŭ lada, haĭnele și alte obĭecte și cariĭ însoţescŭ mirésa până la socriĭ marĭ, unde rĕmânŭ până la isprăvitulŭ ospĕţuluĭ (1).

Românceele din *Macedonia* căntă asemenea diferite cântece, când îșĭ ĭea mirésa rĕmasŭ bunŭ dela părinţiĭ sĕĭ, și e gata să plece la casa gineruluĭ (mireluĭ).

Étă unulŭ și dintre cântecele acestora:

— Nu-mi plânge, dómnă și *dudie* (2)
Nu-mi plânge
Că mi-ţi aspargi mușutéţa
— Las' să aspargă! ce o voiŭ?
Vă-mi plângu!
Cum plânge tata ti mine.
Vă-mi plângu!...
— Nu-mi plânge, dómnă și dudie,
Nu-mi plânge
Că mi-ţi aspargi tineréţa!
— Las' să aspargă! ce o voiŭ?
Vă-mi plângu!
Cum plânge mama ti mine
Vă-mi plângu!...
— Nu-mi plânge dómnă și dudie!
Nu-mi plânge!
Că mi-ţi aspargi mușutéţa!
— Las' să aspargă! ce o voiŭ?
Vă-mi plângu!
Cum plângu fraţili ti mine
Vă-mi plângu!...
— Nu-mi plânge, dómnă și dudie!

(1) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit. p. 163-165.

(2) *Dudie* este o vorbă, ce nu se intrebuinţéză de locŭ adĭ in Crușova și satele vecine. Se află vorba acésta numaĭ in cânteculŭ, ce se cântă mireselorŭ. Mirésa e numită «*dómnă*» și «*dudie*», ceea ce arată că *dudie* insemnéză mirésă, și că vorba acésta a fostŭ cu timpulŭ lăsată la o parte. Vorba *dudie* nu esistă la popórele vecine. Astădĭ mireseĭ din Crușova iĭ dice *'nvésta giverului* saŭ *'nvesta nouă* pl. *'nveste nale*. Nota culeg.

Nu mi plânge!
Că mi-ţi aspargi tineréţa!
— Las' să asspargă; ce o voiŭ?
Vă mi plângu!
Cum plângu surorile a mele
Vă-mi plângu!...
— Nu-mi plânge dómnă şi dudie
Nu-mi plânge!
Că mi-ţi aspargi muşutéţa!
— Las' să aspargă! ce o voiŭ?
Vă-mi plângu!
Că, acolo mine în închisescu,
Vă-mi plângu;
Nu sciŭ ce va se'ndisescu,
Vă-mi plângu!

Daco-românesce:

— Nu plânge dómnă şi dudie!
Nu plânge!
Că-ţĭ stricĭ frumuseţea.
— Las' să se strice! de ce să o voiŭ?
O să plângŭ!...
Cum plânge tata de mine
O să plângŭ!
— Nu plânge dómnă şi dudie!
Nu plânge!
Că o să-ţĭ stricĭ tinereţea!
— Las' să se strice! de ce să o voiŭ?
O să plângŭ!
Cum plânge mama de mine
O să plângŭ!...
— Nu plânge dómnă şi dudie!
Nu plânge!
Că-ţĭ stricĭ frumuseţea
— Las' să se strice! de ce să o voiŭ?
O să plângŭ!
Cum plângŭ fraţiĭ de mine
O să plângŭ!...
— Nu plânge dómnă şi dudie

Nu plânge!
Că o să-ţĭ stricĭ tinereţea!
— Las' să se strice? de ce să o voiŭ?
O să plângŭ!
Cum plângŭ surorile mele,
O să plângŭ!...
— Nu plânge dómnă şi dudie!
Nu plânge!
Că-ţĭ stricĭ frumuseţea!
— Las' să se strice! de ce să o voiŭ?
O să plângŭ!
Fiindŭ că acolo, unde eŭ pornescŭ
O să plângŭ!...
Nu sciŭ cum are să mi se'ntêmple,
O să plângŭ!... (1)

Când îşĭ ĭea mirésa rĕmasŭ bunŭ de la părinţĭ, tatălŭ eĭ cinstesce pre mire cu păharulŭ, éră pre mirésă o cinstesce maĭca sa cu şipulŭ. Atâtŭ mirele câtŭ şi mirésa, primindŭ celŭ de'ntâiŭ păharulŭ, ér mirésa şipulŭ, după ce mulţămescŭ şi cinstescŭ dintr'însele le strîngŭ şi le ĭeaŭ cu sine.

Păharulŭ pre care părinţiĭ mireseĭ îlŭ daŭ tinerilorŭ căsătoriţĭ de bĕutŭ acuma la despărţire şi după care îĭ demitŭ apoĭ în pace din casa lorŭ, se numesce, maĭ alesŭ în Moldova, *păharŭ de cale albă* (2).

In munţiĭ-apusenĭ aĭ Transilvanieĭ părintele mireseĭ ĭea

(1) V. Petrescu Cruşovénŭ, op. cit. p. 76—79.

(2) Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 147. —D-lŭ B. P. Hasdeŭ spune in «Dicţionarulŭ limbeĭ istor. şi pop. a Românilorŭ» t. I. p. 704: că «*Calea-albă*», in unele locurĭ peste Carpaţĭ se chĭamă ceea ce se ḑice maĭ obicĭnuitŭ «*Cale-primară*»; eŭ insă sunt de părere că cu totulŭ altŭ-ceva e *Calea-albă* şi cu totulŭ alta *Calea-primară*. Sub «*Cale-albă*» se'nţelege numaĭ ceea ce ne spune Budai-Delean (Dict. Mos. in Mus. istor. din Bucur.) citatŭ de d-lŭ Hasdeŭ, adică: «*Der erste Weg den die Braut zum Bräutigam macht*» (prima cale ce-o face mirésa la mire), pe când sub «*Cale-primară*», după cum vomŭ vedé la loculŭ sĕŭ, insemnéză: prima cale ce-o facŭ amêndoĭ tineriĭ la o sĕptĕmână saŭ dóuĕ după cununie la părinţiĭ mireseĭ. Adj. *albă* din *Cale-albă* are inţelesulŭ de *curată, nevinovată*, pe când la *Cale-primară* saŭ in timpulŭ acesteĭa nu maĭ póte fi vorba despre castitate saŭ nevinovăţie.

unŭ păharŭ nemijlocitŭ înainte de a se sui miresa în carŭ, îlŭ înfășóră într'o năframă mare de mĕtasă, îlŭ umple cu vinŭ și pune într'însulŭ o pĭesă de argintŭ saŭ de aurŭ. In pragulŭ ușeĭ închină la mama mireseĭ, mama la mirésă, și acésta la mire, care bea vinulŭ, și pĭesa o ține în gură până când ĭese din curte (ogradă). Mirésa sĕrută mâna tatăluĭ sĕŭ, care o prinde în brațe o sĕrută pe obrazŭ, îĭ dă o pĭesă de argintŭ saŭ de aurŭ pe care mirésa o légă într'unŭ colțŭ alŭ batisteĭ și după ce îĭ vorbesce încetișorŭ la ureche o petrece până la carŭ (1).

In *Bucovina*, după ce părințiĭ mireseĭ aŭ cinstitŭ pre tinerĭ și după ce aceștĭa aŭ mulțămitŭ, nu numaĭ părințilorŭ, ci și tineretuluĭ, care a luatŭ parte la nuntă pentru bunătatea ce aŭ arĕtat'o față de dînșiĭ până la căsătoria lorŭ, se forméză érăși unŭ feliŭ de danțŭ, la mijloculŭ căruĭa vine mirele și mirésa și cu acesta mergŭ apoĭ până la trăsura în care e zestrea încărcată, încunjură de treĭ orĭ trăsura, éră după a treĭa óră apucă mirele pre mirésă în brațe și dându-ĭ de vr'o treĭ orĭ cu bicĭulŭ saŭ scorbacĭulŭ peste spate, o urcă în trăsură.

In unele sate din Bucovina, precum în *Boĭanŭ*, mirele sue maĭ ântâiŭ pre mirésă și apoĭ încunjurândŭ singurŭ trăsura de treĭ orĭ, îĭ trage mireseĭ câte unŭ bĕțŭ, saŭ dacă este călare, câte unŭ bicĭŭ, ḑicêndŭ:

Haĭ mirésă la sălașŭ,
De-aicĭ năravulŭ să-țĭ lașĭ! (2)

Acéstă bătae cu bĕțulŭ saŭ sbicĭulŭ, care e usitată și la *Rușĭ* (3), însemnéză pe de-o parte că mirésa a întratŭ acuma pe mână de omŭ, pe de altă parte însă, stândŭ datina acésta în strînsă legătură cu răpirea mireseĭ, însemnéză că ea nu

(1) T. Frâncu și G. Candrea, op. cit., p. 165
(2) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(3) Düringsfeld, op. cit. pag. 27.

voescé de bună voe, ci numaĭ cu sila să mérgă la bărbatulŭ sĕŭ.

Când dă mirele să rădice pre mirésă în trăsură o nevastă, care stă la spatele miresei, cântă:

Tacĭ mirésă nu maĭ plânge,
Că eŭ la măta te-oĭŭ duce,
Când a face plopulŭ pere
Şi răchita vişinele
Şi proţapulŭ mugurele
Şi tânjala viorele,
Şi resteulŭ córne moĭ,
Atuncea-ĭ merge 'napoĭ! (1)

Saŭ aşa:

Frundă verde lăcrimĭóră,
Lado, lado, surióră
Du-te'n haĭne de mirésă,
La bărbatulŭ tĕŭ acasă.
Lasă mamă, lasă tată,
Că de-acum eştĭ măritată,
Lasă fraţĭ, lasă surorĭ,
Lasă grădină cu florĭ,
Că tu singur'aĭ să fiĭ,
O grădină de copiĭ.
Lado, Lado, nu maĭ plânge
Mijlocelulŭ nu-ţĭ maĭ frânge,
Că acasă te-ĭ întórce,
Şi la maĭca te-ĭ duce,
Chĭar atuncĭ şi nicĭ atunce
Când bondariŭ-a face mĭere,
Când a face plopulŭ pere
Şi răchita vişinele
Să-ţĭ alinĭ pofta cu ele! (2)

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.

(2) V. Alecsandri: Poesiĭ populare ale Românilorŭ. Bucurescĭ, 1866, p. 333. Despre fiinţa mitologică „*Lado*", care se invócă în acestŭ cânteců, Dim. Cantemirŭ, op. cit. p. 154, scrie următórele: «*Lado* et *Mano* numele acestorŭ ḑeĭ le invócă matrónele maĭ alesŭ la nunţĭ, de unde se póte deduce că sub acestea

După ce s'a suitŭ acuma mirésa în trăsură, nuna cea mare ĭea o *jemlă* și rupêndu-o în dóuĕ dreptŭ în vêrvulŭ capuluĭ, coborâ amêndóuĕ bucățelele pe ambele părțĭ ale mireseĭ și punêndu-le una de-o parte, ér cealaltă de altă parte, pune pe mirésă ca să șéḑă în mijloculŭ lorŭ.

Când nuna rumpe *jemla*, mirésa se'ntórce cu fața spre rĕsăritŭ și făcêndu-șĭ de treĭ orĭ cruce se rógă luĭ Dumneḑeŭ ca să-ĭ ajute.

In *Transilvania* e datină ca mirésa singură să rumpă o pâne în patru bucățĭ și să o arunce apoĭ în cele patru puncte cardinale, dândŭ prin acésta a se înțelege că o nóuă familie are să-șĭ întindă binecuvîntările sale în tóte părțile prin primirea de óspețĭ și nutrirea celorŭ sĕracĭ.

In *Țara-românéscă* acésta se face, ca și în Bucovina, de către *nașa*, adică nuna cea mare, cu acea deosebire numaĭ că aice se maĭ adaoge și unŭ vasŭ cu vinŭ, în care se móie pânea înainte de a fi aruncată (1).

In același timpŭ maĭca mireseĭ, saŭ și o nevastă care e înnemurită cu mirésa, légă câte o năframă de căpețelele cailorŭ saŭ de córnele boilorŭ de către omŭ de la carăle tuturorŭ *cărăușilorŭ*(2). Aceste năfrămĭ sunt menite pentru *cărăușĭ*, adică pentru vezitei.

După ce s'a făcutŭ și acésta și după ce s'aŭ suitŭ în care și căruțe toțĭ nuntașiĭ, carĭ aŭ de scopŭ să petrécă pe tineriĭ soțĭ până la mire acasă, precum și o păreche de lăutarĭ, care

---

se înțelegŭ *Venus* și *Cupido*, patrónele amoruluĭ nupțialŭ.» Ce se atinge în specialŭ de numele acesteĭ ființĭ, apoĭ trebue să notămŭ aice că Româniĭ l'aŭ adoptatŭ de la Polonĭ. Vedĭ Düringsfeld, op. cit. p. 210:

Deschide, măĭcuța mea,
Pentru mine, fiĭca ta,
Lado, Lado.

(1) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 28.

(2) Legarea unorŭ năfrămĭ saŭ și tistimele de căpestrele saŭ căpețelele cailorŭ și córnele boilorŭ e usitată și la alte națiunĭ. Amintimŭ aice pre *Maghiarĭ*. Vedĭ: Düringsfeld, op. cit. p. 47.

le cântă totŭ drumulŭ, încălicândŭ și mirele d'impreună cu vorniceiĭ sĕĭ, se pornescŭ cu toțiĭ și se ducŭ la mire. Ér nuntașiĭ, ce maĭ rĕmânŭ la părințiĭ mireseĭ, aruncă după dînșiĭ cu grâŭ precum și cu altŭ soiŭ de pâne albă, dicêndŭ:

Să'nfloriţĭ ca meriĭ,
Ca periĭ
Pe la mijloculŭ veriĭ,
Ca tómna cea bogată
Cu de tóte îndestulată! (1)

Despărțirea, despre care ni-ĭ vorba, e generală; ea se află, fără abatere, la tóte popórele.

Fie-care mirésă e cuprinsă în momentulŭ acesta de-o nespusă întristare și durere, chĭar și atuncĭ când bărbatulŭ după care se mărită și l'a alesŭ ea singură.

Asemenea și părințiĭ, chĭar și la acele popóre, la carĭ iubirea și alipirea de fiiĭ lorŭ nu e așa de desvoltată și de mare, sciindŭ însă prea bine, ce felĭŭ de sórte le aștéptă pre fiĭcele lorŭ, când se mărită, sunt cuprinșĭ de aceeașĭ întristare și simțescŭ aceeașĭ durere, când sosesce momentulŭ despărțireĭ, ca și fiĭca lorŭ.

Decĭ nu trebue nicĭ de cum să ne mirămŭ dacă, voindŭ a compara datinele și cântecele de la acestŭ actŭ, vomŭ afla că ele aŭ o asemĕnare bătătóre la ochĭ nu numaĭ la Românĭ și nu numaĭ la popórele înrudite cu aceștia, ci până chĭar și la cele maĭ diverginte atâtŭ în privința națională câtŭ și cea etnografică.

Dovadă despre acésta servéscă-ne următórele esemple:

Mirésa francesă, când sosesce momentulŭ despărțiriĭ «*la départie*» prindêndŭ a plânge îșĭ ĭea rĕmasŭ bunŭ, tocmaĭ ca și mirésa română, nu numaĭ de la părințĭ și dela întréga familie, nu numaĭ dela fecĭorĭ și fete, dela servitorĭ și servitóre, ci până chĭar și dela boiĭ dela plugŭ chemându-ĭ

(1) Datina Românilorŭ din cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ.

cu cele maĭ desmierdătóre cuvinte pe nume. Apoĭ dela obiectele de pe lângă casă, din casă și din bucătărie. Și numaĭ după ce șĭ-a luatŭ dela tóte acestea rĕmasŭ bunŭ se lasă a fi luată și dusă la părinţĭ (1).

Ér femeile din *Gascogne* în timpulŭ acesta cântă:

«Nevastă, îţĭ lașĭ pe mă-ta pentru totŭ-déuna ca să slujescĭ la unŭ străinŭ... Cu lacrimĭ și nu cu róuă șĭ-a spĕlatŭ mirésa piciórele. Plângeţĭ voĭ păreţilorŭ, plângeţĭ voĭ căpriorĭ aĭ acoperemîntuluĭ, aţĭ pĭerdutŭ flórea caseĭ (2).»

Totŭ la acéstă ocasiune femeile măritate din *Rusia* ḑicŭ mireseĭ:

«Greŭ iĭ să părăsescĭ părinţiĭ,—greŭ, să părăsescĭ mamă și tată,—greŭ, să te'nveţĭ cu altă familie, cu altŭ tată, cu altă mamă (3).»

In fine prietinele *mireseĭ sĭăbescĭ* din *Amberg* în *Oberpfalz* înainte de-a păși surata lorŭ pentru ultima óră peste pragulŭ ușeĭ părintescĭ, cântă:

Plângĭ, copilă, plângĭ
Că 'n vecĭ nu te-omŭ duce-acasă,
Te ducemŭ peste gunoĭulŭ tată-tĕŭ,
Nicĭ când nu ţĭ-a merge, cum ţĭ-a mersŭ (4).

Din cele arĕtate aicĭ resultă decĭ, că aceeașĭ întristare, aceeașĭ durere, aceleașĭ îmbrăţișărĭ și rĕmasŭ bunŭ și maĭ totŭ aceleașĭ cântece se află în decursulŭ despărţireĭ chĭar și la popórele cele maĭ diferite unulŭ de altulŭ în privinţa naţională.

---

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 251.
(2) P. Lafargue: Cânt. și ob. la nunţĭ in «Contimp.» an. VI, p. 9.
(3) Idem de eadem. p. 9.
(4) Düringsfeld, op. cit. p. 130:

Woin, Moidl, woin
Mia firn di nimma hoim
Mia firn di üba deins Vodars Mist
Es gaid da nimma wais da gang-rist.

XXVIII. VULPEA.

Dacă mirele nu e din acelașĭ satŭ cu mirésa, atuncĭ nemijlocitŭ după ce s'a suitŭ mirésa în trăsură și mirele cu vorniceiĭ sĕĭ aŭ încălicatŭ pe caĭ și daŭ să plece spre casă, fecioriĭ de satŭ se repedŭ la pórtă, o închidŭ și nu lasă pre nuntașiĭ din satulŭ străinŭ, însă maĭ cu sémă pre mire și pre mirésă să ĭasă din ogradă afară, până ce acestŭ din urmă nu le plătesce o desdăunare, pentru că eĭ aŭ jucatŭ pre mirésă câtŭ timpŭ acésta a fostŭ fată mare.

Acéstă plată, care constă maĭ alesŭ dintr'o mĕsură óreșĭ care de bĕutură, precum și datina împreunată cu dînsa, se numesce în cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ «*Vulpe*» saŭ «*Hulpe*».

Dacă acuma mirele voesce ca atâtŭ luĭ câtŭ și mireseĭ să nu i se întêmple nimică, plătesce maĭ ântâiŭ fără cea maĭ mică împotrivire Vulpea cerută, scóte după acésta unŭ șipŭ de rachiŭ, cinstesce pre toțĭ fecioriĭ de-a rêndulŭ, îșĭ ĭea rĕmasŭ bunŭ dela dînșiĭ mulțămindu-le pentru că ĭ-aŭ jucatŭ mirésa câtŭ a fostŭ fată mare și apoĭ, deschidêndu-i-se pórta și dându-i-se drumulŭ, se pornesce și se duce câtŭ se póte de repede cu mirésa și cu toțĭ petrecĕtoriĭ sĕĭ ca nu cum-va fecioriĭ de satŭ să-șĭ tragă pe samă și apoĭ să i se întêmple vre-o neplăcere saŭ chĭar nenorocire pe drumŭ.

Dacă însă mirele e unŭ omŭ înținatŭ și cărpĕnosŭ, dacă

se pune de pricină și nu voesce de feliŭ să plătéscă fecĭorilorŭ de satŭ Vulpea, saŭ dacă plătesce maĭ puținŭ de cum aŭ cerutŭ aceștĭa, atuncĭ nu e prea bine de dînsulŭ, și maĭ alesŭ când vre-unŭ fecĭorŭ din satŭ a avutŭ de gândŭ singurŭ să ĭea de nevastă pre fata ce s'a măritatŭ, și părințiĭ eĭ n'aŭ vrutŭ s'o dea saŭ ea singură n'a voitŭ să mérgă după dînsulŭ. Atuncĭ îlŭ lasă pre mire să ĭasă, dar pe de altă parte se ducŭ înaintea luĭ, strică pretutindenea tóte podurile cele maĭ slabe pe unde are să trécă nunta, saŭ, ce e și maĭ rěŭ, caută unŭ prilejŭ bunŭ de a rĕsturna trăsura în care se află mirésa, a împrăștia și a tăvăli zestrea acesteĭa, și a face astŭ-feliŭ atâtŭ mireluĭ câtŭ și mireseĭ maĭ multă supĕrare și daună, decât ar fi ținutŭ tótă «Vulpea».

Ba! uniĭ mirĭ nu scapă nicĭ cu atâta, ci eĭ o pățescŭ și maĭ rĕŭ, căcĭ fecĭoriĭ de satŭ, cum vĕdŭ că se punŭ de pricină, se apucă nu numaĭ la céртă, ci sarŭ chĭar și la bătae, și nu unŭ mire se duce bătutŭ mĕrŭ a casă. Și dacă se amestecă și nuntașiĭ sĕĭ, atuncĭ și aceștĭa sunt bătuțĭ și luațĭ pe fugă.

De aceea fie-care mire din satŭ străinŭ caută câtŭ maĭ de grabă să plătéscă Vulpea ca să scape cu obrazŭ curatŭ.

La Româniĭ de pe ambele țĕrmurĭ ale *Crișuluĭ-negru*, comitatuluĭ Bihariceĭ, când cuscriĭ și cu mirele se gată ca să se ducă cu mirésa la mire, e asemenea datină, de-a opri pre mire la pórtă și a cere dela dînsulŭ unŭ feliŭ de rĕsplată pentru mirésă, după cum ne putemŭ încredința din următorĭuluĭ cântecŭ, numitŭ «*Nevestéscă*», care se cântă la acéstă ocasĭune de 4 saŭ 3 inșĭ dintre cuscri și totŭ atâțĭa din partea mireseĭ saŭ dintre *Corinteĭ* după o melodie de totŭ frumósă și armoniósă.

Mirele:

Portarĭ, portăreĭ,
Dragĭ ómeniĭ meĭ,
Dați-mĭ mândra mea
Deschidețĭ pórta
Ca să ĭesŭ cu ea!

Portăreiĭ:

Mire frumuşelŭ,
Tênĕrŭ ficĭorelŭ,
Nu te lăuda
Ḑĕŭ cu acésta:
Că noĭ nu ţĭ-omŭ da
Mândruliţa ta,
Pân' ce-ĭ fi vorbitŭ
Cine ne-a venitŭ
Dela voĭ la noĭ?

Mirele:

Bine mĕ 'ntrebaţĭ,
Rĕspunsŭ căpĕtaţĭ:
Că eŭ mĭ am mânatŭ
La voĭ unŭ bărbatŭ,
Pe socru celŭ mare
Ḑiua 'ntâĭa óră,
Să vadă fata
Că mândră-ĭ saŭ ba?

Portăreiĭ:

Mirelŭ dela masă,
Pe soriţa nóstră
N'omŭ da nicĭ de cum,
Până nu ne spuĭ:
Că a doua óră
Pe cine-mĭ mânară
De la voĭ la noĭ?

Mirele:

Portăreĭ de pórte,
Io rĕspundŭ la tóte
Că a dóua dată
Ḑĕŭ eŭ am mânatŭ
Pe cumĕtrulŭ mare
Să vadă fata
Că mândră-ĭ saŭ ba?

Portăreiĭ:

Mire prea ĭubitŭ!
Bine ne-aĭ vorbitŭ;
Dar totŭ nu ţĭ-omŭ da
Nevestuţa ta,
Până ne veĭ spune,
Că pe astă lume,
Pe de-asupra nóstră
Ce umbră-ĭ maĭ grósă?

Mirele:

Astă lume are
O umbră maĭ mare
Care-ĭ cea maĭ grósă.
Şi-ĭ de-asupra nóstră;
Umbra cerĭuluĭ.

Portăreiĭ:

Voĭnicele mire
Eştĭ fecĭorŭ de fire,
Dar nu-ĭ căpĕta
Ḑĕŭ mândruliţa ta
Pân' te-omŭ întreba:
Ce apă-ĭ mare
Aicĭ pe sub sóre?

Mirele:

Apa cea maĭ mare
Aicĭ pe sub sóre:
Róua de vară
Pe tótă lumea.

Portăreiĭ:

Mire, mirişorŭ,
Frumuşelŭ fecĭorŭ,
Nu te lăuda
Nicĭ cu atâta,
Că soriţa nóstră
Nu va fi a vóstră
Până ce ni-ĭ spune

Cu cuvinte bune:
Ce umbră-ĭ maĭ grósă
'N faţa pămîntéscă
În postŭ de Sân-Petru?
Şi până-ĭ gâci
Ce munte ar fi.
Care e maĭ mare
Aicĭ pe sub sóre?

Mirele:

Câte aţĭ întrebatŭ
Tóte-am deslegatŭ,
Bine m'oĭŭ gândi
Şĭ-aste le-oĭŭ gâci;
Cea maĭ grósă umbră
Pe pămîntŭ de-asupra
Umbra stoguluĭ
'N postu Sân-Petruluĭ.
Şi munte-ĭ maĭ mare
Aicĭ pe sub sóre?
Dĕŭ moşinoĭulŭ
'N vêrfulŭ munteluĭ.

Portăreiĭ:

Nu te lăuda
Că noĭ nu ţĭ-omŭ da
Nicĭ acuma
Pe soriţa nóstră,
Nevastă frumósă,
Până ce-ĭ rĕspunde:
Ce glasurĭ maĭ mândre
Se audŭ pe-afară,
Când iĭ primăvară?...
Până-ĭ da cuvîntŭ
Pe acestŭ pămîntŭ
Ce urmă-ĭ maĭ mare?

Mirele:

Portăreĭ făleţĭ
Pórta deschideţĭ,
Că ĭo am respunsŭ
La ce mĭ-aţĭ prepusŭ;
Bine m'oĭŭ gândi
Şĭ-aste le-oĭŭ gâci...
Şi aşa respundŭ
Că glasu-ĭ maĭ mândru
Glasŭ de plugărelŭ
Cŭ-alŭ sĕŭ sbicurelŭ
Pe boi-şĭ mânândŭ
Din gură cântândŭ,
Paserĭ desmĭerdândŭ,
Tóte desfătândŭ.
Şi pămîntulŭ n'are
Umbră maĭ mare
Ca şi cea de plugŭ.

Portăreiĭ:

Bine respunseşĭ,
Bine ne spuseşĭ,
Dar te-omŭ maĭ împrinde
Pórta n'omŭ deschide
Până ce nĭ-ĭ spune
Ce rêndŭ fu pe tine
Şi ce te-a aflatŭ
De tu aĭ intratŭ:
În grădina mare
Fără-'nsciinţare
Şi tu aĭ culesŭ
Şi tu aĭ alesŭ
Cea maĭ mândră flóre
Nearsă de sóre,
Câte aĭ lăsatŭ
Tóte le-aĭ călcatŭ,
Şi s'aŭ olivitŭ
Şi s'aŭ vestedjitŭ.

Mirele:

Portăreĭ de pórtă
Sufleţele bune

Tóte vi le-oiŭ spune...
În grădina vóstră
Fără scirea vóstră,
Ḑĕŭ nu m'am băgatŭ;
Ci de scire am datŭ;
Nicĭ n'am culesŭ
Nicĭ n'am alesŭ,
Cea maĭ dalbă flóre
Mândră 'nfloritóre,
Ci care mĭ-a datŭ,
Care mĭ-a 'nsemnatŭ
Bunulŭ Dumneḑeŭ
Mĭ-am luat'o eŭ.

Portăreiĭ:

Tóte bine, mire...
Dar ţĭ-omŭ da de scire,
Că fetiţa nóstră
Dalba drăgăstósă,
Ea maĭ are fraţĭ
Ḑĕŭ fraţĭ ca şi braḑĭ
Şi surorĭ
Ca florĭ
Şi fraţiĭ că cerŭ
Păláriĭ de pĕrŭ,
Cojóce 'mbumbate,
Topóre 'ncolţate,
Surorile eĭ
Ele ḑĕŭ că ceĭŭ:

Zadiĭ resfăţate
Cârpe impĕnate
Cojóce 'mbumbate.

Mirele:

Portarĭ, portăreĭ!
Dragĭ ómeniĭ meĭ,
Deschideţĭ pórta
Să-mĭ ĭesŭ cu mândra
Tĕrgulŭ va fi Joĭ
Şi-omŭ *mé* (1) noĭ şi voĭ,
Şi vomŭ tĕrgui
Ce va trebui.

Portăreiĭ către mama mireseĭ:

Rĕmâĭ sănĕtósă
Maĭcă, draga nóstră,
Că fetiţa ta
Se va 'ndepărta...
Că nu ţĭ-a plăcutŭ
Cum ţĭ-a făcutŭ
Cum ţĭ-a măturatŭ
Şi cum ţĭ-a spĕlatŭ;
Tu veĭ rĕmâné,
Éră ea va mé
Peste văĭ şi munţĭ
Peste ape, punţĭ.
Bunulŭ Dumneḑeŭ
Nu te-lasă 'n rĕŭ! (2)

Vulpea nu numaĭ că se află şi la *Italienĭ*, ci ea are la aceştĭa totodată şi o mulţime de numirĭ, precum: în Valtélina *far la serra*, în unele locurĭ din Piemont, *far la barricata*, în Pistoja, *far la parata*, în Tarent, *fare la stecatta*, saŭ *fare la parata*, în Corsica, *far la travata* saŭ *far la spal-*

(1) *Mé*, provincialismŭ in locŭ de *merge*.
(2) Publ. ântâĭa óră de M. Pompiliu în «Familia» an. II. Pesta 1866. No. 29 p. 346.

tera, în Romagna, *far il laccio;* în de comunŭ însă se numesce *far il serraglio*.

După cum îndegetéză tóte numirile acestea, «*Vulpea*» la Italienĭ constă dintr'unŭ felĭu de pĭedică, cu care se opresce mirésa de a trece, când se duce la biserică, saŭ când părăsesce loculŭ natalŭ, spre a urma bărbatuluĭ sĕŭ. Adese orĭ constă pĭedica acésta dintr'o cordea, pe care mirésa o taie cu fórfecele, când voesce să trécă, se înțelege, că după ce mirele a plătitŭ maĭ ântâiŭ baniĭ de rĕscumpĕrare (1).

In unele părțĭ ale *Franciei*, dacă mirele e străinŭ și dacă pĭerderea mireseĭ e simțită în loculŭ sĕŭ natalŭ, feciorii din satŭ caută a împĭedeca plecarea eĭ prin aceea, că aruncă bucățĭ de lemne înaintea caruluĭ, ér după ce aŭ făcut'o acésta, predaŭ mireseĭ când ĭese din satŭ afară unŭ strutŭ mare de florĭ. In alte părțĭ însă adeseorĭ se întémplă, că fecĭoriĭ de satŭ, dacă mirele nu le-a plătitŭ de ajunsŭ de bĕutŭ, îĭ ĭeaŭ mirésa cu puterea și numaĭ după ce le plătesce o sumă însemnată de banĭ, ĭ-o daŭ érășĭ îndĕrĕptŭ (2).

La *Bascĭ* ĭea pre mirésă unŭ bărbatŭ din rudele acesteĭa pe calŭ și fuge, urmăritŭ de mire și de prieteniĭ luĭ, cariĭ cântă, slobodŭ puscĭ și pistóle, chiuindŭ ca nisce Indienĭ, ce se rĕpedŭ în luptă. Ca vêntulŭ vîjîe, dice cântecului, până ce la o cărnitură de drumŭ se vĕdŭ nevoițĭ a se opri înaintea uneĭ cordelĭ roșie întinsă de-acurmezisulŭ și păzită de patru țĕranĭ voĭnicĭ și înarmațĭ din cresceţŭ până'n tălpĭ. Fugarĭ și prigonitorĭ nu potŭ trece fără să plătéscă birŭ (3).

În unele locurĭ din apropierea *Madriduluĭ* în *Spania*, mirele când e din altŭ locŭ, trebue așișderea să-și rĕscumpere mirésa dela fecĭoriĭ din satŭ prin o câtime óreșĭ care de vinŭ, pâne, carne, etc., ca să-ĭ încuviințeze a-și duce mirésa a casă (4).

(1) Gubernatis, op. c., p. 182 -183.—Düringsfeld, op. c. p. 104.
(2) Düringsfeld, op. cit. p. 256.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 113, 185, 183. — Dargun, op. cit., p. 107—108.
(4) Düringsfeld, op. cit., p. 267.

Totŭ așa facŭ și feciorii din cele maĭ multe părțĭ ale *Tiroliei, Sviţereĭ, Silesieĭ, Bohemieĭ* (1), *Rusieĭ, Galiţieĭ, Ungarieĭ* (2), și ceĭ din *Riviera delle Castella* (3). Aceștĭa încă o oprescŭ pre mirésă cu o funie, prăjină, lanțŭ, cordea saŭ și cu împletiturĭ de florĭ și nu-ĭ daŭ de felĭŭ drumulŭ, până ce mirele nu le plătesce o anumită desdăunare.

Maĭ pre scurtŭ «*Vulpea*» o întêlnimŭ așișderea la tóte popórele europene.

(1) Gubernatis, op. cit., p. 182. — Dargun, p. 107—108.
(2) Düringsfeld, op. cit., p. 81.—Dargun, p. 107.
(3) Dargun, op. cit., p. 107.

XXIX. PRAPURULŬ.

In Moldova esistă, în loculŭ datineĭ descrise maĭ susŭ, «*Prapurulŭ*» (1), adică unŭ feliŭ de luptă prin alergarea cailorŭ.

Incă pe când nuntașiĭ mireluĭ mesescŭ, și pe când aceștĭa sunt pe la jumĕtatea meseĭ, nuntașiĭ mireseĭ începŭ a striga pe la ferestre «*prapurŭ, prapurŭ!*» Dacă din nuntru li se dă rĕspunsŭ afirmativŭ, e bine, de nu, atuncĭ punŭ sub sequestru mantale, șele, ba chĭar și caiĭ nuntașilorŭ mireluĭ, căcĭ eĭ prin cuvîntulŭ *prapurŭ* le cerŭ o nouă luptă, pentru că le ĭea o fată din satulŭ lorŭ, la care saŭ trebue să se supună saŭ să se rescumpere cu banĭ. Dacă nu se rescumpĕră la timpŭ, atuncĭ, când nunta dimpreună cu mirele și cu mirésa, după ce li s'aŭ lŭatŭ acestora ĭertăcĭunile, e gata de a pleca spre casă, nuntașiĭ de satŭ li se punŭ în cale, îĭ oprescŭ și le cerŭ din noŭ prapurŭ spunĕndu-le în același timpŭ că pentru acestŭ sfârșitŭ li s'aŭ sequestratŭ chĭar și din lucrurĭ.

Decĭ se începe lupta prin alergarea cailorŭ și pentru că nuntașiĭ mireseĭ sunt provocătoriĭ, apoĭ ceĭ aĭ mireluĭ aŭ dreptulŭ să plece la fugă înainte și ceĭ-lalțĭ să-ĭ gonéscă din urmă până îĭ ajungŭ. Dacă-ĭ ajungŭ trebue să-ĭ resfrângă înderĕptŭ, să-ĭ ĭea în mijloculŭ lorŭ ca prisonierĭ, éră dacă

(1) Se crede că prapurulŭ îlŭ aveaŭ maĭ inainte ca stégŭ, și cariĭ biruĭaŭ prin fuga cailorŭ eraŭ biruitorĭ, câștigătoriĭ stéguluĭ.

se împotrivescŭ, atuncĭ începŭ a-ĭ mĕsura cu bicele ce aŭ în mână, croindu-ĭ pe spate. Dacă însă curieriĭ mireseĭ nu ajungŭ din fuga cailorŭ pre fugariĭ mireluĭ, atuncĭ se întorcŭ aceştĭa înapoĭ, îĭ înconjură şi-ĭ ĭeaŭ eĭ în mijloculŭ lorŭ ca prisonierĭ. Biruiţiĭ trebue după aceea să se rescumpere prin o dare bănéscă începêndŭ dela unŭ galbĕnŭ în josŭ (1).

Datina acésta, care se află şi la *Taişpiniĭ* din *Codri Boemieĭ* (2), se vede că e fórte vechĭe la Românĭ, pentru că şi Dimitrie Cantemirŭ încă o descrie, cu acea deosebire numaĭ că pe timpulŭ renumituluĭ istoricŭ ea nu se făcea după cununie, când mirele îşĭ lua mirésa dela părinţiĭ aceştĭa şi voĭa să plece cu dînsa acasă, ci înainte de cununie, când mirele sosĭa cu suita sa la casa mireseĭ.

Étă şi cuvintele luĭ Cantemirŭ.

«Duminecă se adună toţĭ consângeniĭ şi cumnaţiĭ mireluĭ, ca să aducă mirésa şi trimetŭ înainte colăcarĭ să spună, că vine mirele. Ceĭ carĭ sunt adunaţĭ la mirésă păzescŭ în drumŭ şi caută să-ĭ prindă înainte de a ajunge la casa mireseĭ Colăcariĭ, pentru ca să nu li se întîmple una ca acésta îşĭ ĭeaŭ tot-deauna caĭ fórte ĭuţĭ. Ér de se întîmplă ca să-ĭ prindă, dacă sunt ómenĭ de condiţĭune maĭ inferióră, îĭ légă vîrtosŭ şi fără de cruţare şi-ĭ punŭ întorşĭ pe caĭ, ér dacă sunt ómenĭ maĭ de frunte, numaĭ câtŭ îĭ ĭeaŭ împrejurŭ consângeniĭ mireseĭ şi-ĭ ducŭ la casa eĭ, ca şi cum ĭ-ar duce în captivitate. Ajungêndŭ colăcariĭ aicĭ îĭ întrébă: ce caută, ce vreaŭ, éră eĭ rĕspundŭ că sunt trimeşĭ să declare răsboiŭ şi óstea va sosi îndată, ca să ĭea cetatea. După ce aŭ ḑisŭ acestea, îĭ poftescŭ în casă şi-ĭ facŭ să bea câte-va păhare marĭ de vinŭ, apoĭ aşa ospĕtaţĭ bine îĭ trimetŭ înapoĭ însoţiţĭ de câţĭ-va óspeţĭ de aĭ mireseĭ. Când vĕdŭ aceştĭa că

(1) Ioanŭ Mârza, op. cit. p. 9—11.
(2) Düringsfeld, op. cit. p. 185: «Die Burchen halten vor der Hochzeit einen Wettlauf.»

vine mirele, lasă pe colăcarĭ, adresându-le înfruntărĭ, şi se întorcŭ fuga cătră casă. Dacă ceĭ ce însoţescŭ pre mire potŭ să alerge după eĭ şi să-ĭ prindă, îĭ légă şi eĭ aspru fără cruţare, şi aşa îĭ ducŭ cu sine până la casa mireseĭ. In urmă după ce aŭ ajunsŭ aicĭ toţĭ óspeţiĭ din amêndóuĕ părţile, se întrecŭ cu alergare de caĭ, punêndu-se premiĭ pentru celŭ care va rĕmâne victoriosŭ. Premiulŭ între cetăţeniĭ maĭ puţinŭ avuţĭ este o maramă fórte frumosŭ cusută, ér între ceĭ maĭ avuţĭ, o bucată de pănură preţiósă orĭ pânḑă de mĕtasŭ. Maĭ ântâiŭ se trimetŭ ómenĭ înainte, ca să pună semne până unde să alerge, apoĭ unulŭ strigă şi dă semnŭ de plecare: atuncĭ ceĭ carĭ se credŭ a avé caĭ maĭ bunĭ, daŭ pintenĭ şi plécă. Celŭ, care a ajunsŭ maĭ ântâiŭ, se declară învingĕtoriŭ, şi primesce premiulŭ din partea mireseĭ, ér la calulŭ sĕŭ se pune o cunună de florĭ împletită fórte frumosŭ (1).»

(1) Dimitrie Cantemirŭ, op. cit. p. 145.

XXX. DUCEREA.

Cum începe a se îngâna ḑiua cu nóptea, în unele locurĭ chĭar și maĭ târḑiŭ, și anume nemijlocitŭ după luarea ĭertăcĭunilorŭ, dacă mirele e dintr'unŭ satŭ cu mirésa, éră dacă mirele e din altŭ satŭ, apoĭ nemijlocitŭ după plata vulpeĭ, urméză *Ducerea* saŭ *Calea-albă*.

Vorniceiĭ mireluĭ se pornescŭ călare înainte. Carulŭ, în care se află mirésa, nuna cea mare, lăutariĭ și maĭ multe neveste, dintre carĭ una ține luminele de cununie aprinse în mână, merge după dînșiĭ. Înapoĭa caruluĭ cu mirésa urméză mirele, avêndŭ de-a drépta și de-a stânga sa doĭ saŭ maĭ mulțĭ fecĭorĭ, cariĭ ca și dînsulŭ mergŭ călare. Éră după dînșiĭ urméză cele-l-alte trăsurĭ în carĭ se află nunulŭ celŭ mare și și ceĭ-lalțĭ nuntașĭ.

Lăutariĭ, vorniceiĭ precum și ceĭ-lalțĭ nuntașĭ, cariĭ petrecŭ pre tinerĭ, de cum aŭ eșitŭ din ograda părințilorŭ mireseĭ și până ce ajungŭ la mire acasă, nu înceteză maĭ de felĭŭ a bate în pălmĭ, a juca, a cânta și a chiui felĭŭ de felĭŭ de cântece și chiuiturĭ. Maĭ alesŭ însă nuna cea mare și cu nevestele, carĭ se află în carulŭ cu mirésa, facŭ celŭ maĭ mare huetŭ și voie bună. Ér stegarĭulŭ, unde e usitatŭ a fi și acesta, acuș e în fruntea acuș e în urma escorteĭ jucându-șĭ mereŭ stégulŭ, ca și când ar griji să nu rĕmâĭe nicĭ unulŭ dintre ostașiĭ înălțatuluĭ împĕratŭ îndĕrĕptŭ.

Totŭ stegarĭulŭ dimpreună cu unŭ vornicelŭ mergŭ în fuga mare călărĭ spre locuinţa mireluĭ spunêndŭ acolo, că eĭ sosescŭ cu mirésa, apoĭ se 'ntorcŭ érășĭ înapoĭ la óste totŭ strigândŭ și făcêndŭ voe bună.

Cântecele și chiuiturile cele maĭ îndătinate la acéstă ocasiune sunt cele următóre.

Când se pornesce din ogradă saŭ curte:

Frundă verde de cireșŭ,
Haĭ, mamă, și mĕ petrecĭ,
Până 'n fundulŭ grădiniĭ,
Petrece-te-arŭ străiniĭ,
C'aĭ datŭ mâna cu dînșiĭ.

Saŭ:

—Frundă verde de cireșŭ,
Haĭ, mamă, de mĕ petrecĭ,
Până la cornulŭ grădiniĭ,
Că eŭ mĕ ducŭ cu străiniĭ!
—Draga mamiĭ te-oĭŭ petrece
Dar totŭ cu străini-ĭ merge! (1)

După ce ĭesŭ cu nunta din ogradă:

Mergu-ţĭ, mergŭ, maĭcă, socriĭ,
Alăturea cu noriĭ,
Pe marginea păduriĭ,
Rumpêndŭ frunde, rumpêndŭ érbă,
Rumpêndŭ fiĭca de la mamă,
Rumpêndŭ érbă și sasăŭ,
Fiĭca de la tatălŭ sĕŭ.
Care-ĭ mama mireseĭ?
Cea ce stă 'n pragulŭ tindiĭ,
Și se uĭtă către lună,
Să fie diua maĭ bună,
Și se rógă către sóre,
Să fie diua maĭ mare,
C'are-o fiĭcă mergĕtóre,
Peste munţĭ,
În cele curţĭ,
La părinţĭ necunoscuţĭ,
Când vede pe socrulŭ sĕŭ,
Gândesce că-ĭ tatălŭ sĕŭ,
Când vede pe sócră-sa,
Gândesce că-ĭ maĭcă-sa;
Când îșĭ vede cumnaţiĭ,
Gândesce că i-sŭ fraţiĭ;
Când vede cumnatele,
Gândesce că-sŭ surorile (2).

(1) Din Crasna, com. de M. Bărbuţă.
(2) Din Sâncelŭ în Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Apoĭ acésta:

Câtă flóre-ĭ pe sub sóre,
Nu-ĭ maĭ celuită flóre,
Ca și fata cea fecĭóră.
Vine unulŭ și o cere,
Dice de-auna c'a mere.
Lasă fraţĭ, lasă surorĭ,
Lasă grădina cu florĭ,
Și din gură le grăesce:
Cresceţĭ florĭ cât gardurile,
Să vĕ bată vênturile,
Cresceţĭ florĭ și înfloriţĭ,
Că mie nu-mĭ trebuiţĭ! (1)

Și dacă în numele mireseĭ se cântă astŭ-felĭŭ, nicĭ pre mire nu póte să-lŭ trécă cu vederea. Din partea luĭ încă se cântă:

Nime'n lume nu se'nșală,
Ca fecĭorulŭ când se'nsóră,
Prinde șese boĭ la carŭ,
Și-șĭ aduce luĭ amarŭ (2).

Saŭ:

Cu lăutarĭ și cu masă,
Aducĭ pe dracu în casă (3).

Dacă mirésa e frumósă chiue astŭ-felĭŭ:

Ţucu-vĕ de șese boĭ,
Mândră fată duceţĭ voĭ,
Și birișulŭ ce vĕ mână,
Cu dragŭ v'așĭ fi eŭ stăpână (4).

Dacă mirésa e cam urâtă saŭ cam rĕutăcĭósă, chiue așa:

Ţucu-vĕ de șese boĭ,
Mândre perinĭ duceţĭ voĭ.
Dar pe vêrfulŭ caruluĭ
Pe mama amaruluĭ (5).

Saŭ așa:

---

(1) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) De pe Valea Someșuluĭ in Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) A. Pann, Povestea vorbeĭ. Partea II. Bucurescĭ, 1853. p. 111.
(4) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(5) Din Lăpușŭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Mere-unŭ voĭnicŭ cu carulŭ
Să-șĭ aducă amarulŭ.
Când îĭ colea către Joĭ,
Duce-ar amaru 'napoĭ,
Duce-l'ar, însă nu póte,
C'a juratŭ până la mórte (1).

După acésta se îndréptă către fetele carĭ aŭ rĕmasŭ nemăritate, și ḑicŭ:

Ședețĭ fete pe gunoĭŭ,
Pân'orŭ veni după voĭ,
Cu carulŭ cu șese boĭ,
Cu căruța cu treĭ caĭ,
Când orŭ fi Pascile 'n Maiŭ (2).

Apoĭ cântă următoriulŭ cântecŭ:

Tu mlădiță din grădină,
Ce-aĭ făcutŭ de-aĭ înfloritŭ
Dóră mă-ta te-a păzitŭ,
Orĭ sórele te-a 'ncălḑitŭ?
Ba maĭca nu m'o păzitŭ,
Sórele nu m'o încălḑitŭ,
C'așa-ĭ rĕndulŭ fetelorŭ,
Cum e rĕndulŭ merelorŭ:
Până-sŭ mere mititele
Staŭ șiruțŭ pe crengurele
Dac'apucă de se cocŭ,
Colo tómna pică josŭ,
Pică josŭ și putreḑescŭ,
Nimĕruĭ nu trebuescŭ (3).

Saŭ o variantă a acestuĭ cântecŭ:

Așa-ĭ rĕndulŭ fetelorŭ,
Cum îĭ rĕndulŭ merelorŭ,
Până-sŭ mere mĕrunțele
Staŭ în susŭ pe cĭomburele:

(1) Din Transilvania, com. de. d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Din Transilvania, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Când merele se mărescŭ
Pică josŭ și putrezescŭ,
Nimĕruĭ nu trebuescŭ (1).

În sfîrșitŭ se apucă și de cărăușŭ saŭ pogăniciŭ, și acestuĭa încă îĭ cântă:

Pogănicĭu cu plésna mare,
Mână boiĭ câtŭ de tare,
Să sosimŭ în satŭ cu sóre,
Să se mire ómeniĭ
Pentru cine bațĭ boiĭ;
Pentru-o rujă scuturată,
Pentru-o nevastă spĕlată (2).

Astŭ-feliŭ totŭ bătêndŭ în palme și împușcândŭ, cântândŭ și chiuindŭ, e petrecută și dusă mirésa până ce ajunge la casa mireluĭ.

Ér locuitoriĭ, pe lângă cariĭ trece nunta, parte din curiositate, parte și spre a felicita pre tineriĭ căsătorițĭ, le ĭesŭ înainte cu cofe pline cu apă, carĭ le-o varsă în cale, precum și cu strucurĭ de florĭ saŭ cu grâŭ, cu care aruncă într'înșiĭ (3).

Totŭ așa obicĭnuescŭ a face și Româniĭ din unele părțĭ ale *Macedonieĭ*. Toțĭ Româniĭ din acele părțĭ, cățĭ se află în cale pe unde trece cortegĭulŭ nupțialŭ sunt nevoițĭ să arate bucuria lorŭ (4).

Romaniĭ încă îndătinaŭ a duce pre mirésă la mire tocmaĭ ca și Româniĭ de astădĭ, adică pe la înserate saŭ nóptea (5)

---

(1) Dela isvorulŭ Murĕșuluĭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(2) De pe Tĕrnave, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(3) Datina Românilorŭ din Bucovina.

(4) D. Bolintineanu, Călĕtoriĭ la Româniĭ din Macedonia și muntele Atosŭ saŭ Sânta-Agora. Bucurescĭ, 1863, p. 90.

(5) Servius ad Buc. 8, 29: Varro in Aetiis dicit, sponsas ideo faces praeire, quod ante non nisi per noctem nubentes ducebantur a sponsis.

cu cea maĭ mare pompă (1), cu lăutarĭ (2), cu fachiĭ (3) de molidŭ aprinse (4), jucândŭ și cântândŭ așa numitele «*versurĭ fescenine*» prin carĭ se credea că se depărtéză vrăjitoriile (5).

Totŭ în acestŭ chipŭ obicĭnuiaŭ a duce pre mirésă și *Grecil ceĭ vechĭ* (6) și totŭ cam așa o duce și partea cea maĭ mare dintre popórele indo-europene.

---

(1) Claudian, 10, 286: ante fores iam pompa sonat.

(2) Plaut. Cas. IV, 3:

> **Age, tibicen; dum illam educunt huc novam nuptam foras**
> **Suavi cantu concelebra omnem hanc plateam hymaeneo.**

(3) La munte, unde mirésa obicĭnuesce a merge călare, ca și toțĭ ceĭ-alțĭ nuntașĭ, și unde adese-orĭ trebue să mérgă pe drumurĭ inguste și intunecóse, e și la Românĭ datină ca, pe lângă luminele de cununie, să pórte și fachiĭ, carĭ sunt făcute, ca și ale Romanilorŭ, din țandurĭ de bradŭ saŭ molidŭ.

(4) Serv. ad. Buc. 8, 29; Varro (sponsas) ait faces praeire.

Plaut. Cas. I, 1, 30: lucebis novae nuptae facem.

Senec. contr. 3, 21: cum infelici face ad dotalem suum nova nupta deduceretur.

(5) Festi ep. p. 85: Fescennini versus ideo dicti, quia fascinum putabantur arcere.

(6) Homer, Il., XVIII, 490—496:

> Ἐν δὲ δύω ποίησε πόλεις μερόπων ἀνθρώπον
> καλάς. Ἐν τῇ μέν ῥα γάμοι τ'ἔσαν εἰλαπίναιτε,
> νύμφας δ'ἐκ θαλάμων δαΐδων ὑπὸ λαμπομενάων
> ἠγίνεον ἀνὰ ἄστυ, πολύς δ'ὑμέναιος, ὀρώρει.
> Κοῦροι δ'ὀρχηστῆρες ἐδίνεον, ἐν δ'ἄρα τοῖσιν
> αὐλοὶ φόρμιγγές τε βοὴν ἔχον· αἱ δὲ γυναῖκες
> ἱστάμεναι θαύμαζον ἐπὶ προθύροισιν ἑκάστη.

XXXI. PINTENELE.

In unele ținuturĭ din Transilvania e datină că nuntașiĭ, după ce aŭ eșitŭ din curtea saŭ ograda părinților mireseĭ, plécă cu carele în rêndŭ bunŭ, călăreții înainte, carulŭ în care șade mirésa și ceterașiĭ după eĭ, ér mirele cu stegarĭulŭ și cu colăcarĭulŭ, toțĭ treĭ călărĭ, mergŭ după carulŭ mireseĭ. Lângă mirésă în carŭ șade *nuna mare* și *fetele de nună*. In carulŭ cu vesmintele mireseĭ șade numaĭ *têrfarița*. Ea singură o petrece-de la casa lorŭ (a mireseĭ) pentru ca să îngrijéscă de vestminte.

Astŭ-feliŭ mergêndŭ până la unŭ locŭ, acolo staŭ, și mirele cu colăcarĭulŭ se întorcŭ pe întrecute îndĕrĕptŭ la socrulŭ celŭ micŭ după *pintenele* saŭ *pintenulŭ mireseĭ* (1), adică *măhrama mireseĭ, vĕlulŭ* eĭ și să învite tot-odată pe *socriĭ micĭ* pe ḑiua următóre să vină la eĭ «*pe têrfărie*». Ajungêndŭ acolo intră érășĭ în curte și staŭ înaintea ușeĭ amêndoĭ călărĭ, ér colăcarĭulŭ rostesce la acéstă ocasiune următórea orație numită *Pintenulŭ:*

(1) Totŭ «*Pintenŭ*» se numesce în Transilvania și *năframa*, ce-o capĕtă mirele după colăcărie ca darŭ dela mirésă. Étă ce ne scrie în privința acésta d-lŭ I. Georgescu, invĕțătoriŭ în Scoreĭ: «După ce s'a rostitŭ *colaculŭ*, mirele predă mameĭ mireseĭ unŭ óreșĭ care darŭ (o cârpă, o păreche de cisme etc.) în semnŭ de recunoscință, ér mirésa totŭ la acéstă ocasiune légă mireluĭ o cârpă frumósă, ce se numesce și *pintenŭ*. Pe unele locurĭ, dacă socrulŭ micŭ e avutŭ, dă gineruluĭ sĕŭ unŭ calŭ ca *pintenŭ*.»

Și maĭ bună ḑiua
La Domnia vóstră
Cinstițĭ ómenĭ de-omenie,
Ca Dumneḑeŭ să vĕ ție
Că ce ne vedețĭ pe noĭ
Érășĭ venindŭ înapoĭ,
Mĕ rogŭ nu vĕ supĕrațĭ,
Nicĭ să nu ne judecațĭ:
Că noĭ de-aceea-amŭ venitŭ,
Să spunemŭ cum amŭ âmblatŭ
Și cum ni s'a întîmplatŭ.
Că noĭ cu povóra, ce-o aveamŭ,
Lesne pe cale mergeamŭ:
Dar d-vóstră ne-ațĭ înșelatŭ,
Povóra ne-ațĭ îngreuĭatŭ,
Pogănicĭulŭ l'ațĭ înbĕtatŭ
Și tare rĕŭ a mânatŭ,
Carulŭ costișŭ l'a băgatŭ,
Fórte rĕŭ l'a rĕsturnatŭ,
Când carulŭ peste délŭ,
Când délulŭ peste carŭ:
Dară lucru minunatŭ,
Nuna preste nunŭ a datŭ,
Pe popă l'a aflatŭ rîsulŭ
Căḑŭ și elŭ preste dînsulŭ.
Diplașulŭ încă s'a rĕsturnatŭ
Cetera șĭ-o a stricatŭ.

Starostea :

De cum-va-ĭ adevĕratŭ
Cum că v'ațĭ și rĕsturnatŭ,
Scițĭ că ce-ațĭ cerutŭ, v'am datŭ,
Calea vĭ-o am arĕtatŭ,
Să nu vĕ fi resturnatŭ,
Ér dumnĭa-ta, omŭ cu minte,
Să te fi dusŭ înainte,
Să fi ḑisŭ: «haidațĭ după mine,
Bată-vĕ ḑiua de mâne,
Că eŭ sciŭ calea maĭ bine!»
Atuncĭ nu v'ațĭ fi rĕsturnatŭ,
Nuna preste nunŭ n'ar fi datŭ,
Nicĭ diplașulŭ nu s'ar fi rĕsturnatŭ,
Dipla nu șĭ-o-ar fi stricatŭ;
Să fi mersŭ oblu pe cale,
Nu vĕ prăvălĭațĭ în vale;
Să fi legatŭ rótele cu lanțurĭ
Nu vĕ prăvălĭațĭ în șanțurĭ.
Caută dară și te cară,
Nu te-așĭ vedé pân' la vară,
Că dumnĭa-ta eștĭ de vină,
Că aŭ căḑutŭ toțĭ în tină!

Colăcarulŭ :

Jupâne staroste!
Să-țĭ maĭ spunŭ óre-ce:
Acuma asta-ĭ maĭ rĕŭ,
Că carulŭ zace'n părêŭ
Mânațĭ ómenĭ, mânațĭ boĭ,
Venițĭ și voĭ amêndoĭ;
Haĭdațĭ, nu vĕ pară glumă,
Să nu vĕ suduĭ de mumă,
C'asta-ĭ mare supĕrare,
Când țiganulŭ diplă n'are,
Nicĭ diplă, nicĭ pipă,
Făr totŭ ură și năcazŭ
De când s'a lovitŭ la nasŭ.
Ér noĭ toțĭ de popa stămŭ
Să ne cânte să jucămŭ,
Dar și popa-ĭ supĕratŭ
De când s'a fostŭ rĕsturnatŭ,
Și se face mâniosŭ,
Nu ne-ar cânta bucurosŭ.
Ḑice că în biserică va cânta,
Dar acolo cine va juca?!
Dar domnia-vóstră
Bine să vĕ purtațĭ,
Unŭ meșterŭ bunŭ să căpĕtațĭ,
Cu barda să bărduéscă

Şi dipla să ĭ-o cleĭască.
Faceţi-vĕ voie bună
Şi credeţĭ că nu-ĭ minciună...
Cinstiţĭ ómenĭ de-omenie,
Ca Dumnedeŭ să vĕ ţie,
Pre noĭ ne-a trimesŭ jupânésa
Mirésa,
Domnĭa-eĭ aşa cuvintéză:
«Să caute taĭca şi maĭca
In alŭ patrulea cornŭ de masă,
Unde a şedutŭ jupânésa mirésă,
Este o năframă tare frumósă,
Cine s'ar afla de-a ne-o da
Bună cinste va căpĕta.
De ne-a da-o sócra mică,
Să ne-o dea pe nimică;
De ne-a da-o sócra mare
V'omŭ plăti-o c'o căldare.

Starostea:

Oh! vaĭ, ce omŭ cicălosŭ
Hodorógă, flecărosŭ!
Aduceţĭ năframa cea frumósă
Din alŭ patrulea cornŭ de masă,
Să ĭ-o dămŭ, dór se va duce
Ursu'n labe să-lŭ apuce.

Atuncĭ aduce o cârpă urîtă şi arĕtându-o colăcarĭuluĭ, dice starostea:

Asta-ĭ dela sócra mică
Şi ţĭ-o dă chĭar pe nimică.

Ér colăcarĭulŭ rĕspunde:

Aceea nu e năframă,
Ci e lucru fără trébă
S'o încalţĭ la vară
Când veĭ secera,
Că apoĭ picĭorulŭ
Nu-ţĭ va degera.
Alta e năframa
Jupânesceĭ
Mireseĭ!

Atuncĭ vine *sócra mică* cu o năframă frumósă şi o dă nouluĭ ginere, care ĭ-o rĕsplătesce cu banĭ. Apoĭ mirele chĭamă pre socri pe *têrfărie* în numele sĕŭ şi alŭ nunuluĭ (1).

In alte ţinuturĭ, totŭ din Transilvania, colăcarĭulŭ sosindŭ la socriĭ ceĭ micĭ, rostesce oraţia următóre, care, în privinţa cuprinsuluĭ, puţinŭ ce se deosebesce de cea de maĭ susŭ:

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 29—34.

— Bună diminéța d-vóstre!
— Mulțămimŭ d-vóstre!
Dar n'ațĭ maĭ plecatŭ,
Că ce ne-ațĭ cerutŭ v'amŭ datŭ?!
— Ni s'a făcutŭ calea cruce
Și nu ne putemŭ duce;
Căcĭ d-vóstră v'ațĭ lăudatŭ
In fața acestuĭ poporŭ adunatŭ,
Că ni-țĭ da o povóră ușurică
Ca o pénă de rîndunică,
Și ne-ațĭ datŭ o povóră ușóră
Ca nóuĕ petre de móră.
Și 'ncă v'ațĭ maĭ lăudatŭ
Totŭ atuncĭ, când amŭ plecatŭ,
Că ni-țĭ da o călĕuză bună,
Să ne ducă pe calea care-o fi bună,
Dar ne-ațĭ datŭ o călĕuză nebună,
Ne-a dusŭ pe calea, care n'a fostŭ bună:
Prin gropișŭ,
Prin resturnișŭ;
Prin părîĭașe
Și prin văgașĭe:
Prin munțĭ cu stâncĭ
Și prin văĭ adâncĭ.
Șĭ-amŭ datŭ peste-unŭ délŭ mare,
Câtŭ care nu maĭ era sub sóre:
Délulŭ s'a resturnatŭ
Carulŭ s'a stricatŭ,
Carulŭ împĕratuluĭ ferecatŭ,
Cu pae de mălaiŭ legatŭ,
Câtŭ maĭ bine spoitŭ
Și miĭ și fărîme s'a făcutŭ.
Când s'a stricatŭ carulŭ
Popa șĭ-a ruptŭ brăcinarulŭ;
Nașulŭ, cădêndŭ în țĕrênă,
Șĭ-a frântŭ și elŭ o mână.
Să ne dațĭ bărdașulŭ satuluĭ
Să drégă caru'mpĕratuluĭ;
Să ne dațĭ barde și lemnŭ,
Căcĭ trebue să le-avemŭ,
Și câlțĭ de după blidarŭ
Să facemŭ popiĭ brăcinarŭ;
O țîră de aramă,
Să-ĭ facemŭ și cătăramă,
Că, de nu i-lŭ vomŭ drege.
Popa cu noĭ nu maĭ merge;
Și o țîră de untură
Să ungemŭ pe nunulŭ la mână,
Că, de nu-lŭ vomŭ vindeca,
Totŭ pe noĭ ne-a blăstĕma!
Éră dómna mirésă,
Care e cea maĭ alésă,
Plângêndŭ cu lacrimĭ pe frunte,
Câtŭ bóbele de linte,
Iĭ sărea stropiĭ
Totŭ câtŭ bobiĭ,
Și'n picĭóre s'a sculatŭ
Peste óste s'a uĭtatŭ
Pe noĭ ne-a alesŭ
Indĕrĕtŭ ne-a trimĕsŭ,
La alŭ patrulea cornŭ de masă,
Unde a ședutŭ dómna mirésă.
Că șĭ-a uĭtatŭ o măhramă
Multŭ mândră și frumósă
Să ne-o dațĭ d-vóstră:
Fie și de inŭ,
S'o șterge mirele de vinŭ!
Fie și de bumbacŭ,
Nóuĕ și de alea ne placŭ!
Fie și de strămătură,
Omŭ șterge caiĭ la gură
Șĭ-omŭ depăna după șură!
Fie și de arnicĭ,
Numaĭ să fie de-aicĭ,
Să nu fie de prin vecinĭ,
Să pățimŭ niscaĭ rușinĭ.
Dară acuma să luămŭ

Câte unŭ păharŭ de vinarsŭ
Să ne trécă de necazŭ,
Câte-unŭ păharŭ de băutură
Să ne maĭ udămŭ a gură,
Că, de nu o vomŭ uda,
Nu maĭ putemŭ cuvînta! (1)

O altă variantă a orațieĭ acesteĭa, totŭ din Transilvania, care așișderea se ține de *colăcarĭ*, când se'ntorcŭ după *pintenŭ*, sună așa:

Și maĭ bună diminéța
La domnĭa-vóstră!
Ne-amŭ dusŭ
Până unde ne-amŭ dusŭ,
Și ni s'a făcutŭ drumulŭ crucișŭ
Și nu ne-amŭ maĭ pututŭ duce,
Că carăle ni s'aŭ desferecatŭ,
Și calulŭ jupânuluĭ mire s'a o-
[pintitŭ,
Junânésa
Mirésa
În picióre s'a sculatŭ
Și cu glasŭ mare a strigatŭ:
—Întorceți-vĕ la casele mele
În care m'am născutŭ,
În care am crescutŭ
Și la maĭca mea
Cu care am trăitŭ.
Și așa am audìtŭ
Că sócra mică
Îĭ maĭ voĭnică,
Că s'a sculatŭ maĭ diminéță
Cu mătura 'n brațe
Și a măturatŭ
În patru cornurĭ de casă
Și patru de masă
Și a fi găsitŭ
O năframă de mătasă.
Și faceţĭ bine și mĭ-o dațĭ,
Că aceea e a nóstră (2).

După ce sfârșesce colăcarĭulŭ orația acésta, li se dă *pintenulŭ* saŭ *mahrama mireseĭ.*

Atuncĭ călărețiĭ saŭ colăcariĭ pornescŭ în fuga mare ca să ajungă carele cu zestrea mireseĭ, ca împreună intrândŭ în curtea mireluĭ, spre care s'a îndreptatŭ, să *înmâneze dómneĭ mirese* mahrama cu care să-șĭ ștérgă lacrimele ce-a vĕrsatŭ până aicĭ (3).

La *Morlachiĭ* din Dalmația, carĭ încă aŭ datina acésta, mirele merge asemenea numaĭ până la unŭ locŭ, se'ntórce apoĭ de-odată îndĕrĕptŭ și alérgă dimpreună cu *cumĕtrulŭ*

(1) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 29—31.
(2) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ pop. rom. p. 181.
(3) I. C. Tacitŭ: Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 54.

sĕŭ până la casa mireseĭ. Aicĭ, dândŭ de sócra sa, care îlŭ aşteptă în pragulŭ uşeĭ, îĭ sărută mâna, şi după acésta, primindŭ de la dînsa o «*mahramă*», pentru care îĭ dă o jumĕtate de ţechină, alérgă érăşĭ după escortă ca să ocupe loculŭ ce i-se cuvine (1).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 78.

XXXII. ÎNTIMPINAREA.

În unele părțĭ ale Transilvanieĭ ajungêndŭ nuntașiĭ cu mi résa aprópe de casa mireluĭ, colăcarĭulŭ cu unŭ călărețŭ merge înainte ca să dea scire cum că vinŭ în pace, și de a-casă să aducă veste, că acolo îĭ aștéptă. Ostașiĭ zăbăvescŭ, ér colăcarĭulŭ ajungêndŭ la pórta mireluĭ dice așa:

Și maĭ bună séra
La domnia-vóstră
Cinstițĭ ómenĭ de-omenie,
Dumnedeŭ să vĕ ție!
Dile șepte fără șése,
De când amŭ plecatŭ de-acasă,
Cu alŭ nostru împĕratŭ,
Multă lume amŭ umblatŭ.
Și umblândŭ atâta lume
Amŭ vĕdutŭ câte-o minune,
Care tóte vi le-oiŭ spune,
Și credețĭ, că nu sunt glume.
Dar maĭ ântâiŭ vremŭ să scimŭ
Óre bine nimerimŭ?
Óre asta ni-ĭ cetatea,
Din care amŭ plecatŭ cu óstea?
Și ce veste-ĭ în cetate,
Avețĭ pace sănĕtate?
Că noĭ câtŭ ce amŭ pornitŭ
O luncă amŭ nimeritŭ,
Și fiindŭ vremea târdie,
Ea sare din câmpie
O féră grósnică cumplită,
Cu ochiĭ marĭ și sgâită,
Dar fiindŭ eŭ vitézŭ mare,
Mĭ-am uĭtatŭ că sunt călare,
Și pe șesulŭ celŭ frumosŭ
Am luatŭ fuga pe josŭ.
Dar și soțulŭ di'ngă mine
Fugea cu cĭóriciĭ în vine.
Elŭ atuncea strigă: holtŭ!
C'așŭ maĭ fugi și nu potŭ!
Atuncĭ féra 'nspăĭmântată
Începu-a fugi 'ndată,
Preste șesŭ și preste délŭ,
Epurele fugea ca unŭ calŭ.
Vedĭ aceea vitejie
Un'o face dintr'o mie.
Făceți-vĕ voie bună
Și credețĭ că nu-ĭ mincĭună.

Starostea rĕspunde ceva rîḑêndŭ, că s'aŭ speriatŭ de unŭ ĭepure de viteji marĭ ce sunt. Éră colăcarĭulŭ vorbesce maĭ departe :

Cinstitŭ vornice de locŭ,
Dee-ţĭ Dumneḑeŭ norocŭ,
Ĭasă-ţĭ pĕrulŭ prin colopŭ
Şi cămaşa prin cojocŭ.
Póte că aţĭ auḑitŭ
De bătaĭa ce-amŭ avutŭ,
Când pe drumŭ călĕtorĭamŭ,
Cu'mpĕratulŭ nostru mergeamŭ.
Cu Turciĭ ne-amŭ întâlnitŭ,
Şĭ-amŭ avutŭ răsboiŭ cumplitŭ.
După noĭ aŭ alergatŭ
Pân' la délulŭ celŭ înaltŭ.
Acolo-aŭ statŭ să rĕsufle
Pân' ne-amŭ ascunsŭ noĭ în tufe.
Aşa dar, că ne-amŭ purtatŭ bine,
Eŭ şi soţulŭ de lângă mine?

Aci starostea ér le rĕspunde ce-va rîḑêndŭ cu toţiĭ ceĭ de faţă, că s'aŭ purtatŭ aşa de rĕŭ. Dar colăcarulŭ se face că nicĭ nu-ĭ aude şi vorbindŭ maĭ departe ḑice:

Cinstiţĭ ómenĭ de-omenie,
Dumneḑeŭ să vĕ ţie!
A nostru mare 'mpĕratŭ
O vedenie-a aflatŭ,
Unde şéde-o 'mpărĕtésă
Vedenia cea frumósă.
La dînsa a alergatŭ,
Cu dînsa mâna a datŭ,
După ce s'aŭ sfătuitŭ
Apoĭ s'aŭ şi logoditŭ.
După ce s'aŭ cununatŭ,
Toţĭ cu bine le-aŭ strigatŭ:
Vivat, vivat să trăéscă
Domnulŭ să-ĭ blagoslovéscă!
Vinŭ amêndoĭ împreună,
Spre a nóstră voie bună.
Maĭca mireluĭ să fie sănĕtósă,
Că nora-ĭ vine veselósă . . .
Cinstite vornice!
Să-ţĭ maĭ spunŭ óre-ce:
Dute'n casă ĭute tare
Şi spune la sócra mare,
Să dea semnulŭ gătatŭ.
Colacu'n suliţă împlântatŭ,
Ca şi mireluĭ să-ĭ placă
Semnulŭ celŭ bunŭ de la maĭcă.

Aicĭ se aduce colaculŭ cerutŭ şi colăcarulŭ luându-lŭ se întórce la óste dimpreună cu celŭ ce l'a petrecutŭ, apoĭ vinŭ cu toţiĭ cu veselie la casa mireluĭ, unde îşĭ petrecŭ până ce se adună toţĭ óspeţiĭ, câţĭ aŭ fostŭ chĭemaţĭ la nuntă, dar nu s'aŭ dusŭ după mirésă, fiindŭ-că după mirésă numaĭ aceĭa mergŭ, pe carĭ îĭ poftesce mirele şi părinţiĭ luĭ, ér ceĭ-laţĭ chĭemaţĭ numaĭ la casa mireluĭ ĭeaŭ parte la ospĕţŭ.

Călăreţiĭ îşĭ daŭ josŭ năfrămile de pe spate, şi rĕmânŭ aicĭ până după cină, petrecêndu-şĭ cu jocŭ. *Têrfăriţa* şi stegarulŭ descarcă de pe carŭ cele aduse, şi le aşază la loculŭ lorŭ. Sosindŭ chĭemaţiĭ, pe carĭ de noŭ ĭ-aŭ invitatŭ chemătoriĭ, se punŭ la masă şi cinéză cu toţiĭ împreună (1).

În alte părţĭ din Transilvania se întîmpină mirésa astŭ-felĭŭ:

Cum aŭ luatŭ *Pintenulŭ* mireseĭ, călăreţiĭ plécă în fuga mare până ce ajungŭ carulŭ cu mirésa şi apoĭ întră îndată la mire în curte. Caiĭ sunt duşĭ în coşare, carulŭ se descarcă, mirésa este primită de sócra cea mare cu cuvintele: «de acĭ înainte îmĭ veĭ fi fiĭcă şi ajutorŭ», apoĭ o sărută (2).

După acésta se pune o masă de naintea caseĭ, se aşterne unŭ straiŭ pe dînsa, se presură cu florĭ, se pune pâne, bĕutură şi sare, pe care suindu-se mirésa, aruncă grâŭ în cele patru puncturĭ cardinale. Prin acésta voescŭ să arete, că precum sbóră şi se depărtéză grăunţele aruncate, aşa să sbóre şi să se depărteze tóte relele de casătoria sa; şi precum grâulŭ semĕnatŭ fórte înmulţite fructe aduce, aşa să se înmulţéscă şi să sporéscă şi fericirea lorŭ (3).

Scoborîndu-se de pe masă, sócra cea mare o învêrtesce de treĭ orĭ în jurulŭ unuĭ vasŭ cu apă.

Apoĭ mirésa tórnă apă socruluĭ şi sócreĭ, naşuluĭ şi naşeĭ să se spele spre semnŭ că ea va asculta consiliile noilorŭ părinţĭ corporalĭ (socrulŭ şi sócra) şi pe ale celorŭ spiritualĭ (naşulŭ şi naşa).

Apoĭ mirésa stropesce pre toţĭ gĭurŭ împregĭurŭ şi împreună cu mirele duce restulŭ apeĭ la rădĕcina unuĭ pomŭ în grădină (4).

---

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 34—38.

(2) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit p. 59.

(3) D. T. Bojincă, op. cit., p. 211. Nota 2.

(4) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 59.—D. T. Bojincă, op. cit. p. 213 Nota 1: «La Românii de acum se face stropirea cu apă aşa: Maĭ ântâiŭ se stropesce mirésa, după aceea stândŭ ea la pragulŭ caseĭ din

Joculŭ urmézǎ încǎ în curte, când mirésa întrǎ în casǎ. Înainte însǎ de întrare în casa socrilorŭ, ea se proptesce în pragŭ și nu vrea sǎ între până după multe rugăminte, prin ce aratǎ, cǎ ea nu s'a îmbiatŭ lorŭ (1).

După ce a intratŭ, sócra cea mare o primesce cu unŭ frâŭ, prosopŭ orĭ brâŭ, cu unŭ colacŭ orĭ cu unŭ păharŭ de mĭere.

O légă cu frâulŭ de mână arĕtându-ĭ în modŭ alegoricŭ legătura conjugală, ce are să lege pre noiĭ căsătorițĭ, o unge cu mĭere pe frunte și, înconjurândŭ camera, unge cele patru colțurĭ ale caseĭ.

Mirésa ĭea o bucățică de colacŭ și întinge în mĭere și o mănâncǎ, apoĭ restulŭ se pune în vatra foculuĭ (2).

În *Macedonia*, ajungêndŭ mirésa la casa mireluĭ, este întîmpinată la pórtă de sócra sa și de nuntașĭ, acolo i-se aduce unŭ copilŭ micŭ de-lŭ ține în brațe și-lŭ sărută, apoĭ unŭ alŭ doĭlea și alŭ treĭlea, pre carĭ îĭ sărută pe rêndŭ; când este să tréca pragulŭ să între în ogradă, i-se dă o farfurie cu untŭ și ea luândŭ din elŭ cu degetele, unge pragulŭ ușoruluĭ susŭ și josŭ, apoĭ în drépta și în stânga, și dreptŭ ștergarŭ spre a-șĭ șterge degetele, i-se dă unŭ caĭerŭ de lână, apoĭ unŭ mĕrŭ în care se află vîrîte maĭ multe monede, și-lŭ aruncă dreptŭ în susŭ și care îlŭ prinde acela se consideră, că are să fie cu norocŭ. Totŭ atuncĭ în unele locurĭ sócra pune pe capulŭ mireseĭ o turtă, și o ține puținŭ, apoĭ o frânge în două bucățĭ.

Cum întră mirésa în casă, némurile eĭ începŭ a cânta:

---

lăuntru, stropesce pe toțĭ ceĭ ce se află la nuntă cu acea apă și îĭ șterge cu o ștergură anume gătită. Nuntașiĭ toțĭ sunt indătorițĭ a se strecura peste pragŭ, ca să-ĭ pótă stropi mirésa.»

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(2) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 59.

Sun nă salçe sălcióră,	Sub o salce sălcióră,
Să-și o lia ginerile sub suóră,	Să-șĭ o ĭea ginerile subsuóră.
S' nă bănezi lungină;	Să trăéscă lungĭ anĭ;
Ne-aduseși o ghirachină,	Ne-aĭ adusŭ o lebădă,
Și umplu casa de luñină;	Și umplu casa de lumină;
S' nă bănezi sor, măргeóă,	Să ne trăescĭ soră mărgea,
Si ñi umpli casa di haraoă.	Să ne umpli casă de bucurie!

În *Pindŭ* când este să intre mirésa în casă, sócra îĭ aşterne *adimpt* (şăĭacŭ) albŭ pe care ea calcă, apoĭ nuntaşiĭ o uréză ḑicêndu-ĭ: «să bănéză, şi incherdu bun, Dumneḑeu să-şi dea lilicele di tru Mai, şi strañile vărnă óră să nu ti lipsasca: =să trăescĭ, şi norocŭ bunŭ, Dumneḑeŭ să-ţĭ dea florile din Maĭ, şi straele să nu-ţĭ lipséscă nicĭ o dată.»

În locurile unde este obiceĭulŭ ca mirésa să se întórcă călare de la biserică la casa mireluĭ, socrulŭ eĭ, saŭ unŭ altŭ bĕtrânŭ o scobóră de pe calŭ, şi tăindŭ chinga dela *samarŭ* (unŭ feliŭ de şea) îlŭ restórnă, în semnŭ că nu maĭ este de trebuinţă, fiindŭ că mirésa nu va maĭ încăleca, ci va rĕmâné în casa bărbatuluĭ pentru totdeauna; apoĭ mirésa cu femeile, carĭ o însoţescŭ se ducŭ într'o cameră a parte, unde vine unŭ băeţelŭ, care are tată şi mamă şi apucândŭ cu dinţiĭ sovonulŭ (vĕlulŭ) îlŭ scóte de pe obrazulŭ mireseĭ (2).

În alte locurĭ totŭ în *Macedonia*, ajungêndŭ mirésa a casă la ginere (mire), muma gineruluĭ aruncă grâŭ asupra corte giuluĭ,—mirésa se dă josŭ de pe calŭ şi unŭ copilŭ ce are părinţĭ viĭ âncă trece pe sub calulŭ eĭ; atâtŭ ginerile, câtŭ şi mirésa trebue să ĭea sama spre a nu atinge pragulŭ uşeĭ intrândŭ. Pe pragŭ se pune unŭ cercŭ de bute,prin care sunt nevoiţĭ să trécă, plecând-se şi ţiindu-se de mână; pe urmă acelŭ cercŭ se rumpe în dóue asupra capetelorŭ lorŭ (2).

În *Bucovina*, cum aŭ ajunsŭ şi aŭ întratŭ în ogradă cu tră-

(1) T. T. Burada, Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. in op. cit. p. 422—423.

(2) Dim. Bolintinénŭ, op. cit. pag. 90.

sura în care se află miresa și pe care cărăușulŭ o trage de comunŭ de naintea caseĭ, nuna cea mare începe a juca în tóte părțile, a bate în palmĭ și a chiui:

U, iu, iu și na, na, na,
Sócră mare, draga mea,
Sócră mare,
Sócră mare!
Eșĭ afară,
Eșĭ afară!
Eșĭ afară, sócră mare,
Că-țĭ aducŭ pĭeptĕnătóre,
Să te pĭeptene pe capŭ,
Cu unŭ pĭeptene de fagŭ,
Cu dințiĭ ceĭ marĭ,
Groșĭ și tarĭ,
Bine să te descâlcéscă,
Cu dințiĭ ceĭ micĭ,
Ascuțițĭ și lungĭ,
Bine să te dupăcéscă! (1)

Saŭ astŭ-feliŭ:

Bucură-te, sócră mare,
Țĭ-aducŭ noră ca o flóre,
Țĭ-a pune de lăutóre,
Și te-a unge cu unsóre,
Și te-a la, te-a pĭeptĕna,
Cu capulŭ de gardŭ te-a da! (2)

Saŭ așa:

Eșĭ afară, sócră mare,
Țĭ-am adusŭ pĭeptĕnătóre,
Să te pĭeptene pe capŭ,
C'o bucat' de lemnŭ de fagŭ,
Dar fie și de răchită,
Numaĭ să fie pârlită! (3)

(1) Din Ilișeștĭ, colecția autoruluĭ.
(2) Din Crasna, dict. M. Bărbuță.
(3) Din Șchela, satŭ lângă Suceva, com. de V. Balintescu, stud. gimn.

Dar nu numaĭ nun acea mare chiue astū-feliū, nu numaĭ ea singură strigă pe sócra cea mare, maĭca mireluĭ, să ĭasă afară spre întîmpinarea mireseĭ, ci și tóte cele-lalte neveste, carĭ aŭ petrecutŭ pre mirésă, cum aŭ întratŭ în ogradă începŭ unele a bate din pălmĭ, ér altele în lingurĭ și a dice:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ţĭ vine chĭeptĕnătóre,
Să te chĭeptene pe capŭ
C'o bucat' de lemnŭ de fagŭ (1).

Saŭ:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ţĭ vine chĭeptĕnătóre,
Să te chĭeptene pe capŭ,
Cu două lemne de fagŭ (2).

Saŭ:

Bucură-te, sócră mare,
C'a venitŭ pĭeptĕnătóre,
Cu unŭ pĭeptene de bradŭ
Să te pĭeptene pe capŭ,
Să-ţĭ dee câte-unŭ cĭomagŭ (3).

Saŭ:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ţĭ vine pĭeptĕnătóre,
Să te ungă cu unsóre
Să te dee
Cu capulŭ de chiotóre (4).

Totŭ așa chiue la acéstă ocasĭune și Româncele din ţinutulŭ *Năsĕudului* în Transilvania:

Bucură-te, sócră mare,
Că-ţĭ aducŭ pĭeptĕnătóre.

(1) Din Mănăstirea-Humoruluĭ, com. de d-lŭ G. Avramŭ, și din Pojorita com. de I. Flocea, stud. gimn.

(2) Din Marginea, com. de Ef. Bodnarescu, stud. gimn.

(3) Din Calafindescĭ, dict. de Sofia Frâncu.

(4) Din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.

Pe unde te-a pleptĕna
Șépte anĭ nu te-a mânca,
Fără totŭ te-ĭ văeta (1).

Saŭ:

O sĕracă sócră mare,
Ține-te'n picĭóre tare,
Că țĭ-aĭ căpĕtatŭ nororă.
De gândescĭ că ți-ĭ sororă
Și-ĭ suflă vêntulŭ prin gură
Ca când aĭ sufla prin șură.
Ține-te, nu te lăsa,
Că nora te-a scărmăna
Și țĭ-a da nenumĕrate
Preste capŭ și preste spate.
Și țĭ-a da și preste mână.
Și-ĭ răbda că eștĭ bĕtrână.
Șĭ-a da și la socru mare.
Că-ĭ decât tine maĭ tare.
Răbdațĭ socri amêndoĭ.
C'atuncea v'omŭ scóte noĭ (2).

După ce-aŭ întratŭ în ogradă și pe când se apropie de ușa caseĭ:

Bucură-te, sócră mare,
Că țĭ-am adusŭ lucrătóre
O noră ca și o flóre.
Ne-amŭ preumblatŭ prin grădină,
Țĭ-am adusŭ o gospodină,
Gospodină lucrătóre,
Frumușică ca șĭ-o flóre,
Totŭ s'o puĭ la cheutóre (3).

Saŭ acésta:

Tótă vara n'am lucratŭ
Totŭ de acestea-am așteptatŭ.

---

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Din Năsĕudŭ, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Nicĭ la vară n'oiŭ lucra,
Totŭ de-aceste-oiŭ aștepta,
Că maĭ am pe cine-va.
Bucură-te, sócră mare,
Că aĭ noră ca o flóre,
Ca dumnĭa-ta lucrătóre.
Să o legĭ la cheutóre.
M'am preumblatŭ prin grădină,
Mĭ-am adusŭ o gospodină;
M'am preumblatŭ prin ocolŭ,
Mĭ-am adusŭ unŭ ajutorŭ (1).

Sócra cea mare, care totŭ timpulŭ câtŭ a fostŭ și s'a petrecutŭ nuntașiĭ la părinţiĭ mireseĭ, a stătutŭ a casă, cum vede c'a întratŭ nunta în ogradă, ĭese dimpreună cu bărbatulŭ sĕŭ spre întîmpinarea mireseĭ cu *pâne, sare, zahărŭ* saŭ *mĭere,* o strachină în care se află aghĭasmă și unŭ struţŭ de busuĭocŭ, precum și cu unŭ șipŭ de rachiŭ în mână, carĭ obĭecte însemnéză, că tineriĭ căsătoriţĭ câtŭ vorŭ trăi să aĭbă de tóte în îndestulare și viaţa să le fie dulce ca mĭerea (2), și făcêndŭ și ea voĭe bună strigă:

U, ĭu, ĭu și bine-mĭ pare,
C'aţĭ adusŭ voĭnică flóre,
Floricică dela Maiŭ
Să ne fie de bunŭ traiŭ (3).

După acésta, stropindu-o cu aghĭasmă și cinstindu-o pre mirésă o cobóră din trăsură josŭ și ţinêndu-o de mână, încunjură de treĭ orĭ trăsura cu dînsa (4), saŭ jócă împreună unŭ jocŭ împrejurulŭ trăsureĭ (5). Mirésa ĭea apoĭ dela calulŭ din drépta căpeţala de pe capŭ saŭ îĭ desprinde unŭ

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuţă.
(2) Pretutindenea îndatinatŭ în Bucovina. Totŭ cu pâne e întîmpinată mirésa de către sócra cea mare și în districtulŭ Bacăuluĭ din România. Vedĭ «Columna luĭ Traĭanŭ», an. IX, p. 417.
(3) Din Ilișescĭ, colecţia autoruluĭ.
(4) Datina Rom. din Ilișescĭ și a celorŭ din Scheĭa, com. de V. Bălintescu.
(5) Datina Rom. din Boĭanŭ, com. de V. Turturénŭ.

ştrĕngŭ; ér dacă la trăsura, cu care a venitŭ, aŭ fostŭ boĭ înjugaţĭ, ĭea totŭ de la boulŭ din drépta resteulŭ şi-lŭ aruncă peste capŭ. Acéstă procedere însemnéză că ea scie rêndulŭ gospodărieĭ şi că nu se va întórce maĭ multŭ îndĕrĕptŭ la părinţiĭ sĕĭ (1). După acésta intră cu danţulŭ în casă, ţinêndŭ sócra cea mare şi acuma pre mirésă de mână. Ér după ce a intratŭ în casă o pune după masă şi cinstesce la dînsa (2).

In unele comune, precum bună óră în Crasna şi Calafindescĭ, nu e datină ca socriĭ ceĭ marĭ să ĭeasă întru întîmpinarea mireseĭ, ci în loculŭ acestora ĭesŭ nisce rudeniĭ maĭ de aprópe ale mireluĭ şi acestea o întimpină. Socriĭ ceĭ marĭ rĕmânŭ în casă. Sócra cea mare face numaĭ atâta, că nemijlocitŭ înainte de ce aŭ să între tineriĭ în casă, aşterne, dupre cum este pretutindenea obiceiŭ, unŭ covorŭ, o scórţă, unŭ lăiceriŭ saŭ şi unŭ ţolŭ de lână din pragulŭ uşeĭ dela tindă şi până în pragulŭ caseĭ, anume ca tineriĭ şi maĭ alesŭ mirésa, când va intra în casă, să nu calce pe pămîntulŭ golŭ, ci pe aşternutŭ. Insă cum a aşternutŭ covorulŭ îndată intră éră în nuntru şi se pune cu spatele la hornŭ, ca mirésa, când va intra în casă, să nu se uĭte în cuptĭoriŭ, căcĭ nu e bine.

După acésta descălicândŭ mirele de pe calulŭ sĕŭ şi ducêndu-se la trăsura, în care se află mirésa, o ĭea pre acésta frumuşelŭ în braţe şi o scobóră josŭ. Apoĭ sosindŭ şi vorniceiĭ sĕĭ dimpreună cu alţĭ fecĭorĭ, fete şi neveste, carĭ se află de faţă şi formândŭ unŭ danţŭ mare, în fruntea căruia se află vornicelulŭ primare, éră la mijlocŭ mirele şi mirésa, îĭ vîră pre aceştĭa cu danţulŭ în casă. După ce aŭ intratŭ în casă jócă cu danţulŭ de treĭ orĭ pe după masă, éră după a treĭa óră, stândŭ toţĭ loculuĭ, se aşéză după masă astŭ-feliŭ ca mirele şi mirésa să vie în capulŭ meseĭ.

(1) Datina Rom. din Ilişescĭ şi a celorŭ din Şcheĭa, com. de V Bălintescu.
(2) Datina Rom. din Şcheĭa şi Boĭanŭ.

In timpulŭ acela când se învêrtescŭ cu danțulŭ împrejurulŭ mesei, nevestele, carĭ sunt prinse în danțŭ, cântă maĭ multe cântece, între carile și acesta:

Pân' nu jocŭ pe lângă patŭ
Nu-mĭ dă sócra de mâncatŭ.
Pân' nu jocŭ pe lângă stâlpŭ
Nu-mĭ dă sócra să mănâncŭ.
O săracă sócra mea
Îmĭ dă lapte 'ntr'o lulea,
Mămăligă p'o surcea,
Eŭ mănâncŭ șĭ-a rĕmânea
Pentru bĭată sócra mea.
Ea mĕ ține după ușă
Într'unŭ ștĭubeĭu cu cenușă
Și-mĭ dă brânză pe-o țĕpușă (1).

In cele maĭ multe sate din Bucovina este datină, că atuncĭ, când are mirésa să pășéscă peste pragŭ, socrulŭ celŭ mare, saŭ unulŭ dintre nuntașĭ, dar maĭ cu sémă unŭ vornicelŭ, să o rădice pe susŭ și așa să o trécă ca să nu ajungă de feliŭ pragulŭ cu picĭórele. În altele însă, unde nu este acéstă datină, mirésa singură caută a păși astŭ-feliŭ, ca nicĭ de cum să nu se atingă de pragŭ (2).

Nuna cea mare și cu nevestele, carĭ se află în trăsura cu zestre, nu se scobóră din trăsură până ce nu aŭ băgat'o pre mirésă în casă și aŭ așezat'o după masă. După acésta eșindŭ vorniceiĭ dimpreună cu alțĭ fecĭorĭ din casă, nuna, în Boĭanŭ și în alte sate de pe lângă Prutŭ, sfașca, începe a lua unulŭ câte unulŭ tóte lucrurile, câte se află în trăsură și jucându-le le dă vorniceilorŭ ca să le ducă în casă. Maĭ nainte însă de a le da chiue:

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

(2) Acéstă datină se află și la Românii din Transilvania. «La Românĭ, — scrie Bojinca, op. cit., p. 212, Nota 1, — rădică socru pre noră-sa in brațe și așa o trece peste pragŭ; intr'altele éră trecŭ singure miresele peste pragulŭ caseĭ, ci pășescŭ de susŭ, ca nu cum-va să se atingă de pragŭ.»

U, ĭu, ĭu, și na, na, na,
Vină 'n cóce, nu ți-oiŭ da,
Până ce nu ți-ĭ lua
Și și-atuncĭ dacă-ĭ puté (1).

Saŭ:

Hu, ĭu, ĭu, și na, na, na.
Da eŭ totușĭ nu ți-oiŭ da,
Măcar țapa te-a 'nțepa! (2)

Vorniceiĭ luândŭ zestrea, jucând'o și vîrînd'o în casă chiue:

Tótă vara n'am lucratŭ,
Totŭ de-aceste-am așteptatŭ.
Nicĭ la vară n'omŭ lucra
Totŭ de-aceste-omŭ aștepta.
Să trăéscă mămuța,
Că a făcutŭ fetița.
Să trăéscă fetele
C'aŭ scărmănatŭ penele.
Perinuța cea d'ântâiŭ
Că omŭ pune-o căpĕtâiŭ,
Perinuța cea pestriță
Că omŭ pune-o sub costițe (3).

Er după ce aŭ descărcatŭ tótă zestrea, după ce aŭ dus'o și aŭ așezat'o într'unŭ locŭ anumitŭ în casă ca să nu se pérdă, chiue:

U, ĭu, ĭu, și bine-mĭ pare,
C'am umplutŭ casa ĭast' mare,
De perinĭ și de scorțare.
Săracele prăgurele,
Multŭ aŭ fostŭ supĕrățele,
Dumnedeŭ s'a înduratŭ
Voie 'n casă ne-a intratŭ (4).

(1) Din Ilișescĭ, adunată de autorŭ.
(2) Din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ T. Gramatovicĭ.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(4) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Saŭ și acesta:

Frundă verde baraboiŭ,
Mĭ-am adusŭ cĭobanŭ la oĭ,
Să ne pască oile
Pe șesulŭ cu florile;
Bucură-te, sócră mare
C'amŭ aĭ pĭeptĕnătóre (1).

După acésta întrândŭ nuntașiĭ, câțĭ avură dragoste de a veni dela părințiĭ mireseĭ la mire, și după ce socriĭ ceĭ marĭ îĭ așéză pre toțĭ la masă, care e gătită, ca și la mirésă, și anume pre nuniĭ ceĭ marĭ de-a drépta mireseĭ, ér pre ceĭalalțĭ după aceștĭa și de-a stânga mireluĭ, vine unŭ frate de-a mireluĭ saŭ, daca acesta nu are frațĭ maĭ micĭ decât dînsulŭ, apoĭ unŭ vĕrŭ saŭ și unŭ vornicelŭ, cu două vĕrguțe verḑĭ de mĕrŭ saŭ pĕrŭ în mână și prinḑêndŭ a juca cu vĕrguțele de naintea mireseĭ, se apropie din ce în ce totŭ maĭ tare de dînsa și apoĭ îĭ rădică hobotulŭ cu vĕrguțele de pe capŭ, căcĭ mirésa de cum a fostŭ înhobotată a casă la părințiĭ sĕĭ, totŭ înhobotată rĕmâne până în momentulŭ acesta.

Când prinde fratele mireluĭ saŭ vornicelulŭ a juca cu vĕrguțele spre a rădica mireseĭ hobotulŭ, una dintre nevestele de față saŭ lăutariĭ cântă următórele versurĭ pre carĭ le acompaniază cu vióra:

Rădică hobotulŭ tĕŭ
Și-ĭ vedé pe socru-tĕŭ
Și țĭ-a păré tată-tĕŭ.
Ba! póte-ĭ și maĭ frumosŭ,
Numaĭ nu-ĭ așa milosŭ,
Cum alŭ tĕŭ nene țĭ-a fostŭ.
Rădică hobotu-tĕŭ
Să veḑĭ pe cumnatu-tĕŭ,
Sémănă cu frate-tĕŭ.

(1) Din Bolanŭ, com. de V. Turturénŭ.

Ba! póte-ĭ multŭ maĭ frumosŭ,
Numaĭ nu-ĭ așa milosŭ.
Cum alŭ tĕŭ frate țĭ-a fostŭ.
Rădică-țĭ basmaua ta
Și-ĭ vedé pe sócra ta
Și țĭ-a păré maĭca ta.
Ba! póte-ĭ multŭ maĭ frumósă
Numaĭ nu-ĭ așa milósă.
Cum era maĭca-t'acasă.
Desrădică-țĭ basmaua,
Să vedĭ pe cumnată-ta
Ți-a păré că-ĭ soră-ta,
Ba! par' că-ĭ multŭ maĭ frumósă
Numaĭ nu-ĭ nicĭ picŭ milósă.
Cum era soră-t'acasă...(1)

După ce ĭ-a rădicatŭ hobotulŭ de pe capŭ îlŭ jócă atâtŭ de-asupra capuluĭ mireseĭ, câtŭ și de naintea meseĭ, apoĭ îlŭ strînge.

Pentru rădicarea hobotuluĭ mirésa dă așa-șĭ atuncĭ celuĭ ce i l'a rădicatŭ o năframă fórte frumosŭ cusută(2).

In *munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ*, pe când se apropie convoĭulŭ nupțialŭ de casa socrilorŭ, pe când *cuscriĭ uĭescŭ* și nuntașiĭ pușcă, se află în curte o masă pusă și acoperită cu o față albă de pânză; pe masă e unŭ blidŭ cu grâŭ și unŭ cĭubărașŭ noŭ cu apă, ér pe la *Mogoșŭ*, lângă masă e și unŭ *Armindenŭ*. In fruntea meseĭ sunt neveste, rudeniĭ de-ale mireluĭ, și intrândŭ carulŭ în curte, *vorniculŭ, stegarulŭ, cuscriĭ, nănașiĭ* și *finiĭ* încunjóră masa de treĭ orĭ, ér una din neveste aruncă cu grâŭ peste eĭ și alta îĭ stropesce cu apă c'unŭ *pămătufŭ*. După acésta unulŭ din ceĭ maĭ de aprópe consângenĭ aĭ mireluĭ scóte de la jugŭ unŭ resteŭ pe care îlŭ dă mireseĭ ca să-lŭ arunce peste casa mireluĭ.

Sócra mare așteptă mirésa în pragulŭ ușiĭ și o prinde în

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță și din Mahala, com. de d-lŭ Tomolagă.
(2) In cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ.

brațe, ținêndŭ în amêndóuĕ mânile o bucată de pânză albă, ca să nu o prindă cu mânile góle, și sărutând'o în obrazŭ, îĭ pune pe capŭ unŭ colacŭ, peste care maĭ pune și unŭ *tierŭ* cu grâŭ și cu puțină sare și întrândŭ în casă, se preumblă din noŭ în ordinea cum s'a preumblatŭ în curte, de treĭ orĭ împrejurulŭ uneĭ mese anume pusă (1).

In comitatulŭ *Zarandululŭ* când mirele e aprópe ca de vr'o 200 pașĭ de casa sa, atuncĭ cuscriĭ începŭ a cânta:

Ieșĭ afară sócră mare.
Ieșĭ fără de'ntârdiare.
De-ĭ vedé pe nora ta.
Că-ĭ frumușică
Și tinerică
Ca unŭ firŭ
De trandafirŭ.

Ér când ajungŭ acum la pórtă și întră în curte (ogradă) sócra mare cu o lumină aprinsă într'o mână, cu sare și c'unŭ țipăŭ, în care se află *fonfiŭ* de pădure, în cea-laltă mână, ĭese înaintea noriĭ sale și-ĭ grăesce așa:

Noră drăgălașă.
Să fiĭ voĭósă,
Totdeauna sănĕtósă!
Nu fi întristată,
Și nicĭ supĕrată.
Pentru maĭca ta ĭubită.
Care a rĕmasŭ amărîtă,
Că și eŭ maĭcă îțĭ sunt.
În faptă și în cuvîntŭ.
Bine-mĭ pare c'aĭ venitŭ.
Și la noĭ că mĭ-aĭ sositŭ.

Țipăulŭ și sarea, cu care e întîmpinată, însémnă ca mirésa să aĭbă totdeauna norocŭ la semĕnătură de grâŭ și ca nicĭ când să nu-ĭ lipsécă cele trebuincĭóse din casă. Ér *fonfiulŭ*

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 166.

însémnă ca să nu-şĭ pérdă faţa, să nu îmbĕtrânéscă ĭute, ci să fie totŭ tênĕră la faţă cum e fonfiulŭ şi vara şi érna verde.

După acésta întră cu toţiĭ în curte şi se ducŭ până de naintea caseĭ, unde se află o masă pe care e pusŭ unŭ cĭubărŭ maĭ plinŭ cu apă, unŭ struţŭ mare de busuĭocŭ şi unŭ ştergariŭ.

Sosiţĭ aice cumĕtra (nuna) ĭea struţulŭ, ĭlŭ bagă în apă şi începe a stropi cu dînsulŭ pre cuscri, ér mirésa luândŭ ştergarĭulŭ pe umĕrŭ şi o lingură în mână dă fie-căruĭ cuscru apă ca să se spele.

După ce s'aŭ spălatŭ şi s'aŭ ştersŭ toţĭ cuscriĭ şi după ce fie-care a aruncatŭ în cĭubărulŭ cu apă câte vr'o câţĭ-va banĭ, ĭeaŭ amêndoĭ miriĭ cĭubărulŭ de torţĭ şi ducêndu-lŭ la o ultóĭe de mĕrŭ saŭ pĕrŭ varsă apa la rădĕcina aceleĭa, éră baniĭ, luându-ĭ ĭĭ daŭ cumĕtriĭ ca să-ĭ păstreze până la unŭ timpŭ anumitŭ când ĭĭ capĕtă îndĕrĕptŭ. Totŭ atuncĭ plécă una dintre crengile ultóĭeĭ şi pune pe dînsa prima din cosiţele mireseĭ, ér mirele taĭe crénga astŭ-feliŭ ca prima să cadă în braţele mireseĭ.

În urma acesteĭ proceduri întră cu toţiĭ în casă şi înconjurândŭ cumĕtriĭ şi cu finiĭ de treĭ orĭ masa, se aşéză fiecare la loculŭ ce i-se cuvine (1).

În unele ţinuturĭ, maĭ alesŭ pe *Crişulŭ-Albŭ*, când vine mirele şi mirésa de la biserică şi voindŭ să între în casă o femee stă lângă pragulŭ uşeĭ cu unŭ cĭubăraşŭ noŭ cu apă din care dă la toţĭ óspeţiĭ să se spele pe mânĭ şi carĭ se ştergŭ cu unŭ ştergariŭ noŭ de pânză. Fie-care aruncă în cĭubăraşŭ criţarĭ saŭ *libre* de argintŭ. Pe urmă mirele şi mirésa bagă prin tórtele cĭubăraşuluĭ o năframă, ţinêndŭ unulŭ de unŭ colţŭ şi cel-l-altŭ de altŭ colţŭ şi mergŭ în grădină la o *ultóĭe* (altóĭe), unde varsă apa la rădĕcina eĭ, ér baniĭ ĭĭ ĭea mirésa şi ĭĭ pune în năframă.

(1) Com. de d-lŭ T. Duşanescu.

Mirele taïe o *cleombă* din altóïe. Tăïerea acésta însemnéză: *trecerea virgineĭ în statulŭ femeilorŭ măritate;* ér vĕrsarea apeĭ în grădină la altóïe însemnéză; *lucrarea moşieĭ părintescĭ şi nepărăsirea eĭ până la mórte.*

Ultóïa, dice poporulŭ că însemnéză legătura între fecïorŭ şi fecïóră şi viaţa conjugală (1).

În prejurulŭ *Timişóreĭ,* ajungêndŭ nunta la casa mireluĭ, le ïese întru întimpinare socrulŭ mare, talălŭ mireluĭ în pórtă, pe care cumĕtrulŭ mare îlŭ salută după datină şi-lŭ maĭ întrébă:

— Voe vi-ĭ de *goştĭ* (2).

—Din tótă inima şi cu totŭ dragulŭ,—rĕspunde socru mare, şi toţĭ întră în ocolŭ.

Înaintea uşeĭ cuïneĭ e pusă o masă scurtă. Diverulŭ aduce mirésa lângă mésă şi-ĭ dice:

—Sue soră aicĭ!—şi mirésa se sue cu picïórele pe măsuţă.

Cumĕtrulŭ mare cu mirele şi conductulŭ se postéză pe de napoïa mĕsuţeĭ. Musica şi vuetulŭ tace.

Atuncĭ păşesce socru mare naintea mireseĭ, acum norĭĭ sale, o ïea în braţe, o întórce odată şi érăşĭ o pune pe masă. Aşa face de treĭ orĭ şi la întrerumperĭ mulţimea strigă: Vivat! amin!

Apoĭ strigă sócra mare:

— Aduceţi-mĭ cïurulŭ, să vĕdŭ scie nora cïurui, şi dă cïurulŭ cu grâŭ mireseĭ, care e totŭ pe masă, care învêrtindŭ cïurulŭ de două treĭ orĭ, îlŭ aruncă peste capŭ.

In unele locurĭ aducŭ înainte frânele cailorŭ şi diverulŭ înfrânândŭ pre mirĭ, aşa-ĭ mână în cuină, întru semnŭ că eĭ doĭ aşa se ţinŭ cătră o laltă ca doĭ caĭ înfrânaţĭ la rudă.

In alte locurĭ aducŭ bracirĭ, o légă pre mirésă pe după cópse şi mirele o povĕţuesce în cuină.

---

(1) Frâncu şi Candrea, op. cit. p. 167.

(2) *Goştĭ* vine de la germ. *Gast.* Acestŭ terminŭ germanŭ in 156 de anĭ s'a respânditŭ in totŭ Banatulŭ, scoţêndŭ pre rom. *óspe* şi turc. *musafirŭ.*

În cuină se așéză mirésa pe unŭ scaunŭ cu fața cătră ușă și óspeți, aci ĭ-aducŭ o pâne și sare în mână, după aceea unulŭ saŭ doĭ pruncuțĭ pe brațe, cărora ea le donéză maramuțe.

Și cu acestea ceremonia întrăriĭ mireseĭ în casa mireluĭ s'a terminatŭ (1).

In *Selagiŭ* și în prejurulŭ *Oradieĭ-marĭ*, ajungêndŭ nunta la pórta caseĭ mireluĭ, amêndoĭ socri marĭ îĭ întimpină cu cea maĭ mare bucurie. Sócra ĭea apoĭ pre noră-sa de subsuóră și o duce până lângă boiĭ năintașĭ dela carulŭ, cu care a venitŭ. Aicea mirésa, ca și miresele din unele părțĭ ale Bucovineĭ, ĭea resteulŭ dela boulŭ din brasdă și-lŭ aruncă câtŭ póte peste capŭ, fără a-ĭ păsa în ce locŭ va cădé.

După acésta luândŭ nănașiĭ și cu frațiĭ de mire pre ceĭ tinerĭ în mijloculŭ lorŭ și formândŭ unŭ feliŭ de cercŭ încunjură masa, ce se află pusă de naintea caseĭ.

Nunele, carĭ staŭ lângă masă, aruncă într'înșiĭ cu grâŭ și-ĭ stropescŭ cu apă, când nănașiĭ strigă:

Grâŭ, grâŭ
Să ne dea Dumnedeŭ!

Ér nunele:

Ba și apă, apă
Să ne dea Dumnedeŭ!

La a treĭa încunjurare a meseĭ mirele descarcă unŭ pistolŭ cu dóue țēvĭ și nemijlocitŭ după acésta întră apoĭ cu toțiĭ în casă.

In acelașĭ timpŭ, când intră în casă, sócra mare caută ca nimenea să nu trécă printre mire și mirésă saŭ să arunce ce-va între eĭ, ca nu cum-va în urma fapteĭ acesteĭa să se nască traiŭ rēŭ între dînșiĭ (2).

(1) G. Traila: Nunta țĕrănéscă în prejurulŭ Timișóreĭ, publ. în «Familia» an. III, p. 446 și 457.

(2) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

În fine la *Românii slavisați din Moravia*, când intră tênĕra nevastă ântâia óră în casa bărbatului sĕŭ, cuprinde soba (cuptiorulŭ) anume ca să se familiariseze în nóua casă, după aceea iese în ogradă și se uită la ceriŭ, apoi în hornulŭ din bucătărie anume ca să capete copii cu ochi albaștri saŭ negri (1).

De și nu tocmai tóte, cele mai multe însă dintre datinele descrise în capitululŭ acesta se află și la alte națiuni.

La *vechii Romani* bună óră, cum ajungea cortegiulŭ nupțialŭ la casa mirelui, care era împodobită cu flori și cu covóre, mirésa ungea ușorii casei celei nóue cu untură de porcŭ saŭ de lupŭ (2) saŭ și cu oleiŭ (3) și îi învĕliaŭ cu lână (4). Prin acéstă învĕlire și ungere se credea, că se depărtéză farmecele și se oprescŭ relele dela casă (5). Apoi nefiindu-i iertatŭ a se atinge de pragulŭ casei mirelui, mirésa era rădicată de către alții și trecută pe susŭ peste pragŭ (6). Fundamentulŭ acestei datine este, după Plutarch, aducerea aminte de cele d'ântâiŭ mueri ale Romanilorŭ, cari nu de bună voie, ci răpite cu tăria fuseră duse în casele Romanilorŭ; saŭ pentru ca să arate că fără de voie intră acolo, unde are să-și pérdă fecioria; saŭ ca nu cum-va să calce pe pragŭ și prin acésta să nu supere pre deița *Vesta*, căreia era pragulŭ consacratŭ (7).

(1) Dr. I. N. Enders, op. cit. p. 38.

(2) Plin. n. h. XXVIII, 9: proxima in communibus adipi laus est, sed maxime suillo, apud antiquos etiam religiosius, certe novae nuptae intrantes etiamnum solemne habent postes eo attingere.

Idem de eadem: Masurius palmam lupino adipi dedisse antiquos tradidit deo novas nuptas illo perunguere postes solitas ne quid mali medicamenti inferretur.

(3) Isidor, or. 9, 7, 12.

(4) Donat ad Ter. Hec. 1, 2, 60: quum puellae nuberent maritorum postes unguebant ibique lanam figebant. Isidor, l. c.

(5) Plin., l. c.—Serv. la Virgil, Aen., IV, 466.

(6) Plut. quest. R. 29.—Serv. ad Buc. XIII, 29.—Isidor or. 9, 7, 12.—Plautus Cas IV. 4, 1.

(7) Plut. quest. Rom. 39.—Bojînca, op. c., p. 212.

Intrată odată în casă, mirele o întîmpina aice cu apă și cu focŭ de pe vatra saŭ altarĭulŭ caseĭ, ca semnŭ că din căldură și umedélă se nascŭ tóte, așa și familia, ce se nasce prin căldură și umedélă. Apoĭ mirésa se stropĭa cu apă, ceea ce însemna, că ea intră curată în casa bărbatuluĭ sĕŭ, cu care va împărtăși foculŭ și umedéla (1). Apa acésta se aducea de către unŭ băĭatŭ saŭ copilă de la unŭ izvorŭ curatŭ, și cu rĕmășița se spălaŭ apoĭ picĭórele mireseĭ (2).

Când intra în casa soțuluĭ sĕŭ trebuĭa să între cu furca și cu fusulŭ în mână (3).

Ér după ce a intratŭ acuma în nuntru, după ce a fostŭ întîmpinată cu apă și cu focŭ și după ce a fostŭ stropită, se ruga deilorŭ caseĭ nóue ca căsătoria eĭ să fie fericită (4).

La *Italienĭ*, cum ajunge mirésa la casa bărbatuluĭ sĕŭ, e întîmpinată la intrarea în ogradă de către sócră-sa saŭ de către unulŭ dintre némurile cele maĭ de aprópe ale tênĕruluĭ eĭ soțŭ, care ține în mână unŭ talgerŭ cu grâŭ, sare, adese-orĭ și zaharicale, și din carĭ îĭ aruncă o mână plină. După aceea mirésa e condusă la o masă, care e acoperită cu unŭ covorŭ prețiosŭ și care stă la intrare în verandă. Aice tênĕra nevastă se scobóră, călcândŭ pe unŭ scăueșŭ,

---

(1) Dion., 2, 30: ἐπὶ κοινωνίᾳ πυρὸς καὶ ὕδατος ἐγγυῶν τοὺς γάμους ὡς καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐπιτελοῦνται χρόνων.

Festi: ep. p. 2. Aqua et igni tam interdici solet, damnatis, quam accipiuntur nuptae. videlicet quia hac duae res humanam vitam maxime continent. — Idem de eadem p. 87, 11.—Propert. 5, 3, 15.

Varo la Non. p. 302, v. felix=p. 182, titionem: contra a novo marito cum item e foco intitione ex felici arbore et in aquali aqua allata esset.

(2) Serv. ad Aen. IV, 167.—La Românĭ datina acésta s'a schimbatŭ; în locŭ de a spĕla prunciĭ picĭórele mireseĭ, spală acuma mirésa picĭórele unuĭ fecĭorŭ, a nașuluĭ și a socrilorŭ. Vedĭ Bojincă, op. cit p. 213, Nota 2.

(3) Plut. quest. Rom. 31.

(4) Nonius, p. 531: Nubentes veteri lege Romana assestres ad maritimum venientes solebant pervehere atque unum, quem in manu tenerent, tanquam emendi causa, marito dare; alium, quem in pede haberent, in foco Larium familiarum ponere; tertium quem in sacciperio condidissent, compito vicinali solere resonare.

care anume i s'a pusŭ. Intrândŭ în verandă sĕrută mâna noilorŭ sĕĭ părinţĭ, apoĭ e condusă în cămara pregătită pentru dînsa.

În unele părţĭ sócra cea mare varsă unŭ păharŭ de apă de'naintea mireseĭ, când acésta păşesce peste pragulŭ cameieĭ sale (1).

În unele locurĭ din *Francia* casa mireluĭ stă închisă pentru tineriĭ soţĭ până ce maĭca mireluĭ nu aruncă într'înşiĭ dintr'o feréstră maĭ mulţĭ pumnĭ de ghindă, pâne albă, mazăre şi bobŭ. Apoĭ arĕtându-se pe pragŭ închină nuroriĭ sale o bucată de pâne şi unŭ păharŭ de vinŭ, pre carĭ tênĕra nevastă le împărţesce după aceea cu bărbatulŭ sĕŭ ca simbolŭ alŭ comuneĭ vieţĭ viitóre. Aflândŭ o mătură stândŭ de-a curmeḑişulŭ de'naintea praguluĭ o rădică şi mătură casa cu dînsa (2).

In alte locurĭ totŭ din Francia întîmpinândŭ sócra cea mare pre mirésă (mariée) aruncă într'însa cu pâne albă. Ér mătura, care stă de'naintea uşeĭ de-a curmeḑişulŭ, trebue s'o rădice. Unŭ băĭatŭ îĭ aduce o furcă cu unŭ fuĭorŭ de cânepă, care însemnéză abundenţă în cânepă; feciori̇ĭ împuşcă cu pistólele în furcă căutândŭ ca s'o aprindă (3).

În *Champagne,* mirésa trebue să îngenunche pe o legătură de găteje spinóse şi să cânte de treĭ orĭ unŭ cântecŭ. Ér în *Gascogne* socrulŭ celŭ mare o primesce cu următórele versurĭ:

«Ca aste căpĕtâĭe de colea, aşa-sŭ de tarĭ dinţiĭ sócră-ta; uĭtă-te, noră, ungherele estea, aŭ să-ţĭ căşuneze plesniturĭ (dacă nu le-ĭ mătura) (4).

---

(1) Düringsfeld, op. cit., p. 96.
(2) Düringsfeld, op. cit., pag. 253.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 254.
(4) P. Lafargue; Cântece şi obiceĭurile la nunţĭ, publ. în «Contimp.» anulŭ VI, p. 9.

La *Grecii cei vechi* aştepta în uşa, care era împodobită cu totŭ feliulŭ de florĭ, mama mireluĭ pre tênĕra pĕreche cu făclii aprinse. După ce se apropiaŭ tinerii, ea arunca într'înşiĭ cu totŭ feliulŭ de copturĭ, carĭ însemnaŭ îndestulare în tóte. Apoĭ lua pre mirésă şi o conducea în camera nupţială, care aşişderea era fórte frumosŭ împodobită cu totŭ feliulŭ de florĭ mirositóre. În acéstă cameră se deshobota mirésa întâia óră de'naintea bărbatuluĭ sĕŭ (1).

Totŭ aşa facŭ şi *Grecii noĭ*.

În *Tesalia*, bună óră, mirésa, care e întimpinată de sócra sa, rĕmâne înhobotată până ce se aşéză toţĭ óspeţiĭ la masă. După aceea vine vornicelulŭ şi o deshobotă, ér ceĭalalţĭ nuntaşĭ cântă unŭ cântecŭ, care descrie muncile vieţeĭ ḑilnice (2).

La Grecii noĭ din *Tripoliţa* dacă tênĕra nevastă, la intrarea sa în casa cea nóuă, ar atinge pămîntulŭ, se crede de unŭ semnŭ rĕŭ, de aceea se rădică repede peste pragŭ şi, înainte de ce e petrecută la culcare, trebue să se urce pe unŭ ciurŭ ca să-lŭ turtéscă spre dovadă despre fecioria sa (3).

La *Albaneji* apropiindu-se cortegiulŭ nupţialŭ de casa mireluĭ, mama acestuĭa se sue pe o rădicătură şi de-acolo aruncă cu orezŭ maĭ ântâiŭ în mirĭ, apoĭ în întregŭ cortegiulŭ. După acésta descalecă mirele, ér pre mirésă o scobóră tatălŭ acestuĭa saŭ unulŭ dintre némurile sale cele maĭ de aprópe. Unŭ băeţelŭ micŭ aĭ căruĭ părinţĭ încă trăescŭ, căcĭ numaĭ atuncĭ e consideratŭ de unŭ aducĕtoriŭ de norocŭ, se petrece de treĭ orĭ în colo şi 'n cóce pe sub calŭ, ca şi când ar voi să-lŭ încingă. La uşa, prin care întră tineriĭ, li se ţine unŭ cercŭ şi pe când aceştĭa, ţinêndu-se de mână, trecŭ printr'însulŭ, se rupe de-asupra lorŭ spre semnŭ de unire până la mórte. Peste pragurile uşilorŭ

(1) Guhl et Koner, op. cit., Greciĭ, p. 209.—Dr. H. Blümner, op. cit., p. 156.
(2) Düringsfeld, op. cit., p. 59.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 57.

trebue să păşéscă maĭ ântâiŭ cu piciorulŭ dreptŭ. Ér după ce aŭ întratŭ în nuntru, vornicelulŭ («vlam») deshobotă pre mirésă, rădicându-ĭ hobotulŭ c'unŭ obiectŭ de argintŭ, maĭ cu sémă însă cu mănunchĭulŭ de argintŭ alŭ uneĭ arme (1).

La *Sêrbĭ*, ĭeşindŭ sócra cea mare înaintea mireseĭ pe pragŭ îĭ dă să guste de treĭ orĭ mĭere dintr'o lingură. După aceea îĭ întinde unŭ băĭatŭ micŭ pre care mirésa trebue să-lŭ rădice de treĭ orĭ în susŭ şi totŭ de-atâtea orĭ să-lŭ sĕrute şi apoĭ să-ĭ dăruéscă o batistă. Pe urmă sócra îĭ dă o strachină cu grâŭ, pre care mirésa trebue să-lŭ arunce în tóte părţile maĭ nainte de ce păşesce cu piciorulŭ dreptŭ peste pragulŭ caseĭ şi maĭ nainte de ce-ĭ este încuviinţatŭ a întra în camera sa (2).

La *Sêrbiĭ din Lovreč* între Narenta şi Cetina la sosirea mireseĭ asemenea i-se rădică pe calŭ unŭ copilŭ, căruia îĭ dăruesce mirésa unŭ mĕrŭ şi pre care totdeauna trebue să-lŭ prefereze. După aceea, scoţêndŭ din sînŭ unŭ mĕrŭ, în care e implântatŭ unŭ aspru, îlŭ asvêrle peste casă, alŭ căreĭ pragŭ îlŭ sĕrută. Intrândŭ în casă, sócra o pórtă în colo şi în cóce; apoĭ îĭ dă o rîşniţă, cânepă de torsŭ, andrele, o mătură, precum şi multe alte unelte femeescĭ de casă, ḑicêndu-ĭ: «acestea te aştéptă acuma (3).»

În fine, la *Morlachiĭ din Dalmaţia*, copilulŭ, care i-se rădică mireseĭ pe calŭ, îĭ dă acesteĭa o sită cu migdale, nucĭ, şi smochine spre semnŭ că ea are de acuma să cugete la alte lucrurĭ maĭ seriόse, şi nu la mâncare, din care causă mirésa asvêrle cele primite cu dispreţŭ printre cuscri (4).

Din tóte celea, câte s'aŭ înşiratŭ până aice, resultă că întîmpinarea mireseĭ cu o deosebită pompă există fără deosebire, la tóte popórele indo-europene şi că datinele usitate la acéstă ocasiune, cu puţine esceptiunĭ şi variaţiunĭ, sunt la tóte maĭ totŭ una.

(1) Düringsfeld, op. cit., p. 62.
(2) Düringsfeld, op. cit., p. 73.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 77.
(4) Düringsfeld, op. cit., p. 79.

XXXIII. PRIMIREA.

Nu multŭ după ce i s'a rădicatŭ miresei hobotulŭ de pe capŭ vine o nevastă, nému cu mirésa, cu desagiĭ, în carĭ se află *merindea miresei* adusă de la părinţĭ, ĭea faţa cu care e acoperită masa, scóte apoĭ din desagĭ o faţă nóuă, acopere cu acésta masa, şi dă apoĭ miresei talgerile, lingurile, jemnele, colaciĭ, maĭ pe scurtŭ totŭ ce se află în desagĭ. Mirésa, luându-le, le înşiră tóte pe masă, ér *găina cea friptă* o pune de 'naintea mireluĭ.

Nemijlocitŭ după acésta colăceriulŭ, îndreptându-se către mesenĭ, ţine următórea oraţie:

Fericită casă,
Multŭ frumósă masă,
Masă multŭ cinstită
Şi blagoslovită;
Mesenĭ, Dumnĭa-vóstră
Mândru rênduiţĭ
Ca nisce maslinĭ
Mândru înfloriţĭ,
Mândru 'ncunjuraţĭ
Ca nisce maslinĭ
Frumoşĭ rămuraţĭ,
Poftimŭ şi luaţĭ,
Beţĭ şi ospĕtaţĭ
Din săhănele
Cu fripturĭ
Şi din păhărele
Cu bĕuturĭ,
Că nu-sŭ înşirate
Unŭ feliŭ de bucate,
Nicĭ dóue saŭ triĭ,
Ci-sŭ sute şi miĭ,
Miĭ nenumĕrate
Vĕdŭ că-sŭ înşirate,
Sute peste sute
Pentru-a D-vóstrĕ
Gurĭ, vĕdŭ că-sŭ făcute.
Poftimŭ şi âmblaţĭ
Prin tălgerele
Şi prin săhănele
Cu linguriţele

Și cu furculițele,
Cum âmblă verile
Lipovenii cu căruțele.
Carii nu aveți
Linguriți
Și furculiți
Mai rupeți
Și cu dinții,
Că pe noi părinții
De când amŭ apucatŭ
Așa ne-aŭ învĕțatŭ.
Eŭ am audịtŭ
Că la dughiana
Luĭ Ghiorghiță
Sûnt multe lingurițe
Și furculițe
Și se vêndŭ
Câte 50 de o leiță...
Pe *Sura* (1)
Și la Sadagura.
De-a fi Sura bună
Le-omŭ vedé 'ntr'o lună.
De-a fi Sura rea
Nu le-omŭ maĭ vedé.
Și pân'le-omŭ vedé
Eŭ pe dumnia-ta
Multŭ cinstite mire,
Te poftescŭ
Să binevoescĭ
Și să îndulcescĭ
Aceste bucate
Pe masă 'nșirate.
Da nu le'ndulcì
Cŭ-alénŭ și cu jele,
Ci le'ndulcesce
C'unŭ fagurŭ de miere
Crescutŭ și strînsŭ
De la albinele d-tale,
C'așa te voescŭ
Meseniĭ d-tale.
Dumnedeŭ a ura
Cu câtŭ s'a'ndura.
Er noĭ cu câtŭ scimŭ
Cu-atâta vorbimŭ
Ca să ne mântuimŭ (2).

Mirele, luândŭ și tăindŭ găina, împărțesce tuturorŭ óspeților câte o bucățică dintr'însa, începêndŭ maĭ ântâiŭ cu nuniĭ ceĭ marĭ. Elŭ încă gustă puținŭ. Numaĭ mirésa, de și șade alăturea cu dînsulŭ după masă, nu gustă de astă dată nimică, căcĭ se crede și se dice că *dacă va mânca și ea nu vorŭ trăi amêndoĭ bine.*

Pe când mirele tae și împărțesce găina, pe atuncĭ mirésa se scólă de după masă și luândŭ șipulŭ cu holercă și păharulŭ carĭ le-a căpĕtatŭ dela părințiĭ sĕĭ și carĭ le-a adusŭ cu sine,

(1) Numele uneĭ iepe în genere slabă.
(2) Din Mahala, com. de G. Tomoiagă. Acéstă orație se rostesce și atuncĭ când se'ntorcŭ dela cununie, atâtŭ la mire câtŭ și la mirésă.

cinstesce maĭ ântâiŭ și'ntâiŭ la socrulŭ sĕŭ și gustândŭ puținŭ din păhărŭ ḑice:

— Să trăescĭ, *tată*, la mulțĭ anĭ!

Aice trebue să observămŭ că mirésa acuma ântâĭașĭ dată ḑice socruluĭ sĕŭ *tată*.

Socrulŭ celŭ mare, primindŭ păharulŭ și sărutând'o pe frunte, ḑice:

—Să trăescĭ, *noră!*... Dumneḑeŭ să-țĭ ajute!... Să fiĭ bună și de trébă ca să ne putemŭ bucura de d-ta.

Ér după ce a rostitŭ cuvintele acestea se'ndréptă către nevastă-sa, adică către sócra cea mare, și'nchină acesteĭa păharulŭ.

Sócra cinstesce érășĭ la noră și ḑice:

—Să trăescĭ, *noră*, să fiĭ sănĕtósă!

De-acolea eșindŭ mirésa de după masă cinstesce pre tóte némurile de-a rĕndulŭ precum și pre toțĭ ceĭa-lalțĭ nuntașĭ, câțĭ se află la masă. Apoĭ în acele părțĭ, unde nu este datină a se da *masă mare*, ci numaĭ ceva de gustare și de bĕutŭ, se bagă érășĭ după masă și se așéză alăturea cu mirele. In acele părțĭ însă, unde este datină a se da *masă mare* nemijlocitŭ după ce s'a primitŭ mirésa de către socriĭ sĕĭ, eșindŭ odată acésta de după masă nu se bagă maĭ multŭ îndĕrĕptŭ, ci cum a prinsŭ a cinsti pre óspețĭ, îndată începŭ și bucătărițele a aduce și a pune pe masă bucatele, carĭ s'aŭ pregătitŭ la socriĭ ceĭ marĭ, părințiĭ mireluĭ, și după acésta se începe *masa mare*, despre care vomŭ vorbi maĭ pe largŭ în capitolulŭ următoriŭ (1).

In *Selagiŭ* și comitatulŭ *Zarandulŭ* nu multŭ după ce aŭ întratŭ în casă sócra mare ĭea pre mirésă și ducĕndu-o într'o cămară, acolo îĭ dă de mâncare.

Ér după ce aŭ venitŭ acuma și *Socriĭ-micĭ* dimpreună cu cuscriĭ (óspețiĭ), cariĭ aŭ remasŭ și s'aŭ maĭ petrecutŭ unŭ

---

(1) In cele maĭ multe părțĭ ale Bucovineĭ.

timpŭ óreșĭ care la părinții mireseĭ, se punŭ cu toții la masă după posiția socială pre care o ocupă în satŭ și anume: mirele cu pălăria în capŭ ca semnŭ *că e rege incoronatŭ* ér miresa cu *balțulŭ* totŭ pe capŭ staŭ în fruntea meseĭ, pe când nănașiĭ și ceialalțĭ nuntașĭ, ce maĭ sunt, staŭ în prejurulŭ lorŭ (1).

In *Munțiĭ apusenĭ* aĭ Transilvanieĭ este datină totŭ la acéstă ocasiune ca miresa, când se așéză în fruntea meseĭ, să trécă peste masă ḑicêndŭ: *așa să fiŭ ca masa de cinstită înaintea bărbatuluĭ*, ér unde șéde i se pune unŭ petecŭ albŭ de *pănură de lână* (postavŭ) ca copiiĭ din acéstă căsătorie să fie albĭ ca lâna și blânḑĭ ca óia (2).

După ce aŭ statŭ acuma unŭ timpŭ óreșĭ care, și după ce aŭ ospĕtatŭ și cinstitŭ puținŭ se scólă toțĭ óspețiĭ dela masă și ĭesŭ cu danțulŭ afară, în timpŭ ce una saŭ maĭ multe neveste cântă felurite cântece, între carele și acestea:

Frunḑă verde de nĕgară,
Haĭ și-omŭ scóte danțŭ-afară,
Că e multișorŭ de-a séră,
Iĭ cam multŭ de când mâncațĭ,
Poftimŭ ca să maĭ jucațĭ! (3)

Saŭ acesta:

Frunḑă verde de ovĕsŭ,
M'a trimesŭ mama trimesŭ,
Să scotŭ danțulŭ de pe șesŭ (4).

Ér după ce-aŭ eșitŭ afară cântă:

Frunḑă verde de cafea,
Bine-mĭ pare că-ĭ pe-a mea,
Dușmaniĭ sorŭ junghia,
Ca remasŭ șĭ'ncă-ĭ pe-a mea!

(1) Com. de dl. El. Popŭ. și d-l I. Dușănescu.
(2) Francu și Candrea, op. cit. p. 167.
(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(4) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

Saŭ acésta:

Care-ĭ nevastă frumósă
Nu-ĭ pĕcatŭ s'o puĭ la masă,
Care-ĭ nevasta urită
Nu-ĭ pĕcatŭ s'o daĭ de rîpă (1).

Apoĭ jócă unŭ jocŭ, două, adică până ce scotŭ mesele din casă și facŭ locŭ, după aceea întră éră în nuntru și jócă diferite jocurĭ până hătŭ târḑiŭ, mulțĭ chĭar până diminéță, adică care după câtŭ póte ține și după cum e dispusŭ.

(1) Din Crasna dict. de M. Bărbuță.

XXXIV. MASA-MARE.

La toţĭ Daco-Românii este datină ca părinţiĭ mireluĭ, după ce acesta a adusŭ pre mirésă la sine acasă, să dea, ca şi maĭ nainte părinţiĭ mireseĭ, o masă, la care sunt poftiţĭ toţĭ nuntaşiĭ, câţĭ aŭ luatŭ parte maĭ nainte de acésta la nuntă.

Acéstă masă, care în unele părţĭ se dă Dumineca séra, adică în aceeaşĭ ḑi în care s'a serbatŭ cununia, în altele însă a dóua ḑi, adică Luni séra, se numesce pretutindene în Moldova, Ţéra-Românéscă şi la Românii din Gubernia Cherson, în Rusia *Masă-mare* (1), în Bucovina *Masă-mare* şi *Pripoiŭ* (2), éră în Transilvania *Masă-mare* şi *Têrfărie* saŭ *Terfarie* (3).

(1) I. Mirza, op. cit. p. 18 Nota. 1.—V. Alexandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 385.—Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 414 şi 415.— V. Săghinescu, *Vedrele*, publ. in «România Lib.» an. XI. Bucurescĭ 1887. No. 3047.—G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop. rom. p. 408.—T. T Burada, O călătorie în satele romănescĭ din Gubernia Cherson (Rusia), publ. în op. cit p. 286.

(2) Numirea acésta, de la mros. **пропôн**=bĕutură=masă-mare, împrumutată în timpulŭ maĭ noŭ de la Malorosienĭ, e usitată maĭ multŭ în părţile de pe lângă Prutŭ precum şi 'n cele din apropierea munţilorŭ rusescĭ, unde Româniĭ vinŭ maĭ adese-orĭ în contactŭ cu *Ruteniĭ* şi *Huţaniĭ* saŭ *Huţuliĭ*.

(3) B. Viciŭ, op. cit. p. 38. Din descrierea d-luĭ Viciŭ resultă că în unele părţĭ ale Transilvanieĭ *Masa-mare* şi *Uncropulŭ* se serbéză, ca şi 'n unele părţĭ ale Moldoveĭ (veḑĭ Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 415, A.), în una şi aceeaşĭ ḑi sub numele colectivŭ de *Têrfărie*. Acéstă numire însă nu corespunde tuturorŭ datinelorŭ descrise de d-sa sub acestŭ titlu, ci numaĭ uneĭ părţĭ maĭ micĭ dintre dînsele şi anume acelora, carĭ în Bucovina şi 'n cele maĭ multe părţĭ ale Moldoveĭ se serbéză sub numirea colectivă de *Uncropŭ*. Noĭ vomŭ reproduce în acestŭ capitolŭ numaĭ pre acelea, carĭ, după părerea nóstră, se ţinŭ de *Masă-mare*, éră cele-lalte le vomŭ reproduce la *Uncropŭ*.

Se numesce masa acésta *Masă-mare* de aceea, pentru că la dînsa ieaŭ parte, dacă nu tocmaĭ toţĭ, apoĭ de bună sémă ceĭ maĭ mulţĭ dintre bărbaţiĭ şi nevestele, carĭ aŭ fostŭ în ḑiua trecută la nuntă. Ba mulţĭ şi dintre aceĭa, cărora în ḑiua trecută nu le-a fostŭ cu putinţă să mérgă la mirésă.

La *Masa-mare* se poftescŭ óspeţiĭ, ca şi maĭ nainte de cu ḑiua şi anume în Bucovina de vătăjeiĭ saŭ vorniceiĭ mirelui, éră în unele părţĭ ale Moldoveĭ şi Munteniei de însuşĭ mirele (1).

Când începŭ a se aduna óspeţiĭ, mirele şi mirésa, dimpreună cu o păreche de lăutarĭ şi cu unŭ vornicelŭ se ducŭ după nuniĭ ceĭ marĭ ca să-ĭ poftéscă şi să-ĭ aducă la masă. Şi dacă masa se dă ḑiua, eĭ se ducŭ cu luminele de cununie stinse, ér dacă se dă sara se ducŭ cu ele aprinse. Lăutariĭ, atâtŭ când se ducŭ câtŭ şi când se întorcŭ cântă felĭurite marşurĭ şi cântece, ér vornicelulŭ precum şi ceĭalalţĭ fecĭorĭ, carĭ aşişderea petrecŭ pre mirĭ, chiue de se resună satulŭ.

Ajungêndŭ la nuniĭ ceĭ marĭ a casă întră în nuntru totŭ cântândŭ şi chiuindŭ. În casă maĭ tragŭ câte-o ropotă, până ce se găsescŭ nuniĭ, apoĭ se întorcŭ cu toţiĭ îndĕrĕptŭ asemenea totŭ cântândŭ şi chiuindŭ.

Sosindŭ toţĭ ceĭ ce aŭ fostŭ poftiţĭ la mire, pune socrulŭ celŭ mare, tatălŭ mireluĭ, pre nunŭ şi pre nuna cea mare în capulŭ meseĭ, éră pre ceĭ-lalţĭ óspeţĭ de-a drépta şi de-a stânga lorŭ, adică tocmaĭ aşa cum aŭ fostŭ aşezaţĭ şi la mirésă. Şi ceĭ maĭ bĕtrânĭ şi maĭ de frunte vinŭ maĭ 'nainte, éră ceĭ-lalţĭ maĭ în urmă.

Cum s'a împĕnatŭ masa cu óspeţiĭ, punŭ luminele de cununie aprinse într'o cofiţă de'naintea nunilorŭ şi acolo le lasă apoĭ tótă nóptea. După acésta punŭ bucătăriţele de'naintea

(1) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 415.—G. S. Ionénŭ, op. cit. p. 32. «Duminecă séra când ginerele invită familiĭ la masă, invită maĭ ântâiŭ o familie întrégă, unde trăescŭ toţĭ aĭ caseĭ, *ca să aibă şi elŭ casă întrégă.*»

fie-căruĭ óspe câte unŭ *cozonacŭ* şi-o bucată de pâne, éră la mijloculŭ meseĭ maĭ multe păhare şi şipurĭ cu vinŭ saŭ rachiŭ precum şi câte unŭ rêndŭ saŭ două de talgere cu rĕciturĭ.

Şi acuma, după ce s'aŭ aşezatŭ tóte cele trebuincióse pe masă, vine unulŭ dintre bărbaţĭ şi puindu-se faţă în faţă cu nuniĭ ceĭ marĭ, ţine următórea oraţie :

Masă, masă,
Frumósă!
Mesenĭ dumnĭa-vóstră,
Pre carĭ v'aŭ rênduitŭ
Dumnedeŭ celŭ sfântŭ
În acéstă cinstită casă,
La acéstă frumósă masă,
Masă frumósă,
Cu feţe de masă
Prisne (1) de mĕtasă,
Săhane înferecate
Cu totŭ felĭulŭ de bucate,
Împrejurulŭ meseĭ rênduiţĭ
Ca nisce maslinĭ odrăsliţĭ,
Vĕ rógă socrulŭ celŭ mare,
Precum şi sócra cea mare,
Nunulŭ şi cu nuna cea mare
Să luaţĭ din pâne şi din sare,
Din darulŭ sfinţieĭ sale,
Vĕ rógă socriĭ ceĭ marĭ,
Precum şi nuniĭ ceĭ marĭ,
Şi eŭ încă îndrăsnescŭ
Pe dumnĭa-vóstră să vĕ poftescŭ
Să luaţĭ,
Să ospĕtaţĭ
Din pâne şi din sare
Din darulŭ sfinţieĭ sale,
Că nu-ĭ unŭ rêndŭ de bucate,
Că sunt miĭ nenumĕrate:
Sahane ferecate,
Tigăĭurĭ (2) spoite,
Talgere zugrăvite,
Lingurĭ *pocostite* (3)
Pentru a dumnĭa-vóstre gurĭ gătite.
Că şi 'mpĕrătésa
Mirésa
Uşele-a deschisŭ
Feţe de mas'a'ntinsŭ
Feţe de masă,
Prisne de mĕtasă,
Cu capetele cu firŭ
Să vĕ fie voĭa deplinŭ . . .
Poftimŭ luaţĭ
Şi ospĕtaţĭ,
Care cu cuţitŭ
Cu cuţitŭ,
Care cu furculiţă
Cu furculiţă.
Fişte care pentru sine
Fie voitoriŭ de bine
Şi croitoriŭ de pâne.
Care n'are cuţitŭ,

(1) *Prisne*=cu totulŭ, curatŭ, neamestecatŭ.
(2) *Tigăĭurĭ*, în locŭ de *tigăĭ*, de la *tigae*.
(3) *Pocostite* =poleite.

Pe Alba și la têrgŭ!
Care n'are furculiță,
La băcalŭ la Loniță!
Care n'are nicĭ de uncle
Să rumpă și cu mânile
Ca și 'mpĕratulŭ mirele.
Eŭ am o custură rea
Și încă făr'o plăsea.
Dar totŭ m'oiŭ sluji cu ea.
Ér d-vóstră
De gândițĭ
Și socotițĭ,
Că bucatele-sŭ otrăvite
Oiŭ gusta eŭ înainte,
Că de câtŭ a peri
Ostea împĕratuluĭ
Maĭ bine oĭŭ peri
Eŭ, unŭ, rĕŭ alŭ satuluĭ:
Amin! amin!
Și mie-o năframă de inŭ
Eŭ să-mĭ ștergŭ gura de vinŭ (1).

Sfârșindŭ oratorĭulŭ de rostitŭ orația acéstа, toțĭ óspețiĭ, carĭ până acuma aŭ statŭ în picĭóre și aŭ ascultaŭ cu cea maĭ mare luare aminte, se așéză la loculŭ lorŭ și începŭ a mânca din bucatele ce le sunt puse de nainte.

De sine se'nțelege că precum în ḑiua trecută la masa, ce s'a datŭ la mirésă, așa și la acéstă masă păharele și șipurile cu rachiŭ nu maĭ staŭ loculuĭ. Din tóte părțile auḑĭ și de astă dată chiritisândŭ și ḑicêndŭ:

— Să te vĕḑŭ sănĕtósă, nună mare! Norocŭ și sănĕtate finuluĭ și fineĭ d-tale!... Să trăescĭ să maĭ cununĭ!...

Închină.

—Amin!-respunde nuna,-să te-audă Dumneḑeŭ, să te vĕdŭ și pre d ta ca mânĭ cununândŭ, măritândŭ și însurândŭ, ca să vinŭ și eŭ la veselia d-vóstră!... Mulțămimŭ de cinste și celorŭ ce se ostenescŭ Dumneḑeŭ să le dea norocŭ... De unde daŭ, Dumneḑeŭ să le împlinéscă pentru una o mie.

Închină.

—Nună mare! nună mare!—auḑĭ pe altă nevastă ḑicêndŭ—să aĭ parte de finuțiĭ d-tale!... cum aĭ ajunsŭ de ĭ-aĭ cununatŭ, așa să ajungĭ să le și botezĭ!...

Maĭ pe scurtŭ toțĭ sunt veselĭ, toțĭ din tóte părțile închină și chiritisescŭ. Și astă închinare și veselie ține maĭ multŭ óre

(1) Dict. de Ilie Ungurénu din Ilișescĭ.

după olaltă, căcĭ afară de bucatele amintite maĭ susŭ, urméză și altele precum: zémă cu togmagĭ saŭ tăițeĭ, sarmale saŭ gălusce, friptură, etc. (1).

In *Moldova* și anume în împrejurimea Hușilorŭ, după cum scrie I. Mârza, se poftescŭ Duminecă séra toțĭ săteniĭ ceĭ căsătorițĭ la Masa-mare, care începe séra cam de la ḑece óre și duréză până a dóua ḑi. Masa se compune de maĭ multe orĭ până la o sută de părechĭ de ómenĭ. Fie-care primesce înaintea meseĭ câte unŭ păhăruțŭ de rachiŭ și câte o bucățică de pâne.

In masă se dă ântâiŭ borșŭ de pasere cu tocmăgeĭ saŭ tăițeĭ, apoĭ ostropățurĭ, pe urmă rĕciturĭ (2), apoĭ *găluscĭ* (3). După acésta se daŭ *plachiĭ* (4) une-orĭ făcute cu orezŭ, dar maĭ de multe orĭ amestecatŭ cu *bulgurŭ* (5) și cu *păsatŭ* (6) apoĭ vinŭ fripturile (7).

E însă de'nsemnatŭ că la acéstă masă, celŭ puținŭ în *Bucovina*, nu se află nicĭ o fată, și numaĭ rarŭ când câte unŭ fieciorŭ, ci numaĭ bărbațĭ și neveste. Ér feciorĭ se află numaĭ atuncĭ, când aceștia sûnt fórte de aprópe înrudițĭ cu mirele saŭ cu mirésa și sunt orfanĭ, saŭ când părințiĭ lorŭ sunt bolnavĭ și din causa acésta, neputêndŭ eĭ singurĭ lua parte, îĭ suplinesce feciorulŭ celŭ maĭ mare. De altmintrelea nicĭ feciorìĭ nu aŭ datină de a lua parte la acéstă masă.

Lăutariĭ, carĭ, ca și maĭ nainte, așa și la acéstă masă trebue numaĭ decât să fie de față, cântă felĭurite cântece bĕtrânescĭ, doĭne și hore.

---

(1) Dat. rom. din Bucovina.
(2) Zalatina românéscă.
(3) Sarmale grecescĭ: in Bucovina: gălusce.
(4) Pilafŭ grecescŭ.
(5) Grâŭ pisatŭ.
(6) Meiŭ, mălaiŭ mĕrunțelŭ.
(7) I. Mirza, op. cit. p. 18.

Dar nu numaĭ lăutariĭ sunt aceĭa, carĭ cântă la acéstă ocasĭune, ci mulţĭ şi dintre óspeţiĭ carĭ staŭ la masă (1).

În unele părţĭ ale *Transilvanieĭ* începe totdeauna preotulŭ cu unŭ cântecŭ de cuprinsŭ religiosŭ, bună óră ca «*Versŭ la nuntă*» saŭ «*Cana Galileeĭ,*» (2) după care urméză apoĭ «*versŭ la masă,*» «*vorbă multă sărăcie, vinulŭ pentru veselie,*» precum şi multe alte cântece naţionale (3).

Noĭ vomŭ reproduce aicĭ numaĭ treĭ, şi vomŭ începe maĭ ântâiŭ cu «*Versŭ la masă,*» care, de şi e de origine cărturăréscă, séměnă a fi maĭ rěspânditŭ decât altele de asemenea categorie:

O, ce bucurie mare,
Ne-a venitŭ la arětare,
Astă ḑi de bucurie
De maĭ mare veselie.

În astă cinstită casă,
Věḑêndŭ óspeţĭ după masă,
La masă şeḑêndŭ şi bêndŭ,
Şi nuntaşiĭ aşteptândŭ.

Acum pe drumulŭ celŭ mare,
Vědŭ că vine óstea tare;
Cu carăle încărcate,
Aducŭ multă bunětate.

Călăraşiĭ înainte,
Ca nisce ómenĭ cu minte,
Da de scire tuturorŭ,
Că se 'nsóră unŭ fecĭorŭ.

Vine nunulŭ cu nuntaşiĭ,
Mirele cu Călăraşiĭ,
Când începŭ ceterele,
Desfătéză inimele.

Până joculŭ se sfârşesce,
Socăciţa se gătesce,
Când intră óspeţi 'n casă,
Bucatele staŭ pe masă.

Aducŭ vinŭ pe întrecute.
Uniĭ staŭ pe lângă bute,
Aducŭ vinulŭ celŭ maĭ bunŭ.
Ca să 'nchine 'ntâiŭ la nunŭ.

Păharele tóte-sŭ pline,
De acuma toţĭ să 'nchine,
Pentru cinstea tinerilorŭ,
Auḑindŭ versulŭ cetenilorŭ.

---

(1) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ pop. rom. p. 408: «Ele, adică ***cântecele rechi*** saŭ ***bětrânescĭ,*** sunt cântate la ospeţe şi la festivităţĭ însemnate, precum la cumětriĭ, la logodne, la serbătorĭ, cu deosebire la ***nunţi*** şi în specialŭ la ***masa cea mare*** de Duminecă séra.»

(2) Să se védă acestŭ cântecŭ de origine cărturăréscă în «Revista p. Ist., Arch. filolog.» an. I. Vol. II, fasc. II. Bucurescĭ 1883, p. 323.

(3) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

Și-așa ḑice, așa sună:
Fițĭ mesenĭ cu voe bună!
Vivat! vivat! să trăéscă,
Mirele cŭ-a sa mirésă! (1)

Alŭ doĭlea cântecŭ curatŭ poporanŭ, care se cântă la Masă-mare, e acesta:

Busuĭocŭ de pe icónă,
Nănașa ni-ĭ ca șĭ-o dómnă.
Busuĭocŭ de pe cuĭeriŭ,
Nănașu-ĭ mare boeriŭ.
Să trăéscă nănașu,
Pentru dînsu-ĭ libovu.
Să trăéscă nânașa,
Pentru dînsa-ĭ dragostea.
Nicĭ nănașu nu-ĭ bĕtrânŭ,
Finu-ĭ ca șĭ-unŭ trandafirŭ.
Nicĭ nănașa nu-ĭ bĕtrână,
Fina-ĭ ca șĭ-o rujă plină.
Să trăescĭ nănașă mare,
Să maĭ fiĭ nănașă mare,
Să porțĭ pénă de păunĭ,
Să botezĭ și să cununĭ,
Să porțĭ pénă de mĕrŭ crețŭ,
Să cununĭ și să botezĭ,
Batăr unŭ satŭ și jumĕtate,
De nepoțĭ și de nepóte (2).

Alŭ treĭlea cântecŭ din *Chiorŭ* sună așa:

Celŭ ce mărită și 'nsóră,
Nu-lŭ lăsa, Dómne, să móră!
Ci trăéscă multŭ în lume,
Să mi-lŭ véḑă șĭ-alŭ meŭ bine,
La unŭ copilŭ tênĕrŭ ca mine (3).

La *Romanĭ,* carĭ încă aveaŭ datină, după aducerea mireseĭ la mire, de a da în casa acestuĭa o cină, unŭ feliŭ de *Masă-*

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 47.
(2) Din Rodna, com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Cântece pop. din Chiorŭ culese de I. C. Someșanŭ și publ. în «Familia» an. XXII. Oradia-mare 1886. No. 36, p. 431.

mare (1), asemenea se cânta în decursulŭ meseĭ nu numaĭ din fluere, instrumentele din carĭ era compusă musica (2), ci și din gură, ér óspeții veselindu-se strigaŭ: *Talassio* (3).

In ținutulŭ *Zarandului, Timișóreĭ, Chioruluĭ* și a *Selagiuluĭ* din Ungaria, precum și'n unele părțĭ ale *Transilvanieĭ*, nu multŭ după ce s'aŭ așezatŭ óspeții la masă se începe închinarea *Cinstelorŭ* saŭ *Cinstielorŭ*, adică a felĭuritelorŭ obiecte pre carĭ ceĭ chĭemațĭ le-aŭ adusŭ ca darŭ tinerilorŭ căsătorițĭ.

Acéstă închinare se numesce în Selagiŭ *grăirea*, în Chiorŭ *respunderea* (4) ér împrejurulŭ Timișóreĭ *strigările cinstelorŭ* (5).

---

(1) Plaut. Curc. 728. -Plaut. Aul. 2, 2, 84, 85.

(2) Plaut. Cas. 4, 3, 1.—Terent Adelph. 5, 76. Claudian, 14, 30, și maĭ multŭ la Rossbach, p. 342.

(3) Bojinca, fiindu-ĭ vorba despre *Talassio*, deulŭ de origine sabină alŭ Romanilorŭ (Rossbach p. 345 f f) face în opulŭ seŭ citatŭ p. 214, următórea observare: *„Urezetorii* saŭ strigătoriĭ Românilorŭ adese-orĭ se dicŭ *Nuntălașĭ*, dóră dela *Nun-Talasiu.“*

D-lŭ G. Misailŭ luându-se după Bojinca, scrie op. cit. p. 154: «Urătoriĭ saŭ strigătoriĭ Românilorŭ, strigaŭ *Nuntalas*,» apoĭ se 'ntrébă: «să nu fie o derivațiune dela *nun Talas?*»

Düringsfeld, luându-se de bună sémă la rêndulŭ seŭ după d-lŭ G. Misailŭ nu numaĭ că crede că ar esista cuv. *Nuntalas* la Românĭ, ci ilŭ și derivă dela *Nunc Thalassio*. Étă ce ne spune d-sa în privința acésta, op. cit. p. 54: «Kommt man durch ein Dorf oder vor das Brauthaus, so ruft der Bräutigamszug unter Freudenschüssen: *„Nun-talassi!“* worauf Alles herausstürzt, schiest und den alten Römerruf! *„Nunc Thalassio“* erwiedert, den man auch beim Hochzeitstanze hört.»

În fine Dargun, luându-se după Düringsfeld, asemenea crede op. cit. p. 101, că cuvintulŭ acesta întru adevĕrŭ ar esista în *România*.

Étă-ne cum amŭ ajunsŭ dela cuv. *nuntașŭ* pl, *nuntașĭ*, formatŭ dela cuv *nuntă*, prin mijlocirea formeĭ prelungite *nuntălașŭ*, dacă intru adevĕrŭ esistă unde-va o astŭ-feliŭ de formă, și prin scrierea cea falsă de *nuntălas* a d-luĭ Misailŭ tocmaĭ la *Nunc-Thalassio*.

(4) Com de d-l El. Popŭ.

(5) G. Trăilă: Nunta țĕrănéscă in prejurulŭ Timișóreĭ, publ. in op. cit p. 416. și 457.

De óre ce în ținutulŭ Timișóreĭ óspețiĭ mireluĭ ducŭ cinstele lorŭ numaĭ la mire, éră aĭ mireseĭ numaĭ la mirésă, de aceea în acestŭ ținutŭ este datină ca la Masă-mare saŭ têrfărie să se strige numaĭ cinstele mireluĭ, éră a mireseĭ se strigă de comunŭ după cina saŭ masa ce aŭ dat'o socriĭ miciĭ înainte de ducerea mireseĭ la mire.

Pe când socrii și cu cuscrii staŭ încă la masă, pe atuncĭ *chiemații* se pregătescŭ și vinŭ cu *Cinstele.*

Cinstele acestea la Românii din Ungaria constaŭ din nisce colacĭ marĭ ca rotițele plugulul, din picióre și cóste de porcŭ, din o pogace, pe care frigŭ câte unŭ puiŭ, și cocŭ pancove de aluatŭ.

Cumĕtrulŭ mare însă face ceva maĭ pomposŭ. A luĭ cinste stă, afară de pogacea cu puiŭ și pancove, încă și din unŭ lemnuțŭ cu patru crengĭ cioplite cu țepușe, pe carĭ se înșiră de josŭ până susŭ pancove, vêrfulŭ țepușelorŭ se légă de o laltă cu ață pe care sunt înșirate nucĭ orĭ prune uscate, și pe țepușe se punŭ totŭ atâtea mere. Maĭ de-asupra o căutătóre (oglindă), și feliurite florĭ împrejurŭ, care arată fórte frumosŭ.

Tóte femeile, ale cărora bărbațĭ și mame saŭ surorĭ, ale cărora fiĭ saŭ frațĭ sunt chiemațĭ la nuntă, aducŭ singure cinstele.

Cumĕtră mare însă nu. După cumĕtra se ducŭ cu flamura, musica și alțĭ bărbațĭ și femeĭ, și o aducŭ cu pompă la ca-a mireluĭ, purtândŭ alțiĭ cinstele eĭ înainte. Acésta se întémplă de locŭ după sosirea mireseĭ la casa mireluĭ 'nainte de cină. Sosindŭ cumĕtra mare îĭ iesŭ cu toțiĭ în cale din departe. éră la ușă salută și ea pre mirésă după formula prescrisă și plătesce galbĕnulŭ. Cinstele celelalte sunt în cămară depuse a cumĕtreĭ marĭ și a *tarisfătițeĭ*, căcĭ acésta se ține de conduita eĭ, se punŭ de locŭ înaintea mireluĭ, și anume crénga se implântă într'o pâne mare pusă pe masă. După aceea se așéză toțĭ la rêndŭ, mirele în mijlocŭ, de-a drépta cumĕtrulŭ mare și soția acestuia, de-a stânga tarisfatulŭ cu soția sa și pe rêndŭ toțĭ ceĭ-al alțĭ óspețĭ cu soțiele lorŭ.

După cină se aducŭ cinstele tuturora pe masă. Atuncĭ cumĕtrulŭ mare dă semnulŭ și doĭ tinerĭ sprintenĭ și glumețĭ pășescŭ înaintea cumĕtruluĭ mare și începŭ a striga *cinstele.* Maĭ ântâiŭ a cumĕtruluĭ mare în următoriulŭ modŭ:

Unulŭ dintre ceĭ doĭ iea crénga în mâna dréptă, pogacea și o iagă cu vinŭ în mâna stângă și dice:

Bună diminéța cumĕtru mare și tarisfatŭ!
— Mulțămŭ d-tale!
— In ce voe sunteți?
— In bună
— Dar la noĭ și maĭ bună.
Apoĭ continuă:
— Am audițŭ că trăesce Dumnedeŭ cu d-vóstră.
— Impreună cu d-vóstră—respunde cumĕtrulŭ mare:

A fostŭ să fie.
Acéstă veselie.
Și n'a pututŭ să fie.
Acéstă veselie,
Fără unulŭ,
Fără altulŭ,
Fără cumĕtrulŭ mare,
Și cumĕtra mare.
— Vivat! amin! Strigă mulțimea.

Și așa cumĕtrulŭ mare se rădică și dice așa către cumĕtra mare:

— Mĕĭ muero! noĭ avemŭ unŭ finŭ! Elŭ ne chĭamă să-lŭ cununămŭ! Tu să te ridicĭ și să te căștigĭ după obiceĭulŭ din babalucŭ (moșescŭ).

Avemŭ noĭ de la Dumnedeŭ
Stogŭ da grâŭ,
Cĭopore
De hore,
Cĭubere cu unsóre.

Și așa cumĕtra mare, câtu-ĭ de bĕtrână se rădică și se ostenesce și pregătesce o cinste frumósă!

Cu unŭ stogŭ de aurŭ (1),
Cu scórțe de cerŭ (2),

(1) Pogacea.
(2) Pancovele.

Cu unŭ piţanŭ friptŭ (1),
Cu o bute de vinŭ (2),
Să trăéscă cumĕtru mare
Şi cumĕtra mare!
Primiţĭ bucuroşĭ!
Mâncaţĭ sănĕtoşĭ!

— Amin! vivat! — strigă din tóte părţile. Apoĭ aşa se strigă a tarisfatuluĭ, şi pe rêndŭ a tuturorŭ óspeţilorŭ întreţesêndŭ câte glume tóte, la carĭ nuntaşiĭ rîdŭ cu bucurie, éră între pause cântă şi musica câte o pĭesă.

Secundantulŭ strigătorĭuluĭ însă repetéză tóte cuvintele luĭ, aşa precum elŭ le rostesce.

Aceste cinste apoĭ se împartŭ, ce e maĭ frumosŭ şi maĭ de frunte predă cumĕtrulŭ mare mireseĭ, şi maĭ cu sémă donurile de pânurĭ carĭ se aducŭ, ér restulŭ se împarte între nuntaşĭ, şi ca delicateţe se consumă, ţinêndu-şĭ cumĕtrulŭ mare douĕ pogăcĭ pentru sine şi tarisfatŭ, care le pune în straiţă, asemene deosebĭ capĕtă diverulŭ, stegişulŭ şi lăutariĭ separatŭ câte o pogace (3).

În comitatulŭ *Zarandului* se aduce maĭ ântâiŭ cinstea uneĭ rudeniĭ maĭ de aprópe de-a mireseĭ, se'nţelege dacă *Cinstele* se strigă la mirésă, şi vorniculŭ închinându-o, dice:

N. N. a auditŭ,
De la cine-a fi auditŭ,
Că este di de bucurie
Şi de veselie,
La a luĭ N. casă
Cinstită şi alésă.
Şi elŭ bine s'o ganditŭ
Şi s'o socotitŭ,
Şi s'o pregătitŭ
Şi-aicĭ o venitŭ
C'o *plăcintă* de grâŭ frumosŭ
Ca peliţa luĭ Christosŭ,
Şi cu de-aceste mĕrunţele,
Să'nvêrtă meseniĭ limba prin ele.
Şi c'o *vadră* de bĕutură crăéscă,
Cine-a bea din ea să trăéscă.

(1) Puĭulŭ.
(2) Iaga.
(3) G. Trăilă, Nunta ţĕrănéscă imprejurulŭ Timişóreĭ, publ, op. cit. p. 446 şi 457.—Com. de El. Popŭ.

Ba încă și cu *harcă* (1)
De sub *cotarcă* (2).
Ba încă nu-ĭ harcă
De sub cotarcă,
Că-ĭ unŭ *cĭocoiŭ* (3)
De prin gunoiŭ,
Să-lŭ mâncămŭ noĭ
Și cu voĭ!

In chipulŭ acesta închină vorniculŭ cinstele saŭ darurile tuturorŭ chĭerfariforŭ, ér după ce le-aŭ închinatŭ cinstesce pre fie-care chĭerfariŭ câte c'unŭ păharŭ de bĕutură (4).

In *munțiĭ Abruduluĭ* este asemenea datină ca *cinstele*, carĭ constaŭ din : colacĭ, plăcinte, cărnurĭ, găinĭ fripte, pânză, banĭ, etc., *să se strige* saŭ *să se vornicéscă*, nemijlocitŭ după aducerea lorŭ, atâtŭ la mirésă câtŭ și la mire, amintindu-se în acelașĭ timpŭ și numele dăruitoruluĭ. Ér strigarea saŭ vornicitulŭ celorŭ ce se aducŭ la mirésă sună astŭ-feliŭ :

Mesenĭ de la masă !
Boerĭ și boerese!
Étă s'a aflatŭ,
Cum vedemŭ adevĕratŭ,
Unŭ omŭ de omenie,
Pe care D-ḑeŭ să-lŭ ție.
Și vĕ ḑice :
Eŭ m'am gătatŭ,
După câtŭ D-ḑeŭ ne-a datŭ :
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ
Dintre sântă-Măriĭ semĕnatŭ, —
Cu niște plăcinte frumóse,
Să fie mirésa sănĕtósă, —
C'unŭ *bucĭumașŭ* de vinŭ roșiu
De care-ĭ plăcea la moșiu, —
Cu niște banĭ de argintŭ,
De care s'află la Abrudŭ
Dacă sapĭ pe sub pămîntŭ.

---

(1) Sub *harcă* se'nțelege aice *găină friptă*.
(2) *Cotarcă*, pl. cotărcĭ = *coșarcă*, pl. coșărcĭ, e usitată și 'n Bucovina.
(3) *Cĭocoiŭ* = cĭocârlanŭ.
(4) Com. de d-lŭ T. Dușanescu.

A celorŭ ce se aducŭ la casa mireluĭ, și anume maĭ ântâiŭ a colaculuĭ:

Cinstițĭ meseni dela masă:
Boerĭ și boerese!
Nănașĭ și nuntașĭ!
S'a ruptŭ délulŭ
Șĭ-a cursŭ darulŭ.
Anume N. N. *cinstesce*
Pe mire și pe mirésă
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ
Împletitŭ fórte minunatŭ.

La donița cu vinŭ:

Cu o doniță cu vinŭ,
Ca să le fie voĭa deplinŭ.
C'o cupă de vinŭ roșiu
De care-a bĕutŭ și moșiu.

La găina friptă:

Ce-ĭ maĭ minunatŭ
Și friptură de vênatŭ,
Din podulŭ caseĭ pușcatŭ,
Orĭ prin curte fugăritŭ,
Cu sburătură plesnitŭ.
Sĕracă găină sură,
Erĭ aĭ fostŭ pe după şură.
Acum eştĭ cu banĭ în gură.
Erĭ aĭ fostŭ pe după casă,
Acum eştĭ pusă pe masă.
Sĕracă găină mută,
Popa 'n gură țĭ se uĭtă,
Preotésa te-ar mânca,
Numaĭ de te-ar căpĕta.

La banĭ:

Încă ce-ĭ maĭ minunatŭ,
Lucru vrednicŭ de miratŭ,
Niște galbenĭ din *țéră*
Câștigațĭ astă véră.
Niște talerĭ marĭ
Rĕmașĭ de la Tătarĭ,
Cu niște hârtiĭ
Cine scie de câte miĭ (1).

In *Transilvania*, unde darurile, ce se aducŭ la *Masa-mare*, se numescŭ «*Cinstea mireseĭ*» fie-care têrfarŭ și fie-care nuntașŭ care e chĭematŭ și care e la masă, aduce cu sine, ca și'n locurile maĭ susŭ amintite, o găină, orĭ unŭ colacŭ frumosŭ saŭ o ploscă cu vinŭ, orĭ vinarsŭ; muerile și câte o bucată de pânză frumósă albă, învĕluită la olaltă, și aceste le daŭ apoĭ «*cinste*» mireseĭ, punêndu-i-le pe masă. Cinstea începe de la nunulŭ mare, pe rêndŭ până se gată, dându-șĭ fie-care ceea ce vrea să cinstéscă, în mâna starosteĭ nunuluĭ, care, luându-le le închină mireseĭ spunêndŭ, cine le dă, și ce dă, și începe așa:

(1) Frâncu și Candrea, op. cit., p. 163, 167 și 168.

Cinstită gasdă de casă,
Dumnedeŭ să te trăéscă,
Traĭulŭ să ţi-lŭ totŭ sporéscă,
Binele să-ţĭ inflorescă.
Cinstite staroste de locŭ,
Dee-ţĭ Dumnedeŭ norocŭ,
Iasă-ţĭ pĕrulŭ prin colopŭ
Şi din cojocŭ câte-unŭ flocŭ,
Mĕ rogŭ să mĕ ascultaţĭ,
Vorba să nu mĭ-o uĭtaţĭ:
Ce-ţĭ căpĕta să primiţĭ
Şi frumosŭ să mulţămiţĭ.
Dumnĭa-vóstră, ĭubiţĭ fraţĭ,
Faceţĭ bine şi ĭertaţĭ,
Vorbele să nu-mĭ schimbaţĭ.
De-oiŭ grăi, că adĭ nu-ĭ Marţĭ.
Aşa dară Duchulŭ sfântŭ
Imĭ dădù şi unŭ cuvîntŭ,
Ca să vorbescŭ pentru toţĭ,
Fraţĭ, cumĕtri şi nepoţĭ.
Aicĭ cinstita nună mare,
Care bună voe are,
Deosebĭ de-a sa soţie
Celŭ din sfânta cununie,
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ
Cum Dumnedeŭ i l'a datŭ,
C'o butelie de vinŭ
Ca să-ĭ fie voĭa'n plinŭ,
Cinstesce pe aĭ sĕĭ finĭ!
Acésta-ĭ cam puţinelŭ,
Da-ĭ cinstesce şi c'unŭ purcelŭ.
Şi dice aşa prin mine
Să ĭea'n nume de bine
Şi de cum-va o maĭ trăi
Cu maĭ multŭ îĭ va cinsti.
Maĭ în colo o fată de nunŭ
Şĭ-aduce semnulŭ bunŭ,
O butelie de vinŭ arsŭ,
Ca s'o dămŭ pe sub nasŭ,
Să ne trécă de năcazŭ,
Şi o *hodă* selbatică
De pe tăulŭ Banduluĭ prinsă.

Unŭ vĕrŭ saŭ o verişóră:

Işĭ arată ĭubirea,
C'o butelie de vinŭ,
Să-ĭ fie voĭa deplinŭ,
Cu o prepeliţă
Pestriţă,
Adusă din Bistriţă,
Cornurată,
Gulerată,
Mercurată,
Vinerată,
Să óuă câte treĭ o-dată.
Să trăéscă,
Să-ĭ sporéscă!

Altŭ vĕrŭ saŭ verişóră:

Işĭ arată ĭubirea
C'unŭ taĭerŭ de porţelanŭ,
Să pună în elŭ hrénŭ,
Cu nescarĭ lingurĭ de pleŭ
Să mănânce cu ele oleŭ.

Sócra mică:

Maĭ în colo sócra mică,
Care-a remasŭ cu nemică,
Şĭ-arată ĭubirea sa,
Către jupânésa mirésă,
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ,
Din tótă inima datŭ,
Şi c'unŭ valŭ de pânză albă,
Cum e pânza maĭ frumósă,
Urdită din postulŭ mare,
Nevedită din Rusale,
Ţesută la Sân-Nicóre,
Poftindu-ĭ cu ĭubire,
Viaţă şi fericire.

Și ḑice așa prin mine,
Să ĭea 'n nume de bine,
Că de cum-va va trăi,
Cu maĭ multu-ĭ va cinsti.

O soră:

Își arată ĭubirea,
Cu nisce bucine frumosŭ gătite,
Și prin mijlocŭ găurite.
Înfășurate cu curele,
Bate-mĭ-ar aste mĕsele,
C'o butelie de vinŭ,
Să-ĭ fie voĭa deplinŭ.

Altŭ cineva:

Unŭ cinstitŭ omŭ de-omenie,
Cu a sa dulce soție,
Își arată ĭubirea:
Cu nescarĭ frumoșĭ burețĭ,
Pare că sunt din Glogovețĭ,
Cu nisce fluturĭ mĕrunțĭ,
Carĭ âmblă pe sub munțĭ,
Și pe la noĭ umblă mulțĭ,
Maĭ cu sémă pe la nunțĭ.

Maĭ pe urmă nunulŭ mare,
Celŭ cu doba în spinare,
Bagă mâna 'n buzunare,
Și cinstesce pe finiĭ d-tale:
Cu nisce galbinĭ din Țéră,
I-a câștigatŭ astă-vară,
I-a fostŭ ascunsŭ în cămară,
Și acuma ĭ-a scosŭ éră,
Și cu nisce talerĭ marĭ,
Rĕmașĭ încă de Tătarĭ.
Pe dreptulŭ sunt câștigațĭ,
I-a ștersŭ c'aŭ fostŭ întinațĭ.
Și încă cu nisce hârtiĭ,
Cine scie, de câte miĭ.
Și cu maĭ mulțĭ
Banĭ mĕrunțĭ,
Crucerĭ, groșițe, bănuțĭ,
Ce ĭ-a câștigatŭ sĕraculŭ
De când a âmblatŭ cu Ianculŭ (1).

In *Bucovina, Moldova* (2) *și Țéra-Românéscă* (3) e asemenea datină de a se aduce și a se închina noilorŭ căsătorițĭ diferite darurĭ la *Masă-mare*, și maĭ alesŭ obĭecte casnice, precum: o părechе de sfeșnice, unŭ serviciŭ de masă, o bucată de materie, etc. apoĭ din pâne albă: grâŭ, păpușoiŭ, etc. ba chĭar și din vite.

Ce se atinge însă de închinarea acestorŭ darurĭ, carĭ de astă dată se aducŭ numaĭ de ceĭ însurațĭ la *«întemeierea noueĭ case,»* trebue să amintimŭ că ea se face în acelașĭ chipŭ ca și închinarea darurilorŭ aduse de tineretŭ la *«Vedre»*.

După ce óspeţiĭ, câțĭ se află la *Masă-mare*, aŭ ospĕtatŭ

(1) B. Viciŭ: op. cit. 40—41.
(2) V. Săghinescu, ḑiarulŭ cit.
(3) G. Dem. Teodorescu: Poesiĭ pop. rom. p. 620.

din tóte bucatele ce li s'aŭ pusŭ de nainte, după ce aŭ bĕutŭ și s'aŭ veselitŭ timpŭ de vr'o dóuĕ óre și maĭ bine, aducŭ bucătărițele *o găină* saŭ și unŭ *cocoșŭ friptŭ*, în gura căruĭa se află unŭ banŭ, o floricică și unŭ flucerașŭ de zăharŭ, și îlŭ punŭ dinaintea nunilorŭ celorŭ marĭ.

Acéstă *găină*, care e așezată la unŭ locŭ cu vr'o câte-va plăcinte între dóuĕ talgere, astŭ-feliŭ că numaĭ capulŭ împodobitŭ cu banulŭ și cu floricica i se vede, însemnéză ca óspeții să se pregătéscă de banĭ. Căcĭ pretutindene în Bucovina precum și'n celelalte țerĭ locuite de Românĭ, după cum ne vomŭ încredința maĭ la vale, este datină ca la acéstă masă, pe lângă *cinstele* saŭ *darurile*, despre carĭ amŭ vorbitŭ maĭ susŭ, să dea fie-care bărbatŭ și câte vr'o câțĭ-va fiorinĭ pentru însurățeĭ, cărora să le fie de ajutoriŭ, parte spre acoperirea speselorŭ făcute cu nunta, parte spre întemeĭerea *noueĭ case.*

In unele părțĭ ale Transilvanieĭ, precum bună óră în *Rodna*, când aducŭ bucătărițele găina acésta și o punŭ pe masă denaintea nunuluĭ, cântă:

Am găină *huhuĭetă* (1)
Și-ĭ închisă sulăcată.
Ad' cheĭa s'o descuĭ
Să o daŭ nănașuluĭ.
La nănașu-sŭ patru boĭ
Șĭ-o turmă mare de oĭ
Șĭ-o pungă cu talerĭ noĭ
Și mĭ-a da și mie doĭ.
Ia, ĭa, ĭa, da nu țĭ-oĭŭ da! (2)
Până nu mi arĕta
Curaua cu taleriĭ
Și să-mĭ numerĭ mie triĭ.
Cine-ĭ harnicŭ de asta
Ca să pusce găina?
S'o pusce 'ntre picĭóre,
C'acolo-ĭ carnea maĭ móle.

Saŭ așa:

Găina vecinuluĭ
La ḑiua nănașuluĭ,
Găina-ĭ de cumpĕratŭ,
Tótă érna s'a ouatŭ
De-aceea nu s'o 'ngrășatŭ.
De n'ar fi găina grasă
N'amŭ avé ómenĭ la masă,
Toțĭ arŭ fi pe după casă...

(1) *Huhuiă* = cucuiŭ, *huhuietă* = cucuĭetă, moțată.
(2) Aice iĭ arată găina.

Apoĭ și acésta:

U, ĭu, ĭu! găină friptă!
Popa 'n gură ţi se uĭtă,
Preotésa te-ar mânca,
Numaĭ de te-ar căpĕta.

Găina până'o trăitŭ,
Totŭ așa s'o cârcâitŭ:
Că trebue banĭ de-argintŭ,
Că de-aramă
Nu-sŭ de samă (1).

După rostirea acestorŭ versurĭ dă găina nănașuluĭ; acesta, tăindŭ găiniĭ capulŭ cu grumadiĭ, le pune într'o plăcintă și dându-le dimpreună cu unŭ păharŭ de rachiŭ bucătăriţeĭ, dice:

Socăciţă vină'ncóce
Ce-aĭ făcutŭ nemicŭ nu-mĭ place.
C'aĭ pusŭ brânza subţirea,
Vin'o 'ncóce și ţĭ-o ĭea.
Plăcinta nu-ĭ nicĭ făţată (2),
Aĭ avutŭ slabă zăgnată (3).
Tăĭeţei-sŭ subţireĭ,
Poţĭ prinde boiĭ la eĭ,
Găluscele-sŭ mititele,
Poţĭ sparge capulŭ cu ele,
Aitura-ĭ (4) prinsă bine,
O póte bé orĭ și cine.
Sĕracă *găină-albă,*
Buna-ĭ fostŭ de astă trébă.
Sĕracă găină sură
Adĭ aĭ fostŭ pe după șură
Șĭ-amŭ eștĭ cu banĭ în gură.
Erĭ aĭ fostŭ pe după casă,
Amŭ eștĭ friptă pe masă.
Socăţică ni frumósă,
Plăcinta nu ni brânzósă.
Staţĭ în locŭ, boerĭ de frunte,
Că-ĭ dusŭ cu calulŭ la munte
Șĭ-a veni cu brânza *mintenă* (5).

Saŭ astŭ-feliŭ:

Socăciţă, draga mea,
Vin'o 'ncóce de-ĭ puté,
Să-ţĭ dămŭ puĭ de turturea,
Turturea cu clonţŭ belitŭ,
P'ângă dînsa banĭ de-argintŭ,
P'ângă dînșiĭ banĭ de-aramă,
Nu nĭ-aĭ pusŭ piperiŭ în zamă.
Na-ţĭ-o și te du la vatră
Și nouĕ alta ni gată,
Dacă vreĭ să capeţĭ plată;
Na-ţĭ-o șĭ-o pune pe hornŭ
Și te du la cele 'n podŭ,
Ne alege una grasă,
Ne-o adă nouĕ la masă,
C'apoĭ noĭ încă ţĭ-omŭ da
Unŭ păharŭ de holercuţă
Și vr'o douĕ-treĭ duteuţe,
Ţĭ-omŭ da duteuţe mânânţele
Să cumperĭ pe ele
Să ne puĭ și nóue lele.
Socăciţa nĭ-ar fi bună,
Dacă nĭ-ar ţine vr'o lună.

(1) Din Ilva mică.
(2) Cu faţă.
(3) In Bucovina se rostesce *zăgnétă*.
(4) *Aitură*=reciturĭ.
(5) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Pe vreme maĭ puţintică,
Nu ne scie face nemică,
Tóte le cóce de frică.

Socăciţa:

Nuntaşiĭ mĕ năpădea,
Zama la lună fierbea,
Colaci-a sóre-ĭ cocea,
Nice lemne că n'avea.
Socriĭ marĭ rĕŭ s'o purtatŭ,
Fără lemne ĭ-am aflatŭ,
Nicĭ securc nu mĭ-aŭ datŭ,
De mĕ căsnescŭ din gardŭ...
Plăcinta nu s'o fătatŭ,
Nicĭ ţipoiĭ nu s'o coptŭ,
Cu lemne rele de plopŭ.

Nu-ĭ, bade, de vina mea,
Că mĭ-o fostŭ coclorba rea,
Nicĭ asta nu-ĭ tăgadă,
Că n'am avutŭ nicĭ lopată,
Şĭ-am băgat'o din covată,
Ér am scos'o tot-o-dată.

Nunulŭ:

Să fiĭ, lele, sănĕtósă,
Tóte-sŭ bune şi frumóse,
Câte ni le-aĭ pusŭ pe masă.

Socăciţa:

Să fiĭ, bade, sănĕtosŭ,
Tóte le-aĭ strigatŭ frumosŭ,
Le-aĭ strigatŭ precum aŭ fostŭ (1).

Aicĭ trebue să însemnămŭ că *găina* şi a-nume *găina albă* jócă unŭ rolŭ fórte însemnatŭ nu numaĭ la nunţile românescĭ, ci şi la cele *francese* (2). Éră la *Italienĭ* şi a-nume la ceĭ din împrejurimea *Albeĭ Monferrine* şi din *Riva di Chieri*, unde ospĕţulŭ ţine treĭ ḑile după olaltă, a treïa ḑi se pune pe masă unŭ *curcanŭ* care, nu numaĭ că e împodobitŭ cu cordele roşiĭ, ci şi primitŭ cu cele maĭ marĭ omagiurĭ, tocmaĭ ca şi găina saŭ cocoşulŭ la Românĭ (3).

După acéstă scurtă observare să ne 'ntórcemŭ éráşĭ la Românĭ.

Mirele, cum a sfârşitŭ nunulŭ celŭ mare şi bucătăriţa saŭ socăciţa de schimbatŭ între olaltă cuvintele ce s'aŭ citatŭ, aduce o strachină şi unŭ păharŭ cu apă. Strachina o pune pe masă de'naintea nunilorŭ, ér păharulŭ îlŭ ţine în mână. De-odată cu dînsulŭ aduce şi mirésa unŭ *ştergariŭ* saŭ o *mâniştergură nóuă* pentru nună şi unŭ *şervetŭ* pentru nunŭ. Tórnă

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Düringsfeld, op. cit., p. 252.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 105.

apoĭ mirele apă din păharŭ pe mânele nunilorŭ ca să se spele, și aceștia se spală. După ce s'aŭ spĕlatŭ dă miréssa mânișterguraa nuneĭ éră șervetulŭ nunuluĭ ca să se ștérgă. Nuniĭ, luândŭ obiectele, ce li s'aŭ datŭ și carĭ se numescŭ *«ștergariŭ de nănașŭ,»* se ștergŭ pe mânĭ și apoĭ, aruncândŭ nunulŭ celŭ mare unŭ banŭ de arginŭ în strachină, strîngŭ ștergarele. Totŭ atuncĭ maĭ dă mirésa nuneĭ celeĭ marĭ ca darŭ, pe lângă mâniștergură, încă și unŭ *tistimelŭ.*

După acéstă datină, care nu lipsesce dela nicĭ o *Masă-mare* din Bucovina, luândŭ mirele strachina și păharulŭ se retrage dimpreună cu mirésa, ducêndu-le în altă odae.

Unulŭ dintre mesenĭ, care e maĭ bunŭ de gură și maĭ șagaciŭ, care scie maĭ bine și maĭ frumosŭ ură, cum vede că tineriĭ se depărtéză, se scólă dela masă, ĭea dóue talgere și puindŭ pe unulŭ dintre dînsele dóue păhare pline cu vinŭ saŭ cu rachiŭ, de regulă fiertŭ și îndulcitŭ cu miere (1) numite pretutindene în Bucovina *paharŭ dulcĭ,* în Moldova simplu *paharŭ* (2), éră în Transilvania *paharŭ de darŭ* (3) începe a strînge baniĭ menițĭ pentru întemeĭerea *caseĭ nóue,* și a-nume: maĭ ântâiŭ de la nunulŭ celŭ mare, apoĭ de la socrulŭ celŭ micŭ, după aceea de la socrulŭ celŭ mare, și'n urmă dela toțĭ óspețiĭ pe rêndŭ câțĭ se află la *Masă-mare.*

Cum începe strîngĕtoriulŭ a strînge baniĭ, dóue până laș ese neveste tinere se sue pe laĭță de'napoia nunilorŭ și începŭ a juca și a bate ne'ntreruptŭ din pălmĭ până după strîngerea banilorŭ cântândŭ în acelașĭ timpŭ următoriulŭ cântecŭ:

Astă laiță nu-ĭ bătută.
Voĭa gasdeĭ nu-ĭ făcută.
Astă laĭță s'o bătemŭ,
Voĭa gasdeĭ să făcemŭ (4).

---

(1) In Bucovina și Moldova, veḑĭ V. Alecsandri, Poesiĭ pop. ale Rom. p. 385.
(2) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 416.
(3) B. Viciŭ, op. cit. p. 50.
(4) Din Dorna, dict. de Gavr. Bóncășŭ.

Insă nevestele acestea nu jócă de astă dată unŭ jocŭ de rêndŭ, care obicînuescŭ și de altă dată a-lŭ juca, ci unŭ jocŭ stêrnitŭ de dînsele.

Strîngătorulŭ, luândŭ talgerele cu păharulŭ celŭ dulce, se duce la nunulŭ celŭ mare și ţiindu-le de'nainte cuvintéză:

Bună vremea,
Bună vremea,
Nune mare
Cinstitŭ și tare!

Nunulŭ:

Mulţămimŭ,
Mulţămimŭ,
Ostășele
Tinerele!
Dar de unde
Și pân'unde?
De unde eștĭ
Șĭ-unde pornescĭ
Pe la cină
Cu-astea'n mână?

Oratorulŭ:

Domnulŭ nostru celŭ vestitŭ
Astădĭ sara m'a pornitŭ
Ça să-ĭ catŭ de cheltuélă
Banĭ de-argintŭ din altă ţéră,
Și de-arŭ fi și de hârtie,
Bine-arŭ fi, numaĭ să fie,
Căcĭ avêndŭ elŭ nuntă mare,
Unde lumea s'adunatŭ:
Impĕraţiĭ și'mpĕrătese,
Voevodĭ, craĭ și crălese.
Nevăstuĭce frumușele
Și copile tinerele,
Feciorĭ tinerĭ, micĭ și marĭ,
Mulţime de lăutarĭ,
Óste mare o mulţime,
Călăreţĭ și pedestrime,
Șĭ-a fostŭ mare și vestită,
Lumeĭ întregĭ cunoscută.
Și atuncea di'ntêmplare,
În căsuţa luĭ cea mare,
Unde ședŭ a dumi-sale,
A dumi-sale părale
S'a iscatŭ o ruginime
Șĭ-o cétă de șorecime
Și toţĭ baniĭ ĭ-aŭ stricatŭ,
Toţĭ ĭ aŭ scosŭ, ĭ-aŭ rumegatŭ.
Și până ce alţi-a face,
Dacă când-va a maĭ face,
M'a trimesŭ în lumea mare
Să-ĭ catŭ de rêndŭ de părale.
Câte sate-am alergatŭ,
Câte-orașe-am trieratŭ,
Câţĭ ómenĭ am întrebatŭ:
Cine'n lume-ĭ maĭ bogatŭ?
Toţĭ aicĭ m'aŭ îndreptatŭ,
Chĭar casa mĭ-aŭ arĕtatŭ
La dumnia-vóstră cinstite
Nune mare și vestite,
Dicêndŭ că eștĭ tare
Peste lumea mare
Și aĭ o mulţime
Banĭ și bogăţime,
Și eștĭ îndurătoriŭ
Și daĭ ajutoriŭ
Orĭ cuĭ, tuturorŭ.
Decĭ te rogŭ cu rugă,
Bagă-ţĭ mâna 'n pungă
Și-mĭ aruncă

Câte-o rublă;
Ian dă-mĭ câţĭ-va leĭ de darŭ
Să-ţĭ daŭ şi eŭ unŭ păharŭ
De vinŭ de celŭ din Cotnarŭ.

Nunulŭ celŭ mare, după acéstă oraţie, deschide punga şi scoţêndŭ dintr'însa vr'o 5—10 fl. adică după stare şi putinţă, îĭ pune pe talgerulŭ celŭ golŭ şi după acésta ĭea unulŭ din păharele, care se află pe cela-laltŭ tălgerelŭ.

Oratorĭuluĭ după ce ĭ-a plătitŭ nunulŭ câtŭ l'a trasŭ inima şi după ce şĭ-a luatŭ păharulŭ, se 'ndréptă cu cela-laltŭ păharŭ la nuna cea mare şi ḑice :

Prea cinstită nună mare
A ajunsŭ rêndulŭ d-tale,
Ian să vêdŭ câtŭ eştĭ de tare,
Ian fă bine de-a cinsti,
Căcĭ e ḑiua, m'aşĭ porni!

Cinstindŭ nuniĭ ceĭ marĭ păharele de bine, strîngĕtorĭulŭ ĭea baniĭ de pe talgerŭ şi puindu-ĭ în altŭ talgerŭ de'naintea nunuluĭ îĭ acopere cu o năframă.

Umplêndu-se după acésta érăşĭ păharele şi ducêndu-se érăşĭ la nunulŭ celŭ mare, ḑice :

— Nune mare! nu sciĭ unde se află N.N., căcĭ am numaĭ decât să vorbescŭ ce-va cu dînsulŭ.

— Am auḑitŭ de numele d-sale — rĕspunde nunulŭ—, caută-lŭ prin veciniĭ, că de bună sémă veĭ da de dînsulŭ.

Acuma se duce strîngĕtorĭulŭ la socrulŭ celŭ mare, tatălŭ mireluĭ, şi urândŭ ḑice :

Bună vremea,
Bună vremea,
Socru mare,
Vestitŭ şi tare!
Te-ajunge o voĭe bună
Şi o veselie bună.
S'o petrecemŭ împreună . . .
Séra de multŭ a 'nsăratŭ
Şi noĭ păhară dulcĭ.
Încă n'amŭ închinatŭ,
Păhară dulcĭ
De la crucĭ,
Ce cu multe,
Zăhărele le-aducĭ;
Vinŭ de celŭ bunŭ din Cotnariŭ
De-a âmblatŭ,
Moşulŭ d-tale cu şălvarĭ,
Să bagĭ mâna 'n buzunariŭ,

Să scoţĭ vr'o câţĭ-va griţarĭ,
De nu bagă şi 'n curea,
Şi scóte o hărticea,
Te plătesce de-o belea.
Scóte aurŭ şi argintŭ,
De care sciŭ că aĭ multŭ,
Şi pe tălgerelŭ îĭ varsă,
Pe câtŭ inima te lasă,
La finţiĭ d-tale-ĭ dă,
Cu cuvinte deplinŭ,
Cu inimă de românŭ,
Cu inimă melită,
Că şi sócra-ĭ mulţumită.

După ce aŭ plătitŭ şi cinstitŭ şi aceştĭa se duce la tatălŭ mireseĭ şi închinându-ĭ păharulŭ ḑice:

Bună vremea,
Bună vremea,
Cinstitŭ socru mare!
Écă sara a'nsăratŭ,
Şĭ-amêndoĭ n'amŭ închinatŭ,
Păharŭ dulce,
Dela cruce,
Care
Cu mare,
Chĭeltuélă s'aduce,
Étă s'arată nunulŭ celŭ mare,
Şi cu finiĭ, cari-ĭ are.
Cu păhare pline,
Cu cuvinte bune
Păhărelŭ cu bĕutură,
Şi maĭ multă voĭe bună;
Paharŭ dulce,
Dela cruce,
Care,
Cu mare,
Chĭeltuélă s'aduce.
Vinŭ bunŭ de la Odobescĭ,
De pungă să te gătescĭ,
De N. N. să te lipescĭ,
Ḑece sloţĭ să dăruescĭ,
Fiilorŭ, carĭ îĭ ĭubescĭ.
Vinŭ bunŭ tocmaĭ din Cotnariŭ,
Să bagĭ mâna în buzunariŭ,
Să nu scoţĭ cremene şĭ-amnariŭ
Numaĭ pumnulŭ plinŭ de banĭ.
Întinde mâna,
Că ţi-ĭ vina!

Luândŭ socrulŭ celŭ mare păharulŭ, strîngĕtorĭulŭ strigă în şagă:

Vine lelea de la baltă,
Cu bondiţa 'mboĭorată
Şi cu calulŭ de pohodŭ,
Ca să beĭ păharulŭ totŭ.
Şi rădică până 'n grindă,
Că maĭ este-o bute 'n tindă,
Şi-lŭ rădică până 'n podŭ,
Că maĭ este-unŭ poloboců,
Ca să beĭ păharulŭ totŭ (1).

Sfârşindŭ cu nuniĭ şi cu socri ceĭ marĭ se duce pe la ceĭ-alalţĭ óspeţĭ şi anume ântâiŭ la némurile mireluĭ şi ale mireseĭ,

(1) Din Dorna, dict. de G. Bóncăşŭ.

éră după aceea la toţĭ ceĭalalţĭ de-a rêndulŭ până la celŭ din urmă şi fie-căruĭa îĭ urézá, rostindŭ saŭ cuvintele ce s'aŭ înşiratŭ maĭ susŭ saŭ cele ce urmézá:

Bună séra,
Bună séra!
Se'nchină jupânulŭ mire
Şi jupânésa
Mirésa
Cu păharŭ dulce
De la cruce,
Care
Cu mare
Cheltuélă s'aduce;
Şi cu vinŭ din Odobescĭ
Să facĭ bine să-lŭ primescĭ,
Să-lŭ primescĭ şi să-lŭ cinstescĭ,
Şi la pungă să gândescĭ,
La tinerĭ să dăruescĭ
Ce te-a'ndura Dumneḑeŭ
Şi nu ţĭ-a pica prea greŭ.
Vr'o sută de oĭ cu mĭeĭ,
Vr'o patru vacĭ cu viţeĭ,
Câte-va scrófe cu purceĭ (1).

Saŭ astŭ-feliŭ:

V'a trimesŭ jupânulŭ mire
Şi jupânésa
Mirésa,
Cu socriĭ ceĭ marĭ
Şi cu nuniĭ ceĭ marĭ
Unŭ păharŭ de bĕutură
Şi maĭ multă voĭe bună,
Cu vinŭ de la Cotnariŭ,
Să bagĭ mâna'n buzunariŭ
Să scoţĭ vr'o câţĭ-va griţarĭ
Şi cum îĭ cinsti,
Cum îĭ plăti! (2)

Astŭ-feliŭ părêndézá strîngătorĭulŭ pre toţĭ óspeţiĭ, câţĭ se află la masă, dândŭ fie-căruĭ bărbatŭ precum şi nevesteĭ aceluĭa câte unŭ *păharŭ dulce* de cinstitŭ. Lipsindŭ soţia unuĭa dela masă, atuncĭ bărbatulŭ aceleĭa trebue singurŭ să bea amêndóue păharăle de-odată. Şi cum a primitŭ baniĭ de la fie-care părechie se duce şi-ĭ dă nunuluĭ celuĭ mare ḑicêndŭ:

Poftimŭ de la N. N. leĭ de argintŭ
La casă nóuă a dăruitŭ,
Nuniĭ cu eĭ s'aŭ mulţămitŭ
Şi tótă masa-ĭ mulţumită (3).

Ceĭ maĭ mulţĭ dintre meseni daŭ celorŭ tinerĭ banĭ. O samă

(1) Din Mănastirea Homoruluĭ, com. de d-lŭ G. Avramŭ.
(2) Din Tişeuţŭ com. de Vict. Sorocénŭ, stud.-gimn.
(3) Din Ilişescĭ, dict. de Ilie Ungurénu.

însă le dăruescŭ din vite, precum: oĭ, vacĭ, viţele etc. éră alţiĭ din pâne, adică cine ce póte și câtŭ îlŭ trage inima.

Ér celŭ ce primesce *păharulŭ dulce* mulţămesce nunilorŭ, socrilorŭ și tinerilorŭ ḑicêndŭ:

Mulţămescŭ nunuluĭ mare
Şi finilorŭ Dumnilorŭ-sale
Şi socrilorŭ celorŭ marĭ
Şi cinstiţilorŭ gospodarĭ,
Câţĭ sunt aicĭ adunaţĭ
Şi de Dumneḑeŭ lăsaţĭ
La acéstă veselie
Hazŭ și bucurie (1).

Ér când punŭ baniĭ pe talgerŭ ḑicŭ:

Primiţĭ dela noĭ puţinŭ,
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ! (2)

Totŭ atuncĭ nevestele, ce staŭ de 'napoĭa nunilorŭ pe laĭţă saŭ și altele cântă:

Frunḑă verde de zăharŭ,
Mulţămimŭ pentru acestŭ darŭ,
Socrilorŭ
Şi euscrilorŭ
Şi tuturorŭ
Gospodarilorŭ.
Tótă vara am lucratŭ,
Şi pe-aist'am așteptatŭ (3).

În *Moldova* și a-nume în districtulŭ *Hușilorŭ* se începe *închinarea păharelorŭ și a colacilorŭ* nemijlocitŭ după ce s'aŭ pusŭ fripturile pe masă.

Se 'nchină maĭ ântâiŭ nunuluĭ celuĭ mare de către vornicelŭ doĭ colacĭ frumoșĭ, marĭ și făcuţĭ din maĭ bine de-o baniţă

---

(1) Din Ilișescĭ, dict. de Ilie Ungurénu

(2) Totŭ așa spunŭ și Românii din Transilvania. Veḑĭ, I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. Rom. publ. în op. cit. p. 59.

(3) Din Céhorŭ, com. de M. Dimitrovicĭ, stud. gimn.

de făină de grâŭ spĕlatŭ și două *pâhare de vinŭ* unulŭ pentru nunŭ și altulŭ pentru nună (1), ḑicêndŭ vornicelulŭ:

Agĭungă-te voĭe bună,
Pe d-ta, gĭupâne nunŭ mare,
Și pe d-ta, gĭupânésă nună mare.
Séra, a înseratŭ,
Și noĭ bună vreme n'amŭ datŭ.
Étă finiĭ d-vóstră,
Vi se 'nchină,
Cu doĭ colacĭ de grâŭ frumosŭ
Ca și fața luĭ Hristosŭ,
Și cu aceste douĕ păhare de vinŭ,
Ca și celŭ din Cana-Galileeĭ de bunŭ,
Și vĕ rógă,
Ca colaciĭ și păharele să le primițĭ,
Și cu plăcere să le mulțămițĭ.

Nuniĭ primescŭ păharele și colaciĭ, mulțămescŭ, urézá pe mire și pe socriĭ ceĭ marĭ, lăutariĭ cântă unŭ vivat din cele maĭ alese pentru nunĭ, le rădică păharele gĭucându-le după cântecul cântatŭ de lăutarĭ; după care nunulŭ pune pe unŭ talgerŭ pâne și sare, pe care pune apoĭ și unŭ darŭ de banĭ, care banĭ începŭ dela 2 galbenĭ, adică după puterea nunuluĭ, dar nicĭ odată nu se cobóră maĭ josŭ de unŭ irmilicŭ, orĭ câtŭ ar fi nunulŭ de sĕracŭ. După acésta începŭ apoĭ a se închina succesivŭ câte douĕ păhare de vinŭ și la ómeniĭ maĭ bogațĭ și câte doĭ colacĭ maĭ micĭ decât aĭ nunuluĭ, și a-nume la fie-care pĕreche de ómenĭ conmesenĭ, totŭ cu aceeașĭ rênduélă, dândŭ fie-care darulŭ sĕŭ de banĭ, după putere. Însă nicĭ unulŭ nu se cobóră maĭ josŭ decât 2 sfanțĭ.

Aceĭea câte-va sute de leĭ, carĭ se adună de pe masă sunt aĭ mirilorŭ ca ajutoriŭ la *nóua gospodărie* (2).

În districtulŭ *Bacăuluĭ* începe *Conocarĭulŭ urația păharelorŭ*,

(1) Păharulŭ nunuluĭ e de treĭ orĭ maĭ mare decât alŭ nuneĭ.
(2) I. Mirza, op. cit. p. 18—19.

după ce óspeţiĭ aŭ mâncatŭ douĕ feliurĭ de bucate, şi adresându-se cătră nunŭ, îĭ ḑice aşa:

Agĭungă-te voĭe bună,
Domnule nunŭ şi d-nă nună!
Étă se inchină mirele,
Cu acéstă corabie;
Dar în corabie ce să fie,
Nu póte nimenea ca să scie;
Insă eŭ, fiindŭ voitoriŭ de bine,
Tóte lucrurile vi le-oiŭ spune:
In corabie este unŭ şalŭ mare dela Tocatŭ
Să vĕ fie d-vóstră de îmbrăcatŭ;
Unŭ săpunŭ de la Bagdatŭ,
Să vĕ fie d-vóstră de spĕlatŭ,
Asemenea nisce pânĭ de la Tocatŭ
Să vĕ fie d-vóstră de gustatŭ.

După acésta ér se adresază *Conocarĭulŭ* cu o tablă pe care se află doue *păhare cu vinŭ* şi începĕndŭ a cuvînta ḑice:

Étă se închină
TinerïĬ şi toţĭ meseniĭ împreună
Cu aceste păhară cu bĕutură!
Păharăle sunt de la sticlarŭ,
Er vinulŭ de la Cotnarŭ,
Să băgaţĭ mâna în buzunarŭ
Să scóteţĭ
Vr'o 4, 5, galbenĭ de ceĭ marĭ
Şi pe d-lorŭ tinerĭ să-ĭ dăruiţĭ.

Dacă nunulŭ n'are buzunarŭ, Conocarĭulŭ îĭ ḑice:

Vinulŭ e de la Poĭana lungă,
Ca să băgaţĭ d-vóstră mâna'n pungă
Şi să scóteţĭ
Vr'o doĭ treĭ de ceĭ marĭ.

Şi în chipulŭ acesta se duce Conocarĭulŭ pe la toţĭ meseniĭ de le închină păharele, şi fie-care sătênŭ uréză viéţă şi fericire la tinerĭ, bucurie la bĕtrânĭ, şi bêndŭ vinulŭ odată cu

întonarea unuĭ cântŭ ce-lŭ cântă lăutariĭ, bagă mâna în pungă și scóte 5, 6 francĭ de dăruesce tinerilorŭ și la urmă făcêndu-se socotéla de către nunĭ, se găsescŭ 16 până la 20 galbenĭ (1).

In *Ţéra-Românéscă* esistă asemenea datina acésta, saŭ celŭ puţinŭ va fi esistatŭ maĭ nainte, căcĭ o baladă poporană întitulată «*Moșnégulŭ*» ne spune între multe altele și acestea

Elŭ a casă, de ajungea
Şi în curte de-șĭ intra.
Nuntă mare că găsia,
Ér în casă de întra,
'*Ntinsă mésă* că vedea,
Mésă'ntinsă și bogată
Totŭ de lume încheĭată,
Şi de tinerĭ conjurată,
Megiașiĭ ospĕta
Şi nuntașiĭ se cinstea!
Uniĭ bea, alţiĭ mânca,
Şi la nunĭ le mulţămĭa,
Şi pe mirĭ firitisĭa.
Călătorĭulŭ de întra,
Elŭ la mésă nu ședea,
Ci la ușă se oprĭa,
Intr'unŭ colţŭ se așeza.
Foicică șĭ-o lalea,
Trecea vremea, câtŭ trecea,
Până *nunulŭ* se scula,
Vasŭ curatŭ că alegea,
Pâne, *sare'n* vasŭ punea,
Darŭ într'însulŭ arunca
Şi pe mésă că-lŭ punea,
Totŭ nuntașulŭ ca să dea
Cătŭ îlŭ lasă inima.
Tótă lumea dăruĭa:
Uniĭ boĭ
Şi alţiĭ oĭ,
Uniĭ banĭ
Alţiĭ juncanĭ,
Uniĭ viĭ,
Alţiĭ moșiĭ,
Busdugane pentru finŭ
Si mireseĭ baĭbafirŭ.
Darŭ bogatŭ că se făcea,
Avuţie se strîngea (2).

In *Transilvania* după ce s'a pusŭ alŭ doĭlea felĭŭ de bucate pe masă, starostea nunuluĭ, adică colăcerĭulŭ, sculându-se, face semnŭ să tacă toţĭ, apoĭ ḑice:

— «Cinstiţĭ mesenĭ și ómenĭ de omenie! Cinstitulŭ nunŭ mare, care bună voĭe are, vrea să pornéscă unŭ «*păharŭ de darŭ*» pe séma finilorŭ d-sale, ca să-ĭ ajutămŭ pre aceștĭ doĭ tinerĭ, că acuma, făcêndu-se gazde noue, aŭ multe lipse.

(1) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX p. 416.
(2) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop. rom. p. 620.

Aşa dară pornimŭ unŭ păharŭ de darŭ
Şi cine-şĭ va băga nasulŭ în păharŭ
Să-şĭ bage şi mâna în buzunarŭ,
Şi cine îşĭ va be păharulŭ,
Să-şĭ dee şi darulŭ (1).

După acéstă oraţie generală, adresându-se în specialŭ că-tră nuna cea mare, ḑice:

Să trăescĭ, nănaşă mare!...
Eŭ îţĭ închinŭ dumi-tale,
C'unŭ paharŭ galbinŭ
Dintr'unŭ vîrfŭ de paltinŭ,
De unde sughiţă
Dalbă fecĭoriţă,
Cu mânecĭ pestriţe . . .
De mi-ĭ sci mulţămi,
Păharulŭ li-ĭ dobândi;
De mi-ĭ sci înturna,
Păharulŭ li-ĭ căpĕta!

Nuna :

Păsĕrica rugulul
Cântă 'n vîrfulŭ nucului,
Ḑiua întrégă ciripesce,
Dumi-tale-ţĭ mulţămesce! (2)

Sfîrşindŭ oraţia acésta pune unŭ păharŭ de vinŭ pe unŭ tăerŭ şi îlŭ dă nuneĭ. Apoĭ adresându-se cătră altŭ óspe ḑice:

Eŭ îţĭ închinŭ cu păharulŭ,
Dumneḑeŭ fie cu darulŭ.
Dar într'asta bĕutură
Este şĭ-o cimilitură
Şi cimilitura mea
Ḑice, ḑeŭ, mândruţ'aşa: (3)

---

(1) B. Viciŭ, op. cit., p. 50.
(2) Iarnik şi Bârsanŭ, op. cit., p. 527.
(3) Dacă acela, căruĭa i se'nchină păharulŭ e bărbatŭ, versulŭ acesta se schimbă astŭ-feliŭ: «ḑice, ḑeŭ, mândrule-aşa».

Că pe malulŭ Nistruluĭ,
Nistruluĭ adânculuĭ,
Este-unŭ păltinaşŭ de aurŭ
Cu vr'o nóue puĭ de graurŭ:
Ciripescŭ,
Vorovescŭ,
Cum să scótă, cum să fie
Ceĭ banĭ de vămăşie?...
Vorŭ trece Nistru
Să prade Pistru
De zale, de inele,
De copile frumuşele.
Frundă, frunduţă,
Să trăescĭ dragă, mândruţă!

Ceea, căreĭa s'a 'nchinatŭ:

Troscoţelŭ de lângă cale,
Voĭe bună dumi-tale.
Păsăruĭca ruguluĭ
Pe córnele pluguluĭ
Cripesce,
Vorovesce
Dumitale-ţĭ mulţămesce (1).

După acésta dă érăşĭ tăerulŭ cu păharulŭ de vinŭ celuĭ ce i l'a închinatŭ, şi aşa urândŭ şi închinândŭ pe rêndŭ la toţĭ óspeţiĭ şi casniciĭ, în urmă gată la nunulŭ mare, care pune banĭ maĭ mulţĭ decât orĭ-care, ér de nu pune maĭ mulţĭ atuncĭ orĭ-cine are dreptŭ *«să-lŭ cumpere»*, punêndŭ maĭ mulţĭ decât nunulŭ, când acesta îşĭ pierde finiĭ şi dreptulŭ de nunŭ; de aceea nunulŭ e silitŭ a dóua óră şi chĭar şi a treĭa óră să-şĭ rescumpere finiĭ şi dreptulŭ de nunŭ.

Până âmblă păharulŭ celŭ de darŭ nuntaşiĭ nu se scólă de la masă, ci îşĭ petrecŭ.

Baniĭ adunaţĭ cu tăĭerulŭ se daŭ nunuluĭ saŭ nuncĭ, şi acésta îĭ dă mirescĭ cu tăĭerulŭ.

---

(1) Iarník şi Bârsanŭ, op. cit. p. 517.

După aceea maĭ âmblă și ceterașulŭ cu cetera învĕluită dicêndŭ că s'a stricatŭ și să-ĭ dee cruceri să-șĭ cumpere alta, saŭ să șĭ-o dirégă și să-șĭ cumpere strune. Acestuĭa încă îĭ maĭ dă, cine ce vrea.

In urmă vine *bucătărésa* (socăcița), cu mâna legată, cu o lingură mare în mână și cere cruceri de lécurĭ, că s'a arsŭ făcêndŭ de mâncare (1). Și pe cândŭ unuĭŭ dintre mesenĭ o ĭea peste piciorŭ dicêndŭ:

Socăciță lungă'n *dejte* (2)
Carne'n óle nu maĭ este:
Socăciță lungă'n nasŭ
Carne'n óle n'a rĕmasŭ (3).

pe atuncĭ pune fie-care câte unŭ crucerŭ saŭ doĭ în lingură, apoĭ ĭese socăcița jucândŭ și dicêndŭ acuma că nu o dóre nemică (4).

Uniĭ dintre mesenĭ, carĭ sunt bunĭ cântărețĭ și totodată și șăgacĭ, cum aŭ primitŭ *păharulŭ* dulce și aŭ mulțămitŭ pentru dînsulŭ, începŭ a cânta câte unŭ cântecŭ glumețŭ prin care înveselescŭ tótă masa.

Din mulțimea acelorŭ cântece, carĭ se cântă la acéstă ocasiune, noĭ vomŭ reproduce aice numaĭ unulŭ și a-nume:

Pâhărelŭ cu floricele,
Cum te-orŭ be buzele mele
Cele trase, supțirele
Ca 3 scândurĭ de podele.
Păharelulŭ câtŭ unŭ cuiŭ,
Când îlŭ puĭ la gură nu-ĭ.
Să maĭ bemŭ câte-unŭ păharŭ
Pân'ce-a fi sóre pe délŭ.
Să maĭ bemŭ o țiricuță

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 50.
(2) *Dejte*=degete.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(4) B. Viciŭ, op. cit. p. 51.

Pân'ce-a fi sóre'n luncuţă.
Holercuţă de sĕcară!
Eŭ te beŭ de bunişóră,
Tu mĕ daĭ pe uş'afară;
Eŭ te beŭ, şi tu mĕ'mbeţĭ,
Multe năravurĭ mĕ'nveţĭ,
Da dacă m'oiŭ desbăta,
De năravurĭ m'oiŭ lăsa (1).

Sfîrşindŭ strîngĕtoriulŭ de strînsŭ baniĭ, nunulŭ celŭ mare îĭ numĕră, spune în auḑulŭ tuturorŭ mesenilorŭ câţĭ s'aŭ adunatŭ şi după aceea legându-ĭ pre toţĭ la unŭ locŭ într'o năframă, în Transilvania în *pintenŭ* (2) în care maĭ pune âncă şi-o lécă de *pâne* şi *sare* îĭ dă tinerilorŭ ca să-ĭ strîngă (3)

Mirele şi mirésa, primindu-ĭ, sĕrută mâna nunilorŭ, apoĭ a socrilorŭ şi în urmă a tuturorŭ óspeţilorŭ celorŭ maĭ bĕtrânĭ şi mulţămescŭ tuturorŭ pentru binele ce le-aŭ făcutŭ (4).

În acelaşĭ timpŭ sa audŭ din tóte părţile urărĭ de *fericire* şi *viaţă tignită* noilorŭ căsătoriţĭ.

Astŭ-feliŭ scie poporulŭ românŭ a se ajuta la întemeiarea noueĭ case, ca, îndată după nuntă, să aĭbă unŭ omŭ egalŭ în avere, ca să pótă emula cu dînsulŭ la întreprinderile cele noue şi să nu fie redusŭ la sapă de lemnŭ prin împrumuturĭ (5). Astŭ-feliŭ se ajutaŭ şi *Romaniĭ*, la carĭ, chiar ca şi la Româniĭ de aḑĭ, când ajungeaŭ la *mensae secundae* se aduceaŭ *darurĭ plăcute*, ér blidele pline cu *mâncărĭ* le grămădiaŭ pe altariulŭ din casă saŭ pe vatră (6).

---

(1) Din Horodniculŭ-de-josŭ, com. de d-lŭ P. Prelipcénŭ.

(2) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 60.

(3) În unele părţĭ ale Transilvanieĭ, precum bună óră in districtulŭ Nĕsĕuduluĭ, îĭ dă dimpreună cu o cofă de vinŭ, cu unŭ colacŭ frumosŭ şi c'o lumină. Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

(4) Datina Rom. din Bucovina.

(5) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. in op. cit. p. 59 şi 60.

(6) Virg. Aen. VIII, 283: Instaurant epulas, et mensae grata secundae dona ferunt, cumulantque oneratis lancibus aras. Rosbach p. 101.

Aicĭ *dona* sunt *darurile* ér *lances oneratae* sunt *cinstele* de aḑĭ.

Astŭ-feliŭ se ajută și alte popóre din timpulŭ presentŭ, precumŭ bună óră: Sêrbiĭ, Italieniĭ, Cechiĭ, Francesiĭ, Spanioliĭ (1) și Ruteniĭ din Bucovina, la carĭ încă este datină de-a se aduna în decursulŭ acesteĭ mese banĭ, de și nu în acelașĭ chipŭ cum obicĭnuescŭ Româniĭ.

Bucătărițele, cum vĕdŭ că nunulŭ celŭ mare a începutŭ a numĕra baniĭ, prindŭ a aduce și a pune pe masă friptura și plăcintele, ér după ce a sfîrșitŭ nunulŭ de numĕratŭ și după ce ĭ-a și datŭ tinerilorŭ poftescŭ pre óspețĭ ca să guste din bucatele ce s'aŭ pusŭ acuma pe masă.

Nunulŭ descoperindŭ găina, ce i-s'a pusŭ nemijlocitŭ înainte de strîngerea banilorŭ de nainte, ḑice:

Oiŭ săracă găinușă,
Cum te-oiŭ apuca de gușă,
Și te-oiŭ svêrli pân' la ușă,
De la ușă până 'n tindă,
Socăcița să te prindă,
Și să te frigă la sóre,
Ca să-țĭ fie carnea móle,
Și tă te frigă la lună.
Ca să-țĭ fie carnea bună (2).

Saŭ așa:

U! ĭu, ĭu, găină grasă,
Erĭ eraĭ pe după casă,
Astăḑĭ eștĭ friptă pe masă,
U! ĭu, ĭu, găină sură,
Erĭ eraĭ pe după șură,
Astăḑĭ eștĭ la mine 'n gură (3).

Precum la Româniĭ de aḑĭ, așa și la vechiĭ Romanĭ, atâtŭ némurile câtŭ și amiciĭ și cliențiĭ caseĭ aduceaŭ diferite darurĭ cu sine prin carĭ contribuĭaŭ la zestrea însurățeilorŭ, așa d. ex. Pliniŭ celŭ tênĕrŭ a dăruitŭ la o astŭ-feliŭ de ocasiune unuĭ amicŭ alŭ sĕŭ 50.000 sesterțe. Veḑĭ: Iul. Iung. Leben und Sitten der Römer in der Kaiserzeit, 1 Abth. Prag. 1883. p. 92.

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 73, 90, 100, 185, 255 și 267.

(2) Veḑĭ «Gazeta Transilvanieĭ», an. XLIX. Brașovŭ, 1886. No. 248.

(3) Gazeta Transilvanieĭ, an. LII. Brașovŭ 1889. No. 43.

Apoĭ, tăind'o începe a mânca dintr'însa.

După nunulŭ celŭ mare începŭ şi ceĭ-alţĭ óspeţĭ a mânca din fripturile şi plăcintele, ce s'aŭ pusŭ pe masă, afară de părinţiĭ mireluĭ, de mire şi de mirésă, carĭ nicĭ de cum nu şedŭ la acéstă masă, ci caută ne'ncetatŭ cum arŭ puté maĭ bine şi maĭ frumosŭ primi şi omeni pre óspeţiĭ adunaţĭ (1).

Maĭ stândŭ, după *închinarea păharelorŭ dulcĭ* şi strîngerea banilorŭ, ca la jumĕtate de óră mâncândŭ şi bĕndŭ fie-care câtŭ îĭ poftesce inima, se scólă cu toţiĭ de la masă şi eşindŭ cu danţulŭ afară, unulŭ dintre óspeţĭ dice:

Cine a bĕutŭ şĭ-a mâncatŭ
Stă în locŭ şi la jucatŭ.

După ce aŭ eşitŭ afară jócă vr'o câte-va jocurĭ de naintea caseĭ, adică până ce scotŭ tóte mesele şi scaunele câte aŭ fostŭ în casă şi mătură puţinŭ. Apoĭ érăşĭ întră cu toţiĭ în nuntru, dar de astă dată nu ca să mănânce nicĭ să bea, ci numaĭ ca să jóce şi să se petrécă.

Şi'ntr'adevĕrŭ că dacă *masa* dimpreună cu celelalte datine ce maĭ sunt usitate în decursulŭ eĭ aŭ ţinutŭ vr'o 3—4 óre, joculŭ ce se'ncepe acuma ţine şi maĭ multŭ şi anume până a dóua ḑi diminéţă (2), în unele locurĭ chĭar până a dóua ḑi la prânḑulŭ celŭ mare, când se sue apoĭ pe casa celuĭ cu nunta, suindŭ şi lăutariĭ acolo: punŭ o masă în vĕrfulŭ caseĭ, pornescŭ apoĭ prin satŭ făcêndu-se în chipŭ de ostaşĭ, legândŭ la gâtulŭ unuĭa câte unŭ fedeleşŭ mare, dându-ĭ şi dóue cĭocane de lemnŭ cu carĭ bate în fedeleşŭ, care, fiindŭ deşertŭ huesce de te ameţesce, şi multe alte curiosităţĭ maĭ inventéză, de carĭ nu te saturĭ privindu-le (3). Apoĭ se duce fie-carele pe a-casă.

(1) Dat. Rom. din Bucovina
(2) In Bucovina
(3) I. Mirză op. cit. p. 19.

Și precum la fie-care jocŭ în decursulŭ nunțiĭ se potŭ audi feliurite hore saŭ chiuiturĭ potrivite, așa și acuma la *Masă-mare*.

Dar de astă dată nu audĭ numaĭ pre bărbațĭ chiuindŭ, ci pre multe și dintre neveste.

Una din mulțimea acelorŭ chiuiturĭ, carĭ le cântă saŭ le chiue nevestele la acéstă ocasiune e și cea următóre:

Frundă verde petrinjelŭ,
Așĭ juca c'unŭ vătășelŭ.
Petrinjelu-ĭ în pămîntŭ,
Vătăjelulŭ n'are când.
Frundă verde de rogozŭ,
Așĭ juca și podu-ĭ josŭ.
Frundă verde de urzică,
Așĭ juca și casa-ĭ mică.
De jucatŭ așĭ juca bine,
Nu-sŭ cĭobotele la mine,
Că le-am datŭ la cĭobotarĭ
Și n'am banĭ în buzunariŭ
Opincuța cu gurguiŭ
De-aĭ juca, câtŭ aĭ juca,
Ca cĭobota n'aĭ suna.
Așĭ juca și până'n podŭ,
Da-sŭ flămândă și nu potŭ.
Da in las'dac'oiŭ mânca,
Ce jocurĭ voiŭ arĕta!

Saŭ, dacă jucăușulŭ e cam spênŭ, atuncĭ numaĭ ce audĭ pre nevasta, care jócă cu dînsulŭ dicêndŭ:

Dragu-mi-ĭ bădița spênŭ,
Că-ĭ și tênĕrŭ și bĕtrânŭ.

Ba! până chĭar și nuna cea mare nu se póte răbda de a nu trage și ea câte-o ropotă și a dice:

Tropoțelŭ pe lângă hornŭ,
Am unŭ finŭ ca și unŭ domnŭ.
Tropoțelŭ pe lângă masă,
Am o fină preotésă (1).

(1) Din Céhorŭ.

Dar las'că şi bărbaţiĭ nu staŭ cu gura închisă. Pe când maĭ 'nainte era rêndulŭ fecĭorilorŭ şi numaĭ puţinĭ bărbaţĭ se amestecaŭ în jocŭ, acuma, fiindŭ numaĭ eĭ în de eĭ, chiue câte şi maĭ câte, ca şi când arŭ fi nişte holteĭ. Eĭ ḑicŭ, între multe altele şi acestea:

U! săraculŭ bine ḑice,
Sănĕtatea să-lŭ mănânce,
Sănĕtatea fetelorŭ,
Dragostea nevestelorŭ,
Dragostea de copiliţă,
Ca zama de prepeliţă,
Cum înghiţă,
Cum sughiţă,
După badea Ioniţă (1).

Şi pe când maĭ 'nainte mireluĭ şi mireseĭ, dar maĭ cu sémă mireluĭ nu-ĭ era nicĭ de cum ĭertatŭ să jóce, de astă dată jócă şi eĭ, însă nu tótă nóptea, ci numaĭ până la unŭ timpŭ, când se ducŭ ca să se culce.

Când cugetă adică nuna cea mare, că tinerilorŭ le-a sositŭ acuma timpulŭ de culcare şi de odihnă, atuncĭ se duce în odaĭa saŭ cămara destinată pentru dînşiĭ ca să le aştérnă patulŭ conjugalŭ.

Maĭ 'nainte însă de ce vorŭ întra tineriĭ în acéstă cămară să ne aruncămŭ puţinŭ privirile în interiorulŭ eĭ.

Sub patulŭ pe care aŭ să dórmă ceĭ tinerĭ şi pe care îlŭ aşterne acuma nuna, se punŭ vr'o câţĭ-va mărăcinĭ, spre a arĕta năcazurile şi greutăţile vieţeĭ casnice. Éră în cămară se află tóte uneltele agricultureĭ, precum: sapă, furcă de fênŭ, cósă, toporŭ, etc., şi instrumentele femeeĭ, precum: furcă, fusŭ, iţe, etc., etc., ca să-ĭ familiariseze cu munca chĭar în aceste momente de fericire, să-ĭ facă a-şĭ aduce aminte că întru sudórea feţeĭ aŭ să-şĭ câştige pânea şi întru năcazurĭ

(1) Din Ilişescĭ.

să-şĭ îmbrace copiiĭ, ca să-se împlinéscă cuvintele Creatoriuluĭ: «*cresceţĭ şi vĕ înmulţiţĭ şi stăpâniţĭ pămîntulŭ*», cuvinte aduse de biblie (1).

După ce aŭ aşternutŭ patulŭ nuna se întórce îndĕrĕptŭ, ĭea pre mire şi pre mirésă de mână, încunjură de treĭ orĭ masa cu dînşiĭ chiuindŭ:

De treĭ orĭ pe după masă,
Să ĭasă rĕulŭ din casă,
Să rĕmâe binele,
Să se culce mirele,
Bucură-te vătăjelŭ,
Că mirele-ĭ frumuşelŭ,
Şi mirésa ca şi elŭ (2),

apoĭ îĭ petrece pre amêndoĭ la *odihnă*. Când e însă să păşéscă peste pragulŭ cameriĭ, atuncĭ mirésa se opune, nevrêndŭ nicĭ de cum să trécă, până ce nu e luată pe susŭ şi vîrîtă cu de-a sila în nuntru.

Totŭ aşa facŭ şi miresele din unele părţĭ ale *Macedoniei* (3) şi *Transilvaniei* (4).

Nevestele, carĭ se află de faţă, vĕdêndŭ că nuna îĭ petrece la culcare, cântă şi ele următoriulŭ cântecŭ:

Frundă verde de sulcină,
Ducŭ puĭuţiĭ la hodină.
Săraciĭ puĭuţiĭ meĭ
Fórte bine-sŭ loviţĭ eĭ
Şi la ochĭ şi la sprincene
Ca doĭ păunaşĭ la pene,
Cu atât'a maĭ întrecutŭ

(1) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. Rom. publ. op. cit. p. 60.

(2) Din Mânăstirea Humoruluĭ, com. de d-lŭ G. Avramŭ.

(3) D. Bolintinénu, op. cit. p. 91. «Nóptea, ginerele se ascunde în cămara nunţiĭ. Acolo i-se aduce mirésa, ce trebue să se împotrivéscă spre a veni, o târă cu sila în cămară şi ceĭ ce o aducŭ acolo se retragŭ şi închidŭ uşa pe din afară.»

(4) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Că cu condeiŭ le-aŭ făcutŭ
Maĭ pe susŭ şi supţirele
Să nu samene cŭ-a mele (1).

Cu acestea se sfârşescŭ apoĭ tóte datinele usitate în decursulŭ *Meseĭ-marĭ.*

La Romanĭ, după ce se depărtaŭ óspeţiĭ, dóue virgine pretextate luaŭ pre mirésă de braţŭ şi o petreceaŭ în chilia bărbatuluĭ, de unde se depărtaŭ apoĭ de dînsa, ca de fecĭóră (2), ér o muere nuntaşă remânea cu tineriĭ în *thalam,* adică în chilia de locuinţă. In chilie se veneraŭ şi se învocaŭ doĭ geniĭ ajutorĭ şi fructiferĭ de căsătorie, unulŭ Jupiter, altulŭ Juno, şi loculŭ lorŭ sacru a fostŭ *lectus geniales* (patulŭ geniilorŭ). La începutŭ acesta era patulŭ căsătoriţilorŭ, maĭ târḑiŭ unŭ patŭ simbolicŭ, construitŭ numaĭ din ocasĭunea nunţiĭ.

Mirele aşternea pe patŭ toga sa, ér muerea nuntaşă, care era ântâĭa óră căsătorită şi cu bărbatŭ ce trăesce, punea pre mirésă în patŭ şi apoĭ se depărta (3). După acésta mirele invoca pre Juno Cinxia ca să-ĭ ajute a deslega nodulŭ măestrosŭ de pre brâulŭ mireseĭ (4).

In acelaşĭ timpŭ, când virginele pretextate conduceaŭ pre

(1) Din Céhorŭ, colecţia autorĭuluĭ.

(2) Catull. LXI:

Mitte brachiolum teres,
Praetextate, puellulae:
Iam cubile adeat viri
O Hymen Hymenaee io...

Vos bonae senibus viris
Cognitae bene feminae,
Collocate puellulam
O Hymen Hymenaee io..

(3) Censorin de D. 3: Nonnulli binos genios in hisduntaxat dominibus, quae essent maritae colendos putaverunt.—Paul D. p. 94: Genialis lectus, qui nuptiis sternitur in honorem Genii—Arnob II 69: Cum in·matrimonia convinitis toga sternitis lectulos. — Varro la Non. Marc. p. 500: Et maritorum genios advocatis.—Cicero in Cluentiana: Lectum illum genialem, quem biennio ante filiae suae nubenti stratuerat, in eadem domo sibi ornari ac sterni iubet.

(4) Fest. Cinxia Iunonis nomen sanctum habebatur in nuptiis, quod initio conjugii solutio erat unguli, quo nova nupta erat cincta.

mirésa, care se opunea, în chilia bărbatuluĭ și muerea nuntașă culca pre mirésă în patŭ, pruncii cântaŭ versurĭ fescenine, credêndu-se că prin acésta se depărtéză fărmĕcăturile de casa bărbatuluĭ (1).

La Grecii ceĭ vechĭ asemenea era datină ca juniĭ și fecĭórele, carĭ remâneaŭ afară la ușa thalamuluĭ, în care sócra cea mare, maĭca mireluĭ, conducea pre tinerĭ, să jóce și să cânte unŭ epithalamiŭ, adĭcă unŭ feliŭ de cântecŭ care de regulă se cântă numaĭ la ușa odăiĭ mirilorŭ și prin care se lăudaŭ și ferĭceaŭ noŭ-căsătoriţiĭ (2).

---

(1) Catull, LXII.—Lucan II, 368.

(2) Theocrit: ΕΛΕΝΗΣ ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ:

Ἔν ποκ' ἄρα Σπάρτᾳ ξανθότριχι πὰρ Μενελάῳ
παρθενικαὶ θάλλοντα κόμαις ὑάκινθον ἔχοισαι
πρόσθε νεογράπτω θαλάμω χορὸν ἐστάσαντο,
δώδεκα ταὶ πρᾶται πόλιος, μεγας χρῆμα λακαινᾶν,
. . . .
ἄειδον δ'ἄρα πᾶσαι ἐς ἓν μέλος ἐγκροτέοισαι
ποσσὶ περιπλέκτοις. ὑπὸ δ'ἴαχε δῶμ ὑμεναίῳ.
. . . .
εὕδετ' ἐς ἀλλάλων στέρνον φιλότητα πνέοντες
καὶ πόθον, ἔγρεσθαι δὲ πρὸς ἀῶ μὴ 'πιλάθησθε
νεύμεθα κἄμμες ἐς ὄρθρον ἐπεὶ κα πρᾶτος ἀοιδὸς
ἐξ εὐνᾶς κελαδήσῃ ἀνασχὼν εὔτριχα δειράν
Ὑμὴν, ὦ Ὑμέναιε, γάμῳ ἐπὶ τῷ δε χαρείης.

XXXV. SPALAREA.

In unele părţĭ ale *Transilvaniei*, a dóua ḑi după cununie saŭ maĭ bine ḑisŭ după *Masă-mare*, ceĭ maĭ mulţĭ dintre nuntaşĭ se adună érăşĭ la socrulŭ mare, de unde se ducŭ apoĭ cu toţiĭ la o fântână saŭ şi la unŭ pârîŭ la *udatŭ*. La acéstă ocasiune doĭ fecĭorĭ voescŭ, firesce că nu în adinsŭ, a arunca pre mire în apă. Nuna cea mare însă îĭ sare întru ajutoriŭ strigândŭ să-ĭ dee drumulŭ. Fecĭoriĭ, dintru începutŭ, nu vorŭ de feliŭ s'o asculte, ér maĭ pe urmă, după ce nuna le dă câte unŭ darŭ, cedéză şi-ĭ daŭ drumulŭ.

După acestŭ *jocŭ* se'ntorcŭ érăşĭ îndĕrĕptŭ la socrulŭ celŭ mare, unde se ospetéză şi petrecŭ ca şi'n ḑiua trecută (1).

In alte părţĭ totŭ din Transilvania a dóua ḑi de diminéţă âmbiĭ tinerĭ se ducŭ *de aducŭ apă*, anume ca celŭ dintâiŭ lucru ce le întră în casă să le fie elementŭ purgativŭ şi viaţa lorŭ să fie aşa de curată ca apa (2).

In *Selagiŭ* totŭ a dóua ḑi deminéţă vinŭ la tinerĭ numaĭ nânaşiĭ, prânḑescŭ împreună cu aceştĭa, éră după prânḑŭ nânaşulŭ conduce pre mire, pre mirésă şi pre nuna cea mare cu o *ulcică plină cu apă curată* în grădină, unde, după ce maĭ ântâiŭ încunjură de treĭ orĭ unŭ pomişorŭ tênĕrŭ, nânaşa

(1) Com. de d-lŭ I. Georgescu.

(2) I. C. Tacitŭ, Nunta la pop. rom. publ. în op. cit. p. 60.

tórnă tinerilorŭ apă din ulcică ca să se spele, ér nănaşulŭ în locŭ de *săpunŭ*, le aruncă *ţĕrfă* (năsipŭ) pe mânĭ.

După ce se spală mirele se şterge de şurţulŭ miresei, ér mirésa de póla cămăşiĭ mireluĭ (1):

La *Românii din Macedonia*, a patra ḑi, adică Mĭercurĭ deminéţă, nóua căsătorită împreună cu maĭ multe femeĭ şi lăutarĭ se duce la şĭopotŭ şi ĭea apă cu unŭ vasŭ şi după ce l'a umplutŭ, unge şĭoputulŭ cu untŭ pe care îlŭ ĭea înadinsŭ cu ea, după aceea întornându-se a casă, aruncă lângă şĭopotŭ maĭ multe moneḑĭ şi o părechie de papucĭ pe carĭ le ĭeaŭ băeţiĭ cariĭ se ducŭ şi eĭ la şĭopotŭ strigândŭ: «*să bănéză 'nvesta*»—să trăéscă nevasta.

Ducêndu-se la şĭopotŭ se cântă cântecŭlŭ următoriŭ:

A lea fétă s'mergem tu apă;
—Duce-ţi-vĕ voi, eu nu-ñi vin,
Dada mine m' i susi
Duminica cătră séra
Şi dede cinci mii flurii
S'un nel de asimè curat.
Invéştete tu caftane
Stivalete de avuzame
Dimandate pe un bichiar,
Pi un bichiar neînsurat,
Ne'nsurat şi ne curunat.

Haĭ fată să mergemŭ la apă;
—Duce-ţi-vĕ voĭ, eŭ nu mergŭ,
Mama pe mine mĕ logodi
Duminică spre séră,
Şi a datŭ cincĭ miĭ fluriĭ
Şi unŭ inelŭ de argintŭ curatŭ.
Imbracă-te cu caftanŭ
Şi cu botine de lacŭ
Comisionate prin unŭ holteiŭ,
Prin unŭ holteiŭ neînsuratŭ,
Ne însuratŭ şi necununatŭ!

La şĭopotŭ se cântă aşa:

Umple soro, varsă frate
S' li dăm apă a le muşate.
—Ni li sete a le muşate,
Ca li fóme a le cripate.

Umple soro, tórnă frate,
Să-ĭ dămŭ apă celeĭ frumóse.
—Nu-ĭ sete celeĭ frumóse,
Că-ĭ fóme celeĭ mâncăcĭóse.

Intorcêndu-se nevasta dela şĭopotŭ i se punŭ în cale crengĭ uscate şi bolovanĭ de pétră, pe carĭ ea e silită să le dea

(1) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

la o parte; a casă apoĭ ea începe a lucra cu furca şi face plăcinte pentru ca să o vadă bărbatulŭ că e gospodină (1).

Datina spălăriĭ saŭ a stropireĭ după cununie esistă şi la alte naţiunĭ.

Aşa la *Greciĭ ceĭ noĭ* e în maĭ multe locurĭ obiceiŭ ca a treĭa ḑi după nuntă să vie femeile înrudite şi cunoscutele tinereĭ neveste la acésta şi să o ducă cu pompă la izvorŭ (fântână). Aice tînĕra nevastă scóte apă cu unŭ vasŭ anume spre acestŭ scopŭ menitŭ şi aruncă diferite victualiĭ amestecate cu fărămăturĭ de pâne în izvorŭ. După aceea se începŭ jocurile rotunde împrejurulŭ izvoruluĭ, carĭ formézà încheĭerea ceremoniilorŭ nupţiale (2).

La *Albaneḑĭ* maĭca mireseĭ merge a dóua ḑi după cununie cu zaharicale, copturĭ şi cu rachiŭ la ginere-sĕŭ şi-ĭ gratulézà, érà acesta îĭ sărută mâna. După împlinirea aceşteĭ formalităţĭ se ducŭ tineriĭ cu strachinĭ în mână la fântână, unde aŭ să se ude. Precum prea lesne se póte prevedé, mirésa, ajungêndŭ la fântână, se scaldă cum se cade, pe când mirele, ca domnŭ, remâne maĭ neatinsŭ (3).

La *Sêrbĭ*, acela dintre «*svati*» care a masŭ în casa socrilorŭ marĭ, se duce a doua ḑi desdeminéţă cu mirésa, cu maĭ multe fete şi cu vorniceĭ... după cea maĭ bună apă de izvorŭ. Pe drumŭ împuşcă şi cântă; la izvorŭ mirésa îmbie pre toţĭ cu apă ca să bea, érà *diverulŭ* (djever) îĭ stropesce de treĭ orĭ pieptulŭ. După acésta beŭ rachiulŭ ce l'aŭ adusŭ cu sine. La întórcere mirésa duce vasulŭ cu apă, érà fetele ce aŭ petrecut'o cântă (4).

La *Malorosieniĭ din Podlachia* tînĕra nevastă se duce după apă cu unŭ frate alŭ sĕŭ, şi dacă fântâna se află pe teri-

(1) T. T. Burada, Datinele la nunţĭ ale pop rom. din Macedonia, publ. în op. cit. p. 425.

(2) Düringsfeld, op. cit. p. 59.

(3) Idem de eadem. p. 68.

(4) Düringsfeld, op. cit. p. 73 şi 85.

toriŭ străinŭ ĭea unŭ ștergarĭŭ cu sine pre care ĭlŭ lasă proprietarĭuluĭ ca darŭ. Cĭutura ântâĭa de apă, care o aduce, o tórnă într'unŭ poloboсŭ cu mustŭ, éră dintr'a dóua se spală *boeriĭ*. Tînĕra nevastă, fiindu-le de-ajutoriŭ la spĕlare, capĕtă de la fie-care câte unŭ darŭ (1).

La *Maghĭarĭ* era maĭ nainte asemenea datină ca mirésa a doua ḑi după cununie să se ducă desdeminéță cu o fachie aprinsă și să aducă apă (2).

In fine la *Rușĭ*, în locŭ de spĕlare saŭ stropire, e obicĭnuitŭ ca atâtŭ mirésa câtŭ și mirele să ĭea câte o baĭe tocmaĭ ca și'n nainte de cununie (3).

(1) Idem de eadem, p. 42.
(2) Idem de eadem, p. 48.
(3) Idem de eadem, p. 28 și 30

XXXVI. UNCROPULŬ.

Uncropulŭ urméză totdeauna a doua ḑi după *Masă-mare*. Dacă Masa-mare se face Duminică séra după cununie, Uncropulŭ se face Luni séra, éră dacă Masă-mare se face Luni, atunci Uncropulŭ se face Marţi. Între Masă-mare și Uncropŭ trebue numaĭ decât să fie o nópte la mijlocŭ.

Ce se atinge de cuvîntulŭ *Uncropŭ* apoĭ acesta îşĭ are numele sĕŭ de la bĕutura cea fierbinte ca *uncropulŭ* (vsl. bulg. și cech. укроп, mros. окропъ), care se bea, după cum vomŭ vedé maĭ la vale, în decursulŭ meseĭ, ce se dă în acéstă ḑi la mire saŭ maĭ bine ḑisŭ la însurăţeĭ a casă.

In unele părţĭ ale Moldoveĭ se numesce datina acésta, pe lângă *Uncropŭ* (1) saŭ *Încropŭ* încă și *La plăcinte* (2), în Ţéra-Românéscă și a nume în împrejurimea Bucurescilorŭ *Rachiulŭ mireseĭ* (3), éră în unele părţĭ ale Transilvanieĭ *Têrfărie* (4).

(1) I. Mirza, op. cit. p 20.

(2) Columna luĭ Traianŭ, an. IX, p 415 și 417.

(3) Com. de d-lŭ G. Dem. Teodorescu, prof. ginm. in Bucuresci: «*Rachiulŭ mireseĭ* se serbéză in împrejurimea Bucurescilorŭ de regulă Luni diminéţa.»

(4) B. Viciŭ, op. cit. p. 38: Ce se atinge de cuvintele *têrfărie* saŭ *terfarie* și *têrfarŭ* saŭ *terfarŭ* fem. *têrfăriţă* saŭ *terfariţă*, usitate in unele părţĭ ale Transilvanieĭ, notămŭ aice, că ele aŭ aceeașĭ insemnare, care ilŭ are și cuv. *cherfariŭ* rostitŭ și *cierfariŭ* intrebuinţatŭ de Românii din comitatulŭ Zarandului, adică chĭemaţiĭ, nuntașiĭ, petrecătoriĭ mireseĭ, după Dicţ. de Buda: sponsae comes.

A. de Cihac (Dict. d'étym. daco-rom. t. II. p. 406) presupunêndŭ, ca și Laurianŭ et Maximŭ (Glosariŭ p. 558) că cuv. *têrfarŭ* e formatŭ din cuv.

La Uncropŭ se poftescŭ în genere numaĭ aceĭ ómenĭ, bărbațĭ și muĭerĭ, carĭ aŭ luatŭ parte la Masă-mare și nicĭ.când de către vorniceĭ, ca maĭ nainte, ci totdeauna de către *vătăjițe* saŭ *vornicițe*. Acestea, fiindŭ fórte frumosŭ îmbrăcate și gătite, ĭeaŭ câte unŭ păharŭ, o ploscă plină cu rachiŭ și unŭ bĕțŭ cu năframă și ducêndu-se pe la ceĭ ce aŭ să fie poftițĭ la Uncropŭ îĭ cinstescŭ și poftescŭ în acelașĭ chipŭ cum aŭ făcutŭ și vorniceiĭ.

După ce aŭ sfîrșitŭ vătăjițele de poftitŭ, după ce s'aŭ întorsŭ îndĕrĕptŭ și după ce partea cea maĭ mare a óspețilorŭ poftițĭ s'aŭ adunatŭ acuma la mire, ĭeaŭ érășĭ câte o ploscă plină de rachiŭ și dimpreună cu mirele, cu mirésa, cu lăutariĭ, precum și cu alțĭ óspețĭ se ducŭ să poftéscă și să aducă pre nuniĭ ceĭ marĭ la Uncropŭ.

Când se ducŭ la nunĭ și când se întorcŭ cu aceștĭa îndĕrĕptŭ atâtŭ lăutariĭ, câtŭ și vătăjițele nu maĭ înceteză de-a cânta șĭ-a chiui felĭurite cântece și chiuiturĭ și anume ce d'ântâiŭ din vióră, éră cele din urmă din gură.

Celŭ maĭ obicĭnuitŭ cântecŭ, ce-lŭ cântă vătăjițele de astă dată, e celŭ următoriŭ:

U, ĭu, ĭu și bine-mĭ pare,
Că-ĭ mirésa fată mare,
Și frumósă ca o flóre,
Ca o flóre narangie,
Cum mĭ-a fostŭ dragă și mie (1).

---

tèrfă saŭ *térfă*=femee depràvată, ilŭ derivă dimpreună cu acestŭ din urmă de la cuv. rus. trjapica, trjapka,=chiffon, torchon.

Acéstă derivare însă este și rĕmâne de o cam dată fórte indoĭósă, și maĭ alesŭ că luĭ Cihac nu-ĭ aŭ fostŭ de feliŭ cunoscute pe de-oparte cuv. *tèrfălogŭ*—gĭ=păpucŭ vechiŭ și ruptŭ, unŭ omŭ de nimică, *tèrfălógă*—ge=clubote opincĭ saŭ păpucĭ fórte reĭ și vechĭ, apoĭ și o femee de nemică, carĭ ca și tèrfă saŭ térfă, sunt usitate în Bucovina, pe de altă parte cuv. *chĭerfariŭ* saŭ *cĭerfariŭ* și *cĭerfariță* saŭ *cherfariță*=femeea cherfarĭuluĭ, usitate la Rom. din Zarandŭ.

(1) Din colecția autorĭuluĭ. Comp. și «Contimpuranulŭ.» an. VI. Iașĭ 1887 p. 137.

Dar vătăjițele, fiindŭ fórte bine dispuse, nu se mulțămescŭ numaĭ cu atâta că cântă, ci ele, cum întâlnescŭ pe vr'unŭ omŭ trecêndŭ cu carulŭ, nu-lŭ lasă să trécă în pace, se anină de dînsulŭ și cinstindu-lŭ îĭ cântă:

Mână, bade, boiĭ bine,
Nu ține ochiĭ la mine,
Ochiĭ meĭ îșŭ marghĭoleĭ,
Șĭ-orŭ amăgi boiĭ tĕĭ.
De te-ĭ uĭta multŭ la mine,
Te-orŭ amăgi și pe tine (1).

Maĭ pre scurtŭ orĭ pre ce omŭ îlŭ întâlnescŭ pe drumŭ, nu-ĭ daŭ pace, ci-lŭ zidărescŭ și-ĭ improviséză felĭurite cântece-

După ce ajungŭ la nunĭ și după ce întră în casă, vătă. jițele scotŭ ploscile și cinstindu-ĭ îĭ poftescŭ la Uncropŭ.

Nuniĭ punŭ pre toțĭ ceĭ ce aŭ venitŭ ca să-ĭ poftéscă să șédă puținŭ la masă și să guste din bucatele ce sunt puse pe acésta, până ce se vorŭ găti.

Când cugetă vătăjițele, că nuniĭ vorŭ fi acuma gata, începŭ érășĭ a cânta și a ḑice:

Frunḑă verde petringelŭ,
Așĭ juca c'unŭ vătăjelŭ,
Petringelu-ĭ în pămîntŭ,
Vătăjelulŭ n'are când.
Petrinjelu-ĭ destrămatŭ,
Vătăjelulŭ blăstĕmatŭ.
Ian pórtă-te vătăjele,
Să vedemŭ de aĭ putere.
Vătăjele, vreme bună,
Ian pórtă-te pe-o mĕsură.
Vătăjele, vreme rea,
Ian pórtă-te, nu ședea,
Să ne pornimŭ de-acolea (2).

(1) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.
(2) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță.

După acésta pornindu-se cu nuniĭ se ducŭ cu toțiĭ totŭ cântândŭ și chiuindŭ ca și maĭ nainte la Uncropŭ.

Între multe alte cântece, ce le cântă de astă dată e și celŭ următoriŭ:

Bucură-te, nună mare,
Că ți-ĭ fina fată mare,
Și frumósă ca o flóre,
Ca o flóre narangie (1),
Cum mĭ-a fostŭ dragă și mie.
Să trăéscă mămuța,
Că șĭ-a păzitŭ fetița,
Să trăéscă nenluțu (2),
Că șĭ-a păzitŭ puĭuțu (3).

După ce aducŭ pre nunĭ se ducŭ și aducŭ și pre părințiĭ mireseĭ la Uncropŭ. Acéstă poftire și aducere se face în unele părțĭ ale Bucovineĭ, precum bună óră în Boĭanŭ, în următoriulŭ modŭ:

Sfascele carĭ sunt frumosŭ împodobite și *vetejeiĭ*, carĭ se légă crucișŭ peste pieptŭ cu cordele roșiĭ, luândŭ unŭ șipŭ cu rachiŭ roșŭ, legatŭ la gârleciŭ cu cordele roșiĭ și o părechie de colacĭ, ce sunt legațĭ de unŭ steguțŭ asemenea roșŭ, precum și o părechie de lăutarĭ se ducŭ la părințiĭ mireseĭ. Ajungêndŭ a casă la aceștia una dintre sfasce cântă:

Sócră mare, sócră mare,
Nu ședea cu supĕrare,
Că ți-ĭ fiĭca ca o flóre,
Dréptă ca o lumînare,
Mititică ca lintea
Dacă șĭ-a păzitŭ mintea,
Mititica ca banulŭ
Dacă șĭ-a cinstitŭ némulŭ.

(1) O sémă spunŭ *neramzie* in locŭ de *narangie*.

(2) *Nenluțu* dem. dela *nene*=tată, tătuțŭ, tătuță, tătucă, tătucuță.

(3) Din Crasna, dict. de M. Bărbuță. O sémă inlocuescŭ cuv. *puĭuțŭ*, in versulŭ ultimŭ cu *copilă*.

Éră ceealaltă sfașcă cântă:

Sócră mare, sócră mare,
Nu ședea cu supărare,
C'aĭ ședutŭ șĭ-aĭ legănatŭ,
Bună cinste-aĭ căpĕtatŭ (1).

Totŭ așa obicĭnuescŭ a cânta la acéstă ocasĭune și Româncele din Moldova. Étă unulŭ și dintre cântecele acestora:

U, ĭu, ĭu, și bine-mĭ pare
Că mi-ĭ fina ca o flóre,
Și finulŭ ca unŭ păunŭ,
Mĭ-a stricatŭ căruța'n drumŭ (2)

Și spre a arĕta și maĭ rĕsvĕditŭ, că cele împărtășite prin aceste cântece sunt adevĕrate, adică că mirésa șĭ-a păzitŭ cinstea câtŭ a fostŭ fată mare, cum întră în casă légă cu cordele saŭ strămătură roșă, semnulŭ fecĭorieĭ și alŭ nevinovățieĭ, masa, cuele de prin părețĭ, șipurile și păharele de carĭ se servescŭ la cinste (3).

Totŭ așa îndătinéză a face și Româncele din Moldova (4).

Primindŭ după acestea sfascele pentru colaciĭ, ce ĭ-aŭ presentatŭ, alțĭ colacĭ în schimbŭ, se întorcŭ îndĕrĕptŭ.

Nu multŭ după acestea se ducŭ apoĭ și socriĭ, adică părințiĭ mireseĭ, la Uncropŭ. Sócra cea mică, adică maĭca tinereĭ neveste, duce de astă dată cu sine șĭ-o traĭstă în care se află felĭurite darurĭ, precum năfrămĭ și ștergare.

Ajungêndŭ la casa tinerilorŭ, sfascele le ĭesŭ înainte șĭ-ĭ întîmpină cu felĭurite cântărĭ. Așa una dintre sfasce, dacă e soră cu mirele, cântă:

Mulțămimŭ luĭ Dumnedeŭ
C'am ajunsŭ să jocŭ și eŭ
La unŭ frățiorŭ alŭ meŭ.

(1) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(2) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 418.
(3) Datina Rom. din Bucovina, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.
(4) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 417.

După rostirea acestorŭ versurĭ sócra cea mare ĭea unŭ șipŭ cu rachiŭ și cinstesce pre tatălŭ și pre maĭca mireseĭ, precum și pre toțĭ ceĭalalțĭ óspețĭ, carĭ aŭ venitŭ împreună cu dînșiĭ (1).

În unele părțĭ ale *Transilvaniei* chĭemarea óspețilorŭ la *Têrfărie* adică la *Uncropŭ* se întémplă în următorĭulŭ chipŭ:

A dóua ḑi de nuntă, adică Lunĭ diminéța, desdeminéță nunulŭ mare adunându-se cu chĭemătoriĭ la casa mireluĭ, ĭeaŭ o rotilă de plugŭ și o punŭ pe e loitră de carŭ cu unŭ capĕtŭ pe telégă, cu altulŭ pe pămîntŭ și prindŭ la rotilă unŭ calŭ rĕŭ. Pe rotilă punŭ să șédă unŭ omŭ îmbrăcatŭ rĕŭ cu pălărie de pae pe capŭ, și cu pipă de tuleŭ în gură, éră ceĭ lalțĭ mergŭ pe josŭ pe lângă elŭ. Așa se ducŭ pe la toțĭ ceĭ chĭemațĭ la nuntă, carĭ în ḑiua trecută aŭ și luatŭ parte, ér acuma aŭ întârḑiatŭ a veni înaintea nunuluĭ, și pe care îlŭ potŭ prinde, îlŭ punŭ pe telégă așa cum va fi, îmbrăcatŭ saŭ desbrăcatŭ. De nu vrea să șéḑă, îlŭ légă și așa îlŭ ducŭ pe uliță dintr'unŭ șanțŭ într'altulŭ și de la o pórtă la alta până la locuința mireluĭ, unde apoĭ îlŭ punŭ pe o bancă, și doĭ feciorĭ punêndu-ĭ o perină pe fundŭ, îĭ daŭ câte treĭ loviturĭ peste perină cu bâta. Dar maĭ nainte de-alŭ bate îlŭ visiteză «*doctorulŭ nuntașilorŭ*», că póte-se bate orĭ nu, și dacă îlŭ află că se póte bate, se hotărescŭ câte să-ĭ dea. De pedépsa acésta nu scapă nimenĭ, de nu se rescumpĕră, plătindŭ o ferie de vinŭ.

Datina acésta însă se pare a fi luată dela *Sașĭ*, și numaĭ pe unele locurĭ se maĭ practiséză.

După ce s'aŭ adunatŭ toțĭ óspețiĭ la casa mireluĭ, li se pune pe masă ceva de gustare și bĕutură; ceĭ maĭ tinerĭ se punŭ la jocŭ, ér nunulŭ mare se duce a casă.

Părințiĭ mireseĭ pregătindu-se de têrfărie cu chĭemațiĭ lorŭ plécă pe unŭ carŭ cu patru boĭ, luândŭ cu eĭ și pre ceterașĭ.

---

(1) Com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

Ajungêndŭ la casa nouluĭ ginere, acì lĭ punŭ la masă pre toțĭ têrfariĭ, și îșĭ petrecŭ împreună cu óspețiĭ mireluĭ, ér colăcariulŭ și cu ceterașiĭ mergŭ cu carulŭ împodobitŭ după nunulŭ mare (1).

După ce aŭ sositŭ acuma toțĭ ceĭ chĭemațĭ dimpreună cu părințiĭ mireseĭ și cu nunulŭ celŭ mare la mire se așéză cu toțiĭ la masă și anume: bărbațiĭ de-o parte și nevestele de altă parte, adică tocmaĭ ca și la Masă-mare. Ér după ce s'a împĕnatŭ masa se scólă cu toțiĭ în picĭóre și unulŭ dintre dînșiĭ, care e maĭ istețŭ și maĭ bunŭ de gură, le ține o orație de masă, prin care lĭ îndémnă la mâncare și bĕutură.

Sfîrșindŭ oratoriulŭ orația sa, fie-care óspe se așéză érășĭ la loculŭ sĕŭ, ér oratoriulŭ, îndreptându-se către bucătărițe dice:

Colcerițele bucatelorŭ,
Nu ședețĭ în cotruțe
A vĕ linge pe buze
Tocmaĭ ca nisce mâțe,
Ci căutațĭ de mine de vătavŭ
Pentru că eŭ sunt maĭ slabŭ!

Colăcariulŭ saŭ starostea têrfărilorŭ din Transilvania rostesce la ocasiune acésta orația următóre:

«Cinstite socru mare și cinstițĭ ómenĭ de omenie!

«Noĭ astădĭ venindŭ pe cale, amŭ pățit'o cam șodŭ cu nisce ómenĭ de omenie, cu carĭ ne amŭ întélnitŭ pe calea cârligată cum veniamŭ către d-vóstră, că unulŭ ne-a întrebatŭ:

«Unde mergețĭ ómenĭ de omenie?

—«Mergemŭ—dicŭ—pe têrfărie.

«Unde,—dice—, pe câmpie?

—«Ba nu, că pe têrfărie.

«Da, da vĕ ducețĭ pe câmpie

«După trestie.

(1) B. Viciŭ, op. cit. p. 38—40

—«Mĕĭ omule nu vorbi,
Că nu mergemŭ pe câmpie
După trestie,
Ci mergemŭ pe têrfărie.
«D'apoĭ sĕracĭ ómenĭ!
«Audĭ tu că mergŭ la robie,
«Dar ce ómenĭ nebunĭ,
«Că se ducŭ de bună voie.
—«Mĕĭ omule dute 'ntrébă-ţĭ acuma.
«D'apoĭ,—dice,—vĕ duceţĭ la Gherla?

«Ómenĭ bunĭ!—dice celŭ-laltŭ—lăsaţi-lŭ că-ĭ surdŭ, nu aude «ce diceţĭ, da d-vóstră vĕ duceţĭ pe têrfărie?

—«Acolo, acolo bădicule.

D-deŭ să vĕ ajute! Dar veste amŭ auditŭ de-acolo.

Cum aşa!

«D'apoĭ aşa, că socăciţa astă nópte tóte nóptea n'a pututŭ dormi de grija somnuluĭ. Adĭ deminéţă, desdeminéţă, când era popa în biserică, s'a sculatŭ,

Şĭ-a pornitŭ pe uliţă,
Să mérgă la boltiţă,
Să cumpere borşŭ de-o groşiţă.
Să vĕ facă,
Zamă acră.

«Când a fostŭ la calea jumĕtate, a statŭ în locŭ să-şĭ schimbe cismele, că era desculţă şi o rodeaŭ la călcâe. Când a ajunsŭ la boltiţă, boltăşiţa încă nu s'a fostŭ sculatŭ şi boltaşulŭ era încuïatŭ. Atuncĭ de grabă mare a prinsŭ fuga totŭ câtinelŭ până acasă şi când a sositŭ aude că şi d-vóstră sosiţĭ. Acuma ce să facă?

Câte óle,
Tóte eraŭ góle,
Şi de blide,
Îţĭ venea a ride;

Atuncĭ de supĕrare,
A cădutŭ peste-o căldare.
De acolo cum s'a sculatŭ,
A cădutŭ pe-o ólă cu păsatŭ.»
—Dar omulŭ acesta ne-a înșelatŭ,
Că socăcița fórte bine ne-a ospĕtatŭ,
Și să nu gândițĭ,
Că dóră s'a fi îmbĕtatŭ,
Că numaĭ unŭ *butucașŭ* (1) ca acesta,
A fostŭ ridicatŭ.
Trăéscă dar jupânésa socăciță,
La mulțĭ anĭ!

Starostea de casă, voindŭ să dea de scire bucătăreseĭ, că e timpulŭ să aducă și să pue bucatele pe masă dice:

Prea frumósă socăciță!
Mĕ rogŭ să-mĭ daĭ ascultare,
La o scurtă cuvîntare.
De poțĭ, eșĭ curêndŭ afară,
Și te du în cea cămară,
De nu te dóre picĭorulŭ,
Dóră veĭ afla toporulŭ,
Apoĭ du-te la cea pórtă,
Șĭ-o tae darabe tótă.
N'a vrea gasda să te lase,
Dă-ĭ cu muchea de cele grase,
Ia darabele în brațe,
Și vină cu ele 'n casă,
Și pe locŭ le grămădesce,
Mâncările le 'ncăldesce (2).

Bucătărițele, numite în Bucovina și *Colcerițe*, cum audŭ cuvintele din urmă ale oratorĭuluĭ, nu staŭ multŭ pe gândurĭ, ci ducêndu-se și aducêndŭ îndată umplu masa cu totŭ felĭulŭ de bucate.

Și acum toțĭ meseniĭ prindŭ a gusta și a ospĕta din bucatele

(1) Aicĭ arată plosca.
(2) B. Viciŭ, op. cit. p. 46 și 49.

de pe masă, a bé și a se veseli, până ce aducŭ pre mirésă, căcĭ de astă dată mireseĭ nu-ĭ este ĭertatŭ a întra în odaĭa, în care se află óspeţiĭ, până ce nu se *încârpuesce* saŭ *îmbrobodesce*, adică până ce nuna cea mare nu-ĭ pune *cârpa*, saŭ la orășenĭ și ceĭ maĭ culţĭ *cépsa* în capŭ și n'o gătesce ca nevastă.

Decĭ să lăsămŭ și noĭ unŭ momentŭ pre óspeţĭ, carĭ aŭ prinsŭ a ospĕta și a se veseli, și să vedemŭ ce se întêmplă cu mirésa.

În cele maĭ multe părţĭ ale Bucovineĭ fetele nu îndătinéză a âmbla îmbrobodite cu ștergare, ci numaĭ cu tistimele saŭ tulpănașe, însă maĭ alesŭ cu capulŭ golŭ. Și dacă în unele părţĭ totușĭ îndatinéză a purta și ștergare, apoĭ le pórtă în ḑile de lucru și se'mbrobodescŭ cu dînsele cu totulŭ altŭ-feliŭ de cum îndătinéză a se îmbrobodi nevestele.

Ștergarĭulŭ saŭ mânișteigura e în genere învĕlitórea de capŭ a nevestelorŭ. Prin acésta se cunósce de departe, cine e nevastă și cine e fată mare,

Decĭ la uncropŭ este datină de-a se îmbrobodi saŭ încârpui fie-care nevastă, și a se da prin acésta de conoscutŭ, că nu e maĭ multŭ fată în rêndŭ cu fetele, ci nevastă în rêndŭ cu nevestele.

Éră îmbrobodirea saŭ încârpuirea acésta, numită în Ţara-Românéscă *Desgovire* și *Desgovélă*, dela verbulŭ a *desgovì* (1), éră în unele părţĭ ale Transilvanieĭ și în prejurulŭ Timișóreĭ *învĕlire* de la verbulŭ *învĕlì* (2), se face în următorĭulŭ chipŭ:

(1) Com. de d-lŭ G. Dem. Teodorescu: «A *desgovì*, de unde *desgovire* și *desgovélă*, însemnéză schimbarea gătiriĭ de pe capulŭ mireseĭ prin nuna cea mare, după care urméză spĕlarea nunilorŭ și a altorŭ rude pe mână, cărora le tórnă mirésa apă, ca să se spele și după spĕlare daŭ nuniĭ și părinţiĭ darurĭ mireseĭ.» — După Cihac, Dict. t. II. p. 94 cuv. *desgovescŭ* și *desgovélă* vinŭ dela vsl. *govĕti*—*goveja*—*govlja* religiose vereri, venerari, praeparari.

(2) Com de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ: «După cina, ce se dă în séra după cununie și anume cam pe la mieḑulŭ nopţiĭ, scotŭ pe mirésă de după masă, o ducŭ într'o casă laterală saŭ într'o cămară, unde iĭ despletescŭ códa și-ĭ

Într'o odae deosebită, unde, afară de lăutarĭ, nimĕruĭ altuĭa din partea bărbătéscă nu-ĭ este ĭertatŭ să între, se bagă mirésa, nuna cea mare, precum și alte neveste, dar nu multe nicĭ străine, ci înrudite cu mirésa și cu mirele. In odaĭa aceea apoĭ așéză nuna cea mare unŭ scaunŭ, pe care se află o perină, pe care așéză pe mirésă (1) și dândŭ uneĭ neveste o oglindă, ca să ĭ-o ție de nainte, începŭ maĭ ântâiŭ a o despleti și a o pĭeptĕna, apoĭ împletindu-o éră și o îmbrobodesce saŭ încârpuesce ca nevastă, adică îĭ pune .cârpa în capŭ și a nume îĭ pune maĭ ântâiŭ și'ntâiŭ unŭ *fesŭ roșu* (2); peste fesŭ o légă c'unŭ tulpanŭ saŭ șăluțŭ, éră preste acesta o îmbrobodesce cu o mâniștergură frumósă.

După ce aŭ îmbrobodit'o îĭ pune hobotulŭ pe capŭ, ca și Duminecă séra după cununie.

Vătăjițele, precum și cele-lalte neveste, carĭ se maĭ află de față, totŭ timpulŭ câtŭ duréză pĭeptănarea și îmbrobodirea, jócă împrejurulŭ mireseĭ, batŭ din palmĭ, îĭ arată partea din dosŭ a oglindeĭ, îĭ sborșescŭ pĕrulŭ și o strîmbă,

facŭ pĕrulŭ conciŭ, invĕlindu-lŭ pe lângă unŭ *acarŭ* pe care nănașa l'a adusŭ anume spre acestŭ scopŭ de-acasă. Peste conciŭ punŭ apoĭ invĕlitórea, pe unele locurĭ, precum bună óră pe la *Reteagŭ* o cépsă négră, cu petele și peste acésta o năframă saŭ invĕlitóre. In cele maĭ multe locurĭ însă îĭ desvălesce numaĭ pĕrulŭ, care e împletitŭ numaĭ intr'o singură códă, și-lŭ împletescŭ in dóue codĭ, acelea i le punŭ apoĭ pe capŭ formândŭ astŭ-feliŭ unŭ colacŭ de pĕrŭ și preste ele punŭ apoĭ sovonulŭ.»

G. Trăilă, Nunta țĕr. in prejurul Timișóreĭ, publ. in op. cit p. 458. «Mâne ḑi urméză apoĭ invĕlirea mireseĭ, care pe aicĭ stă din conciŭ, cu pĕrŭ invĕluitŭ, și se numesce *cĭalma*, apoĭ o sârmă –cordea -lată, saŭ de ele țesută saŭ și de aurŭ, câte de 25 fl v. a. cumpĕrată, care se trage peste cĭalma și se numesce pe aicĭ *turbentŭ*.—Și acuma e nevastă și toțĭ o tituléză «*tênĕră*».

(1) In unele părțĭ din România, a dóua ḑi după cununie, cândŭ mirésa se légă la capŭ, șede pe unŭ fedeleșŭ «*ca să facă numaĭ băiețĭ, ér nu și fete*».—G. S. Ionénŭ, op. cit p. 34.

(2) *Fesulŭ* e portŭ orientalŭ. Românceole nóstre insă, carĭ ilŭ pórtă maĭ alesŭ în anulŭ celŭ dintâiŭ după cununie și anume totdeauna sub ștergariŭ l'aŭ adoptatŭ dimpreună cu numirea luĭ dela Albaneze, carĭ asemenea ilŭ numescŭ «*fesŭ*» și carĭ, ca și Românceole, ilŭ pórtă numaĭ in anulŭ celŭ dintâiŭ sub ștergariŭ. Veḑĭ Düringsleld, op. cit. p. 64.

cântându în acelașĭ timpŭ felĭurite cântece prin carĭ i-se dă de cunoscutŭ că ea de acuma înainte n'a puté maĭ multŭ âmbla așa de frumosŭ pĭeptĕnată și gătită, precum a âmblatŭ când a fostŭ fată mare, căcĭ copiiĭ, cariĭ aŭ s'o împresóre, vor scărmăna-o, vorŭ smulge-o, vorŭ trage-o în tóte parțile, éră bărbatulŭ, după care a mersŭ cu atâta plăcere, în locŭ de mângâere, nu o dată are s'o mustre, și ea tóte va trebui să le rabde și să caute maĭ multŭ de bărbatŭ și de copiĭ decât de sine.

Unulŭ dintre mulțimea cântecelorŭ, ce se cântă la acéstă ocasiune, e și celŭ următoriŭ:

Ilenuță, fĕtulŭ meŭ!
Nu-țĭ maĭ pară ție rĕŭ
După portișorulŭ tĕŭ.
Portișorŭ de fată mare,
Unde calcă érba 'nflóre,
După ce se logodesce
Unde calcă, veștedesce;
Dar după ce se cunună,
Unde calcă, cade brumă.
Portișorulŭ de nevastă
Îĭ ca bruma de pe cóstă,
Diminéța albŭ lucesce
Dândŭ sórele se topesce;
Ca și bruma te-ĭ topi,
Ca și flórea-ĭ veștedi! (1)

Altulŭ din Mitoculŭ Dragomirneĭ:

Pân' eramŭ eŭ fată 'n pĕrŭ
Puneamŭ florĭ și calapĕrŭ.
Mĕ 'mpĕnamŭ și mĕ chitĭamŭ,
Toțĭ fecĭoriĭ nebunémŭ.
Dar de când m'am măritatŭ
Nicĭ să rîdŭ nu mi-ĭ ĭertatŭ.

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.

Ard'o foculŭ cépsa rea,
Dorŭ mĭ-a fostŭ, dar multŭ mi-ĭ grea! (1)

Ca şi Romăncele din Bucovina, totŭ aşa cântă la ocasiunea acésta şi surorile lorŭ din Transilvania. Étă unulŭ de pe Valea-Someşuluĭ:

Pănă-ĭ fata fată mare,
Suflă-ĭ vêntulŭ prin petele,
N'o mănâncă gândurĭ rele.
Dacă fata se mărită,
Suflă-ĭ vêntulŭ *pochilatulŭ*, (2)
Pórtă frică de bărbatulŭ.
Petéua-ĭ haĭnă uşóră
Suflă vêntulŭ şĭ-o dobóră.
Dar cépsa-ĭ o haĭnă grea,
Multe gândurĭ îsŭ în ea! (3)

Altulŭ din jurulŭ Albaculuĭ:

Când eramŭ la maĭca fată
Mergeamŭ la jocŭ înschimbată.
Chiuĭamŭ şi totŭ jucamŭ,
În degetŭ inelŭ aveamŭ.
   La grumazĭ mărgele
   Pe capŭ floricele;
Dar de când mĕ măritaĭ,
Lacrimele vale-mĭ pică
Că totŭ de bărbatŭ mi-ĭ frică,
Nu potŭ face-o jucărie
De care să-mĭ placă mie
Că ḑice, că-ĭ nebunie! (4).

Dacă din întêmplare mirele e cam bĕtrânŭ şi pe lângă aceea încă şi ceva cam urîtŭ, atuncĭ nevestele, în locŭ s'o mângâe o ĭeaŭ în rîsŭ, pentru că şĭ-a alesŭ şi se duce după unŭ astŭ-

(1) Com. de d-lŭ Alex. Ţĕranŭ, invĕţătoriŭ.
(2) *Pochilatŭ*, cuv. magh. dela potyilat.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(4) Vasile Sala, Doĭne şi hore din jurul Albaculuĭ şi alŭ Vaşcăuluĭ, publ. în «Familia», an. XXI. Oradia-mare, 1885. Nr. 48, p. 573.

feliŭ de bărbatŭ, cântându-ĭ, pe lângă cele ce s'aŭ citatŭ maĭ susŭ, încă și acesta:

Tu, copilă, ce-aĭ gânditŭ,
C'așa slutu-ĭ și bolditŭ.
Tu, copilă, ce-aĭ cătatŭ,
C'așa slutu-ĭ și buzatŭ.
Tu, mirésă, ce-aĭ alesŭ
C'așa-ĭ șovêrnogŭ la mĭersŭ.
N'aĭ maĭ găsitŭ pe pămîntŭ
Num'așa prostŭ la cuvîntŭ?
N'aĭ maĭ găsitŭ pe sub sóre
Numa-istŭ cu gura mare?
N'aĭ maĭ găsitŭ pe sub lună
Numa-istŭ c'unŭ dinte'n gură?
N'aĭ găsitŭ alțiĭ sub stele
Numa-istŭ fără masele? (1).

Mirésa, audindu-le astŭ-feliŭ cântândŭ, plânge de se cutremură cămeșa pe dînsa.

Dar nevestele, cu câtŭ vĕdŭ că plânge și oftéză maĭ tare, cu atâta maĭ multŭ o zidărescŭ, alegêndŭ și cântândŭ anume cele maĭ duióse cântece, căcĭ credința generală este că maĭ bine să plângă ea acuma la începutŭ decât maĭ pe urmă, și proverbulŭ românŭ încă dice:

După rîsŭ
Vine plânsŭ,
Ér după plânsŭ
Vine rîsŭ.

Lăutariĭ, cariĭ, după cum am amintitŭ maĭ susŭ, așișderea se află de față la acestŭ actŭ, încă ĭșĭ împlinescŭ dătorința dicêndŭ:

Cucónă mirésă
Rógă-te de nașă
Să mi te'nvĕléscă!

---

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.

Și apoĭ cântândŭ și eĭ felĭurite cântece, precum:

Când eramŭ la mama fată
Sciamŭ flórea cum se pórtă.
Dar de când m'am măritatŭ.
Pe sub patŭ o-am aruncatŭ...
Tacĭ, mirésa, nu maĭ plânge
Că la mă-ta mi te-ĭ duce,
Când o face plopulŭ nucĭ
Și tânjala mere dulcĭ.
Mila dela străinĭ
Ca gardulŭ de mărăcinĭ.
Mila dela bărbatŭ
Ca parulŭ de lemnŭ uscatŭ.
Unde-ĭ pune florile,
O să curgă bicele,
Unde-ĭ pune acele,
O să curgă palmele (1).

Saŭ astŭ-felĭŭ:

Tacĭ, mirésă, nu maĭ plânge
Că la maĭca-ta te-ĭ duce,
        Când s'o'ntórce
        Gârla'ncóce,
Când o face plopulŭ mere
Și tânjala viorele (2).

Saŭ varianta acestuĭ cântecŭ:

Tacĭ, mirésă, nu maĭ plânge,
Că la maĭcă-ta te-ĭ duce
Când o face plopulŭ mere
Și tânjala vinețele,
        Când s'o'ntórce
        Gârla'ncóce.
Te-ĭ duce la maĭca ta,
Când o'nflori cânepa,

---

(1) D. Stefănescu, Studiĭ asupra literaturiĭ poporuluĭ, publ. in op. cit. No. 7 și 8. p. 231.

(2) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop. rom. p. 270.

Când mĭ-o cânta ştĭuca'n baltă
C'atuncĭ te-ĭ maĭ face fată (1).

Saŭ în sfîrşitŭ aşa:

Tacĭ, mirésă, nu maĭ plânge,
Inimĭóra nu-ţĭ maĭ frânge,
Că la maĭcă-ta te-oĭŭ duce,
Când s'o 'ntórce,
Gârla 'n cóce,
Şi a face,
Fugulŭ
Mugurŭ,
Restee
Clostee (2),
Tânjele
Viorele,
Stremănările (3)
Floricele (4).

Acestŭ cântecŭ, firesce că cu óreşĭ care modificare e obicĭnuitŭ a se cânta la acéstă ocasĭune şi de către Româncele din *Gubernia Chersonŭ* în *Rusia* (5).

Atâtŭ nevestele, câtŭ şi lăutariĭ prin cântecele, ce îndătinéză a le cânta la învĕlirea miresei, arată ce felĭŭ de viitoriŭ şi sórte o aşteptă pre tênĕra nevastă.

În acelaşĭ chipŭ şi maĭ că cu aceleaşĭ cuvinte se zugrăvesce viitorĭulŭ mireseĭ la acestŭ prilejŭ şi de către poporulŭ francesŭ. Étă ce ne spune în privinţa acésta Paul Lafargue (6), în tóte cântecele, ce se cântă la acestŭ prilejŭ, i-se spune

(1) G. Dem. Teodorescu, Poesiĭ pop. rom. p. 270.

(2) *Clostee* = rădĕcina stuhuluĭ saŭ trestieĭ.

(3) *Stremănări* = nuele.

(4) T. T. Burada, O călĕtorie in Dobrogea. Iaşĭ, 1880, p. 22.

(5) T. T. Burada, O călĕtorie in satele moldovenescĭ din Gubernia Chersonŭ (Rusia), publ. in «Conv. lit.» an. XVII. Iaşĭ, 1883, p. 286.

(6) Paul Lafargue, Cântece şi obiceĭurĭ la nunţĭ, studiĭ despre originea familieĭ, trad. de I. Nădejde şi publ. in «Contimpuranulŭ», an. V. Iaşĭ, 1887. No. 12 p. 515.

feteĭ, că de acuma a încetatŭ pentru dînsa veselia și începŭ nĕcazurile; în tóte i-se zugrăvesce căsătoria ca unŭ felĭŭ de robie. *Beaurepaire,* care a studiatŭ poesia poporală din *Normandia* (1), ḑice: cele maĭ multe *branles* (cântece de jocŭ), carĭ zugrăvescŭ relele căsătorieĭ începŭ cu starea vrednică de plânsŭ a femeiĭ. Altŭ culegĕtorĭŭ de cântece poporale, *Bujeaud,* ḑice: prin strofele, carĭ vorbescŭ despre căsătorie, se vĕdesce atare simțŭ de suferință saŭ de corupție naivă, în cât întristéză pre ascultătorĭ, cu atâta maĭ multŭ, cu câtŭ în aceste cântece nu strĕlucesce nicĭ o rază de fericire, nicĭ o zare de mulțămire. Tânguirea este necontenită: rĕsună din tóte provincele Francieĭ; în *Bas Poitou,* bună óră, se cântă:

. . . . Bĭetele femeĭ,
Carĭ ìșĭ amintĭaŭ cu jale de trecutulŭ lorŭ:
Unde-ĭ vremea, când eramŭ fată,
Fată de măritatŭ?

În Pays Messin:

Timpulŭ frumosŭ, timpulŭ fericitŭ,
Este acela, când eștĭ a casă încă:
Când eramŭ încă la tata,
Fată tĕnĕră, bună de măritatŭ (2).

Amêndouĕ cântecele acestea aŭ fórte mare asemĕnare cu următorĭulŭ cântecŭ românescŭ, care are maĭ multe variante ce încă se cântă la încârpuirea mireseĭ:

Foicică fóe lată,
Fóe lată de pe baltă,
Bine maĭ trăĭamŭ, surată,
Când eramŭ la mamă fată.
De muncĭamŭ
De nu muncĭamŭ
Maĭchiĭ totŭ dragă eramŭ:
Pâne cóptă că mâncamŭ,

(1) Ed. de Beaurepaire: Etude sur la poésie populaire en Normandie, 1856.
(2) Cte. de Puymaigre: Chansons populaires recueillies dans le pays Messin, 1881.

Pâne mare
De secare,
Mĭ-era fața ca o flóre...!

Pe lângă cele arĕtate până aice maĭ e de însemnatŭ încă și aceea, că mirésa, totŭ timpulŭ, câtŭ durézâ îmbrobodirea, ține pe brațe o păreche de colacĭ, carĭ la Masă-mare aŭ statŭ pe masă, precum și o bucată de sare, care însemnézâ îmbelșugare în pâne și sare.

În comitatulŭ *Zarandului* cumătra, adică nuna cea mare, întră cu amêndoĭ finiĭ sĕĭ într'o cămară, unde nu se află nime. Aice dă ea apoĭ ordinŭ mireluĭ ca să desfacă cosița mireseĭ. Mirele voesce să ĭ-o desfacă, s'o despletéscă, mirésa însă îlŭ respinge de treĭ orĭ după olaltă, și abĭa a patra óră îlŭ lasă să-ĭ despletéscă cosița. După ce ĭ-a desfăcutŭ cosița, cumătra îĭ învĕlue conciulŭ și-ĭ dă cépsă și ștergariŭ

In restimpulŭ desfacereĭ cosițeĭ și a învĕluireĭ conciuluĭ, mirésa stă pe unŭ scaunŭ pe care e așternută o cămeșă de a soțuluĭ sĕŭ. După ce ĭ-a pusŭ acuma și cépsa în capŭ trebue să guste puținŭ din sarea, care se pune pe genuchile mireluĭ; totŭ așa trebue să facă și mirele. În urmă li se dă amêndurora de gustare și puținŭ cașŭ.

Cămeșa, care se asterne pe scaunŭ, însemnézâ ca tênĕra saŭ noua nevastă să aĭbă numaĭ fecĭorĭ, cașulŭ, ca toțĭ copiiĭ să fie albĭ ca cașulŭ, ér sarea ca noŭ-căsătorițiĭ să trăéscă totŭ-deauna bine, nicĭ când să nu se certe saŭ să se bată (1).

După ce aŭ gătit'o de îmbrobodită, lăutariĭ începŭ a cânta unŭ feliŭ de cântecŭ de jocŭ, numitŭ în Țéra-Românéscă: *Hora-desgoreleĭ*, (2) ér nuna cea mare, vătăjițele și celelalte neveste prindêndu-se de mână și formândŭ unŭ danțŭ la mijloculŭ căruĭa vine tânĕra nevastă, o bagă astŭ-feliŭ totŭ ju-

(1) G. Dem. Teodorescu, op. cit. p. 271.
(2) Com. de d-lŭ T. Dușănescu.
(3) A. Cihac, Dict. t. II, p. 94: *hora-desgoreleĭ*, certaine danse pendant cette cérémonie.

cândŭ și cântândŭ saŭ chiuindŭ felĭurite cântece și chiuiturĭ în casa, unde se află ceĭalalțĭ óspețĭ adunațĭ.

Intrândŭ în odaea cu óspețiĭ încunjură de treĭ orĭ masa cântândŭ:

Rujmalinŭ de busoĭocŭ,
Dă, Dómne, la mirĭ norocŭ,
La mire și la mirésă,
Să trăéscă bine'n casă,
Și pre socri să-ĭ cinstéscă.
Pre nânașiĭ să-ĭ ominéscă.
Susŭ la munte ninge'nghĭață,
Cĭucu-te nevastă créță.
Josŭ la țéră cade róuă,
Cĭucu-te nevastă nóuă.

Saŭ așa:

Frundă verde de pe córtă,
Frumósă-ĭ nevasta nóstră.
Dar s'a'ntorsŭ frunda pe tăŭ,
Nicĭ la mire nu-ĭ stă rĕŭ (1).

Apoĭ și așa:

Când va da lapte din pétră,
Atuncĭ m'oiŭ maĭ face fată (2).

După a treĭa óră așéză pre mirésă în capulŭ meseĭ, nuna se pune alăturea cu dînsa, ér cele-lalte neveste împrejurulŭ lorŭ.

Tênĕra nevastă șede după masă saŭ pe o perină, cum a ședutŭ și maĭ nainte, saŭ stă în picĭóre (3).

Nemijlocitŭ după ce aŭ așezat'o după masă, vine unŭ frate de-a mireluĭ, ér dacă acesta n'are frațĭ, apoĭ unŭ vĕrŭ alŭ sĕŭ saŭ și unŭ altŭ băețelŭ înruditŭ cu dînsulŭ cu dóue rămurele de bradŭ saŭ de busuĭocŭ și jucândŭ puținŭ de nain-

(1) Din Transilvania, com de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.
(2) Columna luĭ Traĭanŭ, IX. p. 415.
(3) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 415.

tea mireseĭ, ĭĭ rădică cu rămurelele hobotuluĭ de pe capŭ și-lŭ aruncă pe capulŭ nuneĭ.

Nuna se apĕră, ca să nu-ĭ pue hobotulŭ pe capŭ. În urmă totușĭ se lasă și după ce ĭ-a pusŭ băĭetulŭ hobotulŭ, ea îlŭ ĭea de pe capŭ și îlŭ pune într'unŭ cuiŭ sub icóne (1), saŭ îlŭ strînge și maĭ pe urmă îlŭ dă érășĭ mireseĭ, adică *nevesteĭ celeĭ tinere*, căcĭ din ḑiua Uncropuluĭ, când i s'a pusŭ cârpa saŭ cépsa pe capŭ, nu se numesce maĭ multŭ *mirésă, ci nevastă, nevastă tênĕră* (2), m.-rom *'nvésta* pl. *'nvéste* (3).

Învĕlirea saŭ încârpuirea mireseĭ, în timpulŭ căreĭa se cântă diferite cântece și se facŭ o mulțime de glume, e usitată, firesce că sub diferite forme, maĭ la tóte popórele din Europa.

Ea era usitată și la *Romanĭ* și anume a dóua ḑi după nuntă, când se da în casa mireluĭ o cină, o masă numită *Repotia*, care corespunde *Uncropuluĭ* românescŭ (4). Atuncĭ se învĕlĭa și se inaugura mirésa ca nevastă (5), și totŭ atuncĭ tênĕra mirésă câștiga domnia în casa bărbatuluĭ sĕŭ și dreptulŭ de a fi părtașă la tóte averile și lucrările sfinte ale acestuĭa (5).

Cu tóte acestea însă partea cea maĭ mare a datinelorŭ

---

(1) Comp. Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 415.

(2) În Bucovina și ținutulŭ Temișóreĭ, vedĭ G. Trăilă: Nunta țĕr. împrej. Temișóreĭ, publ. in op. cit. p. 458.

(3) Com. de d-lŭ Caragiani și M. Juța.

(4) Fest. p. 281-a: Repotia, postridie nuptias apud novum maritum (quum cenatur, quia quasi reficitur potatio.

(5) Acro ad Hor. sat. 2, 2, 60: Repotia — secundus dies a nuptiis, quo virgo ad muliebrem habitum componitur.

(6) Macrob. sat. 1, 15, 22: Nam quia primus nuptiarum dies verecundiae datur, postridie autem nuptam in domo viri dominium incipere oportet adipisci et rem facere divinam, omnes autem postriduani dies seu post Kalendas sive post Nonas Idusve ex aequo atri sunt, id eo et Nonas inhabiles nuptiis esse dixerunt, ne nupta aut postero die libertatem auspicaretur uxoriam aut atro immolaret, quo nefas est sacra celebrari.

Dionys. 2. 25: ἦν δέ τοιός δε ὁ νόμος. γυναῖκα γαμετὴν τὴν κατὰ γάμους ἱεροὺς συνελθοῦσαν ἀνδρὶ κοινωνὸν ἁπάντων εἶναι χρημάτων τε καὶ ἱερῶν. — Plutarch. coniug. praec. 22, 34.

descrise, în capitolulŭ de față, Românii le-aŭ adoptatŭ dela Slavĭ. Ca dovadă despre acésta avemŭ mulțimea de cuvinte, carĭ sunt de origine curatŭ slavă.

Sfîrșindu-se actulŭ învĕlireĭ și întroducerea mireseĭ ca nevastă, íea nuna cea mare unŭ păharŭ de rachiŭ, și închinândŭ la sócra cea mare, maĭca mireluĭ, îlŭ cinstesce de bine și după aceea împlêndu-lŭ érășĭ îlŭ dă sócreĭ.

Sócra, luândŭ păharulŭ dela nună, închină cu dînsulŭ la noră-sa.

Nora, adică nevasta cea tênĕră, îlŭ primesce, dară nu-lŭ cinstesce, ci puindu-lŭ numaĭ la gură, aruncă totŭ rachiulŭ dintr'însulŭ peste capŭ, apoĭ împlêndu-lŭ érășĭ îlŭ închină socruluĭ sĕŭ, căruĭa îlŭ și dă.

Nemijlocitŭ după acésta ceremonie vătăjițele saŭ stascele împodobescŭ unŭ scaunŭ cu o perină, care e pe de-asupra legată cu o basma roșă și totŭ jucându-lŭ îlŭ aducŭ și închinându-lŭ nuneĭ celeĭ marĭ, ḑicŭ:

Ista calŭ e din Raĭa
Ce de grasŭ abĭa venĭa (1).

Nuna, luândŭ scaunulŭ, îlŭ pune pe laĭță și poftesce pre sócra cea mare, maĭca mireluĭ, să se urce pe dînsulŭ.

Sócra cea mare se urcă pe scaunŭ de'naintea mireseĭ anume ca acésta să-ĭ dea cămeșa de sócră.

Mirésa ĭae cămeșa de sócră și îmbracă pre sócra sa cu dînsa preste celelalte vestminte, apoĭ o îmbrobodesce cu o mâniștergură frumósă.

Sócra se cobóră după acésta de pe scaunŭ și începêndŭ a juca prin odae, cântă următorĭulŭ cântecŭ:

Nu-mĭ dă nora să mânâncŭ.
Pân'nu jocŭ pe lângă stâlpŭ.
Nu-mĭ dă nora de mâncatŭ,

(1) Din Bolanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

Pân'nu jocŭ pe lângă patŭ.
Cum mĭ-a ḑice aşa oĭŭ juca
Dóră mĭ a da şĭ-oiŭ mânca
Şi cămeşa mĭ-a spĕla.
Merge nora la fântână,
Cu cămeşa sócri'n mână
Şĭ-o dă odată: lép în baltă...
Na-ţĭ-o sócră, că-ĭ spĕlată!.. (1)

Pe când jócă sócra, făcêndŭ voie bună şi cântândŭ acestŭ cântecŭ glumeţŭ, mirésa dă şi socruluĭ sĕŭ o cămeşă saŭ unŭ şĕrvetŭ ca darŭ. Şi acesta, cum a primitŭ darulŭ, prinde a juca împreună cu sócra şi a face cu ea chefŭ şi veselie.

După socri începe mirésa a împărţi darurile de cumnate şi darurile de cumnaţĭ, adică fie-căruia dă pe rêndŭ câte unŭ ştergariŭ frumosŭ saŭ câte o năframă, începêndŭ dela celŭ maĭ vêrstnicŭ şi sfârşindŭ cu celŭ maĭ tênĕrŭ. Cumnatelorŭ, adică surorilorŭ mireluĭ, le dă ştergare fórte frumosŭ ţĕsute, mătuşelorŭ, adică surorilorŭ socruluĭ mare, le dă tistimele, éră cumnaţilorŭ feliurite năfrămĭ.

În urmă, după ce aŭ căpĕtatŭ atâtŭ socriĭ câtŭ şi cumnaţiĭ şi cumnatele darurile menite pentru dînşiĭ, capĕtă şi bucătăriţele câte unŭ darŭ şi anume câte o mâniştergură, însă nu totŭ aşa de frumóse şi scumpe ca celea ce le-aŭ căpĕtatŭ cumnatele miresei.

Sócra cea mare, după ce-a jucatŭ unŭ timpŭ óreşĭ-care se duce în altă odae şi acolo schimbă vestmintele, în carĭ a fostŭ maĭ nainte îmbrăcată, şi îmbracă cămeşa de sócră şi se îmbrobóde cu mâniştergura, ce-a căpĕtat'o dela noră-sa.

Nevestele, carĭ se ducŭ în urma eĭ, îĭ maĭ punŭ încă şi nişte florĭ pe lângă témple, unde e îndoită mâniştergura, şi astŭ-feliŭ gătită ca o nevastă tênĕră se întórce în odaea, unde se află óspeţiĭ şi din noŭ prinde a face chefŭ şi voie bună, a juca şi a cânta:

(1) Din Calificdescĭ, dict. de Sofia Frâncu.

Cu feciorĭ și cu nurorĭ,
Și cu cămeșă cu florĭ,
Cu ștergariŭ de burunciucŭ
Și cu noră câtŭ unŭ turcŭ.
Păunŭ verde pe părete,
Bine mie mi se șede,
Că eŭ dóră că am statŭ
Și în casă de lucratŭ
Și pe-afară pe primblatŭ (1).

Când începe nuna cea mare a pĭeptĕna pre mirésă și a-ĭ pune cârpa în capŭ, atuncĭ bucătărițele punŭ borșŭ la focŭ să fíerbă. Éră după ce aŭ băgatŭ pre mirésă cu danțulŭ în odaea, în care se aflaŭ ceĭalalțĭ óspețĭ, după ce aŭ deshobotat'o și s'aŭ împărțitŭ darurile, aducŭ bucătărițele vr'o câteva strachine góle și le înșiră la mijloculŭ meseĭ. Aducŭ apoĭ *Uncropulŭ*, adică borșulŭ, care clocotesce de fíerbinte ce este și-lŭ tórnă prin strachinĭ. După acésta dumică în fie-care strachină colacŭ. Nuna cea mare ïee câte o lingură de borșŭ de acesta și câte o bucățică de colacŭ și spune nevĕstelorŭ, ca să vie să le opăréscă. Venindŭ acestea, dă fie-căreĭa câte o lingură de borșŭ fíerbinte și nemijlocitŭ după acésta și câte unŭ păharŭ de rachiŭ. Fie-care nevastă trebue să bea atâtŭ lingura de borșŭ câtŭ și păharulŭ de rachiŭ de bine.

După neveste urméză bărbațiĭ. Pe urmă, după ce în chipulŭ acesta s'aŭ părĕndatŭ toțĭ, ceĭ ce se află de față, se punŭ și mănâncă totŭ borșulŭ din strachinĭ.

Astŭ-felĭŭ se împărțesce *Uncropulŭ* în satulŭ Calafindescĭ

În unele părțĭ ale Bucovineĭ îndătinéză, în locŭ de borșŭ, a fíerbe *lapte dulce* și a-lŭ da apoĭ pre acesta amestecatŭ cu *bulcă* óspețilorŭ ca să-lŭ mănânce. Bulca însemnéză că mirésa a fostŭ fecĭóră, éră laptele, că a fostŭ dulce ca acesta. În cele maĭ multe părțĭ locuite de Românĭ însă este datină de-a.

(1) Din Boĭanŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ.

fierbe vinŭ saŭ rachiŭ cu miere și acesta a-lŭ da apoĭ óspeților̆ de bĕutŭ, pe când e încă fierbinte.

În *Francia* și anume în *Sachelay* (Seine-et-Oise) încă este datină a se da vinŭ fierbinte de bĕutŭ și pâne prăjită de mâncatŭ, dar nu óspețilorŭ, ci mireluĭ și mireseĭ. Acésta întărire, care se dă când mireseĭ, când mireluĭ, când la amêndoĭ de-o dată, fie în nóptea a doua după cununie fie în diminéța ḑileĭ următóre, nu numaĭ că e usitată în cele maĭ multe provinţe din Francia, ci are totŭ o dată și deosebite numirĭ. Noĭ amintimŭ aice numaĭ pre cele următóre: «*Chaudeau, Pâté, Tourrin*» și «*Fricastée de l'épausée*» (1).

La acestŭ prilegiŭ în cele maĭ multe părțĭ locuite de Românĭ, fie-care este dĕtoriŭ de-a cânta câte unŭ cântecŭ, care îĭ va plăcé, când îĭ vine rêndulŭ să bea uncropulŭ, adică partea sa de rachiŭ saŭ vinŭ fiertŭ.

Din mulțimea acelorŭ cântece, care se cântă de astă dată, noĭ vomŭ reproduce aice numaĭ pe celŭ următoriŭ:

Vine cĭofulŭ de la baltă
Cu plătica'nbăĭerată,
Cu suduculŭ în pohodŭ
Și carasulŭ în nevodŭ,
Ce cațĭ, cĭofule, la noĭ?
Ce-aĭ venitŭ ca unŭ strigoiŭ?
Du-te, du-te la pădure
Să nu pierĭ de vr'o secure.
Du-te, du-te 'n mărăcine,
Să nu pațĭ vre o rușine.
Că la noĭ sunt cununiĭ,
Și la noĭ sunt veseliĭ.
Noĭ jucămŭ și tropăimŭ,
Pămîntulŭ să-lŭ netedimŭ,
Bemŭ, cântămŭ și veselimŭ,
Și din gură chiuimŭ,
Și sărimŭ în hopŭ și 'n tropŭ,
Că e ḑiua de Uncropŭ.
Vaĭ! sĕrmanulŭ de strigoiŭ!
Cĭofulŭ zace pe gunoiŭ.
Nime nu cată la elŭ,
Că-ĭ străinŭ și singurelŭ.
Preotésa maĭ milósă,
Iea pe cĭofŭ, îlŭ duce 'n casă
Și-lŭ pune pe colțŭ de vatră,
Ér cânĭĭ la dînsulŭ latră!
Popa vine mâniosŭ,
De pe vatră mi-lŭ dă josŭ.
Preotésa maĭ duĭósă,
Poftesce pe cĭofŭ la masă.
Popa-ĭ dusŭ, cĭofu-ĭ în casă,
Cĭofu 'n sînŭ la preotésă! (2)

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 250—251.

(2) V. Alecsandri. Poesiĭ poporale ale Românilorŭ. Bucuresci 1866, p. 384.

Totŭ la acestŭ prilejŭ, când se 'mpărţesce şi să bea uncropulŭ saŭ păharulŭ dulce, este datină de a aduna banĭ dela óspeţiĭ, carĭ în ḑiua trecută n'aŭ pututŭ să fie la Masă-Mare. Ér strîngerea banilorŭ acestora se face în Bucovina tocmaĭ ca şi la Masă-mare, întrebuinţându-se aceleaşĭ oraţiĭ şi după strîngere dându-se tinerilorŭ căsătoriţĭ.

Totŭ aşa obicĭnuescŭ a strînge baniĭ la acéstă ocasĭune şi Româniĭ din Moldova. «Lunĭ de cu ḑiuă—scrie I. Mîrza,— se pornesce prin satŭ o nevastă tênĕră rudă a mirilorŭ c'unŭ bastonŭ în mână, la care are legată o basma roşie, şi c'unŭ ulcĭorŭ de vinŭ, c'unŭ lăutariŭ după ea, care poftesce pentru Lunĭ séra la «*Uncropŭ*» pe toţĭ aceĭ, carĭ aŭ fostŭ la Masa cea mare (1), Lunĭ séra adunându-se meseniĭ se punŭ mesele; ântâiŭ li se dă vinŭ fiertŭ şi amestecatŭ cu mĭere, maĭ târḑiŭ se daŭ bucate, apoĭ érăşĭ începŭ închinăcĭune de păhare şi darurĭ de banĭ, însă cam pe jumĕtate de cum s'aŭ datŭ la Masa cea mare. La masa de la Uncropŭ vornicelulŭ face închinare de păhare maĭ cu multe glume ḑicêndŭ:

Mĕ închinŭ domnule jupâne N. N.
Cu aceste păhare de bĕutură,
În unulŭ este vinŭ de Odobescĭ,
Să beĭ să te veselescĭ,
Ér în unulŭ vinŭ de Cotnariŭ,
Să vîrĭ mâna 'n buzunariŭ (2).

Datina, de-a aduna banĭ dela óspeţĭ în timpulŭ Uncropuluĭ saŭ a Têrfărieĭ esistă şi la Româniĭ din Transilvania şi Ungaria. Modulŭ adunăriĭ lorŭ este însă cu totulŭ deosebitŭ de celŭ alŭ Românilorŭ din Bucovina şi Moldova.

Pe când în ţĕrile din urmă li se 'nchină óspeţilorŭ păhare

(1) Se ducŭ şi din ceĭ ce n'aŭ fostŭ la masă, însă fiindŭ-că la Uncropŭ darea de banĭ este cam pe jumĕtate, decât la Masa cea mare, aceĭ, carĭ se ducŭ numaĭ la Uncropŭ, daŭ dare ca pentru masă.. I. M.

(2) I. Mirza, op. cit. p. 20.—Comp. şi Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX. p. 417.

cu vinŭ saŭ rachiŭ fiertŭ și, după ce fie-care óspe și-a bĕutŭ păharulŭ sĕŭ, plătescŭ o sumă anumită de banĭ, pe-atuncĭ în țĕrile cele dintâiŭ fie-care óspe trebue maĭ ântâiŭ să jóce cu mirésa câte o tură de jocŭ, și abĭa după aceea plătesce, câtŭ îlŭ trage inima.

Acestŭ jocŭ, numitŭ *«joculŭ»* saŭ *«hora miresei* (1)», se face în unele părți ale Transilvaniei așa:

Încă până nu s'aŭ sculatŭ óspeții de la masă, stegariulŭ face locŭ în casă, scoțêndŭ afară mese etc., apoĭ desvĕlue stégulŭ chiuindŭ:

Dis'a maĭca să me'nsorŭ
Să-ĭ aducŭ în casă norŭ,
Să o bată de cuptorŭ,
Câte o-dată și de vatră
Să nu fie supĕrată.

Ia apoĭ mirésa de mână, o învêrte de câte-va orĭ, și o dă la fie-care bărbatŭ și femee, fără de alegere de tênĕrŭ saŭ bĕtrânŭ, câțĭ sunt de față în casă saŭ pe afară, toțĭ trebue să jóce *joculŭ miresei* și să plătéscă pentru elŭ. Spre scopulŭ acesta se pune unŭ tăerŭ golŭ, și în acela aruncă baniĭ de jocŭ, care câțĭ vrea să dea.

Stegariulŭ bagă vina celuĭ ce-a jucatŭ cu mirésa, că mirésa s'a schiopătatŭ și trebue să o vindice, și așa celŭ care a jucatŭ, trebue să plătéscă. Ba și ceĭ carĭ nu jócă încă trebue să plătéscă toțĭ joculŭ miresei. Joculŭ acesta însă este scurtŭ, numaĭ de vr'o treĭ învêrtiturĭ, și când se opresce mirésa, stegariulŭ o și prinde de mână, ca să nu o fure cine-va dela elŭ, când apoĭ stegariulŭ ar fi silitŭ să o rescumpere (2).

Româniĭ din districtulŭ *Năsĕudului* nu numaĭ că datina descrisă până aice o numescŭ *«a juca mirésa pe banĭ* (3),»

(1) I. C. Tacitŭ, Nunta le pop. rom. publ. in op. cit. p. 59,
(2) B. Viciŭ, Colăcăritulŭ etc. Sibiiŭ, 1885. p. 51—52.
(3) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

ci ea la aceștia se deosebesce întru cât-va de a celorŭ-lalțĭ Românĭ din Transilvania.

Étă cum nĭ-o scrie d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ:

«La masă, după ce s'aŭ săturatŭ acuma toțĭ óspețiĭ, nănașulŭ mulțămesce socrilorŭ pentru buna primire și propune apoĭ a se juca miresa pe banĭ.

«Mirésa ĭesă de după masă. Nașa îĭ dă josŭ cununile de pe capŭ, îĭ desface códa, îĭ împletesce pĕrulŭ în cosiță și-ĭ pune pe capŭ unŭ *giolgiŭ* albŭ până în pămîntŭ care se numesce *sovonŭ*.

«După acésta musica începe a cânta de jocŭ ér nașa prinde a juca pe fina sa, punêndŭ în același timpŭ pe tăeriŭ, care unŭ omŭ alesŭ îlŭ ține în mână, cât-va banĭ de argintŭ.

«După nașă jócă pre mirésă, totŭ pe banĭ orĭ și cine vrea, până ce mirele, vĕḑêndŭ că e prea ostenită, o apucă din mâna jucăușilorŭ, pune și elŭ banĭ pe tăeriŭ și jucând'o și elŭ puținŭ musica încétă!»

În prejurulŭ *Timișórei* mireseĭ nu-ĭ este ertatŭ să jóce în timpulŭ nunțiĭ, până după strigarea Cinstelorŭ, carĭ, după cum am vĕḑutŭ în capitululŭ premergĕtoriŭ se întémplă în ḑiua cununieĭ, ci ea, totŭ timpulŭ câtŭ ține masa, ce-aŭ dat'o părințiĭ sĕĭ, nu părăsesce de feliŭ ușa caseĭ, ci dacă de ḑece orĭ va eși cine-va afară, de atâtea orĭ trebue să-ĭ plătéscă eĭ, voindŭ să între érășĭ (1).

După strigarea Cinstelorŭ de la mire însă și anume când strigă cumĕtrulŭ mare:

«Divere adă-țĭ sora în cóce, să vedemŭ scie juca, și nu cum-va e schĭoapă!»

Atuncĭ diverulŭ, întrândŭ cu salutarea îndătinată, sărutândŭ mirésa pre toțĭ, stă în mijloculŭ caseĭ, pune unŭ tăeriŭ pe masă și ḑice:

—Mĕ rogŭ de cumĕtru mare și tarisfatŭ, sora mea e

(1) G. Trăilă, Nunta țĕr. in prej. Timișóreĭ, publ. in op. cit. p. 446.

scumpă la jocŭ, numaĭ cu celŭ ce plătesce bine galbenĭ cu acela jócă.

Şi punêndŭ elŭ ântâiŭ patru saŭ cincĭ galbenĭ—(cruceri)—jócă cu mirésa, care jocŭ e fórte scurtŭ, şi musicanţiĭ sciŭ a cânta după datină puţinŭ, ca să se pótă părénda toţĭ.

Celŭ ce nu voesce să jóce, nu e silitŭ, însă a depune galbĕnulŭ totŭ insulŭ e dĕtoriŭ, dela naşŭ până la celŭ maĭ de pe urmă; femeile şi pruncii încă. Pentru ceĭ ce nu o potŭ juca d. e. cumĕtrulŭ mare etc. jócă diverulŭ, că luĭ nu-ĭ este ĭertatŭ a o lăsa din mână.

După joculŭ mireseĭ cumĕtrulŭ mare salută pre părinţiĭ mireluĭ cu următorĭulŭ toast:

«Pe aceştĭ doĭ cuconĭ, carĭ astădĭ s'aŭ împreunatŭ, să-ĭ trăéscă Dumnedeŭ la mulţĭ anĭ!»

Şi între vivate şi strigărĭ se depărtéză apoĭ naşulŭ cu conduita sa, petrecutŭ de mire şi de mirésă, de părinţiĭ mireluĭ, până la casa sa, firesce că între cântărĭ şi hore poporale (1).

În *Selagiŭ*, unde joculŭ mireseĭ urméză aşişderea după rĕspunderea cinstelorŭ, este obiceĭŭ ca mirele să jóce ântâia-şĭ dată cu mirésa. După dînsulŭ urméză nănaşiĭ, apoĭ socriĭ marĭ şi socriĭ micĭ, şi după aceştĭa ceĭalalţĭ nuntaşĭ. Pe urmă o jócă unŭ frate de-a mireseĭ chiuindŭ (2).

Mĕ duseĭ pe-o vălicică,
Şi-mĭ aflaĭ o miresuţă.
Vino, mire, şi o ĭea,
Că de nu mĕ ducŭ cu ea!

Mirele, la audulŭ acestorŭ cuvinte, o ĭea şi o maĭ jócă unŭ rêndŭ, punêndŭ în acelaşĭ timpŭ pe tăeriŭ încă pe atâţĭa talerĭ, câţĭ a pusŭ ântâia óră, căcĭ şi 'n acestŭ ţinutŭ este datină a plăti mireseĭ o sumă óreşĭ-care de banĭ (3).

(1) G. Trăilă. Nunta (ĕr. in prej. Temişóreĭ, publ. op. cit. p. 457.

(2) În Selagiŭ, in locŭ de a *chiuì*, se 'ntrebuinţéză a *striga* şi a *diuì*, ér in Chiorŭ *iuì*, *diuesce*, *iuesce*=chiuesce=strigă.

(3) Com. de d-lŭ El. Popŭ.

În comitatulŭ *Zarandului*, vorniculŭ chĭerfarilorŭ scóte pre fie-care persónă la *joculŭ miresei*, și fie-care, jucândŭ cu dînsa, trebue să pue, ca și în cele-lalte locurĭ unde este obicĭnuitŭ joculŭ acesta, câte o *libră* pe tăeriŭ.

Musicanțiĭ și aicĭ nu ḑicŭ maĭ multŭ decât o minută, apoĭ încetéză de ḑisŭ până ce persóna respectivă n'a plătitŭ.

Cumĕtrulŭ mare dimpreună cu cumĕtra mare plătescŭ dela 3—4 fl. pentru joculŭ acesta.

După ce s'aŭ scosŭ toțĭ baniĭ joculuĭ, chĭerfariĭ se 'ntorcŭ dimpreună cu socrulŭ micŭ la casa acestuĭa, éră cuscriĭ rĕmâindŭ la mire, se punŭ érășĭ la masă și începŭ a ospĕta și a se veseli (1).

În *Munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ*, unde *joculŭ miresei* e asemenea usitatŭ, nemijlocitŭ după aducerea și vornicitulŭ cinstelorŭ saŭ darurilorŭ, cum s'a arĕtatŭ maĭ susŭ, mirésa îșĭ împletesce pĕrulŭ în *cosiță* ca a nevestelorŭ și nașa ținêndŭ de unŭ colțŭ, ér stegarulŭ de celalaltŭ colțŭ alŭ învĕlitóreĭ îĭ punŭ *potilatulŭ* pe capŭ și cuscriĭ *uĭescŭ*.

Indată ce mirésa a fostŭ învĕlită, nașa poruncesce lăutaruluĭ să cânte de jocŭ, *una lungă câtŭ códa de epure*, căcĭ începe *joculŭ mireseĭ pe banĭ*.

Vorniculŭ șede la mijloculŭ meseĭ avêndŭ înaintea sa unŭ *tierŭ*, în care, toțĭ câțĭ învêrtescŭ odată saŭ de dóue orĭ mirésa, trebue să pue banĭ.

Joculŭ mireseĭ îlŭ începe nașa ḑicêndŭ:

— Haĭ, fină, să te jocŭ, să vedemŭ nu cum-va eștĭ șchĭópă?

După nașă urméză nunulŭ mare, stegarulŭ și apoĭ toțĭ óspețiĭ pe rêndŭ.

Urmândŭ o pausă, nașa ĭea pre fină-sa și împreună cu maĭ multe femeĭ o ducŭ în pivniță, unde o desvĕlescŭ de *potilatŭ* și o îmbrobodescŭ cu o *maramă* colorată de mĕtasă.

---

(1) Com. de d-lŭ T. Dușanescu.

Venindŭ în casă jioculŭ se începe din noŭ și acum póte orĭ-cine juca cu cine-ĭ place, fără să maĭ plătéscă. Din acestŭ momentŭ începŭ să vie și totŭ felĭulŭ de *mașcure* (masce), cum le ḑicŭ pe la Benicŭ, și carĭ sunt niște sătenĭ îmbrăcațĭ în haĭne albastre nemțescĭ și cănițĭ pe obrazŭ și carĭ facŭ totŭ felĭulŭ de jocurĭ pantomimice și comice (1).

Joculŭ miresei e usitatŭ și în *Bucovina*, dar după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, numaĭ la Româniĭ din clasele maĭ înalte și la ceĭ de prin orașe. Elŭ e usitatŭ și în *Țéra-Românéscă*, unde se numesce «*Danțulŭ miresel*» (2)

Singura deosebire, ce esistă între datina Românilorŭ bucovinenĭ și a celorŭ din Transilvania și Ungaria, căcĭ cea din Țéra-Românéscă nu-mĭ e cunoscută, constă întru aceea, că în Bucovina, în decursulŭ acestuĭ jocŭ, care se jócă totŭ-deauna nemijlocitŭ după punerea cepseĭ saŭ învĕlitóreĭ mireseĭ, nu se adună nicĭ unŭ banŭ precum și întru aceea că nu toțĭ óspețiĭ sunt obligațĭ a juca cu mirésa, ci numaĭ uniĭ dintre dînșiĭ și anume ceĭ maĭ tinerĭ.

---

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 169.

A doua ḑi după *Joculŭ miresei*, adică Lunĭ, e in Munțiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ *întărirea buzduganuluĭ*. Acéstă intărire se face astŭ-feliŭ: «Pe la prânḑŭ vorniculŭ, stegarulŭ, cuseriĭ, miriĭ și lăutarulŭ mergŭ la nănașĭ și îĭ aducŭ érășĭ cu ceremonie la ospĕțŭ. La acéstă petrecere vinŭ și *terfariĭ* în frunte cu vorniculŭ mireseĭ.

După masă vorniculŭ mireluĭ ḑice:

«Tênĕrulŭ impĕratŭ avêndŭ să străbată in o cetate și neavêndŭ puterĭ destule se rógă ca ceĭ de fațǎ să contribue după putință spre a-șĭ puté *întărì buzduganulŭ*.»

Ospețiĭ începŭ a da érășĭ darurĭ: vase de lemnŭ, de pămintŭ, pânḑă, năfrămĭ, etc., ér maĭ pe urmă vornicelulŭ mireluĭ ḑice:

—«Am aflatŭ că mirésa a alergatŭ pe lângă boĭ, vacĭ, oĭ, stupĭ. etc. din aceste ce dăruițĭ crăișóreĭ?»

Vorniculŭ mireseĭ rĕspunde:

«Și din acelea vomŭ da, dar sunt duse la munte și dacă s'orŭ inturna și vorŭ fĕta și d-vóstră vĕ vomŭ da.»

«După acestŭ respunsŭ óspețiĭ cu dare de mână începŭ a dărui tinereĭ pĕrechĭ câte unŭ stupŭ, óle, purcelașŭ etc. Cu chipulŭ acesta se asigură intemeĭerea familieĭ nóue.»—Frâncu și Candrea, op. cit. p. 170.

(2) Com. d. d-lŭ G. Dem. Teodorescu.

Și la *Românii din Macedonia* încă se află datina acésta, dar sub o numire saŭ formă deosebită de cea a Daco-Românilorŭ. Acolo se numesce a *băga mirésa în corŭ,* adică a se pune în fruntea dănțuitorilorŭ și a conduce danțulŭ.

Cântecululŭ ce se cântă, când se bagă mirésa în corŭ, este următorĭulŭ:

Alba sĕ ñi te vĕd lea sor
Că ñi te alichișĭ în cor.
Ta s'nă facĭ noue fecĭorĭ,
Doĭ s'li băgămŭ prămători,
Ta s'nă dară fustuñi și bedeñi;
Doĭ s'li băgămŭ hrisiçi,
Ta s'ne facă néle ș'minghiușĭ;
Doĭ s'li băgămŭ picurari,
S'n'aducă untŭ și cașŭ:
Doĭ s'li băgămŭ gumisari,
Ca s'alagă di ușa, ușa
Ti nă lae căldărușa.

Albă să mi te vĕḑŭ la soră
Că te-aĭ prinsŭ în horă,
Ca să ne facĭ noue fecĭorĭ,
Doĭ să-ĭ facemŭ negustorĭ,
Ca să ne facă rochiĭ și blănĭ;
Doĭ să-ĭ facemŭ gĭuvargiĭ,
Ca să ne facă inele și cerceĭ;
Doĭ să-ĭ facemŭ pĕcurarĭ,
Ca să ne-aducă untŭ și cașŭ:
Doĭ să-ĭ facemŭ spoitorĭ,
Că s'alerge din ușă în ușă
Pentru o négră căldărușă.

După danțŭ se punŭ la masă și atuncĭ se cântă maĭ multe cântece, din carĭ dămŭ aicĭ următórele maĭ obicĭnuite:

Iiu ñi eraĭ bre gion-le a ñeu?
Iu te primnai gion-le a ñeu?
Pit gardina mi primnam,
Și de mĕrŭ ñi alăgamŭ
Și mere roșe ñi adunamŭ,
Iu basmaoa li băgamŭ
Și la vruta li ducémŭ.
Și zboare ascunse noĭ nă sburamŭ.

Unde eraĭ voĭniculŭ meŭ?
Unde te plimbaĭ voĭniculŭ meŭ?
Prin grădină mĕ primblamŭ,
Și din mĕrŭ în mĕrŭ alergamŭ
Și mere roșiĭ îĭ adunamŭ,
In basma le puneamŭ,
Și la ĭubita le duceamŭ,
Și vorbe ascunse noĭ ne spuneamŭ.

Altulŭ:

Eșĭ lea Chie (1) până tu oborŭ
Ca să-țĭ ḑicŭ unŭ zborŭ
Ñi-u scuseși mintea din cap,
Că tu loclu di sor
Mine, tine, va-s-ti liau.

Eșĭ fa Chie până în ogradă
Ca să-țĭ spunŭ o vorbă,
Mĭ-aĭ scosŭ mintea din capŭ;
Că în locŭ de soră
Eŭ pe tine am să te ĭeaŭ.

(1) Nume de femee.

— Taçi bre, gione, taçi bre frate,
Tine mine nu mi liai,
Çi aĭ afendi di nu ti alasă,
— Çi are's facă tata ñeu
Când mire ñi te voiŭ?

— Tacĭ bre voĭnice, tacĭ bre frate,
Tu pe mine nu mĕ ĭeĭ,
Ţĭ-aĭ tată și nu te lasă.
— Ce are să facă tatălŭ meŭ,
Când eŭ pe tine nu te vreŭ?

Altulŭ:

Luă-ñi-mi somnulŭ și mi chinărli,
Și nu putuiŭ să dormŭ,
Ñi-am mușata di vicină,
Și are mamă ḑi ș-uă 'ngace;
Are tată și nu și-o alasă,
Ma di Dumneḑeŭ și-o află.
Ea taxiţili brânŭ de asime,
Poate va sĕ-ș viñă
Brân di asime li-am taxită,
Și nasa nu vrea s-ĭ ină
Are mama nu șiu-alasă
Ma di Dumneḑeŭ și-o află.
Ea taxiţili flurii (1) multe
Poate va sa-ș ñina.
Și flurii multe li-am taxită
Și éră nu va s-ĭina,
Șĭ are tată nu și-o alasă
Ma din Dumneḑeŭ și-o află.

Ea tasiţili gione mușatŭ,
Poate va sĕ ș' ĭină.
Gione mușatŭ li-am taxită,
Ea-o gione iu își ĭine
Și alasă mama și ĭine.

Mĕ lua somnulŭ și amijamŭ
Și nu putuiŭ să dormŭ,
Am vecină frumósă
Și are mamă șĭ-o ocăresce
Are tată și nu o lasă [rĕsplată.
Numaĭ dela D-ḑeŭ să-șĭ găséscă
Ia făgăduiţi-ĭ unŭ brâŭ de argintŭ,
Póte că vrea să vie.
Brâŭ de-argintŭ ĭ-am făgăduitŭ
Și ea nu vrea să vie.
Are mamă și nu șĭ-o lasă,
Numaĭ dela D-ḑeŭ s'o găséscă rĕs-
Ia făgăduiţi-ĭ mulţĭ fluriĭ, [plată.
Póte că va veni.
Și flurii mulţĭ ĭ-am făgăduitŭ,
Și totŭ nu vrea să vie.
Și are tată și nu și-o lasă.
Numaĭ de la D-ḑeŭ s'o găséscă
[rĕsplată.
Ia făgăduiţi-ĭ voĭnicŭ frumosŭ,
Póte că va veni.
Voĭnicŭ frumosŭ ĭ-am făgăduitŭ,
Uĭtă-te voĭnice că vine
Și lasă pe maĭca-sa și vine (2).

«*Joculŭ miresei*», astŭ-feliŭ cum e usitatŭ la *Românii din Transilvania și Ungaria*, se află și la *Spaniolii* din Castilia.

Toţĭ nuntașiĭ din acéstă provinţă mergŭ după cununie la

(1) Fluriĭ=monete de aurŭ.
(2) T. T. Burada, Datinele la nunţĭ ale pop. rom. din Macedonia, publ. in op. cit., p. 423.

casa miresei, unde li se dă ciocolată și biscuitŭ de gustare După masă și anume după amédĭ se'ncepe joculŭ nupțialŭ numitŭ «*el baile del espigo.*» Spre scopulŭ acesta se alege așa numitulŭ «*seguidillas machegas*», unŭ jócŭ poporalŭ, la care jucăușiĭ staŭ față 'n față, fără a se prinde de mână. Fie-care chiĕmatŭ bărbatŭ, femee, copilŭ saŭ ce este, trebue să jóce treĭ «*seguidillas*» cu mirésa și să-ĭ dea apoĭ pentru acésta unŭ presentŭ, care constă câte-o dată din mobile, maĭ adese orĭ însă din naturaliĭ, precum: oloiŭ, grâŭ, etc. etc. de regulă banĭ, și care i-se dă în mână de cătră bărbațĭ prin o îmbrățoșare, éră de cătră neveste (femeĭ) prin o sĕrutare(1).

În fine trebue să amintimŭ că «*Joculŭ mireseĭ*» e usitatŭ și la popórele germane. Și Româniĭ din clasele maĭ înalte precum și ceĭ de prin orașe atâtŭ din Bucovina, câtŭ și din Téra-Românéscă, séměnă, că l'aŭ adoptatŭ de la Germanĭ. Chiar și numirea «*Joculŭ*» și «*Danțulŭ mireseĭ*» îĭ vĕdesce în câtŭ-va originea.

După strîngerea banilorŭ pentru tineriĭ noŭ-căsătorițĭ, fie prin închinarea păharelorŭ, ca'n Bucovina și Moldova, fie prin jucarea mireseĭ ca în Transilvania și Ungaria ĭea una dintre vătăjițe unŭ talgerŭ și acésta încă strînge banĭ de pe la meseni. Acéstă strînsură, care o împărțesce mirésa cu bucătărițele, se numesce în Bucovina «*birulŭ mireseĭ*(2).»

In urmă se maĭ strîngŭ banĭ și pentru lăutarĭ. Acésta strîngere numită «*bacșișulŭ lăutarilorŭ,*» se face în următoriulŭ modŭ:

---

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 265.

(2) In Transilvania încă e obiceiŭ a se da banĭ bucătăriței la acésta ocasiune, pre carĭ însă trebue ca singură să-ĭ strîngă de pe la óspețĭ în următorĭulŭ modŭ:

«Ea vine cu mâna legată, cu o lingură mare in mână și cere crucerĭ de lécurĭ, spuindŭ că s'a arsŭ făcêndŭ demâncare, și fie-care pune câte unŭ cruceriŭ saŭ doĭ in lingură, apoĭ ĭese socăcița jucândŭ și dicêndŭ, că acuma nu o dóre nemică.» — B. Viciŭ. op. cit. p. 51.

Nuna cea mare pune o plăcintă pe-unŭ talgerŭ, împlântă într'însa unŭ griţariŭ saŭ doĭ şi o dă apoĭ maĭ departe.

Pe când talgerulŭ cu plăcinta trece din mână în mână, pe când fie care óspe împlântă câte unŭ griţariŭ doĭ, pe atuncĭ lăutariĭ improviséză pentru fie-care óspe câte unŭ cântecŭ scurtŭ, adică cum le vine maĭ bine şi maĭ în grabă în minte. Aşa cântă eĭ între altele:

Măriuca cea frumósă,
Cu statulŭ de jupânésă,
Cu ochiĭ de ḑin'alésă,
Scie rêndulŭ meselorŭ,
Bacşişulŭ scripcarilorŭ (1).

După ce-a âmblatŭ talgerulŭ cu plăcinta pe la toţĭ óspeţiĭ, după ce fie-care a împlântatŭ într'însa câţĭ griţarĭ l'a trasŭ inima, ĭea nuna cea mare plăcinta şi le-o dă lăutarilorŭ cinstindu-ĭ în acelaşĭ timpŭ şi câte c'unŭ păharŭ de rachiŭ (2).

Româniĭ slavisaţĭ din Moravia îndătinéză a aduna la acéstă ocasĭune banĭ pentru mirésă tocmaĭ ca şi Româniĭ din Bucovina. Intre multe alte bucate ce se punŭ pe masă, aduce vătăjelulŭ (druzba), şi o bucată de pâne, şi rógă pre óspeţĭ să contribue o sumă de banĭ ca mirésa să-şĭ pótă cumpĕra o cépsă saŭ o cingĕtóre (şiştóre) de légănŭ. Îndată ce una saŭ alta dintre bucatele usitate s'aŭ pusŭ de către vătăjelŭ pe masă, vine şi bucătăriţa cu mânile legate, cu óle sparte, precum şi cu alte obĭecte de bucătărie în odaea cu óspeţiĭ şi vătăjelulŭ cere de la aceştĭa şi pentru dînsa o dare de banĭ

(1) Din Crasna dict. de M. Bărbuţă.

(2) In Transilvania âmblă ceteraşulŭ singurŭ cu cetera învĕluită ḑicêndŭ că s'a stricatŭ, şi să-ĭ dea cruceri să-şĭ cumpere alta, saŭ să şi-o dirégă şi să-şĭ cumpere strune. Acestuĭa încă îĭ maĭ dă cine ce vrea.

Insă atâtŭ bucătărésa, câtŭ şi ceteraşulŭ nu âmblă decât numaĭ acolo, unde le dă gasda voe.—B. Viciŭ, op. cit. p. 50—51.

ca să-şĭ pótă cumpĕra pentru mânile cele arse alifie şi vasele trebuinciόse pentru bucătărie (1).

În comitatulŭ *Zarandului*, nemijlocitŭ după joculŭ miresei se mai scotŭ încă şi «*Banii—verdelorŭ.*» Pre aceştia ĭĭ scóte vorniculŭ mireluĭ de la cuscri, carii, ca şi mai nainte chierfarii, aşişderea trebue să jóce cu mirésa şi anume atâtŭ bărbaţiĭ, câtŭ şi femeile (2).

În fine maĭ e de însemnatŭ încă şi aceea, că dacă mirésa câtŭ timpŭ a fetitŭ, a fostŭ în tótă privinţa fată cinstită şi de omenie, atuncĭ Uncropulŭ se serbéză cu cea maĭ mare bucurie şi veselie. Toţĭ óspeţiĭ până într'unulŭ sunt fórte bine dispuşĭ. Şi în casulŭ acesta nuna cea mare, care, când duce împre mirésă cu danţulŭ în odaea, unde se aflǎ óspeţiĭ, ţine n mână unŭ şipŭ cu rachiŭ roşŭ, care e la gârliciŭ împodobitŭ cu totŭ felulŭ de florĭ, maĭ alesŭ însă roşiĭ. Dacă însă mirésa, ca fată mare, nu şĭ-a păzitŭ cinstea, atuncĭ nuna légă cârligele şipurilorŭ, în care se aflǎ rachiŭ albŭ, cu aţe de bucĭ saŭ cu petece albe, şi astŭ-feliŭ intră în odaea unde se află óspeţiĭ; în casulŭ acesta nu facŭ maĭ de feliŭ voe bună, căcĭ, fiindŭ socriĭ măhniţĭ, n'are cine să-ĭ îndemne la acésta.

Dacă mirésa a fostŭ cinstită, atuncĭ cântă o mulţime de cântece de laudă atâtŭ asupra eĭ câtŭ şi asupra părinţilorŭ sĕĭ. Éră dacă s'a constătatŭ, că a fostŭ, cum n'a trebuitŭ să fie, atuncĭ atâtŭ ea câtŭ şi părinţiĭ sĕĭ sunt luaţĭ în rîsŭ şi batjocură, căcĭ nuna puindŭ de naintea miresei şi mumeĭ sale lingure, păhare şi talgere sparte ḑice:

Tótă lume-a fostŭ acasă,
Numaĭ fina mea n'a fostŭ acasă (3).

Pe valea *Serres-uluĭ din Francia*, dacă mirésa nu şĭ-a păstratŭ cinstea ca fată mare, consóţele eĭ ĭĭ smulgŭ fără cea

(1) Dr. I. N. Enders, op. cit. p. 37.
(2) Com. de d-lŭ T. Duşanescu.
(3) Columna luĭ Traianŭ, an. IX, p. 417-418.

maĭ mică cruțare cununa de florĭ saŭ petéla (de chaperon), cu care numaĭ mireselorŭ nepĕtate li este încuviințatŭ a se împodobi (1).

Maĭ de multŭ, când s'adeverĭa, că mirésa în timpulŭ fetieĭ sale, n'a fostŭ cinstită, era datină, că nuna cea mare dimpreună cu alte femeĭ lua o părechе de hamurĭ și înhăma cu dînsele pre părinții sĕĭ, saŭ lua unŭ jugŭ și-ĭ înjuga, saŭ spărgea maĭ multe óle de capulŭ maĭceĭ mireseĭ, saŭ îĭ punea mireseĭ în ḑiua de Uncropŭ o părechе de ițe în gâtŭ și-apoĭ o jucaŭ pe drumurĭ cu acestea acățate de gâtŭ, în timpŭ ce lăutariĭ cântaŭ, ér publiculŭ rîdea (2), și multe alte neplăcerĭ făceaŭ părinților, pentru că nu și-aŭ păzitŭ fata.

Acésta datină, pare-mi-se de origină ruséscă (3) nu scimŭ de se maĭ practiséză unde-va în timpulŭ de față. În vechime însă trebue să fi fostŭ fórte respândită maĭ alesŭ la Româniĭ din Moldova, căcĭ și Dimitrie Cantemirŭ încă amintesce despre dînsa.

«Mirele—scrie Cantemirŭ—păzesce fórte tare ca părințiĭ mireseĭ în ḑiua următóre să nu afle ceva despre fiĭca lorŭ. Căcĭ eĭ a treĭa ḑi după nuntă, cu toțĭ consângeniĭ lorŭ, trebue sa mérgă la mirésă, să o vaḑă, care se numesce *«Cale mare»*, din causă că de aicĭ póte să resulte pentru eĭ saŭ multă onóre, saŭ rușine, după împrejurărĭ. Și anume dacă fiĭca lorŭ a fostŭ vergură, nu numaĭ că tóte sunt bune, dar se primescŭ cu mare onóre și-ĭ óspĕtă cu masă câtŭ se póte de splendidă... Ér dacă mirésa n'a fostŭ vergură, atuncĭ mirele a doua ḑi chĭémă pe toțĭ consângeniĭ sĕĭ și le spune, că mirésa sa a fostŭ necurată; așa numescŭ eĭ pe cele greșite. Apoĭ caută unŭ carŭ din cele maĭ stricate, punŭ curelele cele maĭ rupte și după ce vinŭ părințiĭ mireseĭ, îĭ înhamă în locŭ

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 256.
(2) Columa luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 419.
(3) «Contimporanulŭ» an. VI, p. 136.

de caĭ, pe mirésă o punŭ în carŭ şi-ĭ facŭ prin bătăĭ să o tragă singurĭ până a-casă ca pe o meretrice şi nime nu póte să le facă vre-o pĭedecă pe cale saŭ în drumŭ; ér daca ar cuteza cine-va să elibereze pre părinţĭ de la acéstă greutate ruşinósă, atuncĭ unulŭ ca acesta, pe lângă bătae, se maĭ pedepsesce de cătră judecătorĭulŭ loculuĭ ca unŭ călcătorĭŭ de legile şi de consuetudinile ţĕreĭ. Dotea (zestrea) o ţine tótă pentru sine; şi dacă a făcutŭ spese cu ospĕţulŭ, judecătorĭulŭ le adjudecă pe tóte, şi părinţiĭ carĭ nu şĭ-aŭ păzitŭ fata sunt obligaţĭ a i le plăti. Aşa îşĭ batŭ jocŭ de bĭeţiĭ ómenĭ între ţĕranĭ; dar între nobilĭ nu se urmézā aşa! eĭ îşĭ păzescŭ maĭ strînsŭ fetele, decât ca să li se pótă întêmpla uşorŭ vre-o ruşine; şi dacă totuşĭ li s'arŭ întêmpla, şi părinţiĭ arŭ înţelege că fiica lorŭ n'a fostŭ virgină, atuncĭ suplinescŭ castitatea fiiceĭ lorŭ cu dote maĭ marĭ, dândŭ mireluĭ sate saŭ banĭ maĭ mulţĭ; saŭ, nemulţămindu-se mirele cu nicĭ unŭ preţŭ, îşĭ ĭeaŭ fata şi-o ducŭ acasă; ér luĭ îĭ daŭ voĭe a se căsători din noŭ (1).»

La *Româniĭ din Macedonia*, dacă mirésa nu a avutŭ calităţile de virginitate, a doua ḍi nu se împartŭ cofeturĭ şi rachiŭ pe la casele rudelorŭ, după cum e datină, şi mirésa se trămite acasă la părinţĭ (2).

Totŭ aşa facŭ şi *Albaneziĭ* (3).

Maĭ pe scurtŭ veselia şi voĭa cea bună dela Uncropŭ atêrnă maĭ totŭ-deauna dela purtarea de maĭ nainte a mireseĭ.

Ér după ce s'aŭ împlinitŭ tóte datinele înşirate maĭ susŭ, după ce aŭ mâncatŭ şi bĕutŭ de ajunsŭ lăutariĭ începŭ a cânta unŭ cântecŭ prin care daŭ de cunoscutŭ că a sositŭ timpulŭ ca să se scóle dela masă.

Cum începŭ lăutariĭ a cânta, toţĭ óspeţiĭ se rădică dela

(1) Dem. Cantemirŭ, op. cit. p. 147—148.
(2) Dim. Bolintinénu, op. cit. p. 91.
(3) Düringsfeld, op. cit., p. 63.

masă, începŭ a juca și înconjura masa de treĭ orĭ. După a treĭa óră ĭesŭ cu danțulŭ, care ĭlŭ conduce o vătăjiță, afară și aicĭ jócă apoĭ maĭ multe jocurĭ până ce scotŭ mesele din casă. După aceea întră érăși în casă, unde jócă și se petrecŭ ca și la Masă-mare, până a dóua ḑi diminéța.

Jocurile îndătinate la acéstă ocasĭune sunt aceleași, carĭ se jócă și la alte ocasĭunĭ, afară de vr'o câte-va, bună óră cum e «*Cĭofulŭ*», care e unŭ felĭŭ de jocŭ bachantinŭ și care se jócă maĭ numaĭ la Uncropŭ și numaĭ de cătră bărbațĭ. Éră în decursulŭ acestorŭ jocurĭ cântă și chiue felĭurite cântece și chiuiturĭ, precum:

Fetele, până ce-sŭ fete,
Nime 'n crâșmă nu le vede.
După ce-șĭ punŭ cârpa 'n capŭ,
În crâșmă nu maĭ încapŭ (1).

Saŭ așa:

Până sunt fetele fete,
Nu le vede nime bete.
Dacă punŭ cununa 'n capŭ,
La crâșmă numaĭ încapŭ.
Una 'nchină cătră altă:
Să trăescĭ soră surată,
Pe bărbatŭ Vinerea-lŭ bată (2).

Maĭ alesŭ însă vătăjițele carĭ în părțile de pe lângă Prutŭ ale Bucovineĭ se numescŭ cu unŭ cuvîntŭ străinŭ și *sfasce*, sunt acelea, carĭ facŭ maĭ multŭ și maĭ mare hasŭ și chiue maĭ multe chiuiturĭ:

Așa vătăjița saŭ sfașca mare chiue:

Iha! hop! și bine-mĭ pare,
Eu-sŭ fașca cea maĭ mare.

(1) Din Ilișeșcĭ, colecția autoruluĭ.

(2) Strigăturĭ pop. din Câmpia Transilvanieĭ, publ. în «Gazeta Transilvanieĭ» an. L., Brașovŭ 1887, No. 267.

Mulţămescŭ luĭ Dumneḑeŭ,
C'am ajunsŭ să jocŭ şi eŭ.
La unŭ frăţiorŭ de-alŭ meŭ.
Sócră mare ĭeşĭ pe pragŭ,
Ţĭ-am adusŭ noră pe placŭ.
Ieşĭ mămucă pân'la noĭ.
Ţĭ-am adusŭ cĭobanŭ la oĭ,
Să-ţĭ pască oiţele,
Să-ţĭ mulgă capriţele.
Astăḑĭ hop şi mâne hop,
Şedŭ bucĭĭ în poloboců,
De mĭ-ar trăi bĭetulŭ soţŭ,
Mĭ-a nămi bucĭĭ de torsŭ,
Pentr'unŭ căuşŭ de făină,
Pentr'unŭ darabŭ de slănină,
Mie-a tórce, nu mi-ĭ lene,
Că-mĭ lasŭ furca 'n buruene.
A ţese nu mi-ĭ ruşine,
Că maĭ am pe podurĭ pâne.
Podu ţese, podu cósă,
Podu face pânză désă.
Mie nunta mi-ĭ destulŭ,
N'am când şedé totŭ la sulŭ.
Cu nunta mě mulţămescŭ,
N'am când şedé să mânjescŭ.
Da furca ce mi-ĭ maĭ bună,
Că dóră nu-sŭ o nebună (1).

Svaşca cea mică, nevrêndŭ a rěmâné maĭ pre josŭ decât cea mare, încă prinde a chiui şi-a ḑice:

Frunḑulică
De-alunică,
Eu-sŭ svasca cea maĭ mică,
Nu-ĭ nemică,
Că-sŭ maĭ mică,
Bine că-sŭ maĭ frumuşică (2).

---

(1) Din Mahala com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.

Ceïalalțĭ jucăușĭ vĕḑêndŭ că svascele se cam laudă pre sine, începŭ a le lua peste picĭorŭ șĭ-a ḑice:

Colo 'n vale după délŭ,
A peritŭ pe șesŭ unŭ calŭ.
Frunḑuliță pĕrŭ uscatŭ,
Șĭ totŭ cânĭĭ l'aŭ mâncatŭ,
Numa códa ĭ-a rĕmasŭ,
De ștersŭ sfascele la nasŭ (1).

Ér după ce aŭ gătitŭ cu sfascele și cu alte neveste de-a le lua peste picĭorŭ, începŭ a chiui și alte chiuiturĭ, precum:

Oĭ sĕrace Moldovene!
Unde joci tu locu geme.
Frunḑă verde de alunică,
Amŭ juca și casa-ĭ mică;
Frunḑă verde de rogozŭ,
Amŭ juca și podu-ĭ josŭ;
Dă-omŭ scóte câte-o podea,
Șĭ-omŭ sări câtŭ omŭ puté (2).

Șĭ'ntru adevĕrŭ că la *Uncropŭ*, maĭ alesŭ după ce aŭ prinsŭ în capŭ, începŭ a sări și a tropăi de se resună casa. Ba de multe orĭ, maĭ su sémă când jócă «*Ciofulŭ*», prindŭ a sări și a juca chĭar pe lăițĭ și pe mese, adică pe unde îĭ pórtă vătavulŭ, și fie-care trebue, dacă s'a prinsŭ odată în jocŭ, să ție cu ceĭalalțĭ, căcĭ de nu, vătavulŭ, care are în mână unŭ bĕțŭ, îndată mi ți-lŭ croesce de i-se îndóie cóstele, și celŭ ce-o pățesce acésta nimică nu póte să ḑică, căcĭ așa merge joculŭ acesta.

In rĕvĕrsatulŭ zorilorŭ când a sositŭ timpulŭ ca socriĭ ceĭ marĭ, părințiĭ mireseĭ, să se ducă de la Uncropŭ a-casă, tineriĭ căsătorițĭ, cu luminele de cununie aprinse; părințiĭ mireluĭ, lăutariĭ, precum și mulțĭ dintre ceĭalalțĭ óspețĭ îĭ petrecŭ o bucată de locŭ.

---

(1) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.
(2) Din Mahala, com. de d-lŭ G. Tomoĭagă.

La acéstă petrecere nevestele de față și maĭ alesŭ vătăjițele cântă feliurite cântece, carĭ sunt potrivite la acestŭ prilejŭ, și maĭ cu sémă celŭ următoriŭ:

Du-te, socru, sănĕtosŭ,
Țĭ-am luatŭ ce-a fostŭ frumosŭ.
Du-te, sócră, sănĕtósă
Țĭ-am luatŭ sporĭulŭ (1) din casă (2).

După acésta lăsându-ĭ pe socri să se ducă singurĭ a-casă se'ntorcŭ ceĭalalțĭ îndĕrĕptŭ și maĭ stândŭ și maĭ petrecêndu-se încă vr'o óră-dóuĕ se ducŭ apoĭ cu toțiĭ pe acasă.

Cu acésta *se sfîrșesce* apoĭ și *nunta*, care în cele maĭ multe părțĭ se'ncepe *Joĭ* séra, când se cerne făina pentru a se puté plămădi pânea trebuincĭósă pentru nuntă, și ține până *Mĭercurĭ* diminéță din sĕptĕmâna viitóre.

(1) Unele spunŭ *slujbă* în locŭ de *sporiŭ*.
(2) Din Calafindescĭ, dict. de M. Molociŭ.

PARTEA A TREIA

DUPĂ NUNTĂ.

I. CALE PRIMARE.

La o sĕptĕmână după cununie saŭ și maĭ târḑiŭ, adică când îĭ ĭartă împrejurările și starea, facŭ părinţiĭ mireseĭ o petrecere familiară, la care poftescŭ pre însurăţeĭ, pre părinţiĭ mireluĭ, pre nuniĭ ceĭ marĭ și pre némurile cele maĭ de aprópe.

Ceĭ poftiţĭ se adună cam pe la vr'o dóue óre după améḑĭ la mire și de aicĭ se pornescŭ apoĭ și se ducŭ cu toţiĭ la părinţiĭ mireseĭ (1).

Și fiindŭ că tênĕra nevastă de cum s'a măritatŭ și până în ḑiua acésta nu s'a dusŭ nicĭ măcarŭ pe unŭ minutŭ la părinţiĭ sĕĭ, ba! după *Masă-mare* nefiindu-ĭ pe unele locurĭ ĭertatŭ a se duce nicĭ măcarŭ până în vecinĭ, până ce nu merge maĭ ântâiŭ la biserică, unde atâtŭ eĭ câtŭ și bărbatuluĭ sĕŭ li se cetesce *rugăcĭunea după cununie*, și fiindŭ că ea în acéstă ḑi se întórce la părinţiĭ sĕĭ, de aceea întórcerea acésta se numesce *Intorcĕtură*. Și fiindŭ că, în sfîrșitŭ, calea

---

(1) In munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ este datină că nevasta, când ișĭ însoţesce bărbatulŭ, elŭ merge înainte, ér ea în urma luĭ, pentru cuvinte, că elŭ e *flórea grâuluĭ* și ea *flórea sóreluĭ*, care se *învêrtesce* și *sucesce* după cum merge sórele. Numaĭ în anulŭ ântâiŭ alŭ căsătorieĭ, nevasta póte să mérgă pe uliţă alăturea cu bărbatulŭ sĕŭ și să jóce cu cine-ĭ place, pentru că:

> **Nevasta nóuă e scutită pe unŭ anŭ de dare,**
> **Și a-ĭ da ceterașuluĭ de mâncare.**

Veḑĭ: Frâncu și Candrea, op. cit. p. 11.
Totŭ așa e îndatinatŭ și la Româniĭ din unele părţĭ ale Bucovineĭ.

ce o face ea acuma la părinţiĭ sĕĭ e cea dîntâiŭ saŭ prima după cununie, de-aceea se numesce calea acésta în Bucovina *Cale-primare* saŭ *primară*.

In *Moldova* însă este datină că Duminecă, la o sĕptĕmână după cununie, mergŭ părinţiĭ şi rudele mireseĭ la casa noilorŭ însoţiţĭ, unde se face érăşĭ masă, însă şi aicĭ numaĭ în familie, şi acéstă mergere o numescŭ eĭ «*de cale-primară*». Éră tineriĭ se ducŭ abĭa la a dóua sĕptĕmână la părinţiĭ lorŭ, la părinţiĭ feteĭ, (tinereĭ neveste) érăşĭ de *cale-primară* (1).

In unele părţĭ totŭ din Moldova, precum bună óră în judeţulŭ Bacăuluĭ se numesce *cale-primară* şi aceea, care o facŭ părinţiĭ mireseĭ a dóua ḑi după cununie, adică Lunĭ, când se ducŭ prima óră la fiiĭ lorŭ spre a lua parte la *Uncropŭ* (2).

In *Munţiĭ apusenĭ aĭ Transilvanieĭ* miriĭ în timpŭ de şese sĕptĕmânĭ se numescŭ *nerăstoĭ* şi în a şésa Dumenică dela cununie se ducŭ împreună *pe vedere* la părinţiĭ mireseĭ şi acésta se numesce *calea-prea-mare*, căreĭa i se maĭ ḑice şi *calea întórsă* (3).

Pe la Retégŭ şi Rodna, pe Someşŭ şi Târnave, — după cum mĭ-a scrisŭ d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ, — când mergŭ a dóua ḑi după cununie óameniĭ mireseĭ la casa mireluĭ, totŭ făcêndŭ voĭe bună, bêndŭ şi jucândŭ, cu lăutariĭ după eĭ, ḑicŭ că *eĭ mergŭ pe cale primară*. Ér când vinŭ toţĭ împreună cu ómeniĭ mireseĭ şi cu aĭ mireluĭ îndĕrĕptŭ la casa mireseĭ, atuncĭ facŭ *calea întórsă*. Une-orĭ petrecŭ ómeniĭ mireluĭ pre aĭ mireseĭ numaĭ calea jumĕtate, unde apoĭ se despartŭ în chiote de bucurie, şi mergŭ uniĭ jucândŭ şi cântândŭ la

---

(1) I. Mirza, op. cit. p. 20—21.

(2) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 417: «A dóua ḑi, Lunĭ, vinŭ şi părinţiĭ mireseĭ, ḑicêndŭ că eĭ se ducŭ pe *cale primară*, fără să scie că acésta insemnéză că facŭ prima cale, şi eşindŭ mirele cu mirésa le sĕrută mâna şi-ĭ îmbrăcişază.»

(3) Frâncu şi Condrea, op. cit. p. 171.

casa părinţilorŭ miresei, de unde plecară *pe calea primară*, alţiĭ la casa mireluĭ, de unde plecară pe *calea întórsă*.

La *cale-primare* saŭ *întorcĕtură* punŭ părinţiĭ tinereĭ neveste feliurite mâncărĭ şi bĕuturĭ pe masă.

Ceĭ poftiţĭ se petrecŭ cĭ în de eĭ fără lăutarĭ, fără multŭ sgomotŭ şi fără a maĭ chiema pre alţiĭ, dóră celŭ multŭ pre uniĭ dintre vecinĭ, pentru că aşa cere datina, ca la *cale-primare* să fie numaĭ némurile cele maĭ de-aprópe.

După ce s'aŭ petrecutŭ vr'o câte-va óre, sosindŭ timpulŭ ca să se despărţéscă şi să se ducă fie-care pe a-casă, nevasta cea tênĕră, vĕḑêndŭ că nu e lucru de şagă, că întru adevĕrŭ trebue să se despărţéscă acuma pentru totŭ-deauna de părinţiĭ sĕĭ, cuprinḑêndu-o jalea, începe a plânge.

Nuna cea mare saŭ şi mama tinereĭ neveste, vĕḑêndŭ acésta, prinde a cânta următórea doĭnă:

Frunḑă verde rugŭ şi salce,
De-arŭ sci părinţiĭ ce face
Nu şĭ-arŭ da copiiĭ lorŭ
Pe mâna străinilorŭ...
Străinuluĭ nu i jele
Să lucri după putere,
Străinuluĭ nu i milă
Să dee mâncare bună! (1)

Şi cu acestea se despărţescŭ şi fie-care se duce la ale sale.

In comitatulŭ *Zaranduluĭ* chiamă mirele la dóue ḑile după cununie pre cumătri şi vr'o şése persóne din vecinĭ saŭ din rudeniile luĭ cele maĭ de aprópe, la sine, şi de-aicĭ se duce apoĭ dimpreună cu ceĭ chiemaţĭ pe *cale-întórsă* la socriĭ sĕĭ, unde éră̆şĭ se omenescŭ şi se petrecŭ. Ér când se'ntórce cu nevasta dela socri a casă, aduce şi haĭnele nevestĕĭ sale (2).

La *Greciĭ noĭ* e asemenea datină, chiar ca şi la Româniĭ

(1) Din Calafindescĭ, dict. de S. Frâncu.
(2) Com. de d-lŭ T. Duşanescu.

din Bucovina, ca tênĕra nevastă să visiteze a opta ḑi după cununie casa părintéscă, în care până atuncĭ nu-ĭ este de feliŭ ĭertatŭ ca să între. Pe la sate însă acéstă dătorinţă se împlinesce, ca şi la Româniĭ din unele părţĭ ale Moldoveĭ, abĭa la doue sĕptĕmânĭ după cununie. In ḑiua hotărîtă tineriĭ însurăţeĭ, petrecuţĭ fiindŭ de tóte némurile, se ducŭ desde-minéţă la părintiĭ mireseĭ, unde se ospetéză, se bea, se jócă, şi se cântă până târḑiŭ séra, când se'ntorcŭ apoĭ éră̆şĭ a casă la mire (1).

La *Italienĭ* până după treĭ ḑile dela cununie nu-ĭ este mireseĭ încuviinţatŭ ca să cerceteze casa părinţéscă (2).

(1) Düringsfeld, op. cit. p. 58.
(2) Düringsfeld, op. cit. p. 96.

II. SCOSULŬ LA BISERICĂ.

In unele locurĭ din Bucovina, precum bună óră în orașulŭ Siretiŭ, aŭ datină Româniĭ de a scóte pre tênĕra nevastă la o sĕptĕmână după cununie saŭ și maĭ târḑiŭ la biserică saŭ a eșì cu dînsa la *Vadră.*

Acéstă scótere saŭ eșire se face în următoriulŭ chipŭ: Nuna cea mare trebue în acéstă ḑi numaĭ decât să mérgă cu tênĕra nevastă la biserică.

După liturghie, de-arŭ fi orĭ și ce persóne maĭ însemnate decât dînsele în biserică, nuna mare ĭea maĭ ântâiŭ *nafură,* după dînsa nevasta cea tênĕră, și apoĭ celelalte persóne.

După împărțirea nafureĭ se ducŭ toțĭ óspețiĭ, carĭ sunt poftițĭ, dar maĭ alesŭ némurile cele maĭ de aprópe la o crîșmă, unde tînĕra nevastă le plătesce de bĕutŭ.

Acéstă datină se numesce a *scóte pre tênĕra nevastă la biserică* saŭ a *eșì la Vadră.*

Insă datina acésta, care maĭ nainte era obicînuită la Româniĭ de pe la orașe, și care de bună sémă că-șĭ are numirea sa de la *Vadra de bĕutură,* ce trebuĭa să o plătéscă tênĕra nevastă în acéstă ḑi, acuma, când orășeniĭ pe ḑi ce merge începŭ a da în privința materială îndĕrĕptŭ, nu sciŭ dacă se va fi maĭ ținêndŭ unde-va în Bucovina.

Maĭ de multŭ «*Scosulŭ la biserică*» era usitatŭ și'n suburbiulŭ *Scheiŭ* alŭ orașuluĭ Brașovŭ din Transilvania.

Étă ce ne spune în privința acésta d-lŭ G. I. Pitișŭ:

«La o săptĕmână, adică în cea d'ântâiŭ Duminecă după nuntă, nașa o scotea pe cea tênĕră la biserică, era «*Scosulŭ bisericiĭ*», și din biserică când eșĭa, o ducea la ea și chĭema și pe alte neveste. Și la ea făcea cinste cu covrigĭ și *jimble*, orĭ cu colacĭ cu *chitișóre (gogoșĭ)* și cu cornurĭ de era în dulce, și cu rachiŭ încăldịtŭ cu mĭere; la *scosulŭ bisericiĭ* și la *boteze* mĭerea la rachiŭ se scia.

«De altŭ-feliŭ nuna trebuĭa se chĭeme la scosulŭ bisericeĭ pe tóte muerile, carĭ mersese la nuntă. Pentru că la Rusaliĭ când tótă lumea mergea la mormîntŭ cu colivă orĭ cu păsatŭ și cu vinŭ, mergea și a tênĕră cu sócră-sa, și muerile carĭ nu era chĭemate la scosulŭ bisericeĭ nu-ĭ cumpĕra ăleĭ tinere nimicŭ; éră muerile carĭ fusese chĭemate îĭ cumpĕra, așa era obiceiŭ să-ĭ cumpere câte o sticlă, pe care ĭ-o da la mormîntŭ plină cu vinŭ, și punea în ea și câte o *svêrtă* de florĭ, orĭ îĭ da câte unŭ castronŭ cu urezŭ cu lapte și făcliĭ de céră. Nașa la Rusaliĭ lua fini-siĭ unŭ cĭubĕrŭ mare cu nóue cercurĭ, unŭ colacŭ și sticlă (1).»

(1) Nunta în Scheiŭ, publ. in «Revista nouă» an. I, Bucurescĭ, 1888, p. 155—156.

III. MĔRULU.

În privința datineĭ «*Mĕrulŭ*», «*Mĕrulŭ de cununie*» saŭ «*Pomulŭ de cununie*», care e usitată, după câtŭ sciŭ eŭ până acuma, numaĭ la Românii din Transilvania, d-lŭ B. Viciŭ scrie următórele:

«Mĕrulŭ de cununie» urméză numaĭ cam după unŭ anŭ dela ḑiua cununieĭ.

După ce s'a împlinitŭ anulŭ de căsătorie, se pune mĕrulŭ saŭ pomulŭ de cununie, «pentru ca să aĭbă eĭ și familia celorŭ căsătorițĭ pe ceealaltă lume unŭ pomŭ pe care să se odihnéscă.» Astŭ-felĭŭ în tómna anuluĭ următoriŭ, cam pe la «Sânta Maria cea mică» orĭ și maĭ târḑiŭ, când aŭ vinŭ noŭ, însurățeiĭ cumpĕră vre-o douĕ-spre-ḑece vase de lutŭ, cam de comunŭ ulcĭóre, luminĭ de céră, unŭ scaunŭ de bradŭ, maĭ multe speciĭ de póme și totŭ felĭulŭ de turte; apoĭ facŭ parastasŭ—«capete»—atâtea, câte ulcĭóre aŭ cumpĕratŭ, făcêndŭ pentru preotŭ și cantorŭ deosebitŭ maĭ frumóse, precum e datina la pomenĭ, și chĭamă pe Dumineca următóre pe preotŭ și cantorŭ la punerea mĕruluĭ de cununie, la care maĭ ĭeaŭ parte și nașiĭ de cununie și alțĭ consângenĭ maĭ de aprópe. Maĭ chĭamă și 12 ómenĭ sĕracĭ; carĭ sunt vrednicĭ de pomană, și în Dumineca aceea, după ce aŭ eșitŭ din biserică, toțĭ ceĭ chĭemațĭ împreună cu preotulŭ și cantorulŭ se adună la casa

respectivuluĭ, care dă pomulŭ de cununie, înainte de a mânca de prânḍŭ, de amiaḍĭ.

Însurățeiĭ cu ajutorulŭ nașuluĭ punŭ în șură,—orĭ sub altŭ coperișŭ maĭ multe mese lângă olaltă, le acoperŭ cu fețe de masă, apoĭ în fruntea meseĭ, unde șade preotulŭ cu cantorulŭ, punŭ unŭ pomŭ stufosŭ, pe care îlŭ sapă în pămîntŭ să stea așa, cum a statŭ în grădină, și-lŭ încarcă cu totŭ felíulŭ de póme, câte încapŭ pe elŭ. După aceea împletescŭ din luminĭ de céră unŭ șérpe mare, cu unŭ mĕrŭ în gură. apoĭ ĭeaŭ o bucată de pânḍă albă (gĭolgiŭ), învĕluită la olaltă și legată cu o litră de arniciŭ roșiu, turte, maĭ multe luminĭ de céră, acestea tóte le punŭ, cu șérpe cu totŭ, pe pomulŭ de cununie, care însemnéză pomulŭ luĭ Adamŭ în paradisŭ. Lângă pomŭ punŭ scaunulŭ celŭ de bradŭ, de care am amintitŭ maĭ susŭ, și împregĭurulŭ meselorŭ așéză lavițe pentru óspețĭ. Pe mese punŭ ulcĭórele și lângă fie-care ulcĭorŭ se pune unŭ parastasŭ cu pomŭ în elŭ și încărcatŭ de póme, luminĭ de céră, covrigĭ și turte. Pentru fie-care păreche de ómenĭ—bărbatŭ și muere—se pune câte unŭ astŭ-felĭŭ de parastasŭ, ér pentru preotŭ și cantorŭ se pune deosebitŭ, și sub pomulŭ lorŭ se pune și câte o năframă nóuă de mână, saŭ șĭ-o merindéță frumósă, care apoĭ tóte rĕmânŭ proprietatea respectivilorŭ, înaintea cărora s'aŭ pusŭ.

La masă ședŭ după rangŭ, condițiune și bĕtrânețe,—în urmă ceĭ 12 sĕracĭ, avĕndŭ înainte fie-care păreche câte unŭ ulcĭorŭ și câte unŭ parastasŭ cu pomŭ. Singurŭ pentru nănașĭ nu se pune nicĭ parastasŭ, nicĭ pomŭ, căcĭ pentru eĭ e pusŭ pomulŭ celŭ mare, adică mĕrulŭ de cununie cu tóte cele de pe elŭ.

Pentru preotŭ maĭ punŭ șĭ-o pĭele de óe, adică belescŭ o óe grasă, din carnea eĭ facŭ de mâncare la masa pomuluĭ de cununie, ér pĭelea îndoită în dóuĕ se pune pe paĭe saŭ pe unŭ țolŭ sub picĭórele preotuluĭ, care după ce s'a

isprăvitŭ ceremonia mĕruluĭ de cununie, preotulŭ o trămite a casă.

De óre-ce mĕrulŭ de cununie în puţine locurĭ îlŭ maĭ punŭ, şi fiindŭ-că pentru acéstă ceremonie nu este tipicŭ, ci se face numaĭ după cum e datina vechĭe, de aceea credŭ că nu ar fi fără scopŭ a lăsa să urmeze aicĭ acea ceremonie, aşa precum o am vĕḑut'o însumĭ, şi adică:

Preotulŭ luândŭ patrafirulŭ face începutulŭ şi cantorulŭ ḑice: Sânte D-ḑeule, Mărire Tatăluĭ, Tatălŭ nostru etc. Preotulŭ: Ectenia. Apoĭ cantorulŭ: «Amintesce Dómne cu drepţiĭ» etc. «Cu sufletele drepţilorŭ.»

Preotulŭ: Rugăcĭunea, care se face la binecuvîntarea fructelorŭ şi a pómelorŭ, apoĭ binecuvîntarea coliveĭ, fiindŭ-că pe masă se pune şi unŭ tăĭerŭ de colivă şi pausŭ. După aceea sculându-se toţĭ în picĭóre, cantorulŭ întonéză: «Mărire» (pe v. s.) «Unde umbréză darulŭ tĕŭ Michaile» etc. «Şi acum..»— «Prea binecuvîntată eştĭ Născĕtóre de Dumneḑeŭ» etc.; ér până cântă acestea preotulŭ ĭea tăĭerulŭ cu coliva şi pausulŭ în mâna stângă, ér cu drépta prinde mĕrulŭ de cununie, de care prindŭ toţĭ câţĭ încapŭ, ér ceĭ-lalţĭ prindŭ numaĭ de tăĭerulŭ cu coliva, saŭ de sticla cu pausŭ,saŭ, dacă nu încapŭ nicĭ aicĭ toţĭ, pentru mulţimea ómenilorŭ, se prindŭ toţĭ de mână, şi aşa mişcândŭ preotulŭ cu nănaşiĭ dimpreună cu mâna dréptă pomulŭ, cu stânga rădică tăĭerulŭ în susŭ şi în josŭ, până se gată cântarea. Atuncĭ preotulŭ ḑice: «Mărire ţie, Dumneḑeulŭ nostru, mărire ţie.»—Cantorulŭ: «Mărire Tatăluí... părinte binecuvîntă», şi preotulŭ face deslegarea (opustulŭ).

După aceea vine noŭ-căsătoritulŭ (care a pusŭ pomulŭ) şi prinḑêndŭ pomulŭ cu mâna dréptă ḑice către nănaşŭ: «Nănaşule! pe lumea asta să fie alŭ Domnieĭ téle, pe cealaltă alŭ meŭ.» După aceea se duce la preotŭ şi prinḑêndŭ cu mâna dréptă pomulŭ celŭ implântatŭ în parastasŭ ḑice:

«Părinte! pe lumea asta să fie alŭ d-tale, ér pe ceea-laltă să fie alŭ meŭ,» apoĭ îlŭ dă preotuluĭ.

Totŭ asemenea face la alŭ cantoruluĭ și la aĭ tuturorŭ pe rêndŭ.

Apoĭ îșĭ descarcă fie-care pomulŭ și-șĭ pune la o parte tóte, câte i s'aŭ datŭ.

Nănașulŭ scóte pomulŭ din pămîntŭ, îlŭ descarcă, apoĭ aduce unŭ vițelŭ pe care îlŭ dă finuluĭ în schimbŭ pentru mĕrulŭ de cununie.

După acésta urméză prânḑulŭ pentru ceĭ străinĭ. In fine preotulŭ se scólă și cantorulŭ cântă: «Apĕrătóre Dómne» etc. (pe glasŭ 8), după care străiniĭ se depărtéză. Se punŭ apoĭ la masă căseniĭ cu preotulŭ, cantorulŭ, nănașulŭ etc. și după unŭ tăĭerŭ de mâncare (după unŭ felŭ) punŭ pe masă înaintea nănașuluĭ și a preotuluĭ unŭ vasŭ (cĭubărŭ) cu vinŭ noŭ, asemenea și pentru ceĭalalțĭ mesenĭ se pune unulŭ, și lângă vase punŭ pahare și ulcele, să bea care cum îĭ va plăcé. Astŭ-feliŭ petrecêndu-șĭ la prânḑŭ la ceĭ noĭ-căsătorițĭ, carĭ aŭ pusŭ pomulŭ, nașulŭ îĭ poftesce pre cină la dînsulŭ. Deci de către séră plécă toțĭ în rêndŭ bunŭ la nănașulŭ. Acesta și cu unulŭ lângă sine, ducŭ unŭ cĭubărașŭ de vinŭ și amêndoĭ (carĭ ducŭ cĭubărașulŭ) ținŭ într'o mână câte o ulcică, ca să omenéscă pe orĭ-cine ar afla pe drumŭ și ar avé voĭe, fie străinŭ, orĭ cunoscutŭ, cu carulŭ saŭ pe josŭ. Așa, ajungêndŭ la nănașulŭ, acolo se punŭ la cină, unde nu arare-orĭ aŭ și ceterașĭ.

E de sciutŭ, că preotulŭ n'are altă plată pentru servicĭulŭ la mĕrulŭ de cununie, decât pĭelea de óe, de care a fostŭ vorba maĭ susŭ și celea ce a primitŭ la masă; ér cantorulŭ, numaĭ cele ce a primitŭ la masă.

Astŭ-feliŭ e datina de a se face mĕrulŭ cununieĭ, din a căruĭ ceremonie preotulŭ nu póte lăsa afară nimicŭ. Ér ce privesce partea colăcarĭuluĭ și a starosteĭ, respectiviĭ vorŭ sci

să se acomodeze după persóne și împrejurări de locŭ și timpŭ, căcĭ în totŭ satulŭ sunt și datine deosebite, particulare, carĭ deși nu sunt esențiale, totușĭ sunt luate în considerare (1).

D-lŭ *Nicolae Toganŭ* scrie despre datina «*Mĕrulŭ*» următórele: «Între multele și frumósele obiceĭurĭ ale poporuluĭ nostru se numĕră și sĕrbarea saŭ punerea mĕruluĭ.»

Ḑicala «*ți-aĭ pusŭ mĕrulŭ*» circulă între țĕraniĭ noștri în două sensurĭ: în sensŭ figuratŭ și în sensŭ propriŭ. În sensŭ figuratŭ se ḑice că «*și-a pusŭ mĕrulŭ*» acela, care prin vre-o întreprindere nechibzuită își causéză o considerabilă pagubă materială orĭ morală. Ce va să însemneze în sensŭ propriŭ, vomŭ înțelege din descrierea amĕnunțită a acestuĭ obiceiŭ

Înainte de a intra însă în meritulŭ lucruluĭ, îmĭ permitŭ încă unele reflecțiunĭ fugitive. Obiceĭulŭ acesta e de caracterŭ religiosŭ și este unŭ efluxŭ alŭ sentimentelorŭ de evlavie; nu e însă din acestŭ punctŭ de vedere interesantŭ, ci pentru modulŭ de totŭ originalŭ, în care se serbéză. Órecând acestŭ obiceiŭ va fi fostŭ maĭ generalŭ, astăḑĭ însă a pĭerdutŭ fórte multŭ din terenulŭ sĕŭ și nu cunoscŭ localitățĭ românescĭ în care să se «*pună mĕrulŭ*» cu atâta originalitate și cu atâtea formalitățĭ, ca în *Ghișasa-de-susŭ* și împregĭurimea eĭ cea maĭ de aprópe, căcĭ prin ținuturile maĭ depărtate de aicĭ a eșitŭ deja cu totulŭ din usŭ, maĭ cu sémă prin cele poliglote. Causa nu póte fi alta, decât scăderea simțimintelorŭ religióse, pĕtrunderea ideilorŭ moderne și în masele poporuluĭ și sĕrăcia murdară, care apasă pe umerele bĭetuluĭ țĕranŭ maĭ multŭ ca atuncĭ, când era legatŭ de glie, grație impositelorŭ de totŭ felĭulŭ, căcĭ serbarea acestuĭ obiceiŭ este împreunată cu spese însemnate pentru unŭ țĕranŭ.

(1) B. Viciŭ, Colăcăritulŭ. Obiceĭurile țĕranilorŭ românĭ la nuntă. Sibiiŭ 1885, p. 53—58.

Partea cea însemnată în serbarea acestuĭ obiceiŭ are, în prima linie, o păreche de finĭ şi după aceea nănaşiĭ lorŭ de la cununie.

Finiĭ în alŭ doĭlea orĭ alŭ treĭlea anŭ de căsătorie, saŭ dacă sunt împĭedecaţĭ prin vre-o lipsă materială şi maĭ târḑiŭ, începŭ a se ocupa seriosŭ cu idea «*mĕruluĭ.*»

«Ar fi bine, bărbate, — putemŭ auḑi pe fina în serile scutite de alte grijĭ, — să punemŭ la o parte tóte neajunsurile şi să ne maĭ gândimŭ şi noĭ la mĕrulŭ acela, că suntemŭ de rîsulŭ şi povestea satuluĭ. Uĭtă-te, Stanŭ s'a căsătoritŭ o dată cu noĭ şi şĭ-a pusŭ mĕrulŭ de doĭ anĭ, măcar că-ĭ maĭ sĕracŭ decât noĭ, nu are carulŭ şi plugulŭ nostru. Şi în urmă maĭ sciĭ ce se póte întêmpla? Aḑĭ, mâne póte chĭema pe care-va dintre noĭ voĭa luĭ Dumneḑeŭ şi atuncĭ, — atuncĭ vomŭ rĕmâné golĭ pe ceea lume. Aĭde să facemŭ şi noĭ ca tótă lumea, să nu stricămŭ chĭar noĭ obiceĭurile şi, dacă va da Dumneḑeŭ o tómnă bună în anulŭ acesta, să ne plătimŭ şi noĭ dĕtoria ce o avemŭ faţă cu D-ḑeŭ, şi apoĭ fie voĭa luĭ.»

Aşa vorbesce o femee înţeléptă, îngrijită de sórta sufletuluĭ eĭ, şi bărbatulŭ, care îşĭ ĭubesce soţia evlavióśă, nu se împotrivesce a stători împreună cu dînsa cutare tómnă pentru «*punerea mĕruluĭ*», — se înţelege, dacă va fi o tómnă bună şi nu le ĭeaŭ esecutoriĭ de dare totŭ rodulŭ munceĭ lorŭ de preste anŭ

Tómna odată stătorită, fina se şi apucă să-şĭ procure celea de lipsă la «*mĕrŭ*». La cutare têrgŭ alŭ Sibiiuluĭ se duce cu 4—5 valurĭ de pânză pentru a-şĭ cumpĕra pe preţulŭ lorŭ maĭ nisce gĭolgiŭ de Braşovŭ pentru cămaşa naşiĭ şi pentru a naşuluĭ; maĭ patru cofe spre a le anina în ceĭ 4 merişorĭ; maĭ nisce tăĭere şi lingurĭ de lemnŭ; maĭ o năframă pentru naşa şi o ploscă de lemnŭ legată cu curele pentru merişorulŭ numitŭ «*alŭ nunilorŭ*».

Acum se apucă fina cu deadinsulŭ de gătirea cămeşilorŭ din gĭolgĭulŭ cumpĕratŭ deja, cosêndu-le şi chindisindu-le cu tótă dibăcia aculuĭ sĕŭ, să-ĭ mérgă veste şi poveste în satŭ şi să nu pótă băga vină gurile rele, că cămeşile le-a făcutŭ numaĭ să se scape de ele, că n'a alesŭ altiţe destulŭ de frumóse şi brăţarea e prea bĕtrânéscă, orĭ că căméşa naşeĭ nu-ĭ întórsă şi a naşuluĭ e prinsă ca cu sula, şi multe altele, câte le potŭ vesti muerile prin şeḑĕtorĭ.

Acum îşĭ trimete fina bărbăţeluluĭ la móră cu 3—4 sacĭ de grâŭ, căcĭ punerea mĕruluĭ e împreunată cu o pomană lungă pentru odihna sufletelorŭ celorŭ adormiţĭ din curtea şi familia finilorŭ, şi la o pomană lungă trebuescŭ 200—300 de colăceĭ, archanghelĭ, scărĭ, prescurĭ şi altele, carĭ tóte se cocŭ din aluatŭ alesŭ.

Cu treĭ ḑile înainte de Dumineca stătorită pentru sĕrbarea mĕruluĭ se face lucrulŭ cunoscutŭ popiĭ, căcĭ fără de popă nu se póte face nimicŭ.

După ce s'aŭ făcutŭ tóte pregătirile de trebuinţă, urméză chĭemarea óspeţilorŭ şi anume atâtŭ finulŭ de o parte, câtŭ şi naşulŭ de altă parte, chĭamă óspeţĭ din tóte rudeniile lorŭ.

La timpulŭ stătoritŭ vedemŭ pe naşĭ întrândŭ în curtea finilorŭ încungĭuraţĭ de óspeţiĭ lorŭ aducêndŭ cu sine *o viţea albă,* împodobită cu o cunună verde de *saschiŭ* la grumazŭ şi cu luminĭ de céră în córne, unŭ colacŭ mare şi o spată de carne de óe, ca cinste pentru finiĭ lorŭ; eĭ se aşéză faţă cu masa preotuluĭ, aşteptândŭ începutulŭ ceremoniilorŭ.

Intre masa preotuluĭ şi grupa naşilorŭ se află întinsă o pomană lungă, despărţită în patru puncte anumite prin patru merişorĭ împodobiţĭ cu mere, prune uscate, cununĭ de sachiŭ, turte, lingurĭ şi tăĭere de lemnŭ şi lângă fie-care se maĭ află câte o cofă (botă) nóuă totŭ de lemnŭ. Unulŭ dintre aceştĭ merişorĭ pórtă numele de *«mĕrulŭ nunuluĭ»*. Acesta e înfrumuseţatŭ pre lângă celelalte cu o ploscă de lemnŭ, o năframă

și unŭ giolgiŭ de împodobitŭ, tóte destinate pentru nănași. De fie-care mĕrŭ vedemŭ încă rezematŭ câte o scară din aluatŭ. Tóte podóbele acestea trebue să fie puse, căcĭ, dacă nu,— respectiviĭ se facŭ de vorbă.

În gĭurulŭ celorŭ-lalțĭ treĭ merișorĭ se grupéză némurile cele maĭ de-aprópe ale finilorŭ, și podóbele aflătóre pentru eĭ sunt destinate pentru ele.

Aprópe de masa preotuluĭ vedemŭ unŭ scaunŭ, pe care sunt așezate cămeșile nașilorŭ, făcute de fina și împodobite la fie-care mânecă cu câte unŭ mĕrŭ mare, apoĭ unŭ colacŭ mare și o spată de carne de óe. Tóte acestea sunt destinate pentru nănașĭ.

Finiĭ ocupă locŭ în apropierea nănașilorŭ fiindŭ îmbrăcațĭ în haĭne sĕrbătorescĭ. Tótă pomana în lungulŭ eĭ e încungĭurată de sĕraciĭ satuluĭ și alțĭ binevoitorĭ de aĭ finilorŭ.

Acum se face deodată tăcere adâncă, căcĭ se începŭ rugăcĭunile pentru odihna sufletelorŭ celorŭ rĕposațĭ din familia finilorŭ, precum și pentru fericirea și bunastarea finilorŭ.

După-ce s'aŭ terminatŭ tóte acestea, preotulŭ ese la mijlocŭ, și luândŭ cămeșile și celelalte de pe scaunŭ, le predă nașilorŭ cam cu următórele cuvinte:

«Cinstite nunule, étă finiĭ din mila luĭ D-ḑeŭ îșĭ arată ĭubirea, pe care o aŭ față cu d-vóstră. în ḑiua de aḑĭ prin aceste dóuĕ cămeșĭ frumóse și vĕ rógă să le primițĭ cu dragoste și să le purtațĭ sănĕtoșĭ pe lumea asta, ér pe cealaltă să fie împodobițĭ finiĭ cu ele. Se maĭ arată finiĭ și cu unŭ snopŭ de grâŭ curatŭ (colaculŭ) și o spată de carne și vĕ rógă, ca și pe acestea să le primițĭ cu dragoste, căcĭ vi le cinstescŭ cu inimă curată.»

La acestea respunde nunulŭ, mulțămindŭ, cam următorele: «Și noĭ ne arĕtămŭ, părinte, dragostea față cu finiĭ noștriĭ cinstindu-ĭ cu o vițea frumósă, unŭ snopŭ de grâŭ (colaculŭ) și o spată de carne; să le foloséscă sănĕtoșĭ și să dea D-ḑeŭ

ca de unde aŭ luatŭ și ne-aŭ cinstitŭ pre noĭ, să nu se cunóscă.»

Acum vine rêndulŭ la fina. Ea luândŭ gĭolgĭulŭ din mĕrulŭ nunuluĭ, învĕlue cu elŭ capulŭ nănașiĭ sale și o sărută în față de dóuĕ-orĭ.

După acestea nașiĭ îșĭ culegŭ celelalte de pre merișorulŭ lorŭ; asemenea și rudeniile finilorŭ de pre ceĭalalțĭ treĭ, și tótă adunarea se apucă de mâncarea pomeniĭ. De aci întră după aceea preotulŭ și nuniĭ cu chĭemațiĭ lorŭ în casa finilorŭ și acuma se începe unŭ ospĕțŭ în tótă forma țĕrănéscă. Sub decursulŭ ospĕțuluĭ maĭ face nunulŭ încă o cinste fineĭ sale, predându-ĭ adecă unŭ mĕrŭ mare și frumosŭ chindisitŭ cu crucerĭ și băncuțe și fina din partea eĭ asemenea cinstesce pre nănașă-sa cu o puĭcă de găină împodobită la grumazŭ cu cununa verde de saschiŭ, găóce de oŭ și maceșe înșirate în ață ca și o salbă. Înainte de a preda însă fina puĭca, are să premérgă «*cânteculŭ găiniĭ*». Anume femeile, ce se află de față, compunŭ unŭ corŭ și ținêndŭ conducĕtórea coruluĭ puĭca în brațe, cântă următórea composiție cu refrenulŭ «*Nune, nune, omŭ tênĕrŭ*:

Unde șede unŭ preotŭ,
Par'că șede—Isusŭ Christosŭ;
Nune, nune, omŭ tênĕrŭ!

Unde șede-o preotésă,
Par'că șede-o dómnă alésă.
Nune, nune etc.

Unde șede nunulŭ mare,
Par'că sórele rĕsare.
Nune, nune etc

Unde șede nuna mare,
Par'că'nflóre o rujătóre.
Nune, nune etc.

Unde ședŭ fecĭorĭ de nunŭ,
Par'că ședŭ puĭ de porumbŭ.
Nune, nune etc.

Unde-a nunuluĭ fecĭóre,
Par'că-sŭ dalbe lebedĭóre.
Nune, nune etc.

De la pórta nunuluĭ,
Pân'la pórta finuluĭ,
Nune, nune etc.

Merge rîŭ de lapte dulce.
Nune, nune etc.

De la poarta finuluĭ,
Pân'la pórta nunuluĭ,
Nune, nune etc.

Curge rîŭ de vinŭ roșu.
Nune, nune etc.

Nu te maĭ așa'ntrista,

Că nu-ĭ dorulŭ așa mare;
  Nune, nune etc.

Făr' doĭ boĭ înjugățeĭ,
Jugurelŭ de daurelŭ,
De restele clopoțele.
  Nune, nune etc.

Și o vacă mulgĕtóre
Șĭ-o găină ouătóre.
  Nune, nune etc.

Dar nunuța drăguța
Pune punga de-a stânga;
  Nune, nune etc.

Și scóte cu dirépta,
De plătesce pulĭcuța.
  Nune, nune etc.

Și fiĭ nună'ndurătóre,
Că găina-ĭ ouătóre,
  Nune, nune etc.

După ospĕțŭ nunulŭ se depărtéză cu óspeții sĕĭ și întră în casă chĭemații finuluĭ și-șĭ petrecŭ adeseorĭ până în diminéța următóre. Obiceĭulŭ îșĭ pĭerde acum caracterulŭ religiosŭ și devine cu totulŭ profanŭ (1).

În unele părțĭ ale Transilvanieĭ precum bună-óră în împrejurimea *Rodneĭ* și a *Retéguluĭ* serbarea saŭ *punerea mĕruluĭ* nu se face, ca în celelalte părțĭ, la unŭ anŭ după cununie, ci în presara cununieĭ.

Voindŭ în aceste părțĭ părechĭa, ce are să se cunune, să aĭbă unŭ conducĕtoriŭ după mórtea părinților sĕĭ și constrînsă fiindŭ a împlini forma prescrisă prin legile bisericescĭ, este datină ca să-șĭ caute nașĭ de cununie dintre némurĭ, cărora mirii înainte de cununie li facŭ presentŭ unŭ *colacŭ mare* și frumosŭ de fărină de grâŭ curatŭ și împodobitŭ cu feliurite florĭ și păsĕrele făcute totŭ din fărină.

Predarea colaculuĭ acestuĭa nașilorŭ se ḑice *arvonirea nașilorŭ,* și pe basa acesteĭ arvonirĭ aŭ apoĭ mirii *nașĭ,* carĭ sunt dĕtorĭ a fi la cununie.

Nașiĭ ocupă loculŭ celŭ d'ântâiŭ lângă *Pomulŭ* saŭ *Mĕrulŭ,* care spre ḑiua nunțiĭ se pune pe masa, la care aŭ să ospeteze nuntașiĭ chĭemațĭ la nuntă.

Mirele adică taĭe de cu ḑi o ramură verde de *pomŭ,* maĭ

(1) Nic. Toganŭ, Mĕrulŭ, unŭ obiceiŭ alŭ poporuluĭ nostru, publ. în «Tribuna», an. III, Sibiŭ, 1886, No. 4.

alesŭ însă de *mĕrŭ* și așezându-o în fruntea meseĭ, împlântată în colaculŭ celŭ mare și frumosŭ, o înfrumusețéză cu *turte dulcĭ* pregătite din mĭere, fărină și zăharŭ, apoĭ cu colăceĭ, mere, nucĭ, prune, etc., cu cununĭ de bărbănocŭ și cu luminițe.

Acéstă ramură încărcată cu cele înșirate precum și cu colaculŭ, în care s'a împlântatŭ, se numesce în împrejurimea Rodneĭ, ca și în celelalte părțĭ ale Transilvanieĭ, *Mĕrŭ saŭ Pomŭ*.

Pentru aceea și nuntașiĭ din împrejurimea Rodneĭ, când jócă séra spre ḑiua nunțiĭ la mire, spunŭ că *jócă la pomŭ*.

Pomulŭ acesta, care, cum am ḑisŭ, se pune pe masă de 'naintea nunilorŭ și care însemnéză că atâtŭ însurățeiĭ câtŭ și familia lorŭ să aĭbă pe cealaltă lume unŭ *pomŭ* sub care să se pótă odihni, stă pe masa pe care s'a pusŭ din séra înainte de cununie și până ce se sfîrșesce nunta. Atuncĭ să ĭea *colaculŭ* dimpreună cu pomulŭ împlântatŭ într'însulŭ și se duce cu lăutariĭ și cu o parte din nuntașĭ, carĭ chiue și jócă pe drumŭ, până la casa nănașilorŭ. Ba, se ḑice că uniĭ mirĭ maĭ avuțĭ arŭ duce nu numaĭ pomulŭ, ci și masa pe care a stătutŭ. Acolo apoĭ masa finuluĭ se pune lângă a nănașuluĭ, și luându-se pomulŭ de pe dînsa și punêndu-se pe a nașuluĭ, se trimete îndĕrĕptŭ deșértă orĭ cu ceva darurĭ, ér în jurulŭ meseĭ cu pomulŭ începŭ acuma nuntașiĭ a juca. Colăcerĭulŭ, când închină pomulŭ acesta nașilorŭ, ține următórea orație:

Să fițĭ nănașĭ veselоșĭ
Pe ĕștĭa doĭ finĭ frumoșĭ.
Să fiĭ nănașă voĭósă,
Voĭósă și veselósă
Pe unŭ pomŭ mândru, frumosŭ,
Pe unŭ pomŭ verde, rămurosŭ,
Pe la vêrfŭ mândru 'nfloritŭ
Și tare frumosŭ gătitŭ
De nuntașiĭ ce-o venitŭ.
Lumina și turtița
Pusu-mi-le-a mirésa,
Mirele, elŭ ce mĭ-o pusŭ?
Și elŭ ceva că mĭ-o pusŭ:
O turtiță ce-ĭ maĭ susŭ,
Merele și nucile,
Pusu-mi-le-o druscele.

Colăcariĭ, eĭ ce-o pusŭ?
Şi eĭ ceva că mĭ-o pusŭ:
Un'o pusŭ unŭ bărbănocŭ,
Cela-o pusŭ tisa din clopŭ.
Ceteraşiĭ, eĭ ce-o pusŭ?
Şi eĭ ceva că mĭ-o pusŭ:
Scărĭ la pomŭ de suitŭ în susŭ.
Şi câte-o turtiţ'aŭ pusŭ.
Socăciţele ce-o pusŭ?
Şi ele ceva o pusŭ:
Unŭ colacŭ mândru 'mpletitŭ,
Pe care pomu-am clăditŭ.
Apoĭ starostea ce-o pusŭ?
Şi elŭ ceva că mĭ-o pusŭ:
Unŭ potorŭ cu fundu 'n susŭ.
Apoĭ socriĭ marĭ ce-aŭ pusŭ?
Şi eĭ ceva că mĭ-aŭ pusŭ:
Câte-sŭ de josŭ până susŭ,
Tóte celea eĭ le-o pusŭ.
Ceştĭa-lalţĭ nimicŭ n'aŭ datŭ,
Numaĭ noĭ le-amŭ împĕnatŭ,
Frumosŭ pomŭ amŭ încărcatŭ.
Nănaşulŭ l'o scuturatŭ.
Ér când nunta s'o gătatŭ,
Nănaşulŭ la toţĭ a datŭ,
Câte-unŭ mĕrŭ, câte-o turtiţă;
Nănaşa-ĭ din bună viţă:
Câte-unŭ mĕrŭ şi câte-o nucă;
Nănaşu-ĭ din viţă lungă.
Sănĕtatea să-lŭ ajungă,
Ca să fie sănĕtoşĭ,
Să boteze prunci frumoşĭ! (1)

În alte părţĭ, totŭ din Transilvania, oraţia ce se ţine la închinarea pomuluĭ, sună precum urméză:

Cinstiţĭ meseni,
Care staţĭ la masa sânţită,
De la Raiŭ venită,
Fiţĭ bunĭ şi din vorbe încetaţĭ,
Şi puţintele cuvinte ascultaţĭ,
Mie să nu mi le imputaţĭ.
Sănĕtosŭ pomŭ frumosŭ,
Mândru şi mănosŭ.
Mănosŭ ca vara,
Roditorŭ ca tómna,
Pe la póle poleitŭ,
Pe la mijlocŭ zugrăvitŭ,
De numele Domnuluĭ numitŭ.
Acela e Domnŭ mare,
Care cóce grâŭ cu recóre,
Şi uscă fĕnulŭ cu sóre.
Acestŭ pomŭ galbinŭ,
Dintr'unŭ vêrfŭ de paltinŭ,
Care eĭ l-aŭ adusŭ,
Din délulŭ cu dorŭ,
De unde rĕsare bujorŭ;
Din şesurile cu érbă,
Unde doĭ cosaşĭ cosĭa,
Şi érba nu maĭ scădea,
Dar trece-o haĭtă de nevastă,
Nu să trécă,
Şi să tacă,
Fără strigă;
—Hîşĭ tu ruĭcă,
Păseruĭcă!
Cu unŭ firuţŭ de busuĭocŭ,
Dumneḑeŭ le dea norocŭ.
Dumneḑeŭ să dea,
Şi la curţile dumi-tale,
Nănaşŭ mare:
Şépte plugurĭ câte cu cincĭ caĭ,

(1) Com. de d-lŭ I. Popŭ Reteganulŭ.

Dece coştele de mălaĭŭ,
Patru-ḑecĭ de vacĭ cu lapte,
Patru-ḑecĭ de capre.
Dumneḑeŭ să dea belşugŭ în ţéră,
Totŭ cu grâŭ şi cu secară,
Să avemŭ ce lucra la véră.
Dumneḑeŭ să dea,
Să se pornéscă văile,
Să se noéscă morile,
Să macine găzdacil,
Să se sature sĕracil,
Că găzdaci-aŭ semĕnatŭ,
Şi sĕracil aŭ lucratŭ.
Jupâne naşŭ mare,
Ce făgăduescĭ la finiĭ d-téle?
—Doĭ boĭ înjugaţĭ,
Doĭ caĭ înhămaţĭ,
Şĭ-o scrófă fĕtătóre,
Şĭ-o vacă mulgătóre,
Şĭ-o óe cu mĭelŭ creţŭ,
În totŭ anulŭ să-ĭ botezĭ.
Ce-a da Dumneḑeŭ,
Dumneḑeŭ dă multe,
Vremĭ înschimbătóre,
Érna omĕtŭ şi frigŭ,
De crapă lemnulŭ de frigŭ,
Véra caldŭ,
Şi pe-o plóe din luna luĭ Maĭŭ
N'aĭ d-ta atâţĭa galbenĭ să daĭ.
De gândesce,
Şi făgăduesce,
Şi pe finiĭ d-téle,
Îĭ alegăduesce,
Că de nu te-ĭ gândi,
Şi finiĭ a-ĭ alegădui,
Eŭ pomulŭ l-oĭŭ sgâţăi,
Şi turtele tóte-orŭ sări.
Căcĭ turtele-sŭ cu mĭere,
La nănaşa pe plăcere,
Şi de nu-ĭ veĭ da,
Eŭ pomulŭ l'oĭŭ scutura,
De turtele tóte-orŭ pica;
Căcĭ pomu-ĭ cu macŭ,
Şi la nănaşa-ĭ e dragŭ.
Jupâne nănaşŭ mare,
Să te facĭ cu voĭe bună,
Cu unŭ pomŭ dela finiĭ d-tale,
Cinstea mică, voĭa mare;
Sănĕtosŭ să fie cine-lŭ are,
Şi să trăésc' acuma finiĭ d-tale,
Pomulŭ să-lŭ desbrăcămŭ,
Şĭ-acuma deplinŭ s'o încheĭemŭ (1).

După ce s'a închinatŭ pomulŭ în chipulŭ arĕtatŭ şi după ce nuntaşiĭ, carĭ l'aŭ adusŭ, aŭ jucatŭ unŭ rĕstimpŭ óreşĭ care împrejurulŭ luĭ, nănaşulŭ începe a-lŭ *scutura*, adică a-lŭ împărţi între aceĭa pre carĭ îĭ află elŭ demnĭ, de regulă însă între némurĭ.

În unele locurĭ, precum bună óră pe lângă *Retégŭ*, înainte de scuturare, se chĭamă preotulŭ, ca să-lŭ binecuvinteze (2).

În alte părţĭ totŭ din Transilvania era în vechime datină

(1) Vedĭ «Gazeta Transilvanieĭ», an. LIII. Braşovŭ, 1890. No. 85. p. 6.
(2) Com. de I. Popŭ Reteganulŭ, învĕţătoriŭ in Rodna-veche.

ca, după ce se întorcea cortegîulŭ nupţialŭ dela biserică şî intra în casa mireluî, să între şi vorniculŭ (vătăjelulŭ) în casă dimpreună cu treî băîaţî, numiţî *sulgî*, dintre carî unulŭ cu *treî colacî* într'o bâtă, altulŭ cu unŭ muşchiŭ frumosŭ de carne şi o *gălétă cu vinŭ* pe capŭ şi alŭ treîlea cu unŭ *mîelŭ* saŭ o *óe* pe spate, avêndŭ óea două luminî aprinse în córne. Astŭ-feliŭ pregătitŭ vorniculŭ se adresa cătră mire cu următórele cuvinte :

Cinstite mire şi bunŭ!
Ia de la jupânulŭ nunŭ
Aceste darurî frumóse,
Care le-a adusŭ d'acasă,
Ia-le 'n bine, şi primesce
Şi frumosŭ îî mulţămesce:
C'unŭ carŭ de grâŭ încărcatŭ,
Vinŭ într'o bute băgatŭ,
Încă şi c'unŭ *boŭ belitŭ,*
Ce dumnîa-luî l'a cinstitŭ,
Şi c'o turmă de oî grase.
Cu dóue făcliî frumóse.
De pĕcurariŭ te'ngrijesce,
C'acesta nu maî slujesce.
Că coborîndŭ adî de-a munte
A vĕdutŭ fete prin curte.
Decî sîmbria sa şî-o îea
S'o mânce cu cin'va vrea.
De va vrea cu fetele
Orî şi cu nevestele.

La vr'o câte-va óre după închinarea obîectelorŭ aduse şi rostirea acestorŭ cuvinte şi anume după împărţirea darurilorŭ usitate, înainte de ducerea mireseî la mire, saŭ dacă nunta se serbéză la mire, apoî după rădicarea nuntaşilorŭ dela masa care se dă în casa acestuîa (1), urméză *scuturarea mĕruluî* saŭ a pomuluî. Éră nemijlocitŭ înainte de plecarea nunilorŭ

(1) Vedî partea II, capitolulŭ Resboîulŭ, p. 548.

spre casă se dă maĭ fie-căruĭ nuntașŭ câte unŭ presentŭ (cinste), adică câte *unŭ colacŭ mare* și câte o ploscă de vinŭ maĭ departe și câte unŭ blidŭ cu mere și pere, cu următórele vorbe, carĭ le rostesce de regulă totŭ vorniculŭ, respective colăceriulŭ, și anume:

Cătră nunŭ:

Ia'n bine, jupâne nune,
Cu aceste darurĭ bune,
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ,
Vinŭ într'o ploscă băgatŭ,
Cu o făclie aprinsă
Să avețĭ la masa'ntinsă
Și unde vețĭ însera
Vețĭ ședé și vețĭ mânca,
Făclia va lumina.

Cătră nună:

Ia'n bine cinstită nună
Ca o stăpână și bună,
C'unŭ colacŭ de grâŭ curatŭ,
Vinŭ într'o ploscă băgatŭ
Și c'o făclie aprinsă.
Să avețĭ masă întinsă.
Și unde vețĭ însera
Vețĭ ședé și vețĭ mânca,
Făclia va lumina.

Când presintă blidulŭ cu mere, pere și cu cele lalte fructe cu carĭ a fostŭ pomulŭ înfrumusețatŭ, adresându-se vorniculŭ cătră amêndoĭ nuniĭ ḑice:

Decĭ acum ér'maĭ primițĭ
Darurĭ și vě veselițĭ
Cu unŭ pĕrŭ prea minunatŭ
Cu multă ródă'ncărcatŭ
Și c'unŭ mĕrŭ cu umbră désă
Cu mere fórte frumóse,

In carele să te suĭ
Să găsescĭ cloca (1) cu puĭ.
Ér Dumnia-ta să pornescĭ
Unŭ cărăușŭ să-ţĭ tocmescĭ
Cu caĭ și căruţă nóuă
Să-ţĭ ducă blidulŭ cu óuĕ (2).

Punerea Pomuluĭ în ajunulŭ nunţiĭ pe masă precum și împodobirea luĭ cu diferite cununĭ de florĭ și diverse fructe, cum se face acésta de către Româniĭ din împrejurimea Rodneĭ în Transilvania, e usitată și la nunţile *Malorosienilorŭ* din Ucraina.

În acelașĭ timpŭ când se cóce colaculŭ de nuntă, numitŭ «coroway», adică în ajunulŭ cununieĭ, merge mirésa malorosiană prin satŭ și aducêndŭ pre consóţele sale, carĭ aŭ să-ĭ servéscă ca *drusce* se duce cu dînsele totŭ cântândŭ la casa mireluĭ ca să împodobéscă acestuĭa *«maia»* adică *bradulŭ*. Mirele taĭe maĭ nainte de-acésta unŭ *molidelŭ*, unŭ *brădănașŭ* saŭ și unŭ altŭ pomișorŭ verde, chĭamă apoĭ pre *unŭ prietinŭ* saŭ pre unŭ némŭ la sine, pre care voesce să-lŭ aĭbă de *boterŭ* (vătăjelŭ) și-lŭ poftesce să aducă pomulŭ în casă. Vătăjelulŭ se duce și aducêndu-lŭ îlŭ împlântă într'unŭ colacŭ mare, ce se află pe masă, éră druscele mireseĭ începŭ a-lŭ împodobi cântândŭ și aninândŭ de ramurile luĭ cununĭ saŭ struţurĭ de *bărbănocŭ* și *ĭederă*, éră în lipsă de florĭ naturale întrebuinţéză și florĭ artificĭóse, pre carĭ asemenea le facŭ singure. În ḑiua nunţiĭ lipescŭ în unele locurĭ și luminiţe aprinse de ramurile pomuluĭ. Mirésa dă în timpulŭ împodobireĭ mĭedŭ saŭ rachiŭ de bĕutŭ, ér după ce aŭ sfârșitŭ la mire, se ducŭ cu toţiĭ la mirésă, unde asemenea împodobescŭ unŭ pomŭ cu aceleașĭ ceremoniĭ (3).

---

(1) Clocă=closcă.

(2) P. Bancila, Colindele Crăcĭunuluĭ și ale Pascilorŭ etc. la care s'aŭ adaosŭ și colăcăritulŭ saŭ vornicitulŭ, usitatŭ la nunţĭ etc., Sibiiŭ 1875, p. 71—73.

(3) Düringsfeld, op. cit. p. 33.

Romanii aveaŭ datină de-a aduce întru sînțirea legăturei încheiate între doi tineri unŭ *sacrificiŭ (jertfă) de nuntă*, care era partea cea mai solemnă a căsătoriei, și prin care se dovedea că căsătoria s'a încheiatŭ nu numai înaintea ómenilorŭ, ci și a deilorŭ și cu învoirea lorŭ. Acestŭ sacrificiŭ nupțialŭ era de douĕ feliuri, și anume: *simplu*, dacă se aducea numai de tineri în casă, saŭ cu *pompă nupțială*, dacă interveneaŭ și persóne preoțesci în curtea miresei. Acésta însă atârna mai cu séma dela starea părinților.

Sacrificiulŭ simplu, după cum ni-lŭ înfățișéză unele monumente, se făcea așa că mirele și mirésa, îndată cum se gătia *dextrarum junctio* (încredințarea), își da mânele peste unŭ altarŭ alŭ căsii, saŭ portativŭ (masă cu trei picióre) pusŭ în atriŭ, saŭ în chilia cea mare a căsii și pe altariŭ ardea o flacără; în ceealaltă mână mirele ținea *tabulae nuptiales*, éră mirésa unŭ mĕrŭ ca semnŭ alŭ amórei și alŭ concepțiunii. Pe alte monumente mirele și mirésa ni se'nfățișéză cu fața unulŭ cătră altulŭ înaintea altariului portativŭ, și mirele tórnă dintr'o *pateră* (formă de teneriu micŭ) o libațiune în focŭ, căci începutulŭ sacrificiului era cu *libamina prima*; éră mirésa ține în mâna stângă *acerra* (o lăduță) cu tămâe, ca să pună pe focŭ, și drépta și-o rădică cătră ceriŭ, ca și la o rugăciune. Căsătoria se încheie prin acestŭ actŭ înaintea deilorŭ, și mirésa trece în sacrele bărbatului (nova nupta in sacra mariti) și comunitatea familiei sale (1).

Sacrificiulŭ nupțialŭ cu pompă se ținea după libațiune la casa miresei. Pompa nupțială era conductulŭ de sacrificiŭ, ce pe drumŭ venia la pórta miresei și intra în curte. In frun-

(1) Val. Flaccus. VIII. 243: Inde ubi sarificas cum conjuge, venit ad aras Aesonides, unaque adeunt, pariterque precari incipiunt.

Senec. in Octav. 700, despre Pompeia: Iura cum seperis dares sacrasque grato spargeres aras mero velata summum flammeo tenui caput.

Tacit. Ann. XI, 27, despre Messalina: quam audisse auspicium verba jubisse, sacrificasse apud deos.

tea conductuluĭ mergea unŭ *poranimfŭ* cu făclie aprinsă, după acesta urma o femee, care ordona tóte și o matrónă, care purta unŭ *blidŭ (lanx) cu fructele* de lipsă la sacrificiŭ (1).

Nemijlocitŭ după aceștia pășia *taurulŭ*, de regulă *o vacă* pentru sacrificiŭ și personalulŭ de lipsă. De personalŭ s'a ținutŭ *victimarius* (preotulŭ, care sacrifica vita) cu securea pe umĕrulŭ stângŭ; *camilulŭ*, care ținea în mâna dréptă unŭ *simpulum* (o oluță cu códă lungă în susŭ) pentru turnare la libațiune, ér în mâna stângă o *acerra* pentru tămâe. După eĭ venea doĭ *popĭ (popae)* unulŭ cu *secespita* (cuțitŭ), altulŭ cu unŭ maiŭ (malleus) în mână, ducêndŭ taurulŭ, a căruĭ frunte era înfrumusețată cu unŭ arcŭ saŭ concietură de metalŭ și cu córnele aurite.

Dacă căsătoria s'a făcutŭ prin confareațiune, atuncĭ nemijlocitŭ după *dextrarum junctio* din casa mireseĭ urma pompă de sacrificiŭ de-a dreptulŭ în curtea mireluĭ.

Mirele, după cum arată sarcofagulŭ din sala muselorŭ în Vaticanŭ, îmbrăcatŭ fiindŭ în tunică și togă și ținêndŭ *tabulae nuptiarum* în drépta, aștéptă pompa de sacrificŭ, adică conductulŭ. In frunte e unŭ servŭ de sacrificiŭ, care duce unŭ *berbece* saŭ o *óe* în onórea Junoneĭ, și e unŭ popă hostiar, care cu cuțitulŭ în mână pășesce către mire. Urméză apoĭ doĭ prunci (pueri investites), carĭ asistă la sacrificiŭ ca *camili* și celŭ de-a stânga duce unŭ *libum farreum*, pânea, care era la maĭ tóte sacrificiile de lipsă, și în forme deosebite, dară aice e împletită, adică în formă de *colacŭ* (2).

La sacrificiulŭ cu confareațiune în casa mireluĭ lua parte și Pontifex Maximus dimpreună cu Flamen Diales (preotulŭ luĭ Jupiter) nu numaĭ rostindŭ nisce formule hotărâte și solemne, ci eĭ făceaŭ și nisce ceremoniĭ simbolice, căsătorindŭ

(1) Ausoniu Mos. v. 104: Turibula et paterae, quae tertia vasa deum? lanx.

(2) Fest. p. 310: *Strues* genera liborum, sunt digitorum conjunctorum non dissimilia, qui superjecta in transversum continentur. — *Strues* e pâne împletită una peste alta.

pre tinerĭ prin *far* și *mola salsa* (pâne și sare) și *fructe*, în presența a ḑece martorĭ (1), și prin acésta matrimoniulŭ s'a confareatŭ și tinériĭ, avêndŭ pruncĭ, s'aŭ numitŭ părințĭ confareațĭ, ér pruncii aŭ avutŭ dreptŭ la unele preoțiĭ (2)...

Comparândŭ acuma datinele *Romanilorŭ* usitate la sacrificĭulŭ nupțialŭ, cum s'aŭ arĕtatŭ ele în șirele de maĭ susŭ, cu datinele Românilorŭ din Transilvania, ne vomŭ convinge că cele maĭ multe dintre datinele cestorŭ din urmă sunt o reminiscență dela străbuniĭ noștri.

Boulŭ belitŭ, vițelulŭ saŭ *vițéua albă*, împodobită cu cunună verde și saschiŭ la grumazŭ și cu luminĭ de céră în córne, care se aduce de către nânașĭ și se dă finuluĭ în schimbŭ pentru mĕrulŭ de cununie, represintă *taurulŭ* saŭ *vaca*, a căreĭ frunte era înfrumusețată cu unŭ arcŭ saŭ concietură de metalŭ și cu córnele aurite, și care se aducea ca sacrificiŭ.

Mĭelulŭ saŭ *óea* grasă, care în unele părțĭ ale Transilvanieĭ se aduce după cununie de către unŭ băiatŭ în spate și se și închină de către vornicelŭ mireluĭ, se jupesce și din carnea eĭ se face mâncare la masa pomuluĭ, represintă *berbecele* saŭ *óea* pre care Romaniĭ o jertfiaŭ Junoneĭ.

Vornicelulŭ și *sulgiĭ* sunt servulŭ de sacrificiŭ, victimarĭulŭ saŭ popa hostiar și pueri investites.

Găléta cu vinŭ represintă patera saŭ *simpulum*, din care mirésa varsă libațiune între córnele tauruluĭ saŭ ale vaceĭ (3).

Colaculŭ celŭ mare în care s'a împlântatŭ *pomulŭ* saŭ *mĕrulŭ* celŭ încărcatŭ de fructe și totŭ soĭulŭ de copturĭ, care

(1) Plutarch, Q. R. 50. Gaiu. I, 112: Cum certis et solemnis verbis, praesentibus decem testibus

Serv. V. Ge. I. 31: Nuptiae fiebant farre et per Pontificem Maximum et Dialem Flaminem per fruges et molam salsam conjungebantur, unde confarreatio appelabatur.

(2) Dr. At. M. Marienescu, Cultulŭ păgânŭ și creștinŭ. t. I. Serbătorile și datinele Romane vechĭ. Bucurescĭ 1884, p. 323, 324 și 329.

(3) Dr. At. M. Marienescu, op. cit., 325.

în unele locurĭ se scutură după sfîrșitulŭ meseĭ ce se ține la mire în ḑiua cununieĭ, în altele însă la nașĭ, și éră în altele la unŭ anŭ după cununie în casa mireluĭ, ne aducŭ aminte de *libum farreum*, adică de pânea făcută din *far*, cu apă și sare la tóte sarificiile, și din care mâncaŭ tinerii după confarreațiune (1).

Fructele de pe ramurĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ *pomulŭ* înfrumusețatŭ cu fructe și *preotulŭ*, care îlŭ binecuvintéză înainte de scuturare, ne revócă în memorie pre marele pontefice romanŭ, care căsătoria pre tinerĭ nu numaĭ prin *far* și *mola salsa*, ci și prin fructe.

Ceĭ 12 sĕracĭ, cărora în unele părțĭ ale Transilvanieĭ li se pune de nainte la serbarea mĕruluĭ de cununie câte unŭ ulcĭorŭ și câte unŭ parastasŭ de pomŭ, sunt ceĭ ḑece martorĭ aĭ Romanilorŭ, carĭ asistaŭ la căsătoria tinerilorŭ prin far, mola salsa și fructe.

Lăutariĭ, carĭ cântă la scuturarea pomuluĭ sunt *tibicinulŭ* (flueraşulŭ), care stătea aprópe de taurŭ și care era de lipsă la sacrificiŭ (2).

In scurtŭ maĭ tóte datinele de la mĕrulŭ de cununie le aflămŭ și la vechiĭ Romanĭ.

Nu-ĭ vorbă că *mĕrulŭ de cununie*, cum se serbéză elŭ astăḑĭ de către Româniĭ din Transilvania, nu e o continuare fidelă a datinelorŭ de la sacrificiulŭ nupțialŭ alŭ Romanilorŭ. Depărtarea timpuluĭ precum și creștinismulŭ aŭ influențatŭ fórte multŭ asupra sa, și din causa acésta a trebuitŭ să sufere unele modificărĭ și adausurĭ.

In multe locurĭ, bună-óră, mĕrulŭ de cununie nu se serbéză în decursulŭ nunțiĭ, ci abĭa la unŭ anŭ după aceea, *libum farreum* adică *colaculŭ*, nu-lŭ mănâncă tineriĭ căsătorițĭ, ci elŭ se dă nașilorŭ; pe *pĭelea oiĭ*, care s'a adusŭ ca jertfă,

(1) Dr. At. M. Marienescu op. cit., p. 330.
(2) Dr. At. M. Marienescu, op. cit. p. 325.

nu şedŭ mirii, ci acésta îndoindu-se în douĕ se aşterne sub piciórele preotului, care a binecuvîntatŭ pomulŭ, ér mirii, în decursulŭ cununieĭ, după cum scimŭ, staŭ cu piciórele pe-o scórţă saŭ pe unŭ lăĭceriŭ, dar şi aceste douĕ obĭecte trebue numaĭ decât să fie de lână de óe, şi nu din altă materie.

Romanii sacrificaŭ Ḑeilorŭ, ca să capete dela aceştĭa încuviinţare spre căsătorie, ér Românii punŭ *Mĕrulŭ saŭ Pomulŭ de cununie* ca semnŭ de mulţămire luĭ D-ḑeŭ pentru că le-a ajutatŭ a se căsători şi ca să aibă pe ceea-laltă lume cele trebuincĭóse pentru susţinere, precum şi sub ce se odihni.

IV. COLĂCIMEA.

In cele maĭ multe părţĭ din Bucovina este datină ca însurăţeiĭ, la unŭ anŭ după ce s'aŭ căsătoritŭ saŭ şi maĭ de grabă, să ducă nunilorŭ respective nănaşilorŭ seĭ *dóue părechĭ de colacĭ* ca semnŭ de recunoscinţă şi mulţămită pentru că ĭ-aŭ cununatŭ.

Dela *colaciĭ* aceştĭa, carĭ sunt făcuţĭ din fărină de grâŭ curatŭ şi cariĭ sunt cu multŭ maĭ marĭ decât colaciĭ ordinarĭ, se numesce datina acésta pretutindene în Bucovina *Colăcime* pl. *colăcimĭ* şi *colăcimurĭ*.

Colăcimile, carĭ corespundŭ în câtŭ-va *Mĕrulut* la Româniĭ din Transilvania, se facŭ în orĭ şi ce ḑi de peste anŭ, dar maĭ alesŭ de treĭ orĭ, adică saŭ a dóua ḑi de Crăcĭunŭ, saŭ a dóua ḑi de Bobotéză saŭ în Lunĭa Pascilorŭ. Facerea lorŭ însă atârnă totdeauna dela voinţa şi împrejurările nănaşilorŭ. De regulă nănaşiĭ aştéptă până ce aŭ maĭ multe părechĭ de finĭ, anume ca sa aĭbă maĭ puţine spese, ér când le convine daŭ de scire cu vr'o dóue septĕmânĭ maĭ nainte tuturorŭ finilorŭ că pe atuncĭ şi-atuncĭ s'aŭ decisŭ să facă colăcime, şi-ĭ poftescŭ ca, dacă li-ĭ cu putinţă, să vie cu colacĭ.

De multe orĭ însă se'ntêmplă că finiĭ constrîngŭ pre nănaşĭ să facă colăcime. Aşa întâlnindu-se unulŭ saŭ altulŭ dintre finí cu nănaşu-sĕŭ îlŭ întrébă când arŭ puté să vie cu colacĭ ?

Nănaşulŭ, recugetândŭ puţinŭ, îĭ respunde că în cutare Duminecă saŭ serbătóre, adică pe când cugetă elŭ că-ĭ va veni maĭ bine la socotélă.

Sosindŭ ḑiua hotărîtă toţĭ finiĭ, câţĭ s'aŭ pututŭ până atuncea pregăti, îmbrăcându-se serbătoresce şi luândŭ colaciĭ pre cariĭ îĭ acopĕrŭ cu o *îmbrobodea* saŭ cu unŭ *tulpanŭ* frumosŭ ca de vr'o 4—5 fl. saŭ şi altă materie, adică după cum e şi puterea finuluĭ, care-ĭ duce, precum şi o ploscă cu vinŭ saŭ cu rachiŭ, se ducŭ la nănaşĭ.

Ajungêndŭ şi intrândŭ în casă punŭ colaciĭ pe masă de naintea nănaşilorŭ şi puindu-ĭ ḑicŭ:

— Poftimŭ!... colaciĭ ni-sŭ micĭ, dar voĭa ni-ĭ mare!... Atâta dela noĭ, dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ!...

Ceĭ maĭ mulţĭ însă dintre finĭ, cariĭ, se'nţelege, sunt maĭ ajunşĭ de capŭ, când închină nănaşilorŭ colaciĭ, îndătinéză să ţie o oraţie maĭ lungă, şi de comunŭ în versurĭ.

Étă una din acele oraţiĭ, culésă în satulŭ Cândrenĭ, districtulŭ Dorneĭ în Bucovina:

Bună vremea,
Bună vremea
La D-vóstră, cinstiţĭ nănaşĭ!
Amŭ auḑitŭ că D-ḑeŭ îĭ cu D-v.
Şi pornindŭ de la casa nóstră.
Amŭ venitŭ şi noĭ la D-vóstră,
Şi venirămŭ pe cea mândră cóstă,
Pe cea cóst'a florilorŭ,
Unde păscea turma oilorŭ,
O mică turmuţă
De mândre mĭeluţe;
Turma-ĭ a nănaşilorŭ
Ca s'o 'mpartă finilorŭ.
Er noĭ, nănaşule, finiĭ Dumitale,
Nu ţĭ-aducemŭ părale,
Ci ne-arĕtămŭ cu colăceĭ
Fórte bunĭ şi frumuşeĭ,
Colăceĭ de grâŭ frumosŭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ
Să vĕ fie de folosŭ,
Şĭ-o mică bute de vinŭ
Să vĕ fie voĭa deplinŭ,
Şĭ-o năframă nu prea mare
Pentru faţa Dumi-tale,
Prea cinstite nănaşŭ mare,
Năframă bună, de inŭ,
Ca să-ţĭ ştergĭ barba de vinŭ.
Să faceţĭ bine să primiţĭ
Şi să nu bănuiţĭ!
Tindeţĭ mâna, că vi-ĭ vina,
Totŭ de-acestea totdeauna! (1).

(1) Com. de P. Ursulŭ.

Altă orație, totŭ din Căndrenĭ, care asemenea se ține la închinarea colacilorŭ dela Colăcime, sună precum urméză:

Bună vremea, bunŭ nănașŭ,
Ce cŭ-acestŭ soțŭ mĕ cununașĭ!
Mulțămimŭ de bună parte,
Că-ĭ supusă întru tóte.
Și-țĭ dămŭ mulțămire bună
Venindŭ aicĭ dimpreună,
Și-țĭ mulțămimŭ ne'ncetatŭ
Pentru că ne-aĭ cununatŭ.
Și cu toțiĭ dimpreună
Ițĭ aducemŭ voe bună,
Ițĭ aducemŭ colăceĭ
Nu prea marĭ, cam *micuțeĭ*,
Dar voĭa nóstră e mare
Cătră fața Dumi-tale;
Colăceĭ de grâŭ frumosŭ
Ca și fața luĭ Christosŭ.
Christosŭ dă cu 'mbelșugare
Darulŭ bunŭ la fie-care,
Care-lŭ rógă cu credință
Și cu mare umilință.
Așa dară, bunĭ nănașĭ,
Carĭ pe noĭ ne-ațĭ cununatŭ,
Vĕ dorimŭ cu fericire
Totŭ anĭ mulțĭ și cu sporire.
Să vĕ dee Domnulŭ sfântŭ
Totŭ binele pe pămîntŭ,
Să 'nflorițĭ ca meriĭ, ca periĭ
Pe la mijloculŭ veriĭ
Și ca vara cea bogată
Cu de tóte 'mbelșugată.
Primițĭ șĭ-acestŭ darŭ alŭ nostru
Pe lângă binele D-vóstre.
Primițĭ colăceĭ de grâŭ frumosŭ
Să vĕ fie de folosŭ
Șĭ-acéstă bute de vinŭ
Să vĕ fie voĭa deplinŭ.
Dar, ĭubite nănașŭ,
Care pe noĭ ne cununașĭ,
Pentru ostenéla mea
De cădutŭ mi s'ar cădé
Unŭ darŭ óre-ce
Să fie pe sama mea,
Că și noĭ aceștĭ colacĭ
I-amŭ adusŭ, că ne-ațĭ fostŭ dragĭ,
I-amŭ adusŭ, în covățică,
Să ne dăruescĭ vr'o vițică,
Póte și vr'o vacă mare,
Nu ne-ar fi spre supĕrare.
Caută în fundulŭ covățeleĭ,
Că-ĭ funicica vițeleĭ.
Tinde mâna, că ți-ĭ vina,
Ți se cade totdeauna! (1)

Sfârșindŭ finulŭ de 'nchinatŭ colaciĭ și de rostitŭ orația acésta, începe nănașulŭ a mulțămi finilorŭ pentru colaciĭ adușĭ și a le promite o vițică saŭ o vacă, spunêndu-le să vie în cutare saŭ cutare ḑi ca să și-o ĭea.

In fine a treĭa orație, din Poĭana-Stampiĭ saŭ maĭ bine ḑisŭ din Pilugan, sună astŭ-feliŭ:

(1) Com. de P. Ursulŭ și dict. de M. Spânulŭ.

Bună vremea,
Bună vremea
La d-vóstră
Cinstiţĭ domnĭ nunĭ marĭ!
Noĭ N. N. tinerĭ gospodarĭ,
Ne arĕtămŭ cu colăceĭ
Nu prea marĭ, cam mititeĭ:
Colăcei-sŭ cum a datŭ
Dumnedeŭ celuĭ bunŭ şi'naltŭ,
Dar voĭa ni-ĭ bună şi mare
Către cinstită faţa d-vóstră
Colăcei-sŭ de grâŭ frumosŭ
Ca şi faţa luĭ Christosŭ,
Să vă fie la toţĭ de folosŭ,
Poftimŭ să-ĭ primiţĭ,
Dară să nu bănuiţĭ!

Aice nănaşiĭ întindŭ mâna ca să ĭea colaciĭ, oratorĭulŭ însă îĭ trage înapoĭ şi urândŭ maĭ departe, dice:

Ho! nu vĕ grăbiţĭ la luatŭ,
Precum v'aţĭ grăbitŭ la cununatŭ,
Că colăcei-sŭ cu împletiturĭ
Şi le maĭ trebue cimiliturĭ.
Finiĭ d-vóstră grâulŭ acesta,
Când l'o semenatŭ
O brăsdatŭ
Şĭ-o semĕnatŭ,
Şi când l'o cătatŭ
De resăritŭ
Era mândru şi'nfloritŭ,
Când l'o cătatŭ
De'nspicatŭ
Era coptŭ şi bunŭ de seceratŭ.
Alergară'n délŭ şi'n'vale
După secerătóre,
Şi cum o alergatŭ
O aflatŭ
La N. N. dóue fetişóre
Gârjobate de spinare,
Bune de secerătóre,
Şi aceste fetişóre
De grâŭ că se apuca
Cu drépta ca mi-lŭ tăĭa,
Cu stânga-lŭ învĕluĭa
Şi clăĭ din elŭ că făcea.
Şi făcură,
Câtŭ aĭ da o'mbucătură
Pe cea gură,
Douespredece cară
De povóră
Şi le-o dusŭ la móră.
La móră la *Bădălóĭe* (1),

(1) In Bucovina se află maĭ multe familiĭ române, alŭ cărorŭ connumee *Badale*. Deci *Bădălóĭe* credŭ că vine de la Badale.

Şi-o pusŭ mâna la *piscóe* (1),
Si fărina nu se móie
Şi-o pusŭ mâna la *părpăriţă* (2)
Şi *curea* numaĭ tărîţe.
Dar şi móra era'ndĕrĕptică,
C'o pusŭ códa pe spinare
Şi-o apucatŭ pe lătocŭ la vale.
Dar şi morarĭulŭ, meşterŭ mare,
O băgatŭ mâna 'n buzunarele
Şi-o scosŭ doue cĭocănele,
Şi-o făcutŭ cĭocŭ bocŭ
Şi-o datŭ móră la locŭ.
Morăriţa de năcazŭ,
Trăgea c'o mână tabacŭ pe nasŭ,
Eră cu alta târşĭ la ĭazŭ,
Şi-o venitŭ şi-o măcinatŭ.
Şi-amŭ trebuĭa *colceriţe*
Să frămĕnte colacĭĭ
Şi să-ĭ cócă.
Şi-o aflatŭ o babă
Cu mânicile sucite,
Cu mânile albe soponite
Ca nişte tânjele pârlite
Şi baba s'o datŭ
Şi-o frământatŭ.
Şi ĭ-o trebuitŭ lemne de *zăgnétă*
Şi s'o uĭtatŭ peste părăŭ
Şi-o vĕḑutŭ unŭ nătărăŭ,
Şi-o strigatŭ: îndată
Să-ĭ aducă lemne de zăgnétă.
Nătărăulŭ îĭ aduse'ndată
Unŭ braţŭ de lemne de zăgnétă,
Da spânzura peste bată...
Şi apoĭ s'o apucatŭ
Şi-o frământatŭ
Cu mânicĭ sucite
Şi cu *mânurĭ* albe soponite
Ca nişte tânjele pârlite,
Şi-o făcutŭ colacĭĭ aceştĭa
Şi-apoĭ pe colacĭĭ aceştĭa
Trebuĭa buţĭ de vinŭ.
S'o dusŭ la ţara de josŭ
După vinŭ de celŭ fălosŭ.
Er înapoĭ când s'o'ntorsŭ
O venitŭ pe la Hârlăŭ
Şi-o fostŭ drumulŭ fórte rĕŭ
O spartŭ butea într'unŭ tăŭ
Şi-o umplutŭ cu cercurile
Bălcurile
Şi cu dógele
Prilógele
Şi-o alesŭ o dógă
Ológă
Şi-o dat'o unuĭ *meşterŭ-strică*,
Care tocmesce de frică,
De-o făcutŭ o buticică
Şi-o făcutŭ o buticică'ntrégă
Dintr'o singură dógă
Şi-aceea ológă
Şi-o pusŭ totŭ vinulŭ într'însa
Poftimŭ, de nu credeţĭ,
Gustaţĭ şi vedeţĭ! (3).

După ce a rostitŭ oratorulŭ cuvintele acestea rădică atâtŭ colacĭĭ câtŭ şi vinulŭ, saŭ ce bĕutură este, în susŭ şi ĭ întinde nănaşilorŭ.

---

(1) *Piscóe* se numesce unŭ jghebuţŭ saŭ lătocaşŭ, pe care curge fărina de sub pétra móriĭ.

(2) Sub *părpăriţă* se'nţelege unŭ instrumentŭ la móră, care nu lasă să cadă de-odată tóte grăunţele din coşŭ pe pétra moriĭ, unde se macină.

(3) Dict. de Petrea luĭ Serghie P...

Nănașiĭ, luândŭ colaciĭ și puindu-ĭ pe masă, cinstescŭ pre finiĭ, carĭ ĭ-aŭ adusŭ.

După ce s'aŭ adunatŭ acuma toțĭ finiĭ, câțĭ aŭ avutŭ să se adune, și după ce fie-care finŭ a închinatŭ și înmânatŭ colaciĭ adușĭ nănașilorŭ sĕĭ, nănașiĭ poftescŭ pe finĭ ca să se așeze la masă. Punŭ apoĭ pre ceĭ maĭ înaintațĭ în vêrstă și cu maĭ mare vadă în capulŭ meseĭ, éră pre ceĭa-lalțĭ după dînșiĭ.

După ce s'aŭ așezatŭ la masă, stăpânulŭ de casă, adică nănașulŭ maĭ mulțămindŭ încă o dată pentru colaciĭ ce ĭ-aŭ adusŭ și cinstea ce ĭ-aŭ făcutŭ, cinstesce la celŭ maĭ cu vadă, acela la nănașă, nănașa la altŭ finŭ, și totŭ așa cinstindu-se, bêndŭ și ospĕtândŭ, petrecŭ cam de la vr'o dóue saŭ treĭ óre după amédĭ și până în amurgulŭ seriĭ, une-orĭ și maĭ târdiŭ.

Uniĭ dintre nănașĭ, cariĭ îsŭ maĭ avuțĭ, poftescŭ la colăcime nu numaĭ pre finiĭ de curêndŭ cununațĭ, ci și pre alte persóne, precum pre némurile cele maĭ de aprópe, pre cumetri și pre amicĭ. Ba o samă dintre dînșiĭ aducŭ încă și lăutarĭ și atuncĭ nu numaĭ că colăcimea durézâ maĭ lungŭ, ci totŭ o dată se și jócă și veselia e cu multŭ maĭ mare.

Uniĭ cântă și diferite cântece.

V. CUNUNIA LA SALCE.

Prin unele sate din Transilvania și maĭ alesŭ din munțiĭ apusenĭ esista maĭ de multŭ obiceĭulŭ că, dacă o fată mare era însărcinată, dóue femeĭ maĭ în etate o luaŭ și o duceaŭ la unŭ gardŭ, la unŭ plopŭ saŭ la o salcie. Aicĭ, după ce-ĭ împletĭaŭ pĕrulŭ ca la neveste și o învĕlĭaŭ, se întorceaŭ împrejurulŭ eĭ și diceaŭ de treĭ orĭ:

— «Cunună-se róba luĭ Dumnedeŭ N. N. cu gardulŭ saŭ cu proptéua garduluĭ, cu plopulŭ saŭ cu salcea.»

De aicĭ venĭa apoĭ vorba, că cutare saŭ cutare fată a fostŭ cununată la plopŭ, la salce saŭ la proptéua garduluĭ (1).

Pe la Ofenbaĭa, totŭ în vremile maĭ de multŭ, *fetele greșite* eraŭ cununate în tótă forma de judiĭ comunalĭ și de aceea săteniĭ diceaŭ că asemenea fete sunt *măritate* saŭ *învĕlite de birac.*

Fata greșită era învitată printr'unŭ *gornicŭ* comunalŭ la primărie, unde *judele, doĭ jurațĭ* și maĭ *mulțĭ gornicĭ* o așteptaŭ, și îmbiind'o cu o bĕutură o întrebaŭ cu buna: de cine este însărcinată? Dacă spunea că ibovniculŭ eĭ e cutare fecĭorŭ june, atuncĭ hotăraŭ diua în care să se facă la primărie *învĕlirea* (îmbrobodirea) și declararea eĭ ca nevastă. La diua numită fata se înfățișa însoțită de nașŭ și nașă, aleșĭ

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 171, și com. de d-lŭ Romulŭ Simŭ, învĕțătoriŭ în Orlatŭ.

de ea, saŭ numițĭ de primarŭ și dacă feciorulŭ citatŭ nu se presenta, se făcea *învĕlirea* și *declarațiunea* chiar și în lipsa luĭ.

Toțĭ eraŭ îmbrăcațĭ sĕrbătoresce și învĕlirea se făcea c'o solemnitate. Fata era pusă pe unŭ scaunŭ în mijloculŭ caseĭ și biraele la masă, ér nașa îĭ împletĭa pĕrulŭ ca la neveste și o îmbrobodĭa totŭ asemenea. După acéstă formalitate, judele declara: «totŭ omulŭ să scie că fata N. N. de adĭ înainte e nevastă și copilulŭ, care îlŭ va nasce e alŭ luĭ N. N.»

In urma declarațiuniĭ se ospĕtaŭ cu bĕutură ca și la nuntă și feciorulŭ presentŭ saŭ absentŭ era somatŭ să se cunune cu ea și la biserică; ér dacă se opunea trebuĭa să-ĭ plătéscă rușinea (1).

Acestŭ obiceiŭ, de și în timpulŭ de față nu-șĭ maĭ aduce nime aminte despre dînsulŭ, dar judecândŭ după unele pasage dintr'o doĭnă poporană, credŭ că maĭ de multŭ va fi esistatŭ și'n Bucovina.

Étă și pasagele respective:

Bată-te crucea, nănașŭ
Cu cine mĕ cununașĭ,
Cu proptéua garduluĭ,
Cu urîtulŭ satuluĭ!...

In timpulŭ de față este obiceiŭ în unele părțĭ ale Bucovineĭ că *o fată greșită*, care e *îngreunată* saŭ *a avutŭ de fată mare copilŭ* și care maĭ cu sémă în părțile dela munte, se numesce *vĕdană*, nu póte sub nicĭ o condițiune să se cunune ca *fetele fecióre*, adică cu pĕrulŭ pieptĕnatŭ în crețĭ și cu cunună de florĭ pe capŭ, ci numaĭ împletită ca nevestele și îmbrobodită cu unŭ tulpanŭ, ceea ce însemnéză că nu șĭ-a păzitŭ cinstea. Afară de acésta cele maĭ multe dintre datinele, carĭ se observă la nunta fetelorŭ fecióre, precum *înhobotarea* și *uncropulŭ* cu ocasiunea căruĭa se bea *păharŭ*

(1) Frâncu și Candrea, op. cit. p. 171—172.

dulce, la nunta celorŭ greşite se trecŭ cu vederea ca şi la *vĕduve*, adică la femeile carĭ aŭ fostŭ o dată măritate şi murindu-le bărbaţiĭ, se mărită a dóua óră.

In alte părţĭ, totŭ din Bucovina, este datină, că îndată, cum a devenitŭ o fată mare grea, să-şĭ lese portulŭ de fată mare şi să adopteze portulŭ nevestelorŭ usitatŭ în comuna, din care face parte. Ea este moralminte constrînsă de celelalte femeĭ la acésta, căcĭ altmintrelea arŭ scóte-o din satŭ. Şi érăşĭ în alte părţĭ e datină ca o atare fată să se îmbrobóde numaĭ cu unŭ tulpanŭ, neîmbrobodindu-se maĭ multŭ în tótă viaţa eĭ, fără numaĭ atuncĭ când se lă saŭ se péptĕnă, şi acésta ca să n'o vadă nimene, adică tocmaĭ după cum facŭ şi nevestele.

VI. A DOUA NUNTĂ.

Nichiforŭ, Patriarchulŭ Constantinopolieĭ ḑice cu privire la a *dóua* și a *treĭa nuntă:* «Celŭ *de a dóua nuntă* nu se cunună, ci încă se și opresce de prea curatele taĭne doĭ anĭ, ér celŭ *de a treĭa nuntă*, cincĭ anĭ.»

Din contra fericitulŭ Nichita, Mitropolitulŭ de la Iraclia, în rĕspunsurile ce le dă Episcopuluĭ Constantinŭ, ḑice: «Cuvîntulŭ celŭ iscoditŭ cu adeverință nu are obiceiŭ să cunune pre ceĭ *de a dóua nuntă*, ér obiceĭulŭ Bisericeĭ ceĭ marĭ pre aceștĭa nu-ĭ apĕră, ci le dă voĭe să se cunune, pentru că nu s'aŭ certatŭ nimenea pentru acestŭ lucru, numaĭ se opresce unŭ anŭ saŭ doĭ, de sf. Cuminicătură, și preotuluĭ care le-aŭ cetitŭ cununia, nu-ĭ este cu cale să mănânce cu dînșiĭ, precum ḑice canonulŭ 7 alŭ Soboruluĭ, ce s'aŭ ținutŭ la Neocesaria.»

În fine la sfîrșitulŭ «*rênduelеĭ la a dóua nuntă*» aflămŭ următórea notiță: «Acéstă slujbă se face neschimbată și la *a treĭa nuntă*, ér cu *a patra nuntă* nimenĭ să nu îndrăsnéscă să se împreune. Er carĭ vorŭ cuteza a cununa, se vorŭ lipsi de totŭ și de darulŭ preoțieĭ (1).»

Cu tóte acestea însă și cu tóte că partea cea maĭ mare a părinților bisericescĭ sunt în unanimitate contra nunțiĭ a

(1) Molitvelnicŭ, etc. Sibiiŭ, 1874, p. 71, 72 și 82.

dóua, totușĭ la poporulŭ românŭ provine nu numaĭ a dóua șĭ-a treĭa, ci nu o dată chĭar și a patra nuntă.

A *dóua nuntă*, care provine maĭ adese-orĭ, se 'ncheĭe de comunŭ între unŭ *vĕduvŭ* (1) și o *fată mare* saŭ între o *vĕduvă* (2) șĭ-unŭ *fecĭorŭ*. A treĭa și a patra de regulă între *vĕduvĭ* și *vĕduve*. Asemenea căsătoriĭ însă sunt în genere privite de către poporŭ cu desgustŭ, ba în unele părțĭ ca și când n'arŭ fi căsătorițĭ (3).

A dóua căsătorie se încheĭe maĭ cu sémă din causă că, murindu-ĭ bună óră uneĭ părțĭ, ce a fostŭ maĭ nainte căsătorită, soțulŭ și rĕmâindu-ĭ copiĭ din căsătoria ântâĭa, voesce a-șĭ lua altŭ soțŭ, care să-ĭ fie ocrotitoriŭ copiilorŭ și mână de ajutoriŭ spre îngrijirea și crescerea acestora.

Insă poporulŭ cunósce fórte bine dacă, bună óră, o *vĕduvă* se mărită de nevoĭa ce are pentru ocrotirea gospodărieĭ sale, saŭ că din caracterulŭ eĭ celŭ rĕŭ. Când se mărită o vĕduvă la unŭ anŭ după ce ĭ-a repausatŭ soțulŭ, atuncĭ nu-ĭ privită bine de poporŭ, ér după doĭ anĭ nu-ĭ maĭ dice nime nemică (4).

Maĭ tot-deauna însă căsătoria a dóua nu e așa de pacĭnică și fericită ca cea dintâiŭ. Căcĭ însurându-se a dóua óră unŭ bărbatŭ, căruĭa ĭ-aŭ rĕmasŭ copiĭ micĭ dela ântâĭa nevastă și luândŭ de soție o fată mare saŭ o vĕduvă, care asemenea are copiĭ micĭ, copiiĭ de la nevasta cea dintâiŭ sunt în genere fórte rĕŭ tractațĭ de către *vitriga* lorŭ.

Dovadă despre purtarea cea rea a vitrigelorŭ față de copiiĭ bărbațilorŭ avemŭ, pe lângă esperiența de tóte dilele, încă și o mulțime de poveștĭ, anecdote și cântece poporane.

Fiindŭ astŭ-feliŭ purtarea vitrigelorŭ, copiiĭ, carĭ aŭ avutŭ

---

(1) Se dice: *vĕduŭ*, *vĕduvŭ* și *vĕduvoiŭ*.
(2) Se dice: *vĕduă* și *vĕduvă*. Despre cuv. *vĕduvă* vedĭ partea III. cap. V.
(3) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 423.
(4) Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 423.

nenorocirea să capete astŭ-feliŭ de mame, nicĭ nu aŭ cum să nu se deplângă şi să ḑică:

Nicĭ o pómă nu-ĭ dulcie
Ca pomuţa cea de vie,
Ca măĭcuţa cea dintâĭe;
Nicĭ o pómă nu-ĭ amară
Ca póma de pe rezóră,
Ca mama de-a dóua óră! (1)

Dar fórte odese-orĭ se'ntêmplă că şi *vitrigiĭ* se pórtă maĭ totŭ aşa de reŭ faţă cu copiiĭ nevestelorŭ sale, ca şi vitrigele. De-aice vine apoĭ că multe vĕduve, cărora le-aŭ remasŭ copiĭ din ântâĭa căsătorie, staŭ în cumpĕnă să se maĭ mărite încă odată orĭ nu. Étă ce ne spune una:

De când badea a muritŭ,
Ḑi şi nópte m'am bocitŭ,
Cărarea mĭ-am prăpăditŭ!
Vĕduviţă că-sŭ rĕmasă
Şi cu treĭ copiĭ în casă,
N'are cine-ĭ îngriji
Şi tată a le maĭ fi,
N'are cine-ĭ drăgosti.
De măritatŭ, m'aşĭ mărita,
Şi cŭ tata v'aşĭ lua,
Da na fi ca reposatulŭ,
Ca dînsulŭ n'oiŭ găsi altulŭ (2).

Dar nu numaĭ copiiĭ, ci de multe orĭ chĭar şi mamele lorŭ sunt rĕŭ tractate de către bărbaţĭ şi maĭ alesŭ când aceştĭa le-aŭ luatŭ ca fecĭorĭ holteĭ. Şi precum copiiĭ se plângŭ asupra vitrigelorŭ, maĭ totŭ cu acelea cuvinte se plângŭ şi o samă de vĕduve asupra bărbaţilorŭ de-a dóua óră. Étă cum se esprimă una şi'n acéstă privinţă:

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) N. A. Bogdanŭ, Literatura pupulară (culegerĭ din sudulŭ Moldoveĭ), publ in «Gazeta săténuluĭ» an. V. R.-Săratŭ 1888, No. 10, p. 155.

Nicĭ o pómă nu-ĭ dulcie
Ca struguraşulŭ din vie
Şi ca bărbatulŭ dintâĭe;
Nicĭ o pómă nu-ĭ amară
Ca omulŭ de-a dóuă óră (1).

Nu le merge bine vĕduvelorŭ, carĭ se mărită după feciorĭ holteĭ, cu atâta maĭ puţinŭ fetelorŭ marĭ, carĭ se mărită după *vĕduvoĭ* şi maĭ cu sémă după de-aceĭa, carĭ aŭ câte-o casă de copiĭ, căcĭ étă ce ḑice una:

Cuĭ îĭ trebue năcazŭ,
Mérgă după omŭ rĕmasŭ;
Cuĭ îĭ trebue nevoĭ
Mérgă după vĕduvoiŭ! (2)

Ce se atinge în specialŭ de serbarea nunţiĭ între astŭ-feliŭ de soţĭ trebue să amintimŭ, că ea e cu multŭ maĭ simplă decât cea dintre feciorĭ şi fecióre. Ba adese-orĭ, maĭ cu sémă când amêndóue părţile sunt vĕduvite, se face *nuntă tăcută*, adică fără lăutarĭ.

Asemenea nu se caută aşa de strictŭ la ḑilele în carĭ are să se serbeze cununia. De-aice vine apoĭ că vĕduvoiĭ se potŭ cununa în orĭ-ce ḑi, chiar şi'n serbătorile cele marĭ, fără a se crede că li se va întêmpla vre-o nenorocire.

Maĭ departe *tóte vĕduvele*, fără deosebire, mergŭ la cununie îmbrobodite cu mâniştergură saŭ şi cu unŭ tulpanŭ, nicĭ când însă cu capulŭ golŭ ca fetele. In unele părţĭ vĕduvele cele tinere se cunună îmbrobodite cu hobotulŭ ce-lŭ cumpĕră mirele şi li se pune la ureche şi o flóre. La vĕduvele cele maĭ bĕtrâne flórea lipsesce cu totulŭ.

Asemenea nu le este vĕduvelorŭ ĭertatŭ de-a purta *cunună* de florĭ şi *petélă*. De-aice vine apoĭ că şi tóte datinele îm-

(1) Iarnik şi Bârsanŭ, op. cit. p. 169.
(2) Vaselianŭ Popovicĭ, Poesiĭ pop. din Mureşŭ-Slatina, comit. Araduluĭ, publ. în «Gazeta poporuluĭ», an. IV. Timişóra, 1888, No. 19.

preunate cu prepararea acestorŭ dóue obiecte, lipsesce cu totulŭ. Aşişderea nu provine la vĕduve conăcăria, călăcăria, înhobotarea şi uncropulŭ cu păharŭ dulce ca la fetele fecióre. Maĭ pe scurtŭ, nunta vĕduvelorŭ se serbéză, ca şi odinióră a vĕduvelorŭ romane (1) fórte simplu.

Dacă însă mirésa e fată mare şi numaĭ mirele e vĕduvoiŭ, atuncĭ tóte se facŭ ca şi la orĭ-care altă fată fecĭóră, numaĭ la mire nu provinŭ atâtea datine ca la unŭ fecĭorŭ holteiŭ.

Şi precum vĕduvelorŭ, aşa şi vĕduvoilorŭ nu le este ĭertatŭ a purta flóre la cuşmă.

In fine, trebue să maĭ observŭ că în *România*, când o femee se mărită a dóua óră, fiindu-ĭ bărbatulŭ mortŭ, o altă femee în timpulŭ cununiceĭ tórnă o doniță de apă pe mormîntulŭ celuĭ dintâiŭ bărbatŭ, ca să-ĭ trăéscă celŭ de alŭ doĭlea şi să stingă foculŭ ce arde pe mortŭ pe lumea cealaltă; căcĭ altŭ-feliŭ câtŭ va sta femeea măritată cu alŭ doĭlea bărbatŭ, celŭ mortŭ şede în focŭ (2).

---

(1) Plut. Q. R. 105: ταῖς μὲν παρθένοις καλὸν μὴ ὀλίγων, ταῖς δὲ χήραις αἰσχρὸν πολλῶν ὄντων γαμεῖσθαι.

Pentru fete tinere este frumosŭ a se mărita, dacă nu sunt puținĭ, ér pentru vĕduve este o ruşine a se mărita, dacă sunt mulțĭ (nuntaşĭ?)

Optatus de schism. Donatistarum p. 163 ed. Lond. 1631: Hoc nec mulieres patiuntur, quae carnaliter nubunt. Ex quibus si alicui maritum mutare contigerit, non repetitur illa temporalis festivitas: non in altum tollitur, non populi frequentia procuratur.

Aceste nu suferŭ nicĭ femeile carĭ se mărită în chipŭ trupescŭ. Şi dacă s'a intêmplatŭ vre-uneĭa să-şĭ schimbe bărbatulŭ, nu se repețesce aceeaşĭ festivitate temporală, nu se rădică în susŭ, nu se face adunare a poporuluĭ.

(2) G. S. Ioneanŭ, op. cit. p. 33.

VII. DESPĂRȚENIA.

Taĭna cununieĭ, după credința poporuluĭ românŭ, se înțelege că a celuĭ de josŭ, e o taĭnă atâtŭ de mare și de sfântă că pre ceĭ ce aŭ apucatŭ odată a se uni prin dînsa, nime nu póte să-ĭ despărțéscă, fără numaĭ uniculŭ Dumnedeŭ prin mórte.

Dovadă despre acéstă credință fórte rĕspândită și adâncŭ înrădĕcinată în sînulŭ poporuluĭ nostru, avemŭ o mulțime de doĭne poporane din tóte părțile locuite de Românĭ.

Așa o doĭnă din Bucovina, care ne spune că nu numaĭ preotulŭ, ci chĭar vlădica nu póte să facă pe placulŭ uneĭ neveste, care voĭa cu orĭ și ce prețŭ a se despărți de bărbatulŭ eĭ, unŭ moșnégŭ bĕtrânŭ și neputincĭosŭ, sună precum urméză:

— Părinte, sfinția ta!
O sută de leĭ țĭ-oiŭ da,
Dacă me-ĭ descununa!
— Să-mĭ daĭ încă pe-atâta
Totŭ nu te-oiŭ descununa,
        Că nu-ĭ vina mea,
        Ci e vina ta;
Cununia-a fostŭ la mine,
Ochiĭ tĕĭ în capŭ la tine,
De ce dar n'aĭ cătatŭ bine.

De ce n'aĭ cătatŭ anume
Cu cine te legĭ pe lume?...
Du-te și la vlădica,
Că și elŭ țĭ-a spune-așa! .. (1)

Și dacă unŭ preotŭ saŭ chĭarŭ și unŭ vlădică, carĭ aŭ darulŭ de a lega și a deslega, nu potŭ să despărțéscă pre ceĭ căsătorițĭ, cu atâta maĭ puținŭ unŭ mirénŭ, care nu are acestŭ darŭ. Căcĭ étă ce ne spune altă doĭnă totŭ din Bucovina:

Frundă verde avrămască,
Inga scârba de nevastă!
Duce-se la vorniculŭ
Să-șĭ pârască bărbatulŭ.
Dar vornicu-ĭ omŭ cu minte,
O scie de maĭ nainte,
Judecata ĭ-a făcutŭ
Și din gură ĭ-a vorbitŭ:
— Mergĭ, femee, la bărbatŭ,
Bărbatulŭ ți-ĭ împĕratŭ,
De te-ar bate, câtŭ te-ar bate,
Nime nu te póte scóte
Numaĭ șiréta de mórte! (2)

Din cele dóue poesiĭ înșirate aice urméză nu numaĭ, că nime nu are putere de a despărți pre ceĭ cununațĭ, ci totŭ-odată și aceea că femeea nu are nicĭ unŭ dreptŭ de a se despărți de bărbatulŭ eĭ. Dreptulŭ despărțiriĭ zace numaĭ în puterea și voința luĭ Dumnedeŭ, saŭ după cum ne spunŭ următórele versurĭ scóse asemenea dintr'o poesie poporană din Bucovina, în voĭa bărbatuluĭ:

Cununia-ĭ lucru mare,
Nime n'o póte stricare,

(1) Din colecția mea inedită.
(2) Din colecția mea inedită.

Numaĭ unulŭ Dumneḑeŭ
Şi când ĭartă soţulŭ tĕŭ! (1)

Apoĭ şi din următórele versurĭ dintr'o poesie din Transilvania:

Măritatu-ĭ lucru mare
Nime nu-lŭ póte stricare,
Nicĭ popa, dar nicĭ birăŭ,
Numaĭ singurŭ Dumneḑeŭ! (2)

Acéstă credinţă se vede că e moştenită dela strămoşiĭ noştri, dela vechiĭ Romanĭ. Căcĭ muerea romană, după legile luĭ Romulŭ, nu a avutŭ dreptŭ ca să se despartă, dar bărbatulŭ putea ca să o mâĭe dela sine în unele casurĭ, anume dacă a prins'o că pregătesce veninŭ, şi atuncĭ îĭ ḑicea: «aĭ grijă de lucrurile tale! (3).»

Şi întru adevĕrŭ că la poporulŭ de josŭ, la ţĕranĭ, despărţenia provine fórte rarŭ, amŭ puté ḑice că maĭ de feliŭ. Multe şi marĭ trebue să fie pĕcatele şi scăderile părţiĭ aceleĭa, care a provocatŭ despărţenia, şi cu tóte acestea, dacă s'a făcutŭ, poporulŭ o privesce cu indignare şi dispreţŭ.

In fine trebue să maĭ amintimŭ şi aceea, că dacă despărţenia a fostŭ provocată din partea bărbatuluĭ, atuncĭ bărbatulŭ e dĕtoriŭ de a întórce tótă zestrea ce a luat'o cu soţia sa, éră dacă s'a provocatŭ de soţie, atuncĭ zestrea acesteĭa se împarte între copiĭ, cariĭ de regulă remânŭ în sama tatăluĭ lorŭ, ca elŭ să se îngrijéscă de dînşiĭ şi să-ĭ întreţie (4).

(1) Din colecţia mea inedită.
(2) Com. de I. Popŭ Reteganulŭ.
(3) Dr. At. M. Mărienescu, Cultulŭ păgânŭ, p. 333.
(4) Veḑĭ despre acésta şi Columna luĭ Traĭanŭ, an. IX, p. 422—423.

ADAUSŬ.

I. IERTACIUNILE.

Din Boianŭ, com. de d-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

Stațĭ, stațĭ frațilorŭ, stațĭ!
Șlicele din capŭ luațĭ,
Lângă mine v'adunațĭ,
Cu luare-aminte-ascultațĭ.
Ascultațĭ cu luare-aminte
Aceste douĕ, treĭ cuvinte,
Carĭ îsŭ de D-ḑeŭ rĕnduite
Și de mine-acum rostite.
Dumneḑeŭ că s'a gânditŭ
Ceriulŭ și pămîntulŭ a ziditŭ
Și cu câte-a socotitŭ
Cu tóte le-a 'mpodobitŭ.
Și de Lunĭ, cum s'a sculatŭ,
Până Sâmbăt'a lucratŭ.
Duminecă s'a odihnitŭ,
Pe noĭ ne-a blagoslovitŭ
C'o ḑi bună de hodină,
Ca noĭ luĭ să-ĭ mulțămimŭ
Pentru tótă sănĕtatea
Cea de peste sĕptĕmână.
Ér Lunĭ desdeminéță
Pe pămîntŭ că s'a pornitŭ
Și a pusŭ la tóte nume
Câte le-a aflatŭ pe lume.
Ér dup'aceea-a făcutŭ
Din gĭosŭ despre rĕsăritŭ,
De asupra pe pămîntŭ,
Unŭ raiŭ mititelŭ,
Mândru, frumușelŭ,
Pe patru stâlpĭ de argintŭ,
Și apoĭ l'a'mpodobitŭ
Cu luminĭ de cununie
Ca să ne fie
Nóue de veselie
Și de bucurie,
Și ĭ-a pusŭ propele
Mulțime de stele,
Și sfeșnicĭ
Luceferiĭ vecĭnicĭ.
Dar Dumneḑeŭ a vĕḑutŭ
Că șede reŭ pe pămîntŭ
Fără de omŭ.
Și a luatŭ trupŭ
Din pămîntŭ.
Osŭ din pétră,
Sânge din mare,
Ochĭ din sóre,
Fața din flóre,
Sprîncene
Din stele,
Duhŭ sf. din măririle sale,
Șĭ-a făcutŭ
Pre strămoșulŭ nostru-Adamŭ
De la care toțĭ ne tragemŭ némŭ.

Și încă a statŭ
Și s'a uĭtatŭ
Cum luĭ soțŭ nu ĭ-a lăsatŭ?
Și atuncea ce-a făcutŭ?
Dumnedeŭ c'a socotitŭ,
Cu somnŭ dulce l'a adormitŭ,
De elŭ s'a apropiatŭ
Și cu'ncetulŭ a luatŭ:
Trupŭ din trupulŭ luĭ,
Osŭ din ósele luĭ,
Sânge din sângele luĭ,
Ochĭ din ochiĭ luĭ,
Sprîncene din sprîncenele luĭ,
Și față din fața luĭ,
Și dintr'aceste a făcutŭ
Pe strămóșa nóstră Eva,
Dela care ni se'nțelege viața.
Adamŭ că s'a deșteptatŭ
Și'n glasŭ mare a strigatŭ:
—«Of! of! Dómne, ce mĭ-aĭ datŭ?»
Dumnedeŭ prea înduratŭ
Inapoĭ s'a înturnatŭ,
Luĭ Adamŭ a cuvîntatŭ:
—Adame, Adame,
Moșule Adame!
Nu te'nspăĭmânta,
Nu te'ncrâncena,
Că ție acésta
Soțŭ se va chĭema!
Și după ce-a cuvîntatŭ
De mână că ĭ a luatŭ
Și prin raiŭ ĭ-a preumblatŭ
Și 'n vanghelie ĭ-a 'nsemnatŭ.
Șĭ-apoĭ poruncă le-a datŭ:
Din tótă dulcéța raĭuluĭ
Să ĭee și să mănânce,
Ér din pómulŭ
Cunoscințeĭ
Șĭ-a sciințeĭ
Bineluĭ șĭ-alŭ rĕuluĭ
Din mijloculŭ raĭuluĭ
Le-a opritŭ de a mânca,
Dicêndu-le așa:
— Din acestŭ pomŭ de-țĭ mânca,
Porunca mea mi-țĭ călca
Și 'n pĕcate vețĭ pica!
Dar strămoșulŭ nostru-Adamŭ,
Dela care ne tragemŭ toțĭ némŭ,
Din tótă dulcéța raĭuluĭ
N'a mâncatŭ,
Dar din pomulŭ celŭ opritŭ
A gustatŭ.
Porunca luĭ Dumnedeŭ a călcatŭ
Și 'n greŭ pĕcatŭ
A picatŭ...
Dumnedeŭ s'a supĕratŭ
Din raiŭ afară ĭ-a datŭ.
Pe urmă ér s'a înduratŭ
Greșala că le-a ĭertatŭ...
Și Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Bunĭ și ĭubitorĭ părințĭ,
Ca doĭ pomĭ mândri 'nflorițĭ,
Tóte 'n talpă le călcațĭ
Și pe fiĭcă-vĕ ĭertațĭ,
Că ea vĕ cere ĭertare
Cu rugă multă și mare,
Și vĕ cere ĭertăcĭune
Cu adâncă plecăcĭune,
Cere blagoslovenie
Cu mare smerenie,
Cu mânele pe brațe,
Cu lacrimĭ pe față,
Că ne tragemŭ viță de némŭ
Dela moșulŭ nostru-Adamŭ;
Viță din viță
Pân' la acéstă mlădiță;
Că blagoslovenia părințilorŭ
Întăresce casa fiilorŭ,

Ér blăstemulŭ părinţilorŭ
Răsipesce casa fiilorŭ,
Să fie chĭar şi de pétră
Şi se răsipesce tótă
De susŭ şi până în talpă . . .
Dĭavolulŭ împeliţatŭ
Ce-a diresŭ şi ce-a lucratŭ?
S'a luatŭ şi a făcutŭ
Din susŭ despre asfinţitŭ
De desubt, sub pămîntŭ,
Unŭ ĭadŭ mare şi rotatŭ
De dĭavolĭ întunecatŭ.
Dumnedeŭ, când a cătatŭ,
Singurŭ s'a înspăĭmântatŭ,
Pre Ilie l'a strigatŭ
Şi dicêndŭ ĭ-a cuvîntatŭ:
— Ilie, Ilie,
Mare Sântŭ-Ilie!
Ascultă cuvîntulŭ meŭ,
Şi fă ce ţĭ-oiŭ spune eŭ:
Pornesce tunetulŭ tĕŭ,
Tunetulŭ tĕŭ celŭ cotitŭ
Şi de mine rênduitŭ,
Pornesce-mi-lŭ, da-lŭ pornesce,
Şi pe dracĭ mi ĭ fugăresce,
Că eĭ étă ce-aŭ făcutŭ
Din susŭ despre rĕsăritŭ
De desubt pe sub pămîntŭ:
Unŭ ĭadŭ mare şi rotatŭ,
De dĭavolĭ întunecatŭ,
De care singurŭ m'am spăĭmântatŭ.
Ilie, când audi,
Din putere năvăli,
Şi din tunŭ când a trântitŭ
Cerĭulŭ că s'a scrijilitŭ,
Pămîntulŭ s'a prăbuşitŭ,
Mulţime mare de dĭavolĭ
Din ĭadŭ că ĭ-a prăpăditŭ.
Dumnedeŭ, când a vĕdutŭ
Sântŭ-Ilie ce-a făcutŭ,
Singurŭ s'a înspăĭmântatŭ
Ce putere mare ĭ-a datŭ.
La dînsulŭ a alergatŭ
Mâna dréptă ĭ-a luatŭ,
Picĭorulŭ dreptŭ ĭ-a scurtatŭ.
Sântŭ-Ilie înspăĭmântatŭ
De ceea ce s'a întêmplatŭ,
In glasŭ mare a strigatŭ:
— Of! of! Dómne ce mĭ-aĭ datŭ?
Mâna dréptă mĭ-aĭ luatŭ,
Picĭorulŭ dreptŭ mĭ-aĭ scurtatŭ,
Cu ce, Dómne, m'aĭ lăsatŭ?
Dară Dumnedeŭ a statŭ
Şi dicêndŭ ĭ-a cuvîntatŭ:
— Ilie, Sântŭ-Ilie!
De-acuma alŭ tĕŭ să fie
Tunetulŭ şi *pĭetrile*(1)
Când orŭ înflori pânile,
Că a bate pétra
Intr'o di de vară
Să nu aĭbă ce mânca
Intr'unŭ anŭ o ţară...
Da Domnĭa-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi înduraţĭ părinţĭ,
Ca doĭ pomĭ mândri 'nfloriţĭ,
Bine séma vĕ luaţĭ
Fiĭca binecuvîntaţĭ,
Că ea vĕ cere ĭertare
Cu rugă multă şi mare,
Şi vĕ cere ĭertăcĭune
Cu adâncă plecăcĭune
Şi blagoslovenie

(1) Sub cuv. *pétră* plur. *pĭetri* în casulŭ acesta înţelegŭ Românĭĭ din Bucovina: *grindină, ghĭaţă.*

Cu mare smerenie,
Cu mânele pe braţe,
Cu lacrimĭ pe faţă,
Că ea câtŭ a vieţuitŭ
Pe lângă părinţĭ crescêndŭ
Multe le-a maĭ fi greşitŭ...
 Aşĭ ura, ce-aşĭ maĭ ura,
Dar nu-ş-ce plată mi-ţĭ da?
Eŭ credŭ că mi s'ar cădé
Pentru ostenéla mea
Unŭ păhărelŭ bunŭ de vinŭ
Şĭ-o năfrămiţă de inŭ
Să-mĭ ştergŭ mustéţa de vinŭ.

L'aşĭ bé acestŭ păharŭ de *tatŭ,*
Dar mě temŭ să nu mě 'mbětŭ;
L'aşĭ bé acestŭ păharŭ de bine,
Dar maĭ sunt câţĭ-va ca mine,
Şi l'aşĭ bé de sănětate,
Dar maĭ sunt pe după spate
Vr'o câte-va gurĭ căscate
Şi mě ghĭontuescŭ cŭ-a lorŭ cóte
Ca să le facŭ şi lorŭ parte.
Dar decât singurŭ l'oiŭ bé
Şi le-oiŭ face voe rea,
Maĭ bine peste capŭ l'oiŭ da
Şi gura le-oiŭ astupa!

Iertăcĭunile.

Variantă din Vatra-Dorneĭ, dict. de G. Bóncăşŭ.

Nuntaşĭ,
Imprejuraşĭ,
Glóte şi noróde,
Câte aicĭ sunteţĭ adunate
De pe-aprópe şi departe.
Poftimŭ staţĭ
Şĭ-ascultaţĭ
Şi D-vóstră cinstiţĭ
Bunĭ şi înduraţĭ părinţĭ,
Carĭ sunteţĭ rênduiţĭ,
Ca nisce pomĭ înfloriţĭ,
Ce facŭ ródă ramurilorŭ
Din recorile rădĕcinilorŭ,
Poftimŭ staţĭ
Şĭ-ascultaţĭ
Pe-acéstă fiĭcă ĭubită,
Care'n'genuche smerită
Şi cu multă rugăcĭune
Vě cere adĭ ĭertăcĭune.
Căcĭ dintru'nceputŭ
Dumneḑeŭ a făcutŭ,

Dumneḑeŭ sfântulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ
Cerĭulŭ şi pămîntulŭ,
Şi marea cu câte sŭ într'însă
Le-a făcutŭ numaĭ cu ḑisa.
Şi după ce le-a gătatŭ,
La tóte le-a datŭ
Multe podóbe mărețe
Şi destulă frumuseţe.
Şi dintru'nceputŭ
Pămîntu-a umplutŭ
Cu deosebite
Soĭurĭ de vite,
Aeru'n nălţime,
Cu paserĭ mulţime.
Cerĭulŭ l'a împodobitŭ
Cu lună, cu sóre
Şi cu stele lucitóre;
Marea şi apele tóte
Cŭ-a pescilorŭ multe glóte.
Decĭ avêndŭ

De gândŭ
Și vrêndŭ
Ca să se proslăvéscă
Fapta cea dumneḑeéscă,
Intinḑêndŭ
Cea sfântă mână
Și zidindŭ
Pe-Adamŭ din ṭernă
Cu cuvîntŭ și cu suflare
Dup'a sa asemĕnare
I-a trimisŭ luĭ unŭ somnŭ mare
Și'ndată l'a adormitŭ
Șĭ-a tăĭatŭ dintr'a luĭ cóstă
Șĭ-a făcutŭ pe Eva, strămóșa nóstră...
De-atuncĭ doĭ cu doĭ s'adună
Să trăéscă dimpreună,
C'așa legea porunceesce,
Dumneḑeŭ așa voesce.
Când picămŭ la pocăinṭă
Ne rugămŭ cu umilinṭă,
Ne ĭartă *greșitulŭ* nostru,
Cum cetimŭ în *Tatălŭ nostru*.
Ér maĭ alesŭ Dumnĭa-vóstră,
Cinstiṭĭ și 'nduraṭĭ părinṭĭ,
Cariĭ sunteṭĭ rênduiṭĭ
Ca pomiĭ ceĭ înfloriṭĭ,
Faceṭĭ bine șĭ-o blagosloviṭĭ,
Că și acésta se póte,
Că ne-ascultându-vĕ la tóte
Vĕ va fi respunsŭ cuvinte
Próste și nechibzuite,
Și Dumnĭa-vóstră-ṭĭ fi ḑisŭ:
Niscaĭ blăstĕmată...
Că Dumneḑeŭ ni-ĭ ca tată
Cu milă nemĕsurată,
Nu se grăbesce îndată,
Când facemŭ rĕŭ, să ne bată.
Elŭ ne dă a sale raḑe,
Ne rabdă, ne luminéză,
Nu grăbesce să ne arḑă
Și pe locŭ ca să ne pérḑă.
Șĭ-așa scumpilorŭ părinṭĭ,
De Dumneḑeŭ rênduiṭĭ
Ca pomiĭ ceĭ înfloriṭĭ,
Mila cea dumneḑeéscă
Chemaṭĭ ca s'o întăréscă
Și s'o *înfrumuseṭéscă*
Ca garófa și ca crinulŭ,
Să'nfloréscă ca măslinulŭ:
In viaṭă, în totŭ loculŭ
S'o însoṭéscă noroculŭ,
In traiŭ să se resfăṭeze
Pân'la adâncĭ bĕtrâneṭe.

Iertăciunile.

Variantă din Rĕusenĭ, com. de vĕrulŭ meŭ, Dămianŭ Marianŭ, fostŭ teologŭ.

Staṭĭ cinstiṭilorŭ nuntașĭ
Și cu toṭĭ împrejurașĭ,
Câṭĭ aĭcĭ v'aṭĭ adunatŭ,
La astă nuntă cinstită
Și veselie blagoslovită,
Că asta ar' să remâĭe
La tinerĭ cu dĕtorie,
La bĕtrânĭ cu veselie
Până'n *veciuluĭ* vecie,
Ceĭ tinerĭ să năzuéscă
Ca să se căsătoréscă,
Ceĭ bĕtrânĭ ca să trăéscă
Și să mi se veseléscă.
Și érășĭ, rogu-vĕ, staṭĭ,

Stațĭ puținŭ și ascultațĭ,
Cușmele din capŭ luațĭ,
Aste dóue, treĭ cuvinte,
Carĭ din vecĭ sunt rênduite
Dela cerescul părinte.
Și dumnĭa-vóstră cinstițĭ,
Cinstițĭ și prea bunĭ părințĭ,
Carĭ sunteți blagoslovițĭ
Ca și pomiĭ ceĭ rodițĭ,
Ce daŭ ródă ramurilorŭ
Din recorile rădĕcinilorŭ,
Pre aceștĭ fiĭ, ce ĭ-ațĭ făcutŭ,
Și cu nĕcazŭ ĭ-ațĭ crescutŭ.
Și Dumnedeŭ s'a'nduratŭ
Dile bune de le-a datŭ,
Dile de căsătoritŭ
Și'mpreună de trăitŭ,
Facețĭ bine și-ĭ ĭertațĭ
Și să-ĭ binecuvîntațĭ,
Să se bucure și eĭ
De binecuvîntarea Dumnĭa-vóstră,
Cum s'a bucuratŭ
Dumnedeŭ dintru'nceputŭ,
Când a făcutŭ
Cerĭulŭ și pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ
Și marea cu tóte
Câte sunt întrînsa
Numaĭ cu disa.
Și ér Dumnedeŭ celŭ sfântŭ
Cerĭulŭ l'a împodobitŭ:
Cu sórele și cu luna
Ca să privimŭ totŭ-deauna
Și ér Dumnedeŭ prea sfântŭ
Cerĭulŭ l'a împodobitŭ
Cu stele
Mĕrunțele
Ca să privimŭ noĭ la ele,
Și luceferĭ luminoșĭ
Să-ĭ privimŭ iștĭ pĕcătoșĭ.
Și ér Dumnedeŭ celŭ sfântŭ
Pămîntulŭ l'a'mpodobitŭ
Cu câmpĭ marĭ și lațĭ
Și cu munțĭ înalțĭ,
Cu délurĭ înalte
Și văĭ *adâncate*,
Văile
Cu izvórele
Și cu părcele;
Câmpiĭ cu erbile
Și cu florile;
Munțiĭ cu negurile
Și cu bradĭ
Râmurațĭ
Ca să trăéscă
Și să vĭețuéscă
Tótă féra'ntr'înșiĭ
Să-șĭ dee hrana sa
După semința sa.
Și cu acele cu tóte,
Ca Dumnedeŭ celŭ ce póte,
A făcutŭ
Raĭulŭ la rĕsăritŭ
Osebitŭ
De-acestŭ pămîntŭ,
Și în raiŭ că l'a ziditŭ
Pe strămoșulŭ nostru-Adamŭ
Din care ne tragemŭ némŭ:
Cu trupulŭ din pămîntŭ,
Cu sufletulŭ din duhulŭ sfântŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu sângele din rouă,
Cu ochiĭ din mare,
Cu frumsețea din sfântulŭ sóre,
Șĭ-a suflatŭ apoĭ cu duhulŭ
Și-ĭ *învise* trupulŭ,
Cu tóte stichirile trupuluĭ
De-osebitŭ de-ale sufletuluĭ.

Atuncĭ Dumnedeŭ a gânditŭ:
Ca să stee pe pămîntŭ
Aistŭ omŭ singurŭ să traĭéscă,
Pămîntulŭ să-lŭ moştenéscă!
Atuncĭ l'a blagoslovitŭ
Şi pe-Adamŭ l'a adormitŭ,
În câmpiĭ viilorŭ,
In codriĭ *railorŭ*,
În câmpiĭ înfloriţĭ,
In codriĭ înfrundiţĭ.
Atuncĭ Dumnedeŭ a statŭ
Şi érăşĭ a cugetatŭ:
Asta cum are să fie?
Să-ĭ facă luĭ şi soţie;
Şi aşa a cugetatŭ:
Ca să ĭ-o ĭee din capŭ.
Dar éră a cugetatŭ,
Că dacă ĭ-o ĭee din capŭ,
Femeea are să fie
Maĭ mare peste bărbatŭ.
Şi érăşĭ a cugetatŭ
Să ĭee luĭ din piciĭóre,
Şĭ-a gânditŭ c'a fi femeea
Prea călcată în piciĭóre.
Decĭ elŭ a luatŭ o cóstă
Din cóstele luĭ de a stânga
Şĭ-a ziditŭ din cóstă
Pe Eva strămóşa nóstră,
Şi a ziditŭ pe strămóşa Eva
Să ne tragemŭ şi noĭ ceva.
Atuncĭ Adamŭ s'a trezitŭ
Din somnulŭ, ce l'a dormitŭ,
Şi amarŭ s'a spăĭmântatŭ
Şi uĭmitŭ a întrebatŭ:
—Ce este acésta, Dómne?
—Nu te spăĭmânta, Adame!
C'asta-ĭ osŭ din osulŭ tĕŭ,
Carne de pe trupulŭ tĕŭ,
Sânge din sângele tĕŭ.
Asta se va chĭema ţie
De-acuma'nainte soţie
Până'n veciĭuluĭ vecie
La tinerĭ cu dĕtorie,
La bĕtrânĭ cu veselie
Ceĭ tinerĭ să năzuéscă
Ca să se căsătoréscă,
Ceĭ bĕtrânĭ ca să trăéscă
Şi să mi-se veseléscă.
Că de-acuma înainte
Va lăsa, să ţineţĭ minte,
Feciorulŭ pe tatălŭ sĕŭ
Şi fata pre maĭca sa
Şi s'orŭ lipi doĭ la unŭ trupŭ,
C'aşa Dumnedeŭ a vrutŭ.
Şi ér cinstiţĭ
Părinţĭ,
Carĭ sunteţĭ blagosloviţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ,
Cariĭ daŭ ródă ramurilorŭ
Din recorile rădĕcinilorŭ,
Pre-aceştĭ fiĭ ce ĭ-aţĭ făcutŭ
Şi cu nĕcazŭ ĭ-aţĭ crescutŭ,
Şi Dumnedeŭ s'a'nduratŭ
Dile bune de le-a datŭ,
Dile de căsătoritŭ
Şi'mpreună de trăitŭ,
Faceţĭ bine şi-ĭ ĭertaţĭ
Şi să-ĭ binecuvîntaţĭ,
Să se bucure şi eĭ
De binecuvîntarea Dumnĭa-vóstră,
Cum Aronŭ s'a bucuratŭ
Când doĭspredece anĭ a statŭ
Şĭ-a aflatŭ
Toĭagŭ uscatŭ
In mână
Făr' de rădĕcină,
C'a'nverditŭ,
Şi tótă lumea s'a veselitŭ.

Așa să se veseléscă
Și aceștĭ fiĭ aĭ Dumnĭa-vóstră
Cu pâne și cu sare,
Cu grâŭ și cu untŭ-de-lemnŭ.
Și érășĭ cinstițĭ părințĭ,
Carĭ sunteţĭ blagoslovițĭ
Ca și pomiĭ ceĭ rodițĭ
Ce daŭ ródă ramurilorŭ
Din rĕcorile rădĕcinilorŭ.
Pe-aceștĭ fiĭ ce ĭ-ațĭ făcutŭ,
Și cu năcazŭ ĭ-ațĭ crescutŭ
Și Dumnedeŭ s'a'nduratŭ
Dile bune de le-a datŭ.
Dile de căsătoritŭ
Și'mpreună de trăitŭ.
Faceţĭ bine și-ĭ ĭertațĭ
Și să-ĭ binecuvîntațĭ,
Să se bucure și eĭ
De binecuvîntarea Dumnĭa-vóstră,
Cum s'a bucuratŭ
Constantinŭ și cu Iléna
Când singurĭ aŭ aflatŭ crucea,
Sfânta cruce-a luĭ Christosŭ,
Care ni-ĭ la toţĭ de folosŭ.
Și érășĭ cinstițĭ părințĭ
Carĭ sunteţĭ blagoslovițĭ
Ca și pomiĭ ceĭ rodițĭ,
Carĭ daŭ ródă ramurilorŭ
Din rĕcorile rădĕcinilorŭ
Pe-aceștĭ fiĭ, ce ĭ-ațĭ făcutŭ,
Și cu năcazŭ ĭ-ațĭ crescutŭ,
Și Dumnedeŭ s'a'nduratŭ
Dile bune de le-a datŭ.
Dile de căsătoritŭ
Și'mpreună de trăitŭ.
Pe-aceștĭ fiĭ ce staŭ aice
Cu genunchile plecate,
Cu lacrimĭ pe brațe vĕrsate
Și se rógă cu smerenie
Să le dațĭ blagoslovenie,
Faceţĭ bine și-ĭ ĭertațĭ
Și mi-ĭ binecuvîntațĭ,
Că blagoslovenia părinților ŭ
Intăresce casa fiilorŭ
Dară blăstĕmulŭ părinţilorŭ
Resipesce casa fiilorŭ.
De-ar fi temelia și de pétră
Se resipesce din talpă
Și nu-ĭ harnicŭ nime s'o facă.
Eră Dumnĭa-vóstră,
Tinerĭ ĭubițĭ, să fițĭ,
De Dumnedeŭ întărițĭ,
De părințĭ blagoslovițĭ.
Și să trăițĭ
Să vĕ ferícițĭ,
Și să vĕ înmulțițĭ
Ca năsipulŭ Prutuluĭ
Ca érba pămîntuluĭ.
Să fițĭ stăpânitorĭ curţilorŭ
Să dațĭ cinste părinţilorŭ,
Să fie pomană nănașilorŭ
Și nóue ostenitorilorŭ.
Er Dumnĭa-ta jupânésă,
Tênĕră mirésă
Plângĭ acuma și suspină
Că întri'n casă străină
Și te-orŭ mustra făr' de vină,
Te-orŭ bate fără pricină.
Și când ți-ĭ aduce aminte
De ale mele cuvinte
Totŭ îĭ suspina și plânge
Și nimicŭ nu-ĭ puté dice.
Șĭ-aminte când ți-ĭ aduce
De acestŭ cuvîntŭ alŭ meŭ
Țĭ-orŭ merge lacrimĭ părĕŭ.
Și-ĭ căta 'n ceriŭ și'n pămîntŭ
Și nu-ĭ puté dice nicĭ când
Nimĕruĭ nicĭ unŭ cuvîntŭ.

Da să nu te uĭţĭ la bĕţulŭ
Jupânuluĭ mire,
Câtu-ĭ de mare,
Că elŭ ţi l'a arĕtare
Pentru a Dumi-tale
Neascultare...
Că aĭ o sócră
Ca o tócă,
Intră'n casă
Ca o cósă,
Ies'afară
Ca o pară...
Da mie ce mi s'ar cădé
Pentru oraţia mea,
Pentru aceste cuvinte
De la Dumnedeŭ rênduite?
Unŭ păharŭ de vinŭ
Şĭ-o băsmăluţă de inŭ
Să-mĭ ştergŭ mustăţile de vinŭ.
Dar nimicŭ de nu mi-ţĭ da
M'oiŭ şterge de-o pólă de manta
Şi totŭ Ionŭ m'a chĭema.
Şĭ-acum dicețĭ toţĭ: „aminŭ!"
Er cine n'a dice „aminŭ"
Să se facă unŭ cĭotŭ de-arinŭ,
C'atuncĭ toţĭ orŭ dice. „aminŭ!"

Iertăcĭunile.

Variantă din Ilişescĭ, dictată de Dumitru Ungurénulŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa-vóstră
Cinstiţĭ
Părinţĭ,
Carĭĭ sunteţĭ rênduiţĭ
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ
Dela bunulŭ Dumnedŭ.
Şi la Dumnĭa-vóstră
Cinstiţĭ nuntaşĭ,
Dimpreună 'mprejuraşĭ!
Cinstiţĭ
Părinţĭ!
Şi Dumnĭa-vóstră
Cinstiţĭ nuntaşĭ
Imprejuraşĭ!
Bine-voiţĭ a sta
Şĭ-a asculta
Aceste dóue, treĭ cuvinte,
Carĭ sunt rênduite
Dela bunulŭ Dumnedeŭ,
Că prea bunulŭ Dumnedeŭ
La'nceputŭ
A făcutŭ
Cerĭulŭ şi pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ,
Marea şi tóte câte-sŭ într'însa
Le-a făcutŭ numaĭ cu disa.
Şĭ-a 'mpodobitŭ Dumnedeŭ
Cerĭulŭ cu noriĭ,
Cu tunetulŭ,
Cu fulgerulŭ
Spre stăpânirea ploiĭ;
Cu stelele,
Cu sórele
Şi cu luna,
Care-o privimŭ totŭ-deauna,
Şi cu ceĭ doĭ luceferĭ luminoşĭ,
Pe cari-ĭ privimŭ noĭ iştĭ păcătoşĭ.
Şi'nc'a'mpodobitŭ
Bunulŭ Dumnedeŭ
Pămîntulŭ

Cu munţiĭ,
Cu codriĭ,
Cu délurile,
Cu văile
Şi cu măgurile,
In care crescŭ férele,
Cu pomiĭ roditorĭ
Şi cu totŭ felĭulŭ de florĭ.
Făcut'a Dumnedeŭ
Şi raĭulŭ la rĕsăritŭ
De-acestŭ pămîntŭ osebitŭ.
Dară vĕdêndŭ Dumnedeŭ
Că n'ar fi bine să fie
Pămîntulŭ fără de omŭ,
Pe strămoşulŭ nostru-Adamŭ,
Dela care suntemŭ némŭ,
In raiŭ că l'o ziditŭ
Cu trupŭ din pămîntŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu sângele din rónă,
Cu ochiĭ din mare,
Cu frumuseţea din sóre,
Cu minţile din gândŭ,
Cu sufletŭ din duhulŭ sfântŭ,
Cu tóte *străchirile* trupuluĭ
Osebitŭ de ale sufletuluĭ.
Suflară Dumnedeŭ cu duhulŭ
Şi *învise* trupulŭ.
Éră Dumnedeŭ o socotitŭ
Şi aşa o gânditŭ
Că singurŭ omulŭ
Cum a stăpâni pămîntulŭ?
O gânditŭ în sine
Că n'ar fi bine
Omulŭ să fie
Fără de soţie,
Singurŭ să trăéscă,
Pămîntulŭ să-lŭ stăpânéscă.
Trimis'o decĭ Dumnedeŭ
Luĭ Adamŭ unŭ somnŭ greŭ
Şi Adamŭ o adormitŭ,
Căcĭ Dumnedeŭ o voitŭ,
Şĭ-o întinsŭ Dumnedeŭ mâna
Şĭ-o luatŭ o cóstă de-a stânga
Şĭ-o ziditŭ pe strămóşa Eva,
De la care ni se'nţelege viaţa.
Şĭ-o suflatŭ Dumnedeŭ cu duhulŭ
Şi ĭ-o *învisŭ* trupulŭ.
Ér Adamŭ s'o deşteptatŭ
Şi din gur'o cuvîntatŭ:
— Ce-o să fie asta, Dómne,
Că-osŭ din osŭ mi s'o luatŭ?
Dumnedeŭ o cuvîntatŭ:
— Adame! eŭ ţĭ-am luatŭ
O cóstă de-a stânga
Şi ţĭ-am ziditŭ o muere,
C'amêndoĭ să fiţĭ unŭ trupŭ.
Pentru aceea de-acuma
Pe care l'oiŭ împreuna
Omulŭ să nu-lŭ maĭ *despartă*!
Ér Adamŭ s'o bucuratŭ,
Bună laudă ĭ-o datŭ
Şi din gur'o cuvîntatŭ:
— Mulţămescu-ţĭ, Dómne, ţie,
Că mĭ-aĭ dăruitŭ soţie,
Căcĭ vĕdŭ bine c'asta este
Trupŭ alesŭ din trupulŭ meŭ,
Sânge din sângele meŭ,
Şi carne din carnea mea,
Şĭ-acésta mi s'a chĭema,
S'a chĭema mie soţie
De-acum şi până'n vecie,
S'a chĭema mie muere,
C'aşa-ĭ place inimeĭ mele.
Pentru-acésta va lăsa
Totŭ fiulŭ pe maĭca sa
Şi pe tatălŭ sĕŭ,
Şi pe frate sĕŭ,

Și pe soră sa,
Și s'a'mpreuna
Cu soția sa,
Șĭ-orŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ,
C'așa Dumnedeŭ o vrutŭ!...
Și de atuncĭ în cóce
Némulŭ ni se trage,
De-atuncĭ ne tragemŭ și noĭ
Némŭ
Din némŭ
Și viță
Din sĕmință
Până ce-amŭ ajunsŭ și aicĭ
La acești doĭ fiĭ ĭubițĭ
Aĭ Dumnĭa-vóstră cinstițĭ,
Bunĭ și îndurațĭ părințĭ
Pe carĭ Dumnedeŭ
I-o rênduitŭ
De s'o căsătoritŭ,
Și cariĭ sunt sfătuițĭ
Să se despartă de părințĭ,
Și să trécă peste munțĭ
Ca nisce pomĭ ne'nflorițĭ
Ca acolo să'nfloréscă
Și maĭ mândru să rodéscă.
Decĭ cinstițĭ
Părințĭ!
Și fiiceĭ Dumnĭa-vóstră
Acum ĭ-o venitŭ
Vremea de căsătoritŭ
Ca și la unŭ pomŭ
Vremea de'nfloritŭ
Și de roditŭ.
Dar aducêndu-șĭ aminte
C'a Dumnĭa-vóstră cuvinte
De multe orĭ le-o călcatŭ,
Genunchiĭ și ĭ-o plecatŭ
Și fața sa la pămîntŭ
Cu smerenie suspinândŭ
Și ĭertare cerêndŭ.
Decĭ Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Părințĭ,
Nemică să nu gândițĭ,
Ci se vĕ milostivițĭ,
Inima v'o umilițĭ
Și pe fiĭca s'o ĭertațĭ
Și s'o binecuvîntațĭ,
Că binecuvîntarea părințilorŭ
Din temeiŭ întăresce casa fiilorŭ,
Ér blăstĕmulŭ părințilorŭ
Din temelie risipesce casa fiilorŭ.
Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Părințĭ,
Nemică să nu gândițĭ
Ci sĕ vĕ milostivițĭ
Pe fiĭca Dumnĭa-vóstră o ĭertațĭ
Șĭ-o binecuvîntațĭ.
Că încă și noĭ
Aceștĭa vr'o doĭ
Treĭ ostenitorĭ
Și adunătorĭ,
Incă ne'ndurămŭ
Și ne rugămŭ
Șĭ-alŭ doĭlea rêndŭ,
Șĭ-alŭ treĭlea rêndŭ
Totŭ cu-alŭ cĭ cuvîntŭ,
Ca Dumnĭa-vóstră cinstițĭ
Părințĭ,
Nemică să nu gândițĭ,
Dela inimă vĕ umilițĭ
Și pe fiĭca Dumnĭa-vóstra o ĭertațĭ
Și o binecuvîntațĭ,
Precum s'o înduratŭ
Șĭ-o binecuvîntatŭ
Adamŭ
Pe-Avramŭ
Șĭ-Avramŭ
Pe ceĭ doĭ-spre-ce patrierchĭ,

Ca să mérgă la acea casă,
Care este de Dumnedeŭ alésă.
Că vețĭ merge și Dumnĭa-vóstră
La diua cea înfricoșată
Ca să vĕ dăruéscă
Milostivulŭ Dumnedeŭ
Și Dumnĭa-vóstră ĭertare
Fără de nicĭ o'ntrebare,
Și atuncĭ nu vețĭ avé
Gură de rĕspunsŭ
Nicĭ codru de ascunsŭ.
Ér dumnilorŭ-vóstre, tinerĭ,
Ce adĭ v'ațĭ căsătoritŭ
Dumnedeŭ vĕ dăruéscă:
Bogăția luĭ Iovŭ,
Frumusețea luĭ Iosifŭ,
Tăria luĭ Samsonŭ,
Înțelepcĭunea luĭ Solomonŭ.
Și vitejia luĭ Alexandru Macedonŭ.
Amin, amin, amin!
Și mie unŭ păharŭ de vinŭ,
Și o năframă de inŭ,
Ca să-mĭ ștergŭ gura de vinŭ.
Ér de-a fi și de holercă.
Luĭ Dumitru totŭ nu strică.
Și o năframă de bucĭ,
Ca să-mĭ ștergŭ istŭ nasŭ de mucĭ.
Și încă așŭ maĭ dice,
Óre-ce și óre-ce,
În partea mea,
De-o copilă ochișea.
Care-ar fi de séma mea,
Dacă eŭ oiŭ vrea.
Și ea n'a vrea,
Draculŭ s'o ĭea!
Eŭ cinstescŭ pe séma mea,
Unŭ păharŭ de bĕutură,
Și la toțĭ o voĭe bună.
Poftimŭ jupânésă
Mirésă,
Sĕrută mâna părințilorŭ,
Că mergĭ pe mâna străinilorŭ,
Că-ĭ afla alțĭ părințĭ din străinĭ,
Când îĭ vrea a face voĭe bună,
Țĭ-arŭ da cu palma peste gură,
Și nu-ĭ avé în vecĭ voĭe bună.

Iertăcĭunile

Variantă din Tișcuțŭ, com. de Victorŭ Sorocénŭ, stud. gimn.

Stațĭ d-vóstră cinstițĭ
Părințĭ,
Și d-vóstră nuntașĭ
Imprejurașĭ,
Și tótă *paladia* (1),
Câtă se află aicea.
Stațĭ, stațĭ,
Șĭ-ascultațĭ!
Că se rógă fiiĭ Dumnĭa-vóstră,
Cu genunchile plecate,
Cu lacrimele vărsate,
Și cu mințele rugate.
Ca să vĕ 'ndurațĭ.
Și să-ĭ ĭertațĭ,
Să vĕ miluițĭ,
Să-ĭ blagoslovițĭ.
Că blagoslovenia părințilorŭ
Întăresce casa fiilorŭ,

(1) *Paladie*=adunare de poporŭ.

Ér blăstĕmulŭ părinţilorŭ,
Din temelie risipesce casa fiilorŭ.
Începutulŭ nu-ĭ dela noĭ,
Că-ĭ dela bunulŭ Dumneḑeŭ,
Care a făcutŭ cerĭulŭ şi pămîntulŭ
Numaĭ cu cuvîntulŭ.
Şĭ-a împodobitŭ Dumneḑeŭ
Cerĭulŭ cu sórele,
Şi cu stelele,
Şi cu luceferiĭ de ḑi,
Şi cu sfânta lună.
Şĭ-a împodobitŭ Dumneḑeŭ
Şi pămîntulŭ,
Cu pomĭ roditorĭ
Şi cu totŭ felĭulŭ de florĭ,
Cu isvóre de ape recĭ,
Cu pasĕrĭ în vĕsduhŭ,
Cu dobitóce sĕlbatice,
Şi cu multe felĭurĭ de gângăniĭ.
Multe sunt vĕḑute,
Multe sunt sciute,
Dar maĭ multe nevĕḑute,
Şi maĭ multe nesciute.
Şĭ-a socotitŭ Dumneḑeŭ sfântulŭ,
Că n'ar fi bunŭ pămîntulŭ
Fără de stăpânŭ
Şĭ-a săpatŭ lutŭ
Din ţĕrna pămîntuluĭ,
Şi şĭ-a ziditŭ,
Pe strămoşulŭ nostru Adamŭ,
Dela care ne tragemŭ toţĭ némŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu ochiĭ din mare,
Cu sângele din róuă,
Cu sufletulŭ din duhulŭ sfântŭ.
Ér a socotitŭ Dumneḑeŭ
În gândulŭ sĕŭ,
Că n'a fi bunŭ,
Omulŭ singurŭ pe pămîntŭ,
Şĭ-a trămisŭ unŭ ângerŭ sfântŭ,
Şi pe Adamŭ l'a adormitŭ.
Şĭ-a întinsŭ mâna
Să-ĭ ĭee din capŭ,
Ca să-ĭ facă luĭ muere,
Ca să-ĭ fie de mângăĭere,
Şĭ-a socotitŭ
Şĭ-a chibzuitŭ,
Că a fi muerea
Maĭ mare decât bărbatulŭ.
Şĭ-a întinsŭ mâna,
Ca să-ĭ ĭee din piciórc,
Şi érăşĭ a socotitŭ
Şi a chibzuitŭ,
C'a fi prea tare călcată
Muerea de-alŭ eĭ bărbatŭ;
Dar a întinsŭ mâna déptă,
La cósta luĭ din a stânga
Şĭ-a ruptŭ luĭ Adamŭ o cóstă,
Şĭ-a ziditŭ pe Eva,
Pe strămóşa nóstră.
Şi érăşĭ a socotitŭ,
Şĭ-a trimesŭ unŭ ângerŭ sfântŭ,
Pe Adamŭ de l'a trezitŭ.
Ér Adamŭ, cum s'a trezitŭ
Din gură a şi vorbitŭ:
—Mulţămescŭ luĭ Dumneḑeŭ,
Că acuma vĕdŭ şi eŭ
Sânge din sângele meŭ,
Óse din ósele mele,
Şi carne din carnea mea!
Atuncĭ Dumneḑeŭ a ḑisŭ aşa:
—Adame! Adame!
Acesta se va chĭema *bărbătóĭe*,
Şi voĭ să vĕ uniţĭ,
Şi să vĕ înmulţiţĭ,
Ca érba pămîntuluĭ,
Şi ca frunḑa codruluĭ,
Ca podóba ĭĭeruluĭ!

Acuma se rógă
Şĭ-aceştĭ fiĭ aĭ dumnĭa-vóstră,
Cinstiţĭ
Părinţĭ,
Să-ĭ ĭertaţĭ, să-ĭ blagosloviţĭ,
Ca şi pomiĭ ceĭ rodiţĭ.
Cum a vrea Domnulŭ, aşa
Şi pomiĭ ródă şĭ-orŭ da.
Că blagoslovenia părinţilorŭ,
Întăresce casa fiilorŭ,
Ér blăstĕmulŭ părinţilorŭ,
Din temelie risipesce casa fiilorŭ.
Acea blagoslovenie,
Cerŭ fiiĭ d-vóstră.
Cinstiţĭ
Părinţĭ,
Precum a blagoslovitŭ,
Dumnedeŭ unŭ toĭagŭ de măslinŭ.
De doĭ-spre-ce anĭ uscatŭ,
Că a înfrundlitŭ,
În mânele proroculuĭ Aronŭ . . .
C'a veni şĭ-a treĭa rêndŭ,
Totŭ cu acelŭ chipŭ de cuvîntŭ,
Ca să vĕ înduraţĭ,
Cinstiţĭ
Părinţĭ,
Şi să-ĭ blagosloviţĭ
Pe fiĭ dumnilorŭ vóstre.
Precum a blagoslovitŭ
Dumnedeŭ pre Iacobŭ,
Pe Avramŭ şi pe Isacŭ,
Şi pe ceĭ 12 fiĭ aĭ luĭ Iacobŭ..
Care n'a dice: «aminŭ»,
Să i-se umple trupulŭ de veninŭ.
Ér mie mi s'ar cădé
Pentru ostenéla mea
O ploscă de vinŭ
Şĭ-o năframă de inŭ
Cusută cu firŭ
Să-mĭ stergŭ mustéţa de vinŭ...

Iertăcĭunile

Variantă dintr'unŭ manuscriptŭ vechiŭ.

Staţĭ noróde şĭ-ascultaţĭ
Şi pre-aceştĭ fiĭ îĭ ĭertaţĭ.
Ascultaţĭ dumnĭa-vóstră cinstiţĭ
Nuntaşĭ şi părinţĭ,
Pre-aceştĭ fiĭ blagosloviţĭ.
Acum vremea aŭ sositŭ
Care-aŭ fostŭ orênduitŭ
Sfatulŭ celŭ dumnedeescŭ
Pentru némulŭ omenescŭ,
Cuvîntândŭ Domnulŭ cerescŭ:
Cresceţĭ şi vĕ înmulţiţĭ,
Pămîntulŭ să-lŭ stăpâniţĭ.
Nunt'acésta s'aŭ făcutŭ,
Domnuluĭ cum ĭ-aŭ plăcutŭ,
Şi noĭ toţĭ ne-amŭ veselitŭ,
Datoria-amŭ împlinitŭ,
Însă nu tocma deplinŭ
Şedêndŭ şi vorbindŭ la vinŭ.
Acum ni se poruncesce,
Fiindŭ-că disa sosesce.
Care dice şi grăesce:
Fiulŭ casa părăsesce,
De părinţĭ se despárţesce,
Pe calea sa se gătesce,
Lăsândŭ rodulŭ nasceriĭ
Mergêndŭ spre loculŭ cresceriĭ,
Cresceriĭ sale de prunci,
Lăsândŭ pre aĭ sĕĭ părinţĭ.

Decĭ acuma ascultaţĭ,
Dumnĭa-vóstră, ĭubiţĭ fraţĭ,
Şi nuntaşĭ împrejuraţĭ,
Dumnĭa-vóstră glóte
Şi noróde
Şi cuconiţele tóte,
Şi dumnĭa-vóstră cinstiţĭ,
Bunĭ şi înduraţĭ părinţĭ,
Că darulŭ duhuluĭ sfântŭ
În astă cas'aŭ venitŭ,
Pre noĭ ne-aŭ blagoslovitŭ.
Taĭn'acésta ce s'aŭ numitŭ,
Care astăḍĭ s'a 'mplinitŭ,
Cerĭulŭ vĕḍêndŭ s'aŭ bucuratŭ,
Şi pre noĭ aicĭ ne-aŭ adunatŭ,
La acéstă cinstită nuntă,
Care-ĭ de Dumneḍeŭ blagoslovită.
Eŭ am mare
Îndemânare
A cere ĭertare
De la părinţĭ
Pentru aceştĭ fiĭ ĭubiţĭ,
Numaĭ decât de o milă
Ca să nu cadă 'n greşală.
Dumneḍeŭ când aŭ făcutŭ
Dintru începutŭ
Cerĭulŭ şi pămîntulŭ
Poroncindŭ numaĭ cu cuvîntulŭ,
Marea
Şi tóte câte-sŭ într'însa
Numaĭ cu ḍisa,
Ca unŭ mare şi prea sfântŭ
Aŭ ḍisŭ acestŭ cuvîntŭ:
— Trebue să facemŭ omenire
Dup'a nóstră închipuire.
Şi zidindŭ Dumneḍeŭ din pămîntŭ
Pe strămoşulŭ nostru Adamŭ
L'aŭ pusŭ să stăpânéscă
Preste tóte făpturile sale
Dându-ĭ şi putere mare.
Şi vĕḍêndŭ Dumneḍeŭ
Că nu-ĭ bine unŭ omŭ singurŭ
Să stăpânéscă pămîntulŭ,
Unŭ somnŭ dulce-aŭ rênduitŭ
Luĭ Adamŭ, şĭ-aŭ adormitŭ,
Şi aŭ luatŭ Dumneḍeŭ
O cóstă din trupulŭ luĭ
Şĭ-aŭ făcutŭ o femee
Cu numele Eva,
Şi aŭ pus'o din a stânga.
Şi sculându-se Adamŭ
S'aŭ spăĭmântatŭ, c'aŭ vĕḍutŭ,
Lângă dînsulŭ pre Eva,
Şi vĕḍênd'o ér s'aŭ bucuratŭ
Şi din inim'a strigatŭ:
—Mulţămescu-ţĭ eŭ
Dómne, Dumneḍeulŭ meŭ,
Că am vĕḍutŭ:
Osŭ din óseле mele
Şi trupŭ din trupulŭ meŭ
Şi sânge din sângele meŭ!
Dumneḍeŭ, dacă l'aŭ auḍitŭ
Pre Adamŭ aşa ḍicêndŭ,
Ca unŭ sfântŭ
L'aŭ blagoslovitŭ, ḍicêndŭ:
—Cresceţĭ şi vĕ înmulţiţĭ
Ca stelele cerĭuluĭ
Ca frunḍa maslinuluĭ
Ca năsipulŭ măriĭ,
Umpleţĭ pămîntulŭ
Şi-lŭ stăpâniţĭ pre dînsulŭ!
Acéstă taĭnă mare astăḍĭ
De noĭ de toţĭ se slăvesce.
Pentru-acésta va lăsa
Fecĭorulŭ pe tatălŭ sĕŭ
Şi pre muma sa
Si se va lipi de soţia sa
Şĭ-orŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ,

Că Dumnedeŭ așa aŭ vrutŭ.
Şi acéstă taĭnă dela Adamŭ
Trecêndu-se din némŭ în némŭ,
Din rodŭ
In rodŭ,
Din viță
In viță,
Până ce-aŭ sositŭ
Şĭ-acestorŭ douĕ mlădițe.
Aĭ domniilorŭ-vóstre fiĭ
Astădĭ se căsătorescŭ
L'alŭ sĕŭ locașŭ se gătescŭ
Că Dumnedeŭ, unde voesce,
Acolo-ĭ orênduesce.
Dumnedeŭ e, celŭ prea sfântŭ,
Care bine aŭ voitŭ
Pre-aceștĭ fiĭ de ĭ-a 'nsoțitŭ.
Dumnĭa-lorŭ călătorescŭ
Pre părințĭ îĭ părăsescŭ,
Pentru crescere le mulțămescŭ.
Şi Dumnĭa-vóstră, cinstițĭ
Părințĭ,
Dela inimă vĕ umilițĭ
Şi pre-aceștĭ fiĭ blagoslovițĭ,
Că nu este fiŭ să créscă
Şi părințilorŭ să nu greșéscă,
Şi sciŭ cu adevĕratŭ
Că este mare pĕcatŭ,
Insă cu tóte aceste
Acum vremea aŭ sositŭ,
Care-aŭ fostŭ orênduitŭ,
Că pre-a Dumnĭa-vóstră v'o lasă
Şi vorŭ merge la a lorŭ casă.
Aceste dóue mlădițe
Ce staŭ aicĭ smerite
Cu capetele plecate
Şi se rógă Dumnĭa-vóstră,
Cinstițĭ părințĭ,
Ca să-ĭ ĭertațĭ și să-ĭ blagoslovițĭ
Precum aŭ blagoslovitŭ
Dumnedeŭ pre Avramŭ cu Sara
Şi pre Isacŭ cu Reveca
Şi pre Ioachimŭ cu Ana,
Că blagoslovenia părințilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Eră blăstĕmulŭ părințilorŭ
Răsipesce casa fiilorŭ.
Alŭ doĭlea rêndŭ se rógă
La Dumnĭa-vóstră, cinstițĭ
Părințĭ,
Ca să-ĭ ĭertațĭ și să-ĭ blagoslovițĭ.
Cum aŭ blagoslovitŭ
Dumnedeŭ pre Pavelŭ
Şi pre patriĭarșĭ,
Care în Galileea era aleșĭ,
Ca pre Avramŭ, Isacŭ și Iacobŭ.
Alŭ treĭlea rêndŭ se rógă
La Dumnĭa-vóstră, cinstițĭ
Părințĭ,
Ca să-ĭ ĭertațĭ și să-ĭ blagoslovițĭ
Precum aŭ blagoslovitŭ
Dumnedeŭ nunta
Din Cana Galileea
Prefăcêndŭ apa în vinŭ
Şi pre toțĭ blagoslovin'.
Dumnĭa-vóstră, cinstițĭ părințĭ,
Se cade împreună cu noĭ să ținețĭ,
Ca Dumnedeŭ acestorŭ dóue mlădițe
Să le dea darulŭ bogățieĭ luĭ Iovŭ,
Frumusețile celorŭ treĭ cuconĭ
Din Vavilonŭ,
Că'n cuptĭoriŭ ĭ-aŭ aruncatŭ
Şi la față maĭ frumoșĭ s'aŭ arĕtatŭ,
Şi ca a luĭ Iosifŭ...
Tăria luĭ Samsonŭ,
Vitejia luĭ *Marchidonŭ*,
Traĭulŭ luĭ Iachimŭ.

Să se bucure precum s'aŭ bucuratŭ
Maĭca Ilénă, când aŭ aflatŭ
Cinstita cruce.
Ca să aĭbă grăsimea pămêntuluĭ
Și mana ceriuluĭ,
Desfătându-se ca róua ĭerbiĭ.
Insușĭ D-ḑeŭ să-ĭ blagoslovéscă
Pânea să le înmulțéscă,
Vinulŭ să le sporéscă,
In dragoste să trăéscă,
In pace să vĭețuéscă,
Impĕrăția ceriuluĭ
Să dobândéscă!
Amin, amin, amin!
Și mie pentru ostenélă
Unŭ păharŭ de vinŭ,
Ca să ne fie voĭa deplinŭ,
Fie și de holercă
Că nóue totŭ nu ne-a fi nemică!

Iertăciunile.

Variantă din Căndrenĭ, com. de Petru Ursulŭ, fostu cant. bis.

Ascultațĭ, frațĭ, și'nțelegețĭ
Și sciință vĕ culegețĭ.
Ascultațĭ, luațĭ aminte
La vr'o câte-va cuvinte
Care în cărțĭ ne staŭ scrise
Și trebuescŭ astă-ḑĭ ḑise.
Maĭ alesŭ Dumnĭa-vóstră
Cinstițĭ și'ndurațĭ părințĭ,
Carĭ de D-ḑeŭ sunteți orênduițĭ
Ca și pomiĭ ceĭ înflorițĭ
Și rodițĭ,
Ce facŭ ródă în ramurile lorŭ
Și daŭ rĕcorélă rădĕcinilorŭ.
Ce se rógă aceștĭ fiĭ aĭ dumnĭa-vóstră
Cu multă și mare smerenie
Să le dațĭ cuvêntŭ de blagoslovenie,
Să facețĭ bine să-ĭ blagoslovițĭ
Ca pre nisce fiĭ greșițĭ,
Că nu suntŭ fiĭ în lume
Ca să viețuéscă
Și părinților să nu greșéscă.
Adevĕratŭ că și părințiĭ
Multŭ se maĭ ostenescŭ
Până pre fiiĭ sĕĭ îĭ crescŭ
Și de tóte relele îĭ ferescŭ.
Et'acum le-a sositŭ
Timpulŭ de căsătoritŭ,
Precum li s'aŭ și gătitŭ
Când Dumneḑeŭ cu cuvêntulŭ
Făcu ceriulŭ și pămêntulŭ
Și mare cu câte-sŭ într'nsa
Numaĭ cu ḑisa,
Și-aŭ datŭ podóbă măréță
Și destulă frumuséță,
Aerulŭ susŭ în nălțime
Cŭ-a paserilorŭ mulțime.
Deci vrêndŭ să se proslăvéscă
Fapta cea dumneḑeéscă
Aŭ pusŭ D-ḑeŭ sórele vecĭnicŭ
Ca să ne fie de-a pururea sfeșnicŭ
Și-ĭ dete luĭ luminóse raḑe
Ca'n tótă lumea să se vaḑă.
Dup'aceea aŭ maĭ pusŭ D-ḑeŭ luna
Care-o privimŭ noĭ totŭ-deauna.
Și-aŭ maĭ împodobitŭ Dumneḑeŭ
Ceriulŭ c'o mulțime de stele

Care luminéză singure ele.
Și pămêntulŭ încă l'aŭ împodobitŭ
Și cu totŭ felĭulŭ de verdéță
L'aŭ dăruitŭ,
Adică: câmpiĭ cu florile.
Codriĭ cu verdețele,
Isvórele
Cu dumbrăvile,
Munțiĭ cu măgurile
In care locuescŭ férele.
Apoĭ Dumnedeŭ aŭ maĭ făcutŭ
Raiŭ susŭ pre munțĭ la rĕsăritŭ
Și cu totŭ felĭulŭ de frumseță
L'aŭ împodobitŭ.
Apoĭ aŭ întinsŭ D-deŭ mâna dréptă
Și s'aŭ maĭ făcutŭ o faptă,
Aŭ blagoslovitŭ lutŭ
Și omŭ s'aŭ făcutŭ
Cu trupŭ din pămêntŭ,
Cu ósele din pétră,
Cu ochiĭ din Marea-roșă,
Cu sângele din róuă,
Cu virtute din vêntŭ,
Cu sufletulŭ din duhulŭ sfântŭ,
Cu frumuseța din sfântulŭ sóre
Dupăchipulŭ șĭ-asemĕnarea Sf. sale
Apoĭ l'aŭ maĭ dăruitŭ
Dumnedeŭ cu gândulŭ,
Care umblă maĭ ĭutĭ ca vêntulŭ
Totŭ din ĭuțimea îngerescă
Ca de nime să nu se *sĭlască*
Șĭ-aŭ maĭ trimisŭ Dumnedeŭ
In patru unghĭurĭ de lume
Șĭ-aŭ adunatŭ patru slove
De aŭ făcutŭ unŭ nume:
Aŭ trimesŭ la rĕsăritŭ,
La amédĭ și la sfințitŭ
Și la mĭedŭ de médă nópte,
Șĭ-adunară patru slove din carte.
Șĭ-a tâlmăcitŭ numele,
Strămoșuluĭ nostru *Adamŭ.*
Șĭ-așa l-aŭ închipuitŭ de lutŭ,
De l-aŭ făcutŭ,
Omŭ ântâiŭ pe pămêntŭ.
Apoĭ vĕdêndŭ că nu-ĭ bine,
Să fie omulŭ de sine,
Somnŭ linŭ trămise într'insulŭ,
Și dormindŭ veni la dînsulŭ
Și făcu dintr'a luĭ cóstă,
Pe *Eva,* strămóșa nóstră.
Apoĭ Dumnedeŭ prea sfântŭ,
A trămisŭ pe duhulŭ sfântŭ,
Și dede glasŭ mare de stârnitŭ.
Șĭ-a stârnitŭ pre Adamŭ din somnŭ,
Pe care l-aŭ fostŭ pusŭ în raĭŭ domnŭ.
Și după ce Adamŭ
Din somnŭ s'aŭ sculatŭ
Fórte tare aŭ oftatŭ.
Și ochiĭ când îșĭ deschise,
Și privi la Eva, dise:
—Acésta-ĭ a mea muere,
Și 'mĭ va fi spre mângâiere,
La trude, la ostenele,
Ajutorĭŭ neputințeĭ mele.
Că totŭ omulŭ va lăsa,
Pre tatălŭ sĕŭ și pre mumă-sa.
Și se va lipi de muerea sa,
Și vorŭ fi doĭ unŭ trupŭ,
Că Dumnedeŭ așa a vrutŭ.
Și-ĭ aședară 'n raiŭ,
Ca pururea să aĭbă acolo traiŭ.
Dar numaĭ pentru o poruncă,
Ce o călcară,
Și cuvêntulŭ nu i-lŭ ascultară,
Le dede pedépsă mare,
Că-ĭ scóse din raiŭ afară,
Să le fie viața 'n vecĭ amară.

Atuncĭ Adamŭ a venitŭ,
Pe acestŭ pămêntŭ,
Şi de dulcéţa raĭuluĭ,
Şi de hrana vieţeĭ
Fiindŭ pedepsitŭ,
A trebuitŭ,
Cu sudóre să-şĭ agoniséscă hrana,
Şi Eva cu mare durerĭ să nască
[pruncĭ,
Întru care de atuncĭ,
Veniră omŭ din némŭ
In némŭ,
Rudă
Din rudă,
Şi din viţă
În viţă,
Pân la aceste doue mlădiţe,
Ce şedŭ cu genunchile plecate,
Cu lacrimĭ pe faţă lăsate,
Şi se rógă Domnĭa-vóstră,
Cinstiţĭ,
Părinţĭ
Să fiţĭ bunĭ, să vĕ înduraţĭ,
Şi pre fiiĭ Dumnĭa-vóstră să-ĭ ĭertaţĭ,
Şi éră să vĕ milostivițĭ,
Şi pre finiĭ Dumnĭa-vóstră,
Să-ĭ blagoslovițĭ,
Că Dumnĭa-vóstră prea bine scițĭ,
Că omulŭ câtŭ trăesce,
Multe în lume greşesce,
Cu fapta şi cu cuvêntulŭ,
Şi ìlŭ sufere pămêntulŭ,
Nu se despică, nu crapă,
Ca să-lŭ înghiţă cu apă,
Sfântulŭ sóre-lŭ luminéză,
Ìlŭ rabdă şi ìĭ dă radă,
Căcĭ Dumnedeŭ ca unŭ tată,
Nu se grăbesce îndată,
Cum facemŭ rĕŭ, să ne bată,
Elŭ în sfânta-şĭ îndurare,
Se întórce cu răbdare,
Când cădemŭ cu pocăinţă,
Şi-lŭ rugămŭ cu umilinţă,
Dar' însă ne dice nóuĕ:
De vreţĭ ca să vĕ ĭertŭ vóue,
Ĭertaţĭ pe greşitulŭ vostru,
Cum diceţĭ la *tatălŭ nostru.*
De aceea acum dară,
Aceştĭ fiĭ, ce 'ngenunchĭară,
Şi smeriţĭ cu rugăcĭune,
Vĕ cerŭ astădĭ ĭertăcĭune.
Vĕ vorŭ fi supĕratŭ póte,
Ne-ascultându-vĕ la tóte,
Saŭ că v'aŭ rĕspunsŭ cuvinte,
Din próstie şi neminte.
Şĭ-atuncĭ într'acea vreme,
Veţĭ fi disŭ póte blăstĕme,
De-aceea dicŭ prin ĭertare,
Le daţĭ binecuvêntare,
Chĭemaţĭ ca să-ĭ întăréscă,
Mila cea dumnedeéscă,
Să le dea unire 'n casă,
Şi totŭ binele pe masă,
Să 'nverdéscă ca masliniĭ,
Şi să 'nfloréscă ca criniĭ!...
Şi pentru ostenéla mea,
Şi mie mi s'ar cădea,
O copilă frumuşea,
Să fie pe séma mea.
Şĭ-o cană mare de vinŭ,
Şĭ-o măhramă de inŭ,
Ca să-mĭ ştergŭ barba de vinŭ,
Dar' de n'ar fi de inŭ,
Ca să-mĭ ştergŭ barba de vinŭ,
Voiŭ primi-o şi de bucĭ,
Să ştergŭ musteţele de mucĭ.
De-ar fi şĭ-o ploscă cu holercă,
Nóue nu ne-arŭ fi nemică.

Iertăciunile

Variantă, com. de Em. Reĭ, fostŭ stud. gimn

Ascultaţĭ Dumnĭa-vóstră,
Cinstiţĭ nuntaşĭ,
Şi Dumnĭa-vóstră,
Împrejuraşĭ!
Că noĭ acestorŭ părinţĭ ne-omŭ [ruga,
Şi dumnĭalorŭ ne vorŭ ĭerta.
Dumnĭa-vóstră, cinstiţĭ părinţĭ,
Carĭ de la Dumnedeŭ sunteţĭ orên- [duiţĭ,
Ca şi pomiĭ ceĭ înfloriţĭ,
Ce daŭ recorélă rădĕcinilorŭ,
Şi facŭ ródă din ramurile lorŭ,
Ascultaţĭ pre fiiĭ dumnĭa-vóstră,
Ce staŭ aicĭ ingenunchĭeţĭ,
Şi dela inimă vĕ umilitĭ,
Şi cu duhulŭ blândeţelorŭ iĭ bla- [gosloviţĭ,
Că nu este fiŭ pe pămêntŭ,
Ca să crésca,
Să trăéscă,
Şi părinţilorŭ sĕĭ să nu greşéscă,
Că părinţiĭ multŭ se chinuescŭ,
Până pre fiiĭ sĕĭ îĭ crescŭ,
Şi de tóte relele îĭ ferescŭ . . .
Că Dumnedeŭ dela începutŭ,
A făcutŭ,
Cerĭulŭ şi pămêntulŭ,
Numaĭ cu cuvêntulŭ;
Şi cerĭulŭ l'a 'mpodobitŭ,
Cu cele vĕdute,
Şi nevĕdute,
Cu sórele şi cu luna,
Şĭ-acum şi totŭ-deauna.
Ér pămêntulŭ l-a 'mpodobitŭ,
Cu raĭulŭ la resăritŭ,
Cu munţiĭ şi cu măgurile,
Cu câmpiile şi cu văile,
Câmpiile cu florile,
Cu erbile şi cu grâele,
Ér munţiĭ
Cu bradiĭ,
Cu isvórele
Şi cu férele. . .
Şi aŭ vĕdutŭ Dumnedeŭ,
Că nu e bine să fie
Pămêntulŭ fără de ómenĭ
Şĭ-aŭ luatŭ lutŭ
Din pămêntŭ
Şi ochĭ din mare
Şi frumuseţă din sóre,
Audŭ din văsduhŭ
Şi sufletŭ din sf. duhŭ
Şĭ-aŭ ganditŭ,
Şĭ-aŭ ziditŭ
Pe strămoşulŭ nostru-Adamŭ
Din care ne tragemŭ némŭ.
Şĭ-aŭ *asuflatŭ* Dumnedeŭ
Şi ĭ-aŭ *încisŭ* trupulŭ sĕŭ.
Şi éră-şĭ a vĕdutŭ Dumnedeŭ
Că nu-ĭ bine să trăéscă
Pe pămêntŭ unŭ omŭ singurŭ
Şĭ-aŭ adormitŭ pe-Adamŭ în raĭŭ
Şĭ-aŭ luatŭ o cóstă
Din cóstele luĭ,
Şi sânge din sângele luĭ
Şĭ-aŭ ziditŭ pe Eva
Pe strămóşa nóstră

Şĭ-aŭ *însuflatŭ* Dumnedeŭ
Şi ĭ-a'nvietŭ trupulŭ sĕŭ.
Ér' strămoşulŭ nostru-Adamŭ
Deşteptându-se din somnŭ
Aŭ disŭ cătră Dumnedeŭ:
—Mulţămimŭ ţie Dómne,
De darulŭ cu care m'aĭ dăruitŭ
Că fórte m'aĭ veselitŭ!
Éră Dumnedeŭ aŭ disŭ:
—Acestŭ osŭ din ósele tale
Şi sânge din sângele tĕŭ
Se va chĭema ţie muere
Şi-ţĭ va fi de mângâere
*Pâră'*n sfărşitulŭ véculuĭ.
Pentru-aceea va lăsa
Fiulŭ pre tată-seŭ
Şi pre mumă-sa
Şi se va lipi de muerea-sa
Şi vorŭ fi amêndoĭ unŭ trupŭ
Intru care Dumnedeŭ aşa a vrutŭ.
Din acelŭ césŭ Dumnedeŭ
Aŭ blagoslovitŭ seminţă
Din seminţă
Până ce a venitŭ vremea
L'aceştĭ doĭ fiĭ aĭ Dumnĭa-vóstră.
Deci părinţiĭ ĭubiţĭ
Din inimă vĕ umiliţĭ
Pre-aceştĭ fiĭ blagosloviţĭ,
Iertaţĭ greşelele lorŭ,
Căcĭ pe pămêntŭ multe se facŭ
Şi pămêntulŭ pe tóte le mistuesce
Şi pe nimenĭ nu vădesce.
Aceştĭ fiĭ aĭ Dumnĭa-vóstră
Frumosŭ aŭ înfloritŭ
Şi bine s'aŭ împodobitŭ
Şi a rodì n'aŭ roditŭ,
Dar acuma aŭ venitŭ
Vremea de căsătoritŭ
Ca frumosŭ să înfloréscă
Şi bine să se'mpodobéscă.
Alŭ doĭlea rêndŭ éră-şĭ vĕ rógă
S'audă din gura Dumnĭa-vóstră
Cuvêntŭ de blagoslovenie,
Pentru că blagoslovenia părinţilorŭ
Intăresce casa fiilorŭ,
Ér' blăstĕmulŭ părinţilorŭ
Din temelie surpă casa fiilorŭ.
Se rógă se vĕ'nduraţĭ
Şi să-ĭ ĭertaţĭ,
Că nu este începutŭ
De la aceştĭ fiĭ aĭ Dumnĭa-vóstră,
Ci'nceputulŭ este
De la strămoşulŭ Adamŭ,
Dela care ne tragemŭ némŭ.
Să vĕ bucuraţĭ Dumnĭa-vóstră
De dumnĭalorŭ,
Şi dumnĭalorŭ
De Dumnĭa-vóstră.
Şi să vĕ maĭ bucuraţĭ
Precum s'a bucuratŭ
Cinstita Iléna
Când a aflatŭ
Cinstita cruce . . .
Amin, amin, amin!
Şi mie-unŭ păharŭ de vinŭ.
Sănĕtate dumi-tale,
Cucónă mirésă.
Milostivulŭ Dumnedeŭ
Să vĕ dăruéscă
Stimă crăéscă,
Scaunŭ domnescŭ,
Toĭagŭ împĕrătescŭ;
Şi să vĕ maĭ dăruéscă
Milostivulŭ Dumnedeŭ:
Cele şepte darurĭ,
Care le-aŭ dăruitŭ
La ceĭ şepte ómenĭ:
Bogăţia luĭ Iovŭ,

Frumusețea luĭ Iosifŭ,
Blândețea luĭ Davidŭ,
Ințelepcĭunea luĭ Solomonŭ:
Toĭagulŭ luĭ Aronŭ,
Care-a înfrunḑitŭ în masă
Fără picŭ de rădècină.
Și să vĕ maĭ bucurațĭ
Cum s'a bucuratŭ Noe
In corabie
Căcĭ atuncĭ a fostŭ bucurie
In tótă lumea.
Și pe dumnĭavóstră încă
Dumneḑeŭ să vĕ umple
De darŭ și de bucurie,
Carĭ v'ațĭ întêmplatŭ aice
La acésta veselie!

II. CONĂCARIA.

Dictată de *Gavrilŭ Șova* din Grigorenĭ, plasa Tăslăulŭ-de-josŭ, județulŭ Bacăŭ și com. de Em. Reĭ, stud. gimn.

Bună deminéța,
Bună deminéța,
Boerĭ dumnĭa-vóstră!
Cum trăițĭ,
Cum vĭețuițĭ?
Da eŭ vĕdŭ bine,
Că trăițĭ prea bine
Din mila luĭ Dumnedeŭ
Șĭ-a'mpĕratuluĭ nădejde.
C'a nostr' tênĕrŭ împĕratŭ
Mândră óste-a adunatŭ
Șĭ-a plecatŭ
La vênatŭ:
Munțiĭ cu férele,
Câmpiĭ cu florile,
Văile cu isvórele.
Și când fuse la mijlocŭ
De locŭ
Stătu 'mpĕratulŭ pe locŭ,
Că aflară
Urmă de féră,
De care și singurŭ
Dumnedeŭ se mĭară.
Și aŭ disŭ uniĭ:
— Ce să fie óre
Acéstă urmă de féră?
Șĭ-aŭ disŭ alțiĭ,
Că-ĭ urmă de féră,
Să fie până de séră
Cu-a nostru'mpĕratŭ
Tênĕrŭ, lăudatŭ...
Șĭ-aŭ disŭ éră alțiĭ,
Că-ĭ urmă de dînă
Să fie dimpreună
Cŭ-a nostru 'mpĕratŭ
Tênĕrŭ, lăudatŭ...
Éră unĭ-aŭ disŭ,
Că are să fie
Urmă de flóre de raiŭ
Să-ĭ fie în vecĭ de traiŭ
Tênĕruluĭ împĕratŭ.
Dar' tênĕrulŭ împĕratŭ
Bunŭ, mintĭosŭ și aședatŭ,
In scărĭ de-aurŭ s'a'nălțatŭ
Și spre óste-a căutatŭ
Și pre noĭ
Pre-aceștĭ doĭ
Voĭnicĭ
Cu caĭ murgĭ,
Cam mititeĭ de statŭ,
Dar' bunișorĭ de sfatŭ,
Ne-aŭ alesŭ
Și ne-aŭ trimesŭ
Din conacŭ

În conacŭ
Pe crugulŭ ceriuluĭ,
Pe fața pămêntuluĭ,
Pe lumina stelelorŭ,
Pe mirosna florilorŭ,
Féra să-ĭ căutămŭ,
Scire să-ĭ aducemŭ . . .
Și noĭ ne-amŭ luatŭ
Și 'ndat'amŭ plecatŭ.
Și noĭ când amŭ fostŭ
Dreptŭ în acestŭ locŭ,
Amŭ vĕdutŭ o stea frumósă
Luminósă
L'astă casă
Că se lasă,
Ca rĕspunsulŭ să ne ĭasă.
Dar' rĕspunsulŭ nostru ce este?
Dumnĭa-vóstră să vĕ'ngrijițĭ
Și să pregătițĭ:
Care cu fênŭ,
Bulțĭ cu vinŭ,
Ialovițe grase,
Copile frumóse,
Carĭ sunt de séma nóstră! . . .
De nu vețĭ avea de ajunsŭ,
De câte v'amŭ spusŭ
Nu-țĭ avea locŭ de ascunsŭ,
Nicĭ gură de rĕspunsŭ?

III. SCHIMBURILE.

Orație din Pătrăuțŭ, satŭ in districtulŭ Sucevĭĭ, com. de D-lŭ V. Turturénŭ, preotŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
Găzdașĭ de casă,
Mesenĭ de masă!
Dar' maĭ cu de-alesŭ
La Dumnĭa-ta
Jupânésă
Mirésă!
Fiĭ voĭósă
Și veselósă
Precum eștĭ și de frumósă!
Că șĭ-alŭ nostru cinstitŭ mire
Incă-ĭ voĭosŭ
Și veselosŭ,
Precum îĭ și de frumosŭ.
C'audindŭ de numele Dumitale,
Că eștĭ negustoriță mare,
Că porțĭ negóțe frumóse
Totŭ de firŭ și de mĕtasă,
De firŭ și de ibrișinŭ
Și de postavŭ de celŭ bunŭ,
Tare s'a maĭ bucuratŭ,
Deminéța s'a sculatŭ
Cu părințiĭ sĕĭ la sfatŭ
A statŭ
Și pe drumŭ că s'a luatŭ
Și la Sucév'a plecatŭ
Și prin dughenĭ a cercatŭ
Și negóțe-a căutatŭ,
Negóțe multe și frumóse
De firŭ și de mĕtasă:
Prin dughenĭ deschise,
Prin negóțe 'ntinse.
Și negóțe frumușele
Multe a aflatŭ
Și s'a cheltuitŭ cu ele
De le-a cumpĕratŭ.
Dar *s* negóțele frumóse,
Care le-aŭ găsitŭ
Pe trupulŭ Dumitale
Nu s'aŭ potrivitŭ.
Elŭ înapoĭ s'a'nturnatŭ
Scârbitŭ și supĕratŭ,
Că vremea s'apropia
Și schimburĭ pe trupulŭ
Dumitale nu găsĭa.
Si'ntr'o Joĭ desdiminéță
S'a sculatŭ
Cu părințiĭ Dumisale la sfatŭ
Érășĭ a statŭ,
Că ulițele Țarigraduluĭ
N'a le-a umblatŭ.
Pe unŭ calŭ s'a'ncălicatŭ
Spre Țarigradŭ

A alergatŭ.
Pe ulițele Țarigradulul
S'a preumblatŭ,
Prin dughenĭ deschise
Prin negóțe 'ntinse,
Negóțe frumóse a găsitŭ.
Ce felĭŭ de negóțe a găsitŭ
Cu fața Dumitale s'aŭ potrivitŭ,
Pe trupulŭ Dumitale s'aŭ lovitŭ,
Și luĭ bine ĭ-a părutŭ
Indată corăbiĭ a năĭmitŭ.
Ér' noĭ corăbieriĭ ne-amŭ datŭ
Și'n corăbiĭ le-amŭ încărcatŭ,
Pe mare în susŭ amŭ apucatŭ,
Si pe mare le-amŭ pornitŭ.
Dumnedeŭ așa n'a voitŭ,
C'a datŭ vremĭ rele
Și ernĭ grele,
Ernĭ gerose,
Vênturĭ viforóse,
Marea a'nghĭețatŭ,
Corăbiile nu ne-aŭ umblatŭ:
Șĭ-aŭ înghĭețatŭ mările
Șĭ-aŭ statŭ corăbiile.
Dar' alŭ nostru împĕratŭ,
Ca unŭ omŭ bine'nvĕțatŭ,
Cu óstea în locŭ a statŭ,
De arme s'a desarmatŭ,
La pămêntŭ că le-a lăsatŭ
Șĭ-așa amŭ trasŭ la uscatŭ.
Alte corăbiĭ maĭ micĭ
Noĭ amŭ prinsŭ de-amŭ căutatŭ,
Negóțele-amŭ încărcatŭ
Și la drumŭ ér' amŭ plecatŭ.
Și Dumnedeŭ s'a'nduratŭ
Șĭ-a întorsŭ vremile rele
Și ernile grele,
Ernile cele gerose
Șĭ-a datŭ cele călduróse
Șĭ-a desghĭețatŭ mările
Șĭ-aŭ pornitŭ corăbiile
Și pe mare-amŭ apucatŭ
Și vêntulŭ linŭ a suflatŭ.
La Ierusalimŭ le amŭ dusŭ
Șĭ-amŭ năĭmitŭ unŭ călĕuzŭ
La Domnie a alergatŭ,
Domnia sahanŭ ne-a datŭ,
Sahanŭ mândru de argintŭ
Cum nu maĭ e pe pămêntŭ.
Poftimŭ jupânésă
Cinstită mirésă!
Dacă nu mĕ credĭ
Intinde mâna și vedĭ!...
Ho! Jupânésă
Mirésă!
Nu te grăbi cu luatulŭ,
Cum te-aĭ grăbitŭ cu măritatulŭ,
Că părințiĭ dumitale,
Cuprindêndu-ĭ mare jale,
Aŭ disŭ că te-orŭ maĭ lăsa,
Că nu te vorŭ mărita.
Éră dumniata,
Când âmbla eĭ ca să strice
Aĭ începutŭ a plânge
Și dumnilor-sale-a dice:
Că de nu te-ĭ mărita
Te-ĭ duce, îĭ alerga,
Și'n baltă te-ĭ ineca.
Părințiĭ aŭ socotitŭ așa
Că decât te-ĭ ineca
Maĭ bine te-orŭ mărita:
Și de ți-ĭ gâci
Dumitale ți-ĭ mulțămi
Ér' de ți-ĭ greși
Dumitale ți-ĭ bănui
Și pe dînșiĭ, câtŭ îĭ trăi
Cu bănatŭ nu-ĭ fi.
Noĭ vomŭ spune cu adevĕratŭ

Ce feliŭ de schimburĭ ţĭ-amŭ aflatŭ
Unŭ *hobotŭ* de'nhobotatŭ
Din Ţarigradŭ cumpĕratŭ,
Unŭ *tulpanŭ* de legatŭ
Totŭ de-acolo cumpĕratŭ,
O *oglindă* de cătatŭ,
Cĭobotele de'ncălţatŭ,
Nisce cĭoboţele cu florĭ
Să-ţĭ fie de sĕrbătorĭ,
Dar ă tălpile-sŭ de épă
Să mergĭ cu ele şi la apă...
Poftimŭ gasdă de locŭ
Să dea Dumnedeŭ norocŭ!
Că aceste nu-sŭ alese
Până mâne deminéţă,
Că aceste sunt alese
Ca să-ţĭ fie pe viaţă.
Poftimŭ! schimburile să le primiţĭ,
Ostenitoriĭ să-ĭ cinstiţĭ,
Pe noĭ să nu bănuiţĭ.
Schimburile vi le-omŭ da,
Dar' tulpanulŭ l'omŭ lua.
Decâtŭ altŭ-omŭ cumpĕra
Şi'n voe nu ĭ-omŭ întra,
Maĭ bine pe acesta
Inapoĭ că l'omŭ lua...
Noĭ câte vi le-amŭ uratŭ
Tóte sunt cu-adevĕratŭ,
Şi de-ĭ afla vr'o mincĭună,
Atuncĭ c'o plăcintă bună
Să mĕ pălescĭ dreptŭ în gură,
C'oiŭ căsca gură căscată
Şĭ-oiŭ înghiţi-o de-odată...
Stăĭ pântece, nu te bucura,
Că cu asta nu te-ĭ sătura,
Dór' alta de-ĭ căpĕta,
De ţĭ-orŭ da, de nu, ba!
Amin, amin, amin!
Şi mie unŭ păharŭ de vinŭ.
Dacă nu-ĭ unulŭ de vinŭ.
Macarŭ douĕ de holercă
Şi n'oiŭ maĭ dice nemică.

Schimburile.

Variantă din Ilişescĭ, satŭ în districtulŭ Suceviĭ, dictată de Ilie a luĭ Marcu Ungurénŭ

Bună vremea,
Bună vremea
Intr'acéstă cinstită casă
Şi mesenĭ dumnĭa-vóstră!
Bună vremea,
Bună vremea,
Cinstită mirésă!
Bucură-te şi te veselesce,
Că dela jupânulŭ mire
Frumosŭ poclonŭ îţĭ sosesce.
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Mulţĭ voĭnicĭ a sculatŭ.
Codru a 'npĕnatŭ,
Munţiĭ a călcatŭ
Ca să vêneze *fĭerĭ*
Rîşĭ, sobolĭ, şi *jderĭ.*
Dar' dumnĭa-vóstră sciţĭ bine
Ca şi mine,
Că *rîşiĭ* şi *jderiĭ*
Nu pórtă numaĭ Domniĭ
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Că la slugĭ porunc'a datŭ
Pe caĭ aŭ încălicatŭ,

La *Rusalimă* s'aŭ adunatŭ,
Și prin tóte orașele
Și cetățile
Câte-sŭ pe lângă Rusalimŭ,
Pre carĭ noĭ nu le scimŭ,
Eĭ treĭ ḑile ne'ncetatŭ
Și treĭ nopțĭ s'aŭ preumblatŭ,
Marfă după fața dumi-tale
Aŭ asemĕnatŭ,
Nicĭ de feliŭ n'aŭ aflatŭ.
Dar' alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Nicĭ cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
La slugĭ ér' porunc'a datŭ
Și pe caĭ aŭ încălicatŭ
Șĭ-aŭ pornitŭ la Țarigradŭ.
Și la Țarigradŭ
Cu toțiĭ s'aŭ adunatŭ
Și treĭ ḑile ne'ncetatŭ
Și treĭ nopțĭ s'aŭ preumblatŭ
Feliŭ de feliŭ de mărfurĭ aŭ aflatŭ,
După fața dumi-tale
Le-aŭ asemĕnatŭ,
In téncurĭ
De diamanturĭ
Le-aŭ legatŭ,
In rădvane le-aŭ încărcatŭ
Să le aducemŭ pe uscatŭ.
Dară Dumneḑeŭ
A datŭ cu gândulŭ sĕŭ:
Nisce vênturĭ rele
Și nisce ploĭ grele,
Drumurile s'aŭ stricatŭ,
Rădvanele s'aŭ îngreuĭatŭ.
Alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ
Nicĭ cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Milióne de galbenĭ a datŭ,
Și corăbiĭ a năĭmitŭ,
Din rădvane le-a descărcatŭ,
Și 'n corăbiĭ le-a 'ncărcatŭ.
Și pe mare le-a plecatŭ.
Trimis'a Dumneḑeŭ
Și pe mare unŭ vêntŭ greŭ,
Și marea o-a 'nvĕluitŭ,
Corăbiile-aŭ *gistruitŭ.*
Dar' alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ,
Fiindŭ vrednicŭ,
Și puternicŭ,
Nicĭ cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Milióne de galbenĭ a datŭ,
Și mulțĭ *patrierĭ*
Și vlădicĭ,
A adunatŭ,
Și la rugă aŭ statŭ,
Și treĭ ḑile ne'ncetatŭ,
Și treĭ nopțĭ neprecurmatŭ
Luĭ Dumneḑeŭ s'aŭ rugatŭ.
Dumneḑeŭ prea înduratŭ
Ruga lorŭ le-a ascultatŭ:
Că a poruncitŭ
Șĭ-unŭ vêntŭ a bătutŭ
Și corăbiile s'aŭ urnitŭ
Și 'n josŭ pe mare-aŭ pornitŭ.
Și fiindŭ
Poruncă dumneḑeéscă
Trase corăbiile
La curtea împĕrătéscă.
Dară noĭ
Aceștĭ vr'o doĭ,
Vr'o treĭ filosofĭ
Bine-amŭ auḑitŭ,
Că corabia a sositŭ
Și'nainte ĭ-amŭ ĭeșitŭ.
Impĕratulŭ nĭ-a poruncitŭ,
Intr'însa ne-amŭ suitŭ
Cărțile-amŭ cititŭ
Totŭ felĭulŭ de marf'amŭ găsitŭ.
In *tipsiĭ* de aurŭ le-amŭ pusŭ
Pre tóte aicĭ le-amŭ adusŭ,

Inaintea feţeĭ dumi-tale,
Cinstită mirésă:
Hobotă lată
Din Ţarigradŭ
Cumpĕratŭ;
Taftă lată
Din Sucéva cumpĕrată:
Păpucaşĭ înalţĭ
Din Sucéva cumpĕraţĭ;
Fesă roşiorŭ,
De care
Dumi-tale
Ţĭ-a fostŭ dorŭ;
Ciobote gălbióre
De trasŭ în piciόre
Să ĭeşĭ mânĭ la pleumbare.
Cŭ-alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ.
Şi Dumnĭa-ta jupânésă
Mirésă,
De nu mĕ credĭ,
Poftimŭ pune mâna, vedĭ!
Pune mâna,
Că ţi-ĭ vina!...
Ho! jupânésă,
Mirésă!
Nu te grăbi la luatŭ,
Cum te-aĭ grăbitŭ la măritatŭ,
Că d-ta, când aĭ logoditŭ,
Tare bine ţĭ-a părutŭ.
Dar' părinţiĭ dumitale,
Coprindêndu-ĭ mare jale,
Aŭ voitŭ să strice,
D-ta aĭ prinsŭ a plânge,
A te văeta şĭ-a dice:
Că o pétra veĭ lua,
Şi de códă ţi-ĭ lega,
Şi pe uscatŭ te-ĭ ineca,
Că ca N. nu-ĭ afla.
Şĭ-aĭ săritŭ de pe cuptoriŭ
Pe vatră,
Şĭ-aĭ disŭ că nu-ĭ maĭ sta fată.
Poftimŭ jupânésă,
Mirésă!
Colăceiĭ ţi ĭ-oiŭ da,
Dar' tulpănaşulŭ ba,
Că nu sciŭ ce s'a maĭ întêmpla.
Poftimŭ sócră de locŭ,
Schimburĭ şi norocŭ!...
Totŭ la voĭa d-tale,
Jupânésă,
Mirésă,
C'unŭ păharŭ de bĕutură,
Şi maĭ multă voe bună.
Dumnedeŭ vĕ dăruéscă,
Coróna împĕrătéscă,
Toĭagŭ stăpânescŭ,
Şi scaunŭ domnescŭ,
Să trăiţĭ,
Să stăpâniţĭ.
Dumnedeŭ vĕ îndrepteze,
Pe loculŭ,
Cu noroculŭ,
Pe văile,
Cu viile,
Pe ţarinele cu grâele;
Să trăiţĭ,
Să pomeniţĭ,
Şi să vĕ îndestulaţĭ,
Ca şi tómna cea bogată,
Care tuturorŭ
Le este îndestulată.
Şi 'ncă să vĕ bucuraţĭ
Cum s'a bucuratŭ,
Fericita Ilénă,
Atuncĭ, când a aflatŭ,
Crucea Domnuluĭ Christosŭ,
Care nóue tuturorŭ,
Ne este de multŭ folosŭ.

Și 'ncă să vĕ bucurațĭ,
Cum s'a bucuratŭ,
Fericitulŭ Noe,
In corabie,
Când o porumbiță,
I-a adusŭ o crenguță,
De măslinașŭ roditŭ,
Și vie a săditŭ.
Și vinŭ a bĕutŭ,
Șĭ-a bĕutŭ vinŭ,
Șĭ-a fostŭ chĭefulŭ deplinŭ.
Să trăescĭ podŭ,
Că și eŭ oiŭ bea,
Acestŭ păharŭ de totŭ!
Da d-ta jupânésă,
Mirésă,
Nu te bucura,
Că țĭ-oiŭ maĭ lăsa,
Nicĭ te spĕria,
Că țĭ-a rĕmânea,
Că gurița mea,
Pe tótă o bea.
Să trăescĭ grindă,
Să bele și ceĭ din tindă.
Să trăescĭ podea uscată,
Ér' tu bea gură uscată!
Norocŭ și parte,
In creștinătate!
Ciumă 'n Turcĭ,
Râe 'n Tărtanĭ,
Potopŭ în Țiganĭ!
Ér' celorŭ de locŭ,
Să le trimită Dumnedeŭ norocŭ
Celorŭ călĕtorĭ
Dumnedeŭ fie-le de-ajutoriŭ!
Ér' Dumnedeŭ ca unŭ voitoriŭ,
De multŭ bine,
Să nu mĕ uĭte și pe mine!
Să trăescĭ podea,
Că bea gurița mea!

Schimburile

Variantă din Tișeuțŭ, satŭ in districtulŭ Sucevei, com. de Victorŭ Sorocénŭ, stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea,
Jupânésă,
Mirésă!
Séra a 'nsĕratŭ,
Și noĭ ashimburĭ n'amŭ închinatŭ,
Șĭ-a fostŭ vremea maĭ de multŭ,
Dar' noĭ nu ne-amŭ priceputŭ.
Éră Dumnĭa-ta,
Ședĭ aicĭ așa,
De voĭósă,
Și bucurósă,
Ca șĭ-o garofă frumósă,
Ér' jupânulŭ mire,
Incă e voĭosŭ,
Și bucurosŭ,
Ca unŭ trandafirŭ frumosŭ.
Ér' jupânulŭ mire,
De dumnĭa-ta cum a auditŭ,
Fórte bine ĭ-a părutŭ,
Și corăbierĭ a poruncitŭ.
Ér' corăbieriĭ corăbiile,
Pe mare le-aŭ pornitŭ.
Treĭ dile pe mare-aŭ âmblatŭ,
Treĭ dile prin Țarigradŭ,
S'aŭ preumblatŭ.

Ér' jupânulŭ mire galbenĭ
In tóte părţile a turnatŭ,
Corăbiile cu marfă
Că le-a încărcatŭ.
Ér' venindŭ apoĭ pe cale,
Pe cărare,
A datŭ Dumneḑeŭ sfântulŭ,
O slótă mare,
Şi corăbieriĭ,
Ca ómeniĭ ceĭ cuminţĭ,
Aŭ bătutŭ corăbiile
Intr'unŭ stropŭ de mare
Ca să'ncarce
Marfe maĭ uşóre.
Ér' dumi-tale,
Jupânésă
Mirésă,
Să nu-ţĭ fie cu bănatŭ
Că ţĭ-oiŭ spune lucru-adevĕratŭ,
Că marfă'n corăbiĭ ţĭ-a venitŭ;
Cĭoboţele
Din dóue *mandăţele*
Şi pe tureteuţe
Cu nisce florĭ mândruţe,
Cu mândruţe florĭ
Să-ţĭ fie de sĕrbătorĭ,
Cu talpa de épă
Să-ţĭ fie de mersŭ la apă,
Cu călcâele de calŭ
Să te ţiĭ bine le délŭ.
Şĭ-unŭ *trupanŭ* (1) latŭ
Din Bârladŭ cumpĕratŭ,
Şĭ-unŭ *fesŭ* latŭ
Din Ţarigradŭ cumpĕratŭ,
Şi *culţunĭ* de *mocabinŭ*
Să-ţĭ fie voĭa deplinŭ.
Poftimŭ jupânésă
Mirésă,
Dacă nu creḑĭ
Pune mâna şi veḑĭ!
Ho! jupânésă
Mirésă!
Nu te grăbi cu luatulŭ
Cum te-aĭ grăbitŭ cu măritatulŭ
Ca unŭ mĕrŭ cu legatulŭ,
Nu te grăbi cu logoditulŭ
Ca unŭ zarzărŭ cu înfloritulŭ.
Că părinţiĭ dumi-tale
Aŭ ḑisŭ să maĭ remâĭ fată.
Dumnĭa-ta te-aĭ datŭ
Cu capulŭ de vatră
Şĭ-aĭ ḑisŭ ca nu-ĭ remânea fată.
Părinţiĭ dumi-tale
Aŭ îmblatŭ să strice,
Dumnĭa-ta aĭ prinsŭ a plânge.
Părinţiĭ dumi-tale
Aŭ îmblatŭ a strica,
Éră dumnĭa-ta
Aĭ âmblatŭ a te'neca.
Poftimŭ jupânésă
Mirésă,
Colacĭ dela jupânulŭ mire.
Dela noĭ maĭ puţinŭ,
Dela Dumneḑeŭ maĭ multŭ.
Poftimŭ primesce
Câtŭ a datŭ D-ḑeŭ şi câtŭ este!

---

(1) Trupanŭ=tulpanŭ.

Schimburile

Variantă dictată de unŭ românŭ din orașulŭ Sucéva.

Bună vremea,
Bună vremea,
Cinstiţĭ nunţașĭ lumescĭ!
Noĭ suntem sfetnicĭ împĕrătescĭ
Și aducemŭ
Acéstă mare solie
Dela'nalta'mpĕrăţie
Ca dumnĭa-vóstră cinstiţĭ,
Nuntașĭ mândru rênduiţĭ
Ca nisce pomĭ înfloriţĭ,
Precum și la'ntréga masă,
Maĭ alesŭ la dumnĭa-ta
Cuconiţă mirésă.
Audindŭ cuconașulŭ mire
De numele dumi-tale
Ne-a trimesŭ a împeţire,
Că eștĭ negustoriţă mare,
Âmbli tóte târgurile
Și tóte orașele
Și cumperĭ negóţele,
Tóte negóţele
De prin tóte orașele;
Âmbli pădurile
Și dumbrăvile
Și vênezĭ tóte férele.
In orașe și în târgurĭ
Aĭ âmblatŭ
Feliŭ de feliŭ de mărfurĭ
Aĭ cumpĕratŭ.
Dumbrăvĭ și pădurĭ
Dumnĭa-ta aĭ părêndatŭ
Rîsurĭ și samurĭ
Dumnĭa-ta aĭ vênatŭ.
Cuconasulŭ mire
Frumosŭ și subţire,
Dac'a audităŭ așa
Elŭ de dorŭ maĭ că perĭa.
Pe calŭ negru-a'ncălicatŭ
La Bucurescĭ a plecatŭ,
Șĭ-acolo când a ajunsŭ,
Când sórele a apusŭ,
Corturile era deschise
Și mărfurile întinse.
Elŭ prin corturĭ a âmblatŭ
Și *bonetur*ĭ a cătatŭ,
Bonetur ĭ
De multe felĭurĭ,
Și pe placu-ţĭ n'a aflatŭ.
Maĭ departe a plecatŭ,
A plecatŭ pân'la Galaţĭ,
Unde Româniĭ-sŭ înalţĭ
Și voĭnicĭ ca nisce bradĭ.
Șĭ-acolo dac'a ajunsŭ,
La pĭaţa mare s'a dusŭ,
La pĭaţă când a ajunsŭ
Era corturile deschise
Și mărfurile întinse:
Șĭ-a cătatŭ cuconulŭ mire,
Lumea'ntrégă să se mire,
Multe bonetur ĭ frumóse,
Precum eștĭ și dumnĭa-ta,
Cuconiţă mirésă.
Pe placulŭ dumi-tale
Bonetur ĭ a aflatŭ
Și'ndată cu rădicata
Pre tóte le-a încărcatŭ
Și pre mare a plecatŭ.
Și ajungêndŭ la mare

A datŭ Domnulŭ sfântulŭ,
Care ţine cerĭulŭ şi pămîntulŭ,
Unŭ viforŭ fórte mare,
Viforulŭ vifora,
Valurile se rădica.
Dar nu maĭ este altŭ bine
Bunŭ şi pentru fie-cine,
Decâtŭ pre domnulŭ a ruga,
Ḑi şi nópte-alŭ prea'nălţa.
Şi noĭ pre domnulŭ amŭ rugatŭ
Treĭ ḑile neprecurmatŭ
Şi treĭ nopţĭ neîncetatŭ.
Domnulŭ sfântŭ s'a înduratŭ,
Viforulŭ a încetatŭ,
Marea s'a alinatŭ,
Noĭ în corabie amŭ intratŭ
Şi maĭ departe amŭ plecatŭ
Şĭ-aicĭ étă c'amŭ ajunsŭ
Şi matali ţĭ-amŭ adusŭ,
Cuconiţă mirésă,
Pân'aicĭ în casă
Feliŭ de feliŭ de mărfurĭ
Şi alte scumpeturĭ.
Şi de-a fi vr'o înşelăcĭune
Tóte-anume ţi le-oiŭ spune:
O *bonetă* de mĕtasă,
Ce-a plăcutŭ mesenilorŭ în casă,
Şi mĭ-a plăcutŭ chĭar şi mie,
De-aceea să vĕ fie
Pe mâne la cununie.
Şi maĭ este şi unŭ *şalŭ*
De mersŭ cu dînsulŭ la balŭ,
Şalŭ cu florĭ împodobitŭ
Pentru dumnĭa-ta gătitŭ,
Şĭ-o părechĭe de *mănuşĭ*
Vĕḑute şi de nuntaşĭ,
Care-sŭ la masă puşĭ
Cu mĕtasă 'mpodobite
Şi cu firŭ mândru cusute.
Şĭ-o părechĭe de *colţunĭ*
Pentru érnă fórte bunĭ,
Cu florĭ mândru 'mpodobiţĭ
Pentru dumnĭa-ta gătiţĭ.
Şĭ-o părechĭe de *păpucĭ*
Cu talpă grósă de épă
Să fie de căratŭ apă.
Dacă nu vreĭ să mĕ creḑĭ
Poftimŭ, pune mâna, veḑĭ! . . .
Ho! cuconiţă mirésă
Nu fi aşa de lăcomósă!
Nu te grăbi la luatŭ
Cum te-aĭ grăbitŭ la măritatŭ.
Dacă dumnĭa-ta numaĭ
Ce va maĭ îngăduĭaĭ
Unŭ altŭ mire căpĕtaĭ
Cu multŭ maĭ frumosŭ
Şi la trupŭ maĭ arĕtosŭ.
Dar cuconiţă mirésă,
Tinerică şi frumósă,
Te rogŭ a nu te lua
După astă vorb'a mea,
Că chĭar cuconaşulŭ mire
M'a'nvĕţatŭ să ḑicŭ aşa.
Că părinţiĭ-aŭ vrutŭ să strice
D-ta aĭ începutŭ a plânge,
A te văĕta şĭ-a ḑice:
Că după altulŭ nu te-ĭ duce.
Şi te-aĭ pusŭ pe vatră
Şĭ-aĭ ḑisŭ înfuriată
Că maĭ multŭ nu-ĭ şedea fată!

Schimburile.

Variantă din Fundulŭ-Moldoveĭ, satŭ în districtulŭ Câmpulunguluĭ, com. de Tóderŭ Leuşténŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
La dumnĭa-vóstră
Boerĭ de casă,
Sfetnicĭ de masă,
Dară maĭ cu de alesŭ
Dumi-tale împĕrătésă,
Cinstită mirésă.
Te aflămŭ voĭósă
Şi sănĕtósă
Ca o garófă alésă,
Înflorită şi frumósă.
Auḍindŭ de numele dumi-tale,
Că eştĭ împĕrătésă mare,
Alŭ nost' tĕnĕrŭ împĕratŭ
Pe noĭ slugĭ că ne-a chĭematŭ
Şi ne-a mânatŭ
Ca negóţe să-ţĭ găsimŭ
Cŭ-ale dumi-tale să le potrivimŭ
Noĭ negóţe amŭ găsitŭ,
Dară cŭ-a dumitale nu s'aŭ potrivitŭ.
Alŭ nost' tĕnĕrŭ împĕratŭ
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Fórte deminéţă s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spălatŭ,
La icóne s'a 'nchinatŭ,
In patru părţĭ a căutatŭ,
Slugile şi le-a chĭematŭ,
Şi porunc' aşa le-a datŭ
Să 'nhame caiĭ îndat'.
Slugile s'aŭ adunatŭ,
Caiĭ la butc'aŭ înhămatŭ;
Tĕnĕrulŭ nostru împĕratŭ
In butcă că s'a urcatŭ,
Sbiciŭ cailorŭ că le-a datŭ
Şi spre Dunăre-a plecatŭ.
Când la Dunăre-a ajunsŭ
In corabie s'a pusŭ
Şĭ-apoĭ éră a plecatŭ
Totŭ în josŭ spre Ţarigradŭ.
Dunărea s'a turburatŭ,
Corăbieriĭ s'aŭ spăĭmîntatŭ.
Dară Domnulŭ,
Care a ziditŭ pre totŭ omulŭ,
A datŭ vreme mândră
Şi liniştită
Dunărea s'a limpeḍitŭ.
Corăbiile în Ţarigradŭ aŭ sositŭ.
In Ţarigradŭ dac'aŭ ajunsŭ
Curţile s'aŭ închisŭ,
Dughenele s'aŭ deschisŭ,
Şĭ-alŭ nost' tînĕrŭ împĕratŭ
Treĭ ḍile prin Ţarigradŭ
Şi treĭ nopţĭ s'a preumblatŭ,
Scumpă marf'a cumpĕratŭ,
Pe corăbiĭ o-a'ncărcatŭ.
Pe mare'n susŭ a plecatŭ.
Dară Domnulŭ,
Care a ziditŭ pre totŭ omulŭ,
A datŭ unŭ vêntŭ tulburatŭ
Corăbiile 'n locŭ aŭ statŭ.
Alŭ nost' tînĕrŭ împĕratŭ
Fórte rĕŭ s'a supĕratŭ,
Nicĭ cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Slugile şi le-a chĭematŭ,

Boĭ și biholĭ a'njugatŭ,
Șĭ-aŭ trasŭ corăbiile la uscatŭ,
Scumpă marfa descărcatŭ :
Taftĭ împĕrătescĭ,
Basmale boerescĭ
Și alte lucrurĭ domnescĭ.
Șĭ-alŭ nost' tînĕrŭ împĕratŭ
In radvane le-a'ncărcatŭ
Și la drumŭ a plecatŭ.
Éră Domnulŭ,
Care a ziditŭ pre totŭ omulŭ,
A datŭ vremĭ rele
Și ploĭ grele
Drumurile s'aŭ smintitŭ,
Rădvanele n'aŭ sositŭ.
Tînĕrulŭ nostru'mpĕratŭ
Fórte rĕŭ s'a supĕratŭ,
Dar cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Cĭ-a trimesŭ solĭ împĕrătescĭ
Pe la târgurĭ domnescĭ
S'aducă haĭne turcescĭ.
Soliĭ iutĭ aŭ alergatŭ
Și prin târgurĭ aŭ âmblatŭ,
Prin târgurĭ domnescĭ
Și haĭne turcescĭ
Cu preţŭ bunŭ le-a cumpĕratŭ
Și ușóre le-aŭ purtatŭ
Și nóue ne-a datŭ
A cuvînta
Și d-tale a ţi-le'nchina:
O *rochiță* mândră de mĕtasă,
Să'ţĭ fie de'mblatŭ prin casă,
Șĭ-unŭ *tulpanŭ* mândru cu florĭ
Să-ţĭ fie de serbătorĭ
Șĭ-o părechĭe de *ciobote* roșióre
Ca să le'ncalţĭ mânĭ în picĭóre,
Și dóue cununĭ de *smochine*
Cu soţulŭ d-tale să trăescĭ bine,
Și dóue *mere domnescĭ*
Cu boeriĭ să vorbescĭ,
Cu sfetnicĭ să te sfătuescĭ
Pe care cale-aĭ să pornescĭ.
Éră de nu mĕ credĭ
Poftimŭ pune mâna și vedĭ!
Dar nu te sili la luatŭ
Cum te-aĭ silitŭ la măritatŭ,
Că aĭ săritŭ de pe cuptĭorŭ pe vatră
Șĭ-aĭ disŭ că nu-ĭ remânea fată.

Schimburile

Variantă din orașulŭ Rădăuţŭ pescrisă dintr'unŭ manuscriptŭ vechiŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa-vóstră
Boerĭ de casă,
Mesenĭ de masă!
V'amŭ întreba pe Dumnĭa-vóstră [de viaţă,
Dar vedemŭ că viaţa vi-ĭ bună
Din a luĭ Dumnedeŭ milă
Șĭ-a împĕratuluĭ voe.
Bună vremea,
Bună vremea,
Maĭ alesŭ la Dumnĭa-ta jupânésă
Mirésă!
Fiĭ voĭósă,
Și bucurósă
Ca o garófalésă,
Mândră și frumósă,
Că și d-luĭ jupânulŭ mire
Încă-ĭ voĭosŭ

Și bucurosŭ
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ
Mândru și frumosŭ.
Audindŭ de numele dumitale,
Că eștĭ împĕrătésă mare
A trimesŭ slugele
Pe tóte ulițele
Negóțe ca să găséscă
Cu ale d-tale să se potrivéscă.
Negóțe aŭ găsitŭ,
Cu ale dumi-tale nu s'aŭ potrivitŭ.
Ér alŭ nostru tinĕrŭ împĕratŭ
Cu atâta nu s'a lăsatŭ.
Tótă óstea câtă s'a aflatŭ
A scos'o la vĕnatŭ
Ca să vêneze munțiĭ
Cu délurile
Și câmpiĭ
Cu florile,
Dumbrăvile
Cu isvórele
Și măgurile
Intru carele
Lucuescŭ férale,
Ca să prindă rîșiĭ
Și soboliĭ,
De care pórtă numaĭ domniĭ
Și cu împĕrațiĭ.
Ér de vĕ ținețĭ cu bănatŭ
Noĭ putemŭ
Să vĕ spunemŭ
Cu adevĕratŭ,
Că alŭ nostru tênĕrŭ împĕratŭ
Nicĭ cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci a trimesŭ cărțĭ
In dóue părțĭ:
La împĕratulŭ turcescŭ
Și l'ampĕratulŭ moscăcescŭ
Ca să caute negóțe.
Negóțe aŭ căutatŭ,
Pietre scumpe aŭ aflatŭ,
Adamanturĭ aŭ găsitŭ,
Dar cu a dumi-tale nu s'aŭ potrivitŭ.
Tênĕrulŭ nostru'mpĕratŭ
Nicĭ cu-atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci fiindŭ elŭ vrednicŭ
Și puternicŭ
Pe calŭ a'ncălecatŭ,
La mare a alergatŭ,
Corăbiĭ a *înămitŭ*
Și'n țara Turculuĭ le-a pornitŭ.
In Țarigradŭ dac'a ajunsŭ
Corturĭ a intinsŭ
Dughene a deschisŭ
Și treĭ dile ne'ncetatŭ
Și treĭ dile prin Țarigradŭ
S'a preumblatŭ,
Multe mărfurĭ a cumpĕratŭ
Și'n corăbiĭ le-a'ncărcatŭ
Și'napoĭ pe mare le-a'nturnatŭ.
Dar Dumnedeŭ a datŭ
Unŭ vêntŭ mare'nviforatŭ,
Corăbiile a'nturnatŭ
Și'napoĭ că le-a mânatŭ,
Și'napoĭ că le-a pornitŭ
Din cotro ele-aŭ venitŭ.
Tênĕrulŭ nostru'mpĕratŭ
Că atâta nu s'a lăsatŭ
Boĭ și bivolĭ a'nămitŭ
Corăbiile aŭ trecutŭ
Negóțele aŭ descărcatŭ,
Negóțe boerescĭ,
Lucrurĭ impĕrătescĭ,
Și nóue ne-aŭ cuvîntatŭ
Și noĭ tóte le-amŭ luatŭ
Și dumi-tale le-amŭ închinatŭ.
Dar tînĕrulŭ nostru împĕratŭ
Cu-atâta nu s'a lăsatŭ,

Ci pe samă 'şĭ-a luatŭ,
C'ar fi multŭ maĭ potrivitŭ,
Lucrurĭ maĭ scumpe de găsitŭ.
Şĭ-aşa cum a socotitŭ
Rădvane-a şi'nămitŭ
Şi'n ţara Turculuĭ ne-a pornitŭ
Şi ne-a mânatŭ la Veneţie
Că maĭ de grabă marfă bună să-ĭ vie.
Éră domnulŭ Christosŭ
Ca unŭ tare putincĭosŭ
A datŭ ploĭ rele,
Furtunĭ grele,
Drumurile s'aŭ stricatŭ,
Rădvanele nu s'aŭ înturnatŭ
Alŭ nost'tînĕrŭ împĕratŭ
La mare a alergatŭ,
Corăbiĭ a înămitŭ
Şi'n ţara Turculuĭ le-a pornitŭ,
Şi ne-aŭ mânatŭ la Veneţie
Că maĭ de grabă marfă bună să-ĭ vie.
Éră Domnulŭ Christosŭ
Ca unŭ tare putincĭosŭ
Vênturĭ din faţă a pornitŭ
Corăbiile încă n'aŭ sositŭ.
Ér alŭ nostru tînĕrŭ împĕratŭ
Nicĭ cu atâta nu s'a lăsatŭ
Ci s'a luatŭ şi a plecatŭ
Pe la ĭarmaróce împĕrătescĭ
Şĭ-acolo a cumpĕratŭ,
Unŭ rêndŭ de haĭne turcescĭ,
Supţirĭ şi uşóre la purtatŭ,
Şi aŭ preţŭ la cumpĕratŭ.
Poftimŭ primesce: *taftă* lată,
Din Bucurescĭ cumpĕrată;
Şĭ-o *rochiţă* albă frumósă,
Ca să-ţĭ fie de primblatŭ prin casă.
Hobotŭ roşŭ,
Cumpĕratŭ de la Veneţie,
Dumi-tale ca să-ţĭ fie,
De 'nhobotatŭ cu bucurie.
Să trăescĭ, jupânésă,
Mirésă,
Intru mulţĭ anĭ cu bucurie!
Dumnedeŭ sa te 'ndrepteze,
Pe loculŭ,
Cu noroculŭ,
Pe viaţă,
Cu dulcéţă,
Să trăescĭ ca vara,
Ca primăvara,
Şi ca tómna cea bogată,
Cu destule 'ndestulată.
Dumnedeŭ vĕ dăruéscă,
Viaţă îndelungată,
Cu dragoste-amestecată,
Milostivulŭ Dumnedeŭ,
Să vĕ dăruéscă,
Cele şépte darurĭ,
Ce le-aŭ dăruitŭ,
La ceĭ şépte ómenĭ:
Bogăţiile luĭ Iocabŭ,
Frumuseţele luĭ Iosifŭ,
Blândeţele luĭ Davidŭ,
Inţelepcĭunea luĭ Solomonŭ,
Tăria luĭ Samsonŭ,
Vetejia luĭ Alecsandru Machedonŭ,
Şi toĭagulŭ luĭ Aronŭ,
Celŭ de doĭ-sprece anĭ uĭtatŭ,
Şĭ-aŭ înfrundŭ neudatŭ,
Şi să vĕ bucuraţĭ,
Cum s'a bucuratŭ Noe,
In corabie,
Că acolo a fostŭ bucurie,
La tótă lumea,
Şi să vĕ maĭ bucuraţĭ,
Cum s'a bucuratŭ,
Fericita Iléna,
Când a aflatŭ,

Cinstită crucea luĭ Christosŭ,
Că atuncea,
Pre noĭ pre toţĭ ne-a aflatŭ.
Eŭ dumi-tale îţĭ închinŭ,
Cu unŭ păhărelŭ de vinŭ,
Ér Dumnedeŭ înduratŭ,
Tóte câte v'amŭ uratŭ,
Să vĕ dăruéscă deplinŭ;
Să fie şi de holercă,
Că totŭ nu mĭ-a fi nemică,
Să trăescĭ *potŭ*
Să te beŭ de totŭ.
Dar tu pântece nu te bucura,
Că tu nu te-ĭ sătura,
Nicĭ c'o mie de acestea!

Schimburile

Variantă din Horodniculŭ-de-josŭ, satŭ în districtulŭ Rădăuţuluĭ, com. de fostulŭ meŭ conscolarŭ d-lŭ Petrea Prelipceánŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa-vóstră,
Cinstiţĭ socri marĭ,
Şi la Dumnĭa-vóstră,
Mesenĭ de masă,
Boerĭ de casă!
Mesenĭ la masă tocmiţĭ,
Ca primăvara pomi'nfloriţĭ.
Dar pân' ce Dumnĭa-vóstră,
Ni veţĭ mulţămi,
Şi ne veţĭ pofti,
Noĭ şi maĭ nainte vom îndrăsni,
Şi maĭ aprópe vomŭ veni,
La acéstă masă,
Mândră şi frumósă,
Mândru gătită,
Cu măsline 'mpodobită,
Mândru gătată,
Cu bucate 'ncărcată,
Cu mesenĭ încunjurată.
Dar maĭ alesŭ bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa-ta jupânésă
Mirésă,
Fiĭ veselă şi voĭósă
Ca o garófă frumósă,
Ca o garófă 'nflorită,
In grădină răsădită.
Că şĭ-alŭ nostru înălţatŭ,
Tênĕrŭ, voĭnicŭ împĕratŭ,
Incă-ĭ veselŭ şi voĭosŭ,
Ca unŭ trandafirŭ frumosŭ,
Trandafirŭ mândru 'nfloritŭ,
In grădină răsăditŭ.
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ,
A auditŭ nu o dat',
De numele Dumi-tale,
Că te-aĭ rădicatŭ,
Împĕrătésă mare,
Cu oştĭ grele,
In potriva dumi-sale.
Dar alŭ nostru lăudatŭ,
Tênĕrŭ, voĭnicŭ împĕratŭ,
De-asta nu s'a supĕratŭ,
Slugile şi le-a chĭematŭ,
Şi a trimesŭ slugile
Prin tóte uliţele,
Prin tóte curţile,
Prin tóte cetăţile,

Haïne bune să negóţă,
Dup'a Dumitale faţă,
Ele să se potrivéscă,
Şi pe trupŭ bine să se lovéscă.
Slugile l'aŭ ascultatŭ,
Haïne bune-aŭ căutătŭ,
Haïne bune-aŭ găsitŭ,
Dup'a Dumi-tale faţă,
Ele nu s'aŭ potrivitŭ.
Têněrulŭ nostru împěratŭ,
Atuncĭ s'a cam supěratŭ,
In scărĭ de-argintŭ s'a rădicatŭ,
Slugilorŭ poruncă a datŭ,
Caiĭ la radvanŭ aŭ înhămatŭ,
Merinde şi banĭ aŭ încărcatŭ,
Târgurile 'n lungişŭ,
Cetăţile în curmeḑişŭ,
Singurŭ le-a luatŭ,
Şi le-a cutrieratŭ,
Dup'a Dumi-tale faţă,
Haïne-a căutatŭ,
Haïne multe a găsitŭ,
Dup'a Dumi-tale faţă,
Nu s'aŭ potrivitŭ.
Tînĕrulŭ nostru 'mpĕratŭ
Cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Caiĭ la butc'a'nhămatŭ
Pe drumulŭ Ţarigraduluĭ
In josŭ s'a luatŭ.
In Ţarigradŭ când a ajunsŭ
Corturĭ a întinsŭ
Dughenĭ a deschisŭ
Feliŭ de feliŭ de marf'a scosŭ
Haïne mândre de mĕtasă
Bătute cu firŭ de argintŭ
Dup'a a Dumi-tale faţă
Bine s'aŭ potrivitŭ.
Cu multŭ preţŭ le-a cumpĕratŭ
Şi uşóre le-a purtatŭ,
Că de-acele scumpe haïne
Nimene nu pórtă alţiĭ
De câtŭ craiĭ şi împĕraţiĭ.
Şi alŭ nost' tînĕrŭ împĕratŭ.
Maria cum a cumpĕratŭ.
Tótă pe locŭ o-a luatŭ
Şi'n corabie o a'ncărcatŭ,
Pe Dunăre s'a luatŭ,
Pe Dunăre 'n susŭ a plecatŭ
Dar elŭ când a fostŭ
La miḑlocŭ de cale,
A datŭ Dumneḑeŭ
Nişte vênturĭ rele
Şi nişte ploĭ grele,
Apele s'aŭ tulburatŭ,
Corabia s'a lăsatŭ
De rĕulŭ vênturilorŭ
In miḑloculŭ apelorŭ,
Şĭ-unŭ picŭ de nu s'a'necatŭ.
Tînĕrulŭ nostru împĕratŭ
Fórte rĕŭ s'a supĕratŭ
Şi treĭ ḑile ne'ncetatŭ
N'a bĕutŭ nicĭ n'a mâncatŭ,
Ci ca omŭ bunŭ şi'nvĕţatŭ
Şi prin multe şcolĭ âmblatŭ
Faţa spre ceriŭ şĭ-a'nturnatŭ
Luĭ Dumneḑeŭ s'a rugatŭ.
Dumneḑeŭ, ca celŭ înduratŭ,
Ploile a încetatŭ,
Vênturile a alinatŭ.
Ploile s'aŭ *olicnitŭ,*
Vênturile aŭ îngăduitŭ,
Apele s'aŭ mulcomitŭ,
Valurile s'aŭ limpeḑitŭ,
Corabia s'a urnitŭ,
De-asupra apeĭ a eşitŭ.
Tînĕrulŭ nostru împĕratŭ
Fórte multŭ s'a bucuratŭ,
Cŭ-atâta nu s'a 'ndestulatŭ,

Inapoĭ s'a inturnatŭ,
Inapoĭ in Ţarigradŭ,
Firŭ şi mĕtas'a cumpĕratŭ.
Boĭ şi bivolĭ a'njugatŭ.
Şĭ-a trasŭ corabia la uscatŭ
Şi câte aŭ fostŭ încărcatŭ
Tóte le-aŭ descărcatŭ
Şi cele maĭ marĭ
Le-aŭ pusŭ pe carĕ maĭ marĭ,
Şi cele maĭ micĭ
Le-aŭ pusŭ pe carĕ maĭ micĭ
Şi le-amŭ adusŭ tóte-aicĭ.
Şĭ-aicĭ pe tipsie
De argintŭ le-amŭ adusŭ
Şi'naintea Dumi-tale.
Jupânésă
Mirésă,
Tóte le-amŭ pusŭ.
Şi pe noĭ de nu ne credĭ
Poftimŭ, pune mâna, vedĭ!
Ér' dacă póte te temĭ
De vr'o 'nşelăcĭune
Noĭ vi le-omŭ spune
Chĭar şi pe nume:
Ér' de te ţiĭ cu bănatŭ
Noĭ ne vomŭ întórce 'ndat'
Inapoĭ la Ţarigradŭ
Să ni le scrie
Pe hârtie
Şĭ-atuncĭ şi maĭ bine
Pe nume ţi le-omŭ spune:
Ţĭ-amŭ adusŭ unŭ *hobotŭ*
Mândru cornuratŭ
Pe astă sară de'nchinatŭ,
Pe mânĭ sară de hobotatŭ.
Şĭ-unŭ *fescĭorŭ*
Roşiorŭ
Mândru şi rotatŭ
Din Ţarigradŭ
Cumpĕratŭ.
Cu canafeĭ de mĕtasă
De primblatŭ séra prin casă;
Şĭ-o *oglinduţă* 'ncornurată
De uĭtatŭ in ea câte-odată;
Şi nişte *ciobotele*
Tare frumuşele
Şi sprintinele,
Cu *ruimele* roşióre
De trasŭ pe picĭóre,
Cu căputa de capră
Şi cu talpa de épă
De adusŭ cu ele şi apă.
Poftimŭ, jupânésă,
Cinstită mirésă!
C'alŭ nost' tinĕrŭ împĕratŭ
S'a fostŭ rugatŭ
Să nu-ţĭ fie cu bănatŭ
Schimburile să primescĭ,
De bănuitŭ să nu bănuescĭ,
Slugele să le cinstescĭ
Câte c'unŭ păharŭ de vinŭ
Să fie voĭa deplinŭ,
Ér' de nu va fi vinŭ
Cu vr'o dóue de holercă,
Că nicĭ de-acelea nu ne-a fi ne-mică.
Poftimŭ, jupânésă
Mirésă!
Orĭ de nu poţĭ Dumnĭa-ta
Macar o druşcuţă care-va!
Ho! jupânésă
Mirésă!
Nu te sili cu luatulŭ
Cum te-aĭ silitŭ cu măritatulŭ,
Că părinţiĭ Dumi-tale
Cuprindêndu-ĭ mare jale
S'aŭ fostŭ pusŭ în cale
Ca numaĭ decât să stricеŭ,
Dumnĭa-ta aĭ prinsŭ a plânge,

Şi te-aĭ pusŭ de *price*
Şĭ-aĭ ḑisŭ să nu strice,
Că eĭ de-orŭ strica
Te-ĭ duce şi te-ĭ îneca
Intr'o baltă mare, lată,
De optŭ anĭ uscată.
Şi te-aĭ datŭ cu dosulŭ de vatră
Şĭ-aĭ ḑisŭ tare supĕrată,
Că nu-ĭ şedea maĭ multŭ fată;
Şi te-aĭ datŭ
Cu dosulŭ de-unŭ poloboců
Şĭ-aĭ ḑisŭ că numaĭ cu N.
Veĭ avea mare norocŭ.
Atuncĭ părinţiĭ Dumi-tale
Érăşĭ s'aŭ pusŭ în cale
Şi s'aŭ sfătuitŭ aşa,
Că de câtŭ Dumnĭa-ta
Capulŭ ţi-ĭ striea,
Maĭ bine te-orŭ mărita.
Ian poftimŭ jupânésă
Mirésă!
Schimburile să primiţĭ,
A bănuì să nu bănuiţĭ,
Pe slugĭ cu ce-va cinstiţĭ
Câte c'unŭ păharŭ de vinŭ
Să vĕ fie voĭa deplinŭ,
Dacă nu cu unulŭ de vinŭ
Cu unulŭ de bĕutură
Să aĭ maĭ multă voe bună!
Să trăescĭ jupânésă
Mirésă!
Şi vĕ mulţămescŭ
Pentru-acestŭ păharŭ
De zăharŭ!
Dumneḑeŭ să vĕ trăéscă
Şi vĕ dăruéscă
Stemă ceréscă,
Corónă domnéscă
Saŭ împĕrătéscă,
Scaunŭ domnescŭ
Şi toĭagŭ împĕrătescŭ.
Să vĕ bucuraţĭ
Cum s'a bucuratŭ
Şi să vĕ veseliţĭ
Cum s'a veselitŭ
Proroculŭ Aronŭ
Când ĭ-a înverḑitŭ
Toĭagulŭ celŭ minunatŭ
De doĭ-spre-ḑece anĭ uscatŭ
Nerouratŭ
Şi neplouatŭ
In mâna luĭ neudatŭ:
Să vĕ bucuraţĭ
Cum s'a bucuratŭ,
Şi să vĕ veseliţĭ
Cum s'a veselitŭ
Impĕrătésa Iléna,
Când a găsitŭ crucea
Domnuluĭ Christosŭ,
Care ni-ĭ la toţĭ de folosŭ.
Crucea luĭ Christosŭ
Cea adevĕrată,
Care ni-ĭ de folosŭ
La toţĭ nu odată.
S'aveţĭ puterea luĭ Samsonŭ,
Bogăţia luĭ Iovŭ.
Să trăiţĭ la bunŭ traiŭ
Ca şi'n raiŭ,
Şi la locŭ
Cu norocŭ,
La viaţă
Cu dulcéţă.
Să trăescĭ şi tu *potŭ*,
Că am să te beŭ de totŭ!
Da tu pântece nu te bucura,
Că cu atâta nu te-ĭ sătura,
Iţĭ maĭ trebue vr'o câte-va.
Să trăescĭ podea crĕpată

Să-lŭ tornŭ în astă gură căscată.
Să trăescĭ și tu grindă
Să casee gura ceĭ din tindă.
Să trăéscă și iștealalţĭ toţĭ
Şi mirésa cu-alŭ eĭ soţŭ!

Amin, amin, amin!
Şi cine n'a ḑice: amin,
Să dee cu capulŭ într'unŭ spinŭ.
Că atuncĭ apoĭ a ḑice
Şi de dóue orĭ «amin!»

Schimburile

Variantă din Margine, satŭ în districtulŭ Rădăuţuluĭ, com. de Efrimŭ Bodnarescululŭ, stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea,
Boerĭ de casă,
Boerĭ de masă,
Cinstiţĭ meseni Dumnĭa-vóstră!
Ce-amŭ venitŭ la Dumnĭa-vóstră?
Amŭ venitŭ să vĕ vedemŭ
De viaţă să vĕ întrebămŭ.
Dar noĭ prea bine vedemŭ
Că viaţa dumnĭa-vóstră
Vi-ĭ destulŭ de bună
Din a luĭ Dumneḑeŭ milă
Şĭ-a împĕratuluĭ voe.
Dar eŭ maĭ nainte voiŭ îndrăsni
Şi maĭ aprópe voiŭ păși
Şi de Dumnĭa-ta jupânésă
Împĕrătésă
M'oiŭ apropia,
Şi cu Dumnĭa-ta
Voiŭ vorbi
Şi voiŭ sfătui.
Eĭ! Bună vremea,
Bună vremea,
Jupânésă
Mirésă,
Fiĭ voĭósă
Şi bucurósă
Ca și o garófă alésă,
Mândră și frumósă,
Că și jupânulŭ mire
Incă-ĭ voĭosŭ
Şi bucurosŭ
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ
Mândru și frumosŭ.
Auḑindŭ Dumnĭa-sa
De numele Dumi-tale,
Că eștĭ împĕrătésă mare
A trimesŭ slugile
Pe tóte uliţele,
Negóţe să găséscă
Cu a Dumi-tale să se potrivéscă.
Negóţe aŭ găsitŭ
Dar cu-a Dumi-tale nu s'aŭ potrivitŭ.
Dar alŭ nostru cinstitŭ
Şi vestitŭ
Impĕratŭ
Cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci a scosŭ îndat'
Tótă óstea la vênatŭ
Să vêneze câmpiĭ
Cu florile,
Munţiĭ
Cu férele,
Dumbrăvile
Cu isvórele,
Şi măgurile

Intru carile,
Locuescŭ fĕrele.
Să vêneze *fierĭ*
Şi *jderĭ*.
Dar pe sama şĭ-a trasŭ
Că fieriĭ
Şi jderiĭ
Nu pórtă numaĭ domniĭ
Şi'mpĕraţiĭ.
Dar alŭ nost'tînĕrŭ împĕratŭ
Nicĭ cu-atâta nu s'a lăsatŭ
Ci pe calŭ a'ncălicatŭ,
La mare a alergatŭ,
Şi corăbiĭ a'năĭmitŭ
Şi'n ţara Turculuĭ le-a pornitŭ
Şi le-a mânatŭ
Până'n *Ţarigradŭ*.
Şi'n Ţarigradŭ când a ajunsŭ
Dughenĭ a deschisŭ,
Şi treĭ ḑile ne'ncetatŭ
Şi treĭ nopţĭ neprecurmatŭ
Prin dughenĭ s'a preumblatŭ
Şi harabăĭĭ a'ncărcatŭ
De *gĭulgĭucŭ*,
Şi *borongĭucŭ*,
Şi la drumŭ a plecatŭ.
Milostivulŭ Dumneḑeŭ,
Ca unŭ vrednicŭ,
Şi putернicŭ,
Vêntŭ din faţă a datŭ,
Şi vremĭ rele,
Şi ploĭ grele,
Drumurile s'aŭ sfărmatŭ,
Harabalele înapoĭ s'aŭ datŭ,
De unde aŭ fostŭ pornite,
De unde aŭ fostŭ venite.
Dar alŭ nostru împĕratŭ,
Nicĭ cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Ce-a fostŭ maĭ bunŭ a luatŭ,
Ca şi cum amŭ fi sciutŭ,
Ce Dumi-tale de multŭ
Îţĭ va fi fostŭ plăcutŭ:
Colacĭ cu zăhăreturĭ,
Téncurĭ de diamanturĭ,
Buţĭ de *adămostŭ*,
Lucrurĭ scumpe 'mpĕrătescĭ.
Alŭ nost' tînĕrŭ împĕratŭ,
Nicĭ cu atâta nu s'a lăsatŭ,
Pe unŭ calŭ a încălicatŭ,
Prin oraşe s'a luatŭ,
Prin oraşe 'mpĕrătescĭ,
Şĭ-unŭ rêndŭ de haĭne turcescĭ,
Elŭ s'a pusŭ şĭ-a cumpĕratŭ,
Cu preţŭ bunŭ le-a cumpĕratŭ,
Cu uşurinţă le-a purtatŭ,
Cu uşurinţa Dumi-tale,
Jupânésă,
Împĕrătésă.
Ér' nóue ostenilorŭ,
Aşa ne-a cuvîntatŭ,
Ca şi cum noĭ amŭ fi sciutŭ,
Ce ţĭ-ar fi de 'ntrebuinţatŭ:
Oglindă nu prea mare,
Numaĭ după faţa Dumi-tale.
Şi *hobotŭ* roşŭ *amaluĭ*,
Cumpĕratŭ din Veneţiĭ.
Poftimŭ jupânéssă,
Mirésă,
Întinde mâna,
Ca să se'ncréḑă inima.
Părinţiĭ Dumi-tale,
Intr'unŭ rêndŭ,
Avea de gândŭ,
Ba chĭar se puse de *price*,
Ca nunta să strice.
Éră Dumnĭa-ta,
Aĭ prinsŭ din buze a *pârnì*,
Şi din gură a *tindărì*.

Şi uşa a isbi:
Şi astfelŭ a vorbi:
—Of! maĭcă!
Of! taĭcă!
Dacă nu mi-ţĭ mărita.
In heleşteŭ m'oiŭ ineca!
Ér' părinţiĭ Dumi-tale,
Incă şĭ-aŭ luatŭ de sémă,
Altmintrelea,
Şi aŭ ḑisŭ aşa:
Decâtŭ fiĭca ni s'a ineca.
Haĭ maĭ bine şĭ-o-omŭ mărita.
Poftimŭ jupânésă,
Mirésă!
Că ţĭ-a trimesŭ jupânulŭ mire,
Nişte *papucĭ* cu florĭ,
Ca să-ĭ aĭ de sĕrbătorĭ,
Nisce *cĭobote* de capră,
Cu talpă de épă.
Poftimŭ jupânésă,
Mirésă,
De nu credĭ,
Pune mâna de vedĭ!
Poftimŭ! traĭulŭ vomŭ lăsa,
Dar poclidulŭ vomŭ lua,
Şi curêndŭ ne-omŭ depărta,
Că avemŭ o gârlă de trecutŭ,
Că ne ĭesŭ fiérele,
Şi ne ţinŭ cărările,
Şi ne tememŭ că ne-orŭ incolţi,
Că Dumnĭa-vóstră, de-ţĭ veni,
Mânĭ la noĭ, maĭ rĕŭ iţĭ păţi.
Să trăescĭ jupânésă
Mirésă!
La mulţĭ anĭ cu bucurie,
Şi cu veselie,
Ca vara.
Ca primăvara,
Ca tómna cea bogată.
Cu destule 'ndestulată.
Dumneḑeŭ să vĕ indrepte.
Supre locŭ
Cu norocŭ.
Supre vĭaţă
Cu dulcéţă.
Să vĕ dăruéscă,
Domnulŭ Dumneḑeŭ,
Cele şépte darurĭ,
Carĭ le-a dăruitŭ.
La ceĭ şépte ómenĭ:
Frumuseţele
Luĭ Iosifŭ,
Blândeţele
Luĭ Davidŭ.
Înţelepcĭunea luĭ Solomonŭ.
Puterea luĭ Machedonŭ,
Şi toĭagulŭ luĭ Aronŭ.
Căcĭ orĭ-cine s'a uĭtatŭ,
A vĕḑutŭ cŭ-adevĕratŭ,
C'acestŭ toĭagŭ minunatŭ,
De doĭ-sprece anĭ uscatŭ,
A odrăslitŭ neudatŭ.
Şi să vĕ maĭ bucuraţĭ,
Precum mi s'a bucuratŭ,
Şi Noe,
In corabie,
Şi încă să vĕ inbucuraţĭ,
Precum mi s'a 'nbucuratŭ,
Fericita 'mpĕrătésă,
Maĭca Ilénă,
Când a aflatŭ,
Cinstita cruce-a luĭ Christosŭ,
Care-o vedemŭ şi noĭ toţĭ.
Şi de-aceea am înḑiuatŭ,
Şi nóptea a înoptatŭ,
Dar unŭ păhărelŭ de cinste,
Amêndoĭ n'amŭ închinatŭ.
Să străescĭ jupânésă,

Mirésă!
Cu statulŭ de busuĭocŭ,
Și cu gura de zăharŭ.
Ca să cinstimŭ și noĭ totŭ,
Ce-ĭ în istŭ cinstitŭ păharŭ.
Și mulțămescŭ de-acestŭ păharŭ,
Ca și Domnuluĭ de darŭ.
Să trăéscă înaltulŭ podŭ,
C'am să beŭ păharulŭ totŭ.
Să trăescĭ și tu podea,
Să bee gura mea,
Să trăescĭ și tu grindă,
Că socriĭ ceĭ marĭ
Morŭ de rîsŭ în tindă.
Ér' tu pântece nu te bucura,
Că nicĭ cu dóue, treĭ nu m'oiŭ [sătura.
Nicĭ tu meștere de la ușă,
In lature nu te uĭta,
Că te-ajunge rêndulŭ,
Și pe Dumnĭa-ta!...

Schimburile

Variantă din Valea-sacă, satŭ în districtulŭ Homoruluĭ, com. de fostulŭ meŭ conșcolarŭ Ionŭ Drobŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa-vóstră, boerĭ de casă,
Ér' maĭ alesŭ la Dumnĭa-ta,
Cinstită împĕrătésă.
Vedemŭ că bine-voițĭ
Și libovițĭ
Din mila luĭ Dumnedeŭ
Șĭ-a cinstituluĭ împĕratŭ.
Alŭ nost' cinstitŭ împĕratŭ
A audítŭ de numele Dumi-tale,
Că eștĭ împĕrătésă fórte mare,
Și fórte deminéță s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spĕlatŭ,
La icóne s'a'nchinatŭ,
In patru părțĭ a cătatŭ
Și slugile șĭ-a chĭematŭ
Și caiĭ ĭ-aŭ înhămatŭ
Către Țarigradŭ aŭ plecatŭ.
In Țarigradŭ dac'aŭ ajunsŭ
Corturĭ aŭ întinsŭ,
Treĭ dile și treĭ nopțĭ ne'ncetatŭ
Pe uliță aŭ âmblatŭ
Totŭ prin târgŭ prin Țarigradŭ
Scumpiĭ aŭ cumpĕratŭ,
Corăbiĭ aŭ încărcatŭ
Și pe mare'napoĭ aŭ înturnatŭ.
Când aŭ fostŭ la mijlocŭ de mare
A datŭ Dumnedeŭ unŭ vêntŭ fórte [tare
Șĭ-a'ntorsŭ corabia din cotro a [venitŭ.
Ér' alŭ nost'tênĕrŭ împĕratŭ
Fórte reŭ s'a supĕratŭ
Da nicĭ cu-atâta nu s'a lăsatŭ,
Slugile a strigatŭ
Caiĭ aŭ încălicatŭ,
La ĭarmaróce aŭ alergatŭ,
Că să-țĭ cumpere Dumi-tale
Unŭ rêndŭ de strae.
Unŭ rêndŭ de strae-aŭ căutatŭ
Și cu prețŭ le-aŭ cumpĕratŭ,
Și-sŭ ușóre la purtatŭ:
Rochie albă de mĕtasă,

Și *papucĭ* cu florĭ
Să-țĭ fie de sĕrbătorĭ,
Și unŭ *brâŭ* cam *murŭ* . . .
Poftimŭ! de nu credĭ,
Pune mâna vedĭ!...
Da nu te bucura la luatŭ,
Cum te-aĭ bucuratŭ
La măritatŭ,
Că părințiĭ Dumi-tale
Aŭ dișŭ că nu te-orŭ da,
Éra Dumnĭa-ta
Aĭ strigatŭ funie, că te-ĭ spzânzura.
Da noĭ le-omŭ da
La gazda de locŭ
Să fie'ntr'unŭ ciasŭ cu norocŭ...
Poftimŭ sócră mare!...
Mirilorŭ să fie de bine
Minciunile de la mine!. . .

Schimburile

Variantă din Voltinelŭ, satŭ în districtulŭ Rădăuțuluĭ, com. de d-lŭ Teofilŭ Gramatoviciŭ, juristŭ.

Bună diua,
Bună diua
La Dumnĭa-vótră
Căsașĭ de casă,
Oșteni de masă!
Dați-ne calea
Și cărarea
Să tragemŭ la alŭ Dumnĭa-vóstre
Stolnicŭ celŭ mare!
Bună diua,
Bună diua,
Jupânésă
Mirésă!
Ce staĭ în rótă
Imprejurată
Și Dumnĭa-ta supĕrată?
Multŭ Dumnĭa-vóstră pre noĭ ne-ațĭ [purtatŭ.
Tóte târgurile am âmblatŭ
Și strae am căutatŭ
Dup'a Dumnĭa-vóstre fapte n'amŭ [aflatŭ.
Atuncĭ noĭ tare ne-amŭ supĕratŭ
Și'napoĭ ne-am înturnatŭ.
Incă nicĭ cu-atâta nu ne-am lăsatŭ.
Că de târgulŭ luĭ Țarigradŭ
Amŭ fostŭ uĭtatŭ.
Pe-unŭ calŭ bunŭ amŭ încălecatŭ
Și'n târgulŭ luĭ Țarigradŭ
Am alergatŭ,
De treĭ orĭ târgulŭ am încunjuratŭ
Și prin mijlocŭ am âmblatŭ
Și strae ca dup'a Dumnĭa-vóstră [față n'am aflatŭ.
Când maĭ din târgŭ eșindŭ
Șĭ-unŭ cortŭ întinsŭ vĕdêndŭ
Noĭ acolo amŭ intratŭ
Și strae ca dup'a Dumnĭa-vóstre [fapte-am aflatŭ.
Atunce unŭ fecĭorŭ s'a aflatŭ
De neguțitorŭ mare s'a datŭ
Și în cortŭ că s'a băgatŭ
Și s'a neguțatŭ
Și în fața luĭ am statŭ
Când banĭ pe dînsele amŭ datŭ
Cu aurŭ și-argintŭ le-amŭ plătitŭ
Și frumosŭ le-amŭ tencuitŭ
Și la Dumnĭa-vóstră amŭ venitŭ.

Când amŭ fostŭ la unŭ mijlocŭ de [pămîntŭ
A datŭ Dumnedeŭ unŭ vêntŭ
Mare și înfășuratŭ
Și corabia ne-a resturnatŭ.
Poftimŭ jupânésă
Mirésă!
Eŭ vĕdŭ că mi te silescĭ cu luatulŭ
Cum te-aĭ silitŭ cu măritatulŭ,
Că când ațĭ făcutŭ legătură de nuntă
Eștĭ frațĭ și surorĭ sta
Prăcĭ (1) ca să strice
Éră Dumnĭa-ta
Aĭ începutŭ a suspina
Șĭ-a plânge,
Șĭ-aĭ disŭ, că voĭ de-țĭ strica,
Eŭ unŭ bolohanŭ de grumazŭ [mĭ-oĭŭ lega
Șintr'o baltă sacă m'oiŭ îneca.
Eĭ éră s'aŭ sfătuitŭ
Că de câtŭ Dumnĭa-ta te-ĭ strica
Eĭ maĭ bine te-orŭ mărita.

Schimburile

Variantă din Ilișescĭ, dict. de Ilie alŭ luĭ Marcu Ungurénŭ.

Bună vremea,
Bună vremea,
Intr'acéstă casă,
La acéstă masă,
Și la Dumnĭa-vóstră,
Cinstițĭ nuntașĭ,
Mesenĭ împrejurașĭ!
Dar maĭ cu de-alesŭ,
Bună vremea,
Bună vremea,
La Dumnĭa ta jupâne mire,
Fiĭ veselŭ și voĭosŭ,
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ frumosŭ,
Că șĭ-a nóstră 'mpĕrătésă,
Incă-ĭ veselă, voĭósă,
Ca șĭ-o garófă frumósă.
Audindŭ de numele Dumi-tale,
Că eștĭ negutitoriŭ mare,
S'a bucuratŭ fórte tare.
Ér' a nóstră 'mpĕrătésă,
Fiindŭ negustoriță alésă,
Tóte târgurile,
Și tóte orașele,
Le-a cutrieratŭ,
Și le-a călcatŭ,
Feliŭ de feliŭ de marf'a căutatŭ
După a Dumi-tale față n'a aflatŭ.
Dar a nóstră 'mpĕrătésă,
Tînĕră și curagĭósă,
Fiindŭ vrednică,
Și puternică,
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ.
Diminéța s'a sculatŭ,
Pe ochĭ negri s'a spĕlatŭ,
Luĭ Dumnedeŭ s'a rugatŭ,
In rădvanŭ de-aurŭ s'a pusŭ,
Pân' la Țarigradŭ s'a dusŭ.
Acolo cum a ajunsŭ,
Treĭ dile neprecurmatŭ,
Și treĭ nopțĭ neîncetatŭ,
Prin Țarigradŭ a âmblatŭ,
Marfă de care a cătatŭ.

(1) In unele locurĭ se dice *prici*.

Multă și bun'a aflatŭ,
Milióne de galbenĭ a datŭ,
Și 'n tipsiĭ de diamanturĭ,
Frumosŭ și bine-a legat'o,
La corabie-a cărat'o,
Grea zahara a rădicatŭ,
Pe mare 'n josŭ a plecatŭ.
Și Dumnedeŭ înduratŭ,
Nu multŭ după ce-a plecatŭ,
Vênturĭ protivnice-a datŭ,
Vênturĭ rele,
Și vremurĭ grele.
Vênturile aŭ suflatŭ,
Valurile s'aŭ rădicatŭ,
Spre corabie-aŭ bătutŭ,
Corabia 'n locŭ a stătutŭ,
Și din locŭ nu s'a urnitŭ,
Par'că s'arŭ fi priponitŭ.
Dar' tînĕra 'mpĕrătésă,
Fiindŭ tare curăgĭósă,
Fiindŭ vrednică,
Și puternică,
Nicĭ cŭ-atât' nu s'a lăsatŭ,
Ci'ndată a adunatŭ,
Patriarcĭ și mulțĭ vlădicĭ,
Și mulțĭ alțĭ părințĭ maĭ micĭ,
Și treĭ dile ne'ncetatŭ,
Și treĭ nopțĭ neprecurmatŭ,
La rugă cu dînși-a statŭ,
Luĭ Dumnedeŭ s'a rugatŭ,
Până corabia singură
In picĭóre s'a sculatŭ,
Și'n josŭ pe mare s'a luatŭ.
Ér' când a fostŭ la mijlocŭ de mare,
Dumnedeŭ sfântulŭ a datŭ
Unŭ vêntŭ mare spulburatŭ,
Corabia s'a resturnatŭ,
Negóțele s'aŭ înecatŭ.
Éră noĭ,
Ceștĭ vr'o doĭ,
Treĭ ostenitorĭ,
De-asemenea călĕtorĭ,
Pe-acolo că ne-amŭ aflatŭ,
Șĭ-am săritŭ, nu le-am lăsatŭ,
Și negóțele maĭ mice,
Le-am pusŭ tóte prin caice,
Și le-am adusŭ tóte aice:
Nucușóre și *alune*,
Merișóre și *smochine*,
Șĭ-o *cămeșuĭcă* de inŭ,
Să-țĭ fie voĭa de plinŭ,
Cu cheutorĭ de bumbacŭ,
Cum Dumi-tale ițĭ placŭ.
Isměnuțe de fuĭorŭ
Cu găurele pe-unŭ picĭorŭ,
Da de-a fi vr'o găurea,
Mĕ apucŭ pe barba mea,
Și c'unŭ brăcinariŭ de teiŭ,
Să nu'mbli după alte femeĭ,
Și cu unulŭ de mĕtasă,
Să nu âmbli séra
Nicĭ când pe la case.
Ér' cu aceste cu tóte,
Cu câte vi le-amŭ uratŭ,
Să fie cŭ-adevĕratŭ.
Póte Dumnĭa-ta nu credĭ,
Poftimŭ, pune mâna vedĭ!
Poftimŭ pune mâna,
Că ți-ĭ vina!
De te temĭ de-o 'nșelăcĭune,
Noĭ pe nume ți le-omŭ spune,
Pe părințiĭ Dumi-tale,
Iĭ cuprins'o mare jale,
Și s'aŭ pusŭ de *price*,
Ca să strice,
Dumnĭa-ta aĭ prinsŭ a plânge,
Și te-aĭ datŭ,
Cu capulŭ de-unŭ teiŭ,

Șĭ-aĭ strigatŭ,
Că nu-ĭ maĭ ședea holteiŭ.
Că de nu te-ĭ însura,
De grumazŭ o pétră ți-ĭ lega,
Șĭ'ntr'o baltă uscată,
Te veĭ îneca,
Că ca jupânésa N. nu-ĭ afla.
Poftimŭ, jupâne mire,
Poclonŭ dela jupânésa,
Mirésa,
Să mi-lŭ primescĭ,
Oștenii să mi-ĭ cinstescĭ,
Pe meșterĭ cu banĭ să-ĭ dăruescĭ.
Ér' gazdeĭ de locŭ,
Dee-ĭ Dumnedeŭ norocŭ,
Și multă viață,
Plină de dulcéță!

Schimburile.

Variantă din Tișeuțŭ, com. de Victorŭ Sorocénŭ, stud. gimn.

Bună vremea.
Bună vremea,
Jupâne mire!
Sara a 'nsĕratŭ,
Noĭ schimburĭ n'amŭ închinatŭ,
Șĭ-a fostŭ vremea maĭ de multŭ,
Dar noĭ nu ne-amŭ priceputŭ.
Dumnĭa-ta sedĭ voĭosŭ
Și bucurosŭ
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ frumosŭ.
Ér jupânésa
Mirésa
De Dumnĭa-ta când a audițŭ
Fórte bine 'ĭ-a părutŭ
Haĭne lungĭ că ți-a croitŭ:
Cămeșuĭcă de bumbacŭ
Dup'a Dumi-tale placŭ
Cusută tótă cu firŭ
Și cu ață de *roșcată*
Să nu umbli sara prin satŭ,
Că destulŭ aĭ maĭ âmblatŭ,
Și cu brăcinariŭ de teiŭ
Să nu umbli după femeĭ!
Poftimŭ, jupâne mire,
Daca nu mĕ credĭ
Pune mâna și vedĭ!...
Ho! jupâne mire!
Nu te grăbi cu luatulŭ
Cum te-aĭ grăbitŭ cu'nsuratulŭ
Ca unŭ mĕrŭ dulce cu legatulŭ,
Nu te grăbi cu primitulŭ
Cum grăbiĭ cu logoditulŭ,
Ca unŭ zarzărŭ cu 'nfloritulŭ
Că părințiĭ Dumi-tale aŭ disŭ
Ca să maĭ rĕmâĭ fecĭorŭ,
Că nu eștĭ prea bĕtrânĭorŭ,
Dumnĭa-ta te-aĭ supĕratŭ
Cu capulŭ de hornŭ te-aĭ datŭ...
Părințiĭ-aŭ voitŭ să strice,
Dumnĭa-ta aĭ prinsŭ a plânge.
Părințiĭ-aŭ âmblatŭ a strica
Dumnĭa-ta aĭ âmblatŭ a te'neca.
Poftimŭ, jupâne mire,
Colacĭ de la jupânésa
Mirésa!
Dela noĭ puținŭ
Dela Dumnedeŭ maĭ multŭ,
Poftimŭ primesce
Câtŭ a datŭ Dumnedeŭ și câtŭ este!

Schimburile.

Variantă din Gura-Humoruluĭ, com. de Andreiŭ Ficcanŭ. stud. gimn.

Bună séra,
Bună séra,
Cinstițĭ boerĭ de casă
Și 'mprejurașĭ de masă!
V'am întreba pe Dumnĭa-vóstră
De traiŭ și de viață.
Dar vedemŭ că trăițĭ bine
Și vĭețuițĭ și maĭ bine
Din mila luĭ Dumnedeŭ.
Dară maĭ cu de alesŭ
Bună séra,
Bună séra,
La Dumnĭa-ta, jupâne mire,
Fiĭ voĭosŭ
Și veselosŭ,
Precum eștĭ și de frumosŭ,
Că șĭ-a nóstră împărătésă
Încă-ĭ voĭósă
Și veselósă,
Precum e și de frumósă.
Noĭ de multŭ amŭ audițŭ
De numele Dumi--tale,
C'aĭ fi unŭ negustoriŭ mare.
Dar șĭ-a nóstră 'mpĕrătésă
Tênĕră și multŭ frumósă
Încă-ĭ negustorit'alésă.
Mulțĭ filosofĭ a chĭematŭ,
Mulțĭ sfetnicĭ a adunatŭ
Și la sfatŭ cu eĭ a statŭ.
Mare sfatŭ a sfătuitŭ
Și pe urmă a pornitŭ
Pe ulițele Țarigraduluĭ
Tocma 'n țara Turculuĭ.
Dughene frumós'am vĕdutŭ
Multe negóțe am găsitŭ
Cŭ-a Dumi-tale fată s'a potrivitŭ.
Ér' a nóstră 'mpĕrătésă
Tênĕră și multŭ frumósă
Ca o bună și mintĭósă,
Nicĭ așa nu s'a lăsatŭ.
Marf'a cumpĕratŭ,
Corăbiĭ a 'ncărcatŭ,
Caĭ și bivolĭ a nămitŭ,
Corăbiile a urnitŭ,
Pe mare 'n susŭ le-a pornitŭ.
Éră dat'a Dumnedeŭ
Ernĭ grele,
Gerurĭ rele
Și unŭ vêntŭ *neforîtŭ*
Corăbiile aŭ prăvălitŭ.
Ér' a nóstră 'mpĕrătésă,
Tênĕră și multŭ frumósă,
Nicĭ așa nu s'a lăsatŭ.
Cele micĭ le-a încărcatŭ
Și cu dînsele amŭ plecatŭ
Și aicea ne-amŭ aflatŭ.
Și dacă nu vreĭ să credĭ
Poftimŭ, pune mâna, vedĭ . . .
Ho, ho, ho! jupâne mire!
Nu te grăbi cu luatulŭ,
Cum te-aĭ grăbitŭ cu'nsuratulŭ,
Că părințiĭ Dumi-tale
Îĭ cuprinse mare jale
Șĭ-aŭ disŭ că nu te-orŭ însura,
Dară Domnĭa-ta
Aĭ disŭ că te-ĭ spânzura
Dacă nu te-orŭ însura,
Și mi te-aĭ dusŭ la unŭ teiŭ

Şĭ aĭ ḑisŭ că maĭ multŭ nu vreĭ
Să rĕmâĭ de-acum holteĭŭ,
Că-ĭ destulŭ de când şeḑĭ holteĭŭ,
Şĭ-aĭ venitŭ pân' la portiţă
Şĭ-aĭ ḑisŭ aşa din guriţă
Că-ţĭ trebue o copiliţă.
Şĭ-aĭ venitŭ pân' la feréstră
Şĭ-aĭ ḑisŭ că-ţĭ trebue nevastă.
Noĭ în rĕcorĭ ne-amŭ băgatŭ,
Tóte 'n pămêntŭ le-amŭ lăsatŭ
Şi nevastă ţĭ-amŭ cătatŭ.
Şi dacă nu vreĭ să creḑĭ,
Poftimŭ, pune mâna, veḑĭ!
Aicĭ aĭ *cămeş*'alésă
Del'a nóstră'mpĕrătésă,
Tînĕră şi multŭ frumósă,
Cămeşă de fuĭorŭ urzită
Şi cu inŭ bătută,
Cu sula cusută,
Pe la *cĭupagŭ* (1)
Cu fluturĭ de fagŭ,
Pe la şele
Cârpită cu nuele,
Pe la şoldurĭ
Tótă nodurĭ;
Şi *ismene* de fuĭorŭ
Cu ţurţurĭ la unŭ picĭorŭ.
Amin! amin! amin!
Şi unŭ păharŭ de vinŭ
Să ne fie voĭa deplinŭ!

Schimburile

Variantă din oraşulŭ Câmpulungŭ, dictată de Nic. Lăcătuşŭ şi com. de V. Georgiŭ, stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea,
Boerĭ Dumnĭa-vóstră!
Dar maĭ cu de-alesŭ
Bună vremea,
La Dumnĭa-ta prea'nălţate
Şi luminate'mpĕrate!
Fiĭ veselŭ şi voĭosŭ,
Ca şĭ-unŭ trandafirŭ
Mândru şi frumosŭ,
Că şĭ-a nóstră'mpĕrătésă,
Tênĕră, mândră mirésă,
Incă-ĭ veselă, voĭósă,
Ca şĭ-o garólă alésă
Mândră şi frumósă.
Şi ea c'a auḑitŭ
Din auḑulŭ Dumi-tale
Că eştĭ împĕratŭ vestitŭ
Şi mare,
Şĭ-a trimesŭ soliĭ
Pe la tóte târgurile,
Şĭ-a trimesŭ soliĭ
Pe la tóte domniile
Ca negoţŭ să negoţéscă
Şi cu faţa Dumi-tale
Ca să mi se potrivéscă.
Şi soliile aŭ plecatŭ
Şi negoţŭ aŭ căutatŭ
Şi negoţŭ aŭ cumpĕratŭ
Şi'n corăbiĭ l-o'ncărcatŭ,
Dar Dumneḑeŭ, fiindŭ mare,
Puternicŭ şi tare,

(1) Cĭupagŭ=gulerŭ.

Vênturĭ marĭ a rădicatŭ,
Nourĭ cu ploĭ, șĭ-a plouatŭ
Și marea s'a tulburatŭ
Corăbierii s'aŭ înspăĭmîntatŭ.
Corabia în locŭ a statŭ.
Dar'a nóstră'mpĕrătésă
Tênĕră și curagiósă
Avêndŭ bivolĭ groșĭ
Și mulțĭ boĭ frumoșĭ,
Boĭ și bivolĭ a'njugatŭ
Corabia a trasŭ la uscatŭ.
Mândre lucrurĭ a luatŭ,
Pre tóte le-a descărcatŭ:
Băsmălĭ mândre, boerescĭ.
Caftanurĭ împĕrătescĭ.
Dar'a nóstră'mpĕrătésă,
Tînĕră și multŭ frumósă.
Cu-atâta nu s'a lăsatŭ,
Ci dóue cărțĭ a luatŭ
Șĭ-a trimesŭ una
La împĕratulŭ turcescŭ
Șĭ-a trimesŭ alta
La'mpĕratulŭ moscăcescŭ
Să-ĭ aducă
Unŭ rêndŭ de haĭne turcescĭ
Și unulŭ moscăcescĭ.
Negustoriĭ s'aŭ luatŭ
Pe caĭ aŭ încălicatŭ,
La Țarigradŭ aŭ alergatŭ
Și treĭ dile ne'ncetatŭ
Și treĭ nopțĭ s'aŭ preumblatŭ
Pe ulița Țarigraduluĭ,
Pe ulița împĕratuluĭ.
Dughenele s'aŭ deschisŭ
Corturile s'aŭ întinsŭ
Mândre haĭne aŭ cumpĕratŭ.
Negustorĭ n'aŭ sositŭ,
Dar' ca a eĭ dĕtoriĭ
Tóte 'și le-a împlinitŭ,
C'a țesutŭ
Șĭ-a făcutŭ
Unŭ lăĭcerașŭ de *lucalŭ*
Să-țĭ fie de pusŭ pe calŭ.
Cămeșă de boruncĭucŭ
Să-țĭ fie de pusŭ pe trupŭ
Șĭ-o năframă de inŭ
Să-țĭ ștergĭ mustéța de vinŭ
Șĭ-unŭ *colinderiŭ* de vinarsŭ
Că drăguțe țĭ-aŭ maĭ remasŭ.

Schimburile.

Variantă prescrisă dintr'o cărticică scrisă de G. Macoveĭ, orășanŭ din Rădăuțŭ.

Bună vremea,
Bună vremea
La Dumnĭa-vóstră.
Boerĭ de casă!
V'am întreba de viață!
Dar' noĭ prea bine vedemŭ
C'a Dumnĭa-vóstră viață
Vi-ĭ destulŭ de bună
Din a luĭ Dumnedeŭ milă
Șĭ-a împĕratuluĭ voe.
Dară maĭ cu-alesŭ
Bună vremea,
Bună vremea
La Dumnĭa-ta jupâne mire!
Fiĭ voĭosŭ
Și bucurosŭ
Ca șĭ-unŭ trandafirŭ
Mândru și frumosŭ,

Că și Dumnia-ei,
Jupânésa
Mirésa,
Incă-ĭ voĭósă
Și bucurósă
Ca și o garófă
Mândră și frumósă.
Audindŭ de numele Dumi-tale,
Că eștĭ unŭ împĕratŭ mare
A trimesŭ slugile
Pe tóte ulițele
Negóțe să găséscă
Cu ale Dumi-tale să se potrivéscă
Slugile-aŭ pornitŭ
Negóțe-aŭ găsitŭ,
Cu ale Dumi-tale nu s'aŭ potrivitŭ.
Ér' a nóstră'mpĕrătésă
Tênĕră și multŭ frumósă,
Fiindŭ vrednică
Și puternică,
Cŭ-atâta nu s'a lăsatŭ,
Telegarĭ la butc'a pusŭ,
Șĭ-apoĭ a luatŭ în susŭ,
Drumulŭ Țarigraduluĭ.
In Țarigradŭ când a ajunsŭ,
Corturĭ a întinsŭ,
Dughene-a deschisŭ,
Prin multe dughene-a umblatŭ,
Multe negóțe-a cumpĕratŭ,
Corăbiile a încărcatŭ,
Totŭ de gĭulgĭŭ cu boruncĭucŭ,
Precum la unŭ împĕratŭ,
Tênĕrŭ, frumosŭ, lăudatŭ,
Se cade ca să aducă,
Și nóue oștenilorŭ,
Adĭ ni le-a încredințatŭ,
Și noĭ Dumi-tale vi le-amŭ închinatŭ:
Cămeșuĭcă,
Frumușică,
De boruncĭucŭ,
Să se lipéscă pe trupŭ,
Și ismene de fuĭorŭ,
Cu găurele la unŭ picĭorŭ,
Ismene supțirĭ de inŭ,
Cu brânețŭ de ibrișinŭ,
Să-țĭ fie chefulŭ deplinŭ,
Și c'o viță de mĕtasă,
Să umbli multŭ prin casă,
Și c'una de teiŭ,
Ca să nu te ĭeĭ,
Dup'alte femeĭ.
Acestea tóte să le primescĭ,
Pe noĭ să nu bănuescĭ,
Că noĭ multe țĭ-am maĭ ura,
Dar' ne tememŭ c'omŭ însera,
Și ni-sŭ curțile departe,
Pe niște văĭ adâncate,
Și ne ĭesŭ férele,
Și ne ținŭ cărările,
Și ne-orŭ găbui,
Și ne-orŭ încolți
Și rĕŭ vomŭ păți,
Și maĭ rĕŭ va fi!

Schimburile

Variantă din Voĭtinelŭ, com. de d-lŭ Teofilŭ Gramatovicĭ, juristŭ.

Bună diua,
Bună diua,
Jupâne mire!
Ce eștĭ rótă 'mprejuratŭ,

Și Dumnĭa-ta supĕratŭ?
Multŭ Dumnĭa-vóstră pe noĭ ne-ațĭ
|purtatŭ,
Tóte târgurile am umblatŭ,
Și strae după a Dumnĭa-vóstră fapte
N'amŭ aflatŭ,
Atuncĭ noĭ tare ne-amŭ supĕratŭ.
Cŭ-atâta nu ne-amŭ lăsatŭ,
Că de târgulŭ luĭ Țarigradŭ,
Am fostŭ uĭtatŭ.
Pe-unŭ calŭ bunŭ am încălicatŭ,
Și 'n târgulŭ luĭ Țarigradŭ,
Am alergatŭ,
De treĭ orĭ l-am încunjuratŭ,
Și prin mijlocŭ am umblatŭ,
Dar strae ca de pe-ale
Dumnĭa-vóstră fapte n'amŭ aflatŭ.
Noĭ pus'am slugile,
Pe tóte ulițele . . .
«Voĭ strae de-țĭ afla,
Mie de scire mi-țĭ da,
Și eŭ oĭŭ merge de le-oiŭ cumpĕra»
Când noĭ maĭ din târgŭ eșindŭ,
Șĭ-unŭ cortŭ întinsŭ și deschisŭ
|vĕḑêndŭ,
Noĭ în cortŭ că ne-amŭ băgatŭ,
Și trae ca după ale Dumi-tale fapte
|am aflatŭ.
Șĭ-atuncĭ o fată s'a aflatŭ,
Că în cortŭ s'a băgatŭ,
Și s'a negoțatŭ,
Și eŭ de față am statŭ,
Când banĭ pe dînsele aŭ datŭ,
Cu aurŭ și cu argintŭ le-aŭ plătitŭ.
Și frumosŭ le-aŭ tencuitŭ,
Și'n corabie le-aŭ pornitŭ,
Și la Dumnĭa-vóstră am venitŭ.
Când am fostŭ la mijlocŭ de pă-
|mîntŭ,
A datŭ Dumneḑeŭ unŭ vêntŭ,
Unŭ vêntŭ mare'nfășuratŭ
Și corabia ne-a resturnatŭ.
Carĭ am fostŭ maĭ harnicĭ am
|scăpatŭ,
Ér carĭ aŭ fostŭ maĭ slabĭ
Acolo aŭ rĕmasŭ.
Apoĭ poftimŭ, jupâne mire,
C'am scăpatŭ, să-țĭ pară bine!
Dar vĕdŭ că nu silescĭ cu cercatulŭ
Cum te-aĭ silitŭ cu însuratulŭ,
Că când ațĭ făcutŭ legătură de nuntă,
Eștilalțĭ frațĭ și surorĭ
Sta cu toțiĭ *prăcĭ* să strice.
Dumnĭa-ta aĭ începutŭ a plânge,
A plânge șĭ-a suspina
Și le-aĭ ḑisŭ lorŭ așa:
Că voĭ de-țĭ strica,
Eŭ unŭ bolohanŭ de grumazŭ
|mĭ-oiŭ lega
Și'ntr'o baltă sacă m'oiŭ îneca!
Éră eĭ s'aŭ sfătuitŭ:
Decâtŭ Dumnĭa-ta te-ĭ strica
Eĭ maĭ bine te-orŭ însura.
D'apoĭ poftimŭ, jupâne mire!
Vĕdŭ că nu silescĭ cu cercatulŭ
Cum te-aĭ silitŭ cu însuratulŭ,
Că nu sciĭ ce haĭne mândre țĭ-am
|adusŭ,
Țĭ-am adusŭ o cămeșă de inŭ
Cusută cu ibrișinŭ
Pe marginĭ cu găurele
Ingrădită cu nuele,
Tare mândru'ntraurită
Ca cu nuele de răchită,
De n'a fi vr'o găurea
Dee sama barba mea.
Și ismene de fuĭorŭ
Cu găurele pe-unŭ picĭorŭ.

Şĭ-ar fi făcutŭ şi pe celalaltŭ
Dară s'a 'ntêmplatŭ
Că nicĭ o dat'
Nicăĭurĭ n'aĭ însĕratŭ.
Da le-ĭ da vr'o dată'n josŭ
Şi ţĭ-a face şi pe dosŭ.
Şi ţĭ-a pusŭ brăcinarŭ de teĭŭ
Să nu te ţiĭ *dipe* femeĭ,
Că de te-a prinde cu altă femee
Şi *aestea* ar să ţi le ĭee.
Vedĭ câte ţi le-am uratŭ
Tóte-sŭ cu adevĕratŭ,
De s'ar afla vr'o minciună
Să mĕ pălescĭ
Cu vr'o treĭ păhare de vinŭ în gură,
C'oiŭ ţinea gura căscată
Şi pe tustrele le-oiŭ be de-odată.
Da tu grindă nu te încorda,
Că eŭ nu m'oiŭ îmbĕta,
Că mĭ-oiŭ face gura leĭcă
Şi pântecele o balercă
Ca să maĭ potŭ be şi holercă.

Schimburile

Variantă din Bălăcéna, satŭ in districtulŭ Suceviĭ, dict. de Iónŭ Cormuşŭ şi com. de Michaiŭ Jemna, stud. gimn.

Bună vremea,
Bună vremea
La masă
Frumósă,
Boerĭ Dumnĭa-vóstră!
Maĭ cu samă însă
La dumnĭa-ta jupânésă
Mirésă să te facĭ voĭósă,
După cum eştĭ de frumósă.
Că şi jupânulŭ mire
Incă s'a făcutŭ voĭosŭ
După cum e de frumosŭ.
Jupânulŭ mire pe-aicĭ
Pe la dumnĭa-vóstră
A maĭ âmblatŭ,
Fórte bine sama a luatŭ.
Alŭ nost'tênĕrŭ împĕratŭ
Deminéţă s'a sculatŭ,
Pe obrazŭ că s'a spĕlatŭ,
La icóne s'a 'nchinatŭ,
Luĭ Dumnedeŭ s'a rugatŭ.
Pe calŭ a încălicatŭ,
La *Târgulŭ-frumosŭ* a alergatŭ,
Treĭ dile şi treĭ noptĭ a âmblat
Marfă
Şi podóbă
După faţa Dumi-tale a căutatŭ.
Marfă
Şi podóbă
După faţa Dumi-tale n'a aflatŭ.
Fórte rĕŭ s'a supĕratŭ
Şi'napoĭ s'a înturnatŭ.
Dar alŭ nost'tênĕrŭ împĕratŭ
Cu-atâta nu s'a lăsatŭ.
Deminéţă s'a sculatŭ
Pe ochĭ negri s'a spĕlatŭ
Şi la sóre s'a uĭtatŭ,
Intr'unŭ caicŭ s'a aruncatŭ,
Corabia a'mpănatŭ,
Marfă
Şi podóbă
După faţa Dumi-tale-a căutatŭ.
Marfă
Şi podóbă

Cum a căutatŭ
Alŭ nost'tênĕrŭ împĕratŭ
A aflatŭ.
Elŭ fórte s'a bucuratŭ,
Cu cotulŭ le-a mĕsuratŭ
Cu fața Dumi-tale le-a asemĕnatŭ.
Cu cotulŭ le-a *coțitŭ*.
Cu fața Dumi-tale le-a potrivitŭ,
Cu galbenĭ le-a cumpenitŭ.
In téncurĭ le-a tencuitŭ.
In corabie le-a suitŭ,
Corabia pe mare'n susŭ a pornitŭ.
Când a fostŭ la mijlocŭ de cale
A datŭ Dumnedeŭ vremĭ grele:
Vênturĭ marĭ
Și gerurĭ tarĭ.
Dumnedeŭ ér s'a milostivitŭ,
Vênturĭ marĭ a'ngăduitŭ,
Gerurĭ tarĭ a alenitŭ.
Noĭ la curțile'mpĕrătescĭ amŭ so-
|sitŭ.
Dar alŭ nost'tênĕrŭ împĕratŭ
Cu-atâta nu s'a lăsatŭ.
Pe calŭ a încălicatŭ,
La Țarigradŭ a alergatŭ,
Douesprece șferĭ de mĕtas'a cum-
|pĕratŭ,
La corabie le-a legatŭ,
Doĭsprece bivolĭ a'njugatŭ
Șĭ-a trasŭ corabia pe uscatŭ.
Ca să fie lucru de miratŭ,
Că marfă
Și podóbă
După fața Dumi-tale
Cum a căutatŭ
A aflatŭ:
Hobotelŭ de'nhobotatŭ
Și fesŭ cu canafŭ
Să-țĭ fie de pusŭ pe capŭ.
Papucĭ cu florĭ
Să-țĭ fie de sĕrbătorĭ.
Cĭobotele gălbióre
Să-țĭ fie de pusŭ în picĭóre
Cu talpă de épă,
Să-țĭ fie de căratŭ apă,
Cu potcóve din Iacobenĭ
Și ținte din Folticenĭ.
Dacă nu credĭ
Poftimŭ! pune mâna și vedĭ!
Pune mâna,
Că ți-ĭ vina!
Te-aĭ trântitŭ cu capulŭ de vatră
Și-aĭ disŭ că nu-ĭ ședea fată.
Mă-ta te-a mânatŭ după focŭ.
Dumnĭa-ta ĭ-aĭ adusŭ busuĭocŭ
Și te-aĭ dusŭ cu elŭ la jocŭ.
Te-a mânatŭ după vițeĭ,
Dumnĭa-ta ĭ-aĭ adusŭ clopoțeĭ
Și te-aĭ dusŭ la jocŭ cu eĭ,
Și te-aĭ datŭ după flăcăĭ.
Poftimŭ la gasda de locŭ
Sănĕtate și norocŭ!
Colăceiĭ vi ĭ-omŭ da,
Éră tulpănașulŭ ba!...
Mulțămimŭ jupânésă
Mirésă!
Cum mĕ cinstescĭ cu păharulŭ
Să te cinstéscă Dumnedeŭ cu
|darulŭ.
Să trăițĭ
Să'mbĕtrânițĭ!
Să facețĭ fețĭ
Și logofițĭ,
Și preuțĭ și preutese
Pe la capete de mese.
Cine va veni flămândŭ
Vi se va sătura,
Cine va veni însetatŭ

Vi se va adăpa,
Cine va veni truditŭ
Vi se va hodilhni!...
Să trăescĭ podea!
Be gură, dacă aĭ ce!
Să trăescĭ podea uscată!
Be gură căscată!
Să trăescĭ podŭ!
C'am să-lŭ beŭ totŭ!...

IV. COLĂCARIA.

Orație din Poiana-Ștampii, culésă și trimésă de multŭ regretatulŭ meŭ amicŭ Petrea Spènulŭ, fostŭ teologŭ.

Stațĭ nuntașĭ împrejurațĭ,
Stațĭ puținŭ și ascultațĭ!
Casa asta ce se face,
Face-se pe zidŭ de pace,
Și pe locŭ,
Cu norocŭ,
Pe viață,
Cu dulcéță,
Bucuria socrilorŭ,
Și fala nunilorŭ,
C'alŭ nost' tênĕrŭ împĕratŭ,
Pe aicĭ c'a maĭ umblatŭ,
Noĭ tare l-amŭ lăudatŭ,
Elŭ tare s'a bucuratŭ,
Pe scărĭ de aurŭ s'a înălțatŭ,
Peste óste a căutatŭ,
Pe noĭ doĭ fiĭ ne-a aflatŭ,
Lungĭ de mână,
Bunĭ de gură,
Nalțĭ de statŭ,
Bunĭ de sfatŭ,
Și'ndată noĭ ne-amŭ luatŭ,
Pe fața pămêntuluĭ,
Și pe *crénga ceriuluĭ*,
Șĭ-amŭ vĕḑutŭ o stea *stelósă*,
Luminósă,
Că se lasă,
L'astă casă,
Unde sunteţĭ boerĭ, Dumnia-vó-
[stră . . .
Nicĭ vĕ 'ntrebămŭ cum trăițĭ,
Nicĭ de viață cum viețuițĭ,
Că de traiŭ vedemŭ că trăițĭ,
In fața Domnuluĭ Christosŭ,
Cum tăimŭ și noĭ cu toțĭ.
Noĭ amŭ auḑitŭ,
C'avețĭ o flóre de raiŭ,
Și nóue de cu bunŭ traiŭ,
Că la *ești* doĭ fiĭ le-a venitŭ,
Vremea de căsătoritŭ,
Ca la doĭ pomĭ de 'nfloritŭ,
Că 'nflorescŭ,
Și nu maĭ rodescŭ.
Ér noĭ amŭ venitŭ,
Ca s'o răsădimŭ,
La grădina 'mpĕrătéscă,
Pân' la anulŭ să 'nflorescă.
Pân' la anulŭ a'nflori,
Și odrasle-a slobozi,
Șĭ-a rodi . . .
De nu credețĭ,
Orĭ colaculŭ ni le-țĭ da,
Orĭ de rĕsboiŭ vețĭ căta!
Dar' colaculŭ ce este?
Buțĭ de vinŭ,
Carĕ de fênŭ;

Vite grase,
Pe délurĭ grase,
Copile frumóse,
După séma nóstră.
Da de nu credeţĭ,
Curţile deschideţĭ,
Căutaţĭ spre rĕsăritŭ,
Şĭ-ţĭ vedea tênĕrŭ împĕratŭ ve-
[nindŭ,
Din pistóle împuşcândŭ,
Păhare de vinŭ bêndŭ,
Şi-aice pe locŭ sosindŭ . . .

V. ORAȚIE LA MASA.

Din Horodniculŭ-de-josŭ, com. de d-lŭ Petrea Prelipceánŭ.

Ian poftimŭ, jupâne mire,
Şi Dumnĭa-ta, nune mare,
Şi cinstita nună mare.
Şi cinstițiĭ socri marĭ
Şi Dumnĭa-vóstră fecĭorĭ de gospo-
Poftimŭ la cinste, [darĭ,
Dacă nu la cinste
Apoĭ la ospĕțŭ;
Poftimŭ luațĭ
Şi ospĕtațĭ?
Dar să nu bănuițĭ,
Că s'arŭ cădea cuțite
Şi furculițe ascuțite
Amŭ trimete hărgatulŭ
Pe épa cea pestriță
In târgŭ la Bistriță
Să ne aducă furculițe
Şi cuțite
Câtŭ de multe.
Dar elŭ până ce-a veni
Bucatele s'orŭ rĕci,
Dumnĭa-vóstră-țĭ flămânḑi.
Poftimŭ luațĭ
Şi ospĕtațĭ,
Că se rógă jupânulŭ mire
Ca din pâne și din sare,
Din darulŭ sființieĭ-sale
Să luațĭ
Să ospĕtațĭ.
Carĭ avețĭ paloșele
Cu paloșele,
Paloșele 'nferecate,
Că prindŭ bine la bucate:
Carĭ cu furculițĭ
Cu furculițĭ,
Carĭ cu lingurițĭ
Cu lingurițĭ,
Carĭ cu cuțite
Cu cuțite.
Carĭ n'avețĭ nicĭ de unele
Să maĭ prindă și cu mânile,
Să *rusdéscă* și cu unghiile
C'așa face și jupânulŭ mirele,
Căcĭ eŭ am o custurice rea
Şĭ-a fi câtŭ pentru tréba mea.
Ian poftimŭ luațĭ
Şi ospĕtațĭ
Şĭ-alte scaune nu așteptațĭ,
C'avemŭ și scaune cu spătariŭ
Da-sŭ în podŭ la *Silionŭ Lestariŭ* (1).
Poftimŭ fie-care pentru sine
Să fie voitoriŭ de bine

(1) Numele unuĭ dulgheriŭ.

Și croitoriŭ de pâne,
Că eŭ suntŭ numaĭ pentru mine.
Că așa socotŭ eŭ
Că nime nu șĭ-arŭ voi rĕŭ
Pântecelui sĕŭ.
Că celŭ ce-a voi rĕŭ
Pântecelui sĕŭ
Nu-lŭ va maĭ hrăni Dumnedeŭ.
Poftimŭ luațĭ
De ospĕtațĭ!
Póte vĕ temețĭ de otrăvitŭ,
Dar' și eŭ sunt unŭ copilŭ de trăitŭ
Și cu tóte acestea voiŭ lua
Și maĭ nainte voiŭ gusta,
Căcĭ de câtŭ a peri
Óstea împĕratuluĭ,
Maĭ bine a peri
Unŭ mincinosŭ alŭ satuluĭ.
Dar' nicĭ acela n'a peri
Căcĭ n'are de ce, cĭ-a trăi . .

Orație la masă.

Variantă din Pilugaui, satŭ din ținutulŭ Dorneĭ, com. de *Petrea Spĕnulŭ.*

Masă, masă,
Frumósă,
Și mesenĭ Dumnĭa-vóstră!
Da bine sunteţĭ orênduițĭ,
Ca nisce măslinĭ înflorițĭ.
Facețĭ bine și luațĭ,
Și ospĕtațĭ,
Că ĭa și eŭ m'am arătatŭ,
Ca unŭ copilŭ însetatŭ,
Cu capulŭ plecatŭ,
Cu șliculŭ luatŭ,
Inaintea cinstituluĭ împĕratŭ.
Și staŭ aicĭ la capulŭ meseĭ,
Inaintea cinstituluĭ împĕratŭ,
Și staŭ aicĭ la capulŭ meseĭ,
Inaintea cinstiteĭ împĕrătese.
Da vraŭ să vĕ spunŭ o poveste:
A sară, cândŭ a însĕratŭ,
Cinstitulŭ împĕratŭ,
La mine aŭ alergatŭ,
De *vătafŭ* m'aŭ întrebatŭ,
Dar' târḑiorŭ m'aŭ aflatŭ,
Poruncă mare mĭ-aŭ datŭ,
Eŭ tare m'am spăĭmîntatŭ,
Și la Dumnĭa-vóstră am alergatŭ,
De v'am adunatŭ,
La acéstă casă,
La acéstă masă,
Scumpă și frumósă,
Și pe masă,
Față de masă,
De mĕtasă,
Și păhare rase,
Ginturĭ, fripturĭ,
Plosce cu bĕuturĭ,
Pentru ale Dumnĭa-vóstră gurĭ.
Lingurele pocostite,
Tălgerele zugrăvite,
Cărnurĭ și plăcinte,
Pentru Dumnĭa-vóstră mesenĭ chi-
|tite.
Dar maĭ sunt și câte-va,
Óle de gălusce,
Dar acele nu-sŭ chitite,
Pentru Dumnĭa-vóstră,
Isŭ numaĭ pentru drusce.
Druscele le-orŭ mânca,
Până ce s'orŭ sătura,

Dóră se potŭ şi ele mărita.
Dar este o gălușcă *mĭţiţea*,
Câtŭ o covăţea,
Aŭ ḑisŭ druscele că-ĭ a mea,
Dar eŭ nu mĕ primescŭ cu ea,
Că-ĭ prea *mĭţiţea*.
Da eŭ totŭ m'aşĭ primi cu ea,
Dar ea nu-ĭ făcută cu carne,
Nicĭ nu-ĭ cu brânză,
Fără-ĭ tótă de frunḑe.
Dar pentru mine este,
Unŭ şipŭ cu holercă 'ndulcită,
Şĭ-o găină friptă,
O plăcintă în untŭ unsă,
Pentru mine-adusă . . .
Cinstiţĭ mesenĭ!
Da ce staţĭ,
Şi m'ascultaţĭ!
De ce nu prindeţĭ a lua,
Câte ce-va,
Şĭ-a dsoĕta?
Da să luaţĭ,
Şi să gustaţĭ,
Care cu linguriţele,
Cu linguriţele,
Care cu furculiţele,
Cu furculiţele,
Dar carĭ n'aveţĭ nicĭ de unele,
Să faceţĭ bine să luaţĭ şi cu mâ-
Ca cinstitulŭ mirele. [nele
Da nu luaţĭ ca cinstitulŭ mirele,
Luaţĭ ca Dumnĭa-vóstră
Cu mâna de pe masă
Şi duceţĭ la gura cea frumósă
Ca cinstita'mpĕrătésă
De cinstitulŭ împĕratŭ alésă.
Că eŭ am o furcuţă rea
Făr'de-o plăsea,
Aceea-ĭ pe sama mea,
Şi nicĭ eŭ nu mĕ potŭ hrăni cu ea'
Că-ĭ stricată şi rea.
Şĭ-am avutŭ
Unŭ cuţitaşŭ de răchită
Şi l-am pĭerdutŭ
Mainte prin tindă.
Şĭ-am maĭ avutŭ
Şi unulŭ de plopŭ
Şi l'am aruncatŭ în podŭ.
D'apoĭ care nu-ţĭ lua
Pe mine me-ţĭ aştepta.
Că eŭ pe Alba oĭŭ încălica
Şi la Sucéva oĭŭ alerga
După furculiţe,
După linguriţe.
Dar eŭ prea de grabă n'oĭŭ âmbla,
Că Alba mi-ĭ a fĕta
Şi mĕ temŭ c'a lepĕda.
Şi eŭ acolo multŭ oiŭ sta
Şi multŭ oiŭ zăbăvi
Şi câte vĕ trebue Dumnĭa-vóstră
Tótŭ nu le-oiŭ găsi
Da mie-unŭ vêntŭ mĭ-a veni
Şĭ-oiŭ schimba épa pe-unŭ mânḑŭ
Şi m'oiŭ duce la Cernăuţŭ,
C'acolo de câte vorŭ trebuì
De tóte voiŭ găsi;
Lingurele *pocăstite*,
Tălgerele zugrăvite,
Furculiţe'ntraurite [tite.
Pentru Dumnĭa-vóstră mesenĭ chi-
Da acolo sunt cărărĭ încurcate
Şi fete căsnate
Şi mĕ temŭ că mi s'a arunca
Vre una în spate
Şi n'aşĭ putea veni de grabă.
Da vedeţĭ cu toţiĭ,
Că érna ne vine în pripă,
Póte-a ninge, póte-a vicoli,

Drumulŭ a'nghĭeţa şi s'a stecli
Ér mânḑulŭ mĭ-a cĭumpăvi,
Că-ĭ tênĕrŭ şi dispotcovitŭ,
Şi eŭ acolo multŭ oĭŭ zăbovi.
Şi totŭ D-vóstră cinstiţĭ meseni
[vĕ veţĭ căi
Că bucatele s'orŭ reci.
D'a maĭ bine m'ascultaţĭ,
Faceţĭ bine şi luaţĭ
Şi ospĕtaţĭ
Ca aĭ noştri fraţĭ,
Şi faceţĭ bine şi nu bănuiţĭ
Ca aĭ noştri părinţĭ.
Da Dumnĭa-vóstră, meseni cinstiţĭ,
Ospĕtaţĭ mĭeḑurile,
Că druscele orŭ róde cojile.
Şi Dumnĭa-vóstră ospĕtaţĭ plăcin-
[tele,
Că druscele orŭ linge blidele
Da Dumnĭa-vóstră ospĕtaţĭ gălus-
[cele,
Că druscele orŭ róde frunḑele,
Şi Dumnĭa-vóstră ospĕtaţĭ cărnu-
[rile.
Că druscele orŭ bè zămurile;
Şi maĭ aŭ într'o căldare
Puţină zóĭe de carne,
Şi dacă nu s'orŭ hrăni
Orŭ maĭ spĕla o ólă
Şĭ-orŭ maĭ face zamă.
Da ér de gândiţĭ Dumnĭa-vóstră,
Că bucatele arŭ fi otrăvite
Oiŭ gusta eŭ înainte,
Că de câtŭ a peri óstea'mpĕratuluĭ,
Maĭ bine unŭ purice alŭ satuluĭ.
Hopŭ găluşcă'nflată,
De treĭ ḑile fértă
Intr'unŭ hârbŭ de ólă spartă
De sócra cea mare durată,
Zupŭ în astă gură mare, căscată!
Zupŭ găluşcă hîdă
In furcuţa mea cea mândră!...
Şĭ-apoĭ mie mi s'arŭ cădea
Pentru ostenéla mea
O năfrămuţă de la o druşcă
Ca să mă ştergŭ de găluşcă.
Da oĭŭ lăsa,
Că póte-oiŭ căpĕta
Una de mĕtasă
De la cinstita împĕrătésă,
Şĭ-oiŭ pune-o'n traĭstă
Şĭ-oiŭ duce-o acasă.
Da dacă n'a fi de mĕtasă
Să fie şi de firŭ,
Că mĭ-oĭŭ şterge gura de vinŭ.
Şi de n'a fi de firŭ
Să fie şi de bumbacŭ,
Că mie tóte-mĭ placŭ.
Şi de n'a fi nicĭ de bumbacŭ
Să fie şi de bucĭ,
C'oiŭ lua-o într'unŭ gâcĭ,
Şi m'oiŭ şterge şi de mucĭ.
Da mie mi s'arŭ cădea
Pentru ostenéla mea
Incă óre-ce:
O copilă ochişea,
Care să fie pe sama mea,
Dac'a vrea, a vrea,
Dacă nu, draculŭ s'o ĭea,
Să-şĭ facă cĭumpoiŭ din ea,
Să ḑică şi la nunta mea...
Câte frunḑe în gălusce
Atâţĭa peţitorĭ la drusce.
Câte *cotleţe* prin iţe
Atâtea năravurĭ rele la colceriţe,
Pentru că staŭ prin cotruţe
A se linge pe buze,
Da nu caută de mine de vătafŭ,

Că eŭ isŭ maĭ tênĕrŭ și maĭ slabŭ,
Și de-a sară ie-am uratŭ
Și ele mâncare nu mĭ-aŭ datŭ.
Da ele nu mĭ-orŭ da de mâncatŭ,
Ci mĭ-orŭ da cu cociorva'n capŭ.
Că prea multe le-am uratŭ.
Da eŭ, cinstițĭ mesenĭ, de uratŭ,
Póte că v'așĭ maĭ ura
Inca ceva,
Da druscele acestea
Isŭ cam vielene, nu ce-va,
Și s'orŭ face-a mĕ uita
Și holercă nu mĭ-orŭ da,
Éră vinŭ nicĭ atâta.
Dar eŭ oiŭ păzi fuga,
Că dóră ele mĭ-orŭ da
Șĭ-oiŭ păzi fuga în pripă
Că dór mĭ-orŭ da unŭ păharŭ de
|holercă,
Ca să nu vĕ fie nicĭ la unulŭ ne-
Mie mi s'arŭ maĭ cădea |mică.
Pentru ostnéla mea:
Unŭ păharŭ de bĕutură
Și maĭ multŭ voe bună.
Da voĭ drusce, bate-v'arŭ noro-
|culŭ.
Nu-mĭ dațĭ cu păharulŭ,
Dați-mĭ cu șipu,
Că n'avețĭ alta de lucru.
Că eŭ mĭ-oiŭ face gura păharŭ
Șĭ-oiŭ bé să-mĭ fie pe-unŭ anŭ (1)...
Facețĭ bine și luațĭ
Și ospĕtațĭ,
Că eŭ de uratŭ tetŭ v'așĭ maĭ ura.
Da ḑiua ne-a'mpresura,
Și mĕ temŭ că n'omŭ avea
Destulă vreme când juca

Orație la masă.

Variantă din Ilișescĭ, dictată de Ilie alŭ luĭ Marculŭ Ungurénŭ.

Cinstițĭ mesenĭ, ce stațĭ la masă,
Cinstituluĭ gospodariŭ de casă,
Când v'o vĕḑutŭ venindŭ
Așa mândri și gătițĭ
Ca nisce pomĭ înflorițĭ
La portarĭ o poruncitŭ
Perțile-o deschisŭ,
Mesele-o întinsŭ
Așternute mese
Cu fețe alese,
Pe mese șipurĭ
De bĕuturĭ,
Săhane de fripturĭ
Pentru ale Dumnĭa-vóstră gurĭ
Cu furculițe zugrăvite,
Lingurile căsăpite,
Pentru ale Dumnĭa-vóstră gurĭ
Decĭ poftimŭ luațĭ |gătite.
Și ospĕtațĭ,
Care cu lingurĭ
Cu lingurĭ,
Care cu cuțite
Cu cuțite,
Care cu furcuțĭ

(1) Aice i-se dă unŭ păharŭ de bĕutură pe care ilŭ cinstesce, șĭ-apoĭ urmézâ maĭ departe.

Cu furcuțĭ.
Carĭ n'avețĭ lingurĭ și furcuțĭ
Facețĭ bine și mĕ 'ngăduițĭ,
C'am să 'ncalicŭ pe unŭ mânzŭ
Să mĕ ducŭ la Cernăuțŭ
S'aducŭ lingurĭ și furcuțĭ.
Póte la Cernăuțŭ oĭŭ zăbovi,
Lingurĭ și furcuțĭ n'oĭŭ găsi.
Trageți-mĭ decĭ în samă
C'am să 'ncalecŭ pe o épă albă
Și m'oĭŭ duce la Sucéva
S'aducŭ lingurĭ și furcuțĭ.
Care nu-țĭ avea lingurĭ și furcuțĭ
Maĭ rupețĭ și cu dințiĭ, [rinițĭ
Că pe noĭ așa ne-o 'nvĕțatŭ pă-
Stațĭ! și la mine vĕ uĭtațĭ,
Dar din barbă să nu dațĭ,
Cum eŭ din bucate mĭ-oiŭ lua
Și mĭ-oĭŭ gusta.
Póte bucatele-orŭ fi otrăvite,
Decĭ oiŭ gusta eŭ înainte,
Că decât a peri óstea 'mpĕratuluĭ,
Maĭ bine eŭ unŭ purice alŭ satuluĭ.
Poftimŭ toțĭ și ospĕtațĭ,
Dar din barbă nu clătinațĭ!
Ér voĭ, colcerițele bucatelorŭ,
Nu ședețĭ în cotruțe
A vĕ linge pe buze
Tocmaĭ ca nisce mâțe,
Ci cătațĭ de mine de vătavŭ,
Că eŭ îsŭ celŭ maĭ slabŭ!...

ERORI DE TIPARIŬ.

Pag.	*șirulŭ:*	*în locŭ de:*	*cetesce:*
14	Nota 1	I. P. Laza	I. P. Lazarŭ
21	13	*Vrajile*	*Vrăjile*
22	9	cugĕtóre	curgĕtóre
28	2	possadă	poșédă
32	11	minte bune	minte bună
33	Nota 3.	No. 13 p. 11.	No. 13 p. 151.
46	17	plânge de tatălŭ	plânge pe tatălŭ
47	Nota 1.	Sevastos op. cit. p. 240.	El. Did. Od. Sevastosŭ: Cântece Moldovenescĭ. Iașĭ, 1884, p. 240.
55	3	cu altulŭ de altă	cu unulŭ de altă
57	12	drumŭ într'acóce	drumu'ntr'acóce
64	13	se întêmpla	se întêmplă
71	17	pe pajeste	pe o pajeste
72	2	acésta alege	acésta se alege
72	17 și 18	nu e nemicŭ decât	nu e nemică alta decât
74	6	acestea elŭ	acestea însă elŭ
76	4	bine	bire
99	1 și 2	așa și cu cele-lalte	așa și cele-lalte
102	7 d. j.	idvederatŭ	invederatŭ
104	1 și 2 d. j.	Toțĭ o sciŭ	Toțĭ sciŭ
108	6 col. II. d. j.	îmderatŭ	împĕratŭ
123	6 d. j.	sĕŭ	tĕŭ
124	14	porubiță	porumbiță
130	7	purtarea lorŭ.	purtarea eĭ.
140	Nota 1 șir 2.	coeuntium	coeantium
143	Nota 1.	an. VI.	an. IV.
146	Nota 1 șir 2.	1884.	1885.
154	Intre 4 și 5	. . . .	Și-ĭ adă de diminéță
157	3	acesta	acésta
162	Nota 2	auspicum	auspicium
169	Intre 33 și 34	. . . .	Când aŭ fostŭ la mijlocŭ de cale

Pag.	șirulŭ:	în locŭ de:	cetesce:
178	Nota 1 șir 3	1868	1867
180	Nota 1	Iliescĭ	Ilișescĭ
198	Nota 1 șir 3	codem	eodem
209	5 și urm.	cumetri	cumătri
210	Nota 1.	*Urezteorii*	*Urezetorii*
211	Nota 1.	p. 92	p. 33.
214	Nota 1 șir 2.	suspicantes	auspicantes
215	3- 5 d. j. să se cetéscă așa:		*vornicŭ* pl. *vornicĭ* și *vifeli*, in jurulŭ Satmaruluĭ *velfii* sing. *velfiu*, póte că de la mag. *vőfiu*;
217	Nota 2.	Turfureanŭ	Turturénŭ
218	la șir 12 să se maĭ adaogă: ér aĭ mireluĭ numaĭ la mire.		
218	Nota 1.	Turfureanŭ	Turturénŭ
223	Nota 3 șir 14	colăcerĭ	colocerĭ
223	Nota 3 șir ult.	unde mânca	unde mânea
224	Notă șir 8 d. j.	colăceriei	colăcărieĭ
230	6 d. j.	vornicielorŭ	vorniceilorŭ
235	20	elĭurĭ	felĭurĭ
254	20	Pescara	Pessara
254	Nota 1 șir 2	an. IV.	an. VI.
255	14	perde fulorulŭ	perie fulorulŭ
255	Nota 1 șir 5	rassettando	rassettanda
259	Nota 4 șir 1	1883	1888
259	Nota 4 șir 2	1886	1887
261	5 d. j.	nevasta sa	mândruța sa
262	14	nicĭ una	vre una
264	Nota 1	gn	ng
264	Nota 3 șir 2	p. 18	p. 418
267	18	cununiile	cununile
268	13	se'ntémpla	se 'ntémplă
285	4 col. I.	Çe'mi și	Ce'mi ți
289	21	*struțurile* și *penele* miri-lorŭ sunt din	*struțurile* și *penele* miri lorŭ sunt făcute din
315	Nota 1 șir 4	eteĭ	feteĭ
317	14	crĕscă	créscă
321	15 col. I.	facŭ luĭ	facă luĭ
323	ntre 7 și 8 col. I.	. . . .	Să cătațĭ și să găsițĭ
331	14 col. I.	voĭ voĭnicĭ	voĭ voĭniceĭ
333	12 col. I.	vremaa	vremea
333	3 d j. col. II.	la Țarigradŭ	în Țarigradŭ
338	10 d. j. col. I.	corturiile	corturile
352	11 col. II.	Nunuluĭ	Nunulŭ
354	10	staŭ	sta
356	23	leĭ	le
376	Nota 2 șir 2	καλουμενή	καλουμένης

Pag.	*șirulŭ:*	*în locŭ de:*	*cetesce:*
380	Nota 1 șir 5	habet	habeat
387	2	vesmintele	vesminte
402	Notă șir 4	atașate	atăcate
403	Nota 5 șir 1	juto	jumo
418	4 d. j.	să se priméscă	să priméscă
423	4 d. j. col. II.	Dar	Dór
426	2 d. j. col. I.	dina dfle	dina de flóre
428	2 col. I.	impleti cununĭ	impleti cununa
436	Nota 2 șir 2	ea . . . qu	ex . . . . qui
441	5 d. j.	cununieĭ	cununeĭ
443	Nota 5 șir 7	credŭ că	credŭ să
451	9	caĭ	ceĭ
453	23 col. II.	négră	négr'a
467	20 col. I.	ceĭ aflalți	ceĭalalțĭ
474	Nota 3 șir 2	p. 392	p. 292
478	18	preferă	prefiră
478	Nota 1 șir 2	p. 165	p. 169.
487	19 col I.	icusită	isusită
492	13	ĭae	ĭa
522	6 d. j.	pra	prea
524	9	ĭae	ĭa
530	2 și 3	adevĕratŭ	adevĕrată
535	12 col. II.	ațițaŭ	ațița
536	6 d. j.	că acestea	ca acestea
539	10 col. I.	Drușcuțe	Brușcuțe
565	Notă șir 2.	Canticuță	Catincuță
574	19	îngenuchĭatŭ	îngenunchĭatŭ
599	6 d. j.	maĭca te-ĭ	maĭca ta te-ĭ
610	4 și 5	a striga pela ferestre	a striga de-afară pe la ferestĭ
611	Nota 1	Burchen	Burschen
623	15 col. I.	Junànésă	Jupànésă
626	15 d. j. col. II.	vernice	vornice
642	18	cu apă, când	cu apă, pe când
643	Nota 2 șir 5	deo	ideo
655	între 4 și 5 d. j. col I.	. . .	Ca unŭ porușnicŭ împĕrătescŭ
658	13	aŭ ascultaŭ	aŭ ascultatŭ
661	5	din o	și din o
690	Nota 2 șir 5	μεγας	μέγα
690	» » » 7	περιπλέκτοῖ	περιπλέκτοις
714	» 6 » 7	θὲ . . . ὁ	δὲ . . . ὁ
715	8 d. j.	ĭea	ĭa
717	18	ĭee	ĭe
726	5 col. I.	mire	mine

Pag.	Şirulŭ:	In locŭ de:	cetesce:
726	20 col. I.	ñina	vina
729	18	ipre	pre
734	17	Dă-omŭ	Da-omŭ
749	15	reflecţiunĭ	reflecsiunĭ
762	1	poranimfŭ	paranimfŭ
771	4	inmânatŭ	inmânuatŭ
774	10	neimbrobodindu-se	nedesbrobodindu-se.

CUPRINSULŬ.